

3 1761 04802227 1

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

Appian, of Alexandria^{.I}

APPIANI HISTORIA ROMANA

EX RECENSIONE

LUDOVICI MENDELSSOHNII

EDITIO ALTERA CORRECTIOR

CURANTE

PAULO VIERECK

VOLUMEN ALTERUM

Vol. 2

497881

1.10.49

MCMV

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

PRAEFATIO.

Appiani historiae Romanae a Ludovico Mendelssohnio bipartito editae posterius hoc volumen, cum omnia fere eius exemplaria iam divendita essent, rogante bibliopola honestissimo ante prius volumen typis iterum exscribendum curavi. De codicibus autem Appianeis, quorum origines ac rationes in praefatione voluminis prioris huius editionis, quod simul cum fragmentis indicibusque intra triennium fere in lucem proditurum esse spero, aperire et accuratius explicare in animo est, huic nunc volumini, quod non continet nisi bellorum civilium libros quinque, ea tantummodo praemittam, quae ad horum apparatus qui vocatur criticum intellegendum satis erunt.

Libri igitur, quibus Appiani bella civilia continentur, in duas classes, meliorem unam, alteram deteriorem discedunt, quae ad unum redeunt exemplar, quod vetustius saeculo XI vel XII fuisse non potest. Utraque enim classe praeter alios Appiani libros Libyca quoque tradita sunt, quorum archetypum Mendelssohnus certis demonstravit argumentis esse codicis Vaticani graeci 141 partem alteram, quae praeter Appiani Iberica et Hannibalica etiam Libyca continet quaeque scripta est saeculo XI¹).

Melioris autem classis sunt codices duo integri hi: *Arche-
typus*
B, Venetus Marcianae 387, chartaceus, foliorum *Classis
melior*
quadratorum 390, e quibus tria ultima vacua sunt, olim *cod. B*
bibliothecae Bessarionis cardinalis loco 69, a. 1441 a

1) Imaginem phototypice factam primae paginae Libycorum cod. Vat. gr. 141 v. apud Horace White, *The Roman History of Appian of Alexandria translated from the Greek*, vol. I London 1899, ante p. 1.

Gedeone quodam satis eleganter scriptus¹⁾; correcturae omnes fere ab eadem manu primaria sunt factae. Cum nec Schweighaeuserus Venetum inspexerit, sed collatione a Ioh. Paulo Blessingio Ulmensi facta sit usus, nec Mendelssohnus librum adierit, sed copias Schweighaeuseri expilare satis habuerit, ipse totum codicem rerum orthographicarum quoque ratione habita excussi, quo in negotio perficiendo liberalissime me esse adiutum a viris doctissimis, qui nunc inclutae bibliothecae Marcianae praesunt, beneficii memor praedico.

cod. V **V, Vat. gr. 134**, bombycinus qui dicitur, forma quadrata, foliorum 318, s. XIV—XV manibus pluribus diligenter fere scriptus. Appianeae quae continet folio 125^r—318^r, a prima sola manu correctae sunt²⁾. Contulit Mendelssohnus rebus orthographicis aliisque, quae minoris momenti ei videbantur, neglectis. Vaticani autem et Veneti in his rebus magnum esse consensum ex specimine, quod Ernestus Lommatzsch amicus, qua est insigni erga me liberalitate, mihi praebeuit (l. III § 10—32), et ex aliis quibusdam rebus, quas Ed. Luigi De Stefani vir doctissimus mecum communicavit, facile cognoscere potui.

Inter eos, qui ex eadem classe sunt, libros praeter hos duos aliquoties adhibitus est

cod. A **A, Monacensis gr. 374**, olim Augustanus, unde Aug. apud Schweighaeuserum, A apud Mendelssohnium audit, bombycinus qui dicitur, foliorum scriptorum 382 quadratorum, s. XV a pluribus haud ita diligenter scriptus, a pluribus etiam correctus. Hunc Schweighaeuserus, qui excussit totum³⁾, contra Veneti et Vaticani aut parum

1) Idem Gedeon eisdem usus verbis subscriptionis quae inveniuntur in Veneto (Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ τοῦ Γεδεὼν πόνος) anno 1429 liturgiam quandam scripsit, quae servatur in bibliotheca Patmi insulae, cf. Joh. Sakkelion, *Πατμιακὴ Βιβλιοθήκη, Ἀθήνησιν* 1890, p. 275 sq. num. *ψη*.

2) Imaginem phototypice factam primae paginae Libycoreum cod. Vat. gr. 134 v. apud Horace White l. c. ad p. 146.

3) In tradendis quidem Monacensis lectionibus Schweighaeuserus saepe erravit.

aut omnino non habuit potestatem, prae ceteris maxime esse sequendum suo iure putavit. Ego cum Monacensem simul cum Veneto Berolini ante oculos haberem, illum ex hoc descriptum esse non tam ex singulari codicum consensu intellexi, qui tantus est, ut etiam omnia fere Gedeonis vitia, quotienscumque ille in scribendo lapsus est, in Monacensem transierint, quam ex erroribus codicis Monacensis palaeographicis, quos ex locis parum dilucide in codice Veneto scriptis natos esse, qui utrumque codicem introspexerit, non negabit. A correctoribus autem non modo mendorum magnus numerus emendatus est, sed etiam multa verba omissa in margine addita sunt, quae non e Veneto, sed ex alio nescio quo codice classis deterioris, ut videtur, fluxerunt. Neque vero ex eis quicquam lucramur. Quae igitur in contextu verborum Monacensis propria habet, aut menda aut levium fere peccatorum correctiones sunt. Quo fit, ut perraro codicis A mentio in adnotationibus nostris facta sit.

Habemus igitur melioris classis codices integros solos B et V. E quibus Mendelssohnium codicem Vaticanum, quem ipse contulerat, cum multo praestare Monacensi Schweighaeuseri intellexisset, omnium qui exstant bellorum civilium codicum optimum iudicavit. Ipse, qui Venetum quoque contuli, hunc mihi persuasi Vaticano vix inferiorem posse iudicari, quin etiam nonnullis in rebus praestantiorum esse habendum. Multo enim minor numerus locorum defectu verborum laborantium, ut hoc statim adferam, deprehenditur in Veneto quam in Vaticano, nec raro fit, ut verus verborum ordo, qui cum e nexu sententiarum tum ex Appiani aliquo hiatus vitandi studio cognoscitur, non tam in Vaticano quam in Veneto et alterius classis codicibus deprehendatur. Utriusque codicis consensum Mendelssohnium secutus significavi littera O.

His, quibus recensio nostra ut integris iisdemque optimis nititur, accedunt melioris classis duo alii codices, quibus continentur bellorum civilium fragmenta, quae sunt l. II c. 149—154 (§ 619—649) et l. IV c. 1—52 (§ 1—224):

cod. F **F, Paris. Reg. 1672**, membraneus, forma maxima, foliorum 944. Παρεκβολαὶ Appianeae inde a fol. 937^r incipiunt, s. XIV ineunte scriptae. Contulit Mendelssohnus.

cod. E **E, Paris. Reg. 1642**, chartaceus, miscellaneus, s. XV. Transscripta sunt Appianeae ex exemplo F simillimo, unde exiguus est codicis usus. Contulit satis accurate Schweighaeuserus, cui Reg. C est; postea relegit Mendelssohnus.

*Classis
deterior* Prae his codicibus non plane abiciendi sunt libri, qui classis sunt deterioris. Non enim solum aliquot vitiis, quae in illis inveniuntur, carent, sed etiam, quod maius est, loci nonnulli, qui in libris melioris classis defectu verborum laborant, in libris huius classis sunt expleti. E quibus a Mendelssohno adhibiti sunt hi:

cod. a **a, Parisinus 1681** (apud Schweighaeuserum Reg. A),

cod. b **b, Parisinus 1682** (apud Schweighaeuserum Reg. B), uterque scriptus s. XVI ineunte vel XV exeunte, uterque collatus post alios a Schweighaeusero, quem ad fidem collationis nihil reliqui fecisse Mendelssohnus affirmat.

cod. d **d, Vratislaviensis Rhedigeranus 14**, membraneus, quadratus, paginarum 355. Subscriptum est a manu antiqua: 'f. 1453 25 sēp. Rome.' Bellorum civilium non continet nisi libros I et II. Contulit Schweighaeuserus.

cod. f **f, Laurentianus LXX 33**, membraneus, s. XV, foliorum formae minoris 111. Contulit Mendelssohnus. Continet bellorum civilium libros III—V, ita ut quasi excipiat Rhedigeranum libros I et II continentem. Ne tamen in eam, quae facile hinc oritur, suspicionem incidas, Laurentianum partem posteriorem Rhedigerani esse, e re est monere Mendelssohnium diversam librorum originem disertis verbis testatum esse. Horum codicum consensus significatur littera i.

*Series
i*

Errores nonnullos, quos Schweighaeuserus et Mendelssohnus in tradendis librorum Oi lectionibus commiserunt, tacite correxi. Quod interdum ad lectiones codicum 'ut videtur' vel signum interrogationis addidi, non pro certo habui eas esse veras, sed e tota codicum ratione et ex adnotationibus editorum Appiani veri est simillimum rem ita, ut scripsi, se habere.

Ad codices graecos accedit interpretatio latina a Petro Candido Decembrio medio s. XV confecta, quae significatur littera C. De qua cum in voluminis prioris praefatione copiosius agere aptius sit, hic satis habeo id repetere, quod Mendelssohnus de illo Appiani librorum interprete valde probabiliter disputavit: 'Candidum uno codice eoque serie quidem librorum ad O accedente¹⁾ usum esse. Ultimo igitur gradu cum O et C ad eundem fontem redirent, mature tamen deflexos esse monstrare et lacunas nonnullas invicem explendas et universae scripturae diversitates.' Atque saepissime Candidi lectiones deflexas esse ad codices i ex adnotationibus nemo erit quin cognoscat. Quamvis autem parum eleganter et accurate invitaque Minerva plerumque Candidus verterit, tamen ab omnibus editoribus in honore est habitus, a Mendelssohno in maiore quam mea quidem sententia licebat. Nam quod per se verisimile videbitur ei, qui quae ratio intercedat inter libros graecos, quibus Appiani opera nobis sunt tradita, bene secum reputaverit, id ipsum mihi persuasi: exemplar, quo Candidus usus est, non multum discrepuisse a codicibus adhuc servatis nec fuisse discrepantiam aliam atque quae permultis locis invenitur inter B et V et A vel etiam inter O et i; Candidum ipsum autem multa omisisse, alia addidisse, haud paucos locos, qui difficiliore erant quam quos intellegeret, stultissime pervertisse; cum nexum sententiarum perspexerat vel perspicere sibi videbatur, quamquam verba graeca turbata corruptave erant, ab exemplari suo recedentem liberius verba tradita reddidisse sive bene sive male; in rebus minutis velut in usu temporum, pronominum ei fidem habendam minime esse probabile. Nihilo minus haud raro Candidi interpretationem latinam in adnotationibus commemoravi, quia Mendelssohno sive iure sive iniuria in verbis graecis offendenti a Candido remedia repetere ex usu videbatur.

1) Sola Celticorum epitome ei ex generis i aliquo codice videtur innotuisse.

Quae fides libris manuscriptis habenda sit, non facile est ad statuendum. Sed ut res, quantum fieri potest, diiudicetur, proficisci debemus ex Libycis, quae nobis, ut iam supra commemoravi, et in Oi et, ex quo Libyca codicum Oi fluxerunt, in Vat. gr. 141 servata sunt. Quam enim codicum Oi aut negligentiam aut diligentiam Vaticanus archetypi testimonio usi in Libycis deprehendimus, eandem eisdem libris fidemtribuendam esse etiam in ceteris Appiani scriptis consentaneum est. Qua de causa cum nec ex Schweighaeuseri nec ex Mendelssohnii editionibus cognosci possit, quatenus apographa recedant a Vat. gr. 141, codicem Venetum accuratissime cum Libycis Vat. gr. 141 comparavi, unde apparuit permagno omnium vitiorum numero scatere Venetum vel potius, quod idem est, codices Oi. Sed vitia illa non tam ad nexum sententiarum quam ad res orthographicas et grammaticas, ad formas verborum et syntacticas rationes spectant; aliis locis verba ommissa, aliis verba addita sunt, haud pauca vitiose descripta, nonnulla etiam consulto videntur mutata esse. Inde sunt natae, id quod qui Mendelssohnii artem criticam improbandam esse censuerunt, non videntur intellexisse, permultae illius coniecturae, quibus an verum assecutus sit, multis locis sane dubium esse potest, et haec in excusationem et defensionem viri doctissimi diligentissimique dicta sunt; erravit, cum ea sit codicum condicio, ut haud raro paene desperandum sit de restituendis veris Appiani verbis. Quod maxime, ut exemplum adferam, pertinet ad usum temporum Appianeum, de quo, simulatque etiam ceteri Appiani libri typis expressi in lucem prodibunt, accuratius mihi agendum erit. Qui de hac re egerunt viri doctissimi H. Berg, G. Kratt, K. Loesch, K. Schenkl, G. Zippel¹⁾, alii aliis ex causis tempora tradita defendere studebant. Atque ut ipse quid sentiam iam hoc loco clare breviterque profitear, mihi videtur usus temporum Appianeus paulo negligentior neque vero fides semper

1) Titulos eorum librorum disputationumque v. p. XIV sq.

habenda esse codicibus, quippe in quibus ut alia ita tempora haud raro corrupta esse ex codicibus Oi non solum inter se, sed etiam cum Vat. gr. 141 comparatis appareat.

Quod idem cadere videtur in res, quas et ipsas <sup>de ortho-
graphia
et gram-
matica</sup> hoc loco nisi obiter tangere in animo non habeo, orthographicas, in formas et flexiones nominum et verborum. Quarum in omnibus codicibus, etiam in Vat. gr. 141 et in libris manuscriptis excerptorum Constantini Porphyrogeneti, magna est inconstantia, maior quidem in recentioribus. Mendelssohnus igitur quod his in rebus prae-euntibus aliquatenus Duebnero et Bekkero aequabilitatem quandam formarum in edendis Appiani libris expetivit, quis est, qui ei vitio det? Sed his viginti quinque fere annis didicimus in papyris in Aegypto repertis eisque multis ipsius Appiani aetate scriptis eandem varietatem formarum fuisse atque in Appiani qui exstant libris manuscriptis medii aevi. Fac igitur scribam quandam Appiani dictantis verba excepsisse vel describendo chartas illius manu scriptas confecisse exemplar bibliopolae: quis pro certo affirmaverit, quod Mendelssohnus typis expressit, semper illum scripsisse αἶ, ἐς, γίγνομαι, γινώσκω, semper posuisse augmentum e legibus Atticorum, semper usum esse litteris ov in littera latina v reddenda, semper usurpasse formas τήμερον, γυμνασίαρχος, βασιλεῖς multaque alia eius generis? Ac ne Mendelssohnus quidem omnium formarum rerumque similium aequabilitatem assecutus est aut assequi potuit. Neque vero dubitari potest, quin ipse Appianus perfectam quandam scriptionum istarum aequabilitatem utique curare non potuerit, si quidem e. g. praeter ἐδείκνυ, ἐγγένητο, μέχοι etiam ἐδείκνυνεν, γεγένητο, μέχοις hiatus vitandi causa scribere debuit¹). Quibus de causis, etsi haud ignoro permulta arbitrio et negligentiae

1) Cf. Zerdik (v. p. XV), qui hiatum quidem ab Appiano vitatum esse docet, non tamen constanter. Qua de causa etsi non omnes loci, quibus hiatus exstant, corrupti esse putandi sunt, tamen cavendum est, ne coniecturis novi hiatus inculcentur.

scribarum medii aevi deberi, tamen dissentiens a Mendelssohnio codicum lectiones persaepe servavi, quia quid Appianus scripserit vel scribi voluerit, mihi non videtur posse demonstrari certis argumentis. Tum demum has res enucleari posse puto, cum aliquando ex papyro Appianeae satis ampla et diligenter scripta novum ac certum subsidium nanci erimus. In scribendo autem ἐς et εἰς, ἀεί et αἰεί, γίγνομαι et γίνομαι, γινώσκω et γινώσχω, in elisionibus, in usu litterae quae vocatur *v* paragogicae, in augmento plusquamperfecti aut omisso aut posito aliisque rebus similibus secutus sum codicem Venetum, quocum Vat. gr. 134 plerumque congruere supra commemoravi. Haec habui, quae de codicibus praefarer.

*Adnotat-
iones ad
res spec-
tantes*

Transeo iam ad alterum adnotationum genus, quo Appiani editionem instruxi. Addidi enim Mendelssohnii, qui aliquatenus praeivit, exemplum secutus mentionem multifariam operum, librorum, dissertationum, disputationum virorum doctorum, quae ad res ab Appiano narratas explicandas et illustrandas pertinent. Qua in re libenter profiteor me maxime adiutum esse exemplari Appiani Ludovici Mendelssohnii, quod mihi summa cum liberalitate uxor viri doctissimi praeclarissima in usum tradidit, pro qua singulari comitate hoc loco gratias agere gratissimum mihi est officium. Ex illo enim Appiani exemplari permagnum numerum illarum adnotationum a Mendelssohnio multos per annos factarum mutuari potui. Quarum cum alios alias aut mancas vel supervacaneas aut bonas vel falsas iudicatueros esse pro certo sciam, mihi praemittere liceat me attulisse non modo ea, quae vera iudicavi, sed etiam ea, quae censui non sine fructu, sive probanda videntur esse sive reicienda, ab eis, qui Appiano operam dant, examinatum iri. Tituli autem disputationum librorumque multorum virorum, qui aut emendando aut interpretando Appiano studium navaverunt, ne iterum iterumque in adnotationibus legerentur, post praefationem eos utile mihi visum est ex ordine alphabetico enumerare, ita ut

in adnotationibus ipsis sola fere virorum illorum nomina adferre esset satis¹⁾).

Quod argumenta rerumque gestarum annos supra singulas paginas vel in margine addidi, spero me lectori pergratum fecisse, neque minus ex eius usu mihi videbatur singulos libros dividere in paragraphos, quarum numeri in parte paginarum exteriori positi inveniuntur; capitum autem numeri ne desiderarentur, maioribus typis ab interiori parte paginarum eos exprimendos curavi.

Restat, ut gratias agam quam maximas omnibus, qui in hac editione paranda mihi praesto fuerunt. Inter quos molestum plagularum corrigendarum laborem suscipientes magnopere me sibi obstrinxerunt Hans Petersen vetere amicitia mecum coniunctus et Kurt Regling, vir cum historiae Romanae tum rei nummariae peritissimus, imprimis autem Bruno Keil, vir doctissimus et amicissimus, qui usque ad quaternionem tricesimum primum plagulas relegens quantum in verbis Appiani constituendis opera et consilio mihi adfuerit, omnes, qui hac editione utentur, grato animo mecum agnoscere velim.

Berolini Kal. Quint. MCMV.

Paulus Viereck.

1) Cf. p. XIV sq.

CONSPECTUS CODICUM¹⁾.

I.

- B: Ven. Marc 387
 [A: Monac. gr. 374, illius apographon, v. p. IV sq.] } O
 V: Vat. gr. 134
 E: Paris. 1642 } Emphyl. II § 619—649,
 F: Paris. 1672 } IV § 1—224

II.

C: Candidi interpretatio latina

III.

- a: Paris. 1681
 b: Paris. 1682
 d: Vratisl. Rhedig. 14
 f: Laur. LXX, 33
- } i

'*libri*' si posui in adnotationibus, scito me et omnium codicum
 et Candidi interpretationis consensum voluisse significare.

1) Praeter hos quos enumeravi codices etiam Vat. gr. 141,
 de quo v. p. III et VIII, interdum in adnotationibus com-
 memoratur.

CONSPECTUS SIGLORUM.

<i>C. Steph.:</i>	Car. Stephanus (editio Appiani a. 1551).
<i>Gel.:</i>	Sigism. Gelenius (interpretatio Appiani latina a. 1554).
<i>H. Steph.:</i>	Henr. Stephanus (editio Appiani a. 1592).
<i>Toll(iana):</i>	Alex. Tollius (editio Appiani a. 1670).
<i>Musgr.:</i>	Sam. Musgravius, cuius schedis usus est Schweighaeuserus.
<i>Schw.:</i>	Schweighaeuserus (editio Appiani a. 1785).
<i>Did.:</i>	Duebneri Appiani editio Didotiana (a. 1840).
<i>Bk.:</i>	Imman. Bekkerus (editio Appiani a. 1852. 1853).
<i>Mend.:</i>	Mendelssohnus (editio Appiani a. 1879. 1881).
<i>Nauck:</i>	Aug. Nauck, cuius coniecturis usus est Mendelssohnus.
<i>Strachan-Davidson:</i>	Ἀππιανοῦ Ῥωμαικῶν Ἐμφυλίων A. Appian Civil Wars: Book I edited with notes and map by J. L. Strachan-Davidson. Oxford, At the Clarendon Press, 1902.
<i>Wilam.:</i>	Griechisches Lesebuch von U. von Wilamowitz-Moellendorff I p. 116—123, II p. 71—78 (edidit commentarioque instruxit Appiani bell. civ. I § 26—71).

I, II, III, IV, V numeri significant bell. civ. (vel Emphyl.) libros I—V, ceterorum librorum compendia velut Prooem., Bas., Celt., Iber., Lib. etc. non est cur explicem. Numerus paragraphi solius si adfertur, spectat ad librum, de quo agitur, ipsum. Cetera sigla velut scr. (= scripsit), susp. (= suspectavit), e. g. (= exempli gratia) aliaque facile intelliguntur.

Thucydidis paragraphos ascripsi ex editione, quam C. Hude curavit, nisi diserte Krügeri editionis mentionem feci.

Uncis	()	inclusa in parenthesi sunt dicta.
"	{ }	" praeter codicum fidem sunt addita.
"	[]	" deleta sunt.

CONSPECTUS LIBRORUM DISPUTATIONUMQUE,
QUARUM TITULI IN ADNOTATIONIBUS NON ALLATI SUNT.

- H. Berg, De Appiani usu temporum. Tirocinium philologum sodalium Regii Seminarii Bonnensis. Berolini, 1883, p. 91—97.
- H. Berg, De participii temporum usu Appiano. Diss. Bonn. 1884.
- R. Bitschofsky, Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien 33 (1882) p. 440—447 (recensio editionis Mendelssohnianae).
- Boiss(evain), Cassii Dionis Cocceiani historiarum romanarum quae supersunt edidit. Vol. I—III, Berolini, 1895. 1898. 1901.
- Borghesi, Oeuvres complètes t. I, II, III sqq. Paris, 1862 sqq.
- C. G. Cobet, Ad Appianum. Mnemosyne N. Ser. 10 (1882) p. 211—238.
- Guil. Crönert, Memoria graeca Herculaneensis cum titulorum Aegypti papyrorum codicum denique testimoniis comparatam proposuit. Lipsiae, 1903.
- Drumann, Geschichte Roms in seinem Übergange von der republikanischen zur monarchischen Verfassung. Band I—VI, Königsberg, 1834 sqq. Band I u. II 2. Aufl. besorgt von P. Groebe, Berlin, 1899. 1902.
- Gardthausen, Augustus und seine Zeit. Band I—III, Leipzig, 1891. 1896. 1904.
- L. Goetzeler, Quaestiones in Appiani et Polybii dicendi genus etc. Wirceburgi, 1890. Pars I. De Appiano, p. 1—74.
- H. van Herwerden, Lectiones Traiectinae. Leiden, 1882.
- W. Ihne, Römische Geschichte. Band V—VIII, Leipzig, 1879—1890.
- H. Kloevekorn, De proscriptionibus a. a. Chr. n. 43 a M. Antonio, M. Aemilio Lepido, C. Iulio Caesare Octaviano triumviris factis. Diss. Regimonti 1891.
- G. Kramer, Theologumena Appiani. Diss. Vratisl. 1889.
- G. Kratt, De Appiani elocutione. Diss. Heidelb. 1886.
- Franz Krebs, Die Praepositionsadverbien in der späteren Graecität. Teil 1 u. 2. München, 1884. 1885.
- Franz Krebs, Zur Rection der Kasus in der späteren historischen Graecität. Heft 1—3. München, 1887. 1888. 1890.
- Fr. Krumholz, De praepositionum usu Appiano. Diss. Ienensis 1885.

- Kühner-Blaß, Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Erster Teil, 3. Aufl. besorgt von F. Blaß. Hannover, 1890. 1892.
- Kühner-Gerth, Dasselbe. Zweiter Teil, 3. Aufl. besorgt von B. Gerth. Hannover u. Leipzig, 1898. 1904.
- K. Loesch, Philologischer Anzeiger 14 (1884) p. 514—522 (recensio editionis Mendelssohnianae).
- K. Loesch, Sprachliche und erläuternde Bemerkungen zu Appian. Beilage zum Jahresberichte des K. Neuen Gymnasiums in Nürnberg, 1892.
- Pauly-Wissowa, Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung herausgegeben von G. Wissowa. Stuttgart, 1893 sqq.
- P. Ribbeck, Senatores Romani qui fuerint idibus Martiis anni a. u. c. 710. Diss. Berol. 1899.
- K. Schenkl, Jahresbericht über Appian. Jahresbericht über die Fortschritte der class. Altertumswiss. begr. v. C. Bursian. Band 34 (1883) p. 170—180, Band 38 (1884) p. 274—275.
- P. Willems, Le sénat de la république romaine. T. I¹). II Appendices. Paris, 1878. 1883. 1885.
- G. Zeiß, Appians römische Geschichte übersetzt. Teil 1. 2. Leipzig, 1837. 1838.
- A. Zerdik, Quaestiones Appianeae. Diss. Kiliae 1886. I. De Appiano Herodoti imitatore. II. De Appiano hiatus vitandi studioso.
- G. Zippel, Literar. Zentralblatt 1880 p. 756—758, 1882 p. 360—361 (recensio editionis Mendelssohnianae).

1) paginae et numeri sunt editionis prioris, cum editio altera mihi non praesto fuerit.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Accentus spiritusque et litteras, quae hic illic evanuerunt, maxime in prioribus huius voluminis foliis, corrigere superdendum et ea tantummodo emendanda censui, quae aut typographici aut mea culpa falsis typis expressa aut omissa sunt. Praeterea e re visum est alia nonnulla addere.

p. 3 v. 7: lege κακῶ pro κακῇ.

p. 3 ad v. 9: ad ἐπὶ ταῖς—χρεῖαις cf. § 350, II § 72, ubi ἐπὶ tempus significat; sed haud raro transit notio temporalis in causalem.

- p. 4 ad v. 6: dele III § 33.
- p. 14 ad v. 7: Mucium verum nomen tribuni putat M. Ziegler, Fasti tribunorum plebis 133—70, Progr. Ulm 1903, p. 3, fort. recte.
- p. 29 ad v. 20: lege § 61, 7, 9.
- p. 30 ad v. 8: lege quorum pro quocum.
- p. 32 ad v. 5: lege § 34 pro § 33.
- p. 34 ad v. 6: lege § 65 pro § 66.
- p. 35 v. 21: lege *αὐτοῖς* pro *αὐτοῖς*.
- p. 36 v. 1: lege *ἔβαλλον, ἕως ἀπέκτειναν*.
- p. 36 ad v. 13: V 141 intellege Vat. 141.
- p. 41 § 167. 168 videntur anno 90 a. Chr. tribuendae esse.
- p. 45 ad v. 3 sq.: Quidacilius nescio an error sit lapicidae pro Vidacilius.
- p. 62 v. 11: lege *εἶπεν* pro *εἶπεν*.
- p. 71 ad v. 1: post II § 29 adde: III § 211.
- p. 75 ad v. 25: lege *ὕπὸ] ἐπὶ* i
- p. 78 v. 16: lege *ἐπεῖτε* pro *ἐπεὶ τε*.
- p. 92 ad v. 2: lege Linden p. 16.
- p. 111 v. 6 sqq: iam a. 666/88 legem de tribunis latam esse ci. Holzapfel, Berl. philol. Wochenschr. 1905 p. 449 sq. (in recensione libri Ziegleri, quem supra commemoravi).
- p. 118 ad v. 3: ad *ἐς τὴν Ῥώμην* cf. II § 598.
- p. 151 ad v. 21: Hirschfeldium improbare studet L. Holzapfel, Beiträge z. alt. Gesch. 5 (1905) p. 107 sqq.
- p. 182 ad v. 4: ad *ἐνεκα τῶν χρημάτων* cf. ad I § 34.
- p. 211 v. 11 sq.: nota proverbium *τῶν πραγμάτων ὄντων ἐπὶ ξυροῦ*; cf. Hom. II. 10, 173, Herodot. 6, 11.
- p. 221 infra: ordo numerorum 5 et 23 sq. turbatus est.
- p. 233 v. 21: *μακρᾶς δὲ* etc.] hoc verum esse negat R. Schneider in editione sua Belli Africani (Berlin 1905) p. 157.
- p. 279 ad v. 10 sq.: lege p. 1208 pro p. 1207.
- p. 282 ad v. 19 sq.: lege: *τὰ μέλλοντα ἢ τὰ ὄντα μὴ* etc. Keil.
- p. 287 v. 6: ad *ὡς λόγῳ — εἰπεῖν* cf. V § 22 *τῷ λόγῳ — εἰπεῖν*.
- p. 361 ad v. 12: de adverbio cf. ad II § 23.
- p. 523 v. 15: de Ariarathe et Sisinne cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 85 adn. 12, quocum forma *Σισίννης* fort. praeferenda erat.

ΑΠΡΙΑΝΟΥ

ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ Α.

1 Ῥωμαίοις ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ πολλάκις ἐς ἀλλή- 1
λους περὶ τε νόμων θέσεως καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς ἢ γῆς
5 διαδατουμένης ἢ ἐν ἀρχαιρεσίαις ἐστασίαςαν· οὐ μὴν
τι χειρῶν ἔργον ἔμφυλον ἦν, ἀλλὰ διαφοραὶ μόναι καὶ
ἐριδες ἔννομοι, καὶ τάδε μετὰ πολλῆς αἰδοῦς εἰκοντες
ἀλλήλοισι διετρίθεντο. ὁ δὲ δῆμος ποτε καὶ στρατευόμε- 2
νος ἐς τοιάνδε ἔριν ἐμπεσὼν οὐκ ἐχρήσατο τοῖς ὅπλοις 492a.C
10 παροῦσιν, ἀλλ' ἐς τὸ ὕρος ἐκδραμών, τὸ ἀπὸ τοῦδε κλη-
ζόμενον ἱερόν, οὐδὲν οὐδὲ τότε χειρῶν ἔργον, ἀλλ' ἀρ-
χὴν ἑαυτοῦ προστάτιν ἀπέφηνε καὶ ἐκάλεσε δημαρχίαν
ἐς κώλυσιν μάλιστα τῶν ὑπάτων ἀπὸ τῆς βουλῆς αἰρου-
μένων μὴ ἐντελὲς αὐτοῖς ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ τὸ κράτος
15 εἶναι. ὅθεν δὴ καὶ μάλιστα δυσμενέστερον ἔτι καὶ 3
φιλονικότερον ἐς ἀλλήλας αἱ ἀρχαὶ διετρίθεντο ἀπὸ
τοῦδε, καὶ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐς αὐτὰς ἐμερίζετο ὥς
ἐν ταῖς τῶνδε πλεονεξίαις ἑκάτεροι τῶν ἐτέρων ἐπι-
κρατοῦντες. Μάρκιός τε ὁ Κοριοιανὸς ἐν ταῖσδε ταῖς 492a.C
20 ἔρισιν ἐξελαθεὶς παρὰ δίκην ἐς Οὐολούσκους ἔφυγέ τε
2 καὶ πόλεμον ἐπήγαγε τῇ πατρίδι. καὶ τοῦτο μόνον 4

12 προστάτιν Bd, προστάτην reliqui 15 εἶναι] εἶη ci.
Zippel p. 361, potuit etiam (ὥς) μὴ — εἶναι, sed cf. V § 459
(ὄκνον μὴ — ἀρχεῖν), Lib. c. 94, Thuc. 1, 16 (κωλύματα μὴ
ἀνέξηθῆναι) 16 φιλόνηκος, φιλονεικία, φιλονεικεῖν codices
const., correxi ubique ἀλλήλους b διετρίθεντο] διέκειντο vel
διετέθειντο (cf. Cobet, Observ. in Dionys. Hal. p. 35) ci. Mend.,
sed cf. § 31. 530 alibi

ἂν τις εὖροι τῶν πάλαι στάσεων ἔργον ἔνοπλον, καὶ
 τοῦθ' ὑπ' αὐτομόλου γενόμενον, ξίφος δὲ οὐδέν πω
 παρενεχθὲν ἐς ἐκκλησίαν οὐδὲ φόνον ἔμφυλον, πρὶν
 133 a. C. γε Τιβέριος Γράκχος δημαρχῶν καὶ νόμους ἐσφέρων
 πρῶτος ὅδε ἐν στάσει ἀπώλετο καὶ ἐπ' αὐτῷ πολλοὶ 5
 κατὰ τὸ Καπιτώλιον εἰλούμενοι περὶ τὸν νεῶν ἀνηρέ-
 5 θησαν. καὶ οὐκ ἀνέσχον ἔτι αἱ στάσεις ἐπὶ τῷδε τῷ
 μύσει, διαιρουμένων ἐκάστοτε σαφῶς ἐπ' ἀλλήλοις καὶ
 ἐγχειρίδια πολλάκις φερόντων κτιννυμένης τέτινος
 ἀρχῆς ἐκ διαστήματος ἐν ἱεροῖς ἢ ἐκκλησίαις ἢ ἀγο- 10
 ραῖς, δημάρχων ἢ στρατηγῶν ἢ ὑπάτων ἢ τῶν ἐς
 ταῦτα παραγγελλόντων ἢ τῶν ἄλλως ἐπιφανῶν. ὕβρις
 τε ἄκοσμος ἐπεῖχεν αἰεὶ δι' ὀλίγου καὶ νόμων καὶ δέ-
 6 κης αἰσχροὶ καταφρόνησις. προιόντος δ' ἐς μέγα τοῦ
 κακοῦ, ἐπαναστάσεις ἐπὶ τὴν πολιτείαν φανεραὶ καὶ 15
 στρατεῖαι μεγάλαι καὶ βίαιοι κατὰ τῆς πατρίδος ἐγί-
 γνοντο φυγάδων ἀνδρῶν ἢ καταδίκων ἢ περὶ ἀρχῆς
 τινος ἢ στρατοπέδου φιλονικούντων ἐς ἀλλήλους.
 7 δυναστεῖαί τε ἦσαν ἤδη κατὰ πολλὰ καὶ στασιάρχαι
 μοναρχικοί, οἳ μὲν οὐ μεθιέντες ἔτι τὰ πιστευθέντα 20
 σφίσιν ὑπὸ τοῦ δήμου στρατόπεδα, οἳ δὲ καὶ κατὰ
 σφᾶς ἄνευ τοῦ κοινοῦ κατ' ἀλλήλων ξενολογοῦντες.
 8 ὁπότεροι δ' αὐτῶν τὴν πόλιν προλάβοιεν, τοῖς ἑτέροις

4 σεμπρώνιος pro τιβέριος fuit in Ob, sed corr. a m. 1 in
 omnibus γράκχος Ob, const., at γράκχος Vat. 141 in Iber.
 et Hann., idem et apographa Lib. c. 136 'novas leges' vertit
 Gel., unde Mend. ci. καὶ <καινοῦς> νόμους vel simile, inut.

5 ὅδε om. i 6 εἰλούμενοι h. l. O 9 πολλάκι B τε <αἰ>
 τινος ci. Mend., quo non opus propter verba ἐκ διαστήματος
 12 ἄλλως] ἄλλων O 13 ἐπεῖχεν αἰεὶ susp. Mend., sine causa

14 αἰσχροὶ ἐκράτει ci. Nauck, <ἦν> αἰσχροὶ Mend., sed neutro
 opus 17 καὶ καταδίκων vertit C περὶ Schw., ἐπὶ Oi; <τῶν>
 ἐπὶ ci. Musgr.

ἦν ὁ ἀγὼν λόγῳ μὲν ἐπὶ τοὺς ἀντιστασιώτας, ἔργῳ
 δ' ἐπὶ τὴν πατρίδα· ἐσέβαλλον γὰρ ὡς ἐς πολεμίαν,
 καὶ σφαγαὶ τῶν ἐν ποσὶν ἐγίνοντο νηλεεῖς καὶ ἄλλων
 4 ἐπὶ θανάτῳ προγραφαὶ καὶ φυγαὶ καὶ δημεύσεις, ἐνίων
 3 δὲ καὶ βάσανοι πάμπαν ἐπαχθεῖς. ἔργον τε οὐδὲν ἀη- 9
 δὲς ἀπῆν, μέχρ' οὖν τῶνδε τῶν στασιάρχων εἰς ἔτει πεντη- 82a.c.
 κοστῷ μάλιστα ἀπὸ Γράκχου, Κορνήλιος Σύλλας, κακῶ
 τὸ κακὸν ἰώμενος μόναρχον αὐτὸν ἀπέφηνεν ἐπὶ πλεῖ-
 στον· οὓς δικτάτορας ἐκάλουν τε καὶ ἐπὶ ταῖς φοβε-
 10 ρωτάταις χρεῖαις ἐξαμήνους τιθέμενοι ἐκ πολλοῦ δι-
 ελελοίπεςαν. ὁ δὲ Σύλλας βίᾳ μὲν καὶ ἀνάγκῃ, λόγῳ 10
 δ' αἰρετός, ἐς αἰεὶ δικτάτωρ γενόμενος ὅμως, ἐπεὶ τε
 ἐκορέσθη τῆς δυναστείας, πρῶτος ἀνδρῶν ὅδε μοι δο-
 κεῖ θαρρῆσαι τυραννικὴν ἀρχὴν ἐκὼν ἀποθέσθαι καὶ 79a.c.
 15 ἐπειπεῖν, ὅτι καὶ τοῖς μεμφομένοις εὐθύνας ὑφέξει,
 ἰδιώτης τε ὁρῶντων ἀπάντων ἐς πολὺν βαδίσαι κατ'
 ἀγορὰν καὶ ἐπανελθεῖν ἀπαθῆς οἴκαδε. τοσοῦτον ἦν 11
 ἄρα τοῖς ὁρῶσιν ἔτι τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ δέος ἢ τῆς ἀπο-
 θέσεως κατάπληξιν ἢ τῶν εὐθυνῶν τῆς ἐπαγγελίας
 20 αἰδῶς ἢ ἄλλη φιλανθρωπία καὶ λογισμὸς ἐπὶ συμ-
 φέροντι τὴν τυραννίδα γενέσθαι.

ὅδε μὲν ἐπὶ βραχὺ ἐληξάν αἱ στάσεις ἐπὶ Σύλλᾳ, 12

2 ἐσέβαλλον ab ὡς om. i ἐς om. V 3 ἄλλων] πολ-
 λῶν ci. Nauck, sed ἄλλων respicit ad τῶν ἐν ποσὶν 6 στασι-
 αρχῶν Ob 8 αὐτὸν Oi 9 δικτάτορας Oi, et ita plerum-
 que; Vat. 141 Hann. c. 11. 12. 16 δικτάτορα etc. ἐπὶ ταῖς]
 ἐν ταῖς ci. Mend., sed cf. § 2. 242, II § 33. 72; v. etiam Krüger
 ad Thuc. 1, 70, 2 (3), ubi Hude quidem praetulit ἐν 9 sq.
 φοβερωτέραις V 14 ἐκὼν Musgr., et ita vertit Gel., ἔχων Oi,
 cf. § 486 16 ἐφορῶντων ci. Mend., sed cf. § 11. 68. 142; Krebs,
 Praepositionsadv. II p. 62 adn. 1, v. etiam ad II § 382 βαδί-
 σας i 20 καὶ λογ.] ἢ vel <ἢ> καὶ λογ. ci. Nauck, contra
 Kratt p. 57 sq.; καὶ λογ. <ἐπῆν> ci. Keil

καὶ κακῶν ἀντίδοσις ἦν ὧν ὁ Σύλλας εἰργάζετο· μετὰ 4
 49 a. C. δὲ Σύλλαν αὖτις ὁμοία ἀνεροπιλίζετο, μέχρι Γάιος Καί-
 σαρ, αἰρετὴν ἀρχὴν ἐπὶ πολὺν δυναστεύων ἐν Γαλατίᾳ,
 τῆς βουλῆς αὐτὸν ἀποθέσθαι κελευούσης αἰτιώμενος
 οὐ τὴν βουλήν, ἀλλὰ Πομπήιον, ἐχθρὸν ὄντα οἱ καὶ 5
 5 στρατοῦ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἡγούμενον, ὥς τῆς ἀρχῆς
 αὐτὸν ἐπιβουλεύοντα παραλύειν, προυτίθει προκλήσεις
 ἢ ἄμφω τὰ στρατεύματα ἔχειν ἐς τῆς ἐχθρας τὴν ἀφο-
 βίαν ἢ καὶ Πομπήιον οὓς ἔχοι μεθέντα ιδιωτεύειν
 13 ὁμοίως ὑπὸ νόμοις. οὐ πείθων δ' ἐς οὐδέτερα ἐκ 10
 Γαλατίας ἤλανυνεν ἐπὶ τὸν Πομπήιον ἐς τὴν πατρίδα
 ἐσβαλὼν τε ἐς αὐτὴν καὶ διώκων ἐκφυγόντα περὶ Θεσ-
 48 a. C. σαλίαν ἐνίκησε μεγάλη μάχη λαμπρῶς καὶ ἐδίωκεν ἐς
 14 Αἴγυπτον ὑποφεύγοντα. ἀναιρεθέντος δὲ Πομπηίου
 πρὸς ἀνδρῶν Αἰγυπτίων ἐπανῆλθεν ἐς Ῥώμην, ἔστιν 15
 ἂ καὶ περὶ Αἴγυπτον ἐργασάμενός τε καὶ ἐπιμείνας,
 15 μέχρι καταστήσαιοι αὐτῇ τοὺς βασιλέας. στασιώτην τε
 μέγιστον, ᾧ διὰ μεγαλουργίαν πολεμικὴν Μέγας ἐπώ-
 νυμον ἦν, οὗτος δὴ μάλιστα πολέμου κράτει σαφῶς

1 ἀντίδοσις] ἐνδοσις ci. Schw. dubitanter, ἀνεσις Cob. p. 211
 ex Herodot. 5, 28, Mend. κακῶν aut delendum aut post
 εἰργάζετο collocandum censuerat. Subaudio τοῦτο (i. e. tumultus
 intermissi) ante κακῶν; ad ἀντίδοσις cf. III § 71, IV § 387,
 V § 568 etc. εἰργαστο ci. Mend. ex C, sed cf. praeft. 2 ὁμοία
 om. i 3 δυναστεύσας ci. Mend., v. praeft. 4 αὐτὴν i
 6 <τοῦ> περὶ ci. Mend., contra Kratt p. 20, cf. § 303. 150. 183.
 530, II § 35. 367. 502, III § 33, IV § 479, V § 41. 484 alibi
 ὥς cum i om. Mend. 9 ἔχοι i, ἔχει, οἱ supra add., ut vid.,
 a m. 1, B, ἔχει V, utrumque bonum 10 ὑπονόμιον i
 11 <ὡς> ἐπὶ ci. Mend., contra Krebs, Praepositionsadv. II p. 62
 adn. 1 'contra Pompeium et patriam' vertit Gel.
 13 μάχη μεγάλῃ V 15 ἔστιν ἂ om. i 17 <ἐν> αὐτῇ ci.
 Mend., inut. ἀντιστασιώτην ci. Herw. p. 65, fort. recte,
 cf. § 369 19 sqq. σαφῶς post ἀντειπεῖν transponi voluit Mend.,
 sed cf. Xen. Cyrop. 3, 2, 15: σαφῶς ἀπολωλέναι (Schenkl p. 175)

καθελὼν, οὐδενὸς αὐτῷ θαρροῦντος εἰς οὐδὲν ἔτι ἀν-
 ειπεῖν, δεύτερος ἐπὶ Σύλλα δικτάτωρ ἐς τὸ διηνεκὲς
 ἤρθε· καὶ στάσεις αὐθις κατεπαύοντο πᾶσαι, ἔσπε καὶ 16
 τόνδε Βροῦτος καὶ Κάσσιος ζήλω τε τῆς ἀρχῆς τοῦ 44 a. C.
 6 μεγέθους καὶ πόθῳ τῆς πατρίου πολιτείας ἐν τῷ βου-
 λευτηρίῳ κατέκανον, δημοτικώτατον καὶ ἐμπειρότατον
 ἀρχῆς γενόμενον. ὁ γέ τοι δῆμος αὐτὸν μάλιστα πάν- 17
 των ἐπεπόθησε, καὶ τοὺς σφαγέας ἐξήτουν περιούντες
 καὶ τὸ σῶμα ἔθαψαν ἐν ἀγορᾷ μέσῃ καὶ νεῶν ἐπ-
 10 ωροδόμησαν τῇ πυρᾷ καὶ θύουσιν ὡς θεῷ.

5 αἱ δὲ στάσεις ἐπὶ τῷδε μάλιστα αὐθις ἐπανελ- 18
 θοῦσαι τε καὶ αὐξηθεῖσαι δυνατώτατα ἐς μέγα προῆλθον, 43 a. C.
 καὶ φόνοι καὶ φυγαὶ καὶ ἐπὶ θανάτῳ προγραφαὶ βου-
 λευτῶν τε καὶ τῶν καλουμένων ἱππέων, κατὰ πλῆθος
 15 ἀθρόως ἑκατέρων, ἐγίννοντο, τοὺς ἐχθροὺς ἀλλήλοις
 τῶν στασιωτῶν ἀντιπαρεχόντων καὶ ἐς τοῦτο ἀμε-
 λούντων καὶ φίλων καὶ ἀδελφῶν· τοσοῦτον ἐκράτει τῆς
 ἐς τὰ οἰκεία εὐνοίας ἢ ἐς τὰ ἀντίπαλα φιλονικία. προ- 19
 ιόντες τε τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὡς ἰδιωτικὸν σφῶν κτῆμα
 20 διενείμαντο ἐφ' ἑαυτῶν τρεῖς οἶδε ἄνδρες, Ἀντώνιος
 τε καὶ Λέπιδος καὶ ὅτῳ πρότερον μὲν Ὀκτάουιος ὄνομα
 ἦν, Καῖσαρι δὲ πρὸς γένους ὦν καὶ θετὸς ἐν διαθή-
 καῖς ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος Καῖσαρ ἐκ τοῦδε μετωνο-
 μάζετο. ἐπὶ δὲ τῇ διαιρέσει τῇδε μετὰ βραχὺν συμ- 20
 25 πεσόντες, ὡς εἰκὸς ἦν, ἐς ἀλλήλους ὁ Καῖσαρ αὐτῶν
 συνέσει τε καὶ ἐμπειρίᾳ προύχων Λέπιδον μὲν πρότερον 36 a. C.
 [αὐτῶν] ἣν ἐκεκλήρωτο Λιβύην, ἐπὶ δὲ τῷ Λεπίδῳ

1 ἔτι om. V σύλλα Oi, cum codices dativo ι subscribere
 non soleant, corr. Schw. 8 ἐπόθησε i 10 noli addere
 <οἱ> vel <αὐτῷ> ad θύουσιν, cf. ad § 223 11 στάσεις —
 μάλιστα om. i 23 sq. μετωνόμαστο ci. Mend., sed. cf. praef.
 27 αὐτῶν] αὐτὸν i, del. Mend.

- 31a.C. καὶ Ἀντώνιον πολέμῳ περὶ Ἀκτιον ἀφείλετο τὴν ἀπὸ
 21 Συρίας ἐπὶ κόλπον τὸν Ἰόνιον ἀρχήν. ἐπὶ τε τούτοις,
 μεγίστοις δὴ φανεῖσι καὶ ἐς ἔκπληξιν ἅπαντας ἐμβα-
 λοῦσιν, εἴλε καὶ Αἴγυπτον ἐπιπλεύσας, ἣ χρονωτάτη
 τε ἦν ἐς τότε καὶ δυνατωτάτη μετὰ Ἀλέξανδρον ἀρχή 5
 22 καὶ μόνη Ῥωμαίοις ἔλειπεν ἐς τὰ νῦν ὄντα, ὥστε Σε-
 27a.C. βαστὸς εὐθὺς ἐπὶ τοῖς ἔργοις, ἔτι περιών, ὅδε πρῶτος
 ὁφθῆναί τε Ῥωμαίοις καὶ κληθῆναι πρὸς αὐτῶν αὐτός
 τε ἑαυτόν, ὥσπερ Γάιος καὶ ἐς τὸ δυνατώτερον ἔτι
 Γαῖον, ἄρχοντα ἀποφῆναι τῇ τε πατρίδι καὶ τοῖς ὑπ' 10
 αὐτὴν ἔθνεσιν ἅπασιν, οὐδὲν αἰρέσεως ἢ χειροτονίας
 23 ἢ προσποιήματος ἔτι δεηθεῖς. χρόνιου δ' αὐτῷ καὶ
 ἐγκρατοῦς τῆς ἀρχῆς γενομένης, ἐπιτυχῆς ἐς πάντα
 καὶ φοβερός ὢν γένος ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ διαδοχὴν τὴν
 ἐπικρατοῦσαν ὁμοίως ἐπ' ἐκείνῳ κατέλιπεν. 15
 24 ὥδε μὲν ἐκ στάσεων ποικίλων ἡ πολιτεία Ῥωμαίοις 6
 ἐς ὁμόνοιαν καὶ μοναρχίαν περιέστη· ταῦτα δ' ὅπως
 ἐγένετο, συνέγραψα καὶ συνήγαγον, ἀξιοθαύμαστα ὄντα
 τοῖς ἐθέλουσιν ἰδεῖν φιλοτιμίαν ἀνδρῶν ἄμετρον καὶ
 φιλαρχίαν δεινὴν καρτερίαν τε ἄτρυτον καὶ κακῶν 20
 ἰδέας μυρίων, μάλιστα δ', ὅτι μοι τῆς Αἰγυπτίας συγ-
 γραφῆς τάδε προηγούμενα καὶ τελευτήσοντα εἰς ἐκείνην
 ἀναγκαῖον ἦν προαναγράψασθαι· ὥδε γὰρ Αἴγυπτος
 ἐλήφθη, διὰ τήνδε τὴν στάσιν, Ἀντωνίῳ Κλεοπάτρας
 25 συμμαχούσης. διήρηται δ' αὐτῶν διὰ τὸ πλῆθος ἐν- 25

5 <τῶν> μετὰ ci. Mend.; eodem iure potuit <τῶν> ἐς τότε
 h. l. et § 481, cf. etiam § 179. 522 7 περιών B 12 αὐτῷ]
 αὐτοῦ O 15 ἐπ' ἐκείνων ci. Musgr., ἔτι pro ἐπ' Mend.,
 ἐπ' del. Kratt p. 15, dubitanter tamen, cf. p. 54; eadem sen-
 tentia IV § 62 22 τελευτήσαντα i, vulgo 23 προαναγρά-
 ψασθαι bonum 24 διὰ — στάσιν insiticia putabat Mend

θάδε μὲν, ὅσα ἐπὶ Κορινθίον Σύλλαν ἀπὸ Σεμπρωνίου
 Γράκχου, ἐξῆς δ', ὅσα μέχρι Γαΐου Καίσαρος τῆς τε-
 λευτῆς. αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἐμφυλίων βίβλοι δεικνύου-
 σιν, ὅσα οἱ τρεῖς ἐς ἀλλήλους τε καὶ Ῥωμαίους ἔδρασαν,
 5 μέχρι τὸ τελευταῖον δὴ τῶν στάσεων καὶ μέγιστον ἔρ-
 γον, τὸ περὶ Ἄκτιον Καίσαρι πρὸς Ἀντώνιον ὁμοῦ
 καὶ Κλεοπάτρην γενόμενον, ἀρχὴ καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς
 συγγραφῆς ἔσται.

7 Ῥωμαῖοι τὴν Ἰταλίαν πολέμῳ κατὰ μέρη χειρούμε- 26
 10 νοι γῆς μέρος ἐλάμβανον καὶ πόλεις ἐνῶμιζον ἢ ἐς
 τὰς πρότερον οὔσας κληρούχους ἀπὸ σφῶν κατέλεγον.
 καὶ τάδε μὲν ἀντὶ φρουρίων ἐπενόουν, τῆς δὲ γῆς τῆς 27
 δορικτήτου σφίσειν ἐκάστοτε γιγνομένης τὴν μὲν ἐξιρ-
 γασμένην αὐτίκα τοῖς οἰκιστομένοις ἐπιδιήρουν ἢ ἐπὶ-
 15 πρασκον ἢ ἐξεμίσθουν, τὴν δ' ἀργὸν ἐκ τοῦ πολέμου
 τότε οὔσαν, ἢ δὴ καὶ μάλιστα ἐπλήθυνεν, οὐκ ἄγοντές
 πω σχολὴν διαλαχεῖν ἐπεκλήρυττον ἐν τοσῷδε τοῖς ἐθέ-
 λουσιν ἐκποιεῖν ἐπὶ τέλει τῶν ἐτησίων καρπῶν, δεκάτη
 μὲν τῶν σπειρομένων, πέμπτη δὲ τῶν φυτευομένων.
 20 ὥριστο δὲ καὶ τοῖς προβατεύουσι τέλη μειζόνων τε καὶ
 ἐλαττόνων ζώων. καὶ τάδε ἔπραττον ἐς πολυανδρίαν 28
 τοῦ Ἰταλικοῦ γένους, φερεπονωτάτου σφίσειν ὀφθέν-
 τος, ἵνα συμμάχους οἰκείους ἔχοιεν. ἐς δὲ τοῦναντίον

11 προτέρως V 16 ἀγαρόντες a 23 οἰκείους sc. τῷ
 πολέμῳ Wilam., 'promptos paratosque' Niese (cf. infra) p. 411,
 non recte; est = ἐξ Ἰταλίας, cf. § 32

§ 26 sqq. de re agraria et Gracchis cf. Niese, Hermes 23 (1888) p. 410 sqq., M. Voigt, Abh. d. Kgl. Sächs. Ges. d. Wiss. Bd. 23 (1888) p. 221 sqq., Soltan, Hermes 30 (1895) p. 624 sqq., Ed. Meyer, Festschr. d. Univ. Halle 1894, Philos. Fak. p. 79 sqq., (cf. Ed. Schwartz, Gött. gel. Anz. 1896 p. 792 sqq.), Mommsen, R. Staatsr. III, 1 p. 85 sqq., v. Wilamowitz, Griech. Leseb. II, 1 p. 71 sqq., E. Kornemann, Beiträge z. alt. Gesch., 1. Beiheft (1903)

- 29 αὐτοῖς περιήει. οἱ γὰρ πλούσιοι τῆσδε τῆς ἀνεμήτου
γῆς τὴν πολλὴν καταλαμβάνοντες καὶ χρόνῳ θαρροῦντες
οὐ τινα σφᾶς ἔτι ἀφαιρήσεσθαι τὰ τε ἀγχοῦ σφίσιν
ὅσα τε ἦν ἄλλα βραχέα πενήτων, τὰ μὲν ὠνούμενοι
πειθοῖ, τὰ δὲ βία λαμβάνοντες πεδία μακρὰ ἀντὶ χω- 5
ρίων ἐγεώργουν, ὠνητοῖς ἐς αὐτὰ γεωργοῖς καὶ ποι-
μέσι χρώμενοι τοῦ μὴ τοὺς ἐλευθέρους ἐς τὰς στρατείας
ἀπὸ τῆς γεωργίας περισπᾶν, φερούσης ἅμα καὶ τῆσδε
τῆς κτήσεως αὐτοῖς πολὺ κέρδος ἐκ πολυπαιδίας θερα-
πόντων ἀκινδύνως ἀξιομένων διὰ τὰς ἀστρατείας. 10
30 ἀπὸ δὲ τούτων οἱ μὲν δυνατοὶ πᾶμπαν ἐπλούτουν, καὶ
τὸ τῶν θεραπόντων γένος ἀνὰ τὴν χώραν ἐπλήθυε,
τοὺς δ' Ἰταλιώτας ὀλιγότης καὶ δυσανδρία κατελάμ-
βανε, τρυχομένους πενία τε καὶ ἐσφοραῖς καὶ στρα-
31 τεύειαις. εἰ δὲ καὶ σχολάσειαν ἀπὸ τούτων, ἐπὶ ἀργίας 15
διετίθεντο, τῆς γῆς ὑπὸ τῶν πλουσίων ἐχομένης [καὶ]
γεωργοῖς χρωμένων θεράπουσιν ἀντὶ ἐλευθέρων.
32 ἐφ' οἷς ὁ δῆμος ἐδυσφόρει μὲν ὥς οὔτε συμμαχῶν 8
ἐξ Ἰταλίας ἔτι εὐπορήσων οὔτε τῆς ἡγεμονίας οἱ γενη-
σομένης ἀκινδύνου διὰ πλῆθος τοσόνδε θεραπόντων· 20
33 διόρθωσιν δ' οὐκ ἐπινοοῦντες, ὥς οὐδὲ ῥάδιον ὄν
οὐδὲ πάντῃ δίκαιον ἄνδρας τοσοῦσδε ἐκ τοσοῦδε χρο-

3 ἀφαιρεθήσεσθαι, ut vid., i 3 sq. τὰ τε ἀγχοῦ σφίσιν
ἄλλα βραχέα ὅσα τε ἦν πενήτων ci. Musgr., perperam. C vertit:
quaecunque ipsis finitima, in quis permultae tenuiorum portiones
inerant, prob. Mend.; ego non offenderim 4 αὐτ' ὠνούμενοι
αὐτ' πειθοῖ deleri voluit Nauck, ὠνούμενοι, τὰ δὲ πειθοῖ <ῆ>
βία λαμβ. ci. Mend., neutrum necessario 6 ἀργυρῶνῃτοις ci.
Cob. p. 211, inut. 7 στρατείας a 8 περισπᾶσθαι ci. Mend.,
bene 10 ἀστρατείας O 13 δυσανδρία] δυσαρεστία vel
ὀλιγανδρία καὶ δυσαρεστῆσις ci. Mend., sed iure Nauck comparat
εὐανδρία 16 διετέθειντο vel διέκειντο ci. Mend., sed cf.
ad § 3 καὶ delevi cum Wilam.; an καὶ <τούτων>?
20 τοσῶνδε Va 21 ὄν] ἦν scr. Wilam., deleri mavult Keil

νου κτῆσιν τοσήνδε ἀφελέσθαι φυτῶν τε ἰδίων καὶ
 οἰκοδομημάτων καὶ κατασκευῆς, μόλις ποτὲ τῶν δη-
 μάρχων εἰσηγουμένων ἔκριναν μηδὲν ἔχειν τῆσδε τῆς
 γῆς πλέθρα πεντακοσίων πλείονα μηδὲ προβατεύειν
 5 ἑκατὸν πλείω τὰ μείζονα καὶ πεντακοσίων τὰ ἐλάσσονα.
 καὶ ἐς ταῦτα δ' αὐτοῖς ἀριθμὸν ἐλευθέρων ἔχειν ἐπ-
 ἑτάξαν, οἳ τὰ γιγνόμενα φυλάξειν τε καὶ μηνύσειν
 ἔμελλον. οἳ μὲν δὴ τάδε νόμῳ περιλαβόντες ἐπώμο- 34
 σαν ἐπὶ τῷ νόμῳ καὶ ζημίαν ὥρισαν, ἡγούμενοι τὴν
 10 λοιπὴν γῆν αὐτίκα τοῖς πένησι κατ' ὀλίγον διαπεπρά-
 σεσθαι· φροντὶς δ' οὐδεμία ἦν οὔτε τῶν νόμων οὔτε
 τῶν ὄρκων, ἀλλ' οἳ τινες καὶ ἐδόκουν φροντίσαι, τὴν
 γῆν ἐς τοὺς οἰκείους ἐπὶ ὑποκρίσει διένεμον, οἳ δὲ
 9 πολλοὶ τέλεον κατεφρόνουν, μέχρι Τιβέριος Σεμπρώ- 35
 15 νιος Γράκχος, ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ λαμπρὸς ἐς φιλοτι- 133a.
 μίαν εἰπεῖν τε δυνατώτατος καὶ ἐκ τῶνδε ὁμοῦ πάν-
 των γνωριμώτατος ἅπασι, δημαρχῶν ἐσεμνολόγησε περὶ
 τοῦ Ἰταλικοῦ γένους ὡς εὐπολεμωτάτου τε καὶ συγ-
 γενοῦς, φθειρομένου δὲ κατ' ὀλίγον εἰς ἀπορίαν καὶ
 20 ὀλιγανδρίαν καὶ οὐδὲ ἐλπίδα ἔχοντος ἐς διόρθωσιν.
 ἐπὶ δὲ τῷ δουλικῷ δυσχεράνας ὡς ἀστρατεύτῳ καὶ οὐ- 36
 ποτε ἐς δεσπότης πιστῷ, τὸ ἔναγχος ἐπήνεγκεν ἐν Σικε-
 λλίᾳ δεσποτῶν πάθος ὑπὸ θεραπόντων γενόμενον, ἠϋξη-
 μένων κἀκείνων ἀπὸ γεωργίας, καὶ τὸν ἐπ' αὐτοὺς
 25 Ῥωμαίων πόλεμον οὐ ῥάδιον οὐδὲ βραχύν, ἀλλὰ ἔς τε

3 τῆσδε om. i C 9 ἐπὶ τῷ νόμῳ susp. Mend., del. Herw.
 p. 128, sed cf. II § 42 (ἐπ' αὐτοῖς ὥρκωσεν) et I § 131. 320,
 III § 67. 113, IV § 382, ubi ἐπόμενμι idem valet atque
 ὁμνυμι ζημίαν <τῷ παραβάντι> vel sim. ci. Mend., inut.
 10 κατ' ὀλίγον i. e. κατ' ὀλίγα μέρη 24 ἀπὸ] noli conicere
 ὑπὸ αὐτοῖς O, sed in V corr. in αὐτοὺς a m. 1
 25 <ὡς> οὐ ci. Mend.

133 a. C.

- μῆκος χρόνου καὶ τροπὰς κινδύνων ποικίλας ἐκτραπέν-
 37 τα. ταῦτα δὲ εἰπὼν ἀνεκαίνιξε τὸν νόμον μηδένα τῶν
 πεντακοσίων πλέθρων πλεόν ἔχειν. παισὶ δ' αὐτῶν
 ὑπὲρ τὸν παλαιὸν νόμον προσετίθει τὰ ἡμίσεα τούτων·
 καὶ τὴν λοιπὴν τρεῖς αἵρετοὺς ἄνδρας, ἐναλλασσομένους 5
 κατ' ἔτος, διανέμειν τοῖς πένησι.
- 38 τοῦτο δ' ἦν, ὃ μάλιστα ἠνώχλει τοὺς πλουσίους, οὐ 10
 δυναμένους ἔτι ὥς πρότερον τοῦ νόμου καταφρονεῖν
 διὰ τοὺς διαιροῦντας οὐδὲ ὠνεῖσθαι παρὰ τῶν κλη-
 ρουμένων· ὁ γάρ τοι Γράκχος καὶ τόδε προῖδόμενος 10
- 39 ἀπηγόρευε μὴ πωλεῖν. συνιστάμενοι δὴ κατὰ μέρος
 ὠλοφύροντο καὶ προύφερον τοῖς πένησιν ἀρχαῖά τε
 ἔργα ἑαυτῶν καὶ φυτὰ καὶ οἰκοδομίας, καὶ τιμὴν ἔνιοι
 δεδομένην γείτοσιν, εἰ καὶ τήνδε μετὰ τῆς γῆς ἀπ- 15
 ολέσουσι, τάφους τε ἔνιοι πατέρων ἐν τῇ γῇ καὶ διαι- 15
 ρέσεις ἐπὶ τοῖς κλήροις ὥς πατρώοις, οἳ δὲ καὶ προῖκας
 γυναικῶν ἐς ταῦτα ἀνηλωμένους ἢ τὴν γῆν παισὶν
 ἐμπροΐκιον δεδομένην, δανεισταί τε χρέα καὶ ταύτης
 ἐπεδείκνυνον, καὶ ἄκοσμος ἦν ὅλως οἰμωγὴ καὶ ἀγανά-
 40 κτησις. οἳ δ' αὖ πένητες ἀντωδύροντο ἐξ εὐπορίας ἐς 20
 πενίαν ἐσχάτην καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐς ἀγониαν, οὐ δυνά-
 μενοι παιδοτροφεῖν, περιφέρεσθαι. στρατείας τε ὅσας
 στρατεύσαιντο τὴν γῆν τήνδε περιποιούμενοι, κατέλε-
 γον καὶ ἡγανάκτου, εἰ τῶν κοινῶν ἀποστερηθῶνται,
 ὠνείδιζόν τε ἅμα αὐτοῖς αἰρουμένοις ἀντὶ ἐλευθέρων 25

2 δὲ] δὴ ci. Mend., sed cf. § 137. 442, II § 89. 132. 288, III § 168. 170, V § 188, Iber. c. 40, ubi Mend. adn. falsa, Lib. c. 108 9 διὰ τοὺς διαιροῦντας fort. spuria esse putabat Mend. 10 προειδόμενος Ob 13 ἔνιοι Schw., ἐνίοις libri 14 sq. ἀπολοῦσι scr. Mend. const. 17 ἀναλωμένους idem 18 χρέα καὶ] καὶ χρέα malim, nisi quid excidit post καὶ; foeneratores uero debita et alia huiusmodi protulerant C 21 ἀγωνίαν i C

καὶ πολιτῶν καὶ στρατιωτῶν θεράποντας, ἄπιστον
 ἔθνος καὶ δυσμενὲς αἰεὶ καὶ διὰ τοῦτο ἀστράτευτον.
 τοιαῦθ' ἑκατέρων ὀδυρομένων τε καὶ ἀλλήλοις ἐπι- 41
 καλούντων, πλήθος ἄλλο, ὅσον ἐν ταῖς ἀποίκις πόλεσιν
 5 ἢ ταῖς ἰσοπολίτισιν ἢ ἄλλως ἐκοινώνει τῇσδε τῆς γῆς,
 δεδιότες ὁμοίως ἐπήρσαν καὶ ἐς ἑκατέρους αὐτῶν διεμε-
 ρίζοντο. πλήθει τε θαρροῦντες ἐξετραχύνοντο καὶ 42
 σιτάσεις ἐξάπτοντες ἀμέτρους τὴν δοκιμασίαν τοῦ νόμου
 περιέμενον, οἱ μὲν ὥς οὐδενὶ τρόπῳ συγχωρήσοντες
 10 αὐτὸν γενέσθαι κύριον, οἱ δ' ὥς κυρώσοντες ἐξ ἅπαν-
 τος. φιλονικία δὲ ἑκατέροις προσέπιπτεν ἐπὶ τῇ χρεῖα
 καὶ ἐς τὴν κυρίαν ἡμέραν παρασκευὴ κατ' ἀλλήλων.
 1. Γράκχῳ δ' ὁ μὲν νοῦς τοῦ βουλευματος ἦν οὐκ 43
 ἐς εὐπορίαν, ἀλλ' ἐς εὐανδρίαν, τοῦ δὲ ἔργου τῇ ὥφε-
 15 λεία μάλιστα αἰωρούμενος, ὥς οὔ τι μείζον οὐδὲ λαμ-
 πρότερον δυναμένης ποτὲ παθεῖν τῆς Ἰταλίας, τοῦ
 περὶ αὐτὸ δυσχεροῦς οὐδὲν ἐνεθυμείτο. ἐνστάσης δὲ 44
 τῆς χειροτονίας πολλὰ μὲν ἄλλα προεῖπεν ἐπαγωγὰ
 καὶ μακρά, διηρώτα δ' ἐπ' ἐκείνοις, εἰ δίκαιον τὰ κοινὰ
 20 κοινῇ διανέμεσθαι καὶ εἰ γνησιώτερος αἰεὶ θεράπωντος
 ὁ πολίτης καὶ χρησιμώτερος ὁ στρατιώτης ἀπολέμου
 καὶ τοῖς δημοσίοις εὐνούστερος ὁ κοινωνός. οὐκ ἐς 45
 πολὺ δὲ τὴν σύγκρισιν ὥς ἄδοξον ἐπενεγκὼν αὐθις
 ἐπῆει τὰς τῆς πατρίδος ἐλπίδας καὶ φόβους διεξιὼν,
 25 ὅτι πλειστος γῆς ἐκ πολέμου βίᾳ κατέχοντες καὶ τὴν

5 ἢ ἄλλ<η οἰκισθὲν ἀμωσγέπ>ως ci. Mend., sine causa idonea 15 καὶ ὥς i 17 οὐδὲν] οὐδὲ i, vulgo δὲ] δὴ ci. Mend. 19 ad μακρά cf. § 335; καίρια ci. Nauck, μέτρια Mend. 22 τοῖς δημοσίοις] τοῦ δημοσίου ci. Nitzsch, Die Gracchen p. 306 adn. 6, <ξένον> εὐνούστερος vel sim. Mend., et ita vertit Gel., inut. 25 ἐκ πολέμων ci. Mend., sed cf. Kratt p. 5 κατασχόντες ci. Mend., sed v. praef.

133 a. C.

- λοιπὴν τῆς οἰκουμένης χώραν ἐν ἐλπίδι ἔχοντες κιν-
 δυνεύουσιν ἐν τῷδε περὶ ἀπάντων, ἢ κτήσασθαι καὶ
 τὰ λοιπὰ δι' εὐανδρίαν ἢ καὶ τὰδε δι' ἀσθένειαν καὶ
 46 φθόνον ὑπ' ἐχθρῶν ἀφαιρεθῆναι. ὧν τοῦ μὲν τὴν
 δόξαν καὶ εὐπορίαν, τοῦ δὲ τὸν κίνδυνον καὶ φόβον
 ὑπερεπαίρων ἐκέλευε τοὺς πλουσίους ἐνθυμουμένους
 ταῦτα ἐπιδύσιμον, εἰ δέοι, παρὰ σφῶν αὐτῶν τήνδε
 τὴν γῆν εἰς τὰς μελλούσας ἐλπίδας τοῖς παιδοτροφοῦσι
 χαρίσασθαι καὶ μὴ, ἐν ᾧ περὶ μικρῶν διαφέρονται, τῶν
 πλεόνων ὑπεριδεῖν, μισθὸν ἅμα τῆς πεπονημένης ἐξερ- 10
 γασίας αὐτάρκη φερομένους τὴν ἐξαίρετον ἄνευ τιμῆς
 κτήσιν ἐς αἰεὶ βέβαιον ἐκάστω πεντακοσίων πλέθρων, καὶ
 παισίν, οἷς εἰςὶ παῖδες, ἐκάστω καὶ τούτων τὰ ἡμίσεια.
 47 τοιαῦτα πολλὰ ὁ Γράκχος εἰπὼν τοὺς τε πένητας
 καὶ ὅσοι ἄλλοι λογισμῷ μᾶλλον ἢ πόθῳ κτήσεως 15
 ἐχρῶντο, ἐρεθίσας ἐκέλευε τῷ γραμματεῖ τὸν νόμον
 48 ἀναγνῶναι. Μάρκος δ' Ὀκτάουιος δῆμαρχος ἕτερος, 1
 ὑπὸ τῶν κτηματικῶν διακωλύειν παρεσκευασμένος, καὶ
 ὦν αἰεὶ παρὰ Ῥωμαίοις ὁ κωλύων δυνατώτερος, ἐκέλευε
 49 τὸν γραμματέα σιγᾶν. καὶ τότε μὲν αὐτῷ πολλὰ μεμ- 20
 ψάμενος ὁ Γράκχος ἐς τὴν ἐπιούσαν ἀγορὰν ἀνέθετο . . .

1 χώραν a, χώρας reliqui; deleri maluit Mend., sed cf. J. La Roche, Wiener Stud. 21 (1899) p. 24 4 φθόνον <τὸν ἐς ἀλλήλους> ci. Mend., sed intellegendum φθόνον τῶν ἐχθρῶν 10 τῆς πεπονημένοις (sic) V 10 sq. ἐργασίας i 14 τε, ut videtur, om. i 15 <οὐ> λογισμῷ ci. Enthoven, Mnemos. 22 (1894) p. 386, male 19 ὦν] ἦν Did., reprobavit Mend. coll. III § 206 et Plut. Ti. Gracch. c. 10; οὖν ci. Zippel p. 361, καὶ γὰρ οὖν scr. Wilam.; at nomin. absol. exemplo Herodoteo positus est, v. etiam Kratt p. 16, Zerdik p. 18 adn. 2 καὶ ὦν παρὰ Ῥωμαίοις αἰεὶ ὁ κωλύειν δυνατώτερος i 21 ἐς τὴν ἐπιούσαν (sc. ἡμέραν) ἀγορὰν ἀνέθετο Kratt p. 52 adn. 6, male lacunam cum Nauck significavit Mend., cf. Lange, R. Altert. III² p. 11 sq.

φυλακὴν τε παραστησάμενος ἱκανὴν ὥς καὶ ἄκοντα
 βιασόμενος Ὀκτάουιον ἐκέλευε σὺν ἀπειλῇ τῷ γραμ-
 ματεῖ τὸν νόμον εἰς τὸ πλήθος ἀναγινώσκειν. καὶ
 ἀνεγίνωσκε καὶ Ὀκταουίου κωλύοντος ἐσιώπα. λοιδο- 50
 ριῶν δὲ τοῖς δημάρχοις ἐς ἀλλήλους γενομένων καὶ
 τοῦ δήμου θορυβοῦντος ἱκανῶς, οἱ δυνατοὶ τοὺς δη-
 μάρχους ἡξίουν ἐπιτρέψαι τῇ βουλῇ, περὶ ὧν διαφέ-
 ρονται, καὶ ὁ Γράκχος ἀρπάσας τὸ λεχθέν, ὥς δὴ
 πᾶσι τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἀρέσοντος τοῦ νόμου, διέτρεχεν
 ἐς τὸ βουλευτήριον. ἐκεῖ δ' ὥς ἐν ὀλίγοις ὑβριζό- 51
 μενος ὑπὸ τῶν πλουσίων, αὐτὸς ἐκδραμὼν εἰς τὴν
 ἀγορὰν ἔφη διαψήφισιν προθήσειν ἐς τὴν ἐπιούσαν
 ἀγορὰν περὶ τε τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Ὀκτα-
 ουίου, εἰ χρὴ δημάρχον ἀντιπράττοντα τῷ δήμῳ τὴν
 ἀρχὴν ἐπέχειν. καὶ ἔπραξεν οὕτως· ἐπεῖτε γὰρ Ὀκτά- 52
 ουίος οὐδὲν καταπλαγείς αὐτὸς ἐνίστατο, ὃ δὲ προτέρων
 τὴν περὶ αὐτοῦ ψῆφον ἀνεδίδου. καὶ τῆς πρώτης φυ-
 λῆς καταψηφισαμένης τὴν ἀρχὴν τὸν Ὀκτάουιον ἀπο-
 θέσθαι, ἐπιστραφεὶς πρὸς αὐτὸν ὁ Γράκχος ἐδεῖτο
 μεταθέσθαι. οὐ πειθόμενον δὲ τὰς ἄλλας ψήφους ἐπ- 53
 ῆγεν. οὐσῶν δὲ τότε φυλῶν πέντε καὶ τριάκοντα καὶ
 συνδραμουσῶν ἐς τὸ αὐτὸ σὺν ὀργῇ τῶν προτέρων
 ἑπτακαίδεκα, ἥ μὲν ὀκτωκαιδεκάτῃ τὸ κῦρος ἔμελλεν
 ἐπιθήσειν, ὁ δὲ Γράκχος αὐτὸς, ἐν ὅψει τοῦ δήμου,
 τότε μάλιστα κινδυνεύοντι τῷ Ὀκταουίῳ λιπαρῶς ἐν- 54
 ἔκειτο μὴ ἔργον ὀσιώτατον καὶ χρησιμώτατον Ἰταλίᾳ
 πάσῃ συγγέαι μηδὲ σπουδὴν τοῦ δήμου τοσὴνδε ἀνα-

6 δήμου] νόμον iC 13 ἀγορὰν del. Kratt p. 52 adn. 6,
 non recte, opinor 15 ἐπέχειν] ἔτι ἔχειν ci. Mend., spe-
 ciose 20 πειθόμενους b d, πειθόμενος a 21 φυλακῶν B

133 a. C.

τρέψαι, ᾧ τι καὶ παρενδοῦναι προθυμουμένῳ δήμαρ-
 χον ὄντα ἤρμοξε, καὶ μὴ αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρου-
 54 μένην περιιδεῖν ἐπὶ καταγνώσει. καὶ τάδε λέγων καὶ
 θεοὺς μαρτυρόμενος ἄκων ἄνδρα σύναρχον ἀτιμοῦν,
 ὥς οὐκ ἔπειθεν, ἐπῆγε τὴν ψῆφον. καὶ ὁ μὲν Ὀκτά-
 ουιος αὐτίκα ιδιώτης γενόμενος διαλαθὼν ἀπεδίδρα-
 σκε, Κόιντος δὲ Μούμιος ἀντ' αὐτοῦ δήμαρχος ἤρεϊτο, 1
 55 καὶ ὁ νόμος ὁ περὶ τῆς γῆς ἐκυροῦτο. διανέμειν τε
 αὐτὴν ἐκεχειροτόνηντο πρῶτοι Γράκχος αὐτός, ὁ νομο-
 θέτης, καὶ ἀδελφὸς ὁμώνυμος ἐκείνου καὶ ὃς ἐκήδευε
 τῷ νομοθέτῃ Κλαύδιος Ἀππιος, πάνν τοῦ δήμου καὶ
 ὡς δεδιότος, μὴ τὸ ἔργον ἐκλειφθεῖν τοῦ νόμου, εἰ μὴ
 56 Γράκχος αὐτοῦ σὺν ὅλῃ τῇ οἰκίᾳ κατάρχοιτο. Γράκχος
 δὲ μεγαλαυχούμενος ἐπὶ τῷ νόμῳ ὑπὸ τοῦ πλήθους
 οἷα δὴ κτίστης οὐ μιᾶς πόλεως οὐδὲ ἐνὸς γένους, ἀλλὰ
 πάντων, ὅσα ἐν Ἰταλίᾳ ἔθνη, ἐς τὴν οἰκίαν παρεπέμ-
 57 πετο. καὶ μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν κεκρατηκότες ἐς τοὺς
 ἀγροὺς ἀνεχώρουν, ὅθεν ἐπὶ ταῦτ' ἐληλύθεσαν, οἱ δ'
 ἡσσημένοι δυσφοροῦντες ἔτι παρέμενον καὶ ἐλογοποι-
 ουν οὐ χαιρήσειν Γράκχον, αὐτίκα ὅτε γένοιτο ιδιω- 20

1 προθυμούμενον vel προθυμουμένως ci. Schw., προθύμως
 Mend., Acta soc. phil. Lips. 6 (1876) p. 348, sed partic. bene
 refertur ad ᾧ i. e. τῷ δήμῳ 3 ἐπὶ, suprascr. ἐν, V¹
 τοιάδε i 7 et § 60 Μόμιος V, Μόμμιος Vat. 141 et apogr.
 Lib. c. 135 extr., Μούμιος reliqui, ut etiam Vat. 141 Iber. c.
 56 sq. Mumius C, Μούκιος Plut. Ti. Gracch. c. 13, Minucius
 Oros. 5, 8, 3, quod Zangemeister ex confusione sive Orosii
 sive librariorum cum trib. pl. eiusdem nominis (cf. 5, 12, 4 sq.)
 natum esse coniecit. Cf. etiam Meyer (v. ad § 26) p. 103
 adn. 3 9 ἐκεχειροτόνηντο] cf. Cob. (v. ad § 3) p. 192 sq.
 9 sq. ὁ νομοθέτης susp. Mend., sed defenduntur verbis, quae
 sequuntur, τῷ νομοθέτῃ, cf. etiam § 88 18 ἀνεχώρουν cum
 V scr. Mend., ἀπεχ. reliqui, quod fort. retinendum erat
 19 δυσφοροῦντες a 20 οὐχ αἰρήσειν iC

της, ἀρχὴν τε ὑβρίσαντα ἱερὰν καὶ ἄσυλον καὶ στά-
σεως τοσὴνδε ἀφορμὴν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐμβαλόντα.

Ε Θέρους δ' ἦν ἤδη καὶ προγραφὰι δημάρχων ἐς τὸ 58
μέλλον· καὶ οἱ πλούσιοι τῆς χειροτονίας πλησιαζού-
σης ἔνδηλοι σαφῶς ἦσαν ἐσπουδακότες ἐς τὴν ἀρχὴν
τοῖς μάλιστα Γράκκῳ πολέμοις. ὃ δ' ἐγγὺς τοῦ κακοῦ
γιννομένου δεισας, εἰ μὴ καὶ ἐς τὸ μέλλον ἔσοιτο δῆ-
μαρχος, συνεκάλει τοὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπὶ τὴν χειρο-
τονίαν. ἀσχολουμένων δ' ἐκείνων ὥς ἐν θέρει, συν- 59
ελαννόμενος ὑπὸ τῆς προθεσμίας ὀλίγης ἐς τὴν χειρο-
τονίαν ἔτι οὔσης ἐπὶ τὸν ἐν τῷ ἄστει δῆμον κατέφευγε
καὶ περιῶν κατὰ μέρος ἐκάστων ἐδεῖτο δῆμαρχον αὐτὸν
ἐς τὸ μέλλον ἐλέσθαι, κινδυνεύοντα δι' ἐκείνους. γι- 60
γνομένης δὲ τῆς χειροτονίας δύο μὲν ἔφθασαν αἱ
πρῶται φυλαὶ Γράκκον ἀποφῆναι, τῶν δὲ πλουσίων
ἐνισταμένων οὐκ ἔννομον εἶναι δις ἐφεξῆς τὸν αὐτὸν
ἄρχειν καὶ Ρουβρίου δημάρχου τοῦ προεστάναι τῆς
ἐκκλησίας ἐκείνης διειληχότος ἐνδοιάζοντος ἐπὶ τῷδε,
Μούμμιος αὐτόν, ὃ ἐπὶ τῷ Ὀκταουίῳ δημαρχεῖν ἤρη-
μῆνος, ἐκέλευεν ἑαυτῷ τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτρέψαι. καὶ 61
ὃ μὲν ἐπέτρεψεν, οἱ δὲ λοιποὶ δῆμαρχοι περὶ τῆς ἐπι-
στασίας ἤξιουν ἀνακληροῦσθαι· Ρουβρίου γὰρ τοῦ
λαχόντος ἐκστάντος αὐθις ἐς ἅπαντας τὴν διακλήρω-

1 ἰδρύσαντα iC 7 γιννόμενος ci. Musgr., sed cf. Lib.
c. 130 extr. alibi εἰ μὴ] μὴ οὐ O 12 ἐκάστων Mend.,
ἐκαστον Oi, quod Kratt p. 34 sq. ad περιῶν rettulit αὐτὸν
Oi, corr. Mend. 17 et 22 ῥομβίου Oi, Rubrio C, unde
corr. Gel., Ροβρίου scr. Wilam. 19 Μούμμιος] cf. ad § 54

20 ἐκκλησίαν] ἐπιστάσιαν vel ἐπιστατεῖαν ci. Mend., inut.
23 αὐθις om. V

133a. C.

- 62 σιν περιέναι. ἔριδος δὲ καὶ ἐπὶ τῷδε πολλῆς γενο-
μένης ὁ Γράκχος ἐλαττούμενος τὴν μὲν χειροτονίαν
εἰς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἀνέθετο, πάντα δ' ἀπογνοὺς
ἔμελανειμόνει τε ἔτι ὦν ἔναρχος καὶ τὸ λοιπὸν τῆς
ἡμέρας ἐν ἀγορᾷ τὸν υἱὸν ἐπάγων ἐκάστοις συνίστη
καὶ παρετίθετο ὥς αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτίκα
63 ἀπολούμενος. οἴκτου δὲ πολλοῦ σὺν λογισμῷ τοὺς
πένητας ἐπιλαμβάνοντος ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν, ὥς οὐκ
ἐν ἰσονόμῳ πολιτευσόντων ἔτι, ἀλλὰ δουλευσόντων
κατὰ κράτος τοῖς πλουσίοις, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ Γράκχου,
τοιαῦτα δεδιότος τε καὶ πάσχοντος ὑπὲρ αὐτῶν, σὺν
τε οἰμωγῇ προπεμπόντων αὐτὸν ἀπάντων ἐπὶ τὴν οἰ-
κίαν ἐσπέρας καὶ θαρρεῖν εἰς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν
64 ἐπικελευόντων, ἀναθαρρήσας ὁ Γράκχος ἔτι νυκτὸς
τοὺς στασιώτας συναγαγὼν καὶ σημείον, εἰ καὶ μάχης
δεήσειεν, ὑποδείξας κατέλαβε τοῦ Καπιτωλίου τὸν νεών,
ἐνθα χειροτονήσειν ἔμελλον, καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκκλη-
65 σίας. ἐνοχλούμενος δ' ὑπὸ τῶν δημάρχων καὶ τῶν
πλουσίων, οὐκ ἐώντων ἀναδοθῆναι περὶ αὐτοῦ χειρο-
τονίαν, ἀνέσχε τὸ σημείον. καὶ βοῆς ἄφνω παρὰ τῶν
συνειδότην γενομένης χειρὲς τε ἦσαν ἤδη τὸ ἀπὸ
τοῦδε, καὶ τῶν Γρακχείων οἳ μὲν αὐτὸν ἐφύλαττον
οἷά τινες δορυφόροι, οἳ δὲ τὰ ἱμάτια διαξωσάμενοι,
ῥάβδους καὶ ξύλα τὰ ἐν χερσὶ τῶν ὑπηρετῶν ἀρπάσαν-
τές τε καὶ διακλάσαντες εἰς πολλὰ, τοὺς πλουσίους ἐξ-

1 περιέναι] πεποιηκέναι B 5 ἐπάγων] περιάγων vel
περιών ci. Mend. 7 σὺν λογισμῷ] συλλογισμῷ i; offendit
Schw. 11 δεδιότος] δεδρακότος ci. Mend. coll. § 146, ver-
bum trad. defendit Kratt p. 61, qui tamen sine causa susp.
ὑπὲρ αὐτῶν αὐτῶν scr. Mend. 14 παρακελευόντων ci.
Mend., sed cf. Thuc. 3, 82, 5; 4, 28, 3 16 ἀποδείξας a
21 ἐς χεῖρας τε ἦσαν ci. Cob. p. 232, sed cf. V § 572 23 περι-
ξωσάμενοι i 24 ῥάδους (sic) B

ἤλαυνον ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, σὺν τοσῶδε ταράχῳ καὶ 66
 τραύμασιν, ὥς τοὺς τε δημάρχους δεισαντας διαφυγεῖν
 ἐκ μέσου καὶ τὸν νεῶν τοὺς ἱερέας ἐπικλειῖσαι δρόμον
 τε πολλῶν ἄκοσμον εἶναι καὶ φυγὴν καὶ λόγον οὐκ
 5 ἀκριβῆ, τῶν μὲν ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους δημάρχους ὁ
 Γράκχος παραλύσειε τῆς ἀρχῆς (οὐ γὰρ ὁρωμένων αὐτῶν
 εἰκαζον οὕτως), τῶν δ' ὅτι αὐτὸς ἑαυτὸν ἐς τὸ μέλλον
 6 δῆμαρχον ἄνευ χειροτονίας ἀποφαίνοι. γιγνομένων δὲ 67
 τούτων ἡ βουλὴ συνῆλθεν εἰς τὸ τῆς Πίστεως ἱερὸν.
 10 καὶ μοι θαῦμα καταφαίνεται τὸ πολλάκις ἐν τοιοῖσδε φό-
 βοις διὰ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς διασεσωσμένους τότε
 μὴδ' ἐπὶ νοῦν τὸν δικτάτορα λαβεῖν, ἀλλὰ χρησιμώ-
 τατον τοῖς προτέροις τόδε τὸ ἔργον εὗρεθὲν μὴδ' ἐν
 μνήμῃ τοῖς πολλοῖς ἄρα γενέσθαι μήτε τότε μήθ'
 15 ὕστερον. κρίναντες δ' ὅσα ἔκριναν ἐς τὸ Καπιτώ- 68
 λιον ἀνῆεσαν. καὶ πρῶτος αὐτοῖς ὁ μέγιστος ἀρχιε-
 ρεὺς λεγόμενος ἐξῆρχε τῆς ὁδοῦ, Κορνῆλιος Σκιπίων
 ὁ Νασικᾶς· ἐβόα τε μέγιστον ἔπεσθαί οἱ τοὺς ἐθέλον-
 τας σώζεσθαι τὴν πατρίδα καὶ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱμα-
 20 τίου ἐς τὴν κεφαλὴν περιεσύρατο, εἴτε τῷ παρασῆμῳ

1 ἀπὸ deleri aut ἐκ scribi iussit Mend., sed v. Loesch
 p. 516, cf. § 138, II § 157. 352. 434. 526, III § 42, IV § 145.
 533 6 παραλύσειε Keil, παραλύσει Οἱ; παραλύει Musgr.,
 vulgo 8 ἀποφαίνει i, vulgo 9 ἱερὸν h. l. B, ut saepius
 etiam alii 10 τὸ] τοὺς vel τὸ <τοὺς> ci. Mend., inut., opinor
 17 σκηπίων Οἱ, const., at Vat. 141 σκιπίων, quod apogr.
 etiam in Libycis mutaverunt

9 de situ templi Fidei cf. O. Richter, Hermes 18 (1883)
 p. 115 sq. contra Jordan, Topogr. d. Stadt Rom I, 2 p. 37 adn. 36,
 quem tamen defendit Hülsen, Festschrift f. H. Kiepert, Berlin
 1898 p. 210 sqq. 16 de pontificatu Nasicae cf. Meyer (v. ad
 § 26) p. 95 adn. 1, quem reprobavit Wilam. p. 77 adn. 1
 19 sqq. cf. Meyer p. 95 adn. 2, Wilam. p. 78, Kornemann (v. ad
 § 26) p. 5

133 α. C.

- τοῦ σχήματος πλέονάς οἱ συντρέχειν ἐπισπώμενος, εἴτε πολέμου τι σύμβολον τοῖς ὀρώσιν ὥς κόρυθα ποιούμενος, εἴτε θεοὺς ἐγκαλυπτόμενος ὧν ἔμελλε δράσειν.
- 69 ἀνελθόντι δὲ ἐς τὸ ἱερὸν καὶ τοῖς Γρακχείοις ἐπιδραμόντι εἶξαν μὲν ὥς κατ' ἄξιωσιν ἀνδρὶ ἀρίστῳ, καὶ τὴν βουλὴν ἅμα οἱ θεωροῦντες ἐπιούσαν· οἱ δὲ τὰ ξύλα τῶν Γρακχείων αὐτῶν περισπάσαντες ὅσα τε βάθρα καὶ ἄλλη παρασκευὴ ὥς ἐς ἐκκλησίαν συνενήνεκτο, διελόντες ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ἐδῶκον καὶ ἐς τὰ
- 70 ἀπόκρημνα κατερρίπτουν. κὰν τῷδε τῷ κυδοιμῷ πολλοί τε τῶν Γρακχείων καὶ Γράκχος αὐτός, εἰλούμενος περὶ τὸ ἱερὸν, ἀνηρέθη κατὰ τὰς θύρας παρὰ τοὺς τῶν βασιλέων ἀνδριάντας. καὶ πάντας αὐτοὺς νυκτὸς ἐξέρριψαν εἰς τὸ ῥέϋμα τοῦ ποταμοῦ.
- 71 οὕτω μὲν δὴ Γράκχος, ὁ Γράκχου τοῦ δις ὑπατεύσαντος καὶ Κορνηλίας τῆς Σκιπίωνος τοῦ Καρχηδονίους τὴν ἡγεμονίαν ἀφελομένου παῖς, ἀρίστου βουλευματος ἔνεκα, βιάως αὐτῷ προσιών, ἀνήρητο ἔτι δημορχῶν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. καὶ πρῶτον ἐν ἐκκλησίᾳ τόδε μύσος γενόμενον οὐ διέλιπεν, αἰεὶ τινος ὁμοίου
- 72 γιγνομένου παρὰ μέρος. ἡ δὲ πόλις ἐπὶ τῷ Γράκχου

2 τοῖς ὀρώσιν ὥς κόρυθα (κόλυνθα i)] τοῖς ἀκολουθοῦσι ci. Mend. ex C, vix recte τοῖς ὀρώσιν] cf. ad § 10 4 sq. ἀνελθόντων — ἐπιδραμὼν εἶξασιν Οἱ, ἀνελθόντι — ἐπιδραμόντι εἶξαν μὲν corr. Schw., sed ἀνελθόντων et ἐπιδραμὼν fortasse possunt teneri. Musgr. lacunam statuit post ἀρίστῳ 11 εἰλούμενος V 12 κατὰ] παρὰ i 14 ἔρριψαν i 21 παρὰ μέρος] παραμένον van Geer, De fontibus Plut. in vitis Gracch., Lugd. Bat. 1878, p. 91, perperam

12 τὸ ἱερὸν non est templum Fidei, ut voluit Marx, Rhein. Mus. 39 (1884) p. 72, sed Iovis Capitolini; eiusdem sunt portae, non areae Capitolinae, ut voluit Jordan, Topogr. d. Stadt Rom I, 2 p. 64

φόνῳ διήρητο ἐς λύπην καὶ ἡδονήν, οἱ μὲν οἰκτείρου-
τες αὐτοὺς τε καὶ κἀκείνους καὶ τὰ παρόντα ὥς οὐκ ἐτι
πολιτείαν, ἀλλὰ χειροκρατίαν καὶ βίαν, οἱ δ' ἐξειργά-
σθαι σφίσις ἡγούμενοι πᾶν, ὅσον ἐβούλοντο.

5 καὶ τὰδε μὲν ἦν, ὅτε Ἀριστόνικος Ῥωμαίοις περὶ 73
8 τῆς ἀρχῆς ἐπολέμει τῆς ἐν Ἀσίᾳ· ἀναιρεθέντος δὲ
Γράκχου καὶ τελευτήσαντος Ἀππίου Κλαυδίου, ἀντι-
καθίστανται μὲν ἐς τὸ τὴν γῆν ἅμα τῷ νεωτέρῳ Γράκχῳ 132 a. C.
διανέμειν Φούλβιος Φλάκκος καὶ Παπίριος Κάρβων,
10 ἀμελούντων δὲ τῶν κεκτημένων αὐτὴν ἀπογράφεσθαι
κατηγόρους ἐκήρυττον ἐνδεικνύναι. καὶ ταχὺ πλῆθος 74
ἦν δικῶν χαλεπῶν· ὅση γὰρ ἄλλη πλησιάζουσα τῇδε
ἐπέπρατο ἢ τοῖς συμμάχοις ἐπιδιήρητο, διὰ τὸ τῇσδε
μέτρον ἐξητάζετο ἅπασα, ὅπως τε ἐπέπρατο καὶ ὅπως
15 ἐπιδιήρητο, οὔτε τὰ συμβόλαια οὔτε τὰς κληρουχίας
ἐτι ἔχοντων ἀπάντων· ἃ δὲ καὶ εὐρίσκετο, ἀμφίλογα
ἦν. ἀναμετρομένης τε αὐτῆς οἱ μὲν ἐκ πεφυτευμέ- 75
νης καὶ ἐπαύλεων ἐς ψιλὴν μετετίθεντο, οἱ δ' ἐξ ἐνε-
ργῶν ἐς ἀργὸν ἢ λίμνας ἢ τέλματα, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν
20 ὥς ἐπὶ δορικτήτοις ἀκριβῇ πεποιημένοι. καὶ τὸ κή- 76
ρυγμα, τὴν ἀνέμητον ἐξεργάζεσθαι τὸν ἐθέλοντα προ-

1 οἰκτείροντες constanter scriptum cum ei 3 βίαν <ἀπο-
στρεφόμενοι> vel sim. ex C ci. Mend., sine causa idonea
9 Φούλβιος Oi, etiam Vat. 141, const., Φούλουιος scr. Bk. et
Mend. 19 οὐδὲ Schw., οὔτε Oi 19 sq. οὐδὲ ἀρχὴν τὴν
<ἀπογραφὴν> ὥς ci. Mend., post ἀκριβῇ add. Schw. <τὰ μέτρα>,
Musgr. ἀκριβῇ ad συμβόλαια rettulit. Malim aut post τὴν
ἀρχὴν aut post πεποιημένοι addi <τὴν διανομήν> 20 ὥς
om. i 21 <τὸ> τὴν maluit Mend., sed cf. ad § 172 τὸν
ἐθέλοντα om. i

12 sqq. cf. Meyer (v. ad § 26) p. 92 adn. 2, Mommsen,
R. Staatsr. III, 1 p. 87 adn. 2

132 α. C.

λέγον, ἐπῆρε πολλοὺς τὰ πλησίον ἐκπονοῦντας τὴν
ἐκατέρας ὕψιν συγχέαι· χρόνος τε ἐπελθὼν ἐνεόχμωσε
77 πάντα. καὶ τὸ τῶν πλουσίων ἀδίκημα καίπερ ὄν
μέγα δυσεπίγνωστον ἦν. καὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ πάντων
ἀνάστασις ἐρίγνετο μεταφερομένων τε καὶ μετοικιζο- 5
μένων ἐς ἀλλότρια.

78 ταῦτά τε δὴ καὶ τὰς ἐπὶ τούτοις τῶν δικαζόντων 19
129 α. C. ἐπείξεις οὐ φέροντες οἱ Ἰταλιῶται Κορνήλιον Σκι-
πίωνα, ὃς Καρχηδόνα ἐπόρθησεν, ἡξίουν προστάτην
79 σφῶν ἀδικουμένων γενέσθαι. ὃ δ' ἐς τοὺς πολέμους 10
αὐτοῖς κεχρημένος προθυμοτάτοις ὑπεριδεῖν τε ὤκνησε
καὶ παρελθὼν εἰς τὸ βουλευτήριον τὸν μὲν Γράκχον
νόμον οὐκ ἔψεγε διὰ τὸν δῆμον σαφῶς, τὴν δὲ τοῦδε
δυσχέρειαν ἐπεξιὼν ἡξίον τὰς δίκας οὐκ ἐπὶ τῶν διαι-
ρούντων ὥς ὑπόπτων τοῖς δικαζομένοις, ἀλλ' ἐφ' ἐτέ- 15
80 ρων λέγεσθαι. ᾧ δὴ καὶ μάλιστα ἔπεισεν, εἶναι δο-
κοῦντι δικαίῳ· καὶ Τουδιτανὸς αὐτοῖς ὑπατεύων ἐδόθη
δικάζειν. ἀλλ' ὅδε μὲν ἀψάμενος τοῦ ἔργου καὶ τὴν
δυσχέρειαν ἰδὼν ἐπ' Ἰλλυριοὺς ἐστράτεψε, πρόφασιν
τῇνδε ποιούμενος τοῦ μὴ δικάζειν· οἱ δὲ τὴν γῆν 20
διανέμοντες, οὐκ ἀπαντῶντος ἐς αὐτοὺς οὐδενὸς ἐς
81 δίκην, ἐπὶ ἀργίας ἦσαν. καὶ μῖσος ἐντεῦθεν ἤρξατο
εἰς τὸν Σκιπίωνα τοῦ δήμου καὶ ἀγανάκτησις, ὅτι
αὐτὸν ἀγαπήσαντες ἐπιφθόνως καὶ πολλὰ τοῖς δυνα-
τοῖς ἐναντιωθέντες ὑπὲρ αὐτοῦ ὕπατόν τε δις ἐλό- 25

2 ἐνεόχμωσε Oi, corr. Bk. 8 ἐπέίξεις] ἀπειλὰς vel etiam
διώξεις ci. Mend., at illud bonum videtur 9 sq. προστάτην
post σφῶν ἀδικουμένων i 13 τοῦδε] τοῦ διαγιγνώσκειν vel
sim. ci. Mend., τοῦργου Herw. p. 128, sed subaudi τοῦ νόμον
16 λέγεσθαι] γενέσθαι ci. Mend., sed cf. Herw. l. c. 17 τουρδι-
τανὸς O, τουρδιανὸς iC, corr. Schw. 19 ἐστράτεψε ci. Mend.,
cf. praef.

μενοι παρὰ νόμῳ, ὑπὲρ τῶν Ἰταλιωτῶν ἀντιπεπραχότα
 σφίσι ἐώρων. ταῦτα δ', ὅσοι τοῦ Σκιπίωνος ἦσαν 82
 ἐχθροί, κατιδόντες ἐβόων, ὡς λῦσαι τὸν Γράκχου νό-
 4 μον ὅλως διεγνωκῶς μέλλοι πολὺν ἐπὶ τῷδε ἔνοπλον
 20 φόνον ἐργάσασθαι. ὣν ὁ δῆμος ἀκροώμενος ἐδεδίει, 83
 μέχρις ὁ Σκιπίων, ἐσπέρας παραθέμενος ἑαυτῷ δέλτον,
 εἰς ἣν νυκτὸς ἔμελλε γράψαι τὰ λεχθησόμενα ἐν τῷ
 δήμῳ, νεκρὸς ἄνευ τραύματος εὐρέθη, εἴτε Κορνηλίας
 αὐτῷ, τῆς Γράκχου μητρὸς, ἐπιθεμένης, ἵνα μὴ ὁ
 10 νόμος ὁ Γράκχον λυθείη, καὶ συλλαβούσης ἐς τοῦτο
 Σεμπρονίας τῆς θυγατρὸς, ἣ τῷ Σκιπίωνι γαμουμένη
 διὰ δυσμορφίαν καὶ ἀπαιδίαν οὗτ' ἐστέρηγετο οὗτ' ἐστερ-
 γεν, εἰθ', ὡς ἐνιοὶ δοκοῦσιν, ἐκὼν ἀπέθανε συνιδὼν,
 ὅτι οὐκ ἔσοιτο δυνατὸς κατασχεῖν ὣν ὑπόσχοιτο. εἰσὶ 84
 15 δ' οἱ βασανιζομένους φασὶ θεράποντας εἰπεῖν, ὅτι αὐ-
 τὸν ξένοι δι' ὀπισθοδόμου νυκτὸς ἐπεισαχθέντες ἀπο-
 πνέξαιεν καὶ οἱ πνυθόμενοι δοκνήσαιεν ἐξενεγκεῖν διὰ
 τὸν δῆμον ὀργιζόμενον ἔτι καὶ τῷ θανάτῳ συνηδόμενον.

4 ἔνοπλον] ἐν ὅπλοις i, πολιτικὸν vel etiam ἔμφυλον ci.
 Mend., hoc non male 5 ἐργάσασθαι] ἐργάσεσθαι scr. Mend.,
 probabiliter, cf. Jahrb. f. cl. Philol. 133 (1886) p. 395, inf. aor.
 defendebant Loesch p. 521, Kratt p. 27, at solet App. post
 μέλλω ponere inf. fut. aut praes., inf. aor. non invenitur nisi V
 § 315, ubi tamen in B legitur inf. fut. 6 μέχρις O (i?),

μέχρι vulgo 7 τὰ <ἐσάυριον> λεχθ. exspectavit Mend.
 11 γεγαμημένη maluit Mend., cf. praef. 12 ἀπαιδίαν] 'stul-
 ticiam C, i. e. ἀπαιδενσίαν' (Mend.) 15 <τοὺς> θεράποντας
 maluit Mend., sed cf. Loesch p. 515 et p. 18 17 καὶ οἱ

cum ab Schw., ut § 356, concedens tamen etiam οἱ posse ferri;
 καὶ <αὐτ>οὶ ci. Herw. p. 65, contra Schenkl p. 178, ad οἱ πνθ.
 subaudiens παρὰ τῶν θεραπόντων βασανισθέντων; ὅτι pro οἱ
 maluit Keil; <τοῦτ'> ad οἱ πνθ. addit Zerdik p. 68

129 a. C.

85

Σκιπίων μὲν δὴ τεθνήκει καὶ οὐδὲ δημοσίας τα-
φῆς ἤξιούτο, μέγιστα δὴ τὴν ἡγεμονίαν ὠφελήσας·
οὕτως ἢ παραυτίκα ὀργὴ τῆς ποτὲ χάριτος ἐπικρατεῖ.
καὶ τόδε ὃν τηλικούτον οἶα πάρεργον ἐπὶ τῇ Γράκχου

86

στάσει συνέπεσε. τὴν δὲ διαίρεσιν τῆς γῆς οἱ κεκτημέ-
νοι καὶ ὥς ἐπὶ προφάσεσι ποικίλαις διέφερον ἐπὶ πλει-
στον. καὶ τινες εἰσηγοῦντο τοὺς συμμάχους ἅπαντας, οἱ
δὴ περὶ τῆς γῆς μάλιστα ἀντέλεγον, εἰς τὴν Ῥωμαίων
πολιτείαν ἀναγράψαι, ὥς μείζονι χάριτι περὶ τῆς γῆς οὐ
διοισομένους. καὶ ἐδέχοντο ἄσμενοι τοῦθ' οἱ Ἰταλιῶται,

125 a. C.

προτιθέντες τῶν χωρίων τὴν πολιτείαν. συνέπρασσε τε
αὐτοῖς ἐς τοῦτο μάλιστα πάντων Φούλβιος Φλάκκος,
ὑπατεύων ἅμα καὶ τὴν γῆν διανέμων. ἡ βουλή δ' ἐχαλέ-
παινε, τοὺς ὑπηκόους σφῶν ἰσοπολίτας εἰ ποιήσονται.

88

καὶ τόδε μὲν τὸ ἐγχείρημα οὕτω διελύθη, καὶ ὁ

124 a. C.

δῆμος ἐν ἐλπίδι τέως τῆς γῆς γενόμενος ἡθύνει· ὥδε
δὲ αὐτοῖς ἔχουσιν ἀσπάσιος ἐκ τῶν τὴν γῆν διαιρούν-
των ἐς δημαρχίαν ἐπιφαίνεται Γάιος Γράκχος, ὁ Γράκ-
χου τοῦ νομοθέτου νεώτερος ἀδελφός, ἐς πολὺ μὲν
ἡσυχάσας ἐπὶ τῇ τοῦ ἀδελφοῦ συμφορᾷ· πολλῶν δ'
αὐτοῦ καταφρονούντων ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, παρήγ-

1 ἐτεθνήκει scr. Mend., qui ubique augm. in plusq. resti-
tuit; secutus sum consensum codicum, certe iure, si ita hiatus
sustuli 2 μέγιστα] μάλιστα B, hoc quoque bonum 3 quod
C vertit, ἐπικράτει, probaverunt Schw. et Mend. 4 ἐπὶ Mend.
putabat molestum, iure nisi cum πάρεργον iungas 5 συ-
στάσει O 9 aut <ἐπὶ> μείζονι χάριτι aut μ. χάριτι <ὑπαχθέντες>
(immo ὑπαχθέντας) (cf. § 90. 91) ci. Schw., sed saepe invenitur
dativus causae, cf. § 141. 386, III § 195. 213, IV § 433 etc. 14 ποιή-
σαιντο, suprascr. a m. 1 ονται, V 17 ἐκ] εἰς b, εἰ ad, 'i. e.
εἰς' (Mend.), cf. Cob. (v. ad. § 3) p. 182 18 ἐς δημαρχίαν
deleri voluit Mend., ut videtur, iniuria 21 post αὐτοῦ addi
voluit Mend. <διὰ τόδε> vel sim. quid

γείλεν ἐς δημορχίαν. καὶ περιφανέστατα αἵρεθεις εὐ- 89
 θὺς ἐπεβούλευε τῇ βουλῇ, σιτηρέσιον ἔμμηνον ὀρί- 123 a. C
 σας ἐκάστω τῶν δημοτῶν ἀπὸ τῶν κοινῶν χρημάτων,
 οὐ πρότερον εἰωθὸς διαδίδοσθαι. καὶ ὁ μὲν ὁξέως 90
 οὕτως ἐνὶ πολιτεύματι τὸν δῆμον ὑπηγάγετο, συμπρά-
 ξαντος αὐτῷ Φουλβίου Φλάκκου. καὶ εὐθὺς ἐπὶ τῷδε
 καὶ ἐς τὸ μέλλον ἤρρητο δημορχεῖν· καὶ γὰρ τις ἤδη
 νόμος κεκύρωτο, εἰ δῆμαρχος ἐνδέοι ταῖς παραγγελίαις,
 τὸν δῆμον ἐκ πάντων ἐπιλέγεσθαι.

22 ὁ μὲν δὲ Γάιος Γράκχος οὕτως ἐδημάρχει τὸ δεύτε- 91
 ρον· οἷα δ' ἔχων τὸν δῆμον ἔμμισθον, ὑπήγετο καὶ 122 a. C
 τοὺς καλουμένους ἱππέας, οἳ τὴν ἀξίωσιν εἰσι τῆς
 βουλῆς καὶ τῶν δημοτῶν ἐν μέσῳ, δι' ἑτέρου τοιοῦδε
 πολιτεύματος. τὰ δικαστήρια, ἀδοξοῦντα ἐπὶ δωρο- 92
 15 δοκίαις, ἐς τοὺς ἱππέας ἀπὸ τῶν βουλευτῶν μετέφερε,
 τὰ ὑπόγυα μάλιστα αὐτοῖς ὀνειδίζων, ὅτι Αὐρήλιος
 Κόττας καὶ Σαλινάτωρ καὶ τρίτος ἐπὶ τούτοις Μάνιος
 Ἀκύλιος, ὁ τὴν Ἀσίαν ἐλὼν, σαφῶς δεδωροδοκηκότες
 ἀφείντο ὑπὸ τῶν δικασάντων οἳ τε πρέσβεις οἱ κατ'
 20 αὐτῶν ἔτι παρόντες σὺν φθόνῳ ταῦτα περιόντες ἐκε-
 κράγεσαν. ἅπερ ἡ βουλή μάλιστα αἰδουμένη ἐς τὸν
 νόμον ἐνεδίδου· καὶ ὁ δῆμος αὐτὸν ἐκύρου. καὶ μετ- 93

2 ἐπεβούλευσε maluit Mend., v. praef. ἔμμηνον, ut vi-
 detur, V 8 δημορχία pro δῆμαρχος ci. Zeiss ad h. l.; Mend.
 exspectavit: εἰ ἐν ταῖς δημορχίαις παραγγελίαις ὁ παραγγελλόντων
 ἀριθμὸς ἐνδέοι, sed omnia videntur sana 9 ἐκ πάντων] ἐκ
 τῶν παρόντων vel ὄντων ci. Schw., sed cf. Mommsen, R. Staatsr.
 I³ p. 473 adn. 4 16 κορνήλιος libri, corr. Gel. et Schw.
 19 sq. κατ' αὐτὸν a

8 sq. de re cf. Mommsen (v. supra ad v. 9) et Meyer
 (v. ad § 26) p. 94 adn. 3; Strachan-Davidson παραγγελία per
 errorem pro ἀναγόμεναις positum esse conicit, non recte

122 a. C.

ηνέχθη μὲν ὧδε ἐς τοὺς ἱππέας ἀπὸ τῆς βουλῆς τὰ
 δικαστήρια· φασὶ δὲ κυρωθέντος μὲν ἄρτι τοῦ νόμου
 τὸν Γράκχον εἰπεῖν, ὅτι ἀθρόως τὴν βουλὴν καθηγήκοι,
 τοῦ δ' ἔργου προϊόντος ἐς πείραν μειζόνως ἔτι ἐκφα-
 94 νῆναι τὸ ἔπος τὸ Γράκχου. τό τε γὰρ δικάζειν αὐτοὺς 5
 Ῥωμαίοις καὶ Ἰταλιώταις ἅπασιν καὶ αὐτοῖς βουλευταῖς,
 ἐπὶ παντὶ μέτρῳ, χρημάτων τε πέρι καὶ ἀτιμίας καὶ
 φυγῆς, τοὺς μὲν ἱππέας οἷά τινας ἄρχοντας αὐτῶν
 ὑπερεπῆρε, τοὺς δὲ βουλευτὰς ἴσα καὶ ὑπηκόους ἐποίει.
 95 συνιστάμενοί τε τοῖς δημάρχοις οἱ ἱππεῖς ἐς τὰς χειρο- 10
 τουίας καὶ ἀντιλαμβάνοντες παρ' αὐτῶν, ὅ τι θέλοιεν,
 ἐπὶ μέγα φόβου τοῖς [βουλευταῖς ἐχώρουν· ταχύ τε
 περιῆν ἀνεστράφθαι τὸ κράτος τῆς πολιτείας, τὴν μὲν
 ἀξίωσιν μόνην ἔτι τῆς βουλῆς ἐχούσης, τὴν δὲ δύνα-
 96 μιν τῶν ἱππέων. προϊόντες γὰρ οὐκ ἐδυνάστευον 15
 μόνον, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐνύβριζον τοῖς βουλευταῖς
 παρὰ τὰς δίκας. τὴν τε δωροδοκίαν μεταλαβόντες καὶ
 γευσάμενοι καὶ οἷδε κερδῶν ἀθρόων αἰσχυρότερον ἔτι
 97 καὶ ἀμετρούτερον αὐτοῖς ἐχρῶντο. κατηγόρους τε ἐνε- 20
 τοὺς ἐπὶ τοῖς πλουσίοις ἐπήγοντο καὶ τὰς τῶν δωρο-
 δοκιῶν δίκας, συνιστάμενοι σφίσιν αὐτοῖς καὶ βιαζό-
 μενοι, πάμπαν ἀνήρουν, ὥς καὶ τὸ ἔθος ὅλως τῆς τοι-
 ᾶσδε εὐθύνης ἐπιλιπεῖν καὶ στάσιν ἄλλην τὸν δικα-
 στικὸν νόμον οὐκ ἐλάσσῃ τῶν προτέρων ἐς πολὺν
 παρασχεῖν.

25

1 ἀπὸ τῆς βουλῆς ἐς τοὺς ἱππέας V 2 μὲν om. i
 3 καθηγήκει V i 5 τὸ γράκχου B, τοῦ γράκχου ceteri
 8 αὐτῶν] πάντων ci. Mend., sine causa 15 γάρ] δὲ ci. idem,
 non recte 17 τὴν τε] τὴν δὲ i 20 ἐπὶ τοῖς πλ. ἐπήγοντο]
 τοῖς πλ. ἐπήγον ci. Mend., inut. τῶν idem delendum puta-
 vit 21 <ἐν> σφίσιν αὐτοῖς ci. Mend., concedens tamen
 dativum posse ferri: 'invicem se adiuvantes' 23 ἀπολιπεῖν,
 ἐπι supraser. a m. 1, V 23 sq. τῶν δικαστικῶν νόμων iC

3 ὁ δὲ Γράκχος καὶ ὁδοὺς ἔτεμνεν ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν 98
 μακράς, πληθὺς ἐργολάβων καὶ χειροτεχνῶν ὑφ' ἑαυτῷ
 ποιούμενος, ἐτοίμων ἐς ὃ τι κελεύοι, καὶ ἀποικίας ἐσ-
 ηγεῖτο πολλάς. καὶ τοὺς Λατίνους ἐπὶ πάντα ἐκάλει τὰ 99
 5 Ῥωμαίων, ὥς οὐκ εὐπρεπῶς συγγενέσι τῆς βουλῆς ἀντι-
 στῆναι δυναμένης· τῶν τε ἐτέρων συμμάχων, οἷς οὐκ
 ἐξῆν ψῆφον ἐν ταῖς Ῥωμαίων χειροτονίαις φέρειν, ἐδί-
 δου φέρειν ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τῷ ἔχειν καὶ τούσδε ἐν
 ταῖς χειροτονίαις τῶν νόμων αὐτῷ συντελοῦντας. ἐφ' 100
 10 ᾧ δὴ μάλιστα ἡ βουλή διαταραχθεῖσα τοὺς ὑπάτους
 ἐκέλευσε προγράψαι μηδένα τῶν οὐ φερόντων ψῆφον
 ἐπιδημεῖν τῇ πόλει μηδὲ προσπελάζειν ἀπὸ τεσσαρά-
 κοντα σταδίων παρὰ τὴν ἐσομένην περὶ τῶνδε τῶν
 νόμων χειροτονίαν. Αἰβιόν τε Δροῦσον, ἕτερον δῆμαρ- 101
 5 χον, ἔπεισε κωλύσαι τοὺς Γράκχου νόμους, οὐκ ἐπι-
 λέγοντα τῷ δῆμῳ τὰς αἰτίας· δέδοται δὲ τῷ κωλύοντι
 μηδ' ἐπιλέγειν. ἔδωκαν δ' αὐτῷ καὶ φιλανθρωπεύ-
 σασθαι τὸν δῆμον δώδεκα ἀποικίαις· ᾧ δὴ καὶ μάλιστα
 9 ὁ δῆμος ἡσθεὶς τῶν Γράκχου νόμων κατεφρόνησεν.
 1 ὁ δὲ τοῦ δημοκοπήματος ἐκπεσὼν ἐς Λιβύην ἅμα 102
 Φουλβίῳ Φλάκκῳ, κἀκείνῳ μεθ' ὑπατεῖαν διὰ τάδε
 δημαρχεῖν ἐλομένῳ, διέπλευσεν, ἐψηφισμένης κατὰ δό-
 ξαν εὐκαρπίας ἐς Λιβύην ἀποικίας καὶ τῶνδε αὐτῶν
 οἰκιστῶν ἐπίτηδες ἡρημένων, ἵνα μικρὸν ἀποδημούν-
 5 των ἀναπαύσαιο ἡ βουλή τῆς δημοκοπίας. οἱ δὲ τῇ 103

1 ἔτεμνεν a 4 τὰ O, τῶν i, unde dubitanter τὰ τῶν ci.
 Schw. 9 αὐτῷ Oi, corr. Bk. 14 λίβιον Oi, const., Λίονιον
 scr. Bk. et Mend. Δροῦσον B 15 ἔπεισαν ci. Mend.,
 certe ex usu Appiani 17 μηδὲν conicio 21 διὰ τάδε]
 διὰ τόδε? cf. § 152, om. C

122 a. C.

- ἀποικίᾳ τὴν πόλιν διέγραφον, ἔνθα ποτὲ ἦν ἡ Καρχη-
 δονίων, οὐδὲν φροντίσαντες, ὅτι Σκιπίων αὐτήν, ὅτε
 104 κατέσκαπτεν, ἐπηράσατο ἐς αἰὲ μηλόβοτον εἶναι. δι-
 ἐγραφον δ' ἐς ἑξακισχιλλούς ἀντὶ ἐλαττόνων τῶν ὄντων
 ἐν τῷ νόμῳ, ὥς καὶ τῷδε τὸν δῆμον ὑπαξόμενοι. ἐπαν-
 ελθόντες τε ἐς Ῥώμην συνεκάλουν ἐξ ὅλης Ἰταλίας
 105 τοὺς ἑξακισχιλλούς. ἐπιστειλάντων δὲ τῶν ἐν Λιβύῃ
 τὴν πόλιν ἔτι διαγραφόντων, ὅτι λύκοι τοὺς ὄρους
 Γράκχου τε καὶ Φουλβίου διέρριψαν ἀνασπάσαντες,
 καὶ τῶν μάντεων τὴν ἀποικίαν ἡγουμένων ἀπαίσιον, 10
 121 a. C. ἡ μὲν βουλὴ προέγραφεν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ τὸν νόμον
 106 ἔμελλε τὸν περὶ τῆσδε τῆς ἀποικίας λύσειν· ὁ δὲ Γράκ-
 χος καὶ ὁ Φούλβιος, ἐπεὶ καὶ τοῦδε ἐξέπιπτον, μεμη-
 νόσιν ἰοικότες ἐψεῦσθαι τὴν βουλήν ἔφασκον περὶ
 τῶν λύκων. οἳ τε θρασύτατοι τῶν δημοτῶν αὐτοῖς 15
 συνελάμβανον, ἐγχειρίδια φέροντες ἐς τὸ Καπιτώλιον,
 107 οὗ περὶ τῆς ἀποικίας ἐκκλησιάζειν ἔμελλον. ἤδη δὲ 2
 τοῦ δήμου συνειλεγμένου καὶ Φουλβίου τι περὶ τού-
 των ἀρχομένου λέγειν, ὁ Γράκχος ἀνέβαινεν ἐς τὸ
 Καπιτώλιον ὑπὸ τῶν συνθεμένων δορυφορούμενος. 20
 108 ἐνοχλούμενος δ' ὑπὸ τοῦ συνειδότος ὥς ἐπὶ ἀλλοκότοις
 βουλευμάσι τὴν μὲν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας ἀπέκλινεν,
 ἐς δὲ τὴν στοὰν παρελθὼν διεβάδιζεν, ἐφεδρεύον
 109 τοῖς ἐσομένοις. καὶ αὐτὸν οὕτως ἔχοντα θορόβου

4 τῶν ὄντων om. i C, Mend. ci. ἀντὶ ,ε (vel ,γ) τῶν ὄντων,
 non probabiliter 18 τι om. V 22 ἐξέκλινεν ci. Mend.,
 sed cf. quae de ἀπὸ et ἐκ dixi ad § 65, item ἀπολείπω et
 ἐκλείπω (cf. ad IV § 322), ἀποτέμνω et ἐκτέμνω (cf. ad I § 328)
 promiscue usurpantur 23 ἐβάδιζεν i 24 τοῖς ἐσομ.] παρε-
 σομένοις i

κατιδὼν δημότης ἀνὴρ Ἀντύλλος ἐν τῇ στοᾷ θύων,
 ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα, εἴτε τι πυθόμενος ἢ ὑποπτεύων
 ἢ ἄλλως ἐς τὸν λόγον ὑπαχθείς, ἡξίου φείσασθαι τῆς
 πατρίδος. ὃ δὲ μᾶλλον τε θορυβηθεὶς καὶ δέσας ὥς 110
 5 κατάφωρος ἐνέβλεψεν αὐτῷ δριμύ· καὶ τις τῶν παρόν-
 των, οὔτε σημείου τινὸς ἐπαρθέντος οὔτε προστάγμα-
 τὸς πω γεγονότος, ἐκ μόνης τῆς ἐς τὸν Ἀντύλλον
 Γράκχου δριμύτητος εἰκάσας ἤδη τὸν καιρὸν ἤκειν
 καὶ χαριεῖσθαι τι τῷ Γράκχῳ δόξας πρῶτος ἀρξάμενος
 ἔργου, τὸ ἐγχειρίδιον ἐπισπάσας διαχρῆται τὸν Ἀντύλ-
 λον. βοῆς δὲ γενομένης καὶ σώματος ὀφθέντος ἐν 111
 μέσῳ νεκροῦ πάντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ κατεπήδων σὺν
 ὁμοίου κακοῦ φόβῳ. Γράκχος δ' ἐς τὴν ἀγορὰν παρελ-
 θὼν ἐβούλετο μὲν αὐτοῖς ἐκλογίσασθαι περὶ τοῦ γεγο-
 5 νότος· οὐδενὸς δ' αὐτὸν οὐδ' ὑφισταμένου, ἀλλ' ὥς 112
 ἐναγῇ πάντων ἐκτρεπομένων, ὃ μὲν Γράκχος καὶ ὁ Φλάκ-
 κος ἀπορούμενοι καὶ τὸν καιρὸν ὧν ἐβουλευόντο <διὰ
 τὸ> φθᾶσαι τὴν ἐγχείρησιν ἀπολωλεκότες ἐς τὰς οἰκίας
 διέτρεχον, καὶ οἱ συνθέμενοι αὐτοῖς συνήεσαν ἐς αὐ-
 0 τὰς, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἐκ μέσων νυκτῶν ὥς ἐπὶ
 δὴ τινι κακῷ τὴν ἀγορὰν προκατελάμβανον. καὶ ὃς 113
 ἐπεδήμει τῶν ὑπάτων, Ὀπίμιος, διέτασσε μὲν τινας
 ἐνόπλους ἐς τὸ Καπιτώλιον ἅμα ἔφ' συνιέναι καὶ τὴν
 βουλὴν διὰ κηρύκων συνεκάλει, αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ πάν-
 5 των ἐν τῷ νεῷ τῶν Διοσκούρων ἐφῆδρευε τοῖς ἐσομένοις.

1 Ἀντύλος b et Wannowski, Ant. Rom. p. 91, Attilius C,
 Κόιντος Ἀντύλλιος Plut. C. Gracch. c. 13 sq., nomen varie cor-
 ruptum est in codicibus auctoris de viris illustr. c. 65. Ad
 nomen Ἀντύλλος cf. E. Schwabe, Leipz. Stud. 4 (1881) p. 73 adn. 2
 et Gardthausen, Augustus II, 1 p. 238, 3 3 ἢ ἄλλων d .
 5 ἐνέβλεψεν Nauck, ἐσέβλεψεν O, ἐβλεψεν i 13 sq. εἰσελθὼν i
 18 <διὰ τὸ> φθᾶσαι Schw., <τῷ> φθ. ci. Schenkl p. 175, hoc quo-
 que bonum; aliud latere ci. Mënd. 23 ἐν ὄπλοις i 25 νεῷ i

121 a. C.

114

τάδε ἦν τοιάδε. ἡ μὲν βουλὴ Γράκχον καὶ Φλάκ-
κον ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐς ἀπολογία ἐς τὸ βουλευτή-
ριον ἐκάλουν, οἱ δὲ σὺν ὅπλοις ἐξέθρον ἐπὶ τὸν
Ἀβεντίνον λόφον, ἐλπίσαντες, εἰ τόνδε προλάβοιεν,
ἐνδώσειν πρὸς τὰς συνθήκας αὐτοῖς τι τὴν βουλήν.

115

διαθέοντές τε τοὺς θεράποντας συνεκάλουν ἐπ' ἐλευ-
θερίᾳ. καὶ τῶνδε μὲν οὐδεὶς ὑπήκουεν, αὐτοὶ δέ,
σὺν ὅσοις εἶχον ἄμφ' αὐτούς, τὸ Ἀρτεμίσιον κατα-
λαβόντες ἐκρατύνοντο καὶ Κόιντον Φλάκκου παῖδα
ἐς τὴν βουλήν ἔπεμπον, δεόμενοι διαλλαγῶν τυχεῖν
καὶ βιοῦν μεθ' ὁμονοίας. οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἀπο-
θεμένους τὰ ὅπλα ἤκειν εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν,

116

ὅ τι θέλοιεν, ἢ μηκέτι πέμπειν μηδένα. τῶν δ' αὖθις
τὸν Κόιντον ἐπιπεψάντων, τόνδε μὲν Ὀπίμιος ὁ ὑπα-
τος διὰ τὴν προαγόρευσιν, ὥς οὐκέτι πρεσβευτὴν ὄντα,
συνελάμβανε, τοῖς δὲ περὶ τὸν Γράκχον τοὺς ὀπλισμέ-

117

νους ἐπέπεμπεν. καὶ Γράκχος μὲν διὰ τῆς ξυλίνης
γεφύρας ἐς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ καταφυγῶν ἐς ἄλλος
τι μεθ' ἐνὸς θεράποντος ὑπέσχε τῷ θεράποντι τὴν

118

σφαγὴν καταλαμβανόμενος. Φλάκκου δ' ἐς ἐργαστή-
ριον ἀνδρὸς γνωρίμου καταφυγόντος, οἱ μὲν διώκοντες,
τὴν οἰκίαν οὐκ εἰδότες, ὅλον ἐμπρήσειν τὸν στενω-
πὸν ἠπείλουν, ὁ δ' ὑποδεξάμενος αὐτὸς μὲν ὥκνησε
μηνῦσαι τὸν ἰκέτην, ἑτέρῳ δὲ προσέταξε μηνῦσαι. καὶ

1 τάδε] τὰ δὲ Οἱ; καὶ τάδε μὲν ἦν τοιάδε, ἡ <δὲ> βουλὴ
cum Schw. scr. Mend. An τάδε ἦν τοιάδε <καὶ> ἡ μὲν βουλὴ?

4 ἀβεντίνον Οἱ, Ἀουεντίνον scr. Bk. et Mend., ἀβεντίνος exstat
Bas. 1b, 2 (fr. 1, 2 edit. Mend.) 5 αὐτοῖς Οἱ, corr. Mend.

τι om. i 15 διὰ] κατὰ ci. Nauck, perperam 17 ἐπέπεμπε
Schw., ἔπεμπε Οἱ 20 καταλαμβανόμενος] cf. Plut. C. Gracch.
c. 17 init.

24 pro priore μηνῦσαι ci. Mend. προδοῦναι vel
sim. quid, sed cf. Radermacher, Gött. gel. Anz. 1899 p. 718

συλληφθεῖς ὁ Φλάκκος ἀνηρέθη. Γράκκου μὲν δὴ καὶ 119
 Φλάκκου τὰς κεφαλὰς ἔφερόν τινες Ὀπίμῳ, καὶ αὐτοῖς
 ὁ Ὀπίμιος ἰσοβαρὲς χρυσίον ἀντέδωκεν· ὁ δὲ δῆμος
 αὐτῶν τὰς οἰκίας διήρπαξε, καὶ τοὺς συμφρονήσαντας
 5 ὁ Ὀπίμιος συλλαβὼν ἐς τὴν φυλακὴν ἐνέβαλέ τε καὶ
 ἀποπνιγῆναι προσέταξε. Κοῦντῳ δὲ τῷ Φλάκκου παιδί 120
 συνεχώρησεν ἀποθανεῖν, ὥς θέλοι, καὶ τὴν πόλιν ἐπὶ
 τοῖς νόμοις ἐκάθαιρεν. ἡ δὲ βουλὴ καὶ νεῶν Ὀμονοίας
 9 αὐτὸν ἐν ἀγορᾷ προσέταξεν ἐγεῖραι.
 7 καὶ ἡ στάσις ἡ τοῦ δευτέρου Γράκκου ἐς τὰδε 121
 ἔληγε· νόμος τε οὐ πολὺ ὕστερον ἐκυρώθη τὴν γῆν, ^{post 121}
 ὑπὲρ ἧς διεφέροντο, ἐξεῖναι πιπράσκειν τοῖς ἔχουσιν. ^{a.C.}
 ἀπείρητο γὰρ ἐκ Γράκκου τοῦ προτέρου καὶ τόδε.
 καὶ εὐθύς οἱ πλούσιοι παρὰ τῶν πενήτων ἐωνοῦντο,
 15 ἡ ταῖσδε ταῖς προφάσεσιν ἐβιάζοντο. καὶ περιῆν ἐς 122
 χεῖρον ἔτι τοῖς πένησι, μέχοι Σπούριος Θόριος δημαρ-
 χῶν εἰσηγήσατο νόμον, τὴν μὲν γῆν μηκέτι διανέμειν,
 ἀλλ' εἶναι τῶν ἐχόντων, καὶ φόρους ὑπὲρ αὐτῆς τῷ
 δήμῳ κατατίθεσθαι καὶ τὰδε τὰ χρήματα χωρεῖν ἐς
 20 διανομάς. ὅπερ ἦν μὲν τις τοῖς πένησι παρηγορία

3 ὁ ante Ὀπίμιος om. i 4 διήρπαξε ad 8 ἐκάθηρεν
 scr. Mend., fort. recte 14 εὐθύς] αὐθις a 15 ταῖσδε ταῖς]
 ταῖς καὶ ταῖς ci. Schw., bene, πλασταῖς Emperius, Philol. 10
 (1855) p. 244; cf. Lib. c. 108 περιῆν] περιῆει ci. Schw. (cf. § 28),
 περιῆλθε vel περιῆκε Emperius l. c. (cf. § 159, IV § 214 etc.)
 16 Σπόριος cum V scr. Mend. Θόριος Hotmanus, operum
 t. III p. 236, βόριος B Ci, βούριος V 20 ὅπερ] ἥπερ ci. Cob.
 p. 232, at cf. Krüger, Gr. Sprachl. ⁵ § 61, 8, 9

1 sq. cf. Kornemann (v. ad § 26) p. 16 16 sqq. priorum
 commenta v. apud Rein, Paulys Realencycl. VI, 1 p. 263 sq., e
 recentioribus cf. imprimis Mommsen C. I. L. I p. 76 sq., Voigt
 (v. ad § 26) p. 256 sq., qui Hotmani coniecturam probant, et
 contra eos C. Neumann, Gesch. Roms I p. 265 sq., de tempore
 cf. post alios Kornemann (v. ad § 26) p. 52 sq.

post 121

a. C.

διὰ τὰς διανομάς, ὄφελος δ' οὐδὲν ἐς πολυπληθίαν.

123 ἅπαξ δὲ τοῖς σοφίσμασι τοῖσδε τοῦ Γρακχίου νόμου
 παραλυνθέντος, ἀρίστου καὶ ὠφελιμωτάτου, εἰ ἐδύνατο
 πραχθῆναι, γενομένου, καὶ τοὺς φόρους οὐ πολὺ ὕστε-
 ρον διέλυσε δῆμαρχος ἕτερος, καὶ ὁ δῆμος ἀθρόως

124 ἀπάντων ἐξεπεπτώκει. ὅθεν ἐσπάνιζον ἔτι μᾶλλον ὁμοῦ
 πολιτῶν τε καὶ στρατιωτῶν καὶ γῆς προσόδου καὶ

118 a. C.

διανομῶν καὶ νομῶν, πεντεκαίδεκα μάλιστα ἔτεσιν
 ἀπὸ τῆς Γράκχου νομοθεσίας, ἐπὶ δίκαις ἐν ἀργίᾳ
 γεγυρότες.

125 τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ Σκιπίων ὕπατος καθεῖλε τὸ
 θέατρον, οὗ Λεύκιος Κάσσιος ἤρκετο (καὶ ἤδη πού τέλος
 ἐλάμβανεν), ὥς καὶ τόδε στάσεων ἄρξον ἐτέρων ἢ οὐ
 χρήσιμον ὅλως Ἑλληνικαῖς ἡδυπαθείαις Ῥωμαίους

126 ἐθίζεσθαι. τιμητῆς δὲ Κόιντος Καικίλιος Μέτελλος

102 a. C.

Γλανκίαν τε βουλεύοντα καὶ Ἀπουλήιον Σατορνίνον
 δεδημαρχηκότα ἤδη τῆς ἀξιώσεως παρέλκεν, αἰσχροῶς

1 ἐς πολυπληθίαν susp. Mend., sine causa idonea
 3 sq. Nauck post ἀρίστου, Mend. ante γενομένον add. <ἂν>
 8 καὶ νόμων libri, del. Musgr., assentiente Rudorff, Zeitschr.
 f. geschichtl. Rechtswiss. 10 (1842) p. 38, qui tamen addit
 hoc loco: <ἦσαν δὲ οἱ τὴν γῆν διανέμοντες>. Schw. aut
 excidisse aliquid aut καὶ νομῶν scribendum putavit, quocum
 hoc probaverunt A. Kiene, Der röm. Bundesgenossenkrieg,
 Leipz. 1845, p. 131, Mommsen (v. ad § 122); verba καὶ γῆς
 — νόμων posse intellegi negat Meyer (v. ad § 26) p. 93, de
 tota enuntiatione inde ab ὅθεν desperavit Mend., alii alia.
 Recepi καὶ νομῶν neque quicquam aliud puto mutandum; ἐπὶ
 δίκαις est 'propter lites' 11 σκιπίων iC, Liv. epit. 48, Val.
 Max. 2, 4, 2; καὶ πίων BV, unde καιπίων A, et item Vell. 1, 15, 3,
 quod retinebat F. Schöll, Rhein. Mus. 53 (1898) p. 512 sq., non
 recte, opinor. De anachronismo v. Schw. t. III p. 692
 12 Λεύκιος] immo Γάιος, cf. de Boor, Fasti censor. p. 20
 15 κεκίλιος codices, const. fere 17 δημαρχοῦντα V

2 sq. est lex agraria C. I. L. I p. 75 n. 200, cf. ad § 122
 17 δεδημαρχηκότα] cf. Mommsen, R. Staatsr. III, 2 p. 862

βιοῦντας, οὐ μὴν ἐδυνήθη· ὁ γάρ οἱ συνάρχων οὐ
 συνέθετο. μικρὸν οὖν ὕστερον ὁ Ἀπουλῆιος ὡς ἀμυ- 127
 νούμενος τὸν Μέτελλον ἐς ἑτέραν παρήγγελλε δημαρ- 101 a. C.
 χίαν, φυλάξας στρατηγοῦντα τὸν Γλανκίαν καὶ τῆσδε
 5 τῶν δημάρχων τῆς χειροτονίας προεστῶτα. Νώνιος
 μὲν οὖν, ἐπιφανῆς ἀνὴρ, ἐς τε τὸν Ἀπουλῆιον παρ-
 ρησία χρώμενος καὶ Γλανκίαν ἐξονειδίζων δῆμαρχος
 ἀπεδείχθη. δεισάντες δ' ὁ Γλανκίας καὶ ὁ Ἀπουλῆιος, 128
 μὴ δημαρχῶν αὐτοὺς ἀμύναιτο, ὄχλον ἀνδρῶν εὐθύς
 10 ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπιόντι ἐπιπέμπουσι σὺν θορύβῳ
 καὶ ἔς τι πανδοχεῖον συμφυγόντα κατεκέντησαν. τοῦ
 δὲ πάθους οἰκτροῦ καὶ δεινοῦ φανέντος οἱ περὶ τὸν
 Γλανκίαν, οὐπω τοῦ δήμου συνελθόντος, ἅμ' ἑῷ χειρο-
 τονοῦσι δῆμαρχον τὸν Ἀπουλῆιον. καὶ τὸ μὲν Νω- 129
 5 νίου πάθος ὧδε ἐσιγήθη διὰ τὴν δημαρχίαν Ἀπου-
 9 λῆιου, δεδιότων αὐτὸν ἔτι ἐξελέγγειν· ἐξηλάθη δὲ καὶ 100 a. C.
 Μέτελλος ὑπ' αὐτῶν, προσλαβόντων Γάιον Μάριον
 ἑκτὴν ἄρχοντα ὑπατείας, ἐχθρὸν ἀφανῆ τοῦ Μετέλλου.
 καὶ συνέπραξαν ὧδε ἅπαντες ἀλλήλοις. ὁ μὲν Ἀπου- 130
 0 λῆιος νόμον ἐσέφερε διαδάσασθαι γῆν, ὅσῃν ἐν τῇ

5 τῶν δημάρχων spuria putavit Mend., sed oppositum vi-
 detur participio στρατηγοῦντα 5 et 14 sq. νόνιος et νονίου
 V; nomen est dubium. Borgh. VII p. 306 de marito sororis
 Sullae cogitat (Plut. Sulla c. 10) 9 αὐτοὺς maluit Mend.
 11 πανδοχεῖον Oī, aliis locis etiam πανδοκεῖον, quam formam
 semper praetulit Mend. συνεκέντησαν O, vulgo. Fort. scri-
 bendum fuit καταφυγόντα συνεκέντησαν, cf. Mithr. c. 7
 12 miserantibus omnibus C, unde ci. Mend. <πάσι> φανέντος,
 inut. 17 προλαβόντων B 18 ἄγοντα V ἀφανῆ] ἐμφανῆ
 ci. Mend. 20 ὅση B

4 sq. cf. Mommsen l. c. I³ p. 518 adn. 4 et p. 141; contra eum
 non recte videtur disputasse K. Niemeyer, Jahrb. f. cl. Philol.
 149 (1894) p. 71 sq., nec magis probaverim, quae de h. l. dicit
 Bardey, Das sechste Consulat d. Marius, Progr. Nauen 1883 p. 13

100 a. C.

- νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων καλουμένην Γαλατίαν Κίμβροι γένος
 Κελτῶν κατειλήφεσαν, καὶ αὐτοὺς ὁ Μάριος ἔναγχος
 ἐξελάσας τὴν γῆν ὥς οὐκέτι Γαλατῶν ἐς Ῥωμαίους
 131 περιεσπάκει. προσέκειτο δέ, εἰ κυρώσειε τὸν νόμον
 ὁ δῆμος, τὴν βουλὴν πένθ' ἡμέραις ἐπομόσαι πεισθή-
 σεσθαι τῷ νόμῳ, ἢ τὸν οὐκ ὁμόσαντα μήτε βουλευεῖν
 καὶ ὀφλεῖν τῷ δῆμῳ τάλαντα εἴκοσιν, ὑπονοοῦντες
 οὕτως ἄλλους τε τῶν δυσχεραινόντων ἀμυνεῖσθαι καὶ
 Μέτελλον ὑπὸ φρονήματος οὐκ ἐνδῶσοντα ἐς τὸν ὄρ-
 132 κον. ὁ μὲν δὲ νόμος ὧδε εἶχεν, καὶ ὁ Ἀπουλήσιος ἡμέ-
 ραν αὐτοῦ τῇ δοκιμασίᾳ προυτίθει καὶ περιέπεμπε
 τοὺς ἐξαγγέλλοντας τοῖς οὖσιν ἀνὰ τοὺς ἀγρούς, οἷς
 δὴ καὶ μάλιστ' ἐθάρρουν ὑπεστρατευμένοις Μαρίῳ.
 πλεονεκτούντων δ' ἐν τῷ νόμῳ τῶν Ἰταλιωτῶν ὁ δῆ-
 133 μος ἐδυσχέραινε. καὶ στάσεως ἐν τῇ κυρίᾳ γενομένης,
 ὅσοι μὲν ἐκώλυνον τῶν δημάρχων [τοὺς νόμους], ὑβρι-
 ζόμενοι πρὸς τοῦ Ἀπουληίου κατεπῆδων ἀπὸ τοῦ βή-
 ματος, ὁ δὲ πολιτικὸς ὄχλος ἐβόα ὥς γενομένης ἐν
 ἐκκλησίᾳ βροντῆς, ὅθεν οὐ θέμις ἐστὶ Ῥωμαίοις οὐδὲν
 134 ἔτι κυροῦν. βιαζομένων δὲ καὶ ὡς τῶν περὶ τὸν
 Ἀπουλήιον οἱ πολιτικοὶ τὰ τε ἱμάτια διαζωσάμενοι
 καὶ τὰ προστυχόντα ξύλα ἀρπάσαντες τοὺς ἀγροίκους
 διέστησαν. οἱ δ' αὖθις ὑπὸ τοῦ Ἀπουληίου συγκαλού-

5 ἐπομόσαι] aut ὁμόσαι aut ἐπ(ελθοῦσαν) ὁμόσαι coll. Plut. Mar. c. 29 (τὴν σύγκλητον ὁμόσαι προσελθοῦσαν) ci. Mend., cf. ad § 33 7 ὀφλεῖν Oi, const., corr. Bk. ὑπονοοῦντες sc. ἅπαντες, cf. § 130; ἐπιοοῦντες scr. Mend. 8 ἀμύνασθαι maluit Mend. 9 ἐς (in B ex corr.) O, πρὸς i 12 ἐξαγγε-
 λούντας scr. Mend., sed cf. praef. 16 τὸν νόμον ex Appiani quidem narratione expectabas, quamvis Saturninus plures leges eodem tempore promulgaverit, v. Lange, R. Altert. III² p. 78' (Mend.), del. Keil 18 sq. turbata ratus Mend. ἐν ἐκκλησίᾳ ponebat post ἔτι et ὅθεν suspectavit; C pervertit locum 19 ὅθεν om. B

μενοι μετὰ ξύλων καὶ οἷδε τοῖς ἀστικοῖς ἐπήεσαν καὶ
 βιασάμενοι τὸν νόμον ἐκύρωσαν· κυρωθέντος δ' αὖ- 135
 τίκα Μάριος οἷα ὑπατος τῇ βουλῇ προυτίθει σκοπεῖν
 περὶ τοῦ ὅρκου· καὶ τὸν Μετέλλον εἰδὼς στερορόν τε
 τῇ γνώμῃ καὶ βέβαιον ἐφ' ὅ τι φρονήσειεν ἢ εἰπεῖν
 φθάσειεν, ἐτίθει πρῶτος ἐς μέσον τὴν γνώμην τὴν
 ἑαυτοῦ μετ' ἐνέδρας καὶ ἔλεγεν, ὥς οὐποτε τὸν ὅρκον
 ἐκὼν τόνδε αὐτὸς ὁμόσει. συναποφνηαμένου δὲ ταῦτα
 καὶ τοῦ Μετέλλου καὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς ἐπαινεσάν-
 των, ὁ Μάριος διέλυσε τὴν βουλήν. εἶτα τῆς πέμ- 136
 πτης ἡμέρας, ἢ τῷ ὅρκῳ τελευταία κατὰ τὸν νόμον
 ἦν, ἀμφὶ δεκάτην ὥραν αὐτοὺς κατὰ σπουδὴν συν-
 αγαγὼν ἔφη τὸν δῆμον ἐσπουδακότα περὶ τὸν νόμον
 δεδιέναι, μηχανὴν δ' ὁρᾶν καὶ σόφισμα τοιόνδε· ὁμό-
 σειν γάρ, ἢ νόμος ἐστί, τῷδε πεισθήσεσθαι τῷ νόμῳ,
 καὶ νῦν μὲν οὕτω διασκεδᾶν τοὺς ἀπὸ τῶν ἀγρῶν
 ἐνηδρευμένους, ὕστερον δ' οὐ δύσχερως ἐπιδείξειεν,
 ὅτι οὐκ ἔστι νόμος ὁ πρὸς βίαν τε καὶ βροντῆς ὠνο-
 μασμένης κεκυρωμένος παρὰ τὰ πάτρια. ταῦτα δ' 137
 εἰπὼν καὶ τέλος οὐδὲν ἀναμείνας, πάντων ἔτι σιωπών-
 των ὑπ' ἐκπλήξεως ἐπὶ τῇ ἐνέδρᾳ καὶ τῷ χρόνῳ δεδα-
 πανημένῳ, οὐδ' ἐνθυμηθῆναί τι παρασχὼν αὐτοῖς ἐξ-
 αμίστατο ἐς τὸν τοῦ Κρόνου νεών, οὗ τοῖς ταμίαις

1 ἀστικοῖς Vi, ἀστυκοῖς B, fluctuant codices perpetuo
 3 οἷα] ὁ i 5 φρονεῖν maluit Mend., non recte 8 ὁμόσει
 Mend., ὁμόσειεν Oi ταῦτα] ταὐτὸ ci. Mend., inut. propter
 συναποφ. et καί 15 ἢ νόμος ἐστί] hinc Mend. in Plut. Mar.
 29 restituit ἢ περ pro εἴπερ ἔστι νόμος, sed Cob. p. 212 apud
 App. voluit scribere εἰ 23 τοῖς ταμίαις Klenze, Philol. Ab-
 handl. p. 18 adn. 52, cf. Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 620 sq., τοὺς
 αμίας Oi, quod retinebat Zeiss ad. h. l., <πρὸς> τοὺς ταμίαις ci.
 Imperius (v. ad § 121); censores vertit C, ut solet

100 a. C.

- ἐχοῖν ὁμνύναι, καὶ ὥμννε σὺν τοῖς φίλοις πρῶτος.
 138 ὥμνου δὲ καὶ οἱ λοιποί, τὸ ἑαυτοῦ δεδιὼς ἕκαστος·
 Μέτελλος δ' οὐκ ὥμοσε μόνος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ
 προαιρέσεως διέμεινεν ἀφόβως. καὶ αὐτὸν εὐθύς τῆς
 ἐπιούσης ὁ Ἀπουλήιος ἐπιπέμψας τὸν ὑπηρέτην ἐξ-
 139 εἶλκεν ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου. ῥυομένων δὲ τῶν ἐτέ-
 ρων δημάρχων, ὁ Γλαυκίας καὶ ὁ Ἀπουλήιος ἐς τοὺς
 ἀγροίκους ἐκδραμόντες οὐκ ἔφασκον αὐτοῖς ἔσεσθαι
 τὴν γῆν οὐδὲ τὸν νόμον κύριον, εἰ μὴ Μέτελλος ἐξ-
 ελαθείη. ψήφισμά τε φυγῆς ἐπέγραφον αὐτῷ καὶ τοὺς
 ὑπάτους ἐπικηρῶσαι προσετίθεσαν μηδὲνα Μετέλλου
 κοινωνεῖν πυρὸς ἢ ὕδατος ἢ στέγης· ἔς τε τὴν δοκι-
 μασίαν τοῦδε τοῦ ψηφίσματος ἡμέραν προύγραφον.
 140 δεινῆς δὲ τῶν ἀστικῶν ἀγανακτήσεως οὔσης καὶ παρα-
 πεμπόντων Μέτελλον αἰεὶ σὺν ξιφιδίοις, ὁ Μέτελλος
 αὐτοὺς ἀσπασάμενος καὶ ἐπαινέσας τῆς προαιρέσεως
 οὐκ ἔφη δι' ἑαυτὸν ἑάσειν οὐδὲνα κίνδυνον ἐπιγενέ-
 σθαι τῇ πατρίδι. καὶ τότε εἰπὼν ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως.
 καὶ τὸ ψήφισμα ὁ Ἀπουλήιος ἐκύρου, καὶ τὰ ἐν τῷ
 ψηφίσματι Μάριος ἐπεκήρυττεν.
 141 οὕτω μὲν δὴ καὶ Μέτελλος, ἀνὴρ εὐδοκιμώτατος,
 ἔφευγε, καὶ ὁ Ἀπουλήιος ἐπ' αὐτῷ τρίτον ἐδημάρχει.
 καὶ τις αὐτῷ συνῆρχε δραπέτης εἶναι νομιζόμενος,

1 ὥμνν hic et alibi scr. Mend., nec tamen constanter
 2 δεδιὼς V 6 ἀπὸ] ἐκ maluit Mend., sed cf. ad § 66
 13 ἡμέραν] diem unicam dumtaxat perscripsere C, unde cave
 quid addas 18 ἐπειπὼν B 19 sq. τὰ ἐν τῷ ψηφίσματι] τὰ
 τῷ ψηφίσματι <προσκέιμενα> vel sim. ci. Mend.

11 sq. cf. Mommsen, R. Staatsr. III. 1 p. 52, II^s p. 139
 (adn. 2) 23 fuit Equitius. Ceterum temporum ordinem ab
 App. esse mutatum dixit Bardey (v. ad § 127) p. 14 sqq., a
 quo dissentit Mommsen, R. Gesch. II⁹ p. 207

Γράκχον ἑαυτῷ τὸν πρεσβύτερον πατέρα ἐπιγράφων.
καὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ συνεπεπράχει περὶ τὴν χειροτο-
νίαν πόθῳ Γράκχου. προτεθείσης δὲ ὑπάτων χειροτο- 142
νίας, Μᾶρκος μὲν Ἀντώνιος ἐπὶ τὴν ἑτέραν ἀναμφι-
5 λόγως ἤρεθθη, τὴν δὲ ὑπόλοιπον Γλαυκίας ὅδε καὶ
Μέμμιος μετήεσαν. Μεμμίου δ' ὄντος ἐπιδοξοτέρου
παρὰ πολὺ, δείσας ὁ Γλαυκίας καὶ ὁ Ἀπουλῆιος ἐπι-
πέμπουσί τινας αὐτῷ σὺν ξύλοις ἐν αὐτῇ τῇ χειροτονίᾳ,
οἱ τὸν Μέμμιον παίοντες ἐν μέσῳ πάντων ὁρώντων
10 συνέκοψαν. καὶ ἡ μὲν ἐκκλησία θορυβηθεῖσα διελύετο 143
οὔτε νόμων οὔτε δικαστηρίων οὔτε τινὸς αἰδοῦς ἔτι
ὑπούσης· ὁ δὲ δῆμος ἀγανακτῶν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέ-
ραν μετ' ὀργῆς συνέτρεχεν ὥς κτενοῦντες τὸν Ἀπου-
λήιον. ὁ δ' ἄλλο πλῆθος ἀλίσσας ἀπὸ τῶν ἀγρῶν
15 μετὰ Γλανκίου καὶ Γαῖου Σαυφηίου ταμίου τὸ Καπι-
τώλιον κατέλαβε. καὶ αὐτοὺς τῆς βουλῆς ἀναιρεθῆναι 144
ψηφισαμένης ὁ Μάριος ἀχθόμενος ὁμῶς ὥπλιζε τινας
σὺν ὄκνῳ· καὶ βραδύνοντος ἕτεροι τὸ ὕδωρ τὸ ἐπιρρέον
ἐς τὸ ἱερὸν διέτεμον. καὶ Σαυφήιος μὲν ἐμπρῆσαι
20 τὸν νεῶν, ὑπὸ δίψης ἀπολλύμενος, ἡξίου, Γλαυκίας
δὲ καὶ Ἀπουλῆιος ἐλπίσαντες αὐτοῖς ἐπικουρήσειν Μά-
ριον παρέδωκαν ἑαυτούς, οἷδε πρῶτοι, καὶ ἐπ' ἐκεί-
νοις ὁ Σαυφήιος. Μάριος δ', αὐτίκα πάντων αὐτοῦς 145
ἀναιρεῖν κελευόντων, ἐς τὸ βουλευτήριον συνέκλεισεν
25 ὥς ἐννομώτερον ἐργασόμενος. οἱ δὲ πρόφασιν τοῦτ'
εἶναι νομίσαντες τὸν κέραμον ἐξέλκουν τοῦ βουλευτη-

1 τὸν, ut videtur, om. i. 4 ἑτέραν <ἀρχήν> ci. Mend.,
dubitanter 7 δείσας] cf. Nauck ad Soph. Aiac. 1386
14 ὁπλίσας V 15 σαυφηίου Vi, const., Saphinius Candido est
18 alterum τὸ, quod desideravit Mend., habet B, om. Vi
20 νεῶν ὑπὸ δίψης ἀπολλυμένους ἡξίου ci. Herw. p. 65
21 αὐτοῖς maluit Mend.

90 a. C.

ρίου καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀπουλήιον ἔβαλλον ἕως, ἀπ-
 ἔκτειναν, ταμίαν τε καὶ δῆμαρχον καὶ στρατηγόν, ἔτι
 146 περικειμένους τὰ σύμβολα τῆς ἀρχῆς. πολὺς δὲ καὶ 33
 ἄλλος ὄμιλος ἐν τῇ στάσει διέφθαρτο καὶ δῆμαρχος
 ἕτερος, <ὁ> τοῦ Γράκχου παῖς εἶναι νομιζόμενος, 5
 πρώτην δημαρχῶν ἐκείνην ἡμέραν, οὐδένα ἔτι ὠφε-
 λούσης οὔτε ἐλευθερίας οὔτε δημοκρατίας οὔτε νόμων
 οὔτε ἀξιώσεως οὔτε ἀρχῆς, ὅπου καὶ ἡ τῶν δημάρχων
 ἕς τε κώλυσιν ἀμαρτημάτων καὶ ἕς ἐπικούρησιν τῶν
 δημοτῶν γενομένη, ἱερὰ καὶ ἄσυλος οὔσα, τοιάδε ὕβριζε 10
 147 καὶ τοιάδε ἔπασχεν. ἀναιρεθέντων δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν
 Ἀπουλήιον ἡ μὲν βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐκεκράγεσαν κατα-
 καλεῖν Μέτελλον, Πούπλιος δὲ Φούριος δῆμαρχος,
 οὐδ' ἐλευθέρου πατρός, ἀλλ' ἐξελευθέρου, θρασέως
 ἐνίστατο αὐτοῖς καὶ οὐδὲ Μετέλλον τοῦ Μετέλλου 15
 παιδὸς ἱκετεύοντος αὐτὸν ἐν ὄψει τοῦ δήμου καὶ δα-
 κρύνοντος καὶ τοῖς ποσὶ προσπίπτοντος ἐνεκλάσθη.
 148 ἀλλ' ὁ μὲν παῖς ἐκ τῆσδε τῆς ὕψεως Εὐσεβῆς ἕς τὸ
 99 a. C. ἔπειτα ἐκλήθη, τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους Φούριον μὲν ἐπὶ
 τῷδε ἕς δίκην Γάιος Κανουλήμιος δῆμαρχος ὑπῆγε, καὶ 20

5 <ὁ>, quod addendum ci. Mend., recepi, cf. § 141

10 <καὶ> ἱερὰ ci. Mend.

11 ἀμφὶ] δημάρχων i et C, qui

vertit: *interfecto a tribunis Apuleio*

13 Πούπλιος] V 141 uno

loco excepto semper habet πούπλιος, Oi fluctuant inter πούπλιος
 et πόπλιος, sed ita, ut illud multo saepius inveniatur. Qua de
 causa retinui formam Appiani aetate vulgatam

φρούριος

Ob, hic et infra sollemni errore; quod nomen est in inscr. et
 nummis senioris aetatis, cf. *Φρουρία* I. G. IV 1158 (v. Fränkel
 ad h. l.), natum ex analogia nominis graeci, cf. I. G. I 433;
 II 269 b, 9; IV 757 B, 37; XII fasc. 1, 956. 968

14 ἐξελευ-
 θέρου <ὦν> ci. Mend., πατρός <ὦν> Zerdik p. 75, inut., ut
 videtur, ex usu Appiani

20 Κανουλήμιος] *Cornelius C*, C. Ap-
 puleium Decianum reponebant A. W. Zumpt, Criminalrecht I, 2
 p. 353, Lange, R. Altert. III² p. 86 adn. 2, alii, cf. Cic. pro
 C. Rab. perduell. 9 (§ 24); Schol. Bob. p. 230 Orelli, Val.
 Max. 8, 1, damn. 2

ὁ δῆμος οὐδὲ τοὺς λόγους ὑπομείνας διέσπασε τὸν
 Φούριον· οὕτως αἰεὶ τι μύσος ἐκάστου ἔτους ἐπὶ τῆς
 ἀγορᾶς ἐγίγνετο· Μετέλλω δ' ἡ κáθοδος ἐδόθη, καὶ 149
 φασιν αὐτῷ τὴν ἡμέραν οὐκ ἀρκέσαι περὶ τὰς πύλας
 5 δεξιουμένων τοὺς ἀπαντῶντας.

τρίτον μὲν δὴ τόδε ἔργον ἐμφύλιον ἦν τὸ Ἄπου- 150
 ληίου, μετὰ δὺο τὰ Γράκχεια, καὶ τοσάδε εἰργαστο
 34 Ῥωμαίους· οὕτω δ' ἔχουσιν αὐτοῖς ὁ συμμαχικὸς κα-
 λούμενος πόλεμος ἐπιγίγνεται ἐθνῶν ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν
 10 πολλῶν, ἀρξάμενός τε παραδόξως καὶ ἀθρόως ἐπὶ μέγα
 προελθὼν καὶ τὰς στάσεις ἐν Ῥώμῃ σβέσας ὑπὸ δέους
 ἐπὶ πολὺ. λήγων δὲ καὶ ὅδε στάσεις τε ἄλλας καὶ στασι- 151
 ἀρχους δυνατωτέρους ἀνέθρεψεν οὐ νόμων εἰσηγήσε-
 σιν ἔτι οὐδὲ δημοκοπίαῖς, ἀλλὰ ἀθρόοις στρατεύμασι
 15 κατ' ἀλλήλων χρωμένους. καὶ αὐτὸν διὰ τάδε συνήγα-
 γον ἐς τήνδε τὴν συγγραφὴν, ἔκ τε τῆς ἐν Ῥώμῃ στά-
 σεως ἀρξάμενον καὶ ἐς πολὺν χεῖρονα στάσιν ἐτέραν
 ἐκπεσόντα. ἤρξατο δὲ ὧδε.

Φούλβιος Φλάκκος ὑπατεύων μάλιστα δὴ πρῶτος 152
 20 ὅδε ἐς τὸ φανερώτατον ἠρέθιζε τοὺς Ἰταλιώτας ἐπι- 125 a.
 θυμῆν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ὥς κοινωνοὺς τῆς ἡγε-
 μονίας ἀντὶ ὑπηκόων ἐσομένων. εἰσηγούμενος δὲ τὴν
 γνώμην καὶ ἐπιμένων αὐτῇ καρτερῶς, ὑπὸ τῆς βουλῆς
 ἐπὶ τινα στρατείαν ἐξεπέμφθη διὰ τόδε. ἐν ἧ τῆς ὑπα- 153
 25 τείλας αὐτῷ δεδαπανημένης, ὃ δὲ καὶ δημαρχεῖν εἴλετο
 μετ' αὐτὴν καὶ ἔπραξε γενέσθαι σὺν Γράκκῳ τῷ νεω- 123 a.

2 ἔτους om. iC 6 ἔργον om. O 8 ῥωμαίοις V¹a

11 <τὰς> ἐν Ῥώμῃ maluit Mend., cf. ad § 12 12 sq. στα-
 σιάρχας i 13 νόμων, quod ci. Mend., habent BC, νόμον reli-
 qui 20 ἐς τὸ φανερώτερον ci. Mend. 24 διὰ τόδε post
 αὐτὴν (v. 26) transponebat Mend. (cf. § 102), Zippel p. 361 de-
 lendum censet

123 a. C.

τέρω, τοιάδε ἄλλα ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας ἐσφέρουντι κακείνω.

154 ἀναιρεθέντοιιν δὲ ἀμφοῖν, ὥς μοι προείρηται, πολὺν

121 a. C.

μᾶλλον ἡρέθιστο ἢ Ἰταλία· οὔτε γὰρ ἡξίουεν ἐν ὑπη-
κόων ἀντὶ κοινωνῶν εἶναι μέρει οὔτε Φλάκκον καὶ
Γράκχον ὑπὲρ αὐτῶν πολιτεύοντας τοιάδε παθεῖν. 5

155 ἐπὶ δὲ ἐκείνοις καὶ Αἰβίος Δροῦσος δημαρχῶν, 35

91 a. C.

ἀνὴρ ἐπιφανέστατος ἐκ γένους, δεηθεῖσι τοῖς Ἰταλιώ-
ταις νόμον αὐθις ἐσενεγκεῖν περὶ τῆς πολιτείας ὑπ-
έσχετο· τούτου γὰρ δὴ μάλιστα ἐπεθύμουν ὥς ἐνὶ τῷδε

156 αὐτίκα ἡγεμόνες ἀντὶ ὑπηκόων ἐσόμενοι. ὃ δὲ τὸν δῆ- 10

μον ἐς τοῦτο προθεραπεύων ὑπήγετο ἀποικίαις πολ-
λαῖς ἐς τε τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἐψηφισμέναις μὲν

157 ἐκ πολλοῦ, γεγονυῖαις δὲ οὐπω. τὴν τε βουλὴν καὶ

τοὺς ἱππέας, οἱ μάλιστα δὴ τότε ἀλλήλοις διὰ τὰ δι-
καστήρια διεφέροντο, ἐπὶ κοινῷ νόμῳ συναγαγεῖν ἐπει- 15
ρᾶτο, σαφῶς μὲν οὐ δυνάμενος ἐς τὴν βουλὴν ἐπαν-
ενεγκεῖν τὰ δικαστήρια, τεχνάζων δ' ἐς ἑκατέρους ὤδε.

158 τῶν βουλευτῶν διὰ τὰς στάσεις τότε ὄντων μόλις ἀμφὶ
τοὺς τριακοσίους, ἑτέρους τοσοῦσδε αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
ἱππέων εἰσηγεῖτο ἀριστίνδην προσκαταλεγῆναι καὶ ἐκ 20
τῶνδε πάντων ἐς τὸ μέλλον εἶναι τὰ δικαστήρια· εὐ-
θύνας τε ἐπ' αὐτῶν γίγνεσθαι δωροδοκίας προσέγρα-

4 εἶναι] μείναι ci. Mend.

5 αὐτῶν maluit idem

7 ἐς γένος idem, monens ne scribas ἐπιφανεστάτου ἐκ γένους,
hoc certe iure 8 τῆς om. i 10 ἡγεμόνες] κοινωνοὶ τῆς
ἡγεμονίας § 152 15 ἐπὶ κοινῷ νόμῳ] ἐπικοίνῳ νόμῳ scr. Mend.
communi lege C 16 sq. ἐπενεγκεῖν Vb

§ 155 sqq. cf. A. Kiene (v. ad § 124), E. Marcks, Die Über-
lieferung des Bundesgenossenkrieges 91—89 v. Chr., diss. Marb.
1884, 1. Teil, W. Strehl, M. Livius Drusus Volkstribun 663/91,
diss. Marb. 1887, Busolt (v. ad § 106) p. 405 sqq. 18 cf.
Mommsen, R. Staatsr. III, 2 p. 847: διὰ τὰς στάσεις error Appiani

φεν, ἐγκλήματος ἴσα δὴ καὶ ἀγνοουμένου διὰ τὸ ἔθος
 τῆς δωροδοκίας ἀνέδην ἐπιπολαζούσης. ὁ μὲν δὴ τάδε 159
 πρὸς ἑκατέρους ἐπενόει, περιῆλθε δὲ ἐς τὸ ἐναντίον
 αὐτῶ. ἥ τε γὰρ βουλή χαλεπῶς ἔφερεν ἀθρόως αὐτῇ
 τοσοῦσδε προσκαταλεγῆναι καὶ ἐξ ἱππέων ἐς τὸ μέγι-
 στον ἀξίωμα μεταβῆναι, οὐκ ἀδόκητον ἡγουμένη καὶ
 βουλευτὰς γενομένους κατὰ σφᾶς ἔτι δυνατώτερον τοῖς
 προτέροις βουλευταῖς στασιάζειν· οἳ τε ἱππεῖς ὑπώ- 160
 πτευνον, ὅτι τῇδε τῇ θεραπείᾳ πρὸς τὸ μέλλον ἐς τὴν
 βουλήν μόνην τὰ δικαστήρια ἀπὸ τῶν ἱππέων περι-
 φέροιτο, γευσάμενοί τε κερδῶν μεγάλων καὶ ἐξουσίας
 οὐκ ἀλύπως τὴν ὑπόνοιαν ἔφερον. τό τε πλῆθος αὐτῶν 161
 ἐν ἀπορίᾳ σφᾶς ἐποίει καὶ ὑποψία πρὸς ἀλλήλους,
 τίνες ἀξιώτεροι δοκοῦσιν ἐς τοὺς τριακοσίους κατα-
 λεγῆναι· καὶ τοῖς λοιποῖς φθόνος ἐς τοὺς κρείττους
 ἐσῆει. ὑπὲρ ἅπαντα δ' ἡγανάκτουν ἀναφυομένου τοῦ
 τῆς δωροδοκίας ἐγκλήματος, ὃ τέως ἡγοῦντο καρτερῶς
 ὑπὲρ αὐτῶν πρόρριζον ἐσβέσθαι.

οὕτω μὲν δὴ καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ἡ βουλή, καίπερ 162
 ἔχοντες ἀλλήλοις διαφόρως, ἐς τὸ Δρούσου μῖσος
 συνεφρόνουν, καὶ μόνος ὁ δῆμος ἔχαιρε ταῖς ἀποικίαις.
 οἱ Ἰταλιῶται δ', ὑπὲρ ὧν δὴ καὶ μάλιστα ὁ Δρούσος
 ταῦτα ἐτέχναζε, καὶ οἷδε περὶ τῶ νόμῳ τῆς ἀποικίας ἐδε-
 δοίκεσαν, ὥς τῆς δημοσίας Ῥωμαίων γῆς, ἣν ἀνέμητον

4 αὐτῇ Oi, corr. Mend.

7 <συνισταμένους> κατὰ σφᾶς

vel sim. ci. Mend., sed κατὰ σφᾶς, quod mihi quoque suspi-
 cionem moverat, ad βουλευτὰς γενομένους referri iubet Keil
 coll. Thuc. 1, 79, 1

15 κρείσσονας B

17 sq. haesit in

καρτερῶς Schw., in ὑπὲρ idem praeunte Musgr., sed utrumque
 velim iungas cum ἡγοῦντο; ad ὑπὲρ αὐτῶν cf. Cic. pro Cluent.
 § 154 et pro Rab. Post. § 16

αὐτῶν Oi, corr. Did.

21 συνεφρόνουν i

91a. C.

- οὐσαν ἔτι οἱ μὲν ἐκ βίας, οἱ δὲ λανθάνοντες ἐγεώρ-
 γουν, ἀντίκα σφῶν ἀφαιρεθησομένης, καὶ πολλὰ καὶ
 163 περὶ τῆς ἰδίας ἐνοχλησόμενοι. Τυρρηνοὶ τε καὶ Ὀμ-
 βριοὶ ταῦτα δειμαίνοντες τοῖς Ἰταλιώταις καί, ὥς
 ἐδόκει, πρὸς τῶν ὑπάτων ἐς τὴν πόλιν ἐπαχθέντες
 ἔργῳ μὲν ἐς ἀναίρεσιν Δρούσου, λόγῳ δ' ἐς κατηγο-
 ρίαν, τοῦ νόμου φανερώς κατεβόων καὶ τὴν τῆς δοκι-
 164 μασίας ἡμέραν ἀνέμενον. ὧν ὁ Δροῦσος αἰσθανόμενός
 τε καὶ οὐ θαμινὰ προΐων, ἀλλ' ἔνδον ἐν περιπάτῳ
 βραχὺ φῶς ἔχοντι χρηματίζων αἰὲ καὶ περὶ ἐσπέραν
 τὸ πλῆθος ἀποπέμπων ἐξεβόησεν ἄφνω πεπληγῆται καὶ
 λέγων ἔτι κατέπεσεν. εὐρέθη δὲ ἐς τὸν μηρὸν αὐτῷ
 σκνυτοτόμου μαχαίριον ἐμπεπηγμένον.
- 165 οὕτω μὲν δὴ καὶ Δροῦσος ἀνήρητο δημαρχῶν. καὶ 3
 οἱ ἱππεῖς ἐπὶ βασιν ἐς συκοφαντίαν τῶν ἐχθρῶν τὸ
 πολίτευμα αὐτοῦ τιθέμενοι, Κόιντον Οὐάριον δῆμαρχον
 ἔπεισαν εἰσηγήσασθαι κρίσεις εἶναι κατὰ τῶν τοῖς Ἰτα-
 λιώταις ἐπὶ τὰ κοινὰ φανερώς ἢ κρύφα βοηθούντων,
 ἐλπίσαντες τοὺς δυνατοὺς ἅπαντας ἀντίκα εἰς ἐγκλημα
 ἐπίφθονον ὑπάξεσθαι καὶ δικάσειν μὲν αὐτοί, γενο-

2 καὶ post πολλὰ om. i 4 sq. καὶ ὥς ἐδόκει] ὥς ἐδόκει,
 καὶ ci. Mend. 5 ἐσαχθέντες ci. Mend., fort. recte, cf. § 503,
 V § 315, ubi codices variant 8 αἰσθόμενος i 9 ἐμπερι-
 πάτῳ B 10 καὶ] ποτὲ ci. Mend. 16 Οὐαλέριον libri,
 corr. Pighius, Annal. III p. 223 18 βοηθησάντων ci. Mend.,
 cf. praef. 20 ὑπάξειν maluit Mend., medium iure retinuit
 Schenkl p. 174

2 cf. Meyer (v. ad § 26) p. 90 adn. 4, Strehl (v. ad § 155)
 p. 24, Mommsen, R. Staatsr. III, 1 p. 681 adn. 2 8 sq. ad
 τὴν τῆς δοκιμασίας ἡμέραν cf. Marcks (v. ad § 155) p. 10 sq.
 17 sq. de tempore legis Variae cf. praeter alios Marcks p. 46,
 de lege ipsa Jos. Lengle, Untersuch. über d. Sullan. Verfass.,
 Freiburg i. Br. 1899, p. 32 sqq., Mommsen, R. Strafrecht p. 198

μένων δ' ἐκείνων ἐκποδῶν δυνατώτερον ἔτι τῆς πό-
 λεως ἐπάρξειν. τὸν μὲν δὴ νόμον ἀπαγορευόντων τῶν 166
 ἑτέρων δημάρχων μὴ τίθεσθαι, περιστάντες οἱ ἱππεῖς
 σὺν ξιφιδλοῖς γυμνοῖς ἐκύρωσαν· ὥς δ' ἐκεκύρωτο,
 5 αὐτίκα τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν βουλευτῶν ἐπεγρά-
 φοντο κατήγοροι. καὶ Βησιτίας μὲν οὐδ' ὑπακούσας 167
 ἐκὼν ἔφευγεν ὥς οὐκ ἐκδώσων ἑαυτὸν εἰς χεῖρας ἐχ-
 θρῶν, καὶ Κόττας ἐπ' ἐκείνῳ παρῆλθε μὲν ἐς τὸ δι-
 καστήριον, σεμνολογήσας δὲ ὑπὲρ ὧν ἐπεπολίτευτο,
 10 καὶ λοιδορησάμενος τοῖς ἱππεῦσι φανερώς, ἐξήει τῆς
 πόλεως καὶ ὅδε πρὸ τῆς ψήφου· Μούμμιος δ', ὁ τὴν 168
 Ἑλλάδα ἐλὼν, αἰσχυρῶς ἐνεδρευσθεὶς ὑπὸ τῶν ἱππέων
 ὑποσχομένων αὐτὸν ἀπολύσειν κατεκρίθη φεύγειν καὶ
 38 ἐν Ἀήλῳ διεβίωσεν. ἐπιπολάζοντος δ' ἐς πολὺ τοῦ 169
 15 κακοῦ κατὰ τῶν ἀρίστων, ὃ τε δῆμος ἤχθητο τοιῶνδε
 καὶ τοσάδε εἰργασμένων ἀνδρῶν ἀθρόως ἀφαιρούμε-
 νος, καὶ οἱ Ἰταλοὶ τοῦ τε Δρούσου πάθους πυνθανό-
 μενοι καὶ τῆς ἐς τὴν φυγὴν τούτων προφάσεως, οὐκ
 ἀνασχετὸν σφίσιν ἔτι ἡγούμενοι τοὺς ὑπὲρ σφῶν πολι-
 20 τεύοντας τοιάδε πάσχειν οὐδ' ἄλλην τινὰ μηχανὴν
 ἐλπίδος ἐς τὴν πολιτείαν ἔτι ὄρωντες, ἔγνωσαν ἀπο-
 στήναι Ῥωμαίων ἀντικρὺς καὶ πολεμεῖν αὐτοῖς κατὰ.

3 τίθεσθαι susp. Mend., at cf. § 466, V § 179 6 οὐ-
 στίας Oi, Vistius C, corr. Schw. οὐδ' O, οὐχ i 7 ἔφηνεν
 ci. Mend., cf. praef. 11 Μούμμιος] Μέμμιος ci. Freinsh.,
 Suppl. Liv. LXXI, 41, probavit Mend., Μούμμιος iure defendit
 Rühl, Rhein. Mus. 56 (1901) p. 634, ὁ τὴν Ἑ. ἐλὼν ex gravi
 Appiani errore natum esse concedens, cf. etiam Lengle (v. ad
 § 165) p. 34 15 τοιῶνδε] τοσῶνδε ci. Zeiss ad h. l.

6 de Calp. Bestia cf. Münzer apud Pauly-Wissowa 3
 p. 1366, 23 8 de Aur. Cotta cf. Klebs ibid. 2 p. 2482, 96 et
 Lengle (v. ad § 165) p. 33

91a. C.

- 170 κράτος. κρύφα τε διεπρεσβεύοντο συντιθέμενοι περὶ
τῶνδε καὶ ὁμηρα διέπεμπον ἐς πίστιν ἀλλήλοις. ὦν
ἐς πολὺν μὲν οὐκ ἐπῆσθοντο Ῥωμαῖοι διὰ τὰς ἐν ἄστει
κρίσεις τε καὶ στάσεις· ὥς δ' ἐπύθοντο, περιέπεμπον
ἐς τὰς πόλεις ἀπὸ σφῶν τοὺς ἐκάστοις μάλιστα ἐπι- 5
- 171 τηδέλους, ἀφανῶς τὰ γιγνόμενα ἐξετάζειν. καὶ τις ἐκ
τούτων μειράκιον ὁμηρον ἰδὼν ἐξ Ἀσκλον πόλεως ἐς
ἐτέραν ἀγόμενον ἐμήνυσε τῷ περὶ τὰ χωρία ἀνθυ-
172 πάτῳ Σερουιλίῳ. ἦσαν γάρ, ὥς ἔοικε, τότε καὶ τῆς
Ἰταλίας ἄρχοντες ἀνθύπατοι κατὰ μέρη· ὁ καὶ Ἀδρια- 10
νὸς ἄρα μιμούμενος ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, τὴν αὐτο-
κράτορα ἀρχὴν Ῥωμαίοις ἡγούμενος, ἀνεκαίνισε, καὶ
173 μετ' αὐτὸν ἐπέμεινεν ἐς βραχύ. ὁ δὲ Σερούλιος θερμο-
τερον ἐσδραμὼν ἐς τὸ Ἀσκλον καὶ πανηγυρίζουσι τοῖς
Ἀσκληαίοις χαλεπῶς ἀπειλῶν ἀνῆρέθη ὥς ὑπὸ ἡδὴ πε- 15
φωραμένων. ἐπανῆρέθη δ' αὐτῷ καὶ Φοντήιος, ὃς
ἐπρέσβευεν αὐτῷ· καλοῦσι δ' οὕτω τοὺς τοῖς ἡγεμόσι
τῶν ἔθνων ἐκ τῆς βουλῆς ἐπομένους ἐς βοήθειαν.
174 πεσόντων δὲ τῶνδε, οὐδὲ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων τις ἦν

3 ἐπύθοντο ab 9 σερουηλίῳ V, const.; de ceteris scrip-
toribus v. Wehrmann, Fasti praetorii p. 23 10 ἀδριανὸς Oī,
correxī 11 <ὁ> τὴν ci. Mend., vix iure, cf. § 262. 279. 368.
430, II § 2. 225. 234. 265. 346. 448, III § 43 etc. τὸν pro
τὴν a 12 ἀρχὴν om. i 19 ἦν τις cum V scr. Mend.
τις] ἔτι ci. Nauck

7 est Asculum Picenum 8 sq. ἀνθυπάτῳ] i. e. praet.
vel pro praet. cum imperio consulari sec. Mommsen, R. Staatsr.
II, 1³ p. 235, praet. urb. sec. Willems II p. 690 adn. 3; de
praet. aliquo ex provincia redeunte vel in provinciam pro-
ficiscente cogitat Strachan-Davidson ad h. l. De Servilio ipso
v. Mommsen, R. Münzw. p. 536 9 sqq. de hoc ipsius Ap-
piani errore cf. P. Jörs, Untersuch. zur Gerichtsverf. d. röm.
Kaiserzeit (Festgabe für Ihering 1892) p. 50 sqq. 16 de Fonteio
v. Mommsen, R. Münzw. p. 543

φειδῶ, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σφίσι πάντας οἱ Ἀσκληαῖοι συνε-
κέντουν ἐπιτρέχοντες καὶ τὰ ὄντα αὐτοῖς διήρπαζον.

9 ἔκραγείσης δὲ τῆς ἀποστάσεως ἅπαντα, ὅσα τοῖς 175
Ἀσκληαίοις ἔθνη γέλτονα ἦν, συνεξέφαινε τὴν παρα- 90a. C.
5 σκευὴν, Μάρσοι τε καὶ Παιλιγνοὶ καὶ Οὐηστῖνοι καὶ
Μαροουκῖνοι καὶ ἐπὶ τούτοις Πικεντῖνοι καὶ Φρεν-
τανοὶ καὶ Ἰρπῖνοι καὶ Πομπηιανοὶ καὶ Οὐενοῦσιοι καὶ
Ἰάπυγες, Λευκανοὶ τε καὶ Σαννῖται, χαλεπὰ Ῥωμαίοις
καὶ πρὶν ἔθνη γενόμενα, ὅσα τε ἄλλα ἀπὸ Λίριος πο-
10 ταμοῦ, ὃν νῦν μοι δοκοῦσι Λίτερνον ἡγεῖσθαι, ἐπὶ
τὸν μυχόν ἐστι τοῦ Ἰονίου κόλπου πεζεύοντι καὶ περι-
πλέοντι. πέμψασι δ' αὐτοῖς ἐς Ῥώμην πρέσβεις αἰτιω- 176
μένους, ὅτι πάντα Ῥωμαίοις ἐς τὴν ἀρχὴν συνεργασά-
μενοι οὐκ ἄξιοῦνται τῆς τῶν βεβοηθημένων πολιτείας,
15 ἢ βουλὴ μάλα καρτερῶς ἀπεκρίνατο, εἰ μεταγινώσκουσι
τῶν γεγονότων, πρεσβεύειν ἐς αὐτήν, ἄλλως δὲ μή. οἷ 177
μὲν δὴ πάντα ἀπογνόντες ἐς παρασκευὴν καθίσταντο·
καὶ αὐτοῖς ἐπὶ τῷ κατὰ πόλιν στρατῷ κοινὸς ἦν ἱπ-
πέων τε καὶ πεζῶν ἕτερος ἐς δέκα μυριάδας. καὶ Ῥω-
20 μαῖοι τὸν ἴσον αὐτοῖς ἀντεξέπεμπον ἀπὸ τε σφῶν
αὐτῶν καὶ τῶν ἔτι συμμαχοῦντων σφίσιν ἔθνων τῆς

4 συνεξέφανε (vel — φανε) Oī, συνεξέφανε scripsi coll. Mithr. c. 68, συνεξέφηγε edid. Mend. 5 Παιλιγνοὶ Halm, Cic. t. II² p. 999 (ed. Turic.), Πελιγνοὶ Gel. et Cluver, Ital. ant. II p. 755, παγλίνοι V, παγκλίνοι B, μαγκλίνοι i, Malini C Οὐηστῖνοι Schw., οὐιστῖνοι BCi, ιουστῖνοι V 6 sq. Φρεντανοὶ Cluver l. c., φρεντρανοὶ Ob, φρεντρανοὶ a, Ferenani C 7 Ἰρπῖ-
νοι Bi, εἰρπῖνοι V, Hirpini C πομπηιανοὶ O 12 sq. αἰτιωμένοις b, αἰτιασόμενους scr. Mend., sed cf. praef. 18 αὐτοῖς] τοῖς V

§ 175 sqq. de hoc bello cf. Marcks (v. ad § 155) p. 38 sqq., Th. Reinach, Les periochae de la guerre sociale, Rev. hist. 45 (1891) p. 41 sqq. 9 sq. error Appiani, cf. Nissen, Ital. Landesk. I p. 329 adn. 2 et p. 333, Marcks p. 54 adn. 3 12 sqq. cf. Strehl (v. ad § 155) p. 42

90 a. C.

- 178 Ἰταλίας. ἡγοῦντο δὲ Ῥωμαίων μὲν ὑπάτοι Σέξτος τε
 Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ Πόπλιος Ῥουτίλιος Λοῦπος· ἄμφω
 γὰρ ὥς ἐς μέγαν τε καὶ ἐμφύλιον πόλεμον ἐξήεσαν,
 ἐπεὶ καὶ τὰς πύλας οἱ ὑπόλοιποι καὶ τὰ τεῖχη διὰ χει-
 179 ρὸς εἶχον ὥς ἐπ' οἰκείῳ καὶ γέλτονι μάλιστα ἔργῳ. τό-
 τε ποικίλον τοῦ πολέμου καὶ πολυμερὲς ἐνθυμούμενοι
 ὑποστρατήγους τοῖς ὑπάτοις συνέπεμψαν τοὺς τότε
 ἀρίστους, ὑπὸ μὲν Ῥουτίλῳ Γναῖόν τε Πομπήιον, τὸν
 πατέρα Πομπηίου τοῦ Μάγνου παρονομασθέντος, καὶ
 Κόιντον Καίπωνα καὶ Γάιον Περπένναν καὶ Γάιον
 Μάριον καὶ Οὐαλέριον Μεσσάλαν, ὑπὸ δὲ Σέξτῳ Καί-
 180 σαρι Πούπλιον Λέντιον, ἀδελφὸν αὐτοῦ Καίσαρος, καὶ
 Τίτον Λίδιον καὶ Λικίνιον Κράσσον καὶ Κορνήλιον
 Σύλλαν καὶ Μάρκελλον ἐπὶ τοῖσδε. τοσοῖδε μὲν δὴ
 τοῖς ὑπάτοις διελόμενοι τὴν χώραν ὑπεστρατήγουν.
 καὶ πάντας ἐπεπορεύοντο οἱ ὑπάτοι· καὶ αὐτοῖς οἱ
 Ῥωμαῖοι καὶ ἐτέρους ὥς ἐς μέγαν ἀγῶνα ἔπεμπον ἐκά-
 181 στοτε. Ἰταλοῖς δ' ἦσαν μὲν στρατηγοὶ καὶ κατὰ πόλεις
 ἕτεροι, κοινοὶ δ' ἐπὶ τῷ κοινῷ στρατῷ καὶ τοῦ παν-

1 <οἱ> ὑπάτοι ci. Schw., sed cf. II § 347. 509 Iber. c. 56 etc.
 Σέξτος] immo Λεύκιος. Sextus fuit cos. a. 663/91, sed Appiani est
 error 2 λοῦπος B 3 ὥς om. V τε] δὴ i ἐμφύλιον]
 ἐγγώριον i 7 <δέκα> vel <ι> ὑποστρατήγους ci. Cob. p. 212,
 perperam 8 <σφῶν> ἀρίστους ci. Mend., inut., cf. etiam
 Kratt p. 44 10 Καίπωνα Schw., καπίωνα O (certe B const.),
 varie corruptum nomen in i, et sic etiam infra 12 καὶ
 Γάιον Καίσαρα post Λέντιον addi voluit Schw. Sed C. Caesar
 illo anno fuit aed. cur., cf. Marcks (v. ad § 155) p. 47 adn. 1,
 qui ipse quidem Q. Catulum pro P. Lentulo poni aut καὶ ante
 ἀδελφὸν inseri vult, cogitans de cos. a. 663/91; *Publium Len-*
tulum ac fratrem ipsius Caesaris C 13 λικίνιον h. l. B, ut
 etiam reliqui codices et tituli nummi papyri fluctuant inter for-
 mas cum *v* et *vv*; quarum illam semper scripsi 18 καὶ om. i

10 de Q. Caepione cf. Borghesi V p. 177 11 Marcum
 praenomen dat Messalae idem I p. 408

τὸς αὐτοκράτορες Τίτος Λαφρήνιος καὶ Γάιος Ποντίλιος καὶ Μάριος Ἐγνάτιος καὶ Κόιντος Ποπαίδιος καὶ Γάιος Πάπιος καὶ Μᾶρκος Λαμπώνιος καὶ Γάιος Οὐδακίλιος καὶ Ἐριος Ἀσίνιος καὶ Οὐέτιος Σκάτων, οἱ τὸν στρατὸν ὁμοίως μερισάμενοι τοῖς Ῥωμαίων στρατηγοῖς ἀντεκαθέζοντο καὶ πολλὰ μὲν ἔδρασαν, πολλὰ δ' ἔπαθον· ὧν ἑκατέρων, ἐν κεφαλalaῳ φράσαι, τὰ ἀξιολογώτατα ἦν τοιαῦτα.

Οὐέτιος μὲν Σκάτων Σέξστον Ἰούλιον τρεψάμενός τε 182 καὶ δισχιλίους κτείνας ἐπὶ Αἰσερνίαν ἤλασε ῥωμαῖζουσιν· καὶ αὐτὴν οἱ μὲν συντάττοντες, Λεύκιός τε Σκιπίων καὶ Λεύκιος Ἀκίλιος, θεραπόντων ἐσθῆτας ὑπο-

1 Λαφρήνιος] ἀφρήνιος, α supra η addito, B, ἀφράνιος ceteri, sed § 204 sqq. λαφρήνιος Oi, cf. Zangemeister C. I. L. IX ad n. 6086 I 1 sq. Ποντίλιος] πομπίλιος, οντί supraser. a. m. 1, V; Pontidius Vell. 2, 16, 1, quod probavit Schw., recepit Did., sed utrumque nomen exstat 2 Ἐγνάτιος, quod retinebant Wannowski, Antiq. rom. p. 3 et Lightfoot, S. Ignatius t. I² p. 22 sq. (cf. C. I. L. II n. 1457, Eckinger, Die Orthogr. lat. Wörter in griech. Inschr., diss. Zürich 1892, p. 21), et infra saepius γνάτιος libri, Ἐγνάτιος corr. Schw. ex Vell. 2, 16, 1, Liv. epit. 75, Flor. 3, 18, 6, dubitanter tamen 3 πομπάδιος O, ποπάδιος i, Pompedius C; fluctuant codices etiam infra; verum nomen, quod recepi, est Ποπαίδιος vel Ποππαίδιος, cf. Kapteijn, De bello Marsico (Lugd. Bat. 1864) p. 62 adn. 1, et Zangemeister C. I. L. IX p. 633; v. de ceteris scriptoribus Boissevain ad Cass. D. 48, 41, 1; Πομπαίδιος vulgo 3 sq. γάιος ιουδακίλιος i C, γάιος οὐαδενκίλιος V, γάιοῦαδακίλιος (sic) B, infra quoque fluctuant codices; Vidacilius Oros. 5, 18, 21 (C. I. L. IX n. 5426 est cognomen Quidacilius, non Q. Vidacilius), quod cum Mend. Appiano reddendum putavi 4 ἔριος libri, spiritum correxi ἀσίνιος h. l. B, cf. ad p. 44, 13 4. 9. οὐέτιος B, οὐέτιος Vi, Vectius C κάτων libri, Σκάτων, quod Schw. ci. ex Cic. Phil. 12 § 27 (cf. nunc C. I. L. VI, 2 n. 6281, IX, XIV passim), recepi 9 fluctuant codices cum titulis papyrisque inter σέξτος et σέξστος; secutus sum cod. B 10 Αἰσερνίαν Schw., ἀσερνίαν V Ci (C etiam § 224), ἀρσερνίαν B 12 ἀκίλιος Bd C, ἀκίλλιος a b, ἀκύλιος V

90 a. C.

δύντες ἀπέδρασαν, χρόνῳ δὲ καὶ λιμῷ παρεστήσαντο
 183 οἱ πολέμιοι. Μάριος δὲ Ἐγνάτιος Οὐέναφρον ἐλὼν ἐκ
 προδοσίας ἔκτεινε δύο Ῥωμαίων σπείρας ἐν αὐτῇ.
 Πρησενταῖος δὲ Πόπλιος Περπένναν μυρίων ἀνδρῶν
 ἡγούμενον ἐτρέψατο καὶ ἔκτεινεν ἐς τετρακισχιλλούς
 καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ πλέονος μέρους τὰ ὄπλα ἔλαβε·
 ἐφ' ὅτῳ Περπένναν Ῥουτίλιος ὕπατος παρέλυσεν τῆς
 στρατηγίας καὶ τὸ μέρος τοῦ στρατοῦ Γαῖῳ Μαρίῳ
 184 προσέθηκεν. Μάρκος δὲ Λαμπώνιος τῶν ἀμφὶ Λικί-
 νιον Κράσσον ἀνεῖλεν ἐς ὀκτακοσίους καὶ τοὺς λοι-
 185 ποὺς ἐς Γρούμεντον πόλιν συνεδίωξε. Γάιος δὲ Πά-
 πιος Νῶλάν τε εἶλεν ἐκ προδοσίας καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ
 Ῥωμαίοις, δισχιλλίοις οὖσιν, ἐκήρυξεν, εἰ μεταθοῖντο,
 στρατεύσειν ἐαυτῷ. καὶ τούσδε μὲν ὁ Πάπιος μετα-
 θεμένους ἐστράτευεν· οἱ δ' ἡγεμόνες αὐτῶν οὐχ ὑπ-
 ακούσαντες τῷ κηρύγματι ἐλήφθησαν αἰχμαλῶτοι καὶ
 186 λιμῷ πρὸς τοῦ Παπίου διεφθάρησαν. Πάπιος δὲ καὶ
 Σταβίας εἶλε καὶ Μινέρονιον καὶ Σάλερνον, ἧ Ῥωμαίων
 ἄποικος ἦν· καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν αἰχμαλώτους τε καὶ

1 παρεστήσαντο] cf. Stein ad Herodot 3, 45. παρίσταντο
 ci. Schw. ind. gr. s. v., perperam 2 ἰγνάτιος et γνάτιος libri,
 et sic postea οὐνεφράνον ObC, οὐνεφρανον a; corr. Schw.
 3 σπείρας <οὔσας> ci. Mend., contra Kratt p. 35, abest certe part.
 etiam II § 502, V § 213, cf. ad I § 296 4 Πρησενταῖος] Πραισέντιος

em. Keil (corruptela nata ex πρη^{αι}σέντιος), probabiliter, cf. W.
 Schulze, Abhandl. d. Kgl. Gesellsch. d. Wiss. zu Göttingen,
 Phil.-hist. Kl. V, 2 (1904) p. 210 adn. 6 11 τρονυμέντον Oi,
 Adrumetum C, corr. Gel. ἐξεδίωξε i 12 νόλαν i 13 μετα-
 θοῖντο B, μεταθεῖντο Vi 15 ἐστράτευσεν cum a ser. Mend.
 17 sq. καὶ Σταβίας Gel., κασταβίας Oi, Castabulos (falso Mend.
 Castabalos) C 18 Μινέρονιον Nissen, Ital. Landesk. II p. 768
 adn. 5, i. e. Surrentum, quod iam desideraverat Beloch, Archivio
 stor. per le prov. Napolet. II (1877) p. 291, Campanien² (Breslau
 1890) p. 254 adn. 7; μίντερονον aC, μινδόερνον ceteri; Λίτερνον conie-
 cerat Freinsh., Suppl. Liv. LXXIII, 26, in quo iure haeserat
 Kapteijn (v. ad § 181) p. 75 adn. 2 19 ἄποικος] ἀποικίς ci. Mend.

δούλους ἐστράτευσεν. ὥς δὲ καὶ Νουκερίας τὰ ἐν κύ- 187
 κλῳ πάντα κατέπρησεν, αἱ πλησίον αὐτῷ πόλεις κατα-
 πλαγεῖσαι προσετίθεντο στρατιάν τε αἰτοῦντι παρέσχον
 ἐς μυρίους πεζοὺς καὶ ἱππέας χιλίους· μεθ' ὧν ὁ Πά-
 5 πιος Ἀχέρραις παρεκάθητο. Σέξτου δὲ Καίσαρος Γαλα- 188
 τῶν πεζοὺς μυρίους καὶ Νομάδας Μαυρουσίους ἱππέας
 καὶ πεζοὺς προσλαβόντος τε καὶ χωροῦντος ἐπὶ τὰς
 Ἀχέρρας, ὁ Πάπιος Ὁξύνταν, νῖδον Ἰογόρθου τοῦ Νο-
 μάδων ποτὲ βασιλέως, ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν Οὐενουσίᾳ φυ-
 10 λαττόμενον, ἤγαγεν ἐκ τῆς Οὐενουσίας καὶ περιθελὺς
 αὐτῷ πορφύραν βασιλικὴν ἐπεδείκνυ θάμινά τοῖς Νο-
 μάσι τοῖς σὺν Καίσαρι. πολλῶν δ' ὥς πρὸς ἴδιον 189
 βασιλέα αὐτομολούντων ἀθρόως, τοὺς μὲν λοιποὺς
 τῶν Νομάδων ὥς ὑπόπτους ὁ Καῖσαρ ἐς Λιβύην
 15 ἀπέπεμψε, Παπίου δὲ πελάσαντος αὐτῷ σὺν κατα-
 φρονήσει καὶ μέρος ἤδη τοῦ χάρακος διασπῶντος,
 τοὺς ἱππέας ἐκπέμψας κατ' ἄλλας πύλας ἔκτεινε τοῦ
 Παπίου περὶ ἑξακισχιλίους. καὶ ἐπὶ τῷδε Καῖσαρ 190
 μὲν ἐξ Ἀχερρῶν ἀνεξεύγνυνεν, Οὐιδακιλίῳ δ' ἐν Ἰα-
 20 πυρίᾳ προσετίθεντο Κανύσιοι καὶ Οὐενούσιοι καὶ
 ἕτεραι πόλεις πολλαί. τινὰς δὲ καὶ ἀπειθούσας ἔξε-
 πολιορκεῖ, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς Ῥωμαίων τοὺς μὲν
 ἐπιφανεῖς ἔκτεινε, τοὺς δὲ δημότας καὶ δούλους
 ἐστράτευσεν.

1 ἐστράτευσεν scr. Mend., v. prae. 2 αἱ O, α αἱ a, α
 καὶ b αὐτῶν i 6 Numidas Maurusiosque C, item vertit
 Π § 175; Illyr. c. 4 graece quoque legitur: Λιβύων τοῖς Νομάσι
 καὶ Μαυρουσίοις 7 καὶ ante πεζοὺς om. i 8 ἰογόρθα scr.
 Mend., nec tamen const.; codices fluctuant inter α et ου
 16 διασπᾶσαντος ci. Mend., inut., cf. prae. 17 πέμψας V
 19 ἰουδακιλίῳ iC, ἰουδακυλίῳ V, ἰουδευκυλίῳ B 24 ἐστρά-
 τευσε a

90 a. C.

- 191 Ῥουτίλιος δὲ ὁ ὕπατος καὶ Γάιος Μάριος ἐπὶ τοῦ 43
 Αἰρίος ποταμοῦ γεφύρας ἐς διάβασιν ἐξ οὗ πολλοῦ
 διαστήματος ἀπ' ἀλλήλων ἐπήγγυντο· καὶ Οὐέτιος Σκά-
 των αὐτοῖς ἀντεστρατοπέδευε παρὰ τὴν Μαρίου μά-
 λιστα γέφυραν ἔλαθέ τε νυκτὸς περὶ τὴν Ῥουτιλίου 5
 192 γέφυραν λόχους ἐν φάραγγιν ἐνεδρεύσας. ἅμα δ' ἔφ'
 τὸν Ῥουτίλιον διελθεῖν ὑπεριδὼν ἀνέστησε τὰς ἐνέδρας
 καὶ πολλοὺς μὲν ἔκτεινεν ἐπὶ τοῦ ξηροῦ, πολλοὺς δ' ἐς
 τὸν ποταμὸν κατῶσεν· ὃ τε Ῥουτίλιος αὐτὸς ἐν τῷδε
 τῷ πόνῳ βέλει τρωθεὶς ἐς τὴν κεφαλὴν μετ' ὀλίγον 10
 193 ἀπέθανε. καὶ Μάριος, ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὦν γεφύρας,
 τὸ συμβὰν ἐκ τῶν φερομένων κατὰ τὸ ρεῦμα σωμάτων
 εἰκάσας τοὺς ἐν ποσὶν ὤσατο καὶ τὸ ρεῦμα περάσας
 τὸν χάρακα τοῦ Σκάτωνος ὑπ' ὀλίγων φυλαττόμενον
 εἴλεν, ὥστε τὸν Σκάτωνα νυκτερεῦσαι τε, ἔνθαπερ ἐνί- 15
 κησε, καὶ ἀποροῦντα ἀγορᾶς ἀναξεῦξαι περὶ τὴν ἔω.
 194 Ῥουτιλίου δὲ τοῦ σώματος καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιφα-
 νῶν ἐπὶ ταφὴν ἐς Ῥώμην ἐνεχθέντων ἥ τε ὄψις ἀηδὴς
 ἦν ὑπάτου καὶ τοσῶνδε ἄλλων ἀνηρημένων καὶ πολυ-
 195 ἡμερον ἐπὶ τῷδε πένθος ἡγέρθη. καὶ ἀπὸ τοῦδε ἡ 20
 βουλή τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐν τοῖς πολέμοις ἔκρινεν,
 ἐνθαπερ ἂν θάνωσι, θάπτεσθαι, τοῦ μὴ τοὺς λοιποὺς
 ἐκ τῆς ὀψεως ἀποτρέπεσθαι τῶν στρατειῶν. τὸ δ' αὐτὸ
 καὶ οἱ πολέμιοι πυθόμενοι περὶ σφῶν ἐψηφίσαντο.

3 οὐεττίδιος B, οὐετίδιος Vbd, οὐεττίδιος a, Vectius C,
 corr. Schw. e § 181 3 sq. κάτων libri, cf. ad § 181 4 ἀντε-
 στρατοπέδευσε maluit Mend., cf. praef. 7 περιιδὼν ci. Cob.
 p. 219, at App. videtur ὑπερορᾶν usurpasse eodem sensu quo
 περιορᾶν, cf. III § 57. 58. 89, Samn. 4, 2, Iber c. 95 10 ἐν
 τῇ κεφαλῇ i 23 στρατειῶν Gel. et Musgr., στρατιωτῶν libri

1 sq. fuit Tolenus flumen, non Liris, cf. Mareks (v. ad § 155)
 p. 50 adn. 1

Ῥουτιλίω μὲν δὴ διάδοχος ἐπὶ τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους 196
οὐκ ἐγένετο, Σέξστου Καίσαρος οὐκ ἀγαρόντος σχολὴν
διαδραμεῖν ἐπὶ ἀρχαιρέσια ἐς Ῥώμην· τῆς δ' ὑπ' αὐτῷ
στρατιᾶς ἡ βουλὴ προσέταξεν ἄρχειν Γάϊόν τε Μάριον
καὶ Κόιντον Καίπιωνα. τούτῳ τῷ Καίπιωνι Κόιντος 197
Ποπαίδιος ὁ ἀντιστράτηγος οἷά τις αὐτόμολος προσ-
έφυγεν, ἄγων καὶ διδοὺς ἐνέχυρον δύο βρέφη δοῦλα,
καθάπερ νιεῖς, ἐσκευασμένα ἐσθῆσι περιπορφύροις· ἐς
δὲ πίστιν ἔφερε καὶ μάξας ἐκ μολύβδου, χρυσῷ καὶ
ἀργύρῳ περιβεβλημένας· καὶ ἐδεῖτο κατὰ σπουδὴν αὐτῷ
τὸν Καίπιωνα ἔπεσθαι μετὰ τῆς στρατιᾶς ὥς καταλη-
φόμενον αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἔρημον ἔτι ἄρχοντος.
Καίπιων μὲν δὴ πειθόμενος εἶπετο, Ποπαίδιος δὲ 198
πλησίον τῆς ἐσκευασμένης ἐνέδρας γενόμενος ἀνέδρα-
μεν ἔς τινα λόφον ὥς κατοψόμενος τοὺς πολεμίους
καὶ σημεῖον αὐτοῖς ἐπῆρεν. οἱ δὲ ἐκφανέντες αὐτόν
τε Καίπιωνα καὶ πολλοὺς σὺν αὐτῷ κατέκοψαν· καὶ
τὸ λοιπὸν τῆς στρατιᾶς Καίπιωνος ἡ σύγκλητος Μαρίῳ
προσέξεν.

Σέξστος δὲ Καῖσαρ μετὰ τρισμυρίων πεζῶν καὶ ἱπ- 199
πέων πεντακισχιλίων διεξιὼν τινα φάραγγα καὶ κρη-
μνούς, ἄφνω προσπεσόντος αὐτῷ Μαρίου Ἐγνατίου,
ἐς τὴν φάραγγα περιωσθεὶς ἔφυγεν ἐπὶ κλίνης διὰ νό-
σον ἐπὶ τινα ποταμόν, οὗ μίαν γέφυρα ἦν· καὶ ἐνταῦθα

2 Σέξστου] cf. ad § 178 ἀγαρότος (sic) i, ἄγοντος maluit
Mend. 3 ἀρχαιρέσια cum O scr Mend., perperam ob hiatum,
cf. Zerdik p. 62 5 Καίπιωνα] cf. ad § 179 6. 13 πομ-
πίδιος V, πομπάδιος B, Pompedius C, cf. ad § 181 8 ἐσκευα-
σμένους ad 9 μολύβδον Oi, restitui μολύβδου, quod meliores
codices Iber. c. 12, Mithr. c. 31. 33. 34 servaverunt 10 et 12
αὐτῷ et αὐτοῦ Oi, corr. Mend. 13 πειθόμενος i 17 <τῶν>
σὺν ci. Mend. 19 προσέξεν (sic) B 22 γνατίου h. i.
Bb, cf. ad § 181 23 περιωρισθεὶς ad

90 a. C.

- τὸ πλέον τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας καὶ τῶν ὑπολοίπων
τὰ ὅπλα, μόλις ἐς Τεανὸν καταφυγὼν ὥπλιζεν, οὓς ἔτι
200 εἶχεν, ὥς ἐδύνατο. ἑτέρου δὲ πλήθους αὐτῷ κατὰ σπου-
δὴν ἐπελθόντος, ἐπὶ Ἀχέρρας ἔτι πολιορκουμένης ὑπὸ
τοῦ Παπίου μετήει. καὶ οἶδε μὲν ἀλλήλοις ἀντιστρατο-
πεδεύοντες οὐκ ἐπεχείρουν οὐδέτερος οὐδετέρῳ διὰ
201 φόβον· Μάρσους δὲ Κορνήλιος Σύλλας καὶ Γάιος Μά-
ριος ἐπιθεμένους σφίσι συντόνως ἐδίωκον, μέχρι θριγ-
κοῖς ἀμπέλων ἐμπεσεῖν αὐτούς. καὶ Μάρσοι μὲν τοὺς
θριγκοὺς κακοπαθῶς ὑπερέβαινον, Μαρίῳ δὲ καὶ Σύλλᾳ
202 διώκειν ὑπὲρ τούτους οὐκ ἔδοξεν. Κορνήλιος δὲ Σύλ-
λας ἐπὶ θάτερα τῶνδε τῶν ἀμπέλων στρατοπεδεύων,
αἰσθόμενος τοῦ γεγονότος ὑπήντα τοῖς ἐκφεύγουσι
τῶν Μάρσων καὶ πολλοὺς καὶ ὅδε ἀπέκτεινεν, ὥς
τὸν φόνον ἐκείνης τῆς ἡμέρας γενέσθαι περὶ πλείους
ἐξακισχιλίων, ὅπλα δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ληφθῆναι πολὺν
πλείονα.
- 203 Μάρσοι μὲν δὴ δίκην θηρίων, τῷ πταίσματι προσ-
αγανακτοῦντες, αὖθις ὠπλίζοντο καὶ παρεσκευάζοντο
αὐτοῖς ἐπιέναι, προεπιχειρεῖν μὴ θαρροῦσι μηδὲ ἄρ-
χειν μάχης· ἔστι γὰρ τὸ ἔθνος πολεμικώτατον, καὶ φασί
κατ' αὐτοῦ θύραμβον ἐπὶ τῷδε τῷ πταίσματι γενέσθαι
μόνῳ, λεγόμενον πρότερον οὔτε κατὰ Μάρσων οὔτε

7. 11 Κορνήλιος Σύλλας] altero loco mendum subesse vidit Schw., cf. Kiene (v. ad § 124) p. 198 adn. 2, Marcks (v. ad § 155) p. 48; G. Vitelli, Studi ital. di filol. class. 6 (1898) p. 382 v. 7 pro Κορν. Σ. poni vult Οὐαλέριος Μεσσάλας et v. 10 pro Σύλλᾳ Μεσσάλα; Petersen lacunam potius post ἔδοξεν (v. 11) statuendam censet 8 sq. θριγγοῖς et 10 θριγγοὺς Vi 11 τούτους Schw., τοῦτ' libri 15 τὸν <μὲν> maluit Mend., sed tum haud paucis locis addi potest περὶ om. i

1 ἄνευ Μάρσων γενέσθαι θρίαμβον. περὶ δὲ τὸ Φάλερ- 204
 ρον ὄρος Γναῖον Πομπήιον Οὐίδακίλιος καὶ Τίτος
 Λαφρήνιος καὶ Πόπλιος Οὐέτιος, ἐς ταὐτὸν ἀλλήλοις
 συνελθόντες, ἐτρέποντο καὶ κατεδίωκον ἐς πόλιν Φέρ-
 5 μον. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐφ' ἕτερα ὄχοντο, Λαφρήνιος δὲ
 παρεκάθητο Πομπήϊω ἐς τὸ Φέρμον κατακεκλεισμένῳ.
 ὁ δ' αὐτίκα μὲν ὀπλίζων τοὺς ὑπολοίπους ἐς χεῖρας 205
 οὐκ ἦει, προσελθόντος δὲ ἐτέρου στρατοῦ Σουλπίκιον
 περιέπεμπεν ὀπίσω τοῦ Λαφρηνίου γενέσθαι καὶ αὐτὸς
 10 κατὰ μέτωπον ἐπῆει. γενομένης δ' ἐν χειρὶ τῆς μάχης 206
 καὶ πονουμένοιν ἀμφοῖν, ὁ Σουλπίκιος ἐνεπύμπρη τὸ
 τῶν πολεμίων στρατόπεδον, καὶ τοῦθ' οἱ πολέμιοι κατ-
 ιδόντες ἐς Ἄσκλον ἔφευγον, ἀκόσμως ἅμα καὶ ἀστρα-
 τηγῆτως· Λαφρήνιος γὰρ ἐπεπτώκει μαχόμενος. Πομ-
 15 πῆιος δὲ καὶ τὸ Ἄσκλον ἐπελθὼν ἐπολιόρκει.
 8 πατρὶς δ' ἦν Οὐίδακιλλίου τὸ Ἄσκλον, καὶ δεδιὼς 207
 ὑπὲρ αὐτῆς ἠπείγετο, σπείρας ἄγων ὀκτώ. προπέμψας
 τε τοῖς Ἀσκλαίοις ἐκέλευεν, ὅταν αὐτὸν ἴδωσι πόρρω-
 θεν ἐπιόντα, ἐκδραμεῖν ἐπὶ τοὺς περικαθημένους, ὥς
 20 τὸν ἀγῶνα τοῖς ἐχθροῖς ἐκατέρωθεν γενέσθαι. ἀλλὰ 208
 Ἀσκλαῖοι μὲν ἀπώκησαν, ὁ δὲ Οὐίδακίλιος καὶ ᾧς ἐς

1 sq. Φάλερνον] φάλεον B, φάλαιον V; circa *Falerinum montem* Gel., et ita (vel etiam Φαλέριον) voluerat Schw., fort. recte 2 *Ιουδακίλιος* O, *Ιουδακύλιος* i, cf. ad § 181 3. 5. 9. 14 *Affranius* C, cf. ad § 181 Οὐέτιος Schw. ex Cic. Phil. 12 § 27, cf. ad § 181; οὐεντίδιος aC, οὐεντίλιος O, οὐεντίλλιος bd; J. Gentile, *Publio Ventidio Basso Ascolano*, Riv. storica Ital. 1 (1884) p. 391 adn. 4 cum aliis intellegit *Ventidium patrem P. Ventidii Bassi* (cf. Gardthausen, *Augustus*, II, 1 p. 111, 18) 11 *σουλπίκιος* B 16. 21. p. 52, 10 *Ιουδακίλιος* B, *Ιουδενκίλιος* V, *Ιουδακύλιος* i (certe bis) 17 ἠπείγετο] ὑπήγετο i 18 τε] δὲ i αὐτὸν Oi, corr. Mend.

99 a. C.

- τὴν πόλιν διὰ μέσων τῶν πολεμίων ἐσδραμῶν μεθ' ὅσων ἐδυνήθη, ὠνείδισε μὲν αὐτοῖς τὴν ἀτολίαν καὶ
 209 δυσπεΐθειαν, οὐκ ἐλπίζων δ' ἔτι τὴν πόλιν περιέσε-
 σθαι, τοὺς μὲν ἐχθρούς, οἳ τέως αὐτῷ διεφέροντο καὶ
 τότε διὰ φθόνον τὸ πλῆθος ἐς αὐτὴν παρήγγελλεν ἀπέτρε-
 ψαν, ἔκτεινε πάντας· ἐν δὲ ἱερῷ πυρὰν νήσας καὶ
 κλίνην ἐπιθείς ἐπὶ τῇ πυρᾷ, παρεωχλήθη σὺν τοῖς
 φίλοις καὶ προΐοντος τοῦ πότου φάρμακόν τε προσ-
 ηνέγκατο καὶ κατακλίνας αὐτὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐκέλευσε
 210 τοῖς φίλοις ἄψαι τὸ πῦρ. καὶ Οὐίδακίλιος μὲν ὧδε 10
 φιλοτιμηθεὶς πρὸ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν κατελύθη,
 Σέξστος δὲ Καῖσαρ ἐξήκοντος αὐτῷ τοῦ χρόνου τῆς
 ἀρχῆς ἀνθύπατος ὑπὸ τῆς βουλῆς αἰρεθεὶς ἐπέδρα-
 μεν ἀνδράσι δισμυρίοις μεταστρατοπεδεύουσί ποι καὶ
 ἔκτεινεν αὐτῶν ἐς ὀκτακισχιλίους ὅπλα τε πολὺν πλειό- 15
 νων ἔλαβε. χρόνιου δ' αὐτῷ τῆς περὶ τὸ Ἀσκλον
 οὔσης πολιορκίας, ἀποθνήσκων ἐκ νόσου ἀντιστράτη-
 γον ἀπέφηνε Γάιον Βαίβιον.
- 211 καὶ τάδε μὲν ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν ἦν τὴν περὶ τὸν 4
 Ἰόνιον· αἰσθόμενοι δ' αὐτῶν οἱ ἐπὶ θάτερα τῆς Ῥώμης 20
 Τυρρηνοὶ καὶ Ὀμβρικοὶ καὶ ἄλλα τινὰ αὐτοῖς ἔθνη

2 τὴν, quod om. Oi, in A suprascriptum est a m. 2
 5 ἐς &] ὧν maluit Schw. παρήγγειλεν a, παρήγγειλεν ci. Mend.,
 sed in verbis iubendi, monendi, dicendi, mittendi etc. imperf.
 bene habet, cf. Blass, Rhein. Mus. 44 (1889) p. 410 sq. 7 ἐπὶ
 τῇ πυρᾷ molesta putavit Mend. 9 αὐτὸν Oi 16 περὶ τὸ
 Ἀσκλον] περὶ τὰς Ἀχέρους dubitanter ci. Schw., contra Kiene
 (v. ad § 124) p. 204 sqq., dubitat Marcks (v. ad § 155) p. 51
 adn. 4. Certe cogitandum de Sexto Caesare, qui cos. fuerat a.
 663/91, non de Lucio (apud App. per errorem Sexto) cos. a.
 664/90 17 πολιορκίας O, χειροτονίας iC; utrumque tenens
 lacunam inter πολιορκίας et χειροτονίας statuebat Schw.
 18 βέβιον OCb, βέρβιον a 19 ἦν om. i τὸν] τὸ B

γειονεύοντα, πάντες ἐς ἀπόστασιν ἠρεθίζοντο. δείσασα 212
οὖν ἡ βουλὴ, μὴ ἐν κύκλῳ γενόμενος αὐτοῖς ὁ πόλε-
μος ἀφύλακτος ᾗ, τὴν μὲν θάλασσαν ἐφρούρει τὴν ἀπὸ
Κύμης ἐπὶ τὸ ἄστυ δι' ἀπελευθέρων, τότε πρῶτον ἐς
5 στρατείαν δι' ἀπορίαν ἀνδρῶν καταλεγέντων, Ἰταλιω-
τῶν δὲ τοὺς ἔτι ἐν τῇ συμμαχίᾳ παραμένοντας ἐψηφί-
σατο εἶναι πολίτας, οὓς δὴ μάλιστα μόνον οὐ πάντες ἐπ-
εθύμουν. καὶ τὰδε ἐς Τυρρηνοὺς περιέπεμπεν, οἳ δὲ 213
ἄσμενοι τῆς πολιτείας μετελάμβανον. καὶ τῇδε τῇ χά-
10 ριτι ἡ βουλὴ τοὺς μὲν εὖνους εὐνουστέρους ἐποίησε,
τοὺς δὲ ἐνδοιάζοντας ἐβεβαιώσατο, τοὺς δὲ πολεμοῦν-
τας ἐλπίδι τινὶ τῶν ὁμοίων πραοτέρους ἐποίησεν. Ῥω- 214
μαῖοι μὲν δὴ τούσδε τοὺς νεοπολίτας οὐκ ἐς τὰς πέντε
καὶ τριάκοντα φυλάς, αἱ τότε ἦσαν αὐτοῖς, κατέλεξαν,
15 ἵνα μὴ τῶν ἀρχαίων πλέονες ὄντες ἐν ταῖς χειρο-
τονίαις ἐπικρατοῖεν, ἀλλὰ δεκατεύοντες ἀπέφηναν ἐτέ-
ρας, ἐν αἷς ἐχειροτόνουν ἔσχατοι. καὶ πολλάκις αὐτῶν 215
ἡ ψῆφος ἀχρεῖος ἦν, ἅτε τῶν πέντε καὶ τριάκοντα

1 ἐς om. B 2 αὐτῆς V 2 sq. ὁ πόλεμος] ὁ πολέμιος iC;
in verbis graecis haerens varia temptavit Mend., sed intellege:
'ne bellum ab omnibus partibus ingruens minus caveri
posset' 5 στρατίαν, εἰ suprascr. a m. 1, V 7 μόνον οὐ
Petersen et Keil (cf. Lange, R. Altert. III² p. 111), μόνον libri
16 δεκατεύοντες] δέκα ci. Musgr., δέκα πέντε cum Niebuhr,
Vortr. üb. röm. Gesch. II p. 354, edid. Bk., de ceteris v.
Mommsen, Hermes 22 (1887) p. 101 sq., R. Staatsr. III, 1 p. 179
adn. 1; conicio δέκα ἐνεδρεύοντες 'decipientes', cf. § 168, IV
§ 111, sed δέκα susp. Keil 17 ἐν αἷς χειρ. <πάντων> ἔσχατοι
(cf. ad § 179) aut αἱ χειρ. ἔσχεται dubitanter maluit Mend.

5 sqq. fuit lex Iulia (cf. Cic. pro Corn. Balbo § 21), quam
secuta est lex Plantia Papiria (Cic. pro Arch. § 7). 16 sq. 'de
Appiani errore — renuntiationem enim cum suffragiorum latione
confudit — cf. Lange, Progr. Lips. 1879, p. 14' (Mend.)

30 a. C.

προτέρων τε καλουμένων καὶ οὐσῶν ὑπὲρ ἡμῖσιν. ὅπερ ἢ λαθὼν αὐτίκα ἢ καὶ ὥς αὐτὸ ἀγραπησάντων τῶν Ἰταλιωτῶν ὕστερον ἐπιγνωσθὲν ἐτέρας στάσεως ἤρξεν.

216 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰόνιον οὐπω τὴν Τυρρηνῶν μετὰ 50

30 a. C. νοιαν ἐγνωκότες μυρίους καὶ πεντακισχιλίους ὁδὸν 5

ἀτριβῇ καὶ μακρὰν ἐς τὴν Τυρρηνίαν ἐπὶ συμμαχίᾳ περιέπεμπον. καὶ αὐτοῖς ἐπιπεσὼν Γναῖος Πομπήιος, ὑπάτος ὢν ἤδη, διέφθειρεν ἐς πεντακισχιλίους· καὶ τῶν λοιπῶν ἐς τὰ σφέτερα διὰ ἀπόρου χώρας καὶ χειμῶνος ἐπιπόνου διατρεχόντων οἱ ἡμίσεις βαλανηφα- 10

217 ροῦντες διεφθάρησαν. τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Πόρκιος

μὲν Κάτων, ὁ σύναρχος τοῦ Πομπηίου, Μάρσοις πολεμῶν ἀνηρέθη, Λεύκιος δὲ Κλοέντιος Σύλλα περὶ τὰ Πομπαιᾶ ὄρη στρατοπεδεύοντι μάλα καταφρονητικῶς

218 ἀπὸ σταδίων τριῶν παρεστρατοπέδευε. καὶ ὁ Σύλλας 15

τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκὼν οὐδὲ τῶν ἰδίων τοὺς χορτολογοῦντας ἀναμείνας ἐπέδραμε τῷ Κλοεντίῳ. καὶ τότε μὲν ἡττώμενος ἔφευγε, προσλαβὼν δὲ τοὺς χορτο-

219 λογοῦντας τρέπεται τὸν Κλοέντιον. ὁ δ' αὐτίκα μὲν

πορρωτέρω μετεστρατοπέδευεν, ἀφικομένων δ' αὐτῷ 20

Γαλατῶν αὐτίς ἐπλησίαζε τῷ Σύλλᾳ. καὶ συνιόντων τῶν στρατῶν Γαλάτης ἀνὴρ μεγέθει μέγας προδραμῶν

220 προυκαλεῖτό τινα Ῥωμαίων ἐς μάχην. ὥς δ' αὐτὸν

9 διὰ σπόρον, ἀ supra σ addito, B καὶ ante χειμ. cum C omitti maluit Mend., totum tamen locum impeditum ratus 10 sq. οἱ ἡμίσεις βαλανηφαγοῦντες <διεσώθησαν, οἱ δ' ἡμίσεις> διεφθάρησαν Madvig, Advers. crit. III, 77 sq. 11 Πόρκιος Gel., χορηγῆμος libri 15 παρεστρατοπέδευσε maluit Mend., cf. praeft. 21 post Γαλατῶν aut συμμάχων aut numerum ex-cidissee ci. Mend. 23 ῥωμαῖον V

ὑποστὰς Μαυρούσιος ἀνὴρ βραχὺς ἔκτεινεν, ἐκπλαγέν-
 τες οἱ Γαλάται αὐτίκα ἔφευγον. παραλυθείσης δὲ τῆς
 τάξεως οὐδ' ὁ ἄλλος ὄμιλος ἔτι τοῦ Κλοεντίου παρ-
 ἔμενεν, ἀλλ' ἔφευγεν ἐς Νῶλαν ἀκόσμως. καὶ ὁ Σύλ- 221
 λας αὐτοῖς ἐπόμενος ἔκτεινεν ἐς τρισμυρίους ἐν τῷ
 δρόμῳ καὶ τῶν Νωλαίων αὐτοὺς μιᾷ πύλῃ δεχομέ-
 νων, ἵνα μὴ οἱ πολέμιοι σφίσι συνεσπέσοιεν, ἑτέρους
 ἔκτεινεν ἀμφὶ τοῖς τείχεσιν ἐς δισμυρίους· καὶ σὺν
 9 τοῖσδε Κλοέντιος ἀγωνιζόμενος ἔπεσε.

1 Σύλλας δ' ἐς ἔθνος ἕτερον, Ἰρπίνους, μετεστρατο- 222
 πέδευε καὶ προσέβαλεν Αἰκουλάνῳ. οἱ δὲ Λευκανοὺς
 προσδοκῶντες αὐτῆς ἡμέρας σφίσιν ἐπὶ συμμαχίαν
 ἀφίξεσθαι, τὸν Σύλλαν καιρὸν ἐς σκέψιν ἤτουν. ὁ δ'
 αἰσθανόμενος τοῦ τεχνάσματος ὥραν αὐτοῖς ἔδωκε
 5 καὶ τῇδε ξυλίνῳ ὄντι τῷ τείχει κληματίδας περιτιθεῖς
 μετὰ τὴν ὥραν ὑφῆπτεν· οἱ δὲ δέσαντες τὴν πόλιν
 παρεδίδουν. καὶ τήνδε μὲν ὁ Σύλλας διήρπαξεν ὥς 223
 οὐκ εὐνοία προσελθοῦσαν, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης, τῶν δ'
 ἄλλων ἐφείδετο προστιθεμένων, μέχρι τὸ Ἰρπίνων
 0 ἔθνος ἅπαν ὑπηγάγετο, καὶ μετῆλθεν ἐπὶ Σαννίτας,

3 τῷ Κλοεντίῳ cum C maluit Mend., sed genetivo postposito
 App. hiatum vitavit 3 sq. παρέμεινεν i 4. 6 νόλλαν,
 νολλαίων B, νόλαν, νολαίων, ut videtur, i 7 ἐσπέσοιεν i
 9 ἀνδρείως vel sim. ex C (egregie pugnans) addi maluit Mend.
 10 Ἰρπίνους Oa 11 προσέβαλε Vi, προσέβαλλεν B αἰκου-
 λάνον i 12 ἐπὶ συμμαχία ci. Mend., at App. accusativo
 hiatum vitare voluit, cf. Zerdik p. 62 15 περιθεῖς maluit
 Mend., inut., cf. praef. 17 διήρπαξεν a 18 προσελθοῦσάν
 <οἱ> ci. Mend., at pronomina saepe subaudienda, dativus I
 § 242. 326. 489. 506, II § 84. 97. 380 etc., item accusativus II
 § 212. 221. 264. 340. 443. 541 etc., cf. Loesch p. 33 sq. alios
 ὑπ' ἐπ' ἀνάγκης] ἀνάγκη a 19 Ἰρπίνων O

89 a. C.

- οὐχ ἤ Μοτίλος, ὁ τῶν Σαννιτῶν στρατηγός, τὰς παρ-
 ὁδους ἐφύλαττεν, ἀλλ' ἐτέραν ἀδόκητον ἐκ περιόδου.
 224 προσπεσὼν δ' ἄφνω πολλοὺς τε ἔκτεινε, καὶ τῶν
 ὑπολοίπων σποράδην διαφυγόντων ὁ μὲν Μοτίλος τραυ-
 ματίας ἐς Αἰσερνίαν σὺν ὀλίγοις κατέφυγεν, ὁ δὲ Σύλ-
 λας αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἐξελὼν ἐς Βουάνον παρῆλ-
 225 θεν, ἣ <τὸ> κοινοβούλιον ἦν τῶν ἀποστάντων. τρεῖς
 δ' ἄκρας τῆς πόλεως ἐχούσης καὶ τῶν Βουάνων ἐς
 τὸν Σύλλαν ἐπεστραμμένων, περιπέμψας τινὰς ὁ Σύλ-
 λας ἐκέλευε καταλαβεῖν, ἦν τινα τῶν ἄλλων δυνηθεῖεν
 ἄκραν, καὶ καπνῷ τοῦτο σημεῖναι. γενομένου δὲ τοῦ
 καπνοῦ συμβαλὼν τοῖς ἐκ μετώπου καὶ μαχόμενος
 ὥραις τρισὶ καρτερῶς εἴλε τὴν πόλιν.
 226 καὶ τάδε μὲν ἦν τοῦδε τοῦ θέρους εὐπραγήματα
 Σύλλα· χειμῶνος δ' ἐπιόντος ὁ μὲν ἐς Ῥώμην ἀνέστρε-
 227 φεν, ἐς ὑπατείαν παραγγέλλων, Γναῖος δὲ Πομπήιος
 ὑπηγάγετο Μάρσους καὶ Μαρκουκίους καὶ Θύηστίνους,
 καὶ Γάιος Κοσκώνιος, ἕτερος Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπελ-
 θὼν Σαλαπίαν τε ἐνέπρησε καὶ Κάννας παρέλαβε καὶ
 Κανύσιον περικαθήμενος Σαννίταις ἐπελθοῦσιν ἀντ-
 εμάχετο ἐγκρατῶς, μέχρι φόνος πολὺς ἐκατέρων ἐγένετο
 καὶ ὁ Κοσκώνιος ἐλαττούμενος ἐς Κάννας ὑπεχώρει.

1. 4 *Emotilus* C, ut apparet, ex ἡ Μοτίλος; est C. Papius Mutilus, cf. de forma nominis Groebe ap. Drumann II² p. 558
 6 an Βουιανόν? Βοιανόν Strab. 5, 4, 11, Βοιάνον Ptolem. 3,
 1, 58 7 ἡ <τὸ>] ἡ Οἰ, vulgo ἀποστατῶν B 8 Βουανῶν
 maluerunt Schw. et Mend.; an Βοιανῶν? 10 ne in τῶν
 ἄλλων ostendas, App. verbis τῶν Βουάνων ἐς τὸν Σύλλαν ἐπε-
 στραμμένων unam ex tribus illis arcibus videtur voluisse signi-
 ficare 12 μαχεσάμενος maluit Mend., non recte, cf. praef.
 16 παραγγελῶν maluit Mend., sed cf. praef. 17 μαρκουκίους
 Obd, μαρκουκίους a vestinos C, οὐιστίνοιοι 18 κοκώ-
 νιος V, const. 19 σαλπίαν i

Τρεβάτιος δ' αὐτόν, ὁ τῶν Σαννιτῶν στρατηγός, ποτα- 228
 μού διείργοντος, ἐκέλευεν ἢ περᾶν ἐπ' αὐτὸν ἐς μά-
 χην ἢ ἀναχωρεῖν, ἵνα περάσειεν. ὁ δ' ἀναχωρεῖ καὶ
 διαβάντι τῷ Τρεβατίῳ προσπεσὼν μάχῃ τε κρείττων
 ἐγένετο καὶ φεύγοντος ἐπὶ τὸ ῥεῦμα αὐτοῦ μυρίους
 καὶ πεντακισχιλίους διέφθειρεν· οἱ δὲ λοιποὶ μετὰ τοῦ
 Τρεβατίου διέφυγον ἐς Κανύσιον. καὶ ὁ Κοσκώνιος τὴν 229
 Λαριναίων καὶ Οὐενουσίων καὶ Ἀσκλαίων [γῆν] ἐπι-
 δραμῶν ἐς Ποιδίκλους ἐσέβαλε καὶ δυσὶν ἡμέραις τὸ
 53 ἔθνος παρέλαβε. Καικίλιος δ' αὐτῷ Μέτελλος ἐπελθὼν 230
 ἐπὶ τὴν στρατηγίαν διάδοχος, ἐς Ἰάπυργας ἐμβαλὼν 88 a. C.
 ἐκράτει καὶ ὅδε μάχῃ τῶν Ἰαπύργων. καὶ Ποπαλδῖος,
 ἄλλος τῶν ἀφεστῶτων στρατηγός, ἐνταῦθα ἔπεσεν· οἱ
 δὲ λοιποὶ σποράδην ἐς τὸν Καικίλιον διέφυγον.
 15 καὶ ταῦτε μὲν ἦν περὶ τὴν Ἰταλίαν ἀμφὶ τὸν συμ- 231
 μαχικὸν πόλεμον, ἀκμάσαντα δὴ μάλιστα μέχρι τῶνδε,
 ἕως Ἰταλία πᾶσα προσεχώρησεν ἐς τὴν Ῥωμαίων πολι-
 τείαν, χωρὶς γε Λευκανῶν καὶ Σαννιτῶν τότε· δο-
 κοῦσι γάρ μοι καὶ οἶδε τυχεῖν, ὧν ἔχρηζον, ὕστερον.

1. 4. 7 Τρεβάτιος] Ἐγνάτιος ci. Perizonius (v. Duker ad Flor. 3, 18, 6), quod multi probaverunt, velut etiam Mareks (v. ad § 155) p. 88 adn. 1. Contra disseruit Kiene (v. ad § 124) p. 212 adn. 2, Reinach (v. ad § 175) p. 52, qui quidem cum expugnatio Asculi non iam legatur, lacunam nescio quo loco statuendam putat 2 ἔφ' αὐτόν maluit Mend., sed est ad ipsum, ut vertit C 3 ἢ αὐτὸς περάσειεν ci. idem 7 κανούσιον h. l. Oī 8 γῆν om. B, recte, ut videtur 9 Ποιδίκλους Schw., ποδίκλους Oī, podikos C 10 ἐλθὼν ci. Mend. 12 πομπάδιος Oī, Pompilius C, cf. ad § 181 14 ἐς (vel εἰς) τὸ (sic) κεκίλιον ab 16 με ante δὴ add. a, ut videtur μέχρι τοῦδε ci. Mend., probab. liter, cf. Krebs, Praepositionsadv. II p. 11 18 γε post τότε ansponi voluit Mend., vix recte

ἐς δὲ τὰς φυλὰς ὅμοια τοῖς προτυχοῦσιν ἕκαστοι κατελέγοντο, τοῦ μὴ τοῖς ἀρχαίοις ἀναμεμιγμένοι ἐπικρατεῖν ἐν ταῖς χειροτονίαις, πλέονες ὄντες.

- 232 τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου κατὰ τὸ ἄστυ οἱ χρῆσται πρὸς 5
 89 a. c. ἀλλήλους ἐστασίασαν, οἱ μὲν πράττοντες τὰ χρέα σὺν 5
 τόκοις, νόμου τινὸς παλαιοῦ διαγορεύοντος μὴ δαιρίζειν ἐπὶ τόκοις ἢ ζημίαν τὸν οὕτω δανείσαντα προσ-
 233 οφλεῖν. ἀποστραφῆναι γάρ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, καθάπερ Ἕλληνες, τὸ δανείζειν ὥς καπηλικὸν καὶ βαρὺ τοῖς πένησι καὶ δύσερι καὶ ἐχθροποιόν, ὧ 10
 λόγῳ καὶ Πέρσαι τὸ κίχρασθαι ὥς ἀπατηλὸν τε καὶ φιλο-
 234 ψευδές. ἔθους δὲ χρόνιου τοὺς τόκους βεβαιοῦντος, οἱ μὲν κατὰ τὸ ἔθος ἦτουν, οἱ δὲ οἶον ἐκ πολέμων τε καὶ στάσεων ἀνεβάλλοντο τὰς ἀποδόσεις· εἰσὶ δ' οἱ καὶ
 235 τὴν ζημίαν τοὺς δανείσαντας ἐκτίσειν ἐπητεῖλουν. ὅ 15
 τε στρατηγὸς Ἀσελλίων, ὧ ταῦτα προσέκενο, ἐπεὶ διαλύων αὐτοὺς οὐκ ἔπειθεν, ἐδίδου κατ' ἀλλήλων αὐτοῖς δικαστήρια, τὴν ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἔθους ἀπορίαν ἐς

1 ἐς δὲ τὰς <νεωτέρας> φυλὰς ci. Musgr., ἐς δὲ <θέκια> φ. vel ἐς δὲ τὰς <θέκια> φ. Schw., hoc probavit Mend., sed additamento propter verba ὅμοια τοῖς προτυχοῦσιν non opus, cf. § 214 προστρυχοῦσιν O 4 οἱ χρῆστα <καὶ οἱ χρεῶσται> ci. Nauck, praetulerim οἱ χρῆσται <καὶ δανείσται> (cf. Dittenb., Syll. inscr. Graec.² 226, 181; 510, 40). nisi forte οἱ χρῆσται et debitores et creditores significat; πρὸς τοὺς δανειστάς pro πρὸς ἀλλήλους maluit Mend., haud probabiliter 6 προσαγορεύοντος i 9 καθάπερ <καὶ> Ἕ. ci. Mend. 11 κίχρασθαι Nauck, κίχρασθαι Oi 14 στάσεων <θλιβόμενοι> ci. Musgr., inut. 15 ἠπειλουν i

4 τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου] c. Mareks (v. ad § 155) p. 46, Reinach (v. ad § 175) p. 50 sq. Reinach de Sempronio Asellione annalium scriptore cogitat 6 sqq. cf. de hac lege Billeter, Gesch. d. Zinsfußes im Alt^t. p. 144 sqq. et F. Klingmüller, Zeitschr. d. Savignystift. 2⁵ Rom. Abt. (1902) p. 72 sqq. 11 sq. cf. Herodot. 1, 138

τοὺς δικαστὰς περιφέρων. οἱ δανεισταὶ δὲ χαλεπήναν- 236
 τε, ὅτι τὸν νόμον παλαιὸν ὄντα ἀνεκαίνιξε, κτείνουσιν
 αὐτὸν ὧδε· ὁ μὲν ἔθνε τοῖς Διοσκούροις ἐν ἀγορᾷ,
 τοῦ πλήθους ὡς ἐπὶ θυσίᾳ περιστάντος· ἐνὸς δὲ λίθου
 τὸ πρῶτον ἐπ' αὐτὸν ἀφεθέντος, ἔρριψε τὴν φιάλην
 καὶ ἐς τὸ τῆς Ἑστίας ἱερὸν ἔτετο δρόμῳ. οὐ δὲ αὐτὸν 237
 προλαβόντες τε ἀπέκλεισαν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ κατα-
 φυγόντα ἔς τι πανδοχεῖον ἔσφαξαν. πολλοὶ τε τῶν
 διωκόντων ἐς τὰς παρθένους αὐτὸν ἡγούμενοι κατα-
 φυγεῖν ἐσέδραμον, ἔνθα μὴ θέμις ἦν ἀνδράσιν. οὕτω 238
 μὲν καὶ Ἀσελλίων στρατηγῶν τε καὶ σπένδων καὶ
 ἱερὰν καὶ ἐπίχρυσον ἐσθῆτα ὡς ἐν θυσίᾳ περικείμενος
 ἀμφὶ δευτέραν ὥραν ἐσφάζετο ἐν ἀγορᾷ μέσῃ παρὰ
 ἱεροῖς. καὶ ἡ σύγκλητος ἐκήρυσσεν, εἴ τις τι περὶ τὸν 239
 Ἀσελλίωνος φόνον ἐλέγξειεν, ἐλευθέρῳ μὲν ἀργύριον,
 δούλῳ δὲ ἐλευθερίαν, συνεγνωκότι δὲ ἄδειαν· οὐ μὴν
 ἐμήνυσεν οὐδεὶς, τῶν δανειστῶν περικαλυψάντων.
 τὰδε μὲν δὴ φόνοι καὶ στάσεις ἔτι ἦσαν ἐμφύλιοι 240
 κατὰ μέρος· μετὰ δὲ τοῦτο στρατοῖς μεγάλαις οἱ στασί-
 αρχοι πολέμου νόμῳ συνεπλέκοντο ἀλλήλοις, καὶ ἡ
 πατρις ἄθλον ἔκειτο ἐν μέσῳ. ἀρχὴ δ' ἐς ταῦτα καὶ
 πάροδος, εὐθύς ἐπὶ τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ, ἥδε ἐρίγνετο.

4 τοῦ πλήθους] πολλοῦ πλήθους vel sim. ci. Mend. ἐπὶ
 θυσίαν ab² 6 τῆς om. i. 8 πανδοχεῖον] cf. ad § 128
 13 sq. παρὰ <τοῖς> ἱεροῖς ci. Mend., vix recte 14 τι om. d
 17 foeneratoribus interim reum oculentibus vertit C, sed noli
 quicquam addere 18 ἐμφύλιοι ἔτι ἦσαν V. Immerito videtur
 Mend. totam enuntiati structuram suspectavisse; male ci.
 Nauck τότε pro τὰδε 19 τοῦτο] ταῦτα ci. Mend., cf. II § 95

89 a. C.

241

ἐπειδὴ Μιθριδάτης ὁ τοῦ Πόντου καὶ ἄλλων ἐθνῶν βασιλεὺς ἐς Βιθυνίαν καὶ Φρυγίαν καὶ τὴν ὁμορον αὐταῖς Ἀσίαν ἐνέβαλεν, ὥς μοι κατὰ τὴν βίβλον εἴρηται τὴν πρὸ τῆσδε, Σύλλας μὲν ὑπατεύων ἔλαχε στρατηγεῖν τῆς Ἀσίας καὶ τοῦδε τοῦ Μιθριδατείου πολέμου

242

(καὶ ἦν ἔτι ἐν Ῥώμῃ), Μάριος δὲ τὸν πόλεμον εὐχερῇ τε καὶ πολύχρυσον ἡγούμενος εἶναι καὶ ἐπιθυμῶν τῆς στρατηγίας ὑπηγάγετό οἱ συμπράσσειν ἐς τοῦτο Πούπλιον Σουλπίκιον· δῆμαρχον ὑποσχέσεσι πολλαῖς καὶ τοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας νεοπολίτας, μειονεκτοῦντας ἐπὶ ταῖς χειροτονίαις, ἐπήλπιζεν ἐς τὰς φυλὰς ἀπάσας διαιρῆσειν, οὐ προλέγων μὲν τι περὶ τῆς ἑαυτοῦ χρείας,

243

ὥς δὲ ὑπηρέταις ἐς πάντα χρησόμενος εὖνοις. καὶ νό-

88 a. C.

μον αὐτίκα ὁ Σουλπίκιος ἔσφερε περὶ τοῦδε· οὐ κυρωθέντος ἔμελλε πᾶν ὃ τι βούλοιτο Μάριος ἢ Σουλπίκιος ἔσεσθαι, τῶν νεοπολιτῶν πολὺ παρὰ τοὺς ἀρχαίους

244

πλειόνων ὄντων. οἱ δ' ἀρχαιότεροι συνορῶντες ταῦτα ἐγκρατῶς τοῖς νεοπολίταις διεφέροντο. ξύλοις δὲ καὶ λίθοις χρωμένων αὐτῶν ἐς ἀλλήλους καὶ μείζονος αἰεὶ γιγνομένου τοῦ κακοῦ, δεισάντες οἱ ὕπατοι περὶ τῇ δοκιμασίᾳ τοῦ νόμου πλησιαζούσῃ προύγραψαν ἡμερῶν ἀργίας πολλῶν, ὅποιον ἐν ταῖς ἑορταῖς εἴωθε γίνεσθαι, ἵνα τις ἀναβολὴ γένοιτο τῆς χειροτονίας καὶ τοῦ

245

κακοῦ. Σουλπίκιος δὲ τὴν ἀργίαν οὐκ ἀναμένων ἐκέ-

1 τοῦ delendum ci. Mend. et Loesch p. 24 sq., fortasse recte, sed nomen regni articulum habet etiam II § 381, Mithr. c. 9 extr. 11 ἐπὶ] ἐν ci. Mend., sed cf. ad § 9 ἐπήλπισεν a, ἐπήλπιζον B 12 διαιρεθήσεσθαι ci. Mend. 12 vel 13 αὐτοῖς desideravit Mend., sed cf. ad § 223 16 τῶν δὲ νεοπολ. B, unde τῶν δὴ νεοπολ. ci. Schw., male

λευε τοῖς στασιώταις ἐς τὴν ἀγορὰν ἦκειν μετὰ κεκρυμ-
 μένων ξιφιδίων καὶ δοῶν, ὃ τι ἐπείγοι, μὴδ' αὐτῶν
 φειδομένους τῶν ὑπάτων, εἰ δέοι. ὥς δὲ αὐτῷ πάντα 246
 ἔτοιμα ἦν, κατηγόρει τῶν ἀργιῶν ὥς παρὰ νόμων καὶ
 5 τοὺς ὑπάτους Κορνήλιον Σύλλαν καὶ Κόιντον Πομπή-
 πιον ἐκέλευεν αὐτὰς ἀντίκα ἀναιρεῖν, ἵνα προθίῃ
 τὴν δοκιμασίαν τῶν νόμων. Θορύβου δ' ἀναστάντος 247
 οἱ παρεσκευασμένοι τὰ ξιφίδια ἐπεσπάσαντο καὶ τοὺς
 ὑπάτους ἀντιλέγοντας ἠπείλουν κτενεῖν, μέχρι Πομπή-
 0 πῆμος μὲν λαθὼν διέφυγε, Σύλλας δ' ὥς βουλευσό-
 μενος ὑπεχώρει. κὰν τῷδε Πομπηίου τὸν υἱόν, κη-
 δεύοντα τῷ Σύλλᾳ, παρρησιαζόμενον τι καὶ λέγοντα
 κτείνουσιν οἱ τοῦ Σουλπικίου στασιῶται. καὶ ὁ Σύλ- 248
 λας ἐπελθὼν ἐβάστασε τὴν ἀργίαν ἐς τε Καπύην ἐπὶ
 5 τὸν ἐκεῖ στρατὸν, ὥς ἐκ Καπύης ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ
 τὸν Μιθριδάτου πόλεμον διαβαλὼν, ἠπείλετο· οὐ γάρ
 πῶ τινος τῶν ἐπ' αὐτῷ πραττομένων ἥσθητο. ὁ δὲ 249
 Σουλπίκιος, ἀναιρεθείσης τῆς ἀργίας καὶ Σύλλα τῆς
 πόλεως ἀποστάντος, ἐκύρου τὸν νόμον καὶ, οὗ χάριν
 10 ἅπαντα ταῦτα ἐγίνετο, Μάριον εὐθύς ἐχειροτόνει τοῦ
 πρὸς Μιθριδάτην πολέμου στρατηγεῖν ἀντὶ Σύλλα.
 1 πυθόμενος δ' ὁ Σύλλας καὶ πολέμῳ κρίνας διακρι- 250
 θῆναι συνήγαγε τὸν στρατὸν εἰς ἐκκλησίαν, καὶ τόνδε
 τῆς ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην στρατείας ὀρεγόμενον τε ὥς
 15 ἐπικερδοῦς καὶ νομίζοντα Μάριον ἐς αὐτὴν ἑτέρους
 καταλέξειν ἀνθ' ἑαυτῶν. τὴν δ' ὕβριν ὁ Σύλλας τὴν 251
 ἐς αὐτὸν εἰπὼν Σουλπικίου τε καὶ Μαρίου καὶ σαφὲς

8 ἐσπάσαντο i 12 καὶ ἀντιλέγοντα vel μεταξὺ λέγοντα
 ci. Mend.; an καὶ ψέγοντα? contra Kratt p. 61. Keil παρρησι-
 αζόμενον passive intellegit 14 ἐβάστασε] i. e. sustulit 15 ἐκ
 τῆς καπύης a 17 ἥσθητο ci. Mend., sed cf. praef. 20 ἅπαντα
 om. i 23 τόνδε] τὸν V 27 αὐτὸν Oi, corr. Mend.

88 a. C.

οὐδὲν ἄλλο ἐπενεγκών (οὐ γὰρ ἐτόλμα πω λέγειν περὶ
 τοιοῦδε πολέμου), παρήνεσεν ἐτοίμοις ἐς τὸ παρ-
 252 αγγελλόμενον εἶναι. οἱ δὲ συνιέντες τε ὧν ἐπενόει καὶ
 περὶ σφῶν δεδιότες, μὴ τῆς στρατείας ἀποτύχοιεν, ἀπ-
 253 μην σφᾶς ἄγειν θαρροῦντα ἐκέλευον. ὃ δὲ ἡσθεὶς
 ἦγεν ἕξ τέλη στρατιωτῶν αὐτίκα. καὶ αὐτὸν οἱ μὲν
 ἄρχοντες τοῦ στρατοῦ χωρὶς ἐνὸς ταμίου διέδρασαν
 ἐς Ῥώμην, οὐχ ὑφιστάμενοι στρατὸν ἄγειν ἐπὶ τὴν
 πατρίδα· πρέσβεις δ' ἐν ὁδῷ καταλαβόντες ἡρώτων,
 254 τί μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐλεύνοι. ὃ δ' εἶπεν,
 ἐλευθερώσω αὐτὴν ἀπὸ τῶν τυραννούντων. καὶ τοῦτο
 δις καὶ τρις ἑτέροις καὶ ἑτέροις πρέσβεσιν ἐλθοῦσιν
 εἰπὼν ἐπήγγελλεν ὅμως, εἰ θέλοιεν τὴν τε σύγκλητον
 αὐτῷ καὶ Μάριον καὶ Σουλπίκιον ἐς τὸ Ἄρειον πεδῖον
 συναγαγεῖν, [καὶ] πράξειν, ὃ τι ἂν βουλευομένοις δοκῇ.
 255 πλησιάζοντι δὲ Πομπήιος μὲν ὁ σύναρχος ἐπαινῶν
 καὶ ἀρεσκόμενος τοῖς γιγνομένοις ἀφίκετο συμπράξων
 ἐς ἅπαντα, Μάριος δὲ καὶ Σουλπίκιος ἐς παρασκευὴν
 ὀλίγον διαστήματος δεόμενοι πρέσβεις ἑτέρους ἔπεμ-
 20 πον ὥς δὴ καὶ τούσδε ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀπεσταλμένους,
 δεόμενοι μὴ ἀγχοτέρω τεσσαράκοντα σταδίῳ τῇ Ῥώμῃ
 παραστρατοπεδεύειν, μέχρι ἐπισκέψαιτο περὶ τῶν παρ-
 256 ὄντων. Σύλλας δὲ καὶ Πομπήιος τὸ ἐνθύμημα σα-
 φῶς εἰδότες ὑπέσχοντο μὲν ὧδε πράξειν, εὐθύς δὲ τοῖς 25

2 ἐτοίμοις, v supra altera ι, B, unde ἐτοίμοις A; ἐτοίμους Vi
 3 sq. ἐπενόει καὶ περὶ ὧν ἐπενόει καὶ περὶ σφῶν etc. V
 10 aut Σύλλαν, quod vertit C, aut αὐτὸν intercidisse putavit
 Mend., contra Kratt p. 34 sq. 12 τοῦτο] ταὐτὸ ci. Mend.
 13 ἐλθοῦσιν om. i 14 ἐπήγγελλετο ci. Mend., contra Schenkl
 p. 174 15 αὐτῷ Oi, correxi cum Mend. 16 καὶ suspectavit
 Schw., deleverunt recentiores, sed teneri posse iudicat Keil
 17 δὲ] δὴ i

8 πρέσβεσιν ἀπιοῦσιν εἶποντο. καὶ Σύλλας μὲν τὰς Αἰσκυ- 257
 λείας πύλας καὶ τὸ παρ' αὐτὰς τεῖχος ἐνὶ τέλει στρατιω-
 τῶν κατελάμβανε, Πομπήιος δὲ τὰς Κολλίνας ἐτέρω
 τέλει· καὶ τρίτον ἐπὶ τὴν ξυλίνην γέφυραν ἐχώρει, καὶ
 5 τέταρτον πρὸ τῶν τειχῶν ἐς διαδοχὴν ὑπέμενε. τοῖς 258
 δ' ὑπολοίποις ὁ Σύλλας ἐς τὴν πόλιν ἐχώρει δόξῃ καὶ
 ἔργῳ πολεμίου· ὅθεν αὐτὸν οἱ περιοικοῦντες ἄνωθεν
 ἡμύνοντο βάλλοντες, μέχρι τὰς οἰκίας ἠπείλησεν ἐμ-
 πρήσειν· τότε δ' οἱ μὲν ἀνέσχον, Μάριος δὲ καὶ Σουλ-
 10 πίκιος ἀπήντων περὶ τὴν Αἰσκύλειον ἀγορὰν μεθ' ὅσων
 ἐφθάκεσαν ὀπλίσαι. καὶ γίνεταί τις ἀγὼν ἐχθρῶν, ὅδε 259
 πρῶτος ἐν Ῥώμῃ, οὐχ ὑπὸ εἰκόνι στάσεως ἔτι, ἀλλὰ
 ἀπροφασίστως ὑπὸ σάλπιγγι καὶ σημείοις, πολέμου
 νόμῳ· ἐς τοσοῦτον αὐτοῖς κακοῦ τὰ τῶν στάσεων ἀμε-
 15 ληθέντα προέκοψε. τρεπομένων δὲ τῶν Σύλλα στρα- 260
 τιωτῶν, ὁ Σύλλας σημείον ἀρπάσας προεκινδύνευεν,
 ὥς αἰδοῖ τε τοῦ στρατηγοῦ καὶ δέει τῆς ἐπὶ τῷ σημείῳ,
 εἰ ἀπέχονται, ἀτιμίας εὐθὺς ἐκ τῆς τροπῆς αὐτοὺς με-
 τατίθεσθαι. καὶ ὁ Σύλλας ἐκάλει τε τοὺς νεαλεῖς ἐκ τοῦ 261
 20 στρατοπέδου καὶ ἑτέρους κατὰ τὴν καλουμένην Σι-
 βούραν ὁδὸν περιέπεμπεν, ἥ κατὰ νῶτον τῶν πολε-

1 sq. Αἰσκυλείας Schw., Αἰσκυλείους maluit Mend., Αἰσκυ-
 λίνας Jordan, Topogr. d. Stadt Rom I, 1 p. 221 adn. 38; κλοιλίας
 O, κοιλίας a (ualles C), κοιλλίας bd; nominis scribendi ratio
 est dubia 10 ad Esquiliū forum C, unde corr. Schw. (Αἰσκυ-
 λείαν Klebs, De aetatis Sullanae scriptoribus, diss. Berol. 1876,
 p. 18 adn.). δασκύλειον Oi 11 τις] τε Did., per errorem
 13 σάλπιγγι i 18 ἀπέχονται] ἀπέρχονται ci. Musgr., perperam,
 ἀπόλοιτο vel sim. maluit Mend., sed noli mutare 20 sq. σι-
 βούραν i, per Saburrae uiam C, Συβοῦρραν ed. H. Steph. 21 ἥ
 Bb, οἱ Va

4 ἐπὶ τὴν ξυλ. γέφυραν] cf. O. Richter, Die Befestigung des
 Ianiculum, Progr. Berlin 1882, p. 21 adn. 1

88 a. C.

- 262 μίῳ ἐμελλον ἔσεσθαι περιδραμόντες. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν
 Μάριον πρὸς τε τοὺς ἐπελθόντας ἀκμῆτας ἀσθενῶς
 μαχόμενοι καὶ ἐπὶ τοῖς περιοδεύουσι δέσαντες περι-
 κύκλωσιν τοὺς τε ἄλλους πολίτας ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔτι
 μαχομένους συνεκάλουν καὶ τοῖς δούλοις ἐκήρυττον
 263 ἔλευθερίαν, εἰ μετάσχοιεν τοῦ πόνου. οὐδενὸς δὲ προσ-
 ἰόντος ἀπογνόντες ἀπάντων ἔφευγον εὐθύς ἐκ τῆς
 πόλεως καὶ σὺν αὐτοῖς ὅσοι τῶν ἐπιφανῶν συνεπεπρά-
 264 χεσαν. ὁ δὲ Σύλλας τότε μὲν ἐς τὴν λεγομένην Ἰερὰν
 ὁδὸν παρῆλθε καὶ τοὺς διαρπάζοντάς τι τῶν ἐν ποσὶν
 αὐτίκα ἐν μέσῳ πάντων ἐφορώντων ἐκόλαξε, φρουρὰν δὲ
 κατὰ μέρος ἐπιστήσας τῇ πόλει διενυκτέρευεν αὐτός τε
 καὶ ὁ Πομπήιος, περιθέοντες ἐκάστους, ἵνα μὴ τι δει-
 νὸν ἢ παρὰ τῶν δεδιότων ἢ παρὰ τῶν νευικηκότων ἐπι-
 265 γένοιτο. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὸν δῆμον ἐς ἐκκλησίαν συν-
 αγαγόντες ὠδύροντο περὶ τῆς πολιτείας ὥς ἐκ πολλοῦ
 τοῖς δημοκοποῦσιν ἐκδεδομένης, καὶ αὐτοὶ τὰδε πρά-
 266 ξαντες ὑπ' ἀνάγκης. εἰσηγοῦντό τε μηδὲν ἔτι ἀπροβού-
 λευτον ἐς τὸν δῆμον ἐσφέρεσθαι, νενομισμένον μὲν

3 ἐπὶ τοῖς περιοδεύουσι] ob viarum transitus C, unde ἐπὶ
 ταῖς περιοδεύσεσι ci. Schw., maluit tamen ἀπὸ τῶν περιοδευόν-
 των 4 <τοὺς> ἐκ ci. Mend., cf. ad § 172 8 dativum ad
 συνεπεπράχεσαν desideravit Mend., iniuria, v. Loesch p. 34,
 Kratt p. 34 sqq., Zerdik p. 73 sq., cf. Iber. c. 64, II § 23. 392,
 III § 118. 337, IV § 106 et ad I § 223 11 malim cum Mend.
 φρουρὰς, ut C praesidiis dispositis, contra Kratt p. 5 17 sq. καὶ
 αὐτοὶ ὅσον δὲ πράξαντες ad, καὶ αὐτίκα δὲ πράξαντες b

18 sqq. cf. Mommsen, R. Staatsr. II³ p. 312 adn. 1; III, 1
 p. 158. 270, cui assentitur Lengle (v. ad § 165) p. 10 sq.; contra
 H. Fritzsche, Die Sullanische Gesetzgebung, Progr. Essen 1882,
 p. 4 sqq.; v. etiam J. M. Sundén, De tribunicia potestate a
 L. Sulla imminuta quaestiones, Upsala 1897, p. 21 sqq., Ed. Meyer,
 Hermes 33 (1898) p. 652 sqq., Strachan-Davidson ad h. l.

οὕτω καὶ πάλαι, παραλελυμένον δ' ἐκ πολλοῦ, καὶ τὰς
χειροτονίας μὴ κατὰ φυλάς, ἀλλὰ κατὰ λόχους, ὥς Τύλ-
λιος βασιλεὺς ἔταξε, γίνεσθαι, νομίσαντες διὰ δυοῖν
τοῖνδε οὔτε νόμον οὐδένα πρὸ τῆς βουλῆς ἐς τὸ πλῆθος
ἐσφερόμενον οὔτε τὰς χειροτονίας ἐν τοῖς πένησι καὶ
θραυστάτοις ἀντὶ τῶν ἐν περιουσίᾳ καὶ εὐβουλίᾳ γιγνο-
μένας δώσειν ἔτι στάσεων ἀφορμὰς. πολλὰ τε ἄλλα 267
τῆς τῶν δημάρχων ἀρχῆς, τυραννικῆς μάλιστα γεγενη-
μένης, περιελόντες κατέλεξαν ἐς τὸ βουλευτήριον, ὀλιγ-
ανθρωπότατον δὴ τότε μάλιστα ὄν καὶ παρὰ τοῦτ'
εὐκαταφρόνητον, ἀθρόους ἐκ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν
τριακοσίους. ὅσα τε ὑπὸ Σουλπικίου κεκύρωτο μετὰ 268
τὴν κεκηρυγμένην ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἀρχίαν, ἅπαντα
διελύετο ὥς οὐκ ἔννομα.

ὣδε μὲν αἱ στάσεις ἐξ ἔριδος καὶ φιλονικίας ἐπὶ 269
φόνους καὶ ἐκ φόνων ἐς πολέμους ἐντελεῖς προέκοπτον,
καὶ στρατὸς πολιτῶν ὅδε πρῶτος ἐς τὴν πατρίδα ὥς
πολεμίαν ἐσέβαλεν. οὐδ' ἔληξαν ἀπὸ τοῦδε αἱ στάσεις 270
ἔτι κρινόμεναι στρατοπέδοις, ἀλλ' ἐσβολαὶ συνεχεῖς ἐς
τὴν Ῥώμην ἐγίννοντο καὶ τειχομαχίαι καὶ ὅσα ἄλλα
πολέμων ἔργα, οὐδενὸς ἔτι ἐς αἰδῶ τοῖς βιαζομένοις
ἐμποδῶν ὄντος, ἢ νόμων ἢ πολιτείας ἢ πατρίδος.
τότε δὲ Σουλπίκιον δημαρχοῦντα ἔτι καὶ σὺν αὐτῷ 271
Μάριον, ἐξάκις ὑπατευνκόντα, καὶ τὸν Μαρίου παῖδα καὶ

13 κεκηρυγμένην] κεκριμένην a, κεκυρμένην bd 15 ἐπὶ]
ἐς ci. Mend., sed ἐς et ἐπὶ videntur confundi ab Appiano, cf.
Loesch p. 516, Schenkl p. 174 17 sq. ὥς <ἐς> πολεμίαν ci.
Mend., sed cf. Kühner-Gerth II³, 1 p. 551 sq.; v. etiam II § 586,
III § 204, IV § 62. 77. 230. 426

9 sqq. cf. Mommsen, R. Staatsrecht III p. 847. 532, Fritzsche
(v. ad § 266) p. 5 et 7 sqq., Lengle (v. ad § 165) p. 59. Hoc
anno numerum senatorum auctum cum aliis negat Drumann
II p. 438. 482 (v. II² p. 372. 409)

88 a. C.

Πούπλιον Κέθηγον καὶ Ἰούνιον Βροῦτον καὶ Γναῖον
καὶ Κόιντον Γράνιον καὶ Πούπλιον Ἀλβινοουανὸν καὶ
Μάρκον Λαιτώριον ἑτέρους τε, ὅσοι μετ' αὐτῶν, ἕς
δώδεκα μάλιστα, ἐκ Ῥώμης διεπεφεύγεσαν, ὥς στάσιν
ἐργείραντας καὶ πολεμήσαντας ὑπάτοις καὶ δούλοις κη-
ρύξαντας ἐλευθερίαν εἰς ἀπόστασιν πολεμίους Ῥωμαίων
ἐψήφιστο εἶναι καὶ τὸν ἐντυχόντα νηποινεῖ κτείνειν ἢ
ἀνάγειν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους· τὰ τε ὄντα αὐτοῖς δεδή-
272 μεντο. καὶ ζητητὰ διέθεον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, οἱ Σουλ-
πίκιον μὲν καταλαβόντες ἔκτειναν· ὁ δὲ Μάριος αὐτοὺς 6
ἕς Μιντούρνας διέφυγεν, ἔρημος ὑπηρέτου τε καὶ θε-
273 ράποντος. καὶ αὐτὸν οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες ἀνα-
πανόμενον ἐν οἴκῳ ζοφώδει, δεδιότες μὲν τὸ κήρυγμα
τοῦ δήμου, φυλαττόμενοι δὲ ἀνδρὸς ἐξάκις ὑπατεύσαν-
τος καὶ πολλὰ καὶ λαμπρὰ εἰργασμένου αὐθένται γενέ-
σθαι, Γαλάτην ἄνδρα ἐπιδημοῦντα μετὰ ξίφους ἐσ-
274 ἐπεμψαν ἀνελεῖν. τὸν δὲ Γαλάτην φασὶν ἐν τῷ σκότῳ
προσιόντα τῷ στιβαδίῳ δεῖσαι, δόξαντα τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τοῦ Μαρίου πυρὸς αὐγὴν καὶ φλόγα ἀφίεναι·
ὥς δὲ καὶ ὁ Μάριος αὐτὸς ὑπανιστάμενος ἐκ τῆς εὐνῆς 20
ἐνεβόησε παμμέγεθες αὐτῷ· “σὺ τολμᾷς κτείνειν Γάιον
Μάριον;” προτροπάδην ὁ Γαλάτης ἔφηνεν ἐξω διὰ

2 Γράνιον] *Grannium* C, Γρανίω vel Γρανίους ci. Bk.
Albinouanum C, ἄλβιδιανὸν Oi 3 Μάρκον] μάρκον (sic) B
Lectorium C, item § 280 7 ἐψήφισαντο ci. Schw., concedens
tamen ἐψήφιστο posse ferri νηποινὶ scr. Bk. et Mend. contra
codicum auctoritatem, sed cf. Nachmanson, *Laute u. Formen*
d. magnet. *Inscr.* p. 139 11 μιτούρνας Bi (V?) τε om. V
15 αὐθέντας V, in B legi αὐθένται, nam saepissime ι et σ
simillime scripta sunt, etiam in medio verbo 16 ἐπιδη-
μοῦντα] *Galatam etiam carnificem publicum* C, unde δήμιον
cum legisse ci. Mend., cf. Vell. 2, 19, 3 17 ἐν σκότῳ ci.
Mend., sed et ἐπιδημοῦντα et τῷ bonum propter ἐν οἴκῳ
ζοφώδει 21 ἐνεβόησει i 22 ἔφηνεν maluit Mend., sed cf. praef.

θυρῶν μεμηνότι ἑοικῶς καὶ βοῶν· “οὐ δύναμαι κτεῖ-
 ναι Γάιον Μάριον”. ὅθεν καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ἅτε καὶ 275
 τέως ταῦτα σὺν ὅκνῳ κεκρικόσιν, ἐνέπιπτε τι δαιμόνιον
 δέος καὶ μνήμη τῆς ἐκ παιδὸς ἐπιφημισθείσης τῷ ἀνδρὶ
 ἐβδόμῃς ὑπατείας· παιδὶ γὰρ ὄντι φασὶν ἐς τὸν κόλπον
 ἀετοῦ νεοττοὺς ἐπὶ καταρρυῆναι καὶ τοὺς μάντις
 εἰπεῖν, ὅτι ἐπτάκις ἐπὶ τῆς μεγίστης ἀρχῆς ἔσοιτο. ταῦτ’ 276
 οὖν οἱ τῆς Μιντούρνης ἄρχοντες ἐνθυμούμενοι καὶ
 τὸν Γαλάτην ἐνθουν κατὰ δαίμονα καὶ περιδεᾶ νομί-
 ζοντες γερονέναι, τὸν Μάριον ἀντίκα τῆς πόλεως ἐξ-
 ἔπεμπον, ὅπῃ δύναίτο, σῶζεσθαι. ὁ δὲ συγγιγνώσκων 277
 ἑαυτῷ ζητουμένῳ τε ἐκ Σύλλα καὶ πρὸς ἱσπέων δι-
 ωκομένῳ, ὁδοὺς ἀτριβεῖς ἐπὶ θάλασσαν ἤλατο καὶ καλύ-
 βης ἐπιτυχὼν ἀνεπαύετο, φυλλάδα ἐπιβαλόμενος τῷ
 σώματι. ψόφου δ’ αἰσθόμενος ἐς τὴν φυλλάδα ὑπ- 278
 εκρύφθη καὶ μᾶλλον ἔτι αἰσθόμενος ἐς σκάφος ἀλιέως
 πρεσβύτου παρορμοῦν, βιασάμενος τὸν πρεσβύτην, ἐσ-
 ἤλατο χειμῶνος ὄντος καὶ τὸ πεῖσμα κόψας καὶ τὸ
 ἰστίον πετάσας ἐπέτρεψε τῇ τύχῃ φέρειν. κατήχθη δὲ 279
 ἐς τινα νῆσον, ὅθεν νεὼς οἰκείων ἀνδρῶν παραπλευού-
 σης ἐπιτυχὼν ἐς Λιβύην ἐπέρα. εἰργόμενος δὲ καὶ
 Λιβύης ὡς πολέμιος ὑπὸ Σεξστιλίου ἡγουμένου, διεχεί-
 μαζεν ἐν τῇ θαλάσῃ, μικρὸν ὑπὲρ Λιβύην ἄνω, ἐν
 τοῖς Νομάδων ὄροις. καὶ αὐτῷ θαλασσεύοντι δεῦρο 280
 κατὰ πύστιν ἐπέπλευσαν τῶν συγκατεγνωσμένων Κέθη-
 γός τε καὶ Γράνιος καὶ Ἀλβινοουανὸς καὶ Λαιτώριος

3 τέως om. V 8 μιτούρνης Bi (V?), cf. ad § 272

11 ὅποι i 14 ἐπιβαλλόμενος B 16 αἰσθόμενος] περιελαν-
 νόμενος ci. Keil 22 σεξιτίου vel σεξστίου libri, corr. Schw. ex
 Plut. Mar. c. 40, quae coniectura confirmatur nummis Hadrumeti
 censis, cf. Wehrmann, Fasti praet. p. 26 <τοῦ> ἡγ. ci Mend.,
 sed cf. ad § 172 26 ἄλβιανὸς V, ἄλβινιανὸς Bi

88 a. C.

καὶ ἕτεροι καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μαρίου· οἱ ἐς μὲν Ἰεμψάλαν τὸν Νομάδων δυνάστην ἀπὸ Ῥώμης διέφυγον, ὑποψία δ' ἐκδόσεως ἐκείθεν ἀπέδρασαν.

- 281 οἱ μὲν δὴ, καθὰ καὶ Σύλλας ἐπεπράχει, βιάσασθαι τὴν πατρίδα διανοούμενοι, στρατιὰν δ' οὐκ ἔχοντες, περιέβλεπον, εἴ τι συμβαίῃ· ἐν δὲ Ῥώμῃ Σύλλας μὲν, ὅπλοις τὴν πόλιν ὅδε πρῶτος καταλαβὼν τε καὶ δυνηθεὶς ἂν ἴσως ἤδη μοναρχεῖν, ἐπεὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμύνατο, τὴν βίαν ἐκὼν ἀπέθετο καὶ τὸν στρατὸν ἐς
- 282 Καπύην προπέμψας αὐτίς ἤρχεν ὥς ὕπατος· οἱ δὲ τῶν ἐξελαθέντων στασιῶται, ὅσοι τῶν πλουσίων, καὶ γύναια πολλὰ πολυχρήματα, τοῦ δέους τῶν ὅπλων ἀναπνεύσαντες ἠρεθίζοντο ὑπὲρ καθόδου τῶνδε τῶν ἀνδρῶν καὶ οὐδὲν σπουδῆς ἢ δαπάνης ἐς τοῦτο ἀπέλειπον, ἐπιβουλεύοντες καὶ τοῖς τῶν ὑπάτων σώμασιν ὥς οὐκ
- 283 ἐνὸν τῶνδε περιόντων ἐκείνοις κατελθεῖν. Σύλλᾳ μὲν δὴ καὶ παυσαμένῳ τῆς ἀρχῆς στρατὸς ἦν, ὁ ἐψηφισμένος ἐπὶ Μιθριδάτην, ἐς σωτηρίαν αὐτοῦ φύλαξ· Κόιντον δὲ Πομπήιον, τὸν ἕτερον ὕπατον, ὁ δῆμος οἰκτείρων τοῦ δέους ἐψηφίσατο ἄρχειν Ἰταλίας καὶ ἑτέρου τοῦ περὶ αὐτὴν στρατοῦ, τότε ὄντος ὑπὸ Γναίῳ Πομ-
- 284 πηίῳ. τοῦθ' ὁ Γναῖος πυθόμενός τε καὶ δυσχεράνας ἤκοντα μὲν τὸν Κόιντον ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσεδέξατο, καὶ τῆς ἐπιούσης τι χρηματίζοντος ὑπεχώρησε μικρὸν οἷα ἰδιώτης, μέχρι τὸν ὕπατον πολλοὶ καθ' ὑπόκρισιν

1 Μάριος ci. Mend. 1 sq. Ἰεμψάλαν B, Ἰεμψάλαν ceteri, cf. § 368; v. de formis nominis Boiss. ad Cass. D. 41, 41, 3
11 ἐξελθόντων i 12 <ἀπὸ> aut <ἐκ> τοῦ δέους maluit Mend., sed est imitatio sermonis poetarum, cf. Goetzeler p. 20, Schenkl p. 174 20 ἐψηφίσαντο i 21 τοῦ] του ci. Keil coll. § 298

ἀκροάσεως περιστάντες ἔκτειναν. καὶ φυγῆς τῶν λοι- 285
 πῶν γενομένης ὁ Γναῖος αὐτοῖς ὑπήντα, χαλεπαίνων
 ὥς ὑπάτου παρὰ νόμῳ ἀνηρημένου· δυσχεράνας δ'
 ὁμῶς εὐθύς ἤρχεν αὐτῶν. ἐξαγγελθέντος δ' ἐς τὴν 286
 πόλιν τοῦ Πομπηίου φόνου, αὐτίκα μὲν ὁ Σύλλας περι-
 δεῆς ἐφ' ἑαυτῷ γενόμενος τοὺς φίλους περιήγετο
 πανταχοῦ καὶ νυκτὸς ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν, οὐ πολὺ δ' 87 a. C.
 ἐπιμείνας ἐς Καπύην ἐπὶ τὸν στρατὸν ἀκείθειν ἐς τὴν
 Ἀσίαν ἐξήλασεν. οἱ δὲ τῶν φυγάδων φίλοι Κίννα, τῷ 287
 μετὰ Σύλλαν ὑπατεύοντι, θαρροῦντες τοὺς νεοπολίτας
 ἠρέθιζον ἐς τὸ ἐνθύμημα τοῦ Μαρίου, ταῖς φυλαῖς
 <πάσαις> ἀξιοῦν ἀναμιχθῆναι, ἵνα μὴ τελευταῖοι ψηφι-
 ζόμενοι πάντων ὥσιν ἄκυροι. τοῦτο δὲ προοίμιον τῆς
 αὐτοῦ τε Μαρίου καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν ἄνδρα καθόδου.
 15 ἀνθισταμένων δὲ τῶν ἀρχαίων κατὰ κράτος, Κίννας μὲν 288
 τοῖς νεοπολίταις συνέπραττε, νομιζόμενος ἐπὶ τῷδε
 τριακόσια δωροδοκῆσαι τάλαντα, τοῖς δ' ἀρχαίοις ὁ
 ἕτερος ὑπάτος Ὀκτάουιος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κίνναν 289
 προλαβόντες τὴν ἀγορὰν μετὰ κεκρυμμένων ξιφιδίων
 20 ἐβόων ἐς τὰς φυλάς πάσας ἀναμιγῆναι· τὸ δὲ καθαρώ-
 τερον πλῆθος ἐς τὸν Ὀκτάουιον ἐχώρει, καὶ οἷδε μετὰ
 ξιφιδίων. ἔτι δ' αὐτῷ κατὰ τὴν οἰκίαν τὸ μέλλον περι- 290
 ορωμένῳ ἐξαγγέλλεται τοὺς πλέονας δημάρχους κωλύειν

1 sq. λοιπῶν] αἰτίων ci. Mend., non recte, opinor 2 χαλε-
 παίνειν <ὑποκρινόμενος> vel sim. exspectabat Mend. (cf. Liv.
 epit. 77, Vell. 2, 20, 1, Val. Max. 9, 7 de sedit. mil. Rom. 2)
 3 aut δυσχερανάντων scribendum aut δυσχεράνας transitive in-
 tellegendum esse ci. Keil 4 ἤρχον i <αὐ> ἤρχεν ci. Schw.,
 <αὐτῷ> ἤρχεν Mend., sed de impf. cf. Hultsch, Abh. d. Sächs.
 Ges. d. Wiss. XIII n. I (1891) p. 48; malim αὐτῷ pro εὐθύς
 8 sq. ἐπὶ τὴν Ἀσίαν i 12 πάσαις, quod iam Mend. desideravit,
 addidi, cf. § 289. 242 ἀξιοῦντες i 13 <ἦν> τῆς ci. Mend.,
 inut., cf. IV § 93 14 τε Μαρίου] Μαρίον τε V

87 a. C.

τὰ γιγνόμενα, θόρυβον δὲ τῶν νεοπολιτῶν εἶναι καὶ
 ἀπογύμνωσιν ἤδη τῶν ξιφιδίων περὶ ὁδὸν ἐς τοὺς ἀντι-
 291 λέγοντας δημάρχους ἀναπηδώντων ἐπὶ τὰ ἔμβολα. ὣν
 Ὀκτάουιος πυθόμενος κατέβαινε διὰ τῆς Ἰερᾶς ὁδοῦ
 μετὰ πυκνοῦ πάνυ πλήθους καὶ οἷα χειμάρρους ἐς τὴν
 ἀγορὰν ἐμπεσὼν ὥσατο μὲν διὰ μέσων τῶν συνεστώ-
 292 των καὶ διέσπηξεν αὐτούς· ὥς δὲ κατέπληξεν, ἐς τὸ
 τῶν Διοσκούρων ἱερὸν παρῆλθε, τὸν Κίνναν ἐκτρεπό-
 μενος. ὅσοι δ' αὐτῷ συνῆσαν, χωρὶς ἐπαγγέλματος
 ἐμπεσόντες τοῖς νεοπολίταις ἔκτεινάν τε πολλοὺς καὶ 10
 293 ἑτέρους φεύγοντας ἐπὶ τὰς πύλας ἐδίωκον. Κίννας δὲ 6
 θαρρήσας μὲν τῷ πλήθει τῶν νεοπολιτῶν καὶ βιάσε-
 σθαι προσδοκήσας, παρὰ δόξαν δ' ὄρων τὸ τόλμημα
 τῶν ὀλιγωτέρων ἐπικρατοῦν, ἀνὰ τὴν πόλιν ἔθει τοὺς
 294 θεράποντας ἐπ' ἐλευθερίᾳ θυγαλῶν. οὐδενὸς δ' αὐτῷ 15
 προσιόντος ἐξέδραμεν ἐς τὰς ἀγχοῦ πόλεις τὰς οὐ πρὸ
 πολλοῦ πολίτιδας Ῥωμαίων γενομένας, Τίβυρτόν τε
 καὶ Πραινεστὸν καὶ ὅσαι μέχρι Νώλης, ἐρεθίζων ἅπαν-
 τας ἐς ἀπόστασιν καὶ χρήματα ἐς τὸν πόλεμον συλ-
 295 λέγων. ταῦτα δ' ἐργαζομένῳ τε καὶ ἐπινοοῦντι τῷ Κίννᾳ 20
 προσέφυγον ἀπὸ τῆς βουλῆς οἱ τὰ αὐτὰ ἐφρόνονν,
 Γάιος τε Μιλώνιος καὶ Κόιντος Σερτώριος καὶ Γάιος
 296 Μάριος ἕτερος. ἡ μὲν δὴ βουλὴ τὸν Κίνναν, ὥς ἐν

2 περὶ ὁδὸν] haesit Mend., περισταδὸν ci. Keil, περὶ
 ἀγορὰν ego 8 sq. ἐντρεπόμενος bd, ἀνατρ. a 12 sq. βιάσα-
 σθαι i 13 παραδόξως V 18 πραινετὸν B, saepius, alibi etiam
 alii codices ὅσαι <ἄλλαι> ci. Mend., minime necessario
 22 Melonius C

κινδύνω τε τὴν πόλιν καταλιπόντα ὑπατον καὶ δούλοις
ἐλευθερίαν κηρύξαντα, ἐψηφίσατο μήτε ὑπατον μήτε
πολίτην ἔτι εἶναι καὶ Λεύκιον Μερόλαν ἐχειροτόνησαν
ἀντ' αὐτοῦ, τὸν ἱερέα τοῦ Διός. λέγεται δ' οὗτος ὁ 297
ἱερεὺς φλαμέντας καὶ πιλοφορεῖ μόνος αἰεὶ, τῶν ἄλλων
ἱερέων ἐν μόναις πιλοφορούντων ταῖς ἱερουργίαις.
Κίννας δ' ἐς Καπύην τραπόμενος, ἐνθα Ῥωμαίων στρατὸς 298
ἄλλος ἦν, τοὺς τε ἄρχοντας αὐτοῦ καὶ ὅσοι ἀπὸ τῆς
βουλῆς ἐπεδήμουν, ἐθεράπευε καὶ παρελθὼν ὡς ὑπατος
ἐς μέσους τάς τε ῥάβδους καθεῖλεν οἷα ἰδιώτης καὶ
δακρύσας ἔφη· “παρὰ μὲν ὑμῶν, ὧ πολῖται, τὴν ἀρχὴν
τὴνδε ἔλαβον· ὁ γὰρ δῆμος ἐχειροτόνησεν· ἡ βουλὴ δ'
ἀφείλετό με χωρὶς ὑμῶν. καὶ τάδε παθὼν ἐν οἰκείοις 299
κακοῖς ὑπὲρ ὑμῶν ὅμως ἀγανακτῶ· τί γὰρ ἔτι τὰς φυ-
λάς ἐν ταῖς χειροτονίαις θεραπεύομεν, τί δὲ ὑμῶν δεό-
μεθα, ποῦ δὲ ἔσεσθε τῶν ἐκκλησιῶν ἢ χειροτονιῶν ἢ
τῶν ὑπατειῶν ἔτι κύριοι, εἰ μὴ βεβαιώσετε μὲν, ἃ δέ-
δοτε, ἀφαιρήσεσθε δ', ὅταν αὐτοὶ δοκιμάσῃτε.” ταῦτ' 300
εἰπὼν ἐς ἐρέθισμα καὶ πολλὰ περὶ αὐτοῦ κατοικτισά-
μενος τὴν τε ἐσθῆτα κατέρρηξε καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος
καταθορῶν ἔρριπεν αὐτὸν ἐς μέσους καὶ ἔκειτο ἐπὶ
πλεῖστον, ἕως ἐπικλασθέντες ἀνέστησάν τε αὐτὸν καὶ
καθίσαντες αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τάς τε ῥάβδους ἀν-

1 καταλιπόντα <όντα> ὑπατον ci. Mend., sed. cf. § 328. 449, Iber. c. 83 (ἰδιώτης), Hann. c. 3 (ἔτι παῖς). Etiam apud adiectiva totiens desideratur, ut addi non liceat, cf. I § 272, II § 464. 507, Iber. c. 94 (ἄριστος) etc., v. etiam I § 147, II § 191 et ad I § 183. 350, II § 29; possis <καίπερ> ὑπατον 3 μερόλλαν O (B fere const.) 5 φλαμέντας] φλάμεν διὰ λῆς ci. Bk. 7 sq. ἄλλος στρατὸς V 10 ἐς μέσον b 18 ἀφαιρεθήσεσθε i 19 αὐτοῦ Bi, αὐτοῦ, ut videtur, V 21 αὐτὸν B, ἑαυτὸν V, αὐτὸν, ut videtur, i 23 τε post τάς om. O

87 a. C.

- 301 ἔσχον καὶ θαρρεῖν οἷα ὑπατον ἐκέλευον καὶ σφᾶς ἄγειν
 302 ἔφ' ὃ τι χορήσοι. τῆς δ' ἀφορμῆς εὐθύς οἱ ἄρχοντες
 303 αὐτῶν ἐπέβαινον καὶ ὤμνον τῷ Κίννα τὸν ὄρκον τὸν
 στρατιωτικόν, καὶ τοὺς ὑφ' αὐτὸν ἕκαστος ἐξώρκον.
 304 ὃ δ', ἐπεὶ οἱ ταῦτα εἶχεν ἀσφαλῶς, ἐπὶ τὰς συμμαχίδας
 πόλεις διέθει καὶ ἠρέθιζε κἀκείνους, ὥς διὰ τοῦσδε
 305 μάλιστα τὴν συμφορὰν αὐτῷ γενομένην· οἱ δὲ χορή-
 ματά τε αὐτῷ καὶ στρατιὰν συνετέλουν· καὶ πολλοὶ καὶ
 τῶν ἐν Ῥώμῃ δυνατῶν ἕτεροι πρὸς αὐτὸν ἀφικνοῦντο,
 οἷς ἀπήρεσκεν ἢ τῆς πολιτείας εὐστιάθεια.
 306 καὶ Κίννας μὲν ἀμφὶ ταῦτ' ἐρίγνετο, Ὀκτάουιος δὲ
 καὶ Μερόλας οἱ ὑπατοὶ τὸ μὲν ἄστν τάφροις καὶ τει-
 χῶν ἐπισκευαῖς ὠχύρουν καὶ μηχανήματα ἐφίστανον,
 ἐπὶ δὲ στρατιὰν ἔς τε τὰς ἐτέρας πόλεις τὰς ἔτι σφῶν
 κατηκόους καὶ ἔς τὴν ἀρχοῦ Γαλατίαν περιέπεμπον
 Γναῖον τε Πομπήιον, ἀνθύπατον ὄντα καὶ στρατευ-
 μάτων περὶ τὸν Ἰόνιον ἠγρούμενον, ἐκάλουν κατὰ σπου-
 304 δὴν ἐπικουρεῖν τῇ πατρίδι. ὃ δ' ἦλθε καὶ πρὸς ταῖς 6
 Κολλίναις πύλαις ἐστρατοπέδευσε· καὶ ὁ Κίννας ἐπελ-
 305 θὼν αὐτῷ παρεστρατοπέδευε. Γάιος δὲ Μάριος τού- 20
 των πνυθόμενος ἔς Τυρρηλίαν κατέπλευσεν ἅμα τοῖς
 συνεξελαθεῖσι καὶ θεράπουσιν αὐτῶν ἐπελθοῦσιν ἀπὸ
 306 Ῥώμης, ἔς πεντακοσίους μάλιστα πον γερονόσι. ὄντων

1 οἷα ὑπατον ante vel post σφᾶς transponi maluit Mend.
 3 αὐτῶν om. i 7 αὐτῷ Οἱ, corr. Mend. 8 καὶ στρατιὰν
 om. i 9 ἕτεροι, quod Mend. videtur suspectavisse, non vertit
 C 15 λατίαν O 16 sq. στρατευμάτων Οἱ, § 283 exstat στρατοῦ;
 ne στρατεύματος conicias, cf. III § 322 τῷ ἰδίῳ στρατῷ, § 324
 τῶν προτέρων στρατῶν 17 ἐκάλουν] ἐκέλευον ci. Mend., sed
 cf. Zonar. 9, 10, 6 18 πρὸς] περὶ i 20 παρεστρατοπέδευσεν
 maluit Mend.; h. l. fort. recte

23 ἔς πεντακοσίους μάλιστα πον γεγ.] mille secundum Plut.
 Mar. c. 41, qui tamen addit Numidas (cf. Gran. Licin. ed.
 Flemisch p. 16)

δ' ἔτι καὶ κόμης ἔμπλεως ἐπήει τὰς πόλεις, οἰκτρὸς
 ὀφθῆναι· μάχας τε καὶ τρόπαια αὐτοῦ Κιμβρικὰ καὶ
 ξὺς ὑπατείας ὑπερεπαίρων καὶ περὶ τῆς χειροτονίας
 σφόδρα αὐτοῖς ἐπιθυμοῦσιν ἐπαγγελλόμενός τε καὶ πι-
 5 στὸς εἶναι δοκῶν, συνήγαγε Τυρρηνῶν ἑξακισχιλλούς
 καὶ ἐς Κίνναν διῆλθεν ἄσμένως αὐτὸν ἐπὶ κοινωνίᾳ τῶν
 παρόντων δεχόμενον. ὥς δὲ ἀνემίχθησαν, ἐστρατοπέ- 307
 δευον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριος ἐς τρία διαιρε-
 θέντες, Κίννας μὲν καὶ Κάρβων σὺν αὐτῷ τῆς πόλεως
 10 ἀντικρύν, Σεργώριος δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν ἄνω καὶ Μάριος
 πρὸς τῇ θαλάσῃ, ξευγνύντες οἶδε τὸν ποταμὸν καὶ
 γεφυροῦντες, ἵνα τὴν πόλιν ἀφέλοινο τὴν σιταγω-
 γίαν. Μάριος δὲ καὶ Ὅστια εἶλε καὶ διήρπαξε, καὶ 308
 Κίννας ἐπιπέμψας Ἀρίμινον κατέλαβε, τοῦ μὴ τινα
 15 στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν ἐπελθεῖν ἐκ τῆς ὑπηκόου Γαλα-
 8 τίας. οἱ δὲ ὑπατοὶ δεδιότες καὶ στρατιᾶς ἄλλης δεόμε- 309
 νοι Σύλλαν μὲν οὐκ εἶχον καλεῖν ἐς τὴν Ἀσίαν ἤδη
 πεπερακότα, Καικίλιον δὲ Μέτελλον, τὰ λείψανα τοῦ
 συμμαχικοῦ πολέμου πρὸς Σαννίτας διατιθέμενον, ἐκέ-
 20 λευον ὅπῃ δύναιτο εὐπρεπῶς διαλυσάμενον ἐπικουρεῖν
 τῇ πατρίδι πολιορκουμένῃ. οὐ συμβαίνοντος δὲ Σαν- 310

1 οἰκτρῶς, suprascr. ος a m. 1, V 2 αὐτοῦ Bi (V?)
 6 sq. ἐπὶ κοινωνίᾳ τῶν παρόντων] ἐπὶ κοινωνίᾳ πραγμάτων Plut.
 Sertor. c. 5 8 τοῦ Τιβέριος deleri mavult Loesch p. 32
 13 et § 405 Ὅστια Οἱ, Ὅστια scribi iussit Dessau C. I. L. XIV p. 4
 adn. 3, probabiliter, cf. Boiss. ad Cass. D. 36, 22, 2 διήρπαξε
 maluit Mend., inut., cf. praef. 14 Ἀρίμινον, ut saepius, Οἱ,
 quod defendebat Büttner-Wobst, Jahrb. f. cl. Philol. 139 (1889)
 p. 145 sq., perperam. Vat. 141 in Hannib. c. 12, item O hic
 illic veram formam servaverunt 15 ἐς om. i 19 διατιθέ-
 μενον πρὸς Σαννίτας V

7 sqq. de re cf. Richter (v. ad § 257) p. 20 sq. contra Jordan,
 Topogr. I, 1 p. 243 adn. 80 21 οὐ συμβαίνοντος etc.] cf. Cass.
 D. fr. 102, 7 ed. Boiss. (vol. I p. 345) et Gran. Licin. ed. Flemisch
 p. 20 sq.

87 a. C.

- νίταις ἐς ἃ ἦτουν τοῦ Μετέλλου, ὁ Μάριος αἰσθόμενος συνέθετο τοῖς Σαυνίταις ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἦτουν παρὰ τοῦ Μετέλλου. ὧδε μὲν δὴ καὶ Σαυνῖται Μαρίῳ συν-
 311 ἐμάχουν· Κλαύδιον δὲ Ἄππιον χιλίαρχον, τειχοφυλακοῦντα τῆς Ῥώμης τὸν λόφον τὸν καλούμενον Ἰάνουκλον, εὖ ποτε παθόντα ὑφ' ἑαυτοῦ, τῆς εὐεργεσίας ἀναμνήσας ὁ Μάριος ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθεν, ὑπανοιχθείσης αὐτῷ πύλης περὶ ἔω, καὶ τὸν Κίνναν ἐσεδέξατο.
 312 ἄλλ' οὗτοι μὲν αὐτίκα ἐξεώσθησαν Ὀκταουίου καὶ Πομπηίου σφίσιν ἐπιδραμόντων· κεραννῶν δὲ πολλῶν ἐς τὸ τοῦ Πομπηίου στρατόπεδον καταρραγέντων ἄλλοι τε τῶν ἐπιφανῶν καὶ ὁ Πομπήιος ἀπώλετο.
 313 Μάριος δ' ἐπεὶ τῆς ἀγορᾶς τῆς ἔκ τε θαλάσσης καὶ ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ φερομένης κατέσχευεν, ἐπὶ τὰς ἀγχοῦ τῆς Ῥώμης πόλεις διετρόχαζεν, ἔνθα σῖτος ἦν τοῖς Ῥωμαίοις προσεσφρευμένος. ἄφνω δὲ τοῖς φρουροῦσιν αὐτὸν ἐπιπίπτων εἴλε μὲν Ἄντιον καὶ Ἀρικίαν καὶ Λανούβιον καὶ ἄλλας πόλεις, ἔστιν ἃ καὶ προδιδόν-
 314 των τινῶν· ὥς δὲ καὶ τῆς κατὰ γῆν ἐκράτησεν ἀγορᾶς, εὐθαρσῶς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην αὐτίκα διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς καλουμένης Ἀππίας, πρὶν τινα αὐτοῖς
 315 ἀγορὰν ἄλλην ἐτέρωθεν ἀχθῆναι. τοῦ δ' ἄστεος ἑκατὸν σταδίους αὐτός τε καὶ Κίννας καὶ οἱ στρατηγοῦντες αὐτοῖς Κάρβων τε καὶ Σερτώριος ἀποσχόντες ἐστρατο-

6 ὑπ' αὐτοῦ V 8 unaque Cinnam introducit C, unde ἐπεισεδέξατο ci. Schw.; potuit etiam ἐσεδέξατο <ἄμα> 17 αὐτὸν] αὐτὰς exspectavit Mend. 18 λανούβιον Oi, Λανούουιον scr. Bk. et Mend. ἔστιν ἄς ci. Bk. 20 αὐτίκα] iterum C, i. e. αὐτίς, quod probavit Mend. At illud defenditur verbis πρὶν—ἀχθῆναι 23 συστρατηγοῦντες ci. Mend., inut.

7 ἐς τὴν πόλιν i. e. ἐς τὸ Ἰάνουκλον, cf. Richter (v. ad § 257) p. 20 10 sqq. de re cf. Klebs (v. ad § 258) p. 14 sqq.

πέδευσαν, Ὀκταουίου καὶ Κράσσου καὶ Μετέλλου περὶ
τὸ ὄρος τὸ Ἀλβανὸν αὐτοῖς ἀντικαθημένων καὶ τὸ
μέλλον ἔσσεσθαι περιβλεπομένων, ἀρετῇ μὲν ἔτι καὶ
πλήθει νομιζομένων εἶναι κρειττόνων, ὀκνούντων δ'
5 ὑπὲρ ὅλης ὀξέως κινδυνεῦσαι τῆς πατρίδος διὰ μάχης
μιᾶς. ὥς δὲ περιπέμψας ὁ Κίννας περὶ τὸ ἄστυ κήρυ- 316
κας ἐδίδου τοῖς ἐς αὐτὸν αὐτομολοῦσι θεράπουσιν ἑλευ-
θερίαν, κατὰ πλῆθος ἡντομόλουν αὐτίκα· καὶ ἡ βουλή
ταραττομένη καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ, εἰ βραδύνειεν ἡ σιτο-
10 δεία, παρὰ τοῦ δήμου προσδοκῶσα μετέπιπτε τῇ γνώμῃ
καὶ πρέσβεις περὶ διαλύσεων ἐς τὸν Κίνναν ἔπεμπον.
ὁ δὲ αὐτοὺς ἤρετο, πότερον ὥς πρὸς ὕπατον ἔλθοιεν 317
ἢ πρὸς ιδιώτην. ἀπορησάντων δ' ἐκείνων καὶ ἐς τὸ
ἄστυ ἐπανελθόντων, πολλοὶ καὶ τῶν ἑλευθέρων ἤδη
15 κατὰ πλῆθος πρὸς τὸν Κίνναν ἐξεπήδων, οἱ μὲν περὶ
τῷ λιμῷ δεδιότες, οἱ δὲ πρὸ πολλοῦ τὰ ἐκείνων αἰρού-
μενοι καὶ τὴν ῥοπὴν τῶν γιγνομένων περιμένοντες.
ὁ Κίννας δ' ἤδη καταφρονητικῶς τῷ τείχει ἐπλησίαζε 318
καὶ ἀποσχὼν ὅσον βέλους ὁρμὴν ἐστρατοπέδευεν, ἀπο-
0 ρούντων ἔτι καὶ δεδιότων καὶ ὀκνούντων ἐπιχειρεῖν
αὐτῷ τῶν ἀμφὶ τὸν Ὀκτάουιον διὰ τὰς αὐτομολίας τε
καὶ διαπρεσβεύσεις. ἡ δὲ βουλή πάνν μὲν ἀποροῦσα 319
καὶ δεινὸν ἡγουμένη Λεύκιον Μερόλαν, τὸν ἱερέα τοῦ
Διός, ὑπατεύοντα ἀντὶ τοῦ Κίννα καὶ οὐδὲν ἐς τὴν
5 ἀρχὴν ἀμαρτόντα ἀφελέσθαι, ἤκουσα δ' ὁμῶς ὑπὸ τῶν

4 νομιζόντων ci. Mend. 7 αὐτὸν maluit idem 11 περὶ]
ὑπὲρ i 12 ἤρετο πότερον ὥς Musgr., πότερον, ἤρετο, ὥς Schw.,
πρότερον ἤρετο ὥς Oi; πρότερον ἤρετο <εἰ> ὥς H. Steph., et
ita vertit C 16 sq ἡρημένοι et περιμένιντες ci. Mend., non
recte, cf. praeft. 22 περιπρεσβεύσεις i 24 sq. οὐδὲν ἀμαρ-
τόντα τὴν ἀρχὴν ἀφελέσθαι ci. Musgr., item vertit C; at tradita
sunt ex Appiani usu dicendi 25 ὑπὸ] ἐπὶ

87 a. C.

συμφορῶν αὐτοῖς ἐς τὸν Κίνναν τοὺς πρέσβεις ἔπεμ-
 320 πεν ὥς πρὸς ὑπάτον. οὐδέν τε χρηστὸν ἔτι προσδοκῶν-
 τες τοῦτο μόνον ἤτουν, ἐπομόσαι σφίσι τὸν Κίνναν
 321 φόνον οὐκ ἐργάσεσθαι. ὃ δὲ ὁμόσαι μὲν οὐκ ἠξίωσεν,
 ὑπέσχετο δὲ καὶ ὧδε ἐκὼν οὐδενὶ σφαγῆς αἷτιος ἔσε-
 σθαι. Ὀκταούριον δ' ἤδη περιοδεύσαντα καὶ κατ' ἄλλας
 πύλας ἐς τὴν πόλιν ἐσελθόντα ἐκέλευεν ἐκστῆναι τοῦ
 322 μέσου, μὴ τι καὶ ἄκοντος αὐτοῦ πάθῃ. ὃ μὲν δὴ
 ταῦτ' ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ, καθάπερ ὑπάτος, τοῖς πρέ-
 σβεσιν ἄνωθεν ἀπεκρίνατο· Μάριος δ' αὐτῷ παρεστῶς 10
 παρὰ τὸν θρόνον ἡσύχαζε μὲν, ἐδήλου δὲ τῇ δριμύ-
 323 τητι τοῦ προσώπου, πόσον ἐργάζεται φόνον. δεξαμένης
 δὲ ταῦτα τῆς βουλῆς καὶ καλούσης ἐσελθεῖν Κίνναν
 τε καὶ Μάριον (ἦσθοντο γὰρ δὴ Μαρίου μὲν εἶναι
 τὰ ἔργα τάδε πάντα, Κίνναν δ' αὐτοῖς ἐπιγράφεσθαι), 15
 σὺν εἰρωνείᾳ σφόδρα ὁ Μάριος ἐπιμειδίων εἶπεν οὐκ
 324 εἶναι φυγάσιν εἰσόδους. καὶ εὐθύς οἱ δήμαρχοι τὴν
 φυγὴν αὐτῷ τε καὶ ὅσοι ἄλλοι κατὰ Σύλλαν ὑπάτον
 ἐξελέηλαντο, ἐψηφίσαντο λελύσθαι.
 325 οἳ μὲν δὴ δεχομένων αὐτοὺς σὺν δέει πάντων ἐσ-
 ἤεσαν ἐς τὴν πόλιν, καὶ τὰ τῶν ἀντιπρᾶξαι σφίσι δο-
 326 κούντων ἀκωλύτως πάντα διηρπάζετο· Ὀκταοῦριον δὲ
 Κίννας μὲν καὶ Μάριος ὄρκους ἐπεπόμφεσαν, καὶ θῦται
 καὶ μάντις οὐδὲν πείσεσθαι προύλεγον, οἳ δὲ φίλοι
 φυγεῖν παρήνουν. ὃ δ' εἰπὼν οὔποτε προλείψειν τὴν 25
 πόλιν ὑπάτος ὢν ἐς τὸ Ἰάνουκλον, ἐκστάς τοῦ μέσου,

1 τοὺς del. Nauck et Mend., at intellege τοὺς αὐτοὺς
 πρέσβεις, cf. § 316 4 ἐργάσεσθαι B, ἐργάσασθαι Vi
 8 αὐτοῦ Oi, corr. Mend. 25 φυγὴν ab 26 ἐς τὸν
 Ἰάν. a; de forma nominis v. Jordan, Topogr. I, 1 p. 197
 adn. 75

διήλθε μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ τινος ἔτι καὶ στρα-
 τοῦ ἐπὶ τε τοῦ θρόνου προυκάθητο, τὴν τῆς ἀρχῆς
 ἐσθῆτα ἐπικείμενος, ῥάβδων καὶ πελέκεων ὥς ὑπάτω
 περικειμένων. ἐπιθέοντος δ' αὐτῷ μετὰ τινων ἱππέων 327
 Κηρσωρίνου καὶ πάλιν τῶν φίλων αὐτὸν καὶ τῆς
 παρεστώσης στρατιᾶς φυγεῖν παρακαλούντων καὶ τὸν
 ἱππον αὐτῷ προσαγαρόντων, οὐκ ἀνασχόμενος οὐδὲ
 ὑπαναστῆναι τὴν σφαγὴν περιέμενε. ὁ δὲ Κηρσωρίνος 328
 αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐκτεμὼν ἐκόμισεν ἐς Κίνναν, καὶ
 ἐκρεμάσθη πρὸ τῶν ἐμβόλων ἐν ἀγορᾷ πρώτου τοῦδε
 ὑπάτου. μετὰ δ' αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἀναιρουμένων 329
 ἐκρήμναντο αἱ κεφαλαί, καὶ οὐ διέλειπεν ἔτι καὶ τόδε
 τὸ μύσος, ἀρξάμενόν τε ἀπὸ Ὀκταουλου καὶ ἐς τοὺς
 ἔπειτα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀναιρουμένους περιὼν. ζητη- 330
 ταὶ δ' ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτίκα ἐξέθεον τοὺς τε ἀπὸ
 τῆς βουλῆς καὶ τῶν καλουμένων ἱππέων, καὶ τῶν μὲν
 ἱππέων ἀναιρουμένων λόγος οὐδεὶς ἔτι μετὰ τὴν ἀναί-
 ρεσιν ἐγίγνετο, αἱ δὲ τῶν βουλευτῶν κεφαλαὶ παῖσαι
 προυτίθεντο πρὸ τῶν ἐμβόλων. αἰδῶς τε θεῶν ἢ νέ- 331
 μεσις ἀνδρῶν ἢ φθόρου φόβος οὐδεὶς ἔτι τοῖς γιγνο-
 μένοις ἐπῆν, ἀλλὰ ἐς ἔργα ἀνήμερα καὶ ἐπὶ τοῖς ἔργοις
 ἐς ὄψεις ἐτρέποντο ἀθεμίστους, κτεινύντες τε ἀνηλεῶς

7 προσαγόντων cum i scr. Mend. 9 ἀποτεμὼν i, quod
 recipi voluit Cob. p. 212, sed cf. § 435, Iber. c. 94 extr., v.
 etiam ad § 65 11 ὑπάτου <γενομένου> ci. Mend., sed cf.
 ad § 296 12 διέλειπεν ci. Mend., v. praef. 13 τε] δὴ ci.
 Mend., bene 15 ἐχθροὺς videtur suspectum; ἀποθανουμένων
 vel sim ci. Mend., ἀνδρας ego ex § 272 16 sq. καὶ τῶν μὲν ἱππ.
 ἀναιρ. om. i 17 ἀναιρουμένων Mend. putavit molestum
 20 ἀνδρῶν] ἀνθρώπων ci. Cob. p. 213, sed cf. II § 560. 605,
 Lib. c. 57; est imitatio HomERICA; ἀνθρώπων quidem legitur
 Samn. 4, 4, Lib. c. 57 extr., c. 62, IV § 39 22 κτεινύντες
 ab, κτεινύντες d ἀνηλεῶς] νηλεῶς i

87a. C.

καὶ περιτέμνοντες αὐχένας ἀνδρῶν ἤδη τεθνεώτων
καὶ προτιθέντες τὰς συμφορὰς ἐς φόβον ἢ κατάπληξιν
ἢ θεὰν ἀθέμιστον.

- 332 Γάιος μὲν δὴ Ἰούλιος καὶ Λεύκιος Ἰούλιος, δύο ἄλλήλοιν ἀδελφῶ, καὶ Ἀτίλιος Σερρανὸς καὶ Πούπλιος
Λέντλος καὶ Γάιος Νεμετώριος καὶ Μᾶρκος Βαίβιος ἐν
ὁδῷ καταληφθέντες ἀνηρέθησαν, Κράσσος δὲ μετὰ τοῦ
παιδὸς διωκόμενος τὸν μὲν υἱὸν ἔφθασε προανελεῖν,
333 αὐτὸς δ' ὑπὸ τῶν διωκόντων ἐπανηρέθη. τὸν δὲ ῥή-
τορα Μᾶρκον Ἀντώνιον ἔς τι χωρὶον ἐκφυγόντα ὁ
γεωργὸς ἐπικρύπτων καὶ ξενίζων ἐς πανδοκεῖον ἔπεμψε
τὸν θεράποντα σπουδαιότερον τοῦ συνήθους οἶνον
334 πριάσθαι· καὶ τοῦ καπήλου, τί δὴ σπουδαιότερον αἰτοίη,
πυθομένου, ὁ μὲν θεράπων ἐψιθύρισε τὴν αἰτίαν καὶ
πριάμενος ἐπανῆλθεν, ὁ δὲ κάπηλος αὐτίκα ἔθει Μα-
ρίῳ τοῦτο δηλώσων, καὶ ὁ Μάριος, ἐπεὶ τε ἤκουσεν,
ὑφ' ἡδονῆς ἀνέδραμεν ὥς αὐτὸς ὁρμήσων ἐπὶ τὸ ἔρ-
335 γον. ἐπισχόντων δ' αὐτὸν τῶν φίλων χιλίαρχος ἀπο-

2 sq. offendit Musgr., Mend. aut φόβον aut κατάπληξιν super-
vacaneum et ἀθέμιστον male repetitum putavit; φόβον καὶ
καταπλ. ci. Schenkl p. 175, inut. 4 sq. verba δύο ἄλλήλοιν

ἀδελφῶ in libris post Σερρανὸς collocata transposuit Schw.

5 ἄλλήλων, οἶν supraser. a m. 1, V ἀτίλλιος B, Attilius C
ἔρρανος O, ἐρράνος, ut videtur, i, Eranus C, corr. Schw.

6 νεμεστορίος i, Nemistorius C βέβιος Oi 11 πανδο-
χεῖον i 12 σπουδαιότερον: 'meliorem vini notam', cf. Plut.
Mar. c. 44

4 sq. cf. Klebs (v. ad § 258) p. 9 sq. 6 C. Numitorius vi-
detur idem esse atque qui nominatur in S. C. Adramytteno
(cf. Mommsen, Ephem. epigr. 4 (1881) p. 219) et in nummo
156 apud Mommsen, R. Münzw. p. 550 sq. 7 sqq. Κράσ-
σος etc.] de errore Appiani cogitat Klebs p. 11, cf. Liv.
epit. 80

σταλεις στρατιώτας ἐς τὸ οἶκημα ἀνέπεμψεν, οὓς ὁ Ἀντώνιος ἡδὺς ὦν εἰπεῖν κατεκλήλει λόγοις μακροῖς, οἰκτιζόμενός τε καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα διεξιὼν, ἕως ὁ χιλιάρχος ἀπορῶν ἐπὶ τῷ γιγνομένῳ αὐτὸς ἀνέδραμεν ἐς τὸ οἶκημα καὶ τοὺς στρατιώτας εὐρῶν ἀκροωμένους ἔκτεινε τὸν Ἀντώνιον ῥήτορεύοντα ἔτι καὶ τὴν κεφαλὴν ἔπεμψε τῷ Μαρῷ. Κορνοῦτον δὲ ἐν καλύβαις 336 κρυπτόμενον οἱ θεράποντες εὐμηχάνως περιέσωσαν· νεκρῷ γὰρ περιτυχόντες σώματι πυρὰν τε ἔνησαν καὶ τῶν ζητητῶν ἐπιόντων ἄψαντες τὴν πυρὰν ἔφασαν τὸν δεσπότην καίειν ἀπαγξάμενον. ὁ μὲν δὴ πρὸς τῶν 337 θεραπόντων περισέσωστο, Κόιντος δὲ Ἀγχάριος Μάριον ἐν τῷ Καπιτωλίῳ μέλλοντα θύσειν ἐφύλαττεν, ἐλπίζων οἱ τὸ ἱερὸν διαλλακτήριον ἔσεσθαι. ὁ δ' ἀρχόμενος τῆς θυσίας προσιόντα τὸν Ἀγχάριον καὶ προσ- αγορεύοντα αὐτίκα ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τοῖς παρεστῶσι προσέταξεν ἀνελεῖν. καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ τοῦδε καὶ Ἀντω- 338 νίου τοῦ ῥήτορος καὶ τῶν ἄλλων ὑπάτων ἢ στρατηγῶν γεγονότων ἐν ἀγορᾷ προυτέθησαν. ταφήν τε οὐδενὶ ἔξιην ἐπενεγκεῖν ἐς οὐδένα τῶν ἀναιρουμένων, ἀλλ' οἰωνοὶ καὶ κύνες ἄνδρας τοιούσδε διεσπάσαντο. πολὺς 339

1 ἀνέπεμψεν] Plut. Mar. c. 44: οἱ στρατιῶται διὰ κλιμάκων ἀναβάντες et paulo post ἀναβὰς ὁ Ἄνριος (i. e. ὁ χιλιάρχος) 7 κορνοῦτον Oī, vera forma III § 381 ἐν καλύβαις] noli offendere in plurali 9 ex Plut. Mar. c. 43 extr. fortasse aliquid post σώματι excidisse ci. Mend., non recte, opinor 17 <ῆ> Ἀντωνίου et 18 <αί> τῶν ci. Mend., contra usum Appiani, cf. ad § 351

7 est M. Caecilius Cornutus sec. Borghesi I p. 465 12 de Q. Anchario cf. Wehrmann, Fasti praet. p. 27, Dittenberger, Syll. inscr. graec.² n. 330, 26 et adn. 14 (v. etiam Klebs apud Pauly-Wissowa, Realenc. I, 2 p. 2102)

87a. C.

- δὲ καὶ ἄλλος ἦν τῶν στασιωτῶν φόνος ἐς ἀλλήλους
 ἀνεύθυνος καὶ ἐξελάσεις ἐτέρων καὶ δημεύσεις περι-
 ουσίας καὶ ἀρχῆς ἀφαιρέσεις καὶ ἀνατροπαὶ τῶν ἐπὶ
 340 Σύλλα τεθέντων νόμων. αὐτοῦ τε Σύλλα φίλοι πάν-
 τες ἀνηροῦντο, καὶ ἡ οἰκία κατεσκάπτετο, καὶ ἡ περι-
 ουσία δεδήμευτο, καὶ πολέμιος ἐψηφίζετο· τὸ δὲ γύναιον
 καὶ ἡ γενεὰ ζητούμενοι διέφυγον. ὅλως τε οὐδὲν ἀπὴν
 ἀθρόων τε καὶ ποικίλων κακῶν.
- 341 ἐπὶ δὲ τούτοις, ἐς ὑπόκρισιν ἀρχῆς ἐννόμου μετὰ
 τοσοῦσδε φόνους ἀκρίτους, ὑπεβλήθησαν κατήγοροι
 τῷ τε ἱερεῖ τοῦ Διὸς Μερόλα, κατ' ὀργὴν ἄρα τῆς
 ἀρχῆς, ἣν Κίρναν οὐδὲν ἀδικῶν διεδέδεκτο, καὶ Λου-
 τατίῳ Κάτλῳ, τῷ Μαρίου περὶ τὰ Κιμβρικά συνάρχῳ,
 περισώθεντι μὲν ἐκ Μαρίου πάλαι, ἀχαρίστῳ δ' ἐς
 342 αὐτὸν καὶ πικροτάτῳ περὶ τὴν ἐξέλασιν γενομένῳ. οὗτοι
 μὲν δὴ φυλλασσόμενοι τε ἀφανῶς καὶ τῆς κυρίας ἡμέ-
 ρας ἐπελθούσης ἐς τὴν δίκην ἀνακαλοῦμενοι (τετράκις
 δὲ ἐχρῆν κηρυττομένους ἐν ὠρισμένοις ὥρῳ διαστή-
 μασιν ἀλῶναι), Μερόλας μὲν τὰς φλέβας ἐνέτεμεν ἑαυ-
 τοῦ, καὶ πινάκιον αὐτῷ παρακείμενον ἐδήλου, ὅτι κόπτων
 τὰς φλέβας τὸν πῖλον ἀποθοῖτο (οὐ γὰρ ἦν θεμιτὸν
 ἱερέα περικείμενον τελευτᾶν), Κάτλος δ' ἐν οἰκῇματι

1 ἐς ἀλλήλους] *adversus innocentes* C, unde ci. Mend. ἐς
 ἀναιτίους vel sim., sed refer ἐς ἀλλήλους ad ἀνεύθυνος 2 ἐξε-
 λεύσεις O 3 sq. ἐπὶ Σύλλα] cf. Iber. c. 44 φόρους ἤτει τοὺς
 ὀρισθέντας ἐπὶ Γράκχον 5 κατέσκαπτο V 6 δεδήμευτο]
 ἐδημεύετο ci. Schw., malim δ' ἐδημεύετο <αὐτὸς> πολέμιος cum
 Schw. maluit Mend.; contra Kratt p. 37 sq. 7 ἔφυγον i
 13 περι] παρὰ ci. Mend. 15 ἐξέλευσιν O 17 τετράκι B (V?)
 et, ut videtur, i, corr. Bk. 18 κηρυττομένοις i ὥρῳ]
 ἡμερῶν ci. Schw., bene 20 περικείμενον i

νεοχρίστῳ τε καὶ ἔτι ὕμνῳ καίων ἄνθρακας ἐκὼν ἀπ-
 ἐπύλην. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ἀπέθανον, θεράποντες δ' 343
 ὅσοι κατὰ τὸ κήρυγμα πρὸς Κίνναν ἐκδραμόντες ἐλεύ-
 θεροι γεγέννητο καὶ αὐτῷ Κίννα τότε ἐστρατεύοντο,
 ταῖς οἰκλαῖς ἐπέτρεχον καὶ διήρπαζον, ἀναιροῦντες ἅμα
 οἷς περιτύχοιεν· οἱ δὲ αὐτῶν καὶ τοῖς σφετέροις δεσπό-
 ταις μάλιστα ἐπεχείρουν. Κίννας δ' ἐπεὶ πολλάκις 344
 αὐτοῖς ἀπαγορεύων οὐκ ἔπειθε, Γαλατῶν στρατιὰν
 αὐτοῖς ἔτι νυκτὸς ἀναπαυομένοις περιστήσας διέφθειρε
 πάντας.

οἱ μὲν δὴ θεράποντες δίκην ἀξίαν ἔδοσαν τῆς ἐς δε- 345
 σπότας πολλάκις ἀπιστίας· τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους ὕπατοι 86 a. C.
 μὲν ἦρηντο Κίννας τε αὐθις καὶ Μάριος ἑβδομον, ᾧ
 μετὰ φυγὴν καὶ ἐπικήρυξιν, εἴ τις ὥς πολέμιον ἀνέλοι,
 τὸ μάντευμα ὅμως ἀπήντα τὸ τῶν ἐπὶ νεογνῶν αἰτῶν.
 ἀλλ' οὗτος μὲν πολλὰ καὶ δεινὰ ἐς Σύλλαν ἐπινοῶν 346
 τοῦ πρώτου μηνὸς τῆς ἀρχῆς ἀπέθανε, καὶ Οὐαλέριον
 Φλάκκον ὃ Κίννας ἐλόμενος ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν
 ἐξέπεμψε, ἀποθανόντος δὲ καὶ Φλάκκον Κάρβωνα
 εἵλετο συνάρχειν ἐαυτῷ· Σύλλας δ' ἐπέβη τῆς ἐπὶ τοὺς 347
 ἔχθρους ἐπανόδου τὰ ἐς Μιθριδάτην πάντ' ἐπιταχύνας, 85 a. C.
 ὅς μοι προείρηται, καὶ ἔτεσιν οὐδ' ὅλοις τρισὶν ἐκκαί-
 δεκα μὲν ἀνδρῶν μυριάδας κατακανών, τὴν δὲ Ἑλλάδα
 καὶ Μακεδονίαν καὶ Ἰωνίαν καὶ Ἀσίαν καὶ ἄλλα ἔθνη

3 ὅσοι <τε> ci. Mend.

4 αὐτῷ] τῷ ci. Musgr., malim

leleri Κίννα, nisi forte App. voluit dicere 'ipsi Cinnae'; hoc pro-

rans καὶ <Μαρίῳ καὶ> αὐτῷ Κίννα ci. Keil τότε Musgr.,

ἵτε Bi, ὅσοι τὲ V; ἐγεγέννητο καὶ Μαρίῳ ὅσοι ἐστρατεύοντο ci.

Mend., collatis, ut videtur, Plut. Mar. c. 44 extr., Sertor. c. 5

extr. 9 αὐτοῖς ante ἔτι fort. delendum 11 sq. <τοὺς>

δεσπότας ci. Mend., sed cf. ad § 84 12 πολλάκις om. C,

usp. Musgr., πολλῆς ci. Mend., sed bene habet 15 τὸ ante

ων om. i

85a.C.

- πολλά, ὅσα Μιθριδάτης προειλήφει, ἐς Ῥωμαίους ἀνα-
 λαβὼν αὐτόν τε τὸν βασιλέα τὰς ναῦς ἀφελόμενος
 καὶ ἐς μόνην τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐκ τοσῶνδε κατα-
 κλείσας, ἐπανήει στρατὸν ἄγων εὖνουν οἱ καὶ γεγυμνα-
 348 σμένον καὶ πολὺν καὶ τοῖς γεγονόσιν ἐπηρομένον. ἦγε
 δὲ καὶ νεῶν πλῆθος καὶ χρήματα καὶ παρασκευὴν ἐς
 ἅπαντα ἀξιόλογον, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἦν ἐπίφοβος, ὥστε
 δειμαίνοντες αὐτόν ὃ τε Κάρβων καὶ ὁ Κίννας ἐς ὅλην
 τὴν Ἰταλίαν τινὰς περιέπεμπον, χρήματα καὶ στρατιὰν
 καὶ σῖτον αὐτοῖς ἀθροίζειν, τοὺς τε δυνατοὺς συνουσί-
 αῖς ἀνελάμβανον καὶ τῶν πόλεων ἠρέθιζον μάλιστα
 τὰς νεοπολιτίδας, ὥς δι' αὐτὰς ὄντες ἐν τοσῶδε κιν-
 349 δύνου. τὰς τε ναῦς ἐπεσκεύαζον ἀθρόως καὶ τὰς ἐν
 Σικελίᾳ μετεκάλουν καὶ τὴν παράλιον ἐφύλασσαν καὶ
 οὐδὲν ὀξείας οὐδὲ οἶδε παρασκευῆς μετὰ δέους ἅμα
 καὶ σπουδῆς ἐξέλιπον.
- 350 Σύλλας δ' ἐπὶ φρονήματος ἐπέστελλε τῇ βουλῇ περὶ
 τε αὐτοῦ καταλέγων, ὅσα περὶ Λιβύην ἐς Ἰογόρθαν τὸν
 Νομάδα ἔτι ταμιεύων ἢ ἐπὶ τοῖς Κιμβρικοῖς πρε-
 σβεύων ἢ Κιλικίας ἡγούμενος ἢ ἐν τοῖς συμμαχικοῖς
 ἢ ὑπατεύων ἔπραξε, τὰ δ' ἔναγχος ἐς Μιθριδάτην
 ὑπερεπαίρων τε μάλιστα καὶ καταλογιζόμενος αὐτοῖς
 ἀθρόως ἔθνη πολλά, ὅσα Μιθριδάτου γενόμενα Ῥω-
 μαίοις ἀναλάβοι, καὶ οὐδενὸς ἦττον, ὅτι τοὺς ἐξελα-

1 παρελήφει ci. Mend., sine causa 10 αὐτοῖς maluit
 Mend. 11 μάλιστα] μάλλον V 12 sq. κινδύνῳ ci. Nauck,
 inut. 14 ἐφύλαττον B 16 ἐξέλειπον cum H. Steph. vulgo
 17 ἐπὶ φρονήματος <ῶν> ci. Musgr., sed cf. Iber. c. 101, II § 440
 et ad I § 296 17 sq. περὶ τε αὐτοῦ s. αὐτοῦ Οἱ, περὶ ἑαυτοῦ
 Schw., vulgo; servavi anacoluthon (v. § 352 τοῖς δ' ἄλλοις)
 18 ἰογόρθαν h. l. Bi (V?), corr. Mend., cf. Boiss. ad Cass. D.
 fr. 89, 1 19 ἐπὶ τοῖς] ἐν τοῖς ci. Mend., sed cf. § 9, II § 72 etc.
 22 ὑπεραίρων i

θέντας ἐκ Ῥώμης ὑπὸ Κίρνα καταφυγόντας ἐς αὐτὸν
 ὑποδέξαιτο ἀπορομένους καὶ ἐπικουφίζοι τὰς συμφο-
 ρὰς αὐτοῖς. ἀνθ' ὧν ἔφη τοὺς ἐχθροὺς πολέμιον αὐτὸν 351
 ἀναγράφαι καὶ τὴν οἰκίαν ἀνασκάψαι καὶ τοὺς φίλους
 5 ἀνελεῖν, τὴν δὲ γυναικῆ καὶ τέκνα μόλις πρὸς ἑαυτὸν
 διαφυγεῖν. ἀλλ' αὐτίκα καὶ τοῖσδε καὶ τῇ πόλει πάσῃ 352
 τιμωρὸς ἦξεν ἐπὶ τοὺς εἰργασμένους. τοῖς δ' ἄλλοις
 πολίταις τε καὶ νεοπολίταις προύλεγεν οὐδενὶ μέμψε-
 σθαι περὶ οὐδενός. ὧν ἀναγινωσκομένων δέος ἅπαν- 353
 10 τας ἐπείχε, καὶ πρέσβεις ἔπεμπον, οἱ συναλλάξιν αὐτὸν
 τοῖς ἐχθροῖς ἔμελλον καὶ προερεῖν, εἴ τινος ἀσφαλείας
 δέοιτο, τῇ βουλῇ τάχιστα ἐπιστεῖλαι· τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν
 Κίρναν εἰρητο μὴ στρατολογεῖν, ἔστω ἐκεῖνον ἀποκρί-
 νασθαι. οἱ δ' ὑπέσχοντο μὲν ὧδε πράξιν, οἰχομένων 354
 15 δὲ τῶν πρέσβεων ἐς τὸ μέλλον ἑαυτοὺς ἀνεῖπον ὑπάτους
 αὐτίκα, τοῦ μὴ διὰ τὰ ἀρχαιρέσια θᾶττον ἐπανήκειν,
 καὶ τὴν Ἰταλίαν περιούντες στρατιὰν συνῆγον, ἣν ἐς
 Λιβυρλίαν, ὡς ἐκεῖθεν ἀπαντήσοντες τῷ Σύλλᾳ, κατὰ
 19 μέρος ἐπὶ νεῶν διεβίβαζον.
 8 τὸ μὲν δὴ πρῶτον μέρος εὐσταθῶς διέπλευσε· τῷ 355
 δ' ἐξῆς χειμῶν ἐπέπεσε, καὶ ὅσοι τῆς γῆς ἐλαμβάνοντο, 85 a. C.
 εὐθὺς ἐς τὰς πατρίδας διεδίδρασκον ὥς οὐ στρατεύ-
 σοντες ἐκόντες κατὰ πολιτῶν· οἳ τε λοιποὶ πυνθανό-
 μενοι ταῦτ' οὐδ' αὐτοὶ περάσειν ἔτι ἔλεγον ἐς τὴν
 25 Λιβυρλίαν. Κίρνας δ' ἀγανακτῶν ἐς ἐκκλησίαν αὐτοὺς 356

1. 3 αὐτὸν Oi, corr. Mend. 4 κατασκάψαι dubitanter
 ci. Schw., sed cf. § 371 5 καὶ <τὰ> τέκνα ci. Mend., sed
 cf. Büttner-Wobst (v. ad § 308) p. 139, Loesch p. 515, Rader-
 macher, Gött. Gel. Anz. 1899, p. 707 sqq., Völker, Syntax d.
 griech. Papyri. I. Der Artikel. Progr. Münster 1903, p. 20
 13 sq. ἀποκρίνασθαι Bk., ἀποκρίνεσθαι Oi 14 ὧδε] οὕτω a
 16 <αὐτὸν> ἐπανήκειν ci. Keil, non recte, opinor. 19 διεβι-
 βάζοντο Oi, corr. Mend. 21 ἐπελαμβάνοντο V

84 a. C.

ὥς ἐπιπλήξων συνεκάλει· καὶ οἱ σὺν ὀργῇ παρήεσαν
 ὥς ἀμυνόμενοι. τῶν δὲ ῥαβδοφόρων τινὸς ὁδοποιοῦν-
 τος τῷ Κίννα καὶ τινὰ τῶν ἐν ποσὶ πατάξαντος, ἔτε-
 357 ρος ἐκ τοῦ στρατοῦ τὸν ῥαβδοῦχον ἐπάταξε. καὶ Κίννα
 κελεύσαντος αὐτὸν συλλαβεῖν βοή παρὰ πάντων ἀνέστη,
 καὶ λίθων ἦσαν ἐπ' αὐτὸν ἀφέσεις· οἱ δ' ἐγγὺς καὶ τὰ
 358 ξιφίδια ἐπισπάσαντες συνεκέντησαν αὐτόν. οὕτω μὲν
 δὴ καὶ Κίννας ὑπατεύων ἀπέθανε· Κάρβων δ' ἐκ τε
 Λιβυρνίας τοὺς διαπεπλευκότας ἐς αὐτὴν μετεκάλει
 καὶ τὰ γιγνόμενα δεδιὼς ἐς τὴν πόλιν οὐ κατήει, καὶ 10
 πάνν τῶν δημάρχων αὐτὸν καλούντων ἐπὶ συνάρχου
 359 χειροτονίαν. ἀπειλησάντων δὲ ἰδιώτην ἀποφανεῖν, ἐπ-
 ανῆλθε μὲν καὶ χειροτονίαν προύθηκεν ὑπάτου, ἀπαλ-
 σίου δὲ τῆς ἡμέρας γενομένης ἑτέραν προύγραφε· κὰν
 ταύτῃ κεραυνοῦ πεσόντος ἐς τὸ τῆς Σελήνης καὶ τὸ 15
 τῆς Δήμητρος ἱερὸν οἱ μάντεις ὑπὲρ τὰς θερινὰς τρο-
 πὰς ἀνελίθεντο τὰς χειροτονίας, καὶ μόνος ἦρχεν ὁ
 Κάρβων.

360 Σύλλας δὲ τοῖς πρὸς αὐτὸν ἤκουσιν ἀπὸ τῆς βου- 7
 λῆς ἀπεκρίνατο αὐτὸς μὲν οὔποτε ἀνδράσι τοιάδε ἐρ- 20
 γασαμένοις ἔσεσθαι φίλος, τῇ πόλει δ' οὐ φθονήσειν

361 χαριζομένη τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς· ἀσφάλειαν δὲ αὐτὸς
 μᾶλλον αὐτοῖς ἔφη καὶ τοῖς. ἐς αὐτὸν καταφυγοῦσιν
 ἐς ἀεὶ παρέξειν, στρατὸν ἔχων εὖνουν. ᾧ δὴ καὶ μά-

1 καὶ οἱ <μὲν> σὺν ci. Musgr., probavit Mend. 2 τινὸς]
 ἐνὸς V 8 τε cum V del. Mend., at cf. § 365 23 αὐτοῖς]
 αὐτῷ (debebat αὐτῷ) ci. Schw. αὐτὸν Oī, corr. Mend.
 24 ἐς ante ἀεὶ om. V

λιστα δῆλος ἐγένετο, ἐνὶ ρήματι τῷδε, οὐ διαλύσων
 τὸν στρατὸν, ἀλλὰ τὴν τυραννίδα ἤδη διανοούμενος.
 ἦται δ' αὐτοὺς τὴν τε ἀξίωσιν καὶ περιουσίαν καὶ ἱερῶ- 362
 σὺνην καὶ εἴ τι ἄλλο γέρας εἶχεν, ἐντελῇ πάντα ἀπο-
 5 δοθῆναι· καὶ τοὺς περὶ τούτων ἐροῦντας συνέπεμπε
 τοῖς πρέσβεσιν. οἱ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Βρεντεσίου, Κίν-
 ναν τε πυθόμενοι τεθνάναι καὶ τὴν πόλιν ἀδιοίκητον
 εἶναι, πρὸς τὸν Σύλλαν ἀνέστρεφον ἄπρακτοι. καὶ ὁ 363
 Σύλλας πέντε Ἰταλοῦ στρατοῦ τέλη καὶ ἱππέας ἑξα- 83 a. C.
 10 κισχιλίους, ἄλλους τέ τινας ἐκ Πελοποννήσου καὶ Μακε-
 δονίας προσλαβών, ἅπαντας ἄγων ἐς μυριάδας ἀνδρῶν
 τέσσαρας, ἐπὶ τε Πάτρας ἀπὸ τοῦ Πειραιέως καὶ ἐκ
 Πατρῶν ἐς Βρεντέσιον χιλίαις καὶ ἑξακοσίαις ναυσὶ
 διέπλει. δεξαμένων δ' αὐτὸν ἀμαχεὶ τῶν Βρεντεσίων, 364
 15 τοῖσδε μὲν ὕστερον ἔδωκεν ἀτέλειαν, ἣν καὶ νῦν ἔχου-
 σιν, αὐτὸς δ' ἀναστήσας τὸν στρατὸν ἤγρεν ἐς τὸ πρόσω.
 0 καὶ αὐτῷ Μέτελλος Καικίλιος ὁ Εὐσεβής, ἐκ πολ- 365
 λοῦ τε ἡρημένος ἐς τὰ λοιπὰ τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου
 καὶ διὰ Κίνναν καὶ Μάριον ἐς τὴν πόλιν οὐκ ἐσελθών,
 20 ἀλλὰ ἐν τῇ Λιβυστίδι τὸ μέλλον περιορῶν, αὐτόκλητος
 σύμμαχος ἀπήντα μεθ' ἧς εἶχε συμμαχίας, ἀνθύπατος

3 αὐτοὺς] αὐτῷ ci. Mend., sed αὐτοὺς bene habet, persona
 Sullae autem significatur verbis εἴ τι — εἶχεν 12 Πειραιῶς
 scr. Mend. 14 ἀμαχεὶ scr. Bk. et Mend., cf. ad § 271

20 Λιβυστίδι Linden (v. ad § 360) p. 57 adn. 29, Λιβυστίδι libri,
 vulgo ἐν τῇ Α. <διατρίψας> vel. sim. ci. Mend. 21 συμ-
 μαχίας] δυνάμεως ci. Mend., bene, sed cf. Mithr. c. 10 init.

9 sq. Klebs (v. ad § 258) p. 21 de numeris traditis desperat,
 Cantalupi l. c. p. 26 sqq. de eisdem hic et in sqq. haud male
 videtur disputavisse 15 ἀτέλειαν, ἣν καὶ νῦν ἔχουσιν] cf.
 B. W. Henderson, Class. Review 11 (1897) p. 251 sqq. Res
 incerta.

83 a. C.

ἔτι ὦν· ἔστι γὰρ εἶναι τοῖς αἰρεθεῖσιν, ἔστω ἐπανεέλθοιεν
 366 ἐς Ῥώμην. ἐπὶ δὲ τῷ Μετέλλῳ καὶ Γναῖος Πομπήιος, ὁ
 μετ' οὐ πολὺν Μέργας παρονομασθεῖς, Πομπηίου μὲν ὦν
 παῖς τοῦ διεφθαρμένου τῷ κεραυνῷ, οὐκ εὖνου τῷ
 Σύλλᾳ νομισθέντος, τὴν δ' ὑποψίαν διαλυόμενος, ἤλθε 5
 καὶ τέλος ἤγαγεν, ἐκ τῆς Πικηνίτιδος κατὰ κλέος τοῦ
 367 πατρὸς ἰσχύσαντος ἐν αὐτῇ μάλιστα ἀγείρας. μετὰ δ'
 οὐ πολὺν καὶ δύο ἄλλα συνέλεξε καὶ χρησιμώτατος ἐν
 τοῖς μάλιστα ὅδε ὁ ἀνὴρ ἐγένετο τῷ Σύλλᾳ· ὅθεν αὐτὸν
 ὁ Σύλλας ἔτι νεώτατον ὄντα ἤγεν ἐν τιμῇ καὶ ἐπιόντος, 10
 368 φασίν, ὑπανίστατο μόνῳ. λήγοντος δὲ τοῦ πολέμου
 καὶ ἐς Λιβύην ἔπεμψεν ἐξελάσαι τε τοὺς Κάρβωνος φί-
 λους καὶ Ἰεμψάλαν ἐκπεσόντα ὑπὸ Νομάδων ἐς τὴν
 βασιλείαν καταγαγεῖν. ἐφ' ᾧ δὴ καὶ θριαμβεῦσαι κατὰ
 τῶν Νομάδων αὐτῷ παρέσχεν ὁ Σύλλας, ἔτι ὄντι νέῳ 15
 καὶ ἔτι ὄντι τῶν ἱππέων. καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐπαρθεῖς ἐς
 μέγα ὁ Πομπήιος ἐπὶ Σερτώριον ἐς Ἰβηρίαν ἐπέμφθη
 369 καὶ ἐς τὸν Πόντον ἐπὶ Μιθριδάτην ὕστερον. ἀφίκετο
 δὲ καὶ Κέθηγος ἐς τὸν Σύλλαν, χαλεπώτατος ἀντιστα-
 σιώτης αὐτῷ μετὰ Κίρνα καὶ Μαρίου γενόμενος καὶ 20
 σὺν ἐκείνοις τῆς πόλεως ἐκπεσών, ἰκέτης τε γιγνώμε-
 νος καὶ ἑαυτὸν ὑπερέτην ἐς ὃ τι βούλοιτο παρέχων.

1 ἔστι] *licebat* C, quod prob. Mend., sed cf. § 85 et Berg,
 diss. p. 22 3 παρονομασθεῖς i 5 διαλυόμενος ci. Mend.,
 cf. praef. 10 ἐπιόντος] 'eadem constructione eadem in re
 utitur Plut. Crass. c. 6' (Mend.) 13 ἰεμψάλαν O, cf. ad
 § 280 14 sq. κατὰ τῶν Νομάδων *delebat* Mend., non video
 causam 21 τε] 'tunc vero' Gel., τότε ci. Mend., bene, nisi
 τε iungi malis cum sequenti καὶ γενόμενος a

3 Μέργας] ad Posidonii de nominum Romanorum disputa-
 tionem hoc redire contendit Bauer, Philol. 47 (1889) p. 247
 18 sqq. cf. § 271. 280

1 ὁ δὲ καὶ στρατιᾶς πολὺ πλῆθος ἔχων ἤδη καὶ φί- 370
λους πολλοὺς τῶν ἐπιφανῶν, τοῖσδε μὲν ὑποστρατή-
γοις ἐχοῖτο, αὐτὸς δὲ καὶ Μέτελλος ἀνθυπάτω ὄντε
ἐς τὸ πρόσθεν ἐχώρουν· ἐδόκει γὰρ δὴ καὶ ὁ Σύλλας,
5 ἀνθύπατος ἐπὶ Μιθριδάτῃ γενόμενος, οὐκ ἀποθέσθαι
πῶ τὴν ἀρχήν, εἰ καὶ πολέμιον αὐτὸν ἐψηφίσατο Κίν-
νας. ὁ μὲν δὴ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἦει βαρυτάτῃ καὶ 371
ἀφανεῖ ἔχθρᾳ· οἱ δ' ἐν ἅστει τῆς τε φύσεως αὐτοῦ
καλῶς τεκμαιρόμενοι καὶ τὴν προτέραν ἐς τὴν πόλιν
10 ἐσβολὴν αὐτοῦ καὶ κατάληψιν ἔτι ἔχοντες ἐν ὕψει τά-
τε ψηφίσματα, ἃ ἐπεκλήρουξαν αὐτῷ, λογιζόμενοι καὶ τὴν
οἰκίαν ὀρῶντες ἀνεσκαμμένην καὶ περιουσίαν δεδημευ-
μένην καὶ φίλους ἀνηρημένους καὶ γενεὰν μόλις ἐκ-
φυγοῦσαν ἐδελμῖνον. καὶ οὐδὲν σφίσι νίκης ἢ παν- 372
15 ωλεθρίας μέσον εἶναι νομίζοντες συνίσταντο τοῖς ὑπά-
τοις ἐπὶ τὸν Σύλλαν μετὰ δέους ἐς τε τὴν Ἰταλίαν
περιπέμποντες στρατιὰν καὶ τροφὰς καὶ χρήματα συν-
ῆγον, οὐδὲν ὥς περὶ ἐσχάτων σφίσιν ἀπολείποντες
2 οὔτε σπονδῆς οὔτε προθυμίας. Γάμος τε Νωρβανὸς 373
καὶ Λεύκιος Σκιπίων, τὼ τότε ὄντε ὑπάτω, καὶ μετ'
αὐτῶν Κάθρων, ὅς περυσιν ἦρχεν, ἔχθρᾳ μὲν ἐς τὸν
Σύλλαν ὁμοίᾳ χρώμενοι, δέει δὲ καὶ συνειδότε ὦν

7 κατὰ] οὐ μετὰ i ἦει om. i 7 sq. βαρυτάτῃ <τε> ci. Mend., fort. recte, sed saepe addendum erat; βαρυτάτῃ <μὲν> ἀφανεῖ <δ'> ἔχθρᾳ Zerdik p. 74 hiatus vitandi causa 8 ἀφανεῖ] <οὐκ> ἀφανεῖ ci. Schw., respiciens § 360 sqq., ἐμφανεῖ vel ἐκφανεῖ Bk., utrumque iure videtur reprobasse Mend., nam ἀφανεῖ defenditur verbis sqq. 12 ἀνεσκαμμένην B 12 sq. articulos desideravit Mend., sed cf. ad § 351 14 ἦ] exspectaveris cum Mend. καὶ, ut vertit C 17 στρατιᾶς b 18 οὐδὲν, ὥς τῶν ἐσχάτων σφίσι <περιεστώτων>, ἀπολείποντες ci. Mend., περὶ ἐσχάτων <κινδυνεύοντες>, σφίσιν ὑπολείποντες Nauck, quorum neutro opus est; ad ἀπολείπω cf. II § 135, V § 347, Thuc. 8, 22, 1 etc. 21 πέρισυν B

83a. C.

- ἔπραξαν πολὺ τῶν ἄλλων χείρῳ, ἔκ τε τῆς πόλεως
στρατόν, ὅσον εὐπόρουν, κατέλεγον καὶ τὸν ἐκ τῆς
Ἰταλίας προσλαβόντες ἐπὶ τὸν Σύλλαν κατὰ μέρος
ἐχώρουν, σπείραις ἐκ πεντακοσίων ἀνδρῶν διακοσίαις
374 τότε πρῶτον· ὕστερον γὰρ καὶ πλέοσι τούτων. ἡ γὰρ
εὐνοία τῶν ἀνδρῶν ἐς τοὺς ὑπάτους παρὰ πολὺ ἐποίει,
ὥς τὸ μὲν ἔργον τὸ Σύλλα, χωροῦντος ἐπὶ τὴν πα-
τρίδα, δόξαν ἔχον πολεμίου, τὸ δὲ τῶν ὑπάτων, εἰ
375 καὶ περὶ σφῶν ἔπραττον, πρόσχημα τῆς πατριδος. τῶν
τε ἀμαρτηθέντων αὐτοῖς οἱ πολλοὶ συνεγνωκότες καὶ
τοῦ φόβου μετέχειν ἡγούμενοι συνέπρασσον, εὖ τὸν
Σύλλαν εἰδότες οὐ κόλασιν ἢ διόρθωσιν ἢ φόβον ἐπὶ
σφίσιν, ἀλλὰ λύμας καὶ θανάτους καὶ δημεύσεις καὶ
376 ἀναίρεσιν ὅλως ἀθρόαν ἐπινοοῦντα. ὧν οὐκ ἐφεύ-
σθησαν τῆς δόξης. ὃ τε γὰρ πόλεμος ἔφθειρε πάντας,
ὧν γε καὶ μύριοι καὶ δισμύριοι πολλάκις ἐν μάχῃ μιᾷ
καὶ ἀμφὶ τὸ ἄστυ πέντε μυριάδες ἀμφοῖν ἀπέθανον·
καὶ ἐς τοὺς ὑπολοίπους ὁ Σύλλας οὐδὲν δεινὸν καὶ
καθ' ἓνα καὶ κατὰ πόλεις ἐξέλιπε δρωῶν, μέχρι καὶ μό-
ναρχον ἑαυτὸν ἀπέφηνε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ὅλης, ἐφ'
ὅσον ἔχοιζέ τε καὶ ἐβούλετο.
- 377 καὶ τάδε αὐτοῖς ἐδόκει καὶ τὸ δαιμόνιον ἐν τῷδε
τῷ πολέμῳ προσημῆναι. δειματὰ τε γὰρ ἄλογα πολ-
λοῖς καὶ ἰδίᾳ καὶ κατὰ πλῆθος ἐνέπιπτε περὶ ὅλην

9 περὶ] ὑπὲρ, quod maluit Schw., rec. Mend., sed cf. II
§ 510. 514. 544, IV § 394, V § 508, Lib. c. 50 med., 57 extr.;
v. etiam Krumbholz p. 42 τὴν πατρίδα ci. Mend, sed
genetivus respondet genetivo πολεμίου, ceterum cf. § 465
10 αὐτοῖς ci. Mend., αὐτοῖς Oi 15 πάντας maluit Mend.,
contra Kratt p. 2, sed, ut solet, diversa miscens, πάντα li-
bri, vulgo 23 σημῆναι i ἄλογα] ἁλλόκοτα ci. Nauck,
inut.

τὴν Ἰταλίαν, καὶ μαντευμάτων παλαιῶν ἐπιφοβωτέρων
ἐμνημόνευον, τέρατά τε πολλὰ ἐγίνοντο, καὶ ἡμίονος
ἔτεκε, καὶ γυνὴ κύουσα ἔχιν ἀντὶ βρέφους ἐξέδωκε,
τὴν τε γῆν ὁ θεὸς ἐπὶ μέγα ἔσεισε καὶ νεῶς τινὰς ἐν
5 Ῥώμῃ κατήνεγκε, καὶ πάντῃ Ῥωμαίων ὄντων ἐς τὰ τοι-
αῦτα βαρυνεργῶν. τό τε Καπιτώλιον ὑπὸ τῶν βασιλέων 378
τετρακοσίοις πού πρόσθεν ἔτεσι γενόμενον ἐνεπρήσθη,
καὶ τὴν αἰτίαν οὐδεὶς ἐπενόει. πάντα δ' ἔδοξεν ἐς τὸ
πλήθος τῶν ἀπολουμένων καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἰταλίας
10 καὶ Ῥωμαίων αὐτῶν τῆς τε πόλεως κατάληψιν καὶ
πολιτείας μεταβολὴν προσημῆναι.

ἦρξατο μὲν οὖν ὁδε ὁ πόλεμος, ἐξ οὗ Σύλλας ἐς 379
Βρεντέσιον παρῆλθεν, ὀλυμπιάδων οὐσῶν ἑκατὸν ἐβδο-
μήκοντα καὶ τεσσάρων· μῆκος δ' αὐτοῦ, διὰ τε τὸ μέ-
15 γθος τῶν ἔργων, σὺν ἐπέξει ὥς ἐπ' ἐχθροὺς ἰδίους
ταχυνόντων, οὐ πολὺ ὥς ἐπὶ τοσοῖσδε ἔργοις ἐγένετο.
ὅθεν καὶ μάλιστα αὐτοῖς τὰ παθήματα ἐπειγομένοις
ἐν βραχεὶ μεῖζω καὶ ὀξύτερα συνέβη γενέσθαι. ἐς δὲ 380
τριοετὲς ὅμως προῆλθε, κατὰ γε τὴν Ἰταλίαν, μέχρι τὴν
20 ἀρχὴν ἀνεδήσατο Σύλλας· ἐν γὰρ Ἰβηρίᾳ καὶ μετὰ
Σύλλαν ἐξέτεινεν ἐπὶ πλεῖον. μάχαι δὲ καὶ ἀκροβολαίαι 381
καὶ πολιορκίαι καὶ πολέμων ἰδέαι πᾶσαι κατὰ τὴν
Ἰταλίαν ἀθρόαι τε καὶ κατὰ μέρη τοῖς στρατηγοῖς ἐγέ-

1 ἐπιφοβωτέρων] ἔτι φοβερωτέρων ci. Mend., sed ἐπίφοβος
Appiano usitatissimum est. Possis etiam <ἔτι> ἐπιφοβωτέρων
6 βαρυνεργῶν] mire quidem dictum est, sed iure a Schw. t. III
p. 715 videtur esse defensum 14sq. locus corruptus. διὰ
γε pro διὰ τε ci. Schw., male, <καὶ> σὺν ἐπέξει Mend., διὰ
τε τὸ μέγ. τ. ἔργων del. Kratt p. 57; ego post ἔργων lacunam
statuerim, in qua exciderint fere <καὶ τὴν ὁργὴν τῶν στρατιω-
τῶν> vel sim. 16 ἔργοις] στρατοῖς ci. Mend., perperam
20 ἐνεδήσατο b

83 α. C.

νοντο πολλαί, καὶ πᾶσαι διαφανεῖς. ὧν τὰ μέγιστα καὶ ἀξιολογώτατα, ἐν κεφαλαίῳ φράσαι, τοιάδε ἦν.

- 382 πρώτη μὲν ἀμφὶ Κανύσιον τοῖς ἀνθυπάτοις πρὸς Νωρβανὸν ἐρίγνεται μάχη· καὶ θνήσκουσι Νωρβανοῦ μὲν ἑξακισχίλιοι, τῶν δ' ἀμφὶ τὸν Σύλλαν ἐβδομή- 5
κοντα, τραυματῖαι δ' ἐγένοντο πολλοί· καὶ Νωρβανὸς
383 ἐς Καπύην ἀνέξενξε. Σύλλα δὲ καὶ Μετέλλω περὶ 8
τὸ Τεανὸν οὔσι Λεύκιος Σκιπίων ἐπήει μεθ' ἑτέρου
στρατοῦ, πᾶν ἀθύμως ἔχοντας καὶ ποθοῦντος εἰρήνην
γενέσθαι· αἰσθόμενοι δ' οἱ περὶ τὸν Σύλλαν πρὸς 10
τὸν Σκιπίωνα περὶ συμβάσεων ἐπρέσβευον, οὐχ οὕτως
ἐλπίζοντες ἢ χορῆζοντες, ὥς στασιάζειν προσδοκῶντες
αὐτοῦ τὸν στρατὸν ἀθύμως ἔχοντα. ὃ καὶ συνηνέχθη
384 γενέσθαι. Σκιπίων μὲν γὰρ ὄμηρα τῆς συνόδου λα-
βὼν ἐς τὸ πεδλὸν κατήει, καὶ συνήεσαν τρεῖς ἑκατέ- 15
ρωθεν, ὅθεν οὐδὲ γινῶναι τὰ λεχθέντα συνέβη· ἐδόκει
δ' ἀναθέμενος ὁ Σκιπίων ἐς Νωρβανὸν τὸν σύναρχον
περὶ τῶν λελεγμένων πέμψαι Σερωρίον ἀπαγγελοῦντα,
καὶ ὁ στρατὸς ὁ ἑκατέρων ἡσύχαζε, τὰς ἀποκρισεις
385 ἀναμένοντες. Σερωρίου δ' ἐν παρόδῳ Σύεσσαν, ἣ 20

3 Κανύσιον] Κασιλῖον ci. Tzschucke ad Eutrop. 5, 7 et Drumann II² p. 390 adn. 15, bene, cf. etiam Klebs (v. ad § 258) p. 22, Ihne V, p. 375 adn. 2; Κανύσιον videtur error librarii, non Appiani 5 de numeris v. Klebs p. 22 sq., Peter, Hist. Rom. reliq. I p. CCLXXXIII; Arnold, Jahrb. f. cl. Philol., Suppl. 13 (1882) p. 112 ante ἐβδομήκοντα maiorem numerum excidisse contendit, Cantalupi (v. ad § 360) p. 29 sq. Appianum numerum captivorum pro eis, qui caesi essent, posuisse dicit; sed nihil certi in tali discrepantia affirmare ausim 13 ἀθύμως ἔχοντα cum Nauck del. Mend., οὕτως ἔχοντα ci. Keil 19 ὁ ante ἑκατ. om. i

τὰ Σύλλεια ἤροτο, καταλαβόντος ὁ μὲν Σύλλας ἡτιᾶτο
πέμπων ἐς τὸν Σκιπίωνα, ὃ δέ, εἴτε τῷ γενομένῳ
συνεγνωκὼς εἴτε ἀποκρίσεως ἀπορῶν ὥς ἐπὶ ἄλλο-
κότῳ δὴ τῷ Σερτωρίου ἔργῳ, τὰ ὄμηρα ἀπέπεμπε τῷ
Σύλλᾳ. καὶ αὐτίκα ὁ στρατὸς αὐτοῦ, τῇ τε τῆς Συνέσ- 386
σης ἐν σπονδαῖς ἀλόγῳ καταλήψει καὶ τῇ τῶν ὁμήρων
οὐκ ἀπαιτουμένων ἀποπέμψει τοὺς ὑπάτους ἔχοντες
ἐν αἰτίαις, κρύφα τῷ Σύλλᾳ συνετίθεντο μεταθήσε-
σθαι πρὸς αὐτόν, εἰ πελάσειε. καὶ προσιόντος αὐτίκα 387
πάντες ἀθρόως μετέστησαν, ὥς τὸν ὕπατον Σκιπίωνα
καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Λεύκιον μόνους ἐκ τοῦ στρατοῦ
παντὸς ἐν τῇ σκηνῇ διηπορημένους Σύλλαν κατα-
λαβεῖν. καὶ μοι δοκεῖ τόδε οὐ στρατηγοῦ παθεῖν
ὁ Σκιπίων, ἀγνοήσας ὅλου στρατοῦ τοσὴνδε συν-
θήκην.

Σκιπίωνα μὲν δὴ μετὰ τοῦ παιδὸς οὐ μεταπείθων 388
ὁ Σύλλας ἀπέπεμπεν ἀπαθῆ. καὶ πρὸς Νωρβανὸν ἐς
Καπύην περὶ συμβάσεων ἔπεμπεν ἑτέρους, εἴτε δείσας
τῆς πλέονος Ἰταλίας ἔτι τοῖς ὑπάτοις συνισταμένης
εἴτε καὶ ἐς τόνδε καθάπερ ἐς τὸν Σκιπίωνα τεχνάζων.

1 σύλλεια] σύλλα A, vulgo post Schw. 5 aut <ἐπὶ> τῇ
τε scribi (cf. III § 2) aut participium cum C inseri voluit Schw.,
sed cf. ad § 86 6 τῇ om. V 7 sq. Mend. totum locum
turbatum putavit, ut videtur, sine causa 13 οὐ στρατηγοῦ
<ἄξιον> ci. Musgr., inut., cf. V § 75 14 τοσὴνδε] τοιάνδε
ci. Mend. 19 ἔτι] ἐπὶ i

83a.C.

389 οὐδενὸς δ' αὐτῷ προιόντος οὐδ' ἐς ἀπόκρισιν (ὁ γάρ
 τοι Νωρβανός, ὡς ἔοικε, μὴ διαβληθεῖν τὰ ὅμοια ἐς
 τὸν στρατὸν ἔδεισεν) ἀναστήσας Σύλλας ἐχώρει πρόσω
 τὰ πολέμια πάντα δηῶν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ Νωρβανός
 390 ἔπραττε κατ' ἄλλας ὁδούς. Κάρβων δὲ ἐς τὸ ἄστυ
 προδραμὼν Μέτελλον τε καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι ὄντες
 ἀπὸ τῆς βουλῆς τῷ Σύλλᾳ συνῆσαν, ἐψηφίζετο εἶναι
 391 πολεμίους. αἷς ἡμέραις καὶ τὸ Καπιτώλιον ἐνεπίμ-
 πρατο· καὶ τὸ ἔργον τινὲς ἐλογοποιοῦν Κάρβωνος ἢ
 τῶν ὑπάτων ἢ Σύλλα πέμψαντος εἶναι, τὸ δ' ἀκριβὲς
 ἄδηλον ἦν, καὶ οὐκ ἔχω τὴν αἰτίαν ἐγὼ συμβαλεῖν,
 392 δι' ἣν ἂν οὕτως ἐγένετο. Σεργώριος δ' ἐκ πολλοῦ
 στρατηγεῖν ἠρημένος Ἰβηρίας μετὰ τὴν Συνέσεως κατὰ-
 ληψιν ἔφευγεν ἐς τὴν Ἰβηρίαν· καὶ αὐτὸν τῶν προτέ-
 ρων στρατηγῶν οὐ δεχομένων, πολλοὺς ἐνταῦθα καὶ
 393 ὅδε Ῥωμαίοις ἀνεκίνησε πόρους. πλέονος δ' αἰεὶ τοῖς
 ὑπάτοις γιγνομένου στρατοῦ ἀπὸ τε τῆς πλέονος Ἰτα-
 λίας ἔτι σφίσι συνεστώσης καὶ ἀπὸ τῆς ὁμόρου περὶ
 τὸν Ἡριδανὸν Γαλατίας, οὐδ' ὁ Σύλλας ἡμέλει, περι-
 πέμπων ἐς ὅσα δύναιτο τῆς Ἰταλίας, φιλικᾶ τε καὶ

1 προιόντος Oi, *nemine accedente* C, unde Schw. *προσιόντος*
concedens tamen postea (t. III p. 716) *προιόντος* potuisse teneri.
 Restitui *προιόντος*, sc. ex Capua 2 ὡς ἔοικε] 'ut videtur'
 falso interpretatur Linden (v. ad § 360) 'ut consentaneum
 erat' 7 τῆς om. B 11 συμβαλεῖν] συλλαβεῖν V 14 ἐφν-
 γεν ci. Mend., cf. praef. 15 ἐνταῦθα om. V. 16 ἀνε-
 καίνισε i πλέονος] μείζονος ci. Mend.; malim deleri πλέονος
 ante Ἰταλίας v. 17, ubi τῆς Ἰταλίας πλέονος praefert Keil
 17 <τοῦ> στρατοῦ ci. Mend. 19 οὐδ' — 20 Ἰταλίας om. V

§ 389 Cantalupi (v. ad § 360) p. 6 sqq. haec anno 672/82
 tribuit 12 ἐκ πολλοῦ] cf. Wilsdorf, *Fasti Hispan. prov.*
Leipz. Stud. 1 (1878) p. 113 sqq. et Bieńkowski, *Wien. Stud.*
 13 (1891) p. 133 sqq. 14 sq. τῶν προτέρων στρατηγῶν] cf
 Wilsdorf p. 117 adn. 4, contra eum Bieńkowski p. 137. 141

φόβῳ καὶ χοήμασι καὶ ἐλπίσιν ἀγείρων, μέχρι τὸ λοι-
πὸν τοῦ θέρους ἐκατέροις ἐς ταῦτα ἀνηλώθη.

τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους ὑπατοὶ μὲν ἐγενέσθην Παπί- 394
ριός τε Κάρβων αὐτίς καὶ Μάριος ὁ ἀδελφιδοῦς Μαρίου 82 a. C.
τοῦ περιφανοῦς, ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονώς· χειμῶν
δὲ καὶ κρύος πολὺ γενόμενον ἅπαντας ἀλλήλων διέστη-
σεν. ἀρχομένου δ' ἤρος περὶ τὸν Αἰσίνον ποταμὸν 395
ἐξ ἡοῦς ἐπὶ μεσημβρίαν ἀγῶν καρτερὸς ἐγένετο Με-
τέλλῳ τε καὶ Καρρίνῳ, Κάρβωνος στρατηγῷ, πρὸς ἀλλή-
λους· καὶ φεύγει μὲν ὁ Καρρίνας πολλοὺς ἀποβαλὼν,
τὰ δὲ περίοικα πάντα ἐς τὸν Μέτελλον ἀπὸ τῶν ὑπά-
των μετετίθετο. Μέτελλον δὲ Κάρβων καταλαβὼν 396
ἐφρούρει περικαθήμενος, ἔσπε Μάριον τὸν ἕτερον
ὑπατον μεγάλη μάχῃ περὶ Πραϊνεστὸν ἠττῆσθαι πυθό-
μενος ἀνέστρατοπέδευεν ἐς Ἀρίμινον. καὶ τοῦδε μὲν
Πομπήιος τῆς οὐραγίας ἐξαπτόμενος ἠνώχλει, ἡ δὲ
περὶ Πραϊνεστὸν ἦσθα ὧδε ἐγένετο. Σύλλα Σήτιον 397
καταλαβόντος, ὁ Μάριος ἀγχοῦ στρατοπεδεύων ὑπ-
εχώρει κατ' ὀλίγον, ὥς δ' ἦλθεν ἐπὶ τὸν καλούμενον
Ἰερὸν λιμένα, ἐξέτασσεν ἐς μάχην καὶ ἠγωνίζετο προ-
θύμως. ἀρχομένου δ' ἐνδιδόναι τοῦ λαιοῦ μέρους, 398

1 ἀγείρων] <πάντας> πειρῶν ci. Mend., improbabiliter, ἐγεί-
ρων Schenkl p. 175 2 ἀναλώθη ser. Mend. 7 αἰσίνον B,
αἰσινον V, Esinum C. Αἰσιν ci. Schw., sed cf. Schulze (v. ad
§183) p. 537 9 sq. καρρίνα et καρρίνας V 15 ἀνέστρατοπέδευσεν
ci. Mend. cf. praef. 17 Σήτιον] Plutarcho Sull. c. 28 eadem
fere ex alio fonte narranti Σίγνιον (i. e. Signia) pugnae locus
est 21 μέρους] κέρματος vel κέρως ci. Mend., quo vix opus,
cf. e. g. § 410

4 sq. ὁ ἀδελφιδοῦς] filius sec. § 271. 280, cf. praeter alios
Drumann II² p. 392 adn. 4, aliter iudicat Linden (v. ad § 360)
p. 60 adn. 51; de aetate eius cf. Drumann ibid. adn. 5, Ihne
V p. 362 adn. 4, a quibus dissentit Mommsen, R. Gesch. II⁹
p. 323 20 Ἰερὸν λιμένα] cf. Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 651

82 a. C.

- σπεῖραι πέντε πεζῶν καὶ δύο ἱππέων οὐκ ἀναμείνασαι
 τὴν τροπὴν ἐκφανῆναι τὰ τε σημεῖα ἔρριψαν ὁμοῦ
 καὶ πρὸς τὸν Σύλλαν μετετίθεντο. καὶ τόδ' εὐθύς
 399 ἦρχε τῷ Μαρίῳ δυσχεροῦς ἥττης. κοπτόμενοι γὰρ ἐς
 Πραίνεστον ἔφευγον ἅπαντες, ἐπομένου τοῦ Σύλλα
 σὺν δρόμῳ. καὶ οἱ Πραινέστιοι τοὺς μὲν πρώτους
 αὐτῶν εἰσεδέξαντο, Σύλλα δ' ἐπικειμένου τὰς πύλας
 400 ἀπέκλεισαν καὶ Μάριον καλωδίῳ ἀνιμήσαντο. πολλὸς
 δ' ἄλλος ἐκ τοῦδε περὶ τοῖς τείχεσιν ἐγίνετο φόνος,
 καὶ πλῆθος αἰχμαλώτων ὁ Σύλλας ἔλαβεν, ὧν τοὺς
 Σαννίτας ἔκτεινε πάντας ὡς αἰεὶ χαλεποὺς Ῥωμαίους
 γενομένους.
- 401 ταῖς δ' αὐταῖς ἡμέραις καὶ Μέτελλος ἐνίκα ἕτερον
 Κάρβωνος στρατόν, πέντε κἄνταῦθα σπειρῶν ἐν τῇ
 ἔργῳ σεσωσμένων ἐς Μέτελλον. Πομπηῖός τε Μάρ-
 κιον ἐνίκα περὶ πόλιν Σήνας καὶ τὴν πόλιν διήρπα-
 402 ξεν. ὁ δὲ Σύλλας τὸν Μάριον ἐς Πραίνεστον κατα-
 κλείδας τὴν πόλιν ἀπετάφρυνε καὶ ἀπετείχιζεν ἐκ μα-
 κροῦ διαστήματος καὶ Λουκρήτιον Ὀφέλλαν ἐπέστησε
 τῷ ἔργῳ, ὡς οὐκέτι μάχῃ παραστησόμενος Μάριον,
 403 ἀλλὰ λιμῷ. Μάριος δὲ οὐδὲν χρηστὸν ἔτι προσδοκῶν
 τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς ἠπείγετο προανελεῖν καὶ Βρούτῳ
 στρατηγοῦντι τῆς πόλεως ἐπέστελλε <τὴν> σύγκλητον
 ὡς ἐπὶ τι ἄλλο συναγαγεῖν καὶ κτεῖναι Πόπλιον Ἀντί-

3 μετέθεντο ci. Mend., cf. praef. τόδ'] τότε B 6 Πραίνε-
 στῖνοι ci. Musgr., sed cf. § 434. 437 9 ἐκ τοῦδε] αὐτοῦδε b
 16 σήνας C et Cluver, Ital. ant. p. 607 sq., σίνας Oi 23 <τὴν>
 σύγκλητον scr. Mend.

22 est L. Iunius Brutus Damasippus (v. § 423), cf. post
 Pighium Drumann II² p. 393 adn. 7, IV p. 49 n. 53, Willems.
 Append. p. 717 24. p. 95, 1 de P. Antistio v. Klebs ap. Pauly-
 Wissowa 1, 2 p. 2547, 18

στιον καὶ Παπίριον Κάρβωνα ἕτερον καὶ Λεύκιον
 Δομίτιον καὶ Μούκιον Σκαιόλαν, τὸν τὴν μερίστην
 Ῥωμαίοις ἱερωσύνην ἱερωμένον. οἱ μὲν δὴ δύο τῶνδε 404
 ἀνῆρέθησαν ἐν τῇ βουλῇ, καθὰ Μάριος προσέταξε,
 5 τῶν σφαγέων ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσαχθέντων· Δομί-
 τιος δ' ἐκτρέχων παρὰ τὴν ἔξοδον ἀνῆρέθη, καὶ μι-
 κρὸν πρὸ τοῦ βουλευτηρίου Σκαιόλας. τὰ τε σώματα
 αὐτῶν ἐς τὸν ποταμὸν ἐρόφη· ἐπεπόλαξε γὰρ ἤδη
 μὴ καταθάπτεσθαι τοὺς ἀναιρουμένους. Σύλλας δὲ 405
 10 στρατὸν ἐς Ῥώμην κατὰ μέρη δι' ἐτέρων καὶ ἐτέρων
 ὁδῶν περιέπεμπε, ἐντελλόμενος τὰς πύλας καταλαβεῖν,
 εἰ δὲ ἀποκρουσθεῖεν, ἐπὶ Ὅστια χωρεῖν. τοὺς δὲ αἶ τε 406
 πόλεις παροδεύοντας ξὺν φόβῳ προσεδέχοντο, καὶ τὸ
 ἄστυ προσιοῦσι τὰς πύλας ἀνέφξαν, ὑπὸ τε λιμοῦ πιε-
 15 ζούμενοι καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἄρα αἰ τὰ ἐπικρα-
 τοῦντα φέρειν ἐθιζόμενοι.

9 Σύλλας δ' ὡς ἔμαθεν, αὐτίκα ἐπελθὼν τὴν μὲν 407
 στρατιὰν ἴδρυσεν πρὸ τῶν πυλῶν ἐν τῷ Ἀρεῖῳ πεδίῳ,
 αὐτὸς δ' εἴσω παρῆλθεν, ἐκφυγόντων τῶν ἀντιστασιω-
 20 τῶν ἀπάντων. καὶ τὰ μὲν τούτων αὐτίκα ἐδημεύετο
 καὶ διεπιπράσκετο, τὸν δὲ δῆμον ἐς ἐκκλησίαν συν-
 αγαγὼν τὴν τε ἀνάγκην τῶν παρόντων ὠλοφύρετο καὶ
 θαρρεῖν προσέταξεν ὡς αὐτίκα τῶνδε παυσομένων καὶ

9 <τὸ> μὴ ci. Mend., sed cf. § 481, II § 110. 400, III
 § 134. 226, IV § 37, V § 186 etc. θάπτεσθαι i 12 Ὅστια]
 cf. ad § 308 13 σὺν scr. Mend. 13 sq. aut καὶ οἱ κατ'
 ἄστυ aut ἀνέφξεν scribendum ci. Mend., sed C, quo nititur,
 vertit falso; τὸ ἄστυ—ἀνέφξαν est ex usu Appiano, cf. Kratt
 p. 6 14 sq. πιεζοῦμενοι Od, πιεζόμενοι reliqui, vulgo
 15 κακὰ B αἰ om. i 15 sq. κακῶν τὰ αἰ ἐπικρατοῦντα
 ci. Cob. p. 213, at cf. Krüger, Gr. Sprachl.⁶ § 50, 10, 5, Zerdik p. 61

1 sq. de Papirio cf. Drumann II² p. 394, de Domitio ibid.
 et Münzer ap. Pauly-Wissowa 5, 1 p. 1333, 26

82 a. C.

- 408 τῆς πολιτείας ἐς τὸ δέον ἐλευσομένης. διοικησάμενος
 δ' ὅσα ἤπειγε καὶ τῇ πόλει τινὰς ἐπιστήσας τῶν
 ἑαυτοῦ ἐξώρμησεν ἐς Κλούσιον, ἔνθα τοῦ πολέμου
 409 τὰ λοιπὰ ἤκμαζεν. ἐν δὲ τούτῳ τοῖς ὑπάτοις προσ-
 εγένοντο ἱππεῖς Κελτίβηρες, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ στρα-
 τηγῶν ἀπεσταλμένοι, καὶ γενομένης παρὰ τὸν Γλάνιν
 ποταμὸν ἱππομαχίας ὁ μὲν Σύλλας ἔκτεινεν ἐς πεντή-
 κοντα τῶν πολεμίων, διακόσιοι δὲ καὶ ἐβδομήκοντα
 τῶνδε τῶν Κελτιβήρων ἡτομόλησαν ἐς Σύλλαν· καὶ
 τοὺς λοιποὺς ὁ Κάρβων ἀνεΐλεν, εἴτε χαλεπήνας τῆς
 410 τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου περὶ Σατουρνίαν ἑτέρῳ μέρει
 τοὺς ἐχθροὺς ὁ Σύλλας ἐνίκα, καὶ Μέτελλος ἐπὶ Ῥά-
 βενναν περιπλέων τὴν Οὐριτανὴν χώραν, πεδιάδα καὶ
 411 πυροφόρον οὖσαν, προκατελάμβανεν. ἔς τε Νέαν πό-
 λιν ἐκ προδοσίας νυκτὸς ἕτεροι τῶν Συλλείων ἐσελ-
 θόντες ἔκτειναν ἅπαντας χωρὶς ὀλίγων διαφυγόντων
 412 καὶ τὰς τριήρεις τῆς πόλεως ἔλαβον. αὐτῷ δὲ Σύλλα
 καὶ Κάρβωνι περὶ Κλούσιον ἐξ ἡοῦς ἐπὶ ἑσπέραν
 γίγνεται μάχη καρτερά· καὶ φανέντες ἀλλήλοις ἰσό-
 413 μαχοι μετὰ σκότους διεκρίθησαν. ἐν δὲ τῷ Σπωλη- 9

1 ἀνελευσομένης ci. Mend.

7 ὁ μὲν Σύλλας om. V

12 σατουρνίαν (sic) B ἑτέρῳ <στρατοῦ> μέρει ci. Mend., cf.
 § 398. Conieceram τέλει, cf. § 420

13 sq. ῥάβενναν Oi, const.,

Ῥάουενναν scr. Mend.

14 πλέων V

17 aut scribendum

ἅπαντας <τοὺς ἀντιστασιώτας> vel <τοὺς Σύλλα ἀντιπράττοντας>

aut ipsum ἅπαντας corruptum esse ci. Mend., sed ex eis, quae

praecedunt, facile τοὺς ἐχθροὺς subaudiveris

19 περὶ Κλού-
 σιον om. V

20 κρατερά i

21 μετὰ σκότος ci. Musgr., sine

causa

21 sq. σκωλήτιφ, π supra κ, η supra υ a m. 1, V

6 Γλάνιν] de forma nominis v. Nissen, Ital. Landesk. II, 1
 p. 315 adn. 6 14 τὴν Οὐριτανὴν χώραν] agrum viritanum
 intellegit Strachan-Davidson (cf. Festus s. v.)

τῷ πεδίῳ Πομπήιος καὶ Κράστος, ἄμφω Σύλλα στρα-
 τηγὸι, κτείνουσι τῶν Καρβωνείων εἰς τρισχιλίους καὶ
 Καρρίαν τὸν ἀντιστρατηγοῦντα σφίσιν ἐπολιόρχουν,
 ἔστε Κάρβων μὲν ἕτερον τῷ Καρρίᾳ στρατὸν ἐπεμ-
 5 ψεν· ὁ δὲ Σύλλας αἰσθόμενος καὶ ἐφεδρεύσας ἔκτεινεν
 αὐτῶν παροδευόντων ἐς δισχιλίους, καὶ Καρρίαν δὲ νυ-
 κτός, ὕδατός τε ὄντος ἐξ οὐρανοῦ πολλοῦ καὶ σκότους,
 αἰσθομένων μὲν τι τῶν περικαθημένων, διὰ δὲ τὸν
 ὄμβρον ἀμελούντων, διέφυγε. καὶ Κάρβων ἐς Πραίνε- 414
 10 στὸν Μαρίῳ τῷ συνάρχῳ Μάρκιον ἐπεμπε, ὅκτῳ
 τέλει στρατιᾶς ἄγοντα, πυνθανόμενος αὐτὸν ὑπὸ λιμοῦ
 κακοπαθεῖν· οἷς ὁ Πομπήιος ἐξ ἐνέδρας ἐν στενῷ
 προσπεσὼν τρέπεται τε καὶ πολλοὺς διαφθείρας ἐς
 λόφον συνέκλεισε τοὺς λοιπούς. ἐξ οὗ Μάρκιος μὲν 415
 15 οὐ σβέσας τὸ πῦρ ἀπεδίδρασκεν, ὁ δὲ στρατὸς αὐτῷ
 τὴν αἰτίαν τῆς ἐνέδρας προστιθεὶς ἐστασίασε χαλεπῶς
 καὶ τέλος μὲν ὑπὸ τοῖς σημείοις ὅλον ἄνευ παραγγέλ-
 ματος ἐπανῆλθεν ἐς Ἀρίμινον, οἱ λοιποὶ δ' ἐς τὰς
 πατρίδας κατὰ μέρη διελύθησαν, ὥς ἐπὶ σπείρας τῷ
 20 στρατηγῷ μόνας παραμεῖναι. καὶ Μάρκιος μὲν ὧδε 416
 πράξας κακῶς ἐς Κάρβωνα ἐπανήει, Μάρκον δὲ Λαμ-
 πώνιον ἐκ Λευκανίας καὶ Πόντιον Τελεσίνον ἐκ τῆς
 Σαυνίτιδος καὶ τὸν Καπυαῖον Γούτταν, μεθ' ἐπὶ
 μυριάδων ἐπειγομένους Μάρκιον ἐξελέσθαι τῆς πολιορ-

3 καρρίαν V, const. 6 δὲ cum A vulgo omissum restitui
 7 δὲ post σκότους addit A, cf. ad v. 6 8 μὲν τι] μέντοι V
 11 πυνθανόμενος corr. ex πυνθανόμενον B 16 τῆς ἐνέδρας]
 τῆς συμφορᾶς exspectavit Mend. 17 τοῖς] τῆς (sic) B
 20 περιμεῖναι V 21 κακῶς del. Cob. p. 213, sine causa

23 sq. de numero cf. Klebs (v. ad § 258) p. 26 et Cantalupi
 (v. ad § 360) p. 39 sq.

82 α. C.

- κίας, ὁ Σύλλας ἐν τοῖς στενοῖς, ἥ μόνη διαβατὸν ἦν,
 417 ἀπέκλειε τῆς παρόδου· καὶ ὁ Μάριος, ἀπογινώσκων
 ἤδη τὰς ἔξωθεν ἐπικουρίας, φρούριον ἐν τῷ μεταιχ-
 μίῳ μεγάλῳ ὄντι ἤγειρεν, ἐς ὃ καὶ μηχανὰς καὶ στρα-
 τιὰν συναγαγὼν ἐπεχείρει βιάσασθαι τὸν Λουκρήτιον.
 πολυημέρου δ' αὐτῷ καὶ ποικίλης τῆς πείρας γενο-
 μένης, οὐδὲν ἀνύων ἐς Πραινεστὸν αὐτῷς συνεκλείετο.
 418 καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐν Φάνεντιᾳ Κάρβων
 καὶ Νωρβανὸς ἐξ ὁδοῦ βραχὺ πρὸ ἑσπέρας ἐπὶ τὸ Με-
 τέλλου στρατόπεδον ἐλθόντες, λοιπῆς οὔσης ὥρας μιᾶς
 καὶ ἀμπέλων πυκνῶν περικειμένων, ἀνοήτως μάλα ὑπὸ
 ὀργῆς ἐς μάχην ἐξέτατον, ἐλπίσαντες Μέτελλον τῷ
 419 παραλόγῳ καταπλήξειν· ἠτιώμενοι δὲ ὥς ἐν ἀφνειῇ
 χωρίῳ τε καὶ ὥρᾳ καὶ ἐς τὰ φυτὰ ἐμπίπτοντες ἐφθεί-
 ροντο κατὰ πληθὺς, ὥς ἀπολέσθαι μὲν ἀμφὶ τοὺς μυ-
 ρίους, αὐτομολῆσαι δ' ἐς ἐξακισχιλίους καὶ τοὺς λοι-
 ποὺς διαρριφῆναι, μόνων ἐν τάξει χιλίων ἐπανελθόντων
 420 ἐς Ἀρίμινον. τέλος δ' ἄλλο Λευκανῶν ἀγόμενον ὑπὸ
 Ἀλβενουανοῦ, τῆς ἥτις πυθόμενον, μετεχώρει πρὸς
 Μέτελλον δυσχεραίνοντος Ἀλβενουανοῦ· ὃ δὲ τότε μὲν
 οὐ κατασχὼν τῆς ὁρμῆς αὐτὸν ἐς Νωρβανὸν ἐπανῆλθεν,

1 ἐν] aut <στρατοπεδεύσας> ἐν aut ἐνστρατοπεδεύσας mau-
 luit Mend., sed iunge ἐν τοῖς στενοῖς cum ἀπέκλειε, cf. Plut.
 Sulla c. 29. 7 ἀνύσας ci. Mend., sed cf. praef. 18 ἀρρή-
 γιον Oi, Arrigium C, Ἀρρήτιον cum Gel. ed. Schw., postea
 coniciens Ἀρίμινον coll. § 396. 415; Mend. etiam Ps.-Ascon.
 p. 168, 20 Orelli-Baiter contulit, illud tenebat Linden (v. ad
 § 360) p. 48. 64. adn. 80. 19. 20. p. 99, 9 ἀλβενουανοῦ Oi,
 cf. Eckinger (v. ad § 181) p. 29 sqq., Albinovani C; cf. § 271. 280
 21 αὐτὸν i, αὐτὸν O, αὐτὸ ci. Musgr. et ex C Schw., vulgo

1 de angustiis v. Ihne V p. 384 adn. 2, Cantalupi (v. ad § 360)
 p. 18 sq., Mommsen, R. Gesch II° p. 327 adn., cf. § 423. 425.
 427. 8 περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας] cf. Cantalupi p. 21 sq.; Car-
 bonem h. l. per errorem nominatum esse idem putat

οὐ πολλαῖς δὲ ἡμέραις ὕστερον κρύφα τῷ Σύλλᾳ κοινο-
 λογησάμενος καὶ λαβὼν ἄδειαν, εἴ τι πράξειεν ἀξιό-
 λογον, ἐπὶ ἐστίασιν ἐκάλει Νωρβανόν τε καὶ τοὺς
 συνόντας αὐτῷ στρατηγούς, Γάιον Ἀντίπατρον καὶ
 Φλάυιον Φιμβρίαν, ἀδελφὸν τοῦδε τοῦ περὶ τὴν Ἀσίαν
 ἐαυτὸν ἀνελόντος, ὅσοι τε ἄλλοι τῶν Καρβωνείων
 στρατηγοὶ τότε παρῆσαν. ὥς δ' ἀφίκοντο χωρὶς γε
 Νωρβανοῦ (μόνος γὰρ οὐκ ἀφίκετο), πάντας αὐτοὺς
 ὁ Ἀλβενουανὸς ἔκτεινεν ἐπὶ τῆς διαίτης καὶ ἐς τὸν
 Σύλλαν διέφνυγε. Νωρβανὸς δὲ καὶ Ἀρίμινον ἐπὶ
 τῇδε τῇ συμφορᾷ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν πλησίων στρατο-
 πέδων ἐς τὸν Σύλλαν μεταχωρεῖν πυνθανόμενος τῶν
 τε παρόντων οἱ φίλων οὐδένα ἔτι πιστὸν οὐδὲ βέβαιον
 ὥς ἐν συμφοραῖς τιθέμενος, ἰδιωτικοῦ σκάφους ἐπιβὰς
 ἐς Ῥόδον διέπλευσεν· ὅθεν ὕστερον ἐξαιτούμενος ὑπὸ
 τοῦ Σύλλα, Ῥοδίων ἔτι ἀμφιγυροῦντων, ἐαυτὸν ἐν
 ἀγορᾷ μέση· διέφθειρε.

Κάρβων δὲ ἔτερα δύο τέλη στρατιωτῶν ἐς Πραίνε-
 στὸν ἄγειν ἔπεμπε Δαμάσιππον, ὑπερεπειγόμενος Μά-
 ριον ἐκλῦσαι τῆς πολιορκίας· ἀλλ' οὐδ' οὗτοι τὰ στενὰ
 διελθεῖν ἐδύναντο φυλασσόμενα ὑπὸ τοῦ Σύλλα. Γα-
 λᾶται τε ὅσοι ἀπὸ Ῥαβέννης ἐπὶ τὰ Ἀλπεία παρήκου-
 σιν, ἀθρόως ἐς Μέτελλον μετετίθεντο· καὶ Λεύκολλος
 ἑτέρους τῶν Καρβωνείων ἐνίκα περὶ Πλακεντίαν. ὧν

1 sq. κοινολογησάμενος V, cum Sulla peripigit C, om. B, προσέ-
 πεμπε i 4 ἀντίπεστον iC 5 τοῦδε] τόνδε ci. Musgr., non
 recte 8 ἀφίκετο] ἀφίετο B 10 Ἀρίμινον] Ἀρρήτιον h. l.
 maluit Mend., non recte, opinor 18 τέλη δύο i

5 τοῦδε τοῦ — ἀνελόντος] cf. Mithr. c. 60 18 sqq. cf.
 Linden (v. ad § 360) p. 64 adn. 81 24 περὶ Πλακεντίαν] Liv.
 epit. 88 et Vell. 2, 28, 1. ad Fidentiam pugnam factam dicunt,
 quod oppidum non multum abest a Placentia

82a. C.

ὁ Κάρβων πυνθανόμενος, τρισμυρίους ὅμως ἔτι ἔχων
 περὶ τὸ Κλούσιον καὶ δύο τέλη τὰ Δαμασίππου καὶ
 ἕτερα περὶ Καρρίναν καὶ Μάρκιον Σαυνιτῶν τε αὐτῶν
 χειρὶ πολλῇ προθύμως περὶ τὰ στενὰ κακοπαθούν-
 των, ἀπογνοὺς ἀπάντων ἀσθενῶς ἔφευγε σὺν τοῖς
 φίλοις ἐς Λιβύην ἐξ Ἰταλίας, ὕπατος ἔτι ὢν, ὥς Λιβύην
 426 παραστησόμενος ἀντὶ τῆς Ἰταλίας. τῶν δ' ὑπολειφθέν-
 των οἱ μὲν ἀμφὶ τὸ Κλούσιον Πομπηίῳ συνενεχθέντες
 ἐς μάχην ἀπέβαλον ἐς δισμυρίους καὶ ὥς ἐπὶ συμφορᾷ
 μεγίστῃ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦδε τοῦ στρατοῦ ἐς τὰς πατρί-
 427 δας κατὰ μέρη διελύθη· Καρρίνας δὲ καὶ Μάρκιος καὶ
 Δαμασίππος οἷς εἶχον ἅπασιν ἐπὶ τὰ στενὰ ἐχώρουν
 ὥς ὁμοῦ τοῖς Σαυνίταις βιασόμενοι πάντως αὐτὰ περᾶ-
 σαι. οὐ δυνηθέντες δὲ οὐδ' ὥς, ἐφέροντο ἐς Ῥώμην
 ὥς ἔρημον ἀνδρῶν καὶ τροφῶν ἅμα καταληψόμενοι τὸ
 ἄστυ καὶ πρὸ σταδίων ἑκατὸν ἐστρατοπέδενον ἀμφὶ
 428 τὴν Ἀλβανῶν γῆν. δείσας οὖν ὁ Σύλλας περὶ τῇ πόλει
 τοὺς μὲν ἱππέας προύπεμψε κατὰ σπονδὴν ἐνοχλεῖν
 αὐτοῖς ὁδεύουσιν, αὐτὸς δ' ἐπειχθεὶς ἀθρόω τῷ στρατῷ
 παρὰ ταῖς Κολλίναις πύλαις περὶ μεσημβρίαν ἐστρατο-
 πέδευσεν, ἀμφὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν, ἥδη καὶ τῶν
 429 πολεμίων περὶ τὴν πόλιν στρατοπεδεύοντων. μάχης δ'
 εὐθύς αὐτοῖς περὶ δαίλην ἐσπέραν γενομένης τῷ μὲν
 δεξιῷ Σύλλας ἐκράτει, τὸ δὲ λαιὸν ἠττώμενον ἐπὶ τὰς

4 περὶ OC, ἔτι περὶ i 5 ἀσθενῶς <μάλα> ci. Mend.
 ἔφυγε ci. Mend., cf. praeef. ἔφερον Did., errore, ut videtur
 17 ἀλβανὸν γῆν, ut videtur, b¹, ad Albanum C 19 ἐπα-
 χθεὶς a 22 περὶ] παρὰ ci. Mend., vix recte, cf. § 395. 401

πύλας κατέφυγεν. οἱ δὲ γέροντες, ὄντες ἐπὶ τῶν τει- 430
 χῶν, ὥς εἶδον αὐτοῖς συνεστρέχοντας τοὺς πολεμίους,
 τὰς πύλας καθῆκαν ἀπὸ μηχανῆς· αἱ δ' ἐμπίπτουσαι
 πολλοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ διέφθειραν, πολλοὺς δ'
 5 ἀπὸ τῆς βουλῆς, οἱ λοιποὶ δ' ὑπὸ δέους καὶ ἀνάγκης
 ἀνέστρεφον ἐς τοὺς πολεμίους. καὶ νυκτὸς ὅλης ἀγωνι- 431
 σάμενοι πολὺ πλῆθος ἔκτειναν· ἔκτειναν δὲ καὶ τῶν
 στρατηγῶν Τελεσίνον τε καὶ Ἀλβῖνον καὶ τὰ στρατό-
 πεδα αὐτῶν ἔλαβον. Λαμπώνιος τε ὁ Λευκανὸς καὶ
 10 Μάρκιος καὶ Καρρίνας ὅσοι τε ἄλλοι στρατηγοὶ τῆς
 Καρβωνείου στάσεως αὐτοῖς συνῆσαν, διέφυγον. καὶ 432
 θάνατος ἐκ τοῦδε τοῦ ἔργου πέντε μυριάδων ἐδόκει
 γενέσθαι παρ' ἀμφοτέρων· τὰ τε αἰχμάλωτα ὀκτακισ-
 χιλίων πλείω γενόμενα Σύλλας, ὅτι Σαννῖται τὸ πλεόν
 5 ἦν, κατηκόντισε. μετὰ δὲ μίαν ἡμέραν αὐτῷ καὶ 433
 Μάρκιος καὶ Καρρίνας ἀλόντες προσήγοντο· καὶ οὐδὲ
 τῶνδε φειδόμενος οἷα Ῥωμαίων ἔκτεινεν ἄμφω, καὶ
 τὰς κεφαλὰς ἐς Πραίνεστον Λουκρητίῳ περὶ τὰ τεῖχη
 19 περιενεγκεῖν ἔπεμψεν.

4 Πραίνεστιοι δὲ καὶ τάδε θεώμενοι καὶ τὸν Κά- 434
 ρωνος στρατὸν ἀπολωλέναι πάντα πυνθανόμενοι αὐτόν
 τε [Νωρβανὸν] ἤδη φυγεῖν ἐξ Ἰταλίας καὶ τὴν ἄλλην
 Ἰταλίαν καὶ Ῥώμην ἐπ' αὐτῇ Σύλλαν ἔκτενῶς χειροῶ-
 σθαι, τὴν πόλιν τῷ Λουκρητίῳ παρέδοσαν, Μαρίου

1 <οἱ> ὄντες ci. Mend., sed cf. ad § 172 2 συνεστρέχοντας
 Vi 5 λοιποὶ πολλοὶ iC 9 τε] δὲ ci. Nauck 10 Μάρ-
 κιος Gel., μάρκελλος libri 13 παρ' deleri maluit Mend., contra
 Zerdik p. 78 et Schenkl p. 174; cf. etiam Polyb. 4, 12, 1;
 8, 32, 4 20 sq. καρβώνιον a, κάρβωρον b 22 Νωρβανὸν
 del. Keil, cf. § 425

82a. C.

- καταδύντος ἐς τάφρους ὑπονόμους καὶ μετὰ βραχὺ καὶ
 435 ἀνελόντος ἑαυτόν. Λουκρήτιος μὲν δὴ Μαρίου τὴν κε-
 φαλήν ἐκτεμὼν ἔπεμπεν ἐς Σύλλαν· καὶ αὐτὴν ὁ Σύλ-
 λας ἐν ἀγορᾷ μέσῃ πρὸ τῶν ἐμβόλων θέμενος ἐπιγελάσαι
 λέγεται τῇ νεότητι τοῦ ὑπάτου καὶ εἰπεῖν· “ἐρέτην δεῖ
 436 πρῶτα γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν”. Λουκρή-
 τιος δ’ ἐπεὶ Πραϊνεστὸν εἶλε, τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς
 ἐνταῦθα Μαρίῳ στρατηγούντων τοὺς μὲν αὐτίκα ἀνήρει,
 τοὺς δ’ ἐς φυλακὴν ἐσέβαλλεν· οὓς ὁ Σύλλας ἐπελθὼν
 437 ἀνείλε. καὶ τοὺς ἐν Πραϊνεστῷ προσέταξε χωρὶς ὀπλῶν
 προελθεῖν ἅπαντας ἐς τὸ πεδῖον καὶ προελθόντων τοὺς
 μὲν ἑαυτῷ τι χρησίμους γενομένους, ὀλίγους πάμπαν,
 ἐξείλετο, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκέλευσεν ἐς τρία ἀπ’ ἀλλή-
 λων διαστῆναι, Ῥωμαίους τε καὶ Σαυνίτας καὶ Πραι-
 438 νεστίλους· ἐπεὶ δὲ διέστησαν, τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἐπεκή-
 ρυξεν, ὅτι καὶ οἶδε ἄξια θανάτου δεδράκασι, καὶ συγ-
 γνώμην ἔδωκεν ὅμως, τοὺς δὲ ἑτέρους κατηκόντισεν
 ἅπαντας· γύναια δ’ αὐτῶν καὶ παῖδιά μεθῆκεν ἀπαθεῖς
 ἀπιέναι. καὶ τὴν πόλιν διήρπαξε, πολυχρήματον ἐν
 τοῖς μάλιστα τότε οὖσαν.
- 439 ὧδε μὲν δὴ καὶ Πραϊνεστὸς ἑάλω, Νῶρβα δ’, ἑτέρα
 πόλις, ἀντεῖχεν ἔτι ἐγκρατῶς, ἔσπε Αἰμιλίου Λεπίδου
 νυκτὸς ἐς αὐτὴν ἐκ προδοσίας ἐσελθόντος διαγανακτῆ-

1 ὑπονόμους Musgr., cf. IV § 50; Strab. 5, 3, 11, Vell.
 2, 27, 4, ὑπὸ νόμον Oab, ὑπονόμον d, quod tenuit Did., *Mario
 aggerem per cuniculos ingresso* C 5 versus est Aristoph. Eq.
 542 (Dind.), ubi *χοῆραι* legitur pro *δεῖ*; *oportere* C 9 ἐσέ-
 βαλλεν O, ἐνέβαλλεν ci. Musgr. 12 πάμπαν <ὄντας> ci. Mend.,
 cf. ad § 296 17 δέδωκεν i, natum ex perf. praecedenti
 19 sq. ἐν τοῖς] ἐν ταῖς ci. Schw., at cf. Krüger, Gr. Sprachl.⁵
 § 49, 10, 6

§ 439 Cantalupi (v. ad § 360) p. 23 sq. haec anno 673/81
 tribuit

σαντες οἱ ἔνδον ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ, οἳ μὲν ἑαυτοὺς ἀνῆρουν,
οἳ δ' ἄλλήλους ἐκόντες, οἳ δὲ καὶ βρόχοις συνεπλέκοντο·
καὶ τὰς θύρας ἐνέφραττον ἕτεροι καὶ ἐνεπίμπρασαν . . .
ἄνεμός τε πολὺς ἐμπεσὼν ἐς τοσοῦτον αὐτὴν ἐδαπάνησεν,
ὥς μηδὲν ἐκ τῆς πόλεως λάφυρον γενέσθαι.

καὶ οἷδε μὲν οὕτως ἐγκρατῶς ἀπέθανον· ἠνυσμέ- 440
νων δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν πολέμοις καὶ πυρὶ καὶ
φόνῳ πολλῷ, οἳ μὲν τοῦ Σύλλα στρατηγοὶ τὰς πόλεις
ἐπιόντες τὰ ὑποπτα ἐφρούρουν, καὶ Πομπήιος ἔς τε
10 Λιβύην ἐπὶ Κάρβωνα καὶ ἐς Σικελίαν ἐπὶ τοὺς ἐκεῖ
Κάρβωνος φίλους ἐστέλλετο· αὐτὸς δὲ ὁ Σύλλας Ῥω- 441
μαίους ἐς ἐκκλησίαν συναγαγὼν πολλὰ ἐμεγαληγόρησεν
ἐφ' ἑαυτῷ καὶ φοβερὰ ἐς κατάπληξιν εἶπεν ἕτερα καὶ
ἐπήνεγκεν, ὅτι τὸν μὲν δῆμον ἐς χρηστὴν ἄξει μετα-
15 βολήν, εἰ πελθοιντό οἱ, τῶν δ' ἐχθρῶν οὐδενὸς ἐς ἔσχα-
τον κακοῦ φείσεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἡ ταμίᾳς
ἢ χιλιάρχους ἢ ὅσοι τι συνέπραξαν ἄλλοι τοῖς πολε-
μίοις, μεθ' ἣν ἡμέραν Σκιπίων ὁ ὕπατος οὐκ ἐνέμεινε
τοῖς πρὸς αὐτὸν ὡμολογημένοις, μετελεύσεσθαι κατὰ
20 κράτος. ταῦτα δ' εἰπὼν αὐτίκα βουλευτὰς ἐς τεσσαρά- 442

1 αὐτοὺς V 2 ἐκόντες] ἐφόνεον, ἔκτεινον vel sim. ci.
Mend., sed ἐκόντες bene habet et subaudio ἀνῆρουν συνε-
πλέκοντο] συνεπνύγοντο ci. Schw., laqueis finire vitam vertit C.
Iure totum locum male compositum dixit Mend. 3 statui
lacunam, quam Keil ita fere explendam putat: <τὰς οἰκίας, ὅθεν
πῦρ κατὰ τὴν πόλιν διεσπαρμένον> ἄνεμός τε etc.; <τὴν πόλιν>
ἐνεπίμπρασαν coniecerat Schw. 4 αὐτὴν] omnia C, non per-
spiciens αὐτὴν 7 πολέμων a 13 ἐς κατάληψιν i C
15 sq. ἐς <τὸ> ἔσχατον κακοῦ ci. Mend. coll. Herodot. 1, 22;
2, 129, sed App. semper artic. in hac locutione omisit, cf. Loesch
p. 516 17 ἄλλοι Mend., ἄλλο libri, quod frustra defendebat
Kratt p. 63 sq. 19 αὐτὸν maluit Mend. 20 ταῦτ' εἰπὼν
ci. Mend., sed cf. ad § 37

18 μεθ' ἣν ἡμέραν] cf. § 385 20 sqq. de numeris cf.
Mommsen, R. Gesch. II⁹ p. 339 adn. et infra § 482

- κοντα καὶ τῶν καλουμένων ἱππέων ἀμφὶ χιλίους καὶ
 ἑξακοσίους ἐπὶ θανάτῳ προύγραφεν. οὗτος γὰρ δοκεῖ
 πρῶτος, οὓς ἐκόλασε θανάτῳ, προγράψαι καὶ γέρα τοῖς
 ἀναιροῦσι καὶ μήνυτρα τοῖς ἐλέγχουσι καὶ κολάσεις
 443 τοῖς κρύπτουσιν ἐπιγράψαι. μετ' οὐ πολὺ δὲ βουλευτὰς
 ἄλλους αὐτοῖς προσετίθει. καὶ τῶνδε οἱ μὲν ἀδοκῆτως
 καταλαμβανόμενοι διεφθείροντο, ἔνθα συνελαμβάνοντο,
 ἐν οἰκίαις ἢ στενωποῖς ἢ ἱεροῖς, οἱ δὲ μετέωροι πρὸς
 τὸν Σύλλαν φερόμενοί τε καὶ πρὸ ποδῶν αὐτοῦ ῥιπτού-
 μενοι· οἱ δὲ καὶ ἐσύροντο καὶ κατεπατοῦντο, οὐδὲ φω-
 νὴν ἔτι τῶν θεωμένων οὐδενὸς ἐπὶ τοσοῖσδε κακοῖς
 444 ἔχοντος ὑπ' ἐκπλήξεως. ἐξέλασίς τε ἐτέρων ἦν καὶ δῆ-
 μενσις τῶν ἐτέροις ὄντων. ἐπὶ δὲ τοὺς τῆς πόλεως
 ἐκφυγόντας ζητηταὶ πάντα μαστεύοντες διέθεον καὶ
 ὅσους αὐτῶν λάβοιεν ἀνήρουν.
 445 πολλὴ δὲ καὶ τῶν Ἰταλιωτῶν ἀναίρεσίς τε καὶ ἐξ-
 ἐλασις καὶ δήμενσις ἦν, ὅσοι τι Κάρβωνος ἢ Νωρβανοῦ
 ἢ Μαρίου ἢ τῶν ὑπ' ἐκείνοις στρατηγούντων ὑπήκου-
 446 σαν. κρίσεις τε ἦσαν ἐπὶ τούτοις ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ὅλην
 πικραὶ καὶ ἐγκλήματα ποικίλα, στρατηγίας ἢ στρατείας
 ἢ ἐσφορᾶς χρημάτων ἢ ἄλλης ὑπηρεσίας ἢ βουλευσεως
 ὅλως κατὰ Σύλλα. ἐγκλήματα δ' ἦν καὶ ξενία καὶ φιλία
 καὶ δάνεισμα, λαβόντος ἢ δόντος, ἤδη δέ τις καὶ προ-
 θυμίας ἢ μόνης συνοδίας ἡλίσκετο. καὶ ταῦτ' ἤμαζε

1 χιλίους] λίους (sic) B 3 ἐκόλαζε ci. Mend., sed cf. praef.
 4 μνημόματα i 5 ἐπιγράψαι] ἐπικηρῶσαι ci. Mend.
 12 ἔχοντος] ἡχοῦντος ci. Schw., uocem emittere audente C, qui non verba graeca, sed sententiam reddidit, ἰέντος Nauck; ἔχοντος non est cur mutes, cf. etiam Schenkl p. 174
 12 sq. δήμενσις ἐτέροις τῶν ὄντων ci. Cob. p. 213; malim δ. τῶν αὐτοῖς ὄντων, ἐτέροις potius del. Keil 24 συνοδίας] συνηθείας ci. Musgr., sed cf. Plut. Galba c. 20 ἐν δὲ τῇ συνοδίᾳ καὶ συνηθείᾳ aliosque locos; συνοδείας scribi iubet Cob. p. 213, sed cf. Crönert, Memoria p. 33

μάλιστα κατὰ τῶν πλουσίων. ὥς δ' ἐξέλιπε τὰ καθ' 447
 ἓνα [ἄνδρα ἐγκλήματα], ἐπὶ τὰς πόλεις ὁ Σύλλας μετῆει
 καὶ ἐκόλαξε καὶ τάσδε, τῶν μὲν ἀκροπόλεις κατασκά-
 πτων ἢ τεῖχη καθαιρῶν ἢ κοινὰς ζημίας ἐπιτιθεὶς ἢ
 εἰσφοραῖς ἐκτρύχων βαρυτάταις· ταῖς δὲ πλείοσι τοὺς 448
 ἐαυτῷ στρατευσαμένους ἐπώκιζεν ὥς ἔξων φρούρια
 κατὰ τῆς Ἰταλίας τὴν τε γῆν αὐτῶν καὶ τὰ οἰκήματα
 εἰς τοὺςδε μεταφέρων διεμέριζεν· ὃ καὶ μάλιστ' αὐτοὺς
 εὖνους αὐτῷ καὶ τελευτήσαντι ἐποίησεν· ὥς γὰρ οὐχ
 ἔξοντες αὐτὰ βεβαίως, εἰ μὴ πάντ' εἶη τὰ Σύλλα βέ-
 βαια, ὑπερηγωνίζοντο αὐτοῦ καὶ μεταστάντος.

καὶ τάδε μὲν ἦν ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν, Κάρβωνα δ' 449
 ἐκ Λιβύης εἰς Σικελίαν μετὰ πολλῶν ἐπιφανῶν καὶ
 ἀπ' αὐτῆς εἰς Κοσσύραν νῆσον ὑποφεύγοντα πέμψας
 τινὰς ὁ Πομπήιος συνέλαβε. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους τοῖς
 ἄγουσιν ἐκέλευσεν οὐδ' εἰς ὄψιν οἱ προσαχθέντας ἀν-
 ελεῖν, Κάρβωνα δὲ παραστησάμενος αὐτοῦ τοῖς ποσὶ
 δεσμώτην τρεῖς ὕπατον ἐπεδημηγόρησε καὶ κατέκανε
 καὶ τὴν κεφαλὴν εἰς Σύλλαν ἔπεμψεν.

ὃ δ', ἐπεὶ οἱ πάντα, ὥς ἐβούλετο, ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς 450
 διώκητο καὶ πολέμιον οὐδὲν ἦν ἔτι πλὴν Σερτωρίου
 μακρὰν ὄντος, Μέτελλον μὲν ἐπὶ τοῦτον ἐξέπεμπεν εἰς
 Ἰβηρίαν, τὰ δ' ἐν τῇ πόλει καθίστατο ἅπαντα ἐφ' ἐαυ-
 τοῦ, καθ' ὃν ἐβούλετο τρόπον. νόμου γὰρ ἢ χειροτο- 451
 νίας ἢ κλήρου λόγος οὐκ ἦν ἔτι, πεφρικότων ὑπὸ δέους

2 ἄνδρα ἐγκλήματα om. Mend. cum V 7 per Italiam C,
 i. e. κατὰ τὴν Ἰταλίαν 14 Κοσσύραν] κόρσικα VC, fort. Κόσ-
 συραν scribendum erat, cf. Boiss. ad Zon. 8, 14, 2 in edit. Cass.
 D. I p. 162 ὑποφύγοντα maluit Mend., cf. praef. 17 αὐ-
 τοῦ B 18 τρεῖς ὕπατον] cf. Cass. D. 50, 25, 2 et titulos;
 τρισύπατον Oī 22 ὄντος] ἀπόντος ci. Nauck, sed cf. V
 § 37. 467

82 a. C.

πάντων καὶ κρυπτομένων ἢ σιωπώντων· οἱ καὶ πάντα, ὅσα διώκησεν ὁ Σύλλας ὑπατεύων τε καὶ ἀνθυπατεύων, βέβαια καὶ ἀνεύθυνα ἐψηφίζοντο εἶναι εἰκόνα τε αὐτοῦ ἐπίχρυσον ἐπὶ ἵππου πρὸ τῶν ἐμβόλων ἀνέθεσαν καὶ ὑπέγραψαν “Κορνηλίου Σύλλα ἡγεμόνος Εὐτυχοῦς”.

- 452 ὧδε γὰρ αὐτὸν οἱ κόλακες, διευτυχοῦντα ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς, ὠνόμαζον· καὶ προήλθεν ἐς βέβαιον ὄνομα ἡ κολακεία. ἤδη δέ που γραφῇ περιέτυχον ἡγουμένη τὸν Σύλλαν Ἐπαφρόδιτον ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι ἀναγραφῆναι, καὶ οὐκ ἀπεικὸς ἐφαίνεται μοι καὶ τόδε, ἐπεὶ καὶ Φαῦστος ἐπωνομάζετο· δύναται δὲ τοῦ αἰσίου καὶ
- 453 ἐπαφροδίτου ἀγχοτάτω μάλιστα εἶναι τὸ ὄνομα. ἔστι δ’ ὅπου καὶ χρησμὸς αὐτῷ δοθεὶς ἐβεβαίον τάδε σκεπτομένῳ τὰ μέλλοντα.

5 inscripserunt C, i. e. ἐπέγραψαν, cf. p. 107, 10
9 ἐπαφρόδιτον (sic) B 11 sq. φαῦστος ἐπωνομάζετο· δύναται δὲ <τοῦτο αἰσίος· δοκεῖ δὲ> τοῦ αἰσίου — τὰ ὀνόματα ci. Mend. Certe verba tradita paulum turbata. Fortasse vertendum: valet autem idem fere atque αἰσίος (i. e. εὐτυχής) et ἐπαφρόδιτος hoc (sc. Fausti) nomen. Ad δύναται δὲ — εἶναι cf. Mithr. c. 67 extr.; C, δύναται εἶναι non intellegens, h. l. uidetur esse, in Mithr. dici potest vertit 12 ἐπαφροδισίου i post ὄνομα verba ὁπότερα — ἐπιγράψαι (p. 107, 8—10) collocari voluit Schw., probavit Zeiss; quo facto non video, quo ἐβεβαίον τάδε (v. 13) pertineat

2 ὅσα διώκησεν etc.] cf. Mommsen, R. Staatsr. III, 2 p. 1167 adn. 2 5 ἡγεμόνος i. e. dictatoris, cf. Mommsen C. I. L. I p. 168 adn. 584, consentit Mentz, De magistr. Rom. graece appellatis, diss. Jenae 1894, p. 22 9 Ἐπαφρόδιτον] cf. Arnold (v. ad § 382) p. 106, Mommsen, Hermes 20 (1885) p. 282 sq., R. Staatsr. III, 1 p. 213 adn. 2, Dittenberger, I. G. VII p. 84 ad n. 264, Fr. Marx, Über die Venus des Lucrez, Bonner Studien, Aufsätze Reinhard Kekulé gewidmet, Berl. 1890, p. 115 sqq. 11 Faustus non Sullae ipsius, sed filii eius fuit cognomen

παίδεό μοι, Ῥωμαῖε. κράτος μέγα Κύπρις ἔδωκεν
 Αἰνείου γενεῇ μεμελημένη. ἀλλὰ σὺ πᾶσιν
 ἀθανάτοις ἐπέτεια τίθει. μὴ λήθῃς τῶνδε·
 Δελφοῖς δῶρα κόμιζε. καὶ ἔστι τις ἀμφαίνουσι
 5 Ταύρου ὑπὸ νιφέντος, ὅπου περιμήκετον ἄστν
 Καρῶν, οἳ ναίουσιν ἐπὶ νῦμον ἐξ Ἀφροδίτης·
 ἧ πέλεκνυ θέμενος λήψῃ κράτος ἀμφιλαφές σοι.

ὁπότερα δ' αὐτῶν ἐψηφίσαντο Ῥωμαῖοι τὴν εἰκόνα 454
 τιθέντες, δοκοῦσί μοι παρασκήπτοντες ἢ ἐκμειλισσό-
 10 μενοι τὸν ἄνδρα ἐπιγράψαι. ἔπεμψε δὲ καὶ στέφανον 455
 χρύσειον καὶ πέλεκνυ, ἐπιγράψας τάδε·

τόνδε σοι αὐτοκράτωρ Σύλλας ἀνέθηκ', Ἀφροδίτη,
 ᾧ σ' εἶδον κατ' ὄνειρον ἀνὰ στρατιὴν διέπουνσαν
 τεύχεσι τοῖς Ἄρεος μαρναμένην ἔνοπλον.

3 τίθει. μὴ] τιθεῖς μὴ ci. Keil 4 δέλφοις a, δελφοῖν b
 καὶ ἔστι τις] haeserunt Musgr. et Mend.; cum hoc fort. θεὸς sub-
 audiendum, Schw. subintellexit τόπος vel χώρα; καὶ ἔστ' ἵνυς (i. e.
 ὁ τοῦ ἱεροῦ περίβολος) ci. Keil, speciose 5 περιμήκετον V
 6 οἳ ναίουσιν] δηναίοισιν (immo δηναίοισιν) ci. Musgr.
 7 ἧ (vel οἳ) Schw., illic C, καὶ O i, vulgo; ἧ ci. Musgr., τῇ Mend.
 9 <μᾶλλον> ἢ ci. Schw., recte, opinor; contra Kratt p. 59 et
 ipse Schw. t. III p. 852; cf. II § 274. 606, IV § 496 10 δὲ]
 δὴ ci. Mend. 11 χρυσοῦν scr. Mend., const. τόδε V
 12 αὐτοκράτωρ B 13 pentametrum desideraverunt Zeiss ad
 h. l. et Arnold (v. ad § 382) p. 106, at cf. Kaibel, Epigr. Graec.
 ex lapid. conl. 52, 132, 171, 400, 823, 1008 etc., Anthol. Pal. III
 p. 3 n. 18 etc., v. Wilamowitz, Index lect. Gotting. aest. 1884
 p. 9, Petronii satirae ed³. Buecheler p. 23 ᾧ σ' v. Wilamo-
 witz l. c. p. 10, ὡς O i; ὡς <σ'> ci. Brunck εἶδεν ci. Keil,
 sed intellego ἀνέθηκα

1 sqq. cf. Anthol. Pal. III p. 484 n. 104 et adn. p. 542
 Did. et R. Hendess, Oracula graeca quae apud script. graecos
 romanosque exstant, diss. Halens. 1880, p. 11 5sq. designatur
 Aphrodisias Cariae 12 sqq. cf. Anthol. Pal. III p. 23 n. 153
 et adn. p. 73 Did., Th. Preger, Inscr. gr. metr. 1891 n. 116.
 De Aphrodite cf. Marx (v. ad § 452) p. 125

82a. C.

456

ὁ δὲ ἔργῳ βασιλεὺς ὢν ἢ τύραννος, οὐχ αἰρετός, 9
ἀλλὰ δυνάμει καὶ βίᾳ, δεόμενος δ' ἄρα καὶ τοῦ προσ-

457

ποιήματος αἰρετός εἶναι δοκεῖν, ὥδε καὶ τόδε ἐμηχα-
νήσατο. Ῥωμαίοις πάλαι κατ' ἀρετὴν ἦσαν οἱ βασι-
λέες· καὶ ὁπότε τις αὐτῶν ἀποθάνοι, βουλευτὴς ἕτερος
παρ' ἑτερον ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἦρχεν, ἕως τινὰ ἄλλον
ὁ δῆμος δοκιμάσειε βασιλεύειν. καὶ τὸνδε τὸν πενθῆ-
μερον ἄρχοντα ἰντέρογη καὶ ἐκάλουν· εἴη δ' ἂν ἐν τοσῶδε
βασιλεὺς. ἀρχαιρέσια δ' ὑπάτων οἱ λήγοντες τῆς
ἀρχῆς αἰὲρ προουτίθεσαν· καὶ εἴ ποτε κατὰ συντυχίαν
ὑπάτος οὐκ εἴη, ὅδε ὁ ἐν τοσῶδε βασιλεὺς καὶ τότε

458

ἐγίγνετο ἐς τὴν τῶν ὑπάτων χειροτονίαν. τούτου δὴ
τοῦ ἔθους ἐπιβαίνων ὁ Σύλλας, ὑπάτων οὐκ ὄντων,
ἐπεὶ καὶ Κάρβων ἐν Σικελίᾳ καὶ Μάριος κατὰ Πραι-
νεστὸν ἐτεθνήκεσαν, αὐτὸς μὲν πού τῆς πόλεως ὑπ-
εξῆλθε, τῇ δὲ βουλῇ προσέταξεν ἐλέσθαι τὸν καλού-

459

μενον μεταξὺ βασιλέα. ἡ μὲν δὴ Οὐαλέριον Φλάκκον
εἴλετο, ἐλπίσασα ὑπάτων προτεθῆσεσθαι χειροτονίαν·
ὁ δὲ Σύλλας ἐπέστελλε τῷ Φλάκκῳ γνώμην ἐς τὸν
δῆμον ἐσενεγκεῖν, ὅτι χρησίμου ἡγοῖτο Σύλλας ἐν τῷ
παρόντι ἔσεσθαι τῇ πόλει τὴν ἀρχήν, οὓς ἐκάλουν
δικτάτορας, πανσάμενον ἔθος ἐκ τετρακοσίων ἐτῶν·

1 ἔργῳ <μὲν> ci. Mend., cf. ad § 202 1 sq. οὐχ αἰρετός—βία
idem spuria esse putavit 2 sq. δεόμενος δ' ἄρα προσποιή-
ματος τοῦ καὶ αἰρετός etc. maluit Mend., προσποιήματος delet
potius Nauck, inut. 4 sq. βασιλεῖς scr. Mend., et ita semper
-eīs pro-έες 8 οὐντέρογη Oī <ὁ> ἐν τοσῶδε (τωσῶδε B)
ci. Mend., perperam, εἴη—βασιλεὺς del. Kratt p. 20, sine causa
9 sq. οἱ αἰὲρ λήγ. τῆς ἀρχ. προουτ. ci. Mend., sed cf. ad § 406
21 ἐλέσθαι a 22 τετρακοσίων deleto, lacunam significavit
Schw. Debeat ἑκατὸν εἴκοσιν, cf. Vell. 2, 28, 2, Plut. Sulla
c. 33, Mommsen, R. Staatsr. II³ p. 169 sq.; τετάρων γενεῶν
ci. Nauck, vix recte

ὄν δὲ ἔλοιντο, ἐκέλευεν ἄρχειν οὐκ ἐς χρόνον ὀητόν,
 ἀλλὰ μέχρη τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν ἀρχὴν
 ὅλην στάσεσι καὶ πολέμοις σεσαλευμένην στηρίξειεν.
 ὁ μὲν δὴ νοῦς τὴν γνώμην ἐς αὐτὸν ἔφερε τὸν Σύλ- 460
 λαν, καὶ οὐδ' ἀμφίβολον ἦν· ὁ δὲ Σύλλας οὐ κατα-
 σχῶν αὐτοῦ καὶ τοῦτ' ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς ἀνεκά-
 λυπτεν, ὅτι οἱ δοκοῦν μάλιστα ἂν αὐτὸς τῇ πόλει
 19 καὶ ἐν τῷδε γενέσθαι χρήσιμος. ὁ μὲν δὴ τάδε ἐπέ- 461
 στελλε, Ῥωμαῖοι δ' οὐχ ἐκόντες μὲν οὐδὲ κατὰ νόμον
 10 ἔτι χειροτονοῦντες οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ σφίσις ἡγούμενοι
 τὸ ἔργον ὅλως, ἐν δὲ τῇ πάντων ἀπορίᾳ τὴν ὑπόκρισιν
 τῆς χειροτονίας ὡς ἐλευθερίας εἰκόνα καὶ πρόσχημα
 ἀσπασάμενοι χειροτονοῦσι τὸν Σύλλαν, ἐς ὅσον θέλοι,
 τύραννον· αὐτοκράτορα. τυραννὶς μὲν γὰρ ἡ τῶν 462
 15 δικτατόρων ἀρχὴ καὶ πάλαι, ὀλίγῳ χρόνῳ <δ> ὀριζο-
 μένη· τότε δὲ πρῶτον ἐς ἀόριστον ἐλθοῦσα τυραννὶς
 ἐγίγνετο ἐντελής. τοσόνδε μέντοι προσέθεσαν εἰς εὐπρέ-
 πειαν τοῦ ῥήματος, ὅτι αὐτὸν αἰροῖντο δικτάτορα ἐπὶ
 θέσει νόμων, ὧν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ δοκιμάσειε, καὶ
 20 καταστήσει τῆς πολιτείας. οὕτω μὲν δὴ Ῥωμαῖοι βα- 463

3 στηρίξειεν ci. Bk., cf. Cob. p. 214 4 ὁ μὲν δὴ νοῦς τὴν
 γνώμην] ὁ μὲν δῆμος τ. γν. ci. C. Steph., perperam; ὁ μὲν νοῦς
 τῆς γνώμης ci. Musgr., haud male, cf. etiam Zerdik p. 44, τὴν
 γνώμην deleverit Mend., sed intellego: 'ratio ac consilium ani-
 mum ad ipsum advertit Sullam' 6 αὐτοῦ Bi, quod retinet
 Strachan-Davidson, sed κατασχῶν = κρατήσας 13 θέλονσι i,
 θέλει ci. Mend., sed optat. bene habet 14 τυραννὶς ex C
 Mend. et Cob. p. 214, τύραννος Oi, quod retinet Kratt p. 33
 15 ὀλίγῳ <δ> aut χρόνῳ <δ> ci. Mend., hoc probavit Zerdik
 p. 81 hiatus causa

82a. l.

σιλεῦσιν ὑπὲρ τὰς ἐξήκοντα ὀλυμπιάδας χρησάμενοι,
 ἐπὶ δ' ἐκείνοις δημοκρατία τε καὶ ὑπάτοις ἐτησίους
 προστάταις ἐς ἄλλας ἑκατὸν ὀλυμπιάδας, αὐθις ἐπει-
 ρῶντο βασιλείας, ὀλυμπιάδων οὐσῶν ἐν Ἑλλησιν ἑκα-
 τὸν ἐβδομήκοντα πέντε καὶ οὐδενὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ τότε
 464 ἀγωνίσματος πλήν σταδίου δρόμον· γιγνομένου· τοὺς
 γὰρ ἀθλητὰς καὶ τὰ ἄλλα θεάματα πάντα ὁ Σύλλας
 ἐς Ῥώμην μετεκέκλητο ἐπὶ δόξῃ τῶν Μιθριδατείων ἔρ-
 γων ἢ τῶν Ἰταλικῶν. πρόφασις δ' ἦν ἀναπνεῦσαι
 καὶ ψυχαγωγῆσαι τὸ πλῆθος ἐκ καμάτων.

465

81a. C.

ὃ δ' ἐς μὲν πρόσχημα τῆς πατρὸς πολιτείας ὑπά-
 10
 10 τους αὐτοῖς ἐπέτρεψεν ἀποφῆναι, καὶ ἐγένοντο Μᾶρκος
 Τύλλιος καὶ Κορνήλιος Δολοβέλλας· αὐτὸς δ' οἷα δὴ
 βασιλεύων δικτάτωρ ἐπὶ τοῖς ὑπάτοις ἦν· πελέκει
 τε γὰρ ἐφέροντο πρὸ αὐτοῦ, οἷα δικτάτορος, εἴκοσι 15

1 ἐξήκοντα Schw., εἴκοσι O, ἑκατὸν iC, desideraverat ἐξή-
 κοντα iam Petavius ad Themist. p. 525 Dind.; ἐς ἐξήκοντα pro
 ὑπὲρ τὰς ἐξ; et v. 3 ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν pro ἐς ἄλλας ἐκ. et v. 5
 καὶ τεσσάρων, pro πέντε, καὶ ci. Kuyper, De fontibus Plut. et
 App. in vita Sullae enarranda, diss. Traiecti ad Rhen. 1882,
 p. 139. VIII, non recte, opinor; Keil v. 3. ἐς ἄλλας <ἐξ καὶ>
 ἑκατὸν scribi iubet 5 καὶ non vertit C, 'bene' (Mend.)

6 σταδίου B 8 ἐπὶ δόξῃ] ἐπιεικείᾳ i, ueluti solamina quae-
 dam belli mithridatici aut itali C, ἐπὶ νίκῃ ci. Petavius l. c. et
 Faber, Agonisticon lib. I c. 29 p. 99 sq., et Musgr., ἐπ' εὐκλείᾳ
 Schw.; Mend. totum locum corruptum ratus ac fortasse mutilum
 proposuit: μετεκέκλητο δόξῃ μὲν ἐπὶ τοῖς Μιθριδαταίοις, ἔργω
 δὲ ἐπὶ τοῖς Ἰταλικοῖς, parum probabiliter. Malim ἢ <καὶ> τῶν
 'I., cf. etiam Drumann II² p. 405 sq. 9 ἀναπνεῦσαι] ἀναπαύσαι
 ci. Enthoven, Mnemos. 22 (1894) p. 386 coll. II § 61, sed tran-
 sitive ἀναπνεύω usurpat etiam Heliod. 8, 14 10 ψυχαγωγῆσθαι
 ci. Mend., cf. ad v. 9 ἐκ <τῶν> καμ. maluit Mend.

12 ἐγένετο, ον supra ε a m. 1, V 13 Τύλλιος edit. Tolliana,
 σύλλιος BCi, σύλιος V Κορνήλιος Schw., ὀρτούλιος libri
 δολαβέλλας B

καὶ τέσσαρες, ὅσοι καὶ τῶν πάλαι βασιλέων ἡγοῦντο,
καὶ φυλακὴν τοῦ σώματος περιέθετο πολλήν. νόμους 466
τε ἐξέλυε καὶ ἑτέροους ἐτίθετο· καὶ στρατηγεῖν ἀπείπε,
πρὶν ταμιεῦσαι, καὶ ὑπατεύειν, πρὶν στρατηγήσαι, καὶ
τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτὴν αὐθις ἄρχειν ἐκώλυσε, πρὶν ἔτη
δέκα διαγενέσθαι. τὴν δὲ τῶν δημάρχων ἀρχὴν ἴσα 467
καὶ ἀνείλεν, ἀσθενεστάτην ἀποφήνας καὶ νόμῳ κωλύ-
σας μηδεμίαν ἄλλην τὸν δήμαρχον ἀρχὴν ἔτι ἄρχειν·
διὸ καὶ πάντες οἱ δόξης ἢ γένους ἀντιποιοῦντες τὴν
ἀρχὴν ἐς τὸ μέλλον ἐξετρέποντο. καὶ οὐκ ἔχω σαφῶς
εἰπεῖν, εἰ Σύλλας αὐτήν, καθὰ νῦν ἔστιν, εἰς τὴν βου-
λὴν ἀπὸ τοῦ δήμου μετήνεγκεν. αὐτῇ δὲ τῇ βουλῇ 468
διὰ τὰς στάσεις καὶ τοὺς πολέμους πάμπαν ὀλιγαν-
δρούσῃ προσκατέλεξεν ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους ἐκ τῶν
ἀρίστων ἱππέων, ταῖς φυλαῖς ἀναδοὺς ψῆφον περὶ
ἐκάστου. τῷ δὲ δήμῳ τοὺς δούλους τῶν ἀνηρομένων 469
τοὺς νεωτάτους τε καὶ εὐρώστους, μυρίων πλείους,

3 ἐτίθει ci. Mend., sed cf. ad § 166 et Schenkl p. 174 8 τὸν
δημαρχήσαντα cum C' maluit Mend., τὸν δήμαρχον <γενόμενον>
Keil., contra Berg, diss. p. 34, coll. Syr. c. 52, Mithr. c. 120,
ubi βασιλεύσας exspectabas pro βασιλεύς, et II § 97 9 οἱ]
ἢ a ἀντιποιοῦντες male vertit C: qui pollebant γένους
suspectans οἱ δόξης τοῦ γένους ci. Mend., vix recte <ταύτην>
τὴν ἀρχὴν ci. Mend., inut., cf. etiam Kratt p. 21 sq. 13 τοὺς
ante πολέμους om. O, fort. recte, cf. ad § 351 17 εὐρωστο-
τάτους exspecto cum Mend., contra Kratt p. 18, coll. I § 498,
II § 624, V § 208

1 ὅσοι—ἡγοῦντο] est error Appiani, cf. Mommsen, R.
Staatsr. I³ p. 382 adn. 1; v. App. ipsum Syr. c. 15 et Arnold
(v. ad § 382) p. 109 6 sqq. cf. Fritzsche (v. ad § 266) p. 7 sqq.,
Lengle (v. ad § 165) p. 10 sqq. 10 sqq. cf. Drumann II² p. 412,
Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 553 adn. 5, Fritzsche p. 11.
14 cf. adn. ad § 267, Willems I p. 404: 15 cf. Lange, R.
Altert. III² p. 156, Neumann, Gesch. Roms I p. 603, Mommsen,
R. Staatsr. III, 1 p. 189, II³ p. 733, Fritzsche p. 15. 16 sqq. cf.
titulum honorar. a libertinis positum apud Dessau, Inscr. sel. In. 871

.81a.C.

- ἐλευθερώσας ἐγκατέλεξε καὶ πολίτας ἀπέφηνε Ῥωμαίων
καὶ Κορνηλίου ἀφ' ἑαυτοῦ προσεῖπεν, ὅπως ἐτοίμοις
ἐκ τῶν δημοτῶν πρὸς τὰ παραγγελλόμενα μυρίοις
470 χρῶτο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπινοῶν
τέλεσι τοῖς ὑπὲρ ἑαυτοῦ στρατευσαμένοις τρισὶ καὶ
εἴκοσιν ἐπένειμεν, ὥς μοι προσέφηται, πολλὴν ἐν ταῖς
πόλεσι γῆν, τὴν μὲν ἔτι οὖσαν ἀνέμητον, τὴν δὲ τὰς
πόλεις ἀφαιρούμενος ἐπὶ ζημίᾳ.
- 471 ἔς ἅπαντα δ' ἦν οὕτω φοβερός καὶ ἄκρος ὀργήν,
ὥς καὶ Κόιντον Λουκρήτιον Ὀφέλλαν τὸν Πραϊνεστὸν
αὐτῷ λαβόντα καὶ Μάριον τὸν ὕπατον ἐκπεπολιορκη-
κότα καὶ τὸ τέλος αὐτῷ τῆς νίκης συναγαγόντα, ὑπα-
τεύειν ἔτι ἱππέα ὄντα, πρὶν ταμειῦσαι καὶ στρατη-
γῆσαι, διὰ τὸ μέγεθος τῶν εἰργασμένων κατὰ παλαιὸν
ἔθος ἀξιοῦντα καὶ τῶν πολιτῶν δεόμενον, ἐπεὶ καὶ
λύων καὶ ἀνατιθέμενος οὐ μετέπειθεν, ἐν ἀγορᾷ μέσῃ
472 κτεῖναι. καὶ συναγαγὼν τὸ πλῆθος ἐς ἐκκλησίαν εἶπεν
"ἴστε μὲν, ὦ ἄνδρες, καὶ παρ' ἐμοῦ δὲ ἀκούσατε, ὅτι
Λουκρήτιον ἐγὼ κατέκτανον ἀπειθοῦντά μοι". καὶ
λόγον εἶπε "φθεῖρες γεωργὸν ἀροτριῶντα ὑπέδακνον
ὃ δὲ δις μὲν", ἔφη, "τὸ ἄροτρον μεθεῖς τὸν χιτωνί-
σκον ἐκάθηνεν· ὥς δ' αὐθις ἐδάκνετο, ἵνα μὴ πολ-

2 κορνήλιος ἐφ' ἑαυτοῦ i
ci. Mend. 19 κατέκτανον i

6 ὥσπερ μοι i 18 δὲ] δι
20 ἐπεῖπε ci. Mend., fort. recte

5 sq. fuerunt XXVII sec. Liv. epit. 89, cf. de discrepantiis
Cantalupi (v. ad § 360) p. 38 6 ὥς μοι προσέφηται] cf. § 448
Cantalupi p. 24 sq. 14 κατὰ παλαιὸν ἔθος] cf. Mommsen
R. Staatsr. I³ p. 539 adn. 1 20 sqq. v. Fab. Aesop. ed
Halm n. 411 p. 197, Babrius ed. Gitlbauer p. 153 n. 286 e
contra eum Babrius ed. Crusius p. 231 sq. Praeterea J. Ziehen
Sullas Phthiriasis, Philol. 57 (1898) p. 189 sqq., contra quer
Groebe ap. Drumann II² p. 560 sqq., alii

λάκις ἀργοίη, τὸν χιτωνίσκον ἔκαυσεν. καὶ γὰρ τοῖς δις
 ἡττημένοις παραινῶ τρίτον πυρὸς μὴ δεηθῆναι". Σύλ- 473
 λας μὲν δὴ καὶ τοῖσδε καταπληξάμενος αὐτούς, καθὰ
 ἐβούλετο, ἤρχε. καὶ ἐθριάμβευσεν ἐπὶ τῷ Μιθριδατεῖ
 5 πολέμῳ. καὶ τινες αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀρνούμενην βασι-
 λείαν ἐπισκώπτοντες ἐκάλουν, ὅτι τὸ τοῦ βασιλέως
 ὄνομα μόνον ἐπικρύπτει· οἱ δ' ἐπὶ τοῦναντίον ἀπὸ
 τῶν ἔργων μετέφερον καὶ τυραννίδα ὁμολογοῦσαν
 12 ἔλεγον. ἐς τοσοῦτον αὐτοῖς τε Ῥωμαίοις καὶ Ἰταλοῖς 474
 10 ἅπασιν ὁ πόλεμος ὅδε προύβη κακοῦ, προύβη δὲ καὶ
 τοῖς ὑπὲρ τὴν Ἰταλίαν ἔθνεσιν ἅπασιν, ἄρτι μὲν ὑπὸ
 ληστῶν καὶ Μιθριδάτου καὶ Σύλλα πεπολεμημένοις,
 ἄρτι δ' ἀποροῦντος τοῦ ταμείου διὰ τὰς στάσεις
 ἐκτετρυχωμένοις εἰσφοραῖς πολλαῖς. ἔθνη τε γὰρ πάντα 475
 15 καὶ βασιλεῖς, ὅσοι σύμμαχοι, καὶ πόλεις, οὐχ ὅσαι μό-
 νον ὑποτελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὅσαι ἑαυτὰς ἐγκεχειρίκεσαν
 ἐπὶ συνθήκαις ἔνορκοι καὶ ὅσαι διὰ συμμαχίαν ἢ τινα
 ἀρετὴν ἄλλην αὐτόνομοι τε καὶ φόρων ἦσαν ἀτελεῖς,
 τότε πᾶσαι συντελεῖν ἐκελεύοντο καὶ ὑπακούειν χώρας
 20 τε ἔνιαι καὶ λιμένων κατὰ συνθήκας σφίσι δεδομένων
 ἀφηροῦντο.

1 τοῖς δις] τοῖσδε i 2 ἡττημένοις] διηττημένοις ci. Musgr.,
 ἡλεημένοις Mend. (cf. Cass. D. 53, 4, 1), ἡμμένοις Ziehen (v. ad
 p. 112, 20), inut., ut videtur 4 ἐθριάμβευσεν O 6 τοῦ delen-
 dum ci. Mend. 8 καὶ τὴν τυραννίδα B 10 ὁ πόλεμος — 11
 ἅπασιν om. V 12 πεπολεμημένοις] πεπορθημένοις ci. Mend.,
 σεσυλημένοις Nauck, neutrum probō propter ἐκτετρ. εἰσφοραῖς
 πολλ. 13 ταμείου scr. Schw. et recentiores, sed cf. Crönert,
 Memoria p. 35 14 ἐκτετρυμένοις ci. Cob. p. 220 sq.
 καὶ εἰσφοραῖς a 15 οὐ μόνον ὅσαι ci. Nauck, contra Zerdik
 p. 70 coll. III § 46, II § 35 extr.

14sq. cf. de generibus harum civitatum Mommsen, R. Staatsr.
 III, 1 p. 657. 19sq. cf. S.C. Stratonice., Bull. de corr.
 hell. 9 (1885) p. 463, titulum Alabandae ibid. 10. (1886) p. 305

81a. C.

- 476 Σύλλας δὲ καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ βασιλεύσαντος υἱόν, ἀνατραφέντα μὲν ἐν Κῷ καὶ ὑπὸ Κῳων ἐκδοθέντα Μιθριδάτῃ, διαφυγόντα δὲ πρὸς Σύλλαν ἐκ Μιθριδάτου καὶ συνήθη γενόμενον, ἐψηφίσατο βασιλεύειν Ἀλεξανδρέων, ἐρήμου 5 τῆς Ἀλεξανδρέων ἀρχῆς ἀνδρὸς οὔσης καὶ τῶν γυναικῶν, ὅσαι βασιλείου γένους, ἀνδρὸς συγγενοῦς δεομένων, ἐλπίσας χρηματιεῖσθαι πολλὰ ἐκ βασιλείας
- 477 πολυχρύσον. ἀλλὰ τόνδε μὲν οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐννεακαιδεκάτην ἡμέραν ἔχοντα τῆς ἀρχῆς καὶ ἀτοπώτερον 10 σφῶν, οἷα Σύλλα πεποιθότα, ἐξηγούμενον, ἐς τὸ γυμνάσιον ἐκ τοῦ βασιλείου προαγαγόντες ἔκτειναν. οὕτως ἔτι καὶ οἶδε διὰ τε μέγεθος ἀρχῆς ἰδίας καὶ τῶν ἔξωθεν κακῶν ἔτι ὄντες ἀπαθεῖς ἀφόβως εἶχον ἑτέρων. 15
- 478 τοῦ ὁ ἐπιόντος ἔτους Σύλλας, καίπερ ὢν δικτά- 10
- 10 a. C. 10 τωρ, ἐς ὑπόκρισιν ὅμως καὶ σχῆμα δημοκρατικῆς ἀρχῆς ὑπέστη καὶ ὑπάτος αὐτῇς γενέσθαι σὺν Μετέλλῳ τῷ
- 479 Εὐσεβεῖ. καὶ ἀπὸ τοῦδε ἴσως ἔτι νῦν οἱ Ῥωμαίων βασι- λέες, ὑπάτους ἀποφαίνοντες τῇ πατρίδι, ἔστιν ὅτε καὶ 20 ἑαυτοὺς ἀποδεικνύουσιν, ἐν καλῷ τιθέμενοι μετὰ τῆς μεγίστης ἀρχῆς καὶ ὑπατεῦσαι.

4 <οἱ> post συνήθη addidit Schw., post καὶ poni vult Zerdik p. 73, cf. ad § 263 6 Ἀλεξανδρέων om. Mend. cum C, contra Zerdik p. 26 adn. 1, coll. Syr. c. 65 7 post γένους add. ἦσαν i 10 καὶ delendum ci. Mend. 13 καὶ οἶδε] καὶ susp. Mend. 15 ἑτέρων] τῶν σφετέρων ci. Mend., sed ἑτέρων respicit ad Sullam et Romanos 18 καὶ ὑπάτος σὺν Μετέλλῳ γενέσθαι τῷ V

1 de hoc Alexandro cf. Mithr. c. 23 et E. Bandelin, De rebus inter Aegyptios et Romanos intercedentibus usque ad bellum Alexandrinum a Caesare gestum, diss. Halens. 1893 p. 35 sq., Strack, Die Dynastie d. Ptolemäer p. 186. 206 adn. 39

τῷ δ' ἐξῆς ἔτει ὁ μὲν δῆμος καὶ τότε τὸν Σύλλαν 480
 θεραπεύων ἤρειτο ὑπατεύειν, ὃ δὲ οὐκ ἀνασχόμενος
 ὑπάτους μὲν αὐτοῖς ἀπέφηνε Σερουίλιον Ἰσαυρικὸν καὶ
 Κλαύδιον Ποῦλχρον, αὐτὸς δὲ τὴν μεγάλην ἀρχὴν οὐ-
 δενὸς ἐνοχλοῦντος ἐκὼν ἀπέθετο. καὶ μοι θαῦμα μὲν 481
 καὶ τόδε αὐτοῦ καταφαίνεται τοσὴνδε ἀρχὴν πρῶτον
 ἀνδρῶν καὶ μόνον ἐς τότε Σύλλαν οὐδενὸς ἐπείγοντος
 ἀποθέσθαι, οὐ πιασίν, ὥς Πτολεμαῖος ἐν Αἰγύπτῳ καὶ
 Ἀριοβαρζάνης ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ Σέλευκος ἐν Συρίᾳ,
 ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς τυραννουμένοις· ἄλογον δ' ἤδη καὶ 482
 τὸ βιασάμενον ἐς τὴν ἀρχὴν ῥιψοκινδύνως, ἐπεῖτε ἐγ-
 κρατῆς ἐγένετο, ἐκόντα ἀποθέσθαι καὶ παράδοξον,
 οἷον οὐπω τι ἕτερον, τὸ μὴ δεῖσαι νεότητος ἐν τῷδε τῷ
 πολέμῳ πλέον μυριάδων δέκα ἀνηρομένης καὶ τῶν
 ἐχθρῶν αὐτὸν ἀνελόντα βουλευτὰς μὲν ἐνενήκοντα,
 ὑπάτους δ' ἐς πεντεκαίδεκα, ἀπὸ δὲ τῶν καλουμένων
 ἱππέων δισχιλίους καὶ ἑξακοσίους σὺν τοῖς ἐξεληλαμέ-
 νοις· ὧν τῆς τε περιουσίας δεδημευμένης καὶ πολλῶν 483
 ἀτάφων ἐκριφέντων, οὔτε τοὺς οἴκοι ὁ Σύλλας οὔτε
 τοὺς φεύγοντας καταπλαγεῖς οὐδὲ τὰς πόλεις, ὧν ἀκρο-
 πόλεις τε καὶ τεῖχη καὶ γῆν καὶ χρήματα καὶ ἀτελείας
 ἀφῆρητο, ἑαυτὸν ἀπέφηνεν ἰδιώτην. τοσοῦτον ἦν ἐν 484
 τῷδε τῷ ἀνδρὶ τόλμης καὶ τύχης· ὃν γέ φασιν ἐπ-

3 *Cornelium Isauricum* C, falso 4 μεγάλην] μεγίστην ci.
 Mend. ex C, inut. 6 καταφαίνεται i <τὸ> τοσὴνδε ci.
 Mend., at cf. Herodot. 7, 153 10 ἄλογον δ' ἤδη] ἄτοπον δ' ἔτι
 i. Mend., sine causa idonea 15 αὐτῶν cum i scr. Mend.
 6 ὑπάτους] ὑπατικούς ci. Cob. p. 232, idem vel ὑπάτους δ<ἐ
 αὶ ὑπατικούς> Mend., certe consulares intellegendi sunt

79 a. C.

εἰπεῖν ἐν ἀγορᾷ, τὴν ἀρχὴν ἀποτιθέμενον, ὅτι καὶ λό-
 γον, εἴ τις αἰτοίῃ, τῶν γερονότων ὑφέξει, καὶ τὰς
 ῥάβδους καθελόντα καὶ τοὺς πελέκεας τὴν φρουρὰν
 ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπώσασθαι καὶ μόνον μετὰ τῶν
 φίλων ἐς πολὺν ἐν μέσῳ βαδίσαι θεωμένου τοῦ πλή-
 485 θους καὶ καταπεπληγότος αὐτὸν καὶ τότε. ἀναχωροῦντα
 δ' ἐπὶ τὴν οἰκίαν μόλις ποτὲ μειράκιον ἐπεμύφετο
 καὶ οὐδενὸς αὐτὸ ἀπερύκοντος ἐθάρρησε καὶ λοιδορού-
 486 μενον αὐτῷ μέχρι τῆς οἰκίας ἐλθεῖν. ὃ δὲ κατὰ τῶν
 μεγίστων ἀνδρῶν τε καὶ πόλεων ἄκρος ὀργὴν γενό-
 μενος εὐσταθῶς τὸ μειράκιον ἤνεγκε καὶ τοσοῦτον
 ἐσιὼν ἐς τὴν οἰκίαν, εἴτε ἀπὸ ξυνέσεως εἴτε καὶ τύχῃ
 καταμαντευόμενος τῶν ἐσομένων, ἀπεκρίνατο, ὅτι κω-
 λύσει τὸ μειράκιον τόδε ἕτερον ἄνδρα ἀρχὴν τοιάνδε
 487 ἔχοντα ἀποθέσθαι. καὶ Ῥωμαίοις μὲν οὕτω γενέσθαι
 συνηνέχθη μετ' ὀλίγον, Γαῖου Καίσαρος τὴν ἀρχὴν
 οὐκέτι μεθέντος· ὃ δὲ Σύλλας μοι δοκεῖ, ἐς πάντα
 σφοδρὸς ὁμοῦ καὶ δυνατὸς γενόμενος, ἐπιθυμῆσαι τύ-
 ραννος ἐξ ἰδιώτου γενέσθαι καὶ ἰδιώτης ἐκ τυράννου
 καὶ μετὰ τοῦτ' ἐπ' ἐρημίας ἀγροίκου διαγενέσθαι.
 488 διῆλθε γὰρ ἐς χωρία ἴδια ἐς Κύμην τῆς Ἰταλίας καὶ
 ἐνταῦθα ἐπ' ἐρημίας θαλάσσης τε καὶ κυνηγεσίῳ ἐχρῆτο,
 οὐ φυλασσόμενος ἄρα τὸν κατὰ ἅστν ἰδιώτην βίον

1 ἐν τῇ ἀγορᾷ i 4 ἀπὸ del. Nauck, cf. ad § 65
 8 αὐτὸ] αὐτῷ i aut καὶ ante λοιδορ. deleri aut v. 9 ἤλθεν
 scribi voluit Mend., inut. 12 συνέσεως scr. Mend. 13 ἀπε-
 κρίνατο] ἀπερρῆξεν maluit Mend., sed e nexu rerum ἀπεκρίνατο
 bene intellegitur 15 ἔχοντα] ἐκόντα ci. Mend., sed h. l.
 etiam ἔχοντα bene habet, cf. ad § 10 17 μεθέντος ci. Mend.,
 sed cf. V § 252 et praeef. ἐς πάντα ante μοι δοκεῖ i
 20 μετὰ τοῦτ'] ob id C, unde Mend. ci. κατὰ τοῦτ', sed C male
 vertit

οὐδ' ἀσθενῆς ὢν αὐθις ἐς ὃ τι ὁρμήσειεν· ᾧ δυνατὴ 489
 μὲν ἔτι ἡ ἡλικία καὶ τὸ σῶμα εὖρωστον, ἀμφὶ δὲ τὴν
 Ἰταλίαν δυνάδεκα μυριάδες ἀνδρῶν ἦσαν ἔναγχος ὑπ-
 εστρατευμένων καὶ δωρεὰς μεγάλας καὶ γῆν πολλὴν παρ'
 5 αὐτοῦ λαβόντων, ἔτοιμοι δ' οἱ κατὰ τὸ ἄστυ μύριοι
 Κορνήλιοι καὶ ὁ ἄλλος αὐτοῦ στασιώτης λεώς, εὖνους
 αὐτῷ καὶ φοβερὸς ὢν ἔτι τοῖς ἐτέροις καὶ τὸ σφέτε-
 ρον ἀδεές, ὃν τῷ Σύλλᾳ συνεπεπράχεσαν, ἐν τῷ Σύλ-
 λαν περιεῖναι τιθέμενοι. ἀλλὰ μοι δοκεῖ κόρον τε 490
 10 πολέμων καὶ κόρον ἀρχῆς καὶ κόρον ἕστεος λαβὼν
 ἐπὶ τέλει καὶ ἀγροικίας ἐρασθῆναι.

15 ἄρτι δ' ἀποστάντος αὐτοῦ, Ῥωμαῖοι φόνου καὶ τυ- 491
 ραννίδος ἀπαλλαγέντες ἡσυχῇ πάλιν ἐπὶ στάσεις ὑπερ- 78a.C
 ριπίζοντο ἐτέρας. καὶ ὑπατοὶ αὐτοῖς καθίστανται Κόιν-
 15 τός τε Κάτλος ἀπὸ τῶν Συλλείων καὶ Λέπιδος Αἰμίλιος
 ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἐχθίστω τε ἀλλήλοιν καὶ εὐθὺς
 ἀρξαμένῳ διαφέρεσθαι. δῆλόν τε ἦν τι κακὸν ἕτερον
 ἐκ τοῦδε γεννησόμενον.

Σύλλας δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐνύπνιον ἔδοξεν ἰδεῖν, ὅτι 492
 20 αὐτὸν ὁ δαίμων ἤδη καλοίη· καὶ ὃ μὲν αὐτίκα μεθ'
 ἡμέραν τοῖς φίλοις τὸ ὕναρ ἐξειπὼν διαθήκας συν-
 ἔγραφεν ἐπειγόμενος καὶ αὐτῆς ἡμέρας συνετέλει· σφρα-
 γισαμένῳ δ' αὐτὰς περὶ ἐσπέραν πυρετὸς ἐμπίπτει καὶ
 νυκτὸς ἐτελεύτησεν, ἐξήκοντα μὲν ἔτη βιώσας, εὐτυ-
 25 χέστατος δ' ἀνδρῶν ἐς τε τὸ τέλος αὐτὸ καὶ ἐς τᾶλλα
 πάντα, ὥσπερ καὶ ὠνομάζετο, γενέσθαι δοκῶν, εἰ δὴ
 τις εὐτυχίαν ἡγοῖτο τυχεῖν ὅσων ἂν ἐθέλῃ. γίνεται 493

1 ἐς] ἐφ' ci. Nauck, sed cf. ad § 269 3 δυνάδεκα Schw.,
 διώδεκα B, δυόδεκα Vi, δώδεκα Mend., const. fere 3sq. <αὐτῷ>
 ὑπεστρ. ci. Mend., hiatus negligens, cf. etiam ad § 223
 14 Κόιντός τε Schw., γαίός τε libri 19 ὁ σύλλας b 27 ἐθέλοι i

78 a. C.

δ' εὐθύς ἐν ἄστει στάσις ἐπ' αὐτῷ, τῶν μὲν ἄγειν
 ἀξιούντων τὸ σῶμα διὰ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ πομπῇ καὶ
 ἐς τὴν Ῥώμην ἐν ἀγορᾷ προτιθέναι καὶ ταφῆς δημο-
 σίας ἀξιῶν, Λεπίδου δὲ καὶ τῶν ἀμφὶ Λέπιδον ἐν-
 494 ισταμένων. ἐξενίκα δ' ὁ Κάτλος καὶ οἱ Σύλλειοι, καὶ
 ἐφέρετο ὁ νέκυσ ὁ τοῦ Σύλλα διὰ τῆς Ἰταλίας ἐς τὸ
 ἄστυ ἐπὶ κλίνης χρυσηλάτου καὶ κόσμου βασιλικοῦ,
 σαλπικταί τε πολλοὶ καὶ ἱππεῖς καὶ ἄλλος ὄμιλος ἐκ
 495 ποδὸς ὠπλισμένους εἶπετο. οἳ τε ὑποστρατευσάμενοι
 αὐτῷ πανταχόθεν ἐπὶ τὴν παραπομπὴν ὠπλισμένοι συν-
 ἔθεον καί, ὥς ἕκαστος ἀφικνοῖτο, εὐθύς ἐς κόσμον
 καθίσταντο· ἄλλο τε πλῆθος, ὅσον ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ,
 συνέτρεχεν. ἡγεῖτο δ' αὐτοῦ σημεῖα καὶ πελέκεις, ὅσοις
 496 περιῶν ἔτι καὶ ἄρχων ἐκοσμεῖτο. ὥς δ' ἐπὶ τὸ ἄστυ
 ἡνέχθη, ἐσεφέρετο μετὰ πομπῆς ἐνταῦθα δὴ μάλιστα
 ὑπερόγκου. στέφανοί τε γὰρ δισχιλίῳν πλείους ἀπὸ
 χρυσοῦ κατὰ σπουδὴν γενόμενοι παρεφέροντο, δῶρα
 τῶν πόλεων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατευσαμένων τελῶν
 καὶ ἡ καθ' ἓνα τῶν φίλων, ἄλλη τε τῶν ἐς τὴν ταφὴν
 497 πεμφθέντων οὐ δυνατὴ φράσαι πολυτέλεια. καὶ τὸ
 σῶμα δέει τοῦ συνδραμόντος στρατοῦ παρέπεμπον
 ἱερεῖς τε ἅμα πάντες καὶ ἱέρειαι, κατὰ σφᾶς αὐτῶν

3 ἐς τὴν Ῥώμην bene habet 7 καὶ κόσμον] μετὰ κ. ci.
 Nauck, inut. 8 σαλπικταί Oi, σαλπικταί Mend., ubique in-
 scriptiones secutus; fluctuat inter utramque formam Vat. 141;
 illam defendunt Dieterich, Untersuch. z. Gesch. d. griech. Sprache
 p. 117, Crönert, Memoria p. 71 adn. 2 9 ὠπλισμένον abd,
 in a tamen corr. in os, in b ων suprascriptum; ego deleverim,
 nisi cum Mend. praeferas: οἳ τε <γὰρ> ὑποστρ. — καθίσταντο,
 ἄλλο τε etc. 13 ὅσοι B 19 τὴν om. Vi 22 κατὰ σφᾶς
 αὐτοῦς ci. Mend., sed αὐτῶν est gen. part. cf. I § 41. 544, IV § 9

3 sq. ταφῆς δημοσίας] cf. F. Vollmer, Jahrb. f. cl. Philol.
 Suppl. 19 (1893) p. 325 adn. 5

ἐκάτεροι, καὶ ἡ βουλὴ πᾶσα καὶ αἱ ἀρχαί, τὰ σφέτερα
σημεῖα ἐπικείμενοι. κόσμῳ δ' ἄλλῳ τὸ τῶν καλου- 498
μένων ἱππέων πλῆθος εἶπετο καὶ ὁ στρατὸς ἐν μέρει
πᾶς, ὅσος ὑπεστράτευτο αὐτῷ· συνέδραμον γὰρ σπουδῇ,
5 τὸ ἔργον ἅπαντες ἐπειγόμενοι καταλαβεῖν, σημεῖά τε
φέροντες ἐπὶ χροῦσα καὶ ὅπλα ἐπὶ σφίσι περιάργυρα,
οἷς ἔτι νῦν ἐς τὰς πομπὰς εἰώθασι χρῆσθαι. σαλπιγ-
κῶν τε ἄπειρον ἦν πλῆθος, παρὰ μέρος ὑγρότατα
καὶ πένθιμα μελωδούντων. βοῇ δ' ἐπευφήμουν ἢ τε 499
10 βουλὴ πρώτη καὶ οἱ ἱππῆες ἐν μέρει, εἰθ' ὁ στρατός,
εἰθ' ὁ δῆμος, οἱ μὲν τῷ ὄντι τὸν Σύλλαν ἐπιποθοῦν-
τες, οἱ δὲ δειμαίνοντες αὐτοῦ καὶ τότε τὸν στρατὸν
καὶ τὸν νέκυν οὐχ ἦττον ἢ περιόντος· ἔς τε γὰρ τὴν
ὄψιν τῶν γιγνομένων ἀποβλέποντες καὶ ἐς τὴν μνή-
15 μην ὧν ἔδρασεν ὁ ἀνὴρ, ἐξεπλήττοντο καὶ ὠμολόγουν
τοῖς ἐναντίοις εὐτυχέστατον αὐτὸν ἐκείνοις γενέσθαι
καὶ σφίσι καὶ τεθνεῶτα φοβερώτατον. ὥς δ' ἐπὶ τοῦ 500
βήματος, ἔνθα δημηγοροῦσιν ἐν ἀγορᾷ, προυντέθη, τοὺς
μὲν ἐπιταφίους λόγους εἶπεν ὁ κράτιστος εἰπεῖν τῶν
20 τότε, ἐπεὶ Φαῦστος ὁ παῖς ὁ τοῦ Σύλλα νεώτατος ἦν
ἔτι, τὸ δὲ λέχος ὑποδύντες ἀπὸ τῆς βουλῆς ἄνδρες

11 τὸν om. i 13 περιόντα ci. Mend., sed gen. respicit
ad αὐτοῦ, καὶ τὸν νέκυν potius debebat Nauck, perperam,
nam optime App. dicit homines Sullam mortuum veritos esse
non minus quam vivum 16 γεγονέναι a, ut videtur
20 νεώτερος ci. Bk., sed cf. Kratt p. 17 sq.

19 ὁ κράτιστος εἰπεῖν] quis fuerit, non constat; de L. Marcio
Philippo cos. a. 663/91 cogitant Freinsheim, alii; de eodem aut
de Hortensio Vollmer l. c. (v. ad § 493), cf. etiam Groebe ap.

78 a. C.

εὖρωστοι διεκόμιζον ἐς τὸ πεδλόν τὸ Ἄρειον, ἔνθα βασιλεῖς θάπτονται μόνοι· καὶ τὸ πῦρ οἱ τε ἱππεῖς καὶ ἡ στρατιὰ περιέδραμον.

- 501 καὶ Σύλλα μὲν τοῦτο τέλος ἦν, ἀπὸ δὲ τῆς πυρᾶς 10
χωροῦντες εὐθὺς οἱ ὑπατοὶ λόγοις βλασφημίαις ἐς ἀλλή- 5
λους διεφέροντο, καὶ τὸ ἀστικὸν ἐς αὐτοὺς διήρητο.
Λέπιδος δὲ καὶ τοὺς Ἰταλικοὺς προσποιούμενος ἔλεγεν,
ὅτι τὴν γῆν αὐτοῖς, ἣν ὁ Σύλλας ἀφῆρητο, ἀποδώ-
502 σει. ἄμφω μὲν οὖν ἡ βουλὴ δέσασα ὥρκωσε μὴ πο-
λέμῳ διακριθῆναι, κληρωσάμενος δ' ὁ Λέπιδος τὴν 10
ὑπὲρ Ἄλπεις Γαλατίαν, ἐπὶ τὰ ἀρχαιρέσια οὐ κατήει
ὡς πολεμήσων τοῖς Συλλεῖσι τοῦ ἐπιόντος ἔτους ὑπὲρ
τὸν ὄρκον ἀδεῶς· ἐδόκουν γὰρ ἐς τὸ τῆς ἀρχῆς ἔτος
503 ὥρκωσθαι. οὐ λανθάνων δ', ἐφ' οἷς ἐβούλευεν, ἐκα-
λεῖτο ὑπὸ τῆς βουλῆς· καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀγνοῶν, ἐφ' οἷς 15
ἐκαλεῖτο, ἦι μετὰ τοῦ στρατοῦ παντὸς ὡς ἐς τὴν πό-
λιν ἐσελευσόμενος σὺν αὐτῷ. κωλυόμενος δὲ ἐκήρυξεν
504 ἐς τὰ ὅπλα χωρεῖν, καὶ ἀντεκήρυττε Κάτλος. μικρόν
τε πρὸ τοῦ Ἀρείου πεδλοῦ μάχης αὐτοῖς γενομένης,
ἡττώμενος ὁ Λέπιδος καὶ οὐκ ἐς πολὺν ἔτι ἀντισχῶν 20
ἐς Σαρδῶν διέπλευσεν, ἔνθα νόσῳ τηκεδόνι χρώμενος
ἀπέθανε· καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ μικρὰ κατὰ μέρος
ἐνοχλήσας διελύθη, τὸ δὲ κράτιστον Περπέννας ἐς
Ἰβηρίαν ἤγαγε Σερτωρίῳ.

- 505 λοιπὸν δ' ἐστὶ τῶν Συλλεῖων ἔργων τὸ Σερτωρίου, 10

4 καὶ Σύλλα — ἦν om. O 6 ἀστικὸν O 10 post
διακριθῆναι lacunam fort. statuendam ci. Mend., sed
App. videtur h. l. narrationem haud ita apte coartasse
13 ἐδόκει malim cum Mend., qui etiam μόνον post ἐς addit
17 ἐπελευσόμενος O 18 ἀντεκήρυξε maluit Mend., sed cf.
praeef.

γενόμενον μὲν ὀκτάετες, οὐκ εὐμαρὲς δὲ οὐδαμὰ Ῥω-
 μαίοις, ἅτε μὴ πρὸς Ἰβηρας αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τόδε
 ἐπ' ἀλλήλους καὶ πρὸς Σερτώριον, ὃς ἤρτητο μὲν Ἰβη-
 ρίας ἄρχειν, Κάρβωνι δ' ἐπὶ Σύλλα συμμαχῶν Σύνε-
 5 σαν πόλιν ἐν σπονδαῖς κατέλαβε καὶ φεύγων ἐπὶ τὴν
 στρατηρίαν ὥχετο. καὶ στρατὸν ἔχων ἔκ τε Ἰταλίας 506
 αὐτῆς καὶ τινα ἄλλον ἐκ Κελτιβήρων ἀγείρας τοὺς
 τε πρὸ ἑαυτοῦ στρατηγούς, οὐ παραδιδόντας οἱ τὴν
 ἀρχὴν ἐς χάριν Σύλλα, τῆς Ἰβηρίας ἐξέβαλε καὶ πρὸς
 10 Μέτελλον ἐπιπεμφθέντα ὑπὸ Σύλλα ἀπεμάχετο γεν-
 ναίως. περιώνυμος δὲ ὢν ἐπὶ τόλμῃ, βουλὴν κατ- 507
 ἔλεξεν ἐκ τῶν συνόντων οἱ φίλων τριακοσίους καὶ
 τήνδε ἔλεγεν εἶναι τὴν Ῥωμαίων βουλὴν καὶ ἐς ὕβριν
 ἐκείνης σύγκλητον ἐκάλει. Σύλλα δ' ἀποθανόντος καὶ 508
 15 Λεπίδου μετὰ Σύλλαν, στρατὸν ἔχων ἄλλον Ἰταλῶν,
 ὅσον αὐτῷ Περπέννας ὁ τοῦ Λεπίδου στρατηγὸς ἤγα-
 γεν, ἐπίδοξος ἦν στρατεύσειν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, εἰ μὴ
 δεῖσασα ἡ βουλὴ στρατὸν τε ἄλλον καὶ στρατηγὸν
 ἕτερον ἐπὶ τῷ προτέρῳ Πομπήιον ἔπεμψεν ἐς Ἰβηρίαν,
 20 νέον μὲν ἔτι ὄντα, περιφανῇ δ' ἐξ ὧν ἐπὶ Σύλλα περὶ
 19 τε Λιβύην καὶ ἐν αὐτῇ Ἰταλίᾳ κατεῖργαστο. ὃ δὲ ἐς 509
 τὰ Ἀλπεία ὄρη μετὰ φρονήματος ἀνῆει, οὐ κατὰ τὴν 77 a. C.
 Ἀννίβου μεγαλουργίαν, ἐτέραν δ' ἐχάρασσεν ἀμφὶ ταῖς

1 οὐδαμὰ Bk., οὐδ' ἅμα libri 2 αὐτούς] αὐτοῦ i, αὐτοῖς ci. Mend., at cf. § 518 πρὸς αὐτούς Κρήτας 3 Σερτώριον <γενόμενον> ci. Mend., contra iure Zerdik p. 35 6 ἔκ τε τῆς ἰταλ. a 7 ἄλλην i 9 ἐξέβαλλε cum i Mend. 10 ἐπιπεμφθέντα <οἱ> ci. Mend., sed cf. ad § 223 14 ἀντι-σύνκλητον ci. Cob. p. 214, coll. Plut. Sull. c. 8, sed cf. II § 397 23 δ' om a

1 ὀκτάετες] cf. Wilsdorf (v. ad § 392) p. 114 sq., Bieńkowski (v. ibid.) p. 229, quem velim conferas de tota Appiani belli Sertor. narratione

77 α. C.

πηγαῖς τοῦ τε Ῥοδανοῦ καὶ Ῥηιδανοῦ, οἱ ἀνίσχουσι
μὲν ἐκ τῶν Ἀλπείων ὁρῶν οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων,
ῥεῖ δ' ὁ μὲν διὰ Κελτῶν τῶν ὑπὲρ Ἀλπεῖς εἰς τὴν
Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ὁ δὲ ἔνδοθεν τῶν Ἀλπείων
ἐπὶ τὸν Ἰόνιον, Πάδος ἀντὶ Ῥηιδανοῦ μετονομασθεῖς.

510 ἀφικομένον δ' ἐς Ἰβηρίαν αὐτίκα ὁ Σερτώριος τέλος
76 α. C. ὅλον, ἐπὶ χορτολογίαν ἐξιόν, αὐτοῖς ὑποξυγίοις καὶ
θεράπουσι συνέκοψε καὶ Λαύρωνά πόλιν ἐφορῶντος
511 αὐτοῦ Πομπηίου διήρπασε καὶ κατέσκαψεν. ἐκ δὲ τῆς
πολιορκίας γυνή τις ἐνυβρίζοντος αὐτῇ τοῦ λαβόντος
παρὰ φύσιν τοῖς δακτύλοις ἐξέτεμε τὰς ὄψεις· καὶ ὁ
Σερτώριος τοῦ πάθους πυθόμενος τὴν σπείραν ὅλην,
ἀγέρωχον ἐς τὰ τοιαῦτ' εἶναι νομιζομένην, καίπερ
οὔσαν Ῥωμαϊκὴν κατέκτανε.

512 καὶ τότε μὲν χειμῶνος ἐπιόντος διέστησαν, ἀρχο-
75 α. C. μένου δ' ἦρος ἐπήρσαν ἀλλήλοις, Μέτελλος μὲν καὶ
Πομπήιος ἀπὸ τῶν Πυρρηναίων ὁρῶν, ἔνθα διεχέμα-
ζον, Σερτώριος δὲ καὶ Περπέννας ἐκ Λυσιτανίας. καὶ
συμβάλλουσιν ἀλλήλοις περὶ πόλιν, ἥ ὄνομα Σούκρων.

513 κτύπου δ' ἐν αἰθρία φοβεροῦ καὶ ἀστραπῶν παρα-
λόγων γενομένων, τάδε μὲν ὥς ἐμπειροπόλεμοι διέφε-
ρον ἀκαταπλήκτως, πολὺν δ' ἀλλήλων φόνον ἐξειρ-
γάζοντο, μέχρι Μέτελλος μὲν Περπένναν ἐτρέψατο καὶ
τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ διήρπαξεν, ὁ δὲ Σερτώριος ἐνίκα
Πομπήιον, καὶ ἐτρώθη [δόρατι ἐς τὸν μηρὸν ἐπικιν-

7 χορτολογία cum O scr. Mend., male ob hiatum 9 sq. ἐκ
δὲ τῆς πολιορκίας] ἐαλωκνίας δὲ τῆς πόλεως vel sim. exspect.
Mend. 11 τὰς ὄψεις ἐξέτεμε τοῖς δακτύλοις V 19 Σούκρων
Schw., σούρων Oi, Surum C.

δύνως ὁ Πομπήιος. καὶ τοῦτο τέλος ἐγένετο τῆς τότε
μάχης. ἔλαφος δ' ἦν λευκὴ χειροήθης τῷ Σερτωρίῳ 514
καὶ ἄνετος· ἥς ἀφανοῦς γενομένης ὁ Σερτώριος οὐκ
αἴσιον ἑαυτῷ τιθέμενος ἐβαρυνθῆναι τε καὶ ἐπ' ἀρχίας
5 ἦν, καὶ ταῦτ' ἐπιτωθασζόμενος ἐς τὴν ἔλαφον ὑπὸ τῶν
πολεμίων. ὥς δ' ὤφθη διὰ δρυμῶν δρόμῳ φερομένη,
ἀνά τε ἔδραμεν ὁ Σερτώριος καὶ εὐθύς, ὥσπερ αὐτῇ
προκαταρχόμενος, ἠεροβολίσσατο ἐς τοὺς πολεμίους. οὐ 515
πολὺ δὲ ὕστερον ἀγῶνα μέγαν ἠγωνίσσατο περὶ Σεγον-
10 τίαν ἐκ μεσημβρίας ἐπὶ ἄστρα. καὶ αὐτὸς μὲν ἵππο-
μαχῶν ἐκράτει τοῦ Πομπηίου καὶ ἔκτεινεν ἐς ἐξακισ-
χιλίους ἀποβαλὼν ἐς ἡμίσεας· Μέτελλος δ' καὶ τότε
Περπέννα περὶ πεντακισχιλίους διέφθειρε. καὶ ὁ Σερ- 516
τώριος μετὰ τὴν μάχην τῆς ἐπιούσης ἡμέρας πολλοὺς
15 βαρβάρους προσλαβὼν ἐπέδραμεν ἀδοκῆτως τῷ Μετέλ-
λου στρατοπέδῳ περὶ δαίλην ἐσπέραν ὥς ἀποταφρεύ-
σων αὐτὸ σὺν τόλμῃ, Πομπηίου δ' ἐπιδραμόντος
ἐπαύσατο τῆς καταφρονήσεως.
καὶ τάδε μὲν αὐτοῖς ἦν τοῦδε τοῦ θέρους ἔργα, 517
1 καὶ πάλιν ἐς χειμασίαν διεκρίθησαν· τοῦ δ' ἐπιόντος 74 a. C.
ἔτους, ἕκτης ἐβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος
οὔσης, δύο μὲν ἐκ διαθηκῶν ἔθνη Ῥωμαίοις προσ-
εγίνετο, Βιθυνία τε Νικομήδους ἀπολιπόντος καὶ

1 γέγονε i 4 αἴσιον non dilucide scriptum in B 5 ἐς
τὴν ἔλαφον suspect. Mend. 9 sq. Σεγοντίαν maluit Schw.,
cf. Hübner, Monum. ling. Iber. p. 240, sed v. etiam Mommsen,
R. Gesch. III⁹ p. 32, Bieńkowski (v. ad § 392) p. 219; *μογοντίαν* Oī,
Saguntum C, *Σαγοντίαν* C. Steph., vulgo, *Σάγουντον* Kritz,
Sallust. Hist. t. III p. 137 fr. 25 16 ἀποταφρεύσων] ἀποτε-
φρώσων ci. Bieńkowski (v. ad § 385) p. 81 adn. 4 17 αὐτῷ i
σὺν τόλμῃ susp. Mend., sed defenditur verbis ἐπαύσατο τῆς
καταφρονήσεως 19 ἦν αὐτοῖς a

74a. C.

Κυρήνη Πτολεμαίου, τοῦ Λαγίδου βασιλέως, ὃς ἐπὶ
 518 κλησιν ἦν Ἀπίων, πόλεμοι δ' ἤκμαζον οὗτός τε ὁ
 Σερτωρίου περὶ Ἰβηρίαν καὶ ὁ Μιθριδάτου περὶ τὴν
 ἀνατολὴν καὶ ὁ τῶν ληστῶν ἐν ὕλῃ τῇ θαλάσσῃ καὶ
 περὶ Κρήτην πρὸς αὐτοὺς Κοῤῥιτας ἕτερος καὶ ὁ τῶν
 μονομάχων ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, αἰφνίδιος αὐτοῖς καὶ
 519 ὅδε καὶ σφοδρὸς ὁμοῦ γενόμενος. διαιρούμενοι δ' ἐς
 τοσαῦτα, ὅμως καὶ ἐς Ἰβηρίαν ἐπεμψαν ἄλλα στρατοῦ
 δύο τέλη, μεθ' ὧν ἅμα τῷ ἄλλῳ παντὶ Μέτελλός τε
 καὶ Πομπήιος αὐτίς ἀπὸ τῶν Πυρρηναίων ὄρων ἐπὶ
 τὸν Ἰβήρα κατέβαινον. Σερτώριος δὲ καὶ Περπέννης
 520 αὐτοῖς ἀπήντων ἀπὸ Λυσιτανίας. καὶ τότε μάλιστα
 πολλοὶ Σερτωρίου πρὸς τὸν Μέτελλον ἠντομόλουν, ἐφ'
 ᾧ χαλεπαίνων ὁ Σερτώριος ἀγρίως καὶ βαρβαρικῶς ἐλυ-
 μαίνετο πολλοῖς καὶ διὰ μίσους ἐγίγνετο. μᾶλλον δ'
 αὐτὸν ὁ στρατὸς ἐν αἰτίαις εἶχεν, ἐπεὶ καὶ δορυφόρους
 ἀντ' αὐτῶν ἐπήγετο πανταχοῦ Κελτίβηρας καὶ τὴν
 φυλακὴν τοῦ σώματος, Ῥωμαίους ἀπελάσας, τοῖσδε ἀντ'
 521 ἐκείνων ἐπέτρεπεν. οὐ γὰρ ἔφερον ἐς ἀπιστίαν ὄνειδι-
 ζόμενοι, εἰ καὶ πολεμῶ Ῥωμαίων ἐστρατεύοντο· ἀλλ'
 αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ μάλιστα ὑπέδακνεν αὐτούς, τὸ ἀπί-
 στους ἐς τὴν πατρίδα διὰ τὸν Σερτώριον γενομένους
 ἀπιστεῖσθαι καὶ πρὸς αὐτοῦ, οὐδ' ἡξιούν διὰ τοὺς
 522 αὐτομολήσαντας οἱ παραμένοντες κατεγνώσθαι. πολλὰ
 δὲ καὶ οἱ Κελτίβηρες αὐτοῖς, ἀφορμῆς λαβόμενοι, ἐν-
 ὕβριζον ὥς ἀπιστουμένοις. οἱ δ' οὐ τελέως ὅμως τὸν
 Σερτώριον ἀπεστρέφοντο διὰ τὰς χρείας· οὐ γὰρ ἦν

2 ἀπρίων V οὗτός τε] αὐτός τε mavult Keil 5 αὐτοῦς]
 τοὺς ci. Mend., sed iure defendit Bitschowsky p. 445, cf. ad
 § 505 11 σερτώριός τε a 17 περιήγετο ci. Mend., sed cf.
 Athen. 13 p. 557 b, Xen. Cyneg. 6, 25, alibi

τότε τοῦ ἀνδρὸς οὔτε πολεμικώτερος ἄλλος οὔτ' ἐπι-
 τυχέστερος. ὅθεν αὐτὸν καὶ οἱ Κελτίβηρες διὰ τὴν
 ταχυεργίαν ἐκάλουν Ἀννίβαν, ὃν θρασύτατόν τε καὶ
 ἀπατηλότετον στρατηγὸν παρὰ σφίσι ἐδόκουν γενέ-
 5 σθαι. ὁ μὲν δὴ στρατὸς ὧδε εἶχε Σερτώριω, πόλεις 523
 δ' αὐτοῦ πολλὰς ἐπέτρεχον οἱ περὶ τὸν Μέτελλον καὶ
 τοὺς ἄνδρας ἐς τὰ ὑπήκοα σφίσι μετῆγον. Παλαντίαν
 δὲ Πομπηίου περικαθημένον καὶ τὰ τεῖχη ξύλων κορ-
 μοῖς ὑποκρεμάσαντος, ἐπιφανεῖς ὁ Σερτώριος τὴν μὲν
 10 πολιορκίαν ἐξέλυσε, τὰ τεῖχη δ' ἔφθασεν ὑποκαύσας
 ὁ Πομπήιος καὶ ἐς Μέτελλον ἀνεχώρει. Σερτώριος 524
 δὲ καὶ τὰ πεσόντα ἤγειρε, καὶ τοῖς περὶ τι χωρίον
 Καλάγυρον στρατοπεδεύουσιν ἐπιδραμὼν ἔκτεινε τρισ-
 14 χιλίους. καὶ τάδε ἦν καὶ τοῦδε τοῦ ἔτους ἐν Ἰβηρίᾳ.
 3 τοῦ δ' ἐπιόντος οἱ στρατηγοὶ Ῥωμαίων μᾶλλον τι 525
 θαρρήσαντες ἐπήεσαν ταῖς πόλεσι ταῖς ὑπὸ Σερτώριω 73 a. C.
 σὺν καταφρονήσει καὶ πολλὰ αὐτοῦ περιέσπων καὶ
 ἑτέροις ἐπέβαινον, ἐπαιρόμενοι τοῖς ἀπαντωμένοις. οὐ 526
 μέντοι μεγάλη γε μάχη συνηνέχθησαν, ἀλλ' αὖθις . . .,
 20 μέχρι τοῦ ἑξῆς ἔτους αὐτοὶ μὲν αὖθις ἐπήεσαν σὺν 72 a. C.
 πλέονι μᾶλλον καταφρονήσει, ὁ δὲ Σερτώριος βλά-

4 <τῶν> παρὰ ci. Mend., sed cf. ad § 21 7 παλλαντίαν
 d, vulgo, cf. Hübner (v. ad § 515) p. 238 9 ὑποκρεμάσαντος
 <ἤδη> ci. Mend., ὑποκρ. susp. Herw. p. 65, at cf. Mithr.
 c. 36 (ἀνηρημένα), c. 75. 84 (ἀνεκρήμνη), Schenkl p. 178 sq.
 13 καλάγυρον V, Calagurum C, καλλάγυρον Bi, Καλάγυριν
 maluit Schw., cf. Hübner p. 227 post στρατοπεδεύουσιν
 lacunam statuebat Mend., sed narratio quamvis brevis bene
 procedit 14 ἔτους <ἔργα> ἐν ci. Mend. 17 περιέσπων, σ
 priori π (sic) superscr., B 18 ἀπατωμένοις libri, corr. Schw.
 19 lacunam signif. Schw. Haec fere sec. Mend. exciderint:
 ἀλλ' αὖθις <ἀκροβολίαι ἦσαν κατὰ μέρη>, μέχρι 21 de
 μᾶλλον dubitabat Herw. p. 65, sed defendit ipse coll. Cass. D.
 72, 25, 3

72a.C.

πτοντος ἤδη θεοῦ τὸν μὲν ἐπὶ τοῖς πράγμασι πόνον
 ἐκὼν μεθίει, τὰ πολλὰ δ' ἦν ἐπὶ τρυφῆς, γυναιξὶ καὶ
 527 κώμοις καὶ πότοις σχολάζων. ὅθεν ἡττάτο συνεχῶς.
 καὶ γεγένητο ὀργὴν τε ἄκρος δι' ὑπονοίας ποικίλας
 καὶ ὀμότετος ἐς κόλασιν καὶ ὑπόπτῃς ἐς ἅπαντας,
 ὥστε καὶ Περπένναν, τὸν ἐκ τῆς Αἰμιλίου στάσεως
 ἐκόντα πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, δεῖ-
 σαι περὶ ἑαυτοῦ καὶ προεπιβουλεῦσαι μετὰ ἀνδρῶν
 528 δέκα. ὥς δὲ καὶ τῶνδ' εἰς τινες τῶν ἀνδρῶν ἐνδειχθέν-
 τες οἱ μὲν ἐκολάσθησαν, οἱ δ' ἀπέφυγον, ὁ Περπέννας
 παρὰ δόξαν λαθὼν ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἔργον ἡπείγετο
 καὶ οὐδαμοῦ τὸν Σερτώριον μεθιέντα τοὺς δορυφόρους
 ἐπὶ ἐστίασιν ἐκάλει, μεθύσας δ' αὐτόν τε καὶ τὴν
 περιεστῶσαν τὸν ἀνδρῶνα φυλακὴν ἔκτεινεν ἀπὸ τῆς
 529 διαίτης. καὶ ὁ στρατὸς εὐθὺς ἐπὶ τὸν Περπένναν ἀν-
 ἴστατο σὺν θορύβῳ τε πολλῷ καὶ μετ' ὀργῆς, ἐς εὐ-
 νοίαν ἀντίκα τοῦ Σερτωρίου μεταβαλόντες ἀπὸ τοῦ
 μίσους, ὥσπερ ἅπαντες ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσι τὴν μὲν
 ὀργὴν μεθιᾶσιν, οὐκ ἐμποδὼν ἔτι τοῦ λυποῦντος ὄν-
 τος, ἐς δὲ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν μετ' ἐλέου καὶ μνήμης
 530 ἐπανίστασι. τότε δὲ καὶ τὰ παρόντα σφίσιν ἐκλογιζό-
 μενοι, Περπέννα μὲν ὥς ιδιώτου κατεφρόνουν, τὴν
 δ' ἀρετὴν Σερτωρίου μόνην ἂν σφίσιν ἡγούμενοι γενέ-
 σθαι σωτήριον, χαλεπῶς ἐς τὸν Περπένναν διετίθεντο
 αὐτοὶ τε καὶ οἱ βάρβαροι σὺν αὐτοῖς, μάλιστα δὲ τού-

1 μὲν om. O 5 ἐς κολάσεις ci. Mend., ut § 533, vix ne-
 cessario 6 ὥστε] ὅθεν V, male 14 τὸν ἀνδρῶνα restitui
 ex B, ita etiam A, τῶν ἀνδρῶν ceteri ἀπὸ Oi, ἐπὶ Musgr.
 ex Liv. epit. 96, Vell. 2, 30, 1 16 τε om. i 17 μετα-
 βάλλοντες i, vulgo 20 ἐλέου] ἐπαίνου ci. Mend., non recte
 25 <οἱ> σὺν ci. Mend., sed cf. ad § 12

των Λυσιτανοί, ὅσῳ καὶ μάλιστα αὐτοῖς ὁ Σερτώριος
ἐχρήτο. ὥς δὲ καὶ τῶν διαθηκῶν ἀνοιχθεῖσων τῶν 531
Σερτωρίου ὁ Περπέννας αὐταῖς ἐνεγέγραπτο ἐπὶ τῷ
κλήρῳ, μᾶλλον τι πάντας ὀργή καὶ μῖσος ἐς τὸν Περ-
πένναν ἐσήει, ὥς οὐκ ἐς ἄρχοντα μόνον ἢ στρατηγόν,
ἀλλὰ καὶ ἐς φίλον καὶ εὐεργέτην τοσόνδε μύσος ἐργα-
σάμενον. καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ χειρῶν ἀπέσχοντο, εἰ μὴ 532
περιθέων αὐτοὺς ὁ Περπέννας τοὺς μὲν δώροις ὑπηγά-
γετο, τοὺς δ' ὑποσχέσεσι, τοὺς δ' ἀπειλαῖς ἐξεφόβησε,
τοὺς δὲ καὶ διεχρήσατο ἐς κατάπληξιν ἑτέρων. ἐπὶ τε
τὰ πλήθη παρερχόμενος ἐδημαγώγει καὶ τοὺς δεσμώ-
τας αὐτῶν ἐξέλυεν, οὓς ὁ Σερτώριος κατέδησεν, καὶ
τοῖς Ἰβηρσι τὰ ὄμηρα ἀπέλυεν. οἷς ὑπαχθέντες ὑπ- 533
ήκουον μὲν ὥς στρατηγῷ (τὸ γὰρ δὴ μετὰ Σερτώριον
εἶχεν ἀξίωμα), οὐ μέντοι χωρὶς δυσμενείας οὐδὲ τότε
ἐγίγνοντο· καὶ γὰρ ὠμότατος αὐτίκα ἐς κολάσεις θαρ-
ρήσας ἐφαίνετο καὶ τῶν ἐκ Ῥώμης αὐτῷ συμφυγόν-
των ἐπιφανῶν ἔκτεινε τρεῖς καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν ἑαυτοῦ.
ὥς δὲ ἐφ' ἑτέρα τῆς Ἰβηρίας ὁ Μέτελλος ὥχετο (οὐ 534
γὰρ ἔτι δυσχερὲς ἐδόκει Περπένναν ἐπιτρέψαι μόνῳ
Πομπηίῳ), ἐπὶ μὲν τινας ἡμέρας ἐγίγνοντο ἀψιμαχίαι
καὶ ἀπόπειραι Πομπηίου καὶ Περπέννα, μὴ σαλευόν-
των ἄθρουν τὸν στρατόν, τῇ δεκάτῃ δὲ ἄγῶν αὐτοῖς
ἐριστος ἐξεργάγη. ἐνὶ γὰρ ἔργῳ κρίναντες διακριθῇ- 535
αι, Πομπήιος μὲν τῆς Περπέννα στρατηγίας κατεφρό-

2 ἐκέχετο ci. Mend., cf. praef. 3 τῷ deleri voluit Mend.,
contra Kratt p. 22 10 <τῶν> ἑτέρων (vel ἑταίρων) ci. Mend.,
contra Loesch p. 515 coll. II § 171. 359, V § 535, Syr. c. 53
str., Mithr. c. 34 init. 11 πλήθη] pro ἔθνη positum putavit
end.; significare videtur multitudines, quae stipendia non
cerunt 15 μέντι (sic) B 19 ὥχετο ci. Mend., inut.,
. praef.

72 a. C.

νει, Περπέννας δ' ὥς οὐ πιστῷ χρησόμενος ἐς πολὺν
 τῷ στρατῷ, πάσῃ σχεδὸν τῇ δυνάμει συνεπλέκετο. ταχὺ
 δ' ὁ Πομπήιος περιῆν ὥς οὔτε στρατηγοῦ διαφέρων-
 536 τος οὔτε προθύμου στρατοῦ. καὶ τροπῆς πάντων ὁμα-
 λους γενομένης ὁ μὲν Περπέννας ὑπὸ θάμνῳ πόας
 ἐκρύφθη, δεδιὼς τοὺς οἰκείους μᾶλλον τῶν πολεμίων.
 λαβόντες δ' αὐτὸν ἱππεῖς τινες εἵλκον ἐς τὸν Πομ-
 πήιον, ἐπιβλασφημούμενον ὑπὸ τῶν ἰδίων ὥς αὐθέντην
 Σερτωρίου καὶ βοῶντα πολλὰ μηνύσειν τῷ Πομπηίῳ
 περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ στάσεως· ἔλεγε δὲ εἴτε ἀληθεύων
 537 εἶθ' ἵνα σῶος ἀχθεῖν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ προπέμψας
 ἀπέκτεινεν αὐτόν, πρὶν ἐς ὅψιν ἐλθεῖν, δείσας ἄρα, μή
 τι μηνύσειεν ἀδόκητον καὶ ἐτέρων ἀρχὴ κακῶν ἐν
 Ῥώμῃ γένοιτο. καὶ ἔδοξεν ἐμφρόνως πάνν τοῦθ' ὁ
 Πομπήιος πράξαι καὶ συνετέλεσεν αὐτῷ καὶ τότε εἰς
 538 δόξαν ἀγαθὴν. τέλος δ' ἦν τοῦτο τῷ περὶ Ἰβηρίαν
 πολέμῳ, τὸ καὶ Σερτωρίῳ τοῦ βίου γενόμενον· δοκεῖ
 γὰρ οὐκ ἂν οὔτε ὀξέως οὔτε εὐμαρῶς οὕτως, ἔτι Σερ-
 τωρίου περιόντος, συντελεσθῆναι.

539 τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου περὶ τὴν Ἰταλίαν μονομάχων
 73 a. C. ἐς θεάς ἐν Καπύῃ τρεφομένων, Σπάρτακος Θράξ ἀνὴρ,
 ἐστρατευμένος ποτὲ Ῥωμαίοις, ἐκ δὲ αἰχμαλωσίας καὶ
 πράσεως ἐν τοῖς μονομάχοις ὢν, ἔπεισεν αὐτῶν ἐς

1 ἐπὶ πολὺ i, quod usitatus 4 sq. ὁμαλοῦ a 5 ὑπὸ
 θάμνον ci. Mend., sed amat App. praepons. cum dat. ex usu
 vetustiorum iungere; cf. Hom. Il. 22, 191 πόας] ἰτέας ci.
 Nauck, improbabiliter; facilius erat θάμνων πόας vel πόαις cf.
 Eur. Bacch. 722 7 λαβόντες — Πομπήιον om. V 14 εὐ-
 φρόνως i 17 σερτωρίῳ corr. ex σερτωρίου B 23 πράσεως
 H. Steph., πράξεως Oi ἐς om. i

ἔβδουμήκοντα ἄνδρας μάλιστα κινδυνεῦσαι περὶ ἐλευθε-
 ρίας μᾶλλον ἢ θέας ἐπιδείξεως καὶ βιασάμενος σὺν
 αὐτοῖς τοὺς φυλάσσοντας ἐξέδραμε· καὶ τινῶν ὁδοί- 540
 πόρων ξύλοις καὶ ξιφιδίοις ὀπλίσάμενος ἐς τὸ Βέσβιον
 ὄρος ἀνέφυγεν, ἔνθα πολλοὺς ἀποδιδράσκοντας οἰκέτας
 καὶ τινὰς ἐλευθέρους ἐκ τῶν ἀγρῶν ὑποδεχόμενος ἐλή-
 στευε τὰ ἐγγύς, ὑποστρατήγους ἔχων Οἰνόμαόν τε καὶ
 Κρίξον μονομάχους. μεριζομένῳ δ' αὐτῷ τὰ κέρδη 541
 κατ' ἰσομοιρίαν ταχὺ πλῆθος ἦν ἀνδρῶν· καὶ πρῶτος
 ἐπ' αὐτὸν ἐκπεμφθεὶς Οὐαρίνιος Γλάβρος, ἐπὶ δ' ἐκείνῳ
 Πόπλιος Οὐαλέριος, οὐ πολιτικὴν στρατιὰν ἄγοντες, ἀλλ'
 ὄσους ἐν σπουδῇ καὶ παρόδῳ συνέλεξαν (οὐ γάρ πω
 Ῥωμαῖοι πόλεμον, ἀλλ' ἐπιδρομὴν τινα καὶ ληστηρίῳ
 τὸ ἔργον ὅμοιον ἠγοῦντο εἶναι), συμβαλόντες ἡττῶντο.
 Οὐαρινίου δὲ καὶ τὸν ἵππον αὐτὸς Σπάρτιακος περι-
 ἔσπασεν· παρὰ τοσοῦτον ἦλθε κινδύνου Ῥωμαίων ὁ στρα-
 τηγὸς αὐτὸς αἰχμάλωτος ὑπὸ μονομάχου γενέσθαι. μετὰ 542
 δὲ τοῦτο Σπαρτιάκῳ μὲν ἔτι μᾶλλον πολλοὶ συνέθεον,
 καὶ ἐπὶ μυριάδες ἦσαν ἤδη στρατοῦ, καὶ ὅπλα ἐχάλ-
 κευε καὶ παρασκευὴν συνέλεγεν, οἱ δ' ἐν ἄστει τοὺς 72 a. C
 ὑπάτους ἐξέπεμπον μετὰ δύο τελεῶν. καὶ τούτων ὑπὸ 543

2 θέας ἐπιδείξεως] ne cum Mend. alterumutrum deleas, cf.
 II § 495 multaque similia 4 ὀπλισμένους i 4 sq. Βέσβιον ὄρος]
 i. e Vesuvius mons, de forma cf. Boiss. ad Cass. D. 66, 21, 1.
 5 ἐξέφυγεν a ἀποδράντας maluit Mend., sed cf. praef. 14 συμ-
 βάλλοντες bd 15 sq. περιέσπασεν] τὸν ἵππον αὐτοῦ λαβὼν
 Plut. Crass. c. 9, falso vertit C: confodit 20 ἀνέλεγεν i

10 sq. App. duo nomina confudit: Clodium vel Claudium
 Glabrum et P. Varinium, cf. F. Münzer, Philol. 55 (1896)
 p. 387 sqq.; Rathke (v. ad § 539) p. 56. 80 adn. 1 illum in-
 tellegit C. Claudium C. f. Arn. Glabrum, qui praetor fuit inter
 a. 666/88 et 679/75, cf. S. C. Orop. ap. Viereck, Sermo graecus
 p. 36 21. δύο] numerum suspectat Rathke p. 83 sq. Fort.
 falso versum est 'cum binis legionibus'

72a. C.

μὲν θατέρον Κρίξος, ἡγούμενος τρισμυρίων ἀνδρῶν,
 περὶ τὸ Γάργανον ὄρος ἡττᾶτο, καὶ δύο μέρη τοῦ στρα-
 544 τοῦ καὶ αὐτὸς συναπώλετο αὐτοῖς· Σπάρτακον δὲ διὰ
 τῶν Ἀπεννίνων ὄρων ἐπὶ τὰ Ἄλπεια καὶ ἐς Κελτοὺς
 ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ἐπειγόμενον ὁ ἕτερος ἵπματος προ-
 λαβὼν ἐκώλυε τῆς φυγῆς, καὶ ὁ ἕτερος ἐδίωκεν. ὃ δὲ
 ἐφ' ἐκάτερον αὐτῶν ἐπιστρεφόμενος παρὰ μέρος ἐνίκα.
 545 καὶ οἱ μὲν σὺν Θορύβῳ τὸ ἀπὸ τοῦδε ὑπεχώρουν, ὁ
 δὲ Σπάρτακος τριακοσίους Ῥωμαίων αἰχμαλώτους ἐναγί-
 σας Κρίξῳ, δυνάδεκα μυριάσι πεζῶν ἐς Ῥώμην ἡπείλγετο, 1
 τὰ ἄχρηστα τῶν σκευῶν κατακαύσας καὶ τοὺς αἰχμαλώ-
 τους πάντας ἀνελὼν καὶ ἐπισφάξας τὰ ὑποζύγια, ἵνα
 κοῦφος εἴη· αὐτομόλων τε πολλῶν αὐτῷ προσιόντων
 546 οὐδένα προσέλετο. καὶ τῶν ὑπάτων αὐτὸν αὐθις περὶ
 τὴν Πικηνίτιδα γῆν ὑποστάντων, μέγας ἀγὼν ἕτερος 1
 ὅδε γίνεται καὶ μεγάλη καὶ τότε ἦσσαν Ῥωμαίων.
 547 ὃ δὲ τῆς μὲν ἐς Ῥώμην ὁδοῦ μετέγνω, ὥς οὐπω γεγο-
 νῶς ἀξιόμαχος οὐδὲ τὸν στρατὸν ὅλον ἔχων στρατιω-
 τικῶς ὥπλισμένον (οὐ γάρ τις αὐτοῖς συνέπραττε πόλις,
 ἀλλὰ θεράποντες ἦσαν καὶ αὐτόμολοι καὶ σύγκλυδες), 2
 τὰ δ' ὄρη τὰ περὶ Θουρίους καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν
 κατέλαβε, καὶ χρυσὸν μὲν ἢ ἄργυρον τοὺς ἐμπόρους
 ἐσφέρειν ἐκώλυε καὶ κεκτῆσθαι τοὺς ἑαυτοῦ, μόνον
 δὲ σίδηρον καὶ χαλκὸν ὠνοῦντο πολλοῦ καὶ τοὺς
 548 ἐσφέροντας οὐκ ἡδίκουν. ὅθεν ἀθρόας ὕλης εὐπορή- 2

10 δυνάδεκα] cf. ad § 489; δυνάδεκα, ut videtur, b μυριάσι
 Ῥωμαίων πεζῶν iC 20 ἦσαν del. Herw. p. 66, cf. II § 92
 24 ὠνοῦντο ser. Mend., nec tamen const., sed cf. Blass, Gram.
 d. neutestam. Griech.² p. 39, Kühner-Blass I³, 2 p. 21

2 Garganum montem cum Gargaro flumine (Claud. Quadr.
 fr. 91 Peter) ab Appiano conturbatum esse suspicatur Rathke
 (v. ad § 539) p. 84 adn. 1

σαντες εὖ παρεσκευάσαντο καὶ θαμινὰ ἐπὶ λεηλα-
σίας ἐξήεσαν. Ῥωμαίοις τε πάλιν συνενεχθέντες ἐς
χειρας ἐκράτουν καὶ τότε καὶ λείας πολλῆς γέμοντες
ἐπανήεσαν.

18 τριέτης τε ἦν ἤδη καὶ φοβερὸς αὐτοῖς ὁ πόλεμος, 549
γελώμενος ἐν ἀρχῇ καὶ καταφρονούμενος ὡς μονο- 71a C.
μάχων. προτεθείσης τε στρατηγῶν ἄλλων χειροτονίας
ὄκνος ἐπέιχεν ἅπαντας καὶ παρήγγελλεν οὐδεῖς, μέχρι
Λικίνιος Κράσσος, γένει καὶ πλούτῳ Ῥωμαίων δια-
10 φανῆς, ἀνεδέξατο στρατηγήσειν καὶ τέλεσιν ἔξ ἄλλοις
ἤλανυν ἐπὶ τὸν Σπάρτακον· ἀφικόμενος δὲ καὶ τὰ
τῶν ὑπάτων δύο προσέλαβε. καὶ τῶνδε μὲν αὐτίκα 550
διακληρώσας ὡς πολλάκις ἠττημένων ἐπὶ θανάτῳ μέ-
ρος δέκατον διέφθειρεν. οἱ δ' οὐχ οὕτω νομίζουσιν,
15 ἀλλὰ παντὶ τῷ στρατῷ συμβαλόντα καὶ τόνδε καὶ
ἠττημένον, πάντων διακληρῶσαι τὸ δέκατον καὶ ἀν-
ελεῖν ἐς τετρακισχιλίους, οὐδὲν διὰ τὸ πλῆθος ἐνδοιά-
σαντα. ὁποτέρως δ' ἔπραξε, φοβερώτερος αὐτοῖς τῆς 551
τῶν πολεμίων ἠττης φανεῖς αὐτίκα μυρίων Σπαρτα-
20 κείων ἐφ' ἑαυτῶν που στρατοπεδευόντων ἐκράτει καὶ
δύο αὐτῶν μέρη κατακανὼν ἐπ' αὐτὸν ἤλαννε τὸν
Σπάρτακον σὺν καταφρονήσει. νικήσας δὲ καὶ τόνδε

8 παρήγγελλεν V, quod probavit Mend., sed cf. I § 127, II
§ 64 etc.; de ipsa forma v. Lobeck ad Soph. Aiac.³ p. 187 et
Kühner-Blass I³, 2 p. 344 10 στρατηγήσειν maluit Mend.
15 malim συμβαλόντα καὶ ἠττημένον καὶ τόνδε 18 ὁπότερον
ci. Mend. 18 sq. τῆς τῶν πολ. ἠττης] intellege τῆς ἐκ τῶν
πολ. ἠττης, ut saepius 21 κατακανὼν V, κατανὼν (sic) B,
κατακτανὼν, ut videtur, i

12 sqq. μέρος δέκατον non legionum, sed unius cohortis,
cf. Plut. Crass. c. 10, Maurenbrecher, Sall. Hist. rel. I p. 44
adn. 2 17 ἐς τετρακισχιλίους] cf. Ihne VI p. 53 adn. 2
19 sqq. pugna postea narranda erat, cf. Maurenbrecher l. c.
p. 44, Plut. Crass. c. 11

71 a. C.

λαμπρῶς ἐδίωκε φεύγοντα ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὥς δια-
 πλευσούμενον ἐς Σικελίαν καὶ καταλαβὼν ἀπετάφρυνε
 552 καὶ ἀπετείχιζε καὶ ἀπεσταύρου. βιαζομένου δ' ἐς τὴν 1
 Σαννίτιδα τοῦ Σπαρτάκου διαδραμεῖν, ἔκτεινεν ὁ Κράσ-
 σος ἐς ἑξακισχιλίους ἄλλους περὶ ἑω καὶ περὶ δέλην 5
 ἐς τοσοῦσδε ἑτέρους, τριῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ
 μόνων ἀποθανόντων καὶ ἐπὶ τῶν τρωθέντων· τοσήδε ἦν
 αὐτίκα διὰ τὴν κόλασιν ἐς τὸ τῆς νίκης θάρσος μετα-
 553 βολή. Σπάρτακος δὲ ἰππέας ποθὲν προσιόντας αὐτῷ
 περιμένων οὐκέτι μὲν ἐς μάχην ἦει τῷ στρατῷ παντί, 10
 πολλὰ δ' ἠνώχλει τοῖς περικαθημένοις ἀνὰ μέρος,
 ἄφνω τε καὶ συνεχῶς αὐτοῖς ἐπιπίπτων, φακέλους
 τε ξύλων ἐς τὴν τάφρον ἐμβάλλων κατέκαιε καὶ τὸν
 πόνον αὐτοῖς δύσεργον ἐποίει. αἰχμάλωτόν τε Ῥωμαῖον
 ἐκρέμασεν ἐν τῷ μεταχιμῷ, δεικνὺς τοῖς ἰδίοις τὴν 15
 554 ὕψιν ὣν πείσονται, μὴ κρατοῦντες. οἱ δ' ἐν ᾧσται
 Ῥωμαῖοι τῆς πολιορκίας πυνθανόμενοι καὶ ἀδοξοῦντες,
 εἰ χρόνιος αὐτοῖς ἔσται πόλεμος μονομάχων, προσκατ-
 ἔλεγον ἐπὶ τὴν στρατείαν Πομπήιον ἄρτι ἀφικόμενον
 ἐξ Ἰβηρίας, πιστεύοντες ἤδη δυσχερὲς εἶναι καὶ μέγα 20
 555 τὸ Σπαρτάκειον ἔργον. διὰ δὲ τὴν χειροτονίαν τήνδε 1
 καὶ Κράστος, ἵνα μὴ τὸ κλέος τοῦ πολέμου γένοιτο
 Πομπήιου, πάντα τρόπον ἐπειρόμενος ἐπεχείρει τῷ
 Σπαρτάκῳ, καὶ ὁ Σπάρτακος, τὸν Πομπήιον προλαβεῖν
 556 ἀξιώσας, ἐς συνθήκας τὸν Κράσσον προυκαλεῖτο. ὑπερ- 21
 ορώμενος δ' ὑπ' αὐτοῦ διακινδυνεύειν τε ἔγνω καὶ,

1 sq. διάπλευσόμενον i 6 ῥωμαίου a²b 8 θράσος i
 9 ἰππέας ποθὲν προσιόντας αὐτῷ B, ἰππέας αὐτῷ προσιόντας
 ποθὲν V, ἰππέας ποθὲν αὐτῷ προσιόντας i, vulgo 12 φακέ-
 λους V, φακέλους ceteri 14 ῥωμαίων i, ex Romanis C
 18 αὐτοῖς Oī, correxi 24 προσλαβεῖν i 26 τε delendum
 ci. Mend.

παρόντων οἱ τῶν ἰππέων ἤδη, ὥσατο παντὶ τῷ στρατῷ
 διὰ τοῦ περιτειχίσματος καὶ ἔφυγεν ἐπὶ Βρεντέσιον,
 Κράσσου διώκοντος. ὥς δὲ καὶ Λεύκολλον ἔμαθεν ὁ 557
 Σπάρτακος εἰς τὸ Βρεντέσιον, ἀπὸ τῆς ἐπὶ Μιθριδάτῃ
 5 νίκης ἐπανιόντα, εἶναι, πάντων ἀπογνοὺς εἰς χεῖρας
 ἦει τῷ Κράσσῳ μετὰ πολλοῦ καὶ τότε πληθους· γενο-
 μένης δὲ τῆς μάχης μακρᾶς τε καὶ καρτερᾶς ὥς ἐν
 ἀπογνώσει τοσῶνδε μυριάδων, τιτρώσκεται εἰς τὸν
 μηρὸν ὁ Σπάρτακος δορατίῳ καὶ συγκάμψας τὸ γόνυ
 10 καὶ προβαλὼν τὴν ἀσπίδα πρὸς τοὺς ἐπιόντας ἀπεμά-
 χητο, μέχρι καὶ αὐτὸς καὶ πολὺ πλῆθος ἀμφ' αὐτὸν
 κυκλωθέντες ἔπεσον. ὃ τε λοιπὸς αὐτοῦ στρατὸς ἀκό- 558
 σμως ἤδη κατεκόπτοντο κατὰ πλῆθος, ὥς φόνον γενέ-
 σθαι τῶν μὲν οὐδ' εὐαρίθμητον, Ῥωμαίων δὲ εἰς χιλίους
 15 ἄνδρας, καὶ τὸν Σπαρτάκου νέκυν οὐχ εὐρεθῆναι.
 πολὺ δ' ἔτι πλῆθος ἦν ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἐκ τῆς μάχης 559
 διαφυγόν· ἐφ' οὓς ὁ Κράσσος ἀνέβαινεν. οἱ δὲ δι-
 ελόντες ἑαυτοὺς εἰς τέσσαρα μέρη ἀπεμάχοντο, μέχρι
 πάντες ἀπώλοντο πλὴν ἑξακισχιλίων, οἱ ληφθέντες ἐκρε-
 20 μάσθησαν ἀνὰ ὅλην τὴν εἰς Ῥώμην ἀπὸ Καπύης ὁδόν.
 21 καὶ τὰδε Κράσσος ἔξ μηνὸς ἐργασάμενος ἀμφήρι- 560

5 εἶναι] uenisse C, sed cf. Zerdik p. 32, Blass, Gram. d. neutestam. Griech.² p. 123 sq.; de re simili v. Bitschowsky p. 445 8 sq. εἰς, quod libri ante τὸ γόνυ habent, Mend. posuit ante τὸν μηρὸν coll. § 513, potuit etiam delere, cum ante τὸν μηρὸν non opus sit, cf. Xen. Hell. 7, 4, 23 9 συγκάμψας V, συγκάψας ceteri, συγκύψας ci. H. Steph. 10 προλαβὼν B 14 οὐδ'] οὐκ ci. Nauck 16 πολὺ δέ τι i 17 διαφυγῶν (sic) B 18 τέσσαρα] τεσσαράκοντα iC

3 sq. de hoc Appiani errore v. Perizonium, Animadv. hist. p. 52 sq. ed. Harles; fuit M. Varro Lucullus cos. a. 681/73, qui rediit ex Macedonia 14 οὐδ' εὐαρίθμητον] 60 000 Oros. 5, 24, 7, Liv. epit. 97; 12 300 Plut. Pomp. c. 21

71a. C.

στος ἐκ τοῦδε αὐτίκα μάλα τῇ δόξῃ τῇ Πομπηίου γίνε-
ται. καὶ τὸν στρατὸν οὐ μεθίει, διότι μηδὲ Πομπήιος.
ἐς δὲ ὑπατεῖαν ἄμφω παρήγγελλον, ὃ μὲν ἐστρατηγηκὼς
κατὰ τὸν νόμον Σύλλα, ὃ δὲ Πομπήιος οὔτε στρατηγή-
σας οὔτε ταμιεύσας ἔτος τε ἔχων τέταρτον ἐπὶ τοῖς 5

561 ἀρχῆς ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπανάξειν. αἰρεθέντες δὲ ὑπατοὶ
70a. C. οὐδ' ὥς μεθίεσαν τὸν στρατόν, ἔχοντες ἀγχοῦ τῆς
πόλεως, ἑκάτερος πρόφασιν τήνδε ποιούμενος, Πομ-
πήιος μὲν ἐς τὸν Ἰβηρικὸν θρίαμβον περιμένειν ἐπ- 10
ανιόντα Μέτελλον, ὃ δὲ Κράσσος, ὥς Πομπήιον δέον

562 προδιαλῦσαι. καὶ ὁ δῆμος, ἑτέραν ἀρχὴν στάσεως
ὀρῶν καὶ φοβούμενος δύο στρατοὺς περικαθημένους,
ἐδέοντο τῶν ὑπάτων ἐν ἀγορᾷ προκαθημένων συν-
αλλαγῇναι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἑκάτερος 15

563 ἀπεκρούετο· ὥς δὲ καὶ θεόληπτοί τινες προύλεγον
πολλὰ καὶ δεινὰ, εἰ μὴ συναλλαγεῖεν οἱ ὑπατοὶ, ὁ δῆ-
μος αὐτίς αὐτοὺς μετ' οἰμωγῆς παρεκάλει πάνν ταπει-
νῶς, ἔτι τῶν Σύλλα καὶ Μαρίου κακῶν ἀναφέροντες.

564 καὶ ὁ Κράσσος πρότερος ἐνδοὺς ἀπὸ τοῦ θρόνου 20
κατέβαινε καὶ ἐς τὸν Πομπήιον ἐχώρει, τὴν χεῖρα
προτείνων ἐπὶ διαλλαγαῖς· ὃ δ' ὑπανίστατο καὶ προσ-
έτρεχε. καὶ δεξιωσαμένων ἀλλήλους εὐφημίαι τε
ῆσαν ἐς αὐτοὺς ποικίλαι, καὶ οὐ πρὶν ὁ δῆμος ἀπέστη
τῆς ἐκκλησίας ἢ προγράψαι τοὺς ὑπάτους τὰς ἀφέσεις 25

565 τῶν στρατοπέδων. οὕτω μὲν δὴ δόξασα καὶ ἦδε με-

1 μάλα] μάλιστα i τῇ πομπηίου i, τοῦ πομπηίου O
3 παρήγγελλον restitui ex Bd, παρήγγελον ceteri, vulgo, cf. ad
§ 549 6 ὑπέσχετο i 8 τοὺς στρατοὺς ci. Mend. ἔχον
τὲ b 12 ἑτέραν om. i, ἑτέρας maluit Mend., delet potius
Keil 18 sq. ταπεινὸς i 19 τῶν <ἐπὶ> Σ. ci. Herw. p. 66,
sed cf. II § 145; ἐπὶ invenitur II § 163

γάλη στάσις ἔσσεσθαι κατελύετο εὐσταθῶς· καὶ ἔτος
ἦν τῷδε τῷ μέρει τῶν ἐμφυλίων ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα
μάλιστα' ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως Τιβερίου Γράκχου.

ΕΜΦΥΛΙΩΝ Β.

1 Μετὰ δὲ τὴν Σύλλα μοναρχίαν καὶ ὅσα ἐπ' αὐτῇ 1
Σερτώριός τε καὶ Περπέννας περὶ Ἰβηρίαν ἔδρασαν,
ἕτερα ἐμφύλια Ῥωμαίοις τοιάδε ἐγίνετο, μέχρι Γάιος
Καῖσαρ καὶ Πομπήιος Μάγνος ἀλλήλοις ἐπολέμησαν
καὶ Πομπήιον μὲν καθεῖλεν ὁ Καῖσαρ, Καίσαρα δ' ἐν
10 τῷ βουλευτηρίῳ τινὲς ὡς βασιλιζόμενον κατέκανον. ταῦτα
δὲ ὅπως ἐγένετο καὶ ὅπως ἀνῆρέθησαν ὃ τε Πομπήιος
καὶ ὁ Γάιος, ἡ δευτέρα τῶν ἐμφυλίων ἦδε δημοτῶν.

ὁ μὲν δὴ Πομπήιος ἄρτι τὴν θάλασσαν καθήρας 2
ἀπὸ τῶν ληστηρίων τότε μάλιστα πανταχοῦ πλεονα- 64a. C.
5 σάντων Μιθριδάτην ἐπὶ τοῖς λησταῖς καθηρόκει,
Πόντου βασιλέα, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ ὅσα ἄλλα
ἔθνη προσέλαβεν ἀμφὶ τὴν ἕω, διετάσσετο· ὁ δὲ Καῖσαρ 3
ἦν ἔτι νέος, δεινὸς εἰπεῖν τε καὶ προᾶξαι τολμησαί τε
ἐς πάντα καὶ ἐλπίσαι περὶ πάντων, ἐς δὲ δὴ φιλο-
0 τιμίαν ἀφειδῆς ὑπὲρ δύναμιν, ὡς ἀγορανομῶν ἔτι καὶ
στρατηγῶν εἶναι κατάχρεως καὶ τῷ πλήθει δαιμονίως
ὑπεραρέσκειν, τῶν δῆμων αἰεὶ τοὺς δαψιλεῖς ἐπαινούν-
των. Γάιος δὲ Κατιλίνας, μεγέθει τε δόξης καὶ 4

3 γράκχου O, cf. ad I § 4

cf. V § 3 ἕτερα ἐμφύλια ὅμοια

del. Nauck 22 δῆμων] δημοτῶν ci. Mend., sed plurali App.

hiatum vitavit 23 Λεύκιος ex C corr. Mend., sed Γάιος fort.

ex errore App. natum

7 τοιάδε susp. Mend., sed

11 sq. καὶ ὅπως — ὁ Γάιος

ci. Mend., sed plurali App.

hiatum vitavit 23 Λεύκιος ex C corr. Mend., sed Γάιος fort.

ex errore App. natum

§ 4 sqq. de Appiani coniur. Catil. relatione cf. K. Buresch,
Commentationes philologicae, quibus O. Ribbeckio congruat. discip.,
Lips. 1888, p. 229 sqq., Ed. Schwartz, Hermes 32 (1897) p. 603 sqq.

64 a. C.

γένους λαμπρότητι περιώνυμος, ἔμπληκτος ἀνὴρ, δόξας
 ποτὲ καὶ υἱὸν ἀνελεῖν δι' Αὐρηλίας Ὀρεστίλλης ἔρωτα,
 οὐχ ὑφισταμένης τῆς Ὀρεστίλλης παῖδα ἔχοντι γήμα-
 σθαι, Σύλλα φίλος τε καὶ στασιώτης καὶ ζηλωτῆς μάλι-
 στα γερονώς, ἐκ δὲ φιλοτιμίας καὶ ὅδε ἐς πενίαν 5
 ὑπενηνεγμένος καὶ θεραπευόμενος ἔτι πρὸς δυνατῶν
 ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐς ὑπατείαν παρήγγελλεν ὥς
 5 τῇδε παροδεύσων ἐς τυραννίδα. πάγχυ δ' ἐλπίσας
 αἰρεθῆσεσθαι διὰ τὴν ὑποψίαν τήνδε ἀπεκροῦσθαι,
 63 a. C. καὶ Κικέρων μὲν ἤρχεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀνὴρ ἡδιστος 10
 εἰπεῖν τε καὶ ῥητορεῦσαι, Κατιλίνας δ' αὐτὸν ἐς ὕβριν
 τῶν ἐλομένων ἐπέσκωπτεν, ἐς μὲν ἀγνωσίαν γένους
 καινὸν ὀνομάζων (καλοῦσι δ' οὕτω τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν,
 ἀλλ' οὐ τῶν προγόνων γνωρίμους), ἐς δὲ ξενίαν τῆς
 πόλεως Ἰγκουιλίνον, ᾧ ῥήματι καλοῦσι τοὺς ἐνοικοῦν- 15
 6 τας ἐν ἀλλοτριαῖς οἰκίαις. αὐτὸς δὲ πολιτείαν μὲν
 ὅλως [ἔτι] ἀπεστρέφετο ἐκ τοῦδε, ὥς οὐδὲν μοναρ-
 χίαν ταχὺ καὶ μέγα φέρουσαν, ἀλλ' ἐριδος καὶ φθό-
 νου μεστήν· χορήματα δὲ ἀγείρων πολλὰ παρὰ πολλῶν
 γυναικῶν, αἱ τοὺς ἀνδρας ἥλπιζον ἐν τῇ ἐπαναστάσει 20

2 <τὸν> υἱὸν ci. Mend., cf. ad I § 84, v. etiam IV § 174
 2 sq. ὄρεστίλλης a, ὄρεστιάλης O, ὄρεστιάλλης bd, Orestiliae C
 3 ἔχοντι b¹, ἔχοντα ceteri 7 παρήγγελεν V, cf. ad I § 549.
 560 8 πάνυ a 10 ἤρξεν maluit Mend., cf. praeft.
 15 ἰγκουιλίνον Ob 17 ἔτι deleui, ἔτι ὅλως V, ὅλως ἤδη conie-
 cerat Mend., quod inculcat hiatum 17 sq. μοναρχίαν ut
 glossema ad μέγα del. Keil 18 φέρουσαν] ἔχουσαν ci. Mend.

16 sq. erravit App., nam iterum Catilina consulatum petiit,
 cf. Sall. Cat. c. 26 19 sq. χορήματα δὲ ἀγείρων πολλὰ παρὰ πολ-
 λῶν γυναικῶν] male haec ex Sall. Cat. c. 24, 3: 'mulieres etiam
 aliquot, quae—aes alienum grande conflaverant' efficta esse vidit
 Espersen, De excerptis et fragm. aliquot Appiani, Havniae 1851,
 p. 7 adn. 5, cui plerique assentiebantur; contra Schwartz (v. ad
 § 4) p. 603 sqq.

διαφθερεῖν, συνώμυντό τισιν ἀπὸ τῆς βουλῆς καὶ τῶν
καλουμένων ἱππέων, συνηῆγε δὲ καὶ δημότας καὶ ξέ-
νους καὶ θεράποντας. καὶ πάντων ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῷ 7
Κορνήλιος Λέντιος καὶ Κέθηγος, οἱ τότε τῆς πόλεως
5 ἐστρατήγουν. ἀνά τε τὴν Ἰταλίαν περιέπεμπεν ἐς τῶν
Συλλείων τοὺς τὰ κέρδη τῆς τότε βίας ἀναλωκότας
καὶ ὀρεγομένους ἔργων ὁμοίων, ἐς μὲν Φαισούλας τῆς
Τυρρηνίας Γάιον Μάλλιον, ἐς δὲ τὴν Πικηνίτιδα καὶ
9 τὴν Ἀπουλίαν ἑτέρους, οἱ στρατὸν αὐτῷ συνέλεγον ἀφα-
3 νῶς. καὶ τάδε πάντα ἔτι ἀγνοούμενα Φουλβία γύναιον 8
οὐκ ἀφανὲς ἐμήνυε τῷ Κικέρωνι· ἥς ἔρῳν Κόιντος Κού-
ριος, ἀνὴρ δι' ὀνειδίη πολλὰ τῆς βουλῆς ἀπεωσμένος
καὶ τῆσδε τῆς Κατιλίνα συνθήκης ἠξιωμένος, κούφως
μάλα καὶ φιλοτίμως ἐξέφερεν οἷα πρὸς ἐρωμένην, ὥς
15 αὐτίκα δύναστεύσων. ἤδη δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ γιγνομένων λόγος ἐφοίτα. καὶ ὁ Κικέρων τὴν 9
τε πόλιν ἐκ διαστημάτων φρουραῖς διελάμβανε καὶ
τῶν ἐπιφανῶν ἐξέπεμπε πολλοὺς ἐς πάντα τὰ ὑποπτα
τοῖς γιγνομένοις ἐφεδρεύειν. Κατιλίνας δ', οὐδενὸς 10
30 μὲν πῶ θαρροῦντος αὐτοῦ λαβέσθαι διὰ τὴν ἔτι τοῦ
ἀκριβοῦς ἀγνωσίαν, δεδιὼς δὲ ὅμως καὶ τὸ χρόνιον
ἡγούμενος ὑποπτον, ἐν δὲ τῷ τάχει τὴν ἐλπίδα τιθέ-
μενος, τὰ τε χρήματα προύπεμπεν ἐς Φαισούλας καὶ
τοῖς συνωμόταις ἐντειλόμενος κτείνειν Κικέρωνα καὶ

5 ἐς b, ἐκ OC, ἐς ἐκ a

6 τότε] ποτὲ ci. Mend.

7 Fesulas C, φαισάλας Oi, const. 8 μάλιον V, ut solet

11 sq. Κούριος Schw. ex C, σπούριος Oi 13 καὶ διὰ τὸδε

τῆς Κατιλίνα συνθηδείας ἠξιωμένος ci. Mend. ex C, qui vertit:

et ob id consiliorum Catilinae particeps 14 ἐξέφερέ <τε πάντα

πρὸς αὐτὴν καὶ ἐμεγαλανχεῖτο> οἷα ci. Mend., inut. 16 φοίτα V

- τὴν πόλιν ἐκ διαστημάτων πολλῶν νυκτὸς ἐμπρῆσαι
 μιᾶς ἐξήκει πρὸς Γάιον Μάλλιον ὡς αὐτίκα στρατὸν
 ἄλλον ἀθροίσων καὶ ἐς τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως
 11 ἐπιδραμούμενος. ὃ μὲν δὴ ῥάβδους τε καὶ πελέκεας
 ὥς τις ἀνθύπατος κούφως μάλα ἀνέσχε πρὸ ἑαυτοῦ 5
 καὶ ἐς τὸν Μάλλιον ἐχώρει στρατολογῶν· Λέντῳ δὲ
 καὶ τοῖς συνωμόταις ἔδοξεν, ὅτε Κατιλίαν ἐν Φαι-
 σούλαις πυνθάνοιντο γεγενῆσθαι, Λέντῳ μὲν αὐτὸν
 καὶ Κέθηρον ἐφεδρεῦσαι ταῖς Κικέρωνος θύραις περὶ
 ἕω μετὰ κεκουρμένων ξιφιδίων, ἐσδεχθέντας τε διὰ 10
 τὴν ἀξίωσιν καὶ λαλοῦντας ὅτιδὴ μηκῦναι τὴν ὁμίλειαν
 ἐν περιπάτῳ καὶ κτείνειν περισπᾶσαντας ἀπὸ τῶν ἄλλων,
 12 Λεύκιον δὲ Βηστίαν τὸν δήμαρχον ἐκκλησίαν εὐθύς
 ὑπὸ κήρυξι συνάγειν καὶ κατηγορεῖν τοῦ Κικέρωνος
 ὡς αἰεὶ δειλοῦ καὶ πολεμοποιοῦ καὶ τὴν πόλιν ἐν οὐ- 15
 δυνὶ δεινῷ διαταράττοντος, ἐπὶ δὲ τῇ Βηστίου δημη-
 γορίᾳ, νυκτὸς αὐτίκα τῆς ἐπιούσης, ἑτέρους ἐν δυνώδεκα
 τόποις ἐμπιπράναι τὴν πόλιν καὶ διαρπάζειν καὶ κατα-
 κτείνειν τοὺς ἀρίστους. 19
- 13 ὧδε μὲν Λέντῳ καὶ Κεθῆρῳ καὶ Στατιλίῳ καὶ 4
 Κασσίῳ, τοῖς ἄρχουσι τῆς ἐπαναστάσεως, ἐδέδοκτο, καὶ
 τὸν καιρὸν ἐπετήρουν· Ἀλλοβρόγων δὲ πρέσβεις, αἰτι-
 ὡμενοι τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν, . . . ἐς τὴν Λέντλου

2 μάλλιον, altera λ suprascr., B 13 Βηστίαν Schw., σηστίαν
 Bad, σιστίαν b, στησίαν V, Sextium C 15 ἐν] ἐπ' ci. Mend.
 16 σηστίου B, στησίου Vi, Sextii C 17 δυνώδεκα, v in rasura,
 B, δυνώδεκα Vi, cf. ad I § 489 18 ἐμπιπράναι ab, ἐμπιπράναι
 ceteri, cf. Crönert, Memoria p. 72 21 κασίῳ V, Sextio C
 δέδοκτο i 22 sq. αἰτιασόμενοι ci. Mend., sed cf. praef.
 23 αὐτῶν Oi, corr. Bk. lacunam significavit Mend., ita fere scri-
 bendum ratus: αὐτῶν <ἐς Ῥώμην ἀφικόμενοι ἐτύγχανον· οἳ ὑπὸ τῶν
 συνωμοτῶν τινος> ἐς τὴν etc. Etiam C addidit: romam uenerant

8 sqq. duo Ciceronis interficiendi consilia App. confudit,
 cf. Sall. Cat. c. 28, 1; 43, 2

συνωμοσίαν ἐπήχθησαν ὡς ἀναστήσουντες ἐπὶ Ῥωμαίους
 τὴν Γαλατίαν. καὶ Λέντλος μὲν αὐτοῖς συνέπεμπεν ἐς 14
 Κατιλίαν Βουλτούρκιον, ἄνδρα Κροτωνιάτην, γράμ-
 ματα χωρὶς ὀνομάτων γεγραμμένα φέροντα· οἱ δ' Ἀλλό-
 5 βριγες ἐνδοιάσαντες ἐκοινώσαντο Φαβίῳ Σάγγα, ὃς ἦν
 τῶν Ἀλλοβρίγων προστάτης, ὥσπερ ἀπάσαις πόλεσιν
 ἔστι τις ἐν Ῥώμῃ προστάτης. παρὰ δὲ τοῦ Σάγγα 15
 μαθὼν ὁ Κικέρων συνέλαβεν ἀπιδόντας τοὺς Ἀλλόβρι-
 γὰς τε καὶ Βουλτούρκιον καὶ ἐς τὴν βουλὴν εὐθέως
 10 ἐπήγαγεν· οἱ δ' ὠμολόγουν, ὅσα τοῖς ἀμφὶ τὸν Λέντλον
 συνήδεσαν, ἀχθέντας τε ἤλεγχον, ὥς ὁ Κορνήλιος
 Λέντλος εἶποι πολλάκις εἰμάρθαι τρεῖς Κορνηλίους
 γενέσθαι Ῥωμαίων μονάρχους, ὧν ἤδη Κίνναν καὶ
 5 Σύλλαν γεγονέναι. λεχθέντων δὲ τούτων ἡ μὲν 16
 5 βουλὴ Λέντλον παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ Κικέρων
 ἕκαστον ἐς τὰς οἰκίας τῶν στρατηγῶν διαθεὶς ἐπαν-
 ῆλθεν αὐτίκα καὶ ψῆφον περὶ αὐτῶν ἐδίδου. θόρυβος
 δ' ἦν ἀμφὶ τὸ βουλευτήριον, ἀγνοούμενου ἔτι τοῦ ἀκρι-
 βοῦς, καὶ δέος τῶν συνεγνωκότων. αὐτοῦ δὲ Λέντλου 17
 10 καὶ Κεθήγου θεράποντές τε καὶ ἐξελεύθεροι, χειρο-
 τέχνας πολλοὺς προσλαβόντες, κατ' ὀπισθίας ὁδοὺς
 περιήεσαν ἐπὶ τὰς τῶν στρατηγῶν οἰκίας ὡς τοὺς δε-
 σπότης ἐξαρπασόμενοι· ὧν ὁ Κικέρων πυθόμενος ἐξ-

3 Vulturcium C, βοურτίκιον V, βοურτύκιον B, βοურτούκιον i
 8 ἀπιδόντας om. V 9 βοურτούκιον Oi ἐς] ἐπὶ ci. Mend.,
 cf. ad I § 269 εὐθέως O, εὐθὺς i, utrumque bonum
 13 te post Κίνναν ex V add. Mend. 14 γεγονέναι i, γενέ-
 σθαι O post γεγονέναι C habet: Se tertium Sibyllinis libris
 declarari, fort. ex Sall. Cat. c. 47, 2, cf. Plut. Cic. c. 17, unde
 lacunam significavit Mend. λεχθέντων] 'quibus cognitis C,
 quasi ἐλεγχθέντων legerit' (Mend.) 17 ἐδίδου] ἀνεδίδου
 maluit Mend., sed cf. Dittenberger, Syll. inscr. graec.² III p. 144

6 sq. Mommsen, R. Staatsr. III, 2 p. 1203 adn. 1 9 sqq. App.
 temporum omnino parum ratione habita dies singulos non discernit

63 a. C.

- ἔδραμεν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου καὶ διαθείς ἐς τὰ ἐπικαιρα φύλακας ἐπανῆλθε καὶ τὴν γνώμην ἐπετάχυνε.
- 18 Σιλανὸς μὲν δὴ πρῶτος ἔλεγεν, ὅς ἐς τὸ μέλλον ἥρητο ὑπατεύειν· ὧδε γὰρ Ῥωμαίοις ὁ μέλλων ὑπατεύσειν πρῶτος ἐσφέρει γνώμην, ὥς αὐτός, οἶμαι, πολλὰ τῶν κυρουμένων ἐργασόμενος καὶ ἐκ τοῦδε εὐβουλότερόν
- 19 τε καὶ εὐλαβέστερον ἐνθυμησόμενος περὶ ἐκάστου. ἀξιοῦντι δὲ τῷ Σιλανῷ τοὺς ἄνδρας ἐσχάτη κολάσει μετείναι πολλοὶ συνειτίθεντο, ἕως, ἐπὶ Νέρωνα τῆς γνώμης περιούσης, ὁ Νέρων ἐδικαίου φυλάττειν αὐτούς, μέχρι Κατιλίναν ἐξέλωσι πολέμῳ καὶ τὰ ἀκριβέστατα μάθωσι,
- 20 Γαίός τε Καῖσαρ οὐ καθαρεύων μὲν ὑπονοίας μὴ συνηγνωκέναι τοῖς ἀνδράσι, Κικέρωνος δ' οὐ θαρροῦντος καὶ τόνδε, ὑπεραρέσκοντα τῷ δήμῳ, ἐς τὸν ἄγωνα προβαλέσθαι, προσετίθει διαθέσθαι τοὺς ἄνδρας Κικέρωνα τῆς Ἰταλίας ἐν πόλεσιν αἷς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ, μέχρι Κατιλίνα καταπολεμηθέντος ἐς δικαστήριον ὑπαχθῶσι, καὶ μηδὲν ἀνήκεστον ἐς ἄνδρας ἐπιφανεῖς ἢ
- 21 πρὸ λόγου καὶ δίκης ἐξεργασμένος. δικαίου δὲ τῆς γνώμης φανείσης καὶ δεχθείσης, ἀκρατῶς οἱ πολλοὶ μετετίθεντο, μέχρι Κάτων ἤδη σαφῶς ἀνακαλύπτων τὴν ἐς τὸν Καῖσαρα ὑποψίαν καὶ ὁ Κικέρων δεδιῶς

4 ὧδε] ὧδε ci. Schw., non recte 10 περιούσης a, προιούσης b 15 προβαλλέσθαι (sic) b, προβάλλεσθαι a προσετίθει] censuit C, προυτίθει ci. Casaubonus ad Suet. Div. Iul. 14. At male App. intellexit Sall. Cat. c. 50, 4, cf. Drumann V p. 525 adn. 42, v. etiam Willems II p. 181 adn. 5 18 καὶ] ὥς ci. Musgr., bene 18 sq. ἢ—ἐξεργασμένος] neque quid dirum aut intolerabile — esse statuendum C, quod prob. Mend., non recte; ἐξεργασμένης b, ἐξεργασμένον ci. Musgr. 20 δεχθείσης] λεχθείσης vel δειχθείσης, adverbio aliquo addito, ci. Mend., coll. Plut. Cic. c. 21 (ὄντος) τοῦ λέγοντος εἰπεῖν δυνατωτάτου et Caes. c. 8 τοῦ λόγου δυνατῶς—ῥηθέντος, sed cf. Thuc. 1, 95, 2; 4, 122, 2 ἀκρατῶς] ἀκαρῶς ci. Mend.

ἀμφὶ τῇ νυκτὶ προσιούσῃ, μὴ τὸ συνεγνωκὸς τοῖς ἀν-
 δράσι πλήθος αἰωρούμενον ἔτι κατ' ἀγορὰν καὶ δεδιὸς
 περὶ τε σφῶν αὐτῶν καὶ περὶ ἐκείνων ἐργάσεται τι
 ἄτοπον, ἔπεισαν ὥς αὐτοφώρων ἄνευ κρίσεως κατα-
 5 γνῶναι. καὶ εὐθύς ἐκ τῶν οἰκιῶν, ἔτι τῆς βουλῆς 22
 συνεδτώσης, ἕκαστον αὐτῶν ὁ Κικέρων ἐς τὸ δεσμω-
 τήριον μεταγαγών, τοῦ πλήθους ἀγνοοῦντος, ἐπεῖδεν
 ἀποθνήσκοντας καὶ τοῖς ἐν ἀγορᾷ παροδεύων ἐσήμη-
 νεν, ὅτι τεθνᾶσιν. οἳ δὲ διελύοντο πεφρικότες τε καὶ
 10 περὶ σφῶν ἀγαπῶντες ὥς διαλαθόντες.

οὕτω μὲν ἡ πόλις ἀνέπνευσεν ἀπὸ τοῦ δέους, πολ- 23
 7 λοῦ σφίσιν ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπιστάντος. Κατιλίναν 62 a. C.
 δὲ ἐς δισμυρίους τε ἀγείραντα καὶ τούτων τεταρτη-
 μόριον ὀπλίσαντα ἤδη καὶ ἐς Γαλατίαν ἐπὶ ἄλλην
 15 παρασκευὴν ἀπιόντα Ἀντώνιος ὁ ἕτερος ὕπατος ὑπ'
 Ἀλπείοις καταλαβών, οὐ δυσχερῶς ἐκράτησεν ἀνδρὸς
 ἐμπλήκτως ἀλλόκοτον ἔργον ἐπὶ νοῦν λαβόντος τε καὶ
 ἐς πείραν ἔτι ἐμπληκτότερον ἀπαρασκευῶς προαγαγόν-
 τος. οὐ μὲν ὅ γε Κατιλίνας, οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν
 20 συνόντων ἐπιφανῶν φυγεῖν ἠξίωσεν, ἀλλ' ἐσδραμόν-
 τες ἐς τοὺς πολεμίους ἀπώλοντο.

ὥδε μὲν ἡ Κατιλίνα ἐπανάστασις, παρ' ὀλίγον ἐς 24
 ἔσχατον ἐλθοῦσα κινδύνου τῇ πόλει, διελύετο. καὶ ὁ

15 sq. ὑπ' Ἀλπείοις (Ἀλπίοις) ci. Schw., rec. Mend., ὑπὲρ
 ἄλπεις Oi, sub ipsis alpium radicibus C, fort. ex Sall. Cat.
 c. 57, 3 17 τε delebat Mend., vix recte 18 ἀπαρασκευῶν
 ci. Mend., potuit etiam ἀπαρασκευῶς <ἔχοντας>, sed cf. adverbia
 eodem modo usurpata I § 482, II § 142. 177. 298, V § 459,
 Iber. c. 58 etc. 20 <οἱ> ἐπιφανῶν ci. Mend., sed cf. ad
 I § 263, v. etiam Zerdik p. 73 21 ἀπόλοντο B 24 διε-
 λέντο ci. Cob. p. 214, inut.

13 δισμυρίους] cf. Wiedemann, Philol. 21 (1864) p. 480.
 15 sq. App. falso interpretatum esse Sall. Cat. c. 57, 3 putavit
 Espersen (v. ad § 6), contra Schwartz (v. ad § 4) p. 603 sqq.

62a. C.

Κικέρων, ἅπασιν ἐπὶ λόγου δυνάμει μόνῃ γνώριμος ὢν, τότε καὶ ἐπὶ ἔργῳ διὰ στόματος ἦν καὶ σωτὴρ ἐδόκει περιφανῶς ἀπολλυμένη τῇ πατρίδι γενέσθαι, χάριτές τε ἦσαν αὐτῷ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ εὐφημίαι ποικίλαι. Κάτωνος δ' αὐτὸν καὶ πατέρα τῆς πατρίδος προσ-

25 αγορεύσαντος ἐπεβόησεν ὁ δῆμος. καὶ δοκεῖ τισιν ἦδε ἢ εὐφημία ἀπὸ Κικέρωνος ἀρξαμένη περιελθεῖν ἐς τῶν νῦν αὐτοκρατόρων τοὺς φαινομένους ἀξίους· οὐδὲ γὰρ τοῖσδε, καίπερ οὔσι βασιλεῦσιν, εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἅμα ταῖς ἄλλαις ἐπωνυμίαις, ἀλλὰ σὺν χρόνῳ μόλις ἦδε, 1 ὥς ἐντελὴς ἐπὶ μεγίστοις δὴ μαρτυρία, ψηφίζεται.

26 ὁ δὲ Καῖσαρ στρατηγὸς ἐς Ἰβηρίαν αἰρεθεὶς ἐπὶ 8

61a. C. μὲν τι πρὸς τῶν χρήστων διεκρατεῖτο ἐν Ῥώμῃ, πολὺ πλέονα τῆς περιουσίας ὀφλῶν διὰ τὰς φιλοτιμίας· ὅτε φασὶν αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι δέοιτο δισχιλίων καὶ πεντα-

27 κοσίων μυριάδων, ἵνα ἔχοι μηδέν· διαθέμενος δὲ τοὺς ἐνοχλοῦντας, ὥς ἐδύνατο, καὶ τῆς Ἰβηρίας ἐπιβὰς χρηματίζειν μὲν ταῖς πόλεσιν ἢ διαιτᾶν δίκας ἢ ὅσα ὁμοιότροπα τούτοις, ἅπαντα ὑπερεῖδεν ὥς οὐδὲν οἷς ἐπενόει χρήσιμα, στρατιὰν δὲ ἀγέλρας ἐπετίθετο τοῖς 2

ἔτι λοιποῖς Ἰβήρων ἀνὰ μέρος, μέχρι τὴν Ἰβηρίαν ἐς τὸ ὀλόκληρον ἀπέφηνε Ῥωμαίοις ὑποτελῇ, καὶ χρήματα πολλὰ ἐς Ῥώμην ἔπεμψεν ἐς τὸ κοινὸν ταμιεῖον.

28 ἐφ' οἷς ἢ μὲν βουλὴ θριαμβεῦσαι παρέσχεν αὐτῷ, ὃ

60a. C. δὲ τῆς πομπῆς τὴν παρασκευὴν ἐς τὸ λαμπρότατον 2

ἐν τοῖς τῆς Ῥώμης προαστείαις διεκόσμη, ἐν αἷς ἡμέραις ὑπατείας ἦσαν παραγγελίαι, καὶ ἔδει τὸν παρ-

13 χρηστῶν i
sed cf. Cob. p. 215

23 ἀπέπεμψεν i

14 ὀφλῶν Oi, ὀφείλων scr. Bk. et Mend.,
15 ὅτε] an ὅθεν? sed cf. II § 113. 119

26 an προαστείαις? cf. Crönert, Memoria p. 317

αγγέλλοντα παρῆναι, ἐσελθόντι δὲ οὐκ ἦν ἔτι ἐπὶ τὸν
 θρίαμβον ἐπανελθεῖν. ὃ δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἐς πολλὰ 29
 τυχεῖν ἐπειγόμενος καὶ τὴν πομπὴν οὐχ ἔτοιμον ἔχων
 ἐσέπεμπε τῇ βουλῇ δεόμενος ἐπιτρέψαι οἱ τὴν παραγ-
 5 γελαν ἀπόντι ποιήσασθαι διὰ τῶν φίλων, εἰδὼς μὲν
 παράνομον, γεγονὸς δὲ ἤδη καὶ ἑτέροις. Κάτωνος δ' 30
 ἀντιλέγοντος αὐτῷ καὶ τὴν ἡμέραν τελευταίαν οὔσαν
 τῶν παραγγελιῶν ἀναλοῦντος ἐπὶ τοῖς λόγοις, ἐσέδρα-
 9 μεν ὁ Καῖσαρ ὑπεριδὼν τοῦ θριαμβου καὶ παραγγελ-
 9 λας ἐς τὴν ἀρχὴν ἀνέμενε τὴν χειροτονίαν. ἐν δὲ 31
 τούτῳ Πομπήιος, ἐκ τῶν Μιθριδατείων ἔργων ἐπὶ μέγα
 δόξης καὶ δυνάμεως ἐλθὼν, ἡξίου πολλά, ὅσα βασι-
 λεῦσι καὶ δυνάσταις καὶ πόλεσιν ἐδεδώκει, τὴν βουλήν
 βεβαιῶσαι. φθόνῳ δ' αὐτῶν οἱ πολλοὶ καὶ μάλιστα 32
 15 Λεύκολλος, ὁ πρὸ τοῦ Πομπηίου στρατεύσας ἐπὶ τὸν
 Μιθριδάτην, ὡς ἀσθενέστατον αὐτὸν ἀπολιπὼν τῷ
 Πομπηίῳ, διεκώλυεν, ἴδιον ἔργον ἀποφαίνων τὸ Μιθρι-
 δάτειον. καὶ Λευκόλλῳ συνελάμβανε Κράστος. ἀγα- 33
 νακτῶν οὖν ὁ Πομπήιος προσεταιρίζεται Καίσαρα,
 20 συμπράξειν ἐς τὴν ὑπατείαν ἐπομόσας· ὃ δ' εὐθύς
 αὐτῷ Κράστον διήλλασσε. καὶ τρεῖς οἶδε τὸ μέγιστον
 ἐπὶ πᾶσι κράτος ἔχοντες τὰς χρείας ἀλλήλοις συνηράνι-

1 ἐσελθόντα b 2 ἐπανελθεῖν] fort. ἐς τὸν ἔξω στρατὸν
 vel sim. quid interciderit ci. Mend., ἐπαπελθεῖν Keil

3 ἐτοίμην, ut videtur, i 6 παράνομον <ὄν> ci. Cob. p. 215,
 sed cf. § 552, III § 23, V § 169, v. etiam ad I § 296

7 αὐτῷ deleri maluit Mend. 12 πολλά] πάντα (cf. § 46) aut
 πολλάκις dubitanter ci. Mend.; an <τὰ> πολλά? cf. IV § 387

14 αὐτῶν] αὐτὸν a, αὐτοῦ ci. Mend., sed illud respicit ad ὅσα—
 ἐδεδώκει 16 ὡς] καὶ ci. Mend., non recte 22 συνηράνισον, ut
 videtur, i

1 sq. cf. Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 127
 τελευταίαν] cf. ibid. p. 502 adn. 3

7 τὴν ἡμέραν

60 a. C.

ζον. καὶ τις αὐτῶν τήνδε τὴν συμφροσύνην συγγρα-
 φεύς, Οὐάρρων, ἐνὶ βιβλίῳ περιλαβὼν ἐπέγραψε Τρι-
 34 κάραιον. ὑφορωμένη δ' αὐτοὺς ἡ βουλὴ Λεύκιον Βύ-
 βλον ἐς ἐναντίωσιν τοῦ Καίσαρος ἐχειροτόνησεν αὐτῷ
 59 a. C. συνάρχειν· καὶ εὐθὺς αὐτῶν ἦσαν ἔριδές τε καὶ ὄπλων
 ἐπ' ἀλλήλους ἰδίᾳ παρασκευαί. δεινὸς δ' ὢν ὁ Καῖσαρ
 ὑποκρίνεσθαι, λόγους ἐν τῇ βουλῇ περὶ ὁμονοίας δι-
 ἐθέτο πρὸς Βύβλον, ὥς τὰ κοινὰ λυπήσοντες, εἰ δια-
 35 φέροιτο. πιστευθεὶς δ' οὕτω φρονεῖν, ἀπερίσκεπτον
 ἤδη καὶ ἀπαράσκευον καὶ οὐδὲν ἔτι τῶν γιγνομένων
 ὑπονοοῦντα τὸν Βύβλον ἔχων, χεῖρά τε πολλὴν ἀφα-
 νῶς ἡτοιμάζετο καὶ νόμους ὑπὲρ τῶν πενήτων ἐς τὸ
 βουλευτήριον ἐσέφερε καὶ γῆν αὐτοῖς διένεμε, καὶ
 τὴν ἀριστεύουσαν αὐτῆς μάλιστα περὶ Καπύην, <ἡ>
 ἐς τὰ κοινὰ διεμισθοῦτο, τοῖς οὔσι πατράσι παίδων
 τριῶν, ἔμμισθον ἑαυτῷ τῆσδε τῆς χάριτος πλῆθος το-
 σόνδε ποιούμενος· δισμύριοι γὰρ ἀθρόως ἐφάνησαν οἱ
 36 τὰ τρία τρέφοντες μόνοι. ἐνισταμένων δὲ τῇ γνώμῃ
 πολλῶν, ὑποκρινάμενος δυσχεραίνειν, ὥς οὐ δίκαια
 ποιούντων, ἐξέδραμε καὶ βουλήν μὲν οὐκέτι συνῆγεν·
 ἐπὶ τὸ ἔτος ὅλον, ἐπὶ δὲ τῶν ἐμβόλων ἐδημηγόρει·
 Πομπήϊόν τε ἐν μέσῳ καὶ Κράσσον ἡρώτα περὶ τῶν

2 βάρρων Vi, βάρων V, corr. Bk. 3 Λεύκιον] debebat
 Māρχον, at idem error et apud App. Syr. c. 51 (recte tamen
 II § 204) et apud alios, cf. Drumann II² p. 80 adn. 3
 6 ἰδίαι i 13 καὶ <τὴν τῶν Καμπανῶν> γῆν ci. Mend., sed cf.
 Cass. D. 38, 1, 4 et 7, 3 14 αὐτοῖς a <τὴν> περὶ ci. Mend.,
 sed cf. ad I § 12 <ἡ> addidit Schw. 16 <διὰ> τῆσδε
 ci. Schw. ind. gr. s. v. ἔμμισθος, contra iure Kratt p. 10, coll.
 Samn. 4, 1: λυσάμενοι δὴ τοῦ χρυσίου τοὺς αἰχμαλώτους 19 ὑπο-
 κρίνόμενος maluit Mend., sed cf. praef.

2 sq. Τρικάραιον] cf. O. E. Schmidt, Neue Jahrb. f. d. class.
 Altert. 7 (1901) p. 627 sq.

νόμων· οἱ δὲ αὐτοὺς ἐπῆνουν, καὶ ὁ δῆμος ἐπὶ τὴν
 11 χειροτονίαν ἤει σὺν κεκρυμμένοις ξιφιδίοις. ἡ βουλὴ 37
 δέ (οὐ γὰρ τις αὐτὴν συνῆγεν, οὐδ' ἐξῆν τῷ ἑτέρῳ τῶν
 ὑπάτων συναγαγεῖν αὐτήν) ἐς τὴν οἰκίαν τοῦ Βύβλου
 5 συνελθόντες οὐδὲν μὲν ἀντάξιον τῆς Καίσαρος ἰσχύος
 τε καὶ παρασκευῆς ἐποιοῦν, ἐπενόουν δ' ὅμως Βύβλον
 ἐνίστασθαι τοῖς νόμοις καὶ μὴ δόξαν ἀμελείας, ἀλλὰ
 ἡσσης ἐνέγκασθαι. πεισθεὶς οὖν ὁ Βύβλος ἐνέβαλεν ἐς 38
 τὴν ἀγορὰν δημηγοροῦντος ἔτι τοῦ Καίσαρος. ἔριδος
 10 δὲ καὶ ἀταξίας γενομένης πληγαί τε ἦσαν ἤδη, καὶ οἱ
 μετὰ τῶν ξιφιδίων τὰς ῥάβδους καὶ τὰ σημεῖα τοῦ
 Βύβλου περιέκλων καὶ τῶν δημάρχων ἔστιν οὗς περὶ
 αὐτὸν ὄντας ἔτρωσαν. Βύβλος δ' οὐ καταπλαγεὶς ἀπ- 39
 εγύμνου τὴν σφαγὴν καὶ μετὰ βοῆς ἐκάλει τοὺς Καί-
 15 σαρος φίλους ἐπὶ τὸ ἔργον· “εἰ γὰρ οὐ δύναμαι πείσαι
 τὰ δίκαια ποιεῖν”, ἔφη, “Καίσαρα, τό γε ἄγος αὐτῷ καὶ
 μύσος οὕτως ἀποθανῶν ἐπιβαλῶ.” ἀλλὰ τὸν μὲν ἄκοντα 40
 ὑπεξήγαγον οἱ φίλοι ἐς τὸ πλησίον ἱερὸν τοῦ Στησίλου
 Διός, Κάτων δ' ἐπιπεμφθεὶς ὥσατο μὲν ὡς νέος ἐς
 20 μέσους καὶ δημηγορεῖν ἤρχετο, μετέωρος δ' ὑπὸ τῶν
 Καίσαρος ἀρθεὶς ἐξεφέρετο. καὶ λαθὼν κατ' ἄλλας 41
 ὁδοὺς αὐθις ἀνέδραμεν ἐς τὸ βῆμα καὶ λέγειν μὲν

5 ἀνάξιον errore typographico ed. Bk. 6 ἐπενόουν] ad-
 hortabatur C; ἐπῆνουν ci. Keil, bene; varia iam temptaverant
 Mend. et Enthoven, Rhein. Mus. 46 (1891) p. 480 7 sq. ἀλλὰ
 ἡσσης] ἀμ' ἡσση ci. Enthoven ibid., sed cave hiatum; desidero
 ἀμελείας μᾶλλον ἢ ἡσσης, sed alacritatis C 8 ἐνέβαλλεν bd
 10 καὶ οἱ <μὲν> ci. Musgr. 16 τό γε] τότε i 16 sq. ἄγος
 αὐτῷ καὶ μύσος (μῖσος a)] cf. Ruhnken ad Timaeum p. 12 ed.
 Lips. 18 Στησίλου Gel., κτησίλου libri

3 sq. οὐδ' ἐξῆν—αὐτήν] cf. Willems, Rev. archéol. N. S.
 36 (1878) p. 233 adn. 3, Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 44

59 a. C.

ἔτι οὐδενὸς ἀκούοντος ἀπεγίνωσκε, τοῦ δὲ Καίσαρος
 ἀγροίκως κατεβόα, μέχρι καὶ τότε μετέωρος ἐξερρίφη
 42 καὶ τοὺς νόμους ὁ Καῖσαρ ἐκύρωσε. καὶ ἐπ' αὐτοῖς 1
 τὸν τε δῆμον ὥρκασεν ἐς αἰὲν κυρίους νομίζειν καὶ
 τὴν βουλὴν ἐκέλευεν ὁμνύναι. ἐνισταμένων δὲ πολλῶν 5
 καὶ Κάτωνος, εἰσηγείτο μὲν ὁ Καῖσαρ θάνατον τῷ μὴ
 ὁμόσαντι, καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρου' ὥμνον δ' αὐτίκα
 δέσαντες οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ δήμαρχοι· οὐ γὰρ ἔτι χρή-
 σιμον ἀντιλέγειν ἦν κυρουμένου διὰ τοὺς ἄλλους τοῦ
 43 νόμου. Οὐέτιος δ' ἀνὴρ δημότης, ἐς τὸ μέσον ἐσδρα- 10
 μὼν μετὰ ξιφιδίου γυμνοῦ, ἐπιπεμφθῆναι ἔφη πρὸς
 τε Βύβλου καὶ Κικέρωνος καὶ Κάτωνος ἐς ἀναίρεσιν
 Καίσαρός τε καὶ Πομπηίου καὶ τὸ ξιφίδιον αὐτῷ
 44 Βύβλου ῥαβδοῦχον ἐπιδοῦναι Ποστούμιον. ὑπόπτου 15
 δ' ὄντος ἐφ' ἑκάτερα τοῦ πράγματος ὁ μὲν Καῖσαρ 15
 ἐξετράχυνε τὸ πλῆθος, τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἐξετάσειν τὸν
 Οὐέτιον ἀνεβάλλοντο. καὶ ὁ Οὐέτιος φυλασσόμενος ἐν
 45 τῷ δεσμωτηρίῳ νυκτὸς ἀνηρέθη. εἰκαζομένου δ' ἐς
 ποικίλα τοῦ συμβεβηκότος ὁ Καῖσαρ οὐκ ἀνίει καὶ
 τοῦτο δρᾶσαι λέγων τοὺς δεδιότας, ἕως ὁ δῆμος αὐτῷ 20
 συνεχώρησεν ἀμύνειν τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις. καὶ Βύ-

1 ἀκούοντος om. i, ἑσακούοντος ci. Mend., sed cf. ad § 382
 5 ἐπομνύναι ci. Mend. πολλῶν <τε ἄλλων> καὶ ci. Mend.,
 potuit etiam καὶ <μάλιστα> Κάτωνος. Eidem propter v. 8 tribu-
 norum mentio interdiscisse videbatur, nisi illic potius post καὶ
 οἱ δήμαρχοι lacuna statuenda esset. Sed videtur App. nimis bre-
 viter narrasse; de tribunis v. Cass. D. 38, 6, 1. 6 10 οὐέτιος a,
 Vectius C, οὐετούτιος Obd 13 αὐτῷ O i, correxi 14 Ποστού-
 μιον] Σεπτίμιον (cf. Cic. ad Att. 2, 24, 2) maluit Schw. 15 ἐφ']
 ἐς ci. Mend., cf. ad I § 269 16 <ἐς> τὴν δ' ἐπιοῦσαν ci.
 Schw., ind. gr. s. v. ἀναβάλλομαι, probavit Mend., cf. Herodot.
 5, 49 extr.; 6, 86 β (ubi etiam inf. fut.); 9, 8 17 οὐέτιον i,
 Vectium C, οὐετούτιον O, item p. 147, 3 ἀνεβάλλοντο, priore
 λ suprascer. a m. 1, V 20 τοὺς <ἀντιστρασιώτας> δεδ. ci. Mend.,
 αὐτούς (τούς<δε> Keil) δεδ. ego

βλος μὲν ἐκ χειρῶν ἅπαντα μεθεῖς οἷά τις ἰδιώτης
οὐ προήει τῆς οἰκίας ἐπὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἀρχῆς ἅπαν,
ὁ δὲ Καῖσαρ οὐδ' αὐτὸς ἔτι ἐζήτει περὶ τοῦ Οὐετιτίου, 46
μόνος ἔχων τὸ κράτος ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ. νόμους δ' ἐς-
ἔφερεν, ἐκθεραπεύων τὸ πλῆθος, ἑτέρους καὶ τὰ Πομ-
πηλῶ πεπραγμένα ἅπαντα ἐκύρου, καθάπερ ὑπέσχητο
αὐτῷ. οἱ δ' ἱππῆες λεγόμενοι, τὴν μὲν ἀξίωσιν τοῦ 47
δήμου καὶ τῆς βουλῆς ὄντες ἐν μέσῳ, δυνατώτατοι δὲ
ἐς ἅπαντα περιουσίας τε οὐνεκα καὶ μισθώσεως τελῶν
καὶ φόρων, οὓς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν τελουμένους ἐξεμι-
σθοῦντο, καὶ πλήθους βεβαιοτάτων ἐς ταῦτα θερα-
πόντων, ἐκ πολλοῦ τὴν βουλὴν ἤτουν ἀφесίν τινα
μέρους τῶν φόρων αὐτοῖς γενέσθαι. καὶ ἀποδιέτριβεν
ἡ βουλὴ. ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς οὐδὲν τότε τῆς βουλῆς δεό- 48
μενος, ἀλλὰ μόνῳ τῷ δήμῳ χρώμενος τὰ τρίτα τῶν
μισθώσεων αὐτοῖς παρήκεν. οἱ δέ, ὑπὲρ τὴν σφετέ-
ραν ἀξίωσιν ἀδοκῆτου τῆς χάριτος αὐτοῖς γενομένης,
ἐξεθείαζον αὐτόν, καὶ στίφος ἄλλο καρτερώτερον τοῦ
δήμου τόδῃ τῷ Καίσαρι προσγεγέννητο δι' ἐνὸς πολι-
τεύματος. ὁ δὲ καὶ θεὰς ἐπεδίδου καὶ κυνηγέσια θη- 49
ρίων ὑπὲρ δύναμιν, δανειζόμενος ἐς ἅπαντα καὶ τὰ
πρότερα πάνθ' ὑπερβάλλων παρασκευῇ καὶ χορηγίᾳ
καὶ δόσεσι λαμπραῖς· ἐφ' οἷς αὐτὸν εἴλοντο Γαλατίας
τῆς τε ἐντὸς Ἀλπεων καὶ ὑπὲρ Ἀλπεῖς ἐπὶ πενταετὲς
ἄρχειν καὶ ἐς τὴν ἀρχὴν ἔδοσαν τέλη στρατοῦ τέσσαρα.
ὁ δὲ καὶ τὴν ἀποδημίαν οἱ χρόνιον ὁρῶν ἐσομέ- 50
νην καὶ τὸν φθόνον ὥς ἐπὶ μεγίστοις δὴ τοῖς δεδο-

4 ἐπὶ τῆς πολιτείας i, sed cf. I § 2 5 ἑτέρους <τε> καὶ
ci. Mend., cf. § 42, Lib. c. 69 8 δυνατώτεροι iC 12 ἀφесιν
τινὸς ci. Mend., fort recte 13 αὐτοῖς Oi, corr. Mend.
18 κρατερώτερον Va, corr. in rasura ex καρτερώτερον B 21 ἅ-
παντας i 26 ὁρῶν ante χρόνιον V

59 α. C.

μένοις μείζονα, Πομπηίῳ μὲν ἐξεύγνυ τὴν θυγατέρα,
 καίπερ ἐνηγγυημένην Καίπῳ, δεδιώς, μὴ καὶ φίλος ὢν
 ἐπιφθονήσειε τῷ μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας, τοὺς δὲ θρα-
 συτάτους τῶν στασιωτῶν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ μέλλοντος
 51 ἔτους παρήγε. καὶ ὑπάτον μὲν ἀπέφηνεν Αὐλον Γαβί-
 νιον, φίλον ἑαυτοῦ· Λευκίου δὲ Πείσωνος τοῦ σὺν
 αὐτῷ μέλλοντος ὑπατεύσειν τὴν θυγατέρα Καλπου-
 ρνίαν αὐτὸς ἤγετο, βοῶντος Κάτωνος διαμαστροπεύ-
 52 εσθαι γάμοις τὴν ἡγεμονίαν. δημάρχους δὲ ἤρεϊτο
 Οὐατίνιον τε καὶ Κλώδιον τὸν Καλὸν ἐπὶ κλην, ὃν τινα
 αἰσχροὺς ἐν ἱερουργίᾳ γυναικῶν ποτε λαβόντα ὑπόνοιαν
 ἐπὶ [Ἰουλίᾳ] τῇ Καίσαρος αὐτοῦ γυναικὶ ὁ μὲν Καῖσαρ
 οὐκ ἔκρινεν, ὑπεραρέσκοντα τῷ δήμῳ, καίπερ ἀποπεμψά-
 μενος τὴν γυναῖκα, ἕτεροι δὲ διὰ τὴν ἱερουργίαν ἐς
 ἀσέβειαν ἐδίωκον, καὶ συνηγόρευε τοῖς διώκουσι Κικέ-
 53 ρων. καὶ κληθεὶς ἐς μαρτυρίαν ὁ Καῖσαρ οὐ κατεῖπεν,
 ἀλλὰ τότε καὶ δήμαρχον ἐς ἐπιβουλήν τοῦ Κικέρωνος
 ἀπέφηνε, διαβάλλοντος ἤδη τὴν συμφροσύνην τῶν
 τριῶν ἀνδρῶν ἐς μοναρχίαν. οὕτω καὶ λύπης ἐκρά-
 τουν ὑπὸ χρείας καὶ τὸν ἐχθρὸν εὐηργέτουν ἐς ἄμυ-
 ναν ἑτέρου. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Κλώδιος ἀμείψασθαι πρό-

2 ἐνηγγυημένην Ο, ὄντι iC, ἡγγυημένην scr. Mend., cf. Crönert, Memoria p. X Καίπῳ Schw., σκηπίῳ O, τῷ σκηπίῳ i, καίπερ ἔγγυον τῷ Καίπῳ correxerat Perizonius (v. ad I § 557) p. 435 5 παρήγε om. i, προῆγε coniecerat Musgr. 5 sq. γαυόνιον Oi 12 Ἰουλίᾳ Oi, Calpurniae C, del. Gel.; fuit Pompeia 17 ἀλλὰ καὶ τότε Oi, post ἀλλὰ aut lacunam statuendam esse ci. Mend. aut ἀλλὰ τότε καὶ scribendum, quorum hoc recepi 19 sq. ἐκράτει et εὐηργέται cum Gel. maluit Schw., iam male ob hiatum 21 καὶ om. VC ἀμείψασθαι] ἀρέσασθαι aut ἐπαλεῖψαι ci. Herw. p. 66, praeter rem, v. etiam Schenkl p. 179. qui tamen falso vertit: 'Caesari prius quam Pompeio et Crasso gratiam videtur rettulisse.' Intellege: 'Clodius prior Caesari quam Caesar Clodio'

10 Οὐατίνιον] erravit App.; Vatinius a. 695/59 trib. pl. fui

τερος τὸν Καίσαρα καὶ συλλαβεῖν ἐς τὴν τῆς Γαλατίας ἀρχήν.

5 τοσάδε μὲν δὴ Καῖσαρ ὑπατεύων ἔπραξε καὶ τὴν 54
ἀρχὴν ἀποθέμενος ἐπὶ τὴν ἑτέραν εὐθὺς ἐξῆει· Κικέ- 58 a. C.
6 ρωνα δὲ γράφεται Κλώδιος παρανόμων, ὅτι πρὸ δικα-
στηρίου τοὺς ἀμφὶ Λέντλον καὶ Κέθηγον ἀνέλοι. ὃ 55
δ' ἐς τὸ ἔργον ἐκείνο γενναιοτάτῳ λήματι κεχρημένος
ἀσθενέστατος ἐς τὴν δίκην ἐγίγνετο καὶ ταπεινὴν
ἐσθῆτα ἐπικείμενος γέμων τε αὐχμοῦ καὶ ῥύπου προσ-
0 ἐπιπτεν οἷς ἐντύχοι κατὰ τοὺς στενωπούς, οὐδὲ τοῖς
ἀγνώσιν ἐνοχλεῖν αἰδούμενος, ὥστε αὐτῷ τὸ ἔργον διὰ
τὴν ἀπρέπειαν ἀπὸ οἴκτου μεταπίπτειν ἐς γέλωτα. ἐς 56
τοσοῦτο δειλίας περὶ μίαν οἰκείαν δίκην κατέπεσεν, ὃς
τὸν ὅλον βίον ἐν ἀλλοτριαῖς ἐξήταστο λαμπρῶς, οἷόν
5 τι καὶ Δημοσθένη φασὶ τὸν Ἀθηναῖον οὐδ' ὑποστῆναι
τὴν ἑαυτοῦ δίκην, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἀγῶνος φυγεῖν. Κλω- 57
δίου δὲ καὶ τὰς παρακλήσεις αὐτῷ σὺν ὕβρει διακό-
πιοντος ἐν τοῖς στενωποῖς, ἀπέγνων πάνθ' ὃ Κικέρων
καὶ ἔφευγεν ἐκούσιον καὶ ὅδε φυγὴν, καὶ φίλων αὐτῷ
0 πληθὺς συνεξῆει, καὶ ἡ βουλὴ συνίστη τὸν ἄνδρα πό-
λεσί τε καὶ βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις. Κλώδιος δ' αὐτῷ 58
τὴν οἰκίαν καὶ τὰς ἐπαύλεις ἐπικατέσκαπτεν ἐπαιρό-
μενός τε ἐπὶ τῷδε ἀντιπαρεβάλλετο ἤδη καὶ Πομπηίῳ,
3 τὸ μέγιστον ἐν τῇ πόλει κράτος ἔχοντι. ὃ δὲ Μίλωνα, 59
5 τὸν σὺν τῷ Κλωδίῳ τὴν ἀρχὴν παραδεδεγμένον, θρα-

18 ἐπέγνων i 19 ἔφυγεν ci. Mend., cf. praef. 22 ἐπι-
κατέσκαψεν a 23 ἀντιπαρεμβάλλετο d, fort. aliud latere ci.
Mend. coll. Plut. Cic. c. 33, Pomp. c. 48, Cass. D. 38, 30, sed
App. uno hoc verbo illa explicavit 25 τὸν σὺν τῷ Κλ.—
παραδεδ. corrupta ratus τὸν ἐπὶ τῷ Κλ. etc. ci. Mend., recte,
nī forte App. error subest; qui cum Clodio consulatum postu-
labat C, falso

53 a. C.

σύτερον ὄντα τοῦ Κλωδίου, ἐς ὑπατείαν ἐπήλπιζε καὶ ἤλειφεν ἐπὶ τὸν Κλώδιον καὶ ψηφίσασθαι τῷ Κικέρωνι κάθοδον ἐκέλευεν, ἐλπίσας τὸν Κικέρωνα ἐλθόντα περὶ μὲν τῆς παρούσης πολιτείας οὐκέτι φθέρξεσθαι μεμνημένον, οἷα ἔπαθε, δίκας δὲ καὶ πράγματα ἐποίσειν τῷ Κλωδίῳ.

60 Κικέρων μὲν δὴ διὰ Πομπήιον ἐκπεσὼν διὰ Πομπήιον κατῆι, ἐκκαιδεκάτῳ μάλιστα μηνὶ τῆς ἐξελάσεως· καὶ αὐτῷ καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὰς ἐπαύλεις ἀνίστη τέλεσι κοινοῖς. λαμπρῶς δ' αὐτὸν περὶ τὰς πύλας ὑποδεχομένων πάντων, φασὶ περὶ τὰς δεξιώσεις τὴν ἡμέραν ὅλην, οἷόν τι καὶ Δημοσθένει συνέβη κατιόντι, ἀναλῶσαι.

61 ὁ δὲ Καῖσαρ ἔν τε Κελτοῖς καὶ Βρεττανοῖς πολλὰ καὶ λαμπρὰ εἰργασμένος, ὅσα μοι περὶ Κελτῶν λέγοντι εἴρηται, πλούτου γέμων ἐς τὴν ὁμορον τῇ Ἰταλίᾳ Γαλατίαν, τὴν ἀμφὶ τὸν Ἡριδανὸν ποταμόν, ἦκεν, ἐκ συνεχοῦς πολέμου τὸν στρατὸν ἀναπαύσων ἐπ' ὀλίγον. ὅθεν αὐτῷ περιπέμποντι ἐς Ῥώμην πολλὰ πολλοῖς χρήματα αἷ τε ἐτήσιοι ἀρχαὶ παρὰ μέρος ἀπήντων καὶ οἱ ἄλλως ἐπιφανεῖς <ὅσοι τε> ἐς ἡγεμονίας ἐθνῶν ἢ στρατοπέδων ἐξήεσαν, ὥς ἑκατὸν μὲν ποτε καὶ εἴκοσι ῥάβδους ἀμφ' αὐτὸν γενέσθαι, βουλευτὰς δὲ πλείους διακοσίων, τοὺς μὲν

2 ἤλειφεν] εἴληφεν i 3 κατελθόντα ci. Mend., inut., praesertim cum κάθοδον antecedit, cf. etiam ad II § 382

4 φθέρξεσθαι Vbd 7 sq. διὰ Πομπήιον κατῆι ci. Schw., item C, iure reprobavit Mend. coll. Herod. 4, 137: διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννεύει 8 sq. ἐξελεύσεως i 9 sq. <ἡ βουλῇ> ante ἀνίστη (melius post οἰκίαν Zerdik p. 65) cum Schw. addidit Mend. coll. Plut. Cic. c. 33, Vell. 2, 45, 3, sed Pompeium intellegere praefero 13 ἀναλῶσθαι ex C ci. Mend., inut.

21 <ὅσοι τε> addidi e Keilii coniectura, cf. Plut. Caes. c. 21; varia iam temptaverant Musgr. et Mend.

ἀμειβομένους ὑπὲρ τῶν ἤδη γεγρονότων, τοὺς δὲ χρη-
ματιουμένους, τοὺς δ' ἄλλο τι τοιουτότροπον αὐτοῖς
ἐξεργασομένους. πάντα γὰρ ἤδη διὰ τούτου ἐπράσσετο
στρατιᾶς τε πολλῆς οὐνεκα καὶ δυνάμεως χρημάτων
5 καὶ σπουδῆς ἐς ἅπαντας φιλανθρώπου. ἀφίκοντο δ' 63
αὐτῷ καὶ Πομπήιος καὶ Κράσσος, οἱ κοινωνοὶ τῆς
δυναστείας. καὶ αὐτοῖς βουλευομένοις ἔδοξε Πομπήιον
μὲν καὶ Κράσσον αὐθις ὑπατεῦσαι, Καίσαρι δ' ἐς τὴν
ἡγεμονίαν ὧν εἶχεν ἔθνων, ἄλλην ἐπιψηφισθῆναι
10 πενταετίαν.

ὥδε μὲν ἀπ' ἀλλήλων διεκρίθησαν, Πομπήϊω δ' ἐς 64
τὴν ὑπατείαν ἀντιπαρήγγελλε Δομίτιος Αἰνόβαρβος·
καὶ τῆς κυρίας ἡμέρας ἄμφω κατήεσαν ἔτι νυκτὸς ἐς
τὸ πεδίον ἐς τὴν χειροτονίαν. τῶν δ' ἄμφ' αὐτοὺς
15 ἔριδες ἦσαν καὶ συνεπλέκοντο, μέχρι τις τὸν Δομίτιου
δαδούχον ἐπάταξε ξίφει. καὶ φυγὴ μετὰ τοῦτο ἦν,
Δομίτιός τε αὐτὸς ἐς τὴν οἰκίαν διεσώζετο μόλις, καὶ
Πομπήϊου τὴν ἐσθῆτά τινες ἡμαγμένην ἔφερον οἴκαδε.
19 παρὰ τοσοῦτον ἐκάτερος ἦλθε κινδύνου.

8 αἰρεθέντες δ' οὖν ὑπατοὶ Κράσσος τε καὶ Πομπήιος 65
Καίσαρι μὲν, ὥσπερ ὑπέστησαν, τὴν ἑτέραν πενταετίαν 55 a. C.
προσεψηφίσαντο, τὰ δὲ ἔθνη διακληρούμενοι καὶ στρα-
τιὰν ἐπ' αὐτοῖς, ὁ μὲν Πομπήιος εἴλετο Ἰβηρίαν τε καὶ

2 αὐτοῖς B, αὐτοῖς ceteri 5 ἅπαντα i 8 τὴν om. a
12 αἰνόβαρβος A in mg. a m. rec., αἰνοβάρβαρος ab, βάρβαρος
Od et A, Eneobarbus C; aliis locis ἀηνόβαρβος codices, cf.
Eckinger (v. ad I § 181) p. 24 14 δ' om. a 16 μετὰ
τοῦτον B 22 προσεψηφίζοντο, σα suprascr. a m. 1, V
22 sq. στρατιᾶς cum C maluit Mend.

17 sq. καὶ Πομπ.—οἴκαδε] ad aliam rem videntur spectare,
cf. Plut. Pomp. c. 52 et 53 et Kornemann, Jahrb. f. cl. Philol.
Suppl. 22 (1896) p. 675 21 πενταετίαν] cf. O. Hirschfeld,
Beiträge z. alt. Gesch. 4 (1904) p. 76 sqq.; cf. § 97. 108

55 a. C.

Λιβύην καὶ ἐς τὰσδε τοὺς φίλους περιπέμπων αὐτὸς
 ὑπέμεινεν ἐν Ῥώμῃ, ὁ δὲ Κράσσος Συρίαν τε καὶ τὰ
 Συρίας πλησίον ἐπιθυμία πολέμου πρὸς Παρθυαίους
 66 ὡς εὐχεροῦς δὴ καὶ ἐνδόξου καὶ ἐπικερδοῦς. ἀλλὰ
 τῷδε μὲν ἐξιώντι τῆς πόλεως πολλά τε ἄλλα ἀπαίσια
 ἐγίνετο, καὶ οἱ δῆμαρχοι προηγόρευον μὴ πολεμεῖν
 Παρθυαίοις οὐδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ πειθομένῳ δὲ δημο-
 σίας ἀρὰς ἐπήρῳντο, ὧν ὁ Κράσσος οὐ φροντίσας

53 a. C.

ἀπώλετο ἐν τῇ Παρθυηνῇ σύν τε παιδὶ ὁμωνύμῳ καὶ
 αὐτῷ στρατῷ· μύριοι γὰρ οὐδ' ἐντελεῖς ἐκ δέκα μυρι- 10
 67 ἄδων ἐς Συρίαν διέφυγον. ἀλλὰ τὴν μὲν Κράσσου
 συμφορὰν ἡ Παρθικὴ δηλώσει γραφή, Ῥωμαῖοι δὲ λιμῷ
 πιεζόμενοι Πομπήιον εἵλοντο τῆς ἀγορᾶς αὐτοκράτορα
 εἶναι καὶ οἱ καθάπερ ἐπὶ τῶν ληστηρίων εἴκοσιν
 ἀπὸ τῆς βουλῆς ὑπηρέτας ἔδωκαν. ὁ δὲ αὐτοὺς ὁμοίως 15
 ἐς τὰ ἔθνη διαθεὶς ἐπέτρεχε καὶ τὴν Ῥώμην αὐτίκα
 ἐνέπλησεν ἀγορᾶς δαψιλοῦς, ὅθεν ἔτι μᾶλλον ἐς μέγα
 δόξης ἐπῆρτο καὶ δυνάμειος.

68 τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου καὶ ἡ Καίσαρος θυγάτηρ κύ- 1

54 a. C.

ουσα τῷ Πομπηίῳ θνήσκει. καὶ δέος ἅπασιν ἐνέπιπτεν 20
 ἀνηρομένης τῆς ἐπιγαμίας, ὡς αὐτίκα μεγάλοις στρα-
 τοῖς Καίσαρός τε καὶ Πομπηίου διοισομένων ἐς ἀλλή-
 λους, ἀσυντάκτου μάλιστα καὶ χαλεπῆς ἐκ πολλοῦ γεγε-

6 ἐγίνετο om. i 9 παρθυήνῃ O, const., παρθυίνῃ i,
 corr. Bk. ὁμωνύμῳ (sic) B 12 παρθικὴ V, παρθυακὴ
 Bbd, παρθιακὴ a, codices variant etiam aliis locis, sed Syr.
 c. 51 extr. omnes habent παρθικῇ 13 πιεζόμενοι B

10 sq. de numeris cf. K. Regling, De belli Parth. Crass.
 fontibus, diss. Berol. 1899, p. 19. 58 et Gutschmid, Gesch. Irans
 p. 88 adn. 1 12 sqq. cura annonae ad Pompeium iam a. 697/57
 delata est 14 εἴκοσιν] bello piratico fuerunt viginti quinque,
 cf. Mithr. c. 94; 'ille legatos quindecim cum postularet' Cic. ad
 Att. 4, 1, 7

νημένης τῆς πολιτείας· αἱ τε γὰρ ἀρχαὶ κατὰ στάσιν 69
 ἢ δωροδοκίαν σπουδῇ τε ἀδίκῳ καὶ λίθοις ἢ ξίφεσι
 καθίσταντο, καὶ τὸ δεκάζειν ἢ δωροδοκεῖν ἀναισχύν-
 τως τότε μάλιστα ἐπλεόνασεν, ὃ τε δῆμος αὐτὸς ἔμμι-
 5 σθος ἐπὶ τὰς χειροτονίας ἦει. ὦφθη δέ που καὶ
 μεσεγγυήμα ταλάντων ὀκτακοσίων ὑπὲρ τῆς ἐπωνύμου
 γενόμενον ἀρχῆς. οἱ τε ἀνὰ ἔτος ἕκαστον ὑπατοὶ 70
 στρατεύειν μὲν που καὶ πολεμεῖν ἀπεγίνωσκον, δια-
 κλειόμενοι τῇ δυναστείᾳ τῶνδε τῶν τριῶν ἀνδρῶν·
 0 ὅσοι δ' ἦσαν αὐτῶν ἀτοπώτεροι, κέρδος ἀντὶ τῶν
 στρατειῶν ἐτίθεντο τὰ κοινὰ τῆς πόλεως καὶ τὰς τῶν
 ἰδίων διαδόχων χειροτονίας. οἱ δ' ἀγαθοὶ διὰ ταῦτα 71
 καὶ πᾶμπαν ἐξέλιπον τὸ ἄρχειν, ὥστε ποτὲ καὶ μῆνας 53 a. C.
 ὀκτὼ τὴν πόλιν ἄναρχον ἐκ τῆς τοιαύτης ἀσυνταξίας
 5 γενέσθαι, Πομπηίου πάνθ' ὑπερορῶντος ἐπίτηδες, ἵνα
 ἐν χρεῖᾳ γένοιτο δικτάτορος. καὶ πολλοὶ τοῦτο ἐς 72
 ἀλλήλους διελάλουν, ὅτι μόνον ἂν γένοιτο φάρμακον
 ἐπὶ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἢ μόναρχος ἐξουσία, χρῆναι
 δ' ἐλέσθαι δυνατόν ὁμοῦ καὶ ἡπιον, ἐνσημαινόμενοι
 0 τὸν Πομπήιον, στρατιᾶς τε ἄρχοντα ἱκανῆς καὶ φιλό-
 δημον εἶναι δοκοῦντα καὶ τὴν βουλὴν ἄγοντα διὰ
 τιμῆς καὶ τὸν βίον ἐγκρατῇ καὶ σώφρονα περὶ τε
 τὰς ἐντεύξεις εὐπρόσιτον ἢ ὄντα ἢ νομιζόμενον εἶναι.
 ὃ δὲ τὴν προσδοκίαν τήνδε λόγῳ μὲν ἐδυσχέραινεν, 73
 ἔργῳ δ' ἐς αὐτὴν πάντα ἔπραττεν ἀφανῶς καὶ τὴν
 ἀσυνταξίαν τῆς πολιτείας καὶ ἀναρχίαν ἐπὶ τῇ ἀσυν-

4 ἐπλεόναζεν maluit Mend., cf. praef. 8 που] ποι ci.
 Mend. 10 ἀτοπώτεροι] susp. Nauck, ἀπονώτεροι ci. Herw. p. 66,
 parum apte, ἀνοσιώτεροι ego, ἀπορώτεροι, quod iam Mend.
 suspicatus erat, Keil τῶν om. i 11 στρατιωτῶν b
 13 ἐξέλιπον maluit Mend. cum H. Steph.

52 a. C.

- 74 ταξίλα ἐκὼν ὑπερεώρα. Μίλωνός τε τὰ ἐς Κλώδιον ὑπηρετήσαντος αὐτῷ καὶ ἀρεσκομένου τῷ δήμῳ διὰ τὴν Κικέρωνος κἀθοδον, ὑπατείαν ὥς ἐν καιρῷ παρὰ τήνδε τὴν ἀναρχίαν μετιόντος ἀποδιέτριβε τὰς χειροτονίας, μέχρι βαρυθυμῶν ὁ Μίλων, ὥς καὶ περὶ αὐτὸν ἀπίστου γιγνομένου τοῦ Πομπηίου, ἐς τὴν πατρίδα Λανούβιον ἐξῆι, ἣν Διομήδη φασὶν ἀλώμενον ἐξ Ἰλλίου πρώτην ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλιν οἰκῆσαι, καὶ εἰσὶν ἀπὸ Ῥώμης ἐς αὐτὴν στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.
- 75 Κλωδίου δ' ἐξ ἰδίων χωρίων ἐπανιόντος ἐπὶ ἵππου καὶ περὶ Βοΐλλας ἀπαντήσαντος αὐτῷ, οἳ μὲν κατὰ τὴν ἔχθραν ὑπείδοντο μόνον ἀλλήλους καὶ παρῶδευσαν, θεράπων δὲ τοῦ Μίλωνος ἐπιδραμὼν τῷ Κλωδίῳ, εἴτε κεκελευσμένος εἶθ' ὥς ἐχθρὸν δεσπότου κτείνων,
- 76 ἐπάταξεν ἐς τὸ μετὰφρενον ξιφιδίῳ. καὶ τὸν μὲν αἵματι ῥεόμενον ἐς τὸ πλησίον πανδοκεῖον ὁ ἵπποκόμος ἐσέφερεν, ὁ δὲ Μίλων μετὰ τῶν θεραπόντων ἐπιστάς ἔτι ἔμπνουν ἢ καὶ νεκρὸν ἐπανεῖλεν, ὑποκρινόμενος μὲν οὐ βουλευῆσαι τὸν φόνον οὐδὲ προστάξαι· ὥς δὲ κινδυνεύσων ἐξ ἅπαντος, ἡξίου τὸ ἔργον οὐκ ἀτελὲς
- 77 καταλιπεῖν. περιαγγελθέντος δ' ἐς Ῥώμην τοῦ πάθους ὁ μὲν δῆμος ἐκπλαγείς ἐν ἀγορᾷ διεννκτέρευε, καὶ τὸ σῶμά τινες τοῦ Κλωδίου μεθ' ἡμέραν προύθεσαν ἐπὶ

4 ἀναρχίαν] ἀρχὴν i τὰς] τῆς i 5 αὐτὸν Oi, corr. H. Steph. 6 γινομένου b, γενομένου a, quod rec. Mend.
 7 Λανούβιον Schw., λαβουίνιον Oi, Lauinium C ἀλώμενον V, ἀλόμενον i 8 οἰκῆσαι i 11 βοίλλας V, Bouillas C, cf. C. I. L. XIV p. 230 adn. 1 14 εἴτε] εἶθ' ὥς i κτενῶν maluerunt Schw. et Mend., cf. praef. 16 ραίνόμενον i 18 ὑποκρινόμενος V, quod retineri voluit Berg, diss. p. 15 adn. 1
 20 οὐκ om. i C

τῶν ἐμβόλων· ἀρπάσαντες δ' αὐτὸ τῶν τε δημάρχων
 ἔνιοι καὶ οἱ φίλοι τοῦ Κλωδίου καὶ πλῆθος ἄλλο σὺν
 ἐκείνοις, ἐς τὸ βουλευτήριον ἐκόμισαν, εἴτε ἐπὶ τιμῇ,
 βουλευτικοῦ γένους ὄντα, εἴτε ἐς ὄνειδος τῆς βουλῆς
 5 τοιαύδε περιορώσης. καὶ τῶν παρόντων οἱ προπετέ- 78
 στεροι τὰ βάρη καὶ τοὺς θρόνους τῶν βουλευτῶν
 συμφορήσαντες ἤψαν αὐτῷ πυράν, ὑφ' ἧς τό τε βου-
 λευτήριον καὶ πολλαὶ τῶν πλησίον οἰκίαι τῷ Κλωδίῳ
 9 συγκατεφλέγησαν.

22 Μίλωνι δὲ θράσος τοσόνδε περιῆν, ὥς οὐ δεδιέναι 79
 περὶ τῷ φόνῳ μᾶλλον ἢ ἀγανακτεῖν ἐπὶ τῇ Κλωδίου
 περὶ τὴν ταφὴν τιμῇ. θεραπόντων οὖν καὶ ἀνδρῶν
 ἀγροίκων πλῆθος ἀθροίσας καὶ ἐς τὸν δῆμον περι-
 πέμψας χρήματα τῶν τε δημάρχων Μᾶρκον Καίλιον
 15 πριάμενος ἐς τὴν πόλιν κατῆει θρασύτατα. καὶ αὐτὸν 80
 ὁ Καίλιος εὐθύς ἐσιόντα εἴλκεν ἐς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ
 τοὺς παρ' αὐτοῦ δεδωροδοκηκότας ὥσπερ ἐπ' ἐκκλη-
 σίαν, ὑποκρινόμενος μὲν ἀγανακτεῖν καὶ οὐ διδόναι
 τῆς δίκης ἀναβολήν, ἐλπίζων δέ, εἰ αὐτὸν οἱ παρόντες
 20 μεθεῖεν, ἐκλύσειν τὴν δίκην τὴν ἀληθεστέραν. καὶ Μί- 81
 λων μὲν οὐ βουλευῆσαι τὸ ἔργον εἰπὼν (οὐ γὰρ ἂν
 μετὰ σκευῆς καὶ γυναικὸς ἐπὶ ταῦτα ὀρμηῆσαι), τὸν λοι-
 πὸν λόγον κατὰ τοῦ Κλωδίου διετίθετο ὥς θρασυ-
 τάτου δὴ καὶ φίλου θρασυτάτων, οἳ καὶ τὸ βουλευ-
 25 τήριον ἐπικατέπρησαν αὐτῷ· ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος οἳ 82
 τε λοιποὶ δῆμαρχοι καὶ τοῦ δήμου τὸ ἀδιάφθορον ὅπλι-

7 συμφορήσαντες B αὐτῷ] αὐτοῦ ci. Mend., sed cf.
 § 463. 616 14 Καίλιον Schw., κερίλιον libri, item v. 16 et
 p. 156, 1 17 ἐπ' om. b 22 ἐπὶ ταῦτα] ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ci.
 Mend., sed intellege: 'ad eam caedem' 23 λόγον] χρόνον i
 24 φίλων libri, corr. Schw. (in edit. errore typogr. φίλον)

52 a. C.

σάμενοι ἐνέβαλον ἐς τὴν ἀγοράν. Καίλιος μὲν δὴ καὶ Μίλων δούλων ἐσθῆτας ὑποδύντες ἀπέδρασαν, πολὺς δὲ τῶν ἄλλων ἐγίγνετο φόνος, οὐ τοὺς Μίλωνος ἐτι φίλους ἐρευνώντων, ἀλλὰ τὸν ἐντυγχάνοντα ἀναιρούντων, ἄστων ὁμοῦ καὶ ξένον καὶ μάλιστα ὅσοι ταῖς 5

✓ 83 ἐσθῆσιν ἢ σφραγίσιν ἀπὸ χρυσοῦ διέφερον. ὥς γὰρ ἐν ἀσυντάκτῳ πολιτείᾳ σὺν ὀργῇ καὶ προσφάσει τοῦδε τοῦ θορύβου προσπεσόντος θεράποντες τε ὄντες οἱ πλείους καὶ ὠπλισμένοι κατὰ ἀνόπλων ἐς ἀρπαγὰς ἐτράποντο· ἔργον τε οὐδὲν αὐτοῖς ἀπῆν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' 10 οἰκίας ἐφέροντο καὶ περιμόντες ἠρεύνων ἔργῳ μὲν τὰ εὐληπτα σφίσιν ἅπαντα, λόγῳ δὲ τοὺς φίλους τοῦ Μίλωνος· πρόφασίς τε ἦν αὐτοῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ πυρὸς καὶ λίθων καὶ παντὸς ἔργον Μίλων. 14

84 ἡ βουλή δὲ συνήει μετὰ δέους καὶ ἐς τὸν Πομπήιον 23 ἀφεώρων ὥς αὐτίκα σφῶν ἐσόμενον δικτάτορα· χρήξειν γὰρ αὐτοῖς ἐφαίνεται τὰ παρόντα τοιαῦδε θεραπειάς. Κάτωνος δ' αὐτοὺς μεταδιδάξαντος ὑπάτον εἶλοντο χωρὶς συνάρχον, ὥς ἂν ἔχοι τὴν μὲν ἐξουσίαν δικτάτο-

85 ρος, ἄρχων μόνος, τὴν δ' εὐθυναν ὑπάτου. καὶ πρῶτος 20 ὑπάτων ὁδε ἔθνη τε δύο μέγιστα καὶ στρατιὰν ἔχων καὶ χρήματα καὶ τὴν τῆς πόλεως μοναρχίαν διὰ τὸ μόνος ὑπάτος εἶναι Κάωνα μὲν ἐψηφίσατο, ἵνα μὴ

1 ἐνέβαλλον i <καὶ> Καίλιος ci. Schw. μὲν δὴ]
 δὲ V 4 ἐντυχόντα i 8 προσπεσόντες ci. Schw. 18 ὑπάτον
 <αὐτὸν> ci. Mend., sed cf. ad I § 223 20 εὐθύνην V
 20 sqq. sine causa haesit Mend. 23 in mg. V a m. 1: λείπει,
 quia scriba ἡ βουλή videtur desideravisse apud ἐψηφίσατο
 εἶναι. κάτων μὲν i

παρῶν ἐνοχλοίῃ, Κύπρον ἀφελέσθαι Πτολεμαίου βασι-
λέως, νενομοθετημένον ἤδη τοῦτο ὑπὸ Κλωδίου, ὅτι
οἱ ποτε ἀλόντι ὑπὸ ληστῶν ὁ Πτολεμαῖος ἐς λύτρα
ὑπὸ σμικρολογίας δύο τάλαντα ἐπεπόμφει. Κάτων μὲν 86
5 δὴ καθίστατο Κύπρον Πτολεμαίου τὰ χρήματα ῥίψαν-
τος ἐς τὴν θάλασσαν καὶ ἑαυτὸν ἐξαγαγόντος, ἐπεὶ
τῶν ἐψηφισμένων ἐπύθετο· ὁ δὲ Πομπήιος δίκας προ- 87
τίθει τῶν τε ἄλλων ἁμαρτημάτων καὶ μάλιστα δωρο-
δοκίας καὶ δεκασμοῦ (ἐδόκει γὰρ ἐντεῦθεν αὐτῷ νοσεῖν
10 τὰ κοινὰ ἀρξάμενα ἐν τούτῳ καὶ τὴν Ἰασιν ἔξειν τα-
χεῖαν), νόμῳ τε ὥριζεν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ πρῶτον
ὑπατείας ἐς τὸ παρὸν εὐθύνειν τὸν ἐθέλοντα. καὶ ἦν
ὁ χρόνος ὀλίγῳ μείων ἐτῶν εἴκοσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ Καῖσαρ
γεγέννητο ὑπάτος. τῶν οὖν φίλων τοῦ Καίσαρος ὑπο- 88
15 νοούντων ἐς ὕβριν ἢ ἐς ἐπήρειαν αὐτὸν τοῦ Καίσαρος
ᾧδε πολὺ τοῦ χρόνου προλαβεῖν καὶ παραινούντων
τὸ παρὸν διορθοῦσθαι μᾶλλον ἢ τὸ παρελθὸν ἐνοχλεῖν
ἐπ' ἀνδράσι τοσοῖσδε ἀξιολόγοις, ἐπονομαζόντων δὲ
τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Καίσαρα, ὁ Πομπήιος ἀμφὶ μὲν
20 τοῦ Καίσαρος ἡγανάκει, ὥς ἀμείνονος ὄντος ὑποψίας,
ἐπεὶ καὶ τὴν ἑαυτοῦ δευτέραν ὑπατείαν τῷ χρόνῳ περι-
λαμβάνεσθαι, πολὺ δὲ ἀναλαβεῖν ἔλεγεν ἐς ἀκριβῆ
διόρθωσιν ἐπιτετριμμένης ἐκ πολλοῦ τῆς πολιτείας.
24 τοιαῦτα δ' εἰπὼν ἐκύρου τὸν νόμον, καὶ πληθὸς ἦν 89
25 αὐτίκα δικῶν ποικίλων. ἵνα τε μὴ δείσειαν οἱ δικα-
σταί, αὐτὸς αὐτοὺς ἐπώπτευε στρατιὰν περιστησάμενος.
καὶ πρῶτοι μὲν ἀπόντες ἐάλωσαν Μίλων τε ἐπὶ τῷ 90

4 μικρολογίας i 10 ἐν <τε> τούτῳ ci. Musgr., sed ἐντεῦθεν—
νοσεῖν pendet ab ἀρξάμενα 20 ἀμεινόμενος a, ἀμείμονος d
24 τοιαῦτ' εἰπὼν maluit Mend., sed cf. ad I § 37 27 τῷ om. Bi

52 a. C.

Κλωδίου φόνῳ καὶ Γαβίνιος παρανομίας ὁμοῦ καὶ ἄσε-
 βείας, ὅτι χωρὶς ψηφίσματος ἐς Αἴγυπτον μετὰ στρα-
 τιᾶς ἐσέβαλεν ἀπαγορευόντων τῶν Σιβυλλείων, Ὑφαῖος
 δὲ καὶ Μέμμιος καὶ Σέξστος καὶ ἕτεροι πλείονες ἐπὶ
 91 δωροδοκίαις ἢ πλήθους δεκασμῶ. Σκαῦρον δὲ τοῦ
 πλήθους παραιτουμένον ἐκήρυξεν ὁ Πομπήιος ὑπακού-
 σαι τῇ δίκῃ· καὶ πάλιν τοῦ δήμου τοὺς κατηγόρους
 ἐνοχλοῦντος, σφαγὴ τις ἐκ τῶν Πομπηίου στρατιωτῶν
 ἐπιδραμόντων ἐγένετο, καὶ ὁ μὲν δῆμος κατεσιώπησεν,
 92 ὁ δὲ Σκαῦρος ἐάλω. καὶ [ὑπὸ] πάντων φυγὴ κατέγνωστο, 10
 Γαβινίου δὲ καὶ δήμευσις ἦν ἐπὶ τῇ φυγῇ. καὶ τάδε
 ἡ βουλὴ λαμπρῶς ἐπαινοῦσα δύο τε ἄλλα τέλη καὶ
 χρόνον ἐς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνῶν ἕτερον τῷ Πομπηίῳ
 93 προσεψηφίσαντο. Μέμμιος δὲ ἀλούς ἐπὶ δεκασμῶ, τοῦ
 νόμου τοῦ Πομπηίου διδόντος αὐτῷ, φήναντι ἕτερον 15
 ἀφείσθαι τῆς καταδίκης, τὸν πενθερὸν τοῦ Πομπηίου
 Λεύκιον Σκιπίωνα προεκαλέσατο ἐς ὁμοίαν δεκασμοῦ
 94 δίκην. καὶ ἐπὶ τῷδε τοῦ Πομπηίου τὴν τῶν κρινο-
 μένων ἐσθῆτα μεταλαβόντος πολλοὶ καὶ τῶν δικαστῶν
 μετελάμβανον. ὀλοφυράμενος οὖν ὁ Μέμμιος τὴν πολι- 20
 95 τεῖαν διέλυσε τὴν δίκην. καὶ ὁ Πομπήιος ὥς ἤδη 2
 τὰ χρήζοντα τῆς μοναρχίας διωρθωμένος τὸν Σκιπίωνα
 σύναρχον ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους ἐποιεῖτο. καὶ μετὰ
 τοῦθ' ἐτέρων ἐς τὴν ἀρχὴν καθισταμένων οὐδὲν ἦττον

10 ὑπὸ del. Musgr. πάντων <μὲν> maluit Mend., cf.
 ad I § 202 11 ἦν del. Nauck, cf. ad I § 547 15 αὐτῷ
 Οἱ, τῷ ci. Mend. coll. Cass. D. 40, 52, 3; ut qui alium accu-
 sasset C, sed App. unum Memmium respicit 17 Λεύκιον] immo
 Κόιντον, cf. tit. honor. ap. Dittenberger, Syll. inscr. graec.²
 n. 344, sed infra redit error προσεκαλέσατο ci. Bk. 22 τῆς
 deleri voluit Mend. 24 τοῦθ' τὰυθ' maluit Mend., cf. I
 § 240, post quem C

ἐφεώρα καὶ ἐδυνάστευε, καὶ πάντ' ἦν ἐν Ῥώμῃ τότε Πομπήιος· ἡ γὰρ εὐνοια τῆς βουλῆς μάλιστα ἐς αὐτὸν ἐποίει, ζήλω τε τοῦ Καίσαρος ἐς οὐδὲν αὐτῇ παρὰ τὴν ἰδίαν ὑπατείαν κεκρημένου καὶ ὅτι νοσοῦσαν ὁ Πομπήιος τὴν πολιτείαν ὀξέως ἀναλάβοι καὶ οὐδενὶ σφῶν παρὰ τὴν ἀρχὴν φορτικὸς ἢ ἐπαχθὴς γένοιτο.

τῶν δὲ φυγάδων ἐς τὸν Καίσαρα ἰόντων ἀθρόων 96 καὶ παραινούντων φυλάσσεσθαι τὸν Πομπήιον ὥς τὸν νόμον τοῦ δεκάσμου μάλιστα θέμενον ἐπ' ἐκείνῳ, τούσδε μὲν ὁ Καῖσαρ παρηγόρει καὶ τὸν Πομπήιον εὐφήμει, τοὺς δὲ δημάρχους ἔπεισεν εἰσηγήσασθαι νόμον ἐξεῖναι Καίσαρι δευτέραν ὑπατείαν ἀπόντι μετεῖναι. καὶ τοῦθ' ὑπατεύοντος ἔτι τοῦ Πομπηίου καὶ οὐδὲν ἀντειπόντος ἐκεκύρωτο. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀντι- 97 πρᾶξειν τὴν βουλὴν ὑπονοῶν ἐδεδοίκει μὲν ὑπὸ τοῖς 51 a. C. ἐχθροῖς ἰδιώτης γενέσθαι, ἐτέχναζε δὲ ἐπὶ δυνάμεως εἶναι, μέχρι ὑπατος ἀποδειχθεῖν, καὶ τὴν βουλὴν ἥτει χρόνον ἄλλον ὀλίγον ἐς τὴν παροῦσάν οἱ τῆς Γαλατίας ἡγεμονίαν ἢ ἐς μέρος αὐτῆς ἐπιλαβεῖν. διακωλύσαντος δὲ Μαρκέλλου, ὃς ἐπὶ τῷ Πομπηίῳ ὑπατος ἦν, φασὶ τὸν Καίσαρα τῷ μηνύοντι ἀποκρίνασθαι, κόπτοντα τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους· "ἦδε μοι δώσει". πόλιν δὲ 98 Νεόκωμον ὁ Καῖσαρ ἐς Λατίου δίκαιον ἐπὶ τῶν Ἀλπεων ᾠκίει, ὧν ὅσοι κατ' ἔτος ἤρχον, ἐγίγνοντο Ῥω-

15 <οἱ> τὴν ci. Mend., sed cf. ad I § 223 ὑπὸ] ἐπὶ ci. Naber, Mnemos. 4 (1876) p. 346, sed cf. § 110 16 ἰδιώτης] ἰδιωτεύσας ci. Mend., cf. ad I § 467. Subaudierim h. l. ὧν vel γενόμενος, cf. ad I § 296 22 <ἀλλ'> ἦδε ci. Mend., copiosius C: at hic mihi dabit, si uos abnueritis, item ἀλλὰ apud Plut. Caes. c. 29, Pomp. c. 58

16 sqq. cf. Hirschfeld (v. ad § 65) 22 sqq. de re cf. Mommsen C. I. L. V, 2 p. 565 et R. Staatsr. III, 1 p. 640 adn. 2

51 a. C.

- μαίων πολῖται· τόδε γὰρ ἰσχύει τὸ Λάτιον. τῶν οὖν
 Νεοκώμων τινά, ἄρχοντά τε αὐτοῖς γενόμενον καὶ
 παρὰ τοῦτο Ῥωμαῖον εἶναι νομιζόμενον, ὁ Μάρκελλος
 ἐφ' ὕβρει τοῦ Καίσαρος ἔξηνε ῥάβδοις ἐφ' ὅτῳδῃ, οὐ
 πασχόντων τοῦτο Ῥωμαίων· καὶ τὸν νοῦν ὑπὸ ὀργῆς
 ἀνεκάλυπτε, τὰς πληγὰς εἶναι ξενίας σύμβολον, καὶ
 99 φέρειν αὐτὰς ἐκέλευε καὶ δεικνύναι τῷ Καίσαρι. οὕτω
 μὲν ὑβριστικῶς ὁ Μάρκελλος, εἰσηγεῖτο δὲ ἤδη καὶ δια-
 δόχους αὐτῷ πέμπειν ἐπὶ τὰ ἔθνη, προαφαιρῶν τοῦ
 χρόνου· ἀλλὰ διεκώλυσεν ὁ Πομπήιος εὐπρεπείᾳ τε
 λόγου καὶ εὐνοίας ὑποκρίσει, μὴ δεῖν ἄνδρα λαμπρὸν
 καὶ ἐς πολλὰ χρησίμουν τῇ πατρίδι γενόμενον ὑβρίζειν
 βραχεῖ διαστήματι χρόνου, καὶ δῆλον ἐποίησεν, ὅτι
 100 καὶ μετὰ τὸν χρόνον παραλύειν τῆς ἀρχῆς αὐτίκα τὸν
 50 a. C. ρος ἐς τοῦπιόν ἡρέθησαν ὑπάτοι, Αἰμίλιός τε Παῦλος
 καὶ Κλαύδιος Μάρκελλος, ἀνεψιὸς τοῦ προτέρου Μαρ-
 κέλλου, δήμαρχος τε Κουρίων, ἐχθρὸς ὢν καὶ ὅδε τῷ
 Καίσαρι καρτερὸς καὶ ἐς τὸν δῆμον εὐχαριτώτατος καὶ
 101 εἰπεῖν ἱκανώτατος. τούτων ὁ Καῖσαρ Κλαύδιον μὲν
 οὐκ ἴσχυσεν ὑπαγαγέσθαι χρήμασι, Παῦλον δὲ χιλίων
 καὶ πεντακοσίων ταλάντων ἐπρίατο μηδὲν αὐτῷ μήτε
 συμπράττειν μήτε ἐνοχλεῖν, Κουρίωνα δὲ καὶ συμ-
 πράττειν ἔτι πλειόνων, εἰδὼς ἐνοχλούμενον ὑπὸ χρεῶν
 102 πολλῶν. Παῦλος μὲν δὴ τὴν Παύλου λεγομένην βασι-
 λικὴν ἀπὸ τῶνδε τῶν χρημάτων ἀνέθηκε Ῥωμαίοις,

2 Νεοκωμῖται Plut. Caes. c. 29, Strab. 5, 1, 6 13 <ἐπὶ>
 βραχεῖ ci. Mend., contra Kratt p. 14, cf. I § 386 et ad I § 86
 17 Κλαύδιος Schw., καλίδιος libri, const. 22 αὐτῷ ci. Mend.,
 αὐτῷ Οἱ 26 ἀνέθηκε] ἀνέστησε ci. Mend., quia Paulus ipse
 non dedicavit, cf. Drumann I² p. 7, at Plut. Caes. c. 29 basilicam
 dicit ὀνομαστὸν ἀνάθημα Aemilii Pauli

27 οἰκοδόμημα περικαλλές· ὁ δὲ Κουρίων, ἵνα μὴ ἄφνω
 μετατιθέμενος γίγνοιτο κατάφωρος, εἰσηγεῖτο βαρυτά-
 τας ὁδῶν πολλῶν ἐπισκευάς τε καὶ κατασκευάς καὶ
 αὐτὸν ἐπιστάτην αὐτῶν ἐπὶ πενταετὲς εἶναι, εἰδὼς
 5 μὲν οὐδὲν τούτων ἐσόμενον, ἐλπίζων δὲ τοὺς Πομ-
 πηίου φίλους ἀντιλέξειν καὶ αὐτὸς ἐς τὸν Πομπήιον
 ἔξειν τι τοῦτο πρόσκρουμα. καὶ γενομένων τῶνδε, ὥς 103
 προσεδόκησεν, ὃ μὲν εἶχε τὴν πρόφασιν τῆς διαφορᾶς,
 Κλαύδιος δ' εἰσηγεῖτο πέμπειν Καίσαρι διαδόχους ἐπὶ
 10 τὰ ἔθνη· καὶ γὰρ ἔληγεν ὁ χρόνος. καὶ Παῦλος ἐσιώπα.
 Κουρίων δὲ νομιζόμενος ἀμφοτέροις διαφέρεισθαι, 104
 ἐπὶ τὴν τοῦ Κλαυδίου γνώμην, ὥς δὲ ἐνδέον αὐτῇ
 προσετίθει τὸ καὶ Πομπήιον ὁμοίως Καίσαρι ἀπο-
 θέσθαι τὰ ἔθνη καὶ τὸν στρατόν· ὧδε γὰρ ἔσεσθαι τῇ
 15 πόλει καθαρὰν καὶ πανταχόθεν ἀδεῇ τὴν πολιτείαν.
 ἐνισταμένων δὲ πολλῶν ὥς οὐκ ἴσον <διὰ> τὸ μήπω 105
 τὸν χρόνον ἐξήκειν τῷ Πομπηίῳ, σαφέστερον ὁ Κου-
 ρίων ἤδη καὶ τραχύτερον ἀπεγύμνου μὴ χρῆναι μηδὲ
 Καίσαρι πέμπειν διαδόχους, εἰ μὴ καὶ Πομπηίῳ δοῖεν·
 20 ὄντων γὰρ αὐτῶν ἐς ἀλλήλους ὑπόπτων οὕπω τῇ
 πόλει τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι βεβαίαν, εἰ μὴ πάντες ἰδιω-
 τεύσειαν. ἔλεγε δὲ ταῦτ' εἰδὼς οὐ μεθήσονται τὴν
 ἀρχὴν τὸν Πομπήιον καὶ τὸν δῆμον ὁρῶν ἤδη τι

1 περικαλλές, altera λ suprascr., B 4 αὐτὸν] αὐτὸν Οἱ
 5 αὐτὸν ante οὐδὲν add. i τούτων οὐδὲν cum V scr. Mend.
 13 τὸ om. a 16 <διὰ> add. Mend., τῷ μήπω coniecerat Schw.
 18 ἀπεγύμνου <τὴν γνώμην> ci. Mend., quo non opus est, cf.
 e. g. Iber. c. 81 extr. διέδωκεν, ὅτι 20 οὕπω] Mend. confert
 Herodot. 1, 32: ἐκεῖνο δὲ—οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν—πύθωμαι.
 Intellege: Caesari soli imperio abrogato nondum pacem rei-
 publicae fore tutam 21 πάντες] ambo vertit C, at cf. Caes. b.
 c. 1, 9, 3, Cass. D. 40, 62, 3, Suet. Div. Iul. 29 23 τὸν ante
 Πομπ. om. i τι om. V

50 a. C.

- προσκοπιτόμενον αὐτῷ διὰ τὰς τοῦ δεκάσμου δίκας.
 106 εὐπρεποῦς δὲ τῆς γνώμης οὔσης ὁ δῆμος ἐπῆναι τὸν
 Κουρίωνα ὡς μόνον ἀξίως τῆς πόλεως τὴν πρὸς ἀμ-
 φοτέρους αἰρόμενον ἔχθραν καὶ ποτε καὶ παρέπεμψαν
 αὐτὸν ἀνθοβολοῦντες ὥσπερ ἀθλητὴν μεγάλου καὶ
 107 ῥώτερον τῆς Πομπηίου διαφορᾶς. ὁ δὲ Πομπήιος
 νοσηλευόμενος περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπέστελλε τῇ βουλῇ
 σὺν τέχνῃ, τὰ τε ἔργα τοῦ Καίσαρος ἐπαινῶν καὶ τὰ
 ἴδια ἐξ ἀρχῆς καταλέγων ὅτι τε τῆς τρίτης ὑπατείας
 καὶ ἐθνῶν τῶν ἐπ' αὐτῇ καὶ στρατοῦ δοθέντος οὐ
 μετιῶν, ἀλλ' ἐς θεραπείαν τῆς πόλεως ἐπικληθεὶς ἀξιο-
 θείῃ· ἃ δὲ ἄκων ἔφη λαβεῖν, "ἐκὼν ἀποθήσομαι τοῖς
 ἀπολαβεῖν θέλουσιν, οὐκ ἀναμένων τοὺς χρόνους τοὺς
 108 ὠρισμένους". ἡ μὲν δὴ τέχνη τῶν γεγραμμένων εἶχεν
 εὐπρέπειάν τε τῷ Πομπηίῳ καὶ ἐρέθισμα κατὰ τοῦ
 Καίσαρος, οὐκ ἀποδιδόντος τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἐν τῷ
 νενομισμένῳ χρόνῳ· ἀφικόμενος δ' ἄλλα τε τούτοις
 ὅμοια ἔλεγε καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τότε ὑπισχνεῖτο ἀπο-
 109 θήσεσθαι. ὡς δὲ δὴ φίλος καὶ κηδεστὴς γενόμενος
 Καίσαρι, κάκεῖνον ἔλεγε μάλα χαίροντα ἀποθήσεσθαι·
 χρόνιόν τε γὰρ αὐτῷ τὴν στρατείαν καὶ ἐπίπονον κατὰ
 ἐθνῶν μαχιμωτάτων γεγονέναι καὶ πολλὰ τῇ πατρίδι
 προσλαβόντα ἐπὶ τιμᾶς καὶ θυσίας ἥξειν καὶ ἀναπαύ-
 σεις. ἔλεγε δὲ ταῦθ' ὡς Καίσαρι μὲν ἀντίκα δοθησο-

8 desidero περὶ τὴν Καμπανίαν, cf. Plut. Pomp. c. 57, Cic.
 Tusc. 1 § 86, Vell. 2, 48, 2 13 καὶ ante ἄκων add. V
 ἔλαβον ci. Cob. p. 232, inut. 14 ἐθέλουσιν cum V ser. Mend.
 16 τε om. V 17 <ὥς> οὐκ ci. Mend., sed cf. e. g. § 112 extr.
 18 τε om. V 22 στρατείαν] στρατηγίαν ci. Mend. 24 <ἐκόντα>
 ἐπὶ ci. Mend. 25 ἔλεγε μὲν ταῦθ' ab

μένων διαδόχων, αὐτὸς δ' ἐσόμενος ἐν ὑποσχέσει μόνῃ.
 Κουρίων δὲ αὐτοῦ τὸ σόφισμα διελέγχων οὐχ ὑπ- 110
 ισχνεῖσθαι δεῖν ἔφη μᾶλλον ἢ αὐτίκα ἀποθέσθαι οὐδ'
 ἐξοπλίζειν Καίσαρα τῆς στρατιᾶς, πρὶν καὶ αὐτὸν ἰδιω-
 τεῦσαι· οὔτε γὰρ ἐς τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐκείνῳ λυσι-
 τελεῖν οὔτε Ῥωμαίοις, ὑφ' ἐνὶ τηλικαύτην ἀρχὴν γενέ-
 σθαι μᾶλλον ἢ τὸν ἕτερον αὐτῶν ἔχειν ἐπὶ τὸν ἕτερον,
 εἴ τι τὴν πόλιν καταβιάζοιτο. οὐδέν τε ἐπικρύπτων 111
 ἐτι ἀφειδῶς ἐς τὸν Πομπήιον ἐβλασφήμει ὥς τυραν-
 νίδος ἐφιέμενον καί, εἰ μὴ νῦν σὺν φόβῳ τῷ Καίσα-
 ρος ἀποθοῖτο τὴν ἀρχήν, οὔποτε μεθήσονται. ἡξίου
 δ', ἂν ἀπειθῶσιν, ἄμφω ψηφίζεσθαι πολεμίους καὶ
 στρατὸν ἀγείρειν ἐπ' αὐτούς· ὃ δὴ καὶ μάλιστα ἐλαθεν
 ὑπὸ Καίσαρος ἐωνημένος. Πομπήιος δ' αὐτῷ χαλεπᾶ- 112
 μένός τε καὶ ἀπειλήσας εὐθὺς ἐς τὰ προάστεια ἀγα-
 νακτῶν ὑπεξῆει. καὶ ἡ βουλὴ ὑπόπτως μὲν εἶχεν ἤδη
 πρὸς ἀμφοτέρους, δημοτικώτερον δ' ὅμως ἡγοῦντο
 Πομπήιον καὶ τῷ Καίσαρι ἐδυσχέραινον τῆς παρὰ
 τὴν ὑπατείαν ὑπεροψίας σφῶν· οἱ δὲ καὶ τῷ ὄντι
 οὐκ ἀσφαλὲς ἡγοῦντο διαλύειν τὴν ὑπὸ τῷ Πομπηίῳ
 δύναμιν, μέχρι πρότερον ἐκείνον ἀποθέσθαι, ἔξω τε
 τῆς πόλεως ὄντα καὶ μεγαλοπραγμονέστερον. τὸ δ' 113
 αὐτὸ καὶ ὁ Κουρίων ἀνέστρεφεν, ὥς δέον ὑπάρχειν
 αὐτοῖς ἐπὶ τὸν Πομπήιον Καίσαρα, ἢ ὁμοῦ πάντας

1 μόνον, ut videtur, i 8 εἴ τι] εἴ τις ci. Mend., cf. eundem
 Jahrb. f. cl. Philol. 133 (1886) p. 397 adn. 4 contra Kratt p. 2,
 qui τι pro τις positum dicit; sed τι est accus. graecus, sub-
 iectum subaudio ex verbis, quae antecedunt 10 τῷ] τοῦ ci.
 Mend. 11 οὔποτε μεθήσονται om. V 13 καὶ om. i
 15 προάστεια] ita codices const., cf. ad § 28 19 ὑποψίας i
 24 πάντας Mend., cf. etiam Jahrb. f. cl. Philol. 133 (1886)
 p. 397 sq., πάντα libri, quod frustra tenebat Kratt p. 2, ceterum
 cf. ad p. 161, 21

50a. C.

καταλύειν. οὐ πείθων δὲ διέλυε τὴν βουλὴν ἐπὶ ἀτε-
 λέσι πᾶσι· δύναται δὲ τοῦθ' ὁ δῆμαρχος· ὅτε δὴ καὶ
 μάλιστα τῷ Πομπηίῳ μετεμέλησε τὴν δημαρχίαν, ἐς
 ἀσθενέστατον ὑπὸ Σύλλα καθηρημένην, ἀναγαγόντι
 114 αὐθις ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον. διαλυόμενοι δὲ ὅμως τοσόνδε
 μόνον ἐψηφίσαντο, Καίσαρα καὶ Πομπήιον τέλος ἐν
 στρατιωτῶν ἐς Συρίαν ἐκάτερον πέμψαι, φυλακῆς οὐ-
 115 νεκα διὰ τὴν Κράσσου συμφορὰν. καὶ τεχνάζων ὁ
 Πομπήιος ἀπῆτει τὸ τέλος, ὃ ἔναγχος ἐπὶ συμφορᾷ
 στρατηγῶν δύο Καίσαρος, Τιτυρίου τε καὶ Κόττια,
 Καίσαρι κεχρήκει. ὃ δ' αὐτό, τιμήσας ἕκαστον ἄνδρα
 δραχμαῖς πεντήκοντα καὶ διακοσίαις, ἀπέπεμπεν ἐς
 Ῥώμην καὶ συνέπεμπεν ἄλλο παρ' ἑαυτοῦ. οὐδενὸς
 δὲ δεινοῦ περὶ Συρίαν φανέντος τάδε μὲν ἐχείμαζεν
 116 ἐν Καπύῃ· οἱ δ' ἐπ' αὐτὰ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πομ-
 πηίου πρὸς Καίσαρα ἄλλα τε πολλὰ δυσχερῆ κατὰ τοῦ
 Καίσαρος διεθρόουν καὶ ἰσχυρίζοντο τῷ Πομπηίῳ τὴν
 στρατιὰν Καίσαρος, τετρομένην τε πόνῳ καὶ χρόνῳ
 καὶ τὰ οἴκοι ποθοῦσαν, μεταθήσεσθαι πρὸς αὐτόν, ὅτε
 117 τὰ Ἄλπεια διέλθοιεν. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἔλεγον, εἰδ' ὃ
 ὑπὸ ἀγνοίας εἴτε διεφθαρμένοι, Καίσαρι δ' ἔρρωτι
 πᾶς ἀνὴρ εἰς προθυμίαν καὶ πόνουσ ὑπὸ τε ἔθους τῶν
 στρατειῶν καὶ ὑπὸ κερδῶν, ὅσα πόλεμος τοῖς νικῶσιν

1 καταλύειν <τοὺς στρατοὺς> ci. Mend., ut Cass. D. 40, 62, 3: τὰ στρατόπεδα διαλύσαι; sed cf. Thuc. 5, 23, 2; 8, 58, 7
 2 πᾶσι] πράγμασι ci. Blok, Sex. Pompeius Magnus, diss. Lugd. Bat. 1879, p. 73, perperam τοῦθ' Bk., ταῦθ' libri, quod Kratt p. 5 retinebat, vix iure 5 ὅμως] οὕτω (potius οὕτως) ci. Mend. 6 ἐν Bk., ἔχοντα O, ἔχοντας i, deleri iussit Musgr.
 16 δυσχερῇ] οὐκ ἐπιεικῆς οὐδὲ χρηστοῦς — λόγους Plut. Caes. c. 29 18 τετρομένην C. Steph., τετρομμένην Oi 22 τῶν
 eiecit Mend. 23 ὅσα <τε> ci. Mend., cf. ad I § 371

ἐργάζεται καὶ ὅσα παρὰ Καίσαρος ἄλλα ἐλάμβανον·
 ἐδίδου γὰρ ἀφειδῶς, θεραπεύων εἰς ἃ ἐβούλευεν· οἱ
 δὲ καὶ αὐτοὶ συνιέντες αὐτῶν ὅμως ὑπέμενον. ὁ δὲ 118
 Πομπήιος τοῖς ἡγγελημένοις πίσυνος οὔτε στρατιὰν
 οὔτε παρασκευὴν ὥς ἐς τοσοῦτον ἔργον ἤγειρεν. ἡ
 βουλὴ δὲ γνώμην ἕκαστον ἥτει· καὶ ὁ Κλαύδιος πανούρ-
 γως διήρκει καὶ ἐπυνθάνετο αὐτῶν παρὰ μέρος, εἰ δοκεῖ
 Καίσαρι πέμπειν διαδόχους καὶ εἰ Πομπήιον τὴν ἀρ-
 χὴν ἀφαιρεῖσθαι. οἱ δὲ τοῦτο μὲν ἀνένεον οἱ πλε-
 ους, Καίσαρι δ' ἐπεψήφισον τοὺς διαδόχους. ἐπανερο- 119
 μένου δὲ τοῦ Κουρίωνος, εἰ ἀμφοτέρους δοκεῖ τὰ ἐν
 χερσὶν ἀποθέσθαι, δύο μὲν καὶ εἴκοσιν ἀνδράσιν
 ἀπήρεσκε, τριακόσιοι δὲ καὶ ἑβδομήκοντα ἐς τὸ συμ-
 φέρον ἀπὸ τῆς ἔριδος ἐπὶ τὴν τοῦ Κουρίωνος γνώμην
 ἀπέκλινον, ὅτε δὴ καὶ ὁ Κλαύδιος τὴν βουλὴν διέλυσε
 βοῶν· “νικᾷτε δεσπότην ἔχειν Καίσαρα”. λόγον δ' 120
 ἄφνω ψευδοῦς ἐμπεσόντος, ὅτι τὰς Ἀλπεις ὁ Καῖσαρ
 ὑπερελθὼν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλαύνει, θόρυβός τε πολὺς
 ἦν καὶ φόβος ἀπάντων, καὶ ὁ Κλαύδιος εἰσηγεῖτο τὴν
 ἐν Καπύῃ στρατιὰν ἀπαντᾶν ὥς πολεμῖν Καίσαρι.
 ἐνισταμένου δὲ ὥς ἐπὶ ψευδέσι τοῦ Κουρίωνος εἶπεν· 121
 “εἰ κωλύομαι ψήφῳ κοινῇ τὰ συμφέροντα διοικεῖν,
 κατ' ἐμαυτὸν ὥς ὑπάτος διοικήσω”. καὶ τὰδε εἰπὼν
 ἐξέδραμε τῆς βουλῆς ἐς τὰ προάστεια μετὰ τοῦ συν-
 ἄρχου ξίφος τε ὀρέγων τῷ Πομπηίῳ “κελεύω σοί”, ἔφη,
 “κἀγὼ καὶ ὅδε χωρεῖν ἐπὶ Καίσαρα ὑπὲρ τῆς πατρίδος·

5 ὥς om. i

7 δοκοῖ, οἱ in rasura, B

9 τούτῳ i

10 ἐπεψηφίζοντο ci. Cob. p. 216, at cf. Samn. 4, 4 extr., Hann.

c. 3, Lib. c. 53 extr.

13 sq. ὥς κοινῇ συμφέρον (malim ἐς τὸ

κοινῇ συμφέρον) ci. Mend., ἐς τὸ σύμφρον Keil

14 τοῦ om.

b, ut videtur

18 ἐλαύνει i

25 σοί] σὲ i

59 a. C.

καὶ στρατιὰν ἐς τοῦτό σοι δίδομεν, ἢ τε νῦν ἀμφὶ
 Καπύην ἢ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν ἐστὶ καὶ ὅσῃν αὐτὸς
 122 ἐθέλοις ἄλλην καταλέγειν". ὁ δ' ὑπήκουε μὲν ὡς
 κελευόμενος πρὸς ὑπάτων, ἐπετίθει δ' ὅμως· "εἰ μὴ
 τι κρεῖσσον", ἀπατῶν ἢ τεχνάζων καὶ τότε ἐς εὐπρέ- 5
 123 πειαν. Κουρίωνι δ' οὐκ ἦν μὲν ὑπὲρ τὴν πόλιν ἐξ-
 ουσία τις (οὐδὲ γὰρ προῖέναι τῶν τειχῶν τοῖς δημάρ-
 χοις ἐφίεται), ὠλοφύρετο δ' ἐν τῷ δήμῳ τὰ γιγνόμενα
 καὶ τοὺς ὑπάτους ἡξίου κηρύσσειν μηδέν· πῶ κατα-
 λέγοντι πελθεσθαι Πομπηίῳ. οὐδὲν δὲ ἀνύων, ἐπεὶ οἱ 10
 καὶ ὁ τῆς δημαρχίας χρόνος ἔληγε, δείσας ὑπὲρ ἑαυτοῦ
 καὶ ἀπογνοὺς ἔτι δύνασθαι βοηθεῖν τῷ Καίσαρι, κατὰ
 σπουδὴν ἐχώρει πρὸς αὐτόν.

124 ὁ δ' ἄρτι τὸν ὠκεανὸν ἐκ Βρεττανῶν διεπεπλεύκει 3
 καὶ ἀπὸ Κελτῶν τῶν ἀμφὶ τὸν Ῥήνον τὰ ὄρη τὰ Ἰαλ- 15
 πεια διελθὼν σὺν πεντακισχιλίῳις πεξοῖς καὶ ἱππεῦσι
 τριακοσίοις κατέβαινε ἐπὶ Ῥαβέννης, ἢ συναφῆς τε
 125 ἦν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τῆς Καίσαρος ἀρχῆς τελευταία. φιλο-
 φρονησάμενος δὲ τὸν Κουρίωνα καὶ χάριν ὑπὲρ τῶν
 γεγονότων ὁμολογήσας ἐσκόπει περὶ τῶν παρόντων. 20
 Κουρίωνι μὲν δὴ συγκαλεῖν ἐδόκει τὸν στρατὸν ἅπαντα
 ἤδη καὶ ἄγειν ἐπὶ Ῥώμης, Καίσαρι δ' ἔτι πειραῖσθαι
 126 διαλύσεων. τοὺς οὖν φίλους ἐκέλευεν ὑπὲρ αὐτοῦ συμ-
 βῆναι, τὰ μὲν ἄλλα αὐτὸν ἔθνη καὶ στρατόπεδα ἀπο-

3 ἐθέλειν V, ἐθέλεις, οἱς suprascr. a m. 1, b 13 ἀνε-
 χώρει i 17 Ῥαβέννης V, cf. ad I § 410 23 ἐκέλευσεν i
 αὐτοῦ Oi, corr. Mend.

6 sq. cf. Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 69 sq. 7 τῶν τειχῶν]
 cf. Ed. Meyer, Hermes 30 (1895) p. 14 24 sqq. quid viri docti
 de tempore et ordine rerum sentiant, v. apud Kornemann (v.
 ad § 64) p. 574 adn. 78 et p. 677, alibi

θήσεσθαι, μόνα δ' ἔξειν δύο τέλη καὶ τὴν Ἰλλυρίδα
μετὰ τῆς ἐντὸς Ἀλπεων Γαλατίας, ἕως ὑπατος ἀποδει-
χθείη. καὶ Πομπηίῳ μὲν ἀρκεῖν ἐδόκει, κατακωλύνον- 127
των δὲ τῶν ὑπάτων ὁ Καῖσαρ ἐπέστελλε τῇ βουλῇ,
καὶ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Κουρίων, τρισὶν ἡμέραις τρια-
κοσίους ἐπὶ δισχιλίους σταδίους διαδραμών, ἐπέδωκε
τοῖς νέοις ὑπάτοις ἐσιοῦσιν ἐς τὸ βουλευτήριον τῇ ^{Kal. Jan.} 49 a. C.
νουμηνίᾳ τοῦ ἔτους. περιεῖχε δ' ἡ γραφὴ κατάλογόν 128
τε σεμνὸν ὧν ἐξ ἀρχῆς ὁ Καῖσαρ ἐπεπράχει, καὶ πρό-
κλησιν, ὅτι θέλοι Πομπηίῳ συναποθέσθαι, ἄρχοντας
δ' ἔτι ἐκείνου οὔτε ἀποθήσεσθαι καὶ τιμωρὸς αὐτίκα
τῇ τε πατρίδι καὶ ἑαυτῷ κατὰ τάχος ἀφίξεσθαι. ἐφ' 129
ᾧ δὴ σφόδρα πάντες ἀνέκραγον, ὥς ἐπὶ πολέμου καταγ-
γελία, διάδοχον εἶναι Λεύκιον Δομίτιον. καὶ ὁ Δομί-
τιος εὐθύς ἐξήρει μετὰ τετρακισχιλίων ἐκ καταλόγου. 15
3 Ἀντωνίου δὲ καὶ Κασσίου δημαρχοῦντοιν μετὰ Κου- 130
ρίωνα καὶ τὴν Κουρίωνος γνώμην ἐπαινούντοιν, ἡ
βουλὴ φιλονικότερον ἔτι τὴν Πομπηίου στρατιὰν φύ-

2 μετὰ τὴν ἐ. ἄ. γαλατίαν B 4 ἐπέστειλε maluit Mend.,
cf. praef. et ad I § 209 6 δισχιλίους ci. Schw., dubitanter tamen,
probaverunt Mend., O. Basiner, De bello civ. Caesariano, diss.
Dorpat 1883, p. 29 adn. 31, O. E. Schmidt, Der Briefwechsel d. M.
Tullius Cicero p. 98 sqq., hic quidem refutans, quae ipse dixerat
Rhein. Mus. 47 (1892) p. 248, χιλίοις V, τρισχιλίους ceteri, quod
defenderunt H. Nissen, Sybels Hist. Zeitschr. N. F. 10 (1881)
p. 76 adn. 2, Ruete, Die Corresp. Ciceros i. d. J. 44 u. 43, diss.
Marburg 1883, p. 122, alii διαδραμών V, δραμών ceteri
12 τῇ τε Schw., τὲ τῇ Oi 13 sq. post καταγγελία lacunam
statuit Mend., probabiliter 16 sq. 'impedita orationis con-
formatio' (Mend.) 18 φειλονεικότερον (sic) B τὴν <μὲν>
ci. Mend., cf. ad I § 202

1 sq. cf. Domaszewski, Neue Heidelb. Jahrb. 4 (1894) p. 161
(adn. 5) 14 διάδοχον] in sola Gallia transalpina, cisalpinam
obtinuit M. Considius Nonianus 15 ἐκ καταλόγου] cf. J. Schmidt,
Hermes 14 (1879) p. 323, Domaszewski l. c. p. 163 adn. 4

49 a. C.

- λακα σφῶν ἡγοῦντο εἶναι, τὴν δὲ Καίσαρος πολεμίαν.
- 131 καὶ οἱ ὕπατοι, Μάρκελλός τε καὶ Λέντλος, ἐκέλευον τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀντώνιον ἐκστῆναι τοῦ συνεδρίου, μή τι καὶ δημαρχοῦντες ὁμῶς πάθοιεν ἀτοπώτερον. ἔνθα δὴ μέγα βοήσας ὁ Ἀντώνιος ἀνά τε ἔδραμε τῆς ἔδρας 5 σὺν ὀργῇ καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπεθείλαξεν αὐτοῖς, ὡς ἱερὰ καὶ ἄσυλος οὖσα ὑβρίζοιτο, καὶ περὶ σφῶν, ὅτι γνῶμην ἐσφέροντες, ἦν δοκοῦσι συνοίσειν, ἐξελαύνοντο σὺν ὕβρει, μήτε τινὰ σφαγὴν μήτε μύσος ἐργασάμενοι.
- 132 ταῦτα δ' εἰπὼν ἐξέτρεχεν ὥσπερ ἔνθους, πολέμους καὶ 10 σφαγὰς καὶ προγραφὰς καὶ φυγὰς καὶ δημεύσεις καὶ ὅσα ἄλλα αὐτοῖς ἔμελλεν ἔσεσθαι, 'προθεσπίζων ἀράς τε βαρείας τοῖς τούτων αἰτίοις ἐπαρώμενος. συνεξέθεον δ' αὐτῷ Κουρίων τε καὶ Κάσσιος· καὶ γάρ τις ἤδη στρατὸς ἑωρᾶτο ἐκ Πομπηίου περιεστάμενος τὸ 15 βουλευτήριον. οἷδε μὲν δὴ τάχει πολλῷ πρὸς Καίσαρα, νυκτὸς αὐτίκα, λαθόντες ἐχώρουν ἐπὶ ὀχήματος μισθωτοῦ, θεραπόντων ἐσθῆτας ἐνδύντες. καὶ αὐτοὺς ἔτι ὧδε ἔχοντας ὁ Καῖσαρ ἐπεδείκνυ τῷ στρατῷ καὶ ἡρέθιζε λέγων, ὅτι καὶ σφᾶς τοσάδε ἐργασαμένους 20 ἡγοῦνται πολεμίους καὶ τοιούσδε ἄνδρας ὑπὲρ αὐτῶν τι φθεγξαμένους οὕτως ἐξελαύνουσιν αἰσχυρῶς.
- 134 ὁ μὲν δὴ πόλεμος ἐκατέρωθεν ἀνέφκτο καὶ κεκή- 3 ρυκτο ἤδη σαφῶς, ἡ δὲ βουλὴ νομίζουσα Καίσαρι τὸν στρατὸν ἀπὸ Κελτῶν σὺν χρόνῳ παρέσεσθαι καὶ οὐ- 25 ποτε αὐτὸν ὀρμήσειν ἐπὶ τηλικοῦτον ἔργον σὺν ὀλίγοις προσέτασσε Πομπηίῳ τρισκαίδεκα μυριάδας Ἴτα-

7 ἱερὰ τε καὶ V 10 δ' deleri maluit Mend., sed cf. ad I § 37 23 ἀνέφκτο <τε> ci. Mend. 27 sq. θετταλῶν iC

λῶν ἀγείρειν, καὶ μάλιστα αὐτῶν τοὺς ἐστρατευμένους
 ὥς ἐμπειροπολέμους, ξενολογεῖν δὲ καὶ ἐκ τῶν περι-
 οίκων ἐθνῶν ὅσα ἄλκιμα. χρήματα δ' ἐς τὸν πόλεμον 135
 αὐτῷ τὰ τε κοινὰ πάντα αὐτίκα ἐψηφίζοντο καὶ τὰ
 ἰδιωτικὰ σφῶν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς, εἰ δεήσειεν, εἶναι
 στρατιωτικά· ἔς τε τὰς πόλεις ἐφ' ἕτερα περιέπεμπον
 σὺν τε ὀργῇ καὶ φιλονικίᾳ, σπουδῆς οὐδὲν ἀπολεί-
 ποντες ὀξύτατης. ὁ δὲ Καῖσαρ ἐπὶ μὲν τὸν ἑαυτοῦ 136
 στρατὸν περιεπεπόμφει, χαίρων δ' αἰὲν ταχυεργίας τε
 ἐκπλήξει καὶ φόβῳ τόλμης μᾶλλον ἢ παρασκευῆς δυνά-
 μει, μετὰ τῶν πεντακισχιλίων ἔγνω προεπιχειρεῖν το-
 σῶδε πολέμῳ καὶ φθάσαι τὰ εὐκαιρα τῆς Ἰταλίας. τοὺς 137
 οὖν λοχαγοὺς αὐτῶν σὺν ὀλίγοις τοῖς μάλιστα εὐτολ-
 μοτάτοις, εἰρηνικῶς ἐσταλμένοις, προύπεμπεν ἐσελθεῖν
 ἐς Ἀρίμινον καὶ τὴν πόλιν ἄφνω καταλαβεῖν· ἢ δ'
 ἔστιν Ἰταλίας πρώτη μετὰ τὴν Γαλατίαν. αὐτὸς δὲ 138
 περὶ ἐσπέραν, ὥς δὴ τὸ σῶμα ἐνοχλούμενος, ὑπεχώ-
 ρησε τοῦ συμποσίου, τοὺς φίλους ἀπολιπὼν ἔτι ἐστιᾶ-
 σθαι, καὶ ζεύγους ἐπιβάς ἤλαυνεν ἐς τὸ Ἀρίμινον,
 ἐπομένων οἱ τῶν ἱππέων ἐκ διαστήματος. δρόμῳ δ' 139
 ἔλθων ἐπὶ τὸν Ῥουβίκωνα ποταμόν, ὃς ὀρίζει τὴν
 Ἰταλίαν, ἔστη τοῦ δρόμου καὶ ἐς τὸ ῥεῦμα ἀφορῶν
 περιεφέρετο τῇ γνώμῃ, λογιζόμενος ἕκαστα τῶν ἐσο-

5 σφῶν cum C delendum ci. Mend., nisi verbum iubendi
 lateret, sed cf. I § 19, nec verbo opus 6 ἐφ' ἕτερα] sc. χρήματα
 9 περιεπεπόμφει, περι suprascr. a m. 1, V 10 καταπλήξει i
 13 οὖν] μὲν i 14 ἐσταλμένους ci. Mend. 15 ἀρίμνηρον Oi,
 const. fere, cf. ad I § 308 15 ἢδ' Oi, ut saepe etiam ὅδ', τόδ'
 pro ὃ δ', τὸ δ'

49 a. C.

- μένων κακῶν, εἰ τόνδε τὸν ποταμὸν σὺν ὅπλοις περά-
 140 σειε. καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπεν ἀνευεγκών· “ἡ
 μὲν ἐπίσχεσις, ᾧ φίλοι, τῇσδε τῆς διαβάσεως ἐμοὶ κακῶν
 ἄρξει, ἡ δὲ διάβασις πᾶσιν ἀνθρώποις”. καὶ εἰπὼν
 οἰᾷ τις ἔνθους ἐπέρα σὺν ὀρμῇ, τὸ κοινὸν τόδε
 141 ἐπειπὼν· “ὁ κύβος ἀνερρίφθω”. δρόμῳ δ’ ἐντεῦθεν
 ἐπιὼν Ἀρίμινόν τε αἶρεῖ περὶ ἕω καὶ ἐς τὸ πρόσθεν
 ἐχώρει, φρούρια τοῖς ἐπικαίροις ἐφιστάς καὶ τὰ ἐν
 ποσὶν ἢ βίᾳ χειρούμενος ἢ φιλανθρωπία. φυγαὶ τε καὶ
 μεταναστώσεις ἦσαν ἐκ πάντων χωρίων ὥς ἐν ἐκπλή- 10
 ξει καὶ δρόμος ἀσύντακτος μετ’ οἰωγῆς, τό τε ἀκρι-
 βὲς οὐκ εἰδότες καὶ τὸν Καίσαρα νομίζοντες μετ’
 ἀπείρου στρατοῦ κατὰ κράτος ἐλαύνειν.
 142 ὧν οἱ ὕπατοι πυνθανόμενοι τὸν Πομπήμιον οὐκ
 εἰλὼν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐμπειροπολέμῳ εὐστα- 15
 θεῖν, ἀλλ’ ἐξώτρυνον ἐκπηδᾶν ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ
 στρατολογεῖν ὥς τῆς πόλεως καταληφθησομένης αὐτίκα.
 143 ἡ τε ἄλλη βουλή, παρὰ ἰδόξαν αὐτοῖς ὀξείας τῆς ἐσ-
 βολῆς τοῦ Καίσαρος γενομένης, ἐδεδοίκεσαν ἔτι ὄντες
 ἀπαράσκευοι καὶ σὺν ἐκπλήξει μετενόουν οὐ δεξά- 20
 μενοι τὰς Καίσαρος προκλήσεις, τότε νομίζοντες εἶναι
 δικαίας, ὅτε σφᾶς ὁ φόβος ἐς τὸ εὐβουλον ἀπὸ τοῦ

1 κακῶν deleri maluit Mend., collatis Plut. Pomp. c. 60
 ‘αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν συλλογίζομενος τὸ μέγεθος τοῦ τολήματος’
 et Suet. Div. Iul. 31 ‘reputans quantum moliretur’. At v. Plut.
 Caes. c. 32 ἀναλογιζόμενος, ἡλικῶν κακῶν ἄρξει πᾶσιν ἀνθρώποις
 ἡ διάβασις de eadem re, deinde § 140. 288. 515, Thuc. 2, 12, 3;
 Herodot. 5, 97 etc. 6 ἐπειπὼν Bk., εἰπὼν libri, ὑπειπὼν Plut.
 Caes. c. 32 12 εἰδότες et νομίζοντες] cf. ad I § 48
 15 ἐμπειροπολέμῳ susp. Mend., sed defenditur Plut. Pomp.
 c. 61, Caes. c. 33, cf. infra § 286; de adverbio v. ad § 23

6 ‘ἀνερρίφθω κύβος’ Menander, cf. Fragm. Com. Graec. 4
 p. 88 ed. Meineke, Nauck, Mélanges gréco-rom. 6 p. 108, Otto,
 Die Sprichwörter d. Römer p. 12 sq.

φιλονίκου μετέφερε. τέρατά τε αὐτοῖς ἐπέπιπτε 144
πολλὰ καὶ σημεῖα οὐράνια· αἷμά τε γὰρ ἔδοξεν ὁ θεὸς
ῥῆσαι καὶ ξόανα ἰδρῶσαι καὶ κεραυνοὶ πεσεῖν ἐπὶ νεῶς
πολλοὺς καὶ ἡμίονος τεκεῖν· ἄλλα τε πολλὰ δυσχερῆ
5 προεσήμαινε τὴν ἐς αἰὲ τῆς πολιτείας ἀναίρεσίν τε
καὶ μεταβολήν. εὐχαὶ [δὲ ὥς ἐπὶ φοβεροῖς προυργά- 145
φοντο, καὶ ὁ δῆμος ἐν μνήμῃ τῶν Μαρίου καὶ Σύλλα
κακῶν γιγνόμενος ἐκεκράγει Καίσαρα καὶ Πομπήιον
ἀποθέσθαι τὰς δυναστείας ὥς ἐν τᾷδε μόνῳ τοῦ πολέ-
10 μου λυθησομένου, Κικέρων δὲ καὶ πέμπειν ἐς Καί-
17 σαρα διαλλακτάς. ἀντιπραττόντων δ' ἐς ἅπαντα τῶν 146
ὑπάτων, Φαώνιος μὲν Πομπήιον ἐπισκώπτων τοῦ ποτὲ
λεχθέντος ὑπ' αὐτοῦ, παρεκάλει τὴν γῆν πατάξαι τῷ
ποδὶ καὶ τὰ στρατόπεδα ἐξ αὐτῆς ἀναγαγεῖν· ὁ δὲ
15 "ἔξετε", εἶπεν, "ἂν ἐπακολουθῇτέ μοι καὶ μὴ· δεινὸν
ἡγῆσθε τὴν Ῥώμην ἀπολιπεῖν, καὶ εἰ τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ
τῇ Ῥώμῃ δεήσειεν". οὐ γὰρ τὰ χωρία καὶ τὰ οἰκή- 147
ματα τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἐλευθερίαν εἶναι τοῖς ἀνδρά-
σιν, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας, ὅπῃ ποτ' ἂν ᾤσιν, ἔχειν ταῦτα
20 σὺν ἑαυτοῖς· ἀμυνομένους δ' ἀναλήψεσθαι καὶ τὰ
οἰκήματα. ὁ μὲν δὴ τοσάδε εἰπὼν καὶ ἀπειλήσας 148

1 ἐπέπιπτε B, ἔπιπτε Vi 2 αἷμά τε] αἷματι ci. Cob.
p. 216, sine causa 6 εὐχαὶ τε ci. Mend. 7 τῶν <ἐπὶ>
Μαρίου ci. Mend., cf. ad I § 563 8 γενόμενος ci. Mend., cf.
praeft. 10 καὶ <τότε> vel coll. Plut. Pomp. c. 60 καὶ <Τύλλος>
ci. Mend., i. e. Volcatius Tullus cos. a. 688/66. Sed fort. in
Κικέρων Appiani error latet, qui quae Plut. Pomp. c. 59 et 60
narrantur, confuderit. Aliter iudicat Kornemann (v. ad § 64)
p. 679. L. Holzapfel, Beiträge z. alt. Gesch. 3 (1903) p. 229 adn. 1
apud Plut. Τύλλιος i. e. Cicero legendum censet, non recte
16 ἡγείσθε Vab

10 de eventu rogationis dissentiunt viri docti, cf. Holzapfel
l. supra c. 12 M. Favonius sec. Kloevekorn p. 56 sq., Ribbeck
n. 43, cf. § 500 17 sqq. cf. § 205 et adn. ibid.

49 a. C.

τοῖς ἐπιμένουσιν, εἰ φειδοῖ χωρίων ἢ κατασκευῆς ἀπο-
 λελείφονται τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγώνων, ἐξήει
 τῆς τε βουλῆς καὶ τῆς πόλεως αὐτίκα ἐς τὴν ἐν Καπύῃ
 στρατιάν, καὶ οἱ ὕπατοι συνείποντο αὐτῷ· τοὺς ἄλλους
 δ' ἀπορία τε ἐς πολὺν κατεῖχε, καὶ διενυκτέρευον ἐν τῷ
 βουλευτηρίῳ μετ' ἀλλήλων. ἅμα δ' ἡμέρα τὸ πλεον
 ὅμως ἐξήει καὶ ἐδίωκε τὸν Πομπήιον.

- 149 ὁ δὲ Καῖσαρ ἐν Κορφινίῳ Λεύκιον Δομίτιον τὸν 3
 ἐπιπεμφθέντα οἱ τῆς ἀρχῆς εἶναι διάδοχον καταλαβών,
 οὐ πάντας ἀμφ' αὐτὸν ἔχοντα τοὺς τετρακισχιλίους, 10
 ἐπολιόρκει· καὶ οἱ τὸ Κορφίνιον οἰκοῦντες φεύγοντα
 τὸν Δομίτιον ἀμφὶ τὰς πύλας καταλαβόντες τῷ Καί-
 150 σαρι προσήγαγον. ὃ δὲ τὴν μὲν στρατιάν αὐτοῦ προσ-
 τιθεμένην οἱ προθύμως ἐδέχετο ἐς ἐρέθισμα τῶν
 ἄλλων, Δομίτιον δ' αὐτὸν ἀπαθῆ μετὰ τῶν ἐαυτοῦ 15
 χρημάτων μεθῆκεν ὅποι βούλοιο ἀπιέναι, ἐλπίσας μὲν
 ἴσως διὰ τὴν εὐποιίαν παραμενεῖν, οὐ κωλύσας δ' ἐς
 151 Πομπήιον ἰόντα. γιγνομένων δὲ τούτων οὕτως ὀξέως,
 ὁ Πομπήιος ἐς Νουκερίαν ἐκ Καπύης καὶ ἐκ Νουκερίας
 ἐς Βρεντέσιον ἡπείγετο, ὥς τὸν Ἴόνιον διαβαλὼν ἐς 20
 Ἕπειρον καὶ τοῦ πολέμου τὴν παρασκευὴν συστήσων
 ἐν αὐτῇ. ἔθνεσί τε πᾶσι καὶ βασιλεῦσι καὶ πόλεσι
 καὶ στρατηγοῖς καὶ δυνάσταις ἔγραφε κατὰ σπουδὴν,

1 ὑπομενοῦσιν ci. Mend., sed ad ἐπιμένειν cf. III § 236, I
 § 152; τὸν ὑπομείναντα Cass. D. 41, 6, 2 4sq. τοὺς δ'
 ἄλλους i 8 τὸν om. i. 10 αὐτὸν V, αὐτὸν Bi
 11 οἱ τὸ Κ. οἰκοῦντες susp. Mend., nesciens, unde fluxissent
 18 γενομένων a 19 Νουκερίαν] Λουκερίαν ci. Cluver, Italia
 ant. p. 1215, prob. Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 844; erroris
 originem explicavit Wachsmuth, De Luceria Apuliae urbe, progr.
 Lips. 1844 p. 7 sq., cf. Mommsen, Hermes 18 (1883) p. 171. 194
 20 sq. διαβαλὼν ἐς Ἕπειρον ἐλθεῖν καὶ V, ut Ionio superato mari
 (διαβαλὼν) in Epirum pertransiret C, male 23 καὶ στρατηγοῖς
 καὶ δυνάσταις post πᾶσι (v. 22) collacata in i

ὁ τι δύναίτο ἕκαστος, ἐς τὸν πόλεμον συμφέρειν. καὶ 152
τάδε μὲν ἀθρόως ἐγίνετο, ὁ δ' ἴδιος αὐτοῦ Πομπηίου
στρατὸς ἦν ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ παρασκευῆς εἶχεν ὥς ὀρυμ-
σων, ὅπη ποτ' ἂν αἱ χρεῖαι καλῶσιν. αὐτὸς δ' ὁ Πομ-
5 πῆμος τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἤδη τελῶν τὰ μὲν ἔδωκε τοῖς
39 ὑπάτοις προαπάγειν ἐς Ἑπειρον ἐκ Βρεντεσίου, καὶ
διέπλευσαν οἶδε αὐτίκα ἀσφαλῶς ἐς Δυρράχιον· ἦν
Ἐπίδαμνόν τινες εἶναι νομίζουσι διὰ τοιάνδε ἄγνοιαν.
βασιλεὺς τῶν τῆδε βαρβάρων, Ἐπίδαμνος, πόλιν ᾧκι- 153
10 σεν ἐπὶ θαλάσσης καὶ ἄφ' ἑαυτοῦ προσεῖπεν Ἐπίδαμνον.
τούτου θυγατρίδοῦς Δύρραχος, νομιζόμενος εἶναι Πο-
σειδῶνος, ἐπίνειον ᾧκισε τῇ πόλει καὶ Δυρράχιον
ὠνόμασε. πολемуμένῳ δ' ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῷδε 154
τῷ Δυρράχῳ συνεμάχησεν ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ μέρει τῆς
15 γῆς, ἐξ Ἑρυθείας ἐπανιών· ὅθεν οἱ Δυρράχιοι τὸν
Ἡρακλέα, ὥς μερίτην τῆς γῆς, οἰκιστὴν σφῶν τίθενται,
οὐκ ἀρνούμενοι μὲν οὐδὲ τὸν Δύρραχον, φιλοτιμού-
μενοι δ' ὑπὲρ σφῶν ἐς τὸν Ἡρακλέα μᾶλλον ὥς ἐς
θεόν. φασὶ δ' ἐν τῇ μάχῃ τῆδε Δυρράχου παῖδα 155
20 Ἰόνιον ὑφ' Ἡρακλέους ἐξ ἀγνοίας ἀποθανεῖν καὶ τὸν
Ἡρακλέα τὸ σῶμα θάψαντα ἐμβαλεῖν ἐς τὸ πέλαγος,
ἵνα ἐπώνυμον αὐτοῦ γένοιτο. χρόνῳ δὲ τῆς τε χώρας 156

4 ὅποι ed. Bk., sed cf. § 160. 257. 374. 403, Iber. c. 20, Hann. c. 10, Lib. c. 21 extr. etc. 5 αὐτὸν Bi (V?), corr. Bk.

6 προάγειν, in mg. ab alia manu: γε. προαπάγειν προάγειν, V

8 ἄγνοιαν] αἰτίαν ci. Nauck, haud bene 12 ἐπώκισε ci.

Mend., adiecit C 15 ἐρυθείας a, ἐρυθίας b 21 θάψαντα]

i. e. tumulto facto, cf. Stein ad Herodot. 5, 8

7 sqq. cf. Drumann III p. 476, Mommsen, C. I. L. III, 1 p. 117, Heuzey et Daumet, Mission archéol. de Macédoine, Paris 1876, p. 370 sq.

49 α. C.

- καὶ πόλεως κατασχεῖν Βρίγας ἐκ Φουγῶν ἐπανελθόντας
καὶ Ταυλαντίους ἐπ' ἐκείνοις, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, ἐπὶ
δὲ τοῖς Ταυλαντίοις ἕτερον γένος Ἰλλυριῶν Λιβυρνούς,
οἳ τὰ περὶ οἰκα νηυσὶ ταχείαις ἐληλύθοντο· καὶ Λιβυρνί-
δας ἐντεῦθεν ἡγοῦνται Ῥωμαῖοι τὰς ναῦς τὰς ταχείας, 5
157 ὧν ἄρα πρώτων ἐς πείραν ἦλθον. οἳ δ' ἐκ τῶν Λιβυρ-
νῶν ἐξελαθέντες ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου Κερκυραίους
ἐπαγόμενοι θαλασσοκρατοῦντας ἐξέβαλον τοὺς Λιβυρ-
νούς· καὶ αὐτοῖς οἱ Κερκυραῖοι σφετέρους ἐγκατέμιξαν
οἰκήτορας, ὅθεν Ἑλληνικὸν εἶναι δοκεῖ τὸ ἐπίνειον. 10
158 τὴν δ' ἐπὶ κλησιν ὥς οὐκ αἴσιον ἐναλλάξαντες οἱ Κερ-
κυραῖοι καὶ τήνδε ἀπὸ τῆς ἄνω πόλεως Ἐπίδαμνον
ἐκάλουν, καὶ Θουκυδίδης οὕτως ὠνόμαζεν· ἐκνικᾷ δ'
ὅμως τὸ ὄνομα, καὶ Δυρράχιον κληίζεται. 14
159 οἳ μὲν δὴ μετὰ τῶν ὑπάτων διεπεπλεύκεσαν ἐς τὸ 4
Δυρράχιον, ὁ δὲ Πομπήιος τὸν ὑπόλοιπον στρατὸν ἐς
τὸ Βρεντέσιον ἀγαγὼν τὰς τε ναῦς ἀνέμενε ἐπαν-
ελθεῖν, αἱ τοὺς ὑπάτους διέφερον, καὶ τὸν Κάισαρα ἐπ-
ελθόντα ἀπὸ <τῶν> τειχῶν ἡμύνετο τὴν τε πόλιν δι-
ετάρφρευε, μέχρι καταπλεύσαντος αὐτῷ τοῦ στόλου περὶ 20
δείλην ἐσπέραν ἀπέπλευσε, τοὺς εὐτολμοτάτους ἐπὶ
τῶν τειχῶν ὑπολιπὼν· οἳ καὶ αὐτοὶ νυκτὸς ἐρχομένης
ἐξέπλεον οὐρίῳ πνεύματι.

1 καὶ <τῆς> πόλεως ci. Mend., cf. ad I § 351 Βρίγας]
φουγῶν a C 3 λιβυρνούς a 4 ναυσὶ scr. Mend. ἐλήζοντο
scr. Mend., const. 6 πρώτων a 7 ἀπὸ] ἐκ ci. Mend., cf. ad
I § 65 8 θαλασσοκρατοῦντας <τότε> ci. Mend.; item vertit
Gel. 13 ὠνομάζει maluit Mend., nominat C 14 τὸ
<παλαιὸν> ὄνομα exspectaveris cum Mend. 17 ἄγων V
19 <τῶν> add. Mend. 22 ἀρχομένης b

1 Βρίγας] cf. Zippel, Die röm. Herrschaft in Illyr. bis auf
Augustus (1877) p. 11 sq., de Taulantiis et Liburnis ibid.
p. 21 et 35

καὶ Πομπήιος μὲν ὧδε μετὰ τοῦ στρατοῦ παντὸς 160
 ἐς Ἑπειρον ἐκλιπὼν τὴν Ἱταλίαν διεπέρα· ὁ δὲ Καῖσαρ
 ἠπόρει μὲν, ὅπῃ τραπεύῃ καὶ ὅθεν ἄρξαιτο τοῦ πολέ-
 μου, τὴν ὁρμὴν πανταχόθεν οὔσαν ἐς τὸν Πομπήιον
 ὁρῶν, δείσας δὲ τοῦ Πομπηίου τὸν ἐν Ἰβηρίᾳ στρα-
 τόν, πολὺν τε ὄντα καὶ χρόνῳ γεγυμνασμένον, μὴ οἱ
 διώκοντι τὸν Πομπήιον κατόπιν ἐπιγένοιτο, τόνδε μὲν
 αὐτὸς ἔγνω προκαθελεῖν ἐς Ἰβηρίαν ἐλάσας, τὴν δὲ
 δύναμιν ἐς πέντ' ἐπιδιήρει. καὶ τοὺς μὲν ἐν τῷ Βρεντε- 161
 σίῳ, τοὺς δ' ἐν Ὑδροῦντι κατέλιπε, τοὺς δ' ἐν Τάραντι,
 φύλακας εἶναι τῆς Ἱταλίας. ἑτέρους δ' ἔπεμπεν ἅμα
 Κοῦντρῳ Οὐαλερίῳ, Σαρδῶ τὴν νῆσον καταλαβεῖν πυρο-
 φοροῦσαν· καὶ κατέλαβον. Ἀσίνιός τε Πολλίων ἐς Σι- 162
 κελίαν πεμφθεῖς, ἧς ἠγεῖτο Κάτων, πυνθανομένῳ τῷ
 Κάτωνι, πότερα τῆς βουλῆς ἢ τοῦ δήμου δόγμα φέρων
 ἐς ἀλλοτριὰν ἀρχὴν ἐμβάλλοι, ὧδε ἀπεκρίνατο· “ὁ τῆς
 Ἱταλίας κρατῶν ἐπὶ ταῦτά με ἔπεμψε”. καὶ Κάτων
 μὲν τοσόνδε ἀποκρινάμενος, ὅτι φειδοῖ τῶν ὑπηκόων
 οὐκ ἐνταῦθα αὐτὸν ἀμυνεῖται, διέπλευσεν <ἐς Κέρκυ-

3 ὅποι V, cf. ad § 152

8 οὖν ante αὐτὸς add. i

10 ἱδροῦντι V

12 τὴν del. Mend., quo non videtur

opus 13 καὶ κατέλαβον <ἀμαχί> ci. Mend., non recte, cf. e. g.

IV § 531 extr. πολλίων B, πολίων Vi, fluctuant codices, tituli,

nummi perpetuo, cf. de forma nominis etiam Boiss. ad Cass.

D. 45, 10, 3 16 ἀρχὴν om. i 19 sq. <ἐς Κέρκυραν καὶ>

add. Davis ad Caes. b. c. 1, 30, 2, in Corcyram ad Pompeium

enauigauit vertit C

10 Ὑδροῦντι] ‘Siponti’ Cic. ad Att. 9, 15, 1, cf. Domaszewski

(v. ad § 126) p. 166 13 Asinium nominat etiam Plut. Cat.

c. 53, Curionem Caes. b. c. 1, 30, ceteri; cf. Stoffel, Histoire

de Jules César I p. 303, Domaszewski p. 164, Kornemann

(v. ad § 64) p. 602 18 φειδοῖ τῶν ὑπηκόων] cf. Plut. Cat.

c. 53 ἄλλης δὲ μείζονος ἐπερχομένης δυνάμεως οὐ βούλεσθαι

τὴν νῆσον ἐμπολεμῶν ἀπολέσαι

49 a. C.

- 163 ραν καὶ ἔκ Κερκύρας ἐς Πομπήιον· ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς
 Ῥώμην ἐπειχθεὶς τὸν τε δῆμον, ἐκ μνήμης τῶν ἐπὶ
 Σύλλα καὶ Μαρίου κακῶν πεφρικότα, ἐλπίσι καὶ ὑπο-
 σχέσεσι πολλαῖς ἀνελάμβανε καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐνσπι-
 μαινόμενος φιλανθρωπίαν εἶπεν, ὅτι καὶ Λεύκιον Δο-
 164 μίτιον ἐλὼν ἀπαθῆ μεθείη μετὰ τῶν χρημάτων. τα-
 δὲ κλεῖθρα τῶν δημοσίων ταμιείων ἐξέκοπτε καὶ τῶν
 δημάρχων ἐνὶ Μετέλλῳ κωλύοντι θάνατον ἠπέλκει. τῶν
 τε ἀψαύστων ἐκλίνει χρημάτων, ἃ φασιν ἐπὶ Κελτοῖς
 πάλαι σὺν ἄρᾳ δημοσίᾳ τεθῆναι, μὴ σαλεύειν ἐς μη-
 δέν, εἰ μὴ Κελτικὸς πόλεμος ἐπίοι. ὃ δὲ ἔφη Κελτοὺς
 αὐτὸς ἐς τὸ ἀσφαλέστατον ἐλὼν λελυκέναι τῇ πόλει καὶ
 165 τὴν ἁράν. Λέπιδον δὲ Αἰμίλιον ἐφίστη τῇ πόλει καὶ
 τὸν δῆμαρχον Μάρκον Ἀντώνιον τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τῇ
 περὶ αὐτὴν στρατῷ. ἔς τε τὰ ἔξω Κουρίωνα μὲν ἀντι-
 Κάτωνος ἠρεῖτο ἠγεῖσθαι Σικελίας, Κόιντον δὲ Σαρ-
 δοῦς, καὶ ἐς τὴν Ἰλλυρίδα Γάιον Ἀντώνιον ἐπεμπ-
 καὶ τὴν ἐντὸς Ἀλπεων Γαλατίαν ἐπέτρεπε Λικινίῳ
 166 Κράσσῳ. ἐκέλευσε δὲ καὶ νεῶν στόλους δύο γίνε-
 σθαι κατὰ σπουδὴν, ἀμφὶ τε τὸν Ἰόνιον καὶ περὶ τὴν
 Τυρρηνίαν· καὶ ναυάρχους αὐτοῖς ἔτι γιγνομένοις ἐπ-
 ἔστησεν Ὀρτήσιόν τε καὶ Δολοβέλλαν.
 167 οὕτῳ κρατυνόμενος ὁ Καῖσαρ ἄβατον Πομπηίου
 γενέσθαι τὴν Ἰταλίαν ἐς Ἰβηρίαν ἤει, ἔνθα Πετρηλῶν
 καὶ Ἀφρανῶν τοῖς Πομπηίου στρατηγοῖς συμβαλὼν
 ἥττον αὐτῶν ἐφέρετο τά γε πρῶτα, μετὰ δὲ ἀργῶν

1 ἐκ σικελίας, κερκύρας suprascr. a m. 1, V 8 ἐνὶ
 τινὶ ci. Mend., sed cf. E. Bruhn, Rhein. Mus. 49 (1894)
 p. 168 sqq. et V § 543 9 ἐπὶ Κελτοῖς susp. Mend. 20 τῇ
 V, om. Bi; saepius quidem Τυρρηνία apud App. articulo
 caret

μάλως ἀλλήλοις ἐπολέμουν ἀμφὶ πόλιν Ἰλέρτην. καὶ 168
 στρατοπεδεύων ὁ Καῖσαρ ἐπὶ κρημνῶν ἐσιτολόγει διὰ
 γεφύρας τοῦ Σικόριος ποταμοῦ. χειμάρρου δ' ἄφνω
 τὴν γέφυραν καταβαλόντος, ἀνδρῶν τε πλῆθος ἀπο-
 5 ληφθὲν ἐν τῇ περαίᾳ διέφθειραν οἱ περὶ τὸν Πετρήιον,
 καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτὸς ἐμόχθει μετὰ τοῦ ἄλλου στρατοῦ
 πάνυ καρτερῶς ὑπὸ τε δυσχωρίας καὶ ὑπὸ λιμοῦ καὶ
 χειμῶνος ἤδη καὶ πολεμίων· οὐδέν τε ἀλλ' ἢ πολιορ- 169
 κίας ἔργον ἦν, μέχρι θέρους ἐπελθόντος ὁ μὲν Ἀφρά-
 0 νιος καὶ ὁ Πετρήιος ἐς τὴν ἐντὸς Ἰβηρίαν ἐχώρουν
 ἕτερον στρατὸν ἀθροίζοντες. καὶ ὁ Καῖσαρ αἰὲν προ-
 λαμβάνων διετάφρενε τὰς παρόδους καὶ ἐκώλυνεν ἐς
 τὸ πρόσθεν ἵεναι καὶ τι καὶ μέρος αὐτῶν, προπεμ-
 πόμενον ἐς στρατοπέδον κατάληψιν, ἐκυκλώσατο. οἱ 170
 5 δὲ ἐπέθεσαν ταῖς κεφαλαῖς τὰς ἀσπίδας, ὅπερ ἐστὶ
 σύμβολον ἑαυτοὺς παραδιδόντων. καὶ ὁ Καῖσαρ οὔτε
 συνέλαβεν οὔτε κατηκόντισεν, ἀλλὰ μεθῆκεν ἀπαθεῖς
 ἐς τοὺς περὶ τὸν Ἀφράνιον ἀπιέναι, δημοκοπῶν ἐς
 τοὺς πολεμίους πανταχοῦ. ὅθεν ἐν ταῖς στρατοπε-
 10 δείαις ἐπιμιξίαί τε εἰς ἀλλήλους ἐγίνοντο συνεχεῖς
 3 καὶ λόγοι περὶ συμβάσεων κατὰ τὸ πλῆθος. ἤδη δὲ 171
 καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἀφρανίῳ μὲν καὶ ἑτέροις ἐδόκει
 τῆς Ἰβηρίας ἐκστῆναι Καῖσαρι καὶ ἀπαθεῖς ἐς Πομ-
 πῆιον ἀπιέναι, Πετρήιος δὲ ἀντέλεγε καὶ περιθέων
 15 ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ἔκτεινεν, ὅσους εὐρίσκει κατὰ τὴν

1 Ἰλέρτην] cf. Hübner (v. ad I § 515) p. 233, Boiss. ad
 Cass. D. 41, 20, 1 4sq. ἀπολειφθὲν iC, sed cf. § 174 10 ὁ
 om. V 11 ἀθροίσαντες i 12 τὰς διόδους i 19 omni-
 fariam blanditiarum genere ad hostes usus vertit C, unde
 τοὺς πολεμίους πανταχοῦ (vel πανταχῇ) ci. Mend., τοὺς παντα-
 χοῦ πολεμίους Oi, vulgo 21 τὸ om. V 22 <τοῖς> ἑτέροις ci.
 Mend. coll. Caes. b. c. 1, 74sq., sed cf. ad I § 532 25 εὐρίσκει ab

49 a. C.

ἐπιμιξίαν τῶν Καίσαρος, τῶν τε ἰδίων ἡγεμόνων ἐν-
 ιστάμενόν τινα αὐτοχειρὶ διεχρήσατο· ἐξ ὧν ἔτι μᾶλ-
 λον ἀχθόμενοι τῷ σκυθρωπῷ τοῦ Πετρηίου, ἐς τὸ
 φιλάνθρωπον τοῦ Καίσαρος ἐτρέποντο ταῖς γνώμαις
 172 ἐπεὶ δέ που καὶ τὴν ὑδρείαν αὐτῶν προύλαβεν ὁ Καί-
 σαρ, ἐν ἀμηχάνῳ γενόμενος ὁ Πετρήιος ἐς λόγους τῷ
 Καίσαρι συνήει μετὰ Ἀφρανίου, ἐφορῶντων αὐτοὺς
 τῶν στρατῶν ἐκατέρωθεν. καὶ συνέβησαν οἱ μὲν ἐκ-
 στήναι τῆς Ἰβηρίας τῷ Καίσαρι, ὁ δὲ Καίσαρ αὐτοὺς
 ἀπαθεῖς ἐπὶ τὸν Οὐᾶρον ποταμὸν διαγαγεῖν καὶ ἀπὸ
 173 τοῦδε χωροῦντας ἐς Πομπήιον ἔαν. γενόμενος δ' ὁ
 Καίσαρ ἐπὶ τοῦδε τοῦ ποταμοῦ συνήγαγεν αὐτῶν ἐς
 ἐπήκοον, ὅσοι ἦσαν ἐκ τε Ῥώμης καὶ Ἰταλίας, καὶ ἐδη-
 174 μηγόρησεν ὧδε· “ὕμῶν, ὧ πολέμιοι (τῷδε γὰρ ἔτι τῷ
 ῥήματι χρώμενος ἐναργεστέραν ὑμῖν τὴν ἐμμαντοῦ
 γνώμην ποιήσω), οὔτε τοὺς προπεμφθέντας ἐς τὴν
 κατάληψιν τοῦ στρατοπέδου, οἱ σφᾶς ἐμοὶ παρέ-
 δοσαν, διέφθειρα οὔτε τὸν ἄλλον ὑμῶν στρατόν,
 λαβὼν τὰ ὑδρεύματα, Πετρηίου ἐκ τῶν ἐμῶν τοὺς
 ὑπὲρ τὸν Σίκοριν ποταμὸν ἀποληφθέντας προαν-
 ελόντος. εἰ ἴδῃ τις ἔστι μοι παρ’ ὑμῶν ὑπὲρ τού-
 των χάρις, φράζετε αὐτὰ τοῖς Πομπηίου στρατιώταις
 ἅπασι.” τοσάδε εἰπὼν τοὺς μὲν ἀπέλυνεν ἀπαθεῖς,
 αὐτὸς δὲ τῆς Ἰβηρίας ἀπέφαινεν ἡγεῖσθαι Κάσσιον
 Κόιντον.

1 ἐπιμίξίαν (sic) B 1 sq. ἐνισταμένων vertit C, male
 16 sq. τὴν et τοῦ molesta indicavit Mend., sed respiciunt ad
 § 169 extr. 19 ὑδρεύματα <ἀνεῖλον> vel sim. ci. Mend.,
 quo non opus 21 μοι om. VC

4 καὶ τὰδε μὲν ἦν ἀμφὶ τὸν Καίσαρα· Λιβύης δὲ 175
 Οὐᾶρος Ἄττιος ἐστρατήγει τῷ Πομπηίῳ, καὶ Ἰόβας ὁ
 τῶν Μαυρουσίων Νομάδων βασιλεὺς τῷ Οὐᾶρῳ συν-
 εμάχει. Κουρίων δ' ὑπὲρ Καίσαρος αὐτοῖς ἐκ Σικε-
 5 λίας ἐπέπλει δύο τέλεσι στρατοῦ καὶ ναυσὶ δυνάδεκα
 μακραῖς καὶ ὀλκάσι πολλαῖς. Ἰτύκη δὲ προσσχὼν ἐν 176
 μὲν τινι βραχείᾳ περὶ αὐτὴν ἱππομαχίᾳ τρέπεται τινας
 τῶν Νομάδων ἱππέας καὶ ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἐν τοῖς
 ὅπλοις ἔτι οὔσης αὐτοκράτωρ ὑπέστη προσαγορευθῆναι.
 10 ἔστι δὲ τιμὴ τοῖς στρατηγοῖς τόδε τὸ προσαγόρευμα 177
 παρὰ τῶν στρατῶν, καθάπερ αὐτοῖς ἐπιμαρτυρούντων
 ἀξίως σφῶν αὐτοκράτορας εἶναι· καὶ τήνδε τὴν τιμὴν
 οἱ στρατηγοὶ πάλαι μὲν ἐπὶ πᾶσι τοῖς μεγίστοις ἔργοις
 προσίεντο, νῦν δ' ὄρον εἶναι τῇδε τῇ εὐφημίᾳ πυνθά-
 5 νομαι τὸ μυρίου πεσεῖν. ἔτι δὲ τοῦ Κουρίωνος ἐπι- 178
 πλέοντος ἐκ Σικελίας, οἱ ἐν τῇ Λιβύῃ, νομίσαντες
 αὐτὸν διὰ δοξοκοπίαν ἀμφὶ τὸν χάρακα τὸν Σκιπίωνος
 κατὰ δόξαν τῆς ἐκείνου μεγαλουργίας στρατοπεδεύσειν,
 τὸ ὕδωρ ἐφάρμαξαν. καὶ ἐλπίδος οὐ διήμαρτον· ὃ τε
 0 γὰρ Κουρίων ἐστάθμευσεν ἐνταῦθα, καὶ ὁ στρατὸς
 εὐθὺς ἐνόσει, πιοῦσί τε τὸ βλέμμα ἀμανρὸν ἦν ὥσπερ

2 ἀττίδιος Oi, Attilius C, corr. Schw. 3 Maurusiorum
 et Numidarum rex C, cf. I § 188 5 δυνάδεκα B, δυνόδεκα i (V?),
 cf. ad I § 489; non iam notabitur 6 προσσχὼν B 8 ἱππέων,
 as suprascr. a m. 1, V 12 ἀξίους ci. Musgr., sed cf.
 ad § 23 αὐτοκράτορας] ἡγεμόνας ci. Mend., sed preme verba
 ἀξίως σφῶν 19 <τῆς> ἐλπίδος? cf. § 183 21 ἐνόσησε ci.
 Mend., non recte, v. praef. et ad I § 285 πιοῦσί τε]
 πιοῦσί τε b; sine causa totum locum susp. Mend.

10 sqq. cf. Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 123. 124 adn. 4 19 τὸ
 ὕδωρ ἐφάρμαξαν] cf. Ihne VII p. 20 adn. 5

49a.C.

ἐν ὁμίχλῃ, καὶ ὕπνος ἐπεγίγνετο σὺν κάρῳ, μετὰ δ'
 αὐτὸν ἔμετοι τροφῆς ποικίλοι καὶ σπασμὸς ὅλου τοῦ
 179 σώματος. ὣν δὴ χάριν ὁ Κουρίων παρ' αὐτὴν Ἰτύ-
 κην μετεστρατοπέδευε, δι' ἔλους ἰσχυροῦ τε καὶ μακροῦ
 τὸν στρατόν, ἀσθενῇ διὰ τὴν ἀρρωστίαν γεγυότα,
 180 ἄγων. ὥς δέ σφισιν ἡ νίκη Καίσαρος ἡ περὶ τὴν
 Ἰβηρίαν ἀπηγγέλθη, ἀνεθάρρησάν τε καὶ παρετάξαντο
 παρὰ τὴν θάλασσαν ἐν βραχεῖ χωρίῳ. μάχης δὲ καρ-
 τεραῆς γενομένης Κουρίωνος μὲν εἰς ἀνὴρ ἔπεσεν, Οὐάρου
 181 δὲ ἑξακόσιοι, καὶ κατετρώθησαν ἔτι πλείονες. Ἰόβα δ'
 ἐπιόντος δόξα ψευδῆς προεπήδησεν, ἀμφὶ τὸν Βαγρά-
 δαν ποταμὸν οὐ πολὺ διεστῶτα ὑπεστροφέναι τὸν Ἰό-
 βαν, πορθουμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν γειτόνων,
 Σαβούρραν στρατηγὸν σὺν ὀλίγοις ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ
 182 καταλιπόντα. καὶ τῷδε τῷ λόγῳ πίσυνος ὁ Κουρίων
 θέρους θερμοῦ περὶ τρίτην ὥραν ἡμέρας ἦγε τὸ κρά-
 τιστον τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τὸν Σαβούρραν, ὁδὸν ψαμ-
 μῶδη καὶ ἄννυδρον· εἰ γάρ τι καὶ νᾶμα χειμέριον ἦν,
 ἐξήραντο ὑπὸ τῆς φλογὸς τοῦ ἡλίου, καὶ ὁ ποταμὸς
 ὑπὸ τε Σαβούρρα καὶ ὑπ' αὐτοῦ παρόντος κατείχετο

1 ἐν κάρῳ i 2 αὐτὸν cum C omitti maluit Mend.;
 fort. αὐτῶν vel cum Keil αὐτοῖς scribendum 4 μετεστρατο-
 πέδευσε maluit Mend., cf. praef. ἰσχυροῦ] per paludem, quae
 ob magnitudinem exercitui debilitato praesidio erat (Keil)
 τε i, γε O 6 ἄγαγόν ci. Mend., cf. praef. 11 προεπή-
 δησεν Ob, προσεπήδησεν a, vulgo; προσέπεσεν ci. Musgr., prob.
 Schw. et Cob. p. 216 11 sq. et p. 181, 16 βαρβάδαν Oi,
 Bragadam C, corr. Gel.; cf. de formis nominis Ch. Tissot,
 Géogr. comparée de la prov. rom. d'Afrique 1 (1884) p. 58 sq.,
 qui tamen errat de Appiano 12 sq. τὸν Ἰόβαν spuria putavit
 Mend., vix recte 13 αὐτῷ αὐτοῦ O 14 σαβούρραν V, item
 v. 17. 20 19 post ἡλίον add. C: squalebant omnia circum
 loca 20 παρόντος] cf. v. 12 sq.

τοῦ βασιλέως. σφαλεῖς οὖν τῆς ἐλπίδος ὁ Κουρίων 183
 ἐς λόφους ἀνέδραμεν ὑπὸ τε καμάτου καὶ πνίγους
 καὶ δίψης ἐνοχλούμενος. ὥς δὲ αὐτὸν κατεῖδον οὕτως
 ἔχοντα οἱ πολέμιοι, τὸν ποταμὸν ἐπέρων ἐς μάχην
 5 ἐσκευασμένοι· καὶ ὁ Κουρίων κατέβαινε ἀφρόνως μάλα
 καὶ καταφρονητικῶς, ἀσθενῇ τὸν στρατὸν ἄγων. κυκλω- 184
 σαμένων δ' αὐτὸν τῶν Νομάδων ἱππέων ἐπὶ μὲν τινα
 χρόνον ὑπεχώρει καὶ ἐς βραχὺ συνεστέλλετο, ἐνοχλού-
 μενος δὲ ἀνέφευγεν αὐθις ἐς τοὺς λόφους. Ἀσίνιος 185
 10 μὲν δὴ Πολλίων ἀρχομένου τοῦ κακοῦ διέφυγεν ἐπὶ
 τὸ ἐν Ἰτύκῃ στρατόπεδον σὺν ὀλίγοις, μή τις ἐξ Οὐά-
 ρου γένοιτο πρὸς τὴν δόξαν τῆς ἐνταῦθα κακοπραγίας
 ἐπίθεσις· Κουρίων δὲ φιλοκινδύνως μαχόμενος σὺν 186
 ἅπασι τοῖς παροῦσιν ἔπεσεν, ὥς ἐπὶ τῷ Πολλίῳι μη-
 15 δένα ἄλλον ἐπανελεθεῖν ἐς Ἰτύκην.

τοιοῦτο μὲν δὴ τὸ τέλος τῆς ἀμφὶ τὸν Βαγράδαν 187
 ποταμὸν μάχης ἐγένετο, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Κουρίωνος
 16 ἀποτιμηθεῖσα ἐς Ἰόβαν ἐφέρετο· ἐν δὲ τῇ περὶ τὴν
 Ἰτύκην στρατοπέδῳ τοῦ κακοῦ φανεροῦ γενομένου,
 20 Φλάμμας μὲν ὁ ναύαρχος αὐτίκα ἔφευγεν αὐτῷ στόλῳ,
 πρὶν τινα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἀναλαβεῖν, Ἀσίνιος δ' ἐς
 τοὺς παρορμούοντας ἐμπόρους ἀκατίῳ διαπλεύσας ἐδεῖτο
 αὐτῶν ἐπιπλεῦσαί τε καὶ τὸν στρατὸν ἀναλαβεῖν. καὶ 188

4 μὲν post τὸν add. i, del. Mend. 6 καταφρονητικῶς V,
 καταφρονητικῶς B, ἀφρονητικῶς iC ἄγων] ἔχων ci. Mend., sed
 cf. I § 347, II § 295. 314 etc. 9 ἀσίνιος Bb, ἀσίνιος reliqui,
 cf. ad Λιχίνιον I § 179 16 τὸ delendum ci. Mend., bene,
 cf. I § 501. 538, II § 347. 363 etc. 20 Flameas C ἔφυγεν
 ci. Mend., sed cf. praeft. 21 Ἀσίνιος — 23 ἀναλαβεῖν om. O

21 sqq. Caes. b. c. 2, 43 Asinii mentionem non facit, sed
 Marci Rufi quaestoris (v. ad § 162)

49a. C.

- τινες ἐς τοῦτο νυκτὸς ἐπέπλευσαν, ἀθρόων δ' ἐσβαι-
 νόντων ἐκείνων τὰ τε σκάφη κατεδύετο, καὶ τῶν ἀν-
 αχθέντων οἱ ἔμποροι τοὺς πολλοὺς χρήματα φέροντας
 189 ἔνεκα τῶν χρημάτων ἐς τὴν θάλασσαν ἐρρίπτουν. καὶ
 τάδε μὲν ἦν ἀμφὶ τοὺς ἀναχθέντας, ἕτερα δ' ἐν τῇ γῇ, 5
 νυκτὸς ἔτι, περὶ τοὺς ὑπολειφθέντας ἐγίγνετο ὅμοια.
 καὶ μεθ' ἡμέραν οἱ μὲν τῷ Οὐάρῳ σφᾶς παρέδοσαν, ὃ
 δὲ Ἰόβας ἐπελθὼν περιέστησεν αὐτοὺς περὶ τὸ τεῖχος
 καὶ ὥς λείψανα τῆς ἑαυτοῦ νίκης κατηκόντισεν, οὐδέν
 190 τι φροντίσας οὐδὲ Οὐάρου παρακαλοῦντος. οὕτω μὲν 10
 δὴ τὰ σὺν Κουρίωνι ἐς Λιβύην ἐπιπλεύσαντα Ῥωμαίων
 δύο τέλη διώλετο ἅπαντα καὶ ὅσοι μετ' αὐτῶν ἦσαν
 ἱππεῖς τε καὶ ψилоὶ καὶ ὑπηρέται τοῦ στρατοῦ· Ἰόβας
 δ' ἐς τὰ οἰκεία ἀνέστρεφε, μέγιστον ἔργον τότε Πομ-
 πηίῳ καταλογιζόμενος. 15
- 191 καὶ τῶν αὐτῶν ἡμερῶν Ἀντώνιος τε περὶ τὴν Ἰλλυ- 4
 ρίδα ἡττᾶτο ὑπὸ Ὀκταουίου <κατὰ> Δολοβέλλα Πομπηίῳ
 στρατηγούντος, καὶ στρατιὰ Καίσαρος ἄλλη περὶ Πλα-
 κεντίαν στασιάσασα τῶν ἀρχόντων κατεβόησεν, ὥς ἔν
 τε τῇ στρατεῖα βραδύνοντες καὶ τὰς πέντε μνᾶς οὐ 20
 λαβόντες, ἦν τινα δωρεὰν αὐτοῖς ὁ Καῖσαρ ἔτι περὶ

1 ἐς τοῦτον B, νυκτὸς ἐς τούτου b ἀθρόως ab 2 τῶν
 τε σκαφῶν τινὰ vel τινὰ τε σκάφη ci. Mend., cf. Caes. b. c. 2, 43, 4
 'ut multitudine atque onere nonnulli (sc. lenunculi) deprime-
 rentur', fort. recte, sed ne ita quidem quae App. narrat, cum
 Caesare congruunt, cf. etiam Cass. D. 41, 42, 4. 5 4 ἔνεκα
 τῶν χρημάτων spuria putavit Mend., iniuria, opinor 5 sqq. ἕτερα
 δ' ἐν τῇ γῇ, μεθ' ἡμέραν, περὶ — ὅμοια. καὶ <γὰρ> οἱ μὲν
 νυκτὸς ἔτι τῷ etc. ci. Mend. coll. Caes. b. c. 2, 44, bene, sed
 μεθ' ἡμέραν malim addi post ἐπελθὼν v. 8; Keil γῇ νυκτὸς
 ἔτι περὶ — ὅμοια καὶ μεθ' ἡμέραν. οἱ μὲν <γὰρ> τῷ Οὐάρῳ etc.
 fort. scribendum putat 6 ἐγίγνετο, corr., ut videtur, ex
 ἐγένετο, B 8 περὶ] ἐπὶ i 12 ἅπαντα om. i C 17 <κατὰ>
 add. Keil, ἡττᾶτο Δολοβέλλα <ἐπικουρῶν> ὑπὸ coniecerat Mend.
 coll. Cass. D. 41, 40, 2; Δολοβέλλα del. Schw., vulgo

Βρεντέσιον ὑπέσχητο. ὦν ὁ Καῖσαρ πυθόμενος ἐκ 192
 Μασσαλίας ἐς Πλακεντίαν ἠπείγετο συντόμως καὶ ἐς
 ἔτι στασιάζοντας ἐπελθὼν ἔλεγεν ὧδε· “τάχει μὲν ὄσῳ
 περὶ ἕκαστα χρῶμαι, σύνιστέ μοι· βραδύνει δ’ ὁ πόλε-
 5 μος οὐ δι’ ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολεμίους ὑποφεύ-
 γοντας ἡμᾶς. ὑμεῖς δ’ ἐν τε Γαλατίᾳ πολλὰ τῆς ἐμῆς 193
 ἀρχῆς ὀνήμενοι καὶ ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ὄλον, οὐκ
 ἐς μέρος αὐτοῦ μοι συνομόσαντες ἐν μέσοις ἔργοις ἡ-
 μᾶς ἀπολείπετε καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐπανίστασθε καὶ προσ-
 0 τάττειν ἀξιούτε, παρ’ ὧν χρὴ προστάγματα λαμβάνειν.
 μαρτυράμενος οὖν ἐμαντὸν τῆς ἐς ὑμᾶς μέχρι δεῦρο 194
 φιλοτιμίας χρήσομαι τῇ πατρίῳ νόμῳ καὶ τοῦ ἐνάτου
 τέλους, ἐπειδὴ μάλιστα τῆς στάσεως κατήρξε, τὸ δέκατον
 διακληρώσω θανεῖν.” Θρήνου δὲ ἀθρόως ἐξ ἅπαντος τοῦ 195
 τέλους γενομένου, οἱ μὲν ἄρχοντες αὐτοῦ προσπεσόντες
 ἰκέτευον, ὁ δὲ Καῖσαρ μόλις τε καὶ κατ’ ὀλίγον ἐνδιδούς
 ἐς τοσοῦτον ὅμως ὑφῆκεν, ὥς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μόνους,
 οἳ κατάρξαι μάλιστα ἐδόκουν, διακληρώσαι καὶ δυνάδεκα
 αὐτῶν τοὺς λαχόντας ἀνελεῖν. τῶν δὲ δυνάδεκα τῶνδε
 ἐφάνη τις οὐδ’ ἐπιδημῶν, ὅτε ἡ στάσις ἐγίνετο· καὶ
 ὁ Καῖσαρ τὸν ἐμφήναντα λοχαγὸν ἔκτεινεν ἀντ’ αὐτοῦ.
 ἡ μὲν δὴ περὶ Πλακεντίαν στάσις οὕτως ἐλέλυτο, 196
 ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς Ῥώμην παρῆλθε, καὶ αὐτὸν ὁ δῆμος

1 Βρεντέσιον <ὦν> ci. Mend., cum Brundisii adesset C, nihil tamen probans, cf. ad I § 296 ὑπέσχητο i, ὑπέσχετο O, utrumque bonum 2 συντόμως, quod coniecerat Schw., rec. Mend., sed cf. § 228 12 πετρίῳ iC 13 τὸν δέκατον vel τὸ δ. <μέρος> ci. Tollius, cf. § 262 15 αὐτοῦ] αὐτῷ ci. Mend. 22 ἐλέυτο V

12 φιλοτιμίας] cf. Suet. Div. Iul. 67 23 sqq. aliter Cass. D. 41, 36, 1 et Plut. Caes. c. 37, hic certe falso. Cf. etiam L. Wilhelm, Livius u. Caesars bellum civile, diss. Strassb. 1901, p. 73 sq.

- πεφρικῶς ἤρεϊτο δικτάτορα, οὔτε τι τῆς βουλῆς ψηφιομένης οὔτε προχειροτονοῦντος ἄρχοντος. ὃ δέ, εἴτε παραιτησάμενος τὴν ἀρχὴν ὡς ἐπίφθονον εἴτε οὐ χρήζων, ἄρξας ἐπὶ ἔνδεκα μόνας ἡμέρας (ᾧδε γάρ τις δοκεῖ) ὑπάτους ἐς τὸ μέλλον ἀπέφηνεν ἑαυτὸν τε καὶ
- 197 Πούπλιον Ἰσαυρικόν. ἡγεμόνας τε ἐς τὰ ἔθνη περιέπεμπε ἢ ἐνήλλαττεν, ἐφ' ἑαυτοῦ καταλέγων, ἐς μὲν Ἰβηρίαν Μάρκον Λέπιδον, ἐς δὲ Σικελίαν Αὔλον Ἀλβῖνον, ἐς δὲ Σαρδῶν Σέξστον Πεδουκαῖον, ἐς δὲ τὴν
- 198 νεόληπτον Γαλατίαν Δέκιον Βρούτιον. τῷ δὲ δῆμῳ λιμώττοντι σῖτον ἐπέδωκε καὶ τοὺς φυγάδας δεομένῳ καταγαγεῖν συνεχώρησε, χωρὶς Μίλωνος. αἰτοῦσι δ' αὐτοῖς καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς διὰ τε πολέμους καὶ στάσεις καὶ τὴν ἐκ τῶνδε τοῖς πιπρασκομένοις ἐποῦσαν εὐωνίαν, τὰς μὲν ἀποκοπὰς οὐκ ἔδωκε, τιμητὰς δὲ τῶν ὠνίσων ἀπέφηνεν, ὧν ἔδει τοὺς χρήστας τοῖς δανείσασιν
- 199 ἀντὶ τῶν χρημάτων διδόναι. καὶ τάδε πράξας περὶ χειμερίους τροπὰς περιέπεμπε τὸν στρατὸν ἀπαντᾶν ἐς τὸ Βρεντέσιον αὐτὸς τε ἐξῆι Δεκεμβρίου μηνὸς Ῥωμαίοις ὄντος, οὐκ ἀναμείνας οὐδὲ τῆς ἀρχῆς ἔνεκα τὴν νουμηνίαν τοῦ ἔτους πλησιάζουσιν. ὃ δὲ δῆμος εἶπετο παρακαλῶν συμβῆναι Πομπηίῳ· οὐ γὰρ ἄδηλον ἦν ἐς μοναρχίαν τὸν νικῶντα τρέψεσθαι.
- 200 καὶ ὃ μὲν ᾧδευσεν οὐδὲν ἐλλείπων δυνατῆς ἐπέξεως, ὃ δὲ Πομπήιος πάντα τὸν χρόνον τόνδε ναῦς ἐποιεῖτο

6 Πούπλιον Schw., πομπήιον libri, 'Servilium' verterat Gel. 8 sq. Ἀλβῖνον] Ἀλλήνον Borghesi VII p. 296, Mommsen, C. I. L. I² p. 40, Hölzl, Fasti praetor., diss. Lips. 1876, p. 75 sq., Mend., alii; Ἀλβῖνον tenet Willems I p. 471 n. 117 13 διὰ τε — 15 ἀποκοπὰς om. V 16 ὧν Schw., οἷς Oi, cf. Caes. b. c. 3, 1, 2 19 αὐτὸς δ' V δεκεβρίου V

καὶ στρατὸν αἰεὶ πλείονα καὶ χρήματα συνῆγε καὶ τὰς
ἐν τῷ Ἰονίῳ Καίσαρος τεσσαράκοντα ναῦς ἐλὼν ἐφύ-
λασσεν αὐτοῦ τὸν διάπλουν τὸν τε στρατὸν ἐγύμναζε,
συντρέχων καὶ συνιππεύων καὶ παντὸς ἐξάρχων πόνου
5 παρ' ἡλικίαν· ὅθεν αὐτῷ ῥαδίως εὐνοιά τε ἦν, καὶ
συνέθεον ἐπὶ τὰ γυμνάσια Πομπηίου πάντες ὡς ἐπὶ
θείαν. ἦν δ' ἐς τότε Καίσαρι μὲν δέκα τέλη πεζῶν 201
καὶ Κελτῶν ἱππεῖς μύριοι, Πομπηίῳ δὲ πέντε μὲν ἐξ
'Ιταλίας, μεθ' ὧν τὸν Ἰόνιον διεπεπλεύκει, καὶ τούτοις
10 ὅσοι συνετάσσοντο ἱππεῖς, ἐκ δὲ Παρθυαίων δύο, τῶν
σὺν Κράσῳ πεπολεμηκότων τὰ ὑπόλοιπα, . . . καὶ τι μέ-
ρος ἄλλο τῶν ἐς Αἴγυπτον ἐσβαλόντων μετὰ Γαβινίου,
σύμπαντα ἀνδρῶν Ἰταλῶν ἑνδεκα τέλη καὶ ἱππεῖς ἀμφὶ
τοὺς ἑπτακισχιλίους. σύμμαχοι δ' ἐξ Ἰωνίας τε καὶ 202
15 Μακεδονίας καὶ Πελοποννήσου καὶ Βοιωτίας τοξόται
τε Κρηῖτες καὶ σφενδονῆται Θυράκες καὶ ὅσοι περὶ τὸν
Πόντον βέλεσι χρῶνται, ἱππεῖς τέ τινες Κελτῶν καὶ
ἐκ Γαλατίας ἕτεροι τῆς ἐφ' ἑαυτοὺς Κομμαγηνοὶ τε ὑπ' Ἀν-
τιόχου πεμφθέντες καὶ Κίλικες καὶ Καππαδόκαι καὶ
20 ἐκ τῆς βραχυτέρας Ἀρμενίας τινὲς καὶ Παμφύλιοι καὶ
Πισίδαι. ὧν οὐχ ἅπασιν ἐς μάχας, ἀλλ' ἐς φρούρια 203

6 Πομπηίου om. C 8 μύριοι] in numero recte offendit
Drumann III p. 483 adn. 60 9 μεθ' ὧν Musgr., δι' ὧν Oi
11 undecim legionum ut numerus efficeretur, adiciendum ali-
quid vidit Schw., lacunam significavi post ὑπόλοιπα; Madvig,
Adv. crit. III p. 77 sq., ci.: τὰ ὑπόλοιπα καὶ τέσσαρα, μέρος
ἄλλο etc. vel τ. ὅ. καὶ τέσσαρα ἄλλα τῶν etc., utrumque male

7 δέκα τέλη] cf. Drumann III p. 483 adn. 59, Domaszewski
(v. ad § 126) p. 161 10 sq. δύο] cf. § 66 et adn. ibid.
12 de Gabinianis v. Mommsen, Eph. epigr. 5 (1884) p. 16
13 ἑνδεκα τέλη] cf. Drumann III p. 478, Caes. b. c. 3, 4, 1

49 a. C.

- καὶ ταφρείας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν τοῦ Ἰταλικοῦ
στρατοῦ χρησθαι διενοεῖτο, ἵνα μηδένα τῶν Ἰταλῶν
204 τοῦ πολέμου περισπῶν. καὶ τάδε μὲν ἦν αὐτῷ τὰ
πεξά, νῆες δὲ μακραὶ μὲν ἐντελεῖς τοῖς πληρώμασιν
ἐξακόσiai, καὶ τούτων ἕς ἑκατὸν Ῥωμαίων ἐπιβατῶν, 5
αἱ καὶ μάλιστα πρoύχειν ἐδόκουν, πολὺ δὲ ὀγκάδων
καὶ σκευοφόρων ἄλλο πλῆθος. ναύαρχοί τε πολλοὶ
κατὰ μέρη, καὶ ἐπ' αὐτοῖς Μάρκος Βύβλος.
- 205 ὥς δέ οἱ πάντα ἦν ἔτοιμα, συναγαγὼν ὅσοι τε ἦσαν 50
ἀπὸ τῆς βουλῆς καὶ ἀπὸ τῶν καλουμένων ἱππέων καὶ 10
τὸν στρατὸν ἅπαντα ἕς ἐπήκοον, ἔλεξεν ὧδε· “καὶ
Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐξέλιπον, ὧ ἄνδρες, ὑπὲρ ἐλευθε-
ρίας τοῖς ἐπιούσι πολεμοῦντες, οὐ τὰ οἰκήματα πόλιν,
ἀλλὰ τοὺς ἄνδρας εἶναι νομίζοντες· καὶ τόδε πράξαντες
ὀξέως αὐτὴν ἀνέλαβόν τε καὶ εὐκλεεστέραν ἀπέφηναν· 15
καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρόγονοι Κελτῶν ἐπιόντων ἐξέλι-
πον τὸ ἄστυ, καὶ αὐτὸ ἀνεσώσατο ἐξ Ἀρδεατῶν Κάμιλ-
λος ὀρμώμενος. πάντες τε οἱ εὖ φρονοῦντες τὴν ἐλευ-
206 θερίαν, ὅπη ποτ' ἂν ὦσιν, ἡγοῦνται πατρίδα. ὃ καὶ
ἡμεῖς ἐνθυμούμενοι δεῦρο διεπλεύσαμεν, οὐ τὴν πα- 20

1 καὶ ταφρείας om. V 3 τάδε] τοσάδε ci. Mend.,
inut. 5 haesit Mend., sed intellege cum Schw.: καὶ
τούτων (sc. νεῶν) ἕς ἑκατὸν (sc. νῆες) Ῥωμαίων (ἦσαν) ἐπι-
βατῶν 8 βουβῖνος Oi, Bubius C, Βίβουλος corr. Rutgers,
Var. lect. p. 593 11 ἕς ἐπήκοον <καλέσας> ci. Mend., sed
cf. § 173 17 Ἀρδεατῶν Musgr., ἀρδεάτων Oi, ex ardea C
18 sq. οἱ εὖ φρονοῦντες, τὴν ἐλευθερίαν ὅπη ποτ' ἂν <ἔχ>ωσιν,
ἡγοῦνται πατρίδα ci. Enthoven, Rhein. Mus. 46 (1891) p. 480
19 δ] & ci. Mend., sed respicit ad πάντες τε οἱ εὖ φρονοῦντες etc.

5 ἐξακόσiai] cf. J. Kromayer, Philol. 56 (1897) p. 433 sqq.
13 sq. οὐ τὰ οἰκήματα πόλιν etc.] est locus communis inde ab
Alcaeo (v. fr. 23 ap. Bergk, Poet. lyr. gr. III⁴), cf. Aristid. II
p. 273 ed. Dind.

τριῖδα ἐκλιπόντες, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς παρασκευασόμενοι
 τε καλῶς ἐνθάδε καὶ ἀμυνόμενοι τὸν ἐκ πολλοῦ μὲν
 ἐπιβουλεύοντα αὐτῇ, διὰ δὲ τοὺς δωροδοκοῦντας τὴν
 Ἰταλίαν ἄφνω καταλαβόντα. ὃν ὑμεῖς μὲν ἐψηφίσασθε 207
 εἶναι πολέμιον, ὃ δὲ καὶ νῦν ἡγεμόνας ἐς τὰ ἔθνη τὰ
 ὑμέτερα περιπέμπει καὶ τῇ πόλει τινὰς ἐφίστησι καὶ
 ἑτέροους ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν· τοσῆδε τόλμῃ τὸν δῆμον
 ἀφαιρεῖται τὴν ἡγεμονίαν. καὶ εἰ τὰδε πολεμῶν ἔτι 208
 καὶ δεδιώς καὶ δίκην σὺν θεῷ δώσων ἐξεργάζεται, τί
 10 χρὴ νικήσαντα προσδοκᾶν ἐκλείψειν ὠμότητος ἢ βίας;
 καὶ τὰδε πράττοντι κατὰ τῆς πατρίδος σύνεισιν τινες
 ἑωνημένοι χρημάτων ὧν ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς ὑμετέρας
 Γαλατίας πεπόρισται, δουλεύειν ἀντὶ τῆς πρὸς αὐτὸν
 1 ἐκείνον ἰσονομίας αἰρούμενοι. ἐγὼ δ' οὐκ ἐξέλιπον 209
 οὐδ' ἂν ἐκλίποιμι τὸν μεθ' ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν
 ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ στρατιώτην ἐμαυτὸν ὑμῖν καὶ στρατη-
 γὸν ἐπιδίδωμι καί, εἴ τις ἔστι μοι πολέμων ἐμπειρία
 καὶ τύχῃ ἀηττήτῳ μέχρι νῦν γενομένῳ, καὶ τὰδε μοι
 πάντα τοὺς θεοὺς ἐς τὰ παρόντα συνενεγκεῖν εὐχομαι
 20 καὶ γενέσθαι τῇ πατρίδι κινδυνευούσῃ καθὰ καὶ περι-
 κτωμένη τὴν ἡγεμονίαν αἰῶσις. θαρρεῖν δὲ χρὴ τοῖς 210
 τε θεοῖς καὶ αὐτῷ τῷ λογισμῷ τοῦ πολέμου, καλὴν
 καὶ δικαίαν ἔχοντι φιλοτιμίαν ὑπὲρ πατρὸς πολιτείας,

1 sq. παρασκευασόμενοι τε i et, corr. ex -άμενοι τε, B, παρα-
 σκευασάμενοι τε V 6 ἡμέτερα abC 9 δεδιώς] subaudi ὑπὲρ
 τοῦ μέλλοντος 12 ἡμετέρας O, vulgo 15 οὐδ', Bk., οὐτ' Oi,
 cf. etiam papyrorum auctores, qui has formas sine discrimine
 usurpant 17 μοι om. O 23 ἔχοντος dubitanter ci.
 H. Steph. <τῆς> πατρίου πολ. ci. Mend.

16 ex Sall. Cat. 20, 16 'vel imperatore vel milite me
 utimini' fortasse expressa putavit Mend.

49a. C.

ἐπὶ δὲ τούτῳ, τῷ πλήθει τῆς παρασκευῆς τῷ τε νῦν
 ὄντι ἡμῖν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ τῷ γιγνο-
 μένῳ τε αἰεὶ καὶ προσεσομένῳ μᾶλλον, ἐπειδὴν τῶν ἔρ-
 211 γων ἀψώμεθα. ὅσα γὰρ εἰπεῖν ἐπὶ τὴν ἔω καὶ τὸν
 Εὐξείνιον πόντον ἔθνη, πάντα, ἑλληνικά τε καὶ βάρ-
 βαρα, ἡμῖν σύνεστι· καὶ βασιλεῖς, ὅσοι Ῥωμαίοις ἢ
 ἡμοῖ φίλοι, στρατιὰν καὶ βέλη καὶ ἀγορὰν καὶ τὴν
 ἄλλην παρασκευὴν χορηγοῦσιν. ἴτε οὖν ἐπὶ τὸ ἔργον
 ἀξίως τῆς τε πατρίδος καὶ ὑμῶν αὐτῶν καὶ ἡμοῦ, καὶ
 τῆς Καίσαρος ὑβρεως μνημονεύοντες καὶ ὀξέως ἐς τὰ
 παραγγελλόμενα χωροῦντες.”

212 ὁ μὲν ὧδε εἶπεν, ὁ δὲ στρατὸς ἅπας καὶ ὅσοι ὤ-
 ῆσαν ἀμφ’ αὐτὸν ἀπὸ τῆς βουλῆς, πολὺ καὶ γνωρι-
 μώτατον πλήθος, εὐφρόνουν ὁμοῦ καὶ ἐκέλευον ἄγειν,
 213 ἐφ’ ὃ τι χρήζοι. ὁ δὲ (ἡγεῖτο γὰρ, δυσχεροῦς ἔτι τῆς
 ὥρας οὔσης καὶ τῆς θαλάσσης ἀλιμένου, μετὰ χειμῶνα
 ἐπιπλευσεῖσθαι τὸν Καίσαρα ὑπατόν τε ὄντα τὴν ἀρ-
 χὴν ἐν τοσῷδε διαθήσεσθαι) τοῖς μὲν ναυάρχοις προσ-
 ἐτάττεν ἐπιτηρεῖν τὴν θάλασσαν, τὸν δὲ στρατὸν ἐς
 χειμασίαν ἐπιδιήρει καὶ περιέπεμπεν ἐς τε Θεσσαλίαν καὶ
 Μακεδονίαν.

214 καὶ Πομπήιος μὲν οὕτω τοῦ μέλλοντος ἀμελῶς ἐτε-
 κμαίρετο, ὁ δὲ Καίσαρ, ὥς μοι προεῖρητο, περὶ χειμε-
 ρίους τροπὰς ἐς τὸ Βρεντέσιον ἡπείγετο, νομίζων τῷ
 215 ἀδοκῆτῳ μάλιστα ἐκπλήξειν τοὺς πολεμίους. οὔτε δὲ

1 τούτῳ] τούτοις ci. Mend. 4 <ὥς> εἰπεῖν ci. H. Steph., male; intellege: ὅσα γὰρ εἰπεῖν (sc. ἔστιν) — ἔθνη 13 ex senatorio equestrique ordine C, i. e. ἀπὸ τῆς βουλῆς καὶ ἀπὸ τῶν καλουμένων ἱππέων, fortasse recte, cf. § 205 14 ἄγειν <σφᾶς> ci. Mend., sed cf. ad I § 223 18 ναυάρχοις] ναυλόχοις O 18 sq. προσέτασεν B 23 cum Mend. exspectaveris προεῖρηται, et sic vertit C

ἄγορὰν οὔτε παρασκευὴν οὔτε τὸν στρατὸν τὸν ἑαυ-
 τοῦ πάντα ἡθροισμένον ἐν τῷ Βρεντεσίῳ καταλαβών,
 τοὺς παρόντας ὁμῶς ἐς ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔλεγεν·
 3 "οὔτε τῆς ὥρας τὸ χειμέριον, ὃ ἄνδρες, οἱ περὶ τῶν· 216
 5 μεγίστων ἔμοι συναίρεσθε, οὔθ' ἢ τῶν ἄλλων βραδυ-
 τῆς ἢ ἔνδεια τῆς προεπούσης παρασκευῆς ἐφέξει με τῆς
 ὁρμῆς· ἀντὶ γὰρ πάντων ἡγοῦμαί μοι συνοίσειν τὴν
 ταχυεργίαν. καὶ πρώτους ἡμᾶς, οἱ πρώτοι συνεδρά- 217
 μομεν ἀλλήλοις, ἀξιῶ θεράποντας μὲν ἐνταῦθα καὶ
 10 ὑποζύγια καὶ παρασκευὴν καὶ πάνθ' ὑπολιπέσθαι, ἵνα
 ἡμᾶς αἱ παροῦσαι νῆες ὑποδέξωνται, μόνους δ' εὐθὺς
 ἐμβάντας περᾶν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς διαλάθοιμεν, τῷ
 μὲν χειμῶνι τύχην ἀγαθὴν ἀντιθέντες, τῇ δ' ὀλιγότῃ
 15 ἔστιν ἡμῖν εὐθὺς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν γῆν κρατεῖν,
 ἣν εἰδῶμεν, ὅτι μὴ κρατήσασιν οὐδέν ἐστιν ἴδιον. ἴωμεν 218
 οὖν ἐπὶ θεράποντάς τε καὶ σκευὴ καὶ ἄγορὰν τὴν
 ἐκείνων, ἕως χειμάζουσιν ἐν ὑποστέγοις. ἴωμεν, ἕως
 Πομπήιος ἡγεῖται καὶ μὲ χειμάζειν ἢ περὶ πομπᾶς καὶ
 20 θυσίας ὑπατικὰς εἶναι. εἰδόσι δ' ὑμῖν ἐκφέρω δυνατῶ- 219
 τατον ἐν πολέμοις ἔργον εἶναι τὸ ἀδόκητον· φιλότιμον
 δὲ καὶ πρώτιστον δόξαν ἀπενέγκασθαι τῶν ἐσομένων
 καὶ τοῖς αὐτίκα διωξομένοις ἡμᾶς ἀσφαλῆ τὰ ἐκεῖ
 προετοιμάσαι. ἐγὼ μὲν δὴ καὶ τούνδε τὸν καιρὸν 220
 25 πλεῖν ἂν ἢ λέγειν μᾶλλον ἐβουλόμην, ἵνα με Πομ-
 πήιος ἴδῃ, νομίζων ἔτι τὴν ἀρχὴν ἐν Ῥώμῃ διατί-

12 διαλάθωμεν maluit Mend.

13 ἀντιτιθέντες cum a maluit

Mend., ἀντιτιθέντας Musgr.

14 ἥς] οἷς V

15 ἡμῖν V¹C,

ὑμῖν ceteri ἐπὶ τὴν γῆν ἐπιβαίνουσι & (sic) κρατεῖν, α supra

ἐπιβαίνουσι, γ supra κρατεῖν additis, B ἀποβαίνουσιν ci.

Musgr., et ita vertit C, male 17 σκευὴν α 22 πρώτιστον]

iungendum cum δόξαν ἀπενέγκασθαι

49 a. C.

θεσθαι· τὸ δὲ ὑμέτερον εὐπειθὲς εἰδὼς ὁμῶς ἀναμένω τὴν ἀπόκρισιν”.

- 221 ἀναβοήσαντος δὲ σὺν ὀρμῇ τοῦ στρατοῦ παντὸς 54
 ἄγειν σφᾶς, εὐθὺς ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἤγεν ἀπὸ τοῦ
 βήματος, πέντε πεζῶν τέλη καὶ ἱππέας λογάδας ἑξακο- 5
 σίους. καὶ ἐπ’ ἀγκυρῶν ἀπεσάλευε κλυδωνίου δια-
 ταράσσοντος. χειμέριοι δ’ ἦσαν τροπαί, καὶ τὸ πνεῦμα
 48 a. C. ἄκοντα καὶ ἀσχάλλοντα κατεκώλυε, μέχρι καὶ τὴν πρώ-
 222 τὴν τοῦ ἔτους ἡμέραν ἐν Βρεντεσίῳ διατρεῖψαι. καὶ
 δύο τελεῶν ἄλλων ἐπελθόντων, ὃ δὲ καὶ τάδε προσ- 10
 λαβὼν ἀνήγετο χειμῶνος ἐπὶ ὀλκάδων· αἱ γὰρ ἦσαν αὐτῷ
 νῆες ὀλίγαι μακραί, Σαρδὼ καὶ Σικελίαν ἐφρούρουν.
 223 ὑπὸ δὲ χειμῶνων ἐς τὰ Κεραύνια ὄρη περιαχθεῖς τὰ
 μὲν πλοῖα εὐθὺς ἐς Βρεντέσιον ἐπὶ τὴν ἄλλην στρα-
 τιὰν περιέπεμπε, αὐτὸς δ’ ἦει νυκτὸς ἐπὶ πόλιν Ὀρί- 15
 κὸν διὰ τραχείας ἀτραποῦ καὶ στενῆς, ἐς μέρη πολλὰ
 διασπώμενος ὑπὸ τῆς δυσχωρίας, ὥς εὐεπιχείρητος ἂν,
 224 εἴ τις ἥσθετο, γενέσθαι. περὶ δὲ τὴν ἕω μόλις αὐτῷ
 συνῆει τὸ πλῆθος, καὶ ὁ φρουράρχος ὁ τῆς Ὀρίκου,
 τῶν ἔνδον αὐτῷ προειπόντων οὐ κωλύσειν ἐπιόντα 20
 Ῥωμαίων ὑπατον, τὰς τε κλεῖς παρέδωκε τῷ Καίσαρι
 225 καὶ παρ’ αὐτῷ κατέμεινε τιμῆς ἀξιούμενος. Λουκρή-
 τιος δὲ καὶ Μινούκιος ἐπὶ θάτερα τῆς Ὀρίκου ναυσὶν
 ὀκτωκαίδεκα μακραῖς Πομπηίῳ σῖτον ἐν πλοίοις φυλάσ-
 σοντες τὰ τε πλοῖα κατέδυσαν, ἵνα μὴ ὁ Καίσαρ αὐτὰ 25
 226 λάβοι, καὶ ἐς Λυρράχιον διέφυγον. ἀπὸ δὲ τῆς Ὀρί-

6 ἐπεσάλευε i, sed cf. Plut. Pomp. c. 77: ἐπ’ ἀγκυρῶν πρόσω
 τῆς χώρας ἀποσαλεύων 13 περιαχθεῖς] παραχθεῖς vel παρενε-
 χθεῖς ci. Mend. 15 sq. νόρικον V, const., Ὀρικὸν scr. Bk.
 18 τὴν deleri maluit Mend., at cf. Loesch p. 26 sq. 22 sq. λου-
 κρήτιος O 23 μινούτιος Obd <οἱ> ἐπὶ ci. Mend., sed cf.
 ad I § 172 26 λάβῃ V

κου Καῖσαρ ἐς Ἀπολλωνίαν ἡπείγετο· καὶ τῶν Ἀπολλω-
 νιατῶν αὐτὸν δεχομένων, Σταβέριος ὁ φρούραρχος
 5 ἐξέλιπε τὴν πόλιν. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀλίσας τὸν ἑαυτοῦ 227
 στρατὸν ἀνέμνησεν, ὅτι διὰ τὴν ταχυεργίαν τοῦ τε χει-
 5 μῶνος σὺν τῇ τύχῃ περιγένοιτο καὶ θαλάσσης τοσησδε
 χωρὶς νεῶν κρατήσειαν Ὠρικόν τε καὶ Ἀπολλωνίαν
 ἀμαχεὶ λάβοιεν καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἔχοιεν, καθάπερ
 εἶπεν, ἀγνοοῦντος ἔτι Πομπηίου. “εἰ δὲ καὶ Δυρράχιον”, 228
 ἔφη, “τὸ ταμιεῖον τῆς Πομπηίου παρασκευῆς προλά-
 10 βοιμεν, ἔσται πάντα ἡμῖν, ἃ ἐκείνοις δι’ ὅλου θέρους
 πεπονημένοις”. τοσαῦτα εἰπὼν ἤγε συντόμως ἐπὶ τὸ
 Δυρράχιον αὐτοὺς ὁδὸν μακράν, οὔτε ἡμέρας οὔτε
 νυκτὸς ἀναπαύων. Πομπήιος δὲ προμαθὼν ἀντιπαρ- 229
 ᾠδενεν ἐκ Μακεδονίας, σὺν ἐπείξει καὶ ὅδε πολλῇ,
 15 κόπτων τε τὴν ὕλην, ἣν παρᾠδενεν, ἵνα Καῖσαρι δύσ-
 βατος εἴη, καὶ ποταμῶν γεφύρας διαιρῶν καὶ ἀγορὰν
 τὴν ἐν μέσῳ πᾶσαν ἐμπιπράς, ἐν μεγίστῳ, καθάπερ
 ἦν, καὶ ὅδε τιθέμενος τὴν ἑαυτοῦ παρασκευὴν δια-
 φυλάξει. κονιορτὸν δ’ ἢ πῦρ ἢ καπνὸν εἴ ποτε μακρό- 230
 20 θεν ἴδοιεν αὐτῶν ἐκότεροι, νομίζοντες εἶναι τὰ ἀλλή-
 λων, ἐφιλονίκουν ὥς ἐν ἀγῶνι δρόμου. καὶ οὔτε
 τροφῇ καιρὸν ἐδίδοσαν οὔτε ὕπνῳ· ἔπειξίς δ’ ἦν καὶ
 σπουδὴ καὶ βοαὶ τῶν ἀγόντων αὐτοὺς ὑπὸ λαμπτήρσι,
 καὶ θόρυβος ἐκ τοῦδε πολὺς καὶ φόβος, ὥς τῶν πολε-
 5 μίων αἰεὶ πλησιαζόντων. ὑπὸ δὲ καμάτου τινὲς ἀπερρί-
 πτουν, ἃ ἔφερον, ἢ ἐν φάραγξι διαλαθόντες ὑπελεί-

2 σταμέριος i, Tamerius C 5 τῇ deleri maluit Mend.
 περιγένοιτο Bi 7 ἔχοιεν vertit C, ἔχοι Bi, ἔχει V 9 sq. παρὰ-
 λάβοιμεν a 10 sq. τὰ ἐκείνοις — πεπονημένα cum Musgr.
 maluit Mend., at etiam tradita bona 11 συντόμως ci. Hert-
 lein, Jahrb. f. cl. Philol. 115 (1877) p. 38 coll. § 268, rec. Mend.,
 sed cf. § 192 13 sq. ἀντιπαρᾠδενεν i

48 a. C.

ποντο, τὴν αὐτίκα ἀνάπαισιν τοῦ παρὰ τῶν ἐχθρῶν φόβου διαλλασσόμενοι.

- 231 τοιαῦτα δὲ ἑκατέρων κακοπαθούντων προύλαβεν ὅμως ὁ Πομπήιος τὸ Δυρράχιον καὶ παρ' αὐτὸ ἐστρατοπέδευσεν. ναῦς τε ἐπιπέμψας Ὀρικὸν αὐθις εἶλε καὶ τὴν θάλασσαν ἀκριβεστέrais φρουραῖς ἐφύλασσεν. ὁ δὲ Καῖσαρ τοῦ Πομπηίου τὸν Ἄλωρα ποταμὸν ἐν μέσῳ
- 232 θέμενος ἐστρατοπέδευσε. καὶ τὸν ποταμὸν διαβαίνοντες ἱππομάχουν ἀλλήλοις ἀνὰ μέρη, ἀθρόοις δὲ τοῖς στρατοῖς οὐ συνεπλέκοντο, Πομπήιος μὲν ἔτι γυμνάζων τοὺς νεοστρατεύτους, ὁ δὲ Καῖσαρ τοὺς ἐκ Βρεντεσίου
- 233 περιμένων. νομίσας δ' ἕαρος μὲν αὐτοὺς ἐπὶ ὀγκάδων διαπλέοντας οὐ λήσειν τὰς τοῦ Πομπηίου τριήρεις θαμινὰ ἐς φυλακὴν ἀναπλεύσας, χειμῶνος δ' εἰ παραβάλλοιντο, ναυλοχούντων ἐς νήσους τῶν πολεμίων, λαθεῖν ἂν αὐτοὺς ἴσως ἢ καὶ βιάσασθαι μεγέθει τε
- 234 νεῶν καὶ πνεύματι, μετεπέμπετο κατὰ σπουδὴν. οὐκ ἀναγομένων δ' ἐκείνων αὐτὸς ἔκρινεν ἐπὶ τὴν στρατιὰν διαπλεῦσαι λαθῶν, ὥς οὐ τις αὐτὴν ἄλλου ῥαδίως ἐπαξομένον. καὶ τὸ βούλευμα ἐπικρύψας ἔπεμπε τρεῖς θεράποντας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀπὸ δυώδεκα σταδίων ὄντα, οἳ κελήτιον ὀξὺ καὶ κυβερνήτην τὸν ἄριστον

7 sq. τῷ Πομπήϊῳ — ἀντεστρατοπέδευσε ci. Schw. (cf. Cass. D. 41, 47, 1) vel <οὐ πόρρω> τοῦ Πομπ.—ἐστρ., possis etiam τοῦ Πομπηίου <προσχωροῦντος> vel τοῦ Πομπηίου <τε καὶ ἐαντοῦ> 7 Ἄλωρα] Ἄψον scribi voluit Rutgers, Var. lect. p. 341, aliiqve, velut nuper C. Vitelli, Studi ital. di filol. class. 10 (1902) p. 429, (cf. Caes. b. c. 3, 13, 5; 19, 1, Cass. D. 41, 47, 1, Lucan. 5, 462), sed ut in re incerta cum Mend. non mutavi 12 ἥρος scr. Mend., const. 15 ἐς] περὶ ci. Schw. 19 τινος ἂν αὐτὴν V 21 ἐπὶ τὸν <Ἄψον> ποταμὸν ci. Mend. (cf. Plut. Caes. c. 38, Boiss. ad Cass. D. 41, 45, 2), sed 'e flumine' Val. Max. 9, 8, 2, πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ Plut. apophth. C. Caes. 9 δυώδεκα] duo C. Multo maiorem numerum latere vidit Mend. 22 κελλήτιον B

ὥς δὴ τινι πεμπομένῳ πρὸς Καίσαρος ἔμελλον ἐτοιμά-
 7 σειν. αὐτὸς δ' ἀπὸ διαλτῆς ὑπεχώρησε μὲν ὥς κάμνων 235
 τῷ σώματι, τοὺς φίλους ἔτι ἐστιᾶσθαι κελεύσας, ἐπι-
 θέμενος δ' ἐσθῆτα ἰδιώτου καὶ ὀχήματος εὐθύς ἐπιβάς
 5 ἐξήλασεν ἐπὶ τὴν ναῦν ὥς ὅδε ὢν ὁ πρὸς τοῦ Καί-
 σαρος ἀπεσταλμένος· τὰ τε λοιπὰ διὰ τῶν θεραπόντων
 προσέτασεν, ἐγκεκαλυμμένος τε καὶ ἐν νυκτὶ μάλιστα
 ἀγνοούμενος. χειμερίου δὲ τοῦ πνεύματος ὄντος θαρ- 236
 ρεῖν ἐκέλευον οἱ θεράποντες τὸν κυβερνήτην ὥς τῷδε
 0 μάλιστα λησόμενοι τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας. τὸν
 μὲν δὴ ποταμὸν ὁ κυβερνήτης εἰρεσίᾳ βιαζόμενος ἔπλει·
 ὥς δ' ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς ἀφίκετο καὶ ἡ θάλασσα σὺν
 κλυδωνίῳ καὶ πνεύματι τὸ ῥεῦμα ἀνέκοπτεν, ὃ μὲν
 ἐπισπερχόντων αὐτὸν τῶν θεραπόντων ἐβιάζετο καὶ
 5 ὥς ἐς οὐδὲν προκόπτων ἀπέκαμνε καὶ ἀπεγίνωσκεν,
 ὁ δὲ Καῖσαρ ἀποκαλυψάμενος ἐνεβόησεν αὐτῷ· “θαρ-
 ρῶν ἴθι πρὸς τὸν κλύδωνα· Καίσαρα φέρεις καὶ τὴν
 Καίσαρος τύχην”. ἐκπλαγέντων δὲ τῶν ἑρετῶν καὶ τοῦ 237
 κυβερνήτου προθυμίᾳ τε πᾶσιν ἐνέπιπτε καὶ ἡ ναῦς
 0 ὑπὸ βίας ἐξέπιπτε τοῦ ποταμοῦ. τὸ πνεῦμα δ' αὐτὴν
 καὶ τὸ κῦμα μετέωρον ἐς τὰς ὄχθας διερρίπτει, μέχρι
 πλησιαζούσης ἡμέρας οἱ μὲν ἐδεδοίκεσαν ὥς ἐν φωτὶ
 κατάδηλοι τοῖς πολεμίσις ἐσόμενοι, ὁ δὲ Καῖσαρ, τῷ

4 ἐπιβάς εὐθύς ci. Mend. 9 ὥς ἐν τῷδε a 11 κατέ-
 πλει, quod coniecerat Mend., ipse refutavit coll. Zos. 3, 15
 12 ἀφίκοντο maluit Mend. 13 καὶ πνεύματι, πν in ras. (ex
 q nimirum), V, καὶ ρεύματι b, καὶ ταραχῇ ad 14 θερα-
 πόντων] πολεμίων iC 15 ὥς] ὃς V; fortasse aliquid inter-
 cidisse ci. Mend., ἐβιάζετο certe intellegendum: ‘superare
 conatus est’ ἐς del. Nauck, inut. ἀπεγίνωσκεν] ac despe-
 rans tandem clauum e manibus abiicit C, sine dubio non ex
 exemplari suo 16 ἀνεβόησεν Vi 16 sq. θαρρεῖ, ὢν supra
 εἰ, V 19 τε om. i

-48 a. C.

- δαιμονίῳ χαλεψάμενος ὥς φθονεῖν, ἐφῆκε τὴν ναῦν
 238 ἐπανιέναι. ἥ μὲν δὴ πνεύματι ταχεῖ τὸν ποταμὸν
 ἀνέπλει, Καίσαρα δ' οἱ μὲν ἐθαύμαζον τῆς εὐτολμίας,
 οἱ δ' ἐπεμέμφοντο ὥς στρατιώτῃ πρόπον ἔργον εἰργα-
 239 σμένον, οὐ στρατηγῷ. ὃ δ' οὐκέτι λήσεσθαι προσ-
 δοκῶν Ποστούμιον ἀνθ' ἑαυτοῦ προσέταξε διαπλεῦσαι
 τε καὶ φράσαι Γαβινίῳ τὸν στρατὸν εὐθύς ἄγειν διὰ
 θαλάσσης· ἂν δ' ἀπειθῇ, ταῦτα προστάσσειν Ἀντωνίῳ
 240 καὶ τρίτῳ μετὰ τὸν Ἀντώνιον Καληνῷ. εἰ δ' οἱ τρεῖς
 ἀποκνοῖεν, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν στρατὸν αὐτὸν ἐγγρά-
 πτο ἄλλη, τὸν βουλόμενον αὐτῶν ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπεσθαι
 τῷ Ποστούμῳ καὶ καταλρεῖν ἀναχθέντας ἐς χωρίον,
 ἐς ὃ τι ὁ ἄνεμος ἐκφέρῃ, μηδὲν τῶν νεῶν φειδομέ-
 νους· οὐ γὰρ νεῶν χρῆζειν Καίσαρα, ἀλλὰ ἀνδρῶν.
 241 οὕτω μὲν ἀντὶ λογισμῶν ὁ Καῖσαρ ἐπεποίθει τῇ τύχῃ.
 τάδε οὖν ὁ Πομπήιος προλαβεῖν ἐπειγόμενος ἐς μάχην
 διεσκευασμένος ἐπήει. καὶ δύο αὐτοῦ στρατιωτῶν ἐν
 μέσῳ τὸν ποταμὸν ἐρευνωμένων, ἧ μάλιστα εἶη διαβατός,
 τῶν τις Καίσαρος εἰς ἐπιδραμῶν τοὺς δύο ἀνείλε. καὶ ὁ
 Πομπήιος ἀνέξεν, οὐκ αἷσιον τὸ συμβὰν ἡγούμενος.
 αἰτίαν δ' εἶχε παρὰ πᾶσι καιρὸν ἄριστον ἐκλιπεῖν.
 242 Ποστούμιον δὲ διαπλεύσαντος ἐς τὸ Βρεντέσιον, ὁ
 μὲν Γαβίνιος οὐχ ὑποστάς τὸ πρόσταγμα ἦγε τοὺς βου-
 λομένους διὰ τῆς Ἰλλυρίδος, οὐδαμοῦ διαναπαύων· καὶ
 ἀνηρέθησαν ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν σχεδὸν ἅπαντες, καὶ
 243 ὁ Καῖσαρ ἠνεγκεν ὑπ' ἀσχολίας. ὁ δ' Ἀντώνιος τοὺς
 ἐτέρους ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβήσας Ἀπολλωνίαν μὲν παρ-

8 τὰυτό ci. Mend., haec ipsa C, sed ταῦτα potest ferri
 11 ἐπὶ τὰς ναῦς susp. Mend., sed cf. § 243 17 sq. τὸν ἐν
 μέσῳ ποταμὸν ci. Mend., bene 19 ἐπιδραμῶν εἰς ci. Nauck,
 sine causa idonea 22 ποστομίον h. l. B

ἐπλευσεν, ἰστίοις μεστοῖς ἐπιπνέοντος ἀνέμου· χαλάσαντος
 δὲ τοῦ πνεύματος περὶ μεσημβρίαν εἴκοσι τοῦ Πομ-
 πηίου νῆες, ἐπ' ἔρευναν τῆς θαλάσσης ἀναχθεῖσαι, καθ-
 ορῶσι τοὺς πολεμίους καὶ ἐδίωκον. τοῖς δὲ ὥς ἐν 244
 γαλήνῃ δέος ἦν πολὺ, μὴ σφᾶς ἀνατρήσειαν ἢ καταδύ-
 σαιαν αἱ μακρὰι τοῖς ἐμβόλοις· καὶ τὰ εἰκότα παρεσκευά-
 ζοντο, σφενδόναι τε ἠφίεντο ἤδη καὶ βέλη. καὶ ὁ 245
 ἄνεμος ἄφνω μείζων ἢ πρότερον ἐπέρραξεν. αἱ μὲν
 δὴ μεγάλοις αὖθις ἰστίοις ἐξ ἀέλπτου τὸ πνεῦμα ἐδέ-
 χοντο καὶ διέπλεον ἀδεῶς· αἱ δ' ἀπελείποντο, ῥοθίῳ
 καὶ πνεύματι καὶ θαλάσῃ κοίλῃ κακοπαθοῦσαι. καὶ
 μόλις ἐς ἀλίμενα καὶ πετρῶδη διερρίφησαν, δύο τινὰς
 ἐς τέλμα τῶν Καίσαρος κατενεχθείσας ἐλοῦσαι. Ἀντώ-
 νιος δὲ ταῖς λοιπαῖς ἐς τὸ καλούμενον Νυμφαῖον κατήχθη.
 καὶ τῷ Καίσαρι σύμπας ὁ στρατὸς ἤδη παρῆν, παρῆν 246
 δὲ καὶ Πομπηίῳ. καὶ ἀντεστρατοπέδευον ἀλλήλοις ἐπὶ
 λόφων ἐν φρουρίοις πολλοῖς, πείραί τε ἦσαν περὶ ἕκα-
 στον φρούριον πυκναὶ περιταφρευόντων καὶ περιτει-
 χιζόντων ἀλλήλους καὶ γιγνομένων ὁμοῦ καὶ ποιούν-
 των ἐν ἀπόροις. ἐν δὲ ταῖσδε ταῖς πείραις περὶ τι 247
 φρούριον ἡττωμένου τοῦ Καίσαρος στρατοῦ λοχαγός,
 ᾧ Σκευᾶς ὄνομα ἦν, πολλὰ καὶ λαμπρὰ δρῶν ἐς τὸν

1 μεστοῖς om. Did., Bk., Mend., errore, ut videtur
 ἐμπνέοντος, de quo etiam Mend. cogitaverat, ci. Cob. p. 230
 3 ἔρευναν (sic) B 10 ἀπελείποντο Oi, corr. Mend. 12 μόλις
 ante δύο τινὰς poni maluit Schw., bene, ni forte cum Mend. τέλος
 scribendum aut aliquid intercidisse putamus 12 sq. 'durum
 hyperbaton' (Mend.) 14 Νύμφαιον maluit Mend.
 19 sq. ποιούντων] haesit Mend., sed cf. Dem. de cor. § 136: ὥς
 ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν (Bitschofsky p. 445)

§ 246—260 de ordine rerum cf. C. Vitelli (v. ad § 231)
 p. 429 22 et p. 196, 11 de Scaeva et Minucio cf. Drumann III
 p. 495 adn. 24

48 a. C.

- ὀφθαλμὸν ἐτρώθη βέλει καὶ προπηδήσας κατέσεισεν
 248 ὥς εἰπεῖν τι βουλόμενος. σιωπῆς δ' αὐτῷ γενομένης,
 Πομπηίου λοχαγὸν ἐπὶ ἀνδρείᾳ γινώριμον ἐκάλει· "σῶζε
 τὸν ὅμοιον σεαυτῷ, σῶζε τὸν φίλον καὶ πέμπε μοι
 τοὺς χειραγωγήσοντας, ἐπεὶ τέτρωμαι". προσδραμόν-
 των δ' ὥς αὐτομολοῦντι δύο ἀνδρῶν, τὸν μὲν ἔφθασε
 249 κτείνας, τοῦ δὲ τὸν ὦμον ἀπέκοψε. καὶ ὁ μὲν τάδε
 ἔπρασεν ἀποριγνώσκων ἑαυτοῦ καὶ τοῦ φρουρίου· τοῖς
 δ' ἄλλοις αἰδῶς ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι καὶ ὀρμῇ προσ-
 ἐπιπτε, καὶ τὸ φρούριον περιεσώθη, πολλὰ καὶ τοῦ
 φρουράρχου Μινουκίου παθόντος, ᾧ γέ φασι τὴν μὲν
 ἀσπίδα ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν ἀναδέξασθαι βέλη, τὸ δὲ
 σῶμα ἕξ τραύματα καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ὁμοίως ἐκκο-
 250 πῆναι. τούτους μὲν δὴ Καῖσαρ ἀριστελοῖς πολλοῖς
 ἐτίμησεν, αὐτὸς δ', ἐκ Δυρραχίου τινὸς αὐτῷ πρᾶσσο-
 μένης προδοσίας, ἦκε μὲν, ὥς συνέκειτο, νυκτὸς σὺν
 ὀλβίοις ἐπὶ πύλας καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ...
 251 τοῦ δ' αὐτοῦ χιμῶνος ἄλλην στρατιὰν ἐκ Συρίας
 ἤγε Πομπηίῳ <Σκιπίων> ὁ κηδεστής· καὶ αὐτῷ Γάιος
 Καλονίσιος περὶ Μακεδονίαν συμβαλὼν ἠτιᾶτο, καὶ
 τέλος ἐν αὐτοῦ κατεκόπη χωρὶς ὀκτακοσίων ἀνδρῶν.
 252 Καῖσαρι μὲν δὴ οὐδὲν ἦν ἐκ θαλάσσης διὰ Πομ-
 πῆιον ναυκρατοῦντα· ἐλλίμαινεν οὖν ὁ στρατὸς αὐτῷ

1 ἐτρώθει (sic) B 3 ἀνδρείᾳ b d, prob. Mend. 9 sq. προσ-
 έπεσε cum i scr. Mend. 17 lacunam significavit Schw., cf.
 Cass. D. 41, 50, 3 19 <Σκιπίων> addidi cum Zerdik p. 77,
 cf. § 316 Γάιος Καλονίσιος] error aut Appiani aut librarii
 sec. Borghesi V p. 149: L. Cassius Longinus aut C. Calvinus
 (immo Cn. Domitius Calvinus, cf. Caes. b. c. 3, 36, Lucium vocat
 Plut. Pomp. c. 69) nominandus erat 23 ἐλλίμαινεν post Musgr.
 Schw. ex C, qui: fame premebatur, ἐδείμαινεν Oi

καὶ τὴν πόαν ἡρτοποιοῦν, αὐτόμολοί τε Πομπηίῳ τοι-
 ούσδε ἄρτους προσήνεγκαν ὥς εὐφρανοῦντες ἰδόντα·
 ὃ δὲ οὐχ ἤσθη, ἀλλ' εἶπεν· "οἷοις θηρίοις μαχόμεθα".
 ὁ μὲν δὴ Καῖσαρ ὑπ' ἀνάγκης τὸν στρατὸν ἅπαντα 253
 συνῆγεν ὥς καὶ ἄκοντα Πομπήιον βιασόμενος ἐς μά-
 χην· ὃ δὲ αὐτοῦ τὰ πολλὰ τῶν φρουρίων ἐκ τοῦδε
 κεκενωμένα προσλαβὼν ἡσύχαζε. καὶ τῷδε μάλιστα 254
 ἀνισθίς ὁ Καῖσαρ ἐπετόλμησεν ἔργῳ δυσχερεῖ τε καὶ
 παραλόγῳ, πάντα Πομπηίου τὰ στρατόπεδα ἐνὶ τείχει
 0 περιλαβὼν ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν ἀποτειχίσαι, ὥς
 μεγάλην, εἰ καὶ διαμάρτοι, δόξαν οἰσόμενος ἐπὶ τῷ
 τολήματι· στάδιοι γὰρ ἦσαν διακόσιοι καὶ χίλιοι. καὶ 255
 ὃ μὲν ἐνεχείρει τοσῶδε ἔργῳ, Πομπήιος δ' αὐτὸν ἀν-
 απειτάφρενε καὶ ἀντωκοδόμει· καὶ μάταια τὰ ἔργα
 5 ἀλλήλοισ ἐποιοῦν. γίνεται δ' αὐτοῖς ἄγῶν εἷς μέγας, 256
 ἐν ᾧ Πομπήιος τρέπεται τε τοὺς Καίσαρος πᾶν λαμ-
 πρῶς καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐδίωκε φεύγοντας ση-
 μεῖα τε πολλὰ εἶλεν αὐτῶν, καὶ τὸν αἰετόν, ὃ δὴ
 9 κυριώτατόν ἐστι Ῥωμαίοις, μόλις ἔφθασεν ὁ φέρων
 2 ὑπὲρ τὸ χαράκωμα τοῖς ἔνδον ῥῖψαι. γενομένης δὲ 257
 τῆς τροπῆς λαμπρᾶς ὁ Καῖσαρ ἐτέρωθεν ἤγεν ἄλλον

1 καὶ τὴν] καί τινα ci. Mend., ut Plut. Caes. c. 39 ἀλλὰ ῥίζαν
 τινὰ κόπτοντες (cf. etiam Caes. b. c. 3, 48, 1), sed vix recte
 3 'οἷοις temptare noli' (Mend.) 7 προλαβὼν i 11 ἐπὶ <γε>
 ci. Mend., cf. Hannib. c. 3 μεγάλην αὐτῷ δόξαν — τό γε ἐγγεί-
 ρημα οἶσιν 12 διακόσιοι καὶ χίλιοι] εἴκοσι καὶ ἑκατόν ci.
 Schw., quo tamen numero Pompei vallum expressit. XVII milia
 passuum, i. e. stadia 136, habet Caes. b. c. 3, 63, 4, ubi vide,
 quae Hofmann adnotavit, XVI milia pass., i. e. stadia 128,
 Flor. 2, 13, 39 14 ἀπωκοδόμει b 18 αἰετόν Oī, αἰετόν
 scr. Bk. et Mend., codices fluctuant inter utramque formam,
 cf. Crönert, Memoria p. 106 19 praecipuum Romanis signum C,
 unde σημεῖον addi maluit Mend., sed facile subauditur ex ση-
 μεῖα (v. 17 sq.) 21 ἐπῆγεν ci. Mend.

48 a. C.

στρατόν, οὔτω δὴ τι καὶ τοῦτον περίφοβον, ὡς Πομπήιον μακρόθεν ἐπιφανέντος μήτε στήναι περὶ τὰς πύλας ὄντας ἤδη μήτε ἐσελθεῖν ἐν κόσμῳ μήτε πεισθῆναι τοῖς προστάγμασιν, ἀλλὰ φεύγειν ἕκαστον, ὅπῃ τύχοιεν, ἀμεταστρεπτὶ χωρὶς αἰδοῦς καὶ παραγγέλλματος
 258 καὶ λογισμοῦ. Καίσαρος δ' αὐτοὺς περιθέοντός τε καὶ σὺν ὀνειδίει μακρὰν ἔτι τὸν Πομπήιον ὄντα ἐπιδεικνύοντος, καὶ ἐφορῶντος τὰ σημεῖα ἀπερρίπτουν καὶ ἔφευγον, οἱ δὲ μόλις ὑπ' αἰδοῦς κατέκλυπτον ἐς τὴν γῆν ἄπρακτοι· τοσοῦτος αὐτοῖς τάραχος ἐνεπεπτώκει. εἷς δὲ καὶ στρέψας τὸ σημεῖον ἀνέτεινε τὸν οὐρίαχον ἐς τὸν
 259 αὐτοκράτορα. καὶ τόνδε μὲν οἱ Καίσαρος ὑπασπισταὶ κατέκοπτον, οἱ δ' ἐσελθόντες οὐδ' ἐπὶ τὰς φυλακὰς ἀπήντων, ἀλλὰ μεθειμένα πάντα ἦν καὶ τὸ χαράκωμα ἀφύλακτον, ὥστε αὐτὸ δοκεῖ συνεσπεσὼν ἂν τότε ὁ Πομπήιος ἐλεῖν κατὰ κράτος καὶ τὸν πόλεμον ἐνὶ τῷδε ἔργῳ πάντα ἐξεργάσασθαι, εἰ μὴ Λαβιηνὸς αὐτόν, θεοῦ παράγοντος, ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἔπειθε τραπῆναι· καὶ αὐτὸς ἅμα ὠκνησεν, ἢ τὴν ἀφυλαξίαν τοῦ χαράκωματος ὡς ἐνέδραν ὑφορώμενος ἢ ὡς ἤδη κεκριμένου τοῦ
 260 πολέμου καταφρονήσας. ἐπὶ δὲ τοὺς ἔξω τραπεῖς ἐτέρους τε ἔκτεινε πολλοὺς καὶ σημεῖα τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔλαβεν ἐν ταῖς δύο μάχαις ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν καὶ

4 ὅποι cum V scr. Mend., ὅπῃ ceteri, utrumque bonum, cf. ad § 152 5 aut καὶ solum aut καὶ παραγγέλλματος delendum esse ci. Mend.; Kratt p. 61 verba tradita ut ἐν διὰ δυοῖν defendebat 8 καὶ ἐφορῶντος] καὶ ἐφορῶντος ci. Musgr., idem Roscher, Jahrb. f. cl. Philol. 119 (1879) p. 592, quod iure reprobavit Mend. ibid. p. 821; intellege: 'vel (Caesaris) sub oculis signa abiecerunt', cf. § 264. 304 etc. 11 οὐρίαχον editio Tolliana, οὐραχον Oi 22 sq. τῆς ἡμέρας ἐκείνης post δύο transponi voluit Mend., coll. Caes. b. c. 3, 71, 1 'duobus his unius diei proeliis', sed verba tradita idem significant

δεύτερον τόνδε καιρὸν ἐντελοῦς ἔργου μεθῆκεν. ὃ καὶ τὸν Καίσαρά φασιν εἰπεῖν, ὅτι σήμερον ἂν ὁ πόλεμος ἐξείργαστο τοῖς πολεμίοις, εἰ τὸν νικᾶν ἐπιστάμενον εἴχον.

ὁ δὲ Πομπήιος τὴν τε νίκην ὑπερεπαίρων ἐπέστελλε 261 βασιλεῦσι καὶ πόλεσι πάσαις καὶ τὸν στρατὸν αὐτίκα τὸν Καίσαρος ἤλπιζε πρὸς ἑαυτὸν μεταβαλεῖσθαι, λιμῶ τε πεπιεσμένον καὶ ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγμένον, μάλιστα δὲ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ, τὸ σφέτερον ἀμάρτημα φοβουμένους. οἱ δέ, θεοῦ σφᾶς ἐπὶ μετάνοιαν 262 ἄγοντος, τὸ ἀμάρτημα ἡδοῦντο καὶ τοῦ Καίσαρος αὐτοῖς ἐπιμεμφομένον τε πρῶως καὶ συγγνώμην διδόντος ἔτι μᾶλλον ἡρεθίζοντο καθ' ἑαυτῶν καὶ ἐκ παραδόξου μεταβολῆς ἐκέλευον τῷ πατρὶν νόμῳ διακληρώσαντα 263 αὐτοὺς τὸ δέκατον μέρος ἀναιρεῖν. οὐ πειθομένου δὲ τοῦ Καίσαρος μᾶλλον ἡδοῦντο καὶ συνεγλίνωσκον αὐτὸν οὐκ ἄξιως ὑπὸ σφῶν ἡδικῆσθαι καὶ τοὺς φέροντας τὰ σημεῖα κτείνειν ἐπεβόων, ὥς οὐκ ἂν αὐτοὶ ποτε 264 φυγόντες, εἰ μὴ τὰ σημεῖα προαπεστράφη. ὥς δὲ ὁ Καῖσαρ οὐδὲ τοῦτ' ἀνασχόμενος ὀλίγους μόλις ἐκόλασεν, αὐτίκα πᾶσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν μετριοπάθειαν ὁρμη-
τοσήδε ἐνέπιπτεν, ὥς εὐθύς αὐτὸν ἄγειν ἄξιοῦν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ ἐνέκειντο σφόδρα προθύμως, παρακαλοῦντές τε καὶ ὑπισχνούμενοι διορθώσεσθαι τὸ ἀμάρ-
τημα νίκη καλῇ· κατὰ τε σφᾶς ἐπιστρεφόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἰλαδὸν κατὰ μέρη συνώμνυντο, ἐφορῶντος

9 αὐτοῦ] αὐτῶν expectavit Mend. 15 αὐτοὺς libri, correxī cum Mend. ἀναιρεῖν Bi, ἀνελεῖν cum V ser. Mend., sed V¹ quoque in mg. γρ. ἀναιρεῖν 19 προανεστράφη a 22 ἐνέπεσεν maluit Mend., sed cf. praef. et ad I § 285 αὐτὸν] αὐτοὺς maluit Mend., cf. ad I § 223 26 εἰλαδὸν i

48 a. C.

- αὐτοῦ Καίσαρος, μὴ ἐπανήξιν ἐκ τῆς μάχης, εἰ μὴ
 265 κρατοῖεν. ὅθεν αὐτὸν οἱ μὲν φίλοι παρεκάλουν ἀπο-
 χρήσασθαι τοιαῦδε μετανόια καὶ προθυμία στρατοῦ· ὁ
 δ' ἐς μὲν τὸ πλῆθος εἶπεν, ὅτι μετὰ βελτιόνων καιρῶν
 αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἄξει, καὶ μεμνησθαι τῆσδε
 τῆς προθυμίας διεκελεύσατο, τοὺς δὲ φίλους ἀνεδί-
 δασκεν, ὅτι χρηὴ καὶ τῶνδε προεξελεῖν τὸν φόβον τῆς
 ἥττης πολὺν αὐτοῖς ἐγγενόμενον καὶ τῶν πολεμίων
 266 τὸ φρόνημα ἀκμάζον προκαθελεῖν. ὡμολόγει τε μετα-
 γιννώσκειν πρὸς Δυρραχίῳ στρατοπεδεύσας, ἔνθα ἔστιν
 ἡ παρασκευὴ πᾶσα Πομπηίῳ, δέον ἀποσπᾶν αὐτὸν ἐτέ-
 ρωθι ἐς ὁμοίας ἀπορίας.
 267 καὶ τάδε εἰπὼν ἐς Ἀπολλωνίαν εὐθύς μετήει καὶ
 ἀπ' αὐτῆς ἐς Θεσσαλίαν νυκτὸς ὑπεχώρει λανθάνων·
 Γόμφους τε πόλιν μικρὰν οὐ δεχομένην αὐτὸν ἐξεῖλεν
 268 ὑπὸ ὀργῆς καὶ ἐπέτρεψε τῷ στρατῷ διαρπάσαι. οἱ δ'
 ὥς ἐκ λιμοῦ πάντων ἐνεπίμπλαντο ἀθρόως καὶ ἐμεθύ-
 σκοντο ἀπρεπῶς, καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ Γερμανοὶ γε-
 λιοτάτοι κατὰ τὴν μέθην ἦσαν, ὥστε δοκεῖ καὶ τότε
 ἂν ὁ Πομπήιος ἐπελθὼν ἐργάσασθαι τι λαμπρόν, εἰ
 μὴ διώκειν ὅλως ὑπερείδεν ἐκ καταφρονησεως, μέχρι
 Καῖσαρ ἐπὶ τὰ συντόνως ἡμέραις ὀδεύσας ἐστρατοπέδευσε
 269 περὶ Φάρσαλον. λέγεται δ' ἐν τοῖς Γόμποις γενέσθαι
 παθήματα γενναῖα καὶ νεκροὺς τῶν ἐπιφανῶν γερόν-

1 αὐτοῦ] τοῦ cum VC scr. Mend., sed premitur sententia
 etiam § 304 7 sq. <ἐκ> τῆς ἥττης ci. Mend. 11 περισπᾶν
 ci. Mend. ex Plut. Caes. c. 39 ὅτι — ἑάσας (ἐξὸν maluit Mend.)
 ἐκεῖ περισπᾶσαι τὸν πόλεμον ἐνταῦθα καθέξοιτο πρὸς θαλάττη
 11 sq. ἐτέρωθι] ἐτέρωσε ci. Mend., sed cf. ἐκεῖ apud Plut. l. c.
 17 ἐνεπίμπλαντο i 19 καὶ pro κατὰ V 22 ἡμέρας a
 24 τῶν] τινῶν vel etiam ἐπιφανεστάτων ci. Mend.; neutro mihi
 videtur opus

των ἐν ἰατρείῳ φανῆναι, κυλίκων αὐτοῖς παρακειμένων ἀτρώτοις, εἴκοσι μὲν ὥς ἐκ μέθης κατακεκλιμένους ἐπὶ τὸ ἔδαφος, ἓνα δ' ἐπὶ θρόνου παρακαθεζόμενον οἷα ἰατρὸν, ὃς τὸ φάρμακον αὐτοῖς ἄρα παρέσχε.

5 Πομπήιος δ' ἐπὶ τῇ Καίσαρος ἀναξεύξει βουλὴν 270
 προτιθεί. καὶ Ἀφρανίῳ μὲν ἐδόκει τὸ ναυτικόν, ᾧ δὴ καὶ πολὺ προὔχεν, ἐπιπέμπειν Καίσαρι καὶ ἐνοχλεῖν θαλασσοκρατοῦντας ἀλωμένῳ καὶ ἀποροῦντι, τὸ δὲ πεζὸν αὐτὸν Πομπήιον ἄγειν κατὰ σπουδὴν ἐς τὴν
 0 Ἰταλίαν εὖνουν τε πρὸς αὐτὸν οὔσαν καὶ πολεμίων ἔρημον, κρατυνάμενον δ' αὐτὴν τε καὶ Γαλατίαν καὶ Ἰβηρίαν ἐξ οἰκείας καὶ ἡγεμονίδος γῆς αὐθις ἐπιχειρεῖν Καίσαρι. ὃ δὲ καὶ ταῦτα ἄριστα ἂν οἱ γενόμενα 271
 παριδὼν ἐπέιθετο τοῖς λέγουσιν ἀντίκα τὸν Καίσαρος στρατὸν μεταθήσεσθαι πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, ἣ οὐ πολὺ σφίσιν ἔσεσθαι τὸ ἔτι λοιπὸν ἐπὶ τῇ κατὰ
 Δυρράχιον γενομένη νίκη· τὸ δ' ἐναντίον αἰσχιστον εἶναι, καταλιπεῖν φεύγοντα Καίσαρα καὶ τοῖς ἡττηθεῖσιν ὁμοίως τὸν νικῶντα φεύγειν. ὃ μὲν δὴ τοῖσδε 272
 0 προσθέμενος αἰδοῖ μάλιστα τῶν ἐφ' ἑθνῶν ἐς αὐτὸν ἀφορώντων καὶ φειδοῖ Λευκίου Σκιπίωνος, μή τι περὶ Μακεδονίαν ὦν ἔτι πάθοι, μάλιστα δ' ἐς ἀγῶνα χρήσασθαι θαρροῦντι τῷ στρατῷ διανοούμενος ἐπῆλθε

2 in ἀτρώτοις offendit Musgr., ὡς ἀρρώστοις ci. Herw. p. 66, qui idem ὡς ἐς μέθην spuria aut depravata ex ὡς ἐς θεραπείαν iudicavit, quae omnia falsa esse iam vidit Schenk p. 179 ἐκ μέθης scripsi, ut vertit C, ἐς μέθην Oi, vulgo κατακεκλιμένοις i 7 προεῖχεν scr. Nauck et Mend., ille tamen postea προὔχεν vindicavit, Mélanges gréco-rom. 5 p. 174; προεῖχον maluit Mend. cum Gel. 8 ἀλωμένῳ V 14 ἐπύθετο V aut ἦ ante ἀντίκα aut v. 16 γε (post οὐ πολὺ?) desideravit Mend. 20 μάλιστα om. C, fort. recte, μὲν ci. Mend.

48 a. C.

καὶ ἀντεστρατοπέδευσε τῷ Καίσαρι περὶ Φάρσαλον,
καὶ τριάκοντα σταδίου ἀλλήλων ἀπείχον.

- 273 ἀγορὰ δὲ Πομπηίῳ μὲν ἦν πανταχόθεν· οὕτω γὰρ
αὐτῷ προδιώκηντο καὶ ὁδοὶ καὶ λιμένες καὶ φρουρία,
ὥς ἔκ τε γῆς αἰεὶ φέρεσθαι καὶ διὰ θαλάσσης πάντα
ἄνεμον αὐτῷ φέρειν· Καῖσαρ δὲ μόνον εἶχεν, ὃ τι μό-
274 λισ εὗροι καὶ λάβοι κακοπαθῶν. καὶ οὐδ' ὥς αὐτὸν
ἀπέλειπεν οὐδεὶς, ἀλλὰ σπουδῇ δαιμονίῳ συννεχθῆναι
τοῖς πολεμίοις ὠρέγοντο καὶ ἡγοῦντο πολέμῳ μὲν εἶναι
παρὰ πολὺ ἀμείνους νεοστρατεύτων ἔτι ὄντων δέκα
ἔτεσιν ἡσκημένοι, εἰς δὲ ταφρείας ἢ περιτειχίσεις ἢ σιτο-
λογίας ἐπιπόνους ἀσθενέστεροι διὰ γῆρας· ὅλως τε
κάμνουσιν αὐτοῖς ἐδόκει δοῶν τι . . . μετ' ἀργίας ἢ
275 λιμῷ διαφθαρῆναι. ὣν ὁ Πομπήιος αἰσθανόμενος ἐπικίν-
δυνον μὲν ἡγεῖτο γεγυμνασμένοις καὶ ἀπογινώσκου-
σιν αὐτῶν ἀνδράσι καὶ τύχῃ Καίσαρος λαμπρᾷ περὶ
τῶν ὅλων συννεχθῆναι δι' ἐνὸς ἔργου, δυνατώτερον
δὲ καὶ ἀκινδυνότερον ἐκτροῦσαι ταῖς ἀπορίαις αὐτοῦς
οὔτε γῆς εὐπόρου κρατοῦντας οὔτε θαλάσση χρωμένους
276 οὔτε ναῦς ἐς φυγὴν ταχεῖαν ἔχοντας. ὁ μὲν δὴ κρα-
τίστῳ λογισμῷ τρίβειν τὸν πόλεμον ἐγνώκει, καὶ ἐς
λοιμὸν ἐκ λιμοῦ τοὺς πολεμίους περιφέρειν· πολὺ δ'
ἄμφ' αὐτὸν πλῆθος ἀνδρῶν ἀπὸ τε τῆς βουλῆς ὁμο-

5 αἰεὶ om. V 6 ἄνεμον et φέρειν del. Nauck, sed iungo πάντα cum ἄνεμον 8 ἀπέλειπεν B 13 sq. δοῶν τι μετ' ἀργίας ἢ λιμῷ (ἢ μετὰ λιμοῦ B) διαφθαρῆναι Oī; Schw. proposuit aut δοῶν τι <μετ' ἀνδρίας> ἢ μετ' ἀργίας λιμῷ διαφθ., quod rec. Did., aut δοῶν τι ἢ μετ' ἀργίας λιμῷ διαφθ., quod tenuit Mend., hic ipse tamen proponens δοῶν τι μετ' ἀπονοίας ἢ λιμῷ διαφθ. Statui lacunam, in qua exciderint fere: <μετ' ἀπονοίας vel μετὰ τόλμης μᾶλλον ἢ>; de μᾶλλον v. ad I § 454
16 αὐτῶν Bi (V?), corr. Did. 20 ναῦν i 22 λοιμὸν Davis ad Caes. b. c. 3, 84, 1 et Cob. p. 216 sq., quod cum Mend. propter Plut. Caes. c. 40 tenui, dubitanter tamen, λιμὸν libri

τίμων οἱ καὶ τῶν καλουμένων ἱππέων οἱ διαφανέστατοι
 βασιλεῖς τε πολλοὶ καὶ δυνάσται, οἳ μὲν ὑπ' ἀπειρίας,
 οἳ δ' ἀμέτρως τοῖς περὶ τὸ Δυρράχιον εὐπραγήμασιν
 ἐπηρμένοι, εἰς δ' οἳ καὶ τῷ πλέονες εἶναι τῶν πολε-
 μίων, οἳ δὲ καὶ κάμνοντες ὅλως τῷ πολέμῳ τὴν κρίσιν
 ταχύτεραν μᾶλλον ἢ πρόεπουσιν ἐπειγόμενοι γενέσθαι,
 πάντες ἐξώτρυνον αὐτὸν ἐς τὴν μάχην, ἐπιδεικνύοντες
 αἰεὶ τὸν Καίσαρα παρατάττοντά τε καὶ προκαλούμενον.
 ὃ δ' ἐξ αὐτοῦ μάλιστα τοῦδε αὐτοῦς ἀνεδίδασκειν, ὅτι Καί- 277
 σαρ μὲν τοῦτ' ἐξ ἀπορίας ἀναγκαῖον ἦν, σφίσι δὲ καὶ
 διὰ τοῦτ' εὐκαιρον ἡσυχάζειν, ὅτι Καίσαρ ὑπ' ἀνάγκης
 ἐπείλοιτο. ἐνοχλούμενος δὲ ὑπὸ τε τοῦ στρατοῦ παντὸς 278
 ἐπηρμένου τοῖς περὶ τὸ Δυρράχιον ἀμέτρως καὶ τῶν ἐπ'
 ἀξιώσεως αὐτὸν ἐπιτωθαζόντων ἐς φιλαρχίαν ὥς ἐκόντα
 βραδύνοντα, ἵν' ἀνδρῶν ὁμοτίμων τοσῶνδε ἄρχοι, καὶ
 ἐπὶ τῷδε αὐτὸν βασιλέα τε βασιλέων καὶ Ἀγαμέμνονα
 καλούντων, ὅτι κακείνος βασιλέων διὰ τὸν πόλεμον
 ἤρχεν, ἐξέστη τῶν οἰκείων λογισμῶν καὶ ἐνέδωκεν αὐ-
 τοῖς, θεοῦ βλάπτοντος ἤδη καὶ τᾶλλα παρ' ὅλον τόνδε
 τὸν πόλεμον. νωθῆς τε γὰρ καὶ βραδὺς παρὰ τὴν αὐτοῦ 279
 φύσιν ἐν ἅπασι γεροντῶς παρεσκευάζετο ἄκων ἐς μά-
 χην ἐπὶ κακῷ τε αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτὸν ἀναπειθόντων.
 Καίσαρι δὲ τῆς νυκτὸς ἐκείνης τρία μὲν ἐπὶ σιτο- 280
 λογίαν ἐξῆει τέλη (τὸν γὰρ Πομπήιον ἐπαινῶν τῆς

5 ὅλως Schw., ὅμως Oī τὴν κρίσιν om. V 7 ἐξώ-
 τρυναν V τὴν delendum ci. Mend., cf. v. 21, sed est ea
 pugna, qua bellum decerni debebat; v. etiam § 288 8 τὸν
 Καίσαρα ἀεὶ παρατ. maluit Mend., sed cf. ad I § 406 10 ἦν]
 ἐστι vel εἶναι ci. Mend., sed cf. Krüger, Gr. Sprachl.⁵ § 54, 6, 3
 17 sq. ὅτι — ἤρχεν del. Nauck, cf. Plut. Caes. c. 41, Pomp.
 c. 67 19 sq. ἤδη, <ὥς> καὶ τᾶλλα ci. Mend., potuit fortasse
 melius <ὥς> ἤδη καὶ τᾶλλα, sed etiam tradita teneri possunt
 20 αὐτοῦ Bi (V?), corr Bk. 22 αὐτοῦ V, αὐτοῦ Bi κακῷ
 αὐτοῦ τε ci. Mend., male ob hiatum, cf. Zerdik p. 71, Kratt p. 66

48 a. C.

- βραδυτήτος καὶ οὐδαμοῦ νομίζων μεταθήσεσθαι τοῦ
 βουλευματος περιέπεμπεν ἐπὶ σίτον), πνυθόμενος δὲ
 τῆς παρασκευῆς ἦσθη τε τῆς ἀνάγκης, ἣν εἵκαζεν ἡναγ-
 κάσθαι Πομπήιον ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν ἑαυτοῦ
 281 τάχιστα ἀνεκάλει πάντα καὶ ἀντιπαρεσκευάζετο. θυό-
 μενός τε νυκτὸς μέσης τὸν Ἄρη κατεκάλει καὶ τὴν
 ἑαυτοῦ πρόγονον Ἀφροδίτην (ἐκ γὰρ Αἰνείου καὶ Ἴλου
 τοῦ Αἰνείου τὸ τῶν Ἰουλίων γένος παρενεχθέντος τοῦ
 ὀνόματος ἡρεῖτο εἶναι), νεών τε αὐτῇ νικηφόρῳ χαρι-
 282 στήριον ἐν Ῥώμῃ ποιήσειν εὐχετο κατορθώσας. ὥς δὲ
 καὶ σέλας ἐξ οὐρανοῦ διαπτὰν ἀπὸ τοῦ Καίσαρος ἐς
 τὸ Πομπηίου στρατόπεδον ἐσβέσθη, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν
 Πομπήιον ἔσεσθαι τι λαμπρὸν αὐτοῖς ἔφασαν ἐκ τῶν
 πολεμίων, ὁ δὲ Καῖσαρ σβέσειν αὐτὸς ἐμπεσὼν τὰ
 283 Πομπηίου. αὐτῷ δὲ τῷ Πομπηίῳ τῆς αὐτῆς νυκτὸς
 τινα τῶν ἱερείων ἐκφυρόντα οὐ συνελήφθη, καὶ με-
 λισσῶν ἐσμὸς ἐπὶ τοῖς βωμοῖς ἐκάθισε, ζῶον νωχελοῦς.
 μικρὸν τε πρὸ ἔω πανικὸν ἐνέπεσεν αὐτοῦ τῷ στρατῷ.
 284 καὶ τότε περιδραμὼν αὐτὸς καὶ καταστήσας ἀνεπαύετο
 σὺν ὕπνῳ βαθεῖ· περιεγειράντων δ' αὐτὸν τῶν φίλων,
 ὄναρ ἔφασκεν ἄρτι νεὼν ἐν Ῥώμῃ καθιεροῦν Ἀφρο-
 δίτη νικηφόρῳ. καὶ τότε μὲν ἀγνοίᾳ τῆς Καίσαρος

1 οὐδαμὰ vel οὐδαμῶς ci. Mend. μεθήσεσθαι ci. Cob.
 p. 217, reprobavit Schenkl p. 176 coll. III § 113, Diod. 16, 31, 2
 6 μέσης om. V 9 νικηφόρον V 13 αὐτοῖς Bi (V?), corr.
 Bk. 17 βωμοῖς] σημείοις ci. Mend. ex ceteris scriptoribus.
 Sed fortasse βωμοῖς e negligentia App. natum, cf. Cass. D. 41,
 61, 2: τὰ τε σημεία αὐτοῦ τὰ στρατιωτικὰ μέλίσσαι περιέσχον,
 καὶ πολλὰ τῶν ἱερείων αὐτοῖς ἤδη τοῖς βωμοῖς προσαγόμενα
 ἐξέδρα ζῶον νωχελοῦς cum C omitti maluit Mend., sed cf.
 simile additamentum IV § 14; Candidum autem verisimile est
 νωχελοῦς non intellexisse

εὐχῆς οἳ τε φίλοι καὶ ὁ στρατὸς ἅπας πνυθόμενοι
 ἦδοντο, καὶ τᾶλλα ἀλόγως σὺν ὁρμῇ καὶ καταφρονή-
 σει χωροῦντες ἐπὶ τὸ ἔργον ὥς ἐπὶ ἔτοιμον. ὧν γε 285
 πολλοὶ καὶ τὰς σκηναὺς δάφναις ἀνέστεφον ἤδη, συμ-
 5 βόλῳ νίκης· καὶ οἱ θεράποντες αὐτοῖς δαῖτα λαμπρο-
 τάτην ἐπόρσυνον· εἰσὶ δ' οἳ καὶ περὶ τῆς Καίσαρος
 ἀρχιερωσύνης ἐς ἀλλήλους ἤδη διήριζον. ἅπερ ὁ Πομ- 286
 πῆιος οἷα πολέμων ἔμπειρος ἀπεστρέφετο καὶ νεμεσῶν
 ἐπ' αὐτοῖς ἐνεκαλύπτετο, κατεσιώπα δ' ὅμως ὑπὸ ὄκνον
 10 καὶ δέους, ὥσπερ οὐ στρατηγῶν ἔτι, ἀλλὰ στρατηγού-
 μενος καὶ πάντα πράσσειν ὑπὸ ἀνάγκης παρὰ γνώμην.
 τοσοῦτον ἀνδρὶ μεγαλουργῷ καὶ παρὰ πᾶν ἔργον ἐς 287
 ἐκείνην τὴν ἡμέραν εὐτυχεστάτῳ γενομένῳ τὸ δύσθυ-
 μον ἐνεπεπτώκει, εἴτε ὅτι τὰ συμφέροντα κρίνων οὐκ
 15 ἔπειθεν, ἀλλ' ἐπὶ κύβον ἐχώρει πλήθους ἀνδρῶν
 τοσῶνδε σωτηρίας καὶ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἐς τότε ἀηττή-
 του· εἴτε τι καὶ μαντικώτερον αὐτὸν πλησιάζοντος ἤδη
 τοῦ κακοῦ συνετάρασσε, μέλλοντα τῆς ἡμέρας ἐκείνης
 ἐκ θυναστείας τοσῆσδε ἀθρόως ἐκπεσεῖσθαι. τοσοῦτον 288
 20 δ' οὖν εἰπὼν τοῖς φίλοις, ὅτι ἦδε ἡ ἡμέρα, ὁπότερος
 ἂν ἐπικρατήσῃ, μεγάλων ἐς αἰεὶ Ῥωμαίοις ἄρξει κακῶν,
 παρέτασεν ἐς τὴν μάχην· ᾧ δὴ καὶ μάλιστα αὐτοῦ
 τὴν διάνοιαν προπεσεῖν τινες ἐν τῷ φόβῳ νομίζοντες
 ἡγοῦντο οὐδ' ἂν Πομπήιον κρατήσαντα μεθεῖναι τὴν
 25 μοναρχίαν.
 0 στρατιὰ δ' ἦν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, πολλῶν ἀμφίλογα 289

7 ἦδη om. V 9 ἀνεκαλύπτετο ci. Musgr., male ὅμως]
 ὅλως ci. Schw., perperam 14 ἐπεπεπτώκει V 16 ἀησθήτου i,
 ut videtur 20 δ' deleri voluit Mend., sed cf. ad I § 37
 δ' ἐνεπὼν i 21 ἐπικρατήσοι Bi ἐς αἰεὶ cum C omitti
 maluit Mend.; in eadem sententia Plut. Caes. c. 32 extr. habet
 πρὸς τὸ μέλλον 22 τὴν molestum putavit Mend., cf. ad § 276

48 a. C.

εἰπόντων ἐπομένῳ μάλιστα Ῥωμαίων τοῖς τὰ πιθανώ-
 τατα γράφουσι περὶ τῶν ἐξ Ἰταλίας ἀνδρῶν, οἷς δὴ
 καὶ μάλιστα θαρροῦντες τὰ συμμαχικὰ οὐκ ἀκριβοῦσιν
 οὐδὲ ἀναγράφουσιν ὥς ἀλλότρια καὶ ὀλίγην ἐν αὐτοῖς
 εἰς προσθήκην χώραν ἔχοντα, Καίσαρι μὲν ἐς δις-
 χιλίους ἐπὶ δισμυρίοις, καὶ τούτων ἱππεῖς ἦσαν ἀμφὶ
 τοὺς χιλίους, Πομπηίῳ δὲ ὑπὲρ τὸ διπλάσιον, καὶ τού-
 των ἱππεῖς ἐς ἑπτακισχιλίους. ὧδε μὲν τοῖς τὰ πιθανώ-
 τατα λέγουσι δοκεῖ μυριάδας ἐπὶ ἀνδρῶν Ἰταλῶν
 290 συμπεσεῖν ἀλλήλοις ἐς μάχην· οἱ δ' ὀλιγωτέρους ἑξα-
 κισμυρίων φασίν, οἱ δ' ὑπερεπαίροντες τεσσαράκοντα
 μυριάδας γενέσθαι λέγουσι. καὶ τούτων οἱ μὲν ἡμι-
 ὄλιον, οἱ δὲ ἐκ τριῶν νομίζουσιν ἀμφὶ τὰ δύο τῷ
 Πομπηίῳ γενέσθαι μέρη. τοσάδε μὲν ἀμφιγνοοῦσι περὶ
 τοῦ ἀκριβοῦς· ὅπως δ' οὖν εἶχε, τοῖσδε μάλιστα τοῖς
 291 ἐξ Ἰταλίας ἐκάτερος αὐτῶν ἐθάρρει. τὸ δὲ συμμαχι-
 κὸν ἦν Καίσαρι μὲν ἱππεῖς τε Κελτοὶ . . . καὶ Κελτῶν τῶν
 ὑπὲρ Ἀλπεῖς ἀριθμὸς ἄλλος· Ἑλλήνων δ' ἐπέλταζον
 292 αὐτῷ Δόλοπες, Ἀκαρναῖνες, Αἰτωλοί. τοσοῖδε μὲν τῷ
 Καίσαρι συνεμάχουν, Πομπηίῳ δὲ πάντα τὰ ἑῷα ἔθνη
 κατὰ πλῆθος, οἱ μὲν ἐξ Ἰππων, οἱ δὲ πεζοί, ἀπὸ μὲν

4 sq. ἐν αὐτοῖς scr. Mend., deletaque εἰς προσθήκην ut
 glossema; ἐν αὐτοῖς, ὥς προσθήκην, ῥοπήν (hoc etiam Mend.
 suspicatus erat) ἔχοντα ci. Herw. p. 67. Sed αὐτοῖς Bitschowsky
 p. 445 recte dicit respicere ad τῶν ἐξ Ἰταλίας ἀνδρῶν et ὀλίγην
 χώραν ἔχοντα defenditur Arr. Anab. 7, 6, 5, Xen. Anab. 5, 7, 28,
 Polyb. 1, 43, 1 etc.; ad εἰς προσθήκην, pro quo malim ὥς πρ.,
 cf. Cass. D. 47, 39, 3: τό τε συμμαχικὸν — ἐν προσθήκης μέρει
 τοῦ πολιτικοῦ ἦν 10 sq. ὀλιγωτέρους, ἑξακισμυρίους a C
 11 τεσσαράκοντα] τεσσαρεσκαίδεκα ci. Schw., at cf. Flor. 2,
 13, 44 13 ἐκ <τῶν> τριῶν ci. Keil, cf. Kühner-Gerth II³, 1
 p. 639 17 post Κελτοὶ notam numeralem iure desideravit
 Schw.; significavi lacunam, quam ita fere explendam puto:
 ἱππεῖς τε Κελτοὶ <τῶν ἐντὸς Ἀλπεων . . .> καὶ Κελτῶν; ceterum
 καὶ ex C add. Schw., om. Oi 18 ἄλλος vertit C, ἄλλως Oi

τῆς Ἑλλάδος Λάκωνες, ὑπὸ τοῖς ἰδίοις βασιλεῦσι τασσό-
 μενοι, καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος καὶ Βοιωτοὶ μετ'
 αὐτῶν. ἐστράτευον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, κηρυξάντων μὲν 293
 αὐτοὺς ἐκατέρων μὴ ἀδικεῖν τὸν στρατὸν ὡς ἱεροὺς
 5 τῶν Θεσμοφόρων, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἄρα τοῦ πολέ-
 μου τραπέντες ὡς ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀγω-
 1 μιούμενοι. ἐπὶ δὲ τοῖς Ἑλλησιν ὀλίγου πάντες, ὅσοι 294
 περιόντι τὴν ἐν κύκλῳ θάλασσαν ἐπὶ τὴν ἑω, Θρᾷκές
 τε καὶ Ἑλλησπόντιοι καὶ Βιθυνοὶ καὶ Φρύγες καὶ Ἴωνες,
 10 Λυδοὶ τε καὶ Παμφύλιοι καὶ Πισίδαι καὶ Παφλαγόνες,
 καὶ Κιλικία καὶ Συρία καὶ Φοινίκη καὶ τὸ Ἑβραίων
 γένος καὶ Ἀραβες οἱ τούτων ἐχόμενοι Κύπριοί τε καὶ
 Ῥόδιοι καὶ Κρήτες σφενδονῆται καὶ ὅσοι ἄλλοι νη-
 σιῶται. παρῆσαν δὲ καὶ βασιεῖς καὶ δυνάσται στρα- 295
 5 τὸν ἄγοντες, Δηϊόταρος μὲν τετράρχης Γαλατῶν τῶν
 ἐφ' ὧν, Ἀριαράθης δὲ Καππαδοκῶν βασιλεύς. Ἀρμε-
 νίους δὲ ἤγε τοὺς ἐντὸς Εὐφράτου στρατηγὸς Ταξίλης
 καὶ Ἀρμενίους τοὺς ὑπὲρ Εὐφράτην Μεγαβάτης, ὕ-
 αρχος Ἀρταπάτου βασιλέως· ἄλλοι τε μικροὶ δυνάσται

3 sq. locum, quem editores obscurum putaverunt, Shebelew,
 De rebus gestis Atheniensium inde ab a. 221 usque ad a. 31
 (Petropli 1898, sermone russo) p. 278 sq. explicavit ad κηρυ-
 ξάντων μὲν subaudiens τῶν κηρύκων et ἐκατέρων iungens cum
 τὸν στρατὸν. Praecones igitur Atheniensium primo quidem
 pronuntiaverunt eos, cum religione τῶν Θεσμοφόρων obstricti
 essent, bello Pompei et Caesaris neutram partem sequi, postea
 autem fama belli commoti secuti sunt Pompeium. Ita rei
 obscuritas tollitur nec grammatica videntur obstare; ceterum
 ἐκατέρῳ mavult Keil 16 καππαδόκων ab 18 Ἀρμενίους
 del. Nauck et Mend. 19 Ἀρταπάτου Musgr., ἀρτάπα- τοῦ Ο,
 ἀρτάπον τοῦ iC, Ἀρταβάζου Schw., vulgo; cf. de nomine
 Mommsen, Res gest. div. Aug.² p. 110 adn. 1 et Boiss. ad
 Cass. D. 40, 16, 2

48 a. C.

- 296 συνεπελαμβάνοντο τοῦ πόνου. λέγονται δὲ καὶ ἀπ' Αἰγύπτου νῆες ἐξήκοντα αὐτῷ παραγενέσθαι παρὰ τῶν Αἰγύπτου βασιλέων, Κλεοπάτρας τε καὶ τοῦ ἀδελφοῦ παιδὸς ἔτι ὄντος. ἀλλ' αἶδε μὲν οὐ συνεμάχησαν· οὐδὲ γὰρ τὸ ἄλλο ναυτικόν, ἀλλ' ἐπὶ ἀργίας ἐν Κερκύρα
- 297 κατέμενε. καὶ δοκεῖ Πομπήιος τόδε μάλιστα ἀφρόνως ἐργάσασθαι, τῶν μὲν νεῶν καταφρονήσας, αἷς δὴ πολὺν πλούτων ἐδύνατο πανταχοῦ τὴν ἐπακτὸν ἀγορὰν τοὺς πολεμίους ἀφαιρεῖσθαι, ἐν δὲ ἀργῶνι πεζῷ συνενεχθεῖς ἀνδράσιν ἐκ πόνου πολλοῦ μεγαλύνχοις τε καὶ θηρι-
- 298 ὠδεςιν ἐς μάχας γενομένοις. ἀλλ' αὐτὸν αὐτοὺς φυλαξάμενον περὶ Λυρράχιον θεοβλάβεια δοκεῖ παραγαγεῖν, ἐν καιρῷ μάλιστα δὴ πάντων ἥδε τῷ Καίσαρι γενομένη· διὰ γὰρ αὐτὴν ὁ στρατὸς ὁ τοῦ Πομπηίου κουφόνως μάλα ἐπύρθη, καὶ τοῦ στρατηγοῦ σφῶν κατεκράτησαν καὶ ἐς τὸ ἔργον ἀπειροπολέμως ἐτράποντο.
- 299 ἀλλὰ τάδε μὲν ὥκονόμει θεὸς ἐς ἀρχὴν τῆσδε τῆς νῦν ἐπεχούσης τὰ πάντα ἡγεμονίας· τότε δ' αὐτῶν τὴν στρατιὰν ἐκάτερος συναγαγὼν ἐπώτρυνε, Πομπήιος μὲν τοιάδε λέγων· “ὕμεις, ὦ συστρατιῶται, στρατηγεῖτε τοῦ πόνου μᾶλλον ἢ στρατηγεῖσθε· αὐτοὶ γὰρ ἐμοῦ τὸν Καίσαρος ἐκτρύχειν ἔτι βουλομένου τὸν ἀγῶνα τόνδε
- 300 προυνκαλέσασθε. ὥς οὖν ἀγωνοθέται τῆς μάχης χρήσασθε μὲν ὥς ἐλάττωσι πολὺ πλείονες, καταφρονεῖτε δὲ ὥς ἡττημένων νενικηκότες καὶ γερόντων νέοι καὶ πολλὰ κεκμηκότων ἀκμηῆτες ἄνδρες, οἷς ὑπάρχει δύ-

8 ἐδύναντο B 10 ἐκ πόνων πολλῶν ci. Mend., quo non opus; cf. Kratt p. 5 12 αὐτῷ ante θεοβλάβεια add. i 14 ὁ ante τοῦ om. V 21 πόνου] πολέμου ci. Mend. στρατηγεῖσθε ci. Mend., ab aliis uobis imperetur C, στρατεύεσθε Oi, vulgo, cf. § 286. 307 26 ἄνδρες seclisit Mend., <καὶ> ἄνδρες ci. Keil

ναμὶς τοσὴδε καὶ παρασκευὴ καὶ τὸ συνειδὸς αὐτὸ τῆς
αἰτίας· ὑπὲρ γὰρ ἐλευθερίας καὶ πατρίδος ἀγωνιζόμεθα 301
μετὰ νόμων καὶ δόξης ἀγαθῆς καὶ τοσῶνδε ἀνδρῶν,
τῶν μὲν ἀπὸ βουλῆς, τῶν δ' ἱππέων, πρὸς ἄνδρα ἓνα
λυστεύοντα τὴν ἡγεμονίαν. ἴτε οὖν, ὥς ἤξιοῦτε, μετ' 302
ἀγαθῆς ἐλπίδος, ἐν ὧσιν τιθέμενοι τὴν τε φυγὴν αὐτῶν
τὴν περὶ τὸ Δυσρράχιον γενομένην καὶ ὅσα σημεῖα μιᾶς
ἡμέρας κρατοῦντες αὐτῶν ἐλάβομεν”.

ὁ μὲν δὴ Πομπήιος ὧδε ἔλεγεν, ὁ δὲ Καῖσαρ τοῖς 303
ιδίοις τοιάδε· “τὰ μὲν δυσχερέστερα ἤδη νενικήκαμεν,
ὧ φίλοι· ἀντὶ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀπορίας ἀνδράσι μαχού-
μεθα· ἦδε δὲ ἡ ἡμέρα κρινεῖ πάντα. μέμνησθέ μοι 304
τῆς περὶ τὸ Δυσρράχιον ἐπαγγελίας καὶ ὧν ἐφορῶντος
ἐμοῦ συνώμνυσθε ἀλλήλοις, μὴ νικῶντες οὐδ' ἐπαν-
ήξειν. οἶδε εἰσὶν, ὧ ἄνδρες, ἐφ' οὓς ἐξ Ἡρακλείων 305
στηλῶν ἦλθομεν· οἶδε οἱ περιφυγόντες ἡμᾶς ἐξ Ἰτα-
λίας, οἱ τοὺς δέκα ἔτεσιν ἀθλοῦντας ἡμᾶς καὶ πολέ-
μους τοσοῦσδε καὶ νίκας δυσαριθμήτους ἀνύσαντας καὶ
Ἰβήρων καὶ Κελτῶν καὶ Βρεττανῶν ἔθνη τετρακόσια
περιποιήσαντας τῇ πατρίδι διέλκον ἀγεράστους ἄνευ
θριάμβου τε καὶ δωρεᾶς, καὶ οὐδ' ἐς τὰ δίκαια αὐτοὺς
ἐγὼ προκαλούμενος ἐπειθον οὐδὲ χάρισιν ἐξήνουν. ἴστε, 306
οὓς μεθῆκα ἀπαθεῖς, ἐλπίσας ἡμῖν τι παρ' αὐτῶν ἔσε-
σθαι δίκαιον. τῶνδε οὖν μοι τήμερον ἀθρόον ἀν-

1 αὐτὸ] ἀπὸ i 9 ὧδε] τοιαῦτα V 11 sq. μαχόμεθα
aC 12 ἡ om. i μέμνησθε <οὖν> μοι ci. Mend.

14 οὐδ'] οὐκ ci. Mend., μὴ legitur § 264 21 sq. οὐδ' — οὐδὲ
Oī, quod defenditur papyris, οὔτε — οὔτε scr. Bk. et Mend.

22 οὐδέ <τι> χάρισιν ci. H. Steph., sed reprobavit Schw. t. III
p. 759 coll. Illyr. c. 15 ἐξήνυσεν αὐτά (sc. τὰ ἔθνη) 22 sq. ἴστε

οὓς] malim ἴστε, ὅσους aut ἔστιν οὓς; οὓς γε ci. Schw., ἐξήνουν
οὐδ' οὓς Mend. 23 καὶ ante ἀπαθεῖς add. i αὐτῶν

<γε> ci. Mend. 24 ἀθρόων i, vulgo

48 a. C.

ἐνέγκατε καὶ τῆς ἐμῆς πρὸς ὑμᾶς, εἴ τι σύνιστέ μοι,
 307 κηδεμονίας ἢ πίστεως ἢ δωρεῶν μεγαλοφροσύνης. ἔστι
 δὲ οὐ δυσχερεῖς νεοστρατεύτων καὶ ἀπειροπολέμων ἔτι
 πολυπόνους ἀγωνιστὰς περιγενέσθαι, ἄλλως τε καὶ
 μειρακιωδῶς ἐς ἀταξίαν καὶ δυσπερίθειαν τοῦ στρατη-
 γοῦ τραπέντων, ὃν ἐγὼ πυνθάνομαι δεδιότα καὶ ἄκοντα
 χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἔργον, τύχῃ τε παρακμάζοντα ἤδη καὶ
 νωθῇ καὶ βραδύν ἐς ἅπαντα γεγεννημένον καὶ οὐδὲ
 308 στρατηγοῦντα ἔτι μᾶλλον ἢ στρατηγούμενον. καὶ τάδε
 μοι περὶ μόνων ἔστι τῶν Ἰταλῶν, ἐπεὶ τῶν γε συμ-
 μάχων μηδὲ φροντίζετε μηδ' ἐν λόγῳ τίθεσθε μηδὲ
 μάχεσθε ὅλως ἐκείνοις. ἀνδράποδα ταῦτ' ἔστι Σύρια
 καὶ Φρύγια καὶ Λύδια, φεύγειν αἰεὶ καὶ δουλεύειν
 ἔτοιμα· οἷς ἐγὼ σαφῶς οἶδα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἀντίκα ὕψε-
 σθε, οὐδὲ Πομπήιον αὐτὸν τάξιν ἐγγυῶντα πολέμου.
 309 ἔχεσθε οὖν μοι τῶν Ἰταλῶν μόνων, κἂν οἱ σύμμαχοι
 δίκην κυνῶν περιθέωσιν ὑμᾶς καὶ θορυβοποιῶσι.
 τρεψάμενοι δ' αὐτοὺς τῶνδε μὲν ὥς συγγενῶν φειδώ-
 μεθα, τοὺς δὲ συμμάχους ἐς τὴν τῶνδε κατάπληξιν
 310 ἐξεργάσασθε. πρὸ δὲ πάντων, ὥς ἂν εἰδελὴν ὑμᾶς
 ἔγωγε ὧν συνετίθεσθε μεμνημένους τε καὶ νίκην πάν-
 τως ἢ θάνατον αἰρουμένους, καθέλετέ μοι προΐοντες
 ἐπὶ τὴν μάχην τὰ τέλχη τὰ σφέτερα αὐτῶν καὶ τὴν
 τάφρον ἐγχώσατε, ἵνα μηδὲν ἔχωμεν, ἂν μὴ κρατῶμεν,

7 παρακμάσαντα ci. Mend. 17 ὑμᾶς i et, ἡ suprascr. a
 m. 1, V, ἡμᾶς, ὁ suprascr. a m. 1, B 21 συνθέσθε ci. Nauck,
 cf. praef. 24 ante ἔχωμεν lacunam statuebat Mend., desiderans,
 ut videtur, <ὅπη φύγωμεν> vel sim., inut. propter p. 211, 1 sqq.

22 sqq. cf. B. Perrin, Americ. Journal of philol. 5 (1884)
 p. 325 sqq., qui haec a Lucano ficta et ab App. exscripta esse
 dicit, non recte, opinor; utriusque narrationem ad Asinium
 Pollionem redire putat Jeep, Bursians Jahresber. 63 (1890) p. 180

ἰδῶσι δ' ἡμᾶς ἀσταθμεύτους οἱ πολέμιοι καὶ συν-
ῶσιν, ὅτι πρὸς ἀνάγκης ἐστὶν ἡμῖν ἐν τοῖς ἐκείνων
σταθμεῦσαι.”

ὁ μὲν τοσάδε εἰπὼν φυλακὴν ὅμως τῶν σκηνῶν 311
κατέπεμπε δισχιλίους τοὺς πάνυ γέροντας· οἱ δ' ἐξ-
ιόντες τὸ τεῖχος ἤρειπον μετὰ σιωπῆς βαθυτάτης καὶ
ἐς τὴν τάφρον αὐτὸ ἐνεχώννουν. ὁρῶν δ' ὁ Πομπήιος, 312
ἡγουμένων τινῶν ἐς φυγὴν αὐτοὺς συσκευάζεσθαι,
συνίει τοῦ τολμήματος καὶ ἔστεινε καθ' αὐτόν, ὅτι χω-
ροῦσιν ἐς χεῖρας θηροῖς, λιμὸν ἔχοντες, ἄξιον θηρῶν
φάρμακον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἦν ἀναδύναι ἔτι, τῶν πραγ-
μάτων ὄντων ἐπὶ ξυροῦ. διὸ δὴ καὶ τετρακισχιλίους 313
τῶν Ἰταλῶν φύλακας τοῦ στρατοπέδου καταλιπὼν παρ-
έτασσε τοὺς λοιποὺς ἐς τὸ μεταξὺ Φαρσάλου τε πόλεως
καὶ Ἐνιπέως ποταμοῦ, ἔνθα καὶ ὁ Καῖσαρ ἀντιδι-
εκόσμη, τοὺς μὲν Ἰταλοὺς ἐκάτερος αὐτῶν ἐς τρία δι-
αιρῶν ἐπὶ μετώπου, μικρὸν ἀλλήλων διεστῶτας, καὶ
τοὺς ἱππέας ἐπὶ τοῖς κέρασι τοῖς κατὰ μέρη τάσσων.
τοξόται δὲ πᾶσιν ἀναμεμίχματο καὶ σφενδονῆται. καὶ 314
τὸ μὲν Ἰταλικὸν οὕτω κεκόσμητο, ᾧ δὴ καὶ μάλιστα

1 ἰδωσί θ' ἡμᾶς ci. Mend. 5 κατέπεμπε] κατέλειπε ci.
Schw., praeter rem 12 καὶ τετρακισχιλίους] ad quattuor Ita-
lorum millia C, i. e. ὡς τετρ.; καὶ <αὐτὸς> ci. Schw., inut.

14 sqq. de loco pugnae cf. Leake, Travels in Northern
Greece IV p. 476 sqq., cui se assentiri mecum communicavit
J. Kromayer; a quibus dissentiunt Mommsen, R. Gesch. III⁹
p. 424 adn., L. Heuzey, Les opérations militaires de Jules César
p. 104 sqq., Stoffel (v. ad § 162) II p. 240 sqq., praeterea Göler,
Caesars gall. Krieg und Teile seines Bürgerkrieges II² p. 150 sqq.,
K. Seldner, Das Schlachtfeld von Pharsalus, Progr. Mannheim
1883, B. Perrin, Americ. Journal of philol. 6 (1885) p. 170 sqq.,
a quibus illi cum Leake in sinistra, hi in dextra fluminis ripa
alii alia pugnae loca sibi elegerunt

48 a. C.

- αὐτῶν ἐκάτερος ἐθάρρει· τὰ συμμαχικὰ δ' ἦγον ἐφ'
 ἑαυτῶν ὥς ἐς ἐπίδειξιν. πολὺθρουν δὲ ἦν τὸ Πομπηίου
 315 συμμαχικὸν καὶ πολὺγλωσσον· καὶ αὐτῶν ὁ Πομπήιος
 Μακεδόνας μὲν καὶ Πελοποννησίους καὶ Βοιωτοὺς καὶ
 Ἀθηναίους, ἀποδεξάμενος τῆς εὐταξίας καὶ σιωπῆς, 5
 παρεστήσατο τῇ φάλαγγι τῇ Ἰταλικῇ, τοὺς δὲ ἄλλους,
 ὅπερ ὁ Καῖσαρ εἵκαζεν, ἔξω τάξεως ἐκέλευσε κατὰ φυ-
 λὰς ἐφεδρεύοντας, ὅταν ἐν χερσὶν ὁ ἀγὼν γένηται,
 κυκλοῦσθαι τοὺς πολεμίους καὶ διώκειν, ὅσα δύναιτο
 βλέποντας, καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτὸ Καίσαρος ἀχα- 10
 ράκωτον ὄν διαρπάζειν.
- 316 ἡγοῦντο δὲ τῆς φάλαγγος Πομπηίῳ μὲν ὁ κηδεστὴς 7
 Σκιπίων ἐν μέσῳ καὶ ἐπὶ τοῦ λαιοῦ Δομίτιος, ἐπὶ δὲ
 τοῦ δεξιοῦ Λέντιος· Ἀφράνιος δὲ καὶ Πομπήιος τὸ
 317 στρατόπεδον ἐφύλαττον. Καίσαρι δ' ἐστρατήγουν μὲν 15
 Σύλλας καὶ Ἀντώνιος καὶ Δομίτιος, αὐτὸς δ' ἐπὶ <τοῦ
 δεξιοῦ> κέρως συνετάσσετο τῷ δεκάτῳ τέλει, καθάπερ ἦν
 ἔθος αὐτῷ. καὶ τοῦτ' ἰδόντες οἱ πολέμιοι μετήγαγον ἐπ'
 αὐτὸ τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων, ἵνα πλέονες ὄντες,
 318 εἰ δυνηθεῖεν, κυκλώσαιντο. συνελθὲν δὲ ὁ Καῖσαρ τρις- 20

1 ἦγον] εἶχον ci. Mend., sed cf. ad § 183 2 ἐς om. Bb
 3 συμμαχικὸν molestum putavit Mend. 7 ὅπερ] ὥσπερ iC
 14 sq. τὸ στρατόπεδον ἐφύλαττον] τὸ στρατόπεδον (vel τὰ πάντα)
 ἐφεσῶν ci. Schw.; Mend. ratus Appianum aeque ac Plut. (Caes.
 c. 44, Pomp. c. 69) Pompeio dextrum cornu tribuisse — se-
 cundum Caes. b. c. 3, 88, 1 fuit in sinistro — scribi voluit:
 Λέντιος· ἢ καὶ αὐτὸς Πομπήιος ἦν. Ἀφράνιος δὲ τὸ στρατόπεδον
 ἐφύλαττεν, nimiam vim faciens verbis traditis. Mihi aut Λέντιος
 et Πομπήιος transponendum videtur aut scribendum: ἐπὶ δὲ τοῦ
 δεξιοῦ Ἀφράνιος καὶ Πομπήιος· Λέντιος δὲ — ἐφύλαττεν
 16 Δομίτιος] Brutus C, falso 16 sq. ἐπὶ κέρως V, ἐπὶ καίρως,
 orthographia vulgari usus, B, ἐπικαίρως ceteri; <τοῦ δεξιοῦ>
 addidi e Mend. coniectura 19 αὐτό] illum C

χιλίους εὐτολμοτάτους πεξοὺς ἐνήδρευσεν, οἷς ἐκέ-
 λευσεν, ὅταν αἰσθῶνται τοὺς πολεμίους περιθέοντας,
 ἀναπηδᾶν καὶ τὰ δόρατα ἐσπηδῶντας ἀνίσχειν ὀρθὰ
 ἐς τὰ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν· οὐ γὰρ οἴσειν ἀπείρους
 καὶ νέους, ὥραῖζομένους ἔτι, τὸν ἐς τὰ πρόσωπα κίν-
 δυνον. οἱ μὲν δὴ τοιάδε κατ' ἀλλήλων ἐμυχανῶντο 319
 καὶ περιήεσαν ἐκάστους, καθιστάμενοί τε τὰ ἐπείγοντα
 καὶ ἐς εὐτολμίαν παρακαλοῦντες καὶ τὰ συνθήματα
 ἀναδιδόντες, ὁ μὲν Καῖσαρ Ἀφροδίτην νικηφόρον, ὁ
 δὲ Πομπήιος Ἡρακλέα ἀνίκητον· ὥς δὲ σφίσιν ἔτοιμα 320
 πάντα ἦν, ἐπὶ πολὺ καὶ ὥς ἀνέμενον ἐν βαθείᾳ σιωπῇ,
 μέλλοντες ἔτι καὶ ὀκνοῦντες καὶ ἐς ἀλλήλους ἀποβλέ-
 ποντες, ὁπότερος ἄρξει τῆς μάχης. τό τε γὰρ πλῆθος 321
 ὄκτειρον, οὐδενός πω τοσοῦδε Ἰταλοῦ στρατοῦ ἐς ἓνα
 κίνδυνον συνελθόντος, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκκρίτων ὄντων
 ἐκατέρων ἠλέουν, καὶ μάλιστα, ὅτε ἴδοιεν Ἰταλοὺς Ἰταλοῖς
 συμφερομένους. ἐγγύς τε τοῦ κακοῦ γιγνομένοις αὐτοῖς 322
 ἢ μὲν ἐκκαίουσα καὶ τυφλοῦσα πάντας φιλοτιμία ἐσβέν-
 νυτο καὶ μετέβαλλεν ἐς δέος, ὁ δὲ λογισμὸς ἐκαθάρενε
 δοξοκοπίας καὶ τὸν κίνδυνον ἐμέτρει καὶ τὴν αἰτίαν,
 ὅτι περὶ πρωτείων δύο ἄνδρες ἐρίζοντε ἀλλήλοιν αὐτῷ
 τε κινδυνεύετον ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ, μηδ' ἐσχάτω πάν-
 των ἡττηθέντε ἔτι εἶναι, καὶ τοσόνδε πλῆθος ἀνδρῶν
 ἀγαθῶν δι' αὐτούς. ἐσῆμει δὲ σφᾶς, ὅτι φίλοι καὶ κη- 323
 δεσται τέως ὄντες καὶ πολλὰ συμπράξαντες ἀλλήλοις

1 <τοὺς> εὐτολμοτάτους ci. Mend. ἐφήδρευσεν ci. Mark-
 land, Explicationes veterum aliquot auctorum graec. et lat. in
 edit. Euripidis Suppl. p. 276 7 τε τὰ Bk., τὰ τε Oi
 13 ἄρξει B 14 Ἰταλῶν vertit C 16 ἐκατέρωθεν bC
 17 γιγνομένου iC, male ob hiatum 20 δοξοπίας (sic) B
 21 δύο B, alibi etiam ceteri 22 ἀμφὶ O, ἐπὶ i <ὥς>
 μηδ' mavult Keil 24 δὲ] an τε?

48 a. C.

- ἐς ἀξίωμα καὶ δύναμιν, ξίφῃ νῦν φέρουσι κατ' ἀλλή-
 λων καὶ τοὺς ὑποστρατευομένους ἐς ὁμοίας ἀθραιστίας
 ἄγουσιν, ὁμοεθνεῖς τε ὄντας ἀλλήλοισι καὶ πολίτας καὶ
 φυλέτας καὶ συγγενεῖς, ἐνόους δὲ καὶ ἀδελφούς· οὐδὲ
 γὰρ ταῦτα ἐνέλειπεν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ, ἀλλ' ὥς ἐν το-
 σαῖσδε μυριάσιν ἐξ ἑνὸς ἔθνους ἐπ' ἀλλήλας ἰούσαις
 324 πολλὰ τὰ παρὰδοξα συνέπιπτεν. ὧν ἐνθυμούμενος
 ἐκάτερος μετανοίας τε οὐ δυνατῆς ἔτι ἐν τῷ παρόντι
 ἐνεπιμπλατο καὶ ὡς ἐδόμενος ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῶν
 ἐπὶ γῆς ἢ πρῶτος ἢ τελευταῖος ὥκνει τοσῆσδε ἀμφι-
 βολίας ἄρξαι. καὶ φασιν αὐτῶν ἐκάτερον καὶ δακρῦσαι.
 325 μέλλουσι δ' ἔτι καὶ ἐς ἀλλήλους ἀποβλέπουσιν ἡ
 ἡμέρα προύκοπτε. καὶ τὸ μὲν Ἰταλικὸν ἅπαν εὐστα-
 θῶς ἐφ' ἡσυχίας ἀκριβοῦς ἀνέμενε· τὸ δὲ σύμμαχικὸν
 ὁ Πομπήιος αὐτοῦ ταρασσόμενον ὄρῳν ὑπὸ τῆς μελλή-
 σεως καὶ δείσας, μὴ πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἀταξίας κατάρξειεν,
 326 ὑπεσήμαινε πρῶτος, καὶ ἀντήχησε Καῖσαρ. αὐτίκα δ'
 αἱ τε σάλπιγγες αὐτοὺς ἐξώτρυνον ὀρθλοῖς κλαγγαῖς
 ὡς ἐν τοσῶδε πλήθει πολλὰ κατὰ μέρη, καὶ οἱ κήρυ-
 κες καὶ οἱ ἐπιστάται περιθέοντες ἡπείγον. οἱ δὲ σοβα-
 ρῶς ἀλλήλοισι ἐπήεσαν μετὰ τε θάμβους καὶ σιωπῆς
 βαθυτάτης ὡς πολλῶν ἀγώνων τοιῶνδε ἐμπειροπόλε-
 327 μοι. πλησιάζουσι δ' αὐτοῖς ἤδη τόξα καὶ λίθοι πρῶ-
 τον ἦν καὶ τῶν ἱππέων βραχὺ τὰ περὶ προλαβόντων
 πείραι τε καὶ ἐπελάσεις ἐπ' ἀλλήλους. καὶ προύχοντες

3 τε om. ab 5 ταῦτα] τοῦτο ci. Mend., bene ἐνέ-
 λειπεν b ἐνέλειπεν <ἐν> ci. Nauck, inut. 8 οὐ om. iC
 14 ἀνέμενε] ἔμενε ci. Mend. 15 αὐτοῦ Oi, corr. H. Steph.
 17 ὑπεσήμηνε cum A vulgo inde a Schw. 19 πολλὰ i μέρη
 <οὔσαι> ci. Mend., male ob hiatum, cf. etiam v. 22 sq., § 612,
 III § 6 etc. 21 τε om. V θάμβους] θάρσους ci. Mend.,
 sed cf. e. g. Thuc. 6, 31, 6 25 ἐπελάσεις i, ἐπελεύσεις O

οἱ τοῦ Πομπηίου τὸ δέκατον τέλος ἐκυκλοῦντο. Καί- 328
 σαρος δὲ τὸ σημεῖον τοῖς ἐφεδρεύουσιν ἄραντος, οἱ
 μὲν ἐξαναστάντες ἐς τοὺς ἵππους ἐχώρουν, ὀρθοῖς ἄνω
 τοῖς δόρασιν ἐς τὰ πρόσωπα τύπτοντες τοὺς ἐπικαθ-
 5 ημένους, οἱ δ' οὐκ ἐνεγκόντες αὐτῶν οὔτε τὴν ἀπόνοιαν
 οὔτε τὰς ἐπὶ στόμα καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς πληγὰς ἔφεν-
 γον ἀκόσμως. καὶ τὸ ἐνταῦθα πεζὸν εὐθὺς ἰππέων
 ἔρημον γενόμενον ἐκυκλοῦντο οἱ τοῦ Καίσαρος [ἰππεῖς],
 αὐτοὶ δείσαντες περικύκλωσιν. Πομπήιος δὲ πυθόμενος 329
 0 ἐκέλευε τοῖς πεζοῖς μὴτ' ἐπεκθεῖν ἔτι μὴτ' ἐκτρέχειν
 ἐκ τῆς φάλαγγος μὴδ' ἀκοντίζειν, ἀλλ' ἐν προβολῇ
 διαστάντας ἀμύνεσθαι διὰ χειρὸς τοῖς δόρασι τοὺς ἐπ-
 330 ιόντας. καὶ τότε τινὲς αὐτοῦ τὸ στρατήγημα ἐπαινοῦ-
 σιν ὡς ἄριστον ἐν περικυκλώσει, ὃ δὲ Καῖσαρ ἐν ταῖς
 5 ἐπιστολαῖς καταμέμφεται· τὰς τε γὰρ πληγὰς ὑπὸ τῆς
 βολῆς εὐτονωτέρας γίνεσθαι καὶ τοὺς ἄνδρας ὑπὸ τοῦ
 δρόμου προθυμότερους· ἐστῶτας δ' ἀποψύχεσθαι τε
 καὶ τοῖς ἐπιθέουσιν εὐβλήτους δι' ἀτρεμίαν οἷα σκο-
 331 ποὺς εἶναι. ὃ καὶ τότε γενέσθαι· τὸ γὰρ δέκατον τέλος
 0 σὺν αὐτῷ περιδραμεῖν τὰ λαιὰ τοῦ Πομπηίου ἔρημα
 ἰππέων γενόμενα καὶ πανταχόθεν ἀτρεμοῦντας ἐς τὰ
 πλευρὰ ἐσακοντίζειν, μέχρι θορυβουμένοις ἐμπεσόντας
 βίᾳ τρέψασθαι καὶ τῆς νίκης κατάρξαι. κατὰ δὲ τὸ 332

3 τοῖς δόρασιν ἄνω maluit Mend., sed cave hiatum
 6 κατ' ὀφθαλμῶν ci. Mend., quo non opus 8 ἰππεῖς recte
 secluserit Schw. coll. infra v. 19 sq., Caes. b. c. 3, 93, 5 sq., Plut.
 Caes. c. 45, Pomp. c. 71 20 αὐτῷ Oi, corr. Mend.

14 sq. ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς] commentarios Caesaris de bello
 civili intellegit Schwartz ap. Pauly-Wissowa 2, 1 p. 226 sq., contra
 iure Kornemann (v. ad II § 64) p. 587 adn. 136 19 τὸ γὰρ
 δέκ. τέλος] cf. Schw. t. III p. 764 sq.

48 a. C.

ἄλλο πληθὺς ἦν ἔτι τραυμάτων καὶ φόνων ἔργα πολλὰ
 καὶ ποικίλα· βοή δὲ οὐδεμία ἐκ τοσῆσδε φάλαγγος
 τοιάδε δρώσης οὐδ' οἰμωγαὶ τῶν ἀναιρουμένων ἢ
 πλησσομένων, ἀλλὰ βρυχήματα μόνα καὶ στόνοι πιπτόν-
 333 των, ἔνθα συνετάχθησαν, εὐσχημόνως. οἱ σύμμαχοι δέ,
 καθάπερ ἄρῳνα πολέμου θεώμενοι, κατεπλήσσαντο τὴν
 εὐταξίαν καὶ οὔτε ἐς τὰς σκηνὰς τοῦ Καίσαρος ἐτόλ-
 μων ὑπὸ θαύματος, ὀλίγων αὐτὰς καὶ πρεσβυτέρων
 ἀνδρῶν φυλασσόντων, περιδραμεῖν οὔτε τι ἄλλο ἢ
 334 ἐστῶτες ἐθάμβουν. ὥς δὲ ἐνέδωκε τὸ λαιὸν τοῦ Πομ-
 πηίου, αὐτοὶ μὲν καὶ τότε βάδην ὑπεχώρουν ἄμα καὶ
 συνεπλέκοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι προτροπάδην ἔφευγον
 ἄπρακτοι, βοῶντες· “ἡσσήμεθα.” καὶ τὰς σκηνὰς σφῶν
 αὐτοὶ καὶ τὰ χαρακώματα ὥς ἀλλότρια προλαβόντες
 διέσπων καὶ διήρπαζον ἐς τὴν φυγὴν ὃ τι δύναιτο 15
 335 ἐπάγεσθαι. ἤδη δὲ καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ἰταλῶν ὀπλι-
 τὸν τῆς ἐπὶ τὰδε ἡσσης αἰσθανόμενον ὑπεχώρει κατὰ
 πόδα, πρῶτον ἐν κόσμῳ καὶ ἔτι ἐκ τῶν δυνατῶν ἀμυνό-
 μενοι· ἐπικειμένων δ' αὐτοῖς ὥς ἐν εὐπραξίᾳ τῶν πο-
 336 λεμίων ἐστράφησαν ἐς φυγὴν. καὶ ὁ Καῖσαρ εὐμηχάνως 20
 δὴ τότε μάλιστα, ἵνα μὴ συνέλθοιεν αὐθις μηδὲ τὸ
 ἔργον γένοιτο μάχης μιᾶς, ἀλλὰ παντὸς τοῦ πολέμου,
 κήρυκας ἐς τὰς τάξεις πανταχοῦ περιέπεμπεν, οἱ τοῖς
 νικῶσιν ἐκέλευον ἀψανστεῖν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐπὶ δὲ
 337 τοὺς συμμαχοὺς μόνους χωρεῖν. καὶ τοῖς ἡττωμένοις 25
 προσεπέλαζον παραινοῦντες ἀδεῶς ἐστάναι. ἀνὴρ τε

7 ἐς om. i 9 τι om. i 13 ἄπρακτοι i, ἄτρωτοι O,
 hoc praetulit Mend., aliud tamen latere ratus; ex C nihil profi-
 cimus 14 αὐτῶν V, quod immerito probavit Mend. 16 ἐπά-
 γεσθαι <ἐπειγόμενοι> ci. Mend., contra iure Kratt p. 27, cf. e. g.
 Hann. c. 39 extr. 18 πρῶτον <μὲν> ci. Mend., cf. ad I § 202
 25 ἡττημένους ci. Mend., cf. praef.

παρ' ἀνδρὸς ἐκμανθάνων τὸ κήρυγμα εἰστήκει· καὶ
 σύμβολον ἤδη τοῦτο τῶν Πομπηλοῦ στρατιωτῶν ἦν,
 τὸ ἀδεῶς ἐστάναι, τὰ ἄλλα ὡς Ἱταλῶν ὁμοιοτρόπως
 ἐσκευασμένων τε καὶ φωνὴν ὁμοίαν ἀφιέντων.· διεκ- 338
 5 θέοντες δ' αὐτοὺς οἱ τοῦ Καίσαρος τοὺς συμμάχους οὐ
 δυναμένους ἀντέχειν ἀνῆρουν· καὶ ὁ πλεῖστος ἐνταῦθα
 ἐγίγνετο φόνος.

1 Πομπήιος δ' ἐπεὶ τὴν τροπὴν εἶδεν, ἔκφρων αὐτοῦ 339
 γενόμενος ἀπῆει βάδην ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ παρ-
 0 ελθὼν ἐς τὴν σκηνὴν ἐκαθέζετο ἀνανδός, οἷόν τι καὶ
 τὸν Τελαμῶνος Αἰαντὰ φασιν ἐν Ἰλῖῳ παθεῖν, ἐν μέ-
 σοις πολεμίοις ὑπὸ θεοβλαβείας. τῶν δ' ἄλλων ὀλίγοι 340
 πάνυ ἐσῆεσαν ἐς τὸ στρατόπεδον· τὸ γὰρ κήρυγμα τοῦ
 Καίσαρος ἐστάναι τε ἀκινδύνως ἐπολεῖ, καὶ παρα-
 5 δραμόντων τῶν πολεμίων διεσκίδνῃ κατὰ μέρος. ληγού- 341
 σης δὲ τῆς ἡμέρας ὁ Καῖσαρ τὸν στρατὸν ἀσχέτως που
 περιθέων ἰκέτενε προσπονῆσαι, μέχρι καὶ τὸν χάρακα
 τοῦ Πομπηλοῦ λάβοιεν, ἐκδιδάσκων, ὅτι, εἰ συσταῖεν
 αὐθις οἱ πολέμιοι, μίαν ἡμέραν ἔδονται νενικηκότες,
 0 εἰ δὲ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἔλοιεν, τὸν πόλεμον ἐνὶ
 τῷδε ἔργῳ κατωρθωκότες ἂν εἶεν. τὰς τε οὖν χεῖρας 342
 αὐτοῖς ὥρεγε καὶ πρῶτος ἐξήρχε δρόμου. τοῖς δὲ τὰ
 μὲν σώματα ἔκαμνε, τὴν δὲ ψυχὴν ὃ τε λόγισμὸς καὶ
 ὁ αὐτοκράτωρ συντρέχων ἐκούφιζεν. ἡώρει δὲ καὶ ἡ
 25 τῶν γεγονότων εὐπραξία καὶ ἐλπίς, ὅτι καὶ τὸν χάρακα

3 τὸ ἀδεῶς ἐστάναι fort. spuria esse ci. Mend., vix iure
 6 ὁ del. Nauck, falso 8 ἐπειδὴ ἰ αὐτοῦ, corr. ex αὐτοῦ, B,
 αὐτοῦ ἰ, ut videtur, de V non constat 16 που] πανταχοῦ
 ci. Mend., sed που (= πως) iungendum cum ἀσχέτως 22 <τοῦ>
 δρόμου ci. Mend., sed cf. § 343; articulus bene habet § 139

10 sq. οἷόν τι etc.] Hom. Il. 11, 544 sq. significat, cf. Plut.
 Pomp. c. 72

48 a. C.

αἰρήσουσι καὶ πολλὰ τὰ ἐν αὐτῷ· ἥμιστα δ' ἐν ἐλπί-
 343 σιν ἢ εὐτυχίαις ἄνθρωποι καμάτων αἰσθάνονται. οἱ
 μὲν δὴ καὶ τῷδε προσπεσόντες ἐπεχείρουν σὺν πολλῇ
 πρὸς τοὺς ἀπομαχομένους καταφρονήσει, ὁ δὲ Πομ-
 πῆιος μαθὼν ἐξ ἄλλοκότου σιωπῆς τοσοῦτον ἀπέρρηξεν·
 “οὐκοῦν καὶ ἐπὶ τὸν χάρακα ἡμῶν;” καὶ εἰπὼν τὴν τε
 στολὴν ἐνήλλαξε καὶ ἵππου ἐπιβὰς σὺν φίλοις τέσσαρ-
 σιν οὐκ ἀνέσχε δρόμον, πρὶν ἀρχομένης ἡμέρας ἐν
 344 Λαρίσση γενέσθαι. ὁ δὲ Καῖσαρ, ὡς ἐπηπείλησε παρα-
 τάσσων, ἐν τῷ Πομπηίου χάρακι ἐστάθμευσε, καὶ αὐτός 10
 τε τὴν ἐκείνου βρώμην καὶ ὁ στρατὸς ἅπας τὴν τῶν
 πολέμων ἐδαίσαντο.

345 ἀπέθανον δὲ ἑκατέρων, τῶν γε Ἰταλῶν (οὐ γὰρ δὴ 82
 τῶν γε συμμάχων οὐδ' ἐξαριθμησὶς ἐγένετο ὑπὸ πλή-
 θους καὶ καταφρονήσεως) ἐκ μὲν τοῦ Καίσαρος στρα- 15
 τοῦ τριάκοντα λοχαγοὶ καὶ ὀπλίται διακόσιοι, ἢ, ὡς
 346 ἐτέροις δοκεῖ, χίλιοι καὶ διακόσιοι, ἐκ δὲ τῶν Πομ-
 πηίου βουλευταὶ μὲν δέκα, ὧν ἦν καὶ Λεύκιος Δομίτιος,
 ὁ αὐτῷ Καίσαρι πεμφθεὶς ἐπὶ τὴν Γαλατίαν διάδοχος,
 τῶν δὲ καλουμένων ἱππέων ἀμφὶ τεσσαράκοντα τῶν 20
 ἐπιφανῶν· ἐκ δὲ τῆς ἄλλης στρατιᾶς οἱ μὲν ἐπαίρου-
 τές φασι δις μυροὺς ἐπὶ πεντακισχιλίοις, Ἀσίνιος δὲ
 Πολλίων, ὑπὸ Καίσαρι τῆς μάχης ἐκείνης στρατη-

1 πολλὰ] πάντα vertit C: et quaecunque in illis essent
 7 στολὴν B 8 <τοῦ> δρ. ci. Mend., cf. ad § 342 9 et
 p. 219, 15 λαρίσση libri, ita etiam Boiss. ad Cass. D. 42, 2, 2;
 Λαρίσση Bk. et Mend. cum nummis et titulis ἠπείλησε ci.
 Mend., sed cf. I § 234 14 γε suprascr. in B, deleri voluit
 Mend. 15 <τε> καὶ ci. Mend., cf. ad I § 371 15 sq. στρατοῦ
 om. a 16 ἢ] ἢ, ut videtur, corr. ex δ, B 19 τὴν om. O
 22 ἐπὶ (ἀμφὶ a) πεντακισχιλίοις Oa, ἀμφὶ πεντακισχιλίου b d

γῶν, ἑξακισχιλίους ἀναγράφει νεκροὺς εὐρεθῆναι τῶν Πομπηίων.

τοῦτο τέλος ἦν τῆς αἰοιδίμου περὶ Φάρσαλον μάχης. 347
ἀριστεῖα δ' ὁ μὲν Καῖσαρ αὐτὸς καὶ πρῶτα καὶ δευτέρα
5 ἐκ πάντων ἐφέρετο, ὁμολογούμενος ἀριστεῦσαι, καὶ σὺν
αὐτῷ τὸ τέλος τὸ δέκατον· τὰ δὲ τρίτα Κρασσίνιος
λοχαγός, ὃν Καῖσαρ μὲν ἐξιὼν ἐπὶ τὴν μάχην ἤρετο,
ὅ τι προσδοκῶν, ὃ δὲ λαμπρῶς ἀνεβόησε· “νικήσομεν,
ὦ Καῖσαρ, καὶ μὲ τήμερον ἢ ζῶντα ἢ νεκρὸν ἀποδέξῃ”·
10 ἡ στρατιὰ δ' ἐμαρτύρει καθάπερ ἔνθουν ἐς ἐκάστην
τάξιν μεταθέοντα πολλὰ καὶ λαμπρὰ δρᾶσαι. ἐπεὶ δὲ 348
ζητούμενος ἐν τοῖς νεκροῖς εὐρέθη, τὰ ἀριστεῖα ὁ
Καῖσαρ αὐτῷ περιέσθηκε καὶ συνέθεαψε καὶ τάφον ἐξ-
14 αἶρετον ἀνέστησεν ἐγγὺς τοῦ πολυανδρίου.

3 ὁ δὲ Πομπήιος ἐκ Λαρίσσης ὁμολῶ δρόμῳ μέχρι 349
θαλάσσης ἐπειχθεὶς σκάφους ἐπέβη σμικροῦ καὶ νεῶς
παραπλεύουσης ἐπιτυχῶν ἐς Μιτυλήνην διέπλευσεν· ὅθεν
τὴν γυναικα Κορνηλίαν ἀναλαβὼν καὶ τριήρων τεσσά-
ρων ἐπιβάς, αἷ αὐτῷ παρὰ τε Ῥοδίων καὶ Τυρίων
20 ἀφίκοντο, Κερκύρας μὲν καὶ τότε καὶ Λιβύης ὑπερ-
εἶδεν, ἔνθα αὐτῷ στρατὸς ἦν ἄλλος πολὺς καὶ ναυτι-

5 ἐφέρετο, ἐκ πάντων maluit Mend., idem virgula post ἐφέ-
ρετο deleta efficere voluit Kratt p. 68 6 τὸ δέκατον τέλος V
κρασσίνιος B et Plut. Caes. c. 44, κρασσίνιος Vi, Crasinius C,
'Crastinus' Caes. b. c. 3, 91. 99, Κρασσιανὸς Plut. Pomp. c. 71
8 λαμπρῶς post νικήσομεν fort. ponendum putavit Mend. coll.
Plut. Pomp. c. 71, Caes. c. 44; ὃ δὲ “λαμπρῶς”, ἀνεβόησε,
“νικήσομεν ci. Ch. Graux, Rev. de philol. 4 (1880) p. 188, cui
assentitur Schenkl p. 172 adn., fort. recte; λαμπρῶς ἀνεβόησε
defendit Bitschofsky p. 446 9 τήμερον add. Mend. ex C,
habetque Plut. Pomp. et Caes. l. c. 10 δ' ἐμαρτύρει] διε-
μαρτύρει i, <τοῦτον> vel <αὐτὸν> desideraverunt Musgr. et
Mend., sed iungendum ὃν Καῖσαρ μὲν — ἡ στρατιὰ δ' (Keil)
11 διαθέοντα i 16 μικροῦ i 20 καὶ ante τότε debebat
Musgr., perperam, cf. § 296 sq.

κὸν ἀκραιφνές, ἐπὶ δὲ τὴν ἕω φερόμενος ἐπὶ τὸν Παρ-
 θυαῖον ὥς δι' ἐκείνου πάντα ἀναληφόμενος τὸ ἐνθύ-
 μημα ἐπέκρυπτε, μέχρι περὶ τὴν Κιλικίαν μόλις ἐξέφερε
 350 τοῖς φίλοις. οἳ δὲ αὐτὸν ἡξίουν φυλάσσεσθαι τὸν
 Παρθυαῖον, ἐπιβεβουλευμένον τε ἔναγχος ὑπὸ Κράσσου 5
 καὶ θυμούμενον ἔτι τῇ Κράσσου συμφορᾷ, μὴδ' ἐς
 ἀκρατεῖς βαρβάρους ἄγειν εὐπρεπῇ γυναικᾷ Κορνηλίαν,
 351 Κράσσου μάλιστα γεγεννημένην. δεύτερα δ' αὐτοῦ προ-
 θέντος περὶ τε Αἰγύπτου καὶ Ἰόβα, Ἰόβα μὲν ὑπερ-
 εώρων ὥς ἀδόξου, ἐς δὲ τὴν Αἴγυπτον αὐτῷ συνεφρό- 10
 νουν, ἐγγύς τε οὖσαν καὶ μεγάλην ἀρχήν, ἔτι δὲ καὶ
 εὐδαίμονα καὶ δυνατὴν ναυσὶ καὶ σίτῳ καὶ χρήμασι·
 τούς τε βασιλεύοντας αὐτῆς, εἰ καὶ παῖδές εἰσι, πατρι-
 κοὺς εἶναι τῷ Πομπηίῳ φίλους. 14

352 ὃ μὲν δὴ διὰ τάδε ἐς τὴν Αἴγυπτον ἔπλει· ἄρτι δ' 84
 ἐκπεσούσης ἀπ' Αἰγύπτου Κλεοπάτρας, ἣ τῷ ἀδελφῷ
 συνῆρχε, καὶ στρατὸν ἀμφὶ τὴν Συρίαν ἀγειρούσης,
 Πτολεμαῖος ὁ τῆς Κλεοπάτρας ἀδελφὸς ἀμφὶ τὸ Κάσ-
 σιον τῆς Αἰγύπτου ταῖς Κλεοπάτρας ἐσβολαῖς ἐφῆδρενε,
 καὶ πῶς κατὰ δαίμονα ἐς τὸ Κάσσιον τὸ πνεῦμα τὸν 20
 353 Πομπήιον κατέφερε. θεασάμενος δὲ στρατὸν ἐπὶ τῆς
 γῆς πολὺν ἔστησε τὸν πλοῦν καὶ εἵκασεν, ὅπερ ἦν, παρ-
 εἶναι τὸν βασιλέα. πέμψας τε ἔφραξε περὶ ἑαυτοῦ καὶ

6 θυμούμενον] *elatiores spiritus haberent* vertit C, εὐθυμού-
 μενον ci. Musgr., sed illud teneri posse puto 7 Κορνηλίαν de-
 lendum ci. Mend. 14 τῷ om. a 16 ἀπ'] ἐξ ci. Mend., sed
 cf. ad I § 65 18sq. 20. § 362. 375 κάσιον V, ut etiam in nomine
 Cassii σ pro σσ (cf. ad § 464), et alibi saepe λ pro λλ, ν pro νν,
 ρ pro ρρ, τ pro ττ, κάσσιον ceteri, quod coll. Cass. D. 42, 5, 5 sq.
 retinui, ita etiam Foerster ed. Liban. I, 2 orat. XI § 116; ceterum
 cf. Baudissin, Stud. zur semit. Religionsgesch. II (1878) p. 238 sqq.,
 E. Maass, Ind. schol. Gryphisw. 1890/91 p. XXV 21 sq. ἐπὶ τῆς
 γῆς post πολλὴν a

τῆς τοῦ πατρὸς φιλίας. ὃ δὲ ἦν μὲν περὶ τρισκαίδεκα 354
 ἔτη μάλιστα γερονῶς, ἐπετρόπευον δ' αὐτῷ τὴν μὲν
 στρατιὰν Ἀχιλλᾶς, τὰ δὲ χρήματα Ποσειδῶνος εὐνοῦχος·
 οὐ βουλὴν προτιθέντο περὶ τοῦ Πομπηίου. καὶ παρὼν
 ὁ Σάμιος Θεόδοτος ὁ ῥήτωρ, διδάσκαλος ὢν τοῦ παι-
 δός, ἀθέμιστον εἰσηγεῖτο ἔργον, ἐνεδρεῦσαι καὶ κτεῖναι
 Πομπήιον ὡς χαριουμένους Καίσαρι. κυρωθείσης δὲ 355
 τῆς γνώμης σκάφος εὐτελὲς ἐπ' αὐτὸν ἐπέμπετο, ὡς
 τῆς θαλάσσης οὔσης ἀλιτενοῦς καὶ μεγάλαις ναυσὶν
 οὐκ εὐχεροῦς, ὑπηρεῖται τέ τινες τῶν βασιλικῶν ἐν-
 έβαινον ἐς τὸ σκάφος. καὶ Σεμπρώνιος, ἀνὴρ Ῥωμαῖος 356
 τότε μὲν τῷ βασιλεῖ, πάλαι δὲ αὐτῷ Πομπηίῳ στρατευ-
 σάμενος, δεξιὰν ἔφερε παρὰ τοῦ βασιλέως τῷ Πομ-
 πηίῳ καὶ ἐκέλευεν ὡς ἐς φίλον τὸν παῖδα διαπλεῦσαι.
 ἅμα δὲ ταῦτ' ἐρίγνετο, καὶ ὁ στρατὸς ὥσπερ ἐπὶ τιμῇ 357
 τοῦ Πομπηίου παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐξετάσσετο ἅπας,
 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν μέσῳ τῇ φοινικίδι κατάδηλος ἦν
 περικειμένη. ὁ δὲ Πομπήιος ὑπώπτει μὲν ἅπαντα, 358
 καὶ τὴν παρὰταξιν τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν τοῦ σκάφους
 εὐτέλειαν καὶ τὸ μὴ τὸν βασιλέα αὐτόν οἱ παραγενέ-
 σθαι μηδὲ τῶν ἐπιφανῶν τινὰς πέμψαι· τοσοῦτο δ' ἐκ
 τῶν Σοφοκλέους ἰαμβείων πρὸς ἑαυτὸν ἀνενεγκῶν·
 "ὅστις γὰρ ὡς τύραννον ἐμπορεύεται, κείνου 'στὶ δοῦ-
 λος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ", ἐνέβαινε ἐς τὸ σκάφος.

1 περὶ Nauck, ἐπὶ Oi, vulgo 11 Σεμπρώνιος] Σεπτίμιος
 ex ceteris scriptoribus cum Schw. reponi malim, item p. 222, 2

14 τὸν παῖδα del. Nauck, conicio ὡς ἐς φίλον <ἐς> τὸν παῖδα
 vel ἐς τὸν παῖδα ὡς φίλον 18 περικειμένη spurium putavit
 Mend., vix recte; verborum collocatio est Appianeae 24 ἀνέ-
 βαινε i

48 a. C.

359 καὶ ἐν τῷ διάπλῳ σιωπώντων ἀπάντων ἔτι μᾶλλον
 ὑπόπτευε· καὶ τὸν Σεμπρώνιον εἴτε ἐπιγινώσκων Ῥω-
 μαῖον ὄντα καὶ ἐστρατευμένον ἑαυτῷ, εἴτε τοπάζων ἐκ
 τοῦ μόνον ἐστάναι, κατὰ δὴ τὴν στρατιωτικὴν ἄρα
 διδασκαλίαν οὐ συνεδρεύοντα αὐτοκράτορι, ἐπιστρα- 5
 φεῖς ἐς αὐτὸν εἶπεν· “ἄρά σε γινώσκω, συστρατιῶτα;”
 καὶ ὃς αὐτίκα μὲν ἐπένευσεν, ἀποστραφέντα δ’ εὐθὺς
 360 ἐπάταξε πρῶτος, εἰθ’ ἕτεροι. καὶ τὸ μὲν γύναιον τοῦ
 Πομπηίου καὶ οἱ φίλοι ταῦτα μακρόθεν ὀρῶντες ἀν-
 ὤμωζόν τε καὶ χεῖρας ἐς θεοὺς ἐκδίκους σπονδῶν ἀν- 10
 361 ἴσχοντες ἀπέπλεον τάχιστα ὥς ἐκ πολέμιας· Πομπηίου 86
 δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν ἀποτεμόντες οἱ περὶ Ποθεινὸν
 ἐφύλασσον Κάλσαρι ὥς ἐπὶ μεγίσταις ἀμοιβαῖς (ὃ δὲ
 αὐτοὺς ἡμύνατο ἀξίως τῆς ἀθεμιστίας), τὸ δὲ λοιπὸν
 σῶμά τις ἔθαψεν ἐπὶ τῆς ἡτόνος καὶ τάφον ἤγειρεν 15
 εὐτελῆ· καὶ ἐπὶ γράμμα ἄλλος ἐπέγραψε· “τῷ ναοῖς βρί-
 362 θοντι πόση σπάνις ἔπλετο τύμβου”. χρόνῳ δὲ τὸν
 τάφον τόνδε ἐπικρυφθέντα ὅλον ὑπὸ ψάμμου καὶ εἰ-
 κόνας, ὅσας ἀπὸ χαλκοῦ τῷ Πομπηίῳ περὶ τὸ Κάσσιον
 ὕστερον οἱ προσήκοντες ἀνέθηκαν, λελωβημένα πάντα 20
 καὶ ἐς τὸ ἄδυτόν του ἱεροῦ κατενεχθέντα ἐξήγησε καὶ
 εὗρεν ἐπ’ ἐμοῦ Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἀδριανὸς ἐπιδημῶν,

7 αὐτίκα mihi fuit dubium, cf. Plut. Pomp. c. 79: κἀκεῖνος ἐπένευσε τῇ κεφαλῇ μόνον, οὐδὲν προσειπὼν οὐδὲ φιλοφρονηθεῖς, sed videtur oppositum participio ἀποστραφέντα δ’ 8 εἰθ’ ἄτεροι vel <οἱ> ἕτεροι ci. Mend., sed cf. ad I § 532 post ἕτεροι nonnulla de Pompei occumbentis habitu intercidissee ci. Mend. coll. Plut. l. c., at totam narrationem App. nimis circumcidit 15 ἡτόνος scr. Mend., const. 19 κάσιον V, cf. ad § 352 21 τὸν emendavi et ante me Herw. p. 67, τοῦ Οἰ, haeserat iam Mend. 22 ἀδριανὸς Οἰ, correxi

καὶ τὸν τάφον ἀνεκάθηρε γνώριμον αὐτοῖς εἶναι καὶ
τὰς εἰκόνας αὐτοῦ Πομπηίου διωρθώσατο.

τόδε μὲν δὴ τοῦ βίου τέλος ἦν Πομπηίῳ τῷ με- 363
ρίστους πολέμους ἀνύσαντι καὶ μέγιστα τὴν Ῥωμαίων
ἀρχὴν ὠφελήσαντι καὶ Μεγάλῳ διὰ ταῦτα ὀνομασθέντι
καὶ οὐχ ἡττηθέντι ποτὲ πρότερον, ἀλλὰ ἀηττήτῳ καὶ
εὐτυχεστάτῳ ἐξέτι νέου γενομένῳ· ἀπὸ γὰρ τριῶν καὶ
εἴκοσιν ἐτῶν οὐ διέλειπεν ἐς ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα
τῇ μὲν ἰσχύι μοναρχικῶς δυναστεύων, τῇ δὲ δόξῃ διὰ
τὸν Καίσαρος ξῆλον δημοτικῶς νομιζόμενος ἄρχειν.

Λεύκιος δὲ Σκιπίων, ὁ κηδεστὴς τοῦ Πομπηίου, καὶ 364
ὅσοι ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ἐκ τοῦ κατὰ Φάρσαλον ἔργου
διεπεφεύγεσαν, ἐπὶ Κερκύρας ἠπείγοντο πρὸς Κάτωνα,
ἐτέρου στρατοῦ καὶ τριακοσίων τριήρων ἄρχειν ὑπο-
λειμμένον, εὐβουλότερον οἶδε τοῦ Πομπηίου. καὶ 365
αὐτῶν οἱ περιφανέστατοι νειμάμενοι τὸ ναυτικόν, Κάσ-
σιος μὲν ἐς τὸν Πόντον ἔπλει πρὸς Φαρνάκην ὡς ἀνα-
στήσων αὐτὸν ἐπὶ Καίσαρα, Σκιπίων δὲ καὶ Κάτων
ἐς Λιβύην ἔπλεον, Οὐάρῳ τε πίσυνοι καὶ τῷ μετὰ Οὐάρου
στρατῷ καὶ Ἰόβα Νομάδων βασιλεῖ συμμαχοῦντι. Πομ- 366
πίος δ', ὁ τοῦ Πομπηίου πρεσβύτερος υἱός, καὶ Λα-
βιηνὸς σὺν αὐτῷ καὶ Σκάπλας τὸ μέρος ἔχοντες ἠπεί-
γοντο ἐς Ἰβηρίαν καὶ αὐτὴν ἀποστήσαντες ἀπὸ τοῦ
Καίσαρος στρατὸν ἄλλον ἐξ αὐτῶν Ἰβήρων τε καὶ

2 αὐτοῦ A, αὐ τοῦ Oi 3 τόδε] τότε Ba 6 ἀηττήτῳ]
αἰδίῳ V 7 γενομένῳ b 8 εἴκοσι B διέλειπεν cum A
ser. Mend. 9 sq. τῇ δὲ δόξῃ — ἄρχειν] confuse dicta sec.
Mend., immo pleonastice τῇ δὲ δόξῃ et νομιζόμενος 10 καί-
σαρον (sic) B 14 sq. ὑπολειμμένον εὐβουλότερον· οἱ (vel οἱ)
δὲ τοῦ πομπηίου καὶ etc. libri, corr. Musgr. 19 Οὐάρου]
οὐάρῳ B 22 κάπλας O

48 a. C.

- Κελτιβήρων καὶ θεραπόντων συνέλεγον ἔν τε παρα-
 σκευῇ μείζονι ἐρίγνοντο. τηλικάυται δυνάμεις τῆς Πομ-
 πηίου παρασκευῆς ἦσαν ὑπόλοιποι, καὶ αὐτῶν ὑπὸ
 367 θεοβλαβείας ὑπεριδῶν ὁ Πομπήιος ἔφυγε. τῶν δ' ἐν
 Λιβύῃ Κάτωνα σφῶν στρατηγεῖν αἰρουμένων, ὁ Κάτων
 οὐχ ὑπέστη παρόντων ἀνδρῶν ὑπάτων, οἱ κατ' ἀξί-
 ωσιν ἐπρέσβευον αὐτοῦ μόνην ἀρχὴν ἄρξαντος ἐν Ῥώμῃ
 τὴν στρατηγίδα. γίγνεται μὲν δὴ Λεύκιος Σκιπίων αὐτο-
 κράτωρ, καὶ στρατὸς κἀνταῦθα πολὺς ἠθροίζετο καὶ
 ἐγυμνάζετο. καὶ δύο αἶδε μάλιστα ἀξιόλογοι παρα- 10
 σκευαί, περὶ Λιβύην καὶ Ἰβηρίαν, ἐπὶ Καίσαρα συν-
 εκροτοῦντο.
- 368 αὐτὸς δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ δύο μὲν ἡμέρας ἐν Φαρσάλῳ
 διέτριψε θύων καὶ τὸν στρατὸν ἐκ τῆς μάχης ἀναλαμ-
 βάνων· ἔνθα καὶ Θεσσαλοὺς ἐλευθέρους ἠφίει συμ- 15
 μαχήσαντάς οἱ καὶ Ἀθηναίους αἰτήσασι συγγνώμην ἐπ-
 εδίδου καὶ ἐπεῖπε· “ποσάκις ὑμᾶς ὑπὸ σφῶν αὐτῶν
 369 ἀπολλυμένους ἢ δόξα τῶν προγόνων περισώσει;” τῇ
 τρίτῃ δ' ἐξήλαυνεν ἐπὶ τὴν ἕω κατὰ πύστιν τῆς Πομ-
 πηίου φυγῆς καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπορία τριήρων 20
 370 σκάφεσιν ἐπεραιοῦτο μικροῖς. Κάσσιος δὲ σὺν τῷ μέρει
 τῶν τριήρων ἐπιφαίνεται μεσοποροῦντι, πρὸς Φαρνά-
 κην ἐπειγόμενος· καὶ δυνηθεὶς ἂν πολλαῖς τριήρεσι

2 μείζονι] μειζόνων ci. Musgr., μείζονος maluit Mend.
 7 ἀρχὴν molestum putavit Mend., contra Kratt p. 7 sq.
 16 sq. ἐπεδίδου] ἐδίδου ci. Mend., item Cob. p. 217, sed cf. ad
 III § 165

21 App. intellexit C. Cassium Longinum, cf. § 464, sed
 erravit, cum C. Cassius ad Siciliam pugnaret (Caes. b. c. 3, 100);
 fuit L. Cassius quidam (cf. Cass. D. 42, 6, 2 et Suet. Div. Iul.
 63), nec vero frater illius Gai, cf. Judeich, Caesar im Orient
 p. 60 adn. 4

κατὰ σκαφῶν μικρῶν, ὑπὸ δέους τῆς Καίσαρος εὐτυ-
 χίας περιπύστου δὴ καὶ ἐπιφόβου τότε οὔσης ἐξεπλάγη
 καὶ νομίσας οἱ τὸν Καίσαρα ἐπίτηδες ἐπιπλεῖν τὰς
 χεῖρας ὥρεγεν ἐς αὐτόν, ἀπὸ τριήρων ἐς σκάφη, καὶ
 συγγνώμην ἤτει καὶ τὰς τριήρεις παρεδίδου. τοσοῦ- 371
 τον ἴσχυεν ἡ δόξα τῆς Καίσαρος εὐπραγίας· οὐ γὰρ
 ἔρωγε αἰτίαν ἑτέραν ὁρῶ οὐδὲ ἔργον ἕτερον ἡγοῦμαι
 τύχης ἐν ἀπόρῳ καιρῷ γενέσθαι μᾶλλον ἢ Κάσσιον
 τὸν πολεμικώτατον ἐπὶ τριήρων ἐβδομήκοντα ἀπαρα-
 σκεύει Καίσαρι συντυχόντα μηδ' ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπο-
 στήναι. ὁ δ' οὕτως ἑαυτὸν αἰσχυρῶς ὑπὸ φόβου μόνου 372
 παραπλέοντι παραδοὺς ὕστερον ἐν Ῥώμῃ δυναστεύοντα
 ἤδη κατέκτανεν· ᾧ καὶ αὐτῷ δηλὸν ἐστὶ τὸν ἕτερον τῷ
 Κασσίῳ φόβον ὑπὸ τύχης ἐγγενέσθαι τὸν Καίσαρα
 ἐπαιρούσης.

διασωθεὶς δ' οὕτω παραδόξως ὁ Καῖσαρ καὶ τὸν 373
 Ἑλλήσποντον περαιωθεὶς Ἰωσι μὲν καὶ Αἰολεῦσι καὶ
 ὅσα ἄλλα ἔθνη τὴν μεγάλην χειρρόνησον οἰκοῦσι (καὶ
 καλοῦσιν αὐτὰ ἐνὶ ὀνόματι Ἀσίαν τὴν κάτω), συνεγί-
 γνωσκε πρεσβευομένοις ἐς αὐτόν καὶ παρακαλοῦσι, πυ-
 θόμενος δὲ Πομπήιον ἐπ' Αἰγύπτου φέρεσθαι διέπλευ-
 σεν ἐς Ῥόδον. καὶ οὐδ' ἐνταῦθα τὸν στρατὸν αὐτοῦ 374
 κατὰ μέρη προσιόντα περιμείνας ἐς τὰς Κασσίου καὶ
 Ῥοδίων τριήρεις ἐνέβη σὺν τοῖς παροῦσιν· οὐδενὶ τε

1 κατὰ] κρατεῖν ci. Mend., inut., cf. de δύνασθαι Boiss.
 ad Cass. D. fr. 43, 2 κατὰ σφῶν μικρῶν Vi 2 τότε <μάλιστα>
 οὔσης ci. Mend. 4 ἐς αὐτόν molesta putavit Mend., ἀπὸ
 τριήρων ἐς σκάφη potius del. Nauck, ego haec virgulis in-
 clusi 7 ἑτέραν αἰτίαν i, ἑτέραν om. V 9 ἐβδομήκοντα]
 'decem' Suet. Div. Iul. 63, nec vero licet mutare 11 μόνον
 ci. Mend., μόνῳ Nauck, sed cf. § 432. 511 13 ἕτερον]
 πρότερον ci. Mend., inut. 22 αὐτοῦ Oi, corr. Mend.
 24 ἀνέβη i

48 a. C.

ἐκφήνας, ὅπῃ τὸν πλοῦν ποιήσεται, περὶ ἐσπέραν ἀν-
 ήγετο, ἐπαγγείλας τοῖς λοιποῖς κυβερνήταις πρὸς τὸν
 λαμπτήρα τῆς ἐαυτοῦ νεὼς καὶ μεθ' ἡμέραν πρὸς τὸ
 σημεῖον εὐθύνειν· τῷ δ' αὐτοῦ κυβερνήτῃ, πολὺ τῆς
 γῆς ἀποσχών, προσέταξεν ἐς Ἀλεξάνδρειαν φέρεσθαι.
 375 καὶ ὁ μὲν τρισὶν ἡμέραις πελάγιος ἀμφὶ τὴν Ἀλεξάν-
 δρειαν ἦν· ἐσδέχονται δ' αὐτὸν οἱ τοῦ βασιλέως ἐπι-
 τροπεύοντες, ἔτι τοῦ βασιλέως ἀμφὶ τὸ Κάσσιον ὄντος.
 376 καὶ πρῶτα μὲν ἀπραγμοσύνην τινὰ διὰ τὴν ὀλιγότητα
 τῶν συνόντων ὑπεκρίνετο φιλοφρόνως τε τοὺς ἐντυγ-
 χάνοντας ἐξεδέχετο καὶ τὴν πόλιν περιὼν τοῦ κάλ-
 λους ἐθαύμαζε καὶ τῶν φιλοσόφων μετὰ τοῦ πλήθους
 ἐστὼς ἠκροᾷτο· ὅθεν αὐτῷ χάρις τε καὶ δόξα ἀγαθὴ
 377 ὥς ἀπράγμονι παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν ἐφύετο. ἐπεὶ
 δ' ὁ στρατὸς αὐτῷ κατέπλευσε, Ποθεινὸν μὲν καὶ Ἀχιλ-
 λᾶν ἐκόλασε θανάτῳ τῆς ἐς τὸν Πομπήιον παρανομίας,
 Θεόδοτον δὲ διαδράντα Κάσσιος ὕστερον ἐκρέμασεν,
 εὐρὼν ἐν Ἀσίᾳ. θορυβούντων δ' ἐπὶ τῷδε τῶν Ἀλε-
 ξανδρέων καὶ τῆς στρατιᾶς τῆς βασιλικῆς ἐπ' αὐτὸν
 λούσης, ἀγῶνες αὐτῷ ποικίλοι περὶ τὸ βασίλειον ἐγέ-
 νοντο καὶ ἐν τοῖς παρ' αὐτὸ αἰγιαλοῖς, ἔνθα καὶ φεύ-
 γων ἐς τὴν θάλατταν ἐξήλατο καὶ ἐς πολὺ ἐν τῷ βυθῷ
 διενήξατο· καὶ τὴν χλαμύδα αὐτοῦ λαβόντες οἱ Ἀλε-
 378 ξανδρεῖς περὶ τρόπαιον ἐκρέμασαν. τελευταῖον δ' ἀνὰ

1 ὅποι cum V scr. Mend., cf. ad § 152 2 ἀπαγγείλας a
 3 καθ' ἡμέραν i 4 αὐτοῦ Bi (V?), corr. Bk. 8 κάσιον V,
 cf. ad § 352 16 θανάτου i τὸν om. ab 17 διαδρά-
 σαντα i 20 περὶ τὸ βασίλοι περὶ τὸ βασίλειον per ditto-
 graphiam B 24 περὶ τρόπαιον] in trophæi modum erexere C,
 unde ὥσπερ εἰ τρόπαιον ci. Schw., sed cf. Cass. D. 42, 40, 5

τὸν Νεῖλον αὐτῷ γίνεται πρὸς τὸν βασιλέα ἀγών, ᾧ^{47 a. C.}
 δὴ καὶ μάλιστα ἐκράτει. καὶ ἐς ταῦτα διετρίφθησαν
 αὐτῷ μῆνες ἑννέα, μέχρῃ Κλεοπάτραν ἀντὶ τοῦ ἀδελ-
 φοῦ βασιλεύειν ἀπέφηνεν Αἰγύπτου. καὶ τὸν Νεῖλον 379
 5 ἐπὶ τετρακοσίων νεῶν, τὴν χώραν θεώμενος, περιέπλει
 μετὰ τῆς Κλεοπάτρας, καὶ τὰλλα ἡδόμενος αὐτῇ. ἀλλὰ
 τὰδε μὲν ἕκαστα ὅπως ἐγένετο, ἀκριβέστερον ἢ περὶ
 Αἰγύπτου συγγραφὴ διέξεισι· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Πομ- 380
 πηίου προσφερομένην οὐχ ὑπέστη, ἀλλὰ προσέταξε
 10 ταφῆναι, καὶ τι αὐτῇ τέμενος βραχὺ πρὸ τῆς πόλεως
 περιτεθὲν Νεμέσεως τέμενος ἐκαλεῖτο· ὅπερ ἐπ' ἑμοῦ
 κατὰ Ῥωμαίων αὐτοκράτορα Τραϊανόν, ἐξολλύντα τὸ
 ἐν Αἰγύπτῳ Ἰουδαίων γένος, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐς τὰς
 14 τοῦ πολέμου χρείας κατηρεῖφθη.
 1 τοσάδε μὲν δὴ Καῖσαρ ἐργασάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 381
 διὰ Συρίας ἐπὶ Φαρνάκην ἠπέλγετο. ὃ δὲ ἤδη μὲν εἴρ-
 γαστο πολλὰ καὶ περιεσπάκει τινὰ Ῥωμαίων χωρία καὶ
 Δομιτίῳ Καίσαρος στρατηγῷ συνενεχθεὶς ἐς μάχην
 ἐνενικήκει πάνν λαμπρῶς, καὶ τᾷ δε μάλιστα ἐπαρθεὶς
 20 Ἀμισὸν πόλιν ἐν τῷ Πόντῳ ῥωμαϊζουσαν ἐξηνδραπόδι-
 στο καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν τομίας ἐπεποίητο πάντας·
 προσιόντος δὲ τοῦ Καίσαρος ἐταράσσετο καὶ μετεγίγνω- 382
 σκε καὶ ἀπὸ σταδίων διακοσίων γενομένῳ πρέσβεις

5 θεασόμενος maluit Mend., sed cf. praef. περιέπλει]
 ἔπλει aut ἀνέπλει ci. Mend. 9 <οί>, quod Mend. post προσ-
 φερομένην desideravit, ipse refutavit coll. Plut. Pomp. c. 80,
 Caes. c. 48, ad quos locos provocare minime erat opus, cf. ad I
 § 223 13 τῶν om. b 16 μὲν deleri maluit Mend., sed
 respicit ad δὲ v. 22 19 πάνν] μάλα V. 20 ἀμισὸν V
 ἐν τῷ Πόντῳ] cf. ad I § 241. Loesch p. 23 hic mare intellegit,
 non recte 21 ἐποίησαντο (sic) i

8 sqq. non suo loco ab App. narrata, cf. Plut. Caes. c. 48 etc.
 10 sqq. cf. G. Lumbroso, L'Egitto dei Greci e dei Romani² p. 226 sq.

47 a. C.

- ἔπεμπεν ὑπὲρ εἰρήνης, στέφανόν τε χρύσειον αὐτῷ φέ-
 ροντας καὶ ἐς γάμον ὑπ' ἀνοίας ἐγγυῶντας Καίσαρι
 383 τὴν Φαρνάκους θυγατέρα. ὃ δ' αἰσθόμενος ὢν φέ-
 ρουσι, προῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐς τὸ πρόσθεν
 ἐβάδιξε λεσχηνεύων τοῖς πρέσβεσι, μέχρι προσπελάσας
 τῷ χάρακι τοῦ Φαρνάκους καὶ τοσόνδε εἰπών· "οὐ
 γὰρ αὐτίκα δώσει δίκην ὁ πατροκτόνος;" ἐπὶ τὸν ἵππον
 ἀνεπήδησε καὶ εὐθύς ἐκ πρώτης βοῆς τρέπεται τε τὸν
 Φαρνάκην καὶ πολλοὺς ἔκτεινε, σὺν χιλλοῖς πον μά-
 λιστα ὢν ἱππεῦσιν τοῖς πρώτοις αὐτῷ συνδραμοῦσιν· 10
 384 ὅτε καὶ φασιν αὐτὸν εἰπεῖν· "ὦ μακάριε Πομπήιε, τοι-
 οὔτοις ἄρα κατὰ Μιθριδάτην τὸν τοῦδε πατέρα πολε-
 μῶν ἀνδράσι μέγας τε ἐνομισθῆς καὶ μέγας ἐπεκλήθης."
 εἰς δὲ Ῥώμην περὶ τῆσδε τῆς μάχης ἐπέστελλεν· "ἐγὼ
 δὲ ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα". 15
 385 μετὰ δὲ τοῦτο Φαρνάκης μὲν ἀγαπῶν ἐς τὴν ἀρχὴν 92
 Βοσπόρου, τὴν δεδομένην οἱ παρὰ Πομπηίου, συν-
 ἔφυγεν· ὃ δὲ Καῖσαρ, οὐ σχολὴν ἄγων περὶ μικρὰ τρι-
 βεσθαι τοσῶνδε πολέμων αὐτὸν περιμενόντων, ἐς τὴν
 Ἀσίαν μετῆλθε καὶ παροδεύων αὐτὴν ἐχρημάτιζε ταῖς 20
 πόλεσιν ἐνοχλουμέναις ὑπὸ τῶν μισθουμένων τοὺς φό-
 ρους, ὥς μοι κατὰ τὴν Ἀσιανὴν συγγραφὴν δεδήλωται.
 386 πυθόμενος δ' ἐν Ῥώμῃ στάσιν εἶναι καὶ Ἀντώνιον τὸν
 ἵππαρχον αὐτοῦ τὴν ἀγορὰν στρατιᾷ φυλάσσειν, πάντα

1 ἐπέπεμπεν ci. Mend., sed cf. verba simplicia III § 171.
 327. 372, IV § 34. 88. 350 etc.; v. etiam ad I § 10, II § 514
 χρύσειον Musgr., sed cf. Crönert, Memoria p. 178 adn. 3; v. etiam
 ad I § 455 4 sq. καὶ — πρέσβεσι] et ipse in primis anteire
 properavit legatos uerbis detinens C, unde Mend. ci: καὶ <αὐτὸς
 ἐν τοῖς πρώτοις> ἐς τὸ πρόσθεν ἐβ. etc. 5 ἐβάδισε a
 9 πον om. V 14 ἐπέστελλεν maluit Mend., cf. praef. et ad
 I § 209 15 δὲ] δὴ ci. Schw., perperam 17 τὴν om. b
 19 αὐτῷ V 21 τε ante ὑπὸ add. i 24 αὐτοῦ Oī, corr. Mend.

μεθεῖς ἐς Ῥώμην ἠπείγετο. ὥς δ' ἦλθεν, ἡ μὲν στήσις
 ἡ πολιτικὴ κατεπαύετο, ἑτέρα δ' ἐπ' αὐτὸν ἀνίστατο
 τοῦ στρατοῦ, ὥς οὔτε τὰ ἐπηγγελλόμενα σφίσι ἐπὶ τῷ
 κατὰ Φάρσαλον ἔργῳ λαβόντες οὔτε ἐννόμως ἔτι βρα-
 5 δύνοντες ἐν τῇ στρατείᾳ· ἀφεθῆναι τε πάντες ἐπὶ τὰ
 αὐτῶν ἠξίου. ὃ δ' ἐπηγγέλλετο μὲν αὐτοῖς ἀόριστά τινα 387
 ἐν Φαρσάλῳ, καὶ ἑτέρα ἀόριστα, ὅταν ὁ ἐν Λιβύῃ πό-
 λεμος ἐκτελεσθῇ· τότε δ' ἔπεμπεν ἄλλας ὁρῶν ἐκάστῳ
 χιλίας δραχμάς. οἱ δὲ αὐτὸν οὐχ ὑπισχνεῖσθαι μᾶλλον
 10 ἢ αὐτίκα διδόναι πάντα ἐκέλευον· καὶ περὶ τῶνδε Σα-
 λούστιον Κρίσπον πεμφθέντα πρὸς αὐτοὺς ὀλίγου καὶ
 διέφθειραν, εἰ μὴ διέφυγε. πνυθόμενος δ' ὁ Καῖσαρ 388
 τέλος μὲν ἄλλο στρατιωτῶν, οἱ τὴν πόλιν ἐξ Ἀντωνίου
 παρεφύλασσον, περιέστησε τῇ οἰκίᾳ καὶ ταῖς τῆς πό-
 15 λεως ἐξόδοις, δείσας περὶ ἀρπαγῆς· αὐτὸς δέ, πάντων
 δεδιότων καὶ παραινούντων αὐτῷ τὴν ὁρμὴν τοῦ στρα-
 τοῦ φυλάξασθαι, μάλα θρασέως αὐτοῖς ἔτι στασιάζου-
 σιν ἐς τὸ Ἄρειον πεδῖον ἐπῆλθεν οὐ προμηνύσας καὶ
 23 ἐπὶ βήματος ὤφθη. οἱ δὲ σὺν θορύβῳ τε ἄνοπλοι συν- 389
 20 ἔτρεχον καὶ, ὥς ἔθος, ἄφνω φανέντα σφίσι ἠσπάζοντο
 αὐτοκράτορα. κελεύσαντος δ' ὃ τι θέλοιεν εἰπεῖν, περὶ
 μὲν τῶν δωρεῶν ἐς ὅσιν εἰπεῖν αὐτοῦ παρόντος οὐδὲ
 ἐτόλμησαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐκπλήξεως, ὥς δὲ μετριώ-
 τερον, ἀφεθῆναι τῆς στρατείας ἀνεβόησαν, ἐλπίσαντες

4 sq. λαβόντος et βραδύνοντος ci. Musgr., at cf. § 191 et ad I § 48 6 αὐτῶν Bi (V?), αὐτῶν edit. veteres ἐπήγγελο ex C ci. Schw., rec. edit. recentiores, fort. recte, sed cf. praef.

7 ἐπὶ Φαρσάλῳ ci. Musgr., praeter necessitatem 10 πάντα διδόναι V 11 Κρίσπον Schw., κρίσκον Oi, Priscum Salustium C 19 τε <καὶ> conicio 20 sq. καὶ ἄφνω φανέντα σφίσι, ὥς ἔθος, ἠσπάζοντο <τὸν> αὐτοκρ. exspectavit Mend., sed subaudi αὐτόν 23 ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκπλήξεως ci. Mend., sed τῆς αὐτῆς respicit ad σὺν θορύβῳ τε ἄνοπλοι etc.

47 a. C.

στρατοῦ δεόμενον ἐς τοὺς ὑπολοίπους πολέμους αὐτὸν
 390 εἶναι τι καὶ περὶ τῶν δωρεῶν. ὃ δὲ παρὰ τὴν ἀπάν-
 τῶν δόξαν οὐδὲ μελλήσας ἀπεκρίνατο· “ἀφίημι.” κατα-
 πλαγέντων δ’ αὐτῶν ἔτι μᾶλλον καὶ σιωπῆς βαθυτά-
 τής γενομένης ἐπεῖπε· “καὶ δώσω γε ὑμῖν τὰ ἐπηγγελ- 5
 391 μένα ἅπαντα, ὅταν θριαμβεύσω μεθ’ ἐτέρων”. ἀδοκῆτου
 δ’ αὐτοῖς ἅμα καὶ τοῦδε καὶ φιλανθρωποῦ φανέντος,
 αἰδῶς αὐτίκα πᾶσιν ἐνέπιπτεν καὶ λογισμὸς μετὰ ζήλου,
 εἰ δόξουσι μὲν αὐτοὶ καταλιπεῖν σφῶν τὸν αὐτοκρά-
 τορα ἐν μέσοις τοσοῖσδε πολεμίοις, θριαμβεύσουσι δ’ 10
 ἀνθ’ αὐτῶν ἕτεροι καὶ σφεῖς τῶν ἐν Λιβύῃ κερδῶν
 ἐκπесоῦνται, μεγάλων ἔσεσθαι νομιζομένων, ἐχθροὶ τε
 ὁμοίως αὐτοῦ τε Καίσαρος ἔσονται καὶ τῶν πολεμίων.
 392 δέσαντες οὖν ἔτι μᾶλλον ἡσύχαζον ἐξ ἀπορίας, ἐλπί-
 ζοντες ἐνδώσειν τι καὶ τὸν Καίσαρα καὶ μεταγνώσεσθαι 15
 διὰ τὴν ἐν χερσὶ χρεῖαν. ὃ δ’ ἀνθησύχαξε καὶ τῶν
 φίλων αὐτὸν παρακαλούντων ἐπιφθέρξασθαι τι πρὸς
 αὐτοὺς ἄλλο καὶ μὴ βραχεῖ καὶ αὐστηρῶ λόγῳ πολλὰ
 συνεστρατευμένους ἐγκαταλιπεῖν, ἀρχόμενος λέγειν πο-
 λίτας ἀντὶ στρατιωτῶν προσεῖπεν· ὅπερ ἐστὶ σύμβολον 20
 393 ἀφειμένων τῆς στρατείας καὶ ιδιωτευόντων. οἱ δ’ οὐκ 94
 ἐνεγκόντες ἔτι ἀνέκραγον μετανοεῖν καὶ παρεκάλουν

1 πολεμίους vertit C αὐτὸν i, αὐτῶ O, unde ὑπολ. αὐτῶ
 πολ. ci. Schw., certe αὐτὸν ex App. usu dicendi bene possumus
 carere 3 οὐδὲν μελλήσας edidit Bk. 5 γε] γέρα ci. Mend.
 coll. Cass. D. 42, 53, 3, δὲ Nauck; καὶ δώσω γε mihi videtur optime
 dictum 7 καὶ ante τοῦδε deleri voluit Mend., sed respicit
 ad v. 3 sq. 9 μὲν αὐτοὶ] αὐτοὶ μὲν ci. Mend., sed cf. Kaibel,
 Stil u. Text der πολιτεία Ἀθηναίων d. Aristot. p. 199 sq. (cf.
 p. 166) et eundem, Soph. Elektra p. 227 10 πολέμοις ci.
 Mend. θριαμβεύσουσι, priore σ supraser., B 11 ἀντ’ αὐτῶν
 Oī, corr. Mend. 13 αὐτοῦ] τοῦ ci. Mend., sed cf. I § 343
 15 καὶ ante τὸν del. Nauck, non recte, cum milites iam de
 postulatis suis decesserint, cf. § 386 sq. et 389 19 ἐγκαταλιπεῖν]
 οἱ καταλιπεῖν ci. Mend., sed dativo non opus, cf. ad I § 263

αὐτῷ συστρατεύεσθαι. ἀποστρεφόμενον τε τοῦ Καί-
 σαρος καὶ ἀπιόντος ἀπὸ τοῦ βήματος, οἱ δὲ σὺν ἐπεί-
 ξει πλέονι βοῶντες ἐνέκειντο παραμεῖναι τε αὐτὸν καὶ
 κολάζειν σφῶν τοὺς ἁμαρτόντας. ὃ δ' ἔτι μὲν τι διέτρι- 394
 ψεν, οὔτε ἀπιὼν οὔτε ἐπανιών, ὑποκρινόμενος ἀπορεῖν·
 ἐπανελθὼν δ' ὅμως ἔφη κολάσειν μὲν αὐτῶν οὐδένα,
 ἄχθεσθαι δ', ὅτι καὶ τὸ δέκατον τέλος, ὃ προετίμησεν
 αἰεὶ, τοιαῦτα θορυβεῖ. “καὶ τόδε”, ἔφη, “μόνον ἀφίημι
 τῆς στρατείας· δώσω δὲ καὶ τῷδε ὅμως τὰ ὑπεσχημένα
 ἅπαντα, ἐπανελθὼν ἐκ Λιβύης. δώσω δὲ καὶ γῆν ἅπα- 395
 σιν ἐκτελεσθέντων τῶν πολέμων, οὐ καθάπερ Σύλλας,
 ἀφαιρούμενος ἐτέρων ἦν ἔχουσι καὶ τοῖς ἀφαιρεθεῖσι
 τοὺς λαβόντας συνοικίζων καὶ ποιῶν ἀλλήλοις ἐς αἰεὶ
 πολεμίους, ἀλλὰ τὴν τοῦ δήμου γῆν ἐπινέμων καὶ τὴν
 ἑμαυτοῦ, καὶ τὰ δέοντα προσωνόμενος”. κρότου δὲ 396
 καὶ εὐφημίας παρὰ πάντων γενομένης, τὸ δέκατον
 ὑπερήλγει τέλος, ἐς μόνον αὐτὸ τοῦ Καίσαρος ἀδιαλ-
 λάκτου φανέντος· καὶ σφᾶς αὐτὸν ἠξίουσαν διακληρωσά-
 τε καὶ τὸ μέρος θανάτῳ ζημιῶσαι. ὃ δὲ οὐδὲν αὐτοὺς
 ὑπερεθίζειν ἔτι δεόμενος ἀκριβῶς μετανοοῦντας, συν-
 ηλλάσσετο ἅπασι καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸν ἐν Λιβύῃ πόλε-
 μον ἐξήει.

διαβαλὼν δ' ἐκ Ῥηγίου τὸν πορθμὸν ἐπὶ Μεσσή- 397
 νης ἐς Αἰλύβαιον ἦλθε. καὶ πνθόμενος Κάτωνα μὲν
 τὴν παρασκευὴν τοῦ πολέμου ναυσὶ καὶ πεζῶν τινι
 μέρει φρουρεῖν ἐν Ἰτύκῃ μετὰ τῶν τριακοσίων, οὓς ἀπὸ
 σφῶν ἐκ πολλοῦ προβούλους ἐπεποίηντο τοῦ πολέμου

2 οἷδε Schw., praeter rem 3 ἐπέκειντο d 4 ἁμαρτά-
 νοντας i ἔτι] ἐπὶ ci. Mend. τι om. a 11 πολεμίων B
 15 τὰ ἐνδέοντα ci. Mend., haud male 19 τὸ <δέκατον> μέρος
 ci. Cob. p. 218, inut. 20 ἐπερεθίζειν Bk., sed cf. § 449
 23 διαλαβὼν V 23 sq. μεσήνης Oi

47 a. C.

καὶ σύγκλητον ἐκάλουν, τὸν δ' αὐτοκράτορα Λεύκιον Σκι-
 πίωνα καὶ τοὺς ἀρίστους ἐν Ἀδρυμητῷ στρατοπεδεύειν,
 398 διέπλευσεν ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα. καὶ αὐτὸν οἰχόμενον ἐς
 46 a. C. Ἰόβαν καταλαβὼν παρέτασεν ἐς μάχην παρ' αὐτὸ τοῦ
 Σκιπίωνος τὸ στρατόπεδον, ὥς ἐν καιρῷ συννοισόμενος 5
 399 τοῖς πολεμίοις χωρὶς αὐτοκράτορος οὖσιν. ἀντεπήρσαν
 δ' αὐτῷ Λαβιηνός τε καὶ Πετρήιος, οἱ τοῦ Σκιπίωνος
 ὑποστράτηγοι, καὶ ἐκράτουν τῶν Καίσαρος παρὰ πολὺν
 καὶ τραπέντας ἐδίωκον σοβαρῶς μετὰ καταφρονήσεως,
 μέχρι Λαβιηνὸν μὲν ὁ ἵππος ἐς τὴν γαστέρα πληγείς 10
 ἀπεσεύσατο καὶ αὐτὸν οἱ παρασπισταὶ συνήρπαζον, ὁ
 δὲ Πετρήιος, ὥς ἀκριβῇ τοῦ στρατοῦ λαβὼν πείραν καὶ
 νικήσων, ὅτε βούλεται, διέλυε τὸ ἔργον ἐπειπὼν τοῖς
 ἀμφ' αὐτόν· “μὴ ἀφελώμεθα τὴν νίκην τὸν αὐτοκρά-
 400 τορα ἡμῶν Σκιπίωνα”. καὶ τὸ μὲν ἄλλο μέρος τῆς Καί- 15
 σαρὸς τύχης ἔργον ἐφαίνετο κρατησάντων ἄν, ὥς ἐδό-
 κει, τῶν πολεμίων ἄφνω τὴν μάχην ὑπὸ τῶν νικών-
 των διαλυθῆναι· αὐτὸς δὲ λέγεται παρὰ τὴν φυγὴν
 ἐγχρόμπτων ἅπασιν ἐπιστρέφειν αὐτοὺς καὶ τινα τῶν
 τὰ μέγιστα σημεῖα, τοὺς ἀετούς, φερόντων τῇ ἐαυτοῦ 20
 χειρὶ περισπάσας μετενεγκεῖν ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐς τὸ
 πρόσθεν, ἕως Πετρήιος ἀνέξευξε καὶ ὁ Καῖσαρ ἀσπα-
 σίως ὑπεχώρει.

401 τοῦτο μὲν δὴ τῆς πρώτης ἐν Λιβύῃ Καίσαρι μάχης

2 στρατοπεδεύειν ci. Mend., στρατεύειν Oi, vulgo, moram
 ducere C, qui tamen στρατεύειν videtur legisse 5 ὥς om. V
 7 τε om. V 11 συνασπισταὶ i 13 διέλυσε ci. Mend., cf.
 praef. 15 iure iam haesit Schw., μέρος deleri voluit Mend.,
 bene 19 ἅπασιν] τοῖς ἀπαντιῶσιν vel ἀποδιδράσκουσιν (sive
 ἀποδράσιν) exspectavit Mend.; potuit etiam ἅπασιν <τοῖς ἀπαν-
 τῶσιν>; in suos insurgentem vertit C 20 τοὺς ἀετούς fort.
 spuria esse ci. Mend., non recte, opinor

96 τέλος ἦν· οὐ πολὺ δὲ ὕστερον, αὐτοῦ τε Σκιπίωνος
 ὁκτὼ τέλεσι πεζῶν καὶ ἱππέων δύο μυριάσιν, ὧν οἱ
 πολλοὶ Λίβρες ἦσαν, πελτασταῖς τε πολλοῖς καὶ ἐλέ-
 φασιν ἐς τριάκοντα προσδοκωμένου παρέσεσθαι σὺν
 5 Ἰόβα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῷδε ἄγοντι πεζοὺς ἄλλους ἀμφὶ
 τρισμυρίους καὶ ἱππέας Νομάδας ἐς δισμυρίους καὶ
 ἀκοντιστὰς πολλοὺς καὶ ἐλέφαντας ἐξήκοντα ἑτέρους, ἣ
 στρατιὰ τοῦ Καίσαρος ἐδείκναινε καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς
 ἐθορυβοῦντο κατὰ τε πείραν ὧν ἤδη πεπόνυθσαν καὶ
 10 κατὰ δόξαν τῶν ἐπιόντων τοῦ τε πλήθους καὶ ἀρετῆς,
 μάλιστα τῶν Νομάδων ἱππέων. ὃ τε τῶν ἐλεφάντων
 πόλεμος ἀήθης σφίσιν ὧν ἐξέπλησσε. Βόκχου δ' ἐτέ- 402
 ρου Μαυρουσίων δυνάστου Κίρταν, ἣ βασίλειον ἦν
 Ἰόβα, καταλαβόντος, ὁ μὲν Ἰόβας, ἐξαγγελθέντος αὐτῷ
 15 τοῦδε, ἐς τὰ οἰκεία μάλιστα ἀνεξεύγνυ μετὰ τοῦ ιδίου
 στρατοῦ, τριάκοντα ἐξ αὐτοῦ μόνους ὑπολιπὼν ἐλέ-
 φαντας τῷ Σκιπίωνι, ἣ δὲ στρατιὰ τοῦ Καίσαρος ἐς
 τοσοῦτον ἀνεθάρρησεν, ὥς τὸ πέμπτον τέλος αἰτῆσαν
 ἀντιταχθῆναι τοῖς ἐλέφασιν κρατῆσαι πάννυ καρτερῶς·
 20 καὶ νῦν ἀπ' ἐκείνου τῷδε τῷ τέλει ἐλέφαντες ἐς τὰ
 97 σημεῖα ἐπίκεινται. μακρᾶς δὲ καὶ ἐπιπόνου κατὰ πάντα 403
 τὰ μέρη τῆς μάχης καὶ πολυτρόπου γενομένης, περὶ
 ἐσπέραν μόλις ὁ Καῖσαρ ἐνίκα καὶ τὸ στρατόπεδον

1 τε aut deleri aut τοῦ scribi voluit Schw., sed videtur anacoluthon esse (voluit v. 5 καὶ Ἰόβα τοῦ βασ. etc.), v. ad I § 350 10 ne in collocatione verborum offendas, cf. § 429

14 Ἰόβα ci. Mend. 15 μάλιστα Oi, om. C, τάχιστα, ni quid excidisset, ci. Schw., sed iunge ἐς τὰ οἰκεία μάλιστα: 'nihil antiquius habuit quam ut domum rediret' (Keil) 16 ἀπολι-
 πὼν a 19 καρτερῶς] λαμπρῶς ci. Mend., bene 20 <ἔτι>
 ἀπ' ci. Mend., inut., cf. e.g. § 424 malim τῷ τέλει τῷδε ob hiatum

18 τὸ πέμπτον τέλος] cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 68
 adn. 4

46 a. C.

εὐθὺς ἐξήρει τὸ τοῦ Σκιπίωνος, οὐδὲν ἀνιῖς οὐδ' ἐν
 νυκτὶ τῆς νίκης, μέχρι τὸ σύμπαν ἐξεργάσασθαι. οἱ δ'
 ἐχθροὶ κατ' ὀλίγους, ὅπη δύναιτο, διέφευγον· καὶ ὁ
 Σκιπίων αὐτός, ἅμα Ἀφρανίῳ πάντα μεθείς, ἔφευγεν
 ἀνὰ τὸ πέλαγος ἐπὶ δώδεκα ἀφράκτων.

5

404 ὧδε μὲν δὴ καὶ ὅδε ὁ στρατός, ἐς ὁκτὼ μυριάδας
 μάλιστα συνελθὼν ἐκ τε πολλοῦ γεγυμνασμένος καὶ
 ἐκ τῆς προτέρας μάχης ἐν ἐλπίδι καὶ θάρσει γενόμε-
 405 νος, δευτέρᾳ τῇδε συμβολῇ συνετρίβετο ἀθρόως. καὶ
 τὸ τοῦ Καίσαρος κλέος ἐς ἅμαχον εὐτυχίαν ἐδοξάζετο, 10
 οὐδὲν ἔτι τῶν ἡσσωμένων ἐς ἀρετὴν αὐτοῦ μεριζόν-
 των, ἀλλὰ καὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἁμαρτήματα τῇ Καί-
 σαρος τύχῃ προστιθέντων· ἐδόκει γὰρ δὴ καὶ ὅδε ὁ
 πόλεμος ἀβουλία τῶν στρατηγῶν, οὔτε διατριψάντων
 αὐτόν, ἕως ἀπορήσειεν ὁ Καῖσαρ ὥς ἐν ἀλλοτρίᾳ, οὔτε 15
 τὴν πρώτην νίκην ἐς τέλος προαγαγόντων, συντρι-
 φθεῖς οὕτως ὀξέως διαλυθῆναι.

406 ἐξαγγελθέντων δὲ τούτων ἐς Ἰτύκην τρίτῃ μάλιστα 98
 ἡμέρᾳ καὶ τοῦ Καίσαρος εὐθὺς ἐπὶ τὴν Ἰτύκην ἰόν-
 τος ἐγίγνετο φυγὴ πάντων. καὶ οὐδένα κατεῖχεν ὁ 20
 Κάτων, ἀλλὰ καὶ ναῦς ἐδίδου τοῖς αἰτουῦσι τῶν ἐπι-
 φανῶν· αὐτὸς δ' εὐσταθῶς ὑπέμενε καὶ τοῖς Ἰτυκαίοις
 ὑπισχνουμένοις πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ ἐκείνου δεήσεσθαι
 ἐπιμειδιῶν ἀπεκρίνατο οὐ δεήσειν αὐτῷ πρὸς Καίσαρα

3 ὅποι V, cf. ad § 152 4 ἅμα om. C et vertit: ceteris
 omnibus Affranio permissis, unde Mend. ci.: αὐτὸς Ἀφρανίῳ
 τὰλλα πάντα μεθείς ἔφευγεν; eandem sententiam facilius effecit
 Kratt p. 66 commate, quod vulgo erat ante πάντα, deleto, ita
 ut ἅμα iungendum sit cum μεθείς. Usitata interpunctione ser-
 vata App. a ceteris omnibus dissentiret; cf. Klebs ap. Pauly-
 Wissowa 1, 1 p. 712 16 sq. συντριφθεῖς susp. Schw., del.
 Herw. p. 67, non recte, opinor 24 αὐτῷ Oī, corr. Mend.

διαλλακτῶν καὶ τοῦτο εἰδέναι καὶ τὸν Καίσαρα κα-
 λῶς. σηµηνάµενος δὲ τοὺς θησαυροὺς ἅπαντας καὶ 407
 συγγραφὰς ὑπὲρ ἐκάστου τοῖς Ἱτυκαίων ἄρχουσιν ἐπι-
 δοὺς περὶ ἐσπέραν ἀμφὶ λουτρὰ καὶ δεῖπνον ἦν καθ-
 5 εξόμενός τε ἐγεύετο, ὥσπερ εἴθιστο, ἐξ οὗ Πομπήιος
 ἀνήρητο· οὐδέν τε τῶν συνήθων ἐναλλάσσω οὐδ' 408
 ἐλάσσω προσφερόµενος ἢ πλείω, συνελεσχίηνεε τοῖς
 παροῦσι περὶ τῶν ἐκπεπλευκότων καὶ ἡρώτα περὶ τοῦ
 πνεύµατος, εἰ κατὰ πρῦμνην ἔσοιτο αὐτοῖς, καὶ τοῦ
 10 διαστήµατος, εἰ φθάσουσι πόρρω γενέσθαι, πρὶν ἐς ἔω
 Καίσαρα ἐπελθεῖν. οὐ μὴν οὐδ' ἐς ὕπνον ἀπιὼν ἐν-
 ἤλλαξέ τι τῶν συνήθων, πλὴν ὅτι τὸν υἱὸν ἡσπάσατο
 φιλοφρονέστερον. τὸ δὲ ξιφίδιον τῇ κλίνῃ τὸ σύννηθες 409
 οὐχ εὐρὼν παρακείμενον ἐξεβόησεν, ὅτι προδιδοῖτο ὑπὸ
 15 τῶν οἰκείων τοῖς πολεµίοις· τίνι γὰρ ἔφη χρήσεσθαι
 προσιόντων, ἂν νυκτὸς ἐπίωσι; τῶν δὲ αὐτὸν παρα-
 καλούντων µηδὲν ἐφ' ἑαυτὸν βουλευεῖν, ἀλλ' ἀναπαύε-
 σθαι χωρὶς ξιφιδίου, ἀξιοπιστότερον ἔτι εἶπεν· “οὐ γὰρ
 ἔστι μοι θέλοντι καὶ δι' ἐσθῆτος ἑμαυτὸν ἀποπνίξαι
 20 καὶ ἐς τὰ τεῖχη τὴν κεφαλὴν ἀπαράξαι καὶ ἐς τράχη-
 λον κυβιστῆσαι καὶ τὸ πνεῦµα κατασχόντα ἐκτρεῖψαι;”
 πολλά τε ὅμοια εἰπὼν παρήγαγεν αὐτοὺς παραθεῖναι
 τὸ ξιφίδιον. ὥς δὲ ἐτέθη, Πλάτωνος αἰτήσας τὴν περὶ
 9 ψυχῆς συγγραφὴν ἀνεγίνωσκε. καὶ ἐπεὶ τέλος εἶχε 410
 25 τῷ Πλάτῳ ὁ λόγος, ἀναπαύεσθαι τοὺς περὶ θύρας

1 καὶ ante τὸν om. i 3 sq. ἐπιδοὺς, ἐπι suprascr. a m. 1,
 V, ἐπιδιδούς i 9 πρῦμνην B 16 <κατὰ> προσιόντων ci.
 Schw., haesit etiam Mend., sed cf. Bitschowsky p. 447 17 καὶ
 ante µηδὲν add. i ἐφ' ἑαυτῷ b 20 ἀπαράξαι Oi, πρὸς
 τὰ τεῖχη τ. κ. ἀράξαι ci. Nauck 21 ἐκτρεῖψαι susp. Mend.,
 sed iunge τὸ πνεῦµα etiam cum ἐκτρεῖψαι 22 ὅμοια]
 ἕτερα iC

46 a. C.

- ὑπολαβὼν ἔτρωσεν αὐτὸν ὑπὸ τὰ στέρνα· προπεσόν-
των δ' αὐτῷ τῶν σπλάγχχνων καὶ στόνου τινὸς ἑξακου-
σθέντος ἐσέδραμον οἱ περὶ θύρας· καὶ οἱ ἱατροὶ τὰ
σπλάγχχνα ἔτι σῶα ὄντα ἐνέθησαν ἔνδον καὶ τὰς πλη-
411 γὰς ἐπιρράψαντες ἐπέδησαν. ὃ δὲ ἀνενεγκὼν αὐθις
ὑπεκρίνετο καὶ κατεμέμφετο μὲν ἑαυτῷ πληγῆς ἀσθε-
νοῦς, χάριν δ' ὁμολόγει τοῖς περισώσασιν καὶ κατα-
δαρθεῖν ἔφη δεῖσθαι. οἱ μὲν δὴ τὸ ξίφος ἔχοντες
412 ὦχοντο καὶ τὰς θύρας ὡς ἡρεμοῦντι ἐπέκλεισαν· ὃ δ'
ὑπνίου δόξαν αὐτοῖς παρασχὼν τὰ δεσμὰ ταῖς χερσὶ
μετὰ σιγῆς ἀπερρήγνυ καὶ τὰς ῥαφὰς τοῦ τραύματος
ἀνέπτυσσεν, οἷα θηρίον τό τε τραῦμα καὶ τὴν γαστέρα
εὐρύνων ὀνυξὶ καὶ δακτύλοις ἐρευνῶν καὶ τὰ σπλάγ-
χνα διαρρίπτων, μέχρι ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν ἀμφὶ πεντή-
κοντα γεγυνώς, ὁμολογούμενος δὲ τὴν τε γνώμην, ἐς
ὃ τι κρίνειε, πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος φῦναι καὶ
τὸ δίκαιον ἢ πρέπον ἢ καλὸν οὐκ ἔθεσι μᾶλλον ἢ με-
413 γαλοψύχοις λογισμοῖς ὀρίσαι. Μαρκία γέ τοι τῇ Φι-
λίππου συνὼν ἐκ παρθένου καὶ ἀρεσκόμενος αὐτῇ
μάλιστα καὶ παῖδας ἔχων ἐξ ἐκείνης ἔδωκεν ὅμως αὐτὴν
Ὀρτησίῳ τῶν φίλων τινί, παίδων τε ἐπιθυμοῦντι καὶ
τεκνοποιοῦ γυναικὸς οὐ τυγχάνοντι, μέχρι κακείνῳ
κυήσασαν ἐς τὸν οἶκον αὐθις ὡς χρήσας ἀνεδέξατο.
414 τοιόσδε μὲν δὴ Κάτων ἦν, καὶ αὐτὸν οἱ Ἴτυκαῖοι λαμ-
πρῶς ἔθαπτον· ὃ δὲ Καῖσαρ ἔφη μὲν οἱ φθονῆσαι
Κάτωνα καλῆς ἐπιδείξεως, Κικέρωνος δὲ ποιήσαντος

3 ἐπέδραμον iC 5 ἀπορράψαντες ci. Mend., διαρράπτειν
habet Plut. Cat. c. 70 6 ὑπεκρίνατο, ut videtur, a καὶ
om. i πληγῆς OC, πλάνης d, πλανῆς ab 11 τραύματος O,
σώματος iC 12 ἀνέπτυσεν bd 13 εὐρύνων post δακτύλοις trans-
posuit Nauck et cum Mend. ἐρευνῶν ut dittographiam deleuit, nec
vertit C, sed hoc ad τὴν γαστέρα, illud ad τὸ τραῦμα respicit
22 τυγχόντι ci. Mend. 26 καλῆς ἐπιδείξεως] cf. Plut. Cat. c. 72

ἐγκώμιον ἐς αὐτὸν καὶ ἐπιγράψαντος Κάτων, ἀντέγραψε
κατηγορίαν ὁ Καῖσαρ καὶ ἐπέγραψεν Ἀντικάτων.

00 Ἰόβας δὲ καὶ Πετρήιος τῶν γιγνομένων πυνθανό- 415
μενοι καὶ οὐδεμίαν σφίσιν οὔτε φυγὴν οὔτε σωτηρίαν
5 ἐπινοοῦντες, ἐπὶ τῇ διαίτῃ ξίφεσι διεχορήσαντο ἀλλήλους·
καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν Ἰόβα Καῖσαρ ὑποτελῇ Ῥωμαίοις
ἐποίησεν, αὐτῇ Σαλούστιον Κρίσπον ἐγκαταστήσας.
Ἱτυκαίοις δὲ καὶ τῷ Κάτωνος νιῶ συνεγίνωσκε· καὶ 416
τὴν θυγατέρα τοῦ Πομπηίου μετὰ δύο παίδων αὐτῆς
10 ἐν Ἱτύκῃ καταλαβὼν ἐξέπεμπε σῶους τῷ <νέῳ> Πομπηίῳ.
τῶν δὲ τριακοσίων ὅσους εὗρε διέφθειρεν. Λεύκιος δὲ 417
Σκιπίων ὁ αὐτοκράτωρ χειμαζόμενος ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ
πολεμιαῖς ναυσὶν ἐντυχὼν ἐφέρετο γενναίως, μέχρι
καταλαμβανόμενος αὐτόν τε διεχορήσατο καὶ τὸ σῶμα
15 μεθῆκεν ἐς τὸ πέλαγος.

τοῦτο μὲν δὴ καὶ τῷ περὶ Λιβύην Καίσαρος πολέμῳ 418
01 τέλος ἐρίγνεται, αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ἐς Ῥώμην ἐθριάμ-
βευε τέσσαρας ὁμοῦ θριάμβους, ἐπὶ τε Γαλάταις, ὧν
δὴ πολλὰ καὶ μέγιστα ἔθνη προσέλαβε καὶ ἀφιστάμενα
20 ἄλλα ἐκρατύνετο, καὶ Ποντικὸν ἐπὶ Φαρνάκει καὶ Λι-
βυκὸν ἐπὶ Λιβύων τοῖς συμμαχήσασιν τῷ Σκιπίωνι·
ἐνθα καὶ Ἰόβα παῖς, Ἰόβας ὁ συγγραφεύς, βρέφος ὢν
ἔτι παρήγετο. παρήγαγε δέ τινα καὶ τῆς ἀνὰ τὸν Νεῖ-

3 sq. τῶν γενομένων πυνθόμενοι ci. Mend., inut., cf. praef.
4 φίσιν (sic) B 5 τῇ om. AV, vulgo, cf. IV § 81 10 <νέῳ>
add. Regling et Keil, haeserat iam Mend. 15 ἐς τὴν θάλασσαν i
18 ὁμοῦ] quattuor interpositis diebus peregit triumphos
C, Suet. Div. Iul. 37, ut Mend. suspicatus est, fortasse secutus
20 φαρνάκη V 22 Ἰόβας om. V

1 sq. fragmenta Catonis v. Cic. ed. Mueller IV, 3 p. 327 sqq.,
Anticatonis Caes. comment. ed. Kübler III, 2 p. 145 sqq.

5 ἐπὶ τῇ διαίτῃ — ἀλλήλους] cf. R. Schneider, Berl. philol.
Wochenschr. 1904 p. 1083 sqq.

46 a. C.

λον ναυμαχίας θριάμβον Αιγύπτιον, μεταξὺ τοῦ Γα-
 419 λατῶν καὶ Φαρνάκους. τὰ δὲ Ῥωμαίων φυλαξάμενος
 ἄρα, ὥς ἐμφύλια οὐκ εἰκότα τε αὐτῷ καὶ Ῥωμαίοις
 αἰσχροὶ καὶ ἀπαίσια, ἐπιγράψαι θριάμβῳ, παρήνεγκεν
 ὁμῶς αὐτῶν ἐν τοῖσδε τὰ παθήματα ἅπαντα καὶ τοὺς
 ἄνδρας ἐν εἰκόσι καὶ ποικίλαις γραφαῖς, χωρὶς γε Πομ-
 420 πηλίου· τοῦτον γὰρ δὴ μόνον ἐφυλάξατο δεῖξαι, σφό-
 δρα ἔτι πρὸς πάντων ἐπιποθοῦμενον. ὁ δὲ δῆμος ἐπὶ
 μὲν τοῖς οἰκείοις κακοῖς, καίπερ δεδιώς, ἔστενε, καὶ
 μάλιστα, ὅτε ἴδοι Λεύκιόν τε Σκιπίωνα τὸν αὐτοκρά-
 τορα πλησσομένον ἐς τὰ στέρνα ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ μεθ-
 ιέμενον ἐς τὸ πέλαγος ἢ Πετρήιον ἐπὶ διαίτη διαχωρ-
 μενον ἑαυτὸν ἢ Κάτωνα ὑφ' ἑαυτοῦ διασπώμενον ὥς
 θηρίον· Ἀχιλλῶ δ' ἐφήσθησαν καὶ Ποθειῶ καὶ τὴν
 421 Φαρνάκους φυγὴν ἐγέλασαν. χρήματα δ' ἐν τοῖς
 θριάμβοις φασὶ παρενεχθῆναι μυριάδας ἑξ καὶ ἡμισυ
 ταλάντων καὶ στεφάνους δύο καὶ εἴκοσι καὶ δισχιλίους
 ἐπὶ τοῖς ὀκτακοσίοις ἀπὸ χρυσοῦ, ἔλκοντας ἐς δις-
 422 μυρίας καὶ δεκατέσσαρας καὶ τετρακοσίας λίτρας. ἀφ'
 ὧν εὐθύς ἐπὶ τῷ θριάμβῳ διένειμε, τὰ ὑπεσχημένα
 πάνθ' ὑπερβάλλον, στρατιώτῃ μὲν ἀνὰ πεντακισχιλίας
 δραχμὰς Ἀττικὰς, λοχαγῷ δ' αὐτοῦ τὸ διπλάσιον καὶ
 χιλιάρχῃ καὶ ἱππάρχῃ τὸ ἔτι διπλάσιον καὶ τοῖς
 423 δημόταις ἐκάστῳ μνᾶν Ἀττικὴν. ἐπέδωκε δὲ καὶ θείας
 ποικίλας ἱππῶν τε καὶ μουσικῆς καὶ πεζομαχίας ἀνδρῶν 25

3 αὐτῷ VC, αὐτῷ Bi, vulgo 19 δεκατέσσαρας scr. Bk.,
 δέκα καὶ τέσσαρας Oi; mirus certe est numerorum ordo, fort. aut
 cum Mend. scribendum δισμυρίας καὶ τετρακοσίας καὶ δεκατέσ-
 σαρας λίτρας aut cum C ordo inversus praeferendus 23 χι-
 λιάρχω καὶ ἱππάρχω a, quod fort. iure praetulit Mend. 25 fort.
 πεζομαχίαν scribendum

χιλίων πρὸς ἑτέρους χιλίους καὶ ἱππομαχίαν διακοσίων
 πρὸς ἴσους καὶ ἀναμιξ ἄλλων πεζῶν τε καὶ ἱππέων
 ἀγῶνα ἐλεφάντων τε μάχην εἴκοσι πρὸς εἴκοσι καὶ
 ναυμαχίαν ἑρετῶν τετρακισχιλίων, ἐπιβεβηκότων ἐς
 5 μάχην χιλίων ἐκατέρωθεν. ἀνέστησε καὶ τῇ Γενετειρᾷ 424
 τὸν νεῶν, ὥσπερ εὗξάτο μέλλων ἐν Φαρσάλῳ μαχεῖ-
 σθαι· καὶ τέμενος τῷ νεῷ περιέθηκεν, ὃ Ῥωμαίοις
 ἔταξεν ἀγορὰν εἶναι, οὐ τῶν ὠνίων, ἀλλ' ἐπὶ πράξεσι
 συνιόντων ἐς ἀλλήλους, καθὰ καὶ Πέρσαις ἦν τις
 10 ἀγορὰ ζητοῦσιν ἢ μανθάνουσι τὰ δίκαια. Κλεοπάτρας
 τε εἰκόνα καλὴν τῇ θεῷ παρεστήσατο, ἣ καὶ νῦν
 συνέστηκεν αὐτῇ. τὸ δὲ τοῦ δήμου πλῆθος ἀναγραφά- 425
 μενος ἐς ἡμισυ λέγεται τῶν πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου
 γενομένων εὐρεῖν· ἐς τοσοῦτο καθεῖλεν ἢ τῶνδε φιλο-
 15 νικία τὴν πόλιν.

103 αὐτὸς δὲ ἤδη τέταρτον ὑπατεύων ἐπὶ τὸν νέον 426
 Πομπήιον ἐστράτευεν ἐς Ἰβηρίαν, ὅσπερ αὐτῷ λοιπὸς 45 a. C
 ἦν ἔτι πόλεμος ἐμφύλιος, οὐκ εὐκαταφρόνητος· τῶν
 τε γὰρ ἀρίστων ὅσοι διεπεφεύγεσαν ἐκ Λιβύης, ἐκεῖ
 20 συνέδραμον, καὶ στρατὸς ὃ μὲν ἐξ αὐτῆς Λιβύης τε
 καὶ Φαρσάλου τοῖς ἡγεμόσι συνῆλθεν, ὃ δὲ ἐξ Ἰβή-
 ρων τε καὶ Κελτιβήρων, ἔθνους ἀλκίμου καὶ χαίροντος
 αἰὲ μάχαις. πολὺς δὲ καὶ δούλων ὄμιλος ἐστρατεύετο 427
 τῷ Πομπηίῳ· καὶ τέταρτον ἔτος εἶχον ἐν τοῖς γυμνα-

2 malim ἄλλον 5 <δὲ> καὶ ci. Mend., inut. 6 aut
 τὸν deleri aut ὅνπερ scribi voluit Nauck, sed τὸν νεῶν est
 notum illud templum, quod etiam nunc exstat 17 ἐστράτευσεν
 maluit Mend., cf. praef. 19 ἐκεῖ ἐκ λιβύης a

5 sqq. de templo et foro Iulio cf. Richter, Topogr. d.
 Stadt Rom² p. 110 12—15 cf. Kornemann (v. ad Π § 64)
 p. 565

45 a. C.

428 σίοις καὶ γνώμην ἔτοιμον ἀγωνίσασθαι μετὰ ἀπογνώ-
 σεως. ᾧ δὲ καὶ μάλιστα σφαλεῖς ὁ Πομπήιος οὐκ
 ἀνεβάλλετο τὴν μάχην, ἀλλ' εὐθύς ἐλθόντι τῷ Καί-
 σαρι συνεμάχετο, καίτοι τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παρ-
 αινούντων ἐκ πείρας ὦν ἀμφί τε Φάρσαλον καὶ Λι- 5
 βύην ἐπεπόνθεσαν, ἐκτρίβειν τῷ χρόνῳ τὸν Καῖσαρα
 429 καὶ ἐς ἀπορίαν ὥς ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ περιφέρειν. ὁ δὲ
 46 a. C. Καῖσαρ ἦκε μὲν ἀπὸ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις,
 βαρυτάτῳ στρατῷ μακροτάτην ὁδὸν ἐπελθών· δέος δ'
 45 a. C. οἶον οὐ πρότερον ἐνέπιπτεν αὐτοῦ τῷ στρατῷ κατὰ 10
 δόξαν τῶν πολεμίων τοῦ τε πλήθους καὶ ἀσκήσεως
 430 καὶ ἀπογνώσεως. δι' ἃ καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτὸς ἐβράδυνεν, 16
 ἔσπε πού τι αὐτῷ κατασκεπτομένῳ προσπελάσας ὁ
 Πομπήιος ὠνειδίσεν ἐς δειλίαν. καὶ τὸ ὕνειδος οὐκ
 ἐνεγκὼν ὁ Καῖσαρ ἐξέτασσε παρὰ πόλιν Κορδύβην, 15
 σύνθημα καὶ τότε δοὺς Ἀφροδίτην· ἔδωκε δὲ καὶ ὁ
 431 Πομπήιος Εὐσέβειαν. ὥς δὲ καὶ συνιόντων ἤδη τοῦ
 Καίσαρος στρατοῦ τὸ δέος ἤπτετο καὶ ὄγκος ἐπερί-
 γνετο τῷ φόβῳ, θεοὺς πάντας ὁ Καῖσαρ ἰκέτευε, τὰς
 χεῖρας ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνίσχων, μὴ ἐνὶ πόνῳ τῷδε 20

3 ἀνεβάλετο V 4 συνεμάχετο] σὺν <καταφρονήσει> ἐμάχετο
 vel sim. ci. Mend., malim ἐμάχετο vel συνεφέρετο. Ceterum
 App. auctorem, quem exscripsit, usque ad obscuritatem prae-
 cidit 9 ἐπανελθὼν i 11 <τῆς> ἀσκήσεως ci. Nauck, sed
 cf. ad I § 351; de collocatione verborum v. ad § 401 extr.
 16 τότε] τότε B 17 εὐσέβειαν scr. Bk., sed cf. Roscher, Jahrb.
 f. cl. Philol. 119 (1879) p. 351 18 τὸ del. Nauck, sed respicit
 ad v. 9 sq. δέος δ' οἶον οὐ πρότερον

8 sq. ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις-ἐπελθών] de tempore itineris
 cf. Wilsdorf (v. ad I § 392) p. 73 et O. E. Schmidt (v. ad II
 § 127) p. 257 sq. Caesarem autem tam brevi tempore βαρυτάτῳ
 στρατῷ iter fecisse verum non est, cf. Cass. D. 43, 32, 2:
 τὸ γὰρ πλεῖον στρατεύμα κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπελέλειπτο 15 Κορ-
 δύβην] ad Mundam, quod oppidum non procul a Corduba abest,
 decertatum esse dicunt ceteri, cf. § 434

πολλὰ καὶ λαμπρὰ ἔργα μῆναι, καὶ τοὺς στρατιώτας
ἐπιθέων παρεκάλει τό τε χράνος τῆς κεφαλῆς ἀφαι-
ρῶν ἐς πρόσωπον ἐδυσώπει καὶ προούτρεπεν. οἱ δὲ 432
οὐδ' ὥς τι μετέβαλλον ἀπὸ τοῦ δέους, ἕως ὃ Καῖσαρ
5 αὐτὸς ἀρπάσας τινὸς ἀσπίδα καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
ἡγεμόσιν εἰπὼν· "ἔσται τοῦτο τέλος ἑμοί τε τοῦ βίου
καὶ ὑμῖν τῶν στρατειῶν," προούδραμε τῆς τάξεως ἐς
τοὺς πολεμίους ἐπὶ τοσοῦτον, ὥς μόνους αὐτῶν ἀπο-
σχεῖν δέκα πόδας καὶ διακόσια αὐτῷ δόρατα ἐπιβλη-
10 θῆναι καὶ τούτων τὰ μὲν αὐτὸν ἐκκλῖναι, τὰ δὲ ἐς
τὴν ἀσπίδα ἀναδέξασθαι. τότε γὰρ δὴ τῶν τε ἡγε- 433
μόνων προθέων ἕκαστος ἴστατο παρ' αὐτόν, καὶ ὁ
στρατὸς ἅπας ἐμπεσὼν μετὰ ὁρμῆς ὅλην ἡγωνίζετο
τὴν ἡμέραν, προύχων τε καὶ ἡττώμενος αἰεὶ παρὰ
15 μέρος, μέχρις ἐς ἑσπέραν μόλις ἐνίκησεν, ὅτε καὶ φασὶν
αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι πολλάκις μὲν ἀγωνίσαιτο περὶ νίκης,
νῦν δὲ καὶ περὶ ψυχῆς.

05 φόνου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ φυγῆς τῶν Πομ- 434
πήριου στρατιωτῶν ἐς τὴν Κορδύβην, ὃ μὲν Καῖσαρ,
20 ἵνα μὴ διαφυγόντες οἱ πολέμιοι πάλιν ἐς μάχην παρα-
σκευάσαιντο, ἐκέλευε τὸν στρατὸν ἐκτειχίσαι τὴν Κορ-
δύβην, οἱ δὲ κάμνοντες τοῖς γεγονόσι τὰ τε σώματα
καὶ τὰ ὅπλα τῶν ἀνηρημένων ἐπεφόρουν ἀλλήλοις καὶ
δόρασιν αὐτὰ διαπηγνύντες ἐς τὴν γῆν ἐπὶ τοιοῦδε
25 τεύχεος ἠυλίσαντο. τῆς δ' ἐπιούσης ἐάλω μὲν ἡ πόλις, 435
τῶν δὲ ἡγεμόνων τοῦ Πομπηίου Σκάππας μὲν νήσας

2 ἐπιθέων] cf. Flor. 2, 13, 82 et Iber. c. 27 5 <τὴν>
ἀσπίδα ci. Nauck, sed cf. Iber. c. 27: καὶ παρὰ τινος ἀσπίδα
λαβὼν 15 μέχρις Oī, μέχρι Bk. et Mend. ἐς om. V 17 καὶ
cum C omitti maluit Mend., nec habet Plut. Caes. c. 56, sed
noli talia mutare περὶ om. B 21 ἀποτευχίσαι ci. Mend.,
cf. ad I § 65 24 ἐς τὴν γῆν cum V omitti maluerunt Mend.
et Keil, fort. recte

45 a. C.

πυρὰν ἑαυτὸν ἐνέπρησεν, Οὐάρου δὲ καὶ Λαβιηνοῦ καὶ
 ἑτέρων ἀνδρῶν ἐπιφανῶν ἐκομίσθησαν αἱ κεφαλαὶ
 436 Καῖσαρι. Πομπήιος δ' αὐτὸς διέφυγε μὲν ἀπὸ τῆς ἡττης
 σὺν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἰππεῦσιν ἐπὶ Καρχαίας,
 ἔνθα αὐτῷ νεῶν στόλος ἦν, καὶ παρῆλθεν εἰς τὰ νεώρια
 λαθὼν ὥς τις ἰδιώτης, φορεῖω κομιζόμενος· ὁρῶν δὲ
 καὶ τούτους ἀπογινώσκοντας ἑαυτῶν ἔδεισε περὶ ἐκ-
 437 δόσεως καὶ ἔφευγεν αὐτίς, ἐπιβαίνων σκάφους. ἐμ-
 πλακέντα δ' αὐτοῦ τὸν πόδα καλωδίῳ, κόπτων τις τὸ
 καλωδίον ξιφιδίῳ, τὸν ταρσὸν ἔτεμεν ἀντὶ τοῦ καλω-
 δίου τοῦ ποδός· καὶ διαπλεύσας εἰς τι χωρίον ἐθερα-
 438 πεύετο. ζητούμενος δὲ κἀνταῦθα ἔφευγε διὰ δυσβάτου
 καὶ ἀκανθώδους ὁδοῦ, τὸ τραῦμα περικεντούμενος,
 μέχροι κἀμνων ὑπὸ τι δένδρον ἐκαθέζετο καὶ τῶν
 ζητητῶν ἐπιπεσόντων οὐκ ἀγεννῶς αὐτοὺς ἀμυνόμενος
 κατεκόπη. τοῦδε μὲν δὴ τὴν κεφαλὴν ὁ Καῖσαρ ἐνε-
 χθεῖσάν οἱ προσέταξέ τινη θάψαι, καὶ ὁ πόλεμος ἐν ἔργῳ
 439 καὶ ὅδε παρὰ δόξαν ἐλέλυτο· τοὺς δ' ἐξ αὐτοῦ δια-
 φυγόντας ἡθροίζεν ὁ τοῦδε τοῦ Πομπηίου νεώτερος
 ἀδελφός, Πομπήιος μὲν καὶ ὅδε ὢν, Σέξστος δὲ καλού-
 μενος τῷ προτέρῳ τῶν ὀνομάτων.
 440 ἄλλ' ὅδε μὲν ἔτι λανθάνων καὶ διαδιδράσκων ἐλή-
 στευεν, ὁ δὲ Καῖσαρ εἰς Ῥώμην ἠπείγετο, τὰ ἐμφύλια
 πάντα καθελών, ἐπὶ φόβου καὶ δόξης, οἷας οὐ τις πρὸ

4 Καρχαίας] de forma nominis cf. Hübner (v. ad I § 515)
 p. 228 et Boiss. ad Cass. D. 43, 31, 3 8 sq. ἐμπλακέντος ci.
 Keil 10 ἔτεμεν a 11 τοῦ ποδός spuria putavit Mend., trans-
 poni malim ante ἀντὶ τ. κ. v. 10, tradita defendebat Kratt p. 67
 διαπλεύσας <ὁ Πομπήιος> ci. Mend. 20 Πομπήιος] Πομπηίου
 mavult Keil 24 ne ὢν post δόξης inseras, cf. I § 350
 οὐ τις om. V

§ 440 sqq. cf. Krueger, De rebus inde a bello Hispaniensi
 usque ad Caesaris necem gestis, diss. Bonn. 1895

τοῦ· ὅθεν αὐτῷ τιμαὶ πᾶσαι, ὅσαι ὑπὲρ ἄνθρωπον,
 ἀμέτρως ἐς χάριν ἐπενοοῦντο, θυνσιῶν τε πέρι καὶ
 ἀγώνων καὶ ἀναθημάτων ἐν πᾶσιν ἱεροῖς καὶ δημοσίοις
 χωρίοις, ἀνὰ φυλὴν ἐκάστην καὶ ἐν ἔθνεσιν ἅπασι,
 5 καὶ ἐν βασιλεῦσιν, ὅσοι Ῥωμαίοις φίλοι. σχήματά τε 441
 ἐπεγράφετο ταῖς εἰκόσι ποικίλα, καὶ στέφανος ἐκ δρυὸς
 ἦν ἐπ' ἐνίαις ὡς σωτήρι τῆς πατρίδος, ᾧ πάλαι τοὺς
 ὑπερασπίσαντας ἐγέραιρον οἱ περισωθέντες. ἀνερρήθη 442
 δὲ καὶ πατήρ πατρίδος, καὶ δικτάτωρ ἐς τὸν ἑαυτοῦ
 10 βίον ἡρέθη καὶ ὑπάτος ἐς δέκα ἔτη, καὶ τὸ σῶμα
 ἱερὸς καὶ ἄσυλος εἶναι καὶ χρηματίζειν ἐπὶ θρόνων
 ἐλεφαντίνων τε καὶ χρυσέων, καὶ θύειν μὲν αὐτὸν αἰεὶ
 θριαμβικῶς ἡμφιεσμένον, τὴν δὲ πόλιν ἀνὰ ἔτος ἕκα-
 στον, αἷς αὐτὸς ἡμέραις ἐν παρατάξεσιν ἐνίκα, ἱερέας
 15 δὲ καὶ ἱερείας ἀνὰ πενταετὲς εὐχὰς δημοσίας ὑπὲρ
 αὐτοῦ τίθεσθαι, καὶ τὰς ἀρχὰς εὐθύς καθισταμένας
 ὁμνύειν μηδενὶ τῶν ὑπὸ Καίσαρος ὀριζομένων ἀντι-
 πράξειν. ἔς τε τιμὴν τῆς γενέσεως αὐτοῦ τὸν Κυῖν- 443
 τίλιον μῆνα Ἰούλιον ἀντὶ Κυντιλίου μετωνόμασαν
 20 εἶναι. καὶ νεὼς ἐψηφίσαντο πολλοὺς αὐτῷ γενέσθαι
 καθάπερ θεῷ καὶ κοινὸν αὐτοῦ καὶ Ἐπιεικείας, ἀλλή-
 7 λους δεξιουμένων· οὕτως ἐδεδοίκεσαν μὲν ὡς δεσπότην,
 εὐχοντο δὲ σφίσιν ἐπιεικῇ γενέσθαι. εἰσὶ δ' οἱ καὶ 444
 βασιλέα προσεπειν ἐπενόουν, μέχρι μαθὼν αὐτὸς
 25 ἀπηγόρευσε καὶ ἠπείλησεν ὡς ἀθέμιστον ὄνομα μετὰ

1 ὅσαι om. V 6 ἐπεγράφοντο i 22 δεσπότην <αὐτὸν>
 ci. Mend., sed cf. ad I § 223 23 εἰσὶ δ' οἱ (sic) B 25 ἐπη-
 πείλησεν ci. Mend., quo non videtur opus; quamquam cf. I § 234

13 θριαμβικῶς ἡμφιεσμένον] cf. Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 439
 adn. 2 13 sqq. Appianum erroris arguit Willems II p. 738 adn. 2
 17 sq. i. e. 'se nihil contra acta Caesaris facturum', cf. Mommsen,
 R. Staatsr. I³ p. 621 adn. 7 21 Ἐπιεικείας] cf. Aust ap. Pauly-
 Wissowa 4, 1 p. 20

45 a. C.

τὴν τῶν προγόνων ἀράν. σπεῖραι δ' ὅσαι στρατη-
 γίδες αὐτὸν ἐκ τῶν πολέμων ἔτι ἐσωματοφυλάκουν,
 ἀπέστησε τῆς φυλακῆς καὶ μετὰ τῆς δημοσίας ὑπη-
 445 ρεσίας ἐπεφαίνετο μόνῃς. ὧδε δ' ἔχοντι καὶ χρηματί-
 ζοντι πρὸ τῶν ἐμβόλων, τὸ ψήφισμα τῶν προελεγ-
 μένων τιμῶν ἢ βουλῇ, τῶν ὑπάτων ἡγρουμένων, ἐν
 446 κόσμῳ τῷ πρέποντι ἐκάστῳ προσέφερον. ὁ δὲ αὐτοῦς
 ἐδεξιόυτο μὲν, οὐχ ὑπανέστη δὲ προσιοῦσιν οὐδ'
 ἐπιμένουσιν, ἀλλὰ τοῖς διαβάλλουσιν αὐτὸν ἐς τὴν
 ἐπιθυμίαν τῆς βασιλικῆς προσηγορίας καὶ τόδε παρ- 10
 447 ἔσχε. τὰς δὲ ἄλλας τιμὰς χωρὶς τῆς δεκαετοῦς ὑπα-
 τείας προσέμενος ὑπάτους ἐς τὸ μέλλον ἀπέφηνεν
 αὐτόν τε καὶ Ἀντώνιον, τὸν ἵππαρχον ἑαυτοῦ, Λεπίδῳ
 προστάξας ἵππαρχεῖν ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου, ἄρχοντι μὲν
 448 Ἰβηρίας, ἡγεμονεύοντι δ' αὐτῆς διὰ φίλων. κατεκάλει 15
 δὲ καὶ τοὺς φεύγοντας ὁ Καῖσαρ, πλὴν εἴ τις ἐπὶ
 ἀνηκέστοις ἔφευγε· καὶ τοῖς ἐχθροῖς διηλλάσσετο καὶ
 τῶν πεπολεμηκότων οἱ πολλοὺς προῆγεν ἀθρόως ἐς
 ἐτησίους ἀρχὰς ἢ ἐς ἐθνῶν ἢ στρατοπέδων ἡγεμονίας.
 ὧ δὴ καὶ μάλιστα ὑπαχθεὶς ὁ δῆμος ἤλπιζε καὶ τὴν 20
 δημοκρατίαν αὐτὸν αὐτοῖς ἀποδώσειν, καθάπερ Σύλλας
 449 ἐς ἴσον αὐτῷ δυναστεύσας ἐποίησεν. ἀλλὰ τοῦδε μὲν
 44 a. C. ἐσφάλησαν, εἰκόνα δ' αὐτοῦ τις τῶν ὑπερεθιζόντων 1
 τὸ λογοποίημα τῆς βασιλείας ἐστεφάνωσε δάφναις,
 ἀναπεπλεγμένης ταινίας λευκῆς· καὶ αὐτὸν οἱ δῆμαρ- 25

1 τῶν om. O 9 τὴν deleri voluit Mend. 21 αὐτοῖς
 Oi, correxi Σύλλας <ὁ> ci. Nauck, sed cf. ad I § 172

5 πρὸ τῶν ἐμβόλων] 'pro aede Veneris Genetricis' Suet.
 Div. Iul. 78, Cass. D. 44, 8, 1 14 ἵππαρχεῖν] at cf. Mommsen,
 C. I. L. I² p. 42 15 Ἰβηρίας] etiam Galliae Narbonensis, cf.
 Drumann I² p. 10 24 sq. δάφναις etc.] i. e. corona laurea can-
 dida fascia praeligata (Suet. Div. Iul. 79), cf. Sallet, Commentat.
 philol. in honorem Mommseni (Berol. 1877) p. 93

χοι Μάρυλλός τε καὶ Καισήτιος ἀνευρόντες ἐς τὴν
φυλακὴν ἐσέβαλον, ὑποκρινάμενοί τι καὶ τῷ Καίσαρι
χαρίζεσθαι, προαπειλήσαντι τοῖς περὶ βασιλείας λέγου-
σιν. ὃ δὲ τοῦτο μὲν ἤνεγκεν εὐσταθῶς, ἑτέρων δ' 450
5 αὐτὸν ἀμφὶ τὰς πύλας ἰόντα ποθὲν βασιλέα προσειπόν-
των καὶ τοῦ δήμου στενάξαντος, εὐμηχάνως εἶπε τοῖς
ἀσπασαμένοις· “οὐκ εἰμὶ Βασιλεύς, ἀλλὰ Καῖσαρ,” ὥς δὴ
περὶ τὸ ὄνομα ἐσφαλμένοις. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Μάρυλλον 451
καὶ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν τὸν ἀρξάμενον ἐξεῦρον καὶ τοῖς
10 ὑπηρέταις ἐκέλευον ἄγειν ἐς δίκην ἐπὶ τὸ ἀρχεῖον αὐ-
τῶν. καὶ ὁ Καῖσαρ οὐκ ἐτι ἐνεργῶν κατηγόρησεν ἐπὶ τῆς 452
βουλῆς τῶν περὶ τὸν Μάρυλλον ὡς ἐπιβουλευόντων οἱ
μετὰ τέχνης ἐς τυραννίδος διαβολήν, καὶ ἐπήνεγκεν ἀξι-
ους μὲν αὐτοὺς εἶναι θανάτου, μόνῃς δ' αὐτοὺς ἀφαι-
15 ρεῖσθαι καὶ παραλύειν τῆς τε ἀρχῆς καὶ τοῦ βουλευτη-
ρίου. ὃ δὴ καὶ μάλιστα αὐτὸν διέβαλεν ὡς ἐπιθυμοῦν- 453
τα τῆς ἐπικλήσεως καὶ τὰς ἐς τοῦτο πείρας καθιέντα
καὶ τυραννικὸν ὅλως γεγονότα· ἥ τε γὰρ πρόφασις
τῆς κολάσεως περὶ τῆς βασιλικῆς ἐπωνυμίας ἦν, ἥ τε
20 τῶν δημάρχων ἀρχὴ ἱερὰ καὶ ἄστυλος ἦν ἐκ νόμου
καὶ ὅρκου παλαιοῦ· τὴν τε ὀργὴν ὀξεῖαν ἐποίει τὸ μηδ'
09 ἀναμεῖναι τῆς ἀρχῆς τὸ ὑπόλοιπον. ὦν καὶ αὐτὸς 454

1 μάρυλλός τε V, const. Cesetiusque C, τε καὶ σίτιος (σίτιος V)
Οἱ 2 ἐσέβαλον V, ἐσέβαλλον Bi ὑποκρινόμενοί τι ci. Mend.,
cf. praef. τι] τε, ut videtur, in τι corr., B 5 ποθὲν] ἀπό
τοῦ Ἀλβανοῦ Cass. D. 44, 10, 1, ποτὲ vertit C, male 6 ἀμη-
χάνως b 7 βασιλεύς Bk., sed 'Βασιλεύς' sive 'Rex' etiam
apud ceteros scriptores reponendum esse vidit Mend., cf. Lange,
R. Altert. III² p. 480 (adn. 5) 10 sq. αὐτῶν Oi, corr. Mend.
17 καθιέντα ci. Mend., cf. praef. 18 sq. haeserunt Schw. et
Mend., hic in altero ἥ τε, sed intellego eam poenam, qua trib.
pl. afficere volebant eos, qui Caesarem Regem salutaverant

11 sqq. de Marullo et Caesetio cf. E. Schelle, Beiträge z. Gesch.
d. Todeskampfes d. röm. Republik, Progr. Dresden 1891, p. 2 sqq.

44 a. C.

- αἰσθανόμενος καὶ μετανοῶν καὶ τόδε πρῶτον ἡγού-
 μενος ἄνευ πολεμικῆς ἀρχῆς ἐν εἰρήνῃ βαρὺ καὶ δυσ-
 χερὲς διαπεπραχθαι, λέγεται τοῖς φίλοις αὐτὸν ἐντεί-
 λασθαι φυλάσσειν ὥς δεδοκότες τοῖς ἐχθροῖς λαβὴν
 455 ζητοῦσι καθ' αὐτοῦ. πυθομένων δ' ἐκείνων, εἰ συγ- 5
 χωρεῖ πάλιν αὐτὸν σωματοφυλακεῖν τὰς Ἰβηρικὰς
 σπεῖρας, “οὐδὲν ἀτυχέστερον,” ἔφη, “διηνεκοῦς φυλα-
 456 κῆς· ἔστι γὰρ αἰεὶ δεδιότος”. οὐ μὴν αἶ γε περὶ τῆς
 βασιλείας πείραι κατεπαύοντο οὐδ' ὥς, ἀλλὰ θεώμενον
 αὐτὸν ἐν ἀγορᾷ τὰ Λουπερκάλια ἐπὶ θρόνου χρυσέου, 10
 πρὸ τῶν ἐμβόλων, Ἀντώνιος ὑπατεύων σὺν αὐτῷ
 Καῖσαρι καὶ διαθέων τότε γυμνὸς ἀηλιμμένος, ὥσπερ
 εἰώθασιν οἱ τῆσδε τῆς ἑορτῆς ἱερέες, ἐπὶ τὰ ἔμβολα
 457 ἀναδραμὼν ἐστεφάνωσε διαδήματι. κρότου δὲ πρὸς
 τὴν ὄψιν παρ' ὀλλγῶν γενομένου καὶ στόνου παρὰ 15
 τῶν πλειόνων, ὁ Καῖσαρ ἀπέρριψε τὸ διάδημα. καὶ
 ὁ Ἀντώνιος αὐτίς ἐπέθηκε, καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτίς ἀπερ-
 458 ρίπτει. καὶ ὁ δῆμος διεριζόντων μὲν ἔτι ἡσύχαζε,
 μετέωρος ὢν, ὅπῃ τελευτήσῃ τὸ γιγνόμενον, ἐπικρατή-
 σαντος δὲ τοῦ Καῖσαρος ἀνεβόησαν ἡδιστον καὶ 20
 αὐτὸν ἅμα εὐφήμεουν οὐ προσέμενον.
- 459 ὁ δέ, εἴτε ἀπογνοῦς, εἴτε κάμνων καὶ ἐκκλίνων 11
 ἤδη τήνδε τὴν πείραν ἢ διαβολήν, εἴτε τισὶν ἐχθροῖς
 τῆς πόλεως ἀφιστάμενος, εἴτε νόσημα τοῦ σώματος
 θεραπεύων, ἐπιληψίαν καὶ σπασμὸν αἰφνίδιον ἐμ- 25
 πίπτοντα αὐτῷ μάλιστα παρὰ τὰς ἀργίας, ἐπενόει σίτρα-

3 αὐτὸν H. Steph., item B, ut videtur, ex αὐτὸν corr.,
 αὐτὸν ceteri 5 κατ' αὐτοῦ i 10 λουπερκάλδια (sic) B
 12 Καῖσαρι fort. delendum γυμνὸς ἀηλιμμένος (ἀνηλιμμένος B)]
 idem asyndeton eadem in re apud Nicol. Dam. vit. Aug. c. 21
 (Fragm. Hist. Gr. 3 p. 442) 17 sq. etiam hic ἀπέρριπεν maluit
 Mend., vix iure 23 ἢ] καὶ ci. Mend., bene τισὶν] τοῖς ci. idem,
 inut. 24 ὑφιστάμενος i νοσήματα A, vulgo inde a Schw.

τέλειαν μακρὰν ἕς τε Γέτας καὶ Παρθυαίους, Γέταις μὲν
 αὐστηροῦ καὶ φιλοπολέμῳ καὶ γείτονι ἔθνει προεπιβου-
 λεύων, Παρθυαίους δὲ τινύμενος τῆς ἕς Κράσσον
 παρασπονδήσεως. στρατιὰν δὴ προύπεμπεν ἤδη τὸν 460
 5 Ἰόνιον περᾶν, ἑκατάδεκα τέλη πεζῶν καὶ ἱππέας μυ-
 ρίους. καὶ λόγος ἄλλος ἐφοίτα, Σιβύλλειον εἶναι
 προαγόρευμα μὴ πρὶν ὑπακούσεσθαι Ῥωμαίοις Παρ-
 θυαίους, εἰ μὴ βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιστρατεύσειε. καὶ 461
 τινες ἀπὸ τοῦδε ἐτόλμων λέγειν, ὅτι χρηὶ Ῥωμαίων
 μὲν αὐτόν, ὥσπερ ἦν, δικτάτορα καὶ αὐτοκράτορα
 καλεῖν καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶν αὐτοῖς ἀντὶ βασιλείας ὀνό-
 ματα, τῶν δὲ ἐθνῶν, ὅσα Ῥωμαίοις ὑπήκοα, ἀντικρὺς
 ἀνειπεῖν βασιλέα. ὃ δὲ καὶ τόδε παρητεῖτο καὶ τὴν
 14 ἔξοδον ὅλως ἐπετάχυνεν, ἐπίφθονος ὢν ἐν τῇ πόλει.
 1 ἐξιέναι δ' αὐτὸν μέλλοντα πρὸ τετάρτης ἡμέρας οἱ 462
 ἐχθροὶ κατέκανον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, εἴτε διὰ ξῆλον
 εὐτυχίας τε καὶ δυνάμεως ὑπερόγκου πάννυ γενομένης,
 εἴθ', ὥς ἔφασκον αὐτοί, τῆς πατρίου πολιτείας ἐπιθυ-
 μία, εὖ γὰρ ἤδεσαν αὐτόν, μὴ καὶ τάδε τὰ ἔθνη προσ-
 20 λαβὼν ἀναμφιλόγως γένοιτο βασιλεὺς. ταύτης δὲ 463
 σκοπῶν ἡγοῦμαι τῆς προσθήκης ἀφορμὴν λαβεῖν ἐγγχει-

3 τινύμενος Oī, corr. Mend. 6 ἄλλος i et, o in ω aut,
 quod verisimilius, ω in o corr. B, ἄλλως V, αὐθις ci. Mend.,
 v. 7 scribens ἄλλως pro πρὶν; ἄλλος autem respicit ad § 459 et
 μὴ πρὶν — εἰ μὴ vix iure sollicites 7 ῥωμαίων i 14 ἐν
 debebat Musgr., inut. 19 εὖ γὰρ ἤδεσαν αὐτόν, μὴ] καὶ γὰρ
 ἔδεισαν, μὴ vertit Gel., C locum non intellexit; Schw. et Kratt
 p. 43 δεδιότες vel sim. hic et alibi ante μὴ subaudiendum et
 verba εὖ — αὐτόν in parenthesi posita putant, recte, ut videtur
 21 σκοπῶν O, σκοπὸν i, vulgo; illud iure defendit Schw. t. III
 p. 774, scribens quoque <ἐκ> ταύτης δὲ, probabiliter; praeterea
 Mend. <οὐχ> addi voluit ante ἡγοῦμαι, quo non opus, si p. 248, 1
 veritas: 'quamquam — differebat' <αὐτοὺς τῆς> ἐγγχειρ. ci.
 Mend., sed cf. ad I § 223

44 a. C.

ρήσεως, ἐς ὄνομα μόνον αὐτοῖς διαφερούσης, ἔργω
 464 δὲ καὶ τοῦ δικτάτορος ὄντος ἀκριβῶς βασιλέως. συν-
 εστήσαντο δὲ τὴν ἐπιβουλὴν μάλιστα δύο ἄνδρε, Μάρ-
 κός τε Βροῦτος, ὁ Καίπιων ἐπὶ κλην, Βρούτου τοῦ
 κατὰ Σύλλαν ἀνηρημένον παῖς αὐτῷ τε Καίσαρι
 προσφυγῶν ἐκ τοῦ κατὰ Φάρσαλον ἀτυχήματος, καὶ
 Γάιος Κάσσιος, ὁ τὰς τριήρεις κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον
 ἐγχειρίσας τῷ Καίσαρι, οἷδε μὲν ἄμφω τῆς Πομ-
 πηίου μοίρας γεγονότε, τῶν δ' αὐτῷ Καίσαρι φιλά-
 των Δέκμος Βροῦτος Ἀλβῖνος, ἅπαντες αἰεὶ παρὰ Καί-
 465 σари τιμῆς καὶ πίστεως χρηματίζοντες ἄξιοι· οἷς γε
 καὶ πράξεις ἐνεχείρισε μεγίστας καὶ ἐπὶ τὸν ἐν Λιβύῃ
 πόλεμον ἀπὼν στρατεύματα ἔδωκε καὶ τὴν Κελτικὴν
 ἐπέτρεψε, τὴν μὲν ὑπὲρ Ἀλπεων Δέκμῳ, τὴν δ' ἐντὸς
 466 Ἀλπεων Βρούτῳ. μέλλοντες δὲ ὁμοῦ τότε τῆς πόλεως
 στρατηγήσειν ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος ἐς ἀλλήλους
 διήριζον περὶ τῆς καλουμένης πολιτικῆς στρατηγίας,
 ἢ τῶν ἄλλων προτιμᾶται, εἴτε τῷ ὄντι φιλοτιμούμενοι
 περὶ αὐτήν, εἴθ' ὑπόκρισις ἦν τοῦ μὴ πάντα συμπράσ-
 467 σειν ἀλλήλοις νομίζεσθαι. καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτοῖς διαι-
 τῶν λέγεται πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν, ὡς τὰ μὲν δίκαια
 Κάσσιος ἀποφαῖνοι, Βρούτῳ δ' αὐτὸς χαρίζοιτο· τοσῆδε
 ἐν ἅπασιν εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐχρῆτο.

4 καπίων libri, corr. Schw.

7 κάσιος V, const.

8 ἐγχειρήσας B

10 δέκιμος V, const., δέκιος a

11 ἄξιοι

<γενόμενοι> ci. Schw., ἀξίως Mend., sed cf. ad I § 296

14 ὑπὲρ Ἀλπεῖς ceteris locis, sed cf. § 492, V § 344, Mithr. c. 80
init.

15 τῆς πόλεως deleri voluit Mend.

22 Κάσσιος

cum H. Steph. scr. Mend. coll. Plut. Brut. c. 7, Caes. c. 62,
κάσσιον libri7 sq. ὁ τὰς τριήρεις etc.] cf. ad § 370
R. Staatsr. II³ p. 195 (adn. 4)

17 cf. Mommsen,

καὶ γὰρ αὐτῷ καὶ παῖς ἐνομιζέτο εἶναι, Σερουιλίας 468
 τῆς Κάτωνος ἀδελφῆς ἐρασθείσης τοῦ Καίσαρος, ὅτε
 ὁ Βροῦτος ἐγίγνετο. διὸ καὶ νικῶν ἐν Φαρσάλῳ μετὰ
 σπουδῆς λέγεται τοῖς ἡγεμόσιν εἰπεῖν Βροῦτον, ὅπη δύ-
 5 ναιντο, περισώξειν. ἀλλ' εἴτε ἀχάριστος ὢν ὁ Βροῦτος, εἴτε 469
 τὰ τῆς μητρὸς ἀμαρτήματα ἀγνοῶν ἢ ἀπιστῶν ἢ αἰδού-
 μενος, εἴτε φιλελεύθερος ὢν ἄγαν καὶ τὴν πατρίδα
 προτιμῶν, εἴθ' ὅτι ἔκγονος ὢν Βρούτου τοῦ πάλαι
 τοὺς βασιλέας ἐξελάσαντος ἐρεθιζόμενος καὶ ὀνειδιζό-
 10 μενος μάλιστα ἐς τοῦτο ὑπὸ τοῦ δήμου (πολλὰ γὰρ
 τοῖς ἀνδριᾶσι τοῦ πάλαι Βρούτου καὶ τῷ δικαστηρίῳ
 τοῦδε τοῦ Βρούτου τοιάδε ἐπεγράφετο λάθρα· "Βροῦτε
 δωροδοκεῖς; Βροῦτε νεκρὸς εἶ;" ἢ "ᾧφελές γε νῦν
 περιεῖναι" ἢ "ἀνάξιά σου τὰ ἔκγονα" ἢ "οὐδ' ἔκγο-
 15 νος εἶ σὺ τοῦδε"), ταῦτα καὶ τοιουτότροπα ἄλλα πολλὰ
 τὸν νεανίαν ἐξέκαυσεν ἐπὶ τὸ ἔργον ὥς ἑαυτοῦ προ-
 113 γονικόν. ἀκμάζοντος δ' ἔτι τοῦ περὶ βασιλείας 470
 λόγου καὶ συνόδου μελλούσης ἔσεσθαι τῆς βουλῆς
 μετ' ὀλίγον, ὁ Κάσσιος ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα τῷ Βρούτῳ
 20 "τί ποιήσομεν", ἔφη, "παρὰ τὸ βουλευτήριον, ἃν οἱ
 κόλακες τοῦ Καίσαρος γνώμην περὶ βασιλείας προ-
 θῶσι;" καὶ ὁ Βροῦτος οὐκ ἔφη παρέσεσθαι τῷ βουλευ-

1 αὐτῷ] αὐτοῦ ci. Nauck, sed cf. § 597. 617, III § 310
 7 ἢ φιλελεύθερος V 8 ὅτι] ἄτε Bk. et Mend., sed parenthesi
 v. 10 sqq. anacoluthon natum est ἔγγονος i 9 <τοῦ> τοὺς
 β. ci. Mend. coll. Plut. Brut. c. 9: τοῦ προπάτορος Βρούτου τοῦ
 καταλύσαντος, sed cf. § 504 et ad I § 172 12 ἐπεπεγράφετο
 (sic) B 14 οὐδ'] οὐκ ci. Mend. 16 ἐξέκαυσαν i 17 τῆς ante
 βασιλείας add. B, et ita vulgo inde a Schw. 22 καὶ ὁ Βροῦτος om. V

1 ἐνομιζέτο] cf. Drumann IV p. 15 sq., O. E. Schmidt, Ver-
 handl. d. 40. Philologenversammlung (1890) p. 166 sq., E. T. Bynum,
 Das Leben d. M. Iunius Brutus bis auf Caesars Ermordung, Halle
 1898, p. 11 sqq., O. Seeck, Rhein. Mus. 56 (1901) p. 631 sqq.
 2 Κάτωνος] cf. ad IV § 574

44a.C.

- 471 τηρώ. ἐπανερομένου δὲ τοῦ Κασσίου· ‘τί δ’, ἂν
 ἡμᾶς καλῶσιν ὡς στρατηγούς, τί ποιήσομεν, ᾧ ἀγαθὲ
 Βροῦτε’; ‘ἀμυνῶ τῇ πατρίδι’, ἔφη, ‘μέχρι θανάτου’.
- 472 καὶ ὁ Κάσσιος αὐτὸν ἀσπασάμενος ‘τίνα δ’,’ ἔφη,
 ‘οὐ προσλήψῃ τῶν ἀρίστων οὕτω φρονῶν; ἢ σοὶ 5
 δοκοῦσιν οἱ χειροτέχναι καὶ κάπηλοι καταγράφειν
 σου τὸ δικαστήριον ἀσήμως μᾶλλον ἢ οἱ Ῥωμαίων
 ἄριστοι, παρὰ μὲν τῶν ἄλλων στρατηγῶν θέας αἰτοῦν-
 τες ἵππων ἢ θηρίων, παρὰ δὲ σοῦ τὴν ἐλευθερίαν
 473 ὡς σὸν προγονικὸν ἔργον;’ οἱ μὲν δὴ τάδε ἄρα ἐκ 10
 πολλοῦ διανοούμενοι τότε πρῶτον ἐς τὸ φανερόν
 ἀλλήλοις προύφερον καὶ τῶν ιδίων ἐκάτερος φίλων
 ἀπεπειρῶντο καὶ τῶν αὐτοῦ Καίσαρος, οὓς εὐτολμο-
 474 τάτους ἐκατέρων ἥδεσαν. καὶ συνήγειραν ἐκ μὲν τῶν
 σφετέρων ἀδελφῶ δύο, Καικίλιόν τε καὶ Βουκολιανόν, 15
 καὶ ἐπὶ τούτοις Ῥούβριον Ῥῆγα καὶ Κόιντον Λιγάριον
 καὶ Μᾶρκον Σπόριον καὶ Σέρου[ιλ]ιον Γάλβαν καὶ Σέξσ-

4 fort. “τίνα” δ’ ἔφη “οὐ distingui praestat (Mend.) 5 οὐ
 vertit C coniecitque Cobet, Mnemos. 7 (1879) p. 14 coll. Plut. Brut.
 c. 10, σὺ Οἱ 6 <οἱ> κάπηλοι ed. Mend., sed cf. ad I § 351
 7 ἀσήμως cum C del. Mend. coll. Plut. Brut. l. c., quo quidem
 nihil demonstratur, ut notam marginalem, sed est = οὐκ ἐπισήμως,
 ‘cum ignominia tua’ 10 sq. τάδε ἐκ πολλοῦ ἄρα ci. Mend., sed
 cf. Zerdik p. 67 15 κεκίλιον B, κικίλιον V Βουκολιανόν]
 ‘Bucilianus’ Cic. ad Att. 15, 17, 2; 16, 4, 4 16 Ῥούβριον]
 Ῥουπίλιον ci. Willems I p. 571 adn. 2, intellegens P. Rupilius
 Regem, contra Kloevekorn p. 73 δῆγα Οἱ, in A corr. ex δῦγα,
 Rigam C, Ῥῦγαν vel Ποῦγαν ci. Schw. praeunte Glandorpio,
 Onomasticon hist. rom. p. 748, defendit Kloevekorn l. c., proba-
 biliter; i. e. Rubrius Ruga quidam 17 Μᾶρκον Σπόριον] cor-
 rupta esse dixit Drumann III p. 711 adn. 7; sed Spurius nomen
 gentile invenitur C. I. L. XIV n. 420, XII n. 2956 alibi Σερονί-
 λιον <Κάσσαν καὶ Σέρουιον> Γάλβαν scr. Schw., coniciens etiam
 Σέρουιον Γάλβαν, quod recepi; contra Drumann III p. 701 adn. 22,
 quod P. Servilius Casca et Servius Sulpicius Galba a Caesaris
 partibus stetissent. De Galba iure non consentiens Mend. maluit
 Σέρουιον Σολπίκιον Γάλβαν, cf. etiam Willems I p. 484 n. 155

τιον Νάσωνα καὶ Πόντιον Ἀκύλαν, τούσδε μὲν ἐκ
 τῶν οἰκείων σφίσιν, ἐκ δὲ τῶν αὐτοῦ φίλων Καίσαρος
 Δέκμον τε, περὶ οὗ μοι προείρηται, καὶ Γάιον Κάσκιαν
 4 καὶ Τρεβώνιον καὶ Τίλλιον [καὶ] Κίμβρον καὶ Μινούκιον
 4 [καὶ] Βάσιλον. ὥς δὲ σφίσιν ἐδόκουν ἅλῃς ἔχειν καὶ πλέο- 475
 σιν ἐκφέρειν οὐκ ἐδοκίμαζον, συνέθεντο μὲν ἀλλήλοις
 ἄνευ τε ὄρκων καὶ ἄνευ σφαγίων, καὶ οὐδεὶς μετέθετο
 οὐδὲ προὔδωκε, καιρὸν δ' ἐξήτουν καὶ τόπον. ὁ μὲν 476
 δὴ καιρὸς ὑπερήπειγεν ὥς Καίσαρος ἐς τετάρτην ἡμέ-
 10 ραν ἐξιόντος ἐπὶ τὰς στρατείας, καὶ φυλακῆς αὐτὸν
 αὐτίκα περιεξούσης στρατιωτικῆς· χωρίον δ' ἐπενόουν
 τὸ βουλευτήριον ὥς τῶν βουλευτῶν, εἰ καὶ μὴ προ-
 μάθοιεν, προθύμως, ὅτε ἴδοιεν τὸ ἔργον, συνεπιληψο-
 μένων, ὃ καὶ περὶ Ῥωμύλον τυραννικὸν ἐκ βασιλικοῦ
 15 γενόμενον ἐλέγετο συμβῆναι. δόξαιεν τε τὸ ἔργον, 477
 ὥσπερ ἐκείνο καὶ τόδε ἐν βουλευτηρίῳ γενόμενον,
 οὐ κατ' ἐπιβουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πόλεως πεπραχθῆαι
 ἀκίνδυνόν τε, ὥς κοινόν, ἔσεσθαι παρὰ τῷ Καίσαρος
 στρατῷ καὶ τὴν τιμὴν σφίσι μενεῖν, οὐκ ἀγνοουμένοις,
 20 ὅτι ἤρξαν. διὰ μὲν δὴ ταῦτα τὸ βουλευτήριον ἐπελέ- 478
 γοντο πάντες ὁμαλῶς· περὶ δὲ τοῦ τρόπου διεφέροντο,
 οἱ μὲν καὶ Ἀντώνιον συναναιρεῖν ἀξιοῦντες, ὑπατόν
 τε ὄντα σὺν τῷ Καίσαρι καὶ φίλον αὐτοῦ δυνατώ-
 τατον καὶ τοῖς στρατιώταις γνωριμώτατον· ὁ δὲ Βροῦ-
 25 τος ἔλεγεν ἐπὶ μὲν τῷ Καίσαρι μόνῳ δόξαν οἷσεσθαι

3 Γάιον] immo Πόπλιον, cf. Drumann III p. 698 adn. 86
 4 τριβώνιον Oi, recte C Τίλλιον Κίμβρον Perizonius (v. ad
 I § 557) p. 342, *Attiliū Cimbrium* C, *ἀτίλιον καὶ κίμβριον* Oi,
 cf. Drumann III p. 699 adn. 95 5 καὶ del. Perizonius l. c.
 p. 340 *βάσιλον* V, *βάσιλλον* ceteri, cf. Drumann III p. 697
 adn. 78 18 sq. *παρὰ τοῦ Κ. στρατοῦ* ci. Mend., sed cf. *πι-*
στεύεσθαι παρὰ τινι e. g. Plut. Brut. c. 12 25 *μόνῳ* deleri
 voluit Mend., sine causa, cf. etiam Kratt p. 44

44 a. C.

τυραννοκτόνων ὡς βασιλέα ἀναιροῦντες, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ἐχθρῶν ὡς Πομπηίου στασιῶται.

- 479 καὶ οἱ μὲν τῷδε μάλιστα ἀναπεισθέντες τὴν προσιοῦσαν αὐτίκα τῆς βουλῆς σύνοδον ἐφύλασσαν· ὁ δὲ Καῖσαρ πρὸ μιᾶς τοῦδε τοῦ βουλευτηρίου χωρῶν ἐπὶ δεῖπνον ἐς Λέπιδον τὸν ἱππαρχον, ἐπήγετο Δέκμον Βροῦτον Ἀλβῖνον ἐς τὸν πότον καὶ λόγον ἐπὶ τῇ κύλικι προύθηκε, τίς ἄριστος ἀνθρώπῳ θάνατος· αἰρουμένων δὲ ἕτερα ἐτέρων αὐτὸς ἐκ πάντων ἐπῆναι τὸν αἰφνίδιον.
- 480 καὶ ὁ μὲν ὧδε προϋμαντεύετο ἑαυτῷ καὶ ἐλεσχίνευε περὶ τῶν ἐς τὴν αὔριον ἐσομένων· ἐπὶ δὲ τῷ πότῳ νυκτὸς αὐτῷ τὸ σῶμα νωθρὸν ἐγίγνετο, καὶ ἡ γυνὴ Καλπουρνία ἐνύπνιον αἵματι πολλῷ καταρρεόμενον ἰδοῦσα κατεκώλυε μὴ προελθεῖν. θυομένῳ τε πολλάκις
- 481 ἦν τὰ σημεῖα φοβερά· καὶ πέμπειν ἔμελλεν Ἀντώνιον διαλύσοντα τὴν βουλήν. ἀλλὰ Δέκμος παρὼν ἔπεισε μὴ λαβεῖν ὑπεροψίας διαβολήν, αὐτὸν δὲ αὐτὴν ἐπελθόντα διαλῦσαι. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τοῦτο ἐκομίζετο φορεῖν, θέαι δ' ἦσαν ἐν τῷ Πομπηίου θεάτρῳ, καὶ βουλευτηρίου ἔμελλε τῶν τις περὶ αὐτὸ οἴκων ἔσεσθαι, εἰωθὸς
- 482 ἐπὶ ταῖς θέαις ὧδε γίνεσθαι. οἱ δ' ἄμφι τὸν Βροῦτον ἔωθεν κατὰ τὴν στοὰν τὴν πρὸ τοῦ θεάτρου τοῖς δεομένοις σφῶν ὡς στρατηγῶν εὐσταθέστατα ἐχορημάτιζον, πυνθανόμενοι δὲ περὶ τῶν γιγνομένων ἱερῶν τῷ Καίσαρι καὶ τῆς ἀναθέσεως τοῦ βουλευτηρίου πάντῃ
- 483 ἠποροῦντο. καὶ τις, αὐτῶν ὧδε ἐχόντων, τῆς Κάσκα χειρὸς λαβόμενος εἶπε· “σὺ μὲν ὄντα με φίλον ἀπ-

7 ἐς τὸ πότον a, ἐς τὸν (τὸ b) πότον bd. Ipsa verba molesta putavit Mend. 10 προϋμαντεύε ἑαυτῷ (sic) B

11 τῷδε ante τῷ πότῳ add. V 15 πέμπειν scr. Mend., sed cf. ad I § 82 24 γενομένων ci. Mend., cf. praef.

ἐκρουσας, Βροῦτος δ' ἀνήνεγκέ μοι". καὶ ὁ μὲν Κάσκας
 ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἄφνω τεθορύβητο, ὃ δ' ἐπιμειδιά-
 σας ἔφη· "πόθεν οὖν ἔσται σοι τὰ χρήματα τῆς ἀγο-
 ρανομίας;" καὶ ὁ Κάσκας ἀνήνεγκεν. αὐτὸν δὲ Βροῦ- 484
 5 τον καὶ Κάσσιον σύννους τε ὄντας καὶ συλλαλοῦντας
 ἀλλήλοις τῶν τις βουλευτῶν ἐπισπάσας, Ποπίλιος
 Λαίνας, ἔφη συνεύχεσθαι περὶ ὧν ἔχουσι κατὰ νοῦν,
 καὶ παρήνει ἐπιταχύνειν. οἳ δὲ ἐθορυβήθησαν μὲν,
 9 ὑπὸ δὲ ἐκπλήξεως ἐσιώπων.

16 φερομένου δὲ ἤδη τοῦ Καίσαρος, τῶν οἰκείων τις 485
 αὐτῷ περὶ τῆσδε τῆς ἐπιβουλῆς μαθὼν ἔθει μηνύσων,
 ὃ ἔμαθεν. καὶ ὁ μὲν ἐς Καλπουρνίαν ἦλθε καὶ τοσόνδε
 μόνον εἰπὼν, ὅτι χρήζοι Καίσαρος ὑπὲρ ἔργων ἐπειγόν-
 των, ἀνέμενεν αὐτὸν ἐπανελθεῖν ἀπὸ τοῦ βουλευτη-
 15 ρίου, οὐκ εἰς τέλος ἄρα τὰ γιγνόμενα πάντα πεπυ-
 σμένος. ὁ δ' ἐν Κνίδῳ γεγωνὼς αὐτῷ ξένος Ἀρτεμίδωρος 486
 ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσδραμὼν εὗρεν ἄρτι ἀναιρού-
 μενον. ὑπὸ δ' ἄλλου καὶ βιβλίον περὶ τῆς ἐπιβουλῆς
 ἐπιδοθὲν αὐτῷ προθυμώμενῳ τοῦ βουλευτηρίου καὶ
 20 εὐθύς ἐσιόντι, μετὰ χειρὸς εὐρέθη τεθνεῶτος. ἄρτι 487
 δ' ἐκβαίνουντι τοῦ φορείου Λαίνας, ὁ τοῖς ἀμφὶ τὸν
 Κάσσιον πρὸ ὀλίγου συνευξάμενος, ἐντυχὼν διελέγετο
 ἰδίᾳ μετὰ σπουδῆς. καὶ τοὺς μὲν ἢ τε ὅψις ἀντίκα
 τοῦ γιγνομένου κατέπλησσε καὶ τὸ μῆκος τῆς ἐντεύξεως,
 25 καὶ διένευον ἀλλήλοις διαχρήσασθαι σφᾶς αὐτοὺς πρὸ

1 ἐξήνεγκέ μοι ci. Herw. p. 67, at cf. Iber. c. 43, III
 § 106 3 ἔσται] ἔστι ci. Mend. ex Plut. Brut. c. 15: πόθεν —
 ταχέως οὕτως—πεπλούτηκας, praeter necessitatem 6 Ποπίλιος
 Schw., πούπλιος libri 12 & ἔμαθεν ci. Mend. 17 sq. ἀνηρη-
 μένον ci. Mend., cf. praef.

16 de Artemidoro cf. praeter alios G. Hirschfeld, Journal
 of hell. stud. 7 (1886) p. 289 sq.

44 a. C.

- συλλήψεως· προϊόντος δὲ τοῦ λόγου τὸν Λαίναν
 ὁρῶντες οὐ μηνύοντι μᾶλλον ἢ περὶ του δεομένω
 καὶ λιπαροῦντι ἰοικότα, ἀνέφερον, ὥς δ' ἐπὶ τῷ λόγῳ
 488 καὶ ἀσπασάμενον εἶδον, ἀνεθάρρησαν. ἔθος δ' ἐστὶ
 τοῖς ἄρχουσιν ἐς τὴν βουλὴν ἐσιοῦσιν οἰωνίζεσθαι
 [προσιοῦσι]. καὶ πάλιν τῶν ἱερῶν ἦν τῷ Καίσαρι τὸ
 μὲν πρῶτον ἄνευ καρδίας ἢ, ὥς ἔτεροι λέγουσιν, ἢ
 κεφαλὴ τοῖς σπλάγχνοις ἔλειπε. καὶ τοῦ μάντεως
 εἰπόντος θανάτου τὸ σημεῖον εἶναι, γελάσας ἔφη
 τοιοῦτον αὐτῷ καὶ περὶ Ἰβηρίαν γενέσθαι πολεμοῦντι
 489 Πομπηίῳ. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ μάντεως, ὅτι καὶ
 τότε κινδυνεύσεις λαμπρῶς καὶ νῦν ἐπιθανατώτερον
 εἴη τὸ σημεῖον, αὐτίς αὐτὸν ὁ Καῖσαρ ἐκέλευε θύε-
 σθαι. καὶ οὐδενὸς οὐδ' ὥς καλλιερουμένου, τὴν βου-
 λὴν βραδύνουσας αἰδούμενος καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
 ὥς φίλων ἐπειγόμενος ἐσῆει τῶν ἱερῶν καταφρονήσας·
 χρῆν γὰρ ἂ ἐχρῆν Καίσαρι γενέσθαι.
- 490 οἱ δ' Ἀντώνιον μὲν πρὸ θυρῶν ἀποδιατρίβειν ἐν
 ὁμίλῃ Τρεβόνιον ἐξ ἑαυτῶν ὑπελίποντο, Καίσαρα δ'
 ἐπὶ τοῦ θρόνου προκαθίσαντα περιέστησαν οἷα φίλοι
 491 σὺν λεληθόσι ξιφιδίοις. καὶ αὐτῶν Τίλλιος μὲν Κίμβερ,

4 <πάνν> ἀνεθάρρησαν vel sim. ci. Mend., sed ἀνέφερον
 satis augetur verbo ἀνεθάρρησαν 6 προσιοῦσι] ut ditto-
 graphiam del. Mend., προθύνουσι ci. Musgr.; fort. aliud latet
 ἱερῶν] ἱερείων ci. Mend., inut. 7 μὲν susp. Mend., sed respicit
 ad αὐτίς v. 13, ut πάλιν v. 6 ad θυομένῳ § 480 9 θάνατον i
 10 αὐτῷ Oi, corr. H. Steph. 12 ἐπιθανατώτερον ci. Musgr.
 ex § 641, ἐτι πιθανώτερον (πειθαν. V) libri, quod retinuit Schw.
 14 οὐδενὸς] οὐδὲν ci. Nauck, deleri maluit Mend., sed cf. Theocr.
 5, 148 sq., S. Empir. Pyrrhon. 1, 149; v. etiam Demosth. 21, 53 ed.
 Blass et Xen. Hell. 3, 1, 17 16 ἱερῶν OC, ἐχθρῶν i 17 ἐχρῆν]
 ἐχθρῆν (sic) B 21 ἀτίλλιος Bb, ἀτίλιος Va, Attilius C

5 οἰωνίζεσθαι] cf. Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 96, III, 2 p. 935
 adn. 2 6 sqq. de Caesaris sacrificiis cf. Godt, Plutarchs u.
 Appians Darstellung v. Caesars Ende, Progr. Hadersleben 1880, p. 17

ἐντυχὼν ἐς πρόσωπον, ἀδελφῷ φυγάδι κάθοδον ἤτει
 ἀντιθεμένον δὲ καὶ ἀντιλέγοντος ὅλως τοῦ Καίσαρος,
 ὁ μὲν Κίμβερ αὐτοῦ τῆς πορφύρας ὡς ἔτι δεόμενος
 ἐλάβετο καὶ τὸ εἶμα περισπάσας ἐπὶ τὸν τραχήλου
 5 εἴλκε, βοῶν· “τί βραδύνετε, ὦ φίλοι”; Κάσκας δ’ 492
 ἐφεστῶς ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπὶ τὴν σφαγὴν τὸ ξίφος
 ἤρεισε πρῶτος, παρολισθὼν δὲ ἐνέτεμε τὸ στήθος.
 καὶ ὁ Καῖσαρ τό τε ἱμάτιον ἀπὸ τοῦ Κίμβερος ἐπι-
 σπάσας καὶ τῆς χειρὸς τοῦ Κάσκα λαβόμενος καὶ
 10 καταδραμὼν ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ ἐπιστραφεὶς τὸν
 Κάσκαν εἵλκυσσε σὺν βίᾳ πολλῇ. οὕτω δ’ ἔχοντος 493
 αὐτοῦ τὸ πλευρὸν ἕτερος, ὡς ἐπὶ συστροφῇ τεταμένον,
 διελαύνει ξιφιδίῳ· καὶ Κάσσιος ἐς τὸ πρόσωπον ἔπληξε
 καὶ Βροῦτος ἐς τὸν μηρὸν ἐπάταξε καὶ Βουκολιανὸς
 15 ἐς τὸ μετάφρενον, ὥστε τὸν Καίσαρα ἐπὶ μὲν τι σὺν
 ὀργῇ καὶ βοῇ καθάπερ θηρίον ἐς ἕκαστον αὐτῶν
 ἐπιστρέφεσθαι, μετὰ δὲ τὴν Βρούτου πληγὴν,
 εἴτε ἀπογινώσκοντα ἤδη, τὸ ἱμάτιον περικαλύψασθαι
 καὶ πεσεῖν εὐσχημόνως παρὰ ἀνδριάντι Πομπηίου.
 20 οἱ δὲ καὶ ὡς ἐνύβριζον αὐτῷ πεσόντι, μέχρι τριῶν
 ἐπὶ εἴκοσι πληγῶν· πολλοὶ τε διωθιζόμενοι μετὰ τῶν
 ξιφῶν ἀλλήλους ἔπληξαν.

2 ἀντιθεμένον i 3 πορφύρας (sic) B 4 ἐπὶ τὸν τρα-
 χήλου] ἀπὸ τοῦ τραχήλου ci. Schw., cf. Plut. Caes. c. 66, Brut.
 c. 17, Cass. D. 44, 19, 4, sed toga ad cervicem astricta Caesar
 se movere prohibitus est 6 ἐφεστῶς O, ἐπελθὼν i, inuadens C
 ἐπὶ τῆς σφαγῆς i 7 παρολισθὼν ci. Mend. ἀνέτεμε i
 10 ἀναδραμὼν ci. Herw. p. 68, quo non videtur opus 14 ἐπά-
 ταξε cum Nauck secl. Mend. 17 sq. post πληγὴν lacunam
 statuit Schw., prob. Mend., hic tamen iniuria provocans ad Plut.
 Caes. c. 66: εἴτε ἀπὸ τύχης εἴτε ὑπὸ τῶν κτεινόντων ἀπωσθεὶς
 πρὸς (Mend. παρὰ) τὴν βάσιν. ueluti pro εἴτε habet C, τότε ci.
 Keil, fort. recte 19 παρ’ ἀνδριάντα ci. Mend., cf. ad v. 17
 20 πεσόντι del. Nauck

44 a. C.

494

ἐκτελεσθέντος δὲ τοῖς φονεῦσι τοσοῦδε ἄγους ἐν
 ἱερῷ χωρίῳ καὶ ἐς ἄνδρα ἱερὸν καὶ ἄσυλον, φυγὴ τε
 ἦν ἀνὰ τὸ βουλευτήριον αὐτίκα καὶ ἀνὰ τὴν πόλιν
 ὅλην, καὶ ἐτρώθησάν τινες τῶν βουλευτῶν ἐν τῷδε
 495 τῷ θορύβῳ καὶ ἀπέθανον ἕτεροι. πολὺς δὲ καὶ ἄλλος
 ἀστῶν τε καὶ ξένων ἐγίγνετο φόνος, οὐ προβεβουλευ-
 μένος, ἀλλ' οἷος ἐκ θορύβου πολιτικοῦ καὶ ἀγνωσίας
 τῶν ἐπιλαβόντων. οἱ τε γὰρ μονομάχοι, ὥπλισμένοι
 ἔωθεν ὡς ἐπὶ δὴ τινα θέας ἐπίδειξιν, ἐκ τοῦ θεάτρου
 διέθεον ἐς τὰ τοῦ βουλευτηρίου παραφράγματα, καὶ
 τὸ θέατρον ὑπὸ ἐκπλήξεως σὺν φόβῳ καὶ δρόμῳ δι-
 ελύετο, τὰ τε ὄνια ἠρπάζετο· καὶ τὰς θύρας ἅπαντες
 ἀπέκλειον καὶ ἀπὸ τῶν τεγῶν ἐς ἄμυναν ἡτοιμάζοντο.
 496 Ἀντώνιος τε τὴν οἰκίαν ὠχύρου, τεκμαιρόμενος συν-
 επιβουλεύεσθαι τῷ Καίσαρι. καὶ Λέπιδος ὁ ἵππαρχος
 ἐν ἀγορᾷ μὲν ὢν ἐπύθετο τοῦ γεγονότος, ἐς δὲ τὴν
 ἐν τῷ ποταμῷ νῆσον διαδραμών, ἔνθα ἦν αὐτῷ τέλος
 στρατιωτῶν, ἐς τὸ πεδῖον αὐτοὺς μετεβίβαζεν ὡς ἐτοιμο-
 τέρους ἕξων ἐς τὰ παραγγελλόμενα ὑπ' Ἀντωνίου.
 Ἀντωνίῳ γὰρ ἐξίστατο, φίλῳ τε τοῦ Καίσαρος ὄντι
 497 μᾶλλον καὶ ὑπάτῳ. καὶ αὐτοῖς σκεπτομένοις ὁρμὴ
 μὲν ἦν ἀμύνειν τῷ Καίσαρι τοιάδε παθόντι, τὴν δὲ
 βουλήν πρὸς τῶν ἀνδροφόνων ἐσομένην ἐδεδόλκεσαν

8 ὥπλισμένοι i 9 ἐπὶ] ἐς ci. Mend. 10 ἐς] ἐπὶ idem,
 cf. ad I § 269 περιφράγματα ci. Musgr. 11 τρόμῳ V, quod
 iure placuit Mend. 13 ἡτοιμάζετο i 20 τὲ γὰρ V, unde
 Mend. ci. δὴ γὰρ 23 <ὡς> πρὸς ci. Mend., sed cf. § 518

§ 494 sqq. cf. R. Müller, De rebus inde a Caesaris nece
 usque ad funus Romae gestis, diss. Monast. 1884, Fr. Fröhlich,
 De rebus inde a Caesare occiso usque ad senatum Liberalibus
 habitum gestis, diss. Berol. 1892, Groebe ap. Drumann I²
 p. 407 sqq., C. H. Hinz, Zur Beurteilung Appians u. Plutarchs
 in d. Darstellung d. Ereign. v. d. Ermord. Caesars bis zum Tode
 d. M. Brutus, diss. Iena 1891 18 πεδῖον] in campum Martium

καὶ τὸ μέλλον ἔτι περιεσκόπουν. ἀμφὶ δὲ αὐτῷ Καίσαρι 498
στρατιωτικὸν μὲν οὐκ ἦν, οὐ γὰρ δορυφόροις ἠρέσκετο,
ἡ δὲ τῆς ἡγεμονίας ὑπηρεσία μόνη καὶ αἱ πλείονες ἀρχαὶ
καὶ πολλὸς ὅμιλος ἄλλος ἀστῶν καὶ ξένων καὶ πολλὸς
θεράπων καὶ ἐξελεύθερος αὐτὸν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον ἐκ
τῆς οἰκίας παρεπεπόμεφισαν, ὧν ἀθρόως διαφυγόντων
τρεῖς θεράποντες μόνοι παρέμειναν, οἳ τὸ σῶμα ἐς τὸ
φορεῖον ἐνθήμενοι διεκόμισαν οἴκαδε ἀνωμάλως, οἷα
τρεῖς, τὸν πρὸ ὀλίγου γῆς καὶ θαλάττης προστάτην.

οἳ δὲ σφαγεῖς ἐβούλοντο μὲν τι εἰπεῖν ἐν τῇ βου- 499
λευτηρίῳ, οὐδενὸς δὲ παραμείναντος τὰ ἱμάτια ταῖς
λαιαῖς ὥσπερ ἀσπίδας περιπλεξάμενοι καὶ τὰ ξίφη
μετὰ τοῦ αἵματος ἔχοντες ἐβοηδρόμουν βασιλέα καὶ
τύραννον ἀνελεῖν. καὶ πῖλόν τις ἐπὶ δόρατος ἔφερε,
σύμβολον ἐλευθερώσεως· ἐπὶ τε τὴν πάτριον πολιτείαν
παρεκάλουν καὶ Βρούτου τοῦ πάλαι καὶ τῶν τότε
σφίσιν ὁμωμοσμένων ἐπὶ τοῖς πάλαι βασιλεῦσιν ἀν-
εμίμνησκον. συνέθεον δὲ αὐτοῖς τινες χρησάμενοι ξιφί- 500
δια, οἳ τοῦ ἔργου μὴ μετασχόντες προσεποιοῦντο τὴν
δόξαν, Λέντλος τε ὁ Σπινθήρ καὶ Φαώνιος καὶ Ἀκουί-
νος καὶ Δολοβέλλας καὶ Μοῦρκος καὶ Πατίσκος· οἳ
τῆς μὲν δόξης οὐ μετέσχον, τῆς δὲ τιμωρίας τοῖς

3 ἡ δὲ — ὑπηρεσία μόνη scr. Mend., et sic verterat Zeiss,
τῇ δὲ ὑπηρεσία μόνῃ Οἱ 6 παρεπεπόμεφισαν Bk. et Mend.,
et ita const. εσαν pro εισαν 7 sq. ἐς τὸ φορεῖον] cf. § 481
13 μετὰ] μεστὰ ci. Mend. et Cob. p. 218, bene 16 πάντας παρε-
κάλουν vertit C, τοὺς πολίτας add. Plut. Brut. c. 18, sed cf.
ad I § 223 21 πατίσκος O, πετίσκος iC, cf. de nomine Schulze
(v. ad I § 183) p. 157 adn. 2

14 πῖλον] cf. Babelon, Monnaies de la rép. rom. II p. 119 sq.
1. 52 20 est P. Cornelius Lentulus Spinther, cf. Borghesi
p. 186 sq. 20 sq. M. Aquinus, cf. Willems I p. 538 n. 380
21 de Murco cf. Ribbeck n. 204, de Patisco Willems I p. 573

44 a. C.

- 501 ἄμαρτοῦσι συνένυχον. τοῦ δήμου δὲ αὐτοῖς οὐ προσ-
θέοντος ἠπόρουν καὶ ἐδεδοίκεσαν, τῇ μὲν βουλῇ, καὶ
εἰ αὐτίκα ὑπ' ἀγνοίας καὶ θυορύβου διέφυγε, θαρροῦν-
τες ὅμως, συγγενέσι τε σφῶν καὶ φίλοις οὖσι βαρυννο-
μένοις τε τὴν τυραννίδα ὁμοίως, τὸν δὲ δῆμον ὑφορώ-
μενοι καὶ τοὺς ἐστρατευμένους τῷ Καίσαρι πολλοὺς
ἐν τῇ πόλει τότε παρόντας, τοὺς μὲν ἄρτι τῆς στρα-
τείας ἀφειμένους καὶ ἐς κληρουχίας διατεταγμένους,
τοὺς δὲ προαπωρισμένους μὲν, ἐς δὲ παραπομπὴν τοῦ
- 502 Καίσαρος ἐξιόντος ἀφιγμένους. Λέπιδόν τε ἐδεδοίκεσαν
καὶ τὸν ὑπὸ τῷ Λεπίδῳ στρατὸν ἐν τῇ πόλει καὶ
Ἀντώνιον ὑπατεύοντα, μὴ ἀντὶ τῆς βουλῆς τῷ δήμῳ
μόνῳ χρώμενος ἐργάσαιτό τι δεινὸν αὐτούς.
- 503 οὕτω δ' ἔχοντες ἐς τὸ Καπιτώλιον σὺν τοῖς μονο-
μάχοις ἀνέθορον. καὶ αὐτοῖς βουλευομένοις ἔδοξεν ἐπὶ
τὰ πλήθη μισθώματα περιπέμπειν· ἥλιπον γάρ, ἀρξα-
μένων τινῶν ἐπαινεῖν τὰ γεγεννημένα, καὶ τοὺς ἄλλους
συνεπιλήψεσθαι λογισμῷ τε τῆς ἐλευθερίας καὶ πόθῳ
- 504 τῆς πολιτείας. ἔτι γὰρ ὥντο τὸν δῆμον εἶναι Ῥωμαῖον
ἀκριβῶς, οἷον ἐπὶ τοῦ πάλαι Βρούτου τὴν τότε βασιλείαν
καθαιροῦντος ἐπνυθάνοντο γενέσθαι· καὶ οὐ συνίεσαν
δύο τάδε ἀλλήλοις ἐναντία προσδοκῶντες, φιλελευθέ-
ρους ὁμοῦ καὶ μισθωτοὺς ἴσφισιν ἔσεσθαι [χρησίμως]
τοὺς παρόντας. ὦν θάτερον εὐχερέστερον ἦν, διεφθα-
505 μένης ἐκ πολλοῦ τῆς πολιτείας. παμμιγές τε γὰρ ἐστίν

1 sq. προθέοντος i 4 συγγενές τε bd, συγγενὲς δὲ a
11 στρατὸν <όντα> ci. Mend., cf. ad I § 183 13 αὐτούς Oi,
corr. Mend. 19 ne πατρίου vel πάλαι ante πολιτείας addas,
cf. § 574 20 <τοῦ> τὴν ci. Mend., sed cf. § 469 et ad I
§ 172 23 χρησίμως del. Mend., χρησίμους ci. Musgr., et ita
vertit C, verbis τοὺς παρόντας omissis 25 ἐστίν] ἦν maluerunt
Schw. et Mend., sed noli hic et deinceps praesentia sollicitare, cf.
Fröhlich (v. ad § 494) p. 25, Mommsen, R. Staatsr. III p. 220. 444 sq.

ἤδη τὸ πλῆθος ὑπὸ ξενίας, καὶ ὁ ἐξελεύθερος αὐτοῖς
 ἰσοπολίτης ἐστὶ καὶ ὁ δουλεύων ἔτι τὸ σχῆμα τοῖς
 δεσπόταις ὅμοιος· χωρὶς γὰρ τῆς βουλευτικῆς ἢ ἄλλη
 στολῇ τοῖς θεράπουσιν ἐστὶν ἐπίκοινος. τό τε σιτηρέ- 506
 5 σιον τοῖς πένησι χορηγούμενον ἐν μόνῃ Ῥώμῃ τὸν
 ἄργον καὶ πτωχεύοντα καὶ ταχυνεργὸν τῆς Ἰταλίας
 λεὼν ἐς τὴν Ῥώμην ἐπάγεται. τό τε πλῆθος τῶν ἀπο- 507
 στρατευομένων, οὐ διαλυόμενον ἐς τὰς πατρίδας ἔτι ὥς
 πάλαι καθ' ἓνα ἄνδρα δέει τοῦ μὴ δικαίους πολέμους
 10 ἐνόους πεπολεμηκέναι, κοινῇ δὲ ἐς κληρουχίας ἀδίκους
 ἀλλοτριίας τε γῆς καὶ ἀλλοτριῶν οἰκιῶν ἐξιόν, ἄθρουν
 τότε ἐστάθμευεν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμένεσιν ὑφ' ἐνὶ ση-
 μείῳ καὶ ὑφ' ἐνὶ ἄρχοντι τῆς ἀποικίας, τὰ μὲν ὄντα σφί-
 14 σιν ὥς ἐπὶ ἔξοδον ἤδη διαπεπρακότες, εὖωνοι δ' ἐς ὃ τι
 121 μισθοῖντο. ὅθεν οὐ δυσχερῶς ἐκ τοσῶνδε καὶ τοιῶνδε 508
 ἀνδρῶν πλῆθος τι τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον ἐς τὴν ἀγορὰν
 εὐθύς ἀγήμερο· οἳ καίπερ ὄντες ἔμισθοι τὰ μὲν γε-
 νόμενα ἐπαινεῖν οὐκ ἐθάρρουν, δεδιότες τὴν Καίσαρος
 δόξαν καὶ τὸ πρὸς τῶν ἐτέρων ἐσόμενον, ὥς δ' ἐπὶ συμ-
 20 φέροντι κοινῶ τὴν εἰρήνην ἐπεβόων καὶ θαμινὰ τοὺς
 ἄρχοντας ὑπὲρ αὐτῆς παρεκάλουν, τέχνασμα τοῦτο ἐς
 τὴν τῶν ἀνδροφόνων σωτηρίαν ἐπινooῦντες· οὐ γὰρ
 ἔσεσθαι τὴν εἰρήνην μὴ γενομένης αὐτοῖς ἀμνηστίας.

2 ἔτι iunge cum δουλεύων 6 ταχυνεργὸν i 7 ἐπά-
 γεσθαι b 7 sq. ἀπεστρατευμένων ci. Mend., cf. praef. 10 ὥς
 ante πεπολεμηκέναι add. i ἀδίκους del. Nauck, sine causa
 11 ἐξιόν ab 14 ἐπὶ om. i ἐπ' ἐξόδῳ ci. Mend., at cf. ad
 I § 222 εὖωνοι δ' <ὄντες> ἐς ci. Mend., sed cf. ad I § 296
 16 πλῆθος τε i 19 ἐτέρων] ἐταίρων ci. Herw. p. 68, per-
 peram 21 ὑπὲρ αὐτῆς] ἐπ' αὐτὴν V, περὶ αὐτῆς ci. Keil, ἐπ'
 codicis V ex π et ὑπὲρ ceterorum e coniectura natum esse
 ratus 21 sq. ἐς τὴν V, ἐστὴν, ras. corr. in ἐστίν, B, ἐστίν vel
 ἐστὶ ceteri

44 a. C.

509 ὧδε δὲ αὐτοῖς ἔχουσι πρῶτος ἐπιφαίνεται Κίννας στρα-
τηγός, οἰκείος ὢν ἐξ ἐπιγαμίας τῷ Καίσαρι, καὶ παρὰ
δόξαν ἐπελθὼν ἐς μέσους τὴν τε ἐσθῆτα τὴν στρατηγι-
κὴν ἀπεδύσατο, ὥς παρὰ τυράννου δεδομένης ὑπερ- 5
ορῶν, καὶ τὸν Καίσαρα τύραννον ἐκάλει καὶ τοὺς ἀν-
ελόντας τυραννοκτόνους καὶ τὸ πεπραγμένον ἐξέμυνεν
ὥς ὁμοιότατον μάλιστα τῷ προγονικῷ καὶ τοὺς ἄνδρας
ὥς εὐεργέτας καλεῖν ἐκέλευεν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου καὶ
510 γεραίρειν. καὶ Κίννας μὲν οὕτως ἔλεξεν, οἱ δὲ τὸ καθα-
ρὸν τοῦ πλήθους οὐχ ὁρῶντες ἐπιμιγνύμενον αὐτοῖς 10
οὐκ ἐκάλουν τοὺς ἄνδρας οὐδέ τι πλέον ἢ περὶ τῆς
511 εἰρήνης μόνης αὐτίς παρεκάλουν. ἐπεὶ δὲ καὶ Δολο- 122
βέλλας, νέος ἀνὴρ καὶ περιώνυμος, ὑπατεύειν ὑπ' αὐτοῦ
Καίσαρος ἐς τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους ἡρημένος, ὅτε ὁ
Καῖσαρ ἐξορμήσειε τῆς πόλεως, τὴν μὲν ὑπατον ἐσθῆτα 15
ἡμφιέσατο καὶ τὰ σημεῖα τῆς ἀρχῆς περιεστήσατο, τὸν
δὲ ταῦτά οἱ παρασχόντα δεύτερος ὅδε ἐλοιδόρει καὶ
συνεγνωκέναι τοῖς ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένοις ὑπεκρί-
νετο καὶ μόνης ἄκων τῆς χειρὸς ἀπολειφθῆναι (εἰσὶ
δ' οἱ καὶ λέγουσιν αὐτὸν εἰσηγήσασθαι τὴν ἡμέραν θέ- 20
σθαι τῇ πόλει γενέθλιον), τότε δὴ καὶ οἱ μεμισθωμένοι
ἀνεθάρρουν ὥς καὶ στρατηγοῦ καὶ ὑπάτου σφίσι συγ-
γνωμόνων ὄντων καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον ἐκ τοῦ
512 ἱεροῦ κατεκάλουν. οἱ δὲ ἥδοντο μὲν τῷ Δολοβέλλᾳ
καὶ ἐνόμιζον ἄνδρα νέον καὶ γνώριμον καὶ ὑπατον 25
ἔξειν ἐς ἐναντίωσιν Ἀντωνίου, κατήεσαν δὲ αὐτῶν μό-

8 καπετωλίου h. l. B 10 ἐπιγνύμενον (sic) B αὐτοῖς
Bi (V?), corr. Bk. 11 περὶ] ὑπὲρ ci. Mend., sed cf. ad I
§ 374 13 <τε> ὑπ' ci. Mend., vix recte 24 δοβέλλα (sic) B

νοι Κάσσιός τε καὶ Βροῦτος ὁ Μάρκος, ἡμαγμένος τὴν
 χεῖρα· συγκατήνεγκαν γὰρ δὴ τὰς πληγὰς ἐπὶ τὸν Καί-
 σαρα Κάσσιός τε καὶ Βροῦτος. ἐπεὶ δὲ παρῆλθον ἐς 513
 τὸ μέσον, οὐδὲν ταπεινὸν οὐδέτερος εἶπεν, ἀλλ' ὥς
 5 ἐπὶ καλοῖς δημολογουμένοις ἀλλήλους ἐπήνουν καὶ τὴν
 πόλιν ἐμακάριζον καὶ Δέκμῳ μάλιστα ἐμαρτύρουν, ὅτι
 τοὺς μονομάχους σφίσιν ἐν καιρῷ παράσχοι. τὸν τε 514
 δῆμον ἐξώτρυνον ὅμοια τοῖς προγόνοις ἐργάσασθαι τοῖς
 καθελοῦσι τοὺς βασιλέας, οὐκ ἐκ βίας ἄρχοντας ὥσπερ
 10 ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἡρημένους ὑπὸ νόμοις· Σέξστον τε Πομ-
 πῆιον, τὸν Πομπηίου Μάγνου, τοῦ Καίσαρι περὶ τῆς
 δημοκρατίας πεπολεμηκότος, καλεῖν ἤξουν, πολεμου-
 μενον ἔτι πρὸς τῶν Καίσαρος στρατηγῶν ἐν Ἰβηρίᾳ,
 καὶ τοὺς δημάρχους Καισήτηιον καὶ Μάρυλλον, οἱ τὴν
 15 ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἀφαιρεθέντες ἦλθοντο.
 23 τοιαύδε μὲν εἶπον οἱ περὶ τὸν Κάσσιον καὶ ἐπαν- 515
 ῆλθον αὐθις ἐς τὸ Καπιτώλιον· οὐ γὰρ ἐθάρρουν πω
 τοῖς παροῦσι. τῶν δ' οἰκείων σφίσι καὶ συγγενῶν τότε
 πρῶτον ἐς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς δυνηθέντων
 20 ἤρέθισαν οἱ πρεσβεύσοντες ὑπὲρ αὐτῶν ἐς Λέπιδόν τε
 καὶ Ἀντώνιον δημοσίας πέρι καὶ προνομίας τῆς ἐλευ-
 θερίας καὶ φειδοῦς τῶν ἐσομένων τῇ πατρίδι κακῶν,
 εἰ μὴ συμφρονοῖεν. καὶ ἐδέοντο οἱ πεμφθέντες, οὐκ 516
 ἐπαινοῦντες μὲν τὸ πεπραγμένον (οὐ γὰρ ἐθάρρουν ἐν
 25 φίλοις Καίσαρος), γενόμενον δ' ἐνεγκεῖν ἀξιοῦντες

11 περὶ] om. i, ὑπὲρ ci. C. Steph., sed cf. ad I § 374

12 κατακαλεῖν ci. Mend., sed cf. III § 11. 87, IV § 155 et ad
 II § 382 14 Cesetium C, σίττον (σίτον V) Oī μάρυλλον V14 sq. iam vivo Caesare tribunos revocatos esse contendunt
 cum aliis v. Hagen, Quaest. criticae de bello Mutinensi, diss.
 Marb. 1886, p. 16, Krueger (v. ad § 440) p. 43 adn. 24, sed
 alii velut Schelle (v. ad § 452) p. 3 Appianum sequuntur

44a. C.

ἐλέω τε τῶν δεδρακότων αὐτὸ οὐ κατὰ μῖσος, ἀλλ' ἐπ'
 εὐνοίᾳ τῆς πατρίδος καὶ οἴκῳ τῆς πόλεως κεκενωμέ-
 νης στάσεσιν ἤδη συνεχέσιν, εἰ καὶ τοὺς ὑπολοίπους
 517 ἀγαθοὺς ἄνδρας ἢ μέλλουσα στάσις διολέσει. οὐδὲ γὰρ
 ὄσιον, εἴ τις αὐτοῖς ἔστιν ἔχθρα πρὸς ἐνίους, ἐν τοῖς 5
 δημοσίοις κινδύνοις ἐξερίζειν, πολὺν δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς
 κοινοῖς καὶ τὰ ἴδια καταθέσθαι ἢ, εἴ τις ἀνηκέστως
 518 ἔχει, τὰ ἴδια ἐν τῇ παρόντι ἀναθέσθαι. Ἀντώνιος δὲ 12
 καὶ Λέπιδος ἐβούλοντο μὲν ἀμύνειν Καίσαρι, ὥς μοι
 προείρηται, εἴτε φιλίας ἔνεκα εἴτε τῶν ὁμωμοσμένων, 10
 εἴτε καὶ ἀρχῆς ὀρεγόμενοι καὶ νομίζοντες εὐμαρέστερα
 σφίσιιν ἅπαντα ἔσεσθαι τοιῶνδε καὶ τοσῶνδε ἀνδρῶν
 ἀθρόως ἐκποδῶν γενομένων· τοὺς δὲ φίλους καὶ συγ-
 γενεῖς αὐτῶν ἐδεδοίκεσαν καὶ τὴν ἄλλην βουλὴν ἐπιρ-
 ρέπουσαν ἐς ἐκείνους, Δέκμον τε μάλιστα, τῆς ὁμόρου 15
 Κελτικῆς ἡρημένον ὑπὸ Καίσαρος ἄρχειν, στρατὸν πο-
 519 λὺν ἐχούσης. ἐδόκει δὲ καρταδοκεῖν ἔτι τὰ γενησόμενα
 καὶ τεχνάζειν, εἰ δύναιντο περισπᾶσαι πρὸς ἑαυτοὺς
 τὴν στρατιὰν τὴν Δέκμον, ἄθυμον ἤδη τοῖς ἀτρύτοις
 520 πόνοις γεγεννημένην. οὕτω δὲ δόξαν αὐτοῖς ὁ Ἀντώ- 20
 νιος τοὺς εἰπόντας ἡμεῖψατο· “κατὰ μὲν ἔχθραν ἰδίαν
 οὐδὲν ἐργασόμεθα· ἔνεκα δὲ τοῦ μύσους καὶ ὧν Καί-
 σαρι πάντες ὁμόσαμεν, φύλακες αὐτῷ τοῦ σώματος ἢ
 τιμωροὶ παθόντι τι ἔσεσθαι, εὖορκον ἦν τὸ ἄγος ἐξ-
 ελαύνειν καὶ μετ' ὀλιγωτέρων καθαρῶν βιοῦν μᾶλλον 25
 ἢ πάντας ἐνόχους ὄντας ταῖς ἀραις. ἀλλὰ δι' ὑμᾶς

1 sq. ἐπ' εὐνοίᾳ noli turbare cum Mend. et Nauck, cum
 κατὰ μῖσος et ἐπ' εὐνοίᾳ inter se opposita sint 7 ἢ — 8 ἀνα-
 θέσθαι om. C 17 δὴ ci. Mend., δὲ Oi, vulgo, quibus ex
 causis C 18 δύναιτο i ἑαυτὸν i 19 τὴν δέκμον B,
 τοῦ δεκίμου Vi 23 ἢ] καὶ ci. Nauck, praeter rem 24 τι
 add. Musgr. et C, om. Oi 26 ἡμᾶς iC

οἷς οὕτω δοκεῖ, σκεψόμεθα μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ βουλευ-
τηρίῳ καὶ νομιοῦμεν εὐαγρὲς ἔσεσθαι τῇ πόλει, ὃ τι
ἂν κοινῇ δοκιμάσητε."

ὁ μὲν ἀσφαλῶς οὕτως ἀπεκρίνατο, οἱ δὲ χάριν τε 521
ἤδεσαν καὶ ἀπεχώρουν ἐν ἐλπίδι βεβαίῳ τὰ πάντα
θέμενοι· τὴν γὰρ βουλὴν σφίσι συμπράξειν ἐς πάντα
ἐπεποίθεσαν. ὁ δὲ Ἀντώνιος τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκέλευσε 522
νυκτοφυλακεῖν τὴν πόλιν, ἐκ διαστήματος ἐν μέσῳ προ-
καθημένας ὥσπερ ἐν ἡμέρᾳ· καὶ ἦσαν πυραὶ πανταχοῦ
κατὰ τὸ ἄστυ. καὶ δι' αὐτῶν ἔθεον ἀνὰ τὴν νύκτα 523
πᾶσαν ἐς τὰς τῶν βουλευτῶν οἰκίας οἱ τῶν ἀνδροφόνων
οἰκεῖοι, παρακαλοῦντες ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῆς πα-
τρίου πολιτείας· ἀντιπαρέθεον δὲ καὶ οἱ τῶν κληρού-
χων ἡγεμόνες ἀπειλοῦντες, εἰ μὴ τις αὐτοῖς φυλάξει
5 τὰς κληρουχίας τὰς τε ἤδη δεδομένας καὶ τὰς ἐπηγ-
γελμένας. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀστῶν ὁ καθαρώτατος λεῶς
ἀνεθάρρει, τὴν ὀλιγότητα τῶν δεδρακότων πυθόμενοι·
καὶ ἐς μνήμην τοῦ Καίσαρος ὑπεφέροντο καὶ ταῖς γνώ-
μας διηροῦντο. τῆς δ' αὐτῆς νυκτὸς καὶ τὰ χρήματα 524
τοῦ Καίσαρος καὶ τὰ ὑπομνήματα τῆς ἀρχῆς ἐς τὸν
Ἀντώνιον μετεκομίζετο, εἴτε τῆς γυναικὸς αὐτὰ τῆς
Καίσαρος ἐξ ἐπικινδύνου τότε οἰκίας ἐς ἀκινδυνότεραν
τὴν Ἀντωνίου μεταφερούσης, εἴτε τοῦ Ἀντωνίου κε-
λεύσαντος.

3 erit approbatum C, unde δοκιμάζεται cum Bk. scr. Mend.,
sed legati ipsi fuerunt senatores, cf. § 515 4 ἀσφαλῶς] haesit
Mend., sed cf. Aristid. II p. 148, 15 ed. Keil 9 ἦσαν πυραὶ
Οἱ, ignes C, ἦν πυρὰ ci. Mend. et Herw. p. 68 10 καὶ δι'
αὐτοῦ ἔθεον aut καὶ διέθεον (cf. III § 211) ci. Herw. p. 68, ὑπ'
αὐτῶν, verba ἦσαν πυραὶ tenens, Keil 16 καθαρώτατος]
sincerior C, quod maluit Mend. 17 καὶ ante τὴν add. Ο
πυρθάνόμενοι i 18 ὑπεφέρετο i C 20 sq. ἐς τὸν κάτωτος
μετεκομίζετο i 22 aut <ὡς> ἐξ ἐπικινδύνου scribi aut τὴν
Ἀντωνίου deleri maluit Mend., sine causa idonea

44 a. C.

- 525 γιγνομένων δὲ τούτων διάγραμμα νυκτὸς ἀνεγι-
νώσκετο Ἀντωνίου τὴν βουλὴν συγκαλοῦντος ἔτι πρὸ
ἡμέρας ἐς τὸ τῆς Γῆς ἱερὸν, ἀγχοτάτω μάλιστα ὃν τῆς
οἰκίας Ἀντωνίου· οὔτε γὰρ ἐς τὸ βουλευτήριον ἐθάρρει
κατελθεῖν, ὑποκείμενον τῷ Καπιτωλίῳ, <τῶν> μονομάχων
ὄντων ἐκείνοις συνεργῶν, οὔτε στρατιὰν ἐσαγαγὼν ἐς
526 τὴν πόλιν διαταράξαι· Λέπιδος δὲ ὁμῶς εἰσήγαγε. πλη-
σιαζούσης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ τε ἄλλοι βουλευταὶ συν-
έθεον ἐς τὸ τῆς Γῆς ἱερὸν καὶ Κίννας ὁ στρατηγός,
αὐθις ἐπικείμενος τὴν στρατηγικὴν ἐσθῆτα, ἣν ἐχθρὸς
527 ὥς τυράννου δόντος ἐξεργίφει. θεασάμενοι δ' αὐτόν
τινες τῶν ἀδεκάστων καὶ τῶν ἐστρατευμένων τῷ Καί-
σαρι, δι' ὀργῆς ἔχοντες, ὅτι πρῶτος ἐπὶ τῷ Καίσαρι,
καίπερ οἰκείος ὢν αὐτοῦ, βλασφημῶς ἐδημηγόρησε,
λίθοις ἔβαλλον καὶ ἐδίωκον· καὶ ἐς οἰκίαν τινὰ συμ-
φυγόντα, ξύλα συμφέροντες, ἐμπρήσειν ἔμελλον, εἰ μὴ
Λέπιδος μετὰ στρατιᾶς ἐπελθὼν ἐκώλυσε.
- 528 τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον ἔργον παρησιίας ἤρξεν ἐπὶ
τῷ Καίσαρι, καὶ αὐτὸ κατέδεισαν οἱ τε μισθωτοὶ καὶ
οἱ σφαγεῖς αὐτοί· ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ βραχὺ μὲν
ἦν τὸ καθαρεῦον σπουδῆς βιαίου καὶ ἀγανακτοῦν, οἱ
δὲ πλείονες σὺν παρασκευῇ ποικίλῃ τοῖς ἀνδροφόνους
529 συνήρουν. καὶ πρῶτα μὲν αὐτοὺς ἀξιοπίστως ἤξιουν
καὶ παρεῖναι σφίσι καὶ συνεδρεύειν, ἐξ ὑπευθύνων ἐς
κριτὰς μεταφέροντες. καὶ ὁ Ἀντώνιος οὐκ ἐκώλυεν,
530 εἰδὼς οὐκ ἐλευσομένους· οὐδὲ ἦλθον. εἴτα ἐπὶ δια-
πίρρα τῆς βουλῆς οἱ μὲν αὐτῶν μάλα θρασέως τὸ

5 <τῶν> inserui e Mend. coniectura 6 sq. ἐς del. Nauck,
inut. 11 διδόντος V ἀπεργίφει ci. Mend., cf. ad I § 65
et II § 434 12 τῶν <τε> ἀδεκάστων ci. Mend., cf. ad I
§ 371 22 ποικίλῃ] πολλῇ V 23 ἀξιοπίστους a

πεπραγμένον ἐπήνουν ἄντικρυς καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκά-
 λουν τυραννοκτόνους καὶ γεραίρειν ἐκέλευον, οἱ δὲ τὰ
 μὲν γέρα περιήρουν, ὥς οὐδὲ ἐκείνων δεομένων οὐδὲ
 ἐπὶ τῷδε αὐτὰ πραξάντων, εὐφημεῖν δὲ μόνον αὐτοὺς
 5 ἐδικαίουν ὥς εὐεργέτας· οἱ δὲ καὶ τὴν εὐφημίαν ὑπαν-
 ῆρουν καὶ φείδεσθαι μόνον αὐτῶν ἠξίου. καὶ οἱ 531
 μὲν τὰδε ἐτέχναζον καὶ περιεώρων, ὅ τι πρῶτον αὐτῶν
 ἐνδεξαμένη μάλιστα ἡ βουλὴ πρὸς τὰ λοιπὰ κατ' ὀλί-
 γον εὐεπιχειρήτος αὐτοῖς ἔσοιτο· οἱ δὲ καθαρώτεροι
 10 τὸ μὲν ἔργον ὥς ἄγος ἀπεστρέφοντο, αἰδοῖ δὲ μεγά-
 λων οἰκῶν περισώζειν αὐτοὺς οὐκ ἐκώλυν, ἡγανάκτουν
 δέ, εἰ καὶ τιμήσουσιν ὥς εὐεργέτας. οἱ δὲ ἀντέλεγον 532
 μὴ χρῆναι περισώζοντας φθονεῖν τῶν περισσῶν ἐς
 ἀσφάλειαν. ὥς δέ τις εἶπε τὴν τούτων τιμὴν ὕβριν
 15 Καίσαρι φέρειν, οὐκ εἶων ἔτι τὸν τεθνεῶτα τῶν περι-
 όντων προτιθέναι. ἑτέρου δὲ ἐγκρατῶς εἰπόντος, ὅτι 533
 χρὴ δύο τῶνδε πάντως τὸ ἕτερον, ἢ Καίσαρα τύραννον
 προαποφαίνειν ἢ τούτους ἐξ ἐλέου περισώζειν, τούτου
 μόνου δεξάμενοι τὸ λεχθὲν οἱ ἕτεροι ἦτουν σφίσι ψῆ-
 20 φον ἀναδοθῆναι περὶ τοῦ Καίσαρος ἐπὶ ὄρκῳ, καὶ εἰ
 καθαρῶς ἐθέλουσι κρῖναι, μηδέν' αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὰ
 ἐξ ἀνάγκης ἐψηφισμένα ἄρχοντι ἤδη, ὧν οὐδὲν ἐκόν-

4 αὐτὰ] αὐτὸ ci. Mend. 4sq. ἐδικαίουν αὐτοὺς V 5sq. ὑπα-
 ῆρουν iure retinet Goetzeler p. 49, ἐπαρῆρουν maluit Mend.
 7 περιεωρώνθ' ὅ τι ci. Herw. p. 68, sed dubito 7sq. ἐνδε-
 ξαμένη μάλιστα αὐτῶν V, αὐτῶν om. i 9 αὐτοῖς Oi, corr.
 Mend. 19 σφίσι deleri maluit Mend., nec vertit C, quo qui-
 dem nihil probatur 20 aut lacunam post ὄρκῳ statuendam
 aut καὶ delendum censuit Schw. 21 ἐθέλουσι] μέλλουσι ci.
 Keil μηδέν' αὐτοῖς Mend. (μηδένα αὐτοῖς Musgr.), μηδὲν
 αὐτοῖς libri ἐπιθεῖναι maluit Musgr., perperam 22 ἄρ-
 χοντος ci. Mend., sed dativus reddit IV § 317, V § 318
 22sq. ἐκόντες ci. Mend., fortasse recte, sed tota oratio inde ab
 ἐπὶ ὄρκῳ haud ita plana

τας οὐδὲ πρὶν ἢ δεῖσαι περὶ σφῶν αὐτῶν, ἀνηρημέ-
 νου τε Πομπηίου καὶ ἐπὶ Πομπηίῳ μυρίων ἄλλων,
 534 ψηφίσασθαι. ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐφορῶν αὐτοὺς καὶ ἐφ- 12
 εδρεύων, ἐπειδὴ λόγων ὕλην οὐκ ἄπορον οὐδὲ ἀναμ-
 φίλογον εἶδεν ἐσφερομένην, ἔγνω τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν 5
 οἰκελῷ φόβῳ καὶ φροντίδι περὶ σφῶν αὐτῶν διαχέαι.
 535 εἰδὼς οὖν τῶν βουλευτῶν αὐτῶν πολὺν πλῆθος ἔς τε
 τὰς ἀρχὰς τὰς ἐν ἄστει καὶ ἐς ἱερωσύνας καὶ ἐθνῶν ἢ
 στρατοπέδων ἡγεμονίας ὑπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸ μέλ-
 λον ἡρημένους (ὥς γὰρ ἐπὶ χρόνιον στρατεῖαν ἐξιῶν 10
 ἐπὶ πενταετὲς ἦρητο), σιωπὴν ὥς ὑπατος ἐπικηρύξας
 ἔφη· “τοῖς αἰτοῦσι περὶ Καίσαρος ψῆφον ἀνάγκη τάδε
 προειδέναι, ὅτι ἄρχοντος μὲν αὐτοῦ καὶ αἵρετοῦ προ-
 στάτου γενομένου τὰ πεπραγμένα καὶ δεδογμένα πάντα
 κύρια μενεῖ, δόξαντος δ’ ἐπὶ βίᾳ τυραννῆσαι τό τε 15
 σῶμα ἄτακτον τῆς πατρίδος ὑπερορῶνται καὶ τὰ πε-
 536 πραγμένα πάντα ἀκυροῦνται. ἔστι δέ, ὥς ὄρω περιλαβεῖν,
 ἐπὶ πᾶσαν ἀφικνούμενα γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ τὰ
 πολλὰ αὐτῶν οὐδὲ βουλομένοις ἡμῖν ὑπακούσεται· καὶ
 δελῶ μετ’ ὀλίγον. ὁ δὲ ἔστι μόνον ἐφ’ ἡμῖν, ὅτι καὶ 20
 περὶ μόνων ἐστὶν ἡμῶν, τοῦτο ὑμῖν προθήσω πρὸ τῶν
 ἄλλων, ὥς ἂν ἐν τῷ εὐμαρεῖ τὴν εἰκόνα τῶν δυσ-
 537 χερεστέρων προλάβοιτε. ἡμεῖς γὰρ αὐτοὶ σχεδὸν ἅπαν-
 τες οἳ μὲν ἠρξάμεν ὑπὸ τῷ Καίσαρι, οἳ δὲ ἔτι ἄρχομεν
 αἵρετοὶ πρὸς ἐκείνου γερόμενοι, οἳ δὲ ἐς τὸ μέλλον 25
 ἄρχειν κεχειροτονήμεθα· ἐς γὰρ πενταετὲς, ὥς ἴστε,

11 πανταετὲς B 15 μενεῖ B et Did., μένει Vi, vulgo

16 τῆς πατρίδος delendum ci. Mend., haud probabiliter

19 καὶ] ὥς ci. Musgr., sed καὶ similiter § 537 extr. 21 ἡμῶν]

ὑμῶν V 22 ἐν om. V 23 προλάβοιτε] λάβοιτε i, λάβητε

ci. Musgr. 26 <ὑπ’ αὐτοῦ> κεχειροτονήμεθα ci. Mend., inut.

propter verba πρὸς ἐκείνου, quae antecedunt

καὶ τὰ ἀστικὰ ἡμῖν καὶ τὰ ἐτήσια καὶ τὰς τῶν ἐθνῶν
ἢ στρατοπέδων ἡγεμονίας διετάξατο. εἰ δὴ ταῦτα
ὑμεῖς ἐκόντες ἀποθήσεσθε (ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς τοῦδε μάλιστα κύριοι), τόδε πρῶτον ὑμᾶς ἀξιῶ κρίναι· καὶ τὰ
λοιπὰ ἐποίσω”.

ὁ μὲν δὴ τοιοῦτον αὐτοῖς οὐ περὶ Καίσαρος, ἀλλὰ 538
περὶ σφῶν αὐτῶν δαλὸν ἐξάψας ἡσύχαξεν· οἱ δ’ εὐθύς
ἀνεπήδων ἀθρόοι μετὰ βοῆς, οὐκ ἀξιοῦντες ἐπὶ χειρο-
τονίαις ἄλλαις οὐδ’ ἐπὶ τῷ δήμῳ γενέσθαι μᾶλλον ἢ
βεβαίως ἔχειν, ἀ’ ἔλαβον. τοῖς δὲ καὶ ἡλικίας τι νεώτε-
ρον ἢ ἄλλη πρὸς χειροτονίαν ἐναντίωσις ὑποῦσα ἀν-
ηρέθιζε. καὶ τῶνδε αὐτὸς ὁ ὕπατος ἐξῆρχε Δολοβέλ- 539
λας· οὐ γὰρ αὐτῷ δυνατὸν ἐφαίνετο κατ’ ἐννομον
χειροτονίαν ὑπατεῦσαι, πέντε καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτῶν
ὄντι. ὁξεῖα δὴ τοῦ χθρὸς ὑποκριναμένου μετασχεῖν τῶν
γεγονότων ἐγίνετο μεταβολή, λοιδορουμένου τοῖς πολ-
λοῖς, εἰ τοὺς ἀνδροφόνους τιμᾶν ἀξιοῦντες τοὺς ἄρ-
χοντας σφῶν ἀτιμώσουσιν ἐς εὐπρέπειαν τῆς ἐκείνων
σωτηρίας. οἱ δὲ αὐτόν τε τὸν Δολοβέλλαν καὶ τοὺς 540
ἄλλους ἐπήλυτιζον χάριν ἐκ τοῦ δήμου λαβόντες ἐς
τὰς αὐτὰς ἀρχὰς ἀποφανεῖν αὐτίκα καὶ οὐκ ἀρχόν-
των ἀλλαγῇ, ἀλλὰ μόνης ἔσεσθαι χειροτονίας ἐπὶ τὸ

1 ἀστικὰ O ἡμῖν, ὁ suprascr. a m. 1, V, ὑμῖν ceteri τὰ
ἐτη V, τὰ ἐτήσια ceteri, τὰς ἱερατείας ci. Mend.; an <τὰ ἱερατικὰ> τὰ
ἐτήσια? cf. § 535; Keil potius κατὰ τὰ ἐτη pro καὶ τὰ ἐτη codicis V
restitui iubet 4 καὶ τὰ] κατὰ τὰ ci. Nauck, cf. ad § 536 et § 549
10 τοῖς δὲ] τοὺς δὲ ci. Mend., sed iunge dativum cum ὑποῦσα
τι] τὸ ci. Herw. p. 68, haud male, cf. III § 120 12 ὁ αὐτὸς
ὑπατος V 14 πέντε καὶ εἴκοσιν] suspectavit numerum Wege-
haupt, P. Cornelius Dolabella, Progr. M.-Gladbach (1880) p. 4 sq.,
ratus καὶ corruptum esse ex λε’ 18 ἀτιμώσουσιν ci. Cob. p. 218,
cf. § 561 20 λαβόντας et 21 ἀποφανῆναι Gelenium secutus
ci. Schw. (debat ἀποφανῆσεσθαι), iure tradita servavit Mend.
coll. p. 263 v. 7 sq. 20 ἐς om. V

44 a. C.

- νομιμώτερον ἐκ τοῦ μοναρχικοῦ· ὃ καὶ κόσμον αὐτοῖς
οἴσιν ἐν τε μοναρχίᾳ καὶ δημοκρατίᾳ τὰ ὅμοια προ-
541 τιμωμένοις. καὶ τούτων ἔτι λεγομένων ἐνιοι τῶν
στρατηγῶν τὰς ἐσθῆτας ἐπὶ ἐνέδρᾳ τῶν ἀντιλεγόντων
ἀπετίθεντο, ὥς καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων αὐτὰς ἀντι-
ληψόμενοι νομιμώτερον. τοῖς δὲ ἢ τε ἐνέδρα κατεφαί-
νετο, καὶ οὐδὲ κυρίους ἔτι τῆσδε τῆς χειροτονίας ἐσο-
μένους ἤδεσαν.
- 542 ὧδε δὲ ἔτι ἐχόντων, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Λέπιδος ἐκ
τοῦ βουλευτηρίου προῆλθον· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς ἐκ
πολλοῦ συνδραμόντες ἐκάλουν. ὥς δὲ ὥφθησαν ἐκ με-
τεώρου καὶ σιγῇ κεκραγόντων μόλις ἐγίγνετο, εἰς μέν-
τις ἐβόησεν, εἴτε κατὰ γνώμην ἰδίαν εἴτε παρεσκευα-
543 σμένος· “φυλάσσεσθε παθεῖν ὅμοια”. καὶ ὁ Ἀντώνιος
αὐτῷ παραλύσας τι τοῦ χιτωνίσκου θώρακα ἐντὸς ἐπ-
εδείκνυνεν, ὑπερεθίζων ἄρα τοὺς ὁρῶντας ὥς οὐκ ἐνὸν
544 σῶζεσθαι χωρὶς ὀπλων οὐδὲ ὑπάτοις. ἐπιβοώντων δ’
ἐτέρων τὸ πεπραγμένον ἐπεξιέναι καὶ τῶν πλεόνων
περὶ τῆς εἰρήνης παρακαλούντων, τοῖς μὲν περὶ τῆς
εἰρήνης ἔφη· “περὶ τούτου σκοποῦμεν, ὥς ἔσται τε καὶ
γενομένη διαμενεῖ· δυσεύρετον γὰρ ἦδη τὸ ἀσφαλές
αὐτῆς, ὅτι μηδὲ Καίσαρα ὤνησαν ὄρκοι τοσοῖδε καὶ
545 ἀραί”. ἐς δὲ τοὺς ἐπεξιέναι παρακαλοῦντας ἐπιστρα-

1 νομιμώτερον Schw., νομικώτερον i, *legaliorem* (*creationem fore*) C, *μονιμώτερον* O 5 sq. ἀναληψόμενοι ci. Mend., bene 7 sq. ἤδεσαν ἐσομένους ab² 12 ἐγγένητο vel etiam ἐγένετο ci. Mend., inut., cf. praef. 15 αὐτῷ] cum C omitti aut αὐτίκα scribi maluit Mend., αὐτῷ Did., sed intellege ‘adclamanti isti’ μὲν post θώρακα add. i 16 ἄρα] ἅμα ci. Krebs, Die Prae- positionsadv. I (1884) p. 43 adn. 1, cui non assentior 18 ἐτέρων Schw., ἐκατέρων libri 19 περὶ] utrobique ὑπὲρ maluit Mend., cf. § 510 et adn. ibid. 20 εἰρήνης <παρακαλοῦσιν> ci. Mend., quod facile subaudias σκοποῦμεν iC 22 ὅτι] ὅτε ci. Mend., sed cf. § 549 τοὺς μὲν γὰρ etc.

φείς ἐπὴν μὲν ὥς εὐορκότερα καὶ εὐσεβέστερα αἵρου-
 μένους καὶ “αὐτὸς ἄν”, ἔφη, “συνετασσόμην ὑμῖν καὶ
 τὰ αὐτὰ πρῶτος ἐβόων, εἰ μὴ ὑπάτος ἦν, ᾧ τοῦ λεγο-
 μένου συμφέρειν μᾶλλον ἢ τοῦ δικαίου μέλει· ὧδε γὰρ
 ἡμῖν οἱ ἔνδον παραινοῦσιν. οὕτω δέ που καὶ Καῖσαρ 546
 αὐτός, οὓς εἴλε πολέμῳ τῶν πολιτῶν, διὰ τὸ συμ-
 φέρον τῆς πόλεως περισώσας ὑπ’ αὐτῶν ἀπέθανε”.

τοιαῦτα τοῦ Ἀντωνίου παρὰ μέρος τεχνάζοντος οἱ 547
 ἀμύνειν τοῖς γεγονόσιν ἀξιοῦντες Λέπιδον ἡξίουν ἀμύ-
 νειν. Λεπίδου δέ τι μέλλοντος λέγειν, οἱ πόρρω συν-
 εστῶτες κατελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγορὰν ἡξίουν, ἵνα
 ὁμαλῶς ἅπαντες ἐπακούσειαν. καὶ ὁ μὲν εὐθύς ἦει, 548
 νομίζων ἤδη τὸ πλῆθος τρέπεσθαι, καὶ ἐπὶ τὰ ἔμβολα
 παρελθὼν ἔστεινε καὶ ἔκλαιεν ἐν περιόπτῳ μέχρι πολ-
 λοῦ, ἀνευεγκὼν δέ ποτε εἶπεν· “ἐνταῦθα χθὲς μετὰ
 Καίσαρος ἰστάμην, ἐνθα νῦν ἀναγκάζομαι ζητεῖν περὶ
 Καίσαρος ἀνηρημένου, τί βούλεσθε”. ἀναβοησάντων δὲ
 πολλῶν· “ἀμύνειν σε τῷ Καίσαρι”, ἀντανεβόησαν οἱ
 μισθωτοί· “τὴν εἰρήνην τῇ πόλει”. ὁ δὲ τούτοις μὲν 549
 ἔφη· “βουλόμεθα. ἀλλὰ ποῖαν λέγετε εἰρήνην; ἢ ποίοις
 ὄρκοις ἀσφαλῆς ἔσται; τοὺς μὲν γὰρ πατέρας πάντας
 ὁμόσαμεν Καίσαρι καὶ κατεπατήσαμεν, οἱ τῶν ὁμο-
 μοκότων ἄριστοι εἶναι λεγόμενοι”. πρὸς δὲ τοὺς ἀμύ- 550
 νειν ἀξιοῦντας ἐπιστραφεὶς “ὁ μὲν Καῖσαρ ἡμῶν”, ἔφη,
 “μεθέστηκεν, ἱερὸς τῷ ὄντι καὶ τίμιος ἀνὴρ, τὴν δὲ
 πόλιν τοὺς ὑπολοίπους αἰδούμεθα βλάψαι. καὶ τάδε”,
 ἔφη, “σκοποῦσιν ἡμῶν οἱ πρόβουλοι, καὶ δοκεῖ τοῖς
 πλείοσιν”. ἀνακραγόντων δὲ αὖθις· “ἐπέξιθι μόνος”, 551

4 μέλ<ειν δ>εἰ ci. Mend.

5 ὑμῖν Did., typogr., ut videtur.

errore 10 τι om. i λέξιν scr. Mend., cf. ad I § 82 18 ἀντε-

βόησαν ci. Nauck, immemor sermonis posteriorum 20 ἦ] ἡ ci.

Mend., quo non opus 24 ὑμῶν vertit C 28 ἀνακραγόντων (sic) B

44 a. C.

“βούλομαι,” εἶπε, “καὶ εὖορκόν ἐστὶ μοι καὶ μόνω. ἀλλ’ οὐκ ἐμὲ καὶ ὑμᾶς βούλεσθαι δεῖ μόνους οὐδὲ μόνους ἀντιτιθέναι”.

552 τοιαῦτα καὶ τοῦτον τεχνάζοντα οἱ μισθωτοὶ φιλότιμον εἰδότες ἐπῆνουν καὶ ἡροῦντο ἐπὶ τὴν Καίσαρος ἱερωσύνην. τοῦ δὲ ἤψατο μὲν ἡ ἡδονή, “μέμνησθε” δὲ ἔφη “μοι τοῦδε καὶ ὕστερον, ἂν ἄξιός εἴναι δοκῶ”.

553 μᾶλλον οὖν ἔτι παρρησία διὰ τὴν ἱερωσύνην ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν μισθωτῶν ἐνισταμένων, “ἄσεβες μὲν,” ἔφη, “καὶ παράνομον, ἐργάσομαι δὲ ὅμως, ὃ βούλεσθε”. καὶ εἰπὼν ἐς τὸ βουλευτήριον ἀνέτρεχεν, ἐν ᾧ πάντα τὸν χρόνον τόνδε ὁ Δολοβέλλας ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἐν-

554 ἴστατο ἀσχημόνως. καὶ ὁ Ἀντώνιος, ἀναμένων ἅμα τὰ ἐν τῷ δήμῳ γιγνόμενα, σὺν γέλῳ αὐτὸν ἐφωῶρα· καὶ γὰρ ἦσθιν διαφόρῳ. ὥς δὲ ἄλλος ἔσχε τῆς ὕψεως καὶ οὐδ’ ἐν τῷ δήμῳ τι γεγένητο θερμότερον, τοὺς μὲν οὖν ἄνδρας ἔγνω περισώζειν ὑπὸ ἀνάγκης, ἐπικρύπτων τὴν ἀνάγκην καὶ ὥς ἐν βαρυτάτῃ χάριτι περισώζων, τὰ δὲ τῷ Καίσαρι πεπραγμένα κυροῦν.

555 συμβόλῳ καὶ τὰ βεβουλευμένα συντελεῖν. σιωπὴν τε κατακηρύξας αὐτοῖς ἔλεγεν· “ἐγὼ περὶ μὲν τῶν ἀμαρτόντων πολιτῶν, ᾧ ἄνδρες ὁμότιμοι, σκεπτομένοις

3 ἀντιτιθέναι Oī, *contradicere* C, ἀντιτίθεσθαι ci. Musgr., ἀντιτείνειν scr. Mend.; cf. Mithr. c. 57 5 ἡροῦντο] *et ad sacerdotium Caesaris ineundum adhortantur* vertit C, recte intellegens: creare volebant; cf. Mommsen, R. Staatsr. II³ p. 31 adn. 3, Drumann I² p. 11 6 ἡ delendum ci. Mend., contra Kratt p. 22 8 αὐτ μείζονι pro μᾶλλον aut μᾶλλον οὖν ἔτι <καὶ μείζονι> παρρ. desideravit Mend., at cf. § 67 extr. 13 ἅμα] ἄρα ci. Mend., quod non probō 15 ὥς δὲ Schw., ὥστε (ὥς τε B) libri 17 οὖν delebat Schw., at ex more Herodoteo (cf. Stein ad Herodot. 1, 132) positum est 18 αὐτ <χρεῖα> ad βαρυτάτῃ addendum ex C aut βαθυτάτῃ scribendum ci. Mend., ἐν βαρυτάτοις Keil 19 περισώζων Schw., περισώζει O, περισώζειν i 21 μὲν om. V

ὑμῖν οὐδὲν ἐπεφθεγγόμην· περὶ δὲ Καίσαρος ἀντ'
 ἐκείνων ψῆφον αἰτοῦσιν ἐν ἐκ τῶν Καίσαρος ἔργων
 προύθηκα μέχρι νῦν, καὶ τοσοῦτους ἡμῖν τὸ ἐν ἀγῶ-
 νας ἡγρευν, οὐκ ἀλόγως· εἰ γὰρ ἀποθησόμεθα τὰς
 5 ἀρχάς, ὁμολογήσομεν ἄνδρες τοσοῦδε καὶ τοιοῦδε ἀν-
 αξίως αὐτῶν τετυχηκέναι. ὅσα δ' οὖν μηδὲ ἐπακούσεται 550
 ὁαδίως, ἐπισκέψασθε νῦν αὐτὰ καὶ συναριθμεῖτε κατὰ
 τε πόλεις καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλέας καὶ δυνάστας.
 πάντα γὰρ δὴ σχεδὸν εἰπεῖν, ὅσα ἐξ ἡοῦς ἐπὶ δύσιν
 10 ὁ Καῖσαρ ἡμῖν ἐχειρώσατο δυνάμει καὶ κράτει, συν-
 εστήσατο, νόμοις καὶ χάρισι καὶ φιλανθρωπίαις βεβαι-
 ωσάμενος· ὧν τίνας ὑποστήσεσθαι δοκεῖτε ἀφαιρου-
 μένους, ἃ ἔλαβον, εἰ μὴ πάντα ἐμπληῆσαι πολέμων
 ἐθέλετε, οἳ τῇ πατρίδι ὥς ἀσθενεστάτῃ μάλιστα οὔσῃ
 15 τοὺς ἐναργεῖς περισώζειν ἀξιούτε; καὶ τὰ μὲν πορρωτέρω 557
 τοῖς τε δεινοῖς ἔτι καὶ τοῖς φόβοις ἀφεστηκότα ἐάσω·
 ἃ δὲ οὐκ ἀγχοῦ μόνον ἐστὶν ἡμῖν, ἀλλὰ σύνοικα ἀνὰ
 τὴν Ἰταλίαν αὐτήν, τοὺς τὰ νικητήρια λαβόντας καὶ
 κατὰ πλῆθος ἅμα τοῖς ὅπλοις, ὥς ἐστρατεύοντο, ὑπὸ
 20 τῇ αὐτῇ συντάξει συσφικισμένους ὑπὸ Καίσαρος, ὧν
 ἔτι πολλὰ μυριάδες εἰσὶν ἐν τῇ πόλει, τί νομίζετε
 πράξειν ἀφαιρουμένους, ὧν εἰλήφασιν ἢ προσδοκῶσι
 λήψεσθαι πόλεων τε καὶ χωρίων; καὶ τοῦδε μὲν ὑμῖν 558

3 ὑμῖν iC 6 δ' om. i ἐπακούσεται Oi, ε supra αι
 addito, V¹, ἐπηκούσατε vertit C, ὑπακούσεται ci. Schw., vulgo,
 sed cf. Boiss. ad Cass. D. fr. 49, 6 7 αὐτὰ Oi, αὐτοὶ ci.
 Nauck, rec. Mend. 9 δύσει i 10 sq. turbata putavit Schw.
 11 sq. ἐβεβαιώσατο ci. Mend., sed subaudio ἡμῖν ad συνεστήσατο,
 νόμοις etc. ad βεβ. referens 12 ὑποστήσεσθαι (sic), sed τη su-
 prascript., B 16 τοῖς τε δεινοῖς — ἀφεστηκότα] haesit Schw. (sed
 cf. t. III p. 784), ἀφεστηκότα ci. Keil, probabiliter 17 ἡμῖν,
 corr. ex ὑμῖν, V¹, ὑμῖν ceteri 19 ὥς ἐστρατεύοντο deletat
 Mend., at his verbis explicatur τῇ αὐτῇ συντάξει

καὶ ἡ παρελθοῦσα νῦν τὴν εἰκόνα ἔδειξε. δεομένοις
 γὰρ ὑμῖν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτόντων ἀντιπαρέθεον ἐκείνοι
 559 μετὰ ἀπειλῆς· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Καίσαρος συρόμενον 134
 καὶ αἰκίζόμενον καὶ ἄταφον ῥιπτούμενον (καὶ γὰρ ταῦτα
 ἐκ τῶν νόμων τοῖς τυράννοις ἐπιτέτακται) 5
 περιόψεσθαι νομίζετε τοὺς ἐστρατευμένους αὐτῷ; καὶ τὰ Κελτῶν
 καὶ Βρεττανῶν νομιεῖν, ἃ εἰλήφασιν, ἔξειν βέβαια
 560 τοῦ δόντος ὑβριζομένου; τί δὲ τὸν δῆμον αὐτὸν ἐργά-
 σεσθαι; τί δὲ τοὺς Ἰταλιώτας; πόσον δὲ ὑμῖν ἔσεσθαι
 φθόνον παρὰ τε ἀνδρῶν καὶ θεῶν, ἐνυβρίζουσιν ἐς 10
 τὸν ὑμῖν τὴν ἡγεμονίαν μέχρις ὠκεανοῦ, ἐπὶ τὴν ἄγνω-
 561 στον προαγαρόντα; καὶ οὐκ ἐν αἰτίᾳ καὶ καταγνώσει
 μᾶλλον ἔσεσθαι τὴν τοσὴνδε ἡμῶν ἀνωμαλίαν, εἰ τοὺς
 μὲν ὑπατον ἐν βουλευτηρίῳ καὶ ἱερὸν ἄνδρα ἐν ἱερῷ χω-
 ρίῳ, βουλῆς ἀγῆγερμένης, ὑπὸ ὅψεσι θεῶν κατακαπόντας 15
 τιμᾶν ἀξιόσομεν, ἀτιμοῦν δὲ τὸν καὶ τοῖς πολεμίοις δι'
 ἄρετὴν τίμιον; τούτων μὲν οὖν ὥς οὔτε ὁσίων οὔτε
 562 ἐφ' ἡμῖν ὄντων προλέγω πάμπαν ἀπέχεσθαι· γνώμην
 δὲ ἐσφέρω τὰ μὲν πεπραγμένα καὶ βεβουλευμένα τῷ
 Καίσαρι πάντα κυροῦν, τοὺς δὲ ἁμαρτόντας ἐπαινεῖν 20
 μὲν οὐδενὶ τρόπῳ (οὐ γὰρ ὅσιον οὐδὲ δίκαιον, οὐδὲ
 σύμφωνον ἔτι τῷ κυροῦν τὰ Καίσαρι πεπραγμένα),
 περισώζειν δὲ ἐξ ἑλέου μόνον, εἰ ἐθέλοιτε, διὰ τοὺς
 οἰκέλους αὐτῶν καὶ φίλους, εἰ δὴ καὶ τόδε αὐτὸ οἶδε
 λαμβάνειν ὑπὲρ ἐκείνων ὁμολογοῖεν ἐν χάριτος μέρει". 25

8 sq. ἐργάσεσθαι H. Steph., ἐργάσασθαι Oi 10 ἀνδρῶν]
 cf. ad I § 331 11 μέχρις scripsi cum B, μέχρι vulgo
 <καὶ> ἐπὶ ci. Mend., ἐπὶ τὴν ἄγνωστον potius del. Nauck, sed
 asyndeton est maxime rhetoricum; cf. v. 23, § 370 extr. alibi
 13 ὑμῶν VC 15 ἀγῆγερμένης, ut videtur, i κατακαπόν-
 τας i 20 sq. οὐδενὶ τρόπῳ μὲν ἐπαινεῖν, nisi potius μὲν ante
 τρόπῳ posuit, V 24 αὐτὸ] αὐτοὶ vertit C, sed preme καὶ
 τόδε αὐτὸ et ἐν χάριτος μέρει

5 τοιαῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀντωνίου σὺν ἀνατάσει τε 563
καὶ ὀρυμῇ βαρυτέρᾳ, γίνεται δόγμα, ἡσυχάζοντων ἤδη
καὶ ἀγαπώντων ἀπάντων, φόνου μὲν οὐκ εἶναι δίκας
ἐπὶ τῷ Καίσαρι, κύρια δὲ εἶναι τὰ πεπραγμένα αὐτῷ
5 πάντα καὶ ἐγνωσμένα, 'ἐπεὶ τῇ πόλει συμφέρει.' ἐβί- 564
άσαντο γὰρ τόδε ἐς ἀσφάλειαν οἱ τῶν περισσώζομένων
οἰκεῖοι προστεθῆναι μάλιστα, ὥς οὐ δικαίως φυλασ-
σόμενα μᾶλλον ἢ διὰ χρεῖαν. καὶ ὁ Ἀντώνιος αὐτοῖς
ἐς τοῦτο ἐνέδωκεν. ἐψηφισμένων δὲ τούτων, ὅσοι 565
10 τῶν κληρούχων ἡγεμόνες ἦσαν, ἤξιουν ἴδιον περὶ
σφῶν ἐπὶ τῷ κοινῷ δόγμα ἕτερον γενέσθαι, βεβαιοῦν
αὐτῶν τὰς κληρουχίας. καὶ οὐκ ἐκώλυεν ὁ Ἀντώνιος,
ἐπιδεικνὺς τῇ βουλῇ τὸν φόβον. γίνεται μὲν δὴ καὶ
τοῦτο καὶ ἕτερον αὖ περὶ τῶν ἐξιόντων ἐπὶ τὰς ἀπ-
15 οικίας ὅμοιον· Λεύκιον δὲ Πείσωνα, ὅτῳ τὰς διαθήκας 566
ὁ Καῖσαρ παρετίθετο, τοῦτον ἤδη τὸν τρόπον τῆς
βουλῆς διαλελυμένης τινὲς περιστάντες παρεκάλουν
μήτε τὰς διαθήκας προφέρειν μήτε θάπτειν τὸ σῶμα
φανερῶς, μή τι ἑωτέρον ἕτερον ἐκ τούτων γένοιτο.
20 καὶ οὐ πειθόμενον ἠπείλουν ἐσαγγέλλειν, ὅτι τὸν δῆμον
οὐσίαν τηλικαύτην ἀφαιροῖτο γιγνομένην κοινήν, αὐθις
16 ἄρα ἐνσημαινόμενοι τὴν τυραννίδα. ἐκβοήσας οὖν ὁ 567
Πείσων ὅτι μέγιστον καὶ τοὺς ὑπάτους ἔτι παροῦσάν
οἱ τὴν βουλὴν ἀξιώσας συναγαγεῖν, εἶπεν· "οἱ τύραν-
25 νον λέγοντες ἓνα ἀνηρηκέναι τοσολδε ἡμῶν ἀνθ' ἐνὸς

2 βαρυτάτῃ ci. Mend., inut., ut videtur 10 ἦσαν] παρήσαν
ex C (aderant) ci. Mend. coll. Cic. ad Att. 14, 14, 2 'qui
armati aderant'

11 sq. βεβαιοῦν αὐτῶν Schw., βεβαιοῦν-
των Oi 14 sq. ἀποικίας Musgr., ἐποικίας Oi 16 παρετέ-
θειτο cum Bk. maluit Mend., παρέθετο Nauck, cf. praef.

20 πειθομένου a, quod immerito probavit Cob. p. 218 ἐσαγ-
γελεῖν scr. Mend., fort. recte 21 γενομένην ci. Mend., cf.
praef.

24 sq. οἱ τύραννοι V 25 ἓνα deleri voluit Mend.

44 a. C.

ἤδη τυραννοῦσιν· οἱ θάπτειν με κωλύουσι τὸν ἀρχι-
 ερέα καὶ τὰς διαθήκας ἀπειλοῦσι προφέροντι καὶ τὴν
 568 οὐσίαν δημεύουσιν αὐθις ὡς τυράννου. καὶ τὰ μὲν
 ἐπὶ τούτοις αὐτῷ πεπραγμένα κεκύρωται· ἃ δὲ ἐφ'
 ἑαυτῷ κατέλιπεν, ἀκυροῦσιν, οὐ Βροῦτος ἔτι οὐδὲ
 Κάσσιος, ἀλλ' οἱ κἀκείνους ἐς τόνδε τὸν ὕλεθρον
 ἐκριπίσαντες. τῆς μὲν οὖν ταφῆς ὑμεῖς ἐστε κύριοι,
 τῶν δὲ διαθηκῶν ἐγώ· καὶ οὔποτε ἂ ἐπιστεύθην προ-
 569 δώσω, πρὶν κἀμέ τις ἐπανέλῃ". Θορύβου δὲ καὶ
 ἀγανακτήσεως γενομένης παρὰ πάντων, καὶ μάλιστα
 τῶν τι καὶ ἐλπίζόντων ἐκ τῶν διαθηκῶν αὐτοῖς ἔσε-
 σθαι, τὰς τε διαθήκας ἐς τὸ μέσον ἔδοξε προφέρειν
 καὶ θάπτειν τὸν ἄνδρα δημοσίᾳ. καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἡ βουλή
 διελύθη.

570 Βροῦτος δὲ καὶ Κάσσιος αἰσθόμενοι τῶν γεγονό-
 των ἐς τὸ πλῆθος περιέπεμπον καὶ παρεκάλουν πρὸς
 αὐτοὺς ἀνελθεῖν ἐς τὸ Καπιτώλιον. συνδραμόντων
 δὲ ὀξέως πολλῶν ὁ Βροῦτος ἔλεγεν· "ἐνταῦθα ὑμῖν ἐν-
 τυγχάνομεν, ὧ πολῖται, οἱ χθὲς κατ' ἀγορὰν ἐντυχόν-
 τες, οὔτε ὡς ἐς ἱερὸν καταφυγόντες (οὐ γὰρ ἡμάρτομεν)
 οὔτε ὡς ἐπὶ κρημνόν, οἱ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέπομεν
 ὑμῖν. ἀλλὰ τὸ Κίονα πάθος, ὀξύτερόν τε καὶ ἀλογώτε-
 571 ρον αὐτῷ γενόμενον, οὕτως ἠνάγκασεν. ἡσθόμην δὲ
 τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόντων ἡμᾶς ἐς ἐπιορκίαν καὶ ἐς αἰ-
 τίαν ἀπορίας εἰρήνης ἀσφαλοῦς. ἃ δὴ περὶ τούτων ἔχο-
 μεν εἰπεῖν, ἐν ὑμῖν ἐροῦμεν, ὧ πολῖται, μεθ' ὧν καὶ
 572 τᾶλλα δημοκρατουμένων πράξομεν. ἐπειδὴ Γάιος Καῖ-

9 πρὶν <ἄν> ci. Nauck, at cf. Krüger, Gr. Sprachl.⁵ § 54, 17, 3
 11 τι] τε i αὐτοῖς Oi, corr. Mend. 17 αὐτοὺς libri, corr.
 Mend. 27 δημοκρατούμενοι ci. Keil, <τὰ τῶν> δημοκρατου-
 μένων H. Steph.; an δημοκρατουμένως?

22 τὸ Κίονα πάθος] cf. § 527

σαρ ἐκ Γαλατίας ἐπὶ τὴν πατρίδα ἤλασε σὺν ὅπλοις
 πολεμίοις καὶ Πομπήιος μὲν ὁ δημοκρατικώτατος ὑμῶν
 ἔπαθεν, οἷα ἔπαθεν, ἐπὶ δ' αὐτῷ πληθὺς ἄλλο πολιτῶν
 ἀγαθῶν ἔς τε Λιβύην καὶ Ἰβηρίαν ἐλαυνόμενοι δι-
 5 ωλώλεσαν, εἰκότως αὐτῷ δεδιότι καὶ βέβαιον ἔχοντι
 τὴν τυραννίδα ἀμνηστίαν αἰτοῦντι ἔδομεν καὶ ὠμό-
 σαμεν ὑπὲρ αὐτῆς. εἰ δὲ ἡμῖν ὁμνύναι προσέταττεν οὐ 573
 τὰ παρελθόντα μόνον οἷσιν ἐγκρατῶς, ἀλλὰ δουλεύ-
 σειν ἔς τὸ μέλλον ἐκόντας, τί ἂν ἔπραξαν οἱ νῦν ἐπι-
 10 βουλευόντες ἡμῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ ὄντας γε Ῥωμαίους
 οἶμαι πολλάκις ἀποθανεῖν <ἂν> ἐλέσθαι μᾶλλον ἢ δου-
 15 λεύειν ἐκόντας ἐπὶ ὄρκῳ. εἰ μὲν δὴ μηδὲν ἔτι εἰς δου- 574
 λείαν εἰργάζετο ὁ Καῖσαρ, ἐπιωρκήσαμεν· εἰ δὲ οὔτε
 τὰς ἀρχὰς τὰς ἐν ἄστει οὔτε τὰς τῶν ἐθνῶν ἡγεμο-
 15 νίας οὔτε στρατείας ἢ ἱερωσύνας ἢ κληρουχίας ἢ τιμὰς
 ἄλλας ὑμῖν ἀπέδωκεν οὐδὲ προεβούλευεν ἢ βουλὴ περὶ
 οὐδενὸς οὐδ' ὁ δῆμος ἐπεκύρου, ἀλλὰ πάνθ' ὁ Καῖ-
 σαρ ἦν ἅπασιν ἐξ ἐπιτάγματος καὶ οὐδὲ κόρος αὐτῷ
 τοῦ κακοῦ τις ἐγίνετο, οἷος ἐγένετο Σύλλᾱ, ἀλλ' ὁ
 20 μὲν τοὺς ἐχθροὺς καθελὼν ἀπέδωκεν ὑμῖν τὴν πολι-
 τείαν, ὃ δ' ἐπὶ ἄλλην στρατείαν χρόνιον ἀπιὼν ἔς
 πενταετὲς ὑμῶν τὰ ἀρχαιρέσια προελάμβανε, πόλα ταῦτα
 ἦν ἐλευθερία, ἥς οὐδ' ἐλπίς ὑπεφαίνεται ἔτι; τί δὲ οἱ 575
 τοῦ δήμου προστάται Καισήτιος καὶ Μάρυλλος; οὐχ
 15 ἱερὰν καὶ ἄστυλον ἄρχοντες ἀρχὴν ἐξηλαύνοντο σὺν

2 ὑμῶν, ἡ suprascr. a m. 1, V, fort. recte, cf. § 557

5 δεδιότι] δεδιότες vertit C, δεδίττοντι (debebat δεδιττομένῳ)
 ci. H. Steph., καβέβαιον potius cum Bk. maluit Mend., καὶ
 <οὐ> βέβαιον Musgr.; non liquet. Ceterum βεβαίαν V 11 <ἂν>
 add. Mend. 15 στρατείας] στρατηγίας ci. Mend. ex C, qui

vertit: neque provinciarum praefecturas et exercituum 16 περὶ]
 ἐπὶ i 18 <ἐν> ἅπασιν ci. Schw. 24 Caesetius C, σίτιος
 (σίτιος V) Οἱ μάρυλος V

44 a. C.

- ὑβρει; καὶ ὁ μὲν νόμος ὁ τῶν προγόνων καὶ ὁ ὄρκος οὐδ' ἐπάγεσθαι δίκην ἔτι οὔσι δημάρχους ἐπιτρέπου-
 σιν· ὁ δὲ Καῖσαρ αὐτοὺς ἐξήλασεν, οὐδὲ δίκην ἐπ-
 576 αγραγών. πότεροι οὖν ἐς τοὺς ἀσύλους ἡμάρτανον; ἢ
 Καῖσαρ μὲν ἱερὸς καὶ ἄσυλος, ὅτῳ ταῦτα οὐχ ἐκόντες, 5
 ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης οὐδὲ πρὶν ἐπελθεῖν αὐτὸν ἐς τὴν
 πατρίδα σὺν ὄπλοις καὶ τοσοῦσδε καὶ τοιούσδε ἀγαθοὺς
 πόλλας κατακνεῖν, ἐθέμεθα· τὴν δὲ τῶν δημάρχων
 ἀρχὴν οὐχ ἱερὰν καὶ ἄσυλον οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν
 δημοκρατίᾳ χωρὶς ἀνάγκης ὤμοσάν τε καὶ ἐπηράσαντο 10
 577 ἐς αἰὲ ἔσεσθαι; ποῦ δὲ οἱ φόροι τῆς ἡγεμονίας καὶ
 λογισμοὶ συνεφέροντο; τίς δ' ἡμῶν ἀκόντων ἡνοιγε
 τὰ ταμιεῖα; τίς τῶν ἀψάνστων καὶ ἐπαράτων ἐκίνει
 χρημάτων καὶ ἐτέρῳ δημάρχῳ κωλύοντι θάνατον
 ἡπέλλει; 15
- 578 ἀλλὰ τίς, φασίν, ἔτι ὄρκος ἐς ἀσφάλειαν εἰρήνης 16
 ἂν γένοιτο; εἰ μὲν οὐ τυραννήσει τις, οὐδὲ ὄρκων δεῖ·
 οὐδὲ γὰρ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐδέησεν οὐδέποτε· εἰ δ'
 ἐπιθυμήσει τις ἄλλος τυραννίδος, οὐδὲν πιστόν ἐστι
 579 Ῥωμαίοις πρὸς τύραννον οὐδ' εὖορκον. καὶ τάδε προ- 20
 λέγομεν ἔτι ὄντες ὑπὸ τῷ κινδύνῳ καὶ προερούμεν
 ὑπὲρ τῆς πατρίδος αἰεὶ· καὶ γὰρ ὄντες ἐν ἀσφαλεῖ τιμῇ
 παρὰ Καίσαρι τὴν πατρίδα τῆς ἡμετέρας τιμῆς προ-
 ετιμήσαμεν.
- 580 διαβάλλουσι δ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ ταῖς κληρουχίαις, ἐρε- 25
 θίζοντες ὑμᾶς. εἰ δὴ τινες τῶν ὠκισμένων ἢ οἰκισθη-

4 καὶ ante ἐς add., ut videtur, b 5 μὲν <ἦν> ci. Mend.,
 contra Kratt p. 37 9 καὶ ἄσυλον <ἐρούμεν, ἦν> οἱ ci. H.
 Steph. ὑμῶν B 12 <οἱ> λογισμοὶ ci. Mend., at cf. ad I
 § 351 13 sq. ἐπαράτων ἐκίνει χρημάτων] ἀθίκτων χρημάτων
 προσήψατο ad, ceterum cf. § 164 17 ὄρκῳ B 26 sq. ἢ
 εἰσοικισθησομένων V, unde ἢ ἔτι οἰκ. ci. Mend., ἢ καὶ οἰκ. Keil

140 σομένων πάρεστε, χαρίσασθέ μοι καὶ ἐπισημηνασθε
 ἐαυτούς". ἐπισημηναμένων δὲ πολλῶν "εὖ γε", εἶπεν, 581
 "ὦ ἄνδρες, τοῖς ἄλλοις ἐποιήσατε συνελθόντες. χρὴ
 δὲ ὑμᾶς, τὰ εἰκότα τιμωμένους τε καὶ περιποιουμένους
 5 ἐκ τῆς πατρίδος, τὰ ἴσα τὴν ἐκπέμπουσαν ἀντιγεραί-
 ρειν. ὑμᾶς δὲ ὁ δῆμος ἔδωκεν ἐπὶ Κελτοὺς καὶ Βρετ- 582
 τανούς τῷ Καίσαρι, καὶ ἀριστεύοντας ἔδει τιμῶν καὶ
 ἀριστείων τυχεῖν. ὃ δὲ ὑμᾶς τοῖς ὅρκοις προλαβὼν
 ἐπήγαγε μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν μάλ' ἀβουλοῦντας, ἐπήγαγε
 10 δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν πολιτῶν ἐς Λιβύην ὀκνοῦντας
 ὁμοίως. εἰ μὲν δὴ μόνα ταῦτα ὑμῖν ἐπέπρακτο, ἥδεῖσθε 583
 ἂν ἴσως ἐπὶ τοιούτοις αἰτεῖν ἀριστεῖα· ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς
 φθόνος ἢ χρόνος ἢ ἀνθρωπίνη λήθη τὰ ἐπὶ Κελτοῖς
 καὶ Βρεττανοῖς ὑμῶν ἔργα σβέσει, ὑπὲρ τούτων ὑμῖν
 15 ἔστι τὰ ἀριστεῖα· ἃ καὶ τοῖς πάλαι στρατενομένοις 584
 ὁ δῆμος ἐδίδου, οἰκείων μὲν ἀνδρῶν ἢ ἀναμαρτήτων
 οὐ ποτε γῆν ἀφαιρούμενος οὐδ' ἐτέροις ἐπινέμων τὰ
 ἀλλότρια οὐδ' ἡγούμενος δεῖν ἀμείβεσθαι δι' ἀδικη-
 μάτων. τῶν δὲ πολεμίων ὅτε κρατήσαιεν, οὐδὲ τού- 585
 20 των ἅπασαν τὴν γῆν ἀφηροῦντο, ἀλλὰ ἐμερίζοντο καὶ
 ἐς τὸ μέρος ὥκισον τοὺς ἐστρατευμένους, φύλακας
 εἶναι τῶν πεπολεμηκότων· καὶ οὐκ ἀρκούσης ἐνίοτε
 τῆς δορικτήτου γῆς καὶ τὴν δημοσίαν ἐπένεμον ἢ
 ἐκονοῦντο ἐτέραν. οὕτω μὲν ὑμᾶς ὁ δῆμος συνῳκίζεν 586
 25 ἀλύπως ἅπασι· Σύλλας δὲ καὶ Καῖσαρ, οἱ σὺν ὅπλοις
 ἐς τὴν πατρίδα ὡς πολεμίαν ἐμβαλόντες, ἐπὶ αὐτῇ τῇ
 πατρίδι φρουρῶν καὶ δορυφόρων δεόμενοι, οὔτε διέλ-
 σαν ὑμᾶς ἐς τὰς πατρίδας, οὔτε γῆν ὑμῖν ἐκονοῦντο

6 δὲ om. b 12 ἐπεὶ — 15 ἀριστεῖα om. O 15 τοῖς
 πάλαι στρατενομένοις] πάλαι τοῖς ἐστρατευμένοις ci. Mend., vix
 recte 26 ὡς <ἐς> πολ. ci. Mend., at cf. ad I § 269

44 a. C.

ἢ τὴν τῶν δεδημευμένων ἀνδρῶν ἐπένεμον, οὔτε τὰς
 τιμὰς τοῖς ἀφαιρουμένοις ἐς παρηγορίαν ἐδίδοσαν,
 πολλὰ μὲν ἐκ τῶν ταμιείων ἔχοντες, πολλὰ δὲ ἐκ τῶν
 δεδημευμένων, ἀλλὰ τὴν Ἰταλίαν οὐδὲν ἀμαρτοῦσαν
 οὐδὲ ἀδικοῦσαν πολέμου νόμῳ καὶ λησθηρίου νόμῳ 5
 τὴν τε γῆν ἀφηροῦντο καὶ οἰκίας καὶ τάφους καὶ
 ἱερά, ὧν οὐδὲ τοὺς ἀλλοφύλους πολεμίους ἀφηρούμεθα,
 587 ἀλλὰ δεκάτην αὐτοῖς μόνην καρπῶν ἐπετάσσομεν. οἱ 14
 δὲ ὑμῖν τὰ τῶν ὑμετέρων ὁμοεθνῶν διένεμον, τῶν
 ἐπὶ Κελτοὺς ὑμᾶς αὐτῷ Καίσαρι στρατευσάντων καὶ 10
 προπεμφάντων καὶ εὐξαμένων πολλὰ κατὰ τῶν ὑμε-
 588 τέρων νικητηρίων. καὶ συνῳκίζον ὑμᾶς ἐς ταῦτα
 ἀθρόους ὑπὸ σημείοις καὶ συντάξει στρατιωτικῇ, μήτε
 εἰρηνεύειν δυναμένους μήτε ἀδεεῖς εἶναι τῶν ἐξελα-
 θέντων· ὁ γὰρ ἀλώμενος καὶ τῶν ὄντων ἀφηρημένος 15
 ἔμελλεν ὑμῖν περιπολῶν ἐφεδρεύειν καιροφυλακῶν.
 589 τοῦτο δ' ἦν, ὅπερ οἱ τύραννοι μάλιστα ἐβούλοντο, οὐ
 γῆν ὑμᾶς λαβεῖν, ἣν δὴ καὶ ἐτέρωθεν εἶχον παρασχεῖν,
 ἀλλ' ὅπως ἐχθροὺς ἐφεδρεύοντας ἔχοντες αἰὲ βέβαιοι
 φύλακες ἦτε τῆς ἀρχῆς τῆς ταῦτα ὑμῖν συναδικούσης· 20
 εὐνοια γὰρ ἐς τυράννους γίγνεται δορυφόρων ἐκ τοῦ
 συναδικεῖν καὶ συνδεδιέναι. καὶ τοῦτο, ᾧ θεοί, συν-
 οικισμὸν ἐκάλουν, ᾧ θορήνος ὁμοφύλων ἀνδρῶν ἐπὶ
 590 καὶ ἀνάστασις οὐδὲν ἀδικούντων. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν
 ὑμᾶς ἐξεπλήτηδες ἐχθροὺς ἐπόλουν τοῖς ὁμοεθνήσιν ὑπὲρ 25

3 ex aerario C, i. e. ἐκ τοῦ ταμείου 5 noli alterutrum
 νόμῳ turbare 11 sq. καὶ εὐξαμένων θεοῖς κατὰ [τῶν?] νικη-
 τηρίων ci. Mend.; mihi locis, quos G. H. Schäfer, Appar. crit. et
 exeget. ad Demosth. t. V (1827) p. 728 sq. attulit, verba Appiani
 defendi videntur 16 περιπολῶν Musgr., περὶ πολλῶν libri,
 vulgo ἐφεδρεύσειν scr. Mend., cf. ad I § 82 20 ταῦτα
 ci. Schw., inut.

τοῦ σφετέρου συμφέροντος· ἡμεῖς δέ, οὓς οἱ νῦν τῆς
πατρὶδος προστάται φασὶν ἐλέφ̃ περισώζειν, τήν τε
γῆν ὑμῖν τήνδε αὐτὴν ἐσαεὶ βεβαιουῦμεν καὶ βεβαιώσο-
μεν καὶ μάρτυρα τὸν θεὸν τῶνδε ποιούμεθα. καὶ
5 ἔχετε καὶ ἔξετε, ἃ εἰλήφατε· καὶ οὐ μὴ τις ὑμᾶς ἀφ-
έλῃται ταῦτα, οὐ Βροῦτος, οὐ Κάσσιος, οὐχ οἷδε πάντες,
οἱ τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας προεκινδυνεύσαμεν. ὃ δ' 591
ἐν τῷ ἔργῳ μόνον ἐστὶν ἐπόμενον, ἰασόμεθα ἡμεῖς,
διαλλακτήριον ὑμῖν ἅμα ἐς τοὺς ὁμοεθνεῖς ἐσόμενον
10 καὶ ἡδιστον ἡδὴ πυθομένοις. οἷς τὴν τιμὴν τῆσδε τῆς
γῆς τοῖς ἀφηρημένοις ἡμεῖς ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων
εὐθύς ἐκ πρώτης ἀφορμῆς ἀποδώσομεν, ἵνα μὴ βέβαιοι
ἔχητε μόνον ὑμεῖς τὴν κληρουχίαν, ἀλλὰ καὶ ἄφθονον".
142 τοιαῦτα τοῦ Βρούτου λέγοντος ἀκροώμενοί τε ἔτι 592
15 πάντες καὶ διαλυόμενοι κατὰ σφᾶς ἐπήνουν ὡς δικαιο-
τάτα καὶ τοὺς ἄνδρας ὡς ἀκαταπλήκτους δὴ καὶ μά-
λιστα φιλοδήμους ἐν θαύματι ἐποιοῦντο καὶ ἐς εὐνοιαν
πρὸς αὐτοὺς μετετίθεντο καὶ ἐς τὴν ἐπιοῦσαν αὐτοῖς
συμπράξιν ἔμελλον. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ οἱ μὲν ὕπατοι τὸ 593
20 πλῆθος ἐς ἐκκλησίαν συνεκάλουν, καὶ ἀνεγινώσκετο
αὐτοῖς τὰ δόξαντα, καὶ Κικέρων πολὺ τῆς ἀμνηστίας
ἐγκώμιον ἐπέλεγεν· οἱ δὲ ἡδόμενοι κατεκάλουν ἐκ τοῦ
ἱεροῦ τοὺς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον. καὶ οἷδε ἀναπέμπειν 594
αὐτοῖς ἐν τοσῶδε ὁμηρᾷ ἐκέλευον, καὶ ἀνεπέμποντο
25 οἱ παῖδες Ἀντωνίου τε καὶ Λεπίδου. ὀφθέντων δὲ
τῶν ἀμφὶ τὸν Βρούτον κρότος ἦν καὶ βοή, καὶ τῶν

4 τῶνδε cum C scr. Mend., τόνδε Oi 10 sq. οἷς delen-
dum ci. Musgr., τοῖς ἀφηρημένοις potius Mend., sed fort. οἷς
neutraliter intellegendum est, cf. Ps.-Aristid. ed. Dind. II p. 611, 7;
621, 13; 637, 29 etc.; ita etiam Bitschowsky, Berl. philol. Wochen-
schr. 1886 p. 1207; τῆς ἀφηρημένης vertit C 22 sq. ἐκ τοῦ
ἱεροῦ post Κάσσιον V 24 αὐτοῖς Oi, cum C corr. Mend.

44 a. C.

ὑπάτων εἰπεῖν τι βουλομένων οὐκ ἀνασχόμενοι δεξιώ-
 σασθαι αὐτοὺς καὶ συναλλαγῇναι πρότερον ἐκέλευον.
 595 καὶ γίγνεται μὲν οὕτω, καὶ διεσείετο μάλιστα τοῖς ὑπά-
 τοις ἡ γνώμη ὑπὸ δέους ἢ φθόνου, ὥς τῶν ἀνδρῶν
 καὶ τὰ ἄλλα αὐτοὺς ὑπεροισόντων ἐν τῇ πολιτείᾳ. 5
 596 διαθῆκαι δὲ τοῦ Καίσαρος ὥφθησαν φερόμεναι, καὶ 14
 εὐθὺς αὐτὰς τὸ πλῆθος ἐκέλευον ἀναγινώσκειν. θετὸς
 μὲν δὴ τῷ Καίσαρι παῖς ἐρίγνεται ἐν αὐταῖς ὁ τῆς
 ἀδελφῆς θυγατριδοῦς Ὀκτιάουιος, τῷ δῆμῳ δὲ ἦσαν
 ἐνδιαίτημα οἱ κῆποι δεδομένοι καὶ κατ' ἄνδρα Ῥω- 10
 μαίων τῶν ὄντων ἔτι ἐν ἄστει πέντε καὶ ἑβδομήκοντα
 597 Ἀττικάι δραχμαί. καὶ ὑπεσαλεύετο αὐθις ἐς ὄργην ὁ
 δῆμος, τυράννου μὲν κατηγορίας προπετυσμένοι, δια-
 θήκας δὲ φιλοπόλιδος ἀνδρὸς ὀρῶντες. οἴκτιστον δὲ
 ἐφάνη μάλιστα αὐτοῖς, ὅτι τῶν ἀνδροφόνων Δέκμος 15
 ὁ Βροῦτος ἐν τοῖς δευτέροις κληρονόμοις ἐγγράπτο
 παῖς· ἔθος γάρ τι Ῥωμαίοις παραγράφειν τοῖς κληρο-
 νόμοις ἑτέρους, εἰ μὴ κληρονομοῖεν οἱ προτεροί. ἐφ'
 ᾧ δὴ καὶ μᾶλλον συνεταράσσοντο καὶ δεινὸν καὶ
 ἀθέμιστον ἡγοῦντο καὶ Δέκμον ἐπιβουλευσαι Καίσαρι, 20
 598 παῖδα αὐτῷ γεγραμμένον εἶναι. ἐπεὶ δὲ καὶ Πείσωνος
 τὸ σῶμα φέροντος ἐς τὴν ἀγορὰν πλῆθος τε ἄπειρον
 ἐς φρουρὰν συνέδραμον σὺν ὅπλοις, καὶ μετὰ βοῆς
 καὶ πομπῆς δαψιλοῦς ἐπὶ τὰ ἔμβολα προυτέθη, οἰμωγὴ
 τε καὶ θρήνος ἦν αὐθις ἐπὶ πλείστον, καὶ τὰ ὅπλα 25
 ἐπατάγουν οἱ ὥπλισμένοι καὶ κατὰ μικρὸν ἐν μετα-

4 malim <τῶνδε> τῶν ἀνδρῶν 5 αὐτοὺς Οἱ, corr. Mend.
 10 ἐνδιαίτημα post οἱ κῆποι i horti transtyberini C, fort. ex
 Suet. Div. Iul. 83 (Mend.) 10 sq. ῥωμαίων Ο 11 ἔτι, quod
 susp. Mend., delendum aut ante τῶν ὄντων (= προσέτι) ponen-
 dum videtur 17 τι] τοι ab 21 δὲ om. i 23 ἐς φρουρὰν]
 ἐς ἐκφορὰν ci. Cob. p. 218 sq., vix recte 24 ἐπὶ τὰ ἔμβολα]
 cf. ἐς τὴν Ῥώμην I § 493

νοία τῆς ἀμνηστίας ἐρίγγοντο. καὶ ὁ Ἀντώνιος ὧδε 599
 ἔχοντας ἰδὼν οὐ μεθῆκεν, ἀλλὰ ἡρημένος εἰπεῖν τὸν
 ἐπιτάφιον οἷα ὑπατος ὑπάτου καὶ φίλος φίλου καὶ
 συγγενῆς συγγενοῦς (ἦν γὰρ δὴ Καίσαρι κατὰ μητέρα
 5 συγγενῆς) ἐτέχναξεν αὐθις καὶ ἔλεγεν ὧδε.

144 “οὐκ ἄξιον, ὦ πολῖται, τοσοῦδε ἀνδρὸς ἐπιτάφιον 600
 ἔπαινον παρ’ ἐμοῦ μᾶλλον, ἐνὸς ὄντος, ἢ παρὰ τῆς
 πατρίδος ὅλης αὐτῷ γενέσθαι. ὅσα δὴ τῆς ἀρετῆς
 αὐτὸν ὑμεῖς ἀγάμενοι πάντες ὁμαλῶς, ἢ τε βουλή καὶ
 10 μετὰ αὐτῆς ὁ δῆμος, ἔτι περιόντι ἐψηφίσασθε, ὑμετέ-
 ραν καὶ οὐκ Ἀντωνίου τάδε ἰφωνήν εἶναι τιθέμενος
 ἀναγνώσομαι.” καὶ ἀνεγίνωσκε τῷ μὲν προσώπῳ 601
 σοβαρῶ καὶ σκυθρωπῶ, τῇ φωνῇ δ’ ἐνσημαινόμενος
 ἕκαστα καὶ ἐφιστάμενος, οἷς μάλιστα αὐτὸν ἐν τῷ
 15 ψηφίσματι ἐξεθείλαζον, ἱερὸν καὶ ἄσυλον ἢ πατέρα
 πατρίδος ἢ εὐεργέτην ἢ προστάτην οἷον οὐχ ἕτερον
 ὀνομάζοντες. ἐφ’ ἐκάστῳ δὲ τούτων ὁ Ἀντώνιος τὴν
 ὄψιν καὶ τὴν χεῖρα ἐς τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος ἐπι-
 στρέφων ἐν παραβολῇ τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐπεδείκνυ.
 20 ἐπεφθέγγετο δέ πού τι καὶ βραχὺ ἐκάστῳ, μεμιγμένον 602
 οἷκτῳ καὶ ἀγανακτήσει, ἔνθα μὲν τὸ ψήφισμα εἶποι
 ‘πατέρα πατρίδος’, ἐπιλέγων· “τοῦτο ἐπιεικείας ἐστὶ μαρ-
 τυρία”, ἔνθα δ’ ἦν ‘ιερὸς καὶ ἄσυλος’ καὶ ‘ἀπαθῆς
 καὶ ὅστις αὐτῷ καὶ ἕτερος προσφύγοι’, “οὐχ ἕτερος”,
 25 ἔφη, “τῷδε προσφεύγων, ἀλλ’ αὐτὸς ὑμῖν ὁ ἄσυλος
 καὶ ἱερὸς ἀνίστηται, οὐ βιασάμενος οἷα τύραννος λαβεῖν

4 μητέρα Schw., μέρη Oi, sanguine coniunctus C 8 αὐτῷ
 del. Nauck et Mend., sed cf. Kratt p. 39 9 ὑμεῖς editiones
 veteres, ἡμεῖς libri, quod si retinere malis cum Mend., v. 10
 ἐψηφισάμεθα scribendum est

44 a. C.

- 603 τάσδε τὰς τιμάς, ἃς οὐδὲ ἤτησεν. ἀνελευθερώτατοι
δὲ ἄρα ἡμεῖς, οἳ τοιάδε τοῖς ἀναξίοις οὐδὲ αἰτοῦσι
δίδομεν. ἀλλ' ὑμεῖς ἡμῶν ὑπεραπολογεῖσθε ὥς οὐκ
ἀνελευθέρων, ὧ πιστοὶ πολῖται, τοιαύτη καὶ νῦν πρὸς 4
- 604 τεθνεῶτα χρώμενοι τιμῇ". καὶ αὐτίς ἀνεγίνωσκε 14
τοὺς ὄρκους, ἣ μὴν φυλάξειν Καίσαρα καὶ τὸ Καί-
σαρος σῶμα παντὶ σθένει πάντας ἢ, εἴ τις ἐπιβουλεύ-
σειεν, ἐξώλεις εἶναι τοὺς οὐκ ἀμύναντας αὐτῷ. ἐφ'
ὅτῳ δὴ μάλιστα τὴν φωνὴν ἐπιτείνας καὶ τὴν χεῖρα
εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀνασχών, "ἐγὼ μὲν," εἶπεν, "ὧ Ζεῦ 10
πάτριε καὶ θεοί, ἔτοιμος ἀμύνειν ὥς ὧμοσα καὶ ἡρα-
σάμην· ἐπεὶ δὲ τοῖς ὁμοτίμοις δοκεῖ συνόλσειν τὰ ἐγνω-
605 σμένα, συνενεγκεῖν εὐχομαι". Θορύβου δ' ἐκ τῆς
βουλῆς ἐπὶ τῷδε μάλιστα προφανῶς εἰς αὐτὴν εἰρη-
μένῳ γενομένου, ἐπικαταψήχων αὐτὴν ὁ Ἀντώνιος καὶ 15
παλινφθὼν ἔφη· "ἔοικεν, ὧ πολῖται, τὰ γεγενημένα
ἀνδρῶν μὲν οὐδενός, ἀλλὰ του δαιμόνων ἔργα εἶναι.
- 606 καὶ χρὴ τὸ παρὸν σκοπεῖν μᾶλλον ἢ τὸ γεγενημένον,
ὥς ἐν ἀκμῇ μεγάλων ἐστὶ κινδύνων ἡμῖν τὰ μέλλοντα
ἢ τὰ ὄντα μὴ ἐς τὰς προτέρας σιτάσεις ὑπαχθῶμεν 20
καὶ ἐκτριφθῇ πᾶν, ὅ τι λοιπὸν ἐστὶν εὐγενὲς τῇ πόλει.
προπέμπωμεν οὖν τὸν ἱερὸν τόνδε ἐπὶ τοὺς εὐδαί-

5 ἀντεγίνωσκε (sic) B 6 sq. τοῦ ante Καίσαρος add. a
8 εἶναι om. B (post ἐξώλεις in extr. versu τοὺς, non εἶναι, ut
Schw. et Mend. dixerunt, erasum est, quia repetitum erat in
v. sq.) ἀμυνοῦντας V, hoc quoque bonum 11 πατρῶς ci.
Cob. p. 219 15 ἐπικαταψήχων (sed η in rasura B) Od, ἐπι-
καταψύχων ab, paulisper se refrigerans C 17 ἔργον ci. Mend.,
contra Kratt p. 4, iure, ut videtur 19 sq. μεγάλων] μειζόνων
ci. Schw., et ita vertit C, μᾶλλον ante ἢ τὰ ὄντα subaudit
Kratt p. 59 (cf. ad I § 454), ἢ <καὶ> τὰ ὄντα ci. Musgr., ἢ τὰ
ὄντα potius del. Zerdik p. 56, recte, opinor; τὰ μέλλοντα, ἢ τὰ
ὄντα, μὴ etc. Keil scribi iubet. Ceterum ἐστὶν ἡμῖν κινδύνων
habet V

μονας, τὸν νενομισμένον ὕμνον αὐτῷ καὶ θρῆνον
ἐπάδοντες”.

- 46 τοιάδε εἰπὼν τὴν ἐσθῆτα οἷά τις ἔνθους ἀνεσύρατο 607
καὶ περιζωσάμενος ἐς τὸ τῶν χειρῶν εὐχολον τὸ λέχος
5 ὥς ἐπὶ σκηνῆς περιέστη κατακύπτων τε ἐς αὐτὸ καὶ
ἀνίσχων πρῶτα μὲν ὥς θεὸν οὐράθειον ὕμνει καὶ ἐς
πίστιν θεοῦ γενέσεως τὰς χεῖρας ἀνέτεινεν, ἐπιλέγων
ὁμοῦ σὺν δρόμῳ φωνῆς πολέμους αὐτοῦ καὶ μάχας
καὶ νίκας καὶ ἔθνη, ὅσα προσποιήσεται τῇ πατρίδι, καὶ
10 λάφυρα, ὅσα πέμψειεν, ἐν θαύματι αὐτῶν ἕκαστα ποι-
ούμενος καὶ συνεχῶς ἐπιβοῶν· “μόνος ὃδε ἀήττητος
ἐκ πάντων τῶν ἐς χεῖρας αὐτῷ συνελθόντων. σὺ δ’”, 608
ἔφη, “καὶ μόνος ἐκ τριακοσίων ἐτῶν ὑβρισμένη τῇ
πατρίδι ἐπήμυνας, ἄγρια ἔθνη τὰ μόνα ἐς Ῥώμην
15 ἐμβαλόντα καὶ μόνα ἐμπρήσαντα αὐτὴν ἐς γόνυ βαλὼν”.
πολλὰ τε ἄλλα ἐπιθειάσας τὴν φωνὴν ἐς τὸ θρηνῶδες 609
ἐκ τοῦ λαμπροτέρου μετεποίει καὶ ὥς φίλον ἄδικα
παθόντα ὠδύρετο καὶ ἔκλαιε καὶ ἡρᾶτο τὴν ἑαυτοῦ
ψυχὴν ἐθέλειν ἀντιδοῦναι τῆς Καίσαρος. εὐφορώτατα 610
20 δὲ ἐς τὸ πάθος ἐκφερόμενος τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος
ἐγύμνου καὶ τὴν ἐσθῆτα ἐπὶ κοντοῦ φερομένην ἀνέσειε,
λελακισμένην ὑπὸ τῶν πληγῶν καὶ πεφυρμένην αἵματι
αὐτοκράτορος. ἐφ’ οἷς ὁ δῆμος οἷα χορὸς αὐτῷ πενθι-
μῶτατα συνωδύρετο καὶ ἐκ τοῦ πάθους αὐθις ὀργῆς
35 ἐνεπίμπλατο. ὥς δ’ ἐπὶ τοῖς λόγοις ἕτεροι θρῆνοι 611
μετὰ ᾠδῆς κατὰ πάτριον ἔθος ὑπὸ χορῶν ἐς αὐτὸν
ᾗδοντο καὶ τὰ ἔργα αὐθις αὐτοῦ καὶ τὸ πάθος κατ-
έλεγον καὶ πού τῶν θρήνων αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐδόκει

5 <καὶ> κατακύπτων τε ci. Mend., quo non opus 10 sq. ποι-
ούμενος ἕκαστα αὐτῶν i 24 συνωδύρετο B πάθους Oi,
ex luctu C, πένθους cum Musgr. scr. Bk. et Mend., sed cf. III
§ 36 25 ἐνεπίμπλατο, ἐν in ras., V

44 a. C.

λέγειν, ὅσους εὖ ποιήσῃε τῶν ἐχθρῶν, ἐξ ὀνόματος καὶ περὶ τῶν σφαγέων αὐτῶν ἐπέλεγεν ὥσπερ ἐν θαύματι. “ἐμὲ δὲ καὶ τούσδε περισῶσαι τοὺς κτενοῦντάς με”, οὐκ ἔφερεν ἔτι ὁ δῆμος, ἐν παραλόγῳ ποιούμενος τὸ πάντα αὐτοῦ τοὺς σφαγέας χωρὶς μόνου Δέκιμου, αἰχμαλώτους ἐκ τῆς Πομπηίου στάσεως γενομένους, ἀντὶ κολάσεων ἐπὶ ἀρχὰς καὶ ἡγεμονίας ἐθνῶν καὶ στρατοπέδων προαχθέντας ἐπιβουλεύσαι, Δέκιμον δὲ καὶ παῖδα αὐτῷ θετὸν ἀξιωθῆναι γενέσθαι.

- 612 ὧδε δὲ αὐτοῖς ἔχουσιν ἤδη καὶ χειρῶν ἐγγὺς οὖσιν ἀνέσχε τις ὑπὲρ τὸ λέχος ἀνδρείκελον αὐτοῦ Καίσαρος ἐκ κηροῦ πεποιημένον· τὸ μὲν γὰρ σῶμα, ὡς ὑπτιον ἐπὶ λέχους, οὐχ ἑωρᾶτο. τὸ δὲ ἀνδρείκελον ἐκ μηχανῆς ἐπεστρέφετο πάντῃ, καὶ σφαγαὶ τρεῖς καὶ εἰκοσιν ὥφθησαν ἀνὰ τε τὸ σῶμα πᾶν καὶ ἀνὰ τὸ
- 613 πρόσωπον θηριωδῶς ἕς αὐτὸν γενόμεναι. τήνδε οὖν τὴν ὄψιν ὁ δῆμος οἰκτίστην σφίσι φανεῖσαν οὐκέτι ἐνεργῶν ἀνῶμωξάν τε καὶ διαξωσάμενοι τὸ βουλευτήριον, ἔνθα ὁ Καῖσαρ ἀνήρητο, κατέφλεξαν καὶ τοὺς ἀνδροφόνους ἐκφυρόντας πρὸ πολλοῦ περιθέοντες ἐξή-
τουν, οὕτω δὴ μανιωδῶς ὑπὸ ὀργῆς τε καὶ λύπης, ὥστε τὸν δημαρχοῦντα Κίνναν ἐξ ὁμωνυμίας τοῦ στρατηγοῦ Κίννα, τοῦ δημηγορήσαντος ἐπὶ τῷ Καίσαρι, οὐκ ἀνασχόμενοί τι περὶ τῆς ὁμωνυμίας οὐδ’ ἀκοῦσαι, διέσπα-

7 <καί> ἀντὶ ci. Schw. ex C, non recte 9 αὐτὸν V
12 sq. ὡς ὑπτιον <ὄν> ci. Mend., sed cf. ad § 326 14 σφαγαὶ
bene habet, cf. IV § 34 21 μανιωδῶς] cf. de adverbio ad
§ 23 24 τι] τε B

3 sq. ex Pacuvii ‘*Armorum iudicio*’, cf. Suet. Div. Iul. 84
18 sq. τὸ βουλευτήριον — κατέφλεξαν] aliter Suet. Div. Iul. 88,
Cass. D. 47, 19, 1 22 sq. de his duobus Cinis cf. L. Schwabe,
Philol. 47 (1889) p. 169 sq.; alter est C. Helvius Cinna trib. pleb.
(et poeta?), alter L. Cornelius Cinna praetor

σαν θηριωδῶς, καὶ οὐδὲν αὐτοῦ μέρος ἐς ταφήν εὐρέθη.
 πῦρ δ' ἐπὶ τὰς τῶν ἄλλων οἰκίας ἔφερον, καὶ καρτε- 614
 ρῶς αὐτοὺς ἐκείνων τε ἀμυνομένων καὶ τῶν γειτόνων
 δεομένων τοῦ μὲν πυρὸς ἀπέσχοντο, ὅπλα δ' ἠπείλη-
 5 σαν ἐς τὴν ἐπιούσαν οἴσειν.

148 καὶ οἱ μὲν σφαγεῖς ἐξέφυγον ἐκ τῆς πόλεως δια- 615
 λαθόντες, ὁ δὲ δῆμος ἐπὶ τὸ λέχος τοῦ Καίσαρος ἐπανελ-
 θὼν ἔφερον αὐτὸ ἐς τὸ Καπιτώλιον ὥς εὐαγρὲς θάψαι
 τε ἐν ἱερῷ καὶ μετὰ θεῶν θέσθαι. κωλυόμενοι δὲ ὑπὸ 616
 10 τῶν ἱερέων ἐς τὴν ἀγορὰν αὐθις ἔθεσαν, ἔνθα τὸ πά-
 λαι Ῥωμαίοις ἔστι βασιλείον, καὶ ξύλα αὐτῷ καὶ βάθρα,
 ὅσα πολλὰ ἦν ἐν ἀγορᾷ, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον ἄλλο
 συνενεγκόντες καὶ τὴν πομπὴν δαψιλεστιάτην οὔσαν
 ἐπιβαλόντες στεφάνους τε ἔνιοι παρ' ἑαυτῶν καὶ ἀρι-
 15 στεῖα πολλὰ ἐπιθέντες, ἐξῆψαν καὶ τὴν νύκτα παν-
 δημεῖ τῇ πυρᾷ παρέμενον, ἔνθα βωμὸς πρῶτος ἐτέθη,
 νῦν δ' ἐστὶ νεὼς αὐτοῦ Καίσαρος, θείων τιμῶν ἀξι-
 ουμένου. ὁ γάρ τοι θετὸς αὐτῷ παῖς Ὀκτάוניος, τό τε 617
 ὄνομα ἐς τὸν Καίσαρα μεταβαλὼν καὶ κατ' ἵχνος ἐκεί-
 20 νου τῇ πολιτείᾳ προσιών, τὴν τε ἀρχὴν τὴν ἐπικρα-
 τοῦσαν ἔτι νῦν, ἐρριζωμένην ὑπ' ἐκείνου, μειζόνως
 ἐκρατύνετο καὶ τὸν πατέρα τιμῶν ἰσοθέων ἠξίωσεν.
 ὦν δὲ καὶ νῦν, ἐξ ἐκείνου πρῶτον, Ῥωμαῖοι τὸν ἐκά- 618
 στοτε τὴν ἀρχὴν τήνδε ἄρχοντα, ἣν μὴ τύχη τυραννι-
 25 κὸς ὦν ἢ ἐπίμεμπτος, ἀποθανόντα ἀξιούσιν, οἷ πρό-
 τερον οὐδὲ περιόντας αὐτοὺς ἔφερον καλεῖν βασιλέας.

11 ῥωμαίων i ἔστι] ἦν τὸ ex C ci. Mend., sed cf. Richter, Topogr. d. Stadt Rom² p. 91 sq. αὐτῷ ci. idem, sed cf. § 78 et ad III § 310 16 πρῶτον ci. Mend. et Madvig, Die Verfass. u. Verwalt. d. röm. Staates I p. 551 17 sq. ἀξιούμενος libri, corr. Mend. 25 ὦν post ἐπίμεμπτος i 26 καλεῖσθαι ci. Mend., inut.

16 sq. cf. Richter, Jahrb. d. k. deutsch. archäol. Inst. 4 (1889) p. 149 sq., de consecratione Mommsen, R. Staatsr. II³, 2 p. 756 adn. 1

44 a. C.

619

Id. Mart.

44 a. C.

οὕτω μὲν δὴ Γάιος Καῖσαρ ἐτελεύτησεν ἐν ἡμέραις 1

αἷς καλοῦσιν εἰδοῖς Μαρτίαις, Ἀνθεστηριῶνος μάλιστα
μέσου, ἦν τινα ἡμέραν αὐτὸν ὁ μάντις οὐ περιόλσειν
προύλεγεν· ὃ δ' ἐπισκώπτων αὐτὸν ἔφη περὶ τὴν ἔω·
“πάρεισιν αἱ εἰδοί”. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν καταπλαγὲς ἀπ- 5

620 ἐκρίνατο· “ἀλλὰ οὐ παρεληλύθασιν,” ὃ δὲ καὶ τοιῶνδε
προαγορεύσεων αὐτῷ σὺν τοσῶδε τοῦ μάντεως θάρσει
γενομένων καὶ σημείων ὧν προεῖπον ἑτέρων ὑπεριδὼν
προῆλθε καὶ ἐτελεύτησεν, ἔτος ἄγων ἔκτον ἐπὶ πεντή-
κοντα, ἀνὴρ ἐπιτυχέστατος ἐς πάντα καὶ δαιμόνιος καὶ 10
μεγαλοπράγμων καὶ εἰκότως ἑξομοιούμενος Ἀλεξάν-

621 δρω. ἄμφω γὰρ ἐγενέσθην φιλοτιμοτάτω τε πάντων
καὶ πολεμικωτάτω καὶ τὰ δόξαντα ἐπελθεῖν ταχυτάτω
πρὸς τε κινδύνους παραβολωτάτω καὶ τοῦ σώματος
ἀφειδεστάτω καὶ οὐ στρατηγία πεποιθότε μᾶλλον ἢ 15

622 τόλμη καὶ τύχη. ὧν ὁ μὲν ἄνυδρόν τε πολλὴν ἐς ἄμ-
μωνος ὥδευεν ὥρα καύματος καὶ τὸν Παμφύλιον κόλ-
πον τῆς θαλάσσης ἀνακοπέσης διέτρεχε δαιμονίως, καὶ
τὸ πέλαγος αὐτῷ τοῦ δαίμονος κατέχοντος, ἔσπε παρέλθαι,

623 καὶ καθ' ὁδὸν ὁδεύοντι ὕοντος. ἀπλώτου τε θαλάσσης 20
ἐν Ἰνδοῖς ἀπεπείρασε καὶ ἐπὶ κλίμακα πρῶτος ἀνέβη
καὶ ἐς πολεμίων τεῖχος ἐσήλατο μόνος καὶ τρισκαί-
624 δεκα τραύματα [μόνος] ὑπέστη. καὶ ἀήττητος αἰεὶ γενό-
μενος ἐνὶ σχεδὸν ἢ δύο ἔργοις ἕκαστον πόλεμον ἐξ-

1 οὕτω] incipiunt EF codices 2 sq. μάλιστα μέσου
om. iC 10 καὶ δαιμόνιος] δαιμόνιός τε V 12 ἐγενέσθην V,
γενέσθην Fi 18 δαιμονίως susp. Mend., iniuria, opinor
καὶ om. EF et editores inde a Schw. 20 καθ' ὁδὸν] τὴν
ἄνομβρον vel ἄνυδρον exspectavit Mend., sed ὁδός est 'iter
pedestre', cf. Thuc. 2, 97, 1; 6, 49, 4; 97, 1 23 μόνος cum
C om. Mend. ἀήσητος, ut videtur, i

§ 621 sqq. de comparatione Caesaris et Alexandri cf. F.
Reuss, Rhein. Mus. 54 (1899) p. 446 sqq.

ήνυσε, τῆς μὲν Εὐρώπης πολλὰ βάρβαρα ἔλων καὶ τὴν
 Ἑλλάδα χειρωσάμενος, δυσαρκτότατον ἔθνος καὶ φιλ-
 ελεύθερον καὶ οὐδενὶ πρὸ αὐτοῦ πλήν Φιλίππῳ κατ'
 εὐπρέπειαν ἐς ἡγεμονίαν πολέμου δόξασαν ὑπακούειν
 5 ἐπ' ὀλίγον· τὴν δὲ Ἀσίαν σχεδὸν εἰπεῖν ὅλην ἐπέδρα-
 με. καὶ ὡς λόγῳ τὴν Ἀλεξάνδρου τύχην καὶ δύναμιν
 εἰπεῖν, ὅσῃν εἶδε γῆν, ἐκτῆσατο καὶ περὶ τῆς λοιπῆς
 ἐνθυμούμενός τε καὶ διανοούμενος ἀπέθανε.

50 Καίσαρι δὲ ἢ τε Ἰόνιος θάλασσα εἶξε, χειμῶνος 625
 10 μέσου πλωτὴ καὶ εὐδῖος γενομένη, καὶ τὸν ἐσπέριον
 ὠκεανὸν ἐπὶ Βρεττανοὺς διέπλευσεν οὐπὼ γενόμενον
 ἐν πείρᾳ, κρημνοῖς τε τῶν Βρεττανῶν τοὺς κυβερνήτας
 ἐποκέλλοντας ἐκέλευε τὰς ναῦς περιανύναι. καὶ πρὸς 626
 ἄλλον κλύδωνα μόνος ἐν σκάφει σμικρῷ νυκτὸς ἐβιά-
 15 ζετο καὶ τὸν κυβερνήτην ἐκέλευε προχέαι τὰ ἱστία καὶ
 θαρρεῖν τῇ Καίσαρος τύχῃ μᾶλλον ἢ τῇ θαλάσσῃ. ἔς 627
 τε πολεμίους προεπήδησε μόνος ἐκ πάντων δεδιότων
 πολλάκις καὶ τριακοντάκις αὐτὸς ἐν Κελτοῖς μόνοις
 παρειτάξατο, μέχρι τετρακόσια αὐτῶν ἐχειρώσατο ἔθνη,
 20 οὕτω δὴ τι Ῥωμαίοις ἐπίφοβα, ὥς νόμῳ τῷ περὶ ἀστρα-
 τείας ἱερέων καὶ γερόντων ἐγγραφῆναι ἑπὶ μὴ
 Κελτικὸς πόλεμος ἐπίοι· τότε δὲ καὶ γέροντας καὶ
 ἱερέας στρατεύεσθαι. περὶ τε τὴν Ἀλεξάνδρειαν πολε- 628
 μῶν καὶ ἀποληφθεὶς ἐπὶ γεφύρας μόνος καὶ κακο-

1 βάρβαρα] cf. τὰ ἐλεύθερα IV § 275 multaque alia (Kratt p. 2)

4 ἐς πολέμον ἡγεμονίαν α δοξάσασαν α, δοξάσαν ci. Musgr.,
 δόξαν Schw., bene 5 εἰπεῖν om EF, at cf. § 556 6 <ἐν> λόγῳ
 ci. Keil 14 μικρῷ F 17 ἐκ deleri voluit Mend., inut.

18 μόνοις Musgr., μόνος OEFi, om. C 20 δὴ τι Bi, δὴ
 τοι EF, δὴ V (cf. interpret. ad Herodot. 1, 163) τῷ EF,
 τῶν ceteri 24 ἀποληφθεὶς, ei supra η, a m. 1, B, ἀπολειφ-
 θεὶς, η supra ei a m. 1, V, ἀπολειφθεὶς ceteri, vulgo, cf. ad § 637

12 sq. at cf. Caes. b. g. 4, 29; 5, 10 20 νόμῳ τῷ περὶ
 ἀστρατείας] cf. Marquardt, R. Staatsverw. III² p. 223 adn. 4

παθῶν τὴν πορφύραν ἀπέριψε καὶ ἐς τὴν θάλασσαν
ἐξήλατο καὶ ζητούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐν τῷ μυχῷ
διενήχετο λανθάνων ἐπὶ πολὺ, μόνην ἐκ διαστήματος
ἀνίσχων τὴν ἀναπνοὴν, μέχρι φιλίᾳ νηὶ προσπελάσας
629 ὥρεξε τὰς χεῖρας καὶ ἑαυτὸν ἔδειξε καὶ περιεσώθη. ἐς 5
δὲ τὰ ἐμφύλια τάδε ἢ διὰ δέος, καθάπερ αὐτὸς ἔλε-
γεν, ἢ ἀρχῆς ἐπιθυμίᾳ συμπεσόν, στρατηγοῖς τοῖς καθ'
αὐτὸν ἀρίστοις συνηνέχθη καὶ στρατοῖς πολλοῖς τε καὶ
μεγάλοις, οὐ βαρβάρων ἔτι, ἀλλὰ Ῥωμαίων ἀκμαζόντων
630 μάλιστα εὐπραξίαις καὶ τύχαις· <καὶ> ἀπάντων ἐκρά- 10
τησε, διὰ μιᾶς καὶ ὅδε πείρας ἐκάστων ἢ διὰ δύο, οὐ
μὴν ἀήττητον καθάπερ Ἀλεξάνδρῳ τοῦ στρατοῦ γενο-
μένου, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ Κελτῶν ἡττῶντο λαμπρῶς, ὅθ' ἢ
μεγάλῃ σφᾶς συμφορὰ κατέλαβε Κόττα καὶ Τιτυρίου
στρατηγούντων, καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ Πετρήμιος αὐτοὺς καὶ 15
Ἀφράνιος συνέκλεισαν οἷα πολιορκουμένους, ἔν τε
Δυρραχίῳ καὶ Λιβύῃ λαμπρῶς ἔφευγον καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ
631 Πομπήιον τὸν νέον κατεπλάγησαν. ὁ δὲ Καῖσαρ 20
αὐτὸς ἦν ἀκατάπληκτος καὶ ἐς παντὸς πολέμου τέλος
ἀήττητος· τὴν τε Ῥωμαίων ἰσχύν, γῆς ἤδη καὶ θα-
λάσσης ἐκ δύσεων ἐπὶ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην κρα-
τοῦσαν, ἐχειρώσατο βίᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ πολὺ βεβαίω-

2 μυχῷ] βυθῷ legitur § 377, quod fort. reponendum esse
ci. Mend., sed μυχῷ quoque bonum 4 τὴν <κεφαλὴν ἐς>
ἀναπνοὴν dubitanter ci. Schw., at cf. Diod. 2, 12, 2 νηὶ
φιλίᾳ F 7 ἐμπεσόν ci. Mend., male ob hiatum, cf. Zerdik
p. 40 7 sq. ἀρίστοις ante στρατηγοῖς E 9 βαρβάρων EFC,
βαρβάρους Oi 10 <τότε> μάλιστα ci. Mend., non recte, opinor
καὶ add. Schw. 12 <αὐτῷ> καθάπερ scr. Mend., hiatum
inculcans, sed cf. ad I § 223 14 τιτυρίου EF, τιτιρίου V
15 πετρώνιος E 16 συνέκλεισαν b 17 ἔφευγον ci. Mend., cf.
praef. 21 ἐπὶ τὸν Εὐφρ. ποτ. hic et ceteris locis ci. Mend.,
contra usum Appiani, τὸν del. Loesch p. 28, probabiliter, cf.
etiam Kallenberg, Studien über d. griech. Artikel II, Progr.
Berlin 1891, p. 14 sqq.

τερον καὶ πολὺ ἐγκρατέστερον Σύλλα βασιλέα τε αὐτὸν ἀπέφηνεν ἀκόντων, εἰ καὶ τὴν προσηγορίαν οὐκ ἐδέχετο. καὶ πολέμους ἄλλους καὶ ὅδε διανοούμενος ἀνηρέθη.

1 συνέβη δ' αὐτοῖς καὶ τὰ στρατόπεδα ὁμοίως πρό- 632
θυμα μὲν ἐς ἄμφω καὶ μετὰ εὐνοίας γενέσθαι καὶ ἐς μάχας θηριώδεσιν ἰοικότα, δυσπειθῇ δὲ πολλάκις ἐκατέρω καὶ πολυστασίαστα διὰ τοὺς πόνους. ἀποθανόντας γε μὴν ὁμοίως ὠδύραντο καὶ ἐπεπόθησαν καὶ θείων 10 τιμῶν ἠξίωσαν. ἐγένοντο δὲ καὶ τὰ σώματα εὐφυεῖς 633 ἄμφω καὶ καλοί. καὶ τὸ γένος ἐκ Διὸς ἦσθην ἐκάτερος, ὃ μὲν Αἰακίδης τε καὶ Ἑρακλείδης, ὃ δὲ ἀπ' Ἀγχίσου τε καὶ Ἀφροδίτης. φιλονικότεροι δὲ τοῖς ἐξ- 634 ἐρίζουσιν ὄντες ταχύτατοι πρὸς διαλύσεις ἦσαν καὶ 15 συγγνώμονες τοῖς ἄλοῦσιν, ἐπὶ δὲ τῇ συγγνώμῃ καὶ εὐεργέται καὶ οὐδὲν ἢ κρατῆσαι μόνον ἐνθυμούμενοι.

καὶ τάδε μὲν ἐς τοσοῦτον συγκεκρίσθω, καίπερ οὐκ 635 ἐξ ἴσης δυνάμεως ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὀρμήσαντος αὐτῶν ἐκατέρου, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἐκ βασιλείας ἡσκημένης ὑπὸ 20 Φιλίππου, τοῦ δ' ἐξ ἰδιωτείας, εὐγενοῦς μὲν καὶ περι- 636 φανοῦς, χρημάτων δὲ πάνυ ἐνδεοῦς. ἐγένοντο δὲ καὶ 30 σημείων τῶν ἐπὶ σφίσιν ἐκάτερος ὑπερόπτης καὶ τοῖς μάντεσι τὴν τελευτὴν προειποῦσιν οὐκ ἐχαλέπησαν, καὶ τὰ σημεῖα αὐτὰ ὅμοιά τε πολλάκις καὶ ἐς τὸ ὅμοιον 637 35 ἀμφοῖν συνηνέχθη· ἐγένετο γὰρ ἐκατέρω δις ἄλοβα, 40 καὶ τὰ μὲν πρῶτα κίνδυνον σφαλερὸν ὑπέδειξεν, Ἀλε-

6 μετὰ] μετὰ ci. Mend. 7 θηριώδεσιν ἰοικότα] θηριώδη exspectavit Mend. coll. § 297; malim cum Keil θηρ<λοῖς μαν>ιώδεσιν ἰοικότα 13 φιλονεικότατοι cum EF scr. Mend. (debebat φιλονικότατοι), non recte, opinor 13 sq. ἐξερεθίζουσιν ci. Musgr., sic etiam C 16 καὶ] αἶτε ci. Mend., perperam 17 τοσοῦτο scr. Mend. 19 sq. ἡνύξημένης ὑπὸ Φιλίππου vertit C, non apte

ξάνδρῳ μὲν ἐν Ὀξυδράκαις, ἐπὶ τὸ τῶν ἐχθρῶν τεῖχος
 ἀναβάντι πρὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῆς κλίμακος συν-
 τριβείσης ἀποληφθέντι τε ἄνω καὶ ὑπὸ τόλμης ἐς τὸ
 ἐντὸς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξαλομένῳ καὶ πληγέντι τὰ
 στέρνα χαλεπῶς καὶ ἐς τὸν τράχηλον ὑπέρῳ βαρυτάτῳ
 καὶ πίπτοντι ἤδη καὶ περισωθέντι μόλις ὑπὸ τῶν
 638 Μακεδόνων ἀναρρηξάντων τὰς πύλας ὑπὸ δέους, Καί-
 σари δὲ ἐν Ἰβηρίᾳ, τοῦ στρατοῦ περιφόβου τε ὄντος
 ἐπὶ Πομπηίῳ τῷ νέῳ καὶ ὀκνοῦντος ἐς μάχην ἰέναι,
 προδραμόντι πάντων ἐς τὸ μεταίχμιον καὶ διακόσια
 ἀναδεξαμένῳ δόρατα ἐς τὴν ἀσπίδα, μέχρι καὶ τόνδε
 ὁ στρατὸς ἐπιδραμὼν ὑπὸ αἰδοῦς καὶ φόβου περιέσω-
 639 σεν. οὕτω μὲν αὐτοῖς τὰ πρῶτα ἄλοβα ἐς κίνδυνον
 ἦλθε θανάτου, τὰ δεύτερα δὲ ἐς τὸν θάνατον αὐτόν.
 Πειθαγόρας τε γὰρ ὁ μάντις Ἀπολλοδώρῳ δεδοικότε
 Ἀλέξανδρόν τε καὶ Ἡφαιστίωνα θυόμενος εἶπε μὴ δε-
 διέναι, ἐκποδὼν γὰρ ἀμφοτέρους ἀντίκα ἔσεσθαι· καὶ
 τελευτήσαντος εὐθύς Ἡφαιστίωνος ὁ Ἀπολλόδωρος
 ἔδεισε, μὴ τις ἐπιβουλή γένοιτο κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ
 640 ἐξήνεγκεν αὐτῷ τὰ μαντεύματα. ὃ δὲ ἐπεμειδίασε καὶ
 Πειθαγόραν αὐτὸν ἤρετο, ὅ τι λέγοι τὸ σημεῖον· τοῦ
 δὲ εἰπόντος, ὅτι τὰ ὕστατα λέγει, αὐτὸς ἐπεμειδίασε

3 ἀποληφθέντι Bi et, ei tamen supra η a m. 1 addito, V,
 ἀπολειφθέντι EFC (cf. Plut. Alex. c. 63, Arrian. Anab. 6, 9), vulgo,
 sed cf. § 168. 174. 628, III § 322, IV § 328 8 τε EF, γε Oi
 14 ἦλθε] ἤνεγκε ex Herodoto ci. Mend., contra Zerdik p. 41 coll.
 Syr. c. 56 extr.: καὶ τὰ σημεῖα ἐς τέλος ἀμφοῖν ἀπαντῆσαι
 15 πνθαγόρας EFVaC, idem mendum apud Plut. Alex. c. 73, sed
 cf. Arrian. 7, 18 Ἀπολλοδώρῳ <τῷ ἀδελφῷ> ex Arrian. l. c.
 ci. Mend., at ne Plut. quidem fratrem nominat 16 θυσά-
 μενος ex C ci. Mend., sed cf. praef. 19 γένηται Va
 21 πνθαγόραν EFVC 22 λέγοι Bi

1 Ὀξυδράκαις] secundum alios apud Mallos, cf. praeter
 alios Sternbach, Wien. Stud. 16 (1894) p. 32 sq. 18 Ἀπολ-
 λόδωρος] cf. Kaerst ap. Pauly-Wissowa 1, 2 p. 2851 n. 42

καὶ ἐπήνεσεν ὅμως Ἀπολλόδωρον τε τῆς εὐνοίας καὶ
 53 τὸν μάντιν τῆς παρρησίας. Καίσαρι δ' ἐς τὸ ἔσχατον 641
 βουλευτήριον ἐσιόντι, καθά μοι πρὸ βραχέος εἴρηται,
 τὰ αὐτὰ σημεῖα γίγνεται· καὶ χλευάσας ἔφη τοιαῦτά
 5 οἱ καὶ περὶ Ἰβηρίαν γεγονέναι. τοῦ δὲ μάντεως εἰπόν-
 τος καὶ τότε αὐτὸν κινδυνεῦσαι καὶ νῦν ἐπιθανατώ-
 τέρον ἔχειν τὸ σημεῖον, ἐνδούς τι πρὸς τὴν παρρησίαν
 ἐθύετο [ὅμως] αὐθις, μέχρι βραδυνόντων αὐτῷ τῶν
 ἱερῶν δυσχεράνας ἐσῆλθε καὶ ἀνηρέθη. τὸ δ' αὐτὸ 642
 10 καὶ Ἀλεξάνδρῳ συνέπεσεν. ἐπανιόντα γὰρ ἐξ Ἰνδῶν
 ἐς Βαβυλῶνα μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ πλησιάζοντα ἤδη
 παρεκάλουν οἱ Χαλδαῖοι τὴν εἴσοδον ἐπισχεῖν ἐν τῷ
 παρόντι. τοῦ δὲ τὸ ἱαμβεῖον εἰπόντος, ὅτι “μάν- 643
 τις ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς”, δεύτερα γοῦν οἱ
 15 Χαλδαῖοι παρεκάλουν μὴ ἐς δύσιν ὄρωντα μετὰ τῆς
 στρατιᾶς ἐσελθεῖν, ἀλλὰ περιοδεῦσαι καὶ τὴν πόλιν
 λαβεῖν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. ὃ δ' ἐς τοῦτο μὲν ἐν-
 δοῦναι λέγεται καὶ ἐπιχειρῆσαι περιοδεῦσαι, λίμνη δὲ
 καὶ ἔλει δυσχεραίνων κατὰφρονῆσαι καὶ τοῦ δευτέρου
 20 μαντεύματος καὶ ἐσελθεῖν ἐς δύσιν ὄρων. ἐσελθὼν 644
 γε μὴν καὶ πλέων κατὰ τὸν Εὐφράτην ἐπὶ ποταμὸν
 Παλλακότταν, ὃς τὸν Εὐφράτην ὑπολαμβάνων ἐς ἔλη
 καὶ λίμνας ἐκφέρει καὶ κωλύει τὴν Ἀσσυρίδα γῆν

5 καὶ EF, om. ceteri 6 κινδυνεῦσαι <λαμπρῶς> ex § 489 ci.
 Mend., bene 6 sq. πιθανώτερον, ut videtur, vertit C, cf. § 489
 7 ἐσδούς i, ut videtur 8 ὅμως iure susp. Mend., deleui ipse;
 an ante ἐσῆλθε v. 9 ponendum? 21 τὸν ante ποταμὸν add. a.
 22 παλλακότταν Bbd, παλλακόταν FC, παλλάκοταν a, παλακότταν E,
 παλακόταν V, παλλακόπαν Arrian. 7, 21 et Mend., at cf. B. Meibner,
 Zeitschr. f. Assyriol. 9 (1894) p. 270 adn. 3 23 ἀσσυρίδα i

13 sq. versus Euripideus, cf. Nauck, Trag. Graec. fr.² p. 674
 n. 973; ut versus constet ap. Arrian. 7, 16, 6 et Cic. ad Att.
 7, 13, 4: μάντις δ' ἄριστος etc.

ἄρδεν [ἐπιπλέειν], — ἐπινοοῦντα δὴ τοῦτον διατει-
 χίσαι τὸν ποταμὸν καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐκπλέοντά φασιν
 ἐπιτωθᾶσαι τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι σῶος ἐς Βαβυλῶνα
 ἐσέλθοι τε καὶ ἐκπλέοι. ἔμελλε δ' ἐπανελθὼν αὐτίκα
 645 ἐν αὐτῇ τεθνήξασθαι. ἐπειώθασε δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ 5
 ὁμοία. τοῦ γὰρ μάντεως αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς τελευ-
 τῆς προειπόντος, ὅτι μὴ περιοίσει τὰς Μαρτίας εἰδούς,
 ἐλθούσης τῆς ἡμέρας ἔφη, τὸν μάντιν χλευάζων, ὅτι
 646 πᾶρρυσιν αἱ εἰδοί· καὶ ἐν αὐταῖς ὅμως ἀπέθανεν. οὕτω
 μὲν δὴ καὶ σημεῖα τὰ περὶ σφῶν ἐχλεύασαν ὁμοίως 10
 καὶ τοῖς προειποῦσιν αὐτὰ μάντεσιν οὐκ ἐχάλεπνυν
 καὶ ἐάλωσαν ὅμως ὑπὸ τῷ λόγῳ τῶν μαντευμάτων.
 647 ἐγένοντο δὲ καὶ ἐς ἐπιστήμην τῆς ἀρετῆς, τῆς τε 11
 πατρίου καὶ Ἑλληνικῆς καὶ ξένης, φιλόκαλοι, τὰ μὲν
 Ἰνδῶν Ἀλέξανδρος ἐξετάζων τοὺς Βραχυῆνας, οἱ δο- 15
 κοῦσιν Ἰνδῶν εἶναι μετεωρολόγοι τε καὶ σοφοὶ καθὰ
 Περσῶν οἱ Μάροι, τὰ δὲ Αἰγυπτίων ὁ Καῖσαρ, ὅτε
 648 ἐν Αἰγύπτῳ γενόμενος καθίστατο Κλεοπάτραν. ὅθεν
 ἄρα καὶ τῶν εἰρηνικῶν πολλὰ Ῥωμαίοις διωρθώσατο
 καὶ τὸν ἐνιαυτὸν ἀνώμαλον ἔτι ὄντα διὰ τοὺς ἔσθ' 20
 ὅτε μῆνας ἐμβολίμους (κατὰ γὰρ σελήνην αὐτοῖς ἡριθ-
 μεῖτο) ἐς τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον μετέβαλεν, ὥς ἦγον
 649 Αἰγύπτιοι. συνέβη δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ἐς τὸ σῶμα ἐπι-

1 ἄρδην a ἐπιπλέειν delevi; καὶ ante ἐπιπλέειν add. E, et assyriam tellurem fere navigabilem ubique reddit C; καὶ περι-
 πλεῖν ci. Musgr., ἄρδεν ἐπὶ πλεόν Mend., cf. de re Syr. c. 56
 med., Arrian. 7, 21, 4, Droysen, Hellenismus I², 2 p. 328 sq. δὲ
 Oī, δὴ EF, vulgo 2 τοῦτο OC, τοῦτον EFi 9 ὅμως] simi-
 liter C, i. e. ὁμοίως vel ὁμῶς, sed ὅμως respicit ad χλευάζων
 10 <τὰ> σημεῖα ci. Mend., sed cf. IV § 405 γυναῖκες αἱ — προγε-
 γραμμέναι, § 555 θέος τὸ ὑπὲρ αὐτῶν, V § 588 πίστιν, ἣν αἰτεῖς —
 αἰτεῖν, Bas. 5 init., Sic. 2, 2 extr. alibi 12 ὅμως] ὁμοίως ci.
 Mend. 16 <οἱ> μετεωρολόγοι ci. Musgr., inut. 19 Ῥωμαίοις
 om. EF. 23 οἱ ante Αἰγύπτιοι add. V

βουλευσάντων μηδένα διαφυγεῖν, ἀλλὰ τῷ παιδί δοῦ-
ναι δίκην ἀξίαν, καθάπερ Ἀλεξάνδρῳ τοὺς Φίλιππον
ἀνελόντας. ὅπως δὲ ἔδοσαν, αἱ ἐξῆς βίβλοι δεικνύουσιν.

ΕΜΦΥΛΙΩΝ Γ.

- 4
1 Οὕτω μὲν δὴ Γάιος Καῖσαρ πλείστου Ῥωμαίοις 1
ἄξιος ἐς τὴν ἡγεμονίαν γενόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
ἀνήρητο καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου τέθαιπτο· ἀπάντων δὲ
αὐτοῦ τῶν σφαγέων δίκην δόντων, ὅπως οἱ περιφανέ-
στατοι μάλιστα ἔδοσαν, ἦδε ἡ βίβλος καὶ ἡ μετὰ τήνδε
10 ἐπιδείξουσιν, ἐπιλαμβάνουσai καὶ ὅσα ἄλλα Ῥωμαίοις
ἐμφύλια ἐς ἀλλήλους ἐρίγνετο ὁμοῦ.
- 2 Ἀντώνιον μὲν ἡ βουλὴ δι' αἰτίας εἶχεν ἐπὶ τοῖς 2
ἐπιταφίοις τοῦ Καίσαρος, ὅφ' ὧν δὴ μάλιστα ὁ δῆμος 44a. C
ἐρεθισθεὶς ὑπερεῖδε τῆς ἄρτι ἐπεψηφισμένης ἀμνηστίας
15 καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν σφαγέων σὺν πυρὶ ἔδραμον·
ὃ δὲ αὐτὴν χαλεπαίνουσιν ἐνὶ τοιῷδε πολιτεύματι ἐς
εὐνοίαν ἑαυτοῦ μετέβαλεν. Ἀμάτιος ἦν ὁ Ψευδομάριος· 3
Μαρίου γὰρ ὑπεκρίνετο νύκτωρ εἶναι καὶ διὰ Μάριον
ὑπερήρεσκε τῷ δήμῳ. γιγνόμενος οὖν κατὰ τήνδε
20 τὴν ὑπόκρισιν συγγενὴς τῷ Καίσαρι, ὑπερήλγει μάλι-
στα αὐτοῦ τεθνεῶτος καὶ βωμὸν ἐπακοδόμει τῇ πυρᾷ
καὶ χεῖρα θρασυτέρων ἀνδρῶν εἶχε καὶ φοβερὸς ἦν
ἀεὶ τοῖς σφαγεῦσιν· ὧν οἱ μὲν ἄλλοι διεπεφεύγεσαν 4
ἐκ τῆς πόλεως καὶ ὅσοι παρ' αὐτοῦ Καίσαρος εἰλή-
25 φεσαν ἡγεμονίας ἐθνῶν, ἀπεληλύθεσαν ἐπὶ τὰς ἡγεμο-
νίας, Βροῦτος μὲν ὁ Δέκμος ἐς τὴν ὁμορον τῆς Ἰτα-
λίας Κελτικὴν, Τρεβόνιος δὲ ἐς τὴν Ἀσίαν τὴν περὶ

3 in δεικνύουσιν desinunt EF 17 Ἀμάτιος ἦν] ex-
ordium epicum, cf. Stein ad Herodot. 1, 175 et Zerdik p. 21 sq.

44 a. C.

5 Ἰωνίαν, Τίλλιος δὲ Κίμβερ ἐς Βιθυνίαν· Κάσσιος δὲ
καὶ Βροῦτος ὁ Μάρκος, ὧν δὴ καὶ μάλιστα τῇ βουλῇ
διέφερεν, ἤρηντο μὲν καὶ οἶδε ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐς
τὸ μέλλον ἔτος ἡγεμονεύειν, Συρίας μὲν ὁ Κάσσιος
καὶ Μακεδονίας ὁ Βροῦτος, ἔτι δὲ ὄντες ἀστικοὶ στρα- 5
τηγοὶ . . . ὑπ' ἀνάγκης καὶ διατάγμασιν οἷα στρατηγοὶ
τοὺς κληρούχους ἐθεράπευον, ὅσοις τε ἄλλοις ἐπενόουν,
καὶ τὰ κληρουχήματα συγχωροῦντες αὐτοῖς πιπράσκειν,
τοῦ νόμου κωλύοντος ἐντὸς εἴκοσιν ἔτων ἀποδίδο- 9
6 σθαι. τούτοις δὲ αὐτοῖς ὁ Ἀμάτιος, ὅτε συντύχοι, 3
καὶ ἐνεδρεύσειν ἐλέγετο. τῷδε οὖν τῷ λόγῳ τῆς ἐνέ-
δρας ὁ Ἀντώνιος ἐπιβαίνων οἷα ὑπατος συλλαμβάνει
καὶ κτείνει τὸν Ἀμάτιον χωρὶς δίκης, μάλα θρασέως·
καὶ ἡ βουλὴ τὸ μὲν ἔργον ἐθαύμαζεν ὥς μέγα καὶ
παράνομον, τὴν δὲ χρεῖαν αὐτοῦ προσεποιοῦντο ἥδιστα· 15
οὐ γὰρ αὐτοῖς ἐδόκει ποτὲ χωρὶς τοιαῦδε τόλμης
7 ἀσφαλῆ τὰ κατὰ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἔσεσθαι. οἱ
δὲ τοῦ Ἀματίου στασιῶται καὶ ὁ ἄλλος δῆμος ἐπ'
ἐκείνοις πόθῳ τε τοῦ Ἀματίου καὶ ἀγανακτῆσει τοῦ
γεγονότος, ὅτι μάλιστα αὐτὸ ὁ Ἀντώνιος ἐπεπράχει 20
ὑπὸ τοῦ δήμου τιμώμενος, οὐκ ἠξίουν σφῶν κατα-

1 τίλλιος Oi, Tullius C κίμερ Bf 5 ἀστικοὶ O,
ἀστικοὶ i, cf. ad I § 134 5 sq. post στρατηγοὶ in B 4—6, in
V 6, in b 12 litterarum spatium; <ὀπόμενον ἐν ᾧ> inseruit
Schw., aut <ὀπόμενον> addi aut καὶ ante διατάγμασιν deleri
voluit Mend.; significavi lacunam, cf. § 19 6 ὑπ' ἀνάγκη O,
fort. recte 10 τούτοις δὲ αὐτοῖς O, σὺν αὐτοῖς δὲ i 11 καὶ
del. Nauck, sed iure premitur ἐνεδρεύσειν, cf. § 3 18 στα-
σιῶται Schw., στρατιῶται libri 21 τιμώμενον i, <τοσάδε ἄρτι>
τιμώμενος vel sim. maluit Mend., quo non opus

4 sq. Syriam et Macedoniam Cassio et Bruto provincias
a Caesare destinatas esse negat Schelle (v. ad II § 452) p. 5 sqq.,
v. etiam Ed. Schwartz, Die Verteilung der röm. Prov. nach
Caesars Tod, Hermes 33 (1898) p. 226 5 sq. ἔτι δὲ ὄντες etc.]
cf. Mommsen, R. Staatsr. II³, 1 p. 197 adn. 4

φρονεῖν· τὴν ἀγορὰν οὖν καταλαβόντες ἐβόων καὶ
τὸν Ἀντώνιον ἐβλασφήμουν καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκέλευον
ἀντὶ Ἀματίου τὸν βωμὸν ἐκθεοῦν καὶ θύειν ἐπ' αὐ- 8
τοῦ Καίσαρι πρώτους. ἐξελαυνόμενοι δ' ἐκ τῆς ἀγο-
9 ρᾶς ὑπὸ στρατιωτῶν ἐπιπεμφθέντων ὑπὸ Ἀντωνίου
μᾶλλον τε ἡγανάκτουν καὶ ἐκεκράγεσαν καὶ ἔδρας
ἐνιοι τῶν Καίσαρος ἀνδριάντων ἐπεδείκνυν ἀνηρη-
μένων. ὥς δέ τις αὐτοῖς ἔφη καὶ τὸ ἐργαστήριον, 9
ἐνθα οἱ ἀνδριάντες ἀνεσκευάζοντο, δείξειν, εὐθύς
10 εἶποντο καὶ ἰδόντες ἐνεπλίμπρασαν, ἕως ἑτέρων ἐπι-
πεμφθέντων ἐξ Ἀντωνίου ἀμυνόμενοι τε ἀνηρέθησαν
ἐνιοι καὶ συλληφθέντες ἕτεροι ἐκρεμάσθησαν, ὅσοι
θεράποντες ἦσαν, οἱ δὲ ἐλεύθεροι κατὰ τοῦ κρημνοῦ
14 κατερορίφησαν.

4 καὶ ὁ μὲν τάραχος ἐπέπαντο, μῖσος δὲ ἄρρητον ἐξ 10
ἀρρήτου εὐνοίας τοῦ δήμου πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐγή-
γερτο, ἡ βουλὴ δ' ἔχαιρον ὥς οὐκ ἂν ἑτέρως ἐν ἀδεῇ
περὶ τῶν ἀμφὶ τὸν Βροῦτον γενόμενοι. ὥς δὲ καὶ 11
Σέξστον Πομπήιον ὁ Ἀντώνιος, τὸν Πομπηίου Μάγνον
20 περιποθήτου πᾶσιν ἔτι ὄντος, εἰσηγήσατο καλεῖν ἐξ
Ἰβηρίας, πολεμούμενον ἔτι πρὸς τῶν Καίσαρος στρατη-
γῶν, ἀντὶ τε τῆς πατρῴας οὐσίας δεδημευμένης ἐκ
τῶν κοινῶν αὐτῷ δοθῆναι μυριάδας Ἀττικῶν δραχμῶν
πεντακισχιλλίας, εἶναι δὲ καὶ στρατηγὸν ἤδη τῆς θαλάσ-
25 σης, καθὼς ἦν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ταῖς Ῥωμαίων
ναυσὶν ἀντίκα ταῖς πανταχοῦ χρῆσθαι εἰς τὰ ἐπείγοντα,

4 πρώτους Musgr., πρώτως Ob, quam primum C, πρώτος
af; aliud fort. latere ci. Mend. 9 ἀνδριάντες] ἄνδρες V
16 ἀρρήτου O, ἀρίστης i 20 ὄντος ἔτι V κατακαλεῖν ci.
Mend., sed cf. ad II § 514 21 τῶν om. i 23 sq. uicies
et quinquagies decem mille C, Ciceronis (Phil. 13, 5 § 12) 'septiens
miliens' expressurus (Mend.); cf. de numero Drumann IV p. 563
adn. 29

44 a. C.

- θανυμάζουσα ἕκαστα ἡ βουλὴ μετὰ προθυμίας ἐξε-
δέχeto καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐπὶ ὅλην εὐφήμουν
ἡμέραν· οὐ γάρ τις αὐτοῖς ἐδόκει Μάγνου γενέ-
σθαι δημοκρατικώτερος, ὅθεν οὐδὲ περιποθητότερος
12 ἦν. ὁ τε Κάσσιος καὶ ὁ Βροῦτος, ἐκ τῆς στάσεως
ὄντε τῆς Μάγνου καὶ πᾶσι τότε τιμιωτάτω, τὴν σωτη-
ρίαν ἐδόκουν ἔξειν ἀσφαλῆ καὶ τὴν γνώμην ὧν ἐπε-
πράχessαν ἐγκρατῆ, καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐς τέλος
13 ἐπάξσεσθαι, τῆς μόρας σφῶν ἀνισχυόσης. ἃ καὶ Κικέ-
ρων συνεχῶς ἐπῆναι τὸν Ἀντώνιον· καὶ ἡ βουλὴ
συγγινώσκουσα αὐτῷ διὰ σφᾶς ἐπιβουλεύοντα τὸν
δῆμον ἔδωκε φρουρὰν περιστήσασθαι περὶ τὸ σῶμα,
ἐκ τῶν ἐστρατευμένων καὶ ἐπιδημούντων ἐαυτῷ κατα-
14 λέγοντα. ὁ δέ, εἴτε εἰς τοῦτο αὐτὸ πάντα πεπραχὼς
εἴτε τὴν συντυχίαν ὡς εὖχρηστον ἀσπασάμενος, τὴν
φρουρὰν κατέλεγεν, αἰεὶ προστιθεὶς μέχρι ἐς ἑξακισ-
χιλλούς, οὐκ ἐκ τῶν γινομένων ὀπλιτῶν, οὓς εὐμαρῶς
ἂν ἐν ταῖς χρεῖαις ᾤετο ἔξειν καὶ ἐτέρωθεν, ἀλλὰ
πάντας λοχαγούς ὡς ἡγεμονικούς τε καὶ ἐμπειροπολέ-
μους καὶ οἱ γνωρίμους ἐκ τῆς στρατείας τῆς ὑπὸ Καί-
σαρι· ταξιάρχους δ' αὐτοῖς ἐς τὸν πρέποντα κόσμον
ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἐπιστήσας ἤγεν ἐν τιμῇ καὶ κοινω-
15 νοὺς ἐποιεῖτο τῶν φανερῶν βουλευμάτων. ἡ δὲ βουλὴ
τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὴν ἐπίλεξιν ἐν ὑπονοίᾳ
τιθέμενοι συνεβούλευον τὴν φρουρὰν ὡς ἐπίφθονον 21

1 sq. μετὰ προθυμίας ἐξεδέχeto O, μετὰ τοῦτον ἐξεδέχοντο i, unde ἕκαστα <τούτων> scr. Mend. 3 <τὴν> ἡμέραν ci. Mend., inut. 3 sq. γενέσθαι μάγνον V 4 περιποθητότερός <τις> ἦν ci. Mend. 5 κάσιος V, const., cf. ad II § 352 7 ἔχειν ci. Mend., sed cf. ἐπάξσεσθαι v. 9 9 ἐπανάξσεσθαι ci. Musgr. 17 γινομένων O, cf. W. Schmid, Atticismus II p. 182, γενομένων i, vulgo 18 ἂν seclisit Mend., inut. 21 δ'] τ' ci. Mend. 25 Antonio consuluit C, quod prob. Mend., sed cf. ad I § 223

ἐς τὸ ἀρκοῦν ἐπαναγαγεῖν. ὃ δὲ ὑπισχνεῖτο ποιήσῃν,
 ὅταν σβέσῃ τοῦ δήμου τὸ ταραχῶδες. ἐψηφισμένον 16
 δ' εἶναι κύρια, ὅσα Καίσαρι πέπρακτό τε καὶ γενέ-
 σθαι βεβούλευτο, τὰ ὑπομνήματα τῶν βεβουλευμένων
 5 ὁ Ἀντώνιος ἔχων καὶ τὸν γραμματέα τοῦ Καίσαρος
 Φαβέριον ἐς πάντα οἱ πειθόμενον, διότι καὶ ὁ Καίσαρ
 τὰ τοιάδε αἰτήματα ἐς τὸν Ἀντώνιον ἐξιὼν ἀντίθιτο,
 πολλὰ ἐς πολλῶν χάριν προσετίθει καὶ ἐδωρεῖτο
 πόλεσι καὶ δυνάσταις καὶ τοῖσδε τοῖς ἑαυτοῦ φρουροῖς·
 10 καὶ ἐπεγράφετο μὲν πᾶσι τὰ Καίσαρος ὑπομνήματα,
 τὴν δὲ χάριν οἱ λαβόντες ἤδεσαν Ἀντωνίῳ. τῷ δὲ αὐτῷ 17
 τρόπῳ καὶ ἐς τὸ βουλευτήριον πολλοὺς κατέλεγε καὶ
 ἄλλα τῇ βουλῇ δι' ἀρεσκείας ἔπρασσεν, ἵνα μὴ φθονοῖεν
 14 ἔτι τῆς φρουρᾶς.

6 καὶ Ἀντώνιος μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἦν, ὃ δὲ Βροῦτος 18
 καὶ ὁ Κάσσιος, οὔτε τινὸς παρὰ τοῦ δήμου σφίσιν ἢ
 παρὰ τῶν ἐξεστρατευμένων εἰρηναίου φανέντος, οὔτε
 τὴν ἐνέδραν Ἀματίου καὶ παρ' ἑτέρου ἂν αὐτοῖς ἀδύνα-
 τον ἡγούμενοι γενέσθαι, οὔτε τὸ ποικίλον Ἀντωνίου
 20 φέροντες ἀφόβως, ἥδη καὶ στρατιὰν ἔχοντας, οὔτε
 τὴν δημοκρατίαν βεβαιουμένην ἔργοις ὀρῶντες, ἀλλὰ
 καὶ ἐς τοῦτο ὑφορῶμενοι τὸν Ἀντώνιον, Δέκμῳ μάλι-
 στα ἐπεποίθεσαν, ἔχοντι ἐν πλευραῖς τρία τέλη στρα-

6 φάβριον V 7 αὐτὰ τὰ τοιάδε — ἀντίθιτο vitiosa esse
 ci. Mend. aut lacunam statuendam, sed τὰ τοιάδε αἰτήματα
 sunt libelli isti, quibus adductus Antonius Caesaris commentariis
 πολλὰ ἐς πολλῶν χάριν προσετίθει 10 τοῖς αἰτοῦσι post πᾶσι add.
 af, sed Καίσαρος om. f 15 ἀμφὶ ταῦτα] ἀμφὶ τὸν φαβέριον af,
 dum haec ab Antonio Faberioque agitantur C, sed Faberii nomen
 hoc loco non desideratur 18 αὐτοῖς Oi, cum C corr. Mend.
 19 ἡγούμενον V 22 δεκίμῳ V, cf. ad II § 464 23 ἐκ πλευρᾶς a

2 sqq. ἐψηφισμένον etc.] cf. Willems II p. 742 6 de
 Faberio cf. O. E. Schmidt, Commentationes Fleckeisenianae,
 Lips. 1890, p. 223 sqq.

- τοῦ, καὶ πρὸς Τρεβώνιον ἐς τὴν Ἀσίαν καὶ πρὸς
 Τίλλιον ἐς Βιθυνίαν κρύφα ἔπεμπον, χρήματα ἀγείρειν
 ἀφανῶς καὶ στρατὸν περιβλέπεσθαι. αὐτοί τε ἡπεί-
 19 λαβέσθαι. τοῦ χρόνου δὲ οὕτω συγχωροῦντος αὐτοῖς, 5
 ἀπρεπὲς ἡγούμενοι, τὴν ἐν ἅστει στρατηγίαν προ-
 λιπόντες ἀτελῇ, δόξαν ὑποπτον φιλαρχίας ἐθνῶν ἐνέγ-
 κασθαι, ἡροῦντο ὅμως ὑπὸ ἀνάγκης τὸ ἐν μέσῳ διά-
 στημα διατρίψαι ποι μᾶλλον ἰδιωτεύοντες ἢ ἐν ἅστει
 στρατηγεῖν, οὔτε ἀφόβως ἔχοντες οὔτε τὰ εἰκότα ἐφ' 10
 20 οἷς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπεπράχεςσαν τιμώμενοι. οὕτω
 δ' αὐτοῖς ἔχουσιν ἡ βουλὴ συνειδυῖα τὴν γνώμην
 ἔδωκε σίτου τῇ πόλει φροντίσαι, ἐξ ὅσης δύναιτο
 γῆς, μέχρις αὐτοῦς ὁ χρόνος τῶν ἐθνῶν τῆς στρατη-
 γίας καταλάβοι. 15
- 21 καὶ ἡ μὲν οὕτως ἔπραξεν, ἵνα μὴ ποτε Βροῦτος ἢ
 Κάσσιος φεύγειν δοκοῖεν· τοσήδε αὐτῶν φροντίς ἦν
 ἅμα καὶ αἰδῶς, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἄλλοις σφαγεῦσι διὰ
 22 τούσδε μάλιστα συνελάμβανον· ἐξεληθόντων δὲ τῆς πό- 7
 λεως τῶν ἀμφι τὸν Βροῦτον, ἐπὶ δυναστείας ὦν ὁ 20
 Ἀντώνιος ἤδη μοναρχικῆς ἀρχὴν ἔθνους καὶ στρατιᾶς
 αὐτῷ περιέβλεπε· καὶ Συρίας μὲν ἐπεθύμει μάλιστα,
 οὐκ ἡγνόει δὲ ὦν δι' ὑπονοίας καὶ μᾶλλον ἐσόμενος,
 εἴ τι αἰτοίη· καὶ γὰρ αὐτῷ κρύφα Δολοβέλλαν τὸν
 ἕτερον ὑπάτον ἐπήλειφεν εἰς ἐναντίωσιν ἢ βουλήν, διὰ- 25
 23 φορον αἰεὶ τῷ Ἀντωνίῳ γενόμενον. αὐτὸν οὖν τὸν Δολο-

2 τίλιον V, Tullium C χρήματα ἔπεμπον V 7 ὑποπτον
 deleri voluit Mend., sed δόξαν ὑποπτον idem est atque ὑπο-
 ψίαν 9 ποι] που vel πη ci. Mend. 14 μέχρι B, vulgo,
 μέχρις ceteri 16 ἢ] καὶ ci. Mend., sed cf. Kratt p. 57
 17 δοκεῖεν i αὐτῷ V 22 αὐτῷ Bi (V?), corr. edit. veteres
 24 δολοβέλλαν V, const.

βέλλαν ὁ Ἀντώνιος, νέον τε καὶ φιλότιμον εἰδώς, ἔπει-
 σεν αἰτεῖν Συρίαν ἀντὶ Κασσίου καὶ τὸν ἐς Παρθυαλοὺς
 κατειλεγμένον στρατὸν ἐπὶ τοὺς Παρθυαλοὺς, αἰτεῖν δὲ
 οὐ παρὰ τῆς βουλῆς (οὐ γὰρ ἔξῃν), ἀλλὰ παρὰ τοῦ δήμου
 νόμῳ. καὶ ὁ μὲν ἡσθεὶς αὐτίκα προυτίθει τὸν νόμον, καὶ 24
 τῆς βουλῆς αἰτιωμένης αὐτὸν παραλύειν τὰ δόξαντα τῷ
 Καίσαρι τὸν μὲν ἐπὶ Παρθυαλοὺς πόλεμον οὐδενὶ ἔφη ὑπὸ
 Καίσαρος ἐπιτετράφθαι, Κάσσιον δὲ τὸν Συρίας ἀξιω-
 θέντα αὐτόν τι τῶν Καίσαρος πρότερον ἀλλάξαι,
 δόντα πωλεῖν τὰ κληρουχήματα τοῖς λαβοῦσι πρὸ τῶν
 νενομισμένων εἴκοσιν ἑτῶν· καὶ αὐτὸς δὲ αἰδεῖσθαι
 Συρίας οὐκ ἀξιούμενος, Δολοβέλλας ὄν, πρὸ Κασσίου.
 οἱ μὲν δὴ τῶν δημάρχων τινὰ Ἀσπρήναν ἔπεισαν ἐν 25
 τῇ χειροτονίᾳ ψεύσασθαι περὶ διοσημείας, ἐλπίσαντές
 τι καὶ Ἀντώνιον συμπράξειν, ὑπατόν τε ὄντα καὶ τῶν
 σημείων ἱερέα καὶ διάφορον ἔτι νομιζόμενον εἶναι
 τῷ Δολοβέλλᾳ· ὁ δ' Ἀντώνιος, ἐπεὶ τῆς χειροτονίας
 οὔσης ὁ Ἀσπρήνας ἔφη διοσημείαν ἀπαίσιον γερονέναι,
 ἔθους ὄντος ἑτέρους ἐπὶ τοῦτο πέμπεσθαι, πάνυ χαλε-
 ψάμενος τῇ Ἀσπρήνᾳ τοῦ ψεύσματος τὰς φυλάς ἐκέ-
 λευε χειροτονεῖν περὶ τοῦ Δολοβέλλα. καὶ γίνεται 26
 μὲν οὕτω Συρίας ἡγεμὼν Δολοβέλλας καὶ στρατηγὸς
 τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Παρθυαλοὺς καὶ στρατιᾶς τῆς
 ἐς αὐτὸν ὑπὸ Καίσαρος κατειλεγμένης, ὅση τε περὶ

3 ἐπὶ τοὺς Παρθυαλοὺς om. C, del. Musgr. et recentiores inde a Schw., sed Dolabella exercitu adversus Parthos delecto etiam contra Parthos uti voluit, cf. infra v. 22—24; ceterum παρθυαλοὺς V 7 οὐδὲν ἢ ὑπὸ] πρὸς dubitanter ci. Zerdik p. 66 11 ἀδικεῖσθαι ci. Musgr., ἀνιάσθαι Mend., sed cf. Steph. s. v. αἰδεῖσθαι (= αἰσχύνεσθαι) 14. 18 διοσημίας (—ίαν) scr. Bk. et Mend., fort. recte, cf. Cröner, Memoria p. 32 19 ἔθος f 20 φυλάς VC, φυλακὰς Bbf, κεφαλὰς a 24 τε post περί ponit f, cum C del. Mend., cf. II § 460, III § 92

44 a. C.

Μακεδονίαν προεληλύθει, καὶ ὁ Ἀντώνιος τότε πρῶ-
 27 τον ἔγνωστο συμπράσσω τῷ Δολοβέλλᾳ. γεγενη-
 μένων δὲ τῶνδε ἐν τῷ δήμῳ τὴν βουλὴν ὁ Ἀντώνιος
 ἤτει Μακεδονίαν, εὖ εἰδώς, ὅτι αἰδέσονται, μετὰ Συρίαν
 δοθεῖσαν Δολοβέλλᾳ, ἀντειπεῖν περὶ Μακεδονίας Ἀντω-
 28 νίῳ, καὶ ταῦτα γυμνῆς στρατοῦ γενομένης. καὶ ἔδοσαν
 μὲν ἄκοντες καὶ ἐν θαύματι ἔχοντες, ὅπως τὸν ἐν
 αὐτῇ στρατὸν προμεθῆκεν ὁ Ἀντώνιος τῷ Δολοβέλλᾳ,
 ἡγάπων δὲ ὅμως Δολοβέλλαν ἔχειν τὸν στρατὸν Ἀντω-
 29 νίου μᾶλλον. ἐν καιρῷ δὲ αὐτοὶ τὸν Ἀντώνιον τοῖς
 ἄμφι τὸν Κάσσιον ἀντήτουν ἕτερα ἔθνη, καὶ ἐδόθη
 Κυρήνη τε καὶ Κρήτη, ὥς δ' ἑτέροις δοκεῖ, τάδε μὲν
 ἀμφοτέρω Κασσίῳ, Βιθυνία δὲ Βρούτῳ.

30 τὰ μὲν δὴ γινόμενα ἐν Ῥώμῃ τοιάδε ἦν· Ὀκτάουιος
 δὲ ὁ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Καίσαρος θυγατριδοῦς Ἰπαρ-
 χος μὲν αὐτοῦ Καίσαρος γεγέννητο πρὸς ἐν ἔτος, ἐξ
 οὗ τήνδε τὴν τιμὴν ὁ Καῖσαρ ἐς τοὺς φίλους περι-
 φέρων ἐτήσιον ἔσθ' ὅτε ἐποιεῖτο εἶναι, μειράκιον δὲ
 ἔτι ὢν ἐς Ἀπολλωνίαν τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰονίου παιδεύε-
 σθαί τε καὶ ἀσκεῖσθαι τὰ πολέμια ἐπέμπετο ὑπὸ
 τοῦ Καίσαρος ὥς ἐς τοὺς πολέμους ἐψόμενος αὐτῷ.
 31 καὶ αὐτὸν ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ἰππέων ἱλαὶ παραλλὰξ
 ἐκ Μακεδονίας ἐπιούσαι συνεγύμναζον καὶ τῶν ἡγε-
 μόνων τοῦ στρατοῦ τινες ὥς συγγενεῖ Καίσαρος θαμινὰ

6 στρατοῦ Gel., στρατηγοῦ libri 9 sq. Ἀντωνίου μᾶλλον]
 i. e. ἀντὶ Ἀντωνίου 15 ὁ om. i 20 ἐπέπεμπο scr. Bk. et
 Mend., item Cob. p. 219 21 τοὺς πολέμους] τὸν πόλεμον ci.
 Mend., facilius τοὺς πολέμους Baumgarten-Crusius in edit.
 Suetonii I p. 193, cf. Vell. 2, 59, 4, sed non videtur opus

12 ὥς δ' ἑτέροις δοκεῖ] falso tamen, cf. Mommsen, Hermes
 28 (1893) p. 602 adn. 3 et 4

ἐπεφοίτων. γινῶσις τε ἐκ τούτων αὐτῷ καὶ εὐνοία
 παρὰ τοῦ στρατοῦ τις ἐνεργίγνετο, σὺν χάριτι δεξιου-
 μένω πάντας. ἔκτον δ' ἔχοντι μῆνα ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ 32
 ἀγγέλλεται περὶ ἐσπέραν ὁ Καῖσαρ ἀνηροημένος ἐν τῷ
 5 βουλευτηρίῳ πρὸς τῶν φιλτάτων καὶ παρ' αὐτῷ δυνα-
 τωτάτων τότε μάλιστα. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδενὸς ἀπαγγελ-
 θέντος πῶ δέος αὐτὸν ἐπεῖχε καὶ ἄγνοια, εἴτε κοινὸν
 εἴη τῆς βουλῆς τὸ ἔργον εἴτε καὶ τῶν ἐργασαμένων
 9 ἰδίων, καὶ εἰ δίκην ἤδη τοῖς πλείοσι δεδώκοιεν ἢ καὶ
 0 τοῦδε εἶεν, ἢ καὶ τὸ πλῆθος αὐτοῖς συνήδοιτο. ἐφ' οἷς [οἱ 33
 φίλοι ἐκ Ῥώμης ὑπετίθεντο ταῦτα, ὥστε] οἱ μὲν ἐς φυλα-
 κὴν τοῦ σώματος αὐτὸν ἡξίουσιν ἐπὶ τὸν ἐν Μακεδονίᾳ
 στρατὸν καταφυγεῖν καί, ὅτε μάθοι μὴ κοινὸν εἶναι
 τὸ ἔργον, ἐπιθαρρήσαντα τοῖς ἐχθροῖς ἀμύνειν τῷ
 15 Καίσαρι· καὶ ἦσαν οἱ καὶ τῶν ἡγεμόνων αὐτὸν ἐλθόντα
 φυλάξειν ὑπεδέχοντο· ἡ δὲ μήτηρ καὶ Φίλιππος, ὃς 34
 εἶχεν αὐτήν, ἀπὸ Ῥώμης ἔγραφον μήτε ἐπαίρεσθαι
 μήτε θαρρεῖν πῶ μεμνημένον, οἷα Καῖσαρ ὁ παντὸς
 ἐχθροῦ κρατήσας ὑπὸ τῶν φιλτάτων μάλιστα πάθοι,
 20 τὰ δὲ ἰδιωτικώτερα ὥς ἐν τοῖς παροῦσιν ἀκινδυνότερα
 αἰρεῖσθαι μᾶλλον καὶ πρὸς σφᾶς ἐς Ῥώμην ἐπέιγε-
 σθαι φυλασσόμενον. οἷς Ὀκτάουιος ἐνδοὺς διὰ τὴν 35

2 ἐρίγνετο cum A vulgo inde a Schw.; ἐπερίγνετο ci. Keil, fort. recte 5 <τε> καὶ ci. Mend., cf. ad I § 371 9 sq. ἢ καὶ τοῦδε εἶεν] ἢ ἐπὶ τοῦδε εἶεν ci. Musgr., ἢ καὶ τοῦδε <ἐν δέει> εἶεν Schw., alii alia, sed intellege: ἢ καὶ (οἱ πλείονες i. e. maior pars senatus) τοῦδε (sc. τοῦ ἔργου) εἶεν 10 sq. οἱ φίλοι — ὥστε del. Keil, ratus glossema fuisse ad p. 302, 9; ταῦτα et ἐκ Ῥώμης iam suspectaverat Mend., cf. Nicol. Dam. vit. Aug. c. 16 (Fragm. Hist. Gr. 3 p. 435); ceterum ὥστε om. V 21 πρὸς σφᾶς] προσφορᾶς B

3 ἔκτον] quartum mensem sec. Nicol. Dam. vit. Aug. c. 16, quem iure sequuntur Krueger (v. ad II § 440) p. 41 adn. 11 et Groebe ap. Drumann I² p. 425

44 a. C.

- ἔτι ἄγνοιαν τῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ γενομένων, τοὺς ἡγε-
 μόνας τοῦ στρατοῦ δεξιωσάμενος διέπλει τὸν Ἴόνιον,
 οὐκ ἐς τὸ Βρεντέσιον (οὐπω γάρ τινα τοῦ ἐκεῖθι
 στρατοῦ πείραν εἰληφώς πάντα ἐφυλάσσετο), ἀλλ' ἐς
 ἑτέραν οὐ μακρὰν ἀπὸ τοῦ Βρεντεσίου πόλιν, ἐκτὸς
 οὖσαν ὁδοῦ, ἣ ὄνομα Λουπλῑ. ἐνταῦθα οὖν ἐνηυλί-
 36 σατο διατρέβων. ὥς δέ οἱ τὰ τε ἀκριβέστερα περὶ
 τοῦ φόνου καὶ τοῦ δημοσίου πάθους τῶν τε δια-
 θηκῶν καὶ τῶν ἐψηφισμένων ἦλθε τὰ ἀντίγραφα, οἱ μὲν
 ἔτι μᾶλλον αὐτὸν ἤξιουν τοὺς ἐχθροὺς Καίσαρος
 δεδιέναι, υἱὸν τε αὐτοῦ καὶ κληρονόμον ὄντα, καὶ
 37 παρήνουν ἅμα τῷ κλήρῳ τὴν θέσιν ἀπείρασθαι· ὁ δὲ
 καὶ ταῦτά οἱ καὶ τὸ μὴ τιμωρεῖν αὐτὸν Καίσαρι
 αἰσχρὸν ἡγούμενος ἐς τὸ Βρεντέσιον ἦει, προπέμψας
 καὶ διερευνησάμενος, μή τις ἐκ τῶν φονέων ἐγκαθέξοιτο
 38 ἐνέδρα. ὥς δὲ αὐτῇ καὶ ὁ ἐνθάδε στρατὸς οἶα Καί-
 σαρὸς υἱὸν δεξιούμενος ἀπήντα, θαρρόσας ἔθυε καὶ
 εὐθύς ὠνομάζετο Καῖσαρ. ἔθος γάρ τι Ῥωμαίοις
 τοὺς θετοὺς τὰ τῶν θεμένων ὀνόματα ἐπιλαμβάνειν.
 ὁ δὲ οὐκ ἐπέλαβεν, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοῦ καὶ τὸ πα-
 τρῶν ὅλως ἐνήλλαξεν, ἀντὶ Ὀκταουίου παιδὸς Ὀκταουίου
 Καῖσαρ εἶναι καὶ Καίσαρος υἱός, καὶ διετέλεσεν οὕτω
 39 χρώμενος. εὐθύς τε ἐς αὐτὸν ἄθρουν καὶ πανταχόθεν
 ὥς <ἐς Καίσαρος> υἱὸν πλῆθος ἀνθρώπων συνέθεον, οἱ

3 βρεντήσιον V, hic et deinceps τοῦ 'κεῖθι B 8 πάθους]
 πένθους <ἡγγελο> ci. Mend., sed ad πάθος cf. II § 610
 13 αὐτὸ i 15 malim ἐγκαθίζοιτο 18 γάρ] δέ ci. Mend.,
 non recte 20 ἐπέλαβε <μόνον> ci. Budaeus (in mg. codicis
 b) cum C, non recte αὐτοῦ Bi (V?), corr. Did. 23 ἐς]
 ὡς V 24 ueluti ad Caesaris filium C, unde Mend. supplevit

19 ἐπιλαμβάνειν] non recte, cf. Marquardt, Das Privatleben
 d. Römer² p. 15 adn. 5; de nomine v. Gardthausen, Augustus
 II, 1 p. 22 adn. 21

μὲν ἐκ φιλίας Καίσαρος, οἱ δὲ ἐξελεύθεροι καὶ θεράποντες
 αὐτοῦ, καὶ ἕτεροι στρατιῶται σὺν αὐτοῖς, οἱ μὲν ἀποσκευὰς
 ἢ χρήματα φέροντες εἰς τὴν Μακεδονίαν, οἱ δὲ ἕτερα
 4 χρήματα καὶ φόρους ἐξ ἔθνων ἄλλων εἰς τὸ Βρεντέσιον.
 2 ὁ δὲ καὶ τῷ πλήθει τῶν εἰς αὐτὸν ἀφικνουμένων 40
 καὶ τῇ Καίσαρος αὐτοῦ δόξῃ τε καὶ τῇ πάντων εἰς ἐκεῖ-
 νον εὐνοίᾳ θαρρῶν ὥδευεν εἰς Ῥώμην σὺν ἀξιολόγῳ
 πλήθει, ἀξιομένῳ μᾶλλον ἐκάστης ἡμέρας οἷα χειμάρρῳ,
 φανερᾶς μὲν ἐπιβουλῆς ὢν ἀμείνων διὰ τὸ πλήθος,
 10 ἐνέδρας δὲ δι' αὐτὸ καὶ μάλιστα ὑφορώμενος, ἀρτι-
 γνῶστων οἱ τῶν συνόντων σχεδὸν ὄντων ἀπάντων.
 τὰ δὲ τῶν πόλεων τῶν μὲν ἄλλων οὐ πάντῃ πρὸς 41
 αὐτὸν ἦν ὁμαλὰ· οἱ δὲ τῷ Καίσαρι στρατευσάμενοί
 τε καὶ εἰς κληρουχίας διηρημένοι συνέτρεχον ἐκ τῶν
 15 ἀποικιῶν ἐπὶ χάριτι τοῦ μειρακίου καὶ τὸν Καίσαρα
 ὠλοφύροντο καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐβλασφήμουν οὐκ ἐπ-
 εξιόντα τηλικούτῳ μύσει καὶ σφᾶς ἔλεγον, εἴ τις ἡγοῖτο,
 ἀμυνεῖν. οὗς ὁ Καῖσαρ ἐπαινῶν καὶ ἀνατιθέμενος ἐν
 τῷ παρόντι ἀπέπεμπεν. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ Ταρρα- 42
 20 κίνας, ἀπὸ τετρακοσίων πον' Ῥώμης σταδίων, ἀγγέλλεται
 Κάσσιός τε καὶ Βροῦτος ἀφηρημένοι πρὸς τῶν ὑπά-
 των Συρίαν καὶ Μακεδονίαν καὶ εἰς παρηγορίαν βρα-
 χύτερα ἕτερα Κυρήνην καὶ Κρήτην ἀντειληφότες, φυ-
 γάδων τέ τινων κάθοδοι καὶ Πομπηίου μετάκλησις
 25 καὶ ἀπὸ τῶν Καίσαρος ὑπομνημάτων εἰς τε τὴν βουλὴν

2 στασιῶται ci. Keil, bene, nisi forte App. alios milites
 significare voluit atque qui Brundisii erant, cf. § 38 3 ἐκ
 τῆς Μακεδονίας ci. Witte, De Nicolai Damasceni fragmentorum
 Romanorum fontibus, diss. Berol. 1900, p. 25, male, nam res
 suas in Macedonia in tuto collocare volebant 20 τριακοσίων
 vertit C 23 Κυρήνην καὶ Κρήτην spuria putavit Mend.
 25 ἀπὸ] ἐκ ci. Mend., cf. § 117 ἀπὸ συνθήματος pro ἐκ συνθ.;
 v. etiam ad I § 65

44 a. C.

- 43 ἐγγραφαί τινων καὶ ἕτερα πολλὰ γιγνόμενα. ὥς δ' ἐς
τὴν πόλιν ἀφίκετο, ἥ μὲν μήτηρ αὐθις καὶ Φίλιππος
ὅσοι τε ἄλλοι κηδεμόνες ἦσαν αὐτοῦ, ἐδεδοίκεσαν τὴν
τε τῆς βουλῆς ἐς τὸν Καίσαρα ἀλλοτριώσιν καὶ τὸ
δόγμα, μὴ εἶναι δίκας ἐπὶ Καίσαρι φόνου, καὶ τὴν
Ἀντωνίου τότε δυναστεύοντος ἐς αὐτὸν ὑπεροψίαν,
οὔτε ἀφικομένου πρὸς τὸν Καίσαρος υἱὸν ἐλθόντα
44 οὔτε προσπέμψαντος αὐτῷ· ὃ δὲ καὶ ταῦτ' ἐπράυνεν,
αὐτὸς ἀπαντήσιν ἐς τὸν Ἀντώνιον εἰπὼν οἷα νεώ-
τερος ἐς πρεσβύτερον καὶ ἰδιώτης ἐς ὕπατον καὶ τὴν
βουλὴν θεραπεύσειν τὰ εἰκότα. καὶ τὸ δόγμα ἔφη
γενέσθαι μηδενὸς πω τοὺς ἀνδροφόνους διώκοντος·
ἀλλ' ὅποτε θαρρήσας τις διώκοι, καὶ τὸν δῆμον ἐπι-
κουρήσειν καὶ τὴν βουλὴν ὥς ἐννόμῳ καὶ τοὺς θεοὺς
45 ὥς δικαίῳ καὶ τὸν Ἀντώνιον ἴσως. εἰ δὲ καὶ τοῦ
κλήρου καὶ τῆς θέσεως ὑπερίδοι, ἔς τε τὸν Καίσαρα
ἀμαρτήσεσθαι καὶ τὸν δῆμον ἀδικήσιν εἰς τὴν δια-
46 νομήν. ἀπερρήγνυ τε λήγων τοῦ λόγου, ὅτι μὴ κινδυ-
νεύειν οἱ καλὸν εἶη μόνον, ἀλλὰ καὶ θνήσκειν, εἰ
προκριθεὶς ἐκ πάντων ἐς τοσαῦτα ὑπὸ τοῦ Καίσαρος
ἀντάξιός αὐτοῦ φαίνοιτο φιλοκινδυνωτάτου γεγονότος.
47 τὰ τε τοῦ Ἀχιλλέως, ὑπόγνῳ οἱ τότε ὄντα μάλιστα,
ἐς τὴν μητέρα ὥσπερ ἐς τὴν Θέτιν ἐπιστρεφόμενος
ἔλεγεν· “αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἐταίρῳ
κτεινομένῳ ἐπαμύνειν”. καὶ τότε εἰπὼν Ἀχιλλεῖ μὲν
ἔφη κόσμον ἀθάνατον ἐκ πάντων εἶναι τοῦτο τὸ ἔπος,

1 γινόμενα ci. Mend., cf. praef. 6 <τοῦ> τότε ci. Nauck, sed cf.
ad I § 172 15 ἴσως <συλλήψεσθαι> ex C ci. Mend., praeter necessi-
tatem καὶ ante τοῦ om. b¹ 21 ἀντάξιός vel ἄρα ἄξιός ci. Schw.,
ἀνάξιός libri 23 ὥσπερ <ἐκείνος> ἐς ci. Schw., et sic vertit C,
inut. 25 ἐπαμύναι Hom., quod Bk. et Mend. iniuria receperunt

καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ μάλιστα· αὐτὸς δ' ἀνεκάλει τὸν
 Καίσαρα οὐχ ἑταῖρον, ἀλλὰ πατέρα, οὐδὲ συστρατιώτην,
 ἀλλ' αὐτοκράτορα, οὐδὲ πολέμου νόμῳ πεσόντα, ἀλλ'
 ἀθεμίστως ἐν βουλευτηρίῳ κατακοπέντα. ἐφ' οἷς αὐτὸν 48
 ἡ μήτηρ, ἐς ἡδονὴν ἐκ τοῦ δέους ὑπαχθεῖσα, ἡσπάζετο
 ὥς μόνον ἄξιον Καίσαρος καὶ λέγειν ἔτι ἐπισχοῦσα ἐπ-
 ἑσπερχεν ἐς τὰ ἐγνωσμένα σὺν τῇ τύχῃ. παρήνει γε μὴν
 ἔτι τέχνη καὶ ἀνεξικακία μᾶλλον ἢ φανερά θρασυτήτι
 πω χρῆσθαι. καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπαινέσας καὶ πράξειν 49
 ὑποσχόμενος οὕτως, αὐτίκα τῆς ἐσπέρας ἐς τοὺς φίλους
 περιέπεμπεν, ἐς ἕω συγκαλῶν ἕκαστον ἐς τὴν ἀγορὰν
 μετὰ πλήθους. ἔνθα Γάιον Ἀντώνιον τὸν ἀδελφὸν
 Ἀντωνίου, στρατηγοῦντα τῆς πόλεως, ὑπαντιάσας ἔφη
 δέχεσθαι τὴν θέσιν τοῦ Καίσαρος· ἔθος γάρ τι Ῥω-
 5 μαίοις τοὺς θετοὺς ἐπὶ μάρτυσι γίνεσθαι τοῖς στρα-
 τηροῖς. ἀπογραφαμένων δὲ τῶν δημοσίων τὸ ῥῆμα, 50
 εὐθὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐς τὸν Ἀντώνιον ἐχώρει. ὃ δὲ
 ἦν ἐν κήποις, οὗς ὁ Καῖσαρ αὐτῷ δεδώρητο Πομ-
 πηίου γενομένους. διατριβῆς δὲ ἀμφὶ τὰς θύρας πλεί-
 0 ονος γενομένης ὁ μὲν Καῖσαρ καὶ τάδε ἐς ὑποψίαν
 Ἀντωνίου τῆς ἀλλοτριώσεως ἐτίθετο, εἰσκληθέντος δέ
 ποτε ἦσαν προσαγορεύσεις τε καὶ περὶ ἀλλήλων πύσματα
 εἰκότα. ὥς δὲ ἦδη λέγειν ἔδει περὶ ὧν ἦσαν ἐν χορείᾳ, 51
 ὁ Καῖσαρ εἶπεν· “ἐγὼ δέ, πάτερ Ἀντώνιε (πατέρα γὰρ
 5 εἶναι σέ μοι δικαιοῦσιν αἵ τε Καίσαρος ἐς σὲ εὐερ-
 γεῖναι καὶ ἡ σὴ πρὸς ἐκεῖνον χάρις), τῶν σοι πεπραγ-
 μένων ἐπ' ἐκείνῳ τὰ μὲν ἐπαινῶ καὶ χάριν αὐτῶν

3 sq. ἀλλὰ θεμίστως B 6 λέγειν] ἀντιλέγειν ci. Schw.
 8 ἔτι] ἐπὶ V 14 τι om. V 20 τόδε ci. Mend. 22 προ-
 αγορεύσεις i πύσματα <τὰ> ci. Keil 24 δέ om. Bf

14 sq. ἔθος γάρ τι] cf. Mommsen, R. Staatsr. III, 1 p. 40
 adn. 1

44 a. C.

ὀφλήσω, τὰ δ' ἐπιμέμφομαι, καὶ λελέξεται μετὰ παρορη-
 52 σίας, ἐς ἣν ἡ λύπη με προάγει. κτεινομένῳ μὲν οὐ
 παρῆς, τῶν φονέων σε περισπασάντων περὶ θύρας,
 ἐπεὶ περιέσωζες ἂν αὐτὸν ἢ συνεκινδύνενες ὅμοια πα-
 θεῖν· ὧν εἰ θάτερον ἔμελλεν ἔσεσθαι, καλῶς, ὅτι μὴ
 53 παρῆς. ψηφιομένων δέ τινων αὐτοῖς ὥς ἐπὶ τυράννῳ
 γέρα ἀντεῖπας ἐγκρατῶς· καὶ τοῦδέ σοι χάριν οἶδα
 λαμπράν, εἰ καὶ τοὺς ἄνδρας ἔγνως συνανελεῖν σε
 βεβουλευμένους, οὐχ, ὥς ἡμεῖς ἡγούμεθα, τιμωρὸν ἐσό-
 μενον *Καίσαρι*, ἀλλ', ὥς αὐτοὶ λέγουσι, τῆς τυραννί-
 54 δος διάδοχον. ἅμα δ' οὐκ ἦσαν ἐκεῖνοι τυραννοκτόνοι,
 εἰ μὴ καὶ φονεῖς ἦσαν· διὸ καὶ ἐς τὸ *Καπιτώλιον*
 συνέφυγον ὥς ἐς ἱερὸν ἀμαρτόντες ἰκέται ἢ ὥς ἐς
 ἀκρόπολιν ἐχθροί. πόθεν οὖν αὐτοῖς ἀμνηστία καὶ τὸ
 ἀνεύθυνον τοῦ φόνου, ἢ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου εἴ
 τινες ἐφθάρατο ὑπ' ἐκείνων; καὶ σὲ τὸ τῶν πλεόνων
 55 ὄρᾱν ἐχρῆν, ὑπάτον ὄντα. ἀλλὰ καὶ θάτερα βουλο-
 μένῳ σοι ἢ ἀρχὴ συνελάμβανε, τιμωρουμένῳ τηλικού-
 τον ἄγος καὶ τοὺς πλανωμένους μεταδιδάσκοντι. σὺ
 δὲ καὶ ὁμηρα τῆς ἀδείας, οἴκειᾶ αὐτοῦ σοῦ, τοῖς ἀν-
 δροφόνοις ἔπεμψας ἐς τὸ *Καπιτώλιον*. ἀλλ' ἔστων καὶ

1 λέξεται V 4 περιέσωσας et συνεκινδύνεσας maluit
 H. Steph. 7 honores C, unde γέρα Schw., cf. II § 530, III
 § 59, γέρας Oi 8 σοι V 11 sq. ἅμα δ' etc.] iniuria haese-
 runt Schw. et Mend. Intellege: 'licet Caesar, quem illi inter-
 fecerunt, tyrannus fuerit, interficientes eum caedem certe per-
 petraverunt' 13 ἐς ante ἱερὸν om. i; <ἢ> ὥς ἐς ἱερὸν, ἀμαρ-
 τόντες <καὶ> ἰκέται ἢ ἐς ἀκρόπολιν ὥς ἐχθροί ci. Musgr., sed
 ὥς ante ἐς ἀκρόπολιν tenendum, cf. II § 570 15 ἢ] εἰ ci.
 H. Steph. et postea μὴ τινες pro εἴ τινες, sed πόθεν-ἢ-εἰ videtur
 App. confudisse cum οὐκ ἄλλοθεν-ἢ εἰ 16 τινες i, τις OC
 ἐφθάρτο VC 21 sq. esto et haec a corruptis per uim a te extorta
 esse C, unde ἀλλ' ἔστω καὶ ταῦτα τοὺς διεφθαρμένους σὲ βιάσασθαι
 vel ἀλλ' ἔστω· καὶ ταῦτα οἱ διεφθαρμένοι σε βιάσαντο (facilius
 Keil σε βιάσασθων) ci. H. Steph., quorum hoc vel illud recipiendum

ταῦτα οἱ διεφθαρμένοι σε βιάσασθαι. ὅτε μέντοι τῶν 56
 διαθηκῶν ἀναγνωσθεισῶν καὶ αὐτοῦ σοῦ δίκαιον ἐπι-
 τάφιον εἰπόντος ὁ δῆμος ἐν ἀκριβεῖ Καίσαρος μνήμη
 γενόμενοι πῦρ ἐπ' αὐτοὺς ἔφερον καὶ φειδάμενοι
 5 χάριν τῶν γειτόνων ἐς τὴν ἐπιούσαν ἤξιεν ἐπὶ ὅπλα
 συνέθεντο, πῶς οὐχὶ τῷ δήμῳ συνέπραξας καὶ ἐστρα-
 τήγησας τοῦ πυρὸς ἢ τῶν ὅπλων ἢ δίκην γε τοῖς
 ἀνδροφόνους ἐπέγραψας, εἰ δίκης ἔδει κατὰ αὐτοφώρων,
 6 καὶ φίλος ὢν Καίσαρι καὶ ὑπάτος καὶ Ἀντώνιος; ἀλλὰ 57
 10 Μάριος μὲν ἐξ ἐπιτάγματος ἀνηρέθη κατὰ τὸ τῆς ἀρ-
 χῆς μέγεθος, ἀνδροφόνους δὲ ἐκφυγεῖν ὑπερείδες καὶ
 ἐς ἡγεμονίας ἐνίους διαδραμεῖν, ὡς ἀθεμίστως ἔχουσι
 τὸν δόντα ἀνελόντες. Συρίαν μὲν δὴ καὶ Μακεδονίαν 58
 εὖ ποιοῦντες οἱ ὑπατοί, σὺ καὶ Διοδοτέλλας, καθιστα-
 15 μένων ἄρτι τῶν πραγμάτων περιεσπάσατε ἐς ἑαυτούς.
 καὶ τοῦδέ σοι χάριν ἤδειν ἄν, εἰ μὴ αὐτίκα Κυρήνην
 καὶ Κρήτην αὐτοῖς ἐψηφίσασθε καὶ φυγάδας ἡξιώσατε
 ἡγεμονίαις αἰεὶ κατ' ἐμοῦ δορυφορεῖσθαι. Δέκμον τε
 τὴν ἐγγυὲς Κελτικὴν ὑπεροῤῥατε ἔχοντα, καὶ τόνδε
 20 τοῖς ἄλλοις ὁμοίως αὐθέντην τοῦμοῦ πατρὸς γενό-
 μενον. ἀλλὰ καὶ τάδε τὴν βουλὴν ἐρεῖ τις ἐγνωκέ- 59
 ναι. σὺ δ' ἐπεψήφισες καὶ προυκάθησο τῆς βουλῆς,
 ᾧ μάλιστα πάντων ἡρμोजε διὰ σαυτὸν ἀντειπεῖν· τὸ
 γὰρ ἀμνηστίαν δοῦναι τὴν σωτηρίαν ἣν ἐκείνοις χαρι-

2 ut aequum fuit C, <ὡς> vel <ὡς γε> δίκαιον ci. H. Steph.,
 sed δίκαιον = ἄξιον 5 δις pro ἤξιεν i 8 αὐτοφώρων
 (sic), fort. utraque ω ex o corr., B, αὐτοφώρων Vi, cf. Crönert,
 Memoria p. 20 adn. 1 9 καὶ ante φίλος om. i 10 Μάριος]
 Amatius C, cf. § 3. 6 sqq. 11 <τοὺς> ἀνδροφόνους maluit
 Mend., inut. περιείδες ci. Cob. p. 219, cf. ad I § 192
 15 ἐς om. i 18 <ἐς> ἀεὶ ci. Mend. 19 ὑπεροῤῥατε edidit
 Bk., ὑπεροῤῥατε Mend., inut.; posui graviolem interpunctionem
 ante Δέκμον v. 18 24 ἦν] ἦν B

44a. C.

ζομένων μόνον, τὸ δὲ ἡγεμονίας αὐθις ψηφίζεσθαι καὶ γέρα ὑβριζόντων Καίσαρα καὶ τὴν σὴν γνώμην ἀκυρούντων.

- 60 ἐπὶ τὰδε με δὴ τὸ πάθος ἐξήνεγκε παρὰ τὸ ἀρμό-
ζον ἴσως ἐμοὶ τῆς τε ἡλικίας καὶ τῆς πρὸς σὲ αἰδοῦς.
εἴρηται δ' ὅμως <ὥς> ἐς ἀκριβέστερον φίλον Καίσαρι
καὶ πλείστης ὑπ' ἐκείνου τιμῆς καὶ δυνάμεως ἡξιωμέ-
νον καὶ τάχα ἂν αὐτῷ καὶ θετὸν γενόμενον, εἰ ἦδει
σε δεξιόμενον Αἰνεάδην ἀντὶ Ἡρακλείδου γενέσθαι
τοῦτο γὰρ αὐτὸν . . . ἐνδοιάσαι, πολλὴν τῆς διαδοχῆς
61 λόγον ποιούμενον. ἐς δὲ τὸ μέλλον, ὦ Ἀντώνιε, πρὸς
θεῶν τε φιλίων καὶ πρὸς αὐτοῦ σοι Καίσαρος, εἰ μὲν
τι καὶ τῶν γεγονότων μεταθέσθαι θέλεις (δύνασαι γάρ,
εἰ θέλεις)· εἰ δὲ μή, τά γε [τὰ] λοιπὰ τοὺς φονέας ἀμυνο-
μένῳ μοι μετὰ τοῦ δήμου καὶ τῶνδε τῶν ἔτι μοι πα-
τρικῶν φίλων συνίστασθαι καὶ συνεργεῖν· εἰ δέ σε τῶν
ἀνδρῶν τις ἢ τῆς βουλῆς αἰδῶς ἔχει, μὴ ἐπιβαρεῖν.
62 καὶ τὰδε μὲν ἀμφὶ τούτων· οἶσθα δ', ὅπως ἔχει μοι
καὶ τὰ οἴκοι, δαπάνης τε ἐς τὴν διανομήν, ἣν ὁ πατήρ
ἐκέλευσε τῷ δήμῳ δοθῆναι, καὶ ἐπεῖξεως ἐς αὐτήν,
ἵνα μὴ βραδύνων ἀχάριστος εἶναι δοκοίην μηδ' ὅσοι
καταλεχθέντες εἰς τὰς ἀποικίας ἐπιμένουσιν τῇ πόλει,

1 αὐθις] αὐτοῖς ci. Mend., sed αὐθις bonum, cf. τοὺς δ' αὐ
§ 145 alibi 6 ἐς ἀκριβέστερον Oi, dicam liberius ut ad amicum
Caesaris vertit C, <ὥς> ἐς ἀκριβέστατον cum H. Steph. scr.
Mend. 10 φασὶ addebat H. Steph., οἶδα Schw., οἶμαι vel
εἰκὸς Nauck; frustra tradita defendebat Kratt p. 36 12 σοι]
σε ci. Mend. (cf. Kock ad Aristoph. Nub. 784 et Nauck ad Soph.
Oed. Col. 1333), alii alia, sed cf. Wilamowitz ad Eurip. Heracl.
626 12 sq. μὲν τι H. Steph., quippiam C, μέντοι Oi
13 θέλοις ci. Mend. 14 τὰ del. Musgr. 15 τῶνδε del. Nauck,
vix recte 19 καὶ del. idem, perperam 22 καταδεχθέντες i

δι' ἐμὲ τριβοῖντο. ὅσα δὴ τῶν Καίσαρος εὐθέως ἐπὶ 63
 τῷ φόνῳ πρὸς σὲ μετενήνεκται ὥς ἐπ' ἀσφαλὲς ἐξ ἐπι-
 κινδύνου τότε οἰκίας, τὰ μὲν κειμήλια αὐτῶν καὶ τὸν
 ἄλλον ἅπαντα κόσμον ἔχειν ἀξιῶ σε καὶ ὅσα ἂν ἐθέλης
 5 ἄλλα παρ' ἡμῶν ἐπιλαβεῖν, ἐς δὲ τὴν διανομὴν ἀπο-
 δοῦναί μοι τὸ χρυσίον τὸ ἐπίσημον, ὃ συνηθροῖκει
 μὲν ἐς τοὺς πολέμους ἐκεῖνος, οὗς ἐπενόει, ἀρκέσει δ'
 ἐμοὶ νῦν ἐς τριάκοντα μυριάδας ἀνδρῶν μεριζόμενον.
 τὰ δὲ λοιπὰ τῆς δαπάνης, εἰ μὲν θαρρήσαιμί σοι, 64
 10 παρὰ σοῦ ἂν ἴσως ἢ διὰ σοῦ δανεισαίμην ἐκ τῶν δη-
 μοσίων χρημάτων, ἂν διδῶς· διαπεπράσεται δὲ ἀντίκα
 καὶ ἡ οὐσία".

18 τοιαῦτα τοῦ Καίσαρος εἰπόντος ὁ Ἀντώνιος κατ- 65
 ἐπλάγη, τῆς τε παρρησίας καὶ τῆς εὐτολμίας παρὰ δόξαν
 15 οἱ πολλῆς καὶ παρ' ἡλικίαν φανείσης. χαλεψάμενος δὲ
 τοῖς τε λόγοις οὐχ ὅσον ἔδει τὸ πρέπον ἐς αὐτὸν ἐσχη-
 κόσι καὶ μάλιστα τῶν χρημάτων τῇ ἀπαιτήσει, αὐστη-
 ρότερον αὐτὸν ᾤδε ἡμέλψατο· "εἰ μὲν ὁ Καῖσάρ σοι 66
 μετὰ κλήρον καὶ τῆς ἐπωνυμίας, ᾧ παῖ, καὶ τὴν ἡγε-
 20 μονίαν κατέλιπεν, εἰκὸς σὲ τῶν κοινῶν τοὺς λογισμοὺς
 αἰτεῖν καὶ μὲν ὑπέχειν. εἰ δὲ οὐδενὶ πῶ Ῥωμαῖοι τὴν 67
 ἡγεμονίαν ἔδοσαν ἐκ διαδοχῆς, οὐδὲ τῶν βασιλέων,
 οὗς ἐκβαλόντες ἐπώμοσαν μηδ' ἄλλων. ἔτι ἀνέξεσθαι,
 (ὃ καὶ τῷ πατρὶ σου μάλιστα οἱ φονεῖς ἐπιλέγοντες
 25 φασὶν ἀνελεῖν αὐτὸν βασιλιζόμενον, οὐχ ἡγούμενον
 ἔτι), ἐμοὶ μὲν οὐδ' ἀποκρίσεως δεῖ πρὸς σὲ περὶ τῶν
 κοινῶν, τῷ δ' αὐτῷ λόγῳ καὶ σὲ κουφίζω, μὴ χάριν

11 δίδως Oī, corr. Schw. 19 <τοῦ> κλήρου ci. Mend.,
 sed cf. IV § 180, Lib. c. 122 med. etc., Radermacher, Gött.
 Gel. Anz. 1899 p. 708 sq.

ὀφείλειν ἡμῖν ἐπ' αὐτοῖς. ἐπράσσετο γὰρ οὐ σοῦ χάριν,
 ἀλλὰ τοῦ δήμου, πλὴν ἐνὸς τοῦ μεγίστου δὴ μάλιστα
 68 πάντων ἕς τε Καίσαρα καὶ σὲ ἔργου. εἰ γὰρ τοῦ κατ'
 ἑμαυτὸν ἔνεκα ἀδεοῦς καὶ ἀνεπιφθόνου περιεῖδον ἐγὼ
 τιμὰς ψηφισομένας τοῖς φονεῦσιν ὥς τυραννοκτόνοις,
 τύραννος ὁ Καῖσαρ ἐρίγνετο, ᾧ μήτε δόξης μήτε τιμῆς
 τινος ἢ τῶν ἐγνωσμένων βεβαιώσεως ἔτι μετῆν. οὐ
 διαθήκας εἶχεν ἄν, οὐ παῖδα, οὐκ οὐσίαν, οὐκ αὐτὸ
 τὸ σῶμα ταφῆς ἀξιούμενον, οὐδὲ ἰδιώτου· ἄταφα γὰρ
 οἱ νόμοι τὰ σώματα τῶν τυράννων ὑπερορίζουσι καὶ
 69 ὧν ἐγὼ δεδιὼς ἕκαστον ὑπερηγωνιζόμεν ἑκατέρωθεν, 1
 ἀθανάτου τε δόξης καὶ δημοσίας ταφῆς, οὐκ ἀκινδύ-
 νως οὐδ' ἀνεπιφθόνως ἑμαυτῷ, τυχεῖν, πρὸς τε ἄνδρας
 ταχυεργεῖς καὶ φόνου πλήρεις καί, ὥς ἑμαυτῶν, ἤδη καὶ 15
 ἐπ' ἐμὲ συνομωμοσμένους πρὸς τε τὴν βουλήν ἀχθο-
 70 μένην σου τῷ πατρὶ τῆς ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ ταῦτα κιν-
 δυνεύειν καὶ παθεῖν ὅτιοῦν ἡρώδη ἐκὼν μᾶλλον ἢ
 ἄταφον καὶ ἄτιμον γινόμενον περιδεῖν Καίσαρα, ἄρι-
 στον ἀνδρῶν τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ εὐτυχέστατον ἐς τὰ 20
 πλεῖστα καὶ ἀξιοτιμώτατον ἐκ πάντων ἐμοὶ γενόμενον.
 71 τοῖς δ' αὐτοῖς μου τοῖσδε κινδύνοις καὶ σὺ τὰ νῦν
 σοι παρόντα πάντα λαμπρὰ τῶν Καίσαρος ἔχεις, γένος,
 ὄνομα, ἀξίωμα, περιουσίαν. ὧν σε δικαιότερον ἦν ἐμοὶ
 χάριν εἰδέναι μᾶλλον ἢ τὰ ἐκλειφθέντα εἰς τὴν τῆς 2
 βουλῆς παρηγορίαν ἢ ἐς ἀντίδοσιν τῶνδε, ὧν ἔχρηξον,

1 σοῦ χάριν] σὴν χάριν ci. Cob. p. 219, ignarus sermonis posteriorum 6 τύραννος <ἄν> ci. H. Steph., inut. 11 ἀτιμῶσι a 16 συνομωμοσμένους i, συνομωσμένους O, corr. Schw. 23 πάντα ante Mend. omissum est, fort. ex a b; παρόντα λαμπρὰ πάντα ἔχεις, Καίσαρος γένος etc. maluit Mend., sed τῶν Καίσαρος est gen. partit., cf. Schw. t. III p. 802

ἢ κατ' ἄλλας χρείας ἢ λογισμοὺς ἐπιμέμφεσθαι προσ-
σβυτέρῳ νεώτερον ὄντα.

καὶ τὰδε μὲν ἀρκέσει σοι περὶ τῶνδε εἰρησθαι· 72
ἐνσημαίνῃ δὲ καὶ τῆς ἡγεμονίας με ἐπιθυμεῖν, οὐκ
5 ἐπιθυμοῦντα μὲν, οὐκ ἀπάξιον δὲ ἡγούμενον εἶναι,
καὶ ἄχθεσθαι μὴ τυχόντα τῶν διαθηκῶν τῶν Καίσα-
ρος, ὁμολογῶν μοι καὶ τὸ τῶν Ἡρακλειδῶν γένος ἀρ-
0 κεῖν. περὶ δὲ τῶν σῶν χρεῶν, ἐθέλοντα μὲν σε ἐκ 73
τῶν δημοσίων δανείσασθαι ἡγούμενην ἂν εἰρωνεῖαν λέ-
10 γειν, εἰ μὴ πιθανὸν ἦν ἔτι ἀγνοεῖν σε κενὰ πρὸς τοῦ
πατρὸς ἀπολελειφθαι τὰ κοινὰ ταμιεῖα, τῶν προσόδων,
ἐξ οὗ παρῆλθεν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ἐς αὐτὸν ἀντὶ τοῦ
ταμιείου συμφερομένων καὶ εὗρεθησομένων ἀντίκα ἐν
τῇ Καίσαρος περιουσίᾳ, ὅταν αὐτὰ ζητεῖν ψηφισώμεθα.
15 ἄδικον γὰρ οὐδὲν τοῦτο ἐς τὸν Καίσαρα ἔσται, τεθνε- 74
ῶτά τε ἤδη καὶ οὐκ ἂν εἰπόντα ἄδικον εἶναι, εἰ καὶ
ζῶν ἡτεῖτο τοὺς λογισμοὺς, ἐπεὶ καὶ τῶν ἰδιωτῶν πολ-
λοῖς ἀμφισβητοῦσί σοι καθ' ἓνα τῆς οὐσίας οὐκ ἀδήρι-
τον αὐτὴν ἔχων γνώσῃ. τῶν δὲ μετενεχθέντων πρὸς 75
20 με χρημάτων οὔτε τὸ πλῆθος ἔστιν, ὅσον εἰκάξεις, οὔτε
τι νῦν ἔστι παρ' ἐμοί, πάντα τῶν ἐν ἀρχαῖς καὶ δυ-
νάμει πλὴν Δολοβέλλα καὶ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν νει-
μαμένων μὲν εὐθὺς ὥς τυράννου, δι' ἐμὲ δὲ μετα-

6 <θέσεως ἐκ> τῶν διαθ. ci. H. Steph., probabiliter, cf. C, qui vertit: non consecutum fuisse Caesaris adoptionem τῶν ante Καίσαρος corr. ex τοῦ B 7 <ὁμως> μοι ci. Mend.; idem καὶ deleri voluit, inut. 9 εἰρωνίαν Bi 10 sq. τοῦ <σοῦ> πατρὸς ci. Nauck, sed cf. e. g. § 81. 105, v. etiam Kratt p. 21 sq. 17 sq. πολλοῖς ἀμφισβητοῦσί σοι] haeserunt in dativo H. Steph. et Mend., sed cf. R. Helbing, Über d. Gebrauch des echten u. soziativen Dativs bei Herodot, diss. Freiburg 1898, p. 49 sqq. 23 sq. μετατεθέντων ci. Schw., μεταθέντων Oi

44 a. C.

τεθέντων ἐς χάριν τῶν ὑπὲρ Καίσαρος ἐψηφισμένων,
ἐπεὶ καὶ σὺ τὰ λοιπὰ φέρων οἴσεις ἀντὶ τοῦ δήμου
76 τοῖς δυσχεραίνουσιν, ἂν σωφρονῇς. οἱ μὲν γὰρ ἐκπέμ-
ψουσιν, ἂν συμφρονῶσι, τὸν δῆμον ἐπὶ τὰς ἀποικίας·
ὁ δὲ δῆμος ἐστίν, ὥσπερ καὶ σὺ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρτι-
δίδακτος ὢν ἔμαθες, ἀστιάθμητον ὥσπερ ἐν θαλάσῃ
κῦμα κινούμενον· ὁ μὲν ἤλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν. ὃ λόγῳ
καὶ τῶν ἡμετέρων αἰεὶ τοὺς δημοκόπους ὁ δῆμος ἐπὶ
πλεῖστον ἐξάρσας ἐς γόνυ ἔρριψε”.

77 τούτων τοῖς πολλοῖς δυσχεράνας ὁ Καῖσαρ ἐς ὕβριν
εἰρημένοις ἀπεχώρει, τὸν πατέρα ἀνακαλῶν θαμινὰ ἐξ
ὀνόματος, καὶ τὴν οὐσίαν ἐς προᾶσιν αὐτίκα προυτίθει
πᾶσαν, ὅση κατὰ τὸν κλῆρον ἐρίγνετο αὐτοῦ, προτρέ-
πων ἐπικουρεῖν οἱ τὸν δῆμον ἐκ τῆσδε τῆς σπου-
78 δῆς· φανερᾶς δὲ τῆς Ἀντωνίου πρὸς αὐτὸν ἔχθρας
γενομένης καὶ τῆς βουλῆς ζήτησιν εὐθὺς εἶναι τῶν
δημοσίων χρημάτων ψηφισαμένης, οἱ πολλοὶ ἔδεισαν
ἐπὶ τῷ νέῳ Καίσαρι τῆς πατρῴας ἐς τοὺς στρατιώτας
καὶ τὸν δῆμον εὐνοίας οὐνεκα καὶ τῆς νῦν ἐπὶ τῇ
χορηγίᾳ δημοκοπίας καὶ περιουσίας, ἣ δὴ πάννυ αὐτῷ
πολλὴ προσελθοῦσα οὐκ ἐδόκει τοῖς πλεόσιν αὐτὸν ἐν
ιδιώτου μέτρῳ καθέξειν, ἐπὶ δὲ Ἀντωνίῳ μάλιστα, μὴ

2 φέρων οἴσεις] malim φέρων δώσεις (vel etiam ἔχων οἴσεις)
4 συμφρονῶσι cum b ser. Schw., cui etiam <σοι> addi maluit, hoc
inut., cf. ad I § 263, σωφρονῶσι ceteri τὸν δῆμον] nonne τὸ
πλήθος? 10 <ὡς> ἐς ci. Mend. 13 αὐτῷ ci. Nauck
14 sqq. <δὲ> post τῆσδε add. Schw. et interpunxit plene post δῆμον
(hoc etiam B), vulgo; δῆμον ἐκ τῆσδε τῆς σπουδῆς — ψηφισα-
μένης. <ῆς> οἱ πολλοὶ etc. ci. Mend., nam plerique vertit C.
Ego post σπουδῆς interpunxi, sed posui φανερᾶς δὲ pro φανε-
ρᾶς τε 18 ἐπὶ Schw., περὶ Οἱ 20 <τῆς> περιουσίας ci. Mend.

5 sqq. ὁ δὲ δῆμος ἐστι — ἀπῆλθεν] expressa sunt ex Demosth.
de falsa leg. § 149 (§ 136 ed. Blass), v. Schaefer et Dindorf ad h. l.

τὸν Καίσαρα, νέον ἄνδρα καὶ ἔνδοξον καὶ πλούσιον,
 ἔταιρισάμενος ὑφ' ἑαυτὸν εἶναι πρότερος ἄψαιτο τῆς Καί-
 σαρος δυναστείας. οἱ <δὲ> καὶ τοῖς τότε γιγνομένοις ἐφ- 79
 ἦδοντο, ὥς καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀλλήλοις ἐμποδῶν ἐσομέ-
 5 νων καὶ τοῦ Καίσαρος πλούτου τῇ ζητήσῃ τῶν χρη-
 μάτων ἀντίκα διαλυθησομένου καὶ σφίσι τοῦ ταμιείου
 περιουσίας πλήρους ἐξ αὐτῆς ἐσομένου· τὰ γὰρ πολλὰ
 22 τῶν κοινῶν εὐρήσειν παρὰ Καίσαρι. πολλοὶ τε αὐτῶν 80
 ἐς δίκας τὸν Καίσαρα ὑπῆγον περὶ χωρίων, ἕτερος
 10 ἐτέρῳ ἐπιλέγοντες ἄλλα τε ἕκαστοι καὶ τὸ κοινὸν ἐπὶ
 τοῖς πλείστοις, ἐκ προγραφῆς εἶναι τῶν δημευθέντων
 ἢ φυγόντων ἢ ἀναιρεθέντων. ἡγόν τε τὰς δίκας ἐπὶ
 τὸν Ἀντώνιον αὐτὸν ἢ τὸν ἕτερον ὕπατον Δολοβέλλαν.
 εἰ δέ τις καὶ ἐφ' ἐτέρας ἀρχῆς ἐδικάζετο, πανταχοῦ 81
 15 τὰ πολλὰ ὁμοίως ὁ Καίσαρ εἰς χάριν Ἀντωνίου ἡττάτο,
 τὰ τε ὀνήματα τῷ πατρὶ ἐκ τοῦ δημοσίου γενόμενα
 ἐπιδεικνύς καὶ τὸ τελευταῖον ψήφισμα τὸ βεβαιοῦν τὰ
 Καίσαρι πεπραγμένα πάντα. ὕβρεις τε πολλαὶ παρὰ 82
 τὰς δίκας ἦσαν αὐτῷ, καὶ τὸ τῆς ζημίας προύκοπτεν
 20 ἐς ἄπειρον, ἔστε Πέδιον καὶ Πινάριον (οὗτοι γὰρ τὴν
 ἐκ τῶν Καίσαρος διαθηκῶν τοῦ κλήρου μοῖραν εἶχον)
 μέμψασθαι τῷ Ἀντωνίῳ περὶ τε σφῶν αὐτῶν καὶ

2 πρότερος] αὐτὸς ci. Mend., sed est 'ante Caesarem'
 3 <δὲ> καὶ Musgr., δὲ pro καὶ H. Steph., vulgo 7 περιου-
 σίας susp. Keil 8 c. 22 non vertit C, de qua re v. praef. vol. I
 10 ἐτέρῳ] ἕτερον conicio 16 <τὰ> τῷ ci. Mend., inut., sed
 recte emptionis instrumenta (ὀνήματα idem est atque ὀναί, cf.
 papyros) a scriba publico (ἐκ τοῦ δημοσίου, cf. § 50 et papyros)
 scripta intellegenda esse dicit 20 ἔστε] ὥστε scr. Schw.,
 usus Appiani immemor τὴν] τινὰ aut τὴν <τετάρτην> ci.
 Schw., quorum hoc prob. Mend. (cf. Suet. Div. Iul. 83), at τὴν
 μοῖραν dictum est, ut τὸ μέρος II § 366. 370, III 85. 86 alibi
 21 τοῦ κλήρου ci. Schw., τοῦ κληρονόμου O i, vulgo; τῆς κληρο-
 νομίας ci. Mend.

44 a. C.

- περὶ τοῦ Καίσαρος ὡς ἄδικα πασχόντων παρὰ τὸ
 83 ψήφισμα τῆς βουλῆς. ὥντό τε αὐτὸν τὰ ἐς ὕβριν
 ἐκλύειν δεῖν μόνον, τὰ ἄλλα δὲ πάντα κυροῦν, [τὰ] ὅσα
 τῷ Καίσαρι πέπρακται. ὃ δὲ ὠμολόγει μὲν τὰ πρᾶσσό-
 μενα ἴσως ἐναντίον ἔχειν τι τοῖς συνεψηφισμένοις, καὶ
 τὰ ἐψηφισμένα δ' ἔφη τοῖς τότε δόξασιν ἐναντίως γε-
 84 γράφθαι. μόνης γὰρ τῆς ἀμνηστίας ἐπειγούσης τὸ
 μηδὲν ἀνατρέπειν τῶν προδιωκημένων, οὐ τοῦ αὐτοῦ
 γε χάριν οὐδὲ ἐφ' ἅπασιν ἀπλῶς μᾶλλον ἢ ἐς εὐπρέ-
 πειαν καὶ παρηγορίαν τοῦ δήμου θορυβουμένου τού-
 85 τοις, ἐπιγραφῆναι. εἶναι δὲ δικαιότερον τῇ γνώμῃ
 τοῦ ψηφίσματος μᾶλλον ἢ τῷ ῥήματι χρωμένους μὴ
 παρὰ τὸ εἰκὸς ἀντιπράττειν ἀνδράσι τοσοῖσδε ἰδίῳν ἢ
 προγονικῶν κτήσεων κατὰ στάσιν ἐκπεσοῦσιν ὑπὲρ
 νεανίσκου τοσόνδε πλοῦτον ἀλλότριόν τε καὶ οὐκ ἰδι-
 ωτικὸν παρ' ἐλπίδα λαβόντος καὶ οὐκ ἐπιδεξίως, ἀλλ'
 ἐς θρασύτητα τῇ τύχῃ χρωμένου. σφῶν μέντοι φεί-
 86 σεσθαι τὸ μέρος νειμαμένων πρὸς Καίσαρα. ὧδε μὲν
 ὁ Ἀντώνιος τοῖς ἀμφὶ τὸν Πινάριον ἀπεκρίνατο. καὶ
 εὐθύς ἐνέμοντο, ἵνα μὴ καὶ τὸ μέρος ἐν ταῖς δίκαις
 προσαπόλοιτο, οὐ σφῶν ἔνεκα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τόδε
 τοῦ Καίσαρος· ἔμελλον γὰρ αὐτῷ μετ' οὐ πολὺ πάντα
 χαριεῖσθαι.
- 87 Θέας δὲ πλησιαζούσης, ἣν ἔμελλεν ὑπὲρ Βρούτου
 στρατηγοῦντος ἐπιδώσειν Γάιος Ἀντώνιος ὁ ἀδελφὸς
 Ἀντωνίου, καὶ τᾶλλα τοῦ Βρούτου τῆς στρατηγίας ἐπι-

3 δεῖν om. V τὰ del. Musgr. 5 ἐναντίως O 8 sq. οὐ
 τοῦ αὐτοῦ γε χάριν O, οὐ τοῦ αὐτοῦ δὲ χ. i, οὐ τοῦδε χ. ci. Musgr.
 οὐκ αὐτοῦ γε χ. Mend.; an οὐ τοῦδ' αὐτοῦ γε χ.? sc. τοῦ μηδὲν
 ἀνατρέπειν 9 ἐς Musgr., ὡς Oi 10 sq. τούτοις O, τοῦτον i
 13 παρὰ] πτάς i τὸ om. ab 17 τύχῃ] τέχνη B 21 τόδε]
 τῷδε b¹f, τῶνδε a 25 ἐπιδώσειν] ἐτι δώσειν ci. Mend.

τροπεύων ἀπόντος, παρασκευή τε ἦν ἐς αὐτὴν δαψιλῆς
καὶ ἐλπὶς ἐν τῇ θεᾷ τὸν δῆμον ἐπικλασθέντα καλέσειν
τοὺς ἀμφὶ τὸν Βροῦτον. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀντιθεραπεύων 88
τὸ πλῆθος, ὅσον ἀργύριον ἐκ τῆς πράσεως ἐρίγνυτο,
5 αἰεὶ κατὰ μέρος τοῖς φυλάρχοις ἀνεδίδου νέμειν τοῖς
φθάνουσι λαβεῖν· καὶ ἐς τὰ πωλητήρια περιῶν ἀπο-
κηρύσσειν ἔλεγεν ὅσου δύναιτο πάντα τοὺς πιπράσκον-
τας ὀλιγίστου, διὰ τε τὰς δίκας ἀμφίβολα ἢ ἐπίφοβα
ἔτι ὄντα καὶ διὰ τὴν Καίσαρος σπουδὴν. ἅπερ αὐτῷ
10 πάντα τὸν δῆμον εἰς εὐνοίαν ἤγειρεν καὶ ἐς ἔλεον, ὥς
ἀναξίῳ τοιάδε πάσχειν. ὥς δ' ἐπὶ τῇ κληρονομίᾳ καὶ 89
τὴν ἴδιον αὐτοῦ περιουσίαν ὅση τε παρὰ Ὀκταουλίου
τοῦ πατρὸς ἢ ἐτέρωθεν ἦν αὐτῷ, καὶ τὰ τῆς μητρὸς
πάντα καὶ τὰ Φιλίππου, καὶ τὸ μέρος τοῦ κλήρου
15 Πινάρριον καὶ Πέδιον αἰτήσας, προὔθηκεν ἐς τὴν δια-
νέμησιν πιπράσκεισθαι, ὥς τῆς Καίσαρος περιουσίας
οὐδ' ἐς τοῦτο μόνον ἀρκούσης διὰ τὰς ἐπηρείας, ὁ
δῆμος οὐκέτι παρὰ τοῦ πρώτου Καίσαρος, ἀλλὰ παρὰ
τοῦδε αὐτοῦ τὴν ἐπίδοσιν λογιζόμενος εἶναι ἐκπαθῶς
20 αὐτὸν ἡλέει καὶ ἐπῆρνον ὥδε πάσχοντα καὶ ὥδε φιλο-
τιμούμενον δῆλοί τε ἦσαν οὐκ ἐς πολὺ τὴν ἐς αὐτὸν
4 Ἀντωνίου ὕβριν ὑπεροψόμενοι. διέδειξαν δὲ παρὰ τὰς 90
Βρούτου θεᾶς, πολυτελεστάτας δὴ γενομένας· ἐμμίσθων

1 post δαψιλῆς add. C: ac donariorum copia, unde lacu-
nam fort. statuendam ci. Mend. 2 κατακαλέσειν ci. Schw.,
reuocaturum esse C, sed cf. ad II § 514 4 πράσεως H. Steph.,
ex uenditione C, πράξεως Oi 5 φυλάρχοις Bi (in f corr. a
m. 1) 7 ἔλεγεν] ἐκέλευεν iC ὅσον i δύναιτο, sed altera v
suprascr., B 7sq. τοὺς πιπράσκοντας ante ὅσον collocari maluit
Mend., contra Kratt p. 68, iure 8 ἐπίφοβα] ἐπίφορα b
12 αὐτοῦ Bi (V?), corr. Did. 22 περιουψόμενοι ci. Cob. p. 219,
cf. ad I § 192

γάρ τινων ἀνακραγόντων κατακαλεῖν Βροῦτόν τε καὶ Κάσσιον, ἐπεὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῖς θέατρον συνεδημαγωγεῖτο ἐς τὸν ἔλεον, ἐσέδραμον ἀθρόοι καὶ τὰς θέας ἐπέσχον, μέχρι τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν σβέσαι.

- 91 Βροῦτος δὲ καὶ Κάσσιος, ἐπεὶ σφῶν τὰς ἐλπίδας τὰς ἐν ταῖς θέαις ὁ Καῖσαρ διέχεεν, ἔγνωσαν εἰς Συρίαν καὶ Μακεδονίαν, ὡς πρὸ Ἀντωνίου καὶ Δολοβέλλας σφίσιν ἐψηφισμένας, χωρεῖν καὶ βιάζεσθαι. καὶ τῶνδε φανερῶν γενομένων ἠπαίγετο καὶ Δολοβέλλας εἰς τὴν Συρίαν, καὶ πρὸ Συρίας ἐς τὴν Ἀσίαν, ὡς χρηματι-
- 92 ούμενος ἀπ' αὐτῆς. ὁ δ' Ἀντώνιος ἡγούμενος ἐς τὰ μέλλοντά οἱ δεήσειν δυνάμεως, τὴν ἐν Μακεδονίᾳ στρατιάν, ἀρετῇ τε οὖσαν ἀρίστην καὶ πλήθει μεγίστην, — ἔξ γὰρ ἦν τέλη (καὶ ὅσον ἄλλο πλῆθος αὐτοῖς τοξοτῶν καὶ ψιλῶν ἢ γυμνητῶν συνεξεύγνυτο, ἵππος τε πολλή καὶ παρασκευὴ κατὰ λόγον ἐντελής) δοκοῦντα προσήκειν Δολοβέλλᾳ, Συρίαν καὶ τὰ ἐς Παρθυαίους ἐπιτετραμμένῳ, διότι καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτοῖς ἐς Παρθυαίους ἔμελλε χρῆσθαι — πρὸς ἑαυτὸν ἐπενόει μετενεργεῖν, ὅτι καὶ μάλιστα ἦν ἀγχοῦ, (ὡς) τὸν Ἰόνιον περᾶ-
- 93 σαντα εὐθὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ εἶναι. ἄφνω δὲ φήμη κατέσκηψε, Γέτας τὸν θάνατον τὸν Καίσαρος πυθομένους Μακεδονίαν πορθεῖν ἐπιτρέχοντας, καὶ ὁ Ἀντώνιος τὴν βουλὴν ἤτει τὸν στρατὸν ὡς Γέταις ἐπιθήσων δίκην. ἐς τε γὰρ Γέτας αὐτὸν πρὸ Παρθυαίων Καίσαρι παρεσκευάσθαι καὶ τὰ Παρθυαίων ἡρεμεῖν ἐν τῷ

15 ἢ γυμνητῶν glossema esse ci. Mend. 16 δοκοῦντα et 20 sq. περᾶσαντα refer ad τέλη 18 ἐπιτετραμμένα i 19 χρῆσεσθαι scr. Mend., sed cf. ad I § 82 20 ὅτι B, ὅτε Vi, ubi C ἀγχοῦ, (ὡς) Keil; ἀγχοῦ cum sqq. iungens ἐνῆν pro ἦν ci. Musgr., Ἰόνιον (ὄντα) Mend., τὸν ἀγχοῦ Ἰόνιον Schw. 21 δὲ] δὲ ci. Musgr., sed 'igitur' h. l. bene habet, cf. § 147

παρόντι. ἡ μὲν οὖν βουλή τὴν φήμην ὑπενόει καὶ 94
 τοὺς ἐπισκεψομένους ἔπεμψεν· ὁ δὲ Ἀντώνιος τὸν
 φόβον αὐτῶν καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐκλύων ἐψηφίσατο
 μὴ ἐξεῖναι πῶ κατὰ μηδεμίαν αἵτιαν περὶ δικτάτορος
 ἀρχῆς <μήτε εἰπεῖν> μήτ' ἐπιψηφίζειν μήτε λαβεῖν
 5 διδομένην ἢ τὸν ἐκ τῶνδ' ἑνὸς ὑπεριδόντα νηποινεῖ
 πρὸς τῶν ἐντυχόντων ἀναιρεῖσθαι. καὶ τῷδε μάλιστα 95
 ἑλὼν τοὺς ἀκούοντας καὶ τοῖς ὑπὲρ Δολοβέλλα πρᾶτ-
 τουσι συνθέμενος ἐν τέλος δώσειν, ἡρέθη τῆς ἐν
 0 Μακεδονίᾳ δυνάμεως εἶναι στρατηγὸς αὐτοκράτωρ.
 καὶ ὁ μὲν ἔχων, ὃ ἐβούλετο, Γάιον τὸν ἀδελφὸν αὐ-
 τίκα σὺν ἐπέξει τὸ δόγμα φέροντα τῷ στρατῷ διεπέμ-
 πετο· οἱ δὲ ἐπισκέπται τῆς φήμης ἐπανελθόντες Γέτας 96
 ἔλεγον οὐκ ἰδεῖν ἐν Μακεδονίᾳ, προσέθεσαν δέ, εἴτε
 5 ἀληθὲς εἴτε ὑπ' Ἀντωνίου διδαχθέντες, ὅτι δέος ἦν,
 μὴ τῆς στρατιᾶς ποι μετελθούσης οἱ Γέται τὴν Μακε-
 δονίαν ἐπιδράμοιεν.

6 ὧδε μὲν εἶχε τὰ ἐν Ῥώμῃ, Κάσσιος δὲ καὶ Βροῦ- 97
 τος χρήματα καὶ στρατιὰν συνέλεγον, καὶ Τρεβώνιος
 10 ὁ τῆς Ἀσίας ἡγούμενος τὰς πόλεις αὐτοῖς ἐτείχιζε
 καὶ Δολοβέλλαν ἐλθόντα οὐκ ἐδέχετο οὔτε Περγάμῳ
 οὔτε Σμύρνῃ, ἀλλὰ μόνην ἀγορὰν ἔξω τείχους ὥς
 ὑπάτῳ προυτίθει. ἐπιχειροῦντος δ' ἐκείνου σὺν ὀργῇ 98
 τοῖς τείχεσι καὶ οὐδὲν ἀνύοντος, ὁ Τρεβώνιος αὐτὸν
 5 ἔφη δέξεσθαι Ἐφέσῳ καὶ εἰς τὴν Ἐφεσον εὐθύς ἀπ-
 ἰόντι τοὺς ἐφεψομένους ἐκ διαστήματος ἔπεμψεν, οἱ
 νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπιόντα τὸν Δολοβέλλαν ὁρῶντες

3 ἐκλύων ci. Mend., cf. praef. 4 πῶ O, τῷ i, vulgo, cf. § 148

5 <μήτε εἰπεῖν> add. Mommsen, R. Staatsr. II³, 1 p. 705 adn. 3, ex
 § 148; paulo aliter § 235 13 Γέτας <μὲν> ci. Mend., cf. ad
 I § 202 25 δέξεσθαι B, δέξασθαι Vi

3 sqq. de tempore legis cf. Groebe ap. Drumann I² p. 77 adn. 3

44a.C.

- καὶ οὐδὲν ἔτι ὑπονοοῦντες, ὀλίγους σφῶν ὑπολιπόντες
 99 ἔπεσθαι αὐτῷ, ἐς τὴν Σμύρναν ἐπανῆλθον. καὶ τοὺς
 ὀλίγους ὁ Δολοβέλλας ἐνεδρεύσας τε καὶ περιλαβὼν
 ἔκτεινε καὶ ἦλθε τῆς αὐτῆς ἔτι νυκτὸς ἐς Σμύρναν
 100 καὶ αὐτὴν ἀφύλακτον εὐρὼν εἶλε διὰ κλιμάκων. Τρε-
 βώνιος δὲ τοῖς συλλαμβάνουσιν αὐτὸν ἔτι εὐναζόμενον
 ἡγεῖσθαι πρὸς Δολοβέλλαν ἐκέλευεν· ἔψεσθαι γὰρ
 αὐτοῖς ἐκὼν. καὶ τις τῶν λοχαγῶν αὐτὸν ἐπισκώπτων
 ἡμείψατο· “ἴθι σύ, δεῦρο τὴν κεφαλὴν καταλιπὼν·
 ἡμῖν γὰρ οὐ σέ, ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν ἄγειν προστέτακται”.
 101 καὶ τότε εἰπὼν εὐθύς ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν. ἅμα δὲ
 ἡμέρα Δολοβέλλας μὲν αὐτὴν προσέταξεν ἐπὶ τοῦ
 στρατηγικοῦ βήματος, ἔνθα ὁ Τρεβώνιος ἐχορημάτιζε,
 προτεθῆναι· ἡ στρατιὰ δὲ σὺν ὀργῇ καὶ ὁ οἰκετικὸς
 ἄλλος ὄμιλος αὐτῆς, ἐπεὶ τοῦ φόνου Καίσαρος ὁ Τρε-
 βώνιος μετεσχῆκει καὶ κτεινομένου τὸν Ἀντώνιον ἐν
 ὁμιλίᾳ περὶ θύρας τοῦ βουλευτηρίου περιεσπάκει, εἰς
 τε τὸ ἄλλο σῶμα αὐτοῦ ποικίλως ἐνύβριζον καὶ τὴν
 κεφαλὴν οἷα σφαῖραν ἐν λιθοστρώτῳ πόλει διαβάλλοντες
 ἐς ἀλλήλους ἐπὶ γέλῳτι συνέχεάν τε καὶ συνέτριψαν.
 καὶ πρῶτος ὕδε τῶν φονέων δίκην τήνδε ἐδεδώκει.
 102 ὁ δ’ Ἀντώνιος ἐς τὴν Ἰταλίαν τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
 Μακεδονίας διενεγκεῖν ἐπενόει καὶ προφάσεως ἄλλης
 ἐς τοῦτο ἀπορῶν ἡξίου τὴν βουλὴν ἀντὶ τῆς Μακεδο-
 νίας ἐναλλάξαι οἱ τὴν ἐντὸς Ἀλπεων Κελτικὴν, ἣς
 ἡγεῖτο Δέκιμος Βροῦτος Ἀλβῖνος, εἰδὼς μὲν, ὅτι καὶ
 ὁ Καῖσαρ ἐκ τῆσδε τῆς Κελτικῆς ὁρμώμενος ἐκράτησε

2 ἔπεσθ’ αὐτῷ (sic), εσ in rasura, B 6 αὐτὸν ed. Did.
 10 τὴν <σὴν> ci. Nauck, inut. 14 sq. καὶ ὁ οἰκετικὸς ὄμιλος
 ἅμ’ αὐτῇ ci. Mend., sed de ἄλλος cf. Kratt p. 63 sq., αὐτῆς videtur
 additum, ne servitia urbana, sed calones exercitus intellege-
 rentur 20 συνέχεάν τε ci. Mend., συνέχεόν τε Oi, vulgo

Πομπηίου, ὥς δὲ τὸν στρατὸν δόξων οὐκ εἰς τὴν
 Ἰταλίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Κελτικὴν μετακαλεῖν. ἡ δὲ βουλὴ 103
 τήνδε τὴν Κελτικὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ σφίσις ἡγουμένη
 ἐδυσχέραινε τε καὶ τῆς ἐνέδρας τότε πρῶτον ἥσθοντο
 5 καὶ τὴν Μακεδονίαν δόντες αὐτῷ μετενόουν. ἰδίᾳ τε
 αὐτῶν οἱ δυνατοὶ ἐπέστελλον τῷ Δέκμῳ τῆς ἀρχῆς
 ἐγκρατῶς ἔχεσθαι καὶ στρατὸν ἄλλον καὶ χρήματα
 ἀγείρειν, εἰ πρὸς Ἀντωνίου βιάζοιτο· οὕτως ἐδεδοίκε-
 σάν τε καὶ ἐν ὀργῇ τὸν Ἀντώνιον εἶχον. ὁ δὲ ἀντὶ 104
 10 μὲν τῆς βουλῆς ἐπενόει τὸν δῆμον αἰτῆσαι νόμῳ τὴν
 Κελτικὴν, ᾧ τρόπῳ καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτὴν πρότερον
 εἰλήφει καὶ Συρίαν Δολοβέλλας ὑπογύως, εἰς δὲ φόβον
 τῆς βουλῆς τὴν στρατιὰν εἰς τὸ Βρεντέσιον ἐκέλευε
 14 Γαίῳ τὸν Ἰόνιον περᾶν αὐτίκα.

8 καὶ ὁ μὲν ἔμελλε ποιήσῃν, ὥς προσετέτακτο· θέαι 105
 δ' ἦσαν, ἃς Κριτώνιος ἀγορανομῶν ἔμελλε τελέσειν·
 καὶ ὁ Καῖσαρ εἰς τὰς θέας τῷ πατρὶ τὸν τε χρύσειον
 θρόνον καὶ στέφανον παρεσκεύαζεν, ἅπερ αὐτῷ κατὰ
 πάσας θέας ἐψηφίσαντο προτίθεσθαι. τοῦ Κριτωνίου 106
 20 δὲ εἰπόντος οὐκ ἀνέξεσθαι τιμωμένου Καίσαρος ἐν
 ταῖς αὐτοῦ δαπάναις, ὁ Καῖσαρ αὐτὸν εἰς τὸν Ἀντώ-
 νιον ἤγεν ὥς ὑπάτον. Ἀντωνίου δὲ εἰπόντος εἰς τὴν
 βουλὴν ἐπανοίσειν, χαλεπήνας ὁ Καῖσαρ “ἀνάφερε”,
 εἶπεν, “ἐγὼ δὲ τὸν θρόνον, ἕως ἂν ἡ τὸ δόγμα, προ-

10 αἰτῆσαι νόμῳ τὸν δῆμον V 12 ὑπογνώως af 14 Γαίῳ]
 Λευκίῳ ci. O. E. Schmidt, Jahrb. f. cl. Philol. Suppl. 13 (1884)
 p. 721 adn. 2, cf. Cic. Phil. 3, 12 § 31 18 <τὸν> στέφανον
 ci. Mend., sed cf. ad I § 351; στέφανον καὶ θρόνον, sed corr.
 litteris α et β a m. 1 supra positus, V, aureum solium et coronam
 auream C 19 τίθεσθαι a 21 αὐτοῦ libri, corr. H. Steph.

44 a. C.

- 107 θήσω". καὶ ὁ Ἀντώνιος χαλεπήνας ἐκώλυσεν. ἐκώ-
 λυσε δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐξῆς θείαις ἔτι παραλογώτερον,
 ὥς αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐτέλει, ἀνακειμένους ἐκ τοῦ πατρὸς
 Ἀφροδίτῃ Γενετείρᾳ, ὅτε περ αὐτῇ καὶ τὸν νεῶν ὁ
 108 πατήρ τὸν ἐν ἀγορᾷ ἅμα αὐτῇ ἀγορᾷ ἀνελίθει. τότε
 δὴ καὶ μάλιστα μῖσος ἤδη σαφὲς ἐκ πάντων ἐς τὸν
 Ἀντώνιον ἐρίγνυτο, ὥς οὐκ ἐς τὸν νῦν Καίσαρα φιλο-
 νικοῦντα μᾶλλον ἢ ἐς τὸν πρότερον ὑβρίζοντα ἀχα-
 109 ρίστως. αὐτὸς τε ὁ Καῖσαρ μετὰ πλήθους οἷα φρουρᾶς
 τὸν δῆμον καὶ τοὺς εὖ τι παθόντας ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 καὶ τοὺς ἐκείνῳ στρατευσαμένους περιθέων ἐπιφθόνως
 ἰκέτευεν οὗ μὲν αὐτοῦ τοιάδε καὶ τοσάδε πάσχοντος
 ὑπερορᾶν καὶ ἀμελεῖν ἐκόντος, Καίσαρι δὲ τῷ σφῶν
 αὐτοκράτορι καὶ εὐεργέτῃ ἀμύνειν, ἀτιμουμένῳ πρὸς
 Ἀντωνίου· ἀμυνεῖν δὲ καὶ σφίσιν αὐτοῖς, οὐδὲν ἔξουσι
 βέβαιον ὧν εἰλήφασι παρὰ Καίσαρος, εἰ μηδὲ αὐτῷ
 110 Καίσαρι μενεῖ τὰ ἐψηφισμένα βέβαια. Ἀντωνίου τε
 πανταχοῦ τῆς πόλεως ἐς τὰ ὑψηλὰ ἀναπηδῶν κατεβόα·
 "Καίσαρι μὲν δι' ἐμὲ μήτε ὀργίξεσθαι μήτε ἐνυβρίζειν,
 εὐεργέτῃ σοῦ μάλιστα, ὧ Ἀντώνιε, ἐς τὰ μάλιστα
 γεγενήμένῳ· ἐμοὶ δὲ τῶν μὲν ὕβρεων, ἐς ὅσον θέλεις,
 ἐμπορεῖσθαι, τὴν δὲ τῆς οὐσίας ἀρπαγὴν ἐπισχεῖν,
 μέχρι τοὺς πολίτας κομίσασθαι τὴν διανέμησιν καὶ
 τὰ λοιπὰ πάντα ἔχειν· ἀρκέσειν γὰρ ἐμοὶ πενομένῳ
 τὴν τε τοῦ πατρὸς δόξαν, ἂν διαμένῃ, καὶ τὴν τοῦ
 111 δῆμου διανέμησιν, εἰάν ἐάσης δοθῆναι". ἐφ' οἷς ἤδη
 παρὰ πάντων συνεχεῖς ἐρίγνοντο καὶ φανεραὶ κατὰ

5 malim αὐτῇ <τῇ> 12 οὐ μὲν αὐτοῦ abC 15 ἀμυνεῖν
 Keil, ἀμύνειν Oi 18 ἐς τὰ ὑψηλὰ τῆς πόλεως V 20 αὐτ
 μάλιστα delendum aut ἐς τὰ μέγιστα pro ἐς τὰ μάλιστα cum
 Mend. scribendum videtur

τοῦ Ἀντωνίου βοαί. ἀπειλησαμένου δὲ αὐτοῦ τῷ
 Καίσαρι πικρότερον καὶ τῆς ἀπειλῆς ἐξενεχθείσης ἐς
 τὸ φανερόν, ἔτι μᾶλλον ἅπαντες ὥρμητο· καὶ οἱ τῆς 112
 φρουρᾶς Ἀντωνίου ταξίαρχοι, ἐστρατευμένοι τε Καί-
 5 σαρι τῷ προτέρῳ καὶ ἐς τὰ μέγιστα ὑπ' Ἀντωνίου
 τότε προτιμώμενοι, τὴν ὕβριν αὐτὸν ἐπισχεῖν ἤξιουν
 καὶ διὰ σφᾶς καὶ δι' ἑαυτόν, ὑπὸ Καίσαρι στρατευσά-
 μενον καὶ τῶνδε τῶν οἱ παρόντων ἀγαθῶν παρ'
 ἐκείνου τυχόντα. συγγινώσκων οὖν ὁ Ἀντώνιος ἀλη- 113
 0 θέσιν οὖσιν τούτοις καὶ τοὺς προφέροντας αὐτὰ αἰδού-
 μενος, ἤδη δέ τι καὶ τοῦ Καίσαρος αὐτοῦ διὰ τὸν
 δῆμον ἐς τὴν ἀλλαγὴν τῆς Κελτικῆς δεόμενος, ὡμο-
 λόγει τοῖς λεγομένοις καὶ ἐπώμνυν αὐτὰ καὶ οἱ πάνν
 ἀβούλητα εἶναι, τῆς δὲ γνώμης τοῦ νεανίσκου ἔνεκεν
 5 μετατίθεσθαι, ἐπηρμένου τε ἐπαχθῶς ἔτι τηλικούδε
 ὄντος καὶ οὐδὲν ἔχοντος αἰδέσιμον ἢ τίμιον ἐς πρεσβυ-
 τέρους τε καὶ ἐς ἄρχοντας· ἅπερ αὐτοῦ μὲν χάριν 114
 τοῦ νεανίσκου χρῆζειν ἔτι νουθεσίας, σφῶν δὲ τῶν
 ταῦτα ἀξιούντων ἔνεκα αὐτὸς καθέξειν τῆς ὀργῆς
 0 καὶ ἐς τὴν προτέραν ἑαυτοῦ φύσιν τε καὶ γνώμην
 1) ἐπανήξειν, ἣν ἀκχεῖνος ἀπέχεται τῆς ἀμετρίας. ταῦτα 115
 οἱ ταξίαρχοι ἀσπασάμενοι συνῆγον ἀμφοτέρους. οἱ
 δὲ ἐπεμέμφοντο ἀλλήλοις καὶ συνέβαινον ἐς φιλίαν.
 ὃ τε νόμος ὁ περὶ τῆς Κελτικῆς προυγράφετο αὐτίκα,
 5 ὁρρωδούσης πάνν τῆς βουλῆς καὶ ἐπινοούσης, εἰ μὲν
 ὁ Ἀντώνιος αὐτὸν προβουλεύοι, κωλύειν προβουλευό-

1 διαπειλησαμένου ci. Mend. (v. Cob., Nov. lect. p. 624 sq.),
 sed cf. Blass, Gramm. d. neutest. Griech.² p. 189 et 54, Polyaen.
 7, 35, 2 1 sq. πικρότερον τῷ καίσαρι a 3 <ἐπαμύνειν> ὥρ-
 μητο ci. Mend., sed ὥρμητο = incitati sunt, cf. Steph. thes.
 8. v. ὁρμάω in fine 15 μεταθέσθαι maluit Mend., ut videtur,
 inut., cf. etiam Schw. t. III p. 807 26 προβουλεύοι] 'singul-
 aris locutio' (Mend.)

44 a. C.

- μενον, εἰ δὲ ἀπροβούλευτον ἐς τὸν δῆμον ἐσφέρειν,
 τοὺς δημάρχους ἐς κώλυσιν ἐπιπέμπειν. ἦσαν δ' οἱ
 καὶ τὸ ἔθνος ὅλως ἐλευθεροῦν ἡγεμονίας ἡξίουσαν.
 116 οὕτως ἐδεδοίκεσαν ἀρχοῦ τὴν Κελτικὴν οὔσαν. ὁ δὲ
 Ἀντώνιος αὐτοῖς ἀντενεκάλει, εἰ Δέκμος μὲν αὐτὴν
 πιστεύουσιν, ὅτι Καίσαρα ἀπέκτεινεν, αὐτῷ δ' ἀπιστοῦ-
 σιν, ὅτι οὐκ ἀπέκτεινε τὸν καταστρεψάμενον αὐτὴν
 καὶ κλίναντα ἐς γόνυ, ἀπορρίπτων ἤδη ταῦτα φανερώς
 117 ἐς ἅπαντας ὡς ἐφηδομένους τοῖς γεγονόσιν. ἐλθούσης
 δὲ τῆς κυρίας ἡμέρας ἡ μὲν βουλὴ τὴν λοχίτιν ἐνό-
 μιζεν ἐκκλησίαν συλλεγῆσεσθαι, οἱ δὲ νυκτὸς ἔτι τὴν
 ἀγορὰν περισχοινισάμενοι τὴν φυλέτιν ἐκάλουν, ἀπὸ
 118 συνθήματος ἐληλυθυῖαν. καὶ ὁ δημότης λεώς, ἀχθόμενος
 τῷ Ἀντωνίῳ, συνέπρασσεν ὅμως διὰ τὸν Καίσαρα
 ἐφεστῶτα τοῖς περισχοινίσμασι καὶ δεόμενον. ἐδεῖτο
 δὲ μάλιστα μὲν, ἵνα μὴ Δέκμος ἄρχοι χώρας τε ἐπι-
 καίρου καὶ στρατιᾶς ἀνδροφόνος ὢν τοῦ πατρὸς, ἐπὶ
 δὲ τούτῳ καὶ ἐς χάριν Ἀντωνίου συνηλλαγμένου. προσ-
 εδόκα δὲ ἄρα τι καὶ αὐτὸς ἀντιλήψεσθαι παρὰ Ἀντωνίου.
 119 διαφθαρέντων δὲ χρήμασι τῶν δημάρχων ὑπ' Ἀντωνίου
 καὶ κατασιωπῶντων ὁ νόμος ἐκυροῦτο, καὶ ὁ στρατὸς
 Ἀντωνίῳ μετ' αἰτίας εὐπρεποῦς ἤδη τὸν Ἰόνιον ἐπέρα.
 120 τῶν δὲ δημάρχων τινὸς ἀποθανόντος, ἐς τὴν <ἀντ'>
 αὐτοῦ χειροτονίαν ὁ Καῖσαρ συνέπρασσεν Φλαμινίῳ· καὶ

6 αὐτῷ Oi, corr. Mend. cum C 10 φυλέτιν et 12 λοχίτιν
 habent libri, transposuit Schw., probavit Willems II p. 748
 adn. 2; sed cf. etiam Mommsen, R. Staatsr. III, 1 p. 379 adn. 6
 13 <συν>εληλυθυῖαν ci. Keil 16 ἄρχῃ V 17 ad στρατιᾶ
 adiectivum desideravit Mend., potest addi <πολλῆς>, cf. § 150
 18 <οἱ> συνηλλαγμένου ci. Mend. ex C, at cf. ad I § 263
 23 sq. <ἀντ'> αὐτοῦ scripsi monente Keil, αὐτοῦ Oi, alteriu
 veritit C, ἄλλον Musgr., vulgo

23 τινὸς] Cinnam (cf. II § 613) intellegunt Drumann I² p. 98
 Ihne VII p. 347, sine causa idonea

ὁ δῆμος οἰόμενος αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα τῆς ἀρχῆς διὰ τὸ
 νεώτερον τῆς ἡλικίας οὐ παραγγέλλειν, ἐπενόουν ἐν
 ταῖς χειροτονίαις δῆμαρχον ἀποφῆναι τὸν Καίσαρα. ἡ 121
 δὲ βουλὴ τῆς αὐξήσεως ἐφθόνει καὶ ἐδεδόκει, μὴ δη-
 μαρχῶν τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὸν δῆμον ἐς
 δίκην ἀπαγάγοι. Ἀντώνιος τε τῆς ἄρτι συγκειμένης
 πρὸς τὸν Καίσαρα φιλίας ὑπεριδὼν, εἴτε ἐς χάριν τῆς
 βουλῆς ἢ παρηγορίαν, ἀχθομένης τῷ περὶ τῆς Κελτικῆς
 νόμῳ, εἴτε ἀπ' οἰκείας γνώμης, προύγραφεν ὡς ὑπα-
 τος μηδενὶ Καίσαρα ἐγχειρεῖν παρανόμως, ἢ χρήσεσθαι
 κατ' αὐτοῦ παντὶ μέτρῳ τῆς ἐξουσίας. ἀχαρίστου δ' 122
 ἐς τὸν Καίσαρα καὶ ὑβριστικῆς ἅμα ἐς αὐτὸν καὶ τὸν
 δῆμον τῆς προγραφῆς γενομένης, ὁ μὲν δῆμος διώρ-
 ριστο καὶ φιλονικῆσειν ἔμελλον ἐν ταῖς χειροτονίαις,
 ὥστε δεῖσαι τὸν Ἀντώνιον καὶ ἀνελεῖν τὴν χειροτονίαν,
 τοῖς ὑπολοίτοις τῶν δημάρχων ἀρκούμενον· ὁ δὲ Καῖ- 123
 σαρ, ὡς σαφῶς ἐπιβουλευόμενος ἦδη, πολλοὺς περι-
 έπεμπεν ἐς· τε τὰς τοῦ πατρὸς ἀποικίδας πόλεις ἐξ-
 αγγέλλειν, ἃ πάσχοι, καὶ τὴν ἐκάστων γνώμην κατα-
 मानθάνειν· έπεμπε δὲ καὶ ἐς τὰ Ἀντωνίου στρατόπεδα
 ἐπιμίγνυσθαι τινὰς ἀγορὰν φέροντας καὶ ἐντυγχάνειν
 τοῖς θαρροῦσι μάλιστα καὶ ἐς τὸ πλῆθος διαρριπτεῖν
 ἀφανῶς βιβλία.

καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἦν· οἱ ταξίαρχοι δὲ αὐτίς 124
 παρὰ Ἀντωνίου καιρὸν αἰτήσαντες ἔλεγον· “ἡμεῖς, ὦ

4 <οἱ> ἐφθόνει ci. Mend., inculcans hiatum, cf. etiam ad
 I § 223 6 ἐπαγάγοι ci. Schw. 9 ἀποικίας γνώμη libri,
 corr. Schw. 10 χρήσεσθαι, ut videtur, i 12 αὐτὸν καὶ C
 fortasse recte omisisse ci. Mend. 18 αὐτοῦ post πατρὸς
 add. a 22 τοῖς θαρροῦσι] οἷς θαρροῦσι ci. Mend., τοῖς θορυ-
 βοῦσι Nauck 24 αὐτίς h. l. intellegi non posse nisi ex
 mutatione auctorum, quos App. adhibuit, affirmavit Soltan,
 Philol., Suppl. 7 (1899) p. 616, sed est ‘iterum’, cf. § 112

44 a. C.

Ἀντώνιε, καὶ ὅσοι ἄλλοι μετὰ σοῦ Καίσαρι στρατευ-
 σάμενοι τὴν τε ἡγεμονίαν αὐτῷ συνεστησάμεθα καὶ ἐς
 τὰ καθ' ἡμέραν αὐτῆς ὑπηρεταὶ γιγνόμενοι διετελοῦ-
 μεν, ἔχθει μὲν ἴσῳ καὶ ἐπιβουλῇ τοὺς φονέας αὐτοῦ
 γιγνώσκομεν εἰς ἡμᾶς χρωμένους καὶ τὴν βουλὴν ἐκεί-
 νοις ἐπιρρέπουσαν, τοῦ δήμου δ' ἐξελάσαντος αὐτοὺς
 ἀνεθαρρήσαμεν, οὐ πάντῃ τὰ Καίσαρος ὀρῶντες ἄφιλα
 125 οὐδὲ ἀμνήμονα οὐδὲ ἀχάριστα. τὴν δ' ἐς τὸ μέλλον
 ἀσφάλειαν εἶχομεν ἐν σοί, φίλῳ τε Καίσαρος ὄντι καὶ
 ἡγεμονικωτάτῳ μετ' ἐκείνων ἐκ πάντων καὶ ἄρχοντι
 126 νῦν ἡμῶν καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτηδεῖν. ἀναφνομένων
 δὲ τῶν ἐχθρῶν καὶ θρασέως ἔς τε Συρίαν καὶ Μακε-
 δονίαν βιαζομένων καὶ χρήματα καὶ στρατιὰν ἐφ' ἡμᾶς
 συνιστάντων καὶ τῆς βουλῆς σοὶ Δέκμον ἐπαλειφού-
 σης καὶ σοῦ τὰς φροντίδας ἐς τὴν Καίσαρος τοῦ
 νέου διαφορὰν δαπανῶντος, δέδιμεν εἰκότως, μὴ ἐς
 τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐπω παρόντα πόλεμον ἢ στά-
 σις ὑμῶν τῷ πολέμῳ συνεπιθῇται καὶ διαπραχθῇ
 127 τοῖς ἐχθροῖς καθ' ἡμῶν, ἃ βούλονται. ὧν ἐνθυμηθέντες
 σε ἀξιούμεν, ὁσίας τε χάριν ἐς τὸν Καίσαρα καὶ φει-
 δοῦς ὑπὲρ ἡμῶν οὐδὲν ἐπιμέμπτων σοὶ γενομένων
 καὶ πρὸ ἡμῶν αὐτοῦ σοῦ τῶν συμφερόντων οὔνεκα
 ἕως ἔτι δύνασαι, Καίσαρι μὲν, ὅπερ ἀρκέσει, μόνο
 συνεπαμῦναι τοὺς φονέας τιμωρουμένῳ, σὲ δὲ αὐτὴν
 δυναστεύειν, ἐν ἀμερλίμῳ γενόμενόν τε καὶ ἡμᾶς
 γενέσθαι παρασκευάσαντα, τοὺς ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν
 καὶ ὑπὲρ σοῦ δεδιότας”.

3 γενόμενοι διατελοῦμεν a 5 ἐγιγνώσκομεν ci. Mend.
 6 ἐπιρρέπουσαν Mend., cf. II § 518, ἐπιτρέπουσαν libri
 8 ἀμνήμονα] ἀμνημόνευτα ci. Mend., bene 13 στρατιάς ci
 V scr. Mend., at cf. § 97 23 sq. μὲν, ὅπερ ἀρκέσει μόνον, συν-
 αμῦναι vulgo, sed ὅπερ ἀρκέσει pertinet ad μόνον συνεπαμῦναι

3 τοσαῦτα τοὺς ταξιάρχους εἰπόντας ὁ Ἀντώνιος ὧδε 128
 ἡμείψατο· ὅση μὲν εὐνοία καὶ σπουδῇ πρὸς Καί-
 σαρα περιόντα ἐχρώμην, φιλοκινδυνότατος ἐκ πάντων
 ἐς τὰς ἐκείνου χρείας γενόμενος, ἴστε σαφῶς, συστρα-
 5 τευσάμενοί τε καὶ <τοῖς> γιγνομένοις παρατυχόντες·
 ὅση δ' αὖ κἀκείνος εἰς ἐμὲ χάριτι καὶ προτιμήσει χρώ-
 μενος διετέλει, οὐ μαρτυρεῖν ἐμὲ δίκαιον. ἄμφω δὲ 129
 ταῦτα καὶ οἱ φονεῖς εἰδότες συνετίθεντο καὶ Καίσαρι
 συνανελεῖν, ὡς ἐμοῦ περιόντος οὐ καθέξοντες ὦν
 0 ἐπενόουν. καὶ ὅστις αὐτοὺς μετέπεισε τῆς γνώμης,
 οὐκ εὐνοία τῆς ἐμῆς σωτηρίας ἔπεισεν, ἀλλ' εὐπρεπεῖα
 τῆς τυραννοκτονίας, ὡς μὴ δοκῶσι πολλοὺς ὥσπερ ἐχ-
 θροὺς, ἀλλ' ἕνα ἀνελεῖν ὡς τύραννον. τίς ἂν οὖν πιστεύ- 130
 σειεν ἐμὲ Καίσαρός τε ἀμελεῖν εὐεργέτου μοι γεγενη-
 5 μένου καὶ προτιμᾶν τοὺς ἐχθροὺς ἐκείνου καὶ τὸν
 φόνον ἐκόντα χαρίζεσθαι τοῖς ἐμοῖς ἐπιβούλοις, ὡς
 οἶεται Καῖσαρ ὁ νέος; πόθεν οὖν αὐτοῖς ἀμνηστία
 τοῦ φόνου καὶ ἡγεμονίαι; ταῦτα γὰρ ἐπικαλεῖν, ἀντὶ
 1 τῆς βουλῆς, ἐμοὶ βούλεται. μάθετε, ὡς ἐγένετο. Καί- 131
 0 σαρος ἐν τῷ βουλευτηρίῳ σφαγέντος ἄφνω, δέος ἐπ-
 ἔσχεν ἐκ πάντων δὴ μάλιστα πλεῖστον ἐμὲ φίλῃ τε
 αὐτοῦ Καίσαρος καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ ἀκριβοῦς· οὐ γάρ πα
 τὴν συνθήκην ἐώρων οὐδὲ ἐπὶ ὅσοις. ὁ δὲ δῆμος 132
 ἐθορυβεῖτο, καὶ οἱ σφαγεῖς σὺν μονομάχοις τὸ Καπι-
 5 τώλιον καταλαβόντες ἀπέκλειον, καὶ ἡ βουλὴ σὺν
 ἐκείνοις ἦν, ἥ καὶ νῦν ἐστὶ φανερώτερον, γέρα τε τοῖς

5 <τοῖς> addebat H. Steph., rec. Mend., his quae gesta sunt
 vertit C 10 τῆς γνώμης spuria esse ci. Mend., μετέστησε
 maluit Keil 11 οὐκ εὐνοία] οὐ προνοία ci. Mend., non recte
 12 τῆς cum i vulgo omissum 16 ἐμοῖς mire pro ἐμοὶ vel
 ἐμοῦ dictum' (Mend.); cf. Syr. c. 61: τοῖς ἐμοῖς φιλιτάοις
 18 ἡγεμονίαι H. Steph., cf. § 58, ἡγεμονία libri 23 οὐδὲ Nauck,
 οὔτε Οἱ 26 ἦ] ἥ ci. Bk., male

- ἀνελοῦσιν ὥς τυραννοκτόνοις ἐψηφίζετο. καὶ εἰ τύραν-
 νος ὁ Καῖσαρ ἐφάνη, ἡμῖν ὑπῆρχεν ἀπολέσθαι πᾶσιν
 133 ὥς τυράννου φίλοις. ὧδε δὴ με ἔχοντα θορύβου καὶ
 μερίμνης καὶ δέους, ὅτε οὐκ ἦν γνῶμης παράδοξον
 οὐδὲ ἀπορῆσαι, σκοποῦντες εὐρήσετε, ἔνθα μὲν ἔδει 5
 τόλμης, θρασύτατον, ἔνθα δὲ ὑποκρίσεως, εὐμήχανον.
 134 τὸ μὲν δὴ πρῶτον ἐκ πάντων καὶ τὰ λοιπὰ συνέχον
 ἦν ἀναιρεθῆναι τὰ γέρα τὰ ψηφιζόμενα τοῖς ἀνδρά-
 σιν· ὅπερ, ἀντιτάξας ἑμαυτὸν ἐγὼ τῇ τε βουλῇ καὶ
 τοῖς σφαγεῦσιν ἐγκρατῶς, ἔπραττον σὺν θράσει παρα- 10
 βόλῳ καὶ ἐπικινδύνῳ, τότε μόνον ἡγούμενος ἡμᾶς
 τοὺς Καίσαρος ἀσφαλῶς περιέσεσθαι, ὅταν μὴ Καῖσαρ
 135 εἶναι δόξῃ τύραννος. τῷ δ' αὐτῷ δέει τῶν ἐχθρῶν
 καὶ τῆς βουλῆς αὐτῆς ἐχομένων, ὅτε μὴ Καῖσαρ εἴη
 τύραννος, ἀνδροφονίας αὐτοὺς ἀλώσεσθαι καὶ διὰ 15
 τοῦτο φιλονικούντων, εἴξα τῆς ἀμνηστίας διδομένης
 136 ἀντὶ τῶν γερῶν, ἴν' ὅσων ἔχρηζον ἀντιλάβοιμι. τὰ δὲ
 ἦν πόσα καὶ πηλικά; μήτε τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Καί-
 σαρος ἀπηλεῖφθαι τὴν ἐμοὶ μάλιστα πάντων ἡδίστην
 μήτε τὴν περιουσίαν δεδημεῦσθαι μήτε τὴν θέσιν, ἐφ' 20
 ἧ νῦν οὗτος γαυριᾷ, διαλελύσθαι μήτε τὰς διαθήκας
 ἀκύρους γενέσθαι τό τε σῶμα τεθάρφθαι βασιλικῶς
 καὶ τιμὰς αὐτῷ τὰς πάλαι δεδομένας ἀθανάτους δια-
 μένειν καὶ τὰ πεπραγμένα πάντα κύρια εἶναι καὶ τὸν
 ἐκείνου παῖδα καὶ τοὺς φίλους ἡμᾶς, καὶ στρατηγούς 25
 καὶ στρατιώτας, ἐν ἀσφαλεῖ γενέσθαι σωτηρίᾳ καὶ ἐν-
 137 δόξῳ βίῳ ἀντὶ ἐπονειδίστου. ἄρ' ὑμῖν ὀλίγα ἢ σμικρὰ 35

4 sq. ὅτε — ἀπορῆσαι] i. e. 'tum cum non licebat consilium temerarium capere neque animi pendere' (Keil); vulgo γνῶμης iungebatur cum ἀπορῆσαι, Nauck etiam eo transponi voluit
 17 ἐχρηζόναντιλάβοιμοι (sic) B 23 sq. διαμένειν H. Steph., διαμενεῖν Oi 25 sq. interpunxi post ἡμᾶς et στρατιώτας

τῆς ἀμνηστίας τὴν βουλὴν ἀνταιτῆσαι δοκῶ; ἢ δοῦναι
 ἂν αὐτὰ ἢ βουλὴ χωρὶς τῆς ἀμνηστίας; ἦν μὲν δὴ
 καὶ καθαρῶς ἀντιδοῦναι τὰδε τῶνδε ἄξιον καὶ φείσα-
 σθαι σὺν ἀληθείᾳ γνώμῃ φονέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἀθανά-
 5 του Καίσαρος δόξης καὶ ἡμῶν ἀσφαλοῦς σωτηρίας·
 οὐ μὴν ἐγὼ μετὰ τῆσδε τῆς γνώμης ἐποιοῦν, ἀλλ'
 ἀνατιθέμενος τὴν δίκην. ἐπεὶ γέ τοι τῆς βουλῆς ἐς 138
 ἃ πρῶτα ἔχρηξον ἐκράτησα καὶ οἱ σφαγεῖς ὥς ἐν
 ἀμερίμῳ μεθεῖντο, ἀνεθάρρησα καὶ τὴν ἀμνηστίαν
 10 παρέλκον, οὐ ψηφίσμασιν ἢ δόγμασιν (οὐ γὰρ ἦν),
 ἀλλ' ἀσήμεν δημοκοπία, τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος ἐπὶ
 προφάσει τῆς ταφῆς ἐς τὴν ἀγορὰν ἐκφέρων καὶ τὰ
 τραύματα ἀπογυμνῶν καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὴν
 ἐσθῆτα ἐπιδεικνύς ἡμαγμένην τε καὶ κατακεκομμένην
 15 καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ φιλόδημον αὐτοῦ παλιλλογῶν,
 ἐκπαθῶς ἐν μέσῳ καὶ ὀδυρόμενος μὲν ὥς ἀνηρημένον,
 κατακαλῶν δ' ὥς θεόν. τὰδε γάρ μου τὰ ἔργα καὶ 139
 ῥήματα ἠρέθισε τὸν δῆμον καὶ τὸ πῦρ ἦψε μετὰ τὴν
 ἀμνηστίαν καὶ ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν ἔπεμψε καὶ
 20 τοὺς ἄνδρας ἐξέβαλε τῆς πόλεως. τοῦτο δ' ὅπως ἀντι- 140
 πρατιούσης καὶ λυπουμενῆς τῆς βουλῆς ἐγένετο, αὐ-
 τήκα ἔδειξαν, ἐμὲ μὲν αἰτιώμενοι τῆς δημοκοπίας,
 τοὺς δὲ φονεὰς ἐκπέμψαντες ἐπὶ τὰς τῶν ἐθνῶν ἡγε-
 μονίας, Βροῦτον δὲ καὶ Κάσσιον ἐς Συρίαν καὶ Μακε-
 25 δονίαν, αἱ μεστὰι μεγάλων στρατῶν ἦσαν, ἐπείλγεσθαι
 καὶ πρὸ τοῦ δεδομένου χρόνου διδάξαντες ἐπὶ προ-
 φάσει φροντίδος σίτου. ἕτερον δὴ με δέος ἔτι μεῖζον 141
 ἐπελάμβανεν, οὐκ ἔχοντά πω στρατὸν ἴδιον οὐδένα,

3 τὰδε] ταῦτα V. 14 διακεκομμένην ci. Mend. 15 παλι-
 λογῶν V 22 τῆς deleri voluit Mend. 26 διατάξαντες ci.
 Musgr. coll. IV § 246, prob. Mend., at cf. Mac. fr. 17, IV § 522

μὴ πρὸς ἐνόπλους τοσούσδε ἄνοπλοι καθιστώμεθα.
 καὶ ὁ σύναρχος ὑποπιος ἦν, ἐμοὶ τε διάφορος ὢν αἰεὶ
 καὶ ὑποκρινόμενος ἐπιβουλευσαι τῷ Καίσαρι καὶ τὴν
 142 ἡμέραν τοῦ φόνου γενέθλιον τῇ πόλει τιθέμενος. ὧδε 3
 δὲ ἀπορῶν καὶ ἐπειρόμενος ἐξοπλίσαι τοὺς πολεμίους
 καὶ ἐς ἡμᾶς ἀντ' ἐκείνων τὰ ὄπλα μετενεγκεῖν, Ἀμά-
 τιον ἔκτεινα καὶ κατεκάλεσα Πομπήιον, ἵνα τοῖσδε
 143 αὐτίς ἀλοῦσα ἡ βουλὴ πρὸς με μεταθοῖτο. καὶ οὐδ'
 ὥς αὐτῇ πιστεύων ἔπεισα Συρίαν αἰτεῖν Δολοβέλλαν,
 οὐ παρὰ τῆς βουλῆς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ δήμου νόμῳ, καὶ 10
 συνέπραξα αἰτοῦντι, ἵνα τοῖς τε σφαγεῦσι Δολοβέλλας
 ἐχθρὸς ἀντὶ φίλου γένοιτο καὶ τοῖς βουλευταῖς αἰσχρὸν
 ἢ μετὰ Δολοβέλλαν ἀντειπεῖν ἐμοὶ περὶ Μακεδονίας.
 144 οὐ μέντ' ἂν οὐδ' ὥς μοι Μακεδονίαν ἔδωσαν, οὐδ'
 ἐπὶ Δολοβέλλᾳ, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ στρατιάν, εἰ μὴ τὴν 15
 στρατιάν προμεθῆκα τῷ Δολοβέλλᾳ ὥς Συρίαν καὶ
 145 τὰ ἐς Πάρθους διαλαχόντι. τοὺς δ' αὖ περὶ τὸν
 Κάσσιον οὔτε Μακεδονίαν ἀφείλοντο ἂν οὔτε Συρίαν,
 μὴ ἕτερα αὐτοῖς ἐς ἀσφάλειαν ἀντιλαβόντες ἔθνη.
 δεῖσαν οὖν ἀντιδοῦναι θεάσασθε, οἷα ἀνθ' οἷων καὶ 20
 ὥς στρατοῦ γυμνὰ ἐδόθη, Κυρήνη τε καὶ Κρήτη· ὧν
 καὶ οἱ ἐχθροὶ καταφρονοῦσιν οὐκ ἀσφαλῶν σφίσιν
 146 ὄντων καὶ ἐς τὰ ἀφηρημένα βιάζονται. οὕτω μὲν δὴ
 καὶ ὁ στρατὸς ἐς Δολοβέλλαν μετενήνεκτο ἀπὸ τῶν
 ἐχθρῶν τέχναις καὶ μηχαναῖς καὶ ἀντιδόσεσιν ἐτέρων· 25

3 συνεπιβουλευσαι ci. Mend., quo non videtur opus
 4 γενέσιον O, γενέσθαι ἐν i, in quo et γενέθλιον et γενέσιον
 latere ci. Mend.; illud reposui 5 δὲ ἀπορῶν] διαπορῶν af
 6 ἀντ'] ἀπ' ci. Mend., contra iure Kratt p. 40, cf. § 130. 179
 9 ἔπειτα i τὸν ante Δολοβέλλαν add. a 13 ἢ] εἴη ci.
 Mend. 14 οὐ] οὕτω V 16 προμεθῆκαν i 19 ἀντιλαβόντες
 bene habet, ἀντιδόντες, ut vertit C, ci. H. Steph. 20 ἀντι-
 δοῦναί <τι> ex C ci. Mend. 22 <ὡς> οὐκ ci. H. Steph., inut.

οὐ γάρ πω τῶν ὀπλων φανέντων ὑπὸ τοῖς νόμοις
 37 ἔδει πράσσειν· γεγενημένων δὲ τῶνδε καὶ τῶν ἐχθρῶν 147
 ἕτερον στρατὸν ἀγειράντων, ἔδει μοι τοῦ περὶ τὴν
 Μακεδονίαν στρατοῦ καὶ προφάσεως ἠπόρου. φήμη
 5 δὲ κατέσκηψε Γέτας Μακεδονίαν πορθεῖν. ἀπιστου- 148
 μένης δὲ καὶ ταύτης καὶ τῶν ἐπισκεψομένων ἀπ-
 εσταλμένων, εἰσηγησάμην ἐγὼ περὶ τῆς δικτάτορος ἀρ-
 χῆς μὴ ἐξεῖναι μῆτε εἰπεῖν μῆτε ἐπιψηφίσαι μῆτε
 λαβεῖν διδομένην· ὥς δὴ μάλιστα ὑπαχθέντες ἔδοσάν
 10 μοι τὸν στρατόν. καὶ ἐγὼ τότε πρῶτον ἑμαυτὸν ἡγη- 149
 σάμην ἰσόπαλον εἶναι τοῖς ἐχθροῖς, οὐ τοῖσδε τοῖς
 φανεροῖς, ὥς οἶεται Καῖσαρ, ἀλλὰ τοῖς πλέοσί τε καὶ
 δυνατωτέροις καὶ ἀφανέσιν ἔτι εἶναι θέλουσι. ταῦτα 150
 δ' ἐργασαμένῳ μοι ἕτερος τῶν σφαγέων ἔλειπεν ἐν
 15 πλευραῖς, Βροῦτος ὁ Δέκμος, ἡγούμενος καὶ ὅδε χώ-
 ρας ἐπικαίρου καὶ στρατοῦ πολλοῦ· ὃν ἐγὼ καὶ θρασύ-
 τερον εἰδὼς τὴν Κελτικὴν ἀφηηρούμην, ἐς εὐπρέπειαν
 ἔτι τῆς βουλῆς Μακεδονίαν ὑπισχνούμενος ἀντιδώσειν,
 γυμνὴν στρατοῦ γενομένην. ἀγανακτούσης δὲ τῆς 151
 20 βουλῆς καὶ τὴν ἐνέδραν ἥδη καθορώσης καὶ ἵστε
 οἶα καὶ ὅσα Δέκμῳ πολλῶν γραφόντων καὶ ἐπαλει-
 φόντων ἥδη τοὺς μετ' ἐμὲ ὑπάτους, ἐγὼ θρασύτερον
 ἔτι τὸ μὲν ἔθνος, ἀντὶ τῆς βουλῆς, νόμῳ παρὰ τοῦ
 δήμου λαβεῖν ἐπενόησα, τὸν δὲ στρατὸν ἀπὸ τῆς
 25 Μακεδονίας ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐπέρων ὥς χρησόμενος

5 δὲ] δὴ scr. Bk. et Mend., h. l. perperam, cf. § 93

6 καὶ ante ταύτης om. V 7 τῆς delendum ci. Mend. coll.

§ 94 8 ἐξεῖναι <τω> ci. Mend., cf. ibid. 12 ὥς οἶεται

Καῖσαρ del. Nauck, sed verba minaciter in Caesarem videntur
 dicta (Regling) 14 ἔλειπεν i 18 ἔτι τῆς βουλῆς] τῆς ἐπιβουλῆς

ci. Schw., quod probavit Mend., τῆς βουλῆς potius delet Kratt
 p. 13, τῇ βουλῇ ci. Keil. Verto: 'ut decorum etiamtum ad-
 versus senatum (vel senatus) servarem'

44 a. C.

- δὴ ἐς τὰ ἐπείγοντα. καὶ σὺν θεοῖς εἰπεῖν, χρησόμεθα,
 152 ὥς ἂν αἱ χρεῖαι καλῶσιν. οὕτως ἐκ πολλοῦ δέους 38
 τοῦ πρὶν ἡμᾶς ἐπισχόντος μετεβάλομεν ἔς τε ἀσφά-
 λειαν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἐγκρατῇ καὶ ἐς θάρσος ἐπὶ
 τοὺς ἐχθρούς· ὧν ἐκφανέντων ἀνεφάνη καὶ ἡ τῶν 5
 153 πλεόνων ἐς τοὺς πολεμίους σπουδῇ. ὁρᾶτε γάρ, ὅση
 μὲν αὐτοῖς ἐστὶ μεταμέλεια τῶν ἐψηφισμένων, ὅσος
 δὲ ἄγων ἀφελέσθαι με τὴν Κελτικὴν ἤδη δεδομένην.
 ἴστε, ἃ γράφουσι Δέκμῳ καὶ ὅσα τοὺς ὑπάτους <τοὺς>
 μετ' ἐμὲ πείθουσι περὶ τῆς Κελτικῆς μεταψηφίσασθαι. 10
 154 ἀλλὰ σὺν θεοῖς τε πατρώοις καὶ σὺν εὐσεβεῖ γνώμῃ
 καὶ σὺν ταῖς ὑμετέραις ἀνδραγαθίαις, μεθ' ὧν καὶ
 ὁ Καῖσαρ ἐκράτει, ἀμυνοῦμεν αὐτῷ, τῷ τε σώματι
 ἐπεξιόντες καὶ τῇ γνώμῃ βοηθοῦντες.
 155 ταῦτά μοι γιγνόμενα μὲν, ὧ συστρατιῶται, ἔτι 15
 ἔχρηξον ἀπόρρητα εἶναι, γενόμενα δὲ ἐξενήνεκται πρὸς
 ὑμᾶς, οὓς ἐγὼ καὶ ἔργου καὶ λόγου κοινωνοὺς ἐς ἅπαντα
 τίθεμαι. καὶ τοῖς ἄλλοις, εἴ τινες αὐτὰ οὐ συνορῶσι,
 μεταφέρετε, πλὴν μόνου Καίσαρος ἀχαρίστως ἐς ἡμᾶς
 ἔχοντος". 20
 156 τοιαῦτα τοῦ Ἀντωνίου διεξιόντος, παρέστη τοῖς 39
 ταξιάρχαις αὐτὸν ἅπαντα μετ' ἐχθρας ἀκριβοῦς ἐς
 τοὺς ἀνδροφόνους, ἐπιτεχνάζοντα τῇ βουλῇ, πεποιηκέ-
 ναι. ἠξίου δὲ καὶ ὥς τῷ Καίσαρι συναλλαγῆναι
 καὶ πείσαντες αὐτοὺς συνήλλακτον αὐτίς ἐν τῷ Καπι- 25
 157 τωλίῳ. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον ὁ Ἀντώνιος τῶν σωματο-

2 ὥς ἂν] ὅταν ci. Musgr., inut.

9 ἴστε <δὲ> ἃ ci. Schw.

<τοὺς> add. Bk., τοὺς μετ' ἐμὲ ὑπάτους voluerat Schw., contra
 Kratt p. 20, nihil tamen probans 10 μεταψηφίσασθαι a,
 μεταψηφίσεσθε bf 12 ἡμετέραις iC 17 ἐς om. i 18 οἱ
 τινες V 22 ταξιάρχαις scr. Mend. 24 <αὐτὸν> τῷ ci. Mend.,
 sed cf. ad I § 223

φυλάκων τινὰς ἐς τοὺς φίλους παρήγαγεν ὥς ὑπηρέτας
γενομένους ἐπιβουλεύοντος αὐτῷ τοῦ Καίσαρος, εἴτε
συκοφαντῶν εἴτε τῷ ὄντι νομίσας εἴτε περὶ τῶν εἰς
τὰ στρατόπεδα περιπεμφθέντων πυθόμενος καὶ τὴν
5 ἐς τὸ ἔργον ἐπιβουλὴν μεταφέρων ἐς τὸ σῶμα. ὁ τε 158
λόγος ἐκδραμῶν αὐτίκα θόρουβον ἤγειρε πάνδημον,
καὶ ἀγανάκτησις ἦν. ὀλίγοι μὲν γάρ, οἷς τι λογισμοῦ
βαθέος ἦν, ἤδεσαν Καίσαρι συμφέρειν Ἀντώνιον καὶ
βλάπτοντα ὁμῶς περιεῖναι, ἐπίφοβον ὄντα τοῖς φονεῦ-
10 σιν· ἀποθανόντος γὰρ ἀδεέστερον ἐκείνους ἅπασιν
ἐπιτολμήσειν, βοηθουμένους μάλιστα ὑπὸ τῆς βουλῆς.
ὧδε μὲν εἵκαζον οἱ συνετώτεροι· τὸ δὲ πλεόν, ὁρῶν- 159
τες, οἷα καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ Καῖσαρ ὑβρίζομενός
τε καὶ ζημιούμενος πάσχοι, οὐκ ἄπιστον ἐτίθεντο τὴν
15 διαβολὴν οὐδὲ ὅσιον ἢ ἀνεκτὸν ἐνόμιζον Ἀντώνιον
ὑπατεύοντα ἐς τὸ σῶμα ἐπιβεβουλεῦσθαι. ὁ δὲ Καῖσαρ 160
καὶ πρὸς οὕτως ἔχοντας ἐξέτρεχε σὺν ὀργῇ μανιώδει
καὶ ἐβόα αὐτὸς ἐπιβουλεύεσθαι πρὸς Ἀντωνίου ἐς τὴν
παρὰ τῷ δήμῳ φιλίαν ἔτι οἱ μόνην οὔσαν· ἐπὶ τε
20 τὰς θύρας τοῦ Ἀντωνίου δραμῶν τὰ αὐτὰ ἐβόα καὶ
θεοὺς ἐμαρτύρετο καὶ ἀράς ἠρᾶτο πάσας καὶ ἐς δίκην
ἐλθεῖν προυκαλεῖτο. οὐδενὸς δὲ προϊόντος, “ἐν τοῖς 161
φίλοις”, ἔφη, “δέχομαι τοῖς σοῖς κριθῆναι”, καὶ εἰπὼν
ἐπέτρεχεν ἔσω. κωλυθεὶς δὲ αὐθις ὥμωξε καὶ ἐλοι-
25 δορεῖτο αὐτῷ καὶ τοῖς περὶ θύρας ἠγανάκτει κωλύουσι
τὸν Ἀντώνιον ἐλεγχθῆναι. ἀπιών τε τὸν δῆμον ἐμαρ- 162

2 αὐτῷ libri, corr. Keil 3 νομήσας B 8 βαθέος] βάθος ci.
Lennep ad Phalar. epist. II p. 6, inut. 10 ἀδεέστερον (sic) V 14 ἐτί-
θεντο Schw., ἐτίθετο Oi, quod tenet Kratt p. 6 16 ἐπιβουλεύεσθαι
ex C ci. Mend., at perfectum videtur oppositum praesenti v. 18
18 αὐτὸς — 20 ἐβόα om. V 23 ἔφη om. V 24 ἐσέτρεχεν ci. Mend.,
sed est ἔτρεχεν ἐπὶ τῷ εἰπεῖν ἔσω αὐθις ante ἐλοιδορεῖτο poni
voluit Mend., inut. 25 <ὥς> κωλύουσι malim cum Mend.

- τύρετο, εἴ τι πάθοι, πρὸς Ἀντωνίου δολοφονεῖσθαι.
 λεγομένων δὲ τῶνδε σὺν πάθει πολλῷ μετέπιπτε τὸ πλη-
 θος, καὶ τις αὐτοῖς τῆς πρὶν δόξης μετάνοια ἐνεργήνετο.
 163 εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τότε ἀπιστοῦντες ὥκνουν ἑκατέρῳ τὸ
 πιστὸν νέμειν, καὶ τινες ὑπόκρισιν ἀμφοῖν τὰ γιγνόμενα
 διέβαλλον εἶναι, συνθεμένων μὲν ἄρτι ἐν ἱερῷ, μηχα-
 νωμένων δὲ ταῦτα ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς. οἱ δὲ αὐτὰ τὸν
 Ἀντώνιον ἡγοῦντο ἐπινοεῖν εἰς ἀφορμὴν φρουρᾶς πλεί-
 ονος ἢ ἐς ἀλλοτρίωσιν τῶν κληρουχιῶν Καίσαρι.
 164 ὥς δὲ τῷ Καίσαρι ὑπὸ τῶν κρύφα ἀπεσταλμένων
 ἀπηγγέλθη τὸν ἐν Βρεντεσίῳ στρατὸν καὶ τοὺς ἀπ-
 ωρισμένους ἐν ὀργῇ τὸν Ἀντώνιον ἔχειν, ἀμελοῦντα τοῦ
 Καίσαρος φόνου, καὶ σφᾶς ἐπικουρήσειν, ἂν δύνων-
 ται, ὁ μὲν Ἀντώνιος ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐξῆι δια τὰδε,
 δείσας δὲ ὁ Καῖσαρ, μὴ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐπανελθὼν
 ἀφρούρητον αὐτὸν λάβοι, χρήματα φέρων εἰς Καμπα-
 νίαν ἦι, πείσων τὰς πόλεις οἱ στρατεύεσθαι, τὰς ὑπὸ
 165 τοῦ πατρὸς ὥκισμένας. καὶ ἔπεισε Καλατίαν πρώτην,
 ἐπὶ δ' ἐκείνη Κασιλῖνον, δύο τάσδε Καπύης ἑκατέρω-
 θεν· ἐπιδούς δ' ἐκάστῳ δραχμὰς πεντακοσίας ἤγεν ἐς
 μυρίους ἄνδρας, οὔτε ὥπλισμένους ἐντελῶς οὔτε συν-
 τεταγμένους πῶ κατὰ ἴλας, ἀλλ' ὥς ἐς μόνην τοῦ σώ-
 166 ματος φυλακὴν, ὑφ' ἐνὶ σημείῳ. οἱ δὲ ἐν ἄστει τὸν
 Ἀντώνιον δεδιότες μετὰ στρατιᾶς ἐπανιόντα, ὥς ἐπύ-
 θοντο καὶ τὸν Καίσαρα μεθ' ἐτέρας προσιέναι, οἱ μὲν

4 ἑκατέρῳ] θατέρῳ (vel τῷ ἐτέρῳ) ci. Mend., probabilliter
 8 ἐπινοῆσαι ci. idem 14 διὰ τὰδε] διὰ τάχους ci. Nauck,
 inut. 16 αὐτὸν libri, corr. Mend. λάβη V 17 οἱ scripsi
 cum B, οἱ vulgo 18 κελатиαν libri, corr. Gel. 19 Καςι-
 λῖνον Gel., καὶ σίλιον Vci, καὶ κύλιον B 20 ἐπιδούς] δια-
 δοὺς ci. Mend., at cf. II § 368, III § 196. 254, IV § 422; polli-
 citus C, falso, cf. Cass. D. 45, 12, 2 συνήγεν ci. Mend., in
 unum coegit C

διπλασίως ἐδεδοίκεσαν, οἱ δ' ὥς χρησόμενοι κατ' Ἀν-
 τωνίου Καίσαρι ἡσμένιζον· οἱ δὲ αὐτῶν τὰς ἐν τῷ
 Καπιτωλίῳ διαλλαγὰς ἐωρακότες ὑπόκρισιν ἐνόμιζον
 εἶναι τὰ γιννόμενα καὶ ἀντίδοσιν Ἀντωνίῳ μὲν δυ-
 11 ναστείας, Καίσαρι δὲ τῶν φονέων. ὧδε δὲ αὐτῶν θορυ- 167
 βουμένων, Καννούτιος ὁ δῆμαρχος, ἐχθρὸς ὢν Ἀντωνίῳ
 καὶ παρ' αὐτὸν Καίσαρι φίλος, ὑπῆντα τῷ Καίσαρι
 καὶ τὴν γνώμην ἐκμαθὼν ἀπήγγελλε τῷ δήμῳ, μετ'
 ἐχθρας Ἀντωνίου σαφοῦς ἐπιέναι τὸν Καίσαρα καὶ
 10 χρῆναι δεδιότας Ἀντώνιον ἐπὶ τυραννίδι τόνδε προσ-
 εταιρίσασθαι, στρατὸν ἄλλον οὐκ ἔχοντας ἐν τῷ παρ-
 όντι. ταῦτα δ' εἰπὼν ἐσῆγε τὸν Καίσαρα, ἀνλίστάμενον 168
 πρὸ τοῦ ἄστεος ἀπὸ σταδίων πεντεκαίδεκα ἐν τῷ τοῦ
 Ἄρεως ἱερῷ. ὥς δὲ εἰσῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν νεῶν τῶν
 15 Διοσκούρων παρῆλθε, καὶ τὸν νεῶν περιέστησαν οἱ
 στρατευόμενοι ξιφίδια ἀφανῶς περιεζωσμένοι, Καννού-
 τιος δὲ πρότερον ἐδημηγόρει κατὰ τοῦ Ἀντωνίου. ὁ δὲ 169
 <Καῖσαρ> καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦς ὑπεμίμνησκε καὶ ὢν
 αὐτὸς ὑπὸ Ἀντωνίου πάθαι, δι' ἃ καὶ τόνδε τὸν στρατὸν
 20 ἐς φυλακὴν εἶη συνειλεγμένος· ἔφη τε ἐς πάντα τῆς
 πατρίδος ὑπηρέτης καὶ κατήκοος ἔσεσθαι καὶ ἐς τὰ νῦν
 42 πρὸς Ἀντώνιον ἔτοιμος. ὧδε δ' εἰπόντος αὐτοῦ καὶ 170
 τὴν ἐκκλησίαν διαλύσαντος ἐπὶ τῷδε, ὁ στρατὸς ἡγού-
 μενος ἐς τὸ ἐναντίον ἐπὶ διαλλαγαῖς Ἀντωνίου τε καὶ
 25 Καίσαρος ἀφῖχθαι ἢ ἐς μόνην γε φυλακὴν τοῦ Καί-

6 et 16 Καννούτιος] καννούτιος libri, Κανούτιος vulgo; cf. Boiss. ad Cass. D. 45, 6, 3 7 αὐτὸν] αὐτῷ a 12 ταῦτ' εἰπὼν ci. Mend., sed cf. ad I § 37 14 ἄρεος Oi, corr. Did., cf. Crönert, Memoria p. 164 adn. 1 16 ἐμφανῶς vertit C 17 πρότερος ci. Mend., probabiliter 18 <Καῖσαρ> inserui

44 a. C.

- 171 σαρος καὶ τῶν φονέων ἄμυναν, ἤχθοντο τῇ κατ' Ἀν-
 τωνίου προαγορεύσει, στρατηγοῦ τε σφῶν γεγονότος
 καὶ ὄντος ὑπάτου· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐπανελθεῖν ἤτουν
 εἰς τὰ οἰκεῖα ὡς ὀπλιούμενοι· οὐ γὰρ ἄλλων ἢ τῶν
 ἰδίων ὅπλων ἀνέξεσθαι· οἱ δὲ καὶ τὸ ἀληθὲς ὑπέφαι-
 172 νον. ὁ δὲ Καῖσαρ ἠπόρητο μὲν ἐς τὸ ἐναντίον ὧν
 προσεδόκησε μετενεχθεὶς, ἐλπίσας δ' αὐτῶν πειθοῖ μᾶλ-
 λον ἢ βίᾳ περιέσεσθαι, συνεχῶρει ταῖς προφάσεσι καὶ
 τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ ὅπλα ἔπεμπε, τοὺς δὲ ἀπλῶς ἐς τὰ
 173 οἰκεῖα. πάντας δ', ἐπικρύπτων τὴν ἀχθιδόνα, ἐπῆναι
 τῆς συνόδου καὶ ἐδωρεῖτο ἐτέραις δωρεαῖς καὶ δασι-
 λέστερον ἔτι ἀμείψεσθαι ἔλεγεν, αἰεὶ χρώμενος ἐς τὰ
 ἐπείγοντα ὡς πατρικοῖς φίλοις μᾶλλον ἢ στρατιώταις.
 174 χιλλους μὲν δὴ μόνους ἢ τρισχιλλους τάδε λέγων ἐπ-
 ἐκλάσεν ἐκ μυρίων οἱ παραμεῖναι (διαφέρονται γὰρ
 περὶ τοῦ ἀριθμοῦ)· οἱ δὲ λοιποὶ τότε μὲν ἐξῆσαν,
 ἀνემιμνήσκοντο δ' αὐτίκα γεωργίας τε πόνων καὶ κερ-
 δῶν στρατείας καὶ λόγων τῶν Καίσαρος καὶ εὐπει-
 θείας αὐτοῦ, πρὸς ἃ ἐβούλοντο, καὶ χαρίτων, ὧν τε
 175 εἰλήφεσαν καὶ ὧν ἤλπιζον ἔτι λήψεσθαι. οἷόν τε ὄχλος
 ἀνώματος μετενόουν καὶ τῆς προφάσεως ἐς εὐπρέ-
 πειαν ἐπιβαίνοντες ὀπλίζοντο καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπανήε-
 σαν. ὁ δὲ ἤδη μετὰ χρημάτων ἄλλων τὴν τε Πάβενναν
 καὶ τὰ ἀργχοῦ πάντα περιήει, στρατεύων ἐτέρους ἐφ'
 ἐτέροις· καὶ πάντας ἐς Ἀρρήτιον ἔπεμπε.
 176 Ἀντωνίῳ δ' ἀφῆκτο μέσον ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐκ πάντε
 τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τελῶν τέσσαρα· ἐπιμεμφόμενοι δ'

2 προαγορεύσει V 9 ἀπέπεμπε ci. Mend., sed cf. ad
 II §382 12 ἀμείψασθαι i 16 ἀπῆσαν ci. Mend., sed intellege
 'ex urbe' 21 ἀγχώματος a, ἀσχώματος f 25 ἀρήτιον V,
 Arritium C 26 μέσον] μόνον ci. Musgr., μὲν maluerunt Mend.
 et Cob. p. 233; an <κατά> μέσον? ita etiam Keil

αὐτὸν οὐκ ἐπέξελθόντα τῷ φόβῳ Καίσαρος, χωρὶς εὐ-
 φημίας ἐς τὸ βῆμα παρέπεμπον ὥς περὶ τοῦδε σφίσιν
 ἐκλογιούμενον πρώτου. ὃ δὲ αὐτοῖς χαλεπτόμενος τῆς 176
 σιωπῆς οὐ κατέσχεν, ἀλλ' ὠνείδιζεν ἀχαριστίαν ἐκ
 5 Παρθυαίων ὑπὸ οὗ μετενεχθεῖσιν ἐς τὴν Ἰταλίαν
 καὶ οὐκ ἐπιμαρτυροῦσι τοιαῦδε χάριτος· ἐμέμφετο δὲ
 καὶ ὅτι <παρὰ> μειρακίου προπετοῦς, ὥδε τὸν Καίσαρα
 καλῶν, ἄνδρας ἐπιπεμπομένους σφίσιν εἰς διαφθοράν
 οὐκ αὐτοὶ προσάγουσιν αὐτῷ. ἀλλὰ τούσδε μὲν αὐτοὺς 177
 10 εὐρήσειν, τὸν δὲ στρατὸν ἄξιον ἐπὶ τὴν ἐψηφισμένην
 οἱ χώραν εὐδαίμονα Κελτικήν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἐκά-
 στω δοθήσεσθαι δραχμὰς ἑκατόν. οἱ δὲ ἐγέλασαν τῆς
 σμικρολογίας καὶ χαλεπήναντος αὐτοῦ μᾶλλον ἐθορύ-
 βουν καὶ διεδίδρασκον. ὃ δὲ ἔξανέστη τοσοῦτον εἰπών·
 15 “μαθήσεσθε ἄρχεσθαι”. αἰτήσας δὲ παρὰ τῶν χίλι- 178
 ἄρχων τοὺς στασιώδεις (ἀνάγραπτος γὰρ ἐστὶν ἐν τοῖς
 Ῥωμαίων στρατοῖς αἰεὶ καθ' ἓνα ἄνδρα ὁ τρόπος) δι-
 εκλήρωσε τῷ στρατιωτικῷ νόμῳ καὶ οὐ τὸ δέκατον
 ἅπαν, ἀλλὰ μέρος ἔκτεινε τοῦ δεκάτου, νομίζων σφᾶς
 20 ὥδε καταπλήξειν δι' ὀλίγου. οἱ δὲ οὐκ ἐς φόβον μᾶλ-
 λον ἢ ἐς ὀργὴν ἀπὸ τοῦδε καὶ μῖσος ἐτρέποντο.
 4 ταῦτα δ' ὁρῶντες οὗς ὁ Καῖσαρ ἐπὶ διαφθορᾷ τῶνδε 179
 προπετόμφει, βιβλία πολλὰ τότε μάλιστα διερρίπτουν
 ἐς τὸ στρατόπεδον, ἀντὶ τῆς Ἀντωνίου μικρολογίας τε
 25 καὶ ὠμότητος ἐς τὴν Καίσαρος μνήμην τοῦ προτέρου

2 ἐς] ἐπὶ ci. Mend., cf. ad I § 269 3 χαλεπόμενος i
 4 μὲν post ὠνείδιζεν add. Bk. et Mend. 7 ὅτι καὶ μειρακίον
 Oi, <παρὰ> add. Schw. ex C, ὅτι ἐκ μειρακίου ci. Mend.; scripsi
 καὶ ὅτι <παρὰ> μ. 8 ἐπιπεμπομένον ci. Schw. διαφορὰν
 Cab 9 αὐτῷ scripsi cum C et Mend., αὐτῷ Oi 10 ἄξιον]
 ἄξιον i ἐπιψηφισμένην i 12 δοθήσεται i 13 μικρολογίας
 ab, fluctuant codices perpetuo 20 δι' ὀλίγων ci. Mend., sed
 cf. Kratt p. 5 et infra ad § 215 21 ἐτρέποντο ci. Mend.

- καὶ βοήθειαν τοῦ νῦν καὶ χορηγίας δαψιλεῖς μετατίθε-
σθαι. οὗς ὁ Ἀντώνιος μηνύμασί τε μεγάλοις ἐξήτει,
καὶ ἀπειλαῖς, εἴ τις ἐπικρύπτει. οὐδένα δὲ συλλαβὼν
180 ἐχαλέπηνεν ὥς τοῦ στρατοῦ σφᾶς ἐπικρύπτοντος. ἀπαγ-
γελλομένων δὲ καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις τε καὶ ἐν
Ῥώμῃ Καίσαρι πεπραγμένων ἐθορυβεῖτο. καὶ ἐπελθὼν
αὐθις ἐπὶ τὸν στρατὸν ἔφη χαλεπῆναι μὲν τῶν γεγο-
νότων ὑπὸ ἀνάγκης στρατιωτικῆς ὀλίγοις ἀντὶ πλεόνων
ᾧν ἐκόλαζεν ὁ νόμος, αὐτοὺς δὲ εἰδέναι σαφῶς οὔτε
181 ὦμὸν οὔτε μικρολόγον Ἀντώνιον. “ἀλλ’ ὁ μὲν φθόνος 10
οἰχέσθω, κεκορεσμένος”, ἔφη, “καὶ τοῖς ἀμαρτήμασι καὶ
ταῖς κολάσεσι· τὰς δὲ ἑκατὸν δραχμὰς ὑμῖν οὐ δωρεάν
(οὐ γὰρ τοῦτό γε τῆς Ἀντωνίου τύχης), ἀλλὰ τῆς πρώ-
της ἐς ὑμᾶς ἐντεύξεως προσαγορευτικὸν μᾶλλον [ἢ
δωρεάν] ἐκέλευσα δοθῆναι, καὶ χρηὴ νόμῳ πατρὶ 15
καὶ στρατιωτικῷ καὶ ἐς τὰδε αὐτῷ καὶ ἐς πάντα εὐ-
182 πειθεῖς ὑπάρχειν”. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν, οὐδέν τι ἔτι
προσθεὶς τῇ δωρεᾷ τοῦ μὴ δοκεῖν ὁ στρατηγὸς ἡσσή-
σθαι τοῦ στρατοῦ· οἱ δὲ ἐλάβανον, εἴτε μεταγνόντες
183 εἴτε καὶ δεδιότες. ὁ δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ταξιάρχους, 20
εἴτε μηνίων ἔτι τῆς στάσεως εἴθ’ ἐτέρως ὑπονοῶν,
ἐνήλλασσε, τοὺς δὲ λοιποὺς καὶ τᾶλλα ἐν ταῖς χρεῖαις
ἐδεξιούτο καὶ προὔπεμπεν ἀνὰ μέρος τὴν παραθαλάσ-
σιον ὁδεύειν ἐπὶ Ἀριμίνου. 24
- 184 αὐτὸς δ’ ἐπιλεξάμενος ἐκ πάντων στρατηγίδα σπεῖ- 4
ραν ἀνδρῶν ἀρίστων τὰ τε σώματα καὶ τὸν τρόπον

14 ἐς] πρὸς cum V ser. Mend. 14 sq. ἢ δωρεάν seclussit
Mend. 16 ἐς τὰδε αὐτῷ] ἐς τόδε αὐτό, nisi forte altius vitium
lateret, ci. Mend. (potuit ferri etiam ἐς τὰδε αὐτά), αὐτῷ potius
delendum aut οὕτω scribendum ci. Keil, hoc probabilius
17 τι om. i 22 ἐνήλλασσε V, ἐνήλασσε i, ἐνήλασε B

ὤδευεν ἐς Ῥώμην ὥς ἐκείθεν ἐπὶ τὸ Ἀρίμινον ὁρμή-
 σων. ἐσῆει δὲ ἐς τὴν πόλιν σοβαρῶς, τὴν μὲν Ἰλλην
 πρὸ τοῦ ἄστεος στρατοπεδεύσας, τοὺς δ' ἅμφ' αὐτὸν
 ἔχων ὑπεξωσμένους καὶ τὴν οἰκίαν νυκτοφυλακοῦντας
 5 ἐνόπλους· συνθήματά τε αὐτοῖς ἐδίδοτο, καὶ αἱ φυλακαὶ
 παρὰ μέρος ἦσαν ὥς ἐν στρατοπέδῳ. συναγαγὼν δὲ 185
 τὴν βουλὴν ὥς μεμψόμενος Καίσαρι περὶ τῶν πεπραγ-
 μένων, ἐσιῶν ἤδη μανθάνει τῶν τεσσάρων τελῶν τὸ
 καλούμενον Ἄρειον κατὰ τὴν ὁδὸν ἐς Καίσαρα μετα-
 10 τεθεῖσθαι. καὶ αὐτῷ τὴν εἴσοδον ἐπισχόντι τε καὶ
 διαποροῦντι ἀγγέλλεται καὶ τὸ καλούμενον τέταρτον
 ὁμοίως τοῖς Ἀρείοις ἐς Καίσαρα μετατεθεῖσθαι. δια- 186
 ταραχθεὶς οὖν εἰσῆλθε μὲν ἐς τὸ βουλευτήριον, ὥς δ'
 ἐφ' ἕτερα αὐτοὺς συναγαγὼν μικρὰ διελέχθη καὶ εὐθύς
 15 ἐπὶ τὰς πύλας ἐχώρει καὶ ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐπὶ Ἄλβην
 πόλιν ὥς μεταπείσω τὸς ἀποστάντας. βαλλόμενος 187
 δ' ἀπὸ τοῦ τελχους ἀνέστρεφε καὶ τοῖς ἄλλοις τέλεσι
 προσέπεμπεν ἀνὰ πεντακοσίας δραχμὰς ἐκάστῳ, καὶ
 σὺν οἷς εἶχεν αὐτὸς ἐς Τίβυρον ἐξῆει, σκευὴν ἔχων
 20 τὴν συνήθη τοῖς ἐπὶ τοὺς πολέμους ἐξιοῦσι· καὶ γὰρ
 ἤδη σαφὴς ἦν ὁ πόλεμος, Δέκμου τὴν Κελτικὴν οὐ
 16 μετιέντος. δεῦρο δὲ ὄντι ἢ τε βουλὴ σχεδὸν ἅπασα 188
 καὶ τῶν ἱππέων τὸ πλεῖστον ἀφίκετο ἐπὶ τιμῇ καὶ
 ἀπὸ τοῦ δήμου τὸ ἀξιολογώτατον· οἱ καὶ καταλαβόν-
 25 τες αὐτὸν ὁρκοῦντα τοὺς παρόντας οἱ στρατιώτας καὶ
 τοὺς ἐκ τῶν πάλαι στρατευσαμένων συνδραμόντας (πολὺν
 γὰρ καὶ τοῦτο ἦν) συνῶμνον ἐκόντες οὐκ ἐκλείψειν

2 σοβαρός ci. Cob. p. 233, iure refutavit Schenkl p. 177
 coll. Polyb. 3, 72, 13 20 ἐπὶ τοὺς πολέμους ci. Schw. ex C
 22 μετιέντος i 23 τὸ ἱππέων B

8 μανθάνει] paucis diebus ante iam cognoverat, cf. Ruete
 (v. ad II § 127) p. 40

τὴν ἐς Ἀντώνιον εὐνοϊάν τε καὶ πίστιν, ὥς ἀπορῆσαι, τίνες ἦσαν, οἱ πρὸ ὀλίγου παρὰ τὴν Καίσαρος ἐκκλησίαν τὸν Ἀντώνιον ἐβλασφήμουν.

- 189 ὁ μὲν δὴ λαμπρῶς οὕτως ἐς τὸ Ἀρίμινον προεπέμπετο, ὅθεν ἐστὶν ἡ τῆς Κελτικῆς ἀρχή. καὶ ὁ στρατὸς ἦν αὐτῷ, χωρὶς γε τῶν νεολέκτων, τρία τέλη τὰ ἐκ Μακεδονίας μετὰπεμπτα (ἤδη γὰρ αὐτῷ καὶ τὸ λοιπὸν ἀφίκτο), ἐξεστρατευμένων δὲ ἔν, οἱ καὶ γηρῶντες ὁμῶς ἐδόκουν νεοσυλλόγων ἀμείνους ἐς τὸ διπλάσιον εἶναι.
- 190 οὕτω μὲν Ἀντωνίῳ τέσσαρα ἐρίγνυτο τέλη γεγυμνασμένων ἀνδρῶν καὶ ὅσον ἐξ ἔθους αὐτοῖς ἐπίκουρον ἄλλο ἔπεται, καὶ ἡ τοῦ σώματος φρουρὰ καὶ τὰ νεόλεκτα. Λέπιδός τε ἔχων ἐν Ἰβηρίᾳ τέσσαρα τέλη καὶ Ἀσίνιος Πολλίων δύο καὶ Πλάγκος ἐν τῇ ἐτέρᾳ Κελτικῇ τρία, ἐδόκουν αἰρήσεσθαι τὰ Ἀντωνίου.
- 191 Καίσαρι δὲ ἦν δύο μὲν ὁμοίως ἀξιολογώτατα, τὰ ἐς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου μεταστάντα, ἐν δὲ νεοσυλλόγων, δύο δὲ ἐκ τῶν πρότερον ἐστρατευμένων, οὐκ ἐντελῇ μὲν ταῦτα τοῖς ἀριθμοῖς οὐδὲ ταῖς ὀπλίσεσιν, ὑπὸ δὲ τῶν νεοσυλλόγων καὶ ταῦτα ἀναπληροῦ-
- 192 μενα. συναγαγὼν δ' ἅπαντας ἐς Ἀλβην ἐπέστελλε τῇ βουλῇ. ἡ δὲ ἐφῆδετο μὲν αὖθις Καίσαρι, ὥς ἀπορεῖν

6 γε om. V 8 ἐξεστρατευμένοι δὲ ἔνιοι καὶ γηρῶντες libri, corr. Schw., nisi quod οἱ <εἰ> καὶ γηρῶντες scripsit
9 <τῶν> νεοσυλλόγων ci. Mend. 16 ἀξιολογώτατα, τὰ Mend., τὰ ἀξιολογώτατα Oī 20 ὑπὸ] ἀπὸ ci. Nauck, bene 21 ἐπέ-
τελλε i 22 Καίσαρι C. Steph. et m. rec. in mg. f, ἀντωνίῳ libri; cum Schw. aliquid intercidisse ratus fort. αὖθις <Καίσαρι ὥσπερ μικρῷ ἔμπροσθεν ἐφῆδοντο> Ἀντωνίῳ scribendum esse ci. Mend., ἀντωνίῳ librorum potius del. Keil ut falsum glossema

6 sqq. de legionum numero cf. Domaszewski (v. ad II § 126) p. 179 sq., Schwartz (v. ad III § 5) p. 227 adn. 4, Groebe ap. Drumann I² p. 440 14 δύο] cf. Domaszewski l. c. p. 175
16 sqq. cf. ibid. p. 180

καὶ τότε, τίνες ἦσαν, οἱ προὔπεμπον Ἀντώνιον· ἤχθοντο
 δὲ τοῖς τέλεσιν οὐκ ἐς τὴν βουλὴν, ἀλλ' ἐς τὸν Καί-
 σαρα μετελθοῦσιν. ἐπαινέσαντες δ' ὁμῶς αὐτούς τε 193
 καὶ τὸν Καίσαρα, ἔφασαν ὀλίγον ὕστερον ὅ τι χρὴ
 5 ποιεῖν αὐτοὺς ψηφιεῖσθαι, ὅταν αὐτοῖς αἱ νέαι ἀρχαὶ
 ἐς τὰ πράγματα παρέλθωσιν. ἦν δὲ σαφές, ὅτι χρήσον-
 ται μὲν αὐτοῖς κατὰ Ἀντωνίου· στρατὸν δὲ οὐδένα πω
 ἔχοντες ἴδιον οὐδὲ καταλέξει χωρὶς ὑπάτων δυνάμε-
 9 νοι ἐς τὰς νέας ἀρχὰς πάντα ἀνελθόντο.

48 τῷ Καίσαρι δ' ὁ στρατὸς πελέκεάς τε καὶ ῥαβδο- 194
 φόρους ἐσκευασμένους προσαγαρόντες, ἠξίουν ἑαυτὸν
 ἀντιστράτηγον ἀποφῆναι, πολέμου τε ἡγεμονεύοντα
 καὶ σφῶν αἰεὶ ὑπ' ἄρχουσι ταχθέντων. ὁ δὲ τὴν μὲν
 τιμὴν ἐπήνει, τὸ δὲ ἔργον ἐς τὴν βουλὴν ἀνελθόντο·
 15 καὶ βουλομένους ἐπὶ τοῦτο χωρεῖν ἀθρόους ἐκώλυε καὶ
 πρεσβευομένους ἐπεῖχεν, ὥς καὶ τῆς βουλῆς ψηφίου-
 μένης ταῦτα καθ' ἑαυτήν, καὶ μᾶλλον, ἣν αἰσθωνται
 τὴν ὑμετέραν προθυμίαν καὶ τὸν ἑμὸν ὄκνον. δια- 195
 λυθέντων δὲ μόλις οὕτω καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐς ὑπερ-
 20 οψίαν αὐτὸν αἰτιωμένων, ἐξελογεῖτο αὐτοῖς τὴν βουλὴν
 οὐκ εὐνοία πρὸς αὐτὸν ἀποκλίνειν μᾶλλον ἢ Ἀντωνίου
 δέει καὶ στρατιᾶς ἀπορίᾳ, "μέχρι καθέλωμεν ἡμεῖς
 Ἀντώνιον καὶ οἱ σφαγεῖς φίλοι τε τῇ βουλῇ καὶ συγ-
 γενεῖς ὄντες δύναμιν αὐτοῖς συναγάγωσιν· ὧν αἰσθα-

9 ἀνελθόντο i 10 sq. ῥαβδοφόρους ἐσκευασμένους] uirgas-
 que ex ordine paratas C 13 καὶ om. C, del. Mend., inter-
 pungens non post ἀποφῆναι, sed post ἡγεμονεύοντα; καὶ —
 ταχθέντων susp. Zerdik p. 66, certe ὑπ' ἄρχουσιν αἰεὶ scribendum
 ratus (αἰεὶ ταχθ. ὑπ' ἄρχουσι Keil) 15 ἐς Πρώμην vel sim.
 ad χωρεῖν addi voluit Mend. ἀθρόως a 16 καὶ deleri voluit
 Mend., iniuria 17 ταῦτα ci: G. Senger, ut adnotavit Mend.
 in exemplari suo 20 αὐτὸν B, αὐτῶν Vi 21 αὐτὸν libri,
 corr. Mend. 24 αὐτοῖς V

44 α. C.

- 196 νόμενος ὑπηρετεῖν ὑποκρίνομαι. μὴ δὲ πρότεροι τὴν
ὑπόκρισιν ἀποκαλύπτωμεν, ὥς προλαβοῦσι μὲν ἡμῖν
τὴν ἀρχὴν ἐπικαλέσουσιν ὕβριν ἢ βίαν, αἰδεσθεῖσι δ'
ἴσως ἐπιδώσουσιν αὐτοὶ δέει, μὴ παρ' ὑμῶν λάβοιμι'.
- 197 τοιάδε εἰπὼν ἐθεᾶτο γυμνάσια τῶν δύο τελῶν τῶν
αὐτομολησάντων ἀπ' Ἀντωνίου, διαστάντων τε ἐς ἀλλή-
λους καὶ δρώντων ἀφειδῶς ἔργα πολέμου πάντα πλὴν
ἐς μόνον θάνατον. ἤσθεις οὖν τῇ θῆξ καὶ τῆς προ-
φάσεως ἐπιβαίνων ἄσμενος, ἑτέρας αὐτῶν ἐκάστω
πεντακοσίας δραχμὰς ἐπέδιδον καί, εἴ τις πολέμου
χρεία γένοιτο, νικῆσασιν ἐπηγγέλλετο πεντακισχιλίας.
ὧδε μὲν ὁ Καῖσαρ θαψιλείᾳ δωρεῶν τοὺς μισθοφόρους
ἐκρατύνετο.
- 198 καὶ τάδε μὲν ἦν ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐν δὲ τῇ Κελτικῇ
τὸν Δέκμον ὁ Ἀντώνιος ἐκέλευσεν ἐς Μακεδονίαν μετ-
ιέναι, πειθόμενόν τε τῷ δήμῳ καὶ φειδόμενον ἑαυτοῦ.
ὁ δὲ ἀντέπεμπεν αὐτῷ τὰ παρὰ τῆς βουλῆς οἱ κεκο-
μισμένα γράμματα, ὥς οὐχὶ διὰ τὸν δῆμον εἴκειν οἱ
- 199 πρέπον ἢ διὰ τὴν βουλὴν Ἀντωνίῳ μᾶλλον. Ἀντωνίου
δ' αὐτῷ προθεσμίαν ὀρίζοντος, μεθ' ἣν ὥς πολεμῶ
χρησεται, μακροτέραν ὁ Δέκμος ἐκέλευεν ὀρίζειν ἑαυτῷ,
μὴ θᾶσσον γένοιτο τῇ βουλῇ πολέμιος. καὶ ὁ Ἀντώνιος
εὐμαρῶς ἂν αὐτοῦ κρατήσας ἔτι ὄντος ἐν πεδίῳ ἐπὶ
- 200 τὰς πόλεις ἔκρινε προελθεῖν. αἱ δὲ αὐτὸν ἐδέχοντο. καὶ
δείσας ὁ Δέκμος, μὴ οὐδ' ἐσελθεῖν ἔς τινα αὐτῶν ἔτι
δύνηται, πλάσσεται γράμματα τῆς βουλῆς καλοῦσης
αὐτὸν ἐς Ῥώμην σὺν τῷ στρατῷ· καὶ ἀναξεύξας ἐχώρει
τὴν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας, ὑποδεχομένων αὐτὸν ὥς ἀπίοντα
πάντων, μέχρι Μουτίνην παροδεύων, πόλιν εὐδαίμονα.

τάς τε πύλας ἀπέκλειε καὶ τὰ τῶν Μουτιναίων ἐς τὰς
τροφᾶς συνέφερεν ὑποζύγια τε ὅσα ἦν κατέθνε καὶ
ἐταρλίχευε <δέει>, μὴ χρόνιος ἢ πολιορκία γένοιτο, καὶ τὸν
Ἀντώνιον ὑπέμενε. στρατιὰ δ' ἦν αὐτῷ μονομάχων 201
5 τε πλῆθος καὶ ὀπλιτῶν τρία τέλη, ὧν ἓν μὲν ἦν ἀρι-
στρατεύτων ἀνδρῶν ἔτι ἀπείρων, δύο δέ, ἃ καὶ πρό-
τερον ὑπεστρατευμένα αὐτῷ πιστότατα ἦν. ὁ δ' Ἀντώ-
νιος ἐπελθὼν αὐτῷ σὺν ὀργῇ τὴν Μουτίνην ἀπετάφρευε
9 τε καὶ ἀπετελίχζε.
0 καὶ Δέκιμος μὲν ἐπολιορκεῖτο, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ κατὰ 202
τὴν ἐτήσιον νομηνίαν ὕπατοι γενόμενοι Ἰστιός τε καὶ ^{Kal. Jan.}
Πάνσας τὴν βουλὴν εὐθύς ἐπὶ ταῖς θυσίαις ἐν αὐτῷ ^{43 a. C.}
τῷ ἱερῷ συνῆγον ἐπὶ Ἀντωνίῳ. Κικέρων μὲν δὴ καὶ 203
οἱ Κικέρωνος φίλοι πολέμιον αὐτὸν ἤξλουν ἤδη ψηφί-
15 σασθαι, τὴν Κελτικὴν ἀκούσης τῆς βουλῆς ἐς ἐπιτελί-
χισμα τῆς πατρίδος βιαζόμενον ὅπλοις καὶ τὸν ἐπὶ
Θράκας αὐτῷ δεδομένον στρατὸν ἐς τὴν Ἰταλίαν δι-
αγαρόντα· ἐπελέγοντο δὲ καὶ τὴν ἄλλην αὐτοῦ μετὰ 204
Κάισαρα προαίρεσιν, ἔν τε τῇ πόλει φανερώς δορυ-
20 φορηθέντος ὑπὸ τοσῶνδε λοχαγῶν καὶ περὶ τὴν οἰκίαν
ὥσπερ ἄκραν ὅπλοις καὶ συνθήμασι κεχηρμένου καὶ
τᾶλλα σοβαρωτέρου σφίσι φανέντος ἢ κατὰ τὴν ἐτήσιον
ἀρχήν. Λεύκιος δὲ Πέλσων, ὁ τῷ Ἀντωνίῳ τὴν ἀπο- 205
δημίαν ἐπιτροπεύων, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα Ῥωμαίων
25 ἐπιφανής, ὅσοι τε ἄλλοι τῷ Πέλσωνι δι' αὐτὸν ἢ δι'
Ἀντώνιον ἢ κατ' οἰκίαν γνώμην προσετίθεντο, καλεῖν
αὐτὸν ἐς κρήσιν ἤξλουν, ὥς οὐ πάτριον σφίσιν ἀκρί-

3 <δέει>, quod add. Nauck, h. l. vix potest subaudiri, cf. ad II § 462 4sq. copiae illi aderant haud contemnendae, gladiatorum manus ingens C 5 ἐνομ. V 11 Ἰστιός O f, et ita saepe 16sq. ἐπὶ Θράκας] in Gelas C, item § 215. 226 17 ἐς] ἐπὶ requirit Herw. p. 69, cf. § 215 21 ὥσπερ <περὶ> ἄκραν idem, sed cf. ad I § 269

43 a. C.

a. d. IV.
Non. Jan.

του καταδικάζειν οὐδ' εὐπρεπὲς τοῦ χθρὲς ὑπάτου τῆς
ἐπιούσης ἡμέρας, οὗ γε μάλιστα συνεχεῖς ἐπαίνους
206 ἄλλοι τε καὶ Κικέρων αὐτὸς εἶπε πολλάκις. ἡ δὲ
βουλὴ τότε μὲν ἀγχώμαλοι ταῖς γνώμαις ἐς νύκτα
περιῆλθον, ἅμα δ' ἔφ' περὶ τῶν αὐτῶν ἐς τὸ βουλευ-
τήριον συνελέγοντο· ἐνθα τῶν Κικερωνείων ἐπιβα-
ρύντων ἐψήφιστο ἂν ὁ Ἀντώνιος πολέμιος, εἰ μὴ
τῶν δημάρχων Σάλουιος ἐς τὴν ἐπιούσαν ἐκέλευσεν
ἀναθέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἄρχουσιν ὁ κωλύων ἀελ
207 δυνατώτερος. οἱ μὲν δὴ Κικερώνειοι καὶ τούτῳ μάλα
φορτικῶς ὠνείδιζόν τε καὶ ἐνύβριζον καὶ τὸν δῆμον
ἐκδραμόντες ἠρέθιζον ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν Σάλουιον ἐς
αὐτὸν ἐκάλουν. ὃ δὲ ἀκαταπλήκτως ἐξέτρεχεν, ἕως ἡ
βουλὴ κατέσχε δεισάσα, μὴ μεταπείσειε τὸν δῆμον ἐς
208 μνήμην ἀγαγὼν Ἀντωνίου. οὐ γὰρ ἡγνόουν κατα-
γινώσκοντες ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς πρὸ δίκης οὐδ' ὅτι τὴν
Κελτικὴν ὁ δῆμος αὐτῷ δεδῶκε· ἀλλ' ὑπὲρ τῶν σφα-
γέων δεδιότες ὠργίζοντο πρῶτῳ μετὰ τὴν ἀμνηστίαν
ἀνακινήσαντι τὰ κατ' αὐτούς. διὸ καὶ τῷ Καίσαρι
ἐς αὐτὸν προκατεχρῶντο· καὶ ὁ Καῖσαρ οὐκ ἄγνοων
ἡρεῖτο καὶ αὐτὸς ὅμως προκαθελεῖν τὸν Ἀντώνιον.
209 τοιᾷδε μὲν ἡ βουλὴ γνώμη τὸν Ἀντώνιον εἶχεν ἐν
ὀργῇ, ἀναθέμενοι δὲ τὴν ψῆφον, ὥς ὁ δῆμαρχος ἐκέ-
λευεν, ἐψηφίσαντο ὅμως Δέκμον τε ἐπαινέσαι οὐκ
ἐκστάντα Ἀντωνίῳ τῆς Κελτικῆς καὶ τοῖς ὑπάτοις
Ιορίῳ καὶ Πάνσῃ Καίσαρα συστρατηγεῖν οὗ νῦν ἔχει

4sq. ἐς νύκτα περιῆλθον] haesit Mend., sed cf. similia IV § 214, Lib. c. 118 extr., Herod. 1, 96 et intellege: 'senatus usque ad noctem protractus est' 11 ὠνείδιζόν τε καὶ om. BiC 18 πρῶτῳ] αὐτῷ ci. Nauck, <αὐτῷ> πρῶτῳ Mend., at cf. Loesch p. 33 sq. 20 προκατεχρῶντο B, πρῶτα ἐχρῶντο a 26 στρατηγεῖν V

24 sqq. ἐψηφίσαντο] demum a. d. III. Non. Jan. sec. Lange, R. Altert. III² p. 521, cf. Groebe ap. Drumann I² p. 443

στρατοῦ, ἐπὶ χροσόν τε αὐτοῦ εἰκόνα τεθῆναι καὶ
 γνώμην αὐτὸν ἐσφέρειν ἐν τοῖς ὑπατικοῖς ἤδη καὶ
 τὴν ὑπατείαν αὐτὴν μετιέναι τοῦ νόμου θάσσον ἔτεσι
 δέκα, ἔκ τε τοῦ δημοσίου δοθῆναι τοῖς τέλεσι τοῖς
 5 ἐς αὐτὸν ἀπὸ Ἀντωνίου μεταστᾶσιν, ὅσον αὐτοῖς ὁ
 Καῖσαρ ἐπὶ τῇ νίκῃ δώσειν ὑπέσχετο. οἱ μὲν δὲ 210
 ταῦτα ψηφισάμενοι διελύθησαν, ὥς τὸν Ἀντώνιον
 ἔργῳ διὰ τῶνδε εἰδέναι πολέμιον ἐψηφισμένον καὶ
 τὸν δῆμαρχον ἐς τὴν ἐπιροῦσαν οὐδὲν ἔτι ἀντεροῦντα.
 10 Ἀντωνίου δὲ ἡ μήτηρ καὶ ἡ γυνὴ καὶ παῖς ἔτι μειρά- 211
 κιον οἷ τε ἄλλοι οἰκεῖοι καὶ φίλοι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς
 ἐς τὰς τῶν δυνατῶν οἰκίας διέθεον ἱκετεύοντες καὶ
 μεθ' ἡμέραν ἐς τὸ βουλευτήριον ἰόντας ἠνώχλουν,
 15 ῥιπτούμενοί τε πρὸ ποδῶν σὺν οἰμωγῇ καὶ ὀλολυγαῖς
 καὶ μελαίνῃ στολῇ παρὰ ταῖς θύραις ἐκβοῶντες. οἱ 212
 δὲ ὑπὸ τε τῆς φωνῆς καὶ τῆς ὕψεως καὶ μεταβολῆς ἐς
 τοσοῦτον αἰφνιδίου γενομένης ἐκάμπτοντο. δέσας δ'
 ὁ Κικέρων ἐβουληγόρησεν ὧδε.
 2 "ὦ μὲν ἔδει γνῶναι περὶ Ἀντωνίου, ἐχθρὸς ἔγνω- 213
 20 μεν· οἷς γὰρ αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς ἐτιμῶμεν, τούτοις
 ἐψηφίζομεθα εἶναι πολέμιον. Σάλουιον δὲ τὸν μόνον

2 συγγνώμην i 3 ἔτεσι correxi, item Madvig (v. ad II § 616) I p. 339 adn. 1, ἔτων Oi, vulgo 4 δημοσίου Schw.,
 δήμον libri 6 ὑπέσχετο ci. Mend., cf. praeft. 8 εἰδέναι]
 ἤδη ci. Schw., εἶναι scr. Bk., alia temptavit Mend., sed in-
 tellege: 'ut Antonius sciret se — hostem iudicatum neque tri-
 bunum — contradicturum esse' 10 <ὁ> παῖς ci. Mend., sed
 cf. ad I § 351 ἔτι <ὦν> μ. ci. Mend., at cf. § 242, V § 550,
 v. etiam ad I § 296 15 <καὶ> παρὰ conicio, pro ἐκβοῶντες
 potius ἐνεβόων Mend. 16 ὑπὸ ante τῆς ὕψεως add. i
 17 ἐκνάμπτοντο i 20 <αὐτὸν> add. Mend. post τούτοις ex
 C, sed cf. ad I § 223

2 ἐν τοῖς ὑπατικοῖς] cf. Willems I p. 600 adn. 4, Mommsen,
 R. Staatsr. I³ p. 458 sq.

43 α. C.

ἐμποδὼν γινόμενον ἢ πάντων εἶναι χρὴ συνετώ-
 τερον ἢ φιλίᾳ τάδε πράσσειν ἢ τῶν ἐνεστιώτων
 214 ἀμαθία. ὦν τὸ μὲν αἰσχιστόν ἐστιν ἡμῖν, εἰ δόξομεν
 ἀσυνετώτεροι πάντες ἐνὸς εἶναι, τὸ δὲ αὐτῷ Σαλούϊῳ,
 εἰ φιλίαν τῶν κοινῶν προτιμῶ· ἀμαθῶς δ' αὐτὸν
 ἔχοντα τῶν παρόντων ἔδει πιστεύειν ὑπάτοις ἀνθ'
 ἑαυτοῦ καὶ στρατηγοῖς καὶ δημάρχοις τοῖς συνάρχουσιν
 αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις βουλευταῖς, οἳ τοσοῖδε τὴν ἀξι-
 ωσίν τε καὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντες διὰ τε ἡλικίαν καὶ
 ἐμπειρίαν ὑπὲρ τὸν Σάλουιον, καταγινώσκομεν Ἀντων-
 νίου. ἔστι δ' ἐν τε χειροτονίαις καὶ δίκαις αἰεὶ τὸ
 215 πλεόν δικαιοτέρον. εἰ δὲ καὶ νῦν ἔτι χρῆζει τὰς
 αἰτίας μαθεῖν, λελέγεται διὰ βραχέος, ὥς ἐν ἀναμνήσει,
 τὰ μέγιστα αὐτῶν. τὰ χρήματα ἡμῶν Καίσαρος ἀπο-
 θανόντος ἐσφετερίσατο Ἀντώνιος. Μακεδονίας ἄρχειν
 παρ' ἡμῶν ἐπιτυχὼν ἐπὶ τὴν Κελτικὴν ὥρμησε χωρὶς
 ἡμῶν. τὸν στρατὸν ἐπὶ Θρακίας λαβὼν ἀντὶ Θρακῶν
 ἐπήγαγεν ἡμῖν ἐς τὴν Ἰταλίαν. ἐκάτερα τούτων αἰτή-
 σας ἡμᾶς ἐπ' ἐνέδρᾳ καὶ οὐ λαβὼν ἔπραξε δι' ἑαν-
 216 τοῦ. σπείραν ἐν Βρεντεσίῳ βασιλικὴν συνέταξεν ἀμφ'
 αὐτὸν εἶναι, καὶ φανερώς αὐτὸν ἐν τῇ πόλει σιδηρο-
 φοροῦντες ἄνδρες ἐδορυφόρουν τε καὶ ἐνυκτοφυλάκουν
 ὑπὸ συνθήματι. ἤγεν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου καὶ τὸν
 ἄλλον στρατὸν ἐς τὴν πόλιν ἅπαντα, συντομώτερον
 217 ἐφιέμενος ὦν ἐπενόει Καῖσαρ. Καίσαρος δὲ αὐτὸν
 τοῦ νέου σὺν ἐτέρῳ στρατῷ φθάσαντος ἔδεισε καὶ
 ἐς τὴν Κελτικὴν ἐτράπετο ὥς εὐκαιρον ἐφ' ἡμῖν

1 γινόμενον ci. Mend., sed cf. p. 345, 19; 346, 2 ἢ πάντας
 (πάντες f) πάμπαν εἶναι χρὴ af 13 διὰ βραχέων ci. Mend.,
 sed cf. Syr. c. 6 extr., Mithr. c. 57 init. 24 συντονώτερον ci.
 Herw. p. 69, inut. 25 ἐπενόει Καῖσαρ Musgr., ἐπένθει καί-
 σαρος Oi, quae Caesar concupisset C

ὀρμητήριον, ὅτι καὶ ὁ Καῖσαρ ἐκεῖθεν ὀρμώμενος
 3 ἐδυνάστευσεν ἡμῶν. τὴν στρατιὰν ἐπὶ τοῖσδε κατα- 218
 πλησσύμενος, ἵνα πρὸς μηθὲν αὐτῷ παρανομοῦντι
 κατοκνῇ, διεκλήρωσεν εἰς θάνατον, οὐ στασιάζαντας
 5 ἢ φυλακὴν ἢ τάξιν ἐν πολέμῳ λιπόντας, ἐφ' ὧν
 μόνων ὁ στρατιωτικὸς νόμος τὴν οὕτως ὥμην ὥρισε
 τιμωρίαν, καὶ ὅμως αὐτῇ καὶ ἐπὶ τοῖσδε ὀλίγοι μόλις
 ἐν τοῖς πάνυ κινδύνοις ἐχρήσαντο ὑπ' ἀνάγκης· ὁ δὲ
 φωνῆς ἢ γέλωτος ἦγεν εἰς θάνατον τοὺς πολίτας καὶ
 10 θάνατον οὐ τῶν ἐλεγχθέντων, ἀλλὰ τῶν διαλαχόντων.
 τοιγαροῦν οἱ μὲν δυνηθέντες ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ 219
 ὑμεῖς αὐτοῖς ὥς εὖ πράξασι δωρεὰς χθὲς ἐψηφίσασθε·
 οἱ δὲ οὐ δυνηθέντες ἀποδρᾶναι δεδιότες συναδικοῦσι
 καὶ χωροῦσιν ἐπὶ χώραν ὑμετέραν πολέμιοι καὶ πολι-
 15 ορκοῦσι στρατὸν ὑμέτερον καὶ στρατηγὸν ὑμέτερον,
 ᾧ γράφετε μὲν ὑμεῖς ἐμμένειν τῇ Κελτικῇ, Ἀντώνιος
 δ' ἐξιέναι κελεύει. πότερον οὖν ἡμεῖς Ἀντώνιον 220
 ψηφίζόμεθα εἶναι πολέμιον, ἢ Ἀντώνιος ἡμᾶς ἤδη
 πολεμεῖ, καὶ ὁ δῆμαρχος ἡμῶν ἔτι ἀγνοεῖ, μέχρι ἄρα
 20 Δέκμου πεσόντος ἢ τε χώρα τοσῆδε οὖσα καὶ ὁμορος
 ἡμῖν καὶ ἐπὶ τῇ χώρᾳ ὁ Δέκμον στρατὸς εἰς τὰς καθ'

3 μηθὲν scr. Mend. 6 μόνων om. C 9 ἦγετο θάνατον i,
 ἐς in corr. B. τοὺς delendum ci. Mend., sine causa 9 sq. καὶ
 θάνατον] verba ex dittographia orta participium velut καταδι-
 κάζων vel καταγιγνώσκων expulisse ci. Mend., Appiani arte
 rhetorica neglecta 10 ἐλεγχθέντων, γ suprascr., B 12 ἐχθὲς
 V 13 ἀποδρᾶσαι O 14 sq. ὑμέτεραν et bis ὑμέτερον, η ter
 suprascr. a m. 1, V, ὑμέτεραν et post στρατὸν ὑμέτερον vertit C,
 tertium ὑμέτερον omittens 16 ἐγράφετε dubitanter ci. Herw.
 p. 69 18 ἡμᾶς] aut ἡμῖν aut πολιορκεῖ pro πολεμεῖ ci. Mend.,
 ἡμᾶς — πολεμεῖ cum aliis retinent Krebs, Zur Rection d. Casus
 I p. 14 et La Roche (v. ad I § 45) p. 25 sq. 19 in ἡμῶν haerentes
 haud probabilia coniecerunt Bk. et Mend., sed 'tribunus noster'
 acerbe, in ludibrium dictum est, ut etiam ἀγνοεῖ, cf. § 213 extr., 214

43 a. C.

ἡμῶν ἐλπίδας Ἀντωνίῳ προσγένηται. τότε γὰρ αὐτόν, ὥς ἔοικεν, ὁ δῆμαρχος ψηφιεῖται πολέμιον, ὅταν ἡμῶν γένηται δυνατώτερος”.

- 221 ταῦτ’ ἔτι τοῦ Κικέρωνος λέγοντος οἱ φίλοι θορυ-
βοῦντες ἀπ᾽ αὐτῶς οὐδενὶ ἀντειπεῖν ἐπέτρεπον, μέχρι
Πείσωνος αὐτοῦ παρελθόντος· ἢ τε ἄλλη βουλή κατ’
αἰδῶ τοῦ ἀνδρὸς ἡσύχασε καὶ οἱ τοῦ Κικέρωνος
222 ἠνέσχοντο. καὶ ἔλεγεν ὁ Πείσων· “ὁ μὲν νόμος, ὃ
βουλή, δικαιοῖ τὸν εὐθυνόμενον αὐτὸν ἀκοῦσαι τε
τῆς κατηγορίας καὶ ἀπολογησάμενον ὑπὲρ αὐτοῦ κρί- 10
νεσθαι· καὶ τὸν δεινότατον εἰπεῖν Κικέρωνα ἐς ταῦτα
223 προκαλοῦμαι. ἐπεὶ δὲ ὁκνεῖ μὲν παρόντος Ἀντωνίου
κατηγορεῖν, ἀπόντος δ’ ἐγκλήματά τινα εἶπεν ὥς μέγι-
στα ἐκ πάντων καὶ ἀναμφίλογα ὄντα, παρῆλθον ἐγὼ
224 δειξὼν αὐτὰ ψευδῇ βραχυτάταις ἀποκρίσεσι. τὰ χρή- 15
ματά φησιν Ἀντώνιον τὰ κοινὰ μετὰ τὴν Καίσαρος
τελευτήν σφετερίσασθαι, τοῦ μὲν νόμου τὸν κλέπτην
οὐ πολέμιον ἀποφαίνοντος, ἀλλὰ ὠρισμένη δίκη ζημι-
οῦντος, Βρούτου δὲ τοῦ Καίσαρα κτείναντος ἐν τῷ
δῆμῳ καὶ τόδε κατηγορήσαντος, ὅτι ὁ Καῖσαρ τὰ χρή- 20
ματα διεφόρησε καὶ κενὰ καταλέλοιπε τὰ ταμιεῖα,
Ἀντωνίου δὲ μετ’ οὐ πολὺ ζητεῖν αὐτὰ ψηφισάμενον
καὶ ὑμῶν ἀποδεξαμένων τε τὴν γνώμην καὶ κεκυρω-
κότων καὶ γέρας τοῖς μηνύουσι δεκάτην ὑπεσχημένων,
ἣν διπλασιάσομεν ἡμεῖς, εἴ τις Ἀντώνιον περὶ αὐτῶν 21
225 ἔχοι τι διελέγχειν. καὶ τάδε μὲν περὶ τῶν χρημάτων·
τὴν δὲ Κελτικὴν ἡγεμονίαν οὐκ ἐψηφισάμεθα μὲν 5

10 αὐτοῦ libri (V?), corr. Bk. 12 ὁκνεῖ ci. Herw. p. 69,
sed App. dicere vult: ‘praesente Antonio solet tacere’
13 ὥς O, ὥδε i 20 τόδε BfC, τότε reliqui 21 ταμιεῖα B,
cf. ad I § 474 25 ἦν] δ· ci. Nauck, inut.

ἡμεῖς Ἀντωνίῳ, ἔδωκε δὲ ὁ δῆμος νόμῳ, παρόντος
 αὐτοῦ Κικέρωνος, ᾧ τρόπῳ καὶ ἕτερα πολλάκις ἔδωκε
 καὶ τήνδε τὴν ἡγεμονίαν αὐτὴν Καίσαρι πάλαι. μέρος 226
 δ' ἐστὶ τοῦ νόμου τὸν Ἀντώνιον, τὴν δεδομένην οἱ
 5 μετιόντα, Δέκμῳ μὴ παραχωροῦντι πολεμεῖν καὶ τὸν
 στρατὸν ἀντὶ Θρακῶν οὐδὲν ἔτι κινουμένων ἐς τὴν
 Κελτικὴν ἐπὶ τὸν ἀντιλέγοντα μετάγειν. ἀλλὰ Κικέρ- 227
 ρων Δέκμον μὲν οὐχ ἡγεῖται πολέμιον, ἐναντία τῷ
 νόμῳ τιθέμενον ὄπλα, Ἀντώνιον δὲ πολέμιον, τῷ
 10 νόμῳ συμμαχοῦντα. εἰ δὲ αὐτὸν αἰτιᾶται τὸν νόμον, 228
 τοὺς θεμένους αἰτιᾶται· οὓς ἔδει μεταπελθεῖν, οὐχὶ
 συνθέμενον ὑβρίζειν, οὐδὲ τὴν χώραν Δέκμῳ μὲν
 πιστεύειν, ὃν ὁ δῆμος ἐδίωξεν ἐπὶ τῷ φόνῳ, Ἀντωνίῳ
 δὲ ἀπιστεῖν, ὅτι ὁ δῆμος ἔδωκεν. οὐ γὰρ εὖ βου- 229
 15 λεομένων ἐστὶ διαστασιάζεσθαι πρὸς τὸν δῆμον ἐν
 καιροῖς μάλιστα ἐπικινδύνους οὐδὲ ἀμνημονεῖν, ὅτι καὶ
 τόδε αὐτὸ τοῦ δήμου πρότερον ἦν, τὸ κρίνειν τὰ φίλια
 καὶ πολέμια. μόνος γὰρ ἐκ τῶν πάλαι νόμων ὁ δῆμος
 αὐτοκράτωρ εἰρήνης πέρι καὶ πολέμου σκοπεῖν· ὦν μη-
 20 δὲν ὁ δῆμος ἐπιστήσειε μηδὲ ἐπιμηνίσειεν ἡμῖν, προ-
 στάτου λαβόμενος.

6 ἀλλ' ἔκτεινέ τινας τῶν στρατιωτῶν ὁ Ἀντώνιος. 230
 αὐτοκράτωρ γε ὦν καὶ ἐς τοῦτο ὅφ' ὑμῶν χειροτο-

2 quo more et alia plerunque aliis tradidit C, unde ἕτερα
 <ἐτέροις> ci. Schw., inut. 4 τὸν] τὸ Bk. et Mend., sed cf. ad I

§ 404 τὴν δεδομένην om. V 7 ἐπὶ τὸν ἀντιλέγοντα] contra
 eum qui sibi obsistat C, unde ἐπὶ τὸν ἀντιτείνοντα ci. Mend.

14 ὅτι om. b, cui C, unde ᾧ ci. Mend.; ὅτι Keil οὐ γὰρ] οὐδὲ b

19 sq. μηδὲν] μηδὲ ci. Schw.; si quid mutandum, maluit Mend.
 μηδενί, sed intellege: 'quorum ne quid populus nobis obiciat
 neve succenseat nobis' 21 λαβόντος V 23 ἡμῶν, ὅ suprascr.

a m. 1, V, a nobis C

1 sq. παρόντος αὐτοῦ Κικέρωνος] cf. Gardthausen, Augustus
 II, 1 p. 26 adn. 6

43 a. C.

- νημένος. καὶ οὐδεὶς πω τῶνδε λόγον ὑπέσχεεν αὐτο-
κράτωρ. οὐ γὰρ ἔκριναν οἱ νόμοι λυσιτελήσειν ἡμῖν
τὸν ἄρχοντα τοῖς στρατευομένοις ὑπεύθυνον εἶναι·
οὐδ' ἔστιν ἀπειθείας τι χεῖρον ἐν στρατοπέδῳ, δι' ἣν
καὶ νικῶντές τινες ἀνηρέθησαν, καὶ οὐδεὶς εὐθύνε
231 τοὺς ἀνελόντας. οὐδὲ τῶν νῦν συγγενῆς οὐδεὶς, ἀλλὰ
Κικέρων ἐπιμέμφεται καὶ φόνον κατηγορῶν πολέμιον
κοινὸν ἀντὶ τῶν ὠρισμένων ἐπιτιμίων τοῖς φονεῦσι
232 τίθεται. Ἀντωνίῳ δὲ τὸ στρατόπεδον ὅπως τε ἄτα-
κτον ἦν καὶ ὅπως κατεφρόνει, δηλοῖ καὶ τὰ μετα-
στάντα αὐτοῦ δύο τέλη, ἃ ὑμεῖς μὲν ἐψηφίσασθε
Ἀντωνίῳ στρατεύειν, αὐτομολήσαντα δὲ παρὰ τοὺς
στρατιωτικούς νόμους, οὐ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἐς Καί-
σαρα, ὃ Κικέρων ὅμως ἐπήγγεσε καὶ ἐκ τῶν κοινῶν
ἐχθρὸς ἐμισθοδότησε· καὶ μὴ ποτε ὑμᾶς λυπήσειε τὸ
233 παράδειγμα. Κικέρωνα δὲ καὶ ἐς ἀνωμαλίαν ἐξέστησεν
ἢ ἔχθρα· κατηγορεῖ γὰρ Ἀντωνίου τυραννίδα καὶ
κόλασιν στρατιωτῶν, αἰὲ τῶν ἐπιβουλευόντων τὰ στρα-
τεύματα θεραπενόντων, οὐ κολαζόντων. ἐπεὶ δὲ οὐκ
ᾤκησεν οὐδὲ τὴν ἄλλην Ἀντωνίου μετὰ Καίσαρα
ἀρχὴν ὥς τυραννικὴν διαβαλεῖν, φέρε πύθωμαι καθ'
234 ἕκαστον ᾧδε. τίνα ἔκτεινεν ὥς τύραννος ἄκριτον ὃ
νῦν κινδυνεύων ἀκρίτως; τίνα δ' ἐξέβαλε τῆς πόλεως;
τίνα δὲ ὑμῖν διέβαλεν; ἢ καθ' ἓνα μὲν τοιόσδε ἦν,

2 ἡμῖν ex C reposuit Mend., ὑμῖν ceteri 3 τοῖς στρατο-
πέδοις a et, in mg. tamen, b 4 ἐν στρατοπέδοις ci. Mend.
10 δῆλον (sic) V 11 <ἀπ'> αὐτοῦ scr. Mend., multos alios
locos secutus; αὐτοῦ ut genet. separativum retinet Bitschowsky
(v. ad II § 591) p. 1208, nisi malis referre ad δύο τέλη, quod ego
praetulerim 12 στρατεύεσθαι ci. Mend. 16 καὶ ante ἐς om.
Did. ἐξανέστησεν V 17 <τε> καὶ ci. Mend., cf. ad I § 371
18 τῶν <τοῖς πολίταις> ἐπιβουλευόντων vel sim. quid desideravit
Mend., nec vero opus 24 ἡμῖν i C <οὐ> τοιόσδε vertit Gel.

ἐπεβούλευε δὲ πᾶσιν ὁμοῦ; πότε, ὦ Κικέρων; ὅτε τὴν 235
ἀμνηστίαν ἐκύρου τῶν γεγονότων; ἢ ὅτε μηδένα
διώκεσθαι φόνου; ἢ ὅτε ζήτησιν εἶναι τῶν κοινῶν
χρημάτων; ἢ ὅτε Πομπήιον τὸν Πομπηίου τοῦ ὑμε-
5 τέρου κατεκάλει καὶ τὴν πατρώαν ἐκ τῶν δημοσίων
αὐτῷ διέλυε περιουσίαν; ἢ ὅτε τὸν Ψευδομάριον
λαβὼν ἐπιβουλεύοντα ἀπέκτεινε καὶ ἐπηνέσατε πάντες
καὶ τοῦτο μόνον δι' ὑμᾶς οὐ διέβαλε Κικέρων; ἢ ὅτε
ἐψηφίζετο μὴ εἰσηγεῖσθαι περὶ δικτάτορος μηδένα μήτε
10 ἐπιψηφίζειν, ἢ νηποινεῖ πρὸς τοῦ θέλοντος ἀποθνή-
σκειν; ταῦτα γὰρ ἔστιν, ἃ ἐπολιτεύσατο ἡμῖν Ἀντώνιος 236
ἐν δύο μηνῖν, οἷς μόνοις ἐπέμεινε τῇ πόλει μετὰ
Καίσαρα, ἄρτι μὲν τοῦ δήμου τοὺς φονέας διώκοντος,
ἄρτι δὲ ὑμῶν δεδιότων ἐπὶ τοῖς ἐσομένοις· οὗ τίνα
15 καιρόν, εἰ πονηρὸς ἦν, ἀμείνονα εἶχεν; ἀλλ' ἐς τὰ 237
ἐναντία· οὐκ ἦρχε. πῶς; οὐ μόνος ἦρχεν ἀποδημή-
σαντος ἐπὶ Συρίας Δολοβέλλα; οὐ στρατὸν εἶχεν ἔτοι-
μον ἐν τῇ πόλει τὸν ὑφ' ἡμῶν αὐτῷ δεδομένον; οὐκ
ἐνυκτοφυλάκει τὴν πόλιν; οὐκ ἐνυκτοφυλακεῖτο διὰ
20 τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλήν; οὐ πρόφασιν εἶχε τὴν 238
σφαγὴν Καίσαρος, φίλου τέ οἱ καὶ εὐεργέτου ὄντος
καὶ τῷ δήμῳ μάλιστα ὑπεραρέσκοντος; οὐχ ἑτέραν
εἶχεν οἰκίαν, ἐπιβεβουλευμένος ἐς τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν
ἀνδρῶν; ὧν ἔκτεινε μὲν ἢ ἐφυγάδευσεν οὐδένα, συν-

3 <τοῦ> φόνου maluit Mend., sed cf. II § 563, IV § 392
6 διέλυσε i 9 περὶ δικτάτορος <ἀρχῆς> ci. Mend., cf. § 94. 148
10 ἐθέλοντος V 16 οὐκ ἦρχε] οὐκ ἦρκει scr. Bk., rec. Mend.,
non recte; εἶχεν ἐς τὰ ἐναντία; ἀλλ' οὐκ ἦρχε (i. e. imperium
non habebat sc. domi) Keil, bene, sed fort. recte interpunxi:
ἀλλ' ἐς τὰ ἐναντία· οὐκ ἦρχε (i. e. immo vero, e contrario, im-
perium non habebat) 18 a nobis C 19 ἐνυκτοφυλακεῖτο]
ἐδορυφορεῖτο ci. Mend., probabiliter 23 οἰκίαν libri, corr. Gel.
et H. Steph. 24 ἀνδρῶν] hostium C, ἀνδροφόνων ci. Mend., inut.

43 a. C.

ἔγνω δέ, ὅσον εἶχε μέτρου καλῶς, καὶ διδομένας αὐτοῖς
ἡγεμονίας οὐκ ἐφθόνησε δοθῆναι.

- 239 τὰ μὲν δὴ μέγιστα, ὧ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀναμφίλογα
Κικέρωνος ἐς τὸν Ἀντώνιον ἐγκλήματα ὁρᾶτε· ἐπεὶ δέ
γε ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι καὶ μαντεύματα ἐπάγουσιν, ὥς
ὁ Ἀντώνιος ἔμελλε μὲν τὸν στρατὸν ἄξιον ἐπὶ τὴν
πόλιν, δέισειε δὲ προλαβόντος αὐτὴν ἑτέρῳ στρατῷ
Καίσαρος, πῶς οὖν, εἰ τὸ μελλῆσαι μόνον ἐστὶν ἀν-
δρὸς πολέμιου, τὸν ἐλθόντα καὶ παραστρατοπεδεύσαντα
240 ἡμῖν ἀσήμαντον οὐχ ἡγείται πολέμιον; πῶς δ', εἴπερ
ἤθελεν ὁ Ἀντώνιος, οὐκ ἀφίκετο; ἢ τρισμυρίους ἔχων
συντεταγμένους ἔδεισε τρισχιλλοὺς τοὺς ἀμφὶ τὸν Καί-
σαρα ὄντας ἀνόπλους, ἀσυντάκτους, ἐς μόνας Καίσαρι
διαλλαγὰς συνελθόντας καὶ εὐθύς, ὥς ἔγνωσαν πολε-
241 μῆιν αἰρούμενον, καταλιπόντας; εἰ δὲ μετὰ τρισμυρίων
ἐλθεῖν ἔδεισε, πῶς ἦλθε μετὰ μόνων χιλίων; μεθ' ὧν
αὐτὸν ἐς τὸ Τίβυρον ἐξιόντα πόσοι προεπέμπομεν
καὶ πόσοι συνώμνυμεν οὐχ ὀρκούμενοι; πόσους δὲ
Κικέρων ἐπαίνους ἐς τὴν πολιτείαν αὐτοῦ καὶ ἀρετὴν
242 ἀνάλισκε; πῶς δ' αὐτὸς Ἀντώνιος, εἴ τι τοιοῦτον ἐγί-
γνωσκε, τὰ ἐνέχυρα τὰ νῦν ὄντα πρὸ τοῦ βουλευτηρίου
κατέλιπεν ἡμῖν, μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ μειράκιον
υἱόν; οἷ κλαίουσι καὶ δεδίασι νῦν οὐ τὴν Ἀντωνίου
πολιτείαν, ἀλλὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν δυναστείαν.
243 ταῦτα μὲν δὴ πρὸς ὑμᾶς ἐξενήνοχα δείγμα τῆς
Ἀντωνίου τε ἀπολογίας καὶ Κικέρωνος μεταβολῆς·

5 γε] σε V 10 ἀσήμαντον adnotationem marginalem esse
ci. Mend.: 'obscurum'; Herw. p. 69 aut corruptum esse putavit
aut ἀκέλευστον intellegendum, sed est 'insignia magistratus ullius
non habens' ἡγεῖσθε ci. Mend.; ad ἡγείται subaudi Κικέρων
11 ἤθελεν Musgr., ἦλθεν libri, ἔμελλεν scr. Bk. 25 δείγματα
ci. Nauck 26 διαβολῆς idem, sed cf. § 188. 192

παραίνεσιν δ' ἐπιθήσω τοῖς εὖ φρονοῦσι μήτε ἐς
 τὸν δῆμον μήτε ἐς Ἀντώνιον ἀμαρτάνειν μηδὲ ἔχ-
 θρας καὶ κινδύνους ἐπάγειν τοῖς κοινοῖς, νοσοῦσης
 ἔτι τῆς πολιτείας καὶ ἀποροῦσης τῶν ὀξέως ἀμυνούν-
 5 των, δύναμιν δ' ἐν τῇ πόλει συστησαμένους, πρὶν
 θορυβῆσαι τι τῶν ἔξω, τὴν ἀρκέσουσαν, τότε τοῖς
 ἐκάστοτε ἐπείγουσιν ἐφεδρεύειν καὶ κρίνειν, οὓς ἂν
 ἐθέλητε, δυναμένους τὸ κεκριμένον τελεῖν. πῶς οὖν 244
 ἔσται ταῦτα; εἰ ἂν Ἀντώνιον μὲν ἔωμεν ἐς πρόφασιν
 10 ἢ χάριν τοῦ δήμου τὴν Κελτικὴν ἔχειν, Δέκμον δὲ μετὰ
 τριῶν ὧν ἔχει τελῶν ἐνθάδε καλῶμεν καὶ ἀφικόμενον
 ἐκπέμπωμεν ἐς Μακεδονίαν, τὰ τέλη κατασχόντες. εἰ 245
 δὲ καὶ τὰ ἀπ' Ἀντωνίου μεταστάντα δύο πρὸς ἡμᾶς
 μετέστη, καθάπερ φησὶ Κικέρων, καὶ τάδε καλῶμεν ἀπὸ
 15 τοῦ Καίσαρος ἐς τὴν πόλιν. οὕτω γὰρ πέντε τελῶν ἡμῖν
 ὑπαρχόντων ψηφίζοιμεθα ἄν, ὃ τι δοκιμάζοιμεν, ἐγκρα-
 τῶς, ἐς οὐδενὸς ἀνδρὸς ἐλπίδας αἰωρούμενοι.
 20 καὶ τάδε μὲν εἴρηται τοῖς ἄνευ φθόνου καὶ φιλο- 246
 νικίας ἀκροωμένοις· τοῖς δὲ ἀπερισκέπτως καὶ ἀπαρα-
 25 σκεύως δι' οἰκείαν ἔχθραν ἢ φιλονικίαν ἐκθορυβοῦσιν
 ὑμᾶς κριτὰς παραινῶ μὴ ταχεῖς εἶναι μηδὲ προπετεῖς
 ἐς ἄνδρας μεγίστους τε καὶ στρατιᾶς ἄρχοντας ἱκανῆς
 μηδὲ ἄκοντας ἐκπολεμοῦν, ἀναμιμνησκομένους Μαρ-
 κίου τε τοῦ Κοριολανοῦ καὶ τὰ ἔναγχος δὴ ταῦτα
 25 Καίσαρος, ὃν στρατιᾶς ὁμοίως ἡγούμενον καὶ σπον-
 δὰς ἀρίστας ἂν ἡμῖν γενομένας προτείνοντα προπετιῶς

9 in verbis ἐς πρόφασιν haesit Mend., εὐπροφάσιστον χάριν
 ci. Herw. p. 69sq.; at omnia bene habere videntur, si τοῦ δήμου
 etiam ad ἐς πρόφασιν referas, cf. I § 465 ἐς πρόσχημα τῆς
 πατρίου πολιτείας 14 sq. Κικέρων, ἀντὶ τοῦ Καίσαρος, καὶ
 τάδε καλῶμεν ἐς τὴν πόλιν ci. Mend., sed facile subaudias post
 Κικέρων: καὶ οὐ πρὸς Καίσαρα 22 τε om. V

43 a. C.

πολέμιον ψηφισάμενοι τῷ ὄντι πολέμιον ἡναγκάσαμεν
 247 γενέσθαι, φείδεσθαι δὲ καὶ τοῦ δήμου πρὸ βραχέος
 τοῖς φονεῦσι τοῖς Καίσαρος ἐπιδραμόντος, μὴ ἐς ὕβριν
 αὐτοῦ δοκῶμεν τοῖς μὲν ἡγεμονίας ἐθνῶν διδόναι,
 Δέκμον δὲ ἐπαινεῖν, ὅτι τοῦ δήμου νόμον ἀκυροῖ, καὶ
 Ἀντώνιον πολέμιον κρίνειν, ὅτι τὴν Κελτικὴν ἔλαβε παρὰ
 248 τοῦ δήμου. ὣν τοὺς μὲν εὖ βουλευομένους ἐνθυμεῖσθαι
 χρὴ ὑπὲρ τῶν ἔτι πλανωμένων, τοὺς δ' ὑπάτους καὶ δη-
 μάρχους πλείονας κινδυνεύουσι τοῖς κοινοῖς γενέσθαι".
 249 ὧδε μὲν ὁ Πείσων ἀπελογεῖτο καὶ ὠνείδιζεν ὁμοῦ
 καὶ ἐφόβει καὶ σαφῶς αἴτιος ἐγένετο μὴ ψηφισθῆναι
 πολέμιον Ἀντώνιον. οὐ μὴν ἐκράτησε τῆς Κελτικῆς
 αὐτὸν ἄρχειν· οἱ γὰρ τῶν σφαγέων φίλοι τε καὶ συγ-
 γενεῖς ὑπὸ δέους ἐκώλυσαν, μὴ τοῦ πολέμου λυθέντος
 ἐπεξέλθοι τὸν φόνον Καίσαρι συναλλαγείς· διὸ καὶ
 στασιάζειν αἰεὶ παρεσκεύαζον Καίσαρά τε καὶ Ἀντώ-
 250 νιον. ἐψηφίσαντο δ' Ἀντωνίῳ προαγορεῦσαι Μακε-
 δονίαν ἀντὶ τῆς Κελτικῆς ἔχειν· τὰς δὲ ἄλλας ἐντολάς,
 εἴτε λαθόντες εἴτ' ἐξεπλήθες, Κικέρωνα συγγράφαι τε
 251 καὶ δοῦναι τοῖς πρεσβεύουσι προσέταξαν. ὃ δὲ τὴν
 γνώμην παραφέρων συνέγραφεν ὧδε· Μουτίνης Ἀντώ-
 νιον εὐθὺς ἀπαντίσασθαι καὶ Δέκμῳ τὴν Κελτικὴν
 μεδιέναι, ἐντὸς δὲ Πουβλίκωνος ποταμοῦ, τοῦ τὴν
 Ἰταλίαν ὁρίζοντος ἀπὸ τῆς Κελτικῆς, ἡμέρᾳ ῥητῇ γενό-

1 ἡναγκάσαμεν Gel. et Musgr., ἡνάγκασαν Oī, quod fort. retineri
 debebat, coegistis C 9 πλείονας corruptum; πλείονος ci. Schw.,
 ἡγεμόνας Mend. coll. Mithr. c. 113 extr., παιῶνας Madvig, Advers.
 crit. III p. 77 sq., κηδεμόνας G. Senger, ut Mend. in exemplari suo ad-
 notavit 14 ὑπὸ δέους spuria esse ci. Mend., contra iure Bitschowsky
 p. 443 19 λαθόντες] seu temere C, ἁλόντες ci. Mend., sed est:
 'consensu tacito' (Keil) 20 πρεσβεύουσιν ci. Mend., cf. praef.

17 ἐψηφίσαντο] demum prid. Non. Jan., cf. Cic. Phil. 6, 1 §3
 19 Κικέρωνα συγγράφαι] at cf. Drumann I² p. 176 sq.

μενον ἐπιτρέψαι τὰ καθ' ἑαυτὸν ἅπαντα τῇ βουλῇ.
 οὕτω μὲν φιλονίκως τε καὶ ψευδῶς <τὰς> ἐντολὰς ὁ 252
 Κικέρων συνέγραψεν, οὐδεμιᾶς ἔχθρας τοσῆσδε ὑπού-
 σης, ἀλλ', ὡς ἔοικε, τοῦ δαιμονίου τὰ κοινὰ ἐς μετα-
 5 βολὴν ἐνοχλοῦντος καὶ αὐτῷ Κικέρωνι κακῶς ἐπινουσιν-
 τος. ἄρτι δὲ καὶ τῶν Τρεβωνίου λειψάνων κομισθέντων 253
 καὶ τῆς ἐς αὐτὸν ὕβρεως γνωσθείσης ἀκριβέστερον,
 οὐ δυσχερῶς ἡ βουλή τὸν Δολοβέλλαν ἔκρινεν εἶναι
 9 πολέμιον.

2 οἱ δ' ἐς τὸν Ἀντώνιον ἀπεσταλμένοι πρέσβεις, αἰ- 254
 δούμενοι τῶν ἐντολῶν τὸ ἀλλόκοτον, οὐδὲν μὲν ἔφα-
 σαν, αὐτὰς δ' ἐπέδοσαν αὐτῷ. καὶ ὁ Ἀντώνιος σὺν
 ὀργῇ πολλὰ ἔς τε τὴν βουλήν καὶ τὸν Κικέρωνα ἀπερ-
 ρίπτει, θαυμάζων, ὅτι Καῖσαρ μὲν τὸν τὰ μέγιστα
 15 ὠφελήσαντα τὴν ἀρχὴν ἡγοῦνται τύραννον ἢ βασιλέα,
 Κικέρωνα δὲ οὐ νομίζουσιν, ὃν Καῖσαρ μὲν εἴλε πο-
 λέμῳ καὶ οὐκ ἀπέκτεινε, Κικέρων δὲ τοὺς ἐκείνου
 φονέας προτίθησι τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ Δέκμον Καί-
 20 σαρι μὲν ὄντα φίλον ἐμίσει, ἀνδροφόνον δὲ αὐτοῦ
 γενόμενον ἀγαπᾷ, καὶ τῷ μὲν παρ' οὐδενὸς μετὰ Καί-
 σαρα λαβόντι τὴν Κελτικὴν προστίθεται, τῷ δὲ παρὰ
 τοῦ δήμου λαβόντι πολεμεῖ. "τῶν τε ἐψηφισμένων μοι 255
 τελῶν τοῖς μὲν αὐτομολήσασι γέρα δίδωσι, τοῖς δὲ
 παραμείνασιν οὐ, διαφθείρων οὐκ ἔμοι μᾶλλον ἀλλὰ
 25 τῇ πόλει τὰ στρατιωτικά. καὶ τοῖς μὲν ἀνδροφόνοις 256
 ἀμνηστίαν ἔδωκεν, ἣ καὶ γὰρ συνεθέμην διὰ δύο ἀνδρας
 αἰδεσίμους· Ἀντώνιον δὲ καὶ Δολοβέλλαν ἡγεῖται πολε-
 μίους, ὅτι τῶν δεδομένων ἐχόμεθα. ἥδε γάρ ἐστιν ἡ

1 ἐπέτρεψε i 2 <τὰς> ἐντολὰς ci. Schw., rec. Mend. 5 κακὸν
 ci. Mend. 6 τοῦ ante τρεβωνίου add. i 12 ἐπέδοσαν V
 15 ἡγοῦν (ται om.) B 21 προτίθεται i τῷ δὲ] sibi uero C, sed
 cf. v. 27 Ἀντώνιον 24 παραμείνουσιν i

43 a. C.

ἀληθῆς αἰτία· κὰν ἀποστῶ τῆς Κελτικῆς, οὔτε πολέμιος οὔτε νόναρχός εἰμι. ταῦτα μέντοι μαρτύρομαι λύσειν τὴν οὐκ ἀγαπωμένην ἀμνηστίαν”.

- 257 τοιαύδε πολλὰ εἰπὼν ὁ Ἀντώνιος ἀντέγραφε τῷ δόγματι τῇ μὲν βουλῇ πεισθῆναι ἂν ἐς ἅπαντα ὡς πατρίδι, Κικέρωνι δὲ τῷ συγγράψαντι τὰς ἐντολὰς ὧδε ἀποκρίνεσθαι· “ὁ δῆμος ἔδωκέ μοι τὴν Κελτικὴν νόμῳ, καὶ Δέκμον ἀπειθοῦντα τῷ νόμῳ μετελεύσομαι καὶ τοῦ φόνου δίκας ἀπαιτήσω μόνον ὑπὲρ ἀπάντων, ἵνα καὶ ἡ βουλή καθαρεύσῃ ποτὲ τοῦ μύσους; ἐμπιπλαμένη
- 258 νῦν διὰ Κικέρωνα Δέκμῳ βοηθοῦντα”.
- τάδε μὲν ὁ Ἀντώνιος εἶπέ τε καὶ ἀντέγραψε, καὶ ἡ βουλή αὐτὸν αὐτίκα ἐψηφίζετο· εἶναι πολέμιον καὶ τὸν ὑπ’ αὐτῷ στρατόν, εἰ μὴ ἀποσταῖεν αὐτοῦ· Μακεδονίας δὲ καὶ τῆς Ἰλλυρίδος αὐτῆς καὶ τῶν ἐν ἀμφοτέραις ὑπολοίπων στρατῶν Μάρκον Βροῦτον ἄρχειν, μέχρι κατα-
- 259 σταίῃ τὰ κοινά. ὁ δὲ ἰδιὸν τε εἶχεν ἤδη στρατὸν καὶ παρὰ Ἀπουληρίου τινὰ προσειλήφει καὶ ναῦς· εἶχε μακράς τε καὶ ὀλκάδας καὶ χρημάτων ἐς μύρια καὶ ἑξακισχίλια τάλαντα καὶ ὅπλα πολλά, ὅσα ἐν Δημητριάδι· Γαῖῳ Καίσαρι ἐκ πολλοῦ γιγνόμενα εὔρεν· οἷς ἅπασιν αὐτὸν ἡ βουλή τότε ἐψηφίζετο ἐς τὰ συμφέροντα τῆς
- 260 πατρίδος χρῆσθαι. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Κάσσιον ἄρχειν τε Συρίας καὶ πολεμεῖν Δολοβέλλα· τοὺς τε ἄλλους, ὅσοι τινὸς ἔθνους ἢ στρατοῦ Ῥωμαίων ἄρχουσιν ἀπὸ

5 malim aut ὡς πατρίδι <συμφέρον> (similia iam Herw. p. 70 et Schenkl p. 179) aut cum Keil ὡς πάτριον 6 τῷ om. a 6 sq. ἀποκρίνασθαι V 10 ἀναπιπλαμένη ci. Herw. p. 70 13 ὑπ’ i, ἐπ’ O, omnemque cum eo exercitum C; καὶ ἐπ’ αὐτῷ τὸν στρατὸν ci. Mend. 25 τινὸς Bk., τινὲς libri, quod tenent Nauck et Kratt p. 45

[5 πεισθῆναι ἂν] at cf. Drumann I² p. 182 sq. 13 πολέμιον] errat App., cf. ibid. p. 186 18 de Apuleio cf. ad IV § 316

τῆς Ἰονίου θαλάσσης ἐπὶ τὴν ἕω, πάντας ὑπακούειν ,
 ἐς ὃ τι προστάσσοι Κάσσιος ἢ Βρούτος.
 4 ὧδε μὲν ὀξέως σὺν ἀφορμῇ τοὺς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον 261
 ἐξελάμπρυνον, καὶ ὁ Καῖσαρ ἕκαστα μαθὼν ἠπόρητο,
 5 τὴν μὲν ἀμνηστίαν ἡγοῦμενος εὐπρέπειαν ἐσχηκέναι
 φιλανθρωπίας καὶ ἔλεον συγγενῶν ἀνδρῶν καὶ ὁμοτί-
 μων, καὶ τὰς βραχυτέρας ἡγεμονίας ἀσφάλειαν· Δέκμω
 τε τὴν Κελτικὴν βεβαιοῦντας Ἀντωνίω δόξαι περὶ τυ-
 ραννίδος διαφέρεισθαι, ᾧ προσποιήματι καὶ αὐτὸν ὑπ-
 10 ἀγεσθαι κατ' Ἀντωνίου· τὸ δὲ καὶ Δολοβέλλαν πολέμιον 262
 ψηφίσασθαι δι' ἓνα τῶν ἀνδροφόνων ἀναιρεθέντα καὶ
 Βρούτῳ καὶ Κασσίῳ τὰς ἡγεμονίας ἐς τὰ μέγιστα ἔθνη
 διαλλάξαι στρατόπεδά τε δοῦναι πολλὰ ἀθρόως καὶ
 χρήματα καὶ ἡγεμόνας ἡγεμόνων ἀποφῆναι πάντων,
 5 ὅσοι πέραν εἰσὶ τῆς Ἰονίου θαλάσσης, σαφῶς εἶναι τὴν
 μὲν Πομπηίου μοῖραν ἀυξόντων, τὴν δὲ Καίσαρος καθ-
 αιρούντων. ἐνεθυμεῖτο δὲ καὶ τῆς ἐς αὐτὸν ὡς μειρά- 263
 10 ζιον τέχνης, εἰκόνα μὲν αὐτῷ καὶ προεδρίαν παρασχόν-
 των καὶ ἀντιστράτηγον ἀποφηνάντων, ἔργῳ δὲ ἴδιον
 αὐτοῦ τὸν στρατὸν ὄντα ἀφαιρουμένων· ὑπάτων γὰρ
 συστρατηγούντων οὐδὲν εἶναι τὸν ἀντιστράτηγον. τὰ 264
 15 τε γέρα τοῖς ἀπὸ Ἀντωνίου μόνοις μεταστᾶσιν ἐψηφι-
 σμένα τοὺς αὐτῷ στρατευομένους ἀτιμοῦν· καὶ τὸν πό-
 λεμον ὅλως αὐτῷ μὲν αἰσχύνην ἔχειν, ἔργῳ δὲ τὴν
 βουλὴν ἀποχρηῆσθαι οἱ κατὰ Ἀντωνίου, μέχρι καθέλω-

3 σὺν ἀφορμῇ] ἀφορμαῖς maluit Mend., *celeri impetu* (i. e. σὺν ὀρμῇ) C, cf. V § 310 4 ἠπόρειτο (sic) bf 6 ἔλεον i
 8 τε Baf, δὲ Vb, hoc quoque bonum δόξαν i 9 αὐτὸν
 libri, corr. Mend. 9 sq. ὑπαγαγέσθαι malim cum Mend.
 17 αὐτὸν libri, corr. Mend., item correxi v. 18 et 20 21 στρα-
 τηγούντων b¹ 22 μεταστᾶσι μόνοις ci. Mend., contra Kratt
 p. 68 23 et 24 αὐτῷ libri., corr. Mend. 25 ἀποχρηῆσθαι i

43 a. C.

265 σιν αὐτόν. ταῦτα λογιζόμενος ἐπέκρυπτε καὶ θύων ἐπὶ τῇ δεδομένῃ ἀρχῇ πρὸς τὸν στρατὸν ἔφη· “καὶ τάδε μοι παρ’ ὑμῶν, ὧ συστρατιῶται, γέγονεν, οὐ νῦν, ἀλλ’ ἐξ οὗ τὴν ἀρχὴν ἐδίδοτε· καὶ γὰρ ἡ βουλὴ δι’ ὑμᾶς ἔδωκεν. ὥστε ἐμὲ καὶ τούτων ἴστε τὴν χάριν ὑμῖν ὀφλήσοντα καί, ἣν οἱ θεοὶ παρέχουσιν εὐπραγεῖν, ἀποδώσοντα ἀθρόως”.

266 ὁ μὲν οὕτως τὸν στρατὸν οἰκειούμενος ὑπήγετο, τῶν δὲ ὑπάτων Πάνσας μὲν ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ἐξενάγει, Ἰρτιος δὲ τῷ Καίσαρι τὸν στρατὸν ἐμερίζετο καί, ὥς αὐτῷ παρὰ τῆς βουλῆς ἐν ἀπορρήτῳ λέλεκτο, ἐς τὸ μέρος ἦται τὰ δύο τέλη τὰ παρὰ Ἀντωνίου μεταστάντα, εἰδὼς τάδε ὄντα τοῦ στρατοῦ τὸ ἀξιολογώτατον. καὶ ὁ μὲν Καῖσαρ ἅπαντα συνεχώρει, μεριστάμενοι δὲ ἐχεί-
267 μαζον μετ’ ἀλλήλων. παροδεύοντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἤδη Δέκμος μὲν ἔκαμνεν ὑπὸ λιμοῦ, Ἰρτιος δὲ καὶ Καῖσαρ ἐς τὴν Μουτίνην ἐχώρουν, μὴ κάμνοντα τὸν
268 Δέκμου στρατὸν ὁ Ἀντώνιος παραλάβοι. ἀκριβῶς δὲ τῆς Μουτίνης φυλασσομένης ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου, πανσὺδὲ μὲν οὐ συνεπλέκοντο αὐτῷ Πάνσαν περιμένοντες, ἱππομαχίαι δ’ ἦσαν πυκναί, πολὺ μὲν πλείους ἱππέας ἔχοντος Ἀντωνίου· τοῦ πεδίου δὲ ἡ δυσχέρεια, διὰ χειμάρρους ἐκτεταφρευμένου, τὴν πλεονεξίαν τὸ πλῆθος ἀπεστέρει.

269 καὶ τάδε μὲν ἦν ἀμφὶ τῇ Μουτίνῃ, τὰ δ’ ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑπάτων οὐ παρόντων ὁ Κικέρων ἤγεν ὑπὸ δημοκρατίας· καὶ συνεχεῖς ἦσαν ἐκκλησίαι, ὅπλα τε εἰργάζετο συναγαγὼν τοὺς δημιουργοὺς ἀμισθὶ καὶ χρήματα

1 ἀπέκρυπτε b¹ 6 ὀφλήσαντα V 8 ὑπήγετο] ὑπείγετο V
10 τὸν om. V 12 παρὰ] ἀπ’ maluit Mend., ut legitur ceteris locis 18 παραλάβῃ V 19 sq. πανσὺδὲ B, πασσυδὲ V, πανσυδεῖ, quod fort. praeferendum, cf. Kühner-Blass I³, 2 p. 303

συνέλεγε καὶ βαρυτάτας ἐσφορὰς τοῖς Ἀντωνίου φί-
 λοις ἐπετίθει. οἱ δὲ ἐτοίμως ἐσέφερον ἐκλυόμενοι τὴν 270
 διαβολήν, μέχρι Πούπλιος Οὐεντίδιος, ἐστρατευμένος τε
 Γαῖω Καίσαρι καὶ Ἀντωνίῳ φίλος ὢν, οὐκ ἤνεγκε τὴν
 5 βαρύτητα τοῦ Κικέρωνος, ἀλλ' ἐς τὰς Καίσαρος ἀποι-
 κίας ἐκδραμὼν ὡς γνώριμος δύο ἐς τὸν Ἀντώνιον ἀν-
 εστράτευσε τέλη καὶ ἐς τὴν Ῥώμην συλλαβεῖν Κικέ-
 ρωνα ἠπέλγετο. τότε μὲν δὴ θόρυβός τε ἦν ἄπλετος, 271
 καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ὑπεξέφερον οἱ πλείους μετὰ
 10 δυσελπιστίας, καὶ ὁ Κικέρων τῆς πόλεως ἀπεδίδρασκε.
 καὶ ὁ Οὐεντίδιος μαθὼν ἐς τὸν Ἀντώνιον ἀνέστρεφε.
 διακλειόμενος δὲ ὑπὸ Καίσαρός τε καὶ Ἰρτίου ἐς τὴν
 Πικηνίτιδα παρῆλθε καὶ τέλος ἄλλο συλλογίσας ἐφή-
 δρευε τοῖς ἐσομένοις. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Καίσαρα, τοῦ 272
 15 Πάνσα μετὰ στρατιᾶς πλησιάζοντος, Καρσουλήιον αὐτῷ
 προσέπεμπον ἄγοντα τὴν Καίσαρος στρατηγίδα τάξιν
 καὶ τὸ Ἄρειον τέλος ἐς βοήθειαν τῆς διόδου τῶν στε-
 νῶν. ὁ δὲ Ἀντώνιος τῶν μὲν στενῶν ὑπερείδεν ὡς 273
 οὐδὲν πλέον ἢ κωλύσων ἐν αὐτοῖς, ἐπιθυμία δὲ ἀγῶ-
 20 νος, οὐκ ἔχων τοῖς ἱππεῦσιν ἐλλαμπρύνασθαι διὰ τὸ
 πεδῖον ἐλωδέστερον ὄν καὶ τεταφρευμένον, δύο ἐν-
 ἠδρευσε τέλη τὰ ἄριστα ἐν τῷ ἔλει, τῆς ὁδοῦ, χειρο-

4 οὐκ] οὐκέτι ci. Mend., possis etiam οὐκ ἤνεγκεν <ἔτι>
 6 sq. verbis ἐς τὸν Ἀντώνιον deletis Mend. maluit ἐστράτευσε, sed 'le-
 gionibus revocatis ad Antonii militiam' recte vertit Schw. 8 δὴ
 om. i 11 ἀνέστρεφε] ἐστρεψε maluit Mend., conicio ἀπέστρεψε
 12 δὲ] τὲ f 13 πικηνίτιδα V, πικηνήτιδα Bi 15 πάνσου i
 Καρσουλήιον] item § 274 sq. 282; 'Carfulenum' nominant ceteri
 auctores, cf. Münzer ap. Pauly-Wissowa 3, 2 p. 1589 et W.
 Schulze (v. ad I § 183) p. 353 (adn. 3) 20 τὸ bis posuit V

3 sqq. de Ventidio cf. O. E. Schmidt, Philol. 51 (1892) p.
 198 sqq., ubi v. de prioribus 14 sqq. de numero copiarum
 cf. Groebe ap. Drumann I² p. 455 sq.

43 a. C.

ποιήτου καὶ στενῆς οὔσης, ἐκατέρωθεν τῷ δόνακι κρύ-
 274 πτων. Καρσουλήλου δὲ καὶ Πάνσα τὰ στενὰ νυκτὸς
 διαδραμόντων, ἅμα δ' ἡμέρα μόνοις τοῖς Ἀρείοις καὶ
 πέντε ἄλλαις τάξεσιν ἐς τὴν χειροποίητον ὁδὸν ἐσβα-
 λόντων, ἔτι καθαρύνουσαν πολεμίων, καὶ τὸ ἔλος ἐκατέ-
 ρωθεν ὃν περισκεπτομένων, ὃ τε δόναξ διακινούμενος
 ὑπωπτεύετο, καὶ ἀσπίς ἤδη πον καὶ κράνος ἐξέλαμπε,
 καὶ ἡ στρατηγὶς Ἀντωνίου τάξεις αὐτοῖς αἰφνίδιον ἐπ-
 275 εφάινετο ἐκ τοῦ μετώπου. οἱ δ' Ἀρειοὶ περιειλημμένοι
 τε πάντοθεν καὶ οὐδαμῶσε διαδραμεῖν ἔχοντες ἐκέλευον
 <τοὺς νεήλυδας>, εἰ παραγένοιτο, μὴ συνεφάπτεσθαι
 σφίσι τῶν πόνων, ὥς μὴ συνταράξειαν αὐτοὺς ὑπὸ
 ἀπειρίας, τῇ στρατηγίδι δὲ Ἀντωνίου τὴν Καίσαρος
 στρατηγίδα ἀντέταξαν· αὐτοὶ δὲ ἐς δύο διαιρεθέντες
 ἐνέβαινον ἐς ἐκάτερον ἔλος, καὶ αὐτοῖς ἐπεστιάτουν τῇ
 276 μὲν ὁ Πάνσας, τῇ δὲ ὁ Καρσουλῆιος. δύο δὲ τῶν ἐλῶν
 ὄντων δύο ἦσαν οἱ πόλεμοι, τῇ διόδῳ εἰργόμενοι μὴ
 γινώσκειν τὰ ἀλλήλων· καὶ κατὰ τὴν διόδον αὐτὴν
 αἱ στρατηγίδες πόλεμον ἄλλον ἐφ' ἑαυτῶν ἐπολέμουν.
 277 γνώμη δὲ ἦν τοῖς μὲν Ἀντωνίου τοὺς Ἀρείους ἀμύ-
 νασθαι τῆς αὐτομολίας οἷα προδότας σφῶν γενομένους,
 τοῖς δ' Ἀρείοις ἐκείνους τῆς ὑπεροψίας τῶν ἐν Βρεν-
 278 τεσίῳ διεφθαρμένων. συνειδότες τε ἀλλήλοις τὸ κρά-
 τιστον ὥς εἴη τῆς ἐκατέρου στρατιᾶς, ἥλπιζον ἐν τῷδε

2 καὶ Πάνσα] καὶ πάντα bf, καὶ πάντων a, om. C, addens:
cum legione martia, numero singulari porro usus 4 sq. ἐκ-
 βαλόντων b 5 τὸ ἔλος <τὸ> ci. Nauck, sed cf. ad I § 172
 6 κινούμενος i 7 καὶ κράνος om. V 11 <τοὺς νεολέκτους> vel
 <τοὺς νεήλυδας> addendum ci. Schw. ex C 12 αὐτοὺς libri, corr.
 Mend. 15 ἔλος] τέλος i C 17 διειργόμενοι ci. Keil ob hiatum
 23 τε om. B 24 εἴη] εἶεν malim cum Schw., contra Kratt p. 40

3 sqq. ἅμα δ' ἡμέρα] die XIV mensis Aprilis, cf. Groebe ap.
 Drumann I² p. 453 sqq.

τῷ ἔργῳ μόνῳ τὸν πόλεμον κρινεῖν. καὶ τοῖς μὲν αἰ-
δῶς ἦν τὸ δύο τέλεσιν οὕσιν δι' ἐνὸς ἡσθᾶσθαι, τοῖς
δὲ φιλοτιμία μόνοις τῶν δύο κρατῆσαι.

8 οὕτω μὲν ἀλλήλοις ἐπήεσαν διωργισμένοι τε καὶ 279
5 φιλοτιμούμενοι, σφίσι μᾶλλον ἢ τοῖς στρατηγοῖς οἰκεῖον
ἡγούμενοι τόδε ἔργον· ὑπὸ δὲ ἐμπειρίας οὔτε ἡλάλαξαν
ὥς οὐκ ἐκπλήξοντες ἀλλήλους, οὔτε ἐν τῷ πόνῳ τις
αὐτῶν ἀφῆκε φωνήν οὔτε νικῶν οὔτε ἡσθώμενος. περι- 280
όδους δὲ οὐκ ἔχοντες οὔτε δρόμους ὥς ἐν ἔλεσι καὶ τά-
10 φροις, ἀραρότως συνίσταντο, καὶ οὐδέτεροι τοὺς ἐτέρους
ῥῥασσθαι δυνάμενοι τοῖς ξίφεσιν ὥς ἐν πάλῃ συνεπλέ-
κοντο. πληγὴ τε οὐδεμία ἦν ἀργός, ἀλλὰ τραύματα
καὶ φόνοι καὶ στόνοι μόνον ἀντὶ βοῆς· ὃ τε πίπτων
εὐθὺς ὑπεξεφέρετο, καὶ ἄλλος ἀντικαθίστατο. παρ- 281
15 αινέσεων δὲ ἢ ἐπικελεύσεων οὐκ ἔδεοντο, δι' ἐμπειρίαν
ἐκαστος ἑαυτοῦ στρατηγῶν. ὅτε δὲ καὶ κάμοιεν, ὥσπερ
ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἐς ἀναπνοὴν ὀλίγον ἀλλήλων δι-
ίσταντο καὶ αὐθις συνεπλέκοντο. θάμβος τε ἦν τοῖς
νεήλυσιν ἐπελθοῦσι, τοιάδε ἔργα σὺν εὐταξίᾳ καὶ σιωπῇ
20 γιγνόμενα ἐφορῶσι.

9 πονουμένων δὲ ᾧδε πάντων ὑπὲρ φύσιν ἀνθρωπί- 282
νην, ἣ μὲν στρατηγὸς ἢ Καίσαρος ἅπασα διεφθάρη,
τῶν δὲ Ἀρείων οἱ μὲν ὑπὸ τῷ Καρσουλήῳ μᾶλλον
ἐκράτουν τῶν κατὰ σφᾶς, οὐκ αἰσχυρῶς, ἀλλὰ κατ' ὀλί-
25 γον ἐνδιδόντων, οἱ δὲ ὑπὸ τῷ Πάνσᾳ τὸν αὐτὸν τρό-
πον ἐβαροῦντο, διεκαρτέρουν δ' ὅμως ἐπ' ἴσης ἐκάτεροι,
μέχρι Πάνσας ὀβελῶ τὴν λαγόνᾳ τρωθεὶς ἐς Βονωνίαν

2 δι' del. Nauck 5 post φιλοτιμούμενοι, non post στρα-
τηγοῖς interpunxi cum Herw. p. 70 6 τόδε <τὸ> ἔργον maluit
Schw., contra Loesch p. 515, Kratt p. 20 12 ἀλά (sic) B
14 ὑπεξεφέρετο i 18 αὐθις O, εὐθὺς i, nec ulla interiecta
mora denovo C, utrumque vertens 27 Πάνσας oim. i, consul C

43 a. C.

- ἔξεφερέτο. τότε γὰρ οἱ κατ' αὐτὸν ἀνεχώρουν, ἐπὶ πόδα
 283 πρῶτον, εἴτα μεταβαλόντες ὀξύτερον ὥς ἐν φυγῇ. καὶ οἱ
 νεήλυδες ἰδόντες ἔφευγον ἀτάκτως καὶ μετὰ βοῆς ἐς τὸ
 χαράκωμα, ὅπερ αὐτοῖς ἐξείργαστο ὁ ταμίης Τορκουᾶτος
 συνεστῶσης ἔτι τῆς μάχης, ὑπονοήσας ἐν χρεῖα γενήσεσθαι.
 οἱ μὲν δὴ νεήλυδες ἐς αὐτὸ ἀτάκτως συνειλοῦντο, Ἴταλοι
 μὲν ὄντες ὁμοίως τοῖς Ἀρείοις· ἡ δὲ ἄσκησις ἄρα τοῦ
 284 γένους ἐς τοσοῦτον ἀρετῇ διαφέρει. οἱ δὲ Ἀρειοὶ οὐκ
 ἐσῆλθον μὲν ἐς τὸ χαράκωμα αὐτοὶ ὑπὸ ἀδοξίας, ἀλλὰ
 παρ' αὐτὸ ἔστησαν· κατάκοποι δὲ ὄντες ὥρων ὅμως, εἴ
 τις ἐπλοῖ, μέχρι τοῦ ἀναγκαίου τέλους διαγωνίσασθαι.
 Ἀντώνιος δὲ τῶν μὲν Ἀρείων ἀπέσχετο ὥς ἐπιπόνων,
 τοῖς δὲ νεήλυσιν ἐπιδραμῶν πολὺν εἰργάζετο φόνον.
 285 Ἴριτιος δὲ ἐν Μουτίνῃ τῆς μάχης πυθόμενος, ἐξή-
 κοντα στάδια ἀπεχούσης, ἵετο δρόμῳ μετὰ τοῦ ἑτέρου
 τέλους τῶν ἀπὸ Ἀντωνίου μεταστάντων. ἤδη τε ἦν
 ὀψία δειλή, καὶ οἱ νικήσαντες τῶν Ἀντωνίου παιανί-
 ζοντες ἐπανήεσαν· καὶ αὐτοῖς ὁ Ἴριτιος ἀσυντάκτοις
 οὖσιν ἐπιφαίνεται συντεταγμένος ὁλοκλήρῳ τέλει καὶ
 286 ἀπαθει. οἱ δὲ συνετάχθησαν μὲν αὖθις ὑπ' ἀνάγκης,
 καὶ πολλὰ καὶ πρὸς τούσδε ἔργα λαμπρὰ ἐπεδείξαντο·
 οἷα δὲ ἀκμήτων ἡσδῶντο κεκμηκότες, καὶ τὸ πλεῖστον
 αὐτῶν μάλιστα τὸ ἔργον Ἰρτίου διέφθειρε, καίπερ οὐ
 διώκοντος αὐτοὺς ὑπὸ φόβου τῶν ἐλῶν, καὶ τῆς ἐσπέ-

6 τὸ ante αὐτὸ add. i 8 ἀρετῇ spurium esse ci. Mend.,
 vix recte, ἀρετῆς maluit Keil 9 αὐτοῖ] αὐτὸ desideravit
 Zerdik p. 66 10 ὥρων, γ supra μ addita, B, ὥρων Vi
 15 ἀπεχούσης ci. Nauck 21 καὶ ante πρὸς om. V τοῦδε i
 ἀπεδείξαντο i 24 sq. καὶ <τὸ> τῆς ἐ. ci. Musgr., καὶ ἡ ἐσπέρα ἤδη
 μελαινομένη R. Bodewig, De proeliis apud Mutinam commissis,
 diss. Monast. 1886, p. 24 adn. 4 (cf. Herodot. 8, 11), ante διέλυσε
 distinguendum et διέλυσε αὐτούς vitiosa esse ci. Mend.

ρας ἤδη μελαινομένης διέλυσεν αὐτούς. καὶ τὸ ἔλος 287
ἐπὶ πλείστον ἐπεπλήρωτο ὅπλων τε καὶ νεκρῶν καὶ ἀν-
δρῶν ἡμιθνήτων καὶ τετρωμένων· οἳ δὲ καὶ ἐρρωμένοι
σφῶν ὑπὸ τοῦ κόπου κατεφρόνουν. ἵππεῖς δὲ αὐτούς 288
ἐξ Ἀντωνίου περιθέοντες, ὅσοι παρήσπιζον αὐτῷ, δι'
ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνελέγοντο καὶ τοὺς μὲν ἀντὶ σφῶν
αὐτῶν, τοὺς δὲ σὺν ἑαυτοῖς ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀνελίθοντο
ἢ τῆς οὐρᾶς ἀντεχομένους παρεκάλουν παρατροχάζειν
καὶ βοηθεῖν σφίσιν ἐς τὴν σωτηρίαν. ὧδε μὲν Ἀντω- 289
νίῳ καλῶς ἀγωνισαμένῳ διέφθαρτο ἡ ἰσχὺς διὰ Ἰρτιον
ἐπελθόντα. καὶ ἠύλλισατο ἐν κώμῃ παρὰ τὸ πεδίον
ἀχαρακώτως· Ἀγορὰ Κελτῶν ἢ κώμη καλεῖται. ἔπεσον
δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἀμφὶ τοὺς ἡμίσεας ἐκατέρων, καὶ
ἢ στρατηγὶς ἢ Καίσαρος ἅπασα, Ἰρτίου δὲ ὅλλοι.

τῆς δ' ἐπιούσης ἀνεξεύγνυνον ἐς τὰ ἐν τῇ Μουτίνῃ 290
στρατόπεδα πάντες. γνώμη δὲ ἦν Ἀντωνίῳ μὲν ἐπὶ
τοσῶδε πταίσματι μὴ ἐπιχειρεῖν ἔτι τοῖς ἐχθροῖς μεγάλη
μάχῃ μὴδ' ἐπιόντων ἀμύνεσθαι, διὰ δὲ τῶν ἱππέων
τὰ ἐφ' ἡμέρα μόνα αὐτούς ἐνοχλεῖν, μέχρι παραδῶη
Δέκμος αὐτὸν ἐς ἔσχατον ἤδη λιμοῦ τετρωμένος, Ἰρτίῳ δὲ
καὶ Καίσαρι διὰ τοῦτο μάλιστα <τὰ> ἐς τὴν μάχην ἐπεί-

1 si verba sana, subaudi τὸ ἔργον Ἰρτίου ad διέλυσεν
3 τε ante καὶ add. V 12 ἀχαράκωτος ci. Schw. 15 ἐν]
ἀμφὶ ci. Mend., sed cf. Krüger ad Thuc. 1, 89, 1 19 παρα-
δοίῃ scr. Mend., sed cf. Blass, Gramm. d. neutestam. Griech.²
p. 51, Schweizer, Gramm. d. Pergam. Inschr. p. 191 20 αὐτὸν
aC, αὐτὸν Bb, de V non constat τετρωμένος Schw., τετρω-
μένος Of, τεθρυμμένος a, τετριμμένος b 21 <τὰ> inserui; ἐς
secluserat Mend. (cf. Krüger ad Thuc. 3, 2, 2)

15 sqq. de pugna Mutinensi cf. R. Bodewig (v. supra ad
p. 360 v. 24 sq.), Schelle (v. ad II § 452) p. 9 sqq., O. E. Schmidt,
Jahrb. f. cl. Philol. 145 (1892) p. 322 sqq. Dies pugnae fuit
dies XXI mensis Aprilis

43 a. C.

- 291 γεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐκτάσσουσιν αὐτοῖς ὁ Ἀντώνιος οὐκ ἐπεξῆγεν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τῆς Μουτίνης ἀφυλακτότερα ὄντα διὰ δυσχέρειαν ἐχώρουν ὥς βιασόμενοι βαρεῖ στρατῷ παρεσελθεῖν ἐς αὐτήν. καὶ ὁ Ἀντώνιος αὐτῶν
- 292 ἐξήπτετο τοῖς ἱππεῦσι καὶ τότε μόνοις. ἀμυνομένων δὲ κακύνων αὐτὸν ἱππεῦσι μόνοις καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς χωρούσης, ἐφ' ἧ ἐβούλοντο, δεισας ὁ Ἀντώνιος περὶ τῇ Μουτίνῃ ἐξῆγε δύο τέλη· οἱ δὲ ἡσθέντες ἐπ-
- 293 ἔστρεφον καὶ ἐμάχοντο. ἄλλα δὲ Ἀντωνίου τέλη καλοῦντος ἐκ τῶν ἄλλων στρατοπέδων, ὧν βραδέως ὥς ἐν αἰφνιδίῳ τε μετακλήσει καὶ μακρόθεν ἰόντων ἐκράτουν οἱ τοῦ Καίσαρος τῇ μάχῃ. Ἰρτιος δὲ καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσήλατο τοῦ Ἀντωνίου καὶ περὶ τὴν στρα-
- 294 τηγίδα σκηνὴν μαχόμενος ἔπεσε. καὶ αὐτοῦ τό τε σῶμα ὁ Καῖσαρ ἐσδραμὼν ἀνέειλετο καὶ τοῦ στρατοπέδου κατέσχευ, ἕως μετ' ὀλίγον ἐξεώσθη πρὸς Ἀντωνίου. διενυκτέρευσαν δὲ καὶ ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκάτεροι.
- 295 καὶ ὁ Ἀντώνιος δευτέρα τῇδε συμπεσὼν πληγῇ συν-εβουλεύετο τοῖς φίλοις εὐθύς ἀπὸ τοῦ πόνου. καὶ τοῖς μὲν ἐδόκει τῆς προτέρας αὐτὸν γνώμης ἔχεσθαι, πολιορκοῦντα Μουτίνην καὶ ἐς μάχην οὐκ ἐπεξιόντα· τό τε γὰρ πάθος ὅμοιον ἀμφοῖν γεγρονέναι καὶ Ἰρτιον ἀνηρῆσθαι καὶ Πάνσαν νοσεῖν καὶ σφᾶς τοῖς ἱππεῦσι πλεονεκτεῖν Μουτίνην τε ἐς ἔσχατον ἀφίχθαι λιμοῦ καὶ
- 296 εὐθύς ἐνδώσειν. ὧδε μὲν ἤρεσκε τοῖς φίλοις, καὶ ἦν

2 ἐπεξῆγεν] ἐπεξήλθεν V 3 διὰ <τὴν> δυσχ. ci. Mend., non recte, opinor βαρὺ B 4 παρελθεῖν V 9 sqq. mira anacoluthia; ἐμάχοντο, ἄλλα [δὲ] Ἀντωνίου—στρατοπέδων ὧν praefert Keil 10 καὶ ante βραδέως add. i 11 ἐπιόντων ci. Mend. 13 ἐσήλατο V 16 κατεῖχεν ci. Mend. 17 καὶ <τότε> ci. Schw., καὶ deleri maluit Mend., sed intellego: postquam tam acriter pugnaverunt, etiam noctem in armis excubuerunt 20 αὐτῶν V 20 sq. πολιορκοῦντι i

τὰ ἄριστα· ὁ δὲ Ἀντώνιος, ἤδη θεοῦ βλάπτοντος, ἔδεδοίκει, μὴ ἐς τὴν Μουτίνην ὁ Καίσαρ, ὥσπερ ἐχθρὸς ἐπιχειρήσας, ἐσδράμοι ἢ αὐτὸν ἐπιχειρήσειε περιτειχίζειν, πλέον ἔχων τὸ ἐργάσιμον, “ἐν ᾧ καὶ τῶν ἱππέων,” ἔφη, “γιγνομένων ἡμῖν ἀχρήστων, ὑπερόψεται με Λέπιδος καὶ Πλάγκος ἡττώμενον. εἰ δὲ Μουτίνης ἐξανα- 297 σταίμεν, Οὐεντίδιός τε ἡμῖν ἀντίκα προσέδεται, τρία τέλη φέρων ἐκ τῆς Πικηνήτιδος, καὶ Λέπιδος καὶ Πλάγκος ἐρρωμένως οἱ συμμαχήσουσι”. ταῦτα ἔλεγεν, οὐκ ἄτολμος ἐν τοῖς κινδύνοις ἀνὴρ, καὶ εἰπὼν εὐθύς ἀνίστατο καὶ ὤδευεν ἐπὶ τῶν Ἀλπεων.

Δέκμῳ δὲ ἀπαλλαγέντι τῆς πολιορκίας ὁ φόβος ἐς 298 τὸν Καίσαρα ἐνηλλάσσετο· τῶν γὰρ ὑπάτων ἐκποδῶν γενομένων ὥς ἐχθρὸν ἔδεδοίκει. τὰς τε οὖν γεφύρας τοῦ ποταμοῦ διέκοπτε πρὸ ἡμέρας καὶ κελητίῳ τινὰς ἐς τὸν Καίσαρα ἀποστέλλων ἐμαρτύρει μὲν ὥς αἰτίῳ τῆς σωτηρίας, ἡξίου δὲ μέσον ἔχοντα τὸν ποταμὸν ἐς λόγους οἱ συνελθεῖν ἐπὶ μάρτυσι τοῖς πόλιταις· πείσειν γάρ, ὅτι δαιμόνιον αὐτὸν ἔβλαψεν, ἐς τὴν Καίσαρος ἐπιβουλὴν ἐπηγμένον ὑφ’ ἐτέρων. Καίσαρος δὲ τοῖς 299 ἔχουσιν ἀποκριναμένου τε πρὸς ὀργὴν καὶ τὴν χάριν, ἣν δίδωσιν οἱ Δέκμος, διωθουμένου (“οὐδὲ γὰρ Δέκμον

1 θεοῦ βλάπτοντος ἤδη V, quod Mend. probavit, cf. Kramer, Theologumena Appiani, diss. Vratisl. 1889, p. 21 sq. 3 ἐπιχειρήσας] ἐπιβαρήσας ci. Mend., sed cf. ad I § 118, III § 385 αὐτὸν Oi, corr. Mend. 4 ἐργαστικὸν ci. Schw., cf. Steph. thes. s. v. ἐργάσιμος 6 πλάκκος, πλάκος, πλάγκος hic et deinceps Oi (B const. πλάκκος) 8 πικηνήτιδος V, πικηνήτιδος Bi 9 οἱ] noli μοι conicere, sed intellege ‘Ventidio’; nobiscum depugnabunt C 15 πρὸ] πρὸς B κελητίῳ τινὰς Schw. post Gel., κελητίωνας i, κελητίωνας O 19 ceteris locis τὸ δαιμόνιον, cf. Kramer (v. ad v. 1) p. 22 sq., qui hunc locum neglexit αὐτὸν Oi, correxi 22 οὐδὲ γὰρ V, οὐ γὰρ ceteri, vulgo

43 a. C.

- ἐγὼ πάρειμι περισώσω, ἀλλ' Ἀντωνίῳ πολεμήσω, ᾧ
 μοι καὶ συναλλαγήναί ποτε θέμις· Δέκμῳ δὲ ἡ φύσις
 οὐδὲ ἐς ὄψιν ἢ λόγους ἐλθεῖν ἐπιτρέπει· σωξέσθω μέν-
 300 τοι, μέχρ' ἵ τοῖς ἐν ἅστει δοκεῖ"), πυθόμενος τούτων ὁ
 Δέκμος ἔστη τε πρὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ καλῶν ὀνομαστὶ
 τὸν Καίσαρα, σὺν βοῇ τὰ γράμματα τῆς βουλῆς ἀν-
 εγίνωσκε, διδούσης οἱ τὴν Κελτικὴν ἡγεμονίαν, ἀπ-
 ηγόρευέ τε Καίσαρι χωρὶς ὑπάτων μὴ περᾶν τὸν ποταμὸν
 ἐς ἀλλοτρίαν ἡγεμονίαν μηδὲ ἐπὶ Ἀντώνιον ἔτι χωρεῖν·
 301 αὐτὸς γὰρ αὐτὸν διώκων ἀρκέσειν. ὁ δὲ ἤδει μὲν ὑπὸ
 τῆς βουλῆς αὐτὸν ἐς τήνδε τὴν θρασύτητα αὐξανό-
 μενον, δυνηθεὶς δ' ἂν ἐκ προστάγματος ἐλεῖν ἐφείδετο
 ἔτι καὶ πρὸς τὸν Πάνσαν ἐς Βονωνίαν τραπεὶς ἔγραφε
 τῇ βουλῇ περὶ ἀπάντων. ἔγραφε δὲ καὶ Πάνσας.
 302 καὶ Κικέρων ἐν Ῥώμῃ τὰ μὲν ἐς τὸν δῆμον ἀνεγί-
 γνωσκεν ὥς ὑπάτου, τὰ δὲ τοῦ Καίσαρος τῇ βουλῇ μό-
 νον· θυσίας τε ἐπ' Ἀντωνίῳ πεντήκοντα ἡμερῶν ἱε-
 σίους ἐψηφίζετο, ὅσας οὔτε ἐπὶ Κελτοῖς οὔτε ἐπὶ ἄλλῳ
 πολέμῳ ποτὲ ἐψηφίσαντο Ῥωμαῖοι, καὶ τὸν στρατὸν
 τῶν ὑπάτων ἐδίδου Δέκμῳ καίπερ ἔτι Πάνσα περιόν-
 τος (ἤδη γὰρ ἀπεργινώσκετο), στρατηγὸν τε τὸν Δέ-
 κμον ἀπέφηνεν ἐπ' Ἀντωνίῳ μόνον εἶναι καὶ εὐχὰς
 δημοσίας ἐποιεῖτο Δέκμον Ἀντωνίου περιγενέσθαι. το-
 σοῦτος ἦν οἷστρος αὐτῷ κατὰ Ἀντωνίου καὶ ἀπειροκαλία.
 303 ἐβεβαίον τε αὐτῷ τοῖς δύο τέλεσι τοῖς ἀπὸ Ἀντωνίου
 μεταστᾶσι τὰς ἐκάστῳ προῦπεσχημένας παρὰ τοῦ κοινοῦ

2 μοι] μὴ a 15 τὰ μὲν <Πάνσα> ci. Schw. 17 sq. ἱε-
 σίους Schw., ἐτησίους libri; <ἱ>ετησίους dubitanter ci. Keil;
 intellege certe 'supplicationem' 18 ἐπὶ κελτικοῖς B, nec un-
 quam bello celtico aut aliis in proeliis C 19 πολέμῳ ci. Mend.,
 sine causa 23 sq. τοσοῦτον i

Ῥωμαίων ἐπινικίους δραχμὰς πεντακισχιλίας ὥς ἦδη
νενικηκόσι καὶ στέφανον αὐτοὺς ἐν ταῖς ἐορταῖς αἰεὶ
θαλλοῦ περιτίθεσθαι. περὶ δὲ Καίσαρος οὐδὲν ἦν ἐν 304
τοῖς γραφομένοις, οὐδὲ τοῦνομα ὅλως· οὕτως αὐτίκα
κατεφρονεῖτο ὡς Ἀντωνίου καθηρημένου. ἔγραφον δὲ
καὶ Λεπίδῳ καὶ Πλάγκῳ καὶ Ἀσινίῳ πολεμεῖν, ὅπως
πλησιάσειαν Ἀντωνίῳ.

καὶ τάδε μὲν ἦν τὰ ἐν Ῥώμῃ, Πάνσας δ' ἐκ τοῦ 305
τραύματος ἀποθνήσκων Καίσαρά οἱ παρεστήσατο καὶ
εἶπεν· “ἐγὼ τῷ σῷ πατρὶ φίλος ἦν ὡς ἑμαυτῷ, ἀναιρε-
θέντι δὲ οὐκ εἶχον ἐπαμύνειν οὐδὲ τοῖς πλείοσι μὴ
συνίστασθαι, οἷς γε δὴ καὶ σὺ καλῶς ποιῶν ὑπήκου-
σας, καίτοι στρατὸν ἔχων. δεισάντες δ' ἐν ἀρχῇ σὲ καὶ 306
Ἀντώνιον, φιλοτιμότερον ἀνέκρινον ἐς τὴν Καίσαρος
γνώμην φανέντα, διαφερομένοις ὑμῖν ἐφήσθησαν ὡς
ἐς ἀλλήλους συντριβησομένοις. ἐπεὶ δέ σε καὶ στρατοῦ
δεσπότην εἶδον, προσεποιοῦντο εὐπρεπέσι καὶ ἀσθενέσι
τιμαῖς οἷα μειράκιον. σοβαρωτέρου δέ σου καὶ ἐγκρατε- 307
στέρου τιμῆς τότε μάλιστα ὀφθέντος, ὅτε τὴν ἀρχὴν
ὑπὸ τοῦ στρατοῦ σοι δεδομένην οὐκ ἐδέξω, διαταρά-
χθησαν καὶ συστρατηγεῖν σε ἡμῖν ἀπέφηναν, ἵνα σου
τὰ δύο τέλη τὰ πρακτικώτερα ἀποσπάσωμεν, ἐλπίσαντες
ἡττηθέντος ὑμῶν τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον ἀσθενέστερόν

2 αὐτοὺς i, αὐτοῖς O 3 περιθέσθαι a 6 πολεμεῖν]
Πολλίῳ ci. Musgr., perperam, cf. § 341 ὅπως] cum C, ὅπου
ci. Mend. 7 πλησιάσει b 15 γνώμην] ‘factionis’ notionem
hic ineptam esse ratus μνήμην ci. Mend., γνώμην potius delet
Kratt p. 62, subaudiens ἀρχὴν ἡμῖν B 18 σοβαρωτέρου b¹f,
σωφρονεστέρον ci. Mend., cum ‘superbiae’ hic locus non esset;
iure refutavit Herw. p. 70 δὲ om. B 20 δεδομένην ci. Mend.,
ut videtur, recte 21 συστρατηγεῖν V

- τε καὶ μόνον ἔσεσθαι καὶ μετ' αὐτὸν ἤδη πᾶσαν τὴν
Καίσαρος ἑταιρείαν καθελόντες ἀνάξιν τὴν Πομπηίου.
308 τόδε γάρ ἐστιν αὐτοῖς τῆς γνώμης τὸ κεφάλαιον. ἐγὼ
δὲ καὶ Ἰρτιος τὸ προστεταγμένον ἐποιοῦμεν μέχρι συ-
στεῖλαι τὸν Ἀντώνιον ἐπιπολάζοντα ὑπεροψία· ἡττη-
θέντα δὲ σοὶ συναλλάσσειν ἐπενοοῦμεν, ὥς τῇ Καίσαρος
φιλίᾳ τόδε χαριστήριον ἔχοντες ἀποδοῦναι καὶ μόνον
309 τῇ μοίρᾳ χρησιμώτατον ἐσόμενον ἐς τὰ μέλλοντα. τοῦτο
δ' οὐκ ἦν ἐκφέρειν σοὶ πρότερον, ἡττημένου δὲ νῦν
Ἀντωνίου καὶ Ἰρτίου τεθνεῶτος καμὲ τοῦ χρεὼν ἀπ-
άγοντος, ἐν καιρῷ λέλεκται, οὐχ ἵνα μοι γινώσκῃς
χάριν ἀποθανόντι, ἀλλ' ἵνα σὺν δαιμονίᾳ μοίρᾳ γενό-
μενος, ὥς τὰ ἔργα ὑποδείκνυσι, τὰ τε σαντῷ συμ-
φέροντα γινώσκῃς καὶ τὴν ἐμὴν καὶ Ἰρτίου προαίρεσιν
310 τε καὶ ἀνάγκην. τὸν μὲν οὖν στρατόν, ὃν ἡμῖν αὐτὸς
ἔδωκας, εὐπροφάσιστον ἀποδοῦναί σοι, καὶ παραδίδωμι.
τοὺς δὲ νεήλυδας εἰ μὲν καθέξεις λαβών, καὶ τούσδε
σοὶ παραδώσω, εἰ δὲ τεθήπασι τὴν βουλὴν ἀμέτρως,
ὅτι καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν φύλακες ἡμῖν ἐπέμφθησαν
εἶναι, καὶ τό τε ἔργον ἐπίφθορον ἔσται σοὶ καὶ πρὸ
τοῦ δέοντος ἐξανίστησί σε, ὁ ταμίης παραλήψεται Τορ-
311 κουᾶτος²². ταῦτα εἰπὼν καὶ τῷ ταμίᾳ τοὺς νεήλυδας
ἐγχειρίσας ἀπέθανε. καὶ τούσδε μὲν ὁ ταμίης, καθά

1 μετ' αὐτὸν] *eoque modo vertit C*, quod prob. Mend., sed
intellege: μετ' αὐτὸν ἀναιρεθέντα, quod videtur voluisse etiam
Zerdik p. 56 2 ἑταιρείαν Vbf, ἑταιρίαν Ba 7 ἔχοντες]
ἐκόντες ci. Mend., non recte; iunge ἔχοντες ἀποδοῦναι 8 fel-
citatī tuae (debat 'factioni tuae') C, unde τῇ μοίρᾳ <σου>
maluit Mend. 13 ὑποδείκνυσιν i 15 ἡμῖν post αὐτὸς i
18 τε post τεθήπασιν add. B, σε f 19 ἡμῖν] ἡμῶν maluit
Mend., sed cf. Helbing (v. ad § 74) p. 26 sqq., v. ibid. p. 33 sqq.
de affinitatibus dativo, non genitivo significatis, cf. ad II § 468
20 τε del. Musgr., post ἐπίφθορον collocandum ci. Mend.
21 ἐξαναστήσει σε ci. Nauck, inut.

προσέτασσε·ν ἡ βουλή, Δέκμῳ παρεδίδου, Ἰρτιον δὲ καὶ Πάνσαν ὁ Καῖσαρ ἐπιφανῶς ἔθαπτε καὶ ἐς Ῥώμην ἔπεμπε μετὰ τιμῆς.

7 τῇ δ' αὐτῷ χρόνῳ περὶ τε Συρίαν καὶ Μακεδονίαν 312
5 τοιάδε ἐγίνετο. Γάιος Καῖσαρ ὅτε Συρίαν διώδενε, τέλος ἐν αὐτῇ καταλελοίπει τὰ ἐς Παρθυαίους ἤδη διανοούμενος. τούτου τὴν μὲν ἐπιμέλειαν Καικίλιος Βάσσος εἶχε, τὸ δὲ ἀξίωμα Ἰούλιος Σέξστος, μειράκιον αὐτοῦ Καίσαρος συγγενές, ὅπερ ἐκδιαιτῶμενον ἐς τρυ-
10 φὴν τὸ τέλος ἀσχημόνως ἐπήγετο πανταχοῦ. μεμψα- 313
μένῳ δὲ τῷ Βάσσῳ ποτὲ ἐνύβρισε· καὶ καλῶν αὐτὸν ὕστερον, ἐπεὶ βραδέως ὑπήκουσεν, ἄγειν ἐκέλευσεν ἔλκοντας. Θορύβου δὲ καὶ πληγῶν γενομένων ἡ στρα-
τιὰ τὴν ὕβριν οὐ φέρουσα τὸν Ἰούλιον κατηκόντισε.
15 καὶ εὐθύς ἦν μετάνοια καὶ δέος ἐκ τοῦ Καίσαρος. 314
συνομόσαντες οὖν, εἰ μὴ τις αὐτοῖς συγγνώμη καὶ πίστις γένοιτο, μέχρι θανάτου διαγωνιῆσθαι καὶ ἐς αὐτὸ Βάσσον ἀναγκάσαντες ἄλλο συνέλεξαν τέλος καὶ
20 συνεγύμνασαν. ὧδε μὲν τισι περὶ τοῦ Βάσσου δοκεῖ, 315
Αἰβῶνι δ', ὅτι τῆς Πομπηίου στρατιᾶς γενόμενος καὶ μετὰ τὴν ἥτταν ἰδιωτεύων ἐν Τύρῳ, διέφθειρέ τινας τοῦ τέλους, καὶ διεχρήσαντο τὸν Σέξστον καὶ τῷ Βάσσῳ

1 προσέταξεν ci. Mend. 3 τὰ λείψανα vel τὰ ὁσῶ desideravit Mend. § 312—314 et. § 316—320 ἐκράτει eisdem fere verbis repetuntur infra IV § 250—257 init. 8 ξέστος i
9 τοῦ ante Καῖσαρος add. V, cf. IV § 187 9 sq. ἐς τρυφὴν post τὸ τέλος collocari voluit Mend., inut., ceterum cf. ad IV § 251 16 συνομόσαντες Bi(V?) αὐτοῖς libri, corr. Mend.
17 sq. ἐς αὐτὸ] ἐς ταὐτὸ ci. Perizonius (v. ad I § 557) p. 182, cf. infra IV § 252 20 Αἰβῶνι] Αἰβίῳ ci. Perizonius p. 183 (cf. Liv. epit. 114, Cass. D. 47, 26 sqq.), quod multi probaverunt (v. e. g. Schwartz ap. Pauly-Wissowa 2, 1 p. 226); alii de L. Scribonio Libone cogitant, cf. Kornemann (v. ad II § 64) p. 651. Non liquet 22 καὶ ante διεχρήσαντο (διεχρήσαντον B) om. i ξέστον i

43 a. C.

- 316 σφᾶς ἐνεχειρίσαν. ὁποτέρως δ' ἐγένετο, Στάτιον Μοῦρ-
κον οἶδε, μετὰ τριῶν τελῶν ἐπιπεμφθέντα σφίσιν ὑπὸ
τοῦ Καίσαρος, ἐγκρατῶς ἀπεμάχοντο, ἕως ὃ Μοῦρκος
ἐπεκαλεῖτο Μάρκιον Κρίσπον ἡγούμενον Βιθυνίας καὶ
ἀφίκετο αὐτῷ βοηθῶν ὃ Κρίσπος τέλεσιν ἄλλοις τρι-
317 σίν. ὥς δὲ ὑπὸ τούτων ἐπολιορκοῦντο, ὃ Κάσσιος σὺν
ἐπείξει καταλαβὼν τὰ τε τοῦ Βάσσου δύο τέλη παρ-
ελάμβανεν αὐτίκα καὶ τὰ τῶν πολιορκούντων αὐτὸν
ἕξ, φιλία τε παραδόντων καὶ ὥς ἀνθυπάτῳ κατηκῶν
γενομένων· ἐψήφιστο γάρ, ὥς μοι προείρηται, πάντας
318 ὑπακούειν Κασσίῳ τε καὶ Βρούτῳ. ἄρτι δὲ καὶ Ἀλλιη-
νός, ὑπὸ Δολοβέλλα πεμφθεὶς ἐς Αἴγυπτον, ἐπανῆγεν
ἕξ αὐτῆς τέσσαρα τέλη τῶν ἐκ τῆς ἥσσης Πομπηίου
τε καὶ Κράσσου διαρριφέντων ἢ ὑπὸ Καίσαρος Κλεο-
319 πάτῳ καταλελειμμένων. καὶ αὐτὸν ὃ Κάσσιος οὐδὲν
προπεπυσμένον ἐν τῇ Παλαιστίνῃ περιέλαβέ τε καὶ
ἠνάγκασεν ἑαυτῷ προσθέσθαι, δείσαντα τοῖς τέσσαρσι
320 μάχεσθαι πρὸς ὀκτώ. ὧδε μὲν δὴ Κάσσιος ἐκ παρα-
δόξου δυώδεκα τελῶν ἀθρόως ἐκράτει καὶ Δολοβέλλαν
ἐκ τῆς Ἀσίας σὺν δύο τέλεσιν ἐλθόντα τε καὶ ἐς Λαοδί-

1 ξέστιον μοῦλκον Oi, *Sextum Mulcum* C, Στάτιον Μοῦρκον
Perizonius ibid. p. 182, vulgo, Στάτιον scripsi, v. post alios Boiss. ad
Cass. D. 47, 27, 5 3 τοῦ om. V μοῦλκος libri 4 Μάρκιον
Perizonius l. c., *μινούκιον* libri hic et infra, quod errori Appiani
ipsius fortasse tribuendum censet Boiss. l. c. 5 βοηθήσαν
ci. Mend., sed cf. praef. 8 αὐτίκα <ἐκόντα> ci. Mend., cf. IV
§ 255 11 sq. Ἀλλιηνός Perizonius l. c., ἄλβιηνός Oi, *Albinus* C
12 ἐπανῆγεν, γ sup. rasc. a m. 1, V 14 διαρριφέντων b
15 οὐδὲ O 17 αὐτῷ i 20 ἐλθόντα] ἐλόντα i, *progressum* C,
unde immerito ἐπελθόντα ci. Mend. τε om. V

4 est A. Marcius Crispus *Βιθυνίας*] cf. Schwartz (v. ad
§ 5) p. 186 adn. 9 10 ὥς μοι προείρηται] cf. § 260 13 τέ-
σσαρα] cf. Domaszewski (v. ad II § 126) p. 172 sq. 177

κειαν ὑπὸ οἰκειότητος ἐσδεχθέντα περικαθήμενος ἐπο-
λιόρκει. καὶ ἡ βουλὴ μαθοῦσα ἐφήδετο.

9 Μακεδονίας δὲ περὶ Γάιος Ἀντώνιος, ὁ Ἀντωνίου 321
Μάρκου ἀδελφός, Βρούτῳ διεφέρετο καὶ ἐπολέμει, τέ-
5 λος ἔχων ἐν ὀπλιτῶν· καὶ τὸν Βροῦτον ἡσώμενος
ἐνῆδρευσεν. ὃ δ' ἐκφυγὼν ἀντενήδρευσε καὶ οὐδὲν 322
εἰργάσατο ἀποληφθέντας, ἀλλὰ ἀσπάσασθαι τῷ ἰδίῳ
στρατῷ τοὺς ἐναντίους προσέταξε· τῶν δὲ οὐκ ἀν-
ασπασαμένων οὐδὲ τὴν πείραν ἐνδεξαμένων, μεθῆκεν
10 ἀπαθεῖς ἐκ τῆς ἐνέδρας ἀπιέναι. κατὰ δὲ ἄλλας ὁδοὺς 323
περιελθὼν αὐτῆς ἐν ἀποκρήμυοις κατέστησε καὶ πάλιν
οὐκ ἐπεχείρησεν, ἀλλ' ἡσπάσατο. οἱ δέ, ὥς πολιτῶν
τε περιφειδόμενον καὶ τῆς δόξης ἄξιον ἥς εἶχεν ἐπὶ
σοφίᾳ τε καὶ πραότητι, ἡγάσαντο καὶ ἀντησπάσαντο
15 καὶ ἐς αὐτὸν μετεβάλλοντο. ἐπέτρεψε δὲ καὶ ὁ Γάιος
ἑαυτὸν καὶ ἦν ἐν τιμῇ παρὰ Βρούτῳ, μέχρι τὸν στρα-
τὸν πολλάκις διαφθείρων ἐλεγχθεὶς ἀνηγρέθη. οὕτω 324
μὲν δὴ καὶ Βρούτῳ μετὰ τῶν προτέρων στρατῶν ἐξ
ἐγίνετο τέλη· καὶ Μακεδόνας ἐπαινῶν δύο τέλη κατ-
20 ἐλέξεν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐς τὸν Ἰταλικὸν τρόπον καὶ τάδε
ἐγυμνάζετο.

0 τοιαῦτα μὲν δὴ καὶ τὰ περὶ Συρίαν καὶ Μακεδο- 325
νίαν ἦν· ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ ὁ Καῖσαρ ἐν ὕβρει θέμενος

10 ἀπιέναι, ἀπ suprascr. a m. 1, V 18 στρατῶν] singu-
larem cum C maluit Mend., nisi forte στρατιωτῶν scribendum
esset. Pluralis spectat ad singulas exercitus partes, cf. IV
§ 316 sqq., v. etiam ad I § 303 19 ἐπαινῶν non vertens C
scripsit: qui in Macedoniam transgressus, cf. IV § 318; μακε-
δονίας f 21 ἐγύμναζεν ci. Mend., sed variationem construc-
tionum amat App., cf. e. g. § 334. 336

3sq. cf. L. Ganter, Jahrb. f. cl. Philol. 149 (1894) p. 618 sqq.
19 sq. cf. Mommsen, Hermes 19 (1884) p. 14

43 a. C.

ἀντὶ οὗ Δέκιμον ἡρῆσθαι στρατηγὸν ἐπὶ Ἀντωνίῳ, τὴν
 μὲν ὀργὴν ἐπέκρυπτε, θύλακτον δ' ἐπὶ τοῖς εἰργασμέ-
 326 νοις ἦται. καταφρονούμενος δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς ὡς
 πρεσβύτερα τῆς ἡλικίας ἐπινοῶν ἔδεισε, μὴ διαφθαρέν-
 τος Ἀντωνίου μᾶλλον ἔτι καταφρονηθεῖη, καὶ τὰς ἐς
 αὐτὸν συμβάσεις ἐπόθει, καθὰ καὶ Πάνσας αὐτῷ δι-
 327 εσήμαινεν ἀποθνήσκων. τοὺς τε οὖν ἀλωμένους ἐκ τῆς
 ἐκείνου στρατιᾶς ἡγεμόνας ἢ στρατιώτας ἐφιλανθρω-
 πεύετο καὶ τοῖς ἰδίοις ἐγκατέλεγεν ἢ τοὺς ἐθέλοντας
 αὐτῶν ἐς τὸν Ἀντώνιον ἔπεμπεν ὡς οὐ δι' ἔχθρας ἀν-
 328 ηκέστου πρὸς αὐτὸν ἰόντα. Οὐεντιδίῳ τε τῷ Ἀντωνίου
 φίλῳ, μετὰ τριῶν τελῶν ὄντι, παραστρατοπεδεύσας καὶ
 δέος ἐμβαλὼν ἔπραξε μὲν οὐδὲν πολέμιον, ἐδίδου δὲ
 ὁμοίως συνεῖναι οἱ ἢ ἐς τὸν Ἀντώνιον ἀδεῶς ἀπιέναι
 μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ μέμφεσθαι τῆς ἐς τὸ κοινὸν
 συμφέρον ἀγνωσίας. ὧν Οὐεντίδιος συνεῖς ἐς τὸν Ἀν-
 329 τώνιον ἀπῆει. ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ Δέκιον, τῶν τινα ἡγε-
 μόνων Ἀντωνίου, περὶ Μουτίνην ληφθέντα διὰ τιμῆς
 ἄγων μεθῆκεν, εἰ θέλοι, πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀπιέναι·
 καὶ πυνθανομένῳ περὶ τῆς ἐς τὸν Ἀντώνιον γνώμης
 πολλὰ ἔφη σύμβολα τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἐξενηνοχέαι,
 τοῖς δ' ἄφροσιν οὐδὲ τὰ πλεονα ἀρκέσειν.
 330 Ἀντωνίῳ μὲν δὴ τάδε ὁ Καῖσαρ ἐνεσήμαινε, Λε-
 πίδῳ δὲ καὶ Ἀσινίῳ σαφέστερον ἔτι περὶ τῆς ἐς αὐτὸν
 ὕβρεως καὶ τῆς τῶν σφαγέων ἀθρόας προαγωγῆς ἐπ-
 ἔστελλεν, ἐκφοβῶν αὐτούς, μὴ ἐς χάριν τῆς Πομπηιανῆς

7 ἀλωμένους] τοὺς διαφυγόντας ἐκ τῆς μάχης Cass. D. 46, 41, 5
 10 ἀπέπεμπεν ci. Mend., sed cf. ad II § 382 11 ἰόντα] ἰόν
 ci. Mend., et ita vertit Zeiss, probabiliter, ἰόντος maluit Keil
 15 ἐμέμφετο ci. Nauck, non recte, opinor 19 ἀγαγὼν ci.
 Mend. θέλοι B, θέλει Vi, vulgo 21 τοῖς εὖ φρονοῦσιν]
 cf. § 243 24 αὐτὸν Oi, corr. Mend., in eorum contumeliam C

ἑταιρείας καθ' ἓνα τῶν Καίσαρος ἕκαστος ὅμοια Ἀν-
τωνίῳ πάθοι, καὶ κείνῳ δι' ἀφροσύνην καὶ ὑπεροψίαν
τοῦδε τοῦ δέους τάδε παθόντι. ἡξίου τε ἔς μὲν εὐπρέ- 331
πειαν τῆς βουλῆς εἶναι κατηκόους, ἔς δὲ τὸ σφέτερον
ἀσφαλὲς συμφρονεῖν, ἕως ἔτι δύνανται, καὶ ὀνειδίζειν
ταῦτα Ἀντωνίῳ μιμεῖσθαι τε τοὺς ὑπὸ σφίσιν ὀπλίτας
οὐ διαλυομένους, οὐδ' ὅτε παύσαιντο τῶν στρατειῶν,
ἵνα μὴ τοῖς ἐχθροῖς εἶεν εὐεπίθετοι, ἀλλ' ἀθρόους ἐν
ἄλλοτρίᾳ συννοικίξεσθαι διὰ τὴν ἰσχὺν μᾶλλον ἐθέλον-
τας ἢ καθ' ἓνα τῶν πατρίδων ἀπολαύειν. τάδε μὲν 332
ὁ Καῖσαρ Δεπίδῳ τε ἐπέστελλε καὶ Ἀσινίῳ· Δέκμῳ δὲ
ὁ ἀρχαῖος στρατὸς ἐνόσει πιμπλάμενος ἐκ λιμοῦ καὶ
τὰς γαστέρας κατερρήγγυντο, ὃ τε νεοστράτευτος ἀγύ-
μναστος ἔτι ἦν. Πλάγκος δὲ προσεγένετο μετὰ τοῦ οἰ- 333
κείου στρατοῦ, καὶ ὁ Δέκμος ἐπέστελλε τῇ βουλῇ τὸν
Ἀντώνιον ἀλώμενον κυνηγετήσιν ναυτικῶν περ ἥδη
γεγονότων. οἳ τε Πομπηιανοὶ πνυθόμενοι θαυμαστοὶ 334

1 ὁμοίως ab, ὁμοίῳ f 8 sq. ἐν ἄλλοτρίῳ i 10 ἀπολαύειν
<τε καὶ δεδιέναι> ci. Mend., <ἐν δέει> melius Keil 11 οὖν
ante ὁ add. bf, bene 12 πιμπλάμενος i 14 δέ <οἱ> ex C ci.
Mend., sed cf. ad I § 223 16 sq. ναυτικῶν — γεγονότων]
varia iam temptaverunt Musgr. et Schw., αὐτίκα. ὥνπερ ἥδη
γεγονότων οἳ τε etc. ci. Tyrwhitt edit. Did. praef. p. VII, αὐτίκα
τῶν μεγίστων περ ἥδη γεγονότων Mend. coll. IV § 37, κυνη-
γετήσιν. αὐτίκα ὥς περ<ι> ἥδη γεγονότων οἳ τε etc. Madvig,
Advers. crit. III p. 78, vix recte in περ offendens, κυνηγετήσιν
αὐτίκα. ὥνπερ, <ὥς> ἥδη γεγονότων, οἳ τε Πομπ. Herw. p. 71.
Fortasse etiam Decimum ad summas rei frumentariae angustias
Antonii (cf. Plut. Ant. c. 17) allusisse addidit Mend., sed non
liquet 17 sq. θαυμαστοὶ ὅσοι διεφάνησαν] haesit in locutione
Schw., sed cf. Plut. Caes. c. 6, Stein ad Herodot. 3, 113. Ceterum
Nauck maluit ἀνεφάνησαν, Schenkl p. 179 δὴ ἐφάνησαν, ut
videtur, sine causa idonea

16 ἀλώμενον] de Antonii itineribus v. Mommsen C. I. L. V, 2
p. 828. 850

43 a. C.

- ὅσοι διεφάνησαν, ἐκβοῶντες ἄρτι τὴν πάτριον ἔλευ-
θερίαν ἀπειληθέναι, καὶ θυσίαι καθ' ἓνα ἦσαν κα-
χειροτονίαι δέκα ἀνδρῶν ἐς εὐθυναν τῆς ἀρχῆς τῆς
335 Ἀντωνίου. πρόσχημα δὲ τοῦτο ἦν ἐς ἀκύρωσιν τῶν ὑπα-
ταίσαρος διατεταγμένων· Ἀντώνιος γὰρ οὐδὲν αὐτῶν
ἢ πάνυ σμικρά, πάντα δὲ ἐκ τῶν Καίσαρος ὑπομνη-
μάτων διωκῇ, καὶ τόδε σαφῶς εἰδυῖα ἢ βουλή τα-
μὲν τινα αὐτῶν ἐπὶ προφάσεσι διέλυνεν, ἀθρόα δὲ οὐ-
336 τως ἤλπιζε διαλύσειν. οἱ μὲν δὴ δέκα προύγραφον
ὅτι τις λάβοι παρὰ τὴν ἀρχὴν Ἀντωνίου, πάντα
αὐτίκα ἀπογράφεσθαι καὶ διδάσκειν· ἀπειλαὶ τε τοῖς
337 ἀπειθοῦσιν ἐπετίθεντο. καὶ τὴν ὑπατον ἀρχὴν ἐς το-
λοιπὸν τοῦ ἔτους οἱ Πομπηϊανοὶ μετήεσαν ἀντὶ Ἰουλίου
τε καὶ Πάνσας· μετῆει δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ, οὐκ ἐς τὴν βου-
λὴν ἔτι πέμπων, ἀλλ' ἐς τὸν Κικέρωνα ἰδίᾳ, καὶ αὐτὸν
παρακάλει καὶ συνάρεξαι, ὥς Κικέρωνα μὲν τὴν ἀρχὴν
διοικήσοντα πρεσβύτερόν τε καὶ ἐμπειρότερον ὄντα
αὐτὸς δὲ τὴν ἐπωνυμίαν καρπωσόμενος μόνην ἐς ἀπο-
θεσιν τῶν ὅπλων εὐπρεπῇ, οὗ δὴ καὶ πρόφην ἔνεκεν
338 τὸν Θρίαμβον αἰτῆσαι. Κικέρων μὲν δὴ τοῦτοῖς ἐπα-
θεὶς διὰ φιλαρχίαν, ἔλεγεν αἰσθένεσθαι σπονδῶν ἐν τοῖς
ἔξω στρατηγοῖς ὑπονοουμένων καὶ συνεβούλευε θερο-
πεῦσαι τὸν ἄνδρα ὑβρισμένον καὶ στρατοῦ ἔτι ἄρχοντι

8 διέλυνεν <αἰ> ci. Mend., multo probabilius <ἡδῆ> add
Petersen 12 sq. *Decimum* (sic) porro pompeiani — consulatu
postulare suaserunt C, i. e. καὶ τὴν ὑπατον ἀρχὴν — <Δέκμοι
οἱ Πομπ. μετ<ιέναι παρακάλ>εσαν (Mend.); nescio unde sur-
pserit 22 ἐπινοουμένων ci. Mend., sed App. dicere vult secre-
inter duces actum esse de foedere faciendo

3 χειροτονίαι δέκα ἀνδρῶν] cf. Willems II p. 757 adn.
de errore App. cogitant Lange, R. Altert. III² p. 541 adn. 2
Groebe ap. Drumann I² p. 459 sq. 14 sqq. cf. de hac narr-
tione Schwartz (v. ad § 5) p. 217 sq.

πολλοῦ ἀνασχέσθαι τε παρ' ἡλικίαν ἄρχοντος ἐν τῇ
 πόλει μᾶλλον ἢ μηνιόντος ἐν ὄπλοις· ὥς δ' ἂν τι μὴ
 πράξειε παρὰ τὸ τῇ βουλῇ συμφέρον, ἐκέλευεν αὐτῷ
 συνελέσθαι τῶν τινα πρεσβυτέρων ἔμφορα, τῆς ἐκέ-
 λενου νεότητος ἐγκρατῇ παιδαγωγόν. ἀλλὰ Κικέρωνα μὲν 339
 ἢ τε βουλή τῆς φιλαρχίας ἐγέλασε, καὶ οἱ συγγενεῖς
 μάλιστα τῶν σφαγέων ἐνέστησαν δεδιότες, μὴ αὐτοὺς
 ὁ Καῖσαρ τίσαιοτο ὑπατεύων· ὑπερθέσεων δὲ ἐπὶ τῇ 340
 χειροτονίᾳ γιγνομένων ἐννόμων κατὰ ποικίλας αἰτίας,
 ὁ Ἀντώνιος ἐν τῷ τέως τὰς Ἄλπεις ὑπερέβαλε, Κου-
 λεῶνα πείσας τὸν ἐκ Λεπίδου φύλακα αὐτῶν, ἐπὶ τε
 ποταμὸν ἦλθεν, ἔνθα ἐστρατοπεδευμένος ἦν ὁ Λέπιδος,
 καὶ οὔτε χάρακα περιεβάλετο οὔτε τάφρον ὥς δὴ φίλῳ
 παραστρατοπεδεύων. διαπομπαὶ δὲ ἦσαν ἐς ἀλλήλους 341
 πυκναί, Ἀντωνίου μὲν ὑπομιμνήσκοντος φιλίας τε καὶ
 χαρίτων ποικίλων καὶ διδάσκοντος, ὅτι μεθ' αὐτὸν
 ὅμοια πείσονται καθ' ἓνα πάντες, οἱ τῆς Καίσαρος
 ἐγένοντο φιλίας, Λεπίδου δὲ τὴν μὲν βουλήν δεδιότος
 πολεμεῖν αὐτῷ κελεύουσιν, ὑπισχνουμένου δ' ὅμως
 οὐ πολεμήσειν ἐκόντος. ὁ δὲ στρατὸς ὁ τοῦ Λεπίδου 342
 τό τε ἄξιωμα αἰδούμενοι τὸ Ἀντωνίου καὶ τῶν δια-
 πομπῶν αἰσθανόμενοι καὶ τὴν ἀφέλειαν αὐτοῦ τῆς
 στρατοπεδείας ἀγάμενοι, ἐπεμίσγυντο τοῖς Ἀντωνίου
 λανθάνοντες, εἴτα φανερώς οἷα πολλταῖς τε καὶ συστρα-
 τιώταις γενομένοις, τῶν τε χιλιάρχων κωλυόντων ὑπερ-

3 ἐκέλευσεν V 10 sq. κουλεῶνα VaC 16 μετ' αὐτὸν
 libri, corr. Mend. 19 αὐτῷ] Ἀντωνίῳ ex C scr. Mend., inut.,
 cf. e. g. αὐτὸν § 363 20 ἐκόντα ci. Musgr., inut.
 24 <πρῶτον> ante λανθάνοντες desidero, ut etiam C addidit
 primo, cf. § 282

43 a. C.

εώρων καὶ τὸν ποταμὸν ἐς εὐμάρειαν τῆς ἐπιμιξίας
 ναυσὶν ἐγεφύρουν· τό τε καλούμενον δέκατον τέλος,
 ἐξεναγμημένον ὑπὸ Ἀντωνίου πάλαι, τὰ ἔνδον αὐτῷ
 343 παρεσκεύαζεν. ὧν αἰσθανόμενος Λατερήσιος, τῶν
 τις ἐκ τῆς βουλῆς ἐπιφανῶν, προηγόρευε τῷ Λεπίδῳ
 καὶ ἀπιστοῦντα ἐκέλευε τὴν στρατιὰν ἐς πολλὰ διελόντα
 ἐκπέμψαι κατὰ δὴ τινὰς χρεῖας, ἐς ἐπιδειξιν ἢ τῆς προ-
 344 δοσίας ἢ τῆς πίστεως. καὶ ὁ Λέπιδος ἐς τρία διελὼν
 ἐκέλευε νυκτὸς ἑξορμαῖν ἐς φρουρὰν ταμιείων πλησια-
 ζόντων. οἱ δὲ ἀμφὶ τὴν ἐσχάτην φυλακὴν, ὥς ἐς τὴν
 ἔξοδον ὀπλισάμενοι, τὰ ἐρυμνὰ τοῦ στρατοπέδου κατ-
 345 ἔλαβον καὶ τὰς πύλας ἀνέφγνυνον Ἀντωνίῳ. ὃ δ' ἐπὶ
 τὴν Λεπίδου σκηνὴν ἵετο δρόμῳ, τοῦ στρατοῦ παντὸς
 ἡδὴ τοῦ Λεπίδου παραπέμποντος αὐτὸν καὶ τὸν Λέπι-
 δον αἰτοῦντος εἰρήνην τε καὶ ἔλεον ἐς ἀτυχοῦντας
 346 πολίτας. ὁ μὲν δὴ Λέπιδος, ὥς εἶχεν, ἐκ τῆς εὐνῆς
 ἄξωστος ἐς αὐτοὺς ἐξέθορε καὶ ὑπισχνεῖτο ποιήσῃν
 καὶ τὸν Ἀντώνιον ἡσπάζετο καὶ ἐξελογεῖτο τῆς ἀνάγκης.
 347 οἱ δὲ αὐτὸν καὶ προσπεσεῖν Ἀντωνίῳ νομίζουσιν, ἄπρα-
 κτον μὲν ὄντα καὶ ἄτολμον, οὐ μὴν ἅπασι τοῖς συγ-
 γραφεῦσι πιστὸν οὐδ' ἔμοι πιθανόν· οὐ γάρ πώ τι
 αὐτῷ πολέμιον ἐς τὸν Ἀντώνιον ἐπέπρακτο, δέους
 348 ἄξιον. οὕτω μὲν ὁ Ἀντώνιος ἐς μέγα δυνάμεως αὐθις
 ἐπῆρτο καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἦν ἐπιφοβώτατος· στρατὸν γὰρ
 εἶχεν, ὃν τε ἐξανέστησε Μουτίνης καὶ σὺν αὐτῷ λαμ-

3 τοῦ ante Ἀντωνίου add. i 9 ταμιείων] quaestorum C.
 i. e. ταμιῶν 18 ἐξελογεῖτο τῆς ἀνάγκης] suspectantur in Steph.
 thes. s. v. ἐκλογεῖσθαι, incorrupta putavit Mend., τὴν ἀνάγκην
 legitur V § 51, ἐξελογεῖτό <τι> τῆς ἀνάγκης ci. Keil 20 μὲν]
 τε ci. Mend. 21 πῶ] πον ab, πνς, sic, ut videtur, f

3 ἐξεναγμημένον] cf. J. Kromayer, Hermes 31 (1896) p. 1
 adn. 2 4 est M. Iuventius Laterensis

πρότατον ἱππικόν, τρία τε αὐτῷ τέλη κατὰ τὴν ὁδὸν
προσγεγένητο τὰ Οὐνεντιδίου, καὶ Λέπιδος αὐτῷ σύμ-
μαχος ἐρίγνυτο ἐπὶ ἔχων ὀπλιτικὰ τέλη καὶ πολὺν
ὄμιλον ἄλλον καὶ παρασκευὴν ἀξιόλογον. καὶ τοῖσδε ὁ
5 μὲν Λέπιδος ἐπωνομάζετο ἔτι, ὁ δὲ Ἀντώνιος ἅπαντα
διώκει.

5 ἑξαγγελθέντων δὲ τῶνδε ἐς Ῥώμην θαυμαστὴ καὶ 349
αἰφνίδιος ἦν αὐθις μεταβολή, τῶν μὲν ἐκ τῆς οὐ πρὸ
πολλοῦ καταφρονήσεως ἐς δέος, τῶν δὲ ἐς θάρος ἀπὸ
10 τοῦ δέους μεθισταμένων. αἳ τε προγραφὰι τῶν δέκα
ἀνδρῶν κατεσπῶντο σὺν ὕβρει, καὶ αἱ χειροτονίαι τῶν
ὑπάτων ἐπείχοντο ἔτι μᾶλλον· ἢ τε βουλὴ πάμπαν ἀπο- 350
ροῦσα καὶ δεδιυῖα, μὴ συνθοῖντο ἀλλήλοις ὃ τε Καί-
σαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος, ἔπεμπε μὲν ἐς Βροῦτόν τε καὶ
15 Κάσσιον κρύφα ἀπὸ σφῶν Λεύκιον καὶ Πάνσαν, ὥς
ἐπὶ θέας εἰς Ἑλλάδα ἐξιόντας, ἀμύνειν αὐτοῖς ἐς ὃ δύ-
ναιτο, μετεκάλει δὲ ἐκ Λιβύης ἀπὸ τριῶν τῶν ὑπὸ 351
Σέξτιον δύο τέλη καὶ τὸ τρίτον ἐκέλευε Κορνηφικίῳ
παραδοθῆναι, τῆς ἐτέρας ἄρχοντι Λιβύης καὶ τὰ τῆς
20 βουλῆς φρονοῦντι, εἰδότες μὲν καὶ τούσδε Γαῖον Καί-
σαρι ἐστρατευμένους καὶ τὰ ἐκείνου πάντα ὑπονοοῦν-
τες· ἢ δὲ ἀπορία σφῶς ὧδε ἤπειγεν, ἐπεὶ καὶ τὸν νέον 352
Κάισαρα δεδιότες, μὴ συνθοῖτο Ἀντωνίῳ, στρατηγὸν
αὐθις ἐπὶ Ἀντωνίῳ μάλα ἀπρεπῶς ἐχειροτόνουσιν ἅμα
35 Δέκυμν.

12 πάμπαν] πάντα B 13 δεδοικνῖα V 15 ἀπὸ] ὑπὸ V
Λεύκιον] 'Luceius' (sic) Gel. et Freinsheim, Suppl. Liv. CXIX, 52.
Fort. nomen post Λεύκιον excidit 16 αὐτοῖς libri, corr. Mend.

15 Πάνσαν] cf. Willems I p. 526 n. 339; filium consulis
putat Mommsen, Zeitschr. f. Numism. 11 (1884) p. 155 adn. 3
17 sqq. cf. L. Ganter, Die Provinzialverwaltung d. Triumvirn,
diss. Argentor. 1892, p. 19 sq. et Philol. 53 (1894) p. 143

43 a. C.

353

ὁ δὲ Καῖσαρ ἤδη τὸν στρατὸν εἰς ὀργὴν ὑπὲρ τε αὐτοῦ, ὡς συνεχῶς ὑβρίζομενος, ἀνεκλίνει καὶ ὑπὲρ σφῶν ἐκείνων, ἐπὶ δευτέραν στρατείαν πεμπομένων, πρὶν ἐπὶ τῇ προτέρᾳ λαβεῖν τὰς πεντακισχιλλὰς δραχμὰς, ὅσας αὐτοῖς ὑπέσχοντο δῶσειν· ἐδίδασκέ τε πέμποντας αἰτεῖν. οἱ δ' ἔπεμπον τοὺς λοχαγούς. καὶ ἡ βουλὴ συνίει μὲν αὐτοὺς ἐς ταῦτα διδασκομένους, ἀπο-

354

κρινεῖσθαι δὲ αὐτοῖς ἔφη δι' ἐτέρων πρέσβων. καὶ ἔπεμπον, οὓς ἐδίδαξαν τοῖς δύο τέλεσι τοῖς ἀπ' Ἀντωνίου μεθεσθηκόσιν ἐντυχεῖν ἄνευ τοῦ Καίσαρος καὶ διδάσκειν μὴ ἐφ' ἐνὶ ποιεῖσθαι τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βουλῇ τὸ κράτος ἀθάνατον ἐχούσῃ μόνῃ, χωρεῖν δὲ πρὸς Δέκιον, ἔνθα σφίσι τὰ χρήματα ἀπαντήσιν.

355

ταῦτ' ἐπισκήψαντες λέγειν ἐσέφερον ἤδη τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς καὶ δέκα ἄνδρας ἐς τὴν διανέμησιν ἐχειροτόνουν, οἷς οὐδὲ ἐνδέκατον προσετίθεσαν εἶναι τὸν Καί-

356

σαρ. οἱ μὲν δὴ πρέσβεις, οὐκ ἀνασχομένων τῶν δύο τελῶν ἐντυχεῖν σφίσιν ἄνευ τοῦ Καίσαρος, ὑπέστρεφον ἀπρακτοί· ὁ δὲ Καῖσαρ οὐκέτι τοὺς λόγους καθίει δι' ἐτέρων οὐδὲ μέλλειν ἡξίου, ἀλλ' αὐτὸς ἐς τὸν στρατὸν συνειλεγμένον ἐπελθὼν τὰ τε ὑβρίσματα, ὅσα ἐς αὐτὸν ἐκ τῆς βουλῆς γεγένητο, κατέλεξε καὶ τὴν ἐς πάντας τοὺς Γαῖου Καίσαρος ἐπιβουλήν, καθ' ἕνα καθαιρου-

357

μένους, δεδιέναι τε αὐτοῖς περὶ σφῶν διεκελεύσατο, μεταφερομένοις ἐς τε πολέμιον τῆς μόρας στρατηγὸν καὶ πολέμους ἐτέρους ἀφ' ἐτέρων, ἵν' ἡ ἐκφθαρεῖεν ἢ καὶ πρὸς ἀλλήλους στασιάσειαν· ἐπὶ γὰρ τῷδε καὶ τοῦ περὶ Μουτίνην ἔργου κοινοῦ γεγονότος τὰ γέγραα τοῖς

2 αὐτοῦ B, αὐτοῦ ceteri ὑβρίζομένου ci. Mend., bene
 3 ἐκείνων del. Herw. p. 71 hic et IV § 520 4 ἐ τῇ (sic) pro
 ἐπὶ τῇ B 5 ὑπέσχηντο ci. Mend., cf. praef. 7 sq. ἀποκρί-
 νεσθαι i 22 ἐς ἀπαντας a 28 γέγραα] ἔργα i

δύο τέλεσι μόνοις δίδοσθαι, ἵν' αὐτοὺς ἐς ἔριν καὶ
 7 στάσιν ἐμβάλοιεν. "ἴστε δέ", ἔφη, "καὶ ἐφ' οἷς ὁ Ἄν- 358
 τώνιος ἔναγχος ἡτήθη οἷά τε τοὺς Πομπηιανοὺς ἐπύ-
 θεσθε ἐν ἄστει πεποιηκέναι κατὰ τῶν τινος δωρεὰς
 5 παρὰ Καίσαρος εἰληφόντων. τί δὴ πιστὸν ἢ ὑμῖν ὦν
 ἐλάβετε παρ' ἐκείνου χωρίων τε καὶ χρημάτων ἢ ἔμοι
 τῆς σωτηρίας, ὥδε ἐν τῇ βουλῇ δυναστευόντων τῶν
 οἰκείων τοῖς σφαγεῦσι; κἀγὼ μὲν ἐκδέξομαι τὸ τέλος, 359
 ὃ τι ἂν ἐπιγίγνηται μοι (καλὸν γάρ τι καὶ παθεῖν
 10 πατρὶ ἐπικουροῦντα), ὑπὲρ δὲ ὑμῶν δέδια τοιῶνδε καὶ
 τοσῶνδε, κινδυνευόντων ἐς ἐμὴν καὶ τοῦ πατρὸς χάριν.
 ἴστε μὲν δὴ με καθαρεύοντα φιλοτιμίας, ἐξ οὗ στρα- 360
 τηρεῖν μοι διδόντων ὑμῶν ὑπὸ σημείοις οὐκ ἐδεχόμην.
 ἔν δὲ μόνον ὁρῶ νῦν ἀμφοτέροις σωτήριον, εἰ δι'
 15 ὑμῶν ὕπατος ἀποδειχθελήν. τά τε γὰρ παρὰ τοῦ πα-
 τρὸς ὑμῖν δοθέντα πάντα βέβαια ἔσται, ἀποικίαι τε
 προσέδονται αἱ ἔτι ὀφειλόμεναι καὶ γέρα πάντα ἐντελῆ.
 ἐγὼ τε τοὺς φονέας ὑπὸ δίκην ἀγαγὼν τοὺς ἄλλους
 19 ἂν ὑμῖν καταλύσαιμι πολέμους".

8 ὦν λεγομένων ἢ τε στρατιὰ προθύμως ἐπεβόησε, 361
 καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἀντίκα ἔπεμπον αἰτήσοντας τὴν ἀρ-
 χὴν τῷ Καίσαρι. ὑποκριναμένης δὲ τῆς βουλῆς τὴν
 ἡλικίαν, ἔλεγον οἱ λοχαγοὶ ἃ ἐδιδάχθησαν, ὅτι καὶ πά-
 λαι Κορονῖνός τε ἄρξειε νεώτερος ὢν ἔτι καὶ Σκιπίων
 25 ὕστερον, ὃ τε πρότερος καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ἐκ τῆς νεό-
 τητος ἐκάστου πολλὰ ὄναιτο ἢ πατρίς. τά τε ἔναγχος
 ταῦτα καὶ Πομπήιον Μάγνον αὐτοῖς καὶ Δολοβέλλαν

13 ἀπὸ σημείοις af, om. b 14 ὁρῶ] ὁρῶν ab 15 ἀπο-
 δειχθείη (sic) B τά τε γὰρ] τότε γὰρ τά τε ci. Mend.; an
 facilius τότε γὰρ <τά> παρὰ etc.? 20 ἢ τε] ἔτι ἢ ci. Mend.,
 inut. 24 σκηπίων Of, Σκιπίωνες maluit Schw., vertitque
 Scipiones C 25 καὶ <ὅτι> ἐκ ci. Mend.

43a. C.

προύφερον αὐτῷ τε Καίσαρι ἤδη δεδόσθαι τὴν ἀρχὴν
 362 μετιέναι θᾶσσον ἐτῶν δέκα. ταῦτα τῶν λοχαγῶν σὺν
 πλέονι παρρησίᾳ λεγόντων, οὐκ ἀνασχόμενοι τινες τῶν
 βουλευτῶν λοχαγοὺς ὄντας ὧδε παρρησιάζεσθαι, ἐπ-
 363 πλησσον ὡς θρασυνομένοις ὑπὲρ τὸ στρατιώταις πρέ-
 καὶ ἔγειν σφᾶς εὐθύς ἐκέλευον ἐς τὴν πόλιν ὡς αὐτοὶ
 χειροτονήσοντες αὐτὸν ἐξαιρέτῳ χειροτονίᾳ, Καίσαρος
 υἱὸν ὄντα, πολλά τε τὸν πρότερον Καίσαρα ἀπαύστως
 364 εὐφήμεουν. ὧδε δὲ αὐτοὺς ὁρμῆς ἔχοντας ὁ Καίσαρ
 ἰδὼν ἤγεν εὐθύς ἀπὸ τῆς συνόδου, ὁκτῶ τέλῃ πεζῶν
 καὶ ἵππον ἱκανὴν καὶ ὅσα ἄλλα τοῖς τέλεσι συνετάσσετο.
 365 περάσας δὲ τὸν Ῥουβίκωνα ποταμὸν ἐκ τῆς Κελτικῆς
 ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὃν τινα αὐτοῦ καὶ ὁ πατήρ ὁμοίως ἐπὶ
 τῷ πολιτικῷ πολέμῳ πρῶτον ἐπέρασεν, ἐς δύο πάντας
 διήρει καὶ τὸ μὲν ἔπεισθαι κατὰ σχολὴν ἐκέλευσε, τὸ
 δὲ ἄμεινον ἐπιλεξάμενος ἐτρόχαξεν, ἐπειγόμενος ἔτι
 366 ἀπαρασκεύους καταλαβεῖν. μέρους τε τῶν χρημάτων ὑπ-
 αντῶντος, ἃ ἐς τὰ γέρεα τοῖς στρατιώταις ἢ βουλὴ πεπόμε-
 φει, δείσας ἐπὶ τοῖς μισθοφόροις ὁ Καίσαρ προὔπεμπε
 κρύφα τοὺς ἐκφοβήσαντας· καὶ οἱ μὲν ἔφευγον μετὰ
 367 τῶν χρημάτων· ἐς δὲ τὸ ἄστυ τῆς ἀγγελίας ἀφικομένης
 θόρυβος ἦν καὶ φόβος ἄπλετος, διαθεόντων τε ἀκό-
 σμως καὶ γύναιά τινων ἢ παῖδας ἢ ὅσα τιμιώτατα
 ἄλλα ἐς ἀγροὺς ἢ τὰ ἐρυμνὰ τῆς πόλεως μεταφερόν-
 των· οὐ γάρ πω σαφοὺς ὄντος, ὅτι μόνης ὀρέγοιτο
 368 νόμενοι ἐς πάντα ἐδεδόλκεσαν. ἡ βουλὴ δ' ἐξεπέπληκτο
 ἀμέτρως, οὐδεμιᾶς αὐτοῖς οὔσης ἐτοίμου δυνάμεως,

ἀλλήλους τε, οἷον ἐν τοῖς φόβοις γίνεται, κατεμύ-
 φοντο, οἱ μὲν, ὅτι τὴν στρατιὰν αὐτὸν ἀφέλουντο τὴν
 ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον ὑβριστικῶς, οἱ δὲ τῆς ἐς τὸν θρόνου
 ὑπεροψίας, οὐκ ἄδικον ὄντα, οἱ δὲ τοῦ φθόνου
 5 τῆς διανεμήσεως τῶν χρημάτων, οἱ δὲ οὐδὲ ἐνδέκατον
 ἐπιγράψαντες· οἱ δὲ αὐτὰ τὰ ἄθλα, οὔτε ὀξέως οὔτε
 ἐντελῇ διδόμενα, τὴν στρατιὰν σφίσιν ἔλεγον ἐκπολε-
 μῶσαι. τῆς τε φιλονικίας τὸ ἄκαιρον μάλιστα ἐμέμ- 369
 φοντο, Βρούτου μὲν καὶ Κασσίου πορρωτέρω τε ὄντων
 10 καὶ συνισταμένων ἔτι, ἐν δὲ πλευραῖς Ἀντωνίου καὶ
 Λελίδου πολεμίων· οὓς ὅτε ἐνθυμηθεῖεν Καίσαρι συν-
 αλλαγῆσεσθαι, πάμπαν ἥκμαζεν ὁ φόβος. Κικέρων τε,
 ὃς τέως αὐτοῖς ἐπεπόλαζεν, οὐδὲ ἐφαίνετο.

10 ἀθρόα δὴ πάντων ἐς πάντα ἦν μετάθεσις, ἀντὶ μὲν 370
 15 δισχιλίων καὶ πεντακοσίων δραχμῶν τὰς πεντακισ-
 χιλίας, ἀντὶ δὲ τῶν δύο τελῶν τοῖς ὀκτὼ δοθῆναι Καί-
 σαρὰ τε αὐτοῖς ἀντὶ τῶν δέκα ἀνδρῶν διανέμειν καὶ
 ἐς τὴν ὑπατον ἀρχὴν παραγγέλλειν ἀπόντα. πρέσβεις
 τε ἐξέτρεχον, οἱ τὰδε φράσειν ἔμελλον αὐτῷ κατὰ σπου-
 20 δὴν. ὧν ἄρτι τῆς πόλεως ἐκδραμόντων μετάνοια ἐν- 371
 ἐπιπτε τῇ βουλῇ, μὴ δεῖν οὕτως ἀνάνδρως καταπεπλη-
 χθαι μηδὲ ἐτέραν ἐνδέξασθαι τυραννίδα ἀναιμωτὶ
 μηδὲ ἐθίσαι τοὺς ἀρχῆς ἐφιεμένους ἐκ βίας τυγχάνειν
 μηδὲ τοὺς στρατευομένους ἐξ ἐπιτάγματος ἄρχειν τῆς
 25 πατρίδος, ὀπλισαμένους δὲ ἐκ τῶν ἐνόντων τοὺς νό-
 μους τοῖς ἐπιούσι προτείνειν· προσδοκᾶν γὰρ οὐδὲ 372
 ἐκείνους νόμων προτεινομένων ὅπλα τῇ πατρίδι ἐποί-
 σειν· εἰ δὲ φέροιεν, ἀνέχεσθαι τε πολιορκίας, μέχρι

11 ἐνθυμηθῆεν B 13 οὐδὲν i 23 τοὺς O, τῆς i
 26 προσδοκᾶν] προσδοκῶ esset in oratione recta 28 εἰ δ'
 ἐπιφέροιεν dubitanter ci. Mend.

Δέκμος ἢ Πλάγκος ἔλθοι, καὶ ἀμύνεσθαι μέχρι θανά-
 του μᾶλλον ἢ ἐκόντας ἐνδεῖξασθαι δουλείαν ἄνωθεν
 ἀδιόρθωτον· τὰ τε ἀρχαῖα Ῥωμαίων ἐπὶ ἐλευθερίᾳ
 φρονήματα καὶ πάθη, πρὸς οὐδέν ἐνδόντων ὑπὲρ ἐλευ-
 373 θερίας, ἀνελέγοντο. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ δύο τέλη
 τὰ ἐκ Λιβύης μετὰπεμπτα εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς ἡμέρας
 ἀφίκετο, τοὺς θεοὺς σφᾶς ἔδοξαν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν
 ἐποτρύνειν. ἡ μὲν δὴ μετάνοια ἐκεκύρωτο, καὶ μετ-
 εψηφίζετο ἅπαντα, Κικέρωνος αὖτις αὐτοῖς ἐπιφανέν-
 374 τος· ἡ τε στρατεύσιμος ἡλικία προεγράφετο πᾶσα καὶ
 τὰ δύο τέλη τάδε, τὰ ἐκ Λιβύης, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς
 ἱππεῖς χίλιοι καὶ τέλος ἕτερον, ὃ Πάνσας αὐτοῖς ὑπο-
 λελοῖπει, πάντες οἷδε μερισθέντες οἱ μὲν τὸν λόφον
 τὸν καλούμενον Ἰάνουκλον, ἔνθα καὶ τὰ χρήματα ἐσώ-
 ρευσαν, ἐφρούρουν, οἱ δὲ τὴν τοῦ ποταμοῦ γέφυραν,
 ἐπιδιηρημένων σφίσι τῶν στρατηγῶν τῶν κατὰ τὴν
 πόλιν· ἄλλοι δὲ αὐτοῖς τὰ ἐν τῷ λιμένι σκάφη καὶ
 ναῦς καὶ χρήματα εὐτρέπιζον, εἰ δεήσειεν ἡττωμένους
 375 φυγεῖν διὰ θαλάσσης. καὶ τάδε σὺν εὐθαρσεῖα πρᾶσ-
 σοντες οὕτως ὀξέως ἡλπίζον ἀντικαταπλήξειν τὸν Καί-
 σαρα καὶ ἡ μεταπέλσειν παρὰ σφῶν ἀντὶ τοῦ στρατεύ-
 ματος αἰτεῖν τὴν ἀρχὴν ἢ ἐγκρατῶς ἀμυνεῖσθαι· τοὺς
 τε τῆς ἐναντίας μοίρας νῦν γε μεταθήσεσθαι προσ-
 376 ἐδόκων, μέχρι περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐστὶν ὁ ἀγών. τὴν
 δὲ μητέρα Καίσαρος καὶ τὴν ἀδελφὴν οὔτε φανερώς
 οὔτε λάθρᾳ ζητοῦντες εὗρισκον. ἐθορυβοῦντο οὖν

1 ἐπέλθοι ci. Mend., inut., cf. ad II § 382 2 ἐκδέξασθαι
 O 4 καὶ ante πρὸς add. a 7 ἔδοξαν Schw., arbitrabantur
 C, ἔδοξεν Oi 11 aut τάδε aut τὰ ἐκ Λιβύης del. Nauck,
 contra iure Kratt p. 24 sq. 16 ἐπὶ διηρημένων i

αὐθις ὁμήρων μεγάλων ἀφηρημένοι· καὶ τῶν Καισα-
ριανῶν οὕτω σφίσειν ἐπικλωμένων, ὑπὸ ἐκείνων αὐτὰς
ᾧδε ἀκριβῶς ἐνόμιζον ἐπικρύπτεσθαι.

- 12 Καίσαρι δὲ ἔτι τῶν πρέσβεων ἐντυγχανόντων τὰ 377
5 μετεψηφισμένα ἀγγέλλεται· καὶ αὐτὸν οἱ πρέσβεις ἀπο-
λιπόντες ἀνέστρεφον ὑπὸ αἰδοῦς. ὁ δὲ τῷ στρατῷ μάλ-
λον ἔτι παρωξυμένῳ κατὰ σπονδὴν ἐχώρει σὺν φόβῳ,
μή τι πάθοιεν αἱ γυναῖκες· ἔς τε τὸν δῆμον τεθορυ- 378
βημένον ἱππέας ἔπεμψεν ἀτρεμεῖν ἐπικελεύων καὶ τεθη-
10 πότων πάντων τὰ πέραν τοῦ Κυριναλλίου λόφου κατ-
έλαβεν, οὐδενὸς ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ἢ κωλύειν ὑποστάντος.
ἦν τε αὐθις ἑτέρα θανυμάσιος ἄφνω μεταβολή, θεόντων 379
ἐς αὐτὸν τῶν ἐπιφανῶν καὶ προσαγορευόντων· ἔθει δὲ
καὶ ὁ δημότης λεῶς καὶ τὴν εὐταξίαν τῶν στρατιωτῶν
15 ὥς εἰρηνικὴν ἀπεδέχοντο. ὁ δὲ τὸν στρατόν, ἔνθαπερ 380
ἦν, ἀπολιπὼν ἐχώρει τῆς ἐπιούσης πρὸς τὸ ἄστυ, φυ-
λακὴν ἔχων ἀμφ’ αὐτὸν ἱκανήν. οἱ δὲ καὶ τότε ὑπὴν-
των δι’ ὅλης τῆς ὁδοῦ κατὰ μέρη καὶ προσηγόρευον,
οὐδὲν ἐνδέοντες ἢ φιλοφροσύνης ἢ θεραπείας ἀσθε-
20 νοῦς. ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ ἐν τῷ τῆς
Ἑστίας ἱερῷ μετὰ τῶν ἱερῶν παρθένων ἡσπάσαντο.
καὶ τὰ τρία τέλη, τῶν στρατηγῶν ὑπεριδόντα, πρὸς 381
αὐτὸν ἐπρέσβευε καὶ μετετίθετο· καὶ τῶν στρατηγῶν,
οἱ ἥρχον αὐτῶν, Κορνοῦτος μὲν ἑαυτὸν ἔκτεινεν, οἱ δ’

ὁ ὑποκρύπτεσθαι i 7 παρωξυμένῳ f, παρωξυμένῳ B,
παροξυμένῳ V, παροξυνομένῳ ab ἐχώρει <ἐς τὸ πρόσθεν>
ci. Mend., potuit etiam ἐπεχώρει vel sim., cf. ad II § 382
8 τε post ἐς bis habet B (extr. versu et in initio sq.) 8 sq. τὲ
θορυβούμενον (sic) f 10 τοῦ bis habet B, ut τε v. 8 κυρενα-
λίον O, κυριναλλίου i, fort. scriptum fuisse κυριναλλίου ci. Mend.
20 αὐτοῦ] αὐτὸν ci. Mend., h. l. fort. recte, sed cf. ad I § 223

24 est M. Caecilius Cornutus sec. Borghesi I p. 465 sq.
(= Münzer ap. Pauly-Wissowa 3, 1 p. 1200 n. 45)

43 a. C.

- 382 ἄλλοι σπονδῶν καὶ πίστεων ἔτυχον. Κικέρων τε τῶν
σπονδῶν πυθόμενος ἔπραξε διὰ τῶν Καίσαρος φίλων
ἐντυχεῖν αὐτῷ καὶ ἐντυχῶν ἀπελογεῖτο καὶ τὴν εἰς-
ήγησιν τῆς ὑπατείας ὑπερεπῆρεν, ἣν αὐτὸς ἐν τῇ βουλῇ
πρότερον εἰσηγήσατο. ὃ δὲ τοσοῦτον ἀπεκρίνατο ἐπι- 5
σκώπτων, ὅτι τῶν φίλων αὐτῷ τελευταῖος ἐντυγχάνοι.
- 383 νυκτὸς δ' ἄφνω δόξης γενομένης, ὅτι δύο τέλη Καί- 93
σαρος, τό τε Ἀρειον καὶ τὸ τέταρτον, μεταθοῖτο ἐς τὴν
πόλιν ὥς δι' ἐνέδρας ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐπαχθέντα, οἱ
στρατηγοὶ καὶ ἡ βουλὴ πάμπαν ἀταλαιπώρως ἐπίστευ- 10
σαν, καίπερ ὄντος ἐγγυτάτω τοῦ στρατοῦ· νομίσαντές
τε ἀνθ' ἑξέιν αὐτοῖς οὖσιν ἀρίστοις πρὸς τὰ λοιπὰ τοῦ
Καίσαρος, μέχρι τις ἐτέρωθεν αὐτοῖς ἰσχύς ἐπιγένοιτο,
νυκτὸς ἔτι Μάνιον Ἀκύλιον Κράσσον ἐς τὴν Πικηνί-
τιδα ἐξέπεμπον στρατὸν ἀθροῖζειν, καὶ τῶν τινα δημάρ- 15
χων Ἀπουλήιον ἐς τὸν δῆμον ἐποιοῦν τὸ εὐαγγέλιον
- 385 ἐκφέρειν περιθέοντα. ἡ τε βουλὴ νυκτὸς ἐς τὸ βου-
λευτήριον συνέθεον, Κικέρωνος ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοὺς
δεξιουμένου. ψευδοῦς δὲ τῆς δόξης φανείσης ἐν φορεῖᾳ
διέφυγεν. 20
- 386 ὃ δὲ Καῖσαρ ἐπιγελάσας αὐτοῖς τὸν μὲν στρατὸν 94
ἐγγυτέρω τῆς πόλεως προήγαγεν, ἐς τὸ πεδίον τὸ κα-

6 αὐτῷ Oi, corr. Mend. cum C ἐντυγχάνοι, ei supra oi
addito, sed deinde eraso, B 9 πόλιν] βουλὴν ci. Mend., sed
etiam πόλιν bene habet, cum senatus in urbe imperaverit
13 αὐτοῖς libri, corr. Mend. 14 Μάνιον Gel., μάλλιον B, μάλλον
Vi, om. C Acilium C 14 sq. πικηνήτιδα B 18 συνέθεον]
senatus convenit C, unde συνῆλθον ci. Mend., συνέθεον ex περι-
θέοντα ortum esse ratus. At saepe apud App. eadem verba
repetita videmus, nec male h. l. dicitur concurrisse senatum,
cf. etiam ad I § 118

14 Ἀκύλιος] cf. ad IV § 163 16 est Q. Apuleius, cf. Cic.
Phil. 14, 6 § 16

λούμενον Ἄρειον, τῶν δὲ στρατηγῶν τότε μὲν οὐδένα
 ἡμύνατο, οὐδὲ Κράσσον τὸν ἐς Πικήνην ἐκδραμόντα,
 καίπερ οἱ προσαχθέντα ὥς εἶχε ληφθεῖς ἐν σχήματι
 οἰκέτου, ἀλλὰ μεθῆκεν ἅπαντας ἐς δόξαν φιλανθρω-
 5 πίας· οὐ πολὺ δὲ ὕστερον ἐπὶ θανάτῳ προυγράφησαν.
 τὰ χρήματα δέ, ὅσα τε κοινὰ ἦν ἐν τῷ Ἰανούκῳ ἢ 387
 ἐτέρῳθι καὶ ἄλλα συνενεχθῆναι κελεύσας, ὁπόσα Κικέ-
 ρωνος ἐσηγομένου πρότερον αὐτοῖς ἐπεγέγραπτο, δι-
 ἐνειμεν ἀνὰ δισχιλίας καὶ πεντακοσίας δραχμὰς τῷ
 10 στρατῷ καὶ τὸ ἐπίλοιπον ἐπιδώσειν ὑπέσχετο. καὶ τῆς
 πόλεως ὑπεξῆλθε, μέχρι χειροτονήσαιεν ὑπάτους αἰρε-
 τούς. αἰρεθεῖς δὲ αὐτὸς σὺν ᾧ περ ἐβούλετο Κοῖντῳ 388
 Πεδίῳ, ὃς τὸ μέρος αὐτῷ δεδώρητο τῆς Καίσαρος
 κληρονομίας, ἐς τὴν πόλιν αὐθις ὥς ὑπάτος ἐσῆει καὶ
 15 ἔθνε, δώδεκά οἱ γυπῶν φανέντων, ὅσους φασὶ καὶ
 Ῥωμύλῳ τὴν πόλιν οἰκίζοντι ὁφθῆναι. ἀπὸ δὲ τῶν 389
 θυσιῶν ἑαυτὸν εἰσεποιεῖτο τῷ πατρὶ αὐθις κατὰ νόμον
 κουριάτιον. ἔστι δ' ἐπὶ τοῦ δήμου γίγνεσθαι τὴν θέ-
 σιν· κουρίας γὰρ ἐς μέρη τὰς φυλὰς ἢ τοὺς δήμους
 20 διαιροῦντες καλοῦσιν, ὥς Ἕλληνες, εἰκάζοντι φάναι,
 φατρίας. ἐπινομώτατος δ' ἐστὶ Ῥωμαίοις ὁ τρόπος 390

2 ἐς πικήνην] ἐπὶ σκηνῆς iC 6 τὰ δὲ χρήματα V
 7 συνενεχθῆναι κελεύσας post ἐπεγέγραπτο collocanda esse ci.
 Mend. et scribendum v. 8 <τοῖς> ἀστοῖς pro αὐτοῖς, sed αὐτοῖς
 referre malim ad τῷ στρατῷ v. 9 sq., sive ὁπόσα — ἐπεγέγραπτο
 intellegendum 'quae — decreta erant', sive 'quae — imperata
 erant' (sc. a senatu, cf. § 370) 11 sq. αἰρετούς del. Mend., sed
 oppositum est verbis ἐξαιρέτω χειροτονία § 363 17 αὐθις]
 εὐθὺς ci. Mend., sed cf. Mommsen, R. Staatsr. III, 1 p. 39 adn. 2;
 v. etiam § 391. 49 18 κουριάτιον C et Schw., κουράτιον Oi
 20 ὡς] ὡς ci. Nauck, non male Ἕληνας a 21 φρατρίας editio
 Tolliana, sed cf. G. Meyer, Griech. Gramm.³ p. 391 ἐννομώ-
 τατος vel ἐπιμονώτατος ci. Schw.; totum enuntiatum susp. Mend.

12 die XIX mensis Sextilis Caesar consulatum iniit, cf.
 Gardthausen, Augustus II, 1 p. 48 adn. 11

43 α. C.

- οὗτος ἐπὶ τῶν ἀπατόρων· καὶ δύνανται μάλιστα αὐτοὶ
 ἴσα τοῖς γνησίοις παισὶν ἄγειν τοὺς συγγενεῖς τῶν θε-
 391 μένων καὶ ἀπελευθέρους. Γαῖω δ' ἦν τὰ τε ἄλλα
 λαμπρὰ καὶ ἐξελεύθεροι πολλοὶ τε καὶ πλούσιοι, καὶ
 διὰ τόδ' ἴσως μάλιστα ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τῇ προτέρᾳ θέσει,
 κατὰ διαθήκας οἱ γενομένη, καὶ τῆσδε ἐδεήθη.
- 392 νόμῳ δ' ἑτέρῳ ἀπέλυε μὴ εἶναι πολέμιον Δολο- 9
 βέλλαν, καὶ εἶναι φόνου δίκας ἐπὶ Καίσαρι. καὶ εὐθύς
 ἦσαν γραφαί, τῶν φίλων τοῦ Καίσαρος γραφομένων
 τοὺς μὲν αὐτόχειρας, τοὺς δὲ συνεγνωκέναι μόνον. 10
 καὶ γὰρ τοῦτο ἐνίοις ἐπεγράφη, καὶ τισιν οὐδ' ἐπι-
 393 δημήσασιν, ὅτε ὁ Καῖσαρ ἐκτείνετο. πᾶσι δ' ὀρισθεί-
 σης ὑπὸ κηρύγματι μιᾶς ἡμέρας ἐς κρίσιν, ἐρήμην
 ἅπαντες ἐάλωσαν, ἐφορῶντος τὰ δικαστήρια τοῦ Καί-
 σαρος καὶ τῶν δικαστῶν οὐδενὸς τὴν ἀπολύουσιν 15
 φέροντος πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς τῶν ἐπιφανῶν, ὃς τότε
 μὲν οὐδ' αὐτός τι ἔπαθε, μικρὸν δ' ὕστερον ἐπὶ θα-
 394 νάτῳ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὅδε προυγράφη. ἔδοξε δὲ
 ταῖσδε ταῖς ἡμέραις Κόνιντος Γάλλιος, ἀδελφὸς Μάρ-
 κου Γαλλίου συνόντος Ἀντωνίου, τὴν πολιτικὴν στρα- 20
 τηρίαν ἄρχων, αἰτῆσαι παρὰ Καίσαρος τὴν στρατηρίαν
 τῆς Λιβύης καὶ οὕτω τυχὼν ἐπιβουλεύσαι τῷ Καίσαρι·

1 αὐτοὶ] i. e. οἱ ἀπάτορες; iniuria haesit Mend. 2 ἄγειν
 <κατὰ> τοὺς ci. Mommsen, R. Staatsr. III, 1 p. 40 adn. 5
 3 καὶ <τοὺς> ἀπελ. maluit Mend., sed cf. ad I § 351 6 οἱ
 om. i 8 <ἔθετο> εἶναι ci. Schw., sed ἔθετο vel sim. sub-
 audiendum est ex ἀπέλυε 17 μικρῷ V 19 γάλλος, sed ra-
 sura, ut videtur, post λλ, B, γάλος V 20 γάλλον V 22 οὕτω
 τυχῶν] οὕτως ἐντυχῶν ci. Schw., ut Appianum cum Suet. Aug. 27
 conciliaret ('conloquio petito'), similiter αὐτῷ ἐντυχῶν Baum-
 garten-Crusius ad Suet. l. c., male ob hiatum; ἀποτυχῶν ci. Bk.,
 οὐ τυχῶν Mend. et Cob. p. 234, hoc valde probabiliter. Utut
 iudicamus de App. fontibus, quae narrat, dubitari non potest,
 quin eadem sint, quae Suet. l. c. ex Augusti commentariis haud
 ita copiose affert

καὶ αὐτοῦ τὴν μὲν στρατηγίαν περιεῖλον οἱ σύναρχοι, 395
τὴν δ' οἰκίαν διήρπασεν ὁ δῆμος, ἡ δὲ βουλὴ κατ-
εγίνωσκε θάνατον. ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς τὸν ἀδελφὸν
ἐκέλευσε χωρεῖν, καὶ δοκεῖ νεῶς ἐπιβὰς οὐδαμοῦ ἔτι
5 φανῆναι.

6 τοσάδε πράξας ὁ Καῖσαρ ἐπενόει μὲν τὰς ἐς τὸν 396
Ἀντώνιον διαλύσεις, πυνθανόμενος ἤδη τοῖς ἀμφὶ τὸν
Βροῦτον εἴκοσι συνῆχθαι τέλη στρατοῦ καὶ χρήζων ἐπ'
αὐτὰ Ἀντωνίου, ἐξήει δὲ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν Ἰόνιον
10 καὶ σχολαίως ἀνεξεύγνυε, τὰ παρὰ τῆς βουλῆς ἐπι-
μένων. Πέδιος γὰρ αὐτὴν ἀποστάντος τοῦ Καίσαρος
ἔπειθε τὰ ἐς ἀλλήλους μὴ δυσλάτα ποιουμένους συν-
αλλαγῆναι Λεπίδῳ τε καὶ Ἀντωνίῳ. οἱ δὲ προεώρων 397
μὲν, ὅτι μὴ σφίσι μὴδ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος εἰσὶν αἱ
15 διαλλαγαί, ἀλλ' ἐς συμμαχίαν Καίσαρι κατὰ Κασσίου
τε καὶ Βρούτου, ἐπήνουν δ' ὅμως καὶ συνετίθεντο ὑπ'
ἀνάγκης. καὶ τὰ πολέμια δόγματα Ἀντωνίου τε καὶ
Λεπίδου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῖς στρατῶν κατελύετο, εἰρη-
ναῖα δὲ ἕτερα αὐτοῖς ἐπέμπετο. καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτοῖς 398
20 συνήδετο γράφων, Ἀντωνίῳ δὲ καὶ βοηθὸς ἐπὶ Δέκμον
ὑπισχνεῖτο ἥξειν, εἰ δέοιτο. οἱ δὲ ἀντεφιλοφρονοῦντο
μὲν αὐτὸν ἄφνω καὶ ἐπήνουν, ὁ δ' Ἀντώνιος ἔγρα-
φεν αὐτὸς ἀποτίσσεσθαι Δέκμον τε ὑπὲρ Καίσαρος καὶ
24 Πλάγκον ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ συμμῆξιν Καίσαρι.

7 τοσάδε μὲν ἀλλήλοις ἐπέστειλαν, διώκοντι δὲ τῷ 399
Ἀντωνίῳ Δέκμον προσγίγνεται Πολλίων Ἀσίνιος ἄγων
δύο τέλη. καὶ Πλάγκῳ μὲν Ἀσίνιος ἔπραξε διαλλαγάς,
καὶ ὁ Πλάγκος σὺν τρισὶ τέλεσι μεθίστατο ἐς τὸν Ἀν-

17 <κατὰ> Ἀντωνίου ci. Schw., <τὰ κατ'> Ἀντωνίου Bk.,
inut., cf. ad Lib. c. 74 init. 18 στρατιωτῶν iC, sed cf. IV
§ 38 extr. 22 ἄφνω Oi, om. C, ἄμφω ci. Mend.

43 a. C.

τώνιον, ὥστε ἤδη βαρυντάτης δυνάμεως ἤρχεν ὁ Ἀντώ-
 400 νιος· Δέκμῳ δὲ ἦν τέλη δέκα, ὧν τέσσαρα μὲν τὰ
 ἐμπειροπολεμώτατα ὑπὸ λιμοῦ διέφθαρτο καὶ ἐνόσει
 ἔτι, τὰ νεοστράτευτα δὲ ἦν ἕξ, ἀταλαίπωρα ἔτι καὶ
 πόνων ἄπειρα. ἀπογνοὺς οὖν μάχεσθαι, φεύγειν ἔκρινε
 401 πρὸς Βροῦτον ἐς Μακεδονίαν. ἔφευγε δ' οὐκ ἐπὶ τὰδε
 τῶν Ἀλπεων, ἀλλ' ἐς Ῥάβενναν ἢ Ἀκυληίαν. ἐπεὶ δὲ
 Καῖσαρ ὤδευε ταύτῃ, ἄλλην μακροτέραν ὁδὸν καὶ δύσ-
 πορον ἐπενόει, τὸν τε Ῥῆνον περᾶσαι καὶ τὰ ἀγρι-
 402 ὠτερα τῶν βαρβάρων ὑπερελθεῖν. ὅθεν αὐτὸν ὑπὸ τε
 τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ καμάτου πρῶτοι μὲν οἱ νεοστρά-
 τευτοι καταλιπόντες ἐς Καῖσαρα ἐχώρουν, ἐπὶ δὲ ἐκεί-
 νοις καὶ τὰ ἀρχαιότερα τέσσαρα ἐς Ἀντώνιον καὶ ὁ
 ἄλλος ὅμιλος ἤδη χωρὶς τῶν σωματοφυλάκων ἰππέων
 403 Κελτῶν. ὁ δὲ καὶ τούτων τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιτρέψας
 ἐς τὰ οἰκεῖα σφῶν ἀφίστασθαι καὶ διαδοὺς ἐκ τοῦ
 παρόντος ἔτι χρυσίου μετὰ τριακοσίων τῶν παραμει-
 νάντων μόνων ἐπὶ τὸν Ῥῆνον ἐφέρετο. δυσπόρου δ'
 ὄντος αὐτοῦ περᾶν σὺν ὀλίγοις, ἀπελείφθη καὶ ὑπὸ
 404 τῶνδε πλὴν δέκα μόνων. ἥλλαξε δὲ τὴν ἐσθῆτα ἐς τὸ
 Κελτικόν, ἐξεπιστάμενος ἅμα καὶ τὴν φωνήν, καὶ δι-
 εδίδρασκε σὺν ἐκείνοις οἷά τις Κελτός, οὐ τὴν μακρο-
 τέραν ἔτι περιῶν, ἀλλὰ ἐπὶ Ἀκυληίας, λήσεσθαι νομί-

6 sq. videntur turbata. οὐκ ἐπὶ τὰδε τῶν Ἀλπεων vertit C: non per superiora Alpium, ipse, opinor, App. emendare studens; Ἀλπεων ἐς Ῥάβενναν ἢ Ἀκυληίαν, ἀλλ', ἐπεὶ (potuit ἐπειδὴ) Καῖσαρ etc. ci. Schw., bene; lacunam post Ἀκυληίαν statuendam esse ci. Hagen (v. ad II § 514) p. 50 adn. 3, qua tamen nihil proficimus. Aquileiamque C, male, si coniecturam Schw. probamus. 8 post ταύτῃ una littera erasa in B
 9 sq. τὰ ἀγριώτατα V 10 ὅθεν] ὅτε ci. Mend. 14 σωματοφυλάκων ci. Mend. 19 αὐτοῦ om. V 20 δὲ] δὴ ci. Mend.

8 ζων διὰ τὴν ὀλιγότητα. ἀλοὺς δὲ ὑπὸ ληστῶν καὶ δεθεῖς 405
 ἤρετο μὲν, ὅτου Κελτῶν δυνάστου τὸ ἔθνος εἶη, μαθὼν
 δ' ὅτι Καμίλου, πολλὰ πεποιηκῶς εὖ τὸν Κάμιλον,
 ἄγειν αὐτὸν αὐτοῖς ἐς τὸν Κάμιλον ἐκέλευεν. ὃ δὲ 406
 5 ἀχθέντα ἰδὼν ἐφιλοφρονεῖτο μὲν ἐς τὸ φανερόν καὶ
 τοῖς δῆσασιν ἐπεμέμφετο ὑπ' ἀγνοίας ἐνυβρίσασιν ἄν-
 δρὶ τοσῶδε, κρύφα δ' ἐπέστελλεν Ἀντωνίῳ. καὶ ὁ 407
 Ἀντώνιος τι παθὼν ἐπὶ τῇ μεταβολῇ οὐχ ὑπέστη τὸν
 ἄνδρα ἰδεῖν, ἀλλ' ἐκέλευσε τῷ Καμίλῳ κτείναντα τὴν
 10 κεφαλὴν ἐς αὐτὸν ἐκπέμψαι· καὶ τὴν κεφαλὴν ἰδὼν
 ἐκέλευσε τοῖς παροῦσι θάψαι. τοῦτο Δέκμῳ τέλος ἦν, 408
 ἱπάρχη τε Καίσαρος γενομένῳ καὶ ἄρξαντι τῆς πα-
 λαιᾶς Κελτικῆς ὑπ' ἐκείνῳ καὶ ἐς τὸ μέλλον ἔτος
 ὑπατεύειν ὑπ' αὐτοῦ κεχειροτονημένῳ καὶ τῆς ἐτέρας
 5 Κελτικῆς ἄρχειν. καὶ δεύτερος τῶν σφαγέων οὗτος ἐπὶ
 Τρεβωνίῳ δίκην ἐδίδου μετ' ἐνιαυτόν που καὶ ἡμῖν
 τῆς ἀναιρέσεως. τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ Μινούκιος Βά- 409
 σιλος, σφαγὴς καὶ ὅδε Καίσαρος, ὑπὸ τῶν θεραπεύον-
 των ἀνηγρέθη, εὐνουχίζων τινὰς αὐτῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ.

2 ἤρετο κελτῶν μὲν ὅτου δυνάστου V 3 καμίλου, et sic
 deinceps, V, καμίλλον ceteri (in B i corr. ex η et altera λ
 suprascr., deinceps ut ceteri). Frequens nomen Celticum 'Camalus'
 esse docet Hübner, Hermes 15 (1880) p. 76 4 αὐτὸν Bi (V?),
 corr. Bk. 7 ὁ om. ab 10 αὐτὸν Oi, αὐτὸν corr. Mend.
 cum C 12 ἱπάρχω scr. Mend., νανάρχω ci. M. Paulus, De
 Dec Iunio Bruto Albino, diss. Monast. 1889, p. 3 adn. 1 (cf.
 Schw. t. III p. 826), at error videtur Appiani 12 sq. παλαιᾶς]
 περὶ αἰῶνος maluit Schw. et, dubitans tamen de voce, Mend., sed
 fort. App. erravit; ἡ παλαιά est Gallia Narbonensis, cf. IV § 7
 17 Minucius C, μινούτιος Oi 17 sq. βάσιλλος libri, cf. ad
 II § 474

ΕΜΦΤΛΙΩΝ Δ.

- 1 Δύο μὲν δὴ Γαῖον Καίσαρος φονεῖς οὕτω δίκην,
 ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν στρατηγίαις ἐκπολεμηθέντες,
 ἐδεδώκεσαν, Τρεβόνιος ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Δέκμος ἐν τῇ
 Κελτικῇ· ὅπως δὲ ἔδοσαν Κάσσιός τε καὶ Βρούτος, οἱ
 καὶ μάλιστα τῆς ἐπιβουλῆς ἐπὶ τῷ Καίσαρι ἤρξαν, καὶ
 γῆς ἐκράτουν ἀπὸ Συρίας ἐπὶ Μακεδονίαν ἀπάσης, καὶ
 στρατὸς ἦν αὐτοῖς πολὺς, ἵππικὸς τε καὶ ναυτικὸς καὶ
 ὀπλιτῶν ὑπὲρ εἴκοσι τέλη, καὶ νῆες ὁμοῦ καὶ χρήματα,
 2 ἡ τετάρτη τῶν ἐμφυλίων ἦδε ὑποδείκνυσιν. ἅμα δὲ
 τούτοις ἐγίνοντο αἱ ἐν Ῥώμῃ τῶν ἐπὶ θανάτῳ προ-
 γραφέντων ἔρευναί τε καὶ εὐρέσεις καὶ παθήματα πάμ-
 παν ἐπαχθῇ, οἷα οὔτε ἐπὶ Ἑλλήνων ἐν στάσεσιν ἢ
 πολέμοις οὔτ' ἐπὶ Ῥωμαίων αὐτῶν ἐμνημονεύετο γενέ-
 σθαι, πλὴν ἐπὶ μόνου Σύλλα τοῦ πρώτου τοὺς ἐχθροὺς
 3 ἐς θάνατον προγράψαντος. Μάριος μὲν γὰρ ἐξήτει
 καὶ ἐκόλαζεν, οὓς εὖροι· Σύλλας δὲ ὑπὸ μισθοῖς τε
 μεγάλοις καὶ κολάσεσι τῶν ἐπικρουψάντων ὁμοίαις τὸν
 ἐντυχόντα κτείνειν προέγραφεν. καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ Μά-
 ριόν τε καὶ Σύλλαν ἐν τοῖς περὶ ἐκείνων προείρηται,
 τὰ δὲ ἐξῆς οὕτως ἐγένετο.
- 4 Καῖσαρ μὲν καὶ Ἀντώνιος ἐς φιλίαν ἀπ' ἑχθρας
 συνήεσαν ἀμφὶ Μουτίνην πόλιν, ἐς νησίδα τοῦ Λαβι-

l. IV § 1—224 habent EF 2 φονεῖς B 6 μάλιστα
 post Καίσαρι ponunt EFⁱ 10 ἅμα Mend., cf. Krebs, Prae-
 positionsadv. I p. 43, ὁμοῦ EFOⁱ 12 εὐρέσεις] εὐρέσεις, αἱ
 supra εὐ, E, αἱ εὐρέσεις Ba, unde ἀναιρέσεις ci. Schw.
 17 ἂν ante εὖροι add. E ὑπὸ] ἐπὶ cum Nauck scr. Mend.,
 sed etiam illud ferri potest 23 sq. Λαουινίον scr. Bk. et Mend.

23 Μουτίνην] cf. Borghesi IV p. 99 sq., Bormann C. I. L. XI, 1
 p. 133, Gardthausen, Augustus II, 1 p. 49 adn. 1, H. Nissen,
 Ital. Landesk. II, 1 p. 260 sq.

νίου ποταμοῦ βραχεῖάν τε καὶ ὑπτίαν, ἔχων ἐκάτερος
 ὀπλιτῶν τέλη πέντε· καὶ τάδε ἀλλήλοις ἀντικαθιστάντες
 ἐχώρουν σὺν τριακοσίοις ἐκάτερος ἐπὶ τὰς τοῦ ποτα-
 5 μοῦ γεφυράς. Λέπιδος δ' αὐτὸς προελθὼν διηρεύνα
 τὴν νῆσον καὶ τῇ χλαμύδι κατέσειεν ἥκειν ἐκάτερον.
 οἱ δὲ ἐπὶ τῶν γεφυρῶν τοὺς τριακοσίους μετὰ τῶν
 φίλων ἀπολιπόντες ἐς τὸ μέσον ἤεσαν ἐν περιόπτῳ,
 καὶ συνήδρευον οἱ τρεῖς, Καίσαρος ἐν μέσῳ διὰ τὴν
 ἀρχὴν προκαθίσαντος. δύο δὲ ἡμέραις ἔωθεν ἐς ἐσπέ- 6
 0 ραν συνιόντες τάδε ἔκριναν· ἀποθέσθαι μὲν τὴν ὑπα-
 τὸν ἀρχὴν Καίσαρα καὶ Οὐεντίδιον αὐτὴν ἐς τὸ λοιπὸν
 τοῦ ἔτους μεταλαβεῖν, καινὴν δὲ ἀρχὴν ἐς διόρθωσιν
 τῶν ἐμφυλλίων νομοθετηθῆναι Λεπίδῳ τε καὶ Ἀντωνίῳ
 καὶ Καίσαρι, ἣν ἐπὶ πενταετὲς αὐτοὺς ἄρχειν, ἴσον
 5 ἰσχύουσαν ὑπάτοις· ὧδε γὰρ ἔδοξεν ἀντὶ δικτατόρων
 ὀνομάσαι, διὰ τὸ δόγμα ἴσως τὸ Ἀντωνίου κωλύον
 ἔτι γίνεσθαι δικτάτορα. τοὺς δὲ ἀποφῆναι μὲν αὐτίκα 7
 τῆς πόλεως ἄρχοντας ἐς τὰ ἐτήσια ἐπὶ τὴν πενταετίαν,
 τὰς δὲ ἡγεμονίας τῶν ἐθνῶν νειμαμένους, ἔχειν Ἀν-
 0 τώνιον μὲν τὴν Κελτικὴν ἅπασαν ἄνευ τῆς συναφοῦς
 τοῖς Πυρρηναίοις ὄρεσιν, ἣν παλαιὰν ἐκάλουν Κελτικὴν·
 ταύτης δὲ Λέπιδον ἄρχειν καὶ Ἰβηρίας ἐπὶ ταύτῃ·
 Καίσαρι δὲ εἶναι Λιβύην καὶ Σαρδῶ καὶ Σικελίαν
 3 καὶ εἴ τις ἄλλη νῆσος ἐνταῦθα. ὧδε μὲν τὴν Ῥωμαίων 8

2 ἀντικαθίσαντες ci. Mend., contra Berg, diss. p. 32
 7 sq. aut <συν>ἤεσαν cum Keil aut ἤεσαν καὶ ἐν περιόπτῳ
 συνήδρευον cum Mend. videtur scribendum 12 καινὴν] καὶ
 νῦν b 14 αὐτοῦ i 15 ἴσχυσαν i 16 τὸ Ἀντωνίου] τοῦ
 ἀντωνίου Ff <τὸ> κωλύον ci. Mend., sed cf. ad I § 172
 17 γενέσθαι b 19 sq. ἔχειν μὲν ἀντώνιον a

14 sq. ἴσον ἰσχύουσαν ὑπάτοις] i. e. proconsulari imperio,
 cf. Mommsen, R. Staatsr. II², 1 p. 707 adn. 2 16 τὸ δόγμα]
 cf. III § 94. 148. 235

43 a. C.

ἡγεμονίαν οἱ τρεῖς ἐνέλειμαντο ἐφ' ἑαυτοῖς, τὰ πέραν
 ἄρα τοῦ Ἰονίου μόνα ὑπερθέμενοι διὰ Βροῦτον καὶ
 Κάσσιον κρατοῦντας ἔτι αὐτῶν, Κασσίῳ δὲ καὶ Βρού-
 9 τῳ πολεμεῖν Ἀντώνιον τε καὶ Καίσαρα· Λέπιδον γὰρ
 ὑπατεύειν ἐς τὸ μέλλον καὶ τῇ πόλει διὰ τὰς ἐν αὐτῇ
 χρείας ὑπομένειν, ἡγεμονεύοντα τῆς Ἰβηρίας δι' ἐτέ-
 ρων· τοῦ δὲ Λεπίδου στρατοῦ τρία μὲν αὐτὸν Λέπι-
 δον ἔχειν ἐς τὰ ἐπὶ Ρώμης, ἑπτὰ δὲ τέλη νεύμασθαι
 Καίσαρα καὶ Ἀντώνιον, τρία μὲν Καίσαρα, τέσσαρα
 δὲ Ἀντώνιον, ὥς ἂν ἐς τὸν πόλεμον αὐτῶν ἐκάτερος 10
 εἴκοσιν ἄγροι. ἐπελπίσαι δὲ ἤδη τὸν στρατὸν ἐς τὰ
 νικητήρια τοῦ πολέμου ἄλλαις τε δωρεαῖς καὶ ἐς κατ-
 οικίαν δόσεσι τῶν Ἰταλικῶν πόλεων ὀκτωκαίδεκα, αἱ
 καὶ περιουσίᾳ καὶ ἐδάφεσι καὶ οἴκοις εἰς κάλλος δια-
 φέρουσαι ἔμελλον αὐτοῖς ἐδάφεσι καὶ οἴκοις αὐτῷ δια- 15
 νεμήσεσθαι, ὥσπερ αὐτοῖς ἀντὶ τῆς πολεμίας δορόληπτοι
 11 γενόμενοι. καὶ ἦσαν αἱ πόλεις ἄλλαι τε καὶ αἱ περι-
 φανέσταται μάλιστα αὐτῶν Καπύη καὶ Ῥήγιον καὶ
 Οὐενουσία καὶ Βενεβεντὸς καὶ Νουκερία καὶ Ἀρίμινον

5 sq. καὶ] *κάν* scr. Bk. et Mend., καὶ servato ἐπιμένειν pro
 ὑπομένειν v. 6 voluit L. Dindorf in Steph. thes. s. v. ὑπομένω,
 sed cf. V § 224 6 ἰβηρίας EFiC, *συρίας* O 14 ἐδάφει
 EFi 14 εἰς — 15 οἴκοις om. V 15 sq. *διανεμηθήσεσθαι* F
 16 αὐτοῖς del. Nauck, sed referri potest ad triumviros, si ad
 τὸν στρατὸν referre dubites γῆς pro τῆς maluit Mend.
 δορόληπτοι ab 18 αὐτῶν μάλιστα F 19 βενεβεντὸς] βενέ-
 βενδον et βενεβενδέων Vat. 141 Hann. c. 37 et 36, *Βενεουεντὸς*
 scr. Bk. et Mend. *νονκαιρία* EFOi, *Λουκερία* voluit J. Beloch,
 Der ital. Bund unter Roms Hegemonie (1880) p. 7 et O. Cuntz,
 De Augusto Plinii Geographicorum auctore, diss. Bonn. 1888,
 p. 23. At v. Mommsen, Hermes 18 (1883) p. 171, C. I. L. X, 1
 p. 124 *ἀρίμνηνον* codices praeter V

6 ἰβηρίας] cf. § 7 7 sqq. de numero legionum III virorum cf.
 Schelle (v. ad II § 452) p. 19 sqq., quem reprobaverunt Domaszewski
 (v. ad II § 126) p. 183 et Groebe ap. Drumann I² p. 468 sqq.
 13 de oppidis cf. Mommsen, Hermes 18 (1883) p. 169 sqq.

καὶ Ἰππώνιον. οὕτω μὲν τὰ κάλλιστα τῆς Ἰταλίας τῷ 12
στρατῷ διέγραφον, ἔδοξε δὲ σφίσι καὶ τοὺς ἰδίους
ἐχθροὺς προανελεῖν, ἵνα μὴ ἐνοχλοῖεν αὐτοῖς τάδε
καθισταμένοις καὶ πολεμοῦσι πόλεμον ἔκδημον. ταῦτα 13
5 μὲν ἔδοξε, καὶ ταῦτα συνεγράψαντο· καὶ αὐτῶν ὁ Καῖ-
σαρ ὡς ὑπάτος ἀνέγνω τοῖς στρατοῖς τὰ λοιπὰ χωρὶς
τῶν ἀποθανουμένων. οἱ δ' ἀκούσαντες ἐπαιώνισάν τε
καὶ ἡσπάσαντο ἀλλήλους ἐπὶ διαλλαγῇ.

4 γιγνομένων δὲ τούτων τέρατα καὶ σημεῖα ἐν Ῥώμῃ 14
10 πολλὰ καὶ φοβερὰ ἦν. κύνες τε γὰρ ὠρύοντο ὁμαλῶς
οἷα λύκοι, σύμβολον ἀηδές, καὶ λύκοι τὴν ἀγορὰν δι-
έθεον, οὐκ ἐπιχωριάζον ἐν πόλει ζῶον, βοῦς τε φωνὴν
ἀφῆκεν ἀνθρώπου, καὶ βρέφος ἀρτίτοκον ἐφθέγγετο,
καὶ τῶν ξοάνων τὰ μὲν ἴδρον, τὰ δὲ καὶ αἷμα ἴδρου,
15 ἀνδρῶν τε μεγάλαι βοαὶ καὶ κτύπος ὅπλων καὶ δρόμος
ἵππων οὐχ ὀρωμένων ἠκούετο. ἀμφὶ τε τὸν ἥλιον ἀηδῇ
σημεῖα πολλὰ, καὶ λιθώδεις ἐγίνοντο ὕετοί, καὶ κε-
ραυνοὶ συνεχεῖς ἐς ἱερὰ καὶ ἀγάλματα ἐπιπτον. ἐφ' 15
οἷς ἢ μὲν βουλὴ θύτας καὶ μάντεις συνῆγεν ἀπὸ
20 Τυρρηνίας· καὶ ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, τὰς πάλαι βασι-
λείας ἐπανήξεν εἰπὼν καὶ δουλεύσειν ἅπαντας χωρὶς
ἑαυτοῦ μόνου, τὸ στόμα κατέσχε καὶ τὸ πνεῦμα, ἕως
ἀπέθανεν.

1 Ἰππώνιον ceteris locis 2 διέγραφον, ο ex e rasura
correctum, B, διέγραφεν i 3 αὐτοῖς EFOi, corr. Mend.
7 ἐπαιώνισάν τε EFV 11 sq. σύμβολον ἀηδές et οὐκ ἐπιχω-
ριάζον ἐν πόλει ζῶον ut adnotatiuncula del. Herw. p. 71, cf. ad
II § 283 14 ἴδρωτα pro priore ἴδρου ci. Nauck et Herw.
p. 71, inut.; in repetitione verbi ἴδρου noli haerere, cf. ad III
§ 385 16 ἀηδῇ] insolita vertit C, i. e. ἀήθη, sed cf. v. 11,
Ital. fr. 8 init. 20 sq. τὰς πάλαι βασιλείας] reges priscos vertit C

1 ad Beneventani agri assignationem pertinet titulus ap.
Dessau, Inscr. lat. sel. I n. 886

- 16 οἱ δὲ τρεῖς ἄνδρες ἐφ' ἑαυτῶν γενόμενοι τοὺς ἀπο- 5
θανουμένους συνέγραφον, τοὺς τε δυνατοὺς ὑφορώ-
μενοι καὶ τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς καταλέγοντες οἰκείους
τε σφῶν αὐτῶν ἢ φίλους ἐς τὴν ἀναίρεσιν ἀντιδιδόν-
17 τες ἀλλήλοις καὶ τότε καὶ ὕστερον. προσκατελέγοντο 5
γὰρ δὴ καὶ ἕτεροι μεθ' ἐτέρους, οἳ μὲν ἀπ' ἐχθρας,
οἳ δὲ μόνου προσκρούματος ἢ φιλίας ἐχθρῶν ἢ φίλων
18 ἐχθρας ἢ πλούτου διαφέροντος. ἐδέοντο γὰρ ἐς τὸν
πόλεμον χρημάτων πολλῶν, Βρούτῳ μὲν καὶ Κασιῳ
τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας φόρων δεδομένων τε καὶ προσ- 10
οδευομένων ἔτι καὶ βασιλέων καὶ σατραπῶν συμφερόν-
των, αὐτοὶ δ' ἐπὶ τῆς Εὐρώπης καὶ μάλιστα τῆς Ἰτα-
λίας πολέμοις τε καὶ ἐσφοραῖς τετρουμένης ἀποροῦντες·
19 δι' ἃ καὶ τοῖς δημόταις καὶ ταῖς γυναιξὶ λήγοντες ἐπ-
έγραψαν εἰσφορὰς βαρυτάτας καὶ τέλη πράσεων καὶ 15
μισθώσεων ἐπενόησαν. ἤδη δέ τις καὶ διὰ κάλλος
20 ἐπαύλεως καὶ οἰκίας προεγράφη. καὶ ἐγένοντο πάντες
οἱ θανάτου τε καὶ δημεύσεως κατεγνώσμενοι ἀπὸ μὲν
τῆς βουλῆς ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους, ἀπὸ δὲ τῶν καλου-
μένων ἱππέων ἐς δισχιλίους. καὶ ἦσαν ἐν αὐτοῖς ἀδελ- 20
φοί τε καὶ θεῖοι τῶν προγραφόντων καὶ τῶν ὑπ' αὐ-
τοῖς ἡγεμόνων, ὅσοι τι τοῖς ἄρχουσιν ἢ τοῖς ἡγεμόσι
προσεκεκρούεσαν.
- 21 τὸ μὲν δὴ πλῆθος αὐτῶν ἀπὸ τῆς συνόδου διελθόν- 6
τες ἐς Ῥώμην προγράψειν ἔμελλον, δυνάδεκα δὲ ἄνδρας, 25
ἢ, ὥς ἕτεροι λέγουσιν, ἑπτακαίδεκα, τοὺς μάλιστα δυνα-

2 sq. ὑφορωμένους conicio 6 καὶ susp. Mend., ἀεὶ ci.
Nauck, inculcans hiatum μεθ' ἐτέτερους (sic) B 7 προσ-
κρούσματος b 10 διδομένων i 13 τετρουμένης F, τετρου-
μένης Obf, τετρουχωμένης E, τετριμμένης a 14 sq. ἐπέγραψαν
Schw., ἐπέτρεψαν EFOb, ἐπέστρεψαν af 21 προγραφέντων
Eb 22 τι] τε i, om. E <ἄλλοις> ἡγεμόσι ex C ci. Schw., inut.

τούς, ἐν οἷς ἦν καὶ Κικέρων, ἔδοξε προανελεῖν ἐπιπέμ-
ψαντας ἄφνω. καὶ τῶνδε μὲν τέσσαρες αὐτίκα ἀνηρέ- 22
θησαν ἐν ἐστιάσεσσι τε καὶ ὑπαντήσεσι· ζητουμένων δὲ
τῶν ἄλλων καὶ ἐρευνωμένων νεῶν τε καὶ οἰκιῶν,
5 ἄφνω θόρυβος ἀνὰ τὴν νύκτα παῖσαν ἦν καὶ βοαὶ καὶ
διαδρομαὶ μετ' οἰμωγῆς ὥς ἐν ἀλίσκομένῃ πόλει. τῷ 23
γὰρ ἐγνώσθαι μὲν ἀνδρολήψια γίνεσθαι, μὴ προ-
γεγράφθαι δὲ μηδένα τῶν προκατεγνωσμένων, πᾶς τις
αὐτὸς ἠγεῖτο ζητεῖσθαι πρὸς τῶν περιθεόντων. οὕτω 24
10 δὲ ἀπογινώσκοντες αὐτῶν, οἳ μὲν τὰ ἴδια, οἳ δὲ τὰ
κοινὰ ἐμπρήσειν ἔμελλον, δρᾶσαι τι δεινὸν ἀλόγως
αἰρούμενοι πρὶν παθεῖν· καὶ τάχα ἂν ἔδρασαν, εἰ μὴ
Πέδιος αὐτοὺς ὁ ὑπάτος μετὰ κηρύκων περιθέων ἐπ-
ήλυψε περιμεινάντας ἐς ἔω τὰ ἀκριβέστατα μαθεῖν.
15 ἅμα δὲ ἔφ' παρὰ γνώμην τῶν τριῶν ἀνδρῶν προῦ- 25
γραφεν ὁ Πέδιος τοὺς ἑπτακαίδεκα ὥς μόνους τε αἰτίους
δόξαντας εἶναι τῶν ἐμφυλίων κακῶν καὶ μόνους κατ-
εγνωσμένους πίστει τε τοῖς ἄλλοις δημοσίᾳς ἐποιεῖτο,
19 ἀγνοῶν τὰ ἐγνωσμένα. καὶ Πέδιος μὲν ἐκ καμάτου 26
7 τῆς νυκτὸς ἐτελεύτησεν, ἐσῆεσαν δ' οἱ τρεῖς τρισὶν
ἡμέραις, ἀνὰ μέρος ἕκαστος αὐτῶν, ὁ Καῖσάρ τε καὶ
ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Λέπιδος, σὺν ταῖς στρατηγίσι τάξεσι
καὶ ὀπλιτῶν ἕκαστος ἐνὶ τέλει. ὥς δὲ ἐσῆλθον, αὐτίκα 27
μὲν ἡ πόλις ἦν πλήρης ὅπλων τε καὶ σημείων δια-
25 τεταγμένων ἐς τὰ ἐπικαιρα, αὐτίκα δὲ ἐν μέσῳ τούτων

1 ὁ ante Κικέρων add. af 1 sq. ἐπιπέμψαντες i
8 μηδένα om. F τῶν κατεγνωσμένων ci. Mend., probabiliter
10 αὐτῶν E, αὐτῶν ceteri, ut videtur, omnes 11 εὐλόγως i;
δεινὸν ἀλόγως spuria esse ci. Mend. coll. Thuc. 1, 20, 2, vix
iure 14 ἐς cum A omitti maluit Mend., sed cf. V § 507; ἐς
ἔω cum μαθεῖν iungit Kratt p. 53, male, cf. Loesch p. 27
τὰ ἀκριβέστερα ci. Herw. p. 71, et ita vertit C, ut saepe, sed cf.
Bitschofsky p. 441

43 a. C.

ἦγετο ἐκκλησίᾳ, καὶ δῆμαρχος Πούπλιος Τίτιος ἐνομο-
 θέτει καινὴν ἀρχὴν ἐπὶ καταστάσει τῶν παρόντων ἐς
 πενταετὲς εἶναι τριῶν ἀνδρῶν, Λεπίδου τε καὶ Ἀντων-
 νίου καὶ Καίσαρος, ἴσον ἰσχύουσιν ὑπάτοις, ἣν ἂν τις
 Ἑλλήνων ἀρμοστὰς ὀνομάσειεν, ὃ καὶ Λακεδαιμόνιοι 5
 τοῖς ἄρτι καθισταμένοις τὰ ὑπήκοα ἐτίθεντο ὄνομα, οὔτε
 διαστήματος ἐς δοκιμασίαν οὔτε κυρίας ἐς τὴν χειρο-
 τουρίαν ἡμέρας προτεθείσης· ἀλλ' αὐτίκα ἐκυροῦτο ὁ
 28 νόμος. καὶ νυκτὸς ἄλλων, ἐπὶ τοῖς ἑπτακαίδεκα, τριά-
 κοντα καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν προγραφαὶ κατὰ πολλὰ τῆς 10
 πόλεως προυτίθεντο καὶ μετ' ὀλίγον ἄλλων πεντήκοντα
 καὶ ἑκατὸν. καὶ τις προσετίθετο τοῖς πύναξιν αἰεὶ τῶν
 προσκαταγινωσκομένων ἢ τῶν προανηρημένων ὑπ'
 29 ἀγνοίας, ἐς δόξαν τοῦ δικαίως ἀνηρῆσθαι. διετέτακτό
 τε πάντων τὰς κεφαλὰς ἐς τοὺς τρεῖς ἀνδρας ἐπὶ ῥητῷ 15
 κέρδει φέρεσθαι· καὶ ἦν τὸ κέρδος ἐλευθερίᾳ μὲν ἀργύ-
 30 ριον, θεράποντι δὲ ἐλευθερία τε καὶ ἀργύριον. παρ-
 ἔχειν δὲ ἐς ἔρευναν πάντας τὰ ἴδια καὶ τὸν ὑποδεξά-
 μενον ἢ κρύψαντα ἢ τὴν ἔρευναν οὐ παρασχόντα τοῖς
 ἴσοις ἐνέχεσθαι. μηνύειν δὲ ἕκαστα τούτων τὸν ἐθέ- 20
 λοντα ἐπὶ τοῖς ἴσοις κέρδεσι.
 31 καὶ εἶχεν οὕτως ἡ προγραφὴ· "Μάρκος Λέπιδος, 8

2 τῶν παρόντων] τῶν πραγμάτων ci. Mend., sed τῶν παρόντων
 (cf. § 31: τὰ κοινά) positum est pro τῶν δημοσίων πραγμάτων,
 ut est in titulis et apud scriptores excepto Cass. D. 46, 55, 3,
 qui habet τῶν πραγμάτων solum; cf. Mommsen, R. Staatsr. II³, 1
 p. 707 adn. 1, Deissmann, Hermes 33 (1898) p. 344; vide etiam
 Bitschowsky p. 446 5 ὀνομάσειεν] καλέσειεν F 6 ἄρτι] cum
 iC vulgo omisum, sed videtur corruptum; ἀρτύνειν (= ἀρμό-
 ξειν, cf. Etym. Magn. 150, 41) ci. Keil, fort. recte 13 προ-
 καταγινωσκομένων libri, corr. Bk., <οὐ> προκαταγ., quod conie-
 cerat Schw., ipse t. III p. 828 refutavit, ὑπ' ἀγνοίας etiam ad
 τῶν προκαταγ. referens προανηρημένων] προειρημένων iC

Μᾶρκος Ἀντώνιος, Ὀκτάουιος Καῖσαρ, οἱ χειροτονηθέν-
 τες ἀρμόσαι καὶ διορθῶσαι τὰ κοινά, οὕτως λέγουσιν·
 εἰ μὴ δι' ἀπιστίαν οἱ πονηροὶ δεόμενοι μὲν ἦσαν ἐλεει- 32
 νοί, τυχόντες δὲ ἐγλύνοντο τῶν εὐεργετῶν ἐχθροί, εἴτα
 5 ἐπίβουλοι, οὗτ' ἂν Γάιον Καῖσαρα ἀνηγήκεσαν, οὓς
 ἐκεῖνος δορὶ λαβὼν ἔσωσεν ἐλέῳ καὶ φίλους θέμενος
 ἐπὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δωρεὰς προήγαγεν ἀθρόως,
 οὗτ' ἂν ἡμεῖς τοῖς ἐνυβρίσασι καὶ πολεμίους ἀναγρά-
 ψασιν ἡμᾶς ὧδε ἀθρόως ἠναγκαζόμεθα χρῆσθαι. νῦν 33
 10 δέ, ἐξ ὧν ἐπιβεβουλευμέθα καὶ ἐξ ὧν Γάιος Καῖσαρ
 ἔπαθεν, ἀτιθάσσευτον ὁρῶντες τὴν κακίαν ὑπὸ φιλαν-
 θρωπίας, προλαβεῖν τοὺς ἐχθροὺς ἢ παθεῖν αἰρούμεθα.
 μὴ δὴ τις τὸ ἔργον ἄδικον ἢ ὠμὸν ἢ ἄμετρον ἡγεί- 34
 σθω, ἔς τε Γάιον καὶ ἔς ἡμᾶς οἷα πεπόνθαμεν ὁρῶν.
 15 Γάιον μὲν δὴ καὶ αὐτοκράτορα ὄντα καὶ ἄρχοντα ἱερῶν
 καὶ τὰ φοβερώτατα Ῥωμαίοις καθελόντα τε ἔθνη καὶ
 κτησάμενον καὶ πρῶτον ἀνδρῶν ὑπὲρ τοὺς Ἡρακλείους
 ὄρους ἀπλώτου θαλάσσης ἀποπειράσαντα καὶ Ῥωμαίοις
 γῆν ἄγνωστον εὐρόντα ἐν μέσῳ τῇ ἱερῇ λεγομένῳ
 20 βουλευτηρίῳ ὑπὸ ὕψει θεῶν κατέκανον εἴκοσι καὶ
 τρισὶ σφαγαῖς ἐνυβρίσαντες, οἱ πολέμῳ ληφθέντες ὑπ'
 ἐκείνου καὶ περιωθέντες κληρονόμοι τέ τινες αὐτοῦ
 τῆς οὐσίας ἐγγραφέντες εἶναι· οἱ λοιποὶ δὲ ἐπὶ τῷ 35

1 ὀκτάβιος O 9 ἀθρόως] σκληρῶς vel πικρῶς ci. Mend.,
 ἀφειδῶς Nauck, perperam, cf. § 38 multosque alios locos apud
 Loesch p. 35 sqq. 10 quae in nos moliuntur C, unde ἐπιβε-
 βουλευμέθα <ἡμεῖς> ci. Mend., sed cf. Loesch p. 38 alterum
 ἐξ om. ab 11 ἀτιθάσσευτον i 14 ἀφορῶν ci. Mend., cf.
 ad II § 382 15 ἱερῶν ci. Mend. 16 φοβερώτατα edit. Did.,
 φοβερώτερα libri 19 γῆν] τὴν i 23 ἐγγραφέντες] γραφέν-
 τες ci. Mend. coll. II § 597, sed subaudi ταῖς διαθήκαις

μύσει τῷδε τοὺς ἐναγεῖς ἀντὶ κολάσεων ἐπὶ ἀρχὰς καὶ
 ἡγεμονίας ἐξέπεμψαν, αἷς ἐκεῖνοι χρώμενοι τὰ τε κοινὰ
 τῶν χρημάτων ἡρπασαν καὶ στρατὸν ἐξ αὐτῶν ἀγεί-
 ρουσι καθ' ἡμῶν καὶ ἕτερον αἰτοῦσι παρὰ βαρβάρων
 ἀεὶ τῆς ἀρχῆς πολεμίων τὰς τε ὑπὸ Ῥωμαίοις πόλεις 5
 τὰς μὲν οὐ πείθοντες ἐνέπρησαν ἢ κατέσκαψαν ἢ κατ-
 ἡρειψαν, τὰς δὲ καταπλήξαντες ἐπάγουσι τῇ πατρίδι
 36 καθ' ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἤδη τετιμω- 9
 ρήμεθα, τοὺς δὲ λοιποὺς θεοῦ συνεπιλαμβάνοντος αὐ-
 37 τίκα δίκην διδόντας ὕψεσθε. τῶν δὲ μεγίστων ἡμῖν 10
 ἡνυσμένων καὶ ὑπὸ χερσὶν ὄντων, Ἰβηρίας τε καὶ Κελ-
 τικῆς καὶ τῶνδε τῶν οἴκοι, ἐν ἔστι λοιπὸν ἔτι ἔργον,
 στρατεύειν ἐπὶ τοὺς πέραν θαλάσσης αὐτόχειρας Γαῖου.
 38 μέλλουσι δὴ πόλεμον ὑπὲρ ὑμῶν ἔκδημον ἀγωνιεῖσθαι
 οὐκ ἀσφαλές οὔτε ἐς τὰ ἡμέτερα οὔτε ἐς τὰ ὑμέτερα 15
 εἶναι δοκεῖ τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς ὀπίσω καταλιπεῖν,
 ἐπιβησομένους ταῖς ἀπουσίαις ἡμῶν καὶ τὰ συμβαί-
 νοντά τοῦ πολέμου καιροφυλακήσοντας, οὐδ' αὖ βρα-
 δύνειν διὰ τούσδε ἐν ἐπέλξει τοσῇδε μᾶλλον ἢ ἐκπο-
 δῶν αὐτοὺς ἀθρόως ποιήσασθαι, ἄρξαντάς γε τοῦ καθ' 20
 ἡμῶν πολέμου, ὅτε πολεμίους ἡμᾶς τε καὶ τοὺς ὑφ'
 39 ἡμῖν στρατοὺς ἐψηφίζοντο εἶναι. κάκεῖνοι μὲν τοσάσδε 10
 πολιτῶν μυριάδας ἡμῖν συναπώλλυνον, οὔτε θεῶν νέμε-
 σιν οὔτε φθόνον ἀνθρώπων ὑφορώμενοι· ἡμεῖς δὲ
 πλήθει μὲν οὐδενὶ χαλεπανοῦμεν οὐδὲ τοὺς ἐχθροὺς 25
 ἐπιλεξόμεθα πάντας, ὅσοι διηνέχθησαν ἡμῖν ἢ ἐπεβού-
 λευσαν, οὐδὲ ἐκ πλούτου πάντως ἢ περιουσίας ἢ ἀξι-

3 sq. ἐγείρουσι EF 12 λοιπὸν] λυπηρὸν iC ἔτι om. F
 14 ἡμῶν ab, ἡμῶν, corr. in ὑμῶν, B 18 τοῦ πολέμου iC,
 τῷ πολέμῳ O, unde <ἐν> τῷ πολέμῳ maluit Keil 20 ἄρξαντός
 γε iC 21 ὑφ'] ἐφ' i 25 οὐδενὶ] οὐδὲν ci. Herw. p. 72,
 οὐδὲν τι Keil, bene 27 ἐκ ante περιουσίας add. E

ὥσεως οὐδ' ὅσους ἕτερος πρὸ ἡμῶν αὐτοκράτωρ ἔκτεινε,
 τὴν πόλιν κἀκείνος ἐν ἐμφυλίοις καθιστάμενος, ὃν Εὐ-
 τυχῇ προσείπατε δι' εὐπραξίαν, καίπερ ἀνάγκης οὔσης
 τρισὶ πλέονας ἐχθροὺς ἢ ἐνὶ εἶναι. ἀλλὰ μόνους δὲ
 5 τοὺς φαυλοτάτους τε καὶ πάντων αἰτιωτάτους ἀμυνού-
 μεθα. καὶ τόδε δι' ὑμᾶς οὐχ ἦσσον ἡμῶν· ἀνάγκη
 <μὲν> γὰρ ἡμῶν διαφερομένων ὑμᾶς πάντας ἐν μέσῳ
 δεινὰ πάσχειν, ἀνάγκη δέ τι καὶ τῷ στρατῷ γενέσθαι
 παραμύθιον ὑβρισμένῳ τε καὶ παρωξυμένῳ καὶ πολε-
 10 μίῳ πρὸς τῶν κοινῶν ἐχθρῶν ἀναγεγραμμένῳ. δυ- 41
 νηθέντες δ' ἂν, οὓς ἔγνωμεν, ἐξ ἐφόδου συλλαβεῖν,
 αἰρούμεθα προγράψαι μᾶλλον ἢ ἀγνοοῦντας ἔτι συλ-
 λαβεῖν· καὶ τόδε δι' ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις ἢ
 διωργισμένοις πλεονάζειν ἐς τοὺς ἀνευθύνους, ἀλλὰ
 15 ἀπηριθμημένους καὶ ὠρισμένους ἔχοντες ὀνομαστὶ τῶν
 11 ἄλλων κατὰ πρόσταγμα ἀπέχωνται. ἀγαθῇ τύχῃ τοίνυν 42
 τῶν ὑπογεγραμμένων τῷδε τῷ διαγράμματι μηδεὶς δε-
 χέσθω μηδένα μηδὲ κρυπτέτω μηδὲ ἐκπεμπέτω ποι
 μηδὲ πειθέσθω χρήμασι. ὅς δ' ἂν ἢ σώσας ἢ ἐπι- 43
 20 κουρήσας ἢ συνειδὼς φανῇ, τοῦτον ἡμεῖς, οὐδεμίαν
 ὑπολογισάμενοι πρόφασιν ἢ συγγνώμην, ἐν τοῖς προ-
 γεγραμμένοις τιθέμεθα. ἀναφερόντων δὲ τὰς κεφαλὰς 44
 οἱ κτείναντες ἐφ' ἡμᾶς, ὁ μὲν ἐλεύθερος ἐπὶ δισμυ-
 ραῖς δραγμαῖς Ἀττικάῃς καὶ πεντακισχιλίαις ὑπὲρ ἐκά-
 25 στης, ὁ δὲ δοῦλος ἐπ' ἐλευθερίᾳ τοῦ σώματος καὶ μυ-

2 ἐν om. EFi 5 αἰτίους F 6 τόδε] τότε V ἡμῶν]
 intellege ἢ δι' ἡμᾶς 7 <μὲν> add. Bk. πάντας] ὄντας ci.
 Mend., inut. 9 παρωξυμένῳ B et ex corr. V¹, παροξυνομένῳ
 ab 12 ἢ — 13 συλλαβεῖν cum Nauck del. Mend., vix recte.
 De repetitione verbi συλλαβεῖν cf. ad III § 385 14 διωργισ-
 μένον B 16 ἀπέχοντας, s corr. in ι, B 19 ποιθέσθω ab
 23 ἐφ'] ἐς ci. Mend., sed cf. ad I § 269

43 a. C.

ρίαις Ἀττικάῃς καὶ τῇ τοῦ δεσπότου πολιτείᾳ. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τοῖς μηνύουσιν ἔσται. καὶ τῶν λαμβανόντων οὐδεὶς ἐγγεγράφεται τοῖς ὑπομνήμασιν ἡμῶν, ἵνα μὴ κατάδηλος ᾖ”.

- 45 ὧδε μὲν εἶχεν ἡ προγραφή τῶν τριῶν ἀνδρῶν, ὅσον 5
 ἐς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀπὸ Λατίνης μεταβαλεῖν. πρῶτος 12
 δ' ἦν ἐν τοῖς προγράφουσι Λέπιδος καὶ πρῶτος ἐν τοῖς
 προγραφομένοις ὁ ἀδελφὸς ὁ Λεπίδου Παῦλος, καὶ
 δεύτερος ἦν τῶν προγραφόντων Ἀντώνιος καὶ δεύτε-
 ρος τῶν προγραφομένων ὁ θεῖος ὁ Ἀντωνίου Λεύκιος, 10
 οἶδε μὲν, ὅτι πρῶτοι πολεμίους αὐτοὺς ἐψηφίσαντο.
 46 τρίτος δὲ καὶ τέταρτος ἦν τῶν ἐν ἐτέρῳ πλῖναι προ-
 κειμένων ἐς τὸ μέλλον ὑπάτων Πλάγκου μὲν ὁ ἀδελ-
 φὸς Πλώτιος, Ἀσινίου δὲ ὁ πενθερὸς Κοῖντιος. καὶ
 οὐ κατ' ἀξίωσιν ἄρα μόνην οἶδε τῶν ἄλλων προύκειντο 15
 μᾶλλον ἢ ἐς θάμβος καὶ δυσελπιστίαν, μηδένα ῥύσε-
 47 σθαί τινα προσδοκᾶν. ἦν δὲ καὶ Θωράνιος ἐν τοῖς
 προγεγραμμένοις, λεγόμενος ὑπὸ τινων ἐπιτροπεῦσαι
 48 Καίσαρος. ἅμα δὲ ταῖς προγραφαῖς αἷ τε πύλαι κατεί-
 χοντο καὶ ὅσαι ἄλλαι τῆς πόλεως ἔξοδοί τε καὶ λιμένες 20
 ἢ ἔλη καὶ τέλματα ἢ εἴ τι ἄλλο ἐς φυγὴν ὑποπτον
 ἦν ἢ ἐς λαθραίους καταφυγὰς· τὴν τε χώραν ἐπετέ-
 τραπτο τοῖς λοχαγοῖς ἐρευνᾶν περιθέουσι, καὶ ἐγίγνετο
 πάντα ὁμοῦ.

3 ἐγγράφεται F

14 Κοῖντιος Schw., *κόιντος libri*

16 sq. ῥύσεσθαι EF, ῥύσασθαι ceteri, quod non plane reiciendum

22 λαθραίωνς, α supra ους a m. 1, E

22 sq. ἐπετέτραπτο]

ἐπετέτακτο ci. Mend., quo non opus

§ 45 sqq. de singulis proscriptis cf. Kloevekorn et Ribbeck (v. praef.) 14 de Plotio cf. Borghesi I p. 202 sq. (Kloevekorn p. 71 sq.) de L. Quintio cf. Willems I p. 532 n. 360 17 Θωρά-
 νιος] cf. C. I. L. I² p. 199. De forma nominis v. Boiss. ad Cass. D. 53, 27, 6 (cf. ad § 71)

13 εὐθὺς οὖν ἦν ἀνά τε τὴν χώραν καὶ ἀνὰ τὴν πόλιν, 49
ὥς ἕκαστός πη συνελαμβάνετο, ἀνδρολήψια αἰφνίδια
πολλὰ καὶ τρόποι τῶν φόνων ποικίλοι τῶν τε κεφα-
λῶν ἀποτομαὶ τοῦ μισθοῦ χάριν ἐς ἐπιδειξιν φνυγα-
5 τε ἀπρεπεῖς καὶ σχήματα ἄτοπα ἐκ τοῦ πρὶν περιφανοῦς.
κατέδυνον γὰρ οἱ μὲν ἐς φρέατα, οἱ δὲ ἐς τὰς ὑπονό- 50
μους τάφρους ἐπὶ τὰ ἀκάθαρτα, οἱ δὲ ἐς καπνώδεις
ὑπωροφίας ἢ τῶν τεγῶν ταῖς κεραμίσι βυομέναις ὑπ-
εκάθηντο μετὰ σιγῆς βαθυτάτης. ἐδεδόλκεσαν γὰρ οὐχ 51
10 ἥσσον τῶν σφαγέων οἱ μὲν γυναικάς ἢ παῖδας οὐκ
εὐμενῶς σφίλιν ἔχοντας, οἱ δὲ ἐξελευθέρους τε καὶ
θεράποντας, οἱ δὲ καὶ δανεισμάτων χρήστας ἢ χωρίων
γέλτονας ἐπιθυμίᾳ τῶν χωρίων. ἐπανάστασις γὰρ δὴ 52
πάντων, ὅσα τέως ὑπουλα ἦν, ἀθρόα τότε ἐγίγνετο
15 καὶ ἀθέμιστος μεταβολὴ βουλευτῶν ἀνδρῶν, ὑπάτων
ἢ στρατηγῶν ἢ δημάρχων, ἔτι τάσδε τὰς ἀρχὰς μετ-
ιόντων ἢ ἐν αὐταῖς γεγονότων, ἐς πόδας ἰδίου θερά-
ποντος ῥιπτουμένων σὺν ὀλοφύρσεσι καὶ σωτήρα καὶ
19 κύριον τὸν οἰκέτην τιθεμένων. οἴκτιστον δὲ ἦν, ὅτε
14 καὶ ταῦτα ὑποστάντες οὐκ ἐλεηθεῖεν. ἰδέα τε πᾶσα κακῶν 53
ἦν, οὐχ ὥς ἐν στάσεσιν ἢ πολέμου καταλήψεσιν· οὐ
γὰρ, ὥς ἐν ἐκέλνοις, τὸν μὲν ἀντιστασιώτην ἢ πολέμιον
ἐδεδόλκεσαν, τοῖς δ' οἰκελοῖς σφᾶς ἐπέτρεπον, ἀλλὰ
καὶ τοῦσδε τῶν σφαγέων μᾶλλον ἐδεδόλκεσαν, οὐδὲν

1 ἦν om. b 8 βυομέναις] aut sub tectis tegulis operi C, δνόμενοι ci. Musgr., potuit fort. βνόμενοι, cf. Steph. thes. s. v. βνῶ in fine (Keil), sed tegulae ipsae latibuli faciendi causa constipatae fuisse videntur; ceterum ὑπεκάθηντο βυομέναις V 10 ἥττον B
14 τότε] τε i C 15 ἀθέμιτος b <ἦ> ὑπάτων et 16 <ἦ> ἔτι ci. Schw. ex C, inut. 16 ἔτι] ἐπὶ i 21 πολέμου] πόλεων cum Nauck scr. Mend., at ἀντιστασιώτην et πολέμιον (v. 22) videntur respicere ad στάσεις et πολέμους; singularis quidem ratio dicendi πολέμου καταλήψεσιν 24 καὶ τοῦσδε] τοῦσδε καὶ ci. Mend., probabiliter

43 a. C.

μὲν αὐτοὺς ὥς ἐν πολέμῳ καὶ στάσει δεδιότας, σφίσι
 δὲ αὐτίκα γιγνομένους ἐξ οἰκείων πολεμίους ἢ δι'
 ὑπουλον ἔχθραν ἢ ὑπὸ τῶν ἐπικεκηρυγμένων σφίσι
 γερῶν ἢ διὰ τὸν ἐν ταῖς οἰκίαις χρυσόν τε καὶ ἄργυ-
 54 ρον. ἄπιστος γὰρ δὴ διὰ ταῦτα ἀθρόως ἕκαστος ἐς
 τὸν οἰκεῖον ἐγίγνετο καὶ τὸ σφέτερον κέρδος τοῦ πρὸς
 αὐτὸν ἐλέου προτιθέναι. ὁ δὲ πιστὸς ἢ εὖνους ἐδεδλεί-
 βοθηεῖν ἢ κρύπτειν ἢ συνειδέναι δι' ὁμοιότητα τῶν
 55 ἐπιτιμιῶν. ἔς τε τὸ ἔμπαλιν αὐτοῖς τοῦ πρώτου τῶν
 ἐπτακαίδεκα ἀνδρῶν δέους περιέστη. τότε μὲν γὰρ οὐ
 προγραφέντος οὐδενός, ἀλλὰ τινῶν ἄφνω συλλαμβανο-
 μένων πάντες ἐδεδόλκεσαν ὅμοια καὶ συνήσπιζον ἀλλή-
 λους· ἐπὶ δὲ ταῖς προγραφαῖς οἱ μὲν αὐτίκα πᾶσιν
 ἔκδοτοι γεγέννητο, οἱ δὲ ἐν ἀμερίμῳ περὶ σφῶν καὶ
 ἐπὶ κέρδει γενόμενοι τοὺς ἄλλους ἐπὶ μισθῷ τοῖς σφα- 15
 56 γεῦσιν ἐκυνηγέτουν. ὁ δὲ λοιπὸς ὅμιλος, οἱ μὲν τὰς
 οἰκίας τῶν ἀναιρουμένων διήρπαζον, καὶ τὸ κέρδος
 αὐτοὺς ἀπὸ τῆς συνέσεως τῶν παρόντων κακῶν ἐψυ-
 χαγῶγει· οἱ δὲ ἐμφρονέστεροί τε καὶ ἐπιεικεῖς ἐτεθή-
 πεσαν ὑπὸ ἐκπλήξεως, καὶ ἦν αὐτοῖς παραλογώτερον, 20
 ὅτε μάλιστα ἐνθυμηθεῖεν, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας πόλεις
 ἐλυμήναντο στάσεις καὶ περιέσωσαν ὁμόνοιαι, τὴν δὲ
 καὶ αἱ στάσεις τῶν ἀρχόντων προαπώλεσαν καὶ ἡ ὁμό-
 57 νοια τοιάδε ἐργάζεται. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν ἀμυνόμενοι 1
 τοὺς ἀναιροῦντας, οἱ δ' οὐκ ἀμυνόμενοι ὥς οὐχ ὑπὸ 25
 τῶνδε ἀδικούμενοι, εἰσὶ δ' οἱ καὶ σφᾶς αὐτοὺς λιμῷ

1 αὐτοὺς] αὐτοῖς ci. Mend., inut. 8 δι' ὁμοιότητα OE,
 διὰ τὴν ὁμοιότητα F, δι' ὁμότητα iC, quod Bk. et Mend. rece-
 perunt, sed cf. § 93 15 ἐπὶ κέρδει] ἐπὶ κέρδους ἐλπίδι ci.
 Musgr. 16 συνεκυνηγέτουν ci. Cob. p. 221, inut. 18 συν-
 αινέσεως EFOi, verum dedit A ex errore vel etiam e coniectura
 et C, qui habet: a consideratione 19 τε om. i

τε ἐκουσίων δαπανῶντες καὶ βρόχοις χρώμενοι καὶ τὰ
 σώματα καταποντοῦντες ἢ ῥιπτοῦντες ἀπὸ τῶν τεγῶν
 ἢ ἐς πῦρ ἐναλλόμενοι ἢ τοῖς σφαγεῦσιν ὑπέρχοντες
 ἢ καὶ μεταπεμπόμενοι βραδύνοντας, ἕτεροι δὲ κρυπτό-
 5 μενοι καὶ λιπαροῦντες ἀπρεπῶς ἢ διωθόμενοι τὸ
 κακὸν ἢ ὠνούμενοι. οἱ δὲ καὶ παρὰ γνώμην τῶν
 τριῶν ἀνδρῶν, ὑπ' ἀγνοίας ἢ κατ' ἐπιβουλήν, ἀπώλ-
 λυντο. καὶ δῆλος ἦν ὁ μὴ προγραφεῖς νέκυς, ὅτε οἱ 58
 προσκείμετο ἡ κεφαλὴ· τῶν γὰρ δὴ προγεγραμμένων ἐν
 10 ἀγορᾷ προτίθεντο παρὰ τοῖς βήμασιν, ἔνθα ἔδει κομί-
 σαντας ἀντιλαβεῖν τὰ ἀγαθὰ. Ἰση δ' ἦν ἐτέρων σπουδῇ 59
 καὶ ἀρετῇ, γυναικῶν τε καὶ παιδίων καὶ ἀδελφῶν καὶ
 θεραπόντων, περισῶζόντων τε καὶ συμμηχανωμένων
 πολλὰ καὶ συναποθνησκόντων, ὅτε μὴ τύχοιεν ὧν ἐπ-
 15 ενόουν· οἱ δὲ καὶ ἐπανήρουν σφᾶς ἀνηρημένοις. τῶν 60
 δὲ ἐκφυγόντων οἱ μὲν ὑπὸ ναυαγίων ἀπώλλυντο, ἐς
 πάντα σφίσι τῆς τύχης ἐπιβαρουσίης, οἱ δὲ ἐπανήχθησαν
 ἐκ παραλόγων ἐπὶ τε ἀρχὰς τῆς πόλεως καὶ στρατηγίας
 πολέμων καὶ θριάμβους. οὕτως ὁ καιρὸς ἦν ἐκεῖνος
 20 ἐπίδειξις παραδοξολογίας.

16 καὶ τάδε ἐγίνετο οὐκ ἐν ἰδιώτιδι πόλει οὐδὲ ἐν 61
 ἀσθενεῖ καὶ σμικρῷ βασιλείῳ, ἀλλὰ τὴν δυνατωτάτην
 καὶ τοσοῦτων ἐθνῶν καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἡγεμονίδα
 διέσειεν ὁ θεός, ἐκ πολλοῦ ἄρα ἐς τὴν νῦν καθιστά-

6 ad ὠνούμενοι Schw. aliquid desideravit, sed cf. Demosth.
 38 § 8. 20 10 αἱ κεφαλαί, quod C vertit, cum Schw. desideravit
 Mend., at facile subauditur 11 τὰ ἀγαθὰ] τὰ ἀθλα vel τὰ γέρα
 ci. Mend., sed etiam illud bene intellegitur 12 ἀδελῶν (sic) B
 13 μηχανωμένων ci. Nauck 22 σμικρῷ βασιλείῳ, suprascr.
 σμικρᾷ βασιλείᾳ, E¹ 23 καὶ ante τοσοῦτων cum C deleri maluit
 Mend., sine causa καὶ γῆς om. EFiC 24 ἐκ πολλοῦ ἄρα
 <ταράχον> ci. Musgr. at cf. de ἐκ πολλοῦ Krüger ad Thuc.
 2, 89, 6

43 a. C.

- 62 μενος εὐταξίαν. ἐγένετο μὲν οὖν τοιάδε ἕτερα ἐν αὐτῇ
κατὰ τε Σύλλαν καὶ ἔτι πρὸ ἐκείνου Γάιον Μάριον,
ὧν ὁμοίως τὰ γνωριμώτατα τῶν κακῶν ἐν τοῖς περὶ
ἐκείνων ἀνελεξάμην, καὶ προσῆν ἐκείνοις ἀταφία· ταῦτα
δὲ ἀξιώσει τε τῶν τριῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν
μάλιστα ἀρετῇ καὶ τύχῃ, τὴν ἀρχὴν συστησαμένου τε
ἐς ἔδραν ἀσφαλῇ καὶ γένος καὶ ὄνομα τὸ νῦν ἄρχον
- 63 ἀφ' ἑαυτοῦ καταλιπόντος, ἐπιφανέστερα. ὧν τὰ λαμπρὰ
καὶ τὰ χεῖρω γενόμενα ἐν μνήμῃ τε μᾶλλον ὄντα, ὅτι
καὶ τελευταῖα γέρονεν, ἐπελεύσομαι νῦν, οὐ πάντα (οὐ
γὰρ ἀξιαφήγητον ἀναίρεσις ἀπλῇ καὶ φυγῇ ἢ τῶν
τριῶν ἀνδρῶν τισι συγγνόντων ὕστερον ἐπάνοδος ἢ
ἐπανελθόντων ἀφανῆς καταβλώσις), ἀλλ' ὅσα παραλογώ-
τατα ὄντα μάλιστα ἂν ἐκπλήξῃς καὶ πιστεύειν ποιήσεις
- 64 τοῖς προλεγομένοις. πολλὰ δέ ἐστι, καὶ πολλοὶ Ῥωμαίων
ἐν πολλαῖς βίβλοις αὐτὰ συνέγραψαν ἀφ' ἑαυτῶν· ὀλίγα
δὲ ἐγὼ καθ' ἐκάστην ιδέαν, ἐς πίστιν ἐκάστης καὶ ἐς
εὐδαιμόνισμα τῶν νῦν παρόντων, ἐπὶ κεφαλαίου διὰ
τὸ μῆκος ἀναγράψω.
- 65 ἥρξατο μὲν δὴ τὸ κακὸν ἐκ συντυχίας ἀπὸ τῶν ἐν
ἀρχαῖς ἔτι ὄντων, καὶ πρῶτος ἀνηρέθη δημαρχῶν Σάλ-
ουιος. ἰερὰ δέ ἐστιν ἡ ἀρχὴ καὶ ἄσυλος ἐκ τῶν νόμων
καὶ τὰ μέγιστα ἴσχυεν, ὥς καὶ τῶν ὑπάτων τινὰς ἐς
- 66 τὰς φυλακὰς ἐμβαλεῖν. καὶ ἦν ὅδε ὁ δήμαρχος ὁ τὸν
Ἀντώνιον ἐν μὲν ἀρχῇ κεκωλυκῶς εἶναι πολέμιον, ὅστε-

2 <κατὰ> Γάιον ci. Mend., cf. ad I § 269 3 τῶν κακῶν
susp. Mend., sed pendere videtur ὧν ex τῶν κακῶν, cf. I § 563
(Kratt p. 13) 6 <τοῦ> τὴν ci. Mend., cf. ad I § 172 9 τε
susp. Mend. 14 πιστεύειν BEF 16 πολλοῖς i 18 ἐπὶ
κεφαλαί (sic) V διὰ om. i 23 ἴσχυον E ὥς καὶ] ὥς ἐκ b
23 sq. ἐς τὴν φυλακὴν ci. Mend., contra iure Kratt p. 5

ρον δὲ συμπεπραχῶς ἐς πάντα Κικέρωνι. πυθόμενος
 δὲ τῶν τριῶν ἀνδρῶν τῆς τε συμφρονήσεως καὶ τῆς
 ἐς τὴν πόλιν ἐπελξεως τοὺς οἰκείους εἰστίλα ὥς οὐ πολ-
 λάκις αὐτοῖς ἔτι συνεσόμενος· ἐσδραμόντων δὲ ἐς τὸ 67.
 5 συμπόσιον τῶν ὀπλιτῶν οἷ μὲν ἐξανίσταντο σὺν θο-
 ρύβῳ καὶ δέει, ὁ δὲ τῶν ὀπλιτῶν λοχαγὸς ἐκέλευεν
 ἡρεμεῖν κατακλιθέντας, τὸν δὲ Σάλουιον, ὡς εἶχε, τῆς
 κόμης ἐπισπάσας ὑπὲρ τὴν τράπεζαν, ἐς ὅσον ἔχρηξε,
 τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμε καὶ τοῖς ἔνδον αὐθις ἐκέλευεν
 10 ἀτρεμεῖν, ὡς ἔχουσι, μὴ θορύβου γενομένου πάθοιεν
 ὁμοία. οἷ μὲν δὴ καὶ οἰχομένου τοῦ λοχαγοῦ τεθηπότες
 ἀναυδοὶ μέχρι βαθυτάτης νυκτὸς τῷ λοιπῷ τοῦ δημάρ-
 χου σώματι συγκατέκειντο. δεύτερος δ' ἀνὴρ ἔθνησκε 68
 στρατηγὸς Μινούκιος, ἀρχαιρεσιάζων μὲν ἐν ἀγορᾷ·
 15 πυθόμενος δὲ ἐπιέναι τοὺς ὀπλίτας ἀνεπήδησε καὶ περι-
 θέων ἔτι καὶ ἐννοούμενος, ὅποι διαλάθοι, τὴν ἐσθῆτα
 ἐνήλλασεν ἕς τι τῶν ἐργαστηρίων ἐσδραμῶν, τοὺς
 ὑπηρέτας καὶ τὰ σημεῖα ἀποπέμψας. οἷ δὲ αἰδοῖ καὶ
 ἐλέῳ παραμένοντες εὐμαρέστερον ἄκοντες ἐποίησαν
 20 τοῖς σφαγεῦσι τὸν στρατηγὸν εὐρεῖν.
 18 Ἀννᾶλιν ἕτερον στρατηγόν, τῷ παιδὶ μετιόντι τα- 69
 μείαν συμπεριθέοντα καὶ τοὺς ψηφιομένους παρα-
 καλοῦντα, οἷ τε συνόντες φίλοι καὶ οἱ τὰ σημεῖα τῆς
 ἀρχῆς φέροντες ἀπεδίδρασκον, πυθόμενοι προσγεγρά-
 25 φθαι τοῖς πύναξι τὸν Ἀννᾶλιν. ὃ δὲ ἐς πελάτην ἔαν- 70

8 κόμης B 13 δ' om. V 16 ἐνοού, altera v suprascr.
 et meos omissio, in extr. v., B ὅπη ci. Nauck 21 et 25
 ἀνναλιν (ἀναλιν V) EFOi, corr. Bk. 24 sq. προγεγράφθαι EFC

14 quis Minucius fuerit, non constat; de Minucio Rufo
 (Caes. b. c. 3, 7, 1) cogitat Kloeveborn p. 71 21 στρατηγόν]
 L. Villium Annalem praet. a. 711/43 fuisse negat Willems I
 p. 473 n. 125

43 a. C.

τοῦ τινὰ φυγῶν, ᾧ βραχὺ καὶ εὐτελὲς ἦν τέγος ἐν
προαστείῳ καὶ διὰ πάντα εὐκαταφρόνητον, ἐκρύπτετο
ἀσφαλῶς, μέχρι τοὺς σφαγέας ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τὴν φυ-
γὴν ἐς τὸν πελάτην ὑποτοπήσας, ὠδήγησεν ὑπὸ τὸ
τέγος καὶ παρὰ τῶν τριῶν ἀνδρῶν τὴν τε οὐσίαν ἔλαβε
τοῦ πατρὸς καὶ ἐς ἀγορανομίαν ἤρέθη. ἀναλύνοντα δὲ
αὐτὸν ἐκ μέθης στρατιῶταί τι προσκρούσαντες ἔκτει-
ναν, οἳ καὶ τὸν πατέρα ἀνηρέκυσαν.

- 71 Θουράνιος δὲ οὐ στρατηγῶν μὲν ἔτι, ἀλλ' ἐστρα-
τηγηκῶς, πατήρ δὲ νεανίου τὰ μὲν ἄλλα ἀκολάστου, 10
δυναστεύοντος δὲ παρ' Ἀντωνίου, τοὺς λοχαγοὺς ἡξίου
τὴν σφαγὴν ἐπισχεῖν οἱ πρὸς ὀλίγον, ἔσπευτο αὐτὸν ὁ
υἱὸς αἰτῆσαιτο παρ' Ἀντωνίου. οἳ δ' ἐπιγελάσαντες
72 “ἤτησεν”, εἶπον, “ἀλλ' ἐπὶ θάτερα”. καὶ συνεῖς ὁ
πρεσβύτης ἕτερον ἀντίκα βραχύτατον ἦται διάστημα, 15
μέχρις οὗ τὴν θυγατέρα ἴδοι· ἰδὼν δὲ ἐκέλευε μὴ μετα-
σχεῖν τῶν πατρῶων, μὴ κάκελμην ὁ ἀδελφὸς αἰτή-
σαιτο παρὰ Ἀντωνίου. συνέβη δὲ καὶ τῷδε τὴν οὐσίαν
ἐς αἰσχροῦς δαπανῆσαι καὶ κλοπῆς ἀλόντι φυγεῖν ἐκ
καταδίκης.

- 73 Κικέρων δέ, ὃς μετὰ Γάιον Καίσαρα ἴσχυσεν, ὅση 1
γένοιτο ἂν δημαγωγοῦ μοναρχία, κατέγνωστο μὲν ἅμα

1 ᾧ] ὡς EF τὸ τέγος F 2 προαστείῳ] cf. ad II § 28
ἐς πάντα malim 4 ὑπὸ] ἐπὶ ci. Mend. 6 ἀναλύνοντα] vi-
detur aliquid turbatum; ἀλύοντα ci. Musgr., vix recte; posterius,
i. e. ὕστερον, addidit C, sed cf. ad § 80 7 προσκρούσαντα
ci. Nauck 9 Θουράνιος] ita etiam C; Thoranium (v. § 47)
intellexit Willems I p. 467; traditum nomen retinet Ribbeck
n. 27, cf. n. 95, intellegens C. Turranium praet. a. 710/44 (cf.
Cic. Phil. 3, 10 § 25, Val. Max. 9, 11, 5, ubi cod. Bern. A ‘To-
ranus’ quidem, sed o in rasura praebet), cf. etiam Kloeveborn
p. 44 sqq. Non liquet 14 εἶπον ἤτησεν F 15 ἀντίκα]
αὐτοὺς vel αὐθις ci. Mend., sed iunge συνεῖς ἀντίκα ἦται
21 ἴσχυεν ci. Mend., sed cf. de aor. Krüger ad Thuc. 1, 3, 2 ὅσαι B

τῷ παιδὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ παιδὶ τοῦ ἀδελφοῦ
καὶ πᾶσιν οἰκέλοις τε καὶ στασιώταις καὶ φίλοις, φυ-
γῶν δὲ ἐπὶ σκάφους οὐκ ἔφερε τὴν ἀηδίαν τοῦ κλύ-
δωνος, ἀλλὰ εἰς ἴδιον χωρίον, ὃ καθ' ἰστορίαν τοῦδε
5 τοῦ πάθους εἶδον, ἀμφὶ Καιήτην πόλιν τῆς Ἰταλίας,
καταχθεῖς ἠρέμει. πλησιαζόντων δὲ τῶν ἐρευνωμένων 74
(τοῦτον γὰρ δὴ φιλοτιμότατα πάντων Ἀντωνίος τε ἐξή-
τει καὶ Ἀντωνίῳ πάντες) ἐς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ κόρα-
κες ἐσπιδάμενοι ἔκλαζον, ἐπεγείροντες ἀπὸ τοῦ ὕπνου,
10 καὶ τὸ ἱμάτιον ἀπέστυρον ἀπὸ τοῦ σώματος, ἕως οἱ
θεράποντες, σημενόμενοι τὸ γιγνόμενον εἶναι σύμβο-
λον ἔκ του θεῶν, ἐς φορεῖον ἐσθιόμενοι τὸν Κικέρωνα
αὐθις ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἤγον διὰ λόχμης βαθείας
λανθάνοντες. πολλῶν δὲ ἀνὰ μέρη διαθεόντων τε καὶ 75
15 πυνθανομένων, εἴ που Κικέρων ὁραθείη, οἱ μὲν ἄλλοι
ἐπ' εὐνοίᾳ καὶ ἐλέῳ πλεῖν αὐτὸν ἐξαναχθέντα ἔλεγον
ἤδη, σκυτοτόμος δὲ πελάτης Κλωδίου, πικροτάτου τῷ
Κικέρωνι ἐχθροῦ γεγονότος, Λαίνα τῷ λοχαγῷ σὺν
ὀλλόγοις ὄντι τὴν ἀτραπὸν ἔδειξεν. ὃ δὲ ἐπέδραμέ τε 76
20 καὶ θεράποντας ἰδὼν πολὺ πλείους τῶν ἀμφ' αὐτὸν
ὀρμῶντας ἐς ἄμυναν, στρατηγικῶς μάλα ἀνεβόησεν·
"ἐσελθέτωσαν ἐς τὸ χωρίον οἱ περὶ οὐρανὸν λοχαγοί".
τότε γὰρ οἱ μὲν θεράποντες ὥς ἐλευσομένων πλεόνων 77
20 κατεπλάγησαν, ὃ δὲ Λαίνας, καὶ δίκην τινὰ διὰ τοῦ
25 Κικέρωνός ποτε κατωρθωκώς, ἔκ τοῦ φορέου τὴν κε-
φαλὴν ἐπισπᾶσας ἀπέτεμνευ, ἐς τρεῖς ἐπιπλήσσω καὶ

5 Καιήτην Schw. (cf. Val. Max. 1, 4, 6; 5, 3, 4, Plut. Cic. c. 47, ubi Καπίτας corrigendum in Καιήτας), contra iniuria Mommsen C. I. L. X, 1 p. 603, cf. Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 660, καπύην libri 9 ἀπὸ τοῦ ὕπνου deleri maluit Mend.; contra Loesch p. 33 coll. Ev. Matth. 1, 24 20 αὐτὸν EBi (F, V?), corr. Bk. 23 μὲν] μὴ B 26 ἀποσπᾶσας F

43 a. C.

ἐκδιαπρίζων ὑπὸ ἀπειρίας· ἀπέτεμε δὲ καὶ τὴν χεῖρα,
 ἣ τούς κατὰ Ἀντωνίου λόγους οἷα τυράννου συγγρά-
 φων, ἐς μίμημα τῶν Δημοσθένους, Φιλιππικόν· ἐπ-
 78 ἐγράφευ. ἔθεον δὲ οἱ μὲν ἐπὶ ἱππων, οἱ δὲ ἐπὶ νεῶν,
 αὐτίκα τὸ εὐαγγέλιον Ἀντωνίῳ διαφέροντες· καὶ ὁ Λαί- 5
 νας ἐν ἀγορᾷ προκαθημένῳ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα
 79 μακρόθεν ἀνέσειεν ἐπιδεικνύς. ὃ δὲ ἦσθη τε μάλιστα
 καὶ τὸν λοχαγὸν ἐστεφάνωσε καὶ πλέοσι τῶν ἄθλων
 ἐδωρήσατο πέντε καὶ εἴκοσι μυριάσιν Ἀττικῶν δραχμῶν
 ὥς μέγιστον δὴ τόνδε πάντων ἐχθρὸν καὶ πολεμιώτα 10
 80 τόν οἱ γενόμενον ἀνελόντα. ἡ κεφαλὴ δὲ τοῦ Κικέρ-
 ρωνος καὶ ἡ χεὶρ ἐν ἀγορᾷ τοῦ βήματος ἀπεκρέμαντο
 ἐπὶ πλείστον, ἔνθα πρότερον ὁ Κικέρων ἐδημηγόρει·
 81 καὶ πλείους ὁψόμενοι συνέθεον ἢ ἀκροώμενοι. λέγεται
 δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διαίτης ὁ Ἀντωνίος τὴν κεφαλὴν τοῦ 15
 Κικέρωνος θέσθαι πρὸ τῆς τραπέζης, μέχρι κόρον ἔσχε
 τῆς θέας τοῦ κακοῦ.
 82 ὥδε μὲν δὴ Κικέρων, ἐπὶ τε λόγοις αἰοίδιμος ἐς ἔτι
 νῦν ἀνὴρ καί, ὅτε ἦρχε τὴν ὑπατον ἀρχήν, ἐς τὰ μέ-
 γιστα τῇ πατρίδι γεγωνὸς χρήσιμος, ἀνήροιο καὶ ἀν- 20
 ηρημένος ἐνυβρίζετο· ὁ δὲ παῖς ἐς τὴν Ἑλλάδα προ-
 83 ἀπέσταλτο ἐς Βροῦτον. Κόιντος δέ, ὁ τοῦ Κικέρωνος
 ἀδελφός, ἅμα τῷ παιδὶ καταληφθεὶς ἐδεῖτο τῶν σφα-
 γέων πρὸ τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἀνελεῖν· τὰ δὲ ἐναντία

1 ἐκπρίζων F 10 ἐχθρὸν BF, ἐχθρῶν iC, utrumque EV

11 ἀνελόντα scripsi, ἀνελόντι EFOi, vulgo δὲ om. V

14 ἔθεον F ἡ προτοῦ ἀκροασόμενοι desideravit Mend., potuit etiam ἡ <πρότερον ἦσαν> ἀκροώμενοι, sed qua est App. in hac parte libri negligentia, noli mutare; cf. etiam Berg, diss. p. 50, Bitschofsky p. 446 sq. 15 τῆς delendum ci. Mend., sed cf.

II § 415; v. etiam § 65 ἐς τὰς φυλακάς, § 74 ἀπὸ τοῦ ὕπνου etc.

15 sq. τὴν κεφαλὴν τοῦ Κικέρωνος om. O, add. in mg. B²

24 αὐτὸν EFOi, cum C corr. Mend.

καὶ τοῦ παιδὸς ἰκετεύοντος, οἱ σφαγεῖς ἔφασαν ἀμφοτέροισι διαιτῆσιν καὶ διαλαβόντες ἕτερον ἕτεροι κατὰ σύνθημα φονεῖς ἀνείλον ὁμοῦ.

21 Ἐγνάτιοι δέ, πατήρ καὶ υἱός, συμφυέντες ἀλλήλοις 84
5 διὰ μιᾶς πληγῆς ἀπέθανον· καὶ αὐτῶν αἱ κεφαλαὶ μὲν ἀπετέμνηντο, τὰ δὲ λοιπὰ σώματα ἔτι συνεπέπλεκτο.
Βάλβος τὸν υἱόν, ἵνα μὴ βαδίζοντες ὁμοῦ φανεροὶ 85
γένοιτο, προύπεμψεν εἰς φυγὴν ἐπὶ θάλασσαν καὶ μετ' ὀλίγον εἶπετο ἐκ διαστήματος. ἔξαγγείλαντος δέ
10 τινος, εἴτε ἐξ ἐπιβουλῆς εἴθ' ὑπ' ἀγνοίας, τὸν υἱὸν συνειληφθαι, ἐπανῆλθε καὶ τοὺς σφαγέας μετεπέμψατο.
συνέβη δὲ καὶ τὸν παῖδα ἀπολέσθαι ναυαγίῳ· οὕτω ταῖς τότε συμφοραῖς καὶ τὸ δαιμόνιον ἐπέκειτο. Ἀρρουν- 86
τιος τὸν υἱόν, οὐχ ὑφιστάμενον φεύγειν χωρὶς αὐτοῦ,
15 μόλις ἔπεισεν ὥς νέον περισώζειν ἑαυτόν. καὶ τὸνδε μὲν ἡ μήτηρ ἐπὶ τὰς πύλας προύπεμψε καὶ ὑπέστρεψεν,
ἵνα ἀνηρημένον τὸν ἄνδρα θάψει· πυθομένη δὲ καὶ τὸν υἱὸν ὑπὸ τῆς θαλάσσης διεφθάρθαι λιμῶ διεχρήσατο ἑαυτήν.

20 αἶδε μὲν δὴ παίδων ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἔστων εἰ- 87
22 κόνες· ἀδελφοὶ δὲ δύο ὁμοῦ προγραφέντες, οἷς ὄνομα ἦν Λιγάριοι, ἐκρύπτοντο ὑπὸ ἱπνῶ, μέχρι τῶν θεραπόντων αὐτοὺς ἀνευρόντων ὃ μὲν αὐτίκα ἀνηρέθη, ὃ

3 φονεῖς susp. Mend. iure, φωνεῖς B, unde conicio φωνῆς, cf. V § 155 κατὰ σύνθημα σάλπιγγος 4 Ἐγνάτιοι Schw., ἰγνάτιοι veteres editiones, γνάτιοι (γνάτιος b) libri, cf. ad I § 181 5 μὲν om. F 7 βλάβος f, Blauus C 13 sq. ἀρουντιος V 17 θάψει V 21 δύο om. i 22 λιγάριος b

4 de Egnatiis cf. Willems I p. 503 n. 236 7 fuit C. Octavius Balbus, cf. Ribbeck n. 205 13 de Arruntiis cf. Kloeve Korn p. 116 22 de Ligariis cf. Kloeve Korn p. 87 sq., a quo dissentit Ribbeck n. 184

43 a. C.

- δὲ ἐκφυγών, ἐπεὶ τὸν ἀδελφὸν ἔγνω διεφθαρμένον,
 ἔρριψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆς γεφύρας ἐς τὸ
 88 ῥεῦμα. καὶ αὐτὸν ἀλιέων περισχόντων ὥς οὐκ ἐναλά-
 μενον, ἀλλὰ πεπτωκότα, ἐς πολὺ μὲν ἐφιλονίκει καὶ
 εἰς αὐτὸν ἐς τὸ ῥεῦμα ἐώθει, ἡσώμενος δὲ τῶν ἀλιέων 5
 περιεγίγνετο καὶ “οὐκ ἐμέ”, ἔφη, “περισώξετε, ἀλλ’
 89 εἰς αὐτοὺς ἐμοὶ προγεγραμμένῳ συναπόλλυτε”. οἱ δὲ καὶ
 ὡς αὐτὸν οἰκτείραντες περιέσωζον, μέχρι τινὲς τῶν
 στρατιωτῶν, οἱ τὴν γέφυραν ἐτήρουν, ἰδόντες ἐπέδρα-
 90 μόν τε καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμον. ἑτέρων δὲ ἀδελφῶν 10
 ὃ μὲν αὐτὸν ἔρριψε κατὰ τοῦ ρεύματος, καὶ θεράπων
 αὐτοῦ τὸ σῶμα ἀνεξήτει μέχρι πέμπτης ἡμέρας, εὐρὼν
 δὲ ἔτι γνωρίζεσθαι δυναμένου, τὴν κεφαλὴν διὰ τὸ
 91 ἄθλον ἀπέκοψε· τὸν δὲ ἕτερον ἐν κοπρῶνι κρυπτό-
 μενον ἕτερος ἐμήνυσσε θεράπων, καὶ οἱ σφαγεῖς εἰσελθεῖν 15
 μὲν ἀπηξίωσαν, δόρασι δὲ περικεντοῦντες ἐξήγαγον καί,
 ὥς εἶχε, τὴν κεφαλὴν οὐδὲ ἀπονύψαντες ἀπέκοψαν.
 92 ἕτερος δέ, τοῦ ἀδελφοῦ συλλαμβανομένου, προσδρα-
 μὼν ἀγνοίᾳ τοῦ καὶ αὐτὸς ἅμα ἐκείνῳ προγεγράφθαι,
 “ἐμέ”, ἔφη, “κτείνετε πρὸ τούτου”. καὶ ὁ λοχαγὸς ἔχων 20
 τὸ ἀκριβὲς ἀνάγραπτον, “εἰκότα ἀξιοῖς”, ἔφη· “σὺ γὰρ
 πρὸ τούτου γέγραψαι,” καὶ εἰπὼν κατὰ τὴν τάξιν
 ἔκτεινεν ἅμφω.
 93 ταῦτα μὲν δὴ καὶ ἀδελφῶν δειγμάτων· Λιγάριον δὲ 25

1 ἀποφυγών a 2 εἰς αὐτὸν V ἀπὸ τῆς τοῦ ποταμοῦ
 γεφύρας maluit Schw., at cf. Kratt p. 67 ἐς] ἐπὶ F
 3 sq. ἐναλάμενον V, ἐναλλάμενον B, ἐναλλόμενον EF1, ἐναλόμενον
 scr. Mend. 4 ἀλλ’ ἐμπεπτωκότα ci. Mend. 6 περισώξετε
 aC 11 ἔρριψεν αὐτὸν F 12 ἐξήτει E, quod prob. Mend.,
 ἀνευρὼν tamen proponens pro εὐρὼν 13 δυναμένην ci. Mend.,
 vix recte; posui comma post δυναμένου subaudiens αὐτοῦ, cf.
 § 102 (adn.) 24 Λιγάριον] si nomen sanum, ἕτερον cum Schw.
 desideraveris

ἡ γυνὴ κρύπτουσα μίαν ἐς τὸ ἀπόρητον ἐπηγάγετο
 θεράπαιναν, προδοθεῖσα δὲ ὑπ' αὐτῆς εἶπετο τῇ κεφαλῇ
 τοῦ ἀνδρὸς φερομένη βοῶσα· “ἐγὼ τοῦτον ὑπεδεξάμην,
 τὰ δ' ὅμοια τοῖς ὑποδεξαμένοις ἐστὶν ἐπιτίμια”. καὶ 94
 5 οὐδενὸς αὐτὴν οὔτε ἀναιροῦντος οὔτε μηνύοντος, αὐτ-
 ἄγγελος ἐς τοὺς ἄρχοντας ἦλθε καθ' ἑαυτῆς, κἀκείνων
 αὐτὴν διὰ τὴν φιλανδρίαν ὑπεριδόντων, ἑαυτὴν ἀπ-
 ἔκτεινε λιμῶ. καὶ τῆσδε μὲν ἐνθάδε ἐπεμνήσθην, ὅτι 95
 τὸν ἄνδρα περισώζουσα ἀπειτύγχανέ τε καὶ συνεξήγαγεν
 10 ἑαυτήν· ὅσαι δὲ ἐπέτυχον τῆς φιλανδρίας, ἐν τοῖς περι-
 σσθεῖσι τῶν ἀνδρῶν ἀναγράψω. ἕτεραι δὲ ἀθεμίστως 96
 ἐπεβούλευσαν τοῖς ἀνδράσιν. καὶ αὐτῶν ἐστίν, ἡ Σεπτι-
 μίῳ μὲν ἐγεγάμητο, ὑπὸ δέ τινος Ἀντωνίου φίλου δι-
 εφθείρετο· ἐπειγομένη δὲ ἐκ μοιχείας ἐς γάμον ἐδεήθη
 15 <διὰ> τοῦ μοιχεύοντος αὐτὴν Ἀντωνίου, καὶ ὁ Σεπτίμιος
 αὐτίκα τοῖς πύλαισι προσετέθη. καὶ μαθὼν ἐς τῆς γυ- 97
 ναικὸς ὑπ' ἀγνοίας τῶν οἴκοι κακῶν ἔφρευεν. ἡ δὲ
 ὥς φιλοφρονουμένη τὰς θύρας ἐπέκλεισε καὶ ἐτήρει
 τὸν ἄνδρα, ἕως οἱ σφαγεῖς παρεγένοντο· καὶ τῆς αὐτῆς
 20 ἡμέρας οἱ μὲν ἐκείνον ἀνήρουν, ἡ δὲ ἔθνε γάμους.
 24 Σάλασσος δὲ ἐκφυγὼν τε καὶ ἀπορούμενος ἦκε μὲν ἐς 98
 πόλιν νυκτός, ὅτε μάλιστα ἔδοξεν ἀμβλύνεσθαι τὸ δει-

1 κρύψασα ci. Mend., non recte, cf. praef. 5 αὐτὴν]
 αὐτῶν ἐστίν i 12 sq. σεπτιμίῳ aC, σεπτονμίῳ ceteri, quod
 fort. tenendum 13 ἀντωνίου EFi 15 <διὰ> ex C add.
 Schw. αὐτὴν] αὐτὸν ci. Schw. coll. § 71 et 72, inut.
 σεπτίμιος EaC, σεπούμιος ceteri 16 ἐς Bk., ἐκ libri, ἐς τὴν
 γυναῖκα coniecerat Musgr., at cf. § 99 init. 17 ἔφνε ci.
 Mend., sed cf. praef. 21 σάλασος V καὶ διαπορούμενος F

- νόν, πεπραμένης δὲ τῆς οἰκίας μόνος αὐτὸν ὁ θυρω-
 ρὸς τῇ οἰκίᾳ συμπεπραμένος ἐπέγνω καὶ ἐς τὸ ἑαυτοῦ
 οἶκημα ὑπεδέχετο καὶ κρύψειν ἐπηγγέλλετο καὶ θρέψειν,
 99 ἐξ ὧν ἐδύνατο. ὃ δὲ τὴν γυναικὰ οἱ καλέσαι προσέταξεν
 ἐκ τῆς ἐκείνης οἰκίας. ἢ δ' ὑποκριναμένη μὲν ἐλθεῖν 5
 ἐπείγασθαι, δεδιέναι δ' ὥς ἐν νυκτὶ καὶ θεραπεύναις τὸ
 ὑποπτον, μεθ' ἡμέραν ἤξιεν ἔφη. καὶ γενομένης ἡμέρας
 ἢ μὲν τοὺς σφαγέας μετήει, καὶ ὁ θυρωρὸς αὐτὴν ὥς
 100 βραδύνουσαν ἐς τὴν οἰκίαν ἀπέτρεχεν ἐπέλξων· ὁ δὲ Σά-
 λασσος, οἰχομένου τοῦ θυρωροῦ δέλσας ὥς ἐς ἐνέδραν 10
 ἀπιόντος, ἐς τὸ τέγος ἀναδραμὼν ἐκαρὰδόκει τὸ γιγνώ-
 μενον, ἰδὼν δὲ οὐ τὸν θυρωρὸν, ἀλλὰ τὴν γυναικὰ τοῖς
 σφαγεῦσιν ἡγουμένην ἔρριψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ τέγους.
 101 Φούλβιον δὲ ἐς θεραπαινὸς φυγόντα παλλακευθείσης
 τε αὐτῷ καὶ ἀπηλευθερωμένης καὶ προῖκα ἐς γάμον 15
 ἐπιλαβούσης, ἢ τοσάδε εὖ παθοῦσα προύδωκε ζηλοτυ-
 πία τῆς μεθ' ἑαυτὴν τῷ Φουλβίῳ γεραμμένης.
 102 τοσάδε μὲν δὴ καὶ γυναικῶν πονηρῶν ὑποδείγματα
 γεγράφθω· Στάτιος δὲ ὁ Σαννίτης, πολλὰ Σαννίταις 25
 ἐν τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ κατειργασμένος, διὰ δὲ περι- 20
 φάνειαν ἔργων καὶ διὰ πλοῦτον καὶ γένος ἐς τὸ Ῥω-
 μάων βουλευτήριον ἀνακεκλημένος, ὀρδοκοντούτης
 ὢν ἤδη καὶ διὰ πλοῦτον προγεγραμμένος ἀνεπέτασε

1 πεπραμένης et 2 συμπεπραμένος b; πεφραγμένης (occlusa
 domo) et συμπεφραγμένος (conclusus) videtur vertisse C, male
 2 αὐτοῦ b 4 δύναται ci. Schw., γε δύναται Keil, probabi-
 liter; ἐδύνατο defendebat Mend. coll. § 315 extr. 5 sqq. totum
 enuntiatum mire compositum iudicavit Mend. 8 σφαγεῖς F
 10 ἐς om. Fi 18 καὶ supra verum F¹, om. b 19 Στάτιος]
 Πάπιος voluit Wesseling ad Diod. t. II p. 539, quod multi pro-
 baverunt, at cf. Mommsen, R. Münzw. p. 589 adn. 370 22 ἀνα-
 κκλημένος] ἀνειλημμένος desideravit Mend. 23 διὰ <τὸν>
 πλοῦτον ci. Mend.

τὴν οἰκίαν τᾷ τε δήμῳ καὶ τοῖς θεράπουσιν ἐκφορεῖν,
 ὅσα θέλοιν, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς διεργίπτει, μέχρι κεκενω-
 μένης ἐπικλείσας ἐνέπηρσε καὶ ἀπώλετο, καὶ τὸ πῦρ
 πολλὰ τῆς πόλεως ἄλλα ἐπενείματο. Καπίτων δὲ ἐς 103
 5 πολὺ τὰς θύρας ὑπανοίγων τοὺς ἐσβιαζομένους καθ’
 ἓνα ἀνῆρει, ὑπὸ δὲ πολλῶν ἐπιβρισάντων εἰς ἀπέθανε
 πολλοὺς ἀποκτείνας. Οὐετουλῖνος δὲ χεῖρα ἤθροισε 104
 πολλὴν ἀμφὶ τὸ Ῥήγιον αὐτῶν τε τῶν προγεγραμμένων
 ἀνδρῶν καὶ ὅσοι συνέφευγον αὐτοῖς, καὶ ἀπὸ τῶν ὀκτω-
 10 καίδεκα πόλεων, αἱ τοῖς στρατοῖς ἐπινίκια ἐπηγγελμέναι
 πάνυ ἐδυσχέραινον. τούσδε οὖν ἔχων ὁ Οὐετουλῖνος 105
 ἀνῆρει τῶν λοχαγῶν τοὺς διαθέοντας, μέχρι πεμφθέν-
 τος ἐπ’ αὐτὸν στρατοῦ πλέονος οὐδ’ ὥς ἔληξεν, ἀλλ’
 ἐς Σικελίαν πρὸς Πομπήιον, κρατοῦντά τε αὐτῆς καὶ
 15 τοὺς φεύγοντας ὑποδεχόμενον, ἐπέρασεν. εἴτα ἐπολέ- 106
 μει καρτερῶς, μέχρι πολλαῖς μάχαις ἡσώμενος τὸν
 μὲν υἱὸν καὶ ὅσοι τῶν προγεγραμμένων ἄλλοι συνῆσαν,
 ἐπὶ Μεσσήνης ἔπεμψεν, αὐτὸς δέ, ὥς εἶδε πορθ-
 μευόμενον ἤδη τὸ σκάφος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις
 20 κατεκόπη.

26 Νάσων δὲ ὑπὸ ἐξελευθέρου, παιδικῶν οἱ γενομέ- 107
 νου, προδοθεὶς ἥρπασε παρὰ τοῦ τῶν στρατιωτῶν ξί-

2 sq. κεκενωμένην ci. Mend., at cf. § 90. 108, I § 367, V § 568,
 v. etiam Bitschowsky p. 447 4 καὶ ante ἄλλα add. F Καπί-
 των] Capio C 6 sq. ἀπέθανεν εἰς πολλοὺς ci. Mend. 7 Vitu-
 linus C, 'Vetulenus' melior forma sec. Ribbeck n. 462
 10 στρατοῖς, corr. ex στρατηγοῖς, B 11 ὁ ἐτουλῖνος B, ὁ om. i
 15 sq. ἐπέρασεν] ἐπρέσβευεν vel ἔπεμψεν ci. Schw.; καρτερῶς <ἐν
 Σικελίᾳ> vertit C, vix e codice suo; ante εἴτα lacunam esse
 putavit Mend. Sed videtur obscuritas inde nata esse, quod App.
 res brevius enarrat 17 ἄλλοι <οἱ> scr. Mend., at cf. ad I
 § 263 ἄλλοις b 18 μεσσήνης Ob 21 ἀπὸ i

43 a. C.

- φος καὶ τὸν προδότην μόνον ἀποκτείνας ἑαυτὸν τοῖς
 108 σφαγεῦσιν ὑπέσχε. φιλοδέσποτος δὲ οἰκέτης τὸν κε-
 κτημένον ἐπὶ λόφου ἐκάθισε καὶ αὐτὸς ἐπὶ θάλασσαν
 ἦει μισθωσόμενος αὐτῷ σκάφος. ἐπανιῶν δὲ κτεινό-
 μενόν τε εἶδε τὸν δεσπότην καὶ ἀποψύχοντος ἤδη μέγα
 βοῶν “ἐπίμεινον ἐς βραχύ, ὦ δέσποτα,” εἶπε καὶ κτεί-
 νει τὸν λοχαγὸν ἐμπεσὼν ἄφνω. μετὰ δὲ ἐκείνον ἑαυ-
 τὸν ἐπαναιρῶν εἶπε τῷ δεσπότη· “παραμύθιον ἔχεις”.
 109 Λεύκιος δὲ δύο πιστοτάτοις ἀπελευθέρους χρυσίον δοὺς
 ἐπὶ θάλασσαν ἦει, διαδράντων δὲ ἐκείνων ὑπέστρεψε 10
 καταγινώσκων τοῦ βίου καὶ ἑαυτὸν ἐμήνυσε τοῖς σφα-
 110 γεῦσι. Λαβιηνὸς δὲ ἐν ταῖς Σύλλα προγραφαῖς πολ-
 λούς τῶν τότε συλλαβῶν τε καὶ κτείνας ἠδόξησεν ἄρα,
 εἰ μὴ τὰ ὅμοια γενναίως ἐνέγκοι, καὶ προσελθὼν τῆς
 οἰκίας ἐκαθέζετο ἐπὶ θρόνου τοὺς σφαγέας περιμένων. 15
 111 Κέστιος δὲ ἐν χωρίοις παρὰ εὐνόοις θεράπουσιν ἐκρύ-
 πτετο, λοχαγῶν δ’ αἰεὶ σὺν ὅπλοις ἢ κεφαλαῖς διαθεόν-
 των οὐκ ἔφερε τὸ μῆκος τοῦ φόβου, ἀλλ’ ἔπεισε τοὺς
 θεράποντας ἄψαι πυράν, ἵνα ἔχοιεν λέγειν, ὅτι Κέστιον
 ἀποθανόντα θάπτοιεν. καὶ οἱ μὲν ἐνεδρευθέντες ἦψαν, 20

3 ἐπὶ λόχον ci. Keil ἐκάθισε EF, καθῆσε Oi, in V corr.
 a m. 1 ex καθῆσε, unde fort. καθεῖσε (ita Budaeus in mg. cod. b)
 restituere praestat 5 ὥς pro τε et ἀποψύχοντα ci. Mend.,
 sed de genet. cf. ad § 102, ad τε § 120. 226 post δεσπότην
 fort. inseras <καὶ ἔτι παριστάμενον τὸν λοχαγὸν> 6 ὦ om. V
 7 ἐκείνον] ἐκείνω ci. Mend., non recte, cf. Hann. c. 23, Iber.
 c. 33 (Zerdik p. 81) 12 Λαβιηνὸς] λαβιῖνος EF. De servorum
 Labieni virtute hic aliquid excidisse ex Macrobian. Sat. 1, 11, 18
 ci. Schw., sed non est, cur hunc Labienum eundem putemus (cf.
 Gardthausen, Augustus II, 1 p. 113 adn. 28). Mend. nomen fort.
 corruptum putavit 14 προσελθὼν, sed σ erasum, B 16 εὐνόις
 scr. Mend., cf. Crönert, Memoria p. 166 17 καὶ κεφαλαῖς
 vertit C 19 ut pyram pararent atque incenderent C

16 de Cestio certi quicquam affirmari non potest, sed cf.
 Kloeveborn p. 65 sqq.

ὁ δὲ ἐσήλατο ἐς αὐτήν. Ἀπώνιος δὲ ἀσφαλῶς ἑαυτὸν 112
ἐπικρούψας οὐκ ἤνεγκε τὴν πρηνερίαν τῆς διαίτης, ἀλλὰ
προήγαγεν ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν σφαγὴν. ἄλλος ἐν φανερώ 113
καθῆστο ἐκὼν καὶ βραδυνόντων τῶν σφαγέων ἀπήγ-
27 ξατο ἐν μέσῳ. Λεύκιος δὲ ὁ Ἀσινίου τοῦ ὑπατεύον- 114
τος τότε πενθερός, φεύγων διὰ θαλάσσης, οὐ φέρων
τοῦ χειμῶνος τὴν ἀηδίαν ἔρριπεν ἑαυτὸν εἰς τὸ πέλα-
γος. Καισέννιον δὲ οἱ διώκοντες, ὑποφεύγοντά τε καὶ 115
βοῶντα οὐ προγεγράφθαι, ἀλλὰ διὰ τὰ χρήματα ἐπι-
10 βουλευέσθαι πρὸς αὐτῶν, ἐπὶ τὸν πύνακα ἀγαγόντες
ἀναγινώσκειν ἑαυτοῦ τὸ ὄνομα ἐκέλευον καὶ ἀνα-
γινώσκοντα ἔκτειναν. Αἰμίλιος δὲ ἀγνοῶν, ὅτι προ- 116
γέγραπται, διωκόμενον ἄλλον ἰδὼν ἤρετο τὸν λοχαγὸν
τὸν διώκοντα, τίς ὁ προγεγραμμένος εἶη· καὶ ὁ λοχα-
15 γὸς τὸν Αἰμίλιον γνωρίσας “σὺ κἀκεῖνος” εἶπε καὶ
τοὺς δύο ἀπέκτεινε. Κίλλων δὲ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου 117
προῖὼν καὶ Δέκιος, ἐπεὶ τοῖς πύναξιν ἐπύθοντο σφῶν
τὰ ὀνόματα προσγεγράφθαι, οὕτω τινὸς ἐπιόντος αὐ-
τοῖς ἔφευγον ἀκόσμως διὰ πυλῶν, καὶ αὐτοὺς τοῖς
20 ἀπαντῶσι τῶν λοχαγῶν αὐτὸς ὁ δρόμος ἐμήνυσεν.

1 ἑαυτὸν ἀσφαλῶς F 8 Καισέννιον Schw., καὶ σισίννιον
(καὶ σισίννιον V b) EFOi, Sisinium C 11 sq. ἀναγνόντα ci.
Nauck, quod prob. Berg, diss. p. 35, inut. 14 τὸν] αὐτὸν b
16 κίλων, v supra i a m. 1 V, Cillus C 17 sq. τὰ ὀνόματα
σφῶν V 18 προγεγράφθαι EF 19 <τῶν> πυλῶν ci. Mend.
20 ἐμήνυσεν b

1 Q. Aponium (Cass. D. 43, 29, 3) intellegit Klovekorn
p. 99, contra Ribbeck n. 383 5 est L. Quintius, cf. § 46
8 C. Caesennium Philonem intellegit Ribbeck n. 393, sed in-
certum est 12 de Aemilio nihil constat, cf. Klovekorn p. 115,
Ribbeck n. 379 16 fort. L. Flaminius Chilo, cf. Borghesi II
p. 161

43 a. C.

- 118 Ἰκέλιος δέ, ὃς ἐπὶ Βρούτῳ τε καὶ Κασσίῳ δικάζων, Καίσαρος τοῖς δικαστηρίοις μετὰ στρατιᾶς ἐφεστῶτος καὶ τῶν ἄλλων δικαστῶν κρύφα τὴν καταδικάζουσιν φερόντων, μόνος τὴν ἀπολύουσιν ἤνεγκε φανερώς, ἐκλαθόμενος τῆς μεγαλόφρονος ἐλευθεριότητος, νεκρὸν σῶμα ἐκκομιζόμενον ὑποστὰς τοῖς φέρουσι συνεβάσταξε
- 119 τὸ λέχος. ἰδόντων δὲ τῶν φρουρούντων τὰς πύλας, ὅτι πλεονάζουσιν οἱ νεκροφόροι παρὰ τὸ σύννηθες ἐνὶ ἀνδρὶ, καὶ τοὺς μὲν φέροντας οὐχ ὑπονοοούντων, τὸ δὲ λέχος ἐρευνωμένων, μὴ νεκρὸν τις ὑποκρίνοιτο, οἱ νεκροφόροι τὸν Ἰκέλιον ἤλεγχον οὐχ ὁμότεχνον σφίσιν ὄντα, ἐπιγνωσθέντα τε οἱ σφαγεῖς ἀπέκτειναν.
- 120 Οὐᾶρος δ' ἀπελευθέρου προδιδόντος αὐτὸν ἀπέδρα 2 καὶ ὄρος ἐξ ὄρους ἀμείβων ἐς τὸ Μιντουρναίων ἔλος ἐνέπεσεν, ἔνθα ἑαυτὸν διαναπαύων ἡσύχαξε. τῶν δὲ 15 Μιντουρναίων ἐπὶ ζητήσῃ λησστηρίου τὸ ἔλος περιθεόντων, ἥ τε κόμη τοῦ δόνακος σαλευθεῖσα ἐνέφηνε τὸν Οὐᾶρον, καὶ ληφθεὶς ἔλεγεν εἶναι ληστής καὶ ἐπὶ
- 121 <τῷδε> θανάτῳ καταδικαζόμενος ἠνέλχετο. ὥς δὲ αὐτὸν ἔμελλον καὶ βασανιεῖν ἐς τοὺς συνεγνωκότας, οὐκ ἐνεγκὼν 20 ἤδη τοῦτο ὥς ἀπρεπέστερον, “ἀπαγορεύω”, φησὶν, “ὑμῖν, ὦ Μιντουρναῖοι, ὑπατόν με γεγεννημένον καί, ὃ τοῖς

1. 11 *ικέλιος* (*ικέλιος* V) libri, *Σιλίκιος* Lange, R. *Altert.* III² p. 547, probabiliter. *Σηλίκιος* ci. Willems I p. 506 n. 258, i. e. Q. Selicius, contra Boiss. ad Cass. D. 46, 49, 5 15 *διαναπαύσων* ci. Mend., sed cf. praef. 17 *τε* deletat Mend., certe molestum, ut § 108 18 sq. <τῷδε> addidi; *eoque modo condemnatus ducebatur* C; ἐπὶ seclisut Mend. 19 sq. δὲ καὶ αὐτὸν ἔμελλον βασανιεῖν V 21 ὑμῖν om. i 21 sq. ὦ μιντουρναῖοι ὑμῖν F

1 est P. Silicius Corona, cf. supra 13 C. Cassium L. f. Longinum Varum cos. a. 681/73 intellegit Willems I p. 433 n. 12, contra Mommsen, *Hermes* 28 (1893) p. 615 adn. 1, v. etiam L. Holzapfel, *Berl. philol. Wochenschr.* 1900 p. 811 sq.

νῦν ἄρχουσι τιμιώτερόν ἐστι, προγεγραμμένον μήτε
 βασανίζειν μήτε ἀναιρεῖν ἔτι· εἰ γὰρ οὐκ ἔνι μοι δια-
 φυγεῖν, ἄμεινον ὑπὸ τῶν ὁμοτίμων παθεῖν". ἀπι- 122
 στούντων δὲ τῶν Μιντουρναίων καὶ τὸν λόγον ὑπο-
 5 νοούντων λοχαγὸς ἐπέγνω διαθέων καὶ τὴν κεφα-
 λὴν ἀπέτεμε, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα τοῖς Μιντουρναίοις
 κατέλιπε.

Λάργον ἕτεροι συνελάμβανον ἐν χωρίοις, οὐ Λάρ- 123
 γον, ἀλλ' ἕτερον διώκοντες· οἰκτεῖραντες δ', ὅτι μὴ ζη-
 10 τούμενος ἀλοίη, φεύγειν μεθῆκαν ἀνὰ τὴν ὕλην. ὁ
 δὲ ὑφ' ἐτέρων διωκόμενος δρόμῳ τοὺς προτέρους κατ-
 ἔλαβε καὶ "ὑμεῖς", ἔφη, "με κτείνετε μᾶλλον, οἱ ἐλεή-
 σαντες, ἵνα τὸν μισθὸν ἀντὶ τούτων ὑμεῖς φέρησθε".
 14 ὁ μὲν δὴ ταύτην ἔδωκεν ἀμοιβὴν ἀποθνήσκων φιλ- 124
 29 ανθρωπίας, Ροῦφος δὲ ἔχων συνοικίαν περικαλλῆ,
 γείτονα Φουλβίας τῆς γυναικὸς Ἀντωνίου, πάλαι μὲν
 ἀξιούσῃ τῇ Φουλβίᾳ πρίασθαι τὴν οἰκίαν οὐ συνεχώ-
 ρει, τότε δὲ καὶ δωρούμενος προεγράφη. καὶ τὴν κε-
 φαλὴν ὁ μὲν Ἀντωνιὸς οἱ προσφερομένην οὐχ ἑαυτῷ
 20 προσήκειν εἰπὼν ἔπεμψεν ἐς τὴν γυναικᾶ, ἣ δὲ ἀντὶ
 τῆς ἀγορᾶς ἐκέλευσεν ἐπὶ τῆς συνοικίας προτεθῆναι.
 ἔπαυλιν ἕτερος εἶχε περικαλλῆ καὶ σύσκιον, ἄντρον τε 125
 καλὸν ἦν ἐν αὐτῇ καὶ βαθύ, καὶ τάχα διὰ ταῦτα καὶ
 προυγράφη. ἔτυχε δὲ ἀναψύχων κατὰ τὸ ἄντρον, καὶ
 25 αὐτῷ τῶν σφαγέων ἔτι μακρόθεν ἐπιθεόντων θερᾶπων

12 μᾶλλον om. i 18 δὲ om. B 18 sq. μὲν etiam ante
 κεφαλὴν add. i 19 μὲν om. E προφερομένην O 22 ἔπαυ-
 λον i 23 καὶ etiam ante διὰ ταῦτα add. B extremum καὶ
 (ante προυγράφη) om. EF

8 de Largo cf. Ribbeck n. 419 15 P. Caesetium Rufum
 quaestorem Verris intellegit Willems I p. 469 n. 109, non recte,
 cf. Ribbeck n. 223

43 a. C.

- αὐτὸν ἐς τὸν μυχὸν τοῦ ἀντροῦ προπέμψας ἐνέδν τὸν
τοῦ δεσπότητος χιτωνίσκον καὶ ὑπεκρίνετο ἐκεῖνος εἶναι
καὶ δεδιέναι· καὶ τάχα ἂν ἐπέτυχεν ἀναιρεθεῖς, εἰ μὴ
126 τῶν ὁμοδούλων τις ἐνέφηγε τὴν ἐνέδραν. ἀναιρεθέν-
τος δὲ ὧδε τοῦ δεσπότητος, ὁ δῆμος ἀγανακτῶν παρὰ
τοῖς ἄρχουσιν οὐκ ἐπαύετο, μέχρι τὸν μὲν ἐνδείξαντα
κρεμασθῆναι, τὸν δὲ περισώσαντα ἐλευθερῶσαι ἐποίη-
127 σεν. Ἀτέριον δὲ κρυπτόμενον θεράπων ἐμήνυσέ τε
καὶ ἐλεύθερος αὐτίκα γενόμενος ἀντωνεῖτο τοῖς παισὶν
αὐτοῦ τὴν οὐσίαν καὶ ἐνύβριζεν ἐπαχθῶς. οἱ δὲ αὐτῷ
πανταχῇ μετὰ σιγῆς εἶποντο κλαίοντες, ἕως ὃ δῆμος
ἠγανάκτησε καὶ οἱ τρεῖς αὐτόν, ὥς πλεονάσαντα τῆς
χρείας, ἀνεδούλωσαν τοῖς παισὶ τοῦ προγεγραμμένου.
128 περὶ μὲν δὴ τοὺς ἄνδρας τοιάδε ἐγίνετο, ἦψατο 30
δὲ καὶ ὀρφανῶν διὰ πλοῦτον ἢ τότε τύχη. καὶ ὁ μὲν 15
ἐς διδασκάλου φοιτῶν αὐτῷ παιδαγωγῷ συνανηρόεθι,
129 τὸν παῖδα περισχομένῳ τε καὶ οὐ μεθιέντι· Ἀτίλλιος
δὲ ἄρτι τὴν τῶν τελείων περιθήμενος στολὴν ἦει μὲν,
ὥς ἔθος ἐστὶ, σὺν πομπῇ φίλων ἐπὶ θυσίᾳ ἐς τὰ ἱερά,
ἄφνω δὲ ἐγγραφέντος αὐτοῦ τοῖς πίναξιν οἱ φίλοι καὶ 20
130 οἱ θεράποντες διεδίδρασκον. ὁ δὲ μόνος καὶ ἔρημος
ἐκ δαψιλοῦς παραπομπῆς ἐς τὴν μητέρα ἐχώρει· οὐ
δεξαμένης δὲ αὐτὸν οὐδὲ ἐκείνης ὑπὸ δέους, οὐκ ἀξιώ-
σας ἔτι ἐς πείραν ἐλθεῖν ἐτέρου μετὰ μητέρα, ἐς ὅρος

1 προπέμψας i 2 ἐκεῖνος om. B 5 ὁ δῆμος] *populus pergrauiter id ferens rem ad principes detulit nec ante ab ira conquieuit* C, sua sponte, opinor, augens verba Appiani
7 περισώζοντα desideraveris cum Keil 7 sq. ἐλευθερῶσαι
ἐποίησεν] ἐλευθερωθῆναι ci. Bk., sed αὐτούς (sc. τοὺς ἄρχοντας)
ad ἐποίησεν subaudiendum videtur 8 ἀτέριον B 20 ἄφνω
δὲ ἐγγραφέντος etc.] *exorto rumore eum in tabulis proscriptum esse vertit* C, sed cf. ad § 80. 106

ἔφυγεν· ὅθεν ὑπὸ λιμοῦ ἐς τὰ πεδινὰ κατελθὼν ἐλήφθη
 πρὸς ἀνδρὸς ληστεύειν τοὺς παροδεύοντας καὶ ἐπὶ ἔργῳ
 καταδεῖν εἰθισμένον. οἷα δὲ παῖς ἐκ τρυφῆς τὸν πό- 131
 νον οὐκ ἐνεγκὼν ἐς τὴν ἀμαξιτὸν αὐταῖς χοινικίσι δι-
 5 ἔδρα καὶ παροδεύουσι λοχαγοῖς ἑαυτὸν ἐμήνυσέ τε καὶ
 ἀνηρέθη.

- 31 γιγνομένων δὲ τούτων Λέπιδος ἐπὶ Ἰβηρσιν ἐθρι- 132
 ἀμβευε, καὶ προυτέθη διάγραμμα οὕτως ἔχον· “ἀγαθῇ
 τύχῃ προειρησθῶ πᾶσι καὶ πάσαις θύειν καὶ εὖωχεῖ-
 10 σθαι τὴν ἡμέραν τὴν παροῦσαν· ὅς δ’ ἂν μὴ φαίνεται
 ταῦτα ποιῶν, ἐν τοῖς προγεγραμμένοις ἔσται”. ὁ μὲν
 δὴ τὸν θρίαμβον ἐς τὰ ἱερὰ ἀνῆγε, παραπεμπόντων
 αὐτὸν ἀπάντων μετὰ σχήματος ἱλαροῦ καὶ γνώμης
 δυσμενοῦς· τῶν δὲ προγεγραμμένων τὰ μὲν ἐν ταῖς 133
 15 οἰκίαις διεφορεῖτο, καὶ οὐ πολὺς ἦν ὁ τὰ χωρία ὠνού-
 μενος, οἱ μὲν ἐπιβαρεῖν τοῖς ἡτυχηκόσιν αἰδούμενοι
 καὶ οὐκ ἐν αἰσίῳ σφίσι τὰ ἐκείνων ἔσεσθαι νομίζον-
 τες οὐδὲ ἀσφαλὲς ὅλως χρυσίον ἢ ἀργύριον ἔχοντας
 ὀρᾶσθαι οὐδὲ τὰς ἐπικτήσεις νῦν ἀκινδύνους, πολὺ δὲ
 20 μᾶλλον τὰ ὄντα ἐπικίνδυνα. μόνοι δὲ οἱ διὰ θρασύτητα 134
 προσιόντες, ἅτε μόνοι, βραχυτάτου πάμπαν ὠνοῦντο.
 ὅθεν τοῖς ἄρχουσιν, ἐλπίσασιν ἐς τὰς τοῦ πολέμου
 παρασκευὰς τάδε ἀρκέσειν, ἐνέδει μυριάδων ἔτι δις-
 32 μυρίων. καὶ τοῦτο ἐς τὸν δῆμον εἰπόντες προὔγραφον 135
 25 χιλίας καὶ τετρακοσίας γυναικας, αἱ μάλιστα πλούτῳ
 διέφερον· καὶ αὐτὰς ἔδει, τὰ ὄντα τιμωμένας, ἐσφέ-
 ρειν ἐς τὰς τοῦ πολέμου χρείας, ὅσον ἐκάστην οἱ τρεῖς

7 γενομένων ci. Mend. coll. Cass. D. 47, 13, at hoc ab App.
 in alio nexu rerum narratur 8 ἔχων B 9 προσειρησθῶ i
 17 ἐν] ἐπ’ ci. Mend. 20 μόνοι] ὀλίγοι ci. Mend., perperam
 oi om. i 27 ὅσον Schw., ὅσην EFOi

43 a. C.

δοκιμάσειαν. ἐπέκειτό τε ταῖς ἀποκρουσάμεναις τι τῶν
 ὄντων ἢ τιμησαμέναις κακῶς ἐπιτίμια καὶ τοῖς ταῦτα
 136 μηνύουσιν ἔλευθέροις τε καὶ δούλοις μήνυτρα. αἱ δὲ
 γυναῖκες ἔκριναν τῶν προσηκουσῶν τοῖς ἄρχουσι γυ-
 ναικῶν δεηθῆναι. τῆς μὲν δὴ Καίσαρος ἀδελφῆς οὐκ
 ἀπετύγχανον, οὐδὲ τῆς μητρὸς Ἀντωνίου· Φουλβίας
 δέ, τῆς γυναικὸς Ἀντωνίου, τῶν θυρῶν ἀπωθούμεναι
 χαλεπῶς τὴν ὕβριν ἠνεγκαν καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ
 τὸ βῆμα τῶν ἀρχόντων ὠσάμεναι, δισταμένων τοῦ τε
 δήμου καὶ τῶν δορυφόρων, ἔλεγον, Ὁρτησίας ἐς τοῦτο 10
 137 προκεχειρισμένης· “ὁ μὲν ἡρμοξε δεομέναις ὑμῶν γυ-
 ναιξὶ τοιαῖσδε, ἐπὶ τὰς γυναῖκας ὑμῶν κατεφύγομεν· ὁ
 δὲ οὐχ ἡρμοξεν, ὑπὸ Φουλβίας παθοῦσαι, ἐς τὴν ἀγο-
 138 ρὰν συνεώσμεθα ὑπ’ αὐτῆς. ὑμεῖς δ’ ἡμᾶς ἀφείλεσθε
 μὲν ἤδη γονέας τε καὶ παῖδας καὶ ἄνδρας καὶ ἀδελ- 15
 φοὺς ἐπικαλοῦντες, ὅτι πρὸς αὐτῶν ἠδίκησθε· εἰ δὲ
 καὶ τὰ χρήματα προσαφέλοισθε, περιστήσετε ἐς ἀπρέ-
 πειαν ἀναξίαν γένους καὶ τρόπων καὶ φύσεως γυναι-
 139 κείας. εἰ μὲν δὴ τι καὶ πρὸς ἡμῶν, οἷον ὑπὸ τῶν
 ἀνδρῶν, ἠδίκησθαί φατε, προγράψατε καὶ ἡμᾶς ὥς 20
 ἐκείνους. εἰ δὲ οὐδένα ὑμῶν αἱ γυναῖκες οὔτε πολέ-
 μιον ἐψηφισάμεθα οὔτε καθείλομεν οἰκίαν ἢ στρατὸν
 διεφθείραμεν ἢ ἐπηγάγομεν ἕτερον ἢ ἀρχῆς ἢ τιμῆς
 τυχεῖν ἐκωλύσαμεν, τί κοινωνοῦμεν τῶν κολάσεων αἱ

9 δισταμένον EFi, vulgo 10 ὁρτησίας EFOi et Mend.

11 προκεχειρισμένης τῶν τότε προουχούσῃ (sic) πασῶν V, quod fort. additamentum genuinum est. C ἔλεγον—προκεχειρισμένης vertit ita: *fari uelle dixerunt*. Tunc Hortensia praeconis uoce ante alias proscripta; sed in ceterorum codicum verbis nemo offenderit 15 patres uiros filios fratres C 17 desidero ἡμᾶς post περιστήσετε

τῶν ἀδικημάτων οὐ μετασχοῦσαι; τί δὲ ἐσφέρωμεν αἱ 140
 μήτε ἀρχῆς μήτε τιμῆς μήτε στρατηγίας μήτε τῆς πολι-
 τείας ὅλως, τῆς ὑμῖν ἐς τοσοῦτον ἤδη κακοῦ περι-
 μαχήτου, μετέχουσαι; ὅτι φατὲ πόλεμον εἶναι; καὶ πότε
 οὐ γηγόνασι πόλεμοι; καὶ πότε γυναῖκες συνεισήνεγκαν;
 ἄς ἢ μὲν φύσις ἀπολύει παρὰ ἅπασιν ἀνθρώποις, αἱ 141
 δὲ μητέρες ἡμῶν ὑπὲρ τὴν φύσιν ἐσήνεγκάν ποτε ἅπαξ,
 ὅτε ἐκινδυνεύετε περὶ τῇ ἀρχῇ πάσῃ καὶ περὶ αὐτῇ
 τῇ πόλει, Καρχηδονίων ἐνοχλούντων. καὶ τότε δὲ ἐσ- 142
 ήνεγκαν ἐκοῦσαι, καὶ οὐκ ἀπὸ γῆς ἢ χωρίων ἢ προικὸς
 ἢ οἰκιῶν, ὧν χωρὶς ἀβίωτόν ἐστιν ἐλευθέραις, ἀλλὰ
 ἀπὸ μόνων τῶν οἴκοι κόσμων, οὐδὲ τούτων τιμωμένων
 οὐδὲ ὑπὸ μηνυταῖς ἢ κατηγοροῖς οὐδὲ πρὸς ἀνάγκην
 ἢ βίαν, ἀλλ' ὅσον ἐβούλοντο αὐταί. τίς οὖν καὶ νῦν 143
 ἐστιν ὑμῖν περὶ τῆς ἀρχῆς ἢ περὶ τῆς πατρίδος φό-
 βος; ἴτω τοίνυν ἢ Κελτῶν πόλεμος ἢ Παρθυαίων, καὶ
 οὐ χεῖρους ἐς σωτηρίαν ἐσόμεθα τῶν μητέρων. ἐς δὲ
 ἐμφυλίους πολέμους μήτε ἐσενέγκαιμὲν ποτε μήτε συμ-
 πράξαιμεν ὑμῖν κατ' ἀλλήλων. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ Καίσαρος 144
 ἢ Πομπηίου συνεφέρομεν, οὐδὲ Μάριος ἡμᾶς οὐδὲ Κίν-
 νας ἠνάγκασεν οὐδὲ Σύλλας, ὁ τυραννήσας τῆς πατρί-
 δος· ὑμεῖς δὲ φατε καὶ καθίστασθαι τὴν πολιτείαν".
 τοιαῦτα τῆς Ὀρτησίας λεγούσης, οἱ τρεῖς ἡγανά- 145
 κτουν, εἰ γυναῖκες ἀνδρῶν ἡσυχάζόντων θρασυνοῦνταιί

1 οὐ] μὴ EF ἐσφέρωμεν restitui cum Mend., ἐσφέρωμεν
 EFOi, impendere tenemur C 5 συνεισήνεγκαν V, εἰσήνεγκαν E,
 συνήνεγκαν ceteri 15 ἡμῖν ci. Mend. περὶ post ἢ om. FV
 16 ἴτω] ἦτω F τοι νῦν B 17 χείρας vel χεῖραι (sic) B
 19 νιοῖς post ὑμῖν add. B 20 ἐσεφέρομεν scr. Bk., potuit
 etiam συνεσεφέρομεν, sed cf. § 18

43 a. C.

- τε καὶ ἐκκλησιάσουσι καὶ τὰ δρώμενα τοῖς ἄρχουσιν
 ἐξετάσουσι καὶ τῶν ἀνδρῶν στρατευομένων αὐταὶ οὐδ'
 χρήματα ἐσοίσουσιν· ἐκέλευόν τε τοῖς ὑπηρέταις ἐξωθεῖν
 αὐτὰς ἀπὸ τοῦ βήματος, μέχρι βοῆς ἐξωθεν ἐκ τοῦ
 πλήθους γενομένης οἱ τε ὑπηρέται τὸ ἔργον ἐπέσχο
 καὶ οἱ ἄρχοντες ἔφασαν ἐς τὴν ὑστεραίαν ἀνατίθεσθαι
 146 τῇ δ' ὑστεραίᾳ τετρακοσίας μὲν ἀντὶ χιλίων καὶ τετρα
 κοσίων προὔγραφον ἀποτιμᾶσθαι τὰ ὄντα, τῶν δὲ ἀν
 δρῶν πάντα τὸν ἔχοντα πλείους δέκα μυριάδων, ἄσπε
 ροῦ καὶ ξένου καὶ ἀπελεύθερου καὶ ἱερέα καὶ παντα
 εθνῇ, μηδενὸς ἀφιεμένου, καὶ τούσδε μεθ' ὁμοίου φό
 ρου τῶν ἐπιτιμίων καὶ ὑπὸ μηνύμασιν ὁμοίοις, ἵνα
 πεντηκοστὴν μὲν τῶν ὄντων αὐτίκα δανείσαιεν αὐτοῖς
 ἐνιαυτοῦ δὲ φόρον ἐς τὸν πόλεμον ἐσενέγκαιεν.
 147 ἐκ μὲν δὴ τῶν προσταγμάτων τοιαῦτα Ῥωμαῖοι
 ἐπέιχεν, ὁ δὲ στρατὸς σὺν καταφρονήσει χείρωνα ἐποι
 ουν. ὥς γὰρ τῶν ἀρχόντων ἐπὶ τοιοῖσδε ἔργοις ἐν σφίσι
 μόνον τὸ ἀσφαλὲς ἐχόντων, οἱ μὲν αὐτοὺς ἤτοῦντο τῶ
 δεδημευμένων οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἔπαυλιν ἢ ὅλον κλί
 ρον, οἱ δ' αὖ παῖδας ἀνδράσι θετοὺς γενέσθαι· οἱ δ'
 ἄφ' ἑαυτῶν ἕτερα ἔδρων, κτιννύντες τε τοὺς οὐ προ
 γεγραμμένους καὶ οἰκίας οὐδὲν ὑπαιτίων διαφοροῦντες

1 ἐκκλησιάσουσι. ab 2 οὐδὲ] μηδὲ ci. Zerdik p. 67, 3
 hiatum vitaret, fort. recte 3 τε] δὴ ci. Mend., inut. ἀπο
 θεῖν maluit Mend., sed cf. ad I § 65 4 ἐξωθεν dittographia
 verbi ἐξωθεῖν putavit Mend., vix recte 10 sq. παντοεθ
 ci. Mend., καὶ πανταεθνῇ del. Herw. p. 72 12 ὑπὸ μην
 μασιν Schw., ὑπομνήμασιν libri 13 αὐτοῖς libri, corr. Mend.
 20 παῖδες ἀνδράσι θετοὶ γενέσθαι ci. Bk., ἀνδράσι susp. Men
 'senes orbos' desiderans (cf. Cass. D. 47, 17, 5: οἱ δὲ καὶ ἐς
 τῶν ζώντων ἔτι γερόντων τε καὶ ἀτέκνων γένῃ ἐσεβιάζοντο).
 verba sana, παῖδας ad liberos veteranorum velim referas; 21
 ἀνδράσι fort. addendum πλουσίοις vel ἀτέκνοις vel sim.
 21 ἄφ'] ἐφ' ci. Mend., inut., cf. Thuc. 5, 60, 1 τε om. F

ὥστε καὶ τοὺς ἄρχοντας προγράψαι τῶν ὑπᾶτων τὸν 148
 ἕτερον ἐπιστροφὴν τινα ποιήσασθαι τῶν ὑπὲρ τὸ πρόσ-
 ταγμα γιγνομένων. ὃ δὲ τῶν μὲν ὀπλιτῶν ἔδεισεν ἄψα-
 σθαι, μὴ σφᾶς ἐφ' ἑαυτὸν παροξύνῃ, τῶν δὲ θερα-
 πόντων τινάς, οἳ σχήματι στρατιωτῶν συνεξημάρτανον
 ἐκείνοις, λαβὼν ἐκρέμασε.

καὶ τὰ μὲν ἐς τέλος τῶν συμφορῶν τοῖς προγεγραμ- 149
 μένοις ἀπαντῶντα τοιάδε μάλιστα ἦν· ὅσα δὲ ἐκ παρα-
 λόγου τισὶν ἐρίγνετο ἔς τε τὴν σωτηρίαν αὐτίκα καὶ
 ἐς ἀξίωσιν ὕστερον, ἐμοί τε ἡδίων εἰπεῖν καὶ τοῖς
 ἀκούουσιν ὠφελιμώτερον ἔς μὴδὲν ἀποκάμνοντας ἐλπί-
 ζειν περιέσεσθαι. αἱ μὲν οὖν φυγαὶ τοῖς δυναμένοις 150
 ἦσαν ἐς Κάσσιον ἢ Βροῦτον ἢ ἐς Λιβύην ἐπὶ Κορνη-
 φίκιον, καὶ τόνδε τῆς δημοκρατίας μεταποιούμενον·
 ὃ δὲ πολὺς ἐς Σικελίαν ἦει, γειτονεύουσαν τῆς Ἰτα-
 λίας, καὶ Πομπηίου σφᾶς προθύμως ὑποδεχομένου.
 λαμπροτάτην γὰρ δὴ σπουδὴν ἔς τοὺς ἀτυχοῦντας ὃ 151
 Πομπήιος ἐν καιρῷ τότε ἔδειξε, κήρυκας τε περιπέμ-
 πων, οἳ πάντας ἔς αὐτὸν ἐκάλουν, καὶ τοῖς περι-
 σῶζουσιν αὐτοὺς ἐλευθέρους τε καὶ θεράπουσι προλέγων
 διπλάσια τῶν διδομένων τοῖς αἰρουῦσι· λέμβοι τε αὐ-
 τοῦ καὶ στρογγύλα ὑπήντα τοῖς πλέουσι, καὶ τριήρεις
 τοὺς αἰγιαλοὺς ἐπέπλεον σημειᾶ τε ἀνίσχουσαι τοῖς
 ἄλωμένοις καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα περισῶζουσαι. αὐτός 152
 τε τοῖς ἀφικνουμένοις ἀπήντα καὶ ἐσθῆτος αὐτίκα καὶ
 κατασκευῆς ἐμερίζετο· τοῖς δὲ ἀξίοις καὶ ἐς στρατηγίας

11 ἐς μὴδὲν etc.] offendit Schw., ἐς <τὸ> μὴ ἀποκ. ci. Mend.,
 ὡς μὴδὲν ἀποκ. Keil. Verba tradita retinent Zerdik p. 4 adn. 4,
 Kratt p. 20 sq. 15 πολλὸς EFOi, corr. Mend. 16 καὶ
 susp. Mend., recte, ni intellegas 'Pompeio quoque' 18 τότε]
 τῷδε a 21 τοῖς ἀναιροῦσιν ci. Mend., fort. recte 26 ἐς
 om. EFi

43a. C.

- ἡ ναυαρχίας ἐχρῆτο. σπονδῶν τέ οἱ πρὸς τοὺς τρεῖς
 γιγνομένων ὕστερον, οὐ συνέθετο, πρὶν καὶ τούσδε
 153 τοὺς εἰς αὐτὸν διαφυγόντας ἐς ταύτας περιλαβεῖν. ὁ
 μὲν δὴ χρησιμώτατος οὕτως ἀτυχοῦση τῇ πατρίδι ἐρί-
 γνετο καὶ δόξαν ἐκ τοῦδε ἀγαθήν, ἴδιον ἐπὶ τῇ πα-
 τρώᾳ καὶ οὐχ ἥσσονα τήνδε ἐκείνης, προσελάμβανεν.
 154 ἕτεροι δὲ ἐτέρως φυγόντες ἢ κρυπτόμενοι μέχρι τῶν
 σπονδῶν, οἳ μὲν ἐν χωρίοις ἢ τάφοις, οἳ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ
 ἄστει, σὺν ἐπινοίαις οἰκτραῖς διεγένοντο. φιλανδρίαι
 τε παράδοξοι γυναικῶν ὥφθησαν καὶ παίδων ἐς πατέ-
 ρας εὐνοιαὶ καὶ θεραπόντων ὑπὲρ φύσιν ἐς δεσπότας.
 καὶ τῶνδε ὅσα παραδοξότατα, ἀναγράψω.
 155 Παῦλος, ὁ ἀδελφὸς Λεπίδου, τῶν λοχαγῶν αὐτὸν
 ὡς ἀδελφὸν αὐτοκράτορος αἰδουμένων, ἐπὶ ἀδείας ἐξ-
 ἐπλευσεν ἐς Βροῦτον καὶ ἐς Μίλητον μετὰ Βροῦτον.
 ὁθεν οὐδὲ εἰρήνης ὕστερον γενομένης καλούμενος ἐπ-
 156 ανελθεῖν ἠξίωσε. Λεύκιον δέ, τὸν Ἀντωνίου θείον,
 ἢ Ἀντωνίου μήτηρ ἀδελφὸν ὄντα εἶχεν οὐδ' ἐπικρύ-
 πτουςα, αἰδουμένων ἐς πολὺ καὶ τήνδε τῶν λοχαγῶν
 157 ὡς μητέρα αὐτοκράτορος. βιαζομένων δ' ὕστερον ἐξ-
 ἔθορεν ἐς τὴν ἀγορὰν καὶ προκαθημένῳ τῷ Ἀντωνίῳ
 μετὰ τῶν συνάρχων ἔφη· “ἐμαντήν, ὦ αὐτοκράτορ, μη-
 νύω σοι Λεύκιον ὑποδεδέχθαι τε καὶ ἔχειν ἔτι καὶ
 ἔξιν, ἕως ἂν ἡμᾶς ὁμοῦ κατακάνης· τὰ γὰρ ὅμοια καὶ
 158 τοῖς ὑποδεδεγμένοις ἐπικεκῆρυνται”. ὁ δὲ αὐτὴν ἐπι-
 μεμψάμενος ὡς ἀδελφὴν μὲν ἀγαθήν, μητέρα δὲ οὐκ

1 τοὺς om. B et, ut videtur, V, in F supra v. a m. 1 add.
 2 καὶ ex F add. Mend. 3 ταύτας] τάσδε E, sed in mg.: γο.
 ταύτας 15 μετὰ βρούτον E, μετὰ Βροῦτον <ἀποθανόντα>
 maluit Mend., ut § 220, sed cf. III § 307, IV § 581; v. etiam
 Kratt p. 41 16 <καὶ> καλούμενος ci. Mend. 22 ἔφη om. V
 23 ὑποδέχεσθαι τε O

εὐγνώμονα (οὐ γὰρ νῦν χρῆναι περισώζειν Λεύκιον, ἀλλὰ κωλύειν, ὅτε σου τὸν υἱὸν εἶναι πολέμιον ἐψηφίζετο), παρεσκεύασεν ὁμῶς Πλάγκον ὑπατεύοντα καθ' ὁδον τῷ Λευκίῳ ψηφίσασθαι.

38 Μεσσάλας δὲ ἐπιφανῆς [καὶ] νέος ἐς Βροῦτον ἔφυγε, 159
καὶ αὐτοῦ δείσαντες οἱ τρεῖς τὸ φρόνημα προύγραψαν
οὕτως· “ἐπεὶ Μεσσάλαν ἀπέφηναν ἡμῖν οἱ προσήκοντες
αὐτῷ μηδὲ ἐπιδημεῖν, ὅτε Γάιος Καῖσαρ ἀνηρεῖτο, ἐξ-
ηρησθῶ τῶν προγραφέντων ὁ Μεσσάλας”. ὁ δὲ τὴν 160
10 μὲν συγγνώμην οὐκ ἐδέξατο, Βρούτου δὲ καὶ Κασσίου
περὶ Θράκην πεσόντων καὶ τοῦ στρατοῦ πολλοῦ τε
ἔτι ὄντος καὶ ναῦς καὶ χρήματα καὶ ἐλπίδας ἔχοντος
οὐκ ἀσθενεῖς, ἄρχειν σφῶν τὸν Μεσσάλαν αἰρουμένων
οὐκ ἀνασχόμενος, ἔπεισεν αὐτοὺς ἐνδόντας ἐπιβαροῦσθαι
15 τῇ τύχῃ μεταστρατεύσασθαι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀντώνιον.
οἰκειότερος δὲ ὢν Ἀντωνίῳ συνῆν, μέχρι κρατούσης 161
Ἀντωνίου Κλεοπάτρας ἐπιμεμψάμενος ἐς Καῖσαρα μετ-
ῆλθεν. ὁ δὲ αὐτὸν ὑπατόν τε ἀπέφηνεν ἀντὶ αὐτοῦ
Ἀντωνίου, ἀποχειροτονηθέντος, ὅτε αὐτῷ ἐψηφίζετο
20 εἶναι πολέμιος, καὶ περὶ Ἀκτιὸν ναυαρχήσαντα κατὰ
τοῦ Ἀντωνίου στρατηγὸν ἔπεμψεν ἐπὶ Κελτοὺς ἀφιστα-

3 πλάγκον B, cf. ad III § 296 5 καὶ om. C, del. Mend.
et Cob., Mnemos. 7 (1879) p. 248 7 οὕτω B 8 ἀνηρεῖτο
scr. Bk., ἀνήρητο EFOi 11 περὶ τὴν Θράκην i, in Mace-
donia C, sed in mg.: ‘Appianus dixit in Thracia’ 16 οἰκειό-
τερος δὲ ὢν] οἰκειωθείς οὖν ci. Mend., inut. 18 αὐτὸν post
τε colloc. F, quod Mend. probavit

5 sqq. cf. Schelle, Der neueste Angriff auf die Echtheit der
Briefe ad M. Brutum, Progr. Dresden 1897, p. 45 20 περὶ
Ἀκτιὸν ναυαρχήσαντα] cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 198
adn. 36 21 ἐπὶ Κελτοῖς] intellege Aquitanos sec. Hirschfeld,
Sitz.-Ber. d. Berl. Akad. 1896 p. 434 adn. 5

43 a. C.

- 162 μένους καὶ νικήσαντι ἔδωκε θριαμβεῦσαι. Βύβλος
 δὲ ἐσπείσατο ἅμα τῷ Μεσσάλα καὶ ἐναυόρησεν Ἀν-
 τωνίῳ διαλλαγὰς τε πολλάκις Ἀντωνίῳ καὶ Καίσαρι
 ἐς ἀλλήλους ἐπόρθμευσε καὶ στρατηγὸς ἀπεδείχθη Συ-
 ρίας ὑπὸ Ἀντωνίου καὶ στρατηγῶν ἔτι αὐτῆς ἀπέθανεν.
- 163 Ἀκίλιος δὲ ἔφευγε μὲν τῆς πόλεως λαθὼν, οἰκέτου
 δ' αὐτὸν ἐμφήναντος ὀπλίταις, τοὺς ὀπλίτας ἐπεισεν
 ἐλπίδι χρημάτων πλεόνων. πέμψαι τινὰς ἀπὸ σφῶν πρὸς
 τὴν γυναῖκα μετὰ συμβόλων ὧν αὐτὸς ἐδίδου. ἡ δὲ
 τοῖς ἐλθοῦσιν τὸν κόσμον αὐτῆς ἅπαντα προθεῖσα ἔφη
 διδόναι μὲν ὥς ἀντιδώσουσιν, ἃ ὑπέσχοντο, οὐκ εἰδέ-
 ναι δέ, εἰ ἀντιδώσουσιν. οὐ μὲν ἐψεύσθη τῆς φιλαν-
 δρίας· οἱ γὰρ ὀπλίται καὶ ναῦν ἐμίσθωσαν τῷ Ἀκίλιῳ
- 164 καὶ προὔπεμψαν ἐς Σικελίαν. Λέντλος δέ, ἀξιούσης
 αὐτῷ συμφεύγειν τῆς γυναικὸς καὶ ἐς τοῦτο αὐτὸν
 ἐπιτηροῦσης, οὐκ ἐθέλων αὐτὴν συγκινδυνεύειν ἑαυτῷ,
 λαθὼν ἔφυγεν ἐς Σικελίαν, στρατηγὸς δὲ ἀποδειχθεὶς
 ὑπὸ Πομπηίου ἐσήμηνεν, ὅτι σώζοιτο καὶ στρατηγολή.
- 165 ἡ δ', ὅποι γῆς ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, ἐπιγνοῦσα τὴν μητέρα
 φυλάσσουσαν ἐξέφυγε καὶ ἦδε σὺν θεράπουσι δύο·
 μεθ' ὧν ὥδευεν ἐπιμόχθως καὶ εὐτέλως οἷα θεράπαινα,

1 βίβλος codices praeter V 3 διαλλαγὰς — Ἀντωνίῳ
 om. i 5 στρατηγῶν] τηγῶν (sic) B 6 ἐξέφυγε ci. Mend.,
 <ἐν> τῆς πόλεως Cob. p. 222, sed cf. § 202 τῆς ξένης ἐφυγαδευέτο
 10 αὐτῆς E, αὐτῆς ceteri, ut videtur, omnes 14 λέντουλος
 libri, item p. 425, 3 18 ἐσήμηνεν <αὐτῇ> ci. Mend., inut.
 19 ὅπη E, ὅποι ceteri, quod restitui coll. § 68; ὅπου ci. Nauck
 et Cob. p. 223 20 σὺν θεράπονσι δύο] 'famulari veste sumpta
 cum duabus ancillis totidemque servis' Val. Max. 6, 7, 3

1 est L. Calpurnius M. f. Bibulus, cf. Borghesi II p. 94 sq.
 6 de Acilio cf. Ribbeck n. 378; Schw. hunc eundem esse ci.
 atque Ἀκύλιον III § 384, sine causa 9 τὴν γυναῖκα] cf. Hirsch-
 feld, Wien.Stud. 24 (1902) p. 236sq. 14 est Lentulus Crusccllio,
 de quo v. Kloevekoru p. 68

υέχοι διέπλευσεν ἐς Μεσσήνην ἀπὸ Ῥηγίου περὶ ἐσπέ-
ραν. καὶ οὐ δυσχερῶς τὴν στρατηγίδα σκηνὴν μαθοῦσα,
εὗρε τὸν Λέντλον οὐχ οἷα στρατηγόν, ἀλλ' ἐν χαμεν-
νίῳ καὶ κόμῃ καὶ διαίτῃ πονηρᾷ πόθῳ τῆς γυναικός.

Ἀπουληίῳ δὲ ἠπέλλησεν ἡ γυνὴ καταμηνύσειν αὐτόν, 166
εἰ μόνος φεύγοι· καὶ ὃ μὲν ἄκων αὐτὴν ἐπήγετο, συν-
ῆνεγκε δὲ ἐς τὴν φυγὴν αὐτῷ τὸ ἀνύποπτον, ἅμα γυ-
ναικὶ καὶ θεράπουσι καὶ θεραπαίλαις ὁδεύοντι φανε-
ρῶς. Ἄντιον δὲ ἡ γυνὴ στραματοδέσμῳ κατέιλησε καὶ 167
ἐπέθηκε τοῖς μισθοῦ φέρουσι καὶ διήνεγκεν ἀπὸ τῆς
οἰκίας ἐπὶ θάλασσαν, ὅθεν ἔφυγεν ἐς Σικελίαν. Ῥη- 168
γῖνον δὲ ἡ γυνὴ νυκτὸς ἐς ὑπόνομον λυμάτων καθῆκεν,
ἐς ὃν ἡμέρας οὐχ ὑποστάντων ἐμβῆναι τῶν ὀπλιτῶν
διὰ δυσοδομίαν, νυκτὸς ἄλλης εἰς ἀνθρακίαν ἐσκεύασε
καὶ ὄνον ἀνθρακας φέροντα ἐλεύειν ἔδωκεν· αὐτὴ
δὲ ἐκ βραχέος διαστήματος ἠγεῖτο φορεῖω φερομένη.
τῶν δὲ ἀμφὶ τὰς πύλας ὀπλιτῶν τινὸς τὸ φορεῖον 169
ὑπονοήσαντός τε καὶ ἐρευνωμένου, δέσας ὁ Ῥηγῖνος
ἐπέδραμε καὶ ὡς ὁδῷ χρώμενος ἠξίου τὸν ὀπλίτην

1 μεσσηνην V Ef 1 sq. περὶ ἐσπέραν] πρὸς ἐσπέραν F, πρὸς
τὸ στρατόπεδον ci. Mend., temporis significationem vix aptam
ratus, cui non assentior 9 κατέδησε E, sed in mg.: γρ. κατέι-
λησε 10 διήνεγκον ci. Mend., fort. recte 12 λημάτων i
13 ἐμβῆναι τῶν ὀπλιτῶν οὐχ ὑποστάντων F ἐκβῆναι i
14 δυσοδομίαν O, δυσοσμίαν EF i; διὰ <τὴν> δυσοδομίαν maluit
Mend. εἰς] ὡς a 19 ὡς ὁδῷ χρώμενος] haeserunt Nauck
et Mend., hic tamen postea ex Cass. D. 54, 22, 1 locutionem
ὁδῷ χρῆσθαι adnotans

5 Apuleium hunc esse trib. pl. a. 711/43 (cf. III § 384) de-
monstrari posse negat Ribbeck n. 384 9 de Antio cf. Ribbeck
n. 183 11 sq. videtur C. Antistius Reginus, cf. Willems
I p. 529 n. 346, qui eundem putat atque eum qui nominatur
V § 579

43 a. C.

- φείδεσθαι γυναικῶν. ὃ δὲ αὐτὸν ὡς ἀνθρακέα μετ' ὀργῆς ἀμειβόμενος ἐγνώρισεν (ἐστράτευτο γὰρ ὑπ' αὐτῷ ποτε ἐν Συρίᾳ) καὶ "ἄπιθι χαλῶν", εἶπεν, "αὐτοκρά-
 170 τορ· τοῦτο γὰρ μοι προσήκει καὶ νῦν καλεῖν σε". Κο-
 πώνιον δὲ τὸ γύναιον ἤτησε παρὰ Ἀντωνίου, σώφρων
 μὲν οὖσα τέως, ἀτυχήματι δὲ τὸ ἀτύχημα ἰωμένη.
 171 Γέταν δὲ ὁ υἱὸς ἐν εὐρυχώρῳ τῆς οἰκίας ἔδοξε
 καλεῖν ὡς ἀπαγξάμενον καὶ λαθὼν ἐν ἀγρῷ νεωνήτῳ
 κατέλιπεν, ἔνθα ὁ πρεσβύτης μεταμορφῶν ἑαυτὸν ἐπεδή-
 σατο διφθέραν ἐς τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν. καὶ τῶν σπον-
 δῶν γενομένων ἔλυσε τὴν διφθέραν, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς
 172 ὑπὸ τῆς ἀρχίας δεδαπάνητο. Ὅππιον δὲ ὁ υἱός, ὑπὸ
 γήρως ἀσθενεστάτου μένειν ἐθέλοντα, ἔφερεν ἐπὶ τοῦ
 σώματος, ἕως ἐξήγαγέ τε διὰ τῶν πυλῶν καὶ τὸ λοι-
 πὸν μέχρῃ Σικελίας ἄγων ἢ φέρων ἐκόμισεν, οὐδενὸς
 ἄρα τὸ σχῆμα ὑπονοήσαντος ἢ ἐνυβρίσαντος, οἷόν που
 καὶ τὸν Ἀνελαν γράφουσιν αἰδέσιμον τοῖς πολεμοῖς
 173 γενέσθαι φέροντα τὸν πατέρα. καὶ τὸν νεανίαν ὁ
 δῆμος ἐπαινῶν ὕστερον ἀπέφηνεν ἀγορανόμον· δεδη-
 μευμένης δ' αὐτῷ τῆς οὐσίας οὐκ ἔχοντι τῆς ἀρχῆς
 τὸ δαπάνημα οἷ τε χειροτέχναι τὰ ἐς τὴν ἀρχὴν ἀμισθὶ
 συνειργάσαντο, καὶ τῶν θεωμένων ἕκαστος ἐπὶ τὴν

2 ἐστράτευτο, quod Bk. coniecerat, habet B, ἐστρατεύετο ceteri, quod ferri potest 3 sq. αὐτοκράτορ εἶπε F 4 sq. σκοπώνιον iC 6 δὲ <τότε> τὸ ci. Mend. 9 μεταμορφῶσων maluit Mend., inut., cf. praeft. 10 ἐς τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν V 12sq. ὑπὸ γήρως ἀσθενῆ καὶ μένειν ἀξιοῦντα (potuit servare ἐθέλοντα) cum C maluit Mend., ἀσθενέστατον ci. Cob. p. 223 13 sq. ἐπὶ τοῦ σώματος] humeris extulit vertit C 21 ἀρχὴν] θῆαν ci. Mend., sed fort. App. vertit: 'quae ad munus (i. e. ad ludum) opus erant'

4 sq. Coponius num praetor a. 705/49 sit, incertum, cf. Willems I p. 517 n. 314 7 de Hosidiis Getis cf. Kloeve Korn p. 119, Ribbeck n. 416 et 187 12 de Oppiis cf. Kloeve Korn p. 68 sq.

ὀρχήστραν ὅσον ἐβούλετο νόμισμα ἐρρίπτει, ἕως τὸν
 ἄνδρα κατεπλούτισαν. Ἀρριανοῦ δὲ καὶ ἐν τῇ στήλῃ 174
 κεκόλαπτο ἐκ διαθηκῶν· “τὸν ἐνθάδε κείμενον υἱὸς
 4 οὐ προγραφεῖς προγραφέντα ἔκρουσέ τε καὶ συνέφυγε
 42 καὶ περιέσωσε”. Μετέλλω δὲ ἦσθην υἱὸς τε καὶ πατὴρ· 175
 καὶ αὐτοῖν ὁ μὲν πατὴρ στρατηγῶν Ἀντωνίῳ περὶ
 Ἄκτιον αἰχμαλώτος ἐάλω καὶ ἡγνοεῖτο, ὁ δὲ υἱὸς τῷ
 Καίσαρι συνεστρατεύετο καὶ ἐστρατηγῇ καὶ ὅδε περὶ
 τὸ Ἄκτιον. ἐν δὲ Σάμῳ διακρίνονται τῷ Καίσαρι τοὺς 176
 10 αἰχμαλώτους ὁ μὲν παῖς συνήδρευεν, ὁ δὲ πρεσβύτης
 ἦγετο κόμης τε ἔμπλεως καὶ δύης καὶ ρύπου καὶ τῆς
 ἐκ τῶνδε μεταμορφώσεως. ὥς δὲ ἐν τῇ τάξει τῶν αἰχμα-
 λῶτων ὑπὸ τοῦ κήρυκος ἀνεκλήθη, ἀνέθορεν ὁ υἱὸς
 ἐκ τοῦ συνεδρίου καὶ μόλις ἐπιγνοὺς τὸν πατέρα ἡσπά-
 15 ζετο σὺν οἴμωγῇ· ἐπισχῶν δέ ποτε τοῦ θρήνου πρὸς 177
 τὸν Καίσαρα ἔφη· “οὗτος μὲν σοι πολέμιος γέγονεν, ὃ
 Καῖσαρ, ἐγὼ δὲ σύμμαχος· καὶ χρη τοῦτον μὲν σοι
 δοῦναι δίκην, ἐμὲ δὲ γέρας εὐρέσθαι. αἰτῶ δὴ σε τὸν
 πατέρα σώζειν δι’ ἐμὲ ἢ δι’ ἐκείνον ἐμὲ συγκατα-
 20 κανεῖν”. οἴκτου δὲ ἐξ ἀπάντων γενομένου μετῆκε 178
 σώζεσθαι τὸν Μέτελλον ὁ Καῖσαρ, καίτοι πολεμιώτα-
 τον αὐτῷ γενόμενον καὶ δωρεῶν πολλῶν, εἰ μετα-
 θοῖτο πρὸς αὐτὸν ἀπ’ Ἀντωνίου, πολλάκις ὑπεριδόντα.
 43 Μάρκον δὲ οἱ θεράποντες σὺν εὐνοίᾳ καὶ τύχῃ 179

2 κατεπλούτησαν F 3 <ὁ> υἱὸς ci. Mend., contra Loesch
 p. 515 8 συνεστρατεύετο h. l. ferri potest, συνεστράτευτο ci.
 Nauck 18 sq. <ἦ> τὸν πατέρα ci. Mend. 19 sq. συγκατανεῖν
 (sic) B 20 οἴκτου δὲ ἐξ ἀπάντων (sic) B 22 αὐτῷ voluit
 Bitschofsky p. 444; tum debebat etiam v. 23 αὐτὸν 24 Μάρκον]
 ‘Marcium’ Gel.

43 a. C.

- πάντα τὸν τῆς προγραφῆς χρόνον διεφύλαξαν ἔνδον
ἐπὶ τῆς οἰκίας, μέχρι τῆς ἀδείας δοθείσης ὁ Μάρκος
180 ἐξῆλει τῆς οἰκίας ὡς ἀπὸ φυγῆς. Ἰρτιος δὲ σὺν τοῖς
οἰκέταις ἐκφυγὼν τῆς πόλεως διώδενε τὴν Ἰταλίαν,
ἐκλύων τε δεσμώτας καὶ συνάγων τοὺς ἀποδιδράσκον- 5
τας καὶ πολίχνια δηῶν, ὀλίγα πρῶτον, εἴτα καὶ μείζω,
μέχρι χειρὸς ἱκανῆς ἐκράτησε καὶ τὸ Βρεττίων ἔθνος
ἐχειρώσατο καί, στρατοῦ πεμφθέντος ἐπ' αὐτόν, ἐς
181 Πομπήιον μεθ' ὅσων εἶχε διέπλευσε. Ῥεστίωνι δὲ
οἰομένῳ μόνῳ φεύγειν οἰκέτης εἶπετο λανθάνων, ἀνά- 10
θρεπτος μὲν αὐτοῦ Ῥεστίωνος καὶ πολλὰ πρότερον εὖ
182 παθὼν, διὰ δὲ μοχθηρίαν ὕστερον ἐστιγμένος. ἀνα-
παυομένῳ δὲ ἐν ἔλει τῷ Ῥεστίωνι ἐπιστάς ὁ θεράπων
ἐξέπληξε μὲν αὐτίκα ὀφθεῖς, δεδοικότει δὲ ἔφη οὐ τῶν
παρόντων στιγμαμάτων αἰσθάνεσθαι μᾶλλον ἢ μνημο- 15
νεύειν τῶν πρότερον εὐεργετημάτων. καὶ αὐτὸν εἰς τι
σπήλαιον ἀναπαύσας εἰργάζετο καὶ τροφὰς αὐτῷ συν-
183 ἔλεγεν, ὡς ἐδύνατο. ὑπονοίας δέ τινος ἀμφὶ τὸ σπή-
λαιον τοῖς ἐγγύς ὀπλίταις περὶ τοῦ Ῥεστίωνος γενομέ-

3 Ἰρτιος O, Ircius C 5 τε <τοὺς> δεσμώτας ci. Mend. (v. § 195), cf. ad III § 66 5 sq. ἀποδράντας ci. Mend., cf. praef.
7 βρεντίων (sic) B 9 ῥαιστίωνι EFOi, const. δὲ om. ab
10 sq. ἀναθρεπτός EFOi, corr. Mend. 17 <κατακρύψας καὶ>
ἀναπαύσας conicio. Et his dictis in speluncam abactum et
quiescentem egregie curavit C; 'abditumque ministerio suo aluit'
Macrob. Sat. 1, 11, 19 19 sq. περὶ τοῦ Ῥεστίωνος cum C
omittendum esse ci. Mend., αὐτόν p. 429, 1 mutans in αὐτό, non
recte, opinor

3 Ἰρτιος] C. Luceium (immo Lucilium, cf. Mommsen C. I. L. I p. 77) Hirrum intellexit Drumann III p. 479 adn. 24, at § 354 iterum Ἰρτιος appellatur, quod nomen retinent Kloeve Korn p. 118 sq., Ribbeck n. 415, Groebe ap. Drumann I² p. 471
9 Restio videtur C. Antius Restio trib. pl. a. 683/71 (cf. Ribbeck n. 135), non eius filius, ut voluit Kloeve Korn p. 96

νης καὶ χωρούντων ἐπ' αὐτόν, ὁ οἰκέτης εἶπετο συνεῖς
καὶ τινα πρεσβύτην προοδεύοντα προδραμῶν ἀπέκτεινε
καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμεν. ἐκπλαγέντων δὲ τῶν ὀπλιτῶν 184
καὶ ὡς ἀνδροφόνον ὁδοιπόρου περισχόντων, “Ρεστί-
5 ωνα”, ἔφη, “ἔκτεινα, τὸν ἑμᾶντοῦ δεσπότην, τάδε μοι τὰ
στίγματα ἐγγραράξαντα”. οἱ μὲν δὴ τὴν κεφαλὴν αὐτὸν
ἀφελόμενοι διὰ τὸ γέρας, ἠπείγοντο μάτην ἐς τὸ ἄστυ,
ὃ δὲ τὸν δεσπότην ἀναστήσας διέπλευσεν ἐς Σικελίαν.
44 Ἄππιον δὲ ἀναπαυόμενον ἐν ἐπαύλει, τῶν ὀπλιτῶν 185
10 ἐπιθεόντων, οἰκέτης τὴν ἑαυτοῦ ἐσθῆτα ἐνέδυσσε, καὶ
αὐτὸς εἰς τὴν εὐνὴν οἷα δεσπότης ἀνακλιθεὶς ἐκὼν ἀπ-
έθανεν ἀντὶ τοῦ δεσπότητος, παρεστῶτος ὡς οἰκέτου.
Μενηίου δὲ τὴν οἰκίαν καταλαβόντων ὀπλιτῶν, θερά- 186
πων ἐς τὸ τοῦ δεσπότητος φορεῖον ἐνέβη καὶ ὑπὸ τῶν
15 ὁμοδούλων συνεργούντων ἐξεφέρετο, ἕως ὅδε μὲν ὡς
Μενήριος ἐκὼν ἀνήρητο, Μενήριος δὲ ἐς Σικελίαν δι-
έφυγεν. Οὐνίου δὲ ἀπελεύθερος αὐτοῦ Οὐνίου, 187
Φιλήμων, οἰκίαν κεκτημένος λαμπράν, ἐν τῷ μεσαιτάτῳ
τῆς οἰκίας ἔκρυψεν ἐν λάρνακι, ἃς ἀπὸ σιδήρου ἐς

2 προοδεύοντα] παροδεύοντα ci. Mend., ut vertit C *praeter-*
gradientem, item Cob. p. 223, qui praeterea voluit προσδραμῶν,
utrumque sine causa idonea 5 <τὸν> τάδε ci. Mend., sed
cf. ad I § 172 9 Ἄππιον] Appionem C. Πανοπίωνα (vel
Παναπίωνα) ci. Schw. ex Val. Max. 6, 8, 6 11 ἀνακληθεὶς O
13 μενοινίου V, const. <τῶν> ὀπλιτῶν ci. Nauck, inut.
14 ὑπὸ <τοῦ δεσπότητος> τῶν ci. Mend. ex Cass. D. 47, 10, 3
16 ἀνῆρετο ab, ἀνῆρῃτο f 17 Οὐνιον Casaubonus ad Suet.
Aug. 27, *ιούνιον* libri τοῦ ante Οὐνίου add. V Οὐνίου] *ιου-*
νίου libri; Οὐνιος, commate deleto, ci. Casaubonus, idem scribens
Φιλοποίμην (cf. Suet. l. c., Cass. D. 47, 7, 4) pro Φιλήμων, quod
tamen ex App. errore videtur natum 19 ἃς] οἷας ci. Nauck, bene

9 quis Appius fuerit, incertum, sed cf. Ribbeck n. 400;
Schw., quem secutus est Kloeve Korn p. 113, intellexit Urbinum
Panapionem 17 de T. Vinio cf. Ribbeck n. 124

- χρημάτων ἢ βιβλίων ἔχουσι φυλακὴν· καὶ νυκτὸς
 188 ἔτρεφε μέχρι τῶν σπονδῶν. ἕτερος δὲ ἀπελεύθερος,
 τάφον δεσπότου φυλάσσων, τὸν δεσπότην προγρα-
 φέντα ἐφύλασσε ἐν τῷ τάφῳ μετὰ τοῦ πατρὸς.
 189 Λουκρήτιος ἀλώμενος σὺν δυσὶ θεράπουσιν ἀγαθοῖς 5
 ὑπὸ ἀπορίας τῶν τροφῶν ἦει πρὸς τὴν γυναικα,
 φορέῳ φερόμενος ὑπὸ τῶν οἰκετῶν οἷά τις ἄρρωστος,
 εἰς τὴν πόλιν. ἐνὸς δὲ τῶν φερόντων τὸ σκέλος συν-
 190 τριβέντος τῷ ἑτέρῳ τὴν χεῖρα ἐπιθεὶς ἦει. παρὰ δὲ
 ταῖς πύλαις γενόμενος, ἔνθα αὐτοῦ καὶ ὁ πατήρ ὑπὸ 10
 Σύλλα προγραφεὶς ἐαλώκει, εἶδε λόχον ὀπλιτῶν ἐκτρέ-
 χοντα καὶ πρὸς τὸ συγκύρημα τοῦ τόπου καταπλαγεὶς
 191 συνεκρύφθη μετὰ τοῦ θεράποντος ἐν τάφῳ. τυμβω-
 ρύχων δὲ τοὺς τάφους ἐρευνωμένων, ὁ θεράπων ἑαυτὸν
 τοῖς τυμβωρύχοις παρέσχε περιδύειν, μέχρι Λουκρήτιον 15
 192 ἐπὶ τὰς πύλας διαφυγεῖν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὁ Λουκρήτιος
 περιμείνας τε καὶ τῆς ἑαυτοῦ μερισάμενος ἐσθῆτος, ἦκε
 πρὸς τὴν γυναικα καὶ ὑπ' αὐτῆς ἐκρύπτετο ἐπὶ διπλῆς
 ὀροφῆς μεταξύ, μέχρι τινὲς αὐτὸν ἐρρύσαντο παρὰ τῶν
 προγραφάντων. καὶ ὕστερον ἐπὶ εἰρήνης ὑπάτευσεν. 20
 193 Σέργιος δὲ ἐκρύφθη παρ' αὐτῷ Ἀντωνίῳ, μέχρι 45
 Πλάγκον ὑπατεύοντα ὁ Ἀντώνιος ἐπεισε κάθοδον
 αὐτῷ ψηφίσασθαι. καὶ ἐπὶ τῷδε ὁ Σέργιος ὕστερον,
 ἐν τῇ Καίσαρος καὶ Ἀντωνίου στάσει, τῆς βουλῆς
 ψηφισομένης εἶναι πολέμιον τὸν Ἀντώνιον, μόνος τὴν 25
 ἀπολύουσιν ἔφερε φανερώς.

2 δὲ om. EFCi 10 ἔνθα καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ E
 18 ἐπὶ susp. Mend., ἐπὶ <κοιτῶνος> διπλῆς etc. ci. Keil; Val.
 Max. 6, 7, 2: 'inter cameram et tectum cubiculi abditum'
 20 <καὶ> ὑπάτευσεν maluit Mend., non male

5 est Q. Lucretius Q. f. Vespillo, cf. Willems I p. 541 n. 402,
 cf. II § 225

καὶ οἷδε μὲν οὕτως ἐσώζοντο, Πομπώνιος δὲ εἰς 194
στρατηγοῦ σχῆμα κοσμήσας ἑαυτὸν καὶ τοὺς θεράπον-
τας ἐς ὑπηρέτας σκευάσας τὴν πόλιν ὥς στρατηγὸς
ὑπὸ ῥαβδούχοις διηλθεν, ἐπιθλιβόντων αὐτὸν τῶν
5 ὑπηρετῶν, ἵνα μὴ γνωσθῇ πρὸς ἑτέρου, καὶ παρὰ
ταῖς πύλαις ὀχημάτων τε δημοσίων ἐπέβη καὶ τὴν Ἰτα-
λίαν διώδευεν, ἀποδεχομένων αὐτὸν καὶ παραπεμπόν-
των ἀπάντων οἷα στρατηγὸν ὑπὸ τῶν τριῶν ἀνδρῶν
9 ἐπὶ σπονδᾶς ἐς Πομπήιον ἀπεσταλμένον, μέχρι καὶ
3 δημοσίᾳ τριήρει διέπλευσε πρὸς ἐκεῖνον. Ἀπουλήμιος 195
δὲ καὶ Ἀρρουντίος ὑποκριθέντες εἶναι λοχαγοὶ καὶ
τοὺς θεράποντας ἐς στρατιώτας σκευάσαντες, τὰς μὲν
πύλας διέδραμον ὥς λοχαγοὶ διώκοντες ἑτέρους, τὴν
δὲ λοιπὴν ὁδὸν διελόμενοι τοὺς δεσμώτας ἐξέλκουν καὶ
5 τοὺς ἀποδράντας συνέλεγον, μέχρι χειρὸς ἱκανῆς ἑκα-
τέρῳ γενομένης σημειᾶ τε ἦν ἤδη καὶ ὄπλα καὶ ὄψις
στρατοῦ. χωρῶν δὲ ἑκάτερος αὐτῶν ἐπὶ θάλασσαν, 196
ἀμφὶ τινι λόφῳ σταθμεύουσι, μεγάλῳ δέει καθορῶν-
τες ἀλλήλους. ἅμα δὲ ἔφ' περινεύοντες ἐκ τοῦ λόφου
0 ἔδοξαν ἀλλήλους ἑκάτερος στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐπιπεμ-
φθέντα εἶναι καὶ συμπλακέντες ἐμάχοντο, μέχρι ποτὲ

4 αὐτῶν bf 5 πρὸς ἑτέρων ci. Mend., inut. 6 τὰς
πύλας, corr. in ταῖς πύλαις, B 10 διέπλευσεν ὥς ἐκεῖνον V
11 ἀρουντίος EV 15 ἀποδράσαντας EFOi, corr. Bk.
16 sq. ἤδη καὶ ὄψις στρατοῦ καὶ ὄπλα V 19 περινεύοντες
susp. Musgr., περινεύοντος, ut videtur, f 20 ἀλλήλους ci. Schw.,
ἀλλήλους fort. post ἔγνωσαν p. 432, 1 collocandum ci. Mend. At
omnia bene habent, cf. Plat. Prot. p. 323 C 'ὅσα γὰρ ἡγοῦνται
ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἀνθρώποι φύσει ἢ τύχῃ' et ad ἑκάτερος
cf. II § 633 etc.

1 de M. Pomponio (Caes. b. c. 3, 101) cogitat Willems I
p. 542 n. 406, ad Sentium Saturninum Vetulonem haec transfert
Val. Max. 7, 3, 9 10 sq. Apuleius et Arruntius qui fuerint, in-
certum, sed cf. Kloevekorn p. 83 sqq., 100 sq., Ribbeck n. 112. 113

43 a. C.

- ἔγνωσαν καὶ τὰ ὄπλα ἀπερρίπτουν καὶ ὠλοφύροντο
καὶ τὴν τύχην ὥς ἐπιβαροῦσάν σφισιν ἐς ἅπαντα ἐπ-
197 εμέμφοντο. διαπλεύσαντες δὲ ὁ μὲν ἐς Βροῦτον, ὁ δ' ἐς
Πομπήιον, ὁ μὲν τῷ Πομπηίῳ συγκατήλθεν, ὁ δὲ
ἐστρατήγησε τῷ Βρούτῳ Βιθυνίας καὶ Βρούτου πεσόν-
198 τος Ἀντωνίου παραδοὺς Βιθυνίαν κατήχθη. Οὐεντί-
διον δὲ ἀπελεύθερος εὐθύς μὲν προγραφέντα κατέδησεν
ὥς παραδώσων τοῖς σφαγεῦσι, νυκτὸς δὲ τοὺς θεράποντας
ἔπεισε καὶ ἐσκέυασεν ὥς ὀπλίτας καὶ τὸν δεσπότην ὥς
λοχαγὸν ἐξήγαγε· τὴν τε ἄλλην Ἰταλίαν μέχρι Σικελίας
διώδευσαν καὶ συγκατέλυσαν πολλάκις ἑτέροις λοχα-
γοῖς ζητοῦσιν Οὐεντίδιον.
- 199 ἕτερον ἐν τάφῳ κρύπτων ἀπελεύθερος, οὐ φέροντα
φαντασίαν τάφου, μετήγαγεν ἐς φανήλον οἶκημα μισθω-
τόν. στρατιώτου δ' αὐτῷ παρακατοικισθέντος, οὐδὲ
τοῦτον φέρων τὸν φόβον ἐς θαυμαστὴν τόλμαν ἐκ
δειλίας μετέβαλε καὶ κειράμενος ἡγεῖτο ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ
200 διδασκαλείου μέχρι τῶν σπονδῶν. Οὐολούσιος δὲ ἀγο-
ρανομῶν προεγράφη καὶ φίλον ὀργιαστὴν τῆς Ἰσίδος
ἔχων ἥτησε τὴν στολὴν καὶ τὰς ὀθόνας ἐνέδν τὰς
ποδήρεις καὶ τὴν τοῦ κυνὸς κεφαλὴν ἐπέθετο καὶ
διῆλθεν οὕτως ὀργιάζων αὐτῷ σχήματι ἐς Πομπήιον.

4 sq. ὁ δὲ ἐστρατήγησε τῷ Βρούτῳ hab. Bekker, Anecd. p. 174, 12, sed tamquam ex libro quinto desumpta 5 βιθυνίῳ (sic) f 6 κατηνέχθη F 9 ὥς ὀπλίτας] ἐς ὀπλίτας ci. Schw., rec. Bk. et Mend., quamquam Schw. t. III p. 834 ipse ὥς quoque bene haberet concedit 12 ζητοῦσιν Schw. ex C: qui illum inquirebant, ζητοῦν-τες EEOi, quod frustra defendebat Kratt p. 16; <ὥς> ζητοῦντες ci. Musgr., quod fort. praeferendum erat 15 αὐτοῦ a, αὐτὸ b

18 est M. Volusius, cf. Val. Max. 7, 3, 8, v. etiam Suid s. v. ἀγείρει, προῦργαφη, σεῖστορον, quae ad Aelianum rettulit Bernhardt, cf. t. II p. 1764

Σίττιον δὲ Καληνοί, πόλιν σφῶν ὄντα καὶ πολλὰ 201
 ἐς αὐτοὺς ἐκ περιουσίας δαψιλοῦς ἀναλώσαντα, ἐφύ-
 λασσον, σιδηροφοροῦντές τε ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῖς οἰκέ-
 ταις ἀπειλοῦντες καὶ τοὺς στρατιώτας ἀπερύκοντες ἀπὸ
 5 τῶν τειχῶν, μέχρι μαραινομένου τοῦ κακοῦ καὶ ἐς
 τοὺς τρεῖς ἐπρέσβευσαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἔτυχον Σίττιον
 τῆς ἄλλης Ἰταλίας εἰργόμενον ἐν τῇ πατρίδι μένειν.

Σίττιος μὲν δὴ πρῶτος ἢ μόνος ἀνδρῶν ὅδε τῆς 202
 ξένης ἐφυγαδεύετο ἐν τῇ πατρίδι, Οὐάρρων δὲ ἦν φιλό-
 10 σοφός τε καὶ ἱστορίας συγγραφεύς, ἐστρατευμένος τε
 καλῶς καὶ ἐστρατηγηκώς, καὶ ἴσως διὰ ταῦτα ὡς ἐχθρὸς
 μοναρχίας προουγράφη. φιλοτιμουμένων δὲ αὐτὸν ὑπο- 203
 δέξασθαι τῶν γνωρίμων καὶ διεριζόντων ἐς ἀλλήλους,
 Καληνὸς ἐξενίκησε καὶ εἶχεν ἐν ἐπαύλει, ἔνθα Ἀντώ-
 15 νιος, ὅτε διοδεύοι, κατήγετο· καὶ τὸν Οὐάρρωνα οὐδεὶς
 ἔνδον ὄντα ἐνέφηγε θεράπων, οὔτε αὐτοῦ Οὐάρρωνος
 οὔτε Καληνοῦ.

8 Οὐεργίνιος δέ, ἀνὴρ ἡδὺς εἰπεῖν, τοὺς οἰκέτας ἐδί- 204
 δασκεν, ὅτι κτείναντες μὲν αὐτὸν δι' ὀλίγα χρήματα
 20 οὐκ ἀσφαλῆ μύσους τε πίμπλονται καὶ φόβων ἐς ὕστε-
 ρον μεγάλων, περιώσαντες δὲ δόξης τε εὐσεβοῦς καὶ
 ἐλπίδων ἀγαθῶν καὶ χρημάτων ὕστερον πολὺ πλεόνων
 τε καὶ ἀσφαλεστέρων. οἱ μὲν δὴ συνέφευγον ὡς ὁμο- 205
 δούλῳ καὶ γνωρισθέντος αὐτοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν πρὸς
 25 τοὺς ὀπλίτας ἀπεμάχοντο· ὃ δὲ ληφθεὶς ὑπὸ τῶν ὀπλι-
 τῶν ἐδίδασκε κἀκέλους, ὅτι κατὰ μὲν ἔχθραν αὐτὸν
 οὐκ ἀνελοῦσιν, ἀλλὰ χρημάτων οὔνεκα μόνων, χρή-
 ματα δὲ αὐτοῖς εἶη δικαιότερα καὶ πλέονα λαβεῖν ἐπὶ

1. 6. 8 σίτιον V; de Caesetio cogitavit Schw. 8 ἦ] καὶ ci.
 Herw. p. 72, fort. recte, cf. I § 481 et Zerdik p. 20 9 Varro C,
 οὐαρίων EF O i, const. 18 ἡδὺς] δεινὸς E, sed in mg.: γρ. ἡδὺς
 19. 26 αὐτὸν libri, correxi 20 μίσους a πίμπλονται EFi

43 a. C.

- θάλασσαν ἐλθοῦσιν, “ἐνθα μοι τὸ γύναιον”, ἔφη, “ναῦν
 206 φέρουσα χρημάτων συνετάξατο”. καὶ αὐτῷ καὶ οἶδε
 πεισθέντες κατήεσαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἡ γυνὴ δὲ
 ἀφῆκτο μὲν ἐπὶ τὴν ἡίονα κατὰ τὸ συγκεκείμενον, βρα-
 δύνοντος δὲ τοῦ Οὐεργίνιου, νομίσασα αὐτὸν ἐς Πομ-
 πῆιον προπεπλευκέναι ἀνήγετο, θεράποντα ὅμως ἐπὶ
 207 τῆς ἡίονος ἐξαγγέλλειν ὑπολιποῦσα. καὶ ὁ θεράπων
 τὸν Οὐεργίνιον ἰδὼν ἀνέθορέ τε ὥς ἐς δεσπότην καὶ
 τὴν ναῦν ἐδείκνυνεν ὥς ὁρωμένην καὶ τὴν γυναικα
 ἔφραζε καὶ τὰ χρήματα καὶ αὐτὸς ἐφ’ ὅτῳ κατελείφθη.
 208 οἱ δὲ ἐπίστευον ἅπασιν ἤδη, καὶ τὸν Οὐεργίνιον ἀξιοῦντα
 σφᾶς περιμένειν, ἔστε μετακληθεῖν τὸ γύναιον, ἢ συν-
 ελθεῖν οἱ πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τὰ χρήματα, ἐσβάντες ἐς
 σκάφος παρέπεμπον ἐς Σικελίαν, ἐρέσσοντες φιλοπόνως·
 ἐκεῖ δὲ ἔτυχόν τε τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ οὐκ ἀπέστη-
 σαν ἔτι θεραπεύοντες αὐτὸν μέχρι τῶν σπονδῶν.
 209 Ῥέβιλον δὲ ναύκληρος ἐς τὴν ναῦν ὑποδεξάμενος
 ὥς διοίσων ἐς Σικελίαν ἦται χρήματα, μηνύσειν ἀπει-
 λῶν, εἰ μὴ λάβοι. ὁ δέ, οἶόν τι καὶ Θεμιστοκλῆς
 φεύγων ἐποίησεν, ἀντηπεῖλει μηνύσειν, ὅτι αὐτὸν ἐπὶ
 χρήμασιν ἄγοι, μέχρι δέσας ὁ ναύκληρος διέσωσεν ἐς
 Πομπήιον.

1 sq. ναῦν φέρουσα χρημάτων] *nauem pecuniis stipatam de-
 uehit* C, unde aut γέμονσαν χρημάτων aut φέρουσα (vel φέρον-
 σαν) χρήματα ci. Schw.; Mend. plura intercidissee putavit, sed
 iunge ναῦν χρημάτων, cf. Lib. c. 99 σκάφας φρυγάνων καὶ στυπ-
 πίων, infra § 359 etc. (Kratt p. 12); μοι συνετάξατο est ‘mecum con-
 dixit’ 9 ὥς ὁρωμένην] *a longe recedentem* vertit C, ἔτι ὁρωμένην
 ci. Mend. 15 τε om. i 17 Ῥέβιλον Freinsh. Suppl. Liv.
 CXX, 97, ῥεβοῦλον libri 19 Θεμιστοκλῆς, στο supraser., B
 20 αὐτὸν EFOi, cum C corr. Mend.

17 Ῥέβιλον] fratrem C. Caninii Rebili cos. suff. a. 709/45
 esse ci. Drumann II² p. 90 n. 4 19 Θεμιστοκλῆς] cf. Thuc. 1, 137

Μάρκος δὲ Βρούτῳ στρατηγῶν προεγγράπτο μὲν 210
καὶ ὅδε διὰ τόδε, ἡττωμένου δὲ τοῦ Βρούτου συλλαμ-
βανόμενος ὑπεκρίνατο εἶναι θεράπων, καὶ αὐτὸν ὠνή-
σατο Βαρβούλας. δεξιὸν δὲ ὁρῶν ἐπέστησε τοῖς ὁμο- 211
δούλοις καὶ χρήματα διοικεῖν ἔδωκεν· δεινὸν δὲ ἐν
ἅπασι καὶ συνετὸν ὄντα ὑπὲρ θεράποντος φύσει ὑπ-
ενόει καὶ ἐπήλπιζεν, εἰ τῶν προγεγραμμένων τις εἴη,
περισώσειν ὁμολογήσαντα. ἀπομαχόμενον δὲ ἰσχυρῶς 212
καὶ γένος ἀναπλάσσοντα καὶ ὄνομα καὶ προτέρους δε-
σπότης ἐς Ῥώμην ἐπήγετο, ἐλπίσας ὀκνήσειν ἐς Ῥώμην
ἀφικέσθαι προγεγραμμένον. ὃ δὲ εἶπετο καὶ ὥς. περὶ 213
δὲ τὰς πύλας τῶν ὑπαντῶντων τις φίλων Βαρβούλα,
θεασάμενος τὸν Μάρκον ὥς οἰκέτην αὐτῷ παρεστῶτα,
κρύφα ἐμήνυσσε τῷ Βαρβούλᾳ. ὃ δὲ ἐδεήθη Καίσαρος
δι' ἑγρίππα, καὶ ἀφελθὴ τῆς προγραφῆς ὁ Μάρκος,
καὶ φίλος ἐγίγνετο Καίσαρι καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ
στρατηγὸς ἦν ἐπὶ Ἀντωνίῳ περὶ Ἀκτιον. ἐστρατήγει δὲ 214
καὶ Ἀντωνίῳ Βαρβούλας, καὶ ἡ τύχη περιῆλθεν ἐς τὸ
ὅμοιον ἀμφοτέροις· Βαρβούλας τε γὰρ ἡττηθέντος Ἀν-
τωνίου λαμβανόμενος ὑπεκρίνατο οἰκέτης εἶναι, καὶ ὁ
Μάρκος αὐτὸν ὥς ἀγνοῶν ὠνήσατο, ἐκθήμενος δὲ
ἅπαντα τῷ Καίσαρι ἥτησέ τε καὶ ἔτυχε τοῖς ὁμοίοις
τὸν Βαρβούλαν ἀμελίψασθαι.

2 ἡττημένον ci. Mend., cf. praef. 11 ἀφικέσθαι Mend.,
ἀφίξεσθαι EFOi προγεγραμμένος EFi 12 δὲ] δὴ ab
τῶν ὑπαντῶντων τις Gel., τῶν ὑπάτων τῶν τις libri

1 M. Lollius cos. a. 733/21 intellexit Borghesi V p. 289 sq.
Barbulamque eius collegam Q. Aemilius Lepidus (varia alia
idem conieciat I p. 394 sq.); de M. Claudio Marcello Aesernino
cos. a. 732/22 et eius collega L. Arruntius (Barbula?) cogitavit
Ribbeck n. 148. 146. Valde incertum, cf. etiam Gardthausen,
Augustus II, 1 p. 209 adn. 29 17 sq. cf. ad p. 423, 20

43 a. C.

- 215 τοῖσδε μὲν οὖν ἡ συντυχία τῶν ὁμοίων καὶ ἐς τὸ
 ἔπειτα παρέμεινεν· ἤρξαν γὰρ τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἐν-
 ἅσται οἱ δύο ὁμοῦ· Βαλβίνῳ δέ, ἐκφυγόντι καὶ κατ-
 ελθόντι σὺν Πομπηίῳ καὶ ὑπατεύοντι οὐ πολὺ ὕστερον.
 Λέπιδος ἰδιώτης ὑπὸ Καίσαρος ἐκ δυνάστου γενόμενος
 216 ὑπὸ τοιαύτῃ ἀνάγκῃ παρέστη. Μαικίνας ἐδίωκε τὸν
 Λεπίδου παῖδα βουλευσέως ἐπὶ Καίσαρι, ἐδίωκε δὲ καὶ
 τὴν μητέρα τῷ παιδί συνεγνωκέναι· Λεπίδου γὰρ αὐ-
 217 τοῦ ἄρα ὥς ἀσθενοῦς ὑπερεώρα. τὸν μὲν δὴ παῖδα ὁ
 Μαικίνας ἐς Ἄκτιον ἔπεμπε τῷ Καίσαρι, τὴν δὲ μη-
 τέρα, ἵνα μὴ ἄγοιτο οὐσα γυνή, ἐγγύην ἤτει παρὰ τῷ
 218 ὑπάτῳ πρὸς Καίσαρα ἀφίξεσθαι. οὐδενὸς δὲ τὴν ἐγ-
 γύην ὑφισταμένου, ὁ Λέπιδος ἀμφὶ τὰς Βαλβίνου θύρας
 ἐτρίβετο πολλάκις καὶ δικάζοντι παρίστατο καὶ διωθου-
 μένων αὐτὸν ἐς πολὺ τῶν ὑπηρετῶν μόλις εἶπεν· “ἐμοὶ
 μὲν καὶ οἱ κατήγοροι μαρτυροῦσιν ἐπιείκειαν, οὐδὲ
 γυναικί με ἢ παιδί συγγνωῖναι λέγοντες· σὲ δὲ οὐκ ἐγὼ
 219 μὲν προέγραψα, κάτω δέ εἰμι τῶν προγραφέντων. ἀλλ’
 ἐς τὴν ἀνθρώπειον τύχην ἀφορῶν καὶ ἐς ἐμὲ σοὶ παρ-
 εστῶτα, χάρισαί μοι τὴν γυναῖκα ἀπαντήσῃ ἐς Καί-
 σαρα ἐγγυωμένῳ ἢ μετ’ ἐκείνης ἀπελθεῖν δεομένῳ”.
 ταῦτα ἔτι τοῦ Λεπίδου λέγοντος, οὐκ ἐνεγκὼν τὴν
 μεταβολὴν ὁ Βαλβίνος ἀπέλυσε τῆς ἐγγύης τὴν γυναῖκα.

2 sq. ἐν ἅστω (sic) B 6 ὑπέστη a 7 ἐπιβουλευσέως ci.
 Wannowski, Ant. Rom. p. 138 adn. 1, inut. 11 ἐγγύην ἤτει
 παρὰ] ἐγγυητὴν ἤτει παρέχειν (παρασχεῖν Nauck) vel sim. ci.
 Mend. 18 προγραφέντων E in mg., προγραφάντων ceteri
 21 ἐλθεῖν ci. Mend. δεομένῳ E, δεδεμένῳ ceteri

3 M. Titium cos. a. 723/31 intellexit Kloevekorn p. 97 sq.,
 L. Saenium cos. a. 724/30 post alios Ribbeck n. 284, item Gardt-
 hausen, Augustus II, 1 p. 106 adn. 22, qui tamen p. 246 adn. 1
 dubitationem movit, verbis certe ἐς Ἄκτιον (v. 10) errorem
 Appiani subesse ratus

Κικέρων δὲ ὁ Κικέρωνος προαπέσταλτο μὲν ὑπὸ τοῦ 220
πατρὸς ἐς τὴν Ἑλλάδα, τοιάδε ἔσεσθαι προσδοκῶντος·
ἀπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐς Βροῦτον καὶ μετὰ Βροῦτον ἀπο-
θανόντα ἐς Πομπήιον ἐλθὼν τιμῆς παρ' ἑκατέρῳ καὶ
στρατηγίας ἤξιούτο. ἐπὶ δὲ ἐκείνοις αὐτὸν ὁ Καῖσαρ ἐς 221
ἀπολογίαν τῆς Κικέρωνος ἐκδόσεως ἱερέα τε εὐθύς ἀπ-
έφηγε καὶ ὕπατον οὐ πολὺ ὕστερον καὶ Συρίας στρατη-
γόν· καὶ τὴν Ἀντωνίου περὶ Ἀκτίον συμφορὰν ἐπιστα-
λεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὁ Κικέρων ὅδε ὑπατεύων ἀν-
έγνω τε τῷ δήμῳ καὶ προύθηκεν ἐπὶ τοῦ βήματος, ἔνθα
πρότερον ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ προύκειτο κεφαλῇ. Ἄπ- 222
πιος δὲ διένειμε τοῖς θεράπουσιν τὰ ὄντα καὶ μετ' αὐτῶν
ἐς Σικελίαν ἔπλει. χειμῶνος δὲ ἐπιλαβόντος ἐπιβουλεύον-
τες οἱ θεράποντες τοῖς χρήμασιν ἐς σκάφος ἐνέθεντο
τὸν Ἀππίον, ὥς ἐς ἀσφαλεστέραν ἐλπίδα μεταφέροντες.
καὶ συνέβη τῷ μὲν ἐκ παραλόγου διαπλεῦσαι, τοῖς δὲ
ἀπολέσθαι τῆς νεῶς διαλυθείσης. Πούπλιος δὲ ὁ τα- 223
μίας Βρούτου, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀντώνιον αὐτὸν πειθόν-
των προδοῦναι Βροῦτον οὐκ ἀνασχόμενος, διὰ τόδε καὶ
προεγράφη καὶ κατήχθη καὶ Καίσαρι φίλος ἐγίνετο
καὶ ἐπιόντι ποτὲ τῷ Καίσαρι προύθηκεν εἰκόνας Βρού-
του καὶ ἐπηνέθη καὶ ἐπὶ τῷδε ὑπὸ τοῦ Καίσαρος.

10 προύθηκεν] *seditque* C, i. e. προνκάθητο 11 κεφαλῇ]
caput manusque C, hoc et fort. etiam illud sumens ex § 80
14 ἐνέθεντο V 19 sq. admodum abruptam narrationem esse
dixit Mend., sed App. videtur consulto tam breviter et astrictè
narrasse 21 ἐσιόντι ci. Schw., sed cf. ad I § 269

6 ἱερέα] i. e. pontificem, non augurem, cf. Habel, Bresl.
philol. Abhandl. III, 1 p. 5 adn. 3 7 Συρίας στρατηγόν] de
tempore cf. Schürer, Gesch. d. jüd. Volkes I³ p. 317 sq.
11 Appius quis fuerit, incertum est, cf. Ribbeck n. 255; v. etiam
ad V § 5 17 Πούπλιος] immo Lucius sc. Sestius, cf. Cass.
D. 53, 32, 4 et Boiss. ad h. l.

43 a. C.

224

τὰ μὲν δὴ παρὰ δόξαν τισὶ τῶν προγραφέντων εἶς τε κίνδυνον καὶ σωτηρίαν γενόμενα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι τοιάδε μάλιστα ἦν· γιγνομένων δὲ τούτων ἐν Ῥώμῃ, καὶ τὰ ὑπερόρια πάντα πολέμοις διατήρδε τὴν στάσιν ἐδονεῖτο· καὶ τῶν πολέμων οἱ μέλζους ἦσαν ἀμφὶ τε Λιβύην Κορνιφικίου πρὸς Σέξστιον καὶ ἐν Συρίᾳ Κασσίου πρὸς Δολοβέλλαν καὶ περὶ

225

Σικελίαν Πομπηίου. πάθῃ τε πολλὰ συνηνέχθη πόλεσιν ἐκ δοριαλωσίας, ὑπεριδόντι δὲ τῶν ἐλασσόνων τὰ μέγιστα δὴ καὶ δι' ἀξίωσιν τῶν ἄλλων περιφανέστατα Λαοδικεῦσι καὶ Ταρσεῦσι καὶ Ῥοδίοις καὶ Παταρεῦσι καὶ Ξανθίοις. καὶ αὐτῶν ἕκαστα, ὡς ἐν κεφαλῇ συναγαγόντι φράσαι, τοιάδε ἦν.

226

Λιβύης Ῥωμαῖοι τὴν μὲν ἔτι καλοῦσι παλαιάν, ὅσην Καρχηδονίους ἀφείλοντο· ἦν δὲ Ἰόβας εἶχεν, ὕστερόν

46 a. C.

τε ἔλαβον ἐπὶ Γαῖου Καίσαρος καὶ διὰ τοῦτο νέαν προσαγορεύουσι Λιβύην· εἷη δ' ἂν τῆς Νομαδικῆς

227

Σέξστιος οὖν ὑπὸ Καίσαρι τῆς νέας ἡγούμενος ἦτε Κορνιφικίον ἐκστήναί οἱ τῆς παλαιᾶς, ὡς Λιβύης ἀπα-

43 a. C.

σης ἐν τῇ λήξει τῶν τριῶν ἀνδρῶν Καίσαρι νενεμημένης. ὁ δὲ οὔτε τὴν λῆξιν ἔφη γινώσκειν τῶν τριῶν ἐφ' ἑαυτῶν πεποιημένων, οὔτε τὴν ἀρχὴν παρὰ τῆς

228

βουλῆς λαβὼν ἄλλῳ μεθήσειν χωρὶς αὐτῆς. ἐκ μὲν δὴ τούτων ἀλλήλοις ἐπολέμουν, στρατὸν δὲ εἶχεν ὁ μὲν

3 παραλιπόντα b

8 in Πομπηίου desinunt EF

9 δὲ om. i 14 ὅσης ed. Did., errore, ut videtur 16 τε delendum

ci. Mend., certe molestum est, cf. ad § 108; καὶ potius del. Keil. post Καίσαρος, non post εἶχεν v. 15, interpungens διατοῦτον (sic) B 17 est autem Numidica C, nnde ἡ Νομαδική vel ἡ Λιβύη Νομαδική ci. Schw., cf. Marquardt, R. Staatsverw. I² p. 466

22 πεποιημένην ab² οὔτε Bk., οὐδὲ Oi, idem vitium V § 38

§ 226 sqq. de Q. Cornificio et hoc bello cf. Ganter (v. ad III § 351) diss. p. 18 sqq., Philol. p. 132 sqq.

βαρύν τε καὶ πλείονα, ὃ δὲ Σέξστιος κουφότερόν τε καὶ
ὀλιγώτερον, ᾧ δὴ καὶ τὰ μεσόγαια τοῦ Κορνιφικίου
περιῶν ἀφίστη καὶ Οὐεντίδιον, στρατηγὸν τοῦ Κορνι-
φικίου, μετὰ πλείονων ἐπελθόντα ἀπεμάχετο πολιορ-
5 κούμενος. ἐδήν δὲ καὶ Αἰλλιος, ἕτερος τοῦ Κορνι- 229
φικίου στρατηγός, τὴν Σεξστίου Λιβύην καὶ Κίρταν
54 περικαθήμενος ἐπολιορκεῖ. καὶ πάντες ἐπρέσβευον περὶ 230
συμμαχίας ἔς τε Ἀραβίωνα βασιλέα καὶ τοὺς καλου-
μένους Σιττιανούς, οἱ ἀπὸ τοιαῦδε συντυχίας οὕτως
10 ὠνομάζοντο. Σίττιος ἐν Ῥώμῃ δίκην ἰδίαν οὐχ ὑποστάς 231
ἔφυγε καὶ στρατὸν ἀγέρας ἔκ τε αὐτῆς Ἰταλίας καὶ
Ἰβηρίας ἔς Λιβύην διέπλευσε καὶ τοῖς Λιβύων βασι-
λεῦσι πολεμοῦσιν ἀλλήλοις ἀνὰ μέρος συνεμάχει. αἰ
δὲ οἷς προσθοῖτο νικῶντων, ὃ Σίττιος ἐπὶ ὀνόματος
15 ἐγγίνετο, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῷ γεγύμναστο λαμπρῶς.
Γαῖῳ τε Καίσαρι διώκοντι τοὺς Πομπηιανούς ἐν Λιβύῃ 232
συνεμάχησε καὶ Σαβόρραν, Ἰόβα στρατηγὸν διώνυμον, 46a. C
ἀνεῖλε καὶ γέρας τούτων ἔλαβε παρὰ Καίσαρος τὴν
Μασανάσσου γῆν, οὐχ ἅπασαν, ἀλλὰ τὸ κράτιστον αὐ-
20 τῆς. Μασανάσσης δ' ἦν Ἀραβίωνος τοῦδε πατῆρ, Ἰόβα 233
σύμμαχος, καὶ αὐτοῦ τὴν χώραν ὁ Καῖσαρ τῷδε τῷ

2 μεσόγαια const. scr. Mend., cf. ad § 427 3 περιῶν af
4 ἐπελθόντα Musgr., ἐπελθόντα οἱ Mend. ex C: cum pluribus
in eum irrudentem, ἐπελθόντων Oī 8 <ἐς> τοὺς ci. Mend.,
sed cf. ad I § 269 10 ἴδιον i 12 <ἐξ> Ἰβηρίας ci. Mend.
(cf. v. 8) 17 σαβόρραν V, Soborram C 18 τοῦ ante Καίσαρος
add. i 19. 20 μασανάσσου (-ης) Bb, μασανάσσου V, μανάσσου Caf
(nec Vat 141 sibi constat); Μασαννάσας tit. Delph. ap. Dittenberger,
Syll. inscr. gr. I² n. 305, 1, cf. etiam Rhein. Mus. 36 (1881) p. 145

10 est P. Sittius Nucerinus, cf. Sall. Cat. c. 21, bell. Afric.
c. 36, Cass. D. 43, 3 20 Masinissa idem est ac Masintha (Suet.
Div. Iul. 71), cf. F. v. Duhn, De Menelai itinere Aegyptio, diss.
Bonn. 1874, sent. contr. 10, Biereye, Res Numid. et Mauret.,
diss. Hal. 1885, p. 13 sqq.

46 a. C.

Σιττίῳ καὶ Βόκχῳ, Μαυρουσίῳ βασιλεῖ, δεδώρητο·
 καὶ τὸ μέρος ὃ Σίττιος τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀνδράσιν ἐπι-
 234 διεῖλεν. Ἀραβίων δὲ τότε μὲν ἐς Ἰβηρίαν ἐξέφυγε πρὸς
 τοὺς παῖδας τοὺς Πομπηίου, Γαῖου δὲ Καίσαρος ἀν-
 44 a. C. αἰρεθέντος ἐς Λιβύην ἐπανῆλθε καὶ Λιβύων τινὰς αἰὲ 5
 τῷ νεωτέρῳ Πομπηίῳ πέμπων ἐς Ἰβηρίαν καὶ γεγυμνα-
 σμένους ἀπολαμβάνων Βόκχον ἀφῆρητο τὴν χώραν
 235 καὶ Σίττιον ἀνηγῆκει δόλῳ. εὐνοὺς δὲ ὦν τοῖς Πομ-
 πηιανοῖς διὰ τὰδε, κατεγίνωσκεν αἰὲ τῆς μοίρας ὥς
 ἀτυχούσης ἀμειλίκτως καὶ Σεξτίῳ προσέθετο, εὐμενι- 10
 ζόμενος δι' αὐτοῦ Καίσαρα. προσέθεντο δὲ καὶ οἱ
 Σιττιανοί, κατ' εὐνοίαν οἶδε πατρώαν τοῦ Καίσαρος.
 236 θαρρήσας οὖν ὁ Σεξτίος ἐξῆι τῆς πολιορκίας ἐς 5
 42 a. C. μάχην καὶ πεσόντος τοῦ Οὐεντιδίου καὶ τοῦ στρατοῦ
 φεύγοντος ὑπ' ἀναρχίας, εἶπετο κτείνων τε καὶ ζω- 15
 γρῶν. καὶ τὰδε μαθὼν ὁ Λαίλιος διέλυε τὴν τῆς Κίρ-
 237 τῆς πολιορκίαν καὶ ἐχώρει πρὸς τὸν Κορνιφίκιον. ὃ
 δὲ Σεξτίος ἐπαιρόμενος τοῖς γεγονόσιν ἐπ' αὐτὸν ἤδη
 τὸν Κορνιφίκιον ἐς Ἰτύκην ἦι καὶ ἀντεστρατοπέδευε
 238 μετὰ πλειόνων ὄντι. Λαίλιον δὲ τοῦ Κορνιφικίου μετὰ 20
 τῶν ἱππέων πέμψαντος ἕς τινα κατάσκεψιν, ὁ Σεξτίος
 Ἀραβίωνα ἔπεμψεν ἱππομαχεῖν τῷ Λαίλιῳ κατὰ μέτ-
 ωπον καὶ αὐτὸς ἦι μετὰ τῶν εὐζώνων ἐς τὰ πλάγια
 τῆς ἱππομαχίας καὶ ἐμβαλὼν ἐθορύβει, μέχρι τὸν Λαί-
 λιον οὐχ ἡσσημένον πῶ δεῖσαι περὶ τῆς ἀναχωρήσεως, 25
 μὴ ἀποκλεισθεῖν, καὶ λόφον ἐν μέσῳ καταλαβεῖν, Ἀρα-

4 τοὺς πομπηίου B, τοῦ πομπηίου ceteri 9 αἰ] ὅμως
 αὐτῶν desideravit Mend., sed αἰ referendum videtur ad ἀτυ-
 χούσης; collocatione App. hiatus fort. vitare studuit 10 καὶ
 σιττίῳ i, unde apparet C scripsisse: Sittio prioris filio 13 θαρ-
 ρήσας i 16 sq. κίρτας i

βίωνα δὲ ἀρτῶμενον αὐτοῦ κτεῖναι τε πολλοὺς καὶ τὸν
λόφον περικυκλῶσαι. ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ Κορνιφίκιος 239
ἐξήει τῷ πλέονι στρατῷ, βοηθήσων τῷ Λαίλῳ· καὶ
τοῦδε μὲν ὁ Σέξστιος ὀπισθεν γενόμενος ἐξήπειτο συν-
τρέχων, καὶ αὐτὸν ἐπιστρεφόμενος ὁ Κορνιφίκιος ἀπ-
16 εμάχετο μάλα κακοπαθῶς. ὁ δὲ Ἀραβίων ἐν τούτῳ 240
πετροβάταις ἀνδράσιν ἀνέρπουσι διὰ κρημνῶν ἐς τὸ
στρατόπεδον τοῦ Κορνιφίκιου παρέδν λαθῶν. καὶ Ῥώ-
σκιος μὲν ὁ φύλαξ, τοῦ χάρακος ἀλίσκομένου, τῶν ὑπ-
10 ασπιστῶν τινι τὴν σφαγὴν ὑπέσχε καὶ ἀνηρέθη, ὁ δὲ
Κορνιφίκιος τῇ μάχῃ κάμνων μετεπήδα πρὸς Λαίλιον
ἐς τὸν κολωνόν, οὐκ εἰδῶς πῶ περὶ τοῦ στρατοπέδου·
μεταπηδῶντα δ' αὐτὸν οἱ τοῦ Ἀραβίωνος ἵππεις ἐπι-
δραμόντες ἔκτειναν. καὶ γιγνόμενα ταῦτα ὁ Λαίλιος 241
15 ἀπὸ τοῦ λόφου καθορῶν ἑαυτὸν διεχρήσατο. τῶν δ'
ἀρχόντων πεσόντων ὁ στρατὸς κατὰ μέρη διέφυνεν· καὶ
ὅσοι τῶν προγεγραμμένων ἦσαν παρὰ τῷ Κορνιφίκῳ,
οἱ μὲν ἐς Σικελίαν διέπλεον, οἱ δ' ὅπη δύναιτο ἔκα-
στος. ὁ δὲ Σέξστιος Ἀραβίωνα μὲν καὶ τοὺς Σιττιανοὺς 242
20 ἐδωρεῖτο πολλοῖς λαφύροις, τὰς δὲ πόλεις τῷ Καῖσαρι
καθίστατο, συγγινώσκων ἀπάσαις.
τοῦτο μὲν δὴ τέλος ἦν τῷ περὶ Λιβύην Σεξστίου καὶ 243
Κορνιφίκιου πολέμου, βραχεῖ διὰ ταχυεργίαν δόξαντι
17 εἶναι· τὰ δ' ἀμφὶ Κάσσιόν τε καὶ Βροῦτον, μικρὰ καὶ
25 τῶν εἰρημένων ἀναλαμβάνοντι ἐς ὑπόμνημα, ἦν τοιάδε.
ἐπειδὴ Γάιος Καῖσαρ ἀνήρητο, οἱ μὲν σφαγεῖς αὐτοῦ 244
τὸ Καπιτώλιον κατέλαβον καὶ ψηφισθείσης αὐτοῖς 44 a. C.

1 πολλοὺς O, αὐτοὺς i 4 σέξστιος, sed i erasa, B ὀπι-
θεν, s ut videtur erasa, B 7 an <σὺν> πετροβάταις? 9 ἀλίσκό-
μενος ci. Mend., male 10 ὑπέσχε B, ὑπέστη Vi 19 σέξστος
B, cf. ad v. 4 23 διὰ <τὴν> ταχυεργίαν ci. Mend. 27 αὐτοῖς]
αὐτῆς (sic), sed i correctura inserta, B

44 a. C.

ἀμνηστίας κατέβησαν. ὁ δὲ δῆμος ἐπὶ τῇ ἐκκομιδῇ
τοῦ σώματος ἐν οἴκῳ Καίσαρος γενόμενος ἐξήτει τοὺς
245 φονέας περιθίων. οἱ δὲ τότε μὲν ἡμύνοντο αὐτοὺς
ἀπὸ τῶν τεγῶν, εὐθὺς δὲ ἐξήεσαν αὐτῶν, ὅσοι στρα-
τηγεῖν ἐθνῶν ὑπὸ Καίσαρος αὐτοῦ κεχειροτόνηντο.
Κάσσιος δὲ καὶ Βροῦτος ἐστρατήγουν μὲν ἔτι τῆς πό-
λεως, ἥρηντο δὲ ἐπὶ τῇ στρατηγίᾳ καὶ οἶδε ὑπὸ Γαῖου
Καίσαρος ἡγεῖσθαι Συρίας μὲν ὁ Κάσσιος, Μακεδονίας
246 δὲ ὁ Βροῦτος. οὔτε δὲ ἄρχειν πῶ τῶν ἐθνῶν πρὸ τοῦ
χρόνου δυνάμενοι οὔτε τὸν ἐν ἅστει φόβον ὑπομέ-
νοντες ἐξήεσαν ἔτι στρατηγοῦντες· καὶ αὐτοῖς ἐς εὐ-
πρέπειαν ἢ βουλὴ σίτου φροντίσαι προσέταξεν, ἵνα μὴ
247 τὸ ἐν μέσῳ διάστημα φεύγειν νομίζουσιν. οἰχομένων
δὲ αὐτῶν Συρίᾳ μὲν καὶ Μακεδονίᾳ εἰς τοὺς ὑπάτους
Ἀντώνιον τε καὶ Δολοβέλλαν μετεψηφίζετο, τῆς βουλῆς
πάνυ δυσχεραίνουσης, ἀντεδόθη δὲ ὅμως τοῖς ἀμφὶ
τὸν Κάσσιον Κυρήνη τε καὶ Κρήτη· ὧν ὑπεριδόντες
ὡς βραχυτέρων ἐκεῖνοι στρατὸν καὶ χρήματα ἡγείρον
248 ὡς ἐς Συρίαν καὶ Μακεδονίαν ἐσβαλοῦντες. καὶ οἱ
43 a. C. μὲν ἦσαν ἐν τούτοις, Τρεβώνιον δὲ ἐν Ἀσίᾳ κτείναν- 5
τος Δολοβέλλα καὶ Δέκμον Ἀντωνίου πολιορκοῦντος
ἐν Κελτοῖς, χαλεπαίνουσα ἢ βουλὴ Δολοβέλλαν μὲν
καὶ Ἀντώνιον ἐψηφίσαντο εἶναι πολεμίους, Βροῦτον
δὲ καὶ Κάσσιον ἐς τὰς προτέρας ἡγεμονίας ἐπανήγα-
γον καὶ Βρούτῳ τὴν Ἰλλυρίδα προσέθεσαν τοῖς τε
ἄλλοις πᾶσιν ἐκέλευσαν, ὅσοι Ῥωμαίοις ἡγεμονεύουσιν
ἐθνῶν ἢ στρατοπέδων ἀπὸ τοῦ Ἰονίου μέχρι Συρίας,
249 ὑπακούειν, ἐς ὃ τι κελεύει Κάσσιος ἢ Βροῦτος. ἐπὶ δὲ

10 φόβον] φόνον iC 16 sq. τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον] i. e.
Bruto et Cassio 22 post Κελτοῖς add. C: ut a nobis prae-
missum est 28 κελεύει] cf. III § 260 extr.

§ 245 sqq. cf. III § 5. 19 sqq. 97 sqq. 258 sqq. 312 sqq.

τούτοις Κάσσιος φθάνει Δολοβέλλαν ἐς τὴν Συρίαν
ἐμβαλὼν καὶ σημεία τῆς ἡγεμονίας ἀνέσχε καὶ δυώ-
δεκα τέλη στρατοῦ Γαῖω Καίσαρι ἐκ πολλοῦ στρατευσά-
μενα καὶ γεγυμνασμένα προσέλαβεν ἀθρόως· οὗ τὸ 250
5 μὲν ἐν αὐτῶν ὁ Καῖσαρ ἐν Συρίᾳ καταλελοίπει, τὰ
ἐς Παρθυαλοὺς ἤδη διανοοῦμενος, τὴν δὲ ἐπιμέλειαν
αὐτοῦ ἐπιτέτραπτο μὲν Καικίλιος Βάσσος, τὸ δὲ ἀξίωμα
εἶχε νεανίας αὐτοῦ Καίσαρος συγγενῆς, Σέξστος Ἰούλιος.
ἐκδικαιώμενος δὲ ὁ Ἰούλιος τὸ τέλος ἐς τρυφὴν ἐπ- 251
10 ἤγετο ἀσχημόνως καὶ ἐπιμεμφομένῳ τῷ Βάσσῳ ποτὲ
ἐνύβρισε· καὶ καλῶν ὕστερον, ἐπειδὴ βραδέως ὑπῆκουεν,
ἄγειν αὐτὸν ἐκέλευεν ἔλκοντας. Θορύβου δὲ ἀσχήμονος
καὶ πληγῶν ἐς τὸν Βάσσον γενομένων οὐκ ἐνεγκοῦσα
τὴν ὄψιν ἡ στρατιὰ τὸν Ἰούλιον συνηκόντισε. καὶ 252
15 εὐθύς ἦν μετάνοια καὶ δέος ἐκ τοῦ Καίσαρος. συνομό-
σαντες οὖν ἀλλήλοις, εἰ μὴ τις αὐτοῖς συγγνώμη καὶ
πίστις γένοιτο, διαγωνιεῖσθαι μέχρι θανάτου, τὸν Βάσ-
σον ἐς ταῦτα συνηνάγκασαν. τέλος δὲ στρατεύσαντες 253
ἕτερον, συνεγύμναζον ἄμφω καὶ Στάιον Μοῦρκον,
20 ὑπὸ Καίσαρος αὐτοῖς σὺν τρισὶ τέλεσιν ἐπιπεμφθέντα,
γενναίως ἀπεμάχοντο. Μούρκῳ δ' ἦκεν ἐπίκουρος Μάρ- 254
κιος Κρίσπος ἐκ Βιθυνίας μετὰ τριῶν τελεῶν ἄλλων, καὶ
τὸν Βάσσον ἐπολιόρκουν ὁμοῦ πάντες ἕξ τέλεσιν ἥδη.

3 sq. ἐστρατευμένα maluit Mend., sed cf. praef. 4 οὗ]
καὶ ci. Schw., quippe C; fort. ὧν scribendum, deleto αὐτῶν v. 5.
Ceterum cf. III § 312—320, ubi eadem eisdem fere verbis con-
cepta referuntur 7 κεκίλιος BiC, κικίλιος V 9sq. ἐκδικαιώ-
μενος δ' ἐς τρυφὴν ὁ Ἰούλιος τὸ τέλος ἐπήγετο ci. Cob. p. 226 coll.
III § 312, τὸ τέλος potius del. Keil 16 αὐτοῖς libri, corr. Mend.
18 ἐς ταῦτα] ἐνταῦθα i, ἐς ταῦτά ci. Perizonius (v. ad I § 557)
p. 182, cf. ad III § 314 19 Στάιον] σέξιτιον vel σέξστιον Oi,
Sextum C, cf. ad III § 316 μοῦλκον V, const. 21 sq. Μάρκιος
Perizonius ibid., μινούκιος libri praeter V, qui om., cf. ad III § 316

43 a. C.

- 255 Κάσσιος οὖν τήνδε τὴν πολιορκίαν σπουδῇ κατα- 59
λαβὼν τὸν τε τοῦ Βάσσου στρατὸν αὐτίκα παρελάμ-
βανεν ἐκόντα καὶ ἐπ' ἐκείνῳ τὰ Μούρκου τέλη καὶ
Μαρκίου, κατὰ τε φιλίαν αὐτῷ παραδιδόντων καὶ κατὰ
256 τὸ δόγμα τῆς βουλῆς ἐς πάντα ὑπακουόντων. ἄρτι 5
δὲ καὶ Ἀλλιηνός, ὑπὸ Δολοβέλλα πεμφθεὶς ἐς Αἴγυ-
πτον, ἐπανῆγεν ἐξ αὐτῆς τέσσαρα τέλη τῶν ἀπὸ τῆς
ἡσσης Πομπήλου τε καὶ Κράσσου διαρριφέντων ἢ ὑπὸ
Καίσαρος Κλεοπάτρα καταλελειμμένων· καὶ αὐτὸν ὁ
Κάσσιος ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τῶν ὄντων οὐ προπεπυ- 10
σμένον, ἄφνω περιέλαβέ τε καὶ ἠνάγκασε προσθέσθαι
οἱ καὶ παραδοῦναι τὸν στρατὸν, δέισαντα τέσσαρσι
257 τέλεσι μάχεσθαι πρὸς ὀκτώ. οὕτω μὲν ὁ Κάσσιος ἐκ
παραδόξου δωδέκα τελῶν ἀρίστων ἀθρόως ἐκράτει.
καὶ αὐτῷ τινες καὶ Παρθυαίων ἵπποτοξόται συνεμάχουν, 15
δόξαν ἔχοντι παρὰ τοῖς Παρθυαίοις, ἐξ οὗ Κράσσω
ταμιεύων ἐμφρονέστερος ἔδοξε τοῦ Κράσσου γενέσθαι.
- 258 Δολοβέλλας δὲ διέτριψε μὲν περὶ τὴν Ἰωνίαν, κτελ- 60
νων Τρεβώνιον καὶ ταῖς πόλεσιν ἐπιβάλλων ἐσφορὰς
καὶ ναυτικὸν ἀγέλων ἐπὶ μισθῷ διὰ Λευκίου Φίγλου 20
παρὰ τε Ῥοδίων καὶ Λυκίων καὶ Παμφύλων καὶ ἐκ
Κιλικίας· ὥς δέ οἱ τάδε ἔτοιμα ἦν, ἐπήει τῇ Συρίᾳ,
κατὰ μὲν τὴν γῆν αὐτὸς μετὰ δύο τελῶν, διὰ δὲ τῆς
259 θαλάσσης ὁ Φίγλος. πυθόμενος δὲ τῆς Κασσίλου στρα-
τιᾶς ἐς Λαοδίκειαν οἰκέως ἔχουσάν οἱ παρήλθεν, ἐπὶ 25

3 τὰ] τοῦ B 4 <τὰ> Μαρκίου ci. Mend., sed cf. ad I § 338;
ceterum μινουκίου libri, cf. ad III § 316 6 Ἀλλιηνός V, Albinus C
7 ἀπὸ] ἐκ III § 318, quod praefererat Mend., sed cf. ad I § 65
8' διαρριφέντων Bf, διαρριφέντων b 10 οὐ] οὐδέν, ut habet i
III § 319, maluit Mend. (οὐδὲ illic O) 16 ad δόξαν adiecti-
vum desideravit Mend. 21 ῥωδίων B παμφυλίων V

τε χειρρονήσου συνωκισμένην καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς ὠχυ-
 ρωμένην καὶ ἐς τὸ πέλαγος ἔχουσαν ὄρμον, ὅθεν
 ἔμελλεν εὐπορήσειν τε ἀγορᾶς ἀπὸ θαλάσσης καὶ ἀδεῶς,
 ὅτε βούλοιτο, ἀποπλευσεῖσθαι. ὣν αἰσθανόμενος ὁ Κάσ- 260
 5 σσιος καὶ δεδιώς, μὴ αὐτὸν ὁ Δολοβέλλας διαφύγοι,
 τὸν τε ἰσθμὸν ἔχου διστάδιον ὄντα, λίθους καὶ πᾶσαν
 ὕλην ἐξ ἐπαύλεων καὶ προαστείων καὶ τάφων συμ-
 φέρων, καὶ ἐπὶ ναῦς περιέπεμπεν ἔς τε Φοινίκην καὶ
 61 Λυκίαν καὶ Ῥόδον. ὑπερορῶμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων 261
 10 πλὴν Σιδωνίων ἐπανήχθη τῷ Δολοβέλλᾳ, καὶ κατέδυ-
 σαν μὲν ἑκατέρου νῆες ἱκαναί, πέντε δὲ αὐτοῖς ἀνδρά-
 σιν εἶλεν ὁ Δολοβέλλας. καὶ ὁ Κάσσιος αὐτίς ἔπεμ- 262
 πεν ἐς τοὺς ὑπεριδόντας αὐτοῦ καὶ ἐς Κλεοπάτραν,
 τὴν Αἰγύπτου βασιλῖδα, καὶ ἐς Σεραπίωνα, τὸν ἐν Κύ-
 15 πρῳ τῇ Κλεοπάτρᾳ στρατηγοῦντα. Τύριοι μὲν δὴ καὶ
 Ἀράδιοι καὶ Σεραπίων, οὐδὲν τῆς Κλεοπάτρας προ-
 μαθῶν, ἔπεμψαν αὐτῷ ναῦς, ὅσας εἶχον· ἡ βασιλὶς δὲ
 Κασσίῳ μὲν πρὸςφερε λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν ἐνο-
 χλοῦντα τότε Αἰγύπτῳ, διὰ δὲ οἰκειότητα τοῦ προτέρου
 20 Καίσαρος συνέπρασσε τῷ Δολοβέλλᾳ. καὶ ἀπὸ τῆσδε 263
 τῆς γνώμης αὐτῷ καὶ τὰ τέσσαρα τέλη προπεπόμφει
 δι' Ἀλλιηνοῦ καὶ στόλον ἄλλον ἔτοιμον εἶχεν ἐπαμύ-
 νειν, ἄνεμοι δὲ ἐπεῖχον. Ῥόδιοι δὲ καὶ Λύκιοι οὔτε 264
 Κασσίῳ οὔτε Βρούτῳ συμμαχήσειν ἔφασκον ἐς ἐμφύ-
 25 λια, ἐπεὶ καὶ Δολοβέλλᾳ δοῦναι ναῦς προπομπούς, καὶ
 οὐκ εἰδέναι συμμαχοῦσας.
 62 ἔτοιμασάμενος οὖν ὁ Κάσσιος αὐτίς ἐκ τῶν παρόν- 265
 των ἐπανήγετο δις τῷ Δολοβέλλᾳ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον

4 ὅτε] quoue C, i. e. ὅποι 5 αὐτὸν libri, correxi 6 ἔχον b
 7 προαστείων] cf. ad II § 28 τάφων i C 25 ἐπεὶ δὲ καὶ a
 προπομποὺς <μόνον> aut & pro καὶ ci. Musgr. 26 συμμαχήσας
 ab, συμμαχήσειν f

43 a. C.

- ἀγχώμαλοι διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, τῇ δὲ ἐξῆς ναυ-
 μαχίᾳ ἡσσᾶτο ὁ Δολοβέλλας, καὶ ὁ Κάσσιος αἰρομένου
 τοῦ χώματος ἔκοπτεν αὐτοῦ τὸ τεῖχος ἡδὴ καὶ ἐσά-
 266 λενεν. τὸν τε νυκτοφύλακα αὐτοῦ Μάρσον οὐ δυνη-
 θείς διαφθεῖραι διέφθειρε τοὺς ἡμεροφυλακοῦντας 5
 αὐτῷ λοχαγοὺς καὶ ἀναπαυομένου τοῦ Μάρσον μεθ'
 ἡμέραν ἐσῆλθεν, ὑπανοιχθεῖσιν αὐτῷ πυλίδων κατὰ
 267 μέρη πολλῶν. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως ὁ μὲν Δολο-
 βέλλας προὔτεινε τὴν κεφαλὴν τῷ σωματοφύλακι αὐ-
 τοῦ καὶ τεμόντα προσέταξε φέρειν Κασσίῳ σῶστρον 10
 ἴδιον· ὃ δὲ τεμὼν ἐπικατέσφαξεν ἑαυτόν. διεχρήσατο
 268 δὲ καὶ Μάρσος ἑαυτόν. ὁ δὲ Κάσσιος τὴν μὲν τοῦ
 Δολοβέλλα στρατιὰν ἐς ἑαυτόν μεθώρκου, Λαοδικέων
 δὲ τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ κοινὰ ἐσύλα καὶ τοὺς ἐπιφανεῖς
 ἐκόλαξε καὶ τοὺς λοιποὺς ἐσφοραῖς βαρυντάταις ἐξέτρυνχε, 15
 μέχρι τὴν πόλιν περιήνεγκεν ἐς ἔσχατον κακοῦ.
 269 μετὰ δὲ Λαοδίκειαν ἐπ' Αἴγυπτον ὥρμα, πυνθα- 63
 νόμενος μὲν Κλεοπάτραν βαρεῖ στόλῳ διαπλευσεῖσθαι
 πρὸς τε Καίσαρα καὶ πρὸς Ἀντώνιον, ἐπινοῶν δὲ κω-
 λῦσαι τε τὸν πλοῦν καὶ τίσασθαι τῆς γνώμης τὴν 20
 βασιλῖδα καὶ πρὸ τῶνδε αὐτὴν Αἴγυπτον ἐνθυμιζό-
 μενος μάλιστα ἐν καιρῷ, τετραυμένην τε ὑπὸ λιμοῦ καὶ
 ξενικὸν στρατὸν οὐ πολὺν ἔχουσιν, ἄρτι τῶν Ἀλλή-

2 αἰρομένου Vf, αἰρουμένου ab 3 αὐτοῦ] αὐτὸ ci. Musgr.,
 ex v. 4 illud illatum esse ci. Mend., αὐτῷ mavult Keil 9sq. αὐτοῦ
 Oi, corr. Mend. 11 διεχρήσατο — 12 ἑαυτόν om. O 13 αὐ-
 τὸν i 15 supplicio affecit C, ἐκόλαξε θανάτῳ § 310, bene
 19 alterum πρὸς delendum ci. Mend. 21 πρὸ τῶνδε] πρὸς
 τῷδε ci. Musgr., prob. Mend., sed bene habet 'imprimis, ante
 omnia' 22 τετραυμένην Oi, corr. Schw.

νοῦ στρατιωτῶν ἀποστάντων. οὕτω δὲ αὐτὸν ὁρμῆς 270
 καὶ ἐλπίδος ἔχοντα καὶ καιροῦ ὁ Βροῦτος ἐκάλει κατὰ
 σπουδὴν, ὥς ἤδη Καίσαρος καὶ Ἀντωνίου τὸν Ἴόνιον
 περὶ τῶν. ἄκων μὲν δὴ Κάσσιος Αἴγυπτον ἐκ τῶν 271
 5 ἐλπίδων μεθίλει καὶ τοὺς Παρθυαίων ἱπποτοξότας ἀπ-
 ἐπεμπε τιμήσας καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα αὐτῶν
 ἔστειλλε περὶ μελίζονος συμμαχίας, ἣ μετὰ τὸ ἔργον
 ἀφικνουμένην Συρίαν τε καὶ πολλὰ τῶν ἐγγύς ἐθνῶν
 μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμε καὶ ἀνεχώρησεν. αὐτὸς δὲ ὁ 272
 10 Κάσσιος τὸν μὲν ἀδελφιδοῦν ἐν Συρίᾳ μεθ' ἐνὸς τέ-
 λους ἀπέλιπε, τοὺς δὲ ἱππέας προὔπεμψεν ἐς Καππα-
 δοκίαν, οἱ Ἀριοβαρζάνην τε ἄφνω κατέκανον ὥς ἐπι-
 βουλεύοντα Κασσίῳ καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ἐκείνου
 14 καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἐς τὸν Κάσσιον ἐπανήγαγον.
 4 Ταρσέων δ' ἐς στάσιν διηρημένων οἱ μὲν τὸν Κάσ- 273
 σιον ἐστεφανώκεσαν ἐλθόντα πρότερον, οἱ δὲ τὸν Δολο-
 βέλλαν ἐπελθόντα· ἀμφοτέροι δὲ τῷ τῆς πόλεως σχήματι
 ταῦτα ἔπρασσον. καὶ παραλλὰξ αὐτῶν προτιμώντων
 ἑκάτερον, ὥς εὐμεταβόλῳ πόλει χαλεπῶς ἐχρῶντο ἑκά-
 20 τεροι· Κάσσιος δὲ νικήσας Δολοβέλλαν καὶ ἐσφορὰν
 ἐπέθηκεν αὐτοῖς χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα. οἱ δὲ 274
 ἀποροῦντές τε καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν ἐπειγόντων ἀπ-
 αιτούμενοι σὺν ὕβρει, τὰ τε κοινὰ ἀπεδίδοντο πάντα
 καὶ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς, ὅσα εἶχον ἐς πομπὰς ἢ
 25 ἀναθήματα, ἔκοπτον. οὐδενὸς δὲ μέρους οὐδ' ὥς ἀνυ- 275
 ομένου, ἐπώλουν αἱ ἀρχαὶ τὰ ἐλεύθερα· καὶ πρῶτα μὲν

8 ἀφικομένη maluit Mend., sed cf. Berg, diss. p. 19
 15 δ' ἐστάσιν (sic) B 16 ἐστεφάνωσαν B 19 sq. ἐκά-
 τεροι] ἑκάτερος ci. Mend., contra Kratt p. 5, cf. II § 293, V
 § 191. 244; v. etiam V § 406. 499

43 a. C.

ἦν παρθένοι τε καὶ παῖδες, ἐπὶ δὲ γυναῖκες τε καὶ γέροντες ἔλπεινοι, βραχυτάτου πάμπαν ὄνιοι, μετὰ δὲ οἱ νέοι. καὶ διερχῶντο οἱ πλέονες ἑαυτούς, ἕως ὧδε ἔχοντας ὁ Κάσσιος ἐκ Συρίας ἐπανιῶν ὥκτειρέ τε καὶ τοῦ λοιποῦ τῶν ἐσφορῶν ἀπέλυσε.

- 276 Τάρσος μὲν δὴ καὶ Λαοδίχεια τοιάδε ἐπεπόνθεσαν, Κάσσιος δὲ καὶ Βροῦτος συμβολήσαντες ἀλλήλοιον, Βρούτῳ μὲν ἐδόκει τὴν στρατιὰν ἀλίσσαντε χωρεῖν ἐπὶ τὸ μεῖζον ἔργον ἐς Μακεδονίαν· τέλη τε γὰρ ἤδη τοῖς πολεμίοις ἐς τεσσαράκοντα εἶναι στρατοῦ καὶ αὐτῶν
277 διεληλυθέναι τὸν Ἰόνιον ὁκτώ· Κάσσιον δὲ ἐδόκει τῶν μὲν πολεμίων ἔτι περιορᾶν ὥς τριφθησομένων ἐν σφίσι
ἐξ ἀπορίας διὰ τὸ πλῆθος, Ῥοδίους δὲ καὶ Λυκίους ἐξελεῖν, εὖνους τε ὄντας ἐκείνοις καὶ ναυτικὸν ἔχοντας, ἵνα μὴ κατὰ νότου σφίσι γίνωνται παρὰ τὸ ἔρ-
278 γον. ἐπεὶ δὲ ἔδοξεν ὧδε, ἐχώρουν Βροῦτος μὲν ἐπὶ Λυκίους, Κάσσιος δὲ ἐπὶ Ῥοδίους, τεθραμμένος τε ἐν αὐτῇ καὶ πεπαιδευμένος τὰ Ἑλληνικά. ὥς δὲ κρατίστοις τὰ ναυτικά ἀνδράσι συνοισόμενος ἐς μάχην, τὰς ἰδίας ναῦς ἐπεσκεύαζε καὶ ἀνεπλήρου καὶ ἐγύμναζεν ἐν Μύνδῳ.

- 279 Ῥοδίων δὲ οἱ μὲν ἐν λόγῳ μᾶλλον ὄντες ἐδεδοίκεσαν Ῥωμαίοις μέλλοντες ἐς χεῖρας ἵεναι, ὁ δὲ λεῶς ἐμεγαλοφρονεῖτο, ἐπεὶ οἱ καὶ παλαιῶν ἔργων πρὸς οὐχ

9 ἤδη ante τὸν Ἰόνιον (v. 11) vertit C, bene 11 ad διεληλυθέναι, ut videtur ex § 368, C addit: cum Cedicio et Norbano
12 ὑπερορᾶν ci. Mend., cf. ad I § 192 16 ex C, qui habet: cum inter utrosque conuenisset diuisere copias. Brutus aduersus — profectus est ci. Mend. ὧδε <διελόμενοι τὴν στρατιὰν> ἐχώρουν, inut. 21 Μύνδῳ] Gnido C, const. 24 sq. aut οἱ deleri aut σφίσι sive αὐτοῖς legi aut ἐμνημόνευε voluit Schw., ἐμεγαλοφρονεῖτο ἐπὶ οἱ ci. Cob. p. 223 sq., ἐπεὶ τοι Keil. Non liquet

ὁμοίους ἄνδρας ἐμνημόνευον. ναῦς τε καθεῖλκον τὰς
 ἀρίστας σφῶν τρεῖς καὶ τριάκοντα. καὶ τὰδε πράσσον- 280
 τες ἔπεμπόν τινας ἐς Μύνδον ὅμως, οἱ τὸν Κάσσιον
 ἡξίουν μῆτε Ῥόδου καταφρονεῖν, πόλεως ἀμυναμένης
 5 αἰ τοὺς καταφρονήσαντας, μῆτε συνθηκῶν, αἱ Ῥοδίοις
 εἰσὶ καὶ Ῥωμαίοις, ὅπλα μὴ φέρειν ἐπὶ ἀλλήλους· εἰ
 δέ τι περὶ συμμαχίας ἐπιμέμφοιτο, ἐθέλειν παρὰ τῆς
 Ῥωμαίων βουλῆς πυνθέσθαι, καὶ κελευούσης ἔφασαν
 συμμαχήσειν. οἱ μὲν δὴ τοιάδε μάλιστα ἔλεγον, ὃ δὲ 281
 10 τὰ μὲν ἄλλα τὸν πόλεμον ἀντὶ λόγων ἔφη κρινεῖν,
 τὰς δὲ συνθήκας κελεύειν ὅπλα μὴ φέρειν ἐπ' ἀλλή-
 λους, καὶ ἐπενηνοχέειν Ῥοδίους Κασσίῳ, Δολοβέλλῳ
 συμμαχοῦντας, κελεύειν δὲ ἀλλήλοις συμμαχεῖν, Κασ-
 σίῳ δὲ δεομένῳ εἰρωνεύεσθαι τὰ περὶ τῆς Ῥωμαίων βου-
 15 λῆς, φευγούσης καὶ ἀλωμένης ἐν τῷ παρόντι διὰ τοὺς
 ἐν ἄστει τυράννους, οἱ δώσουσι μὲν αὐτοὶ δίκας, δώ-
 σουσι δὲ καὶ Ῥόδιοι τὰ ἐκείνων προτιμῶντες, ἣν μὴ
 θᾶσσον ἀνέχονται τῶν κελευομένων. ὧδε μὲν ὁ Κάσ- 282
 σιος αὐτοὺς ἡμέλψατο, καὶ οἱ εὖ φρονοῦντες Ῥοδίῳ
 20 μᾶλλον ἐδεδόικεσαν· τὸ δὲ πλῆθος ἐδημαγώγουν Ἀλέ-
 ξανδρός τε καὶ Μνασέας ἀναμιμνήσκοντες, ὅτι καὶ
 Μιθριδάτης πλέοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσειε τῇ Ῥόδῳ καὶ
 Δημήτριος ἔτι πρὸ τοῦ Μιθριδάτου. οἱ μὲν δὴ τὸν
 Ἀλέξανδρον ἐκ τούτων εἶλοντο σφίσι πρυτανεύειν, ἥπερ
 25 ἐστὶν ἀρχὴ παρ' αὐτοῖς μάλιστα αὐτοκρατῶρ, καὶ ναυ-
 30 αρχεῖν Μνασέαν, ἔπεμπον δ' ὅμως ἐς τὸν Κάσσιον 283

11 <μὲν> post κελεύειν add. Bk., malim v. 13 κελεύειν δὲ
 <καὶ> 14 τὰ Keil, τε Oi, del. Bk. 18 ἀντέχονται ci.
 Musgr., inut. 21. 26 Μνασέας] Manassem vocat C

24 πρυτάνεις summi Rhodiorum magistratus, cf. H. van Gelder,
 Gesch. d. alten Rhodier p. 239 sq., numero quinque, cf. Hermes
 38 (1903) p. 146 sqq. 320. 638 sq.

43a. C.

ἔτι πρεσβευτὴν Ἀρχέλαον, ὃς ἐν Ῥόδῳ τὰ Ἑλληνικὰ
 διδάσκαλος γεγέννητο τῷ Κασσίῳ, δεησόμενον ἤδη
 τόνδε τοῦ Κασσίου λιπαρέστερον. καὶ ἐδεῖτο, τῆς δε-
 284 ξιάς λαβόμενος, ὥς γνωρίμου. “μὴ πόλιν ἀναστήσης
 Ἑλληνίδα φιλέλλην ἀνὴρ, μὴ Ῥόδον φιλελεύθερος
 ἀνὴρ· μηδὲ αἰσχύνης ἀξίωμα Δώριον, οὐχ ἡσσημένον,
 ἐξ οὗ γεγόναμεν, μηδὲ ἐκλάθῃ καλλῆς ἱστορίας ἧς ἔμα-
 285 θες ἐν Ῥόδῳ τε καὶ ἐν Ῥώμῃ, ἐν Ῥόδῳ μὲν, ὅσα Ῥό-
 διοι κατὰ πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ἄλλους τε καὶ
 τοὺς μάλιστα ἀμάχους δόξαντας εἶναι, Δημήτριον καὶ
 Μιθριδάτην, ὑπὲρ ἐλευθερίας ἔπραξαν, ὑπὲρ ἧς δὴ
 286 καὶ σὺ φῆς τάδε κάμνεις· ἐν Ῥώμῃ δέ, ὅσα ὑμῖν αὐτοῖς
 καθ’ ἐτέρων καὶ κατ’ Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου συνεμα-
 χήσαμεν, ὧν εἰσὶν ὑπὲρ ἡμῶν ἀνάγραπτοι στήλαι παρ’
 ὑμῖν. τάδε μὲν δὴ καὶ γένους ἔνεκα καὶ ἀξιόσεως ἡμῶν
 καὶ τύχης ἐς τὸ νῦν ἀδουλώτου καὶ συμμαχίας καὶ
 287 προαιρέσεως ἐς ὑμᾶς, ὧ Ῥωμαῖοι, λελέχθω· πρὸς σέ δέ,
 ὧ Κάσσιε, καὶ αἰδώς τις ἔστιν ἐξαίρετος ἔς τε τὴν πό-
 λιν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τροφήν τέ σου καὶ παίδευσιν καὶ
 διατριβὴν καὶ ἐστίαν, ἣν ὥκησας, καὶ τοῦμὸν διδασκα-
 λείον αὐτὸ καὶ ἐμέ, ἐλπίσαντα μὲν ἐς ἔτερα τούτοις
 ποτὲ ἐναβρυνεῖσθαι, νῦν δὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτὰ
 δαπανῶντα, ἵνα μὴδ’ αὐτὴ σοι πολεμεῖν ἀναγκάζεταιται

6 sq. οὐχ ἡσσημένον post γεγόναμεν V 9 κατὰ πόλεις]
 κατὰ πόλεων vel καὶ πρὸς πόλεις ci. Schw., erga urbes regesque
 C 14 sq. quorum apud nos columnae a uobis inscriptae C,
 i. e. ὑφ’ ὑμῶν et παρ’ ἡμῖν, quod Mend. videtur probavisse,
 iniuria, opinor, cf. e. g. S. C. de Asclepiade etc. C. I. L. I n. 203
 v. 25 17 πρὸς σέ] πρὸς σοῦ ci. Schw., tradita defendebat
 Kratt p. 41 18 ἔστιν] ἔστω ci. Mend., sed cave hiatum
 20 διατριβὴν Nauck, ἱατρικὴν libri 21 ἐλπίσαντα μὲν H. Steph.,
 qui credidi C, ἔλπισον, τὰ μὲν Oi 23 μὴδ’ αὐτῇ] μὴ αὐτῇ
 ci. Nauck

πεπαιδευμένῳ τε ὑφ' αὐτῆς καὶ τεθραμμένῳ μηδὲ γέ-
νηται δυοῖν ὑπ' ἀνάγκης θάτερον, ἢ Ῥοδίους ἀπο-
θανεῖν πάντως ἢ Κάσσιον ἡσθᾶσθαι. συμβουλεύω δὲ 288
ἐπὶ τῇ παρακλήσει, τοιῶνδ' σε ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων
πολιτείας ἀπτόμενον ἔργων θεοὺς ἡγεμόνας αἰεὶ ποι-
εῖσθαι παντὸς ἔργου. θεοὺς δ' ὠμόσατε, ὅτε ἡμῖν 289
ἔναγχος διὰ Γαῖου Καίσαρος συνετίθεσθε καὶ σπον-
δὰς ἐπὶ τοῖς ὅρκοις ἐσπένδετε καὶ δεξιὰς ἐτίθεσθε,
αἱ καὶ παρὰ πολεμίοις ἰσχύουσιν, οὐ παρὰ φίλοις καὶ
τροφεῦσιν; φείδου δὲ ἐπὶ τοῖς θεοῖς καὶ δόξης τῆς 290
κατὰ ἀνθρώπους· ὥς οὐδέν ἐστι συνθηκῶν παραβάσεως
μᾶλλον, ὃ τοὺς ἀμαρτάνοντας ἀπίστους ἐς ἅπαντα ποιεῖ
καὶ φίλοις καὶ πολεμίοις”.

9 ταῦτ' εἰπὼν ὁ πρεσβύτης οὐ μεθίετο τῆς χειρός, 291
ἀλλ' ἐπεδάκρυεν αὐτῇ, ὥς ἐρυθριᾶσαι μὲν ἐπὶ τῷ σχή-
ματι τὸν Κάσσιον καὶ παθεῖν τι ὑπὸ αἰδοῦς, ὑφε-
λόντα δὲ ὅμως εἰπεῖν· “εἰ μὲν οὐ συνεβούλευσας Ῥο-
δίους μὴ ἀδικεῖν με, σύ με ἡδίκηεις· εἰ δὲ διδάσκων
οὐκ ἔπεισας, ἀμυνῶ σοι. ἡδικούμην δὲ δὴ πού σα- 292
φῶς τὸ μὲν πρῶτον ἀδίκημα συμμαχίαν αἰτῶν καὶ
παρορώμενος ὑπὸ τῶν παιδευσάντων καὶ θρεψάντων,
τὸ δὲ ἐξῆς προτιμώντων μου Δολοβέλλαν, ὃν οὐκ
ἐπαίδευσαν οὐδὲ ἀνέθρεψαν, τὸ δὲ ἀνιαιρότερον, ἐμοῦ

1 ὑπ αὐτῆς i 2 sq. Rhodios omnes C, unde πάντας scr.
Mend. 4 σε om. b 8 δεξιὰς ἐτίθεσθε] offendit Mend., ἐδί-
δοτε ci. Herw. p. 73 9 παρὰ ante φίλοις supra v. add. a m. 1
V 9 sq. post τροφεῦσιν posui interrogationis signum; fort.
scribendum οὐ <πολὺ μᾶλλον ἄρα> παρὰ — τροφεῦσιν; vel, ut
Keil maluit, ἰσχύουσι, τί οὐ παρὰ — τροφεῦσιν; varia haud pro-
babilia iam temptaverant Mend. et Herw. p. 72 sq. 11 οὐδὲν
ἔτι i 14 πρεσβύτης, εν supra ὅ a m. 1, V 17 οὖν post μὲν
add. i 20 ἀδίκημα delebat Mend., retinui commate post σαφῶς
deleto cum Bitschofsky p. 447 et Kratt p. 8 23 ἀνιαιρότερον
Οἱ, ἀνιαιρότατον ci. Mend.

43 a. C.

μὲν καὶ Βρούτου καὶ ὅσων ὁρᾶτε ἀπὸ τῆς βουλῆς
 ἀρίστων ἀνδρῶν φευγόντων τυραννίδα καὶ τὴν πα-
 τρίδα ἐλευθερούντων, ὧς Ῥόδιοι φιλελεύθεροι, Δολο-
 βέλλα δὲ αὐτὴν καταδουλοῦντος ἑτέροις, οἷς δὴ καὶ
 ὑμεῖς εὖνως ἔχοντες ὑποκρίνεσθε ἐξίστασθαι τοῖς ἐμ-
 293 φυλίοις ἡμῶν. ἔστι δὲ ἐμφύλια μὲν, εἰ καὶ ἡμεῖς δυ-
 ναστείας ὠρεγόμεθα, πόλεμος δὲ σαφὴς τὸ γιγνόμενόν
 294 ἔστι δημοκρατίας πρὸς μοναρχίαν. καὶ δημοκρατίαν
 ἀβοήθητον καταλείπετε οἱ παρακαλοῦντες ὑπὲρ αὐτο-
 νομίας· φίλλαν τε Ῥωμαίοις προφέροντες οὐκ ἐλεεῖτε
 ἀκρίτους ἐπὶ θανάτῳ καὶ δημεύσει προγραφομένους,
 ἀλλ' ὑποκρίνεσθε πεύσεσθαι τῆς βουλῆς τῆς ταῦτα
 πασχούσης καὶ οὐδὲ ἀμύνειν ἑαυτῇ πῶ δυναμένης. ἢ
 δ' ὑμῖν ἤδη προαπεκρίνατο, ἐν οἷς ἐψηφίσατο τοὺς
 295 ἀμφὶ τὴν ἔω πάντας ἀμύνειν ἐμοί τε καὶ Βρούτῳ. σὺ
 δέ, εἰ μὲν ποτε ἡμῖν περικτωμένοις τι συνεπράξατε,
 ὧν εὐεργεσίας καὶ μισθοὺς ἀντικεκόμεισθέ που, κατα-
 λογίξῃ, ὅτι δὲ ἡμῖν ἐς τὴν ἐλευθερίαν καὶ σωτηρίαν
 ἀδικουμένοις οὐ συμμαχεῖτε, ἐπιλανθάνῃ· οὓς εἰκὸς
 ἦν, εἰ καὶ μηδὲν ἡμῖν ἐς ἀλλήλους ὑπῆρχεν, ἀλλὰ νῦν
 ἄρχειν ἐθέλοντας ὑπερμαχῆσαι τῆς Ῥωμαίων δημοκρα-
 296 τίας, Δωριέας ὄντας. οἳ δ' ἀντὶ τοιούτων ἔργων καὶ
 λογισμῶν συνθήκας ἡμῖν προφέρετε, γενομένας μὲν

5 ὑμεῖς νῦν εὖνως i, unde οἷς δὴ ὑμεῖς καὶ νῦν εὖνως ci.
 Mend., non recte, opinor, νῦν del. Schw. ἔχετε ab 6 ἔστι]
 ἦν vel ἦν δ' ἂν ci. Mend., sed cf. ad v. 7 7 ὠρεγόμεθα ci.
 Cob. p. 227, contra Schenkl p. 177 coll. Demosth. 18 § 12
 10 Ῥωμαίων ci. Mend., sed Ῥωμαίοις cum φίλλαν iungendum
 videtur (Kratt p. 15) 11 <τοὺς> ἀκρίτους ci. Mend., sed cf.
 Loesch p. 33 sq. 21 ἄρχειν] ἀρχήν; quod ante ὑπῆρχεν (v. 20)
 collocari voluit, ci. Mend., at videtur imitatio Homeri, cf. II.
 16, 65, alibi ἐθέλοντας Schw., ἐθέλοντας libri

ὑμῖν καὶ τάσδε πρὸς Γάιον Καίσαρα, τῆσδε τῆς μοναρχίας ἡγεμόνα· λέγουσι δ' ὅμως αἱ συνθῆκαι Ῥωμαίους καὶ Ῥοδίους ἐν ταῖς χρεαῖς ἀλλήλοις ἀμύνειν. ἀμύνετε 297 οὖν ἐς τὰ μέγιστα κινδυνεύουσι Ῥωμαίοις. Κάσσιος ὑμῖν ἐστὶν ὁ τὰς συνθήκας τάσδε προφέρων καὶ ἐπὶ συμμαχίαν καλῶν, Ῥωμαῖος ἀνὴρ καὶ Ῥωμαίων στρατηγός, ὥς φησι τὸ ψήφισμα τῆς βουλῆς, ἐν ᾧ πάντας ὑπακούειν ἡμῖν ἔταξε τοὺς τοῦ Ἰονίου πέραν. τὰ δ' 298 αὐτὰ καὶ Βροῦτος ὑμῖν προτείνει ψηφίσματα καὶ Πομπήιος, τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπιτετραμμένος, τὰς δ' ἰκετείας ἐπὶ τοῖς ψηφίσμασι καὶ οἷδε πάντες, ὅσοι φεύγουσιν ἀπὸ τῆς βουλῆς, οἳ μὲν ἐς ἐμὲ καὶ Βροῦτον, οἳ δ' ἐς Πομπήιον. ἔστι δὲ δὴ πού τὸ συγ- 299 κείμενον, Ῥωμαίοις Ῥοδίους βοηθεῖν, κἂν καθ' ἓνα χρήζωσιν. εἰ δὲ οὔτε στρατηγὸς ἡμᾶς οὔτε Ῥωμαίους ἔτι, ἀλλὰ φυγάδας ἢ ξένους ἢ κατακρίτους, ὥς οἱ προγράψαντες λέγουσιν, ἡγεῖσθε, οὐ πρὸς ἡμᾶς ἐστὶν ὑμῖν ἔτι, ἀλλὰ πρὸς Ῥωμαίους, ᾧ Ῥόδιοι, τὰ συγκεείμενα· ἡμεῖς δὲ ξένοι καὶ ἀλλότριοι τῶν συνθηκῶν ὄντες πο- 300 λεμήσομεν ὑμῖν, ἣν μὴ ἐς πάντα κατακούητε".

τοιαῦτα μὲν ὁ Κάσσιος ἐπειρωνευσάμενος τὸν Ἀρ- 300 χέλαον ἀπέλυνεν, Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Μνασέας, οἱ Ῥοδίων ἡγούμενοι, ταῖς τριάκοντα καὶ τρισὶ νηυσὶν ἀνήγοντο ἐπὶ Κάσσιον ἐς Μύνδον ὥς προκαταπλήξοντες 25 τῷ ἐπίπλω· καὶ τί πού καὶ κούφως εἶχον ἐλπίδος, ὅτι

1 <τὸν> τῆσδε ci. Mend., cf. v. 10 5 ὁ om. i 10 <ὁ> τὴν ci. Mend., cf. v. 1 et ad I § 172 11 τὰς δ' οἰκετείας V
 14 κἂν θ' ἓνα (sic) B 15 χρήζουσιν i 17 πρὸς ὑμᾶς O
 22 Μνασέας] Manases h. l. C 24 Μύνδον] Gnidium C, const.
 25 κούφης Musgr. (cf. Thuc. 2, 51, 6), vulgo, sed cf. § 270. 559

1 πρὸς Γάιον Καίσαρα] cf. W. Henze, De civitatibus liberis, quae fuerunt in provinciis populi romani, diss. Berol. 1892, p. 56.

43 a. C.

- καὶ Μιθριδάτῃ ἐς Μύνδον ἐπιπλεύσαντες ἐδόκουν ἐς
 301 τὸ τοῦ πολέμου τέλος εὐτυχεῖν. εἰρεσία δὲ ἐς ἐπί-
 δεξιν χρώμενοι τὴν τε πρώτην ἡμέραν ἠύλίσαντο ἐν
 Κνίδῳ καὶ τῆς ἐπιούσης ἐπεφαίνοντο τοῖς ἀμφὶ τὸν
 302 Κάσσιον ἐκ τοῦ πελάγους. οἳ δὲ θαυμάσαντες ἀνταν-
 ἤγοντο, καὶ τὸ ἔργον ἦν ἐκατέρωθεν ἰσχύος τε καὶ δυ-
 νάμεως· Ρόδιοι μὲν γὰρ ναυσὶ κούφαις διεξέπλεόν τε
 τοὺς πολεμίους ὀξέως καὶ περιέπλεον καὶ ἐπανόδοις
 ἐχρῶντο, Ῥωμαῖοι δὲ ἐπὶ νεῶν βαρυτέρων, ὅτε συμ-
 πλακεῖεν, ἀπὸ βαρυτέρας ῥύμης ἐπεβάρουν ὥσπερ ἐν
 303 πεζομαχίᾳ. τοῦ δὲ Κασσίου πλήθει νεῶν τὰς πολε-
 μίας περιλαβόντος, οἱ μὲν Ῥόδιοι περιπλεῖν ἔτι καὶ
 διεκπλεῖν οὐκ ἐδύναντο, ἐμβάλλουσι δ' αὐτοῖς μόνον
 ἐκ τοῦ μετώπου καὶ ἀναχωροῦσιν ἢ μὲν ἐμπειρία δι-
 ἐφθαρτο ὑπὸ τῆς στενοχωρίας κεκυκλευμένοις, αἱ δὲ
 ἐμβολαὶ καὶ ἀποσιμώσεις ἐς βαρυτέρας τὰς Ῥωμαίων
 ναῦς ἀσθενεῖς ἐγίγνοντο, Ῥωμαίοις δ' ἦσαν ἐς κουφο-
 304 τέρας εὐτονοί, μέχρι Ῥόδιαι μὲν τρεῖς αὐτοῖς ἀνδρά-
 σιν ἐλήφθησαν καὶ δύο ἀνεροράγησάν τε καὶ κατέδυσαν
 καὶ αἱ λοιπαὶ βεβλαμμέναι διέφυγον ἐς τὴν Ῥόδον, αἱ
 δὲ Ῥωμαίων ἅπασαι μὲν ἐπανήλθον ἐς Μύνδον, ἐπ-
 εσκευάζοντο δὲ καὶ τούτων αἱ πλείονες βλαβεῖσαι.
 305 τοῦτο μὲν δὴ τῆς ἐν Μύνδῳ Ῥωμαίων τε καὶ Ῥο-
 δίων ναυμαχίας τέλος ἦν, καὶ αὐτὴν γιγνομένην ὁ
 Κάσσιος ἀπὸ ὅρους καθεώρα· ὥς δὲ ἐπεσκεύασε τὰ

2 sq. ἐπίδειξιν] ἐπειξιν cum Tyrwhitto edit. Did. p. VII
 scr. Bk.; recte refutavit Mend. coll. Cass. D. 47, 33, 3
 4 ἐπεμπαίνοντο (sic) i 6 τε καὶ] τε τοῦ ab 7 διεξέπλεόν τε
 Herw. p. 73, cf. etiam Boiss. ad Cass. D. 39, 42, 2, διέπλεόν τε
 Oi, vulgo 9 <όντες> ὅτε ci. Mend., sed cf. ad I § 296
 13 διεπλεῖν (sic) B ἐμβάλλουσι (sic) B 15 κεκυκλωμένοις
 ci. C. Steph., sed cf. § 431

σκάφη, διέπλευσεν ἐς Λώρυμα, Ῥοδίῳ τι φρούριον
 ἐν τῇ περαιᾷ, καὶ τὸ πεζὸν ἐς τὴν Ῥόδον διεβίβαζεν
 ἐπὶ ὀγκάδων ὑπὸ Φαννίῳ τε καὶ Λέντιῳ. αὐτὸς δὲ 306
 ἐπέπλει ταῖς ὀγδοήκοντα ναυσὶν ἐσκευασμέναις ἐς τὸ
 5 φοβερώτατον καὶ περιστήσας τῇ Ῥόδῳ τὸ πεζὸν ὁμοῦ
 καὶ τὸ ναυτικὸν ἡσύχαζεν ὡς ἐνδωσόντων τι τῶν πολε-
 μίων. οἳ δὲ ἐπανήχθησαν μὲν αὐθις εὐθαρσῶς, δύο 307
 δὲ καὶ τότε ναῦς ἀποβαλόντες συνεκλείσθησαν. καὶ
 ἀναδραμόντες ἐπὶ τὰ τείχη πάντα τε ὅπλων ἐπλήρουν
 10 καὶ ἀπεμάχοντο ὁμοῦ τοὺς περὶ τὸν Φάννιον ἀπὸ τῆς
 γῆς ἐνοχλοῦντας καὶ τὸν Κάσσιον τοῖς πρὸς θαλάσση
 τείχεσι τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀνέτοιμον ἐς τειχομαχίαν ἐπ-
 αγαγόντα· ἐλπίζων γάρ τι τοιοῦτον ἐπεφέρετο πύρ-
 γους ἐπτυγμένους, οἳ τότε ἀνίσταντο. Ῥόδος μὲν δὴ 308
 15 δύο πείραις καμουῖσα ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐπολι-
 ορκεῖτο· καὶ οὐδέν, ὥς ἐν ἔργῳ ταχεῖ καὶ ἀδοκίτῳ,
 παρεσκεύαστο αὐτοῖς ἐς πολιορκίαν. ὅθεν ἦν εὐδηλον
 ἀλώσεσθαι τάχιστα τὴν πόλιν ἢ χερσὶν ἢ λιμῷ· καὶ
 19 τὰδε Ῥοδίῳ οἱ συνετώτεροι καθεώρων, καὶ Φάννιος
 3 αὐτοῖς καὶ Λέντλος διελέγοντο. γιγνομένων δ' ἔτι τού- 309
 των ἄφνω Κάσσιος ἦν ἐν μέσῃ τῇ πόλει μετ' ἐπιλέκτου
 στρατοῦ, βίας μὲν οὐδεμιᾶς φανείσης οὐδὲ κλιμάκων
 ἔργου. εἵκαζον δὲ οἱ πολλοί, καὶ δοκεῖ γενέσθαι, τοὺς

3 φανίῳ VbC 10. 19 φάνιον (-ος) VC 12 ἀνέτοιμον
 <ὄν> ci. Mënd., cf. ad I § 296 13 <ἔσεσθαι> ἐπεφέρετο ci.
 Mënd., vix recte 16 ὡς ἐνεργῶ τάχει Oi, corr. Schw. ex C
 19 ῥωθίων B 23 ἔργον a δοκεῖ, quod iam Mënd. desiderava-
 verat, scripsi, ἐδόκει libri, <ὁ> καὶ δοκεῖ ci. Nauck

1 Λώρυμα] cf. Benndorf, Reisen in Lykien u. Karien p. 23 sq.
 3 de Fannio cf. Borghesi I p. 287, Willems I p. 481 n. 149, Kloeve-
 korn p. 49, Ribbeck n. 36 et 227; hic Fannius alius videtur atque
 qui § 354 et V § 579 commemoratur. De Lentulo cf. ad II § 500

43 a. C.

χαρέντας αὐτῷ τῶν πολιτῶν ὑπανοῖξαι πυλίδας ἐλέω
τῆς πόλεως καὶ προμηθεῖα τροφῶν.

- 310 ὧδε μὲν ἐαλῶκει Ῥόδος, καὶ Κάσσιος ἐν αὐτῇ προ-
κάθητο ἐπὶ βήματος καὶ δόρου τῷ βήματι παρεστήσατο
ὡς ἐπὶ δοριαλώτῳ. ἀτρεμεῖν τε κελεύσας τὸν στρατὸν
ἀκριβῶς καὶ θάνατον ἐπικηρύξας, εἴ τις ἀρπάσειεν ἢ
βιάσαιτό τι, αὐτὸς ἐξ ὀνόματος ἐκάλει Ῥοδίῳ ἐς πεν-
τήκοντα ἄνδρας καὶ ἀχθέντας ἐκόλαξε θανάτῳ· ἐτέ-
ροις δέ, ἀμφὶ τοὺς πέντε καὶ εἴκοσιν, οὐχ εὐρεθεῖσι
311 φυγὴν ἐπέταττεν. χρήματα δὲ ὅσα ἦν ἢ χρυσὸς ἢ ἄρ-
γυρος ἐν ἱεροῖς τε καὶ δημοσίοις, πάντα συλήσας ἐκέ-
λευσε καὶ τὸν ἰδιωτικὸν ἐκφέρειν τοὺς κεκτημένους
εἰς ἡμέραν ῥητήν· καὶ ἐπεκέρυξε τοῖς μὲν ἐπικρύψασι
θάνατον, τοῖς δὲ μηνύσασι δεκάτην, δούλοις δὲ καὶ
312 ἐλευθερίαν. οἳ δ' ἐν μὲν ἀρχῇ πολλοὶ συνέκρουσαν, οὐκ
ἐς τέλος ἐλπίζοντες ἀφίξεσθαι τὴν ἀπειλήν· διδομένων
δὲ τῶν γερῶν καὶ <κολαζομένων> τῶν μηνυομένων
ἔδεισάν τε καὶ προθεσμίαν ἐτέραν λαβόντες οἳ μὲν
ἐκ γῆς ἀνώρυσσον, οἳ δὲ ἐκ φρεάτων ἀνίμω, οἳ δὲ
ἐξέφερον ἐκ τάφων πολὺν πλέονα τῶν προτέρων.
313 αἱ μὲν δὴ Ῥοδίῳ συμφορὰι τοιαίδε ἦσαν, καὶ
Λεύκιος Οὐᾶρος αὐτοῖς μετὰ φρουρᾶς ὑπελέλειπτο· ὁ
δὲ Κάσσιος ἠδόμενος τῇ ταχυεργίᾳ τῆς ἀλώσεως καὶ
τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ἐπέταττεν ὅμως καὶ τοῖς
ἄλλοις ἔθνεσι τῆς Ἀσίας ἅπασι φόρους ἐτῶν δέκα συμ-

1 καὶ ante ἐλέω add. a 2 in προμηθεῖα τροφῶν sine
causa haesit Schw. 5 δοριαλώτοις ci. Mend., sed etiam sing.
bene habet 10 prius ἢ om. V 11 sq. ἐκέλευσε post ἐκ-
φέρειν V 12 τὰ ἰδιωτικὰ maluit Mend., at cf. § 341, quem
locum etiam Bitschowsky p. 447 comparat 13 μὲν om. O
ἔτι κρύψασι i 17 <κολαζομένων> Schw., κτεινομένων add.
Musgr. 20 τάφων i

φέρειν. καὶ οἱ μὲν ἐπράσσουντο συντόνως, ἐξαγγέλλε- 314
 ται δὲ αὐτῷ Κλεοπάτρα μέλλουσα διαπλεῖν μεγάλῳ
 στόλῳ καὶ παρασκευῇ βαρυτάτῃ πρὸς Καίσαρά τε καὶ
 Ἀντώνιον· τὰ γὰρ ἐκείνων αἰρουμένη καὶ τέως διὰ
 5 τὸν πρότερον Καίσαρα, τότε μᾶλλον ἤρεϊτο διὰ τὸν
 ἐκ Κασσίου φόβον. ὃ δὲ Μοῦρκον μετὰ τε ὀπλιτῶν 315
 ἀρίστου τέλους καὶ τοξοτῶν τινων ἐπὶ νεῶν ἐξήκοντα
 καταφράκτων ἐς Πελοπόννησον ἔπεμπε ναυλοχεῖν περὶ
 Ταίναρον, . . . περισυράμενος ἐκ τῆς Πελοποννήσου λείαν,
 10 ὅσῃν ἔφθασε.

5 τὰ δ' ἄμφι Λυκίαν καὶ Βροῦτον, μικρὰ καὶ τῶν 316
 ἄμφι τοῦτον ἐς ὑπόμνησιν ἀναλαμβάνοντι ἄνωθεν, ἣν
 τοιάδε. ἐπειδὴ παρὰ Ἀπουλίου στρατιάν τέ τινα εἰλή-
 φει, ὅσῃν Ἀπουλήιος εἶχεν, καὶ χρήματα ἐς ἑξακισχίλια
 15 καὶ μύρια τάλαντα, ὅσα ἐκ τῶν φόρων τῆς Ἀσίας
 συνείλεκτο, παρῆλθεν ἐς Βοιωτίαν. ψηφισαμένης δὲ 317
 αὐτῷ τῆς βουλῆς τοῖς τε χρήμασιν ἐς τὰ παρόντα χοῆ-
 σθαι καὶ Μακεδονίας ἄρχειν καὶ τῆς Ἰλλυρίδος ἐπὶ
 τῇ Μακεδονίᾳ, τὰ μὲν ἐν τοῖς Ἰλλυριοῖς τρία τέλη
 20 [τοῦ] στρατοῦ παραλαμβάνει, Οὐατινίου τοῦ πρότερου

2 διαπλευσεῖσθαι ci. Mend., sed cf. ad I § 82 5 ἤρητο f
 6 μούλκον V 8 sq. aut ναυλοχεῖν <Κλεοπάτραν· καὶ ἐνανλόχει>
 περὶ Ταίναρον aut cum C περισυράμενον et v. 10 φθάσεις (cf.
 ad § 98) scribendum ci. Schw., quorum illud praetuli, lacunam
 quidem significans post Ταίναρον; exciderint fere <καὶ ἐναν-
 λόχει> vel. sim. 17 αὐτὸν ci. Mend., sed cf. ad II § 533
 19 τοῖς om. a 20 τοῦ ante στρατοῦ susp. Schw., del. Mend.
 οὐατενίου Va, οὐατεννίου Bbf προτέρου V, Vatinio qui tunc
 Illyrio praeerat C, quod nisi potius lacuna 'prioris Caesaris'
 memoria absorpta esset (cf. Illyr. c. 13), probavit Mend. At App.
 πρότερον sine dubio intellexit 'ante Brutum'

13 est M. Apuleius pro quaestore Asiae, cf. Lange, R.
 Altert. III² p. 527; Ganter, Wochenschr. f. klass. Philol. 1895
 p. 63 sq. (cf. III § 259)

43 a. C.

ἄρχοντος Ἰλλυριῶν παραδόντος, ἐν δὲ ἐκ Μακεδονίας
 ἀφείλετο Γάιον, τὸν ἀδελφὸν Ἀντωνίου. τέσσαρα δὲ
 ἐπὶ τούτοις ἄλλα συναγαγὼν ὁκτὼ τὰ πάντα εἶχε,
 318 Γαῖῳ Καίσαρι τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐστρατευμένα. εἶχε δὲ
 καὶ ἱππέων πλῆθος καὶ ψιλοὺς καὶ τοξότας, καὶ τοὺς 5
 Μακεδόνας ἐπαινῶν ἐς τὸν Ἰταλικὸν ἤσκει τρόπον.
 319 ἀγείρουσι δὲ αὐτῷ στρατὸν ἔτι καὶ χρήματα συντυχία
 Θράκιος τοιάδε γίνεται. Πολεμοκρατία, γυνή τινος
 τῶν βασιλίσκων, ἀναιρεθέντος αὐτῇ τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ
 ἐχθρῶν δέισασα περὶ τῷ παιδί ἔτι ὄντι μεираκίῳ, ἦκεν 10
 αὐτὸν φέρουσα καὶ ἐνεχείρισε Βρούτῳ, ἐνεχείρισε δὲ
 320 καὶ τοὺς τοῦ ἀνδρὸς θησαυρούς. ὃ δὲ τὸν μὲν παῖδα
 Κυζικηνοῖς ἀνατρέφειν παρέδωκε, μέχρι σχολάσειεν ἐπὶ
 τὴν βασιλείαν καταγαγεῖν, ἐν δὲ τοῖς θησαυροῖς εὗρε
 παράδοξον χρυσίου τι πλῆθος καὶ ἀργύρου. καὶ τοῦτο 15
 321 μὲν ἔκοπτε καὶ νόμισμα ἐποίει· ὥς δὲ ἦλθέ τε ὁ Κάσ- 76
 42 a. C. σιος καὶ ἔδοξε Ἀνκίους καὶ Ῥοδίους προεξαρεῖν, ἐτρά-
 πετο Ἀνκίων ἐπὶ Ξανθίους πρώτους. οἱ δὲ τὰ τε προ-
 ἄστεια σφῶν καθείλον, ἵνα μὴ ἐς κατάλυσιν αὐτοῖς ὁ

4 γαῖ καίσαρι (sic) B 6 ἐπαινῶν non vertit C, cf. ad III
 § 324 7 sq. συντυχία Θράκιος] ex Thracia vertit C, haesit
 Schw.; Θράκιος deleri et Θρακίων ante βασιλίσκων addi voluit
 Herw. p. 73, integra verba tradita putavit Mend. 9 βασιλίσκων
 Schw., reguli cuiusdam uxor C, βασιλικῶν Oī 10 μεираκίῳ
 scripsi secutus Mend., παιδίῳ ed. Bk. et Mend. ipse, παιδί Oī,
 infante C 15 τι] τε cum b ser. Bk. et Mend. 18 sq. προά-
 στεια] cf. ad II § 28

8 sq. de Polemocratia eiusque filio cf. quae inter se dis-
 sentientes disputant Mommsen, Eph. epigr. 2 (1875) p. 251 sqq.,
 Perrot, Mémoires d'archéol. (1875) p. 218 sq., Dittenberger, I. G.
 III, 1 n. 552 et 553, Loewy, Griech. Bildhauerinschr. (1885) p. 224 sq.,
 Joubin, Revue des études grecq. 6 (1893) p. 15. 22 16 de his
 nummis cf. v. Sallet, Besch. d. antiken Münzen II p. 23
 18 sqq. de bello Lyciorum cf. O. Treuber, Gesch. d. Lykier (1887)
 p. 192 sqq., de Xanthiorum urbe Benndorf (v. ad § 305) p. 84 sqq.

Βροῦτος μὴδ' ἐς ὕλην ἔχῃ χρῆσθαι, καὶ τὴν πόλιν
 περιταφρεύσαντες ἀπεμάχοντο ἀπὸ τῆς τάφρου, τὸ μὲν
 βάθος οὔσης πεντήκοντα ποδῶν βαθυτέρας, τὸ δὲ πλά-
 τος κατὰ λόγον τοῦ βάθους, ὥστε παρ' αὐτὴν ἐστῶτες
 5 ἡκόντιζόν τε καὶ ἐτόξευον ὥσπερ ἐν μέσῳ ποταμὸν
 ἔχοντες ἀπέρατον. ὁ δὲ Βροῦτος αὐτὴν ἔχον βιαζόμε- 322
 νος καὶ σκεπαστήρια τῶν ἐργαζομένων προυτίθει καὶ
 τὸν στρατὸν ἐς ἡμέραν καὶ νύκτα ἐμέριζε, καὶ τὴν ὕλην
 μακρόθεν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσι, σὺν δρόμῳ καὶ βοῇ
 10 μετέφερεν, οὐδὲν ἐκλείπων σπουδῆς καὶ πόνου. ὅθεν 323
 αὐτῷ τὸ ἔργον ἐλπισθὲν ἢ οὐκ ἔσεσθαι κωλύοντων
 <τῶν> πολεμίων ἢ πολλοῖς μῆσι μόλις ἔσεσθαι, ὀλί-
 77 γαις ἡμέραις ἐξείργαστο, καὶ οἱ Ξάνθιοι κατακλεισθέν-
 τες ἐπολιορκοῦντο. καὶ αὐτοῖς ὁ Βροῦτος τοὺς μὲν ἐκ 324
 15 μηχανημάτων εἰς τὰ τείχη, τοὺς δὲ ἐκ ποδὸς ἐπῆγεν
 ἐπὶ τὰς πύλας καὶ πάντας ἐνήλλασσε συνεχῶς. οἱ δὲ
 ἀκμῆσιν αἰεὶ κεκμηκότες συμφερόμενοι καὶ τετρωμένοι
 πάντες, ὅμως ὑπέμενον, ἕως σφίσιν αἱ ἐπάλξεις διέμε-
 νον. ὥς δὲ καὶ αὗται κατεσύρησαν καὶ οἱ πύργοι διερ- 325
 20 ρώγесαν, ὑποτοπήσας τὸ ἐσόμενον ὁ Βροῦτος ἐκέλευσε
 τὰς ἐφ' ἐδρῶν τῶν πυλῶν τάξεις ἀποστῆναι· καὶ οἱ
 Ξάνθιοι νομίσαντες ἀφυλαξίαν καὶ ἀμέλειαν εἶναι
 νυκτὸς ἐξέδραμον μετὰ λαμπάδων ἐπὶ τὰ μηχανήματα.
 ταχὺ δὲ ἐκ συνθήματος αὐτοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐπιδρα- 326
 25 μόντων, συνέφευγον αὐτοὶς ἐς τὰς πύλας· καὶ τῶν φυ-

6 ἀπέρατον, quod ci. Nauck, habet B, ἀπέραντον ceteri
 7 προυτίθει (sic) B 9 ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσι post βοῇ collocari
 maluerunt Schw. et Mend., non recte, cf. similem collocationem
 § 385 10 ἐκλείπων] ἀπολείπων aut ἐλλείπων ci. Herw. p. 73,
 sed cf. Hann. c. 28 extr. et c. 55, v. etiam ad I § 328 12 τῶν
 add. Mend. 19 αὐταὶ Mend., et illa C, αὐταὶ Οἱ 25 συνέ-
 φυγον maluit Mend., cf. praeft.

42 a. C.

λάκων αὐτὰς προαποκλεισάντων ὑπὸ δέους, μὴ συνε-
εσπέσοιεν οἱ πολέμιοι, φθόρος ἦν Ξανθίων πολὺς ἀμφι-
ταῖς πύλαις ἀποκεκλεισμένων.

- 327 οὐ πολὺ δὲ ὕστερον ἐξέδραμον αὐτῆς οἱ λοιποὶ περὶ 78
μεσημβρίαν, ἀναχωρούσης πάλιν τῆς τάξεως, καὶ ἐν- 5
έπρησαν τὰ μηχανήματα ἅπαντα ἀθρόως. πεπετασμένων
δ' αὐτοῖς τῶν πυλῶν διὰ τὸ πρότερον πάθος, συν-
328 εἰσέπεσον ἀμφὶ δισχιλίους μάλιστα Ῥωμαίων. καὶ ἐτέ-
ροις δὲ εἰσωθιζομένοις ἀμφὶ τὴν εἴσοδον ἐπέπεσον αἰ-
φνίδιον αἱ πύλαι, εἴθ' ὑπὸ τοῦ Ξανθίων εἴτε καὶ 10
αὐτομάτως τῶν χαλαστηρίων διαρραγέντων, ὥστε τῶν
ἐσβιασασμένων Ῥωμαίων τοὺς μὲν ἀπολέσθαι, τοὺς δὲ
ἔνδον ἀποληφθῆναι, τὰς πύλας οὐ δυναμένους ἔτι ἀνα-
329 σπάσαι, χωρὶς ἀνασπαστηρίων γενομένας. βαλλόμενοι
δ' ἐν τοῖς στενωποῖς ἄνωθεν ὑπὸ τῶν Ξανθίων, βια- 15
σάμενοί ποτε μόλις ἐς τὴν ἀγορὰν ἐγγὺς οὕσαν διέδρα-
μον· κἀνταῦθα τῶν μὲν συμπλεκομένων σφίσι κρα-
τοῦντες, τοξευόμενοι δὲ χαλεπῶς καὶ οὐδὲν ἔχοντες
αὐτοὶ τόξον ἢ ἀκόντιον, παρὰ τὸ Σαρπηδόνειον, ἵνα
330 μὴ κνκλωθεῖεν, διέδραμον. οἱ δ' ἔξω τείχους Ῥωμαῖοι 20
περὶ τῶν ἔνδον ἀγανακτοῦντές τε καὶ δεδιότες, Βρού-
του περιθέοντος αὐτούς, ἐς πᾶσαν ἡμερίζοντο πείραν,
οὔτε τὰς πύλας δυνάμενοι ῥῆξαι σιδήρῳ περιβεβλημέ-
νας, οὔτε κλιμάκων ἢ πύργων ἐμπεπρησμένων εὐπο-
331 ροῦντες. ἀλλ' οἱ μὲν ἐσχεδίαζον κλίμακας, οἱ δὲ κεραίας 25

2 πολὺς Va, πολλὺς f, πολλὸς Bb 3 ταῖς πύλαις, corr.
ex τὰς πύλας, B ἀποκεκλεισμένων Bbf 4 περὶ] μετὰ V
5 ἀναχωρησάσης ci. Mend., sed cf. praef. 10 εἴθ' v (in extr. v.)
ὑπὸ B 13 ἀποληφθῆναι b 17 sq. κἀνταῦθα — κρατοῦντες
om. iC 19 σαρπηδόνειον, sed i corr. in ei, O 24 ἐμπεπρησ-
μένων susp. Mend., <ἄτε> ἐμπεπρησμένων ci. Nauck, <ἀντὶ τῶν>
ἐμπεπρησμένων Keil

τοῖς τείχεσι προστιθέντες ὥς διὰ κλιμάκων ἐπεχείρουν,
οἱ δὲ καὶ σιδήρια ὀξέα καλωδίοις περιτιθέντες ἐσφεν-
δόνων τὰ σιδήρια ἐς τὸ τεῖχος ἄνω καί, ὅτε κατα-
79 παρείη τινὰ αὐτῶν, ἑαυτοὺς ἀνίμων. Οἰνοανδεῖς δὲ 332
5 γέλτονες, διὰ τὴν ἐς τοὺς Ξανθίους ἔχθραν τῷ Βρούτῳ
συμμαχοῦντες, διὰ τῶν κρημνῶν ἐπετροβάτουν ἄνω·
καὶ αὐτοὺς ἰδόντες οἱ Ῥωμαῖοι ἐμιμοῦντο ἐπιμόχθως.
καὶ πολλοὶ μὲν ἐξέπιπτον, εἰς δ' οἱ τὸ τεῖχος ὑπερ- 333
βάντες καὶ πυλῖδα ἀνέφξαν, ἣ προεσταύρωτο πυκνο-
10 τάτοις σταυροῖς, καὶ τοὺς ἐντολμοτάτους αἰωρουμένους
ὑπὲρ τὰ σταυρώματα ἐσεδέχοντο. καὶ πλείους γενόμενοι
τὰς πύλας ἔκοπτον, οὐ περιβεβλημένας ἔτι τῷ σιδήρῳ
τὰ ἐντός, ἀντικοπτόντων αὐτοῖς ἅμα ἔξωθεν ἑτέρων ἐς
τὸ αὐτὸ καὶ συνεργοῦντων. Ξανθίων δὲ σὺν μεγάλῃ 334
15 πάνυ βοῇ τοῖς ἀμφὶ τὸ Σαρπηδόνειον οὔσι Ῥωμαίοις
ἐπιθεόντων, δεισαντες ὑπὲρ αὐτῶν, ὅσοι περὶ τὰς πύ-
λας ἔνδοθεν τε καὶ ἔξωθεν αὐτὰς ἔκοπτον, ὑπὸ μανιώ-
δους ὀρμῆς ἐβιάζοντο καὶ διαρρήξαντες ἐσέδραμον
19 ἄθροοι, δύνοντος ἄρτι τοῦ θεοῦ, μετὰ ἀλαλαγῆς, ἵνα
80 σύμβολον εἶη τοῖς ἐντός οὔσιν. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως 335

1 ἐπεχείρουν] *ascendebant* C, unde Mend. ci. <ἀναβαίνειν>
ἐπεχείρουν, inut., cf. etiam Cob., Mnemos. 15 (1887) p. 281

2 σιδήρεα V 3 τὰ σιδήρια cum C del. Mend., non recte,
opinor 4 Οἰνοανδεῖς restitui ex titulis (cf. Bull. de corr.
hell. 10 (1886) p. 216 sqq.) et nummis (cf. Brit. Mus. Catal. Greek
Coins Lycia p. 73), οἰνανδεῖς Bi, οἰνανδεῖς V, Inandes C

7 ὑπομόχθως i 9 καὶ cum C del. Mend., sed intellege: 'non
solum murum transcenderunt, sed etiam portulam patefecerunt'
περιεσταύρωτο ci. Nauck, sed cf. Thuc. 6, 75, 1 12 ἔτι τῷ]
πω ci. Mend., sed οὐ — ἔτι est 'non item' (v. § 330), cf. Xen.
Ages. 2, 26, Steph. thes. s. v. ἔτι (t. III p. 2156) 13 sq. ἐς τὸ
αὐτὸ post καὶ poni maluit Mend. 15 σαρπηδόنيον b

19 μετ' ἀλλαγῆς i 20 ἐκτὸς V

4 de Oenoandensibus cf. Petersen-v. Luschan, Reisen in
Lykien, Milyas u. Kibyratis p. 178

42 a. C.

οἱ Ξάνθιοι ἐς τὰς οἰκίας συνέτρεχον καὶ τὰ φίλτατα
 σφῶν κατέκαινον, ἐκόντα τὴν σφαγὴν ὑπέχοντα. οἰω-
 γῆς δὲ γιγνομένης ὁ Βροῦτος νομίσας ἀρπαγὴν εἶναι
 336 τὸν στρατὸν ἀνείργε διὰ κηρύκων· ὥς δὲ ἔγνω τὸ
 γιγνόμενον, ὥκτειρεν ἀνδρῶν φρόνημα φιλελεύθερον
 καὶ σπονδὰς περιέπεμπεν. οἳ δὲ καὶ τοὺς φέροντας
 ἔβαλλον καὶ τὰ σφέτερα πάντα ἀνελόντες ἐς πυρὰς
 προνενησμένας ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπέθεσαν καὶ τὸ πῦρ
 337 ἄψαντες ἑαυτοὺς ἐπικατέσφαξαν. Βροῦτος δὲ τῶν ἱερῶν
 περισώσας ὅσα ἐδύνατο, μόνους θεράποντας εἴλε Ξαν-
 θίων καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν γύναια ὀλίγα ἐλεύθερα καὶ
 ἄνδρας οὐδὲ ἐς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα πάντας.
 338 Ξάνθιοι μὲν δὴ τρίτον ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀπώλ-
 λυντο ἐλευθερίας οὐνεκα. καὶ γὰρ ἐπὶ Ἀρπάγου τοῦ
 Μήδου, Κύρῳ τῷ μεγάλῳ στρατηγοῦντος, ὧδε σφᾶς
 ἀντὶ δουλοσύνης διέφθειραν, καὶ τάφος Ξανθίοις ἡ
 πόλις ἀνελιθηθεῖσιν ὑπὸ Ἀρπάγου τότε ἐγένετο· καὶ ἐπὶ
 Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου φασὶν ὅμοια παθεῖν, οὐχ
 ὑποστάντας οὐδὲ Ἀλεξάνδρῳ μετὰ τοσῆσδε γῆς ἀρχὴν
 339 ὑπακοῦσαι. Βροῦτος δὲ ἐς Πάταρα ἀπὸ Ξάνθου κατήει,
 πόλιν ἐοικυῖαν ἐπινείῳ Ξανθίων, καὶ περιστήσας αὐ-
 τοῖς τὸν στρατὸν ἐκέλευσεν ἐς πάντα ὑπακούειν ἢ τὰς
 Ξανθίων συμφορὰς προσδέχεσθαι· προσήγοντό τε αὐ-

1 φίλτερα VC 2 κατέκαινον i 10 εἴλε Mend. ex C,
 qui: cepit; εἴχε Oi, sed λ supra χ V¹ 11 ἀνδρῶν] corrup-
 tum, ἄλλων vel ἀστῶν ci. Schw., bene, ἐλευθέρων, delete ἐλεύθερα,
 Mend. 12 ἄνδρας] ἄνανδρα iC καὶ om. V <τοὺς>
 πάντας ci. Herw. p. 73 14. 17 Ἀρπάγον Schw., ἀρπάλου libri
 17 ἀνελιθηθεῖσιν Petersen, κατελιθηθεῖσιν iam bene coniecerat Herw.
 p. 73 ex Herodot. 1, 176, qui haec tradit, ἀμελιθηθεῖσα libri, ἀπο-
 κλεισθεῖσα ci. Mend. τότε] ποτὲ V, om. C 19 δὲ οὐδὲ ab
 20 ad Patareas C 21 ξανθείων b, ut videtur 22 ἐκέλευεν B

τοῖς οἱ Ξάνθιοι ὀδυρόμενοι τὰ σφέτερα καὶ παραι-
 νοῦντες ἀμείνονα βουλευσασθαι. Ξανθίοις δὲ οὐδὲν 340
 ἀποκριναμένων πω τῶν Παταρέων, ἐδίδου τὸ λοιπὸν
 αὐτοῖς τῆς ἡμέρας ἐς σκέψιν καὶ ἀνεχώρει. ἅμα δὲ
 5 ἡμέρα προσῆγεν. οἱ δὲ ἀπὸ τε τῶν τειχῶν ἐβόων ὑπ-
 ακοῦνιν, ἐς ὃ τι βούλοιτο, καὶ τὰς πύλας ἀνεῳγνουν.
 ὃ δ' ἐσελθὼν ἔκτεινε μὲν οὐδένα οὐδ' ἐξήλασε, χρυ- 341
 σὸν δὲ καὶ ἄργυρον, ὅσον ἡ πόλις εἶχε, συνενεγκὼν ἐκέ-
 λευε καὶ τὸν ἰδιωτικὸν ἐκάστους ἐσφέρειν ὑπὸ ζημίαις
 10 καὶ μηνύμασιν, οἷσις καὶ Κάσσιος ἐκήρυξεν ἐν Ῥόδῳ.
 καὶ οἱ μὲν ἐσέφερον, θεράπων δὲ τὸν δεσπότην ἐμή- 342
 νυσε χρυσίον κρύψαι καὶ πεμφθέντι λοχαγῷ τὸ χρυ-
 σίον ἔδειξεν. ἀγομένων δὲ ἀπάντων ὁ μὲν δεσπότης
 ἐσιώπα, ἡ δὲ ἐκείνου μήτηρ περισώζουσα τὸν υἱὸν
 15 εἶπετο, βοῶσα αὐτὴ τὸ χρυσίον κρύψαι. ὁ δὲ οἰκέτης,
 οὐδὲ ἀνερωτώμενος, τὴν μὲν ἤλεγχε ψευδομένην, τὸν
 δὲ κρύψαντα. καὶ ὁ Βροῦτος τὸν μὲν νεανίαν ἀπεδέ- 343
 ξατο τῆς σιωπῆς καὶ τὴν μητέρα τοῦ πάθους καὶ μεθ-
 ῆκεν ἀμφοτέρους ἀπαθεῖς ἀπιέναι τὸ χρυσίον φερο-
 20 μένους, τὸν δὲ οἰκέτην ὡς πέρα τοῦ προστάγματος
 ἐπιβουλευσάντα τοῖς δεσπότηαις ἐκρέμασε.

82 τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ Λέντλος ἐπιπεμφθεὶς 344
 Ἀνδριᾶκῃ Μυρέων ἐπινέλῳ τὴν τε ἄλυσιν ἔρρηξε τοῦ
 λιμένος καὶ ἐς Μύρα ἀνήει. Μυρέων δέ, ἃ προσέτασσε,
 25 δεχομένων χρηματισάμενος ὁμοίως ἐς Βροῦτον ἐπ-

2 ἄμεινον ci. Cob. p. 224 8 συνενεγκὼν Bk., συνεισενεγκὼν
 Of, συνεινεγκὼν b, συναγαγὼν a 9 τῶν ἰδιωτικῶν O
 ἐκάστου Vb 11 δέ <τις> ci. Herw. p. 73, App. usu neglecto
 14 περισώσονσα ci. Mend., sed cf. praef. 20 προστάγματος Bk.,
 ultra praeceptum C, πράγματος Oi, quod Mend. fort. tenendum
 putavit coll. § 127 ὡς πλεονάσαντα τῆς χρείας, vix recte
 24 μῦρα V

42a.C.

345 ἀνῆει. καὶ τὸ κοινὸν τὸ Λυκίων ἐς Βροῦτον ἐπρέσβευε, συμμαχήσειν τε ὑπισχνούμενοι καὶ ἐσπίσειν, ὅσα δύ-
ναιντο. ὃ δὲ αὐτοῖς ἐσφοράς τε ἐπέβαλε καὶ Ξανθίων
τοὺς ἐλευθέρους ἀπεδίδου τῇ πόλει καὶ τὸ ναυτικὸν
τὸ Λυκίων ἅμα ταῖς ἄλλαις ναυσὶν ἐκέλευε περιπλεῖν
ἐς Ἄβυδον, ἔνθα καὶ τὸ πεζὸν αὐτὸς ἦγε καὶ Κάσσιον
ἐξ Ἰωνίας ἀνέμενεν, ὥς ἐς Σηστὸν ὁμοῦ διαβαλοῦντες.

346 Μοῦρκος δὲ ἐν Πελοποννήσῳ ναυλοχῶν Κλεοπάτραν,
ἐπειδὴ ἔμαθεν αὐτὴν ὑπὸ χειμῶνος ἀμφὶ τῇ Λιβύῃ
βλαβεῖσαν καὶ τὰ ναύαγια εἶδε μέχρι τῆς Λακωνικῆς
ἐκφερόμενα καὶ σὺν ἀρρωστία μόλις αὐτὴν ἐς τὰ ἑαυ-
τῆς ἐπανιοῦσαν, ἵνα μὴ δι' ἀπραξίας εἴη μετὰ τοσοῦδε
στόλου, διέπλευσεν ἐπὶ Βρεντεσίῳ καὶ ἐς τὴν ἐπι-
κειμένην τῷ λιμένι νῆσον ὀρμισάμενος ἐκώλυε τὴν
ὑπόλοιπον τῶν πολεμίων στρατιὰν ἢ ἀγορὰν ἐς Μακε-
347 δονίαν περαιοῦσθαι. καὶ αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος ἀπεμάχετο
ναυσὶ μακροαῖς, ὅσαις εἶχεν, ὀλίγαις· ἀπεμάχετο δὲ καὶ
πύργοις, οὓς ἐπῆγεν ἐπὶ σχεδίων, ὅτε τὸν ἵστρον
ὀλκάσιν ἐκπέμποι κατὰ μέρος, πνεῦμα ἀπὸ τῆς γῆς πολὺν
φυλάσσων, ἵνα μὴ καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ Μούρκου.
κακοπαθῶν δὲ ἐκάλει Καίσαρα, Πομπηίῳ Σέξστῳ κατὰ
Σικελίαν περὶ αὐτῆς Σικελίας ναυμαχοῦντα.

348 ὧδε δὲ εἶχε καὶ τὰ περὶ Πομπήιον. νεώτερος ὢν

45a.C.

ὁδε τῶν Μάρνου Πομπηίου παίδων ὑπερώφθη μὲν
τὰ πρῶτα ὑπὸ Γαῖου Καίσαρος περὶ Ἰβηρίαν, ὥς οὐδὲν
μέγα διὰ νεότητα καὶ ἀπειρίαν ἐργασόμενος, καὶ ἡλᾶτο
περὶ τὸν ὠκεανὸν ληστεύων σὺν ὀλίγοις καὶ λανθάνων,

3 ἐπέβαλλε ci. Mend. 8 μοῦρκος V, const. ἐν] ἀμφὶ
ci. Mend., sed facile ex § 315 subauditur περὶ Ταίναρον
9 Λιβύῃ iC, εὐβοία B, εὐβοία V 19 ἐκπέμπει b 20 καταλαμ-
βάνοιτο V 23 τὰ] τάδε, ut videtur, a 26 ἡλᾶτο f, ἡλλᾶτο V

ὅτι εἴη Πομπήιος. πλεόνων δὲ ἐς τὸ ληστεύειν αὐτῷ 349
 συνιόντων χεῖρ τε ἦν ἤδη καρτερὰ καὶ ἐξεφαίνετο
 Πομπήιος ὢν. καὶ αὐτίκα, ὅσοι τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ
 ἀδελφοῦ στρατιῶται γεγονότες ἠλῶντο, ὥς ἐς οἰκεῖον
 ἡγεμόνα συνέτρεχον, καὶ Ἀραβίων ἐκ Λιβύης ἀφίκετ'
 αὐτῷ, ἀφηρημένος τὰ πατρῷα, ὥς μοι προείρηται. ὧδε 350
 δὲ αὐτῷ πλήθους γενομένου, ἔργα τε ἦν ἤδη ληστη-
 ρίου δυνατώτερα καὶ ὄνομα τοῦ Πομπηίου ἀνὰ ὅλην
 τὴν Ἰβηρίαν, εὐρυτάτην ἐθνῶν οὖσαν, περιθέοντός τε
 καὶ μεθιπταμένου καὶ ἐς χεῖρας οὐχ ὑπομένοντος ἐλθεῖν
 τοῖς ἡγουμένοις αὐτῆς ὑπὸ Γαῖῳ Καῖσαρι. ὢν ὁ Γάιος 351
 πυνθανόμενος ἔπεμπε σὺν στρατῷ πλέονι Καρρίναν
 ἐκπολεμήσοντα Πομπήιον. ὁ δὲ καὶ τούτῳ, κουφότε-
 ρος ὢν, ἐπεφαίνετο ἄφνω καὶ ἀφιπτάμενος ἡνώχλει
 καὶ πόλεις ἤδη τινὰς ἤρει βραχυτέρας τε καὶ μείζους.
 καὶ ὁ Γάιος ἔπεμψε τῷ Καρρίνῳ διάδοχον Ἀσίνιον 352
 Πολλίωνα πολεμεῖν Πομπηίῳ. ὃν τινα πόλεμον αὐτῶν 44 a. C.
 ὁμοίως διαφερόντων, ὃ τε Γάιος Καῖσαρ ἀνηρέθη καὶ
 ἡ βουλὴ κατεκάλει Πομπήιον. ὁ δὲ ἐν Μασσαλίᾳ γενό- 353
 μενος περιεσκόπει ἔτι τὰ ἐν Ῥώμῃ. αἰρεθεὶς δὲ καὶ
 τῆς θαλάσσης ἄρχειν, καθὰ ἤρχεν αὐτοῦ καὶ ὁ πατήρ,
 ἐς μὲν τὴν πόλιν οὐδ' ὥς ἀνῆλθεν, ὅσαι δὲ νῆες ἐν

4 ἠλῶντο f, ἠλλῶντο V 7 προσγενομένου ci. Mend., sed
 cf. ad II § 382 9 ἐθνῶν om. V, <πάντων> ἐθνῶν ci. Mend.,
 contra Kratt p. 44; ceterum de notione verbi v. Mend., Jahrb.
 f. cl. Philol. 119 (1879) p. 822 περιθέοντός τε] περιέθει ἐπιόντος
 τε vel sim. ci. Mend., inut. 10 οὐχ O (sed in B corr. ex
 ὑπο), οὐκ i; ἐσθ' ὅτε vel ἐνίοτε exspectavit Mend., vix recte
 11 αὐτῆς om. V 14 ἐπεφαίνετο] ἐπιφαινόμενός τε malim cum
 Schw. aduolans C, i. e. ἐφιπτάμενος, falso 17 πολίωνα V

44 a. C.

τοῖς λιμέσιν ἦσαν, λαβὼν ἐξέπλευσε σὺν αἷς εἶχεν ἀπὸ
 354 τῆς Ἰβηρίας. ἐπιγενομένης δὲ τῆς τῶν τριῶν ἀρχῆς
 43 a. C. ἐς Σικελίαν διέπλευσε καὶ Βιθυνικὸν ἄρχοντα αὐτῆς,
 οὐ παριέντα οἱ τὴν νῆσον, ἐπολιόρκει, μέχρι προγρα-
 φέντες ἐπὶ θανάτῳ καὶ φυγόντες ἐκ Ῥώμης Ἰρτιὸς τε
 καὶ Φάννιος ἔπεισαν ἐκστῆναι Πομπηίῳ Βιθυνικὸν
 Σικελίας.

355 ὧδε μὲν ὁ Πομπήιος Σικελίας ἐκράτησε, καὶ ναῦς
 42 a. C. ἔχων καὶ νῆσον ἐπικειμένην τῇ Ἰταλίᾳ καὶ στρατὸν
 ἤδη πολύν, ὅσον τε πρότερον εἶχε καὶ ὅσον οἱ φεύ-
 γοντες ἐκ Ῥώμης ἐλεύθερον ἢ δοῦλον ἦγον ἢ αἱ πό-
 λεις ἐξ Ἰταλίας ἔπεμπον αὐτῷ, αἱ ἐς ἐπινίκια τοῖς
 356 στρατοῖς ἐπηγγελμέναι. ταῖς γὰρ δὴ γνώμας αἶδε μά-
 λιστα τὴν νίκην τῶν τριῶν ἀνδρῶν ἀπεύχοντο καί,
 ὅσα δύναιτο, κρύφα ἀντέπρασσον· ἀποδιδράσκοντές τε
 τῶν πατρίδων ὥς οὐκέτι πατρίδων οἱ δυνάμενοι συν-
 ἔφευγον ἐς Πομπήιον, ἀρχοτάτω τε ὄντα καὶ περι-
 357 φρίλhton ἅπασιν ἐν τῷ τότε. παρῆσαν δ' αὐτῷ καὶ
 ναυτικοὶ ἄνδρες ἐκ Λιβύης καὶ Ἰβηρίας, ἔμπειροι θα-
 λάσσης, ὥστε καὶ ἡγεμόσι καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ καὶ
 358 χρήμασιν ὁ Πομπήιος ἐπῆρτο. καὶ τούτων ὁ Καῖσαρ
 ἐπήκοος ὢν ἔπεμπε Σαλουιδιηνὸν ἐπὶ νεῶν στόλον, Πομ-
 πήιον ὥς εὐχερὲς ἔργον ἐξελεῖν παραπλέοντα· καὶ αὐ-
 τὸς ἦι διὰ τῆς Ἰταλίας ὥς αὐτῷ Σαλουιδιηνῷ συμβο-
 359 λήσων περὶ Ῥήγιον. Σαλουιδιηνῷ δ' ὁ Πομπήιος ἀπαντᾷ

5 Ἰρτιος Of, *Ircius* C 6 φάνιος VC 12 ἐς om. V
 15 ἐς ante ὅσα add. a 22 σαλουιδιηνὸν libri, const. 24 αὐτῷ]
 τῷ ci. Mend.; malim deleri Σαλουιδιηνῷ

3 est A. Pompeius Bithynicus, cf. Ribbeck n. 67 5 de
 Hirtio cf. ad § 180 6 de Fannio cf. ad § 305 22 ad hoc
 Salvidieni bellum cf. Mommsen, Zeitschr. f. Numism. 11 (1884)
 p. 72 sq., Zangemeister, Eph. epigr. 6 (1885) p. 51

μεγάλῳ στόλῳ, καὶ πρὸ τοῦ πορθμοῦ ναυμαχίας ἀμφὶ
τὸ Σκύλλαιον αὐτοῖς γενομένης αἱ μὲν τοῦ Πομπηίου
νῆες, κουφότεραί τε οὔσαι καὶ ναυτικωτέρων ἀνδρῶν,
ταχυτῆτι καὶ ἐμπειρίᾳ προὔχον, αἱ δὲ Ῥωμαίων ἄτε
5 βαρύτεραι καὶ μελῖους ἐμόχθουν. ὥς δ' ὁ συνήθης 360
τοῦ πορθμοῦ κλύδων ἐπερίγνετο καὶ διεσπᾶτο ἡ θά-
λασσα ἐφ' ἐκάτερα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ, οἱ μὲν ἦσσαν ἐμόχθουν
ὑπὸ ἔθους τοῦ κλύδωνος, οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Σαλουιδιη-
νόν, οὔτε ἐστῶτες βεβαίως ὑπὸ ἀηθείας οὔτε τὰς κώ-
10 πας ἔτι ἀναφέρειν δυνάμενοι οὔτε τὰ πηδάλια ἔχοντες
εὐπειθῆ, συνεταράσσοντο, ὥστε κλίνοντος ἐς δελλην
ἐσπέραν ἤδη τοῦ θεοῦ πρότερος ὁ Σαλουιδιηνὸς ἀν-
εκάλει. ὑπεχώρει δὲ καὶ ὁ Πομπήιος. νῆες δὲ ἐκατέ- 361
ρων ἴσαι διεφθάρατο, καὶ τὰς λοιπὰς λελωβημένας τε
15 καὶ πεπονημένας ὁ Σαλουιδιηνὸς ἐπεσκεύαζεν, ὑποχωρή-
σας ἐς λιμένα πρὸ τοῦ πορθμοῦ Βαλαρόν.

86 ὁ δὲ Καῖσαρ ἐπελθὼν Ῥηγίνοις μὲν καὶ Ἰππωνεῦσι 362
μεγάλας πλῆρεις αὐτὸς ἔδωκεν ἀναλύσειν αὐτοὺς ἐκ τῶν
ἐπινικίων (ἔδεδίει γὰρ ὄντας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ μά-
20 λιστα), καλοῦντος δ' αὐτὸν Ἀντωνίου κατὰ σπουδὴν
διέπλει πρὸς αὐτὸν ἐς τὸ Βρεντέσιον, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων
Σικελίαν καὶ Πομπήιον καὶ Σικελίαν ὑπερθέμενος ἐν
τῷ τότε. Μοῦρκος δὲ ἐπιόντος τοῦ Καίσαρος, ἵνα μὴ 363
ἐν μέσῳ γένηται Ἀντωνίου τε καὶ Καίσαρος, μικρὸν
25 ἀναχωρήσας τοῦ Βρεντεσίου, τὰς ὀγκάδας ἐφύλασσε

2 σκύλαιον h. l. Oi 3 ἀνδρῶν <ἐνότων> ci. Mend., sed
cf. ad § 205 16 Βαλαρόν bene habet, cf. Gardthausen, Augustus
II, 1 p. 60 adn. 20, Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 961 adn. 6
18 αὐτὸς] αὐτοῖς V 19 ἔδεδίει i τούτους desideravit Mend.,
inut., cf. ad III § 208 21 sq. Σικελίαν ἔχων ci. Zerdik p. 65,
probabiliter 22 καὶ ante Πομπήιον om. i 25 βρεντησίου V,
const. ἐφύλασσε i

42 α. C.

ἐν τῷ πόρῳ τὸν στρατὸν ἐς Μακεδονίαν ἐκ τοῦ Βρεν-
 364 τεσίλου διαφερούσας. αἱ δὲ προεπέμποντο μὲν ὑπὸ
 τριήρων, πνεύματος δὲ πολλοῦ κατὰ θεὸν οἴκειου
 γενομένου διέπτησαν ἀδεῶς, οὐδὲν τῶν προπομπῶν
 365 δεηθεῖσαι. καὶ ὁ Μοῦρκος ἀχθόμενος ὅμως ἐφήδρευεν
 ἐπανιούσας κεναῖς. αἱ δὲ καὶ τότε, καὶ αὐθις ἕτερον
 στρατὸν ἄγουσαι, διέπλεον ἰστίοις στρογγύλοις, μέχρι
 πᾶς ὁ στρατὸς καὶ ἐπ' αὐτῷ Καῖσάρ τε καὶ Ἀντώνιος
 366 διέπλευσαν. καὶ ὁ Μοῦρκος ὑπὸ τοῦ δαιμόνων βε-
 βλάφθαι νομίζων, ὑπέμενεν ὅμως τὰς ἐκ τῆς Ἰταλίας
 αὐτοῖς διαπλεύσας παρασκευὰς ἢ τροφὰς ἢ τὸν ἐπι-
 367 συλλεγόμενον στρατὸν βλάπτων, ὅσα δύναίτο. καὶ αὐτῷ
 Δομίτιος Ἀηνόβαρβος ὑπὸ τῶν ἀμφὶ τὸν Κάσσιον ἐς
 τὸ αὐτὸ ἔργον, ὥς χρησιμώτατον δὴ, μετὰ νεῶν ἄλλων
 πεντήκοντα καὶ τέλους ἑτέρου καὶ τοξοτῶν ἐπέμφθη·
 ὥς γὰρ οὐκ ἔχουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Καῖσαρα τροφὰς δαψι-
 λεῖς ἐτέρωθεν ἐδόκει τὰ ἐκ τῆς Ἰταλίας διακλείσειν.
 368 οὐ μὲν δὴ ναυσί τε μακραῖς ἑκατὸν καὶ τριάκοντα
 καὶ ὑπηρετικάς πλέοσι καὶ στρατῷ πολλῷ διαπλέοντες

1 <τὰς> τὸν ci. Mend., sed cf. ad I § 172 3 οἴκειου vi-
 detur 'domo flantis', οὐρίου ci. Schw. t. III ind. gr. s. v. οἰκείος
 4 διεπῆδρυσαν i προπομπῶν, sed po suprascr., B 5 ἐφή-
 δρυσεν i 6 καὶ ante αὐθις om. V ἕτερον] reliquum tol-
 lentes exercitus C, prob. Mend., sed saepius quam bis videntur
 mare traiecisisse, cf. μέχρι πᾶς ὁ στρατὸς—διέπλευσαν 11 sq. ἐπι-
 λεγόμενον i 12 βλάπτειν vel βλάψων ci. Mend., inut., cf.
 praef. 13 ἀηνόβαρβος, sed η in ras., B, δ' ἦν ὁ βάρβαρος i,
 ὁ ἀοινόβαρος V, Eneobarbus C; v. ad II § 64 15 ἐπέμφθη O,
 ἐφθη i, uenit C 16 οὐχ ἔχουσι ci. Mend., sed cf. praef. 17 δια-
 κλείειν vel διακλείσαι ci. Mend., probabiliter 19 διαπλέοντες
 VC (cf. § 415), διαπλέοντας B, διαπλέοντα i

13 de Cn. Domitio Ahenobarbo cf. Borghesi II p. 50 sqq.
 18 ἑκατὸν καὶ τριάκοντα] cf. Kromayer (v. ad II § 204) p. 441
 adn. 73 (cf. infra § 480)

87 ἠνώχλουν, Δεκίδιος δὲ καὶ Νωρβανός, οὓς ὁ Καῖσαρ
καὶ Ἀντώνιος μετὰ ὀκτὼ τελῶν ἐς Μακεδονίαν προ-
επεπόμφεσαν, ἐκ Μακεδονίας ἐχώρουν ἐπὶ Θράκης τῆς
ὀρείου χιλίους καὶ πεντακοσίους σταδίους, μέχρι πόλιν
5 ὑπερβάντες Φιλίππους τὰ στενὰ τὰ Κορπίλων καὶ
Σαπαίων, τῆς Ῥασκουπόλιδος ὄντα ἀρχῆς, κατέλαβον,
ἣ μόνῃ διελθεῖν ἔστιν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας
τὴν γνώριμον ὁδόν. καὶ τοῦτο τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον,
ἐς Σηστόν ἐξ Ἀβύδου περάσασι, πρῶτον ἀντεκεκρού-
10 νει. Ῥασκούπολις δὲ καὶ Ῥάσκος ἦσθην ἀδελφῶ Θρα- 369
κίῳ βασιλίσκῳ, μιᾶς ἄρχοντε χώρας, οἱ τότε τῇ γνώμῃ
περὶ τῆς συμμαχίας διεφέροντο· καὶ Ῥάσκος μὲν τοῖς
ἀμφὶ τὸν Ἀντώνιον συνεμάχει, Ῥασκούπολις δὲ τοῖς
ἀμφὶ τὸν Κάσσιον, τρισχιλίους ἱππέας ἔχων ἑκάτερος.
15 πυνθανομένοις δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον περὶ τῶν 370
ὁδῶν ὁ Ῥασκούπολις ἔφη τὴν μὲν δι' Αἴνου καὶ Μα-
ρωνείας ἐπίτομόν τε καὶ συνήθη καὶ λεωφόρον οὖσαν
ἐπὶ τὰ Σαπαίων στενὰ ἄγειν, κατεχόντων δὲ αὐτὰ τῶν
πολεμίων ἀμήχανα ἐς δίοδον εἶναι, τὴν δὲ περίοδον

1 Δεκίδιος Fabricius ad Cass. D. 47, 35, κελίδιος Of, κελίδιος abC 4 χιλίους] δισχιλίους ci. Ihne VIII p. 91 adn. 2, bene, nisi forte App. iter a Macedonia, non a Dyrrhachio computavit 5 pro τὰ ante Κορπίλων habent τῶν O, cf. § 440 Κορπίλων Wesseling ad Hierocl. Synecdemnm (Corp. script. hist. Byzant. t. III, Bonn. 1840, p. 404), τορπιδῶν libri 6 Σαπαίων] Sapeorum C, σαλαπαίων Oi <καὶ Ῥάσκον> ὄντα ci. Mend., at cave hiatum 11 βασιλίσκῳ Schw., βασιλικῶ (vel βασιλικῶ) Oi οἱ τότε] ὁπότε i 14 συνεμάχει post ἑκάτερος repetitum in i, del. Schw. 18 σαλαπαίων i

1 sunt L. Decidius Saxa et C. Norbanus Flaccus, cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 75 adn. 6 5 de situ angustiarum cf. Kalopothakes, De Thracia prov. Rom., diss. Berol. 1893, p. 20 sq., qui dissentit ab Appiano 10 de nominum formis cf. W. Tomaschek, Sitzungsber. d. Wien. Akad. t. 131 (1894) I p. 27 sq. et Boiss. ad Cass. D. 47, 25, 2; de hominibus, quae ad § 319 attuli

42 a. C.

- 371 τριπλασίονά τε καὶ χαλεπὴν. οἱ δὲ τοὺς πολεμίους ὑπο-
 λαβόντες οὐκ ἐς κώλυσιν [μὲν] ὁδῶν αὐτοῖς ἀπαντᾶν,
 τροφῶν δὲ ἀπορίᾳ ἐς Θράκην ἀντὶ Μακεδονίας ὑπερ-
 βῆναι, ἐβάδιζον ἐπὶ Αἴνου καὶ Μαρωνείας, ὅθεν ἐπὶ
 Λυσιμαχείας τε καὶ Καρδίας, αἱ τὸν ἰσθμὸν τῆς Θρα-
 κίου χειρρονήσου διαλαμβάνουσιν ὥσπερ πύλαι, μετὰ
 372 δὲ ἄλλην ἡμέραν ἐς τὸν Μέλανα κόλπον ἀφίκοντο. καὶ
 τὸν στρατὸν ἐξετάζουσιν αὐτοῖς ἐγένοντο πάντες ὀπλι-
 τῶν ἑννεακαίδεκα τέλη, Βρούτου μὲν ὀκτώ, Κασσίου
 δὲ ἑννέα, ἐντελὲς οὐδέν, ἀλλ' ἐς δύο που τέλη μάλιστα
 ἀναπληροῦμενα, ὥς γίνεσθαι μυριάδας ὀπλιτῶν ἀμφὶ
 373 τὰς ὀκτώ. ἵππεῖς δὲ ἦσαν Βρούτῳ μὲν Κελτοὶ καὶ
 Λυσιτανοὶ τετρακισχίλιοι καὶ Θράκες καὶ Ἰλλυριοὶ
 Παρθηνοὶ καὶ Θεσσαλοὶ δισχιλίοι, Κασσίῳ δὲ Ἰβηρές
 τε καὶ Κελτοὶ δισχιλίοι καὶ ἵπποτοξόται Ἀραβὲς τε
 καὶ Μῆδοι καὶ Παρθυαῖοι τετρακισχίλιοι. σύμμαχοι δὲ

1 καὶ χαλεπὴν οἶδε· τοὺς δὲ πολεμίους i 2 μὲν om. f,
 post ὁδῶν collocant ab, del. Mend. αὐτοῖς Oi, corr. Mend.
 3 sq. ὑπερβῆναι· ἐβάδιζον οὖν ἐπὶ i 4 sq. corrupta. Aut
 ἔωθεν ἀπὸ Λυσιμαχείας aut ἐβάδιζον <τὴν> ἐπὶ Αἴν. καὶ Μαρ. ὁδὸν
 ἀπὸ Λυσ. ci. Schw., illud probabilis 10 ἑννέα] ἑνδεκα ci.
 Heuzey et Daumet (v. ad II § 152) p. 100 adn. 1 et postea Mend.,
 cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 74 adn. 5 10 ἐντελὲς —
 11 ἀναπληροῦμενα] reliquas minime integras sed quae duas adim-
 plerent vertit C; ἄλλα τε δύο τέλη ὑπὸ Μακεδόνων ἀναπληροῦμενα
 et v. 8 sq. πολιτῶν pro ὀπλιτῶν ci. Ihne VIII p. 88 adn. 1, contra
 Gardthausen l. c. <δ> οὐδὲν ci. Nauck ἐς δύο] ἐς δυώ-
 δεκα ci. Schw. t. III ind. gr. s. v. ἀναπληρώω, quod probant
 Mend. et Domaszewski (v. ad II § 126) p. 185 adn. 6, ille quidem
 cogitans etiam de ἐς τεσσαρεσκαίδεκα (i. e. ιδ'). Aliter Appiani
 verba interpretatur Schelle (v. ad II § 452) p. 30 adn. 2
 13 Ἰλλυροὶ Bf Ἰλλυριοὶ <τρισχιλίοι καὶ> ci. Schw. ex § 454 extr.,
 malim Θράκες <τρισχιλίοι> (cf. § 369); contra Schelle l. c. adn. 5,
 non recte 14 Παρθηνοὶ] παρθυαῖοι a, Παρθινοὶ vel etiam
 Παρθῖνοι cum Meineke ad Steph. Byz. s. v. Πάρθος voluit
 Boiss. ad Cass. D. 41, 49, 2, valde probabiliter, cum saepe in
 Appiani codicibus i abierit in η 15 ἄρραβες τε i

εἶποντο βασιλεῖς καὶ τετράρχαι Γαλατῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ, πεζὸν τε ἄγοντες πολὺν ἄλλον καὶ ἱππέας ὑπὲρ πεντακισχιλίους.

- 89 τοσῆδε μὲν στρατιὰ τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον ἐπὶ τοῦ 374
 5 Μέλανος κόλπου διεκρίθη, καὶ τοσῆδε ἐχώρουν ἐπὶ τὸ ἔργον, τὴν λοιπὴν ἔχοντες ἐπὶ τῶν ἀλλαχόθι χρεῖων. καθήραντες δὲ αὐτὴν τοῖς νομιζομένοις ἀνεπλήρουν τὰς ἐκ τῶν ἐπηγγελμένων τισὶν ὀφειλομένας ἔτι δωρεάς, πολλῆς μὲν περιουσίας χρημάτων πεφροντικότες,
 10 οἰκειούμενοι δὲ ταῖς δόσεσιν αὐτούς, Γαῖῳ μάλιστα Καίσαρι τοὺς πλέονας ἐστρατευμένους, μή τις ἐς τὴν ὕψιν ἢ ὁμωνυμίαν τοῦ νέου Καίσαρος νεωτερίσειεν ἐλθόντος. καὶ αὐθις ἔδοξε τούτου χάριν καὶ δημη- 375
 γορῆσαι. βῆμά τε οὖν ἐπήχθη μέγα, καὶ οἱ στρατηγοὶ
 15 μετὰ τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς μόνων ἐς αὐτὸ ἀναβάντες, ὁ δὲ στρατὸς αὐτῶν, ὃ τε ἴδιος καὶ συμμαχικός, κάτω περιστάντες, ἤδοντο εὐθὺς ἐπὶ τῇ ὕψει τοῦ πλήθους ἀλλήλων ἐκάτεροι, ἰσχυροτάτῃ σφίσι φανείσῃ· καὶ θάρσος ἦν ἀμφοτέροις ἀντίκα καὶ ἐλπίς ἰσχυρά, τοσῶνδε
 20 στρατηγοῦσιν. αὐτὰ τε πρῶτα πάντων τάδε τοῖς στρα- 376
 τήγοις τὸν στρατὸν ἐς πίστιν συνῆγε· τίκτουςι γὰρ εὖνοιαν ἐλπίδες κοιναί. θροῦ δὲ ὡς ἐν τοσοῦτοις ὄντος οἷ τε κήρυκες καὶ οἱ σαλπικταὶ σιωπὴν ἐποιοῦν, καὶ

1 βασιλεῖς καὶ non vertit C, at Appiani sunt, cf. etiam Niese, Rhein. Mus. 38 (1883) p. 596 adn. 2 2 πεζῶν B
 5 ἐχώρουν] ἐχρῶντο ci. Musgr. 12 ad conspectum aut appellationem C, unde ἡ ὁμωνυμία corr. Gel. et Musgr.; ἡ ὁμωνυμία (ὁμωνυμία V) Oī 13 ἐλθόντος om. C, ἐπελθόντος cum Musgr. maluit Mend., cf. ad II § 382 αὐθις] αὐτοῖς ci. Mend.
 14 ἐπήχθη] ἐπῆρθη ci. Mend., inut. 18 ἰσχυροτάτου σφίσι φανέντος ci. Herw. p. 73 sq., perperam, cf. Schenkl p. 179, Nauck ad Soph. Oed. Tyr. 1376 22 θροῦ] θορόβου a, θεοῦ vertit C

42 a. C.

γενομένης ποτὲ ὁ Κάσσιος (προῦχε γὰρ ἡλικία) προ-
ελθὼν μικρὸν ἐκ τῆς τάξεως ἐς τὸ μέσον ἔλεξεν ὧδε.

- 377 “ὁ μὲν ἀγὼν προῶτον ἡμᾶς, ὃ συστρατιῶται, κοι- 9
νὸς ὢν ἐς πίστιν ἀλλήλοις συνάγει· συνάπτει δὲ καὶ
ὅσα ὑμῖν ὑποσχόμενοι πάντα ἔδομεν, ὃ μεγίστη πίστις 5
378 ἔστι καὶ περὶ ὧν ἐς τὸ μέλλον ὑπισχνούμεθα. αἱ δὲ
ἐλπίδες εἰσὶν ἐν τῇ ἀρετῇ, ὑμῶν τε τῶν στρατενομέ-
νων καὶ ἡμῶν, οὓς ἐπὶ τοῦ βήματος τοῦδε ὁρᾶτε το-
379 σούσδε καὶ τοιούσδε ἄνδρας ἀπὸ τῆς βουλῆς. ἔστι δὲ
καὶ πληθὸς παρασκευῆς, ὅσον ἴστε, σίτου τε καὶ ὀπλων 10
καὶ χρημάτων καὶ νεῶν καὶ συμμάχων κατὰ τε ἔθνη
καὶ βασιλέας. ὥστε τί χρὴ τῷ λόγῳ παρακαλεῖν ἐς προ-
θυμίαν τε καὶ ὁμόνοιαν, οὓς ἢ τε παρασκευὴ καὶ τὰ
380 ἔργα κοινὰ ὄντα συνάγει; περὶ δὲ ὧν διαβάλλουσιν
ἡμᾶς δύο ἄνδρες ἐχθροί, ἴστε μὲν αὐτὰ ἀκριβέστατα, 15
καὶ δι’ αὐτὸ συστρατεύεσθε ἡμῖν ἐτοίμως, δοκεῖ δὲ
καὶ νῦν ἐπεξελθεῖν ἔτι τὴν αἰτίαν, ἢ μάλιστα ἐπιδει-
κνυσι τοῦ πολέμου καλλίστην τε οὖσαν ἡμῖν καὶ δικαιο-
τάτην τὴν πρόφασιν. 19

- 381 ἡμεῖς γὰρ Καίσαρα ἐν μὲν τοῖς πολέμοις συστρα- 9
τευόμενοι τε αὐτῷ μεθ’ ὑμῶν καὶ στρατηγοῦντες ἐπὶ
μέγα ἤρομεν καὶ φίλοι διετελοῦμεν ὄντες, ὥς μὴ δο-
382 κεῖν αὐτὸν δι’ ἔχθραν ὑφ’ ἡμῶν ἐπιβεβουλευσθαι. τὰ
δὲ ἐς τὴν εἰρήνην ἐπίμεμπτος ἦν, οὐχ ἡμῖν τοῖς φίλοις,
ἐπεὶ καὶ τούτοις προετιμώμεθα, ἀλλὰ τοῖς νόμοις καὶ 25

2 ἐς] διὰ B 3 ἡμᾶς Gel., ὑμᾶς libri 5 ὃ] ἢ ci. Cob.
p. 232, sed cf. ad I § 122, v. etiam IV § 500. 501. 398 9 δὲ
om. i 11 κατὰ τε] καὶ τὰ τε B 12 τῷ del. Nauck, vix recte
15 malim <οἱ> δύο ἄνδρες, hi tres viri C, cf. § 399 αὐτὰ]
αὐτοὶ ci. Nauck, sed cave hiatum, cf. etiam § 388 (ὅσα ἴστε
sine αὐτοῖς) 17 ἔτι] ἐπὶ B ἦ] ἢ B 19 τὴν om. omnes
praeter Bf 20 sq. συστρατευόμενόν τε B 21 συστρατηγοῦν-
τες ci. H. Steph., at cf. § 210

τῷ κόσμῳ τῆς πολιτείας, ὧν οὐδεὶς νόμος οὔτε ἀριστο-
 κρατικὸς κύριος οὔτε δημοτικὸς ἔτι ἦν· ἅπερ ἅπαντα
 οἱ πατέρες ἡμῶν ἡρμοσαν, ὅτε τοὺς βασιλέας ἐκβαλόν-
 τες ἐπώμοσαν καὶ ἐπηράσαντο οὐκ ἀνέξεσθαι βασιλέων
 5 ἐς τὸ μέλλον ἐτέρων. ᾧ τινι ὄρκῳ βοηθοῦντες οἱ τῶν 383
 ὁμωμοκότων ἔκγονοι καὶ τὰς ἀρὰς ἀπερύκοντες ἀφ'
 ἑαυτῶν οὐχ ὑπεμείναμεν ἐς πολὺν περιιδεῖν ἓνα ἄνδρα,
 εἰ καὶ φίλος ἦν ἡμῖν καὶ χρήσιμος, τὰ τε κοινὰ χρή-
 ματα καὶ στρατόπεδα καὶ χειροτονίας ἀρχῶν ἀπὸ τοῦ
 10 δήμου καὶ ἡγεμονίας ἐθνῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἐς ἑαυτὸν
 περιφέροντα καὶ νόμον ἀντὶ τῶν νόμων καὶ κύριον
 ἀντὶ τοῦ δήμου καὶ αὐτοκράτορα ἀντὶ τῆς βουλῆς γι-
 92 γνόμενον ἐς ἅπαντα. ὧν ἴσως ὑμεῖς οὐκ ἀκριβῶς ἤσθθα- 384
 νεσθε, ἀλλὰ μόνην αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἀρετὴν
 15 ἑώρατε. νῦν δὲ ῥαδίως τε ἂν καὶ ἐκ μόνου τοῦ περὶ
 ὑμᾶς μέρους καταμάθοιτε. ὁ γὰρ δῆμος ὑμεῖς ἐν μὲν 385
 τοῖς πολέμοις ὑπακούετε ἐς πάντα ὡς κυρίοις τοῖς
 στρατηγοῖς, τὸ δὲ κῦρος τόδε ἐν τοῖς εἰρηνικοῖς ἐφ'
 ἡμῖν ἀντιλαμβάνετε αὐτοί, προβουλευούσης μὲν τῆς
 20 βουλῆς, ἵνα μὴ σφαλεῖητε, κρίνοντες δὲ αὐτοὶ καὶ ψη-
 φιζόμενοι κατὰ φυλὰς ἢ λόχους καὶ ἀποφαίνοντες
 ὑπάτους τε καὶ δημάρχους καὶ στρατηγούς. ἐπὶ δὲ ταῖς 386
 χειροτονίαις καὶ τὰ μέγιστα δικάζετε, κολάζοντες ἢ τι-
 μῶντες, ὅτε κολάσεως ἢ τιμῆς ἀξίως ἄρξαιμεν ὑμῶν.
 25 ἢ δὲ ἀντίδοσις ἦδε τὴν τε ἡγεμονίαν, ᾧ πολῖται, ἐς 387
 εὐδαιμονίαν ἄκραν ὑπερήγαγε καὶ τοὺς ἀξίους ἐτίμη-

1 ὧν] ἧς ci. Mend., sed ὧν respicit ad τοῖς νόμοις 4 ὥμο-
 σαν ci. Mend., ut legitur II § 576, sed cf. ad I § 33 7 ὑπέ-
 μειναν iC 11 νόμον] νόμων V, νόμους b² 15 τε delebat
 Mend. 18 sq. ἐφ' ὑμῖν ci. Musgr., male 20 σφαλεῖτε ci.
 Mend. 26 προήγαγε ci. Mend.

σε, καὶ οἱ τετιμημένοι χάριν εἶχον ὑμῖν. ἀπὸ ταύτης
 τῆς ἐξουσίας ὑπατον ἐποιήσασθε Σκιπίωνα, ὅτε αὐτῷ
 περὶ Λιβύην ἐμαρτυρήσατε· καὶ δημάρχους ἐποιείσθε
 ἀνὰ ἔτος ἕκαστον, οὓς ἐβούλεσθε, διοισομένους ἡμῖν
 388 ὑπὲρ ὑμῶν, εἰ δέοι. καὶ τί μοι καταλέγειν τὰ πολλά, 5
 ὅσα ἴστε; ἀλλ' οὐκ, ἀφ' οὗ Καῖσαρ ἐδυνάστευσεν, οὐκ 93
 ἀρχὴν τινα, οὐ στρατηγόν, οὐχ ὑπατον, οὐ δῆμαρχον
 ἐχειροτονήσατε ἔτι, οὐκ ἐμαρτυρήσατε οὐδενί, οὐκ ἀμοι-
 βὴν εἴχετε δοῦναι μαρτυροῦντες. ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰ-
 πεῖν, οὐδὲ εἰς ὑμῖν χάριν ὤφειλεν, οὐκ ἀρχῆς, οὐχ 10
 389 ἡγεμονίας, οὐκ εὐθυνῶν, οὐ δίκης. ὃ δὲ οἴκτιστον
 ἀπάντων ἐγένετο, οὐδ' αὐτοῖς ἐδυνήθητε ἐπικουρῆσαι
 τοῖς δημάρχοις ὑμῶν ὑβριζομένοις, ἦν τινα αἰδιδιον ὑμῶν
 αὐτῶν ἀρχὴν ἐστήσασθε εἶναι καὶ ἱερὰν καὶ ἄσυλον
 ἀπεφήνατε, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσύλους εἶδετε τὴν ἀρχὴν 15
 τὴν ἄσυλον καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἐρὰν ἐς ὑβριν ἀφαι-
 ρομένους ἀκρίτους, ἀπὸ μόνου προστάγματος, ὅτι
 ἔδοξαν ὑπὲρ ὑμῶν χαλεπῆναι τοῖς καὶ βασιλέα αὐτὸν
 390 ἐθέλουσι προσαγορεῦσαι. ὃ καὶ μάλιστα ἐπαχθῶς ἠνεγ- 20
 κεν ἡ βουλή δι' ὑμᾶς· ὑμετέρα γὰρ καὶ οὐ τῆς βου-
 λῆς ἐστίν ἡ τῶν δημάρχων ἀρχή. ἐπιμέμψασθαι δὲ
 σαφῶς οὐ δυναμένη τὸν ἄνδρα οὐδ' ἐς κρίσιν ἐπαγα-
 γεῖν διὰ ἰσχὺν στρατοπέδων, ἃ καὶ αὐτά, τέως ὄντα
 τῆς πόλεως, ἐαυτοῦ [ἐ]πεποίητο ἴδια, τὸν ἔτι λοιπὸν
 τρόπον ἀμύνασθαι τὴν τυραννίδα ἐπενόησεν, ἐς τὸ 25

3 ἐποιήσατε a 4 ἡμῖν] ὑμῖν a 5 τί μοι] τί δεῖ ci. Mend.,
 sed cf. Hor. sat. I, 6, 24 sq.: 'quo tibi, Tilli, sumere depositum
 clavum fierique tribuno?' 6 ἀλλ' οὐκ] ἀλλ' ci. Mend.; an
 οὐκ ante ἀρχὴν delendum? 10 οὐδεις i 13 αἰδιδιον] ἴδιον
 Gel., vulgo 17 verbis ἀπὸ μόνου προστάγματος explicatur
 ἀκρίτους. C male vertit: ex unius mandato 22 sq. ἀπαγαγεῖν
 ci. Nauck, ἀγαγεῖν Mend. 24 augmentum deleui, cf. ad I
 § 85 τὸν ἐπίλοιπον V

94 σῶμα ἐπιβουλεύσασα. ἔδει δὲ τὴν μὲν γνώμην γενέ- 391
σθαι τῶν ἀρίστων, τὸ δὲ ἔργον ὀλλύων. ἐπεὶ δὲ ἐγέ-
νετο, αὐτίκα ἡ βουλὴ τὴν κοινὴν γνώμην ἐξέφηνε,
σαφῶς μὲν ὅτε καὶ γέρα τυραννοκτονικὰ ἐψηφίζοντο
5 εἶναι· ἐπισχόντος δὲ αὐτοῦς Ἀντωνίου καθ' ὑπόκρισιν 392
ἀταξίας καὶ οὐδ' ἡμῶν ἀξιούντων διὰ γέρα τῇ πόλει
μᾶλλον ἢ δι' αὐτὴν τὴν πατρίδα βοηθεῖν, τοῦδε μὲν
ἀπέσχοντο, οὐκ ἐθέλοντες ἐφυβρίζειν τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ
μόνης τῆς τυραννίδος ἀπηλλάχθαι, ἀμνηστίαν δὲ ἀπάν-
10 των ἐψηφίσαντο εἶναι καὶ σαφέστερον ἔτι, φόνου μὴ
εἶναι δίκας. καὶ μετὰ μικρόν, Ἀντωνίου τὸ πλῆθος 393
ἐφ' ἡμῖν δημοκοπήσαντος, ἡ βουλὴ καὶ ἀρχὰς ἐθνῶν
τῶν μερίστων καὶ ἡγεμονίας ἔδοσαν ἡμῖν καὶ γῆς
ἀπέφηναν ἡγεῖσθαι πάσης ἀπὸ τοῦ Ἰουλοῦ μέχρι Συ-
15 ρίας, πότερον ὡς ἐναγεῖς κολάζοντες ἢ ὡς ἀνδροφόνους
πορφύρα τε ἱερᾷ καὶ ῥάβδοις καὶ πελέκεσι περικοσμοῦν-
τες; ᾧ λόγῳ καὶ Πομπήιον τὸν νέον, οὐδὲν μὲν ἐς 394
ταῦτα συνειργασμένον, ὅτι δὲ μόνον Πομπηίου Μάρνου
τοῦ πρώτου περὶ τῆς δημοκρατίας ἀγωνισαμένου παῖς
20 καὶ ὅτι μικρὰ τὴν τυραννίδα ἠνώχλει λαυθάνων περὶ
Ἰβηρίαν, κατεκάλεσέ τε ἐκ τῆς φυγῆς καὶ τὸ τίμημα
αὐτῷ τῶν πατρῶων ἐκ τῶν κοινῶν ἔκριναν ἀποδοῦναι
χρημάτων καὶ θαλασσοκράτορα ἀπέφηναν, ἵνα κακεῖ-

5 αὐτοῖς i 6 ἀταξίας a, conturbationis C, ἀταραξίας
ceteri, ἀπραξίας ci. Cob. p. 234, perperam ἡμῶν i et V¹ ex
corr., ὑμῶν OC 10 <τοῦ> φόνον ci. H. Steph., sed cf. ad II
§ 235 14 ἀπάσης a 15 ἀνδροφόνους] tyrannicidas C, unde
H. Steph. ci. τυραννοκτόνους (vel τυραννοφόνους), potuit etiam
ἀνδροφόνους <Γαίου Καίσαρος>, cf. V § 300, Prooem. c. 14 extr.;
πότερον ὡς ἀνδροφόνους κολάζοντες ἢ ὡς ἐναγεῖς πορφύρα ci.
Schw., non probabiliter 18 malim μόνον δὲ ὅτι 19 περὶ]
ὑπὲρ ci. Nauck, sed cf. ad I § 374 <ῆν> παῖς ci. Mend., παῖς
<ῆν> Zerdik p. 60, sed cf. II § 576 init. 23 χρημάτων molestum
putavit Mend., sine causa

42 a. C.

- 395 νος ἀρχὴν τινα ἔχει δημοκρατικὸς ὢν. τί δὴ πλεον
 ἔργον ἔτι τῆς βουλῆς ἢ σύμβολον ἐπιζητεῖτε τοῦ κατὰ
 γνώμην αὐτῆς πάντα πεπραχθαι, πλὴν ἢ λόγῳ μόνον
 ὑμῖν ἔτι ὁμολογήσαι; ὃ καὶ αὐτὸ πράξουσιν [καὶ ἐροῦσι]
 καὶ λέγοντες ἅμα ὑμᾶς ἀμείψονται μεγάλας δωρεαῖς, 5
 396 ὅταν εἰπεῖν καὶ ἀμείψασθαι δύνωνται. νῦν μὲν γὰρ 9
 ὥς ἔχουσιν, ἴστε. προγράφονται χωρὶς δίκης, καὶ τὰ
 ὄντα αὐτοῖς δημεύεται, καὶ κτείνονται χωρὶς καταδίκης
 ἐν οἰκίαις, ἐν στενωποῖς, ἐν ἱεροῖς, ὑπὸ στρατιωτῶν, ὑπὸ
 θεραπόντων, ὑπὸ ἐχθρῶν, ἐκ μυχῶν ἀνασπώμενοι καὶ 10
 διωκόμενοι πανταχῇ, τῶν νόμων τὸν ἐθέλοντα φεύγειν
 397 ἐόντων. ἐς δὲ τὴν ἀγοράν, ἐς ἣν οὐδενὸς πολεμίου κε-
 φαλήν, ἀλλὰ ὅπλα μόνον καὶ ἔμβολα νεῶν ἐφέρομεν, ὑπά-
 των ἄρτι καὶ στρατηγῶν καὶ δημάρχων καὶ ἀγορανόμων
 καὶ ἱππέων κεφαλὰὶ πρόκεινται· καὶ γέρα τούτων ἐστὶ 15
 398 τῶν κακῶν ὠρισμένα. τοῦτο γὰρ ἐπανάστασις τίς ἐστι
 πάντων, ὅσα τέως ἦν ὑπουλα, καὶ ἀνδρολήψια αἰφνί-
 δια καὶ μύση ποικίλα γυναικῶν τε καὶ νιῶν καὶ ἀπ-
 ελευθέρων καὶ οἰκετῶν. ἐς τοσοῦτον ἤδη καὶ τοὺς
 399 τρόπους ἡ πόλις ἐπιτέτριπται. καὶ τῶνδε τοῖς πονη- 20
 ροῖς ἡγεμόνες εἰσὶν οἱ τρεῖς ἄνδρες, αὐτοὶ πρὸ τῶν
 ἄλλων ἀδελφοὺς καὶ θείους καὶ ἐπιτρόπους προγρά-
 400 ψαντες. λέγεται ποτε πρὸς τῶν ἀγριωτάτων βαρβάρων
 ἡ πόλις ἀλῶναι· καὶ οὐδενὸς ἀπέτεμνον οἱ Κελτοὶ κε-

1 ἔχη V 4 καὶ ἐροῦσι del. Nauck 12 οὐδενὸς] οὐδὲ
 ci. Mend., οὐδὲ πολεμίου οὐδενὸς Nauck 16 τοῦτο susp. Mend.,
 at neutrum bene habet, cf. ad § 377 τίς om. O, seclussit
 Mend. coll. § 52, sed sententia aliter h. l. formata est neque in
 τίς offendo (cf. Krüger, Gr. Sprachl.⁵ § 51, 16, 2) 17 καὶ ante
 πάντων add. b 18 μίση a 22 καὶ ἐπιτρόπους spectat ad
 § 47; *mutuo inter se* C, id esset ἐπιτρέποντες σφίσι 23 <τῶν>
 βαρβάρων ci. Mend., contra Kratt p. 44 et 21 24 sq. <τὴν>
 κεφαλὴν ci. Mend., κεφαλὰς defendit Kratt p. 33, ut videtur, iure

φαλὰς οὐδὲ ἐνύβριζον ἀνηρημένοις οὐδὲ πολεμοῦσιν
 ἔτι λαθεῖν ἢ φυγεῖν ἐφθόνουν. οὐδ' αὐτοὶ πω πόλιν 401
 οὐδεμίαν ὧν δορὶ ἐλάβομεν, τοιαῦτα διεθήκαμεν οὐδὲ
 ἑτέρους ἐπνυθόμεθα διαθεῖναι, οἷα νῦν οὐκ ἰδιῶτις πό-
 5 λης, ἀλλ' ἡγεμονὶς ἀδικεῖται πρὸς τῶν αὐτὴν ἀρμόσαι
 καὶ διορθῶσαι τὰ κοινὰ κεχειροτονημένων. τί τοιοῦ- 402
 τον εἰργάσατο Ταρκύνιος; ὃν διὰ μιᾶς γυναικὸς ὕβριν,
 ἐξ ἔρωτος γενομένην, βασιλέα τε ὄντα ἐξέβαλον καὶ
 9 βασιλεύεσθαι διὰ ἓν ἔργον οὐκέτι ὑπέστησαν.
 6 καὶ τὰδε, ὧ πολῖται, πράσσοντες οἱ τρεῖς ἡμᾶς 403
 ἐναγεῖς λέγουσι, καὶ φασὶ μὲν ἀμύνειν Καίσαρι, προ-
 γράφουσι δὲ τοὺς οὐδ' ἐπιδημοῦντας, ὅτε ἀνηρεῖτο. ὧν
 καὶ οἷδε εἰσὶν οἱ πλέονες, οὓς ὁρᾶτε, διὰ πλοῦτον ἢ
 γένος ἢ γνώμην δημοκρατικῆς διανοίας προγεγραμμέ-
 15 νοι. ὧ λόγῳ καὶ Πομπήιος μεθ' ἡμῶν προεγράφη, 404
 πόρρω μὲν ὧν περὶ Ἰβηρίαν, ὅτε ἡμεῖς ἐδρῶμεν· ὅτι
 δέ ἐστι δημοκρατικοῦ πατρός, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν
 ὑπὸ μὲν τῆς βουλῆς κατεκλήθη τε καὶ θαλασσοκράτωρ
 ἐγένετο, ὑπὸ δὲ τῶν τριῶν προεγράφη. τί δὲ γυναι- 405
 20 κες ἐπὶ Καίσαρι συνέγνωσαν αἱ <ἐς> ἐσφορὰς προγεγραμ-
 μέναι; τί δὲ ὁ δῆμος ὁ μέχρι δέκα μυριάδων τιμᾶσθαι
 τὰ ὄντα κεκελευσμένος ὑπὸ μηνύμασι καὶ ζημίαις, ὧ
 τέλη καὶνὰ καὶ ἐσφορὰς ἐπιγράφουσι; καὶ τὰδε πράσ- 406
 25 σοντες οὐδ' ὥς ἀνεπλήρωσαν τοῖς στρατευομένοις σφίσι
 τὰς δωρεάς. ἡμεῖς δέ, οἷς ἀσεβὲς οὐδὲν εἰργασται, καὶ

5 <ῆ> ἡγεμονὶς ci. Mend., sine causa αὐτὴν secluserit Mend.
 coll. § 31, at hic praecedat οὐκ ἰδιῶτις πόλις, ἀλλ' ἡγεμονίς
 12 ἀνηρεῖτο Bk., ἀνήρητο libri 14 γνώμην] δόξαν ci. Mend.
 19 <αἱ> γυναικες ci. Mend., sed cf. ad II § 646 20 <ἐς> addidi
 e Mend. coniectura, ἐς φορὰς Oi, ἐσφορὰς ed. Bk. et Mend.
 23 <τε> τέλη ci. Mend., inut.

42 a. C.

- τὰ ἐπηγγελμένα δεδώκαμεν καὶ ἕτερα ἔτοιμα ἔχομεν ἐς
 ἀμοιβὰς μερίζοντας. οὕτως ἡμῖν καὶ τὸ δαιμόνιον, ὥς
 407 δίκαια πράσσουσιν[ν], <συν>επιλαμβάνει. ἐπὶ δέ γε τῷ 97
 δαιμονίῳ καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπων ὁρᾶν ἔχετε, ἐς τοὺς
 ὑμῶν πολίτας ἀποβλέποντες, οὓς εἶδετε μὲν στρατη- 5
 γοῦντας ὑμῶν πολλάκις καὶ ὑπατεῦντας καὶ ἐπαινου-
 μένους, ὁρᾶτε δὲ πρὸς ἡμᾶς ὥς εὐαγεῖς καὶ δημοκρα-
 τικοὺς καταπεφευγότας καὶ τὰ ἡμέτερα ἡρημένους καὶ
 συνενυχομένους ἡμῖν ἐς τὰ λοιπὰ καὶ συναιρομένους.
 408 πολὺ γὰρ δικαιότερα ἡμεῖς γέρα τοῖς περισώσασιν αὐ- 10
 τοὺς ἐκηρύξαμεν ὧν ἐκεῖνοι τοῖς ἀναιροῦσιν· οὐδὲ
 ὁρῶσιν ἡμᾶς Γάιον μὲν, ὅτι ἡξίου μόνος ἄρχειν, ἀν-
 ηρηκότας, τοὺς δὲ τὴν ἐκείνου περιποιουμένους ἀρχὴν
 ὑπερορᾶν μέλλοντας καὶ μὴ ἐς ἑαυτούς, ἀλλ' ἐς τὸ μέ-
 409 15 σον τῷ δήμῳ προτιθέντας τὴν πολιτείαν κατὰ τὰ πά-
 τρια. ὥς οὖν οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῆς γνώμης αἰρουμένων
 πολεμεῖν ἐκατέρων, ἀλλὰ τῶν μὲν ὑπὲρ δυναστείας καὶ
 τυραννίδος, ἣν ἐν ταῖς προγραφαῖς ἐπέδειξαν ἦδη,
 ἡμῶν δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἡ μόνον ἵνα τῆς πατρίδος ἐλευ-
 410 20 θερωθείσης ἰδιωτεύοιμεν ὑπὸ τοῖς νόμοις, εἰκότως οἶδε
 τε οἱ ἄνδρες καὶ πρὸ τούτων οἱ θεοὶ τὰ ἡμέτερα κρι-
 νουσι. μεγίστη δὲ ἐλπίς ἐν πολέμοις ἐστὶ τὸ δίκαιον.
 410 25 μηδέ τω, εἰ Καίσαρος ἐγένετο στρατιώτης, ἐπὶ νοῦν 98
 ἔτι ἵτω. οὐ γὰρ ἐκείνου γε ἤμεν οὐδὲ τότε, ἀλλὰ τῆς

2 ἀμοιβὰς B 3 <συν>επιλαμβάνει Mend. 4 ἐς <τούσδε>
 τοὺς ci. Schw. 5 πολίτας] βουλευτὰς maluit Mend., inut.
 7 sq. ἀριστοκρατικοὺς, δημο suprascr., V¹ 14 <οὐχ> ὑπερορᾶν
 ci. H. Steph., prob. Mend. καὶ μὴ i, καὶ μὴ δὲ (i. e. καὶ
 μηδὲ) O ἐς αὐτούς i <τοὺς> (hoc male) ἐς αὐτούς <περι-
 σπῶντας> ci. H. Steph., inut. 16 προγράφεται post κατὰ τὰ
 πάτρια add. i, legit C, in mg. ab alt. m. add. in B, om. V,
 delevit ut glossema iam Schw. οὖν om. V 21 sq. κρινούσι
 Oi, corr. Schw.

πατρίδος, οὐδ' οἱ διδόμενοι μισθοὶ καὶ δωρεαὶ Κα-
 σαρος ἦσαν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ, ἐπεὶ οὐδὲ νῦν ἔστε
 Κασσίου στρατὸς οὐδὲ Βρούτου μᾶλλον ἢ Ῥωμαίων·
 ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ὑμῖν συστρατιῶται, Ῥωμαίων στρατη-
 γοί. καὶ εἰ τόδε καὶ οἱ πολεμοῦντες ἡμῖν ἐφρόνου- 411
 ἔνῃν ἀκινδύνως ἅπασιν τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ τοὺς
 στρατοὺς πάντας ἀποδοῦναι τῇ πόλει, κἀκείνην ἐλέ-
 σθαι τὰ συνοίσοντα· καὶ εἰ δέχονται ταῦτα, προκαλού-
 μεθα. ἐπεὶ δὲ οὐ δέχονται, οὐδ' ἂν δέξαιντο ἔτι διὰ 412
 τὰς προγραφὰς καὶ ὅσα ἄλλα ἔδρασαν, ἴωμεν, ὃ συστρα-
 τιῶται, μετὰ τε πίστεως ὑγιоῦς καὶ προθυμίας ἀδόλου
 στρατευσόμενοι Ῥωμαίων τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ
 μόνοις ὑπὲρ ἐλευθερίας”.

9 ἀναβοησάντων δὲ πάντων “ἴωμεν” καὶ εὐθὺς ἄγειν 413
 15 ἀξιούντων, ἦσθεις ὁ Κάσσιος τῇ προθυμίᾳ κατεκήρυ-
 ξεν αὐθις σιωπὴν καὶ αὐθις ἔλεγε· “θεοὶ μέν, ὅσοι
 πολέμων δικαίων δεσπόται, τῆς πίστεως ὑμᾶς, ὃ συ-
 στρατιῶται, καὶ προθυμίας ἀμείβονται· τὰ δ' ἐς ἀνθρω-
 πίνην [στρατηγῶν] πρόνοιαν ὅτι καὶ πλέονα καὶ ἀμεί-
 20 νονά ἐστιν ἡμῖν ἢ τοῖς πολεμοῖς, μάθετε οὕτως. τέλη 414
 μὲν ὀπλιτῶν ἴσα αὐτοῖς ἀντεπάγομεν, πολλὰ καὶ ἐπὶ
 τῶν χειρῶν ἄλλα πολλαχοῦ καταλιπόντες· ἱππεῦσι δὲ
 καὶ ναυσὶ πολὺν προύχομεν καὶ συμμάχοις βασιλεῦσί
 τε καὶ ἔθνεσι τοῖς μέχρι Μήδων καὶ Παρθυαίων. καὶ 415

1 διδόμενοι, prior ι in ras., B, δόμενοι i 4 ὑμῖν, <ὦ>
 συστρατιῶται, scr. Mend., vim sententiae tollens; tum ponere
 debuit etiam γὰρ pro δ', et ὑμῖν esset molestum 9 δέξαιντο]
 δύναιντο ci. Mend. 11 τε om. V 12 στρατευόμενοι cum A C
 inde a Schw. editores τῇ τε] τε τῇ V 14 ἄγειν <σφᾶς>
 ci. Mend., cf. ad I § 223 16 alterum αὐθις molestum putavit
 Mend. ἔλεξε maluit Mend., sed cf. V § 107 19 στρατηγῶν
 del. Nauck et Mend. ὅτι καὶ Mend., καὶ ὅτι Oī, καὶ om. C
 24 Παρθυαίων <χρώμεθα> ci. Mend. (cf. § 558), inut.

42 α. C.

- ἡμῖν μὲν ἐκ μετώπου μόνον εἰσὶ πολέμιοι, ἡμεῖς δ' αὐτῶν καὶ κατὰ νώτου Πομπήϊόν τε ὁμογνώμονα ἡμῖν ἔχομεν ἐν Σικελίᾳ, καὶ Μοῦρκος ἐν τῷ Ἰονίῳ καὶ Ἀγνόβαρβος στόλῳ πολλῷ καὶ ὑπηρεσίᾳ δασιλεῖ καὶ δύο τέλεσι στρατοῦ καὶ τοξόταις αἰεὶ διαπλέοντες ἐνοχλοῦσι πολλά, καθαρνεύουσης πολεμίων ἡμῖν τῆς
 416 ὀπισθεν γῆς καὶ θαλάσσης. χρήματά γε μήν, ἃ τινες καλοῦσι νεῦρα πολέμου, τοῖς μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἀπέδωκάν πω τὰ ὑπεσχημένα τῷ στρατῷ, οὐδὲ κατὰ δόξαν ἀπῆντησε τὰ τῶν προγραφῶν, οὐδενὸς τῶν ἐπιεικῶν ὠνουμένου χωρία ἐπλήθονα· οὐδ' ἐτέρωθεν εὐποροῦσι, τετρυμένης στάσεσι καὶ ἐσφοραῖς καὶ προγραφαῖς τῆς
 417 Ἰταλίας. ἡμῖν δὲ ἐκ πολλῆς φροντίδος καὶ τὰ παρόντα ἔστι δασιλῇ, ὥς αὐτίκα ὑμῖν ἄλλα χαρίσασθαι, καὶ ἕτερα πολλά ἐπὶ τούτοις ἀπὸ τῶν ὀπισθεν ἐθνῶν προσ-
 418 οδεύεται συμφερόμενα. τροφαὶ δέ, ὃ δυσπορώτατόν ἐστι στρατοῖς μεγάλοις, ἐκείνοις μὲν οὐκ εἰσὶ, πλὴν ἐκ μόνης Μακεδονίας, ἔθνους ὀρείου, καὶ Θεσσαλίας, χώρας βραχείας· καὶ τάδε χρή κατὰ γῆν αὐτοῖς φέρεσθαι κακοπαθοῦσιν. εἰ δ' ἐκ Λιβύης ἐπάγουντο ἢ Λευκανίας ἢ Ἰαπυγίας, διακλείδουσιν πάντα Πομπήϊός τε καὶ Μοῦρ-
 419 κος καὶ Δομίτιος. ἡμῖν δὲ καὶ εἰσὶ καὶ φέρονται καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπόνως διὰ θαλάττης ἔκ τε νήσων καὶ ἡπείρων ἀπασῶν, ὅσαι ἀπὸ Θράκης ἐπὶ ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ τάδε ἀκωλύτως, οὐδενὸς ἡμῖν ὄντος ὀπι-

1 εἰσὶν οἱ πολέμιοι V 3 sq. καὶ μοῦρκον ἐν τῷ Ἰονίῳ. καὶ ἦν ὁ νωρβανὸς στόλῳ iC 4 αἰνόνβαρβος V 5 τοξόται iC
 6 ἐνοχλοῦσι πολλά scripsi, ἐνοχλοῦσιν. ἀλλὰ Οἱ, ἐνοχλοῦσιν ἄλλα, hoc ex C adscito, Schw., vulgo 12 τετρυμένης Οἱ, corr. Schw. 14 δασιλῇ, εἰ supra ἡ addito, sed deinde deleto, B
 24 ὅσαι ἀπὸ ex C cum Gel. Schw., ὥς διὰ Οἱ 25 sq. ὀπιθεν B

8 νεῦρα πολέμου] cf. Crantorem ap. Sext. Emp. adv. ethic. 53, Cic. Phil. 5, 2 § 5

σθεν ἐχθροῦ· ὥστ' ἐφ' ἡμῖν ἔσται καὶ ταχύνειν τὸ
 ἔργον καὶ ἐπὶ σχολῆς ἐκτρύχειν τοὺς πολεμίους λιμῶ.
 τοσάδε μὲν ὑμῖν καὶ τοιάδε ἐστίν, ὧ συστρατιῶται, 420
 παρ' ἀνθρῳπίνης φροντίδος ἔτοιμα· τὰ δὲ λοιπὰ αὐ-
 τοῖς ἀνὰ λόγον ἀπαντήσεις παρὰ τε ὑμῶν καὶ παρὰ
 τῶν θεῶν. ἡμεῖς δ' ὑμῖν ἐπὶ τοῖς προτέροις ἀποδόντες 421
 ἅπαντα, ὅσα ὑπεσχήμεθα, καὶ τὴν πίστιν ὑμῶν ἀμειψά-
 μενοι πλήθει δωρεῶν, ἀμειψόμεθα καὶ τὸ μείζον ἔργον
 ἀξίως αὐτοῦ κατὰ γνώμην θεῶν. καὶ νῦν δέ, ὅσον ἐς 422
 προθυμίαν, ἰοῦσιν ἐπὶ τὸ ἔργον ἤδη, συνόδου τῆσδε
 καὶ λόγων τῶνδε ἔνεκα, ἐπιδώσομεν εὐθύς ἀπὸ τοῦδε
 τοῦ βήματος στρατιώτῃ μὲν χιλίας καὶ πεντακοσίας
 δραχμὰς Ἰταλικὰς, λοχαγῷ δὲ πενταπλάσιον καὶ χιλι-
 4 ἀρχῇ δὲ τὸ ἀνάλογον”.

1 ταῦτα εἰπὼν καὶ παρασκευάσας τὸν στρατὸν ἔργῳ 423
 καὶ λόγῳ καὶ δωρεαῖς διέλυε τὴν ἐκκλησίαν. οἱ δὲ ἐπι-
 μένοντες ἐπῆνουν ἐπὶ πλείστον αὐτόν τε καὶ Βροῦτον
 καὶ περὶ σφῶν, ὅσα εἰκὸς ἦν, ὑπὶσχυοῦντο. οἱ δὲ αὐτοῖς 424
 τὴν δωρεὰν αὐτίκα διηροῖθμον καὶ ἕτερα ὑπὲρ αὐτὴν
 0 κατὰ προφάσεις πολλὰς τοῖς ἀρίστοις. τοὺς δὲ λαμβά-
 νοντας αἰεὶ κατὰ μέρη προαπέλυνον ἐς Δορίσκον, καὶ
 αὐτοὶ μετ' ὀλίγον ἐφείποντο. δύο δὲ ἄετοὶ καταπτάν- 425
 τες ἐς τῶν σημείων δύο αἰετοὺς ἀπ' ἀργύρου πεποιημέ-
 νους, ἐκόλαπτον αὐτοὺς ἥ, ὥς ἑτέροις δοκεῖ, περιέσκε-
 15 πον· καὶ παρήμενον δημοσίας τε τροφῆς ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν ἡξιοῦντο, μέχρι πρὸ μιᾶς τῆς μάχης ἡμέ-
 ρας ἀπέπτυσαν.

5 ἀνὰ λόγον a, ἀνάλογον ceteri 13 sq. χιλιάρχῳ scr. Mend.

16 καὶ λόγῳ om. b 23 ἄετοὺς ab, cf. ad II § 256 24 αὐτοὺς
 vertit C: se inuicem rostris unguibusque lacerantes, quod fort.
 recipiendum censuit Mend. 24 sq. περιέσκεπτον i, περιεσκέπ-
 τοντο vertit C: se mutuo obseruantes ac manentes, quod Mend. prob.

42 α. C.

- 426 δύο δ' ἡμέραις τὸν Μέλανα κόλπον περιοδεύσαντες
 ἐς Αἴνον ἀφίκοντο καὶ ἐπὶ Αἴνῳ Δορίσκον τε καὶ ὅσα
 ἄλλα μέχρι Σερρείου ὄρους παράλια. τοῦ δὲ Σερρείου
 προύχοντος ἐς τὸ πέλαγος, αὐτοὶ μὲν ἐς τὰ μεσόγαια
 ἀνεχώρουν, Τίλλιον δὲ Κίμβρον μετὰ τοῦ ναυτικοῦ
 καὶ τέλους ὀπλιτῶν ἐνὸς καὶ τοξοτῶν τινων τὴν ἀκτὴν
 427 περιπλεῖν ἔπεμπον, ἣ πάλαι μὲν ἦν ἐρημοτάτη, καί-
 περ εὐγεωσ οὔσα, τῶν Θρακῶν οὔτε θαλάσση χρωμέ-
 νων οὔτε ἐς τὰ παράλια κατιόντων ὑπὸ δέους τῶν
 428 ἐπιπλεόντων· Ἑλλήνων δ' αὐτὴν ἐτέρων τε καὶ Χαλ-
 κιδέων καταλαβόντων καὶ θαλάσση χρωμένων, ἦνθει
 ταῖς ἐμπορίαις καὶ γεωργίαις, χαιρόντων σφίσι καὶ τῶν
 Θρακῶν διὰ τὴν τῶν ὥραιων ἄμειψιν, μέχρι Φίλιππος
 ὁ Ἀμύντου τοὺς τε ἄλλους καὶ Χαλκιδέας ἀνέστησεν,
 ὥς μηδὲν ἔτι πλὴν οἰκόπεδα μόνον ἱερῶν ὁρᾶσθαι.
 429 τήνδε οὖν τὴν ἀκτὴν αὐθις ἔρημον οὔσαν ὁ Τίλλιος
 παραπλέων, ὥς οἱ πρὸς τῶν ἀμφὶ τὸν Βροῦτον εἴρητο,
 στρατοπέδοις ἐπιτήδεια χωρία ἀνεμέτρει καὶ διέγραφε
 καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ μέρη πρόσπλουν, ἵν' οἱ περὶ τὸν
 Νωρβανόν, ὥς ἀχρεῖον ἔτι τὸ τηρεῖν, τὰ στενὰ ἐκ-
 430 λίποιεν. καὶ ἐγένετο μὲν ὥς προσεδόκησαν· ὑπὸ γὰρ τῆς

2 <ἐς> Δορίσκον ci. Mend., sed cf. ad I § 269; ceterum δου-
 ρίσκον ab, ut videtur 3 σερείου V, his δὲ om. i 5 τίλιον
 V, Tullium C, const. 7 παραπλεῖν scr. Mend., cf. § 429
 8 εὐγειος scr. Mend.; fluctuant codices inter -γειος, -γαιος,
 -γεως, cf. Crönert, Memoria p. 301 10 sq. Χαλκιδέων] hera-
 clidarum C, item v. 14 13 ὥραιων] ὁρέων iC 18 στρα-
 τοπέδοις <τε> ci. Mend. 19 sq. τὸννωρβανόν, v, quae
 omissa erat, suprascr., B; item § 437 20 ἔτι Schw., ἐστὶ
 Oi, om. C.

1 de itinere Bruti et Cassii et loco pugnae Philippensis cf.
 Heuzey et Daumet (v. ad II § 152) p. 99 sqq., v. etiam Gardt-
 hausen, Augustus II, 1 p. 77 sq.

φαντασίας τῶν νεῶν ὁ Νωρβανὸς ἐπὶ τῶν Σαπαίων
στενῶν ἐθορυβήθη καὶ ἐκάλει Δεκίδιον ἐκ τῶν Κορ-
πίλων κατὰ σπουδὴν ἐπικουρεῖν οἱ. καὶ ἐπεκούρει, τὰ
δὲ τῶν Κορπίλων στενὰ ἐκλειφθέντα οἱ περὶ τὸν Βροῦ-
τον διώδευον. ἐκφανείσης δὲ τῆς ἐνέδρας ὁ Νωρβα- 431
νὸς καὶ ὁ Δεκίδιος τὰ Σαπαίων κατεῖχον ἰσχυρῶς. καὶ
πάλιν ἦν ἄπορα τοῖς ἀμφὶ τὸν Βροῦτον, ἀθυρία τε
ἐνέπιπτε, μὴ δέοι σφᾶς ἧς ὑπερεωράκεσαν περιόδου
νῦν ἄρχεσθαι καὶ ἀνακνυλεύειν τὰ ἡνυσμένα, ὅψε καὶ
τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὥρας γεγονότων. ὧδε δὲ αὐτοῖς 432
ἔχουσιν ὁ Ῥασκούπολις ἔφη περίοδον εἶναι παρ' αὐτὸ
τὸ τῶν Σαπαίων ὕρος ἡμερῶν τριῶν, ἄβατον μὲν
ἀνθρώποις ἐς τὸ νῦν ὑπὸ τε κρημνῶν καὶ ἀνυδρίας
καὶ ὕλης πυκνῆς· ἦν δὲ ἐθέλωσιν ὕδωρ τε ἐπάγεσθαι
καὶ ὁδοποιεῖν στενὴν καὶ αὐτάρκη δίοδον, οὐ γνωσθή-
σεσθαι μὲν διὰ τὴν συνηρέφειαν οὐδὲ οἰωνοῖς, τῇ τε-
τάρτῃ δὲ ἐπὶ Ἀρπησδὸν ποταμὸν ἥξειν, ἐκπίπτοντα ἐς
τὸν Ἑρμον, ὅθεν ἡμέρας ἔτι μιᾶς ἐν Φιλίπποις ἔσε-
σθαι, τοὺς πολεμίους περιλαβόντας, ὥς ἀπειλῆσθαι
τέλεον αὐτοὺς καὶ οὐδὲ ἀναχώρησιν ἔξειν. τοῖς δὲ 433
ἐδόκει τὰ λεγόμενα τῆς τε ἄλλης ἀπορίας οὔνεκα καὶ

1 sq. aut περὶ pro ἐπὶ aut στενῶν <ῶν> ci. Mend., cf. ad I
§ 296 2 Δεκίδιον Schw., κεδίκιον Baf C, κιδίκιον b, κικίλιον V
2 sq. 4 τουρπίλων libri, cf. ad § 368 6 κεκίλιος Bi, κικίλιος V,
Cedicius C 7 ἄπορα] ἀπορία ci. Schw., sed cf. Herodot. 8, 53
9 ἄρχεσθαι] ἔχεσθαι ci. Mend. 12 τὸ om. b 15 καὶ αὐτάρκη]
ἀλλ' αὐτάρκη ci. Herw. p. 74, inut. 16 συνηρέφειαν L. Din-
dorf in Steph. thes. s. v., συνηρεφίαν Oi 17 ἀρπησδὸν V, Ar-
pessum C 18 Ἑρμον] Ἑβρον cum Gel. vulgo, contra Gardt-
hausen, Augustus II, 1 p. 76 adn. 7. Ut in re dubia, nihil mutavi.
Desideraverim Νέστον

17 Ἀρπησδὸν] Ardām intellegunt Leake, Travels in North.
Greece III p. 216, Tomaschek (v. ad § 368) p. 92, recte, si Ἑβρον
v. 18 scribas

42 α. C.

ἐλπίδι μάλιστα τοῦ περιλήψεσθαι τοσόνδε στρατὸν πο-
 434 λεμίων. προπέμπουσιν οὖν μέρος, Λευκίῳ Βύβλῳ παρα-
 δόντες, ὁδοποιεῖν μετὰ τοῦ Ῥασκουπόλιδος. οἱ δ' ἐπι-
 μόχθως μὲν, ὁμῶς δὲ ἔπραττον αὐτὸ μετὰ ὁρμῆς καὶ
 προθυμίας, καὶ μᾶλλον, ἐπεὶ τινες αὐτοῖς προπεμφθέν-
 435 τες ἐπανῆλθον, ἰδεῖν τὸν ποταμὸν ἐξ ἀπόπτου λέγοντες.
 τῇ δὲ τετάρτῃ κάμνοντες ὑπὸ τε κόπου καὶ δίψους,
 ἐπιλιπόντος ἤδη τι καὶ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐπήγοντο, ἀνέφε-
 ρον, ὅτι τριήμερόν σφισι τὸ ἄνυδρον ἐλέγετο εἶναι, καὶ
 ἐν φόβῳ πανικῷ περὶ ἐνέδρας ἐγίνοντο, οὐκ ἀπιστοῦν-
 436 τες μὲν τοῖς προπεμφθείσι τὸν ποταμὸν ἰδεῖν, ἡγού-
 μενοι δὲ ἑτέραν ἄγεσθαι. καὶ ἡθύμουν καὶ ἐβόων
 καὶ τὸν Ῥασκούπολιν, ὅτε ἴδοιεν περιθέοντα καὶ παρα-
 καλοῦντα, ἐλοιδόρουν καὶ ἔβαλλον. Βύβλου δὲ αὐτοὺς
 ἰκετεύοντος ἐκπονήσαι τὰ λοιπὰ μετ' εὐφημίας, ὁ πο-
 ταμὸς περὶ ἐσπέραν ἑωρᾶτο τοῖς πρώτοις· καὶ βοῆς,
 ὡς εἰκός, λαμπρᾶς ἐπὶ τῇ χαρᾷ γενομένης, ἡ βοή, μετα-
 λαμβανόντων αὐτὴν τῶν κατόπιν ἐξῆς, ἐπὶ τοὺς ὑστά-
 437 τους περιήει. Βροῦτος δὲ καὶ Κάσσιος ἐπεὶ ἔμαθον,
 ἵεντο αὐτίκα δρόμῳ, διὰ τῆς τετμημένης τὸν ἄλλον
 στρατὸν ἄγοντες. οὐ μὲν ἔλαθόν γε τοὺς πολεμίους
 εἰς τέλος οὐδὲ περιέλαβον αὐτούς· ὁ γὰρ τοι Ῥάσκος,
 ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ῥασκουπόλιδος, ἐκ τῆς βοῆς ὑπονοή-
 σας ἐσκέψατο καὶ τὸ γιγνόμενον ἰδὼν ἐθαύμασε μὲν
 ὁδὸν ἄνυδρον ἐλθόντος στρατοῦ τοσοῦδε, ἣν οὐδὲ
 θηρίον ὥρετο ὁδεύσειν διὰ τοιαύσδε ὕλης, καὶ ἀνήγγειλε
 τοῖς ἀμφὶ τὸν Νωρβανόν· οἱ δὲ νυκτὸς ἔφευγον ἐκ

7 δίψους, η suprascr., B, δίψης, ους suprascr., V¹ 8 ἐπι-
 λειπόντος (sic) i 11 τὸν ποταμὸν ἰδεῖν seclussit Mend., vix
 recte 17 ἱλαρᾶς, sed ab ead. m. suprascr. λαμπρᾶς, b
 24 ἐπεσκέψατο, πε tamen inducto, a 26 θηρίων ab 27 τὸν
 Νωρβανόν] cf. ad § 429 ἔφευγον maluit Mend., cf. praeef.

τῶν Σαπαίων ἐπ' Ἀμφιπόλεως. καὶ οἱ Θραῖκες ἄμφω 438
διὰ στόματος ἦσαν ἐν τοῖς στρατοῖς, ὃ μὲν ἀγνοου-
05 μένην ἀγαγών, ὃ δ' οὐκ ἀγνοήσας. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν
Βροῦτον ἐκ παραλόγου τόλμης ἐς Φιλίππους παρῆλθον,
5 ἔνθα αὐτοῖς καὶ ὁ Τίλλιος ἐπικατήχθη καὶ πᾶς ὁ στρα-
τός συνελήλυθει.

οἱ δὲ Φίλιπποι πόλις ἐστίν, ἣ Δάτος ὠνομάζετο πά- 439
λαι καὶ Κρηνίδες ἔτι πρὸ Δάτου· κρῆναι γάρ εἰσι περὶ
τῷ λόφῳ ναμάτων πολλά. Φίλιππος δὲ ὥς εὐφυνὲς ἐπὶ
10 Θράκης χωρὶον ὠχύρωσέ τε καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ Φιλίππους
προσεῖπεν. ἔστι δὲ ἡ πόλις ἐπὶ λόφου περικρήμνου, 440
τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅσον ἐστὶ τοῦ λόφου τὸ εὖρος.
ἔχει δὲ πρὸς μὲν ἄρκτῳ δρυμούς, δι' ὧν ὁ Ῥασκού-
πολις ἤγαγε τοὺς ἀμφὶ τὸν Βροῦτον· πρὸς δὲ τῇ με-
15 σημβρίᾳ ἔλος ἔστι καὶ θάλασσα μετ' αὐτό, κατὰ δὲ
τὴν ἕω τὰ στενὰ τὰ Σαπαίων τε καὶ Κορπίλων, ἐκ
δὲ τῆς δύσεως πεδὶον μέχρι Μυρκίνου τε καὶ Δρα-
βήσκου καὶ ποταμοῦ Στρυμόνος, τριακοσίων πον καὶ
πεντήκοντα σταδίων, εὐφορον πάνυ καὶ καλόν, ἔνθα 441
20 καὶ τὸ πάθος τῇ Κόρῃ φασὶν ἀντιζομένη γενέσθαι, καὶ
ποταμὸς ἔστι Ζυγάκτης, ἐν ᾧ τοῦ θεοῦ περῶντος τὸ
ἄρμα τὸν ζυγὸν ἄξει λέγουσι καὶ τῷ ποταμῷ γενέσθαι
τὸ ὄνομα. κατωφερὲς δ' ἐστὶ τὸ πεδὶον, ὥς ἐπιδέξιον 442

2 στρατηγοῖς B 8 Κρηνίδες voluit Nauck πρὸ Δάτου]
πρὸ τοῦ ci. Nauck., inut., cf. Kratt p. 40 sq. 10 Θραῖκας iC
16 κορπίλων libri, cf. ad § 368 17 Μυρκίνου Schw., μουρκίνου
libri 17 sq. Δραβήσκου Schw., δραβίσκου libri 21 Zygcacus
C παρῶντος (sic) B 22 τὸ ζυγὸν i

7 sq. Δάτος] cf. de virorum doctorum sententiis Philippson
ap. Pauly-Wissowa 4, 2 p. 2229 20 cf. de hac fabula huc
translata E. Maass, Orpheus p. 178 adn. 6 21 Ζυγάκτης] cf.
Heuzey et Daumet (v. ad II § 152) p. 34. 113

42 α. C.

μὲν εἶναι τοῖς ἄνωθεν ὀρμῶσιν ἐκ τῶν Φιλίππων, ἄναντες δὲ τοῖς ἐξ Ἀμφιπόλεως βιαζομένοις.

- 443 Φιλίππων μὲν οὖν ἐστὶν ἕτερος λόφος οὐ μακράν, 10
ὃν Διονύσου λέγουσιν, ἐν ᾧ καὶ τὰ χρυσεῖα ἐστὶ τὰ
"Ἄστυα καλούμενα. ἀπὸ δὲ τούτου δέκα σταδίους προ- 5
ελθόντι δύο εἰσὶν ἄλλοι λόφοι, Φιλίππων μὲν αὐτῶν
ὅσον ὀκτωκαδέκα σταδίους ἀφεςτῶτες, ἀλλήλων δὲ
ὅσον ὀκτώ, ἐν οἷς ἐστρατοπέδευσαν, Κάσσιος μὲν ἐπὶ
τοῦ πρὸς μεσημβρίαν, Βροῦτος δὲ ἐπὶ τοῦ βορείου.
- 444 καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν Νωρβανὸν ὑποχωρούντων οὐκέτι 10
προήεσαν· Ἀντώνιον τε γὰρ ἐπυνθάνοντο πλησιάζειν,
Κάσσαρος ὑπολελειμμένου διὰ νόσον ἐν Ἐπιδάμνῳ, καὶ
τὸ πεδίον ἦν ἐναγωνίσασθαι καλὸν καὶ οἱ κρημνοὶ
- 445 στρατοπεδεῦσαι. τὰ γὰρ ἐκατέρωθεν αὐτῶν, τῇ μὲν ἦν 15
ἔλη καὶ λίμναι μέχρη τοῦ Στρυμόνος, τῇ δὲ τὰ στενὰ 15
καὶ ἀτριβῇ καὶ ἀνόδευτα· τὸ δὲ μέσον τῶν λόφων, τὰ
ὀκτὼ στάδια, δίοδος ἦν εἰς τὴν Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην
καθάπερ πύλαι, καὶ αὐτὰ διετείχισαν ἀπὸ χάρακος εἰς
χάρακα καὶ πύλας ἐν μέσῳ κατέλιπον, ὥς ἐν εἶναι τὰ
- 446 δύο στρατόπεδα. ἦν δὲ καὶ παρ' αὐτὸ ποταμός, ὃν 20
Γάγγαν τινές, οἳ δὲ Γαγγίτην λέγουσι, καὶ θάλασσα

4 χρυσεῖα H. Steph., χρύσεια Oi 5 τούτου Bk., φιλιππων libri, Ἀσύνων ci. Schw.; fort. τούτων scribendum 14 ἐνστρατοπεδεῦσαι ci. Mend., inculcans hiatum, contra Zerdik p. 63 coll. Herodot. 7, 59 15 τὰ στενὰ] ἀπότομα ci. Mend., at intellego viam exercituum Bruti et Cassii, cf. § 432 στενήν etc. 16 sq. τὰ ὀκτὼ] ἀνὰ ὀκτὼ ci. Mend., vix recte 20 αὐτὸ Schw., αὐτὸν Oi, iuxta vertit C, i. e. παρ' αὐτὸ 21 Γάγγαν] γάγκαν V; Ἄγγαν ci. Mend. (et Ἀγγίτην pro Γαγγίτην), cf. infra

21 Γάγγαν vel Γαγγίτην noli cum Heuzey et Daumet (v. ad II § 152) p. 106 et Tomaschek (v. ad § 368) p. 93 eundem putare fluvium atque Ἀγγίτην Herodoti (7, 113), cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 77

ὀπισθεν, ἐν ἣ καὶ τὰ ταμιεῖα καὶ ἐνορμίσματα ἔμελλον
ἔξειν. Θάσον μὲν δὴ ταμιεῖον, ἀπὸ ἑκατὸν σταδίων
οὔσαν, ἐτίθεντο, ἐνόρμισμα δὲ ταῖς τριήρεσι Νέαν
πόλιν, ἀπὸ ἑβδομήκοντα σταδίων.

οἱ μὲν δὴ χαίροντες τῷ χωρίῳ τὰ στρατόπεδα ὠχύ- 447
ρουν, Ἀντώνιος δὲ ὥδευε μὲν σὺν τῷ στρατῷ μετ'
ἐπεξίως, τὴν Ἀμφίπολιν ἐθέλων ἐς τὴν ὑπερσείαν τῆς
μάχης προλαβεῖν, ὥς δὲ αὐτὴν εὗρεν ὠχυρωμένην οἱ
πρὸς τῶν ἀμφὶ τὸν Νωρβανόν, ἦσθη καὶ τὴν παρα-
σκευὴν ἐν αὐτῇ κατέλιπε μεθ' ἐνὸς τέλους, οὗ Πινάριος
ἡγεῖτο, αὐτὸς δὲ μάλα θρασέως πολὺ προελθὼν ἐστρα-
τοπέδευεν ἐν τῷ πεδίῳ, σταδίους ὀκτὼ μόνους ἀπο-
σχῶν ἀπὸ τῶν πολεμίων. καὶ εὐθύς ἦν κατάδηλος ἡ 448
τῶν στρατοπέδων ἐλάττωσίς τε καὶ πλεονεξία. οἱ μὲν
γὰρ ἦσαν ἐπὶ κολωνῷ, οἱ δὲ ἐν πεδίῳ, καὶ οἱ μὲν
ἐξυλεύοντο ἀπὸ τῶν ὀρέων, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ἔλους· καὶ
ὕδρευοντο οἱ μὲν ἐκ ποταμοῦ, οἱ δ' ἐκ φρεάτων ὧν
αὐτίκα ὠρωρύχρισαν· τὴν τε ἀγορὰν οἱ μὲν ἀπ' ὀλί-
γων σταδίων ἐπήγοντο ἐκ Θάσου, οἱ δὲ ἀπὸ πεντή-
κοντα καὶ τριακοσίων ἐξ Ἀμφιπόλεως. ἐδόκει γε μὴν 449
ἐξ ἀνάγκης ὁ Ἀντώνιος ὧδε πράξαι, κολωνοῦ μὲν οὐ-
δενὸς ὄντος ἐτέρου, τὸ δ' ἄλλο πεδὶον οἷα κοιλότερον
ἐκλιμνάζοντος ἐνλίτε τοῦ ποταμοῦ· παρ' ὃ καὶ τὰς πη-

1 ὀπισθεν B τὰ del. Nauck, perperam 2 debebat
ἑκατὸν ἑβδομήκοντα 4 ἑβδομήκοντα] octoginta C 7 τὴν post
ἐς deleri voluit Mend. 11 sq. ἐστρατοπέδευσεν cum V scr.
Mend., fort. recte 15 κολωνῶν ci. Mend. 20 τριακοσίων]
διακοσίων ci. Schw., probabiliter (cf. etiam Ihne VIII p. 95
adn. 1) δοκεῖ ci. Mend, quo non opus 23 παρ' ὃν ab

10 est L. Pinarius Scarpus sec. Gardthausen, Augustus II,
1 p. 220 adn. 5, Ribbeck n. 281, sed praenomen incertum est,
v. Prosop. imp. rom. III p. 40 n. 311

42 α. C.

γὰς τῶν ὀρυσσομένων φρεάτων γλυκείας τε καὶ δαψι-
 450 λουῖς ὕδατος εὗρισκε. τό γε μὴν τόλμημα, εἰ καὶ ἐξ
 ἀπορίας ἐγένετο, κατέπλησσε τοὺς πολεμίους, ἐγγὺς
 οὕτω καὶ εὐθύς ἐξ ἐφόδου σὺν καταφρονήσει παρα-
 στρατοπεδεύσαντος. φρούριά τε ἡγείρε πολλὰ καὶ
 πάντα κατὰ σπουδὴν ὠχύρου τάφροις καὶ τείχεσι καὶ
 χαρακώμασιν. ὠχύρουν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, ὅσα αὐτοῖς
 451 ἐνέλειπεν. ὁ δὲ Κάσσιος τὴν ὁρμὴν τοῦ Ἄντωνίου
 μανιώδη οὖσαν ὁρῶν διετείχιζεν, ὃ ἔτι μόνον αὐτοῖς
 ἔλειπεν ἐς τὸ ἔλος ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, διὰ στενό- 10
 τητα ὑπεροφθέν, ὥς μηδὲν ἔτι ἀτειχιστον εἶναι πλὴν
 κατὰ πλευρὰς Βρούτῳ μὲν τὰ ἀπόκρημνα, Κασσίῳ δὲ
 τὸ ἔλος καὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῷ ἔλει· τὰ δὲ ἐν μέσῳ
 πάντα διείληπτο τάφρῳ καὶ χάρακι καὶ τείχει καὶ πύλαις. 14
 452 οὕτω μὲν ὠχυροῦντο αὐτῶν ἑκάτεροι καὶ ἐν το- 1
 σούτῳ μόνοις ἱππεῦσι καὶ ἀκροβολισμοῖς ἐπειρῶντο
 453 ἀλλήλων. ὥς δὲ ἐξείργαστο πάντα, ὅσα ἐπενόουν, καὶ
 ὁ Καῖσαρ ἀφῆκτο, οὕτω μὲν ἐρρωμένος ἐς μάχην,
 φορεῖν δὲ ἐπὶ τὰς συντάξεις τοῦ στρατοῦ κοιμιζόμενος,
 οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Καῖσαρα εὐθύς ἐξέτασσαν ἐς μάχην, 20
 οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Βρούτον ἀντεξέτασσαν μὲν ἐπὶ τῶν
 ὑψηλοτέρων, οὐ κατήεσαν δέ· οὐ γὰρ ἐγνώκεσαν ἐς
 τὴν μάχην ἐπείγασθαι, ταῖς ἀγοραῖς ἐλπίζοντες ἐκτρύ-
 454 σειν τοὺς πολεμίους. ἦν δὲ τὰ μὲν περὶ ἑκατέροις ἐν-
 νεακαίδεκα ὀπλιτῶν τέλη, τοῖς μὲν ἀμφὶ τὸν Βρούτον 2
 ἐνδέοντα τοῖς ἀριθμοῖς, τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν Καῖσαρα καὶ
 ἐπλεόναζον [ἐκατέρωθεν]· ἱππεῖς δὲ ἅμα τοῖς ἐκατέρω

2 τε ante γε add. ab 5 sq. ἡγείρε et ὠχύρου Schw., ἡγείρον
 et ὠχύρουν libri 8 ἐνέλειπεν i 10 ἔλειπεν b 14 fossis uallis
 muris portisque C, quod praefererat Mend., sine causa 22 ἐς
 deleri voluit Mend., iure retinet Loesch p. 38 sqq. 27 ἐκατέρωθεν,
 quod susp. Schw., cum C del. Bk. ἐκατέρων et ἐκατέρωθεν ab

Θρακίοις ἦσαν Καίσαρι μὲν καὶ Ἀντωνίῳ μύριοι καὶ τρις-
 χίλιοι, Βρούτῳ δὲ καὶ Κασσίῳ δισμύριοι. ὥστε πλήθει 455
 μὲν ἀνδρῶν καὶ θράσει καὶ ἀρετῇ στρατηγῶν καὶ ὅπλοις
 καὶ παρασκευῇ λαμπροτάτην ἐκατέρων παράταξιν ὀφθῆ-
 ναι, ἄπρακτον δὲ ἐς πολλὰς ἡμέρας, οὐκ ἐθελόντων συμ-
 πλέκεσθαι τῶν ἀμφὶ τὸν Βροῦτον, ἀλλὰ ταῖς ἀγοραῖς
 προεκτρέχειν τοὺς πολεμίους, αὐτοὶ μὲν ἔχοντες Ἀσίαν
 χορηγὸν καὶ ἐξ ἐγγίονος πάντα διὰ θαλάσσης πορι-
 ζόμενοι, τοῖς δὲ πολεμίσις οὐδὲν ὄν δασιλὲς οὐδὲ οἱ-
 10 κείον· οὔτε γάρ τι δι' ἐμπόρων ἀπ' Αἰγύπτου λαβεῖν 456
 εἶχον, ὑπὸ λιμοῦ τῆς χώρας δεδαπανημένης, οὔτε ἐξ
 Ἰβηρίας ἢ Λιβύης διὰ Πομπήμιον οὔτε ἐκ τῆς Ἰταλίας
 διὰ Μοῦρκον καὶ Δομίτιον. οὐκ ἐς πολὺ δ' αὐτοῖς
 ἔμελλον ἀρκέσειν Μακεδονία τε καὶ Θεσσαλία, μόναι
 15 σφίσις ἐν τῷ τότε χορηγοῦσαι.

109 ὧν οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Βροῦτον ἐνθυμούμενοι μά- 457
 λιστα διέτριβον· ὁ δὲ Ἀντώνιος αὐτὰ δεδιώς ἔγνω
 βιάσασθαι τοὺς ἄνδρας ἐς μάχην καὶ ἐπενόησεν, εἰ
 δύναίτο βάσιμον τὸ ἔλος ἐργάσασθαι λαθῶν, ἵνα κατ-
 20 ὅπιν τῶν ἐχθρῶν ἔτι ἀγνοούντων γενόμενος τὴν ἀγο-
 ρὰν σφῶς ἀφέλοιτο τὴν ἀπὸ τῆς Θάσσου κομιζομένην.
 ἐκτάσσω οὖν αὐτῷ ἐκάστοτε ἐς μάχην τὰ σημεῖα τοῦ 458
 στρατοῦ πάντα, ἵνα ὅλος ἐκτετάχθαι νομίζοιτο, μέρει
 τινὶ νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἔκοπτεν ἐν τῷ ἔλει δίοδον
 25 στενὴν, κείρων τε τὸν δόνακα καὶ χῶμα ἐπιβάλλων

4 <τὴν> ἐκατέρων ci. Mend., probabiler 7 τὴν ante Ἀσίαν
 add. ab 8 ἐξ ἐγγίονος Gel. et Schw., ἐξ ἐγγίων· ὡς Οἱ; χορηγὸν
 ἐχέγγονον, καὶ πάντα vel χορηγόν, καὶ ἐχεγγύως πάντα ci. Mend.;
 ex C nihil proficias 17 αὐτὰ] ταῦτά maluit Mend. 20 ἀγνο-
 ούντων] ἀργούντων ci. Mend., sed cf. § 458 extr.; v. etiam Heuzey
 et Daumet (v. ad II § 152) p. 110 21 θάσσου B 25 sq. χῶμα
 <ἐγείρων> καὶ λίθους—διαπίπτει, ἐπιβάλλων ci. Mend., sed in-
 tellege: terram aggeris in arundinem desectam iaciens

42a. C.

- καὶ λίθους ἐκατέρωθεν, ἵνα μὴ τὸ χῶμα διαπίπτει, τὰ
 δὲ βαθέα διεσταύρου καὶ ἐγεφύρου μετὰ σιωπῆς βαθυ-
 τάτης. ἀφῆρητο δὲ τὴν ὄψιν τοῦ ἔργου τοὺς πολε-
 459 μίλους ὁ πεφυκῶς ἔτι δόναξ ἀμφὶ τῇ διόδῳ. δέκα δ'
 ἡμέρας ἐργασάμενος ὧδε ἐσέπεμψε λόχους ὀρθίους 5
 νυκτὸς ἄφνω καὶ τὰ ἐρυμνὰ τῶν ἐντὸς κατέλαβε καὶ
 460 ἐχαράκωσε φρούρια ὁμοῦ πολλά. ὁ δὲ Κάσσιος κατ-
 ἐπλάγη μὲν τοῦ ἔργου τὴν ἐπίνοιάν τε καὶ κλοπὴν,
 ἀντεπινοῶν δὲ ἀποτεμέσθαι τὰ φρούρια τὸν Ἀντώ-
 νιον, διετείχιζε καὶ αὐτὸς ἐπικάρσιον τὸ ἔλος ἅπαν, 10
 ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου μέχρι τῆς θαλάσσης,
 κόπτων ὁμοίως καὶ γεφυρῶν καὶ τὸν χάρακα τοῖς
 στεριφώμασιν ἐπιτιθεὶς καὶ τὴν ὑπὸ Ἀντωνίου γε-
 γνημένην δίοδον ἀπολαμβάνων, ἵνα μήτε ἐκδραμεῖν
 ἐς αὐτὸν οἱ ἔνδον ἔτι δυνηθεῖεν μήτε ἐκεῖνος αὐτοῖς 15
 ἐπιβοηθεῖν.
- 461 ταῦτα δὲ ὁ Ἀντώνιος ἰδὼν περὶ μεσημβρίαν, ὥς 11
 εἶχεν, αὐτίκα σὺν ὀρμῇ τε καὶ ὀργῇ τὸν στρατὸν τὸν
 ἴδιον, ἐπὶ θάτερα τεταγμένον, ἤγεν ἐπιστρέφων εἰς τὸ
 διατείχισμα τοῦ Κασσίου, μεταξὺ τοῦ ἔλους καὶ τοῦ 20
 στρατοπέδου, σιδήρια φέρων καὶ κλίμακας, ὥς ἐξελθὼν
 αὐτὸ καὶ παροδεύσων ἐς τὸ τοῦ Κασσίου στρατό-
 462 πεδον. γιγνομένου δὲ αὐτῷ τοῦ δρόμου σὺν τόλμῃ πλα-
 γίου τε καὶ πρὸς ἄναντες, κατ' αὐτὸ δὴ τὸ μεταίχμιον

1 διαπίπτει V 3 ἀφῆρετο scr. Mend. ex C, qui vertit
celabat 4 δόναξ post διόδῳ transponi maluit Mend., vix
 recte 6 τὰ] τινὰ ci. Mend., quo non videtur opus ἐρυμνὰ]
 ἔρημα vertit C, item § 467 9 'mira constructio' (Mend.); de-
 sidero τοῦ Ἀντωνίου 12 χάρακα ὁμοίως, sed ὁμοίως punctis
 superpositis deletum, V¹ 15 ἐς om. i 18 τε om. V 21 ἐξελθὼν
 ci. Schw., recepi cum Bk. (cf. § 205, Hann. c. 40 init.), ἐξελθὼν
 Oi, quod retinuit Mend. deleto καὶ ante παροδεύσων (v. 22),
 immerito secutus C

τῶν στρατιῶν ἑκατέρων, περιήλγησαν οἱ τοῦ Βρούτου
στρατιῶται ἐπὶ τῇ ὕβρει, ὧδε μάλα θρασέως αὐτοὺς
ὄντας ἐνόπλους ἐχθρῶν διαθεόντων, καὶ ἐπέδραμον
αὐτοῖς αὐτοκέλευστοι πρό τινος ἐκ τῶν ἡγεμόνων ἐπι-
τάγματος καὶ ἔκτεινον οἷα πλαγίους ἀθρόως, οὓς κατα-
λάβοιεν. ἀρξάμενοι δ' ἅπαξ ἔργου καὶ τῷ Καίσαρος 463
στρατῷ τεταγμένῳ μάλιστα κατὰ σφᾶς ἐπέδραμον καὶ
τρέψαντες ἐδίωκον, μέχρι καὶ τὸ στρατόπεδον ἐξεῖλον,
ὃ κοινὸν ἦν Ἀντωνίου τε καὶ Καίσαρι, Καίσαρος αὐ-
τοῦ δι' ἐνύπνιον ἔνδον οὐκ ὄντος, ἀλλὰ φυλαξαμένου
τὴν ἡμέραν, ὥς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἔγραψεν.
11 ὁ δὲ Ἀντώνιος ὄρῶν τὴν μάχην συνερρωγυῖάν 464
ἦσθη μὲν ὥς ἀναγκάσας (πάνυ γὰρ ἐπὶ ταῖς ἀγοραῖς
ἐδεδίει), ἀναστρέφειν δὲ εἰς τὸ πεδίον οὐκ ἔκρινεν, μὴ
15 τὴν φάλαγγα ἀνελίσσων ταράξειεν, ὥς ἀρξάμενος δ' εἵ-
χεν ὀρμῆς, ἐχεῖτο δρόμῳ καὶ ἀνέβαινε, βαλλόμενός τε
καὶ χαλεπῶς, μέχρι βιαζόμενος ἐνέκυρσε τῇ φάλαγγι
τῇ Κασσίου, τὴν τάξιν τὴν δεδομένην φυλασσούσῃ καὶ
τὸ γιγνόμενον ὥς ἄλογον καταπεπληγμένη. ῥήξας δ' 465
20 αὐτὴν ὑπὸ τόλμης ἐπὶ τὸ διατείχισμα ὥρμα, τὸ μεταξὺ
τοῦ τε ἔλους καὶ τοῦ στρατοπέδου, τὸν τε χάρακα ἀνα-
σπῶν καὶ τὴν τάφρον ἐγχωννὺς καὶ τὸ οἰκοδόμημα
ὑπορύσσων καὶ τοὺς ἐν ταῖς πύλαις καταφονεύων καὶ

1 στρατιωτῶν a <τῶν> ἑκατέρων ci. Schw., inut.
4 πρό B, πρὸς ViC 6 <τοῦ> ἔργου ci. Mend., probabiliter
11 τὴν ἡμέραν] τὴν ἐπιδημίαν ci. Mend. (cf. Plut. Brut. c. 41,
Anton. c. 22), sed fort. τὸ στρατόπεδον subaudiendum et τὴν<δε
τὴν> ἡμέραν scribendum vel intellegendum 15 ὥς δραξά-
μενος δ' i, ὥς δ' ἀρξάμενος ci. Schw. 16 ὀρμῆς] ὀργῆς a, et,
in mg. tamen, b ἐχεῖτο] ἐφεῖτο i, ἐφέρετο ci. Cob. p. 227 sq.,
ἔστο Nauck 16 sq. βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς] cf. V § 474
22 ἐγχωννὺς, sed altera v suprascr., B

42 a. C.

τὰ ἐπιπλίπτοντα ἐκ τοῦ τείχους ὑπομένων, ἕως αὐτὸς
 μὲν ἐσήλατο διὰ τῶν πυλῶν ἔνδον, ἕτεροι δὲ ταῖς
 ὑπωρυχίαις ἐσηλθον, οἱ δὲ καὶ τοῖς πεπτωκόσιν ἐπ-
 466 ἀνέβαινον. καὶ πάντα οὕτως ἐρίγνυτο ὁξέως, ὥστε τοῖς
 τὸ ἔλος ἐργαζομένοις ἐπιβοηθοῦσιν ὑπήντων ἐλόντες
 ἤδη τὸ διατείχισμα. τρεψάμενοι δὲ καὶ τούσδε σὺν
 ὀρμῇ βιάσθαι καὶ ἐς τὸ ἔλος κατώσαντες ἐπανήεσαν ἐς
 αὐτὸ ἤδη τὸ στρατόπεδον τοῦ Κασίου, μόνοι σὺν τῷ
 Ἀντωνίῳ, ὅσοι τὸ διατείχισμα ὑπερῆλθον, τοῦ ἄλλου
 467 πλήθους ἑκατέρων ἐκτὸς ἀλλήλοις μαχομένου. τὸ δὲ
 στρατόπεδον ὡς ἐρυννὸν ὀλίγοι πάμπαν ἐφύλασσον.
 ὅθεν αὐτῶν εὐμαρῶς ἐκράτησεν ὁ Ἀντώνιος. ἤδη δὲ
 καὶ ὁ ἔξω τοῦ Κασίου στρατὸς ἡσθᾶτο καὶ τὴν κατὰ-
 468 ληψιν ἰδὼν τοῦ στρατοπέδου διεσκίδνατο ἀκόσμως. καὶ
 τὸ ἔργον ἦν ἐντελὲς ἑκατέροις καὶ ὅμοιον· Βροῦτός τε
 γὰρ τὸ λαιὸν τῶν πολεμίων ἐτέτραπτο καὶ τὸ στρατό-
 πεδον ἠρήκει, Ἀντωνίος τε Κασίου κρατῶν σὺν ἀμη-
 469 χάνῳ τόλμῃ τὸ στρατόπεδον ἐπόρθει. φόβος τε ἦν
 ἑκατέρων ποικίλος· ὑπὸ δὲ μεγέθους πεδίου τε καὶ
 κονιορτοῦ τὰ ἀλλήλων ἠγνόνουν, μέχρι ποτὲ ἐπύθοντο
 470 καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνεκάλουν. οἱ δὲ ἐπανήεσαν, ἀχθο-
 φόροις ἑοικότες μᾶλλον ἢ στρατιώταις· καὶ οὐδὲ τότε
 ἀλλήλων ἡσθάνοντο οὐδὲ καθεώρων, ἐπεὶ ῥίψαντές γε,
 ὅσα ἔφερον, οἱ ἕτεροι μέγα ἂν εἰργάσαντο κατὰ τῶν
 471 ἐτέρων, ἀσυντάκτως ὥδε ἀχθοφορούντων. τὸν δ' ἀριθ-
 μὸν τῶν ἀποθανόντων εἰκάζουσι τῶν μὲν ἀμφὶ τὸν
 Κάσιον ἐς ὀκτακισχιλλοὺς σὺν τοῖς παρασπίζουσι θερά-
 πουσι γενέσθαι, τῶν δ' ἀμφὶ τὸν Καῖσαρα διπλασίονα.

11 ἐρυννόν] cf. ad § 459
 C maluit Mend., sed cf. praef.
 maluit Mend., sed cf. praef.
 22 καὶ om. O

13 ὁ om. ab ἡσθητο cum
 14 ἀκόπως V 17 κρατήσας
 20 μέχρι ἐπύθοντό ποτε b¹

13 Κάσσιος δὲ ἐξ οὗ τῶν διατειχισμάτων ἐξέωστο καὶ 472
οὐδὲ ἐσελθεῖν ἔτι εἶχεν ἐς τὸ στρατόπεδον, ἀνέδραμεν
ἐς τὸν Φιλίππων λόφον καὶ τὰ γιγνόμενα ἐφεώρα.
οὐκ ἀκριβῶς δὲ αὐτὰ διὰ τὸν κονιορτὸν οὐδὲ πάντα
5 ὄρων, ἀλλ' ἢ τὸ στρατόπεδον ἑαυτοῦ μόνον εἰλημμέ-
νον, ἐκέλευσε Πινδάρῳ τῷ ὑπασπιστῇ προσπεσεῖν οἱ
καὶ διαφθεῖραι. διαμέλλοντος δ' ἔτι τοῦ Πινδάρου 473
προσέθει τις ἀγγέλλων Βροῦτον ἐπὶ θάτερα νικᾶν καὶ
τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων πορθεῖν. ὃ δὲ τούτῳ
10 μὲν τοσόνδε ἀπεκρίνατο· “νικῶνς, λέγε αὐτῷ, παντελῇ
νίκην”, ἐς δὲ τὸν Πίνδαρον ἐπιστραφεὶς “τί βραδύ-
νεις;” ἔφη, “τί τῆς ἐμῆς αἰσχύνης με οὐκ ἀπαλλάσ-
σεις;” Πίνδαρος μὲν δὴ δεσπότην, ὑπέχοντα τὴν σφα-
γὴν, διεχρήσατο. καὶ τισιν οὕτως ἀποθανεῖν δοκεῖ
15 Κάσσιον. ἕτεροι δὲ αὐτὸν οἴονται, προσιόντων ἐς εὐ- 474
αγγέλιον ἱππέων Βρούτου, νομίσαντα εἶναι πολεμίους,
πέμψαι τὸ ἀκριβὲς εἰσόμενον Τιτίνιον· τὸν δὲ τῶν
ἱππέων ὥς Κασσίου φίλον περισχόντων τε σὺν ἡδονῇ
καὶ ἐπὶ τῷδε καὶ ἀλαλαξάντων μέγα, τὸν Κάσσιον
20 ἡγούμενον ἐς ἐχθροὺς ἐμπεσεῖν Τιτίνιον τοῦτο φάναι·
“περιεμμένομεν φίλον ἀρπαζόμενον ἰδεῖν,” καὶ ἔς τινα
σκηνὴν ὑποχωρῆσαι μετὰ τοῦ Πινδάρου καὶ τὸν Πίν-
δαρον οὐκέτι φανῆναι. διὸ καὶ νομίζουσί τινες οὕτω
κεκελευσμένον ἐργάσασθαι.

25 Κάσσῳ μὲν δὴ τέλος ἦν τοῦ βίου κατὰ τὴν αὐ- 475
τοῦ Κασσίου γενέθλιον ἡμέραν, ὥδε τῆς μάχης γενέ-

8 ἀγγέλλων] ἀγγέλων i 13 <τὸν> δεσπότην ci. Mend., cf.
ad I § 84 17 τὸν] τῶν V 18 περισχόν (sic, in extr. v.,
των omissio in v. sq.) B 21 ἀναρπαζόμενον ci. Cob. p. 228
22 ἀποχωρῆσαι a, ἀπεχώρησεν Plut. Brut. c. 43 26 ὥδε] in
quo (sc. die) vertit C, unde ἢ δὴ ci. Schw., male, τότε Nauck, inut.

42a. C.

- σθαι συμπεσούσης, καὶ Τιτίνιος ὡς βραδύνας ἑαυτὸν
 476 ἔκτεινε· Βροῦτος δὲ Κασσίου τὸν νέκυν περικλαίων, 11
 ἀνεκάλει τελευταῖον ἄνδρα Ῥωμαίων, ὡς οὐ τις οὔτις
 τοιοῦδε ἐς ἀρετὴν ἐσομένον, ταχυεργίας τε αὐτῷ καὶ
 προπετείας ἐνεκάλει καὶ ἐμακάριζεν ὁμοῦ φροντίδων 5
 καὶ ἀνίας ἀπηλλαγμένον, αἷ Βροῦτον ἐς ποῖον ἄρα
 477 τέλος ὁδηγοῦσι; παραδούς δὲ τὸ σῶμα τοῖς φίλοις,
 ἔνθα λαθραῖως θάψειαν, ἵνα μὴ καταδακρύσειε τὸν
 στρατὸν ὀρῶντα, αὐτὸς ἄσιτός τε καὶ ἀτημέλητος ἀνὰ
 τὴν νύκτα πᾶσαν τὸ Κασσίου στρατόπεδον καθίστατο. 10
 478 ἅμα δ' ἡμέρα τῶν πολεμίων τὸν στρατὸν παρατασ-
 σόντων ἐς μάχην, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἡλασθῶσθαι, συνεῖς
 τοῦ ἐνθυμήματος "ὀπλισώμεθα", ἔφη, "καὶ ἡμεῖς καὶ
 ἀνθυποκριθῶμεν ἐλάσσονα παθεῖν". ὡς δὲ παρέταξεν,
 οἱ μὲν ἀνεχώρουν, ὁ δὲ Βροῦτος ἐπιτωθᾶσας ἔφη τοῖς 15
 φίλοις· "οἱ μὲν δὴ προκαλούμενοι ἡμᾶς ὡς κεκηγότας
 οὐδὲ ἀπεπείρασαν".
 479 ἥ δὲ ἡμέρα τὴν μάχην ἐν Φιλίπποις συνέβαινεν 11
 εἶναι, καὶ ἐν τῷ Ἰονίῳ τοιόνδε πάθος ἄλλο ἐγίνετο
 μέγα. Δομίτιος Καλονῖνος ἐπὶ ὀλκάδων ἦγεν ὀπλιτῶν 20
 δύο τέλη Καίσαρι, καὶ τὸ διώνυμον ἦν αὐτῶν, τὸ
 Ἄρειον, ὃ ἐπὶ τιμῇ τῆς ἀλκῆς ὠνόμαζον. ἦγε δὲ καὶ
 στρατηγίδα σπεῖραν, ἐς δισχιλίους ἄνδρας, ἱππέων τε
 ἑλίας τέσσαρας καὶ ἕτερον πληθὺς ἐπιλεγμένον· καὶ
 480 τριήρεις αὐτοὺς παρέπεμπον ὀλίγαι. Μούρκος δ' αὐτοῖς 25

4 τε] δὲ ci. Schw., fort. recte 6 ἀνοίας i 8 ἐνθα
 λαθραῖως θάψειαν] ἐν Θάσῳ λαθραῖως θάψαι ci. Mend., cf. Plut.
 Brut. c. 44, Cass. D. 47, 47, 1, probabiliter 10 τοῦ ante Κασσίου
 add. i 12 δοκεῖεν i 18 <τὴν> ἐν ci. Mend., inut., cf. etiam
 Kratt p. 20 20 Caluinus C, καλονηρὸς Oi 21 sq. τὸ ὃ Ἄρειον
 ἐπὶ ci. Nauck (voluit fort. ὃ τὸ Ἄ. ἐπὶ), <ᾧδε> ὠνόμαζον potius
 ci. Mend.; satis habui comma ponere ante τὸ Ἄρειον 24 ἐπι-
 συνειλεγμένον ci. Schw. ex § 366

καὶ Ἀηνόβαρβος ἑκατὸν καὶ τριάκοντα μακρᾶς ὑπῆντων.
καὶ αὐτοὺς αἱ ὀλκάδες ἰστίῳ μὲν αἱ πρῶται διέφυγον
ὀλίγαι, αἱ λοιπαὶ δέ, χαλάσαντος ἄφνω τοῦ πνεύματος,
ἐν γαλήνῃ σταθερᾷ κατὰ τὸ πέλαγος ἤλωντο, ὑπὸ του
5 θεῶν ἐκδεδομέναι τοῖς πολεμίοις. ἐνέβαλλον γὰρ ἄδεῶς 481
ἐκάστη καὶ ἀνερορήγνου· οὐδὲ αἱ παραπέμπουσαι σφας
τριήρεις ἐπικουρεῖν ἐδύναντο, διὰ τὴν ὀλιγότητα κυκλού-
μεναι. ἔργα δ' ἦν τῶν κινδυνευόντων πολλὰ καὶ ποι- 482
κίλα, ὅτε μὲν τὰ πλοῖα συναγόντων ἀπὸ κάλῳ σπουδῇ
10 καὶ κοντοῖς ἀρμοζόντων ἐς ἄλληλα, ἵνα μὴ διεκπλεῖν
αὐτὰ ἔχοιεν οἱ πολέμιοι. ὅτε δὲ τούτου κρατήσειαν, ὁ 483
μὲν Μοῦρκος αὐτοῖς ἐπέβαλλε τοξεύματα πυρός, οἱ δὲ
τοὺς συνδέσμους ἀνέλουν ὀξέως καὶ ἀπέφευγον ἀλλή-
14 λων διὰ τὸ πῦρ αὐθίς τε ἐρίγνοντο ταῖς τριήρεσιν
16 ἐς περίπλουν καὶ ἐμβολὴν ἔτοιμοι. ἀγανακτοῦντες δὲ 484
οἱ ἄνδρες, καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ Ἄρειοι, ὅτι κρείττους
ὄντες ἀλκὴν δι' ἀπραξίας ἀπώλλυντο, οἱ μὲν πρὸ τοῦ
πυρός ἑαυτοὺς ἀνῆρουν, οἱ δὲ ἐς τὰς τριήρεις τῶν πο-
λεμίων ἐναλλόμενοι τὰ μὲν ἔδρων, τὰ δὲ ἔπασχον. νῆες 485
20 τε ἡμίφλεκτοι μέχρι πολλοῦ περιέπλεον, ἄνδρας ἔχου-
σαι τοὺς μὲν ὑπὸ τοῦ πυρός, τοὺς δ' ὑπὸ λιμοῦ καὶ
δίψης δαπανωμένους· οἱ δὲ καὶ ἰστίων ἢ σανίδων ἐχό-
μενοι ἐς πέτρας ἢ ἀκτὰς ἐξεφέροντο ἐρήμους. καὶ εἰσὶν 486
αὐτῶν, οἱ καὶ περιεσώθησαν ἐκ παραλόγου· τινὲς δὲ
25 καὶ ἐς πέντε διήρκεσαν ἡμέρας, λιχμώμενοι τὴν πῖσ-

3 ὀλίγαι (sic), αἱ supra ι add. a m. 1, V 4 ἤλωντο VfC
5 ἐκδιδόμεναι i ἐνέβαλλον V, ἐνέβαλον Bi 6 ἐκάστην b
9 ὅτε μὲν etc.] nota anacoluthon κάλων a, quod praetulerunt Schw. et Mend. (cf. Lib. c. 99), sed v. Thuc. 4, 25, 5
19 sq. νῆες ἡμίφλεκτοι, omissio τε, B 22 ἰστίων a²b²
25 λιχμώμενοι Oi, fame enecti vertit C, corr. H. Steph.

42 a. C.

- σαν ἢ ἰστίων ἢ κάλων διαμασώμενοι, μέχρι σφᾶς ὁ
 κλύδων ἐξήνεγκεν ἐπὶ τὴν γῆν. πολὺ δ' ἦν, ὃ καὶ τοῖς
 πολεμίοις ἑαυτὸ ἐπέτρεπεν, ὑπὸ τῶν συμφορῶν ἡσώ-
 μενον. ἐπέτρεψαν δὲ καὶ τῶν τριήρων ἑπτακαίδεκα.
 487 καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας οἱ περὶ Μοῦρκον ἐς ἑαυτοὺς
 μεθώρκουν, ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτῶν Καλουῖνος ἐπὶ τῆς
 ἑαυτοῦ νεῶς ἐπανῆλθεν ἐς τὸ Βρεντέσιον ἡμέρα πέμ-
 πτη, δόξας ἀπολωλέναι.
 488 τοιοῦτο μὲν δὴ πάθος τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῇ περὶ
 Φιλίππους μάχῃ κατὰ τὸν Ἰόνιον ἐπεγίνετο, εἴτε ναυ-
 ἄγιον εἴτε ναυμαχίαν ὀνομάσαι χρή· καὶ ἐξέπλησσε τὸ
 489 συγκύρημα τῶν ἔργων ὕστερον ἐπιγνωσθέν. ὁ δὲ Βροῦ-
 τος τὸν στρατὸν ἐς ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔλεξεν ὧδε·
 “οὐδὲν ἔστιν, ᾧ συστρατιῶται, παρὰ τὸν χθὲς ἄγωνα,
 490 ἐν ᾧ μὴ κρείσσους ἐγένεσθε τῶν πολεμίων. τῆς τε γὰρ
 μάχης ἤρξατε προθύμως, εἰ καὶ χωρὶς παραγγέλματος·
 καὶ τὸ τέταρτον τέλος, ὃ περιώνυμον αὐτοῖς ὄν ἐπεπί-
 στευτο τὸ κέραι, διεφθείρατε ἅπαν καὶ τοὺς ἐπιτεταγ-
 μένους αὐτῷ μέχρι τοῦ στρατοπέδου· καὶ τὸ στρατό-
 πεδον αὐτὸ εἴλετε πρότερον καὶ διηρπάσατε· ὥς πρού-
 χειν τάδε παρὰ πολὺ τῆς ἐπὶ τοῦ λαιοῦ βλάβης ἡμῶν.
 491 δυνηθέντες δ' ἂν ὅλον ἐργάσασθαι τὸ ἔργον, ἀρπάσαι
 μᾶλλον εἴλεσθε ἢ κτείνειν τοὺς ἡσσωμένους· οἱ γὰρ

1 διαμασώμενοι V 3 ἑαυτῷ V 5 ἐς αὐτοὺς (vel αὐ-
 τοὺς) i 6 Caluinus C, καλουηνός O i 11 ἐξέπληξε i 14 ἐχθὲς
 i, vulgo 18 διεφθείρετε i 19 τοῦ στρατοπέδου <συνη-
 λάσατε> προτροπάδην ci. Mend., scilicet προτροπάδην scribens
 pro πρότερον (quamprimum C) v. 20 et huc transponens, nisi
 forte ibi πρότεροι pro πρότερον scribendum esset. Verbum fort.
 recte desideravit, sed πρότερον (vel πρότεροι) nihil obstat, ne
 cum Mend. ipso intellegas: Brutianos castra hostium prius
 cepisse quam Antonianos castra Cassii 22 ἐξεργάσασθαι ci
 Mend., inut., ut videtur, propter ὅλον

πλέονες ὑμῶν τοὺς πολεμίους παροδεύοντες ἐπὶ τὰ τῶν
 πολεμίων ὤρωμιν. καὶ ἐν τῷδε αὖ πάλιν οἱ μὲν διήρ- 492
 πασαν δύο τῶν ἡμετέρων στρατοπέδων ὄντων τὸ ἔτε-
 ρον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνων ἅπαντα ἔχομεν, ὥς καὶ τῷδε
 5 τὴν ἐπὶ κτήσιν τῆς βλάβης διπλασίονα εἶναι. καὶ τὰ μὲν 493
 ἐν τῇ μάχῃ πλεονεκτήματα τοσαῦτα· ὅσα δὲ ἕτερα πρού-
 χομεν αὐτῶν, ἔχετε καὶ παρὰ τῶν αἰχμαλώτων μανθά-
 νειν, περὶ τε ἀπορίας σίτου καὶ ἐπιτιμῆσεως αὐτοῦ καὶ
 κομιδῆς κακοπαθοῦς καὶ παρ' ὀλίγον ἤδη σαφοῦς ἐπι-
 10 λείψεως. οὔτε γὰρ ἐκ Σικελίας ἢ Σαρδόνος ἢ Λιβύης 494
 ἢ Ἰβηρίας ἔστιν αὐτοῖς λαβεῖν διὰ Πομπήμιον καὶ Μοῦρ-
 κον καὶ Ἀγνόβαρβον, ναυσὶν ἐξήκοντα καὶ διακοσίαις
 ἀποκλείοντας αὐτοῖς τὸ πέλαγος· Μακεδονίαν τε ἐξ-
 14 αναλώκασιν ἤδη καὶ ἐκ μόνης ἄρτι Θεσσαλίας ἔχου-
 18 σιν, ἢ ἐς πόσον αὐτοῖς ἔτι ἀρκέσει; ὅταν οὖν αὐτοὺς 495
 ἐπειγομένους εἰς μάχην μάλιστα ἴδῃτε, τότε ἡγείσθε
 διωκομένους ὑπὸ λιμοῦ τὸν ἐν χειρὶ θάνατον αἰρεῖ-
 σθαι. ἡμεῖς δ' ἀντιμηχανησώμεθα αὐτοῖς τὸν λιμὸν
 ἡμῶν προπολεμεῖν, ἵν' ἀσθενεστέροις καὶ τετρυμένοις
 20 ἐντύχοιμεν, ὅτε χροή. μηδ' ἐκφερώμεθα ταῖς προθυμίαις 496
 παρὰ καιρὸν, μηδὲ βραδυτῆτά τις ἡγέλσθω τὴν ἐμ-
 πειρίαν [ἢ ταχυτῆτα], ἐς τὴν ὀπίσω θάλασσαν ἀφορῶν,
 ἢ τοσαύτας ἡμῖν ὑπηρεσίας καὶ τροφὰς ἐπιπέμπουσα
 δίδωσιν ἀκινδύνου νίκης ἐπιτυχεῖν, ἣν ὑπομένητε καὶ

2 κτήματα vel. sim. post πολεμίων desideravit Mend., sed
 cf. Kratt p. 1 sq. lacunam post ὤρωμιν statui voluit Mend.,
 quia hostes idem fecisse dicendi fuissent, non recte 4 καὶ]
 κὰν ci. Mend., bene 8 ἐπιτιμῆσεως (sic) B 9 sq. ἐπιλήψεως i
 15 ἢ] ἢ B 16 ἡγείσθαι i 19 τετρυμένοις Schw., τετρυμ-
 μένοις Oi 22 ἢ ταχυτῆτα del. Musgr., retinuit Schw., μᾶλλον
 ante ἢ subintelligens, sed cf. ad I § 454 23 ἢ] ἢ B

12 ἐξήκοντα καὶ διακοσίαις] cf. Kromayer (v. ad II § 204)
 p. 444 (adn. 96)

42 a. C.

- μὴ ἀδοξῆτε, εἰ προσπαίξονται τε ἡμῖν καὶ προκαλοῦνται, οὐκ ἀμείνονες ὄντες, ὥς διέδειξε τὸ ἐχθρὸς ἔργον, ἀλλὰ ἕτερον δέος ἰώμενοι. τὴν δὲ προθυμίαν, ἧς νῦν ὑμᾶς
- 497 ἄξιῳ κρατεῖν, ἀθρόαν ἀπόδοτε, ὅταν αἰτῶμεν. ἐγὼ δ' ὑμῖν τὰ νικητήρια ἐντελῇ μὲν, ὅταν οἱ θεοὶ κρίνωσιν, ἐπὶ ἐντελέσει τοῖς ἔργοις διαλύσομαι· νῦν δὲ τῆς ἐχθρῆς ἀρετῆς ἀνὰ χιλίας ἐκάστω στρατιώτῃ δραχμὰς ἐπιδίδωμι καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ὑμῶν ἀνὰ λόγον”.
- 498 ὁ μὲν οὕτως εἶπεν καὶ ἀντίκα διεμέτρει τὴν δωρεὰν κατὰ τέλη· δοκεῖ δέ τισι καὶ Λακεδαίμονα καὶ Θεσσαλονίκην ἐς διαρπαγὴν αὐτοῖς δώσειν ὑποσχέσθαι.
- 499 ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος, εἰδότες οὐ μαχοῦμενον ἐκόντα τὸν Βροῦτον, τοὺς ἰδίους συνῆγον, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἔλεξε· “τὸ ἐχθρὸς ἔργον, ᾧ ἄνδρες, τοῖς μὲν λόγοις οἶδα ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι μερίζονται, ὥς διώξαντές τινας ἡμῶν καὶ τὸ στρατόπεδον διαρπάσαντες, ἔργῳ δὲ ἐπιδείξουσιν ἅπαν ὑμέτερον· ὑπισχνοῦμαι γὰρ ὑμῖν οὔτε αὐρίον οὔτε ταῖς ἐπιούσαις ἐκόντας αὐτοὺς ἐς
- 500 μάχην ἥξειν. <ὁ> σαφεστάτῃ πίστις ἐστὶ τῆς ἐχθρῆς ἥσσης καὶ φόβου, ὅταν ὥσπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀφιστιῶνται τοῦ ἀγῶνος οἱ ἐλάττινες· οὐ γὰρ ἐς τοῦτό γε στρατὸν ἡγειρον τοσόνδε, ἵνα τῶν Θρακῶν ἐρημίαν
- 501 οἰκῶσι διατειχίσαντες. ἀλλὰ αὐτὴν διετείχισαν μὲν ἔτι προσιόντων ὑμῶν διὰ δέος, ἐλθόντων δὲ ἐνοικοῦσι διὰ τὴν ἐχθρὸς ἥσσαν· ἐφ’ ἧ καὶ τῶν στρατηγῶν

1 προσπαίξονται Cob. p. 228, προσπαίξονται (προπ. a) Oī, cf. I § 554 τε om. i 2 et 14 χθρὸς scr. Mend. 5 ὅταν] ὄνταν, priore ν puncto superposito deleta, B 8 ἀνὰ λόγον scr. Mend., ἀνάλογον Oī 11 ad nomina add. C: urbes incluytas 19 ὁ add. Gel. et H. Steph., ἧ voluit Cob. p. 232, sed cf. ad § 377 22 τῶν] τὴν ci. Mend. 23 καὶ ante αὐτὴν add. af

ὁ πρεσβύτερός τε καὶ ἐμπειρότερος πάντα ἀπογνοὺς
 ἑαυτὸν διεχρήσατο, ὃ καὶ αὐτὸ μερίστη συμφορῶν ἐστὶν
 ἀπόδειξις. ὅταν οὖν ἡμῶν αὐτοὺς προκαλουμένων μὴ 502
 δέχωνται μηδὲ καταβαίνωσιν ἀπὸ τῶν ὀρῶν, ἀλλὰ ἀντὶ
 5 τῶν χειρῶν πιστεύωσι τοῖς κρημνοῖς, τότε μοι θαρ-
 ροῦντες ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, συναναγκάσατε αὐ-
 τοὺς αὐθις, ὥσπερ ἐχθρὸς ἡναγκάσατε, αἰσχροὺν ἡγού-
 μενοι δεδιότων ἐλασσοῦσθαι καὶ ὀκνοῦντων ἀπέχεσθαι
 καὶ τειχῶν ἄνδρες ὄντες ἀσθενέστεροι γενέσθαι. οὐ 503
 10 γὰρ ἤλθομέν γε καὶ ἡμεῖς ἐν πεδίῳ βιώσοντες, οὐδ'
 ἔστι βραδύνουσιν οὐδὲν αὐταρκες. ἀλλὰ δεῖ τοῖς εὖ
 φρονοῦσι τοὺς μὲν πολέμους ὀξεῖς, τὴν δὲ εἰρήνην ἐπὶ
 20 μῆκιστον εἶναι. τοὺς μὲν οὖν καιροὺς καὶ τὰ ἐς τοῦ- 504
 τον ἔργα ἐπιμηχανησόμεθα ἡμεῖς, οὐ μεμπτοὶ καὶ τῆς
 15 ἐχθρῆς ὁρμῆς τε καὶ μηχανῆς ὑμῖν γενόμενοι· τὴν δ'
 ἀρετὴν ὑμεῖς, ὅταν αἰτῇσθε, ἀποδίδοτε τοῖς στρατη-
 γοῖς. μηδὲ ἄχθεσθε τῆς ἐχθρῆς ἀρπαγῆς μηδ' ἐπ' ὀλί- 505
 γον· οὐ γὰρ ἐν οἷς ἔχομεν ἐστὶ τὸ πλουτεῖν, ἀλλ' ἐν
 τῷ κρατεῖν ταῖς δυνάμεσιν, ὃ καὶ τὰ ἐχθρῶν ἀφαιρεθέντα,
 20 ἔτι ὄντα παρὰ τοῖς πολεμίοις σῶα, καὶ τὰ πολέμια αὐτὰ
 ἐπ' ἐκείνοις κρατοῦσιν ἡμῖν ἀποδώσει. καὶ εἰ ἐπειγό-
 μεθα αὐτὰ λαβεῖν, ἐπειγόμεθα ἐπὶ τὴν μάχην. ἱκανὰ 506
 δὲ καὶ ἐχθρῶν ἀντειλήφμεν αὐτῶν καὶ τῶν ἡμετέρων
 ἴσως ἱκανώτερα· οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἀσίας πάνθ', ὅσα
 25 ἐβιάσαντο καὶ ἡρπασαν, ἐπήγοντο, ὑμεῖς δ' ὥς ἐκ πα-
 τρίδος ἰόντες τὰ μὲν δαψιλέστερα οἴκοι ὑπελίπεσθε,

2 δ] ἡ ci. Cob. p. 232, sed cf. ad § 377 6 συναναγα-
 κάσατε (sic) B 11 ἔστι] ἔτι i 13 sq. ἐς τοῦτον videtur cor-
 ruptum; ἐς τούτους ci. H. Steph., probabiliter, ἐς τοῦτο Schw.,
 ἐκ τούτων Mend. 14 ἐπιμηχανησόμεθα i 19 et 23 χθρῶν
 scr. Mend. 21 sq. ἐπειγόμεθα] εὐχόμεθα ci. Nauck; valde
 dubium 22 ἀναλαβεῖν ci. Mend., inut. 25 ἡμεῖς O

42a. C.

- τὰ δ' ἀναγκαῖα μόνα ἐπήγεσθε. εἰ δέ τι καὶ δαυιλὲς
 ἦν, ἡμέτερον ἦν τῶν στρατηγῶν, οἱ πάντα ἐσμέν ὑπὲρ
 507 τῆς ὑμετέρας νίκης ἐπιδιδόναι πρόθυμοι. καὶ τῆς τοι-
 αύτης δ' ὅμως ζημίας ὑμῖν ἔνεκα ἐπιδώσομεν νικητήρια,
 δραχμὰς ἐκάστῳ στρατιώτῃ πεντακισχιλίας, λοχαγῷ δὲ
 πεντάκις τοσαύτας, χιλιάρχῃ δὲ τὸ διπλάσιον τοῦ λο-
 χαγοῦ".
- 508 τοιαῦτα εἰπὼν τῆς ἐπιούσης πάλιν ἐξέτασσε· καὶ
 οὐ κατιόντων οὐδὲ τότε τῶν πολεμίων ὁ μὲν Ἀντώ-
 νιος ἐβαρυνθύμει καὶ ἐξέτασεν αἰεὶ, ὁ δὲ Βροῦτος τοῦ
 στρατοῦ τὸ μὲν εἶχε συντεταγμένον, μὴ ἀναγκασθῆναι
 μάχεσθαι, τῷ δὲ τὰς ὁδοὺς τῆς κομιδῆς τῶν ἀναγκαίων
 509 διελάμβανε. λόφος δὲ ἦν ἀγχοτάτω τοῦ Κασσίου στρα-
 τοπέδου, δυσχερὲς μὲν ὑπὸ ἐχθρῶν καταληφθῆναι, διὰ
 τὴν ἐγγύτητα ἐστοξεύεσθαι δυναμένων· ὁ δὲ Κάσσιος
 αὐτὸν ὅμως ἐφρούρει, μὴ καὶ παρὰ δόξαν ἐπιτολή-
 510 σείε τις. ἐκλειφθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ Βρούτου κατέλαβον
 οἱ περὶ τὸν Κάισαρα νυκτὸς τέτρασι τέλεσιν, ἐπαγό-
 μενοι γέρεα πολλὰ καὶ διφθέρας ἐς προβολὴν τοῖς
 511 τοξεύμασιν. ὥς δὲ κατέσχον, ἄλλα τέλη δέκα μετ-
 εστρατοπέδευον ὑπὲρ πέντε σταδίους ἀπιοῦσιν ἐπὶ τὴν
 θάλασσαν καὶ ὑπὲρ ἄλλους τέσσαρας δύο, ὥς τῷδε
 τῷ τρόπῳ προελευσόμενοι μέχρι θαλάσσης καὶ ἢ παρ'
 αὐτὴν ἄρα τὴν θάλασσαν ἢ διὰ τῶν ἐλῶν ἢ ὅν τινα

3 ἡμετέρας i 6 πεντάκι i χιλιάρχῳ scr. Mend.
 11 μῆ] εἰ ci. Nauck, Kratt p. 43 subaudit δέει ante μῆ, non
 recte, cf. ad III § 200 18 τέσσαρσι i 19 γέρεα i 21 ὑπὲρ
 πέντε σταδίους ἀπιοῦσιν] corruptelam latere putavit Mend. (cf.
 etiam Jahrb. f. cl. Philol. 133 (1886) p. 400 contra Kratt p. 15),
 sine causa, ut videtur; nam rem militarem bene exposuerunt
 Heuzey et Daumet (v. ad II § 152) p. 112. Illo colle demum
 occupato castra in loca alia transferri potuerunt 22 τῷδε]
 δὲ i

τρόπον ἄλλον ἐπενόουν, βιασόμενοι καὶ τὴν ἀγορὰν
 ἀποκλείδοντες τῶν πολεμίων. καὶ ὁ Βροῦτος αὐτοῖς
 ἀντεμνηχανᾷτο, ἄλλα τε καὶ φρούρια ἀντικαθιστὰς τοῖς
 22 ἐκείνων στρατοπέδοις. τὸ δὲ ἔργον ἤπειγε τοὺς ἀμφὶ 512
 5 τὸν Καῖσαρα, καὶ λιμὸς ἦν ἤδη σαφής, ἔς τε μέγεθος
 καὶ δέος ἐκάστης ἡμέρας ἐπεγίνετο. οὔτε γὰρ ἐκ Θεσσα-
 λίας αὐτοῖς ἔτι τὰ ἀρκοῦντα ἐκομίζετο, οὔτε τις ἦν
 ἐλπίς ἐκ θαλάσσης, ναυκρατούντων πανταχῇ τῶν πο-
 λεμίων· τῆς τε ἔναγχος περὶ τὸν Ἰόνιον συμφορᾶς 513
 10 ἐξηγγελημένης ἐς ἐκατέρους ἤδη, μᾶλλον ἐδεδοίκεσαν
 αὐτὰ τε καὶ τὸν χειμῶνα προσιόντα ὥς ἐν πεδίῳ πη-
 λώδει σταθμεύοντες. ὧν ἐνθυμούμενοι τέλος μὲν ὀπλι-
 τῶν ἐς Ἀχαΐαν ἐξέπεμψαν, ἀγείρειν τὰ ἐντυγχάνοντα
 πάντα καὶ πέμπειν σφίσι κατὰ σπουδὴν. οὐκ ἀνεχό- 514
 15 μενοι δὲ κινδύνου τοσοῦδε προσιόντος οὔτε τῶν ἄλλων
 ἐπιτεχνήσεων οὔτε ἐν τῷ πεδίῳ λοιπὸν ἐκτάσσειν, παρὰ
 τὸ τείχισμα τῶν ἐχθρῶν ἀνέβαινον μετὰ βοῆς καὶ τὸν
 Βροῦτον ἐκάλουν ἐς μάχην, ἐπισκώπτοντες ἅμα καὶ
 λοιδοροῦντες καὶ ἐγνωκότες οὐ πολιορκίας τρόπῳ μᾶλ-
 20 λον ἢ μανιώδει φορᾷ μὴ βουλομένῳ συμπλέκεσθαι.
 23 τῷ δὲ αὐτῷ μὲν ἔγνωστο τὰ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μᾶλλον 515
 ἔτι πυνθανομένῳ περὶ τε τοῦ λιμοῦ καὶ περὶ τῆς κατὰ
 τὸν Ἰόνιον εὐπραξίας καὶ τῶν πολεμίων ὀρῶντι τὴν
 ἐκ τῆς ἀπορίας ἀπόνοιαν· καὶ ἠρεῖτο πολιορκίας καὶ
 25 ἄλλου παντὸς ἀνέχεσθαι μᾶλλον ἢ ἐς χεῖρας λέναι ἀν-
 δράσιν ἐπειγομένοις ὑπὸ λιμοῦ καὶ ἀπογινώσκουσιν

5 ἔς τε — 6 ἐπεγίνετο obscura visa sunt Mend, qui ἐπέτεινε
 vel sim. voluit pro ἐπεγίνετο. Subaudio cum Schw. λιμοῦ ad
 μέγεθος atque δέος puto nominativum, ceterum ἐπιγίγνετο
 (sic) b 7 sq. ἦν om. f, post ἐλπίς ponit a 16 sq. παρὰ
 τὸ τείχιμα Gel. et Musgr., ut vertit C: iuxta hostilem murum,
 τὸ παρατείχιμα Oī, παρὰ τὸ περιτείχιμα ci. Schw., possis etiam
 περὶ τὸ παρατείχιμα

42 a. C.

ἐκ τῶν ἄλλων ἑαυτοὺς καὶ ἐν μόναις ταῖς χερσὶ τὴν
 516 ἐλπίδα ἔχουσιν. ὁ δὲ στρατὸς οὐχ ὁμοίως εἶχεν ὑπὸ
 ἀφροσύνης, ἀλλ' ἐδυσφόρουν γυναικῶν τρόπον ἔνδον
 517 μετὰ ἀπραξίας καὶ φόβου κατακεκλεισμένοι. ἐδυσχέραι-
 νον δὲ καὶ οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν, ἐπαινοῦντες μὲν τὸ
 ἐνθύμημα τοῦ Βρούτου, νομίζοντες δὲ καὶ θάσσον ἐπι-
 518 κρατήσειν τῶν πολεμίων μετὰ προθύμου στρατοῦ. αἵ-
 τιον δὲ τούτων ἦν αὐτὸ τὸ Βροῦτον ἐπιεικῇ καὶ φιλό-
 φρονα ἐς ἅπαντας εἶναι καὶ ἀνόμοιον Κασσίῳ, αὐστηρῶ
 καὶ ἀρχικῶ περὶ πάντα γεγενημένῳ· ὅθεν ἐκείνῳ μὲν 10
 ἐξ ἐπιτάγματος ὑπήκουον, οὐ παραστρατηγοῦντες οὐδὲ
 τὰς αἰτίας μανθάνοντες οὐδὲ εὐθύνοντες, ὅτε καὶ μά-
 θοιεν, Βρούτῳ δὲ οὐδὲν ἄλλ' ἢ συστρατηγεῖν ἤξιουν
 519 διὰ πραῦτητα. τέλος δὲ τοῦ στρατοῦ φανερώτερον ἤδη
 κατὰ ἴλας καὶ κατὰ συστάσεις διαπνυθανομένου· “τί 15
 κατέγνωνκεν ἡμῶν ὁ στρατηγός; τί ἔναγχος ἡμάρτομεν
 οἱ νικῆσαντες, οἱ διώξαντες, οἱ τοὺς καθ' ἡμᾶς πολε-
 μίους κατακανόντες, οἱ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐλόν-
 τες;” Βροῦτος ἐκὼν ἡμέλει καὶ ἐς ἐκκλησίαν οὐ συν-
 ἦγε, μὴ ἀπρεπέστερον ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀλογίστως 20
 ἐκβιασθεῖν, καὶ μάλιστα μισθοφόρων, οἷς ἐστὶν αἰεὶ,
 καθὰ καὶ τοῖς εὐχερέσιν οἰκέταις ἐς ἑτέρους δεσπό-
 τας, ἐλπίς ἐς σωτηρίαν ἢ ἐς τὸ ἀντίπαλον μεταβολή.
 520 ἐνοχλούντων δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ κελευόν- 1
 των νῦν μὲν ἀποχρήσασθαι τοῦ στρατοῦ τῇ προθυμίᾳ, 25
 τάχα τι λαμπρὸν ἐργασομένου, ἣν δ' ἀντιπίπτῃ τι παρὰ
 τὴν μάχην, ἐπανιέναι πάλιν ἐς τὰ τείχη καὶ προβάλλε-
 σθαι τὰ αὐτὰ χαρακώματα, χαλεπήνας ὁ Βροῦτος τοῖσδε

1 <καὶ> ἐκ conicio 13 ἤξιον i, ut videtur 14 <τὴν>
 πραῦτητα ci. Mend. 20 ἀλογίστον cum Gel. ci. Schw., hiatum
 inculcans, vel ἀλογίστων, sed cf. ad II § 23 23 ἐς τὸ ἀντί-
 παλον iC, ἐς τὸν (τὸ V) ἀντώνιον O 27 sq. προβαλέσθαι V

μάλιστα ἡγεμόσιν οὔσι καὶ περιαλήσας, ὅτι τὸν αὐτόν
 οἱ κίνδυνον ἐπικείμενοι συμφέρονται τῷ στρατῷ κου-
 φόνως, ἀμφίβολον καὶ ὀξεῖαν τύχην προτιθέντι νίκης
 ἀκινδύνου, εἶξεν ἐπ' οἰκείῳ καὶ σφῶν ἐκείνων ὀλέθρῳ,
 5 τοσόνδε ἐπιμεμψάμενος αὐτοῖς· “ἐοίκαμεν ὡς Πομπήιος
 Μάγνος πολεμήσειν, οὐ στρατηγοῦντες ἔτι μᾶλλον ἢ
 στρατηγούμενοι”. καὶ μοι δοκεῖ τόδε μόνον ἐξαιρεῖν, 521
 ἐπικρύπτων, ὃ ἐδεδόκει μάλιστα, μὴ ὁ στρατὸς οἶα
 τοῦ πάλαι Καίσαρος γεγυνῶς ἀγανακτήσειέ τε καὶ
 10 μεταβάλοιτο· ὅπερ ἐξ ἀρχῆς αὐτός τε καὶ Κάσσιος
 ὑφορώμενοι ἐς οὐδὲν ἔργον αὐτοῖς πρόφασιν ἀγανα-
 κτήσεως ἐπὶ σφίσιν ἐνεδίδουν.
 25 ὧδε μὲν δὴ καὶ ὁ Βροῦτος ἐξηγεν ἅκων καὶ ἐς 522
 τάξεις διεκόσμει πρὸ τοῦ τείχους καὶ ἐδίδασκε μὴ
 15 πολὺν προὔχειν τοῦ λόφου, ἵνα αὐτοῖς ἢ τε ἀναχώρη-
 σις, εἰ δεήσειεν, εὐχερῆς εἴη καὶ τὰ ἐς τοὺς πολεμίους
 ἀφιέμενα ἐπιδέξια. ἦν δὲ ἐκατέρωθεν παρακέλευσίς τε 523
 πάντων ἐς ἀλλήλους καὶ φρόνημα ἐπὶ τῷ ἔργῳ μέγα
 καὶ θρασύτης ὑπὲρ λόγον ἀναγκαῖον, τοῖς μὲν ὑπὸ
 20 δέους λιμοῦ, τοῖς δὲ ὑπὸ αἰδοῦς δικαίας, βιασαμένοις
 τὸν στρατηγὸν ἀναβαλλόμενον ἔτι, μὴ χεῖροσιν ὦν
 ὑπέσχοντο ὀφθῆναι μηδὲ ἀσθενεστέροις ὦν ἐθρασύ-
 νοντο, μηδὲ προπετείας ὑπευθύνοισ μᾶλλον ἢ ἀξιεπαλ-
 νοῖς εὐβουλίας. ἃ καὶ ὁ Βροῦτος αὐτοῖς, ἐπὶ ἵππου 524
 25 περιθέων, σοβαρῶ τῷ προσώπῳ προενέφαινε καὶ δι’
 ὀλίγων ὑπεμύνησκεν, ὅσων ὁ καιρὸς ἐδίδου· “ὑμεῖς

4 ἐκείνων] cf. ad III § 353 6 πολεμεῖν maluit Mend.

10 μεταβάλλοιτο O ὁ ante Κάσσιος add. af 12 ἐδίδουν
 cum b scr. Mend., at cf. Thuc. 2, 87, 9 alibi 19 in ἀναγκαῖον
 haeserunt Mend. et Nauck; an ἀναγκαῖος? 25 περιθέων Bk.,
 παραθέων Oi σοβαρῶς B 26 ὅσον i

42 a. C.

ἤθελήσατε μάχεσθαι, ὑμεῖς με ἑτέρως ἔχοντα νικᾶν
 ἐβιάσασθε· μὴ δὴ ψεύσησθε τῆς ἐλπίδος μήτε ἐμὲ μήτε
 αὐτοῦς. ἔχετε καὶ λόφον σύμμαχον καὶ τὰ κατὰ νώ-
 του πάντα ἴδια. οἱ πολέμιοι δ' εἰσὶν ἐν ἀμφιβόλῳ·
 μεταξὺ γάρ εἰσιν ὑμῶν τε καὶ λιμοῦ". ὁ μὲν τοιαῦτα 5
 λέγων διετροχάζε, καὶ αὐτὸν αἱ τάξεις ἐπήλπιζον καὶ
 525 μετὰ βοῆς παρέπεμπον εὐφήμον· ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ ὁ 12
 Ἀντώνιος τοὺς ἰδίους περιθέοντες τὴν τε δεξιὰν ὥρε-
 γον, ἐφ' οὓς παραγένοιντο, καὶ σοβαρώτερον ἔτι οἶδε
 ἐπέσπερχον αὐτοὺς καὶ τὸν λιμὸν οὐκ ἐπέκρυπτον ὥς 10
 526 εὐκαιρον ἐς εὐτολμίαν προσφέρειν. "εὐρομεν, ὦ ἄνδρες,
 τοὺς πολέμιους· ἔχομεν οὓς ἐζητοῦμεν ἔξω τείχους λα-
 βεῖν. μὴ δὴ τις ὑμῶν τὴν ἰδίαν πρόκλησιν κατασχύνη
 μηδὲ τῆς ἀπειλῆς ἐλάττων γένηται· μηδὲ λιμὸν, ὅλεθρον
 ἀμήχανόν τε καὶ ἐπώδυνον, ἔληται μᾶλλον ἢ πολέμιων 15
 τείχη καὶ σώματα, ἃ καὶ τόλμαις ἐνδίδωσι καὶ σιδήρῳ
 527 καὶ ἀπονοίᾳ. ἔχει δὲ ἡμῖν ἐπεῖξεως ὧδε τὰ παρόντα,
 ὥς μηδὲν ἐς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἀνατίθεσθαι, ἀλλὰ
 σήμερον περὶ ἀπάντων διακριθῆναι μέχρι νίκης ἐντελοῦς
 528 ἢ εὐγενοῦς θανάτου. νικῶσι δ' ἔστι λαβεῖν διὰ μιᾶς 20
 ἡμέρας καὶ δι' ἐνὸς ἔργου τροφὰς καὶ χρήματα καὶ
 ναῦς καὶ στρατόπεδα καὶ τὰ νικητήρια παρ' ἡμῶν.
 529 ἔσται δὲ ταῦτα, ἣν πρῶτον μὲν ἐμβάλλοντες αὐτοῖς

1 ἐθελήσατε ab μάχεσθε B uos pugnam elegistis, o
 milites, uos aliter censentem et uictoriam in manibus habentem
 ad bellum compulistis C, unde lacunam significans Mend. ci.:
 ὑμεῖς με ἑτέρως <γινώσκοντα καὶ ἐν χερσίν> ἔχοντα <τὴν> νίκην
 ἐβιάσασθε. At C ut saepe plenius vertit. Intellege: 'vos me,
 qui aliter vincere poteram, coegistis' 2 ψεύσητε ci. Cob. p. 228,
 fort. recte, cf. V § 190 3 αὐτοὺς i 9 οὓς] οἷς V, sed corr.
 ab ead. m. in οὓς, et a 11 ἐς om. i προσφέρειν
 V 16 τείχη] τύχη f 18 μηδὲ ci. Mend. 19 τήμερον scr.
 Mend., ut habet Vat. 141; Oī fluctuant 23 ἐμβάλλοντες
 Mend., ἐμβαλλόντες b, ἐμβαλόντες Oaf, quod fort. retinendum erat

- μνημονεύωμεν τῶν ἐπειρόντων, εἴτα παραρρήξαντες
 εὐθύς ἀποκλείωμεν ἀπὸ τῶν πυλῶν, ἐς δὲ τοὺς κρημνοὺς
 ἢ τὰ πεδία περιωθῶμεν, ἵνα μὴ ὁ πόλεμος αὐθις ἀνα-
 φύοιτο μηδὲ ἐς τὴν ἀργίαν πάλιν οἱ ἐχθροὶ διαδιδρά-
 5 σκοιεν, οἳ δι' ἀσθένειαν, μόνοι δὴ πολεμίων, οὐκ ἐν τῷ
 μάχεσθαι τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ μάχεσθαι".
- 27 οὕτω μὲν ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος παρώτρυνον, 530
 ἐφ' οὓς παραγένοιντο. καὶ πᾶσιν ἦν αἰδῶς ἀξίοις τε
 φανῆναι τῶν στρατηγῶν καὶ τὴν ἀπορίαν ἐκφυγεῖν,
 10 ὑπεραυξηθεῖσαν ἐκ παραλόγου διὰ τὰ ἐν τῷ Ἰουλίῳ
 γενόμενα. ἡροῦντό τε ἐν ἔργῳ καὶ ἐν ἐλπίσιν, εἰ δέοι,
 τί παθεῖν μᾶλλον ἢ ὑπὸ ἀμηχάνου κακοῦ δαπανώμενοι.
 ὧδε δὲ ἐχόντων αὐτῶν καὶ πρὸς τὸν ἐγγὺς αὐτὰ ἐκ- 531
 φέροντος ἐκάστου, ὁ θυμὸς ἀμφοτέρων ἠϋξέτο μάλιστα
 15 καὶ ἐνεπλήμπαντο τόλμης ἀκαταπλήκτου· οὐδέν τε ἐν
 τῷ παρόντι ἀλλήλων ὅτι ἦσαν πολῖται οὐδὲ ἐπεμέ-
 μνηντο, ἀλλ' ὥς ἐκ φύσεως καὶ γένους ἐχθροὺς ἐπηπεί-
 λουν. οὕτως ἡ παραντίκα ὀργὴ τὸν λογισμὸν αὐτοῖς
 καὶ τὴν φύσιν ἔσβεσεν. ἐπεμαντεύοντο δὲ ὁμαλῶς ἐκά-
 20 τεροι τήνδε τὴν ἡμέραν ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ πάντα τὰ
 Ῥωμαίων πράγματα κρινεῖν. καὶ ἐκρίθη.
- 28 ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας ἀμφὶ τήνδε τὴν παρασκευὴν ἐς 532
 ἐνάτην ὥραν δεδαπανημένης αἰετοὶ δύο ἐς τὸ μετ-
 αἰχμιον συμπεσόντες ἀλλήλοισ ἐπολέμουν· καὶ ἦν σιγὴ
 25 βαθυτάτη. φυγόντος δὲ τοῦ κατὰ Βροῦτον βοή τε παρὰ
 τῶν πολεμίων ὀξεῖα ἠγέρθη καὶ τὰ σημεῖα ἐκατέρωθεν
 ἐπῆρτο, καὶ ἔφοδος ἦν σοβαρά τε καὶ ἀπηνής. τοξευ- 533

7 τε ante καὶ add. i 20 ἐν] ne ἐνὶ conicias, cf. III § 278
 (Mend.) 23 ἐνάτην Vi αἰετοὶ] cf. ad II § 256
 25 βρούτου b 27 ἐπῆρτο maluit Mend., probabiliter

μάτων μὲν δὴ καὶ λίθων ἢ ἀκοντισμάτων ὀλίγον αὐ-
 τοῖς ἐδέησε πολέμου νόμῳ, ἐπεὶ οὐδὲ τῇ ἄλλῃ τέχνῃ
 καὶ τάξει τῶν ἔργων ἐχρῶντο, ἀλλὰ γυμνοῖς τοῖς ξί-
 φεσι συμπλεκόμενοι ἔκοπτόν τε καὶ ἐκόπτοντο καὶ
 ἀλλήλους ἐξώθουν ἀπὸ τῆς τάξεως, οἱ μὲν περὶ σω-
 τηρίας μᾶλλον ἢ νίκης, οἱ δὲ περὶ νίκης καὶ παρηγο-
 534 ρίας στρατηγοῦ βεβιασμένου. φόνος δὲ ἦν καὶ στόνος
 πολὺς, καὶ τὰ μὲν σώματα αὐτοῖς ὑπεξεφέρετο, ἕτεροι
 535 δὲ ἀντικαθίσταντο ἐκ τῶν ἐπιτεταγμένων. οἱ στρα-
 τηγοὶ δὲ σφᾶς, περιθέοντες καὶ ὀρώμενοι πανταχοῦ, 10
 ταῖς τε ὁρμαῖς ἀνέφερον καὶ παρεκάλουν πονοῦντας
 ἔτι προσπονῆσαι καὶ τοὺς κεκμηκότας ἐνήλλασσον, ὥστε
 536 ὁ θυμὸς αἰεὶ τοῖς ἐπὶ τοῦ μετώπου καινὸς ἦν. τέλος
 δὲ οἱ τοῦ Καίσαρος, εἴτε διὰ δέος τοῦ λιμοῦ, εἴτε δι'
 αὐτοῦ Καίσαρος εὐτυχίαν (οὐ γὰρ ἐπίμεμπτοί γε ἦσαν 15
 οὐδὲ οἱ Βρούτριοι), τὴν φάλαγγα τῶν ἐχθρῶν ἐκίνουν,
 ὥσπερ τι μηχανήμα τῶν βαρυτάτων ἀνατρέποντες.
 537 οἱ δ' ἀνεωθοῦντο μὲν ἐπὶ πόδας ἐς τὸ ὀπίσω βάδην
 ἔτι καὶ μετὰ φρονήματος· ὥς δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ σύνταξις
 ἤδη παρελέλυτο, ὀξύτερον ὑπεχώρουν καὶ, τῶν ἐπι- 20
 τεταγμένων σφίσι δευτέρων καὶ τρίτων συνυποχω-
 ρούντων, μισγόμενοι πάντες ἀλλήλοις ἀκόσμως ἐθλί-
 βοντο ὑπὸ σφῶν καὶ τῶν πολεμίων ἀπαύστως αὐτοῖς
 538 ἐπικειμένων, ἕως ἔφευγον ἤδη σαφῶς. καὶ οἱ τοῦ
 Καίσαρος τότε μάλιστα τοῦ παρηγγελεμένου σφίσιν 25.

2 ἐδέησε] ἐμέλησε ci. Mend. 3 τοῖς om. b 5 ἀπὸ] ἐκ ci.
 Mend., sed cf. ad I § 65 7 μαχόμενοι post βεβιασμένον ex
 C add. Mend., inut. 8 αὐτοῖς] αὐτίκα ci. Mend., sed cf. ad
 III § 310 11 παρεκάλουν <ὀνομαστὶ> ci. Mend. ex C, qui vertit:
nomine inuocabant et — hortabantur, sed non opus 14 sq. διὰ
 τὴν Καίσαρος ci. Nauck, facilius conicias διὰ τοῦ K., certe αὐτοῦ
 molestum 18 ἐπὶ πόδα ci. Mend. (cf. II § 335 κατὰ πόδα);
 contra Kratt p. 4 23 σφῶν <τε> καὶ malim

ἐγκρατῶς ἐχόμενοι τὰς πύλας προελάμβανον σφόδρα ἐπικινδύνως (ἄνωθεν τε γὰρ ἐβάλλοντο καὶ ἐκ τοῦ μετώπου), μέχρι πολλοὺς ἐσθραμεῖν ἐκώλυσαν, οἱ διέφυγον ἐπὶ τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐς τὰ ὄρη διὰ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ζυγάκτου.

- 29 γενομένης δὲ τῆς τροπῆς τὸ λοιπὸν ἔργον οἱ στρα- 539
τηγοὶ διηροῦντο, Καῖσαρ μὲν αἰρεῖν τοὺς ἐκπίπτοντας ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ αὐτὸ φυλάσσειν τὸ στρατό-
πεδον· ὁ δὲ Ἀντώνιος πάντα ἦν καὶ πᾶσιν ἐνέπιπτε,
10 τοῖς τε φεύγουσι καὶ τοῖς ἔτι συνεστῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις
στρατοπέδοις αὐτῶν, ὁρμῇ τε ὑπερηφάνῳ πάντα ἐβιά-
ζετο ὁμοῦ. καὶ περὶ τοῖς ἡγεμόσι δείσας, μὴ αὐτὸν 540
διαφυγόντες αὐθις ἕτερον στρατὸν ἀγέλρειαν, τοὺς
ἰππέας ἐξέπεμπεν ἐπὶ τὰς ὁδοὺς τε καὶ ἐκβολὰς τῆς
15 μάχης, αἰρεῖν τοὺς ἀποδιδράσκοντας· οἱ διελόμενοι τὸ 541
ἔργον ἀνά τε τὸ ὄρος ἐφέροντο σὺν τῷ Θρακίῳ Ῥά-
σκῳ, δι' ἐμπειρίαν ὁδῶν συναπεσταλμένῳ, καὶ τὰ χαρ-
κώματα καὶ κρημνοὺς περιστάντες τοὺς ἐκφεύγοντας
ἐκυνηγέτουν καὶ τοὺς ἐντὸς ἐφρούρουν. οἱ δὲ Βροῦτον 542
20 αὐτὸν ἐδίωκον· καὶ αὐτοὺς ἀσχετῶς ἔχοντας τοῦ δρό-
μου Λουκίλιος ἰδὼν ὑπέστη καὶ ὡς Βροῦτος ὢν ἡξίου
πρὸς Ἀντώνιον ἀντὶ τοῦ Καίσαρος ἀναχθῆναι· ᾧ δὴ
καὶ μάλιστα εἶναι Βροῦτος ἐνομίσθη, τὸν ἀδιάλλακτον
ἐχθρὸν ἐκκλίνων. ἀγομένου δὲ αὐτοῦ πνυθόμενος ὁ Ἀν- 543
25 τώνιος ἀπήντα σὺν ἐπιστάσει, τὴν τύχην ὁμοῦ καὶ τὸ

3 πολλοὺς] <τοὺς> πολέμιους ci. Mend., non recte, nam non omnes, ne in castra confugerent, impediti sunt, sed fort. <τοὺς> πολλοὺς cum Regling scribendum 5 Zygaçi C 12 αὐτὸν O1, corr. Mend. 16 ἔργον] ὄρος i C Θρακίῳ] Θρασκίῳ f, om. C, seclut Mend. ut dittographiam ex Ῥάσκῳ ortam 16sq. δούσκῳ V 20 αὐτὸν om. V 21 Lucilius C, λουκίλος O, λουκίλλιος (λουκίλλος b) λουκίλος i (ex dittographia); cf. Plut. Brut. c. 50, Anton. c. 69 24 πνυθανόμενος i

42a. C.

- ἄξιωμα τάνδρως καὶ ἀρετὴν ἐνθυμούμενος, ὅπως Βροῦ-
 544 τον ὑποδέξαιτο. πλησιάσαντι δ' ὁ Λουκίλιος ἐντυχὼν
 μάλα θρασέως εἶπε· “Βροῦτος μὲν οὐχ ἐάλωκεν, οὐδὲ
 ἀλώσεται ποτε πρὸς κακίας ἀρετὴ· ἐγὼ δὲ τοῦσδε ἀπα-
 545 τήσας ὧδέ σοι πάρειμι”. καὶ ὁ Ἀντώνιος τοὺς ἰππέας
 ἰδὼν αἰδουμένους παρηγόρει καὶ “οὐ μείονά μοι τήνδε
 ἄγρην”, εἶπεν, “ἀλλὰ ἀμείνονα ἧς ἐνομίζετε ἐθηρεύσατε,
 ὅσῳ κρείττων ἐχθροῦ φίλος”. καὶ τὸν Λουκίλιον τότε
 μὲν τινι τῶν φίλων ἔδωκε θεραπεύειν, ὕστερον δὲ
 αὐτὸς ἔχων ἐχρῆτο ὡς πιστῷ.
 546 ὁ δὲ Βροῦτος ἀναφεύγει μὲν ἐς τὰ ὕψη σὺν ἱκανῷ
 πλήθει, ὡς νυκτὸς ἐς τὸ στρατόπεδον ὑποστρέψων ἢ
 καταβησόμενος ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἐπεὶ δὲ περιελλήπτο
 πάντα φυλακαῖς, διενυκτέρευεν ἔνοπλος μετὰ πάντων.
 547 καὶ φασιν αὐτὸν ἐς τοὺς ἀστέρας ἀναβλέποντα εἰπεῖν·
 “Ζεῦ, μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὅς αἴτιος κακῶν”, ἐνσημαι-
 νόμενον ἄρα τὸν Ἀντώνιον. ὃ καὶ αὐτὸν Ἀντώνιον
 φασιν ὕστερον ἐν τοῖς ἰδίοις κινδύνοις μεταγινώ-
 σκοντα εἰπεῖν, ὅτι συνεξετάζεσθαι Κασσίω καὶ Βρούτῳ
 548 δυνάμενος ὑπηρέτης γένοιτο Ὀκταουρίου. τότε γε μὴν
 καὶ ὁ Ἀντώνιος ἔνοπλος ἐπὶ τῶν φυλακτηρίων ἀντι-
 διενυκτέρευε τῷ Βρούτῳ, χάρακα περιθέμενος ἐκ νε-
 κρῶν σωμαίων καὶ λαφύρων συμφορηθέντων. ὁ δὲ

1 <τὴν> ἀρετὴν ci. Mend., sed cf. ad I § 351 2 ἀποδέ-
 ξαιτο cum af maluit Mend. 2. 8 *Lucilius* (-um) C, *λουκίλιος*
 (-ον) Oi 5 ὧδε] ὧδε f, et ita ci. Cob. p. 229 coll. Herodot.
 1, 115 extr., om. C 8 κρεῖττον cum A editores inde a Schw.
 9 τινι post ἔδωκε posuit V 16 λάθῃ V 16 sq. ἐνσημαινό-
 μενον Bk., ἐνσημαινόμενος Oi 20 γε om. Of

16 cf. Eur. Med. 332; eundem versum habet Plut. Brut.
 c. 51 ex P. Volumnio 19 sq. cf. O. E. Schmidt (v. ad II § 468)
 p. 181, Schwartz (v. ad III § 5) p. 215 adn. 4

Καῖσαρ ἐς μέσην νύκτα πονηθεὶς ἀνεχώρησε διὰ τὴν νόσον, Νωρβανῷ φυλάσσειν παραδούς τὸ στρατόπεδον.

- 31 Βροῦτος δὲ καὶ τῆς ἐπιούσης ὁρῶν τὰς ἐφεδρείας 549
τῶν ἐχθρῶν ἐπιμενούσας, ἔχων οὐ πλήρη τέσσαρα τέλη
5 συναναβάντα οἱ, αὐτὸς μὲν ἐπελθεῖν ἐπ' αὐτοὺς ἐφυ-
λάξατο, τοὺς δὲ ἡγουμένους αὐτῶν, αἰδουμένους τε τὸ
ἁμάρτημα καὶ μετανοοῦντας, ἔπεμπεν ἀποπειράσοντας
αὐτῶν, εἰ ἐθελήσουσιν ὥσασθαι διὰ τῶν ἐφεδρειῶν
καὶ ἀναλαβεῖν τὰ ἴδια, ἔτι φυλασσόμενα ὑπὸ τῶν οἰ-
10 κείων ὑπολελειμμένων. οἳ δὲ ἀβουλότατα μὲν ἐς τὸ 550
ἔργον ὁρμήσαντες, εὐψυχότατοι δὲ τὸ μέχρι πλείστου
γενόμενοι, τότε, βλάπτοντος ἤδη τοῦ θεοῦ, τῷ στρα-
τηγῷ σφῶν ἀπεκρίναντο ἀναξίως βουλευέσθαι περὶ
αὐτοῦ· αὐτοὶ γάρ, τῆς τύχης πολλάκις πεπειραμένοι,
15 οὐκ ἀνατρέψειν τὴν ἔτι λοιπὴν διαλλαγῶν ἐλπίδα. καὶ 551
ὁ Βροῦτος ἐς τοὺς φίλους εἰπὼν· “οὐδὲν οὖν ἔτι εἰμὶ
τῇ πατρίδι χρήσιμος, ὥδε καὶ τούτων ἐχόντων”, ἐκάλει
Στράτωνα τὸν Ἡπειρώτην, ὄντα φίλον ἑαυτῷ, καὶ ἐγ-
χειρεῖν ἐκέλευε τῷ σώματι. τούτου δὲ ἔτι βουλευέσθαι 552
20 παραινοῦντος ἐκάλει τινὰ τῶν οἰκετῶν. καὶ ὁ Στρά-
των “οὐκ ἀπορήσεις”, εἶπεν, “ὦ Βροῦτε, φίλου μᾶλλον
ἢ οἰκετῶν ἐς τὰ ὕστατα προστάγματα, εἰ ἤδη κέκρι-
ται”. καὶ εἰπὼν ἐνήρεισε ταῖς λαγόσι τοῦ Βρούτου
24 τὸ ξίφος οὔτε ἀποστραφέντος οὔτε ἐνδόντος.

- 32 ὥδε μὲν δὴ Κάσσιος καὶ Βροῦτος ἐθνησκέτην, ἄν- 553
δρε Ῥωμαίων εὐγενεστιάτω τε καὶ περιφανεστιάτω καὶ
ἐς ἀρετὴν ἀδηρίτω, χωρὶς ἄγους ἐνός, ὧ γε καὶ Γάιος
Καῖσαρ, ὄντε τῆς Μάγνου Πομπηίου μόρας, ἐκ μὲν

12 <παρ' αὐτὸ> γενόμενοι ci. Mend., quo non opus
23 ταῖς] τοῖς a 28 ὄντε] οἷ τε B

42a.C.

ἐχθροῖν καὶ πολεμίῳ ἐποιήσατο φίλῳ, ἐκ δὲ φίλοι
 554 ἦγεν ὡς νύ. καὶ ἡ βουλὴ περιποθήτω τε εἶχεν αἰεὶ
 καὶ ἀτυχήσαντε ἐλεεινὸν δυοῖν τε τούτοις ἔνεκα πᾶσιν
 ἀμνηστίαν ἐτίθετο καὶ φυγόντων αὐτοῖς ἐπεμψεν ἡγε-
 μονίας, ἵνα μὴ φυγάδες εἶεν, οὐκ ἀμελοῦσα μὲν Γαῖου
 Καίσαρος οὐδὲ ἐφηδομένη τοῖς γεγυόσιν, ὅπου καὶ
 ζῶντα τῆς ἀρετῆς καὶ τύχης ἐθαύμαζε καὶ ἀποθανόντα
 ἔθαπτε δημοσίᾳ καὶ ἐκύρου τὰ ἔργα ἀθάνατα εἶναι
 ἀρχὰς τε καὶ ἡγεμονίας ἐς πολὺν ἐκ τῶν ὑπογραφῶν
 ἐποίει τῶν Καίσαρος, οὐδὲν ἡγουμένη κρεῖσσον εὐρή- 10
 555 σειν ὧν ἐκεῖνος ἐνόησεν. ἀλλ' ἡ περὶ τῷδε τῷ ἄνδρι
 σπουδὴ καὶ δέος τὸ ὑπὲρ αὐτοῖς προήγαγεν αὐτὴν
 ἐς ὑπεροψίαν διαβολῆς· οὕτως ἅπασιν ἐγενέσθην τιμίῳ.
 556 ἐγενέσθην δὲ καὶ τῶν φυγόντων τοῖς ἀρίστοις τιμω-
 τέρω Πομπηίου, πλησιάζοντος καὶ οὐκ ἀδιάλλακτον 15
 ἔχοντος αἰτίαν, πορρωτέρω τε ὄντε αὐτῷ καὶ ἀδιαλ-
 557 λάκτω. ἐπεὶ γε μὴν ἔργων ἐδέησε, δυοῖν οὐδὲ ὅλοις 18
 ἔτοις στρατιάν τε συνέλεξαν ὑπὲρ εἰκοσίων ὀπλιτῶν τέλη
 καὶ ἱππέας ἀμφὶ τοὺς δισμυρίους καὶ ναῦς μακρὰς ὑπὲρ
 τὰς διακοσίας τήν τε ἄλλην παρασκευὴν ἀξιόλογον 20
 καὶ χρήματα ἅπαιρα καὶ παρ' ἐκόντων καὶ παρὰ ἀκόν-
 των πολέμους τε ἐπολέμησαν ἔθνεσι καὶ πόλεσι καὶ
 558 τῶν ἀντιστασιωτῶν πολλοῖς καὶ κατώρθουν. ἐθνῶν
 τε ἐκράτησαν ἀπὸ Μακεδονίας μέχρι Εὐφράτου· καὶ

1 ἐκ δὲ, quod Bk. coniecerat, habet B, ἔκ τε ceteri 4 ἐπεμψεν] ἐπέτρεψεν ci. Mend., bene 9 ἀρχὰς τε] καὶ ἀρχὰς af
 13 ὑπεροψίαν Schw., ὑποψίαν libri 14 φυγόντων] φυγαδευ-
 σάντων ci. Mend., perperam 22 καὶ post πόλεσι seclussit et
 v. 23 πολλὰς scribendum ci. Mend., at τῶν ἀντιστασιωτῶν πολλοῖς
 pertinere videtur ad Dolabellam, Allienum, alios 24 Εὐφράτου
 <πάντων> ci. Mend.

19 sq. ὑπὲρ τὰς διακοσίας] cf. Kromayer (v. ad II § 204)
 p. 441 sq.

ὅσους ἐπολέμησαν, ἐς συμμαχίαν αὐτοῖς ἔπεισαν καὶ
 βεβαιοτάτοις ἐχρήσαντο. ἐχρήσαντο δὲ καὶ βασιλεῦσι
 καὶ δυνάσταις, καὶ Παρθυαίοις καίπερ οὓσιν ἐχθροῖς
 ἐς τὰ βραχύτερα· ἐπὶ δὲ τὸ μείζον ἔργον οὐκ ἀνέμει-
 5 ναν ἐρχομένους, ἵνα μὴ βάρβαρον ἢ ἀντίπαλον ἔθνος
 ἐθίσκειαν ἐπὶ Ῥωμαίοις. ὃ δὲ δὴ μάλιστα πάντων ἀδο- 559
 κητότατον ἦν, ὁ στρατὸς ὁ πλείων ὅδε Γαῖου Καίσα-
 ρος ἐγεγέννητο, καὶ δαιμονίως αὐτὸν εὐνοίας καὶ σπου-
 δῆς ἔχοντα ἐς ἐκείνον μετέπεισαν οἱ σφαγεῖς οἷδε τοῦ
 10 Καίσαρος, καὶ ἐπὶ τὸν τοῦ Καίσαρος υἱὸν ἔσποντο
 αὐτοῖς πιστότερον ἢ Ἀντωνίῳ τῷ Καίσαρος συναγω-
 νιστῇ τε καὶ συνάρχῳ· οὐ γάρ τις αὐτῶν Βροῦτον ἢ
 Κάσσιον οὐδὲ ἡσσωμένους ἀπέλιπεν, οἱ Ἀντώνιον ἀμφὶ
 τὸ Βρεντέσιον καὶ πρὸ πείρας ἀπολιπόντες. ἦν τε πρό- 560
 15 φασις αὐτοῖς τῶν πόνων, καὶ ἐπὶ Πομπηίου καὶ νῦν,
 οὐχ ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ δημοκρατίας, ὀνό-
 ματος εὐειδοῦς μὲν, ἀλυσιτελοῦς δὲ αἰεὶ. σφῶν τε αὐ-
 τῶν, ὅτε μηδὲν ἐδόκουν ἔτι εἶναι χρήσιμοι τῇ πατρίδι,
 ἄμφω κατεφρόνησαν ὁμοίως. ἐν δὲ ταῖς φροντίσι καὶ 561
 20 πόνοις ὁ μὲν Κάσσιος ἀμεταστρεπὶς, καθάπερ ἐς τὸν
 ἄγωνιστὴν οἱ μονομαχοῦντες, ἐς μόνον τὸν πόλεμον

1 ὅσοις scr. Mend., cf. ad III § 220 αὐτοῖς scr. Bk. et
 habet, ut videtur, B, ubi αὐτοῖς an αὐτοῖς legendum esset,
 propter rasuram discernere non potui; αὐτοῖς af et corr. ex
 αὐτοῖς V, αὐτοῖς b 5 ἦ] καὶ ex C posuit Mend., cf. ad III
 § 21 12 οὐ γάρ τις — 13 ἀπέλιπεν post ἀπολιπόντες (v. 14)
 collocari distinctionemque post συνάρχῳ deleri voluit Schw.,
 non recte 17 ἀλυσιτελοῦς] οὐ λυσιτελοῦς ci. Schw., non recte,
 opinor, cf. etiam Dominicus, De indole Appiani Alexandrini etc.,
 Confluentibus 1844, p. 21 adn. 59, qui confert, quae Antonius
 de plebe dicit III § 76 20 πόνοις] μόνοις i 21 ἀντα-
 γωνιστὴν ci. Schw., bene, ἀγῶνα Mend., si πόλεμον serves, illud
 probans, si πολέμιον rescribas; sed πόλεμον quoquo modo teneri
 potest

42 a. C.

- ἀφρώρα· ὁ δὲ Βροῦτος, ὅπη γίννοιτο, καὶ φιλοθεάμων
 ἦν καὶ φιλήκοος, ἅτε καὶ φιλοσοφήσας οὐκ ἀγεννῶς.
 562 ἀλλὰ καὶ τοιοῖσδε οὖσιν αὐτοῖς ἀντίθετον ἐς ἅπαντα
 ἦν τὸ ἄγος τὸ ἐς Καίσαρα. ὁ γε οὐδὲ ἀπλοῦν ἄγος
 ἦν οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ· καὶ γὰρ ἐς φίλον ἐγίννετο παρα-
 λόγως καὶ ἐς εὐεργέτην ἐκ πολέμου περισώσαντα
 ἀχαρίστως καὶ ἐς αὐτοκράτορα ἀθεμιστως καὶ ἐν
 βουλευτηρίῳ καὶ ἐς ἱερέα καὶ ἱερὰν ἐσθῆτα ἐπικείμε-
 νον καὶ δυνάστην μὲν οἷον οὐχ ἕτερον, χρησιμώτατον
 δὲ ὑπὲρ ἅπαντας τῇ τε πατρίδι καὶ τῇ ἡγεμονίᾳ γενό-
 563 μενον. ἃ καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτοῖς ἄρα ἐνεμέσῃσε καὶ
 προσήμηνε πολλάκις. Κασσίῳ τε γὰρ τὸν στρατὸν
 καθαίρουντι ὁ ῥαβδοῦχος ἀνεστραμμένον τὸν στέφανον
 ἐπέθηκε· καὶ Νίκη, χρύσειον ἀνάθημα Κασσίου, κατ-
 έπεσεν, ὄρνεά τε πολλὰ ὑπὲρ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ
 καθειμένα κλαγγὴν οὐδεμίαν ἠφίει, καὶ μελισσῶν ἐπ-
 564 ἐκάθηντο συνεχεῖς ἑσμοί. Βροῦτον δὲ ἐν[τε] Σάμῳ γενε-
 θλιάζοντά φασι παρὰ τὸν πότον, οὐδὲ εὐχερῇ πρὸς
 τὰ τοιαῦτα ὄντα, ἀλόγως τόδε τὸ ἔπος ἀναβοῆσαι·
 565 “ἀλλὰ με μοῖρ’ ὀλοή καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός”. μέλ-

1 ὅποι V 5 sq. παραλόγως] *praeter aequum iustumque* C, unde ci. Mend. *παρανόμως*, inut. 11 ἐνεμέσῃ τε καὶ ab 13 ἀνεστραμμένον] *κατεστραμμένον* Plut. Brut. c. 39, *τραπέντα πάλιν* (*τραπέμπαλιν* L. Dind.) Cass. D. 47, 40, 7, sed etiam illud bonum 15 *σαρκοφάγα* vel *νεκροφάγα* ante πολλὰ addi voluit Mend. (cf. Plut. l. c. et Cass. D. 47, 40, 8) 16 καθειμένα conieci cum Herw. p. 74, hoc quidem etiam καθειμένα proponente, καθήμενα Oī κλαγγὴν οὐδεμίαν] *moestum clangorem* C, κλ. δύσφημον ci. Herw. p. 74, δεινὴν Kramer (v. ad III § 296) p. 34 adn. 3, ἀγῆθ Mend., οὐχ ἡδεῖαν Schenkl p. 179 (cf. Cass. D. l. c.) 17 τε deleui; an τῇ scribendum? 18 πότον iC οὐδὲ] οὐ δὴ ci. Mend.

λοντα δὲ περᾶν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην σὺν
 τῷ στρατῷ, νυκτὸς ἐργηγορότα, μαραινομένου τοῦ φω-
 τὸς ὄψιν ἰδεῖν ἐφεστῶσάν οἱ παράλογον καὶ πνυθέσθαι
 μὲν εὐθαρσῶς, ὅς τις ἀνθρώπων ἢ θεῶν εἴη, τὸ δὲ
 5 φάσμα εἰπεῖν· “ὁ σὸς, ὦ Βροῦτε, δαίμων κακός· ὁφθῆ-
 σομαι δέ σοι καὶ ἐν Φιλίπποις”. καὶ ὁφθῆναι φασιν
 αὐτῷ πρὸ τῆς τελευταίας μάχης. ἐξιόντι δὲ τῷ στρατῷ 566
 πρὸ τῶν πυλῶν αἰθίοψ ὑπήντησε· καὶ τόνδε μὲν ὥς
 οἰώνισμα φαῦλον ὁ στρατὸς αὐτίκα συνέκοψε, δαιμόνια
 10 δ’ ἦν αὐτοῖς ἄρα καὶ τάδε, [ἐς] Κάσσιον μὲν ἐν
 ἀμφηρόστῳ νίκη πάντα ἀλόγως ἀπογνῶναι, Βροῦτον,
 δὲ εὐβούλου βραδυτῆτος ἐκβιασθῆναι καὶ ἐς χεῖρας
 ἐλθεῖν ἀνδράσι διωκομένοις ὑπὸ λιμοῦ, δαψιλῶς αὐτὸν
 ἔχοντα ἀγορᾶς καὶ ναυκρατοῦντα, καὶ τόδε παθεῖν
 15 ὑπὸ τῶν οἰκείων μᾶλλον ἢ τῶν πολεμίων. καὶ μὴν 567
 πολλάκις ἀγώνων μετασχόντες ἐν μὲν ταῖς μάχαις
 οὐδὲν ἔπαθον, ἄμφω δ’ αὐτῶν ἐγένοντο αὐθένται καθ-
 ἄπερ ἐγένοντο τοῦ Καίσαρος.

19 Κάσσιος μὲν δὴ καὶ Βροῦτος τοιάνδε δίκην ἔδε- 568
 35 δώκεσαν. καὶ Βροῦτον Ἀντώνιος ἀνευρὼν περιέβαλέ
 τε τῇ ἀρόστῃ φοινικίδι εὐθύς καὶ καύσας τὰ λείψανα
 τῇ μητρὶ Σερουιλίᾳ ἔπεμψε. ὁ δὲ σὺν τῷ Βρούτῳ στρα-
 τός, ὅτε ἐπύθοντο τεθνάναι Βροῦτον, πρέσβεις ἐς Καί-
 σαρα καὶ Ἀντώνιον ἔπεμπον καὶ συγγνώμης ἔτυχον

7 iterum illi C, unde αὐτῷ <αὐθις> ci. Schw.; melius <αὐθις>
 αὐτῷ scr. Mend., sed non opus, si verbum ὁφθῆναι premas
 8 πυλῶν αὐθις ὑπήντησεν αἰθίοψ i 10 ἐς del. Bk. cum C,
 ὥς ci. Schw., ἐς Κάσσιον μὲν <τὸ> Musgr.; fort. iure tradita
 retinet Kratt p. 41 11 ἀλόγως O, εὐλόγως i, cum C omitti
 maluit Mend., sine causa 17 αὐτῶν B et, ut videtur, alii
 quidam 18 ἐγένοντο om. V 19 δὴ om. i 20 εὐρὼν V,
 ἀνευρὼν etiam Plut. Brut. c. 53 21 <τῶν ἑαυτοῦ> φοινικίδι
 ci. Mend. (v. Plut. Brut. c. 53, Anton. c. 22, Val. Max. 5, 1, 11)

42 a. C.

καὶ ἐς τὰ στρατεύματα αὐτῶν διηρέθησαν· καὶ ἦσαν
 569 ἀμφὶ τοὺς μυρίους καὶ τετρακισχιλλούς. παρέδωκαν δὲ
 ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἑαυτοὺς καὶ οἱ κατὰ τὰ φρούρια, πολλὰ
 ὄντα. τὰ δὲ φρούρια αὐτὰ καὶ τὸ στρατόπεδον ἐδόθη
 570 τοῖς Κάσσαρος καὶ Ἀντωνίου στρατοῖς διαρπάσαι. τῶν
 δ' ἀμφὶ τὸν Βροῦτον ἀνδρῶν ἐπιφανῶν οἱ μὲν ἐν
 ταῖς μάχαις ἀπέθανον, οἱ δὲ αὐτοὺς ἐξήγαγον ὁμοίως
 τοῖς στρατηγοῖς, οἱ δὲ καὶ ἐξεπίτηδες ἐμαχέσαντο μέχρι
 571 θανάτου· ὧν ἦν Λεύκιός τε Κάσσιος, ὁ ἀδελφιδοῦς αὐ-
 τοῦ Κασσίου, καὶ Κάτων ὁ Κάτωνος, ἐμπίπτων ὅδε τοῖς 10
 πολεμίοις πολλάκις, εἴθ' ὑποχωρούντων ἀναλύσας τὸ
 κράνος, ἵνα ἢ γνώριμος ἢ εὐβλητος ἢ ἀμφοτέρω εἴη.
 572 Λαβεῶν δέ, ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμος, ὁ πατήρ Λαβεῶνος
 τοῦ κατ' ἐμπειρίαν νόμων ἔτι νῦν περιωνύμου, βόθρον
 ἐν τῇ σκηνῇ τὸ μέγεθος ἀντάρκτη σώματι ὀρυζάμενος 15
 καὶ τὰ λοιπὰ τοῖς θεράπονσιν ἐντειλάμενος ἐπέσκηψε
 τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς παισὶ, περὶ ὧν ἐβούλετο, καὶ τὰ
 γράμματα φέρειν ἔδωκε τοῖς οἰκέταις· τοῦ δὲ πιστο-
 τάτου τῆς δεξιᾶς λαβόμενος καὶ περιστρέψας αὐτόν,
 ὥς ἔθος ἐστὶ Ῥωμαίοις ἐλευθεροῦν, ἐπιστρεφόμενῳ 20
 573 ξίφος ἔδωκε καὶ τὴν σφαγὴν ὑπέσχε. καὶ τῷδε μὲν
 ἡ σκηνὴ τάφος ἐγένετο, Ῥάσκος δὲ ὁ Θραξ ἐπανήγα- 15
 γεν ἐκ τῶν ὀρῶν πολλοὺς καὶ γέρας ἤτησέ τε καὶ
 ἔλαβε σώζεσθαι τὸν ἀδελφὸν ἑαυτοῦ Ῥασκούπολιν· ᾧ
 καὶ διεδείχθη, ὅτι οὐδ' ἀπ' ἀρχῆς ἀλλήλοις οἶδε οἱ 25

3 sq. πολλοὶ ὄντες ci. Mend., bene, ni efficeretur hiatus
 9 ante Κάσσιος καὶ erasum in B 15 ἀντάρκτη, ei supra η
 a m. 1, V 24 Ῥασκούπολιν, πο in που aut που in πο corr.,
 B 25 sq. οἱ Θραῖκες del. Nauck

9 L. Cassius fort. idem ac qui § 272 affertur, cf. Schürer,
 Gesch. d. jüd. Volkes I³ p. 311 adn. 11 13 de Labeone patre
 et filio cf. Prosop. imp. rom. I p. 86 n. 594

Θραῖκες διεφέροντο, ἀλλὰ δύο στρατοπέδων μεγάλων
 τε καὶ ἀμφηρόστων περὶ τὴν ἐκείνων γῆν συμφερο-
 μένων τὸ ἄδηλον τῆς τύχης ἐμερίσαντο, ἵνα ὁ νικῶν
 περισώζοι τὸν ἡσώμενον. Πορκία δ', ἡ Βρούτου μὲν 574
 5 γυνή, Κάτωνος δὲ ἀδελφή τοῦ νεωτέρου, ἐπείτε ἀμ-
 φοῖν ὧδε ἀποθανόντοιν ἐπύθετο, φυλασσομένη πρὸς
 τῶν οἰκείων πάνυ ἐγκρατῶς, ἐσχάρας πυρὸς ἐνεχθεί-
 σης ἀρπάσασα τῶν ἀνθράκων κατέπιεν. ὅσοι δ' ἄλλοι 575
 τῶν ἐπιφανῶν ἐς Θάσον διέφυγον, οἳ μὲν αὐτῶν ἐξ-
 10 ἐπλευσαν, οἳ δὲ ἐπέτρεψαν ἑαυτοὺς ἅμα τῷ λοιπῷ
 στρατῷ τῶν ὁμοτίμων Μεσσάλα τε [καὶ] Κορουνίῳ καὶ
 Λευκίῳ Βύβλῳ, ὃ τι βουλευσίοιντο περὶ σφῶν, ποιεῖν περὶ
 ἀπάντων. οἳ δὲ συνθέμενοι τοῖς περὶ τὸν Ἀντώνιον, 576
 Ἀντωνίῳ διαπλεύσαντι ἐς τὴν Θάσον παρέδοσαν, ὅσα
 15 ἦν ἐν Θάσῳ χρήματά τε καὶ ὅπλα καὶ τροφαὶ δαψι-
 λεῖς καὶ ἄλλη παρασκευὴ πολλή.
 17 οὕτω μὲν δὴ Κάσσαρ τε καὶ Ἀντωνίῳ διὰ τόλμης 577
 ἐπισφαλοῦς καὶ δυοῖν πεζομαχίαιν τηλικούτου ἔργον
 ἤνυστο, οἷον οὐχ ἕτερον ἐγένετο πρὸ ἐκείνου. οὕτε
 20 γὰρ στρατὸς τοσοῦτος ἢ τοιοῦτος ἐς χεῖρας πρότερον
 ἦλθε Ῥωμαίων ἐκατέρωθεν, οὐχ ὑπὸ συντάξει πολιτικῇ
 στρατευσαμένων, ἀλλὰ ἀριστίνδην ἐπιλεγμένων οὐδ'
 ἀπειροπολέμων ἔτι, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ γεγυμνασμένων ἐπὶ

4 περισώζῃ V 5 τοῦ νεωτέρου del. Herw. p. 74, prob.
 Schenkl p. 179 coll. II § 468, sed cf. infra 7 sq. ἐσνεχθείσης
 ci. Bk. 10 ἐπατρέψαντες (sic) V 11 μεσσάλα τε καὶ κορου-
 νίῳ Oi, Messalae Cornificio C, corr. Schw. 21 sq. πολιτικῇ
 στρατευσαμένων O, πολιτικῷ στρατευμάτων i, non civili more in-
 structa C 22 ἐπιλεγμένων V, ἐπιλεγμένων Bf, ἐπιλελεγμένων a b

5 ἀδελφῇ] sc. Catonis, filii Uticensis, cf. Rühl, Jahrb. f. cl.
 Philol. 121 (1880) p. 147 sq. aliosque contra Mommsen, Hermes
 15 (1880) p. 99 sqq., cf. II § 468

42 a. C.

- τε σφᾶς καὶ οὐκ ἀλλόφυλα ἢ βάρβαρα ἔθνη τρεπομένων.
 578 ἀλλὰ καὶ γλώσσης μιᾶς ὄντες καὶ τέχνης πολέμων μιᾶς
 καὶ ἀσκήσεως καὶ καρτερίας ὁμοίας, δυσκαταγώνιστοι
 παρ' αὐτὸ ἦσαν ἀλλήλοις. οὐδὲ ὁρμῇ καὶ τόλμῃ τοσῆδέ
 τινες ἐχρήσαντο ἐν πολέμῳ, πολίται τε ὄντες ἀλλήλων καὶ
 οἰκεῖοι καὶ συστρατιῶται γενόμενοι. τεκμήριον δέ, ὅτι
 τῶν νεκρῶν ὁ ἀριθμὸς, ἐπανισουμένης ἑκατέρας μάχης,
 οὐκ ἐλάσσων ἔδοξεν οὐδὲ παρὰ τοῖς νικῶσιν εἶναι.
 579 ὁ δὲ στρατὸς ὁ Ἀντωνίου καὶ Καίσαρος τὸν τῶν
 στρατηγῶν λόγον ἐπηλήθευσαν, διὰ μιᾶς ἡμέρας καὶ
 δι' ἐνὸς ἔργου κίνδυνον ἔσχατον λιμοῦ καὶ δέος ἀπω-
 λείας ἐς εὐπορίαν δαψιλῇ καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῇ καὶ
 580 νίκῃν εὐκλεῇ μεταβαλόντες. ἀπήντησέ γε μὴν αὐτοῖς καὶ
 ὁ συνιόντες ἐς τὴν μάχην ἐπεμαντεύσαντο Ῥωμαίοις·
 ἐκρίθη γὰρ αὐτῶν ἡ πολιτεία παρ' ἐκείνο τὸ ἔργον μά-
 λιστα καὶ οὐκ ἐπανήλθεν ἐς δημοκρατίαν ἔτι, οὐδὲ πό-
 νων αὐτοῖς ἐς ἀλλήλους ἐδέχσεν ὁμοίων, χωρὶς γε τῆς
 μετ' οὐ πολὺ Ἀντωνίου καὶ Καίσαρος στάσεως, ὑστάτης
 581 Ῥωμαίοις γενομένης. τὰ δ' ἐν μέσῳ μετὰ Βροῦτον ὑπό-
 τε Πομπηίου καὶ τῶν διαφυγόντων Κασσίου καὶ Βρούτου
 φίλων, λείψανα τοσῆσδε παρασκευῆς μεγάλα ἐχόντων,
 οὔτε ταῖς τόλμαις ὅμοια ἔτι ἐρίγνετο οὔτε ταῖς τῶν ἀν-
 δρῶν ἢ πόλεων ἢ στρατῶν ἐς τοὺς ἡγεμόνας ὁρμαῖς· οὐ
 γὰρ τις αὐτοῖς τῶν ἐπιφανῶν ἔτι οὐδ' ἡ βουλὴ οὐδὲ
 ἡ δόξα αὕτη, ὥς ἐς Κάσσιόν τε καὶ Βροῦτον, ἀπῆντα.

1 τραπομένων, ε supra α a m. 1, V 4 οὐδὲ Nauck, οὔτε
 Oi 11 κίνδυνον ἔσχατον om. V 14 ἐπεμαντεύσατο i
 16 οὐκ om. iC 23 στρατηγῶν af 25 αὕτη, ὥς] αὕτη, ὅση
 ci. Mend., inut.

ΕΜΦΤΛΙΩΝ Ε.

1 Μετὰ δὲ τὸν Κασσίου καὶ Βρούτου θάνατον ὁ μὲν 1
 Καῖσαρ ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ἦει, ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐς τὴν
 Ἀσίαν, ἔνθα αὐτῷ συμβάλλει Κλεοπάτρα βασιλὶς Αἰ-
 5 γύπτου, καὶ εὐθύς ὀφθεῖσα ἐκράτει. ὁ δὲ ἔρως ὅδε 2
 αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐς ἔσχατον ἔληξε κακοῦ καὶ ἐς ὅλην
 Αἴγυπτον ἐπ' ἐκείνοις. ὅθεν ἄν τι καὶ Αἰγύπτιον εἶη
 τῆσδε τῆς βίβλου μέρος, ὀλίγον τε καὶ οὐκ ἄξιον ἐπι-
 γραφῆς πω, διὸ δὴ καὶ τοῖς ἐμφυλλοῖς πολὺ πλεόσιν
 10 οὔσιν ἐπίμικτον. ἐγίγνετο γὰρ δὴ καὶ μετὰ Κάσσιόν 3
 τε καὶ Βρούτου ἕτερα ἐμφύλια ὅμοια, στρατηγοῦ μὲν
 οὐδενὸς ὄντος ἐπὶ πᾶσιν ὥσπερ ἐκείνοις, κατὰ μέρος
 δὲ ἐτέρων, μέχρι Πομπηϊός τε Σέξτος, ὁ νεώτερος παῖς
 Πομπηίου Μάρνου, λοιπὸς ὢν ἔτι τῆσδε τῆς στάσεως,
 15 τοῖς ἀμφὶ τὸν Βρούτον ἐπανηρόεθη καὶ Λέπιδος ἐξέπεσε
 τοῦ μέρους τῆς ἡγεμονίας καὶ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ πᾶσα
 περιῆλθεν ἐς δύο μόνον, Ἀντωνιόν τε καὶ Καῖσαρα.
 ἐγίγνετο δὲ αὐτῶν ἕκαστα οὕτως.

2 Κάσσιος ὁ Παρμησίος ἐπὶ κλην ὑπελέλειπτο μὲν 4
 20 ὑπὸ Κασσίου καὶ Βρούτου περὶ τὴν Ἀσίαν ἐπὶ νεῶν
 καὶ στρατοῦ, χρήματα ἐκλέγειν. Κασσίου δὲ ἀποθανόν-
 τος οὐδὲν ἐπλίζων ὅμοιον ἐν Βρούτῳ, Ῥοδίων ἐπ-
 ἐλέξατο νῆας τριάκοντα, ὅσας ἐνόμιζε πληρῶσειν, καὶ

6 sq. ἐς ὅλην Αἴγυπτον O i, ὅλη Αἰγύπτῳ Schw. ex C, vulgo,
 male ob hiatum; fort. περὶ pro ἐς scribendum 7 Αἰγύπτιον]
 αἴγυπτον bf, αἴγυπτος aC 8 τε] δὲ C et Musgr., bene
 9 διὸ δὴ] διὸ δὲ i 10 οὔσιν] οὐδ' ὥς B ἐπιμικτέον ci.
 Musgr. 12 ὄντος οὐδενὸς V ὥσπερ (sic) B ἐκείνων ci.
 Mend., ἐκείνοι Schw. μέρη B 14 ἔτι Schw. t. III ind. gr.
 s. v. λοιπός, ἐπὶ libri 16 ἅπασα a 17 μόνον] μόνους i
 19 ὑπολέλειπτο, ut videtur, i 21 ἐπιλέγειν B 23 ναῦς scr.
 Mend.

23 de classibus horum annorum cf. Kromayer (v. ad II § 204)
 p. 446 sqq.

τὰς λοιπὰς διέπρησε χωρὶς τῆς ἱερᾶς, ἵνα μὴ δύναιτο
 5 νεωτερίσαι. καὶ ὁ μὲν τάδε πράξας ἀνήγετο ταῖς τε
 ἰδίαις καὶ ταῖς τριάκοντα, Κλώδιος δὲ ἐκ Βρούτου πεμ-
 φθεὶς ἐς Ῥόδον ἐπὶ νεῶν τρισκαίδεκα, τοὺς Ῥοδίους
 νεωτερίζοντας εὐρών (ἐτεθνήκει γὰρ ἤδη καὶ ὁ Βροῦ-
 6 τος), ἐξήγαγε τὴν φρουράν, οὗσαν ὀπλιτῶν τρισχιλίων,
 καὶ ἐς τὸν Παρμήσιον ἐχώρει. ἀφίκετο δὲ αὐτοῖς καὶ
 Τουρούλιος, ἑτέρας ναῦς ἔχων πολλὰς καὶ χρήματα,
 ὅσα προεξείλετο ἀπὸ τῆς Ῥόδου. ἐς δὴ τὸ ναυτικὸν
 τοῦτο ὡς ἐς ἤδη τινὰ ἰσχὺν συνέθεον, ὅσοι ἦσαν
 κατὰ μέρη τῆς Ἀσίας ἐπὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, καὶ αὐτὸ
 ὀπλίταις τε ἐξ ὧν ἐδύναντο ἀνεπλήρουν καὶ ἐρέταις ἐκ
 θεραπεύοντων ἢ δεσμωτῶν, ἐπιπλέοντες δὲ ταῖς νη-
 7 σοις καὶ ἀπὸ τῶν νησιωτῶν. ἦλθον δ' εἰς αὐτοὺς καὶ
 Κικέρων ὁ Κικέρωνος καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν
 ἐκ τῆς Θάσου διεπεφεύγεσαν. καὶ ταχὺ πλῆθος ἦν καὶ
 σύνταξις ἀξιόχρεως ἡγεμόνων τε καὶ στρατοῦ καὶ νεῶν.
 8 προσλαβόντες δὲ καὶ Λέπιδον μεθ' ἑτέρας δυνάμεως,
 ἣ Βρούτῳ καθίστατο Κρήτην, πρὸς Μοῦρκον καὶ Δο-
 μίτιον Ἀηνόβαρβον ἐπὶ μεγάλης δυνάμεως ὄντας ἐς τὸν
 9 Ἰόνιον διέπλεον. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν ἅμα τῷ Μούρκῳ
 διέπλευσαν ἐς Σικελίαν καὶ τὴν ἰσχὺν Πομπηίῳ Σέξτῳ

1 διέπρισε ci. Cob. p. 235, male
 Onom. hist. rom. p. 858, τοροῦλος libri
 Mend. 19 ἦ] ἦ ci. Schw.

8 Τουρούλιος Glandorp,
 12 ἐπλήρουν cum V scr.

3 quis Clodius fuerit, incertum, cf. Münzer ap. Pauly-
 Wissowa 4, 1 p. 64 n. 3. 8; v. etiam Drumann II² p. 325, qui cum
 Borghesi II p. 181 sq. hunc Clodium eundem atque Appium IV § 222
 putavit, sed cf. Mommsen, Zeitschr. f. Numism. 15 (1887) p. 205
 8 de praenomine Turullii cf. Ribbeck n. 222 et Boiss. ad Cass.
 D. 51, 8, 2 18 est Paulus Aemilius Lepidus, filius Lucii, fratris
 triumviri, cf. Borghesi IV p. 69 sq., V p. 288 sq. et nunc Prosop.
 imp. rom. I p. 32 n. 250

συνῆψαν, οἱ δὲ κατέμειναν παρὰ Ἀγνοβάροβω καὶ τιν' αἰρεσιν ἐφ' ἑαυτῶν καθίσταντο.

τοιιάδε μὲν ἐκ τῶν λειψάνων τῆς παρασκευῆς Κα- 10
 3 σίου τε καὶ Βρούτου πρῶτα συνίστατο, ὁ δὲ Καῖσαρ
 5 καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ περὶ Φιλίππους ἔθνον
 τε λαμπρῶς καὶ τὸν στρατὸν ἐπῆνουν. καὶ ἐς τὴν δό- 11
 σιν τῶν ἐπινικίων ὃ μὲν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐχώρει, τὴν
 τε γῆν αὐτοῖς διανεμήσων καὶ ἐς τὰς ἀποικίας κατα-
 λέξων (ᾧδε γὰρ αὐτὸς εἴλετο διὰ τὴν ἀρρωστίαν), ὁ
 10 δὲ Ἀντώνιος ἐς τὰ πέραν ἔθνη, συλλέξων τὰ χρήματα,
 ὅσα αὐτοῖς ὑπέσχηντο. διενείμαντο δὲ αὐτοῖς ὅσα καὶ 12
 πρότερον ἔθνη καὶ ἐπελάμβανον τὰ Λεπίδου· τὴν
 τε γὰρ Κελτικὴν τὴν ἐντὸς Ἀλπεων ἐδόκει Καίσαρος
 ἀξιούντος αὐτόνομον ἀφιέναι γνώμη τοῦ προτέρου
 15 Καίσαρος, ὃ τε Λέπιδος διεβάλλετο τὰ πράγματα Πομ-
 πηλῶ προδιδόναι· καὶ ὥριστο, εἰ Καίσαρι ψευδῆς ἢ
 διαβολὴ φανείη, ἔτερα ἀντιδοῦναι τῷ Λεπίδῳ. ἀφίεσαν 13
 δὲ καὶ τῆς στρατείας τοὺς ἐντελῆ χρόνον ἐστρατευμέ-
 νους χωρὶς ὀκτακισχιλίων, οὓς δεηθέντας ἔτι στρατεύ-
 20 εσθαι σφίσιν ἀποδεξάμενοι διείλοντο καὶ συνελόχισαν
 ἐς στρατηγίδας τάξεις. ὁ δὲ λοιπὸς αὐτοῖς στρατὸς 14
 ἐγένετο, σὺν τοῖς μεταθεμένοις ἀπὸ Βρούτου, τέλη
 πεζῶν ἑνδεκα καὶ ἱππεῖς μύριοι καὶ τετρακισχίλιοι. καὶ
 ἔσχευ αὐτῶν ὁ μὲν Ἀντώνιος διὰ τὴν ἀποδημίαν ἔξ
 25 τέλη καὶ ἱππέας μυρίους, ὁ δὲ Καῖσαρ ἱππέας τετρα-

1 sq. τιν' αἰρεσιν Mend. ex C, qui: factionem quandam, τὴν αἰρεσιν Oi 8 ἀποικίας Musgr., οἰκίας libri 9 αὐτὸς] αὐτοῖς B 11 ὑπέσχοντο V 15 τὰ πράγματα ci. Bk. et post eum Mend. (v. ad I § 53) p. 349, τὰ παρὰ Oi; τὰ παρ' αὐτῶν voluerat Schw. 18 στρατείας] στρατηγίας i 21 <τὰς> στρατηγίδας ci. Mend., vix recte, cf. Mommsen, Hermes 14 (1879) p. 29

42a.C.

κισχιλίους καὶ τέλη πέντε· καὶ τῶνδε δὲ αὐτῶν Ἀντωνίου <δύο ἔδωκεν>, ἀντιληψόμενος ἐκ τῶν ὑπὸ Καληνῶ τοῦ Ἀντωνίου κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὑπολελειμμένων.

- 15 ὁ μὲν δὴ Καῖσαρ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον ἦει, ὁ δὲ Ἀντώνιος 4
41a.C. νιος ἐν Ἐφέσῳ γενόμενος τῇ θεῷ μεγαλοπρεπῶς ἔθνε 5
καὶ τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς Βρούτου καὶ Κασσίου συμφορᾶς ἐς τὸ ἱερὸν ἱκέτας ἀπέλυε χωρὶς Πετρωνίου, συνεγνωκότος ἐπὶ τῷ φόνῳ Καίσαρος, καὶ Κοῖντον, 16
προδόντος ἐν Λαοδικείᾳ Κασσίῳ Δολοβέλλαν. τοὺς δὲ 10
Ἕλληνας καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη τὴν ἀμφὶ τὸ Πέργαμον 10
Ἀσίαν νέμονται, κατὰ τε πρεσβείας παρόντας ἐπὶ συνθέσει καὶ μετακεκλημένους συναγαγὼν ἔλεξεν ὥδε·
17 “ὕμᾱς ἡμῖν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, Ἀτταλος ὁ βασιλεὺς 15
ὑμῶν ἐν διαθήκαις ἀπέλιπε, καὶ εὐθύς ἀμείνονες ὑμῖν ἤμεν Ἀττάλου· οὓς γὰρ ἐτελεῖτε φόρους Ἀττάλῳ, μεθ- 15
ἦκαμεν ὑμῖν, μέχρι δημοκόπων ἀνδρῶν καὶ παρ’ ἡμῖν
18 γενομένων ἐδέησε φόρων. ἐπεὶ δὲ ἐδέησεν, οὐ πρὸς 20
τὰ τιμήματα ὑμῖν ἐπεθήκαμεν, ὥς ἂν ἡμεῖς ἀκίνδυνον φόρον ἐκλέγοιμεν, ἀλλὰ μέρη φέρειν τῶν ἐκάστοτε καρ-
πῶν ἐπετάξαμεν, ἵνα καὶ τῶν ἐναντίων κοινωνῶμεν 20
19 ὑμῖν. τῶν δὲ ταῦτα παρὰ τῆς βουλῆς μισθουμένων ἐνυβριζόντων ὑμῖν καὶ πολὺν πλείονα αἰτούντων, Γάιος Καῖσαρ τῶν μὲν χρημάτων τὰ τρίτα ὑμῖν ἀνῆκεν ὧν

2 <δύο ἔδωκεν> add. Schw. ex § 46 et Cass. D. 48, 2, 3
3 τῷ Ἀντωνίῳ ci. Mend., inut. 11 sq. ἐπὶ συνθέσει] *foederum causa* C, i. e. ἐπὶ συνθέσει, ἐπὶ συνησει dubitanter ci. Schw., ἐπὶ συνησθήσει Bk. ex § 290 (at cf. *ibid.*), ἐπὶ συναρτήσει Mend., sed ἐπὶ συνθέσει videtur esse ‘foederis, pacis componendae causa’ 16 καὶ del. Herw. p. 75, sed verte cum Schenkl p. 179 ‘vel apud nos’ 17 <καὶ ἡμῖν> ἐδέησε fort. scribendum ci. Herw. p. 75 ἐπεὶ δὲ ἐδέησεν om. V, δὲ ἐδέησεν om. C 20 τῶν bis positum in V 22 ἀπαιτούντων V

ἐκαίνοις ἐφέρετε, τὰς δ' ὕβρεις ἐπαυσεν· ὑμῖν γὰρ τοὺς
 φόρους ἐπέτρεψεν ἀγέλρην παρὰ τῶν γεωργοῦντων.
 καὶ τόνδε τοιόνδε ὄντα οἱ χρηστοὶ τῶν ἡμετέρων πολι- 20
 τῶν τύραννον ἐκάλουν, καὶ ὑμεῖς αὐτοῖς συνετελεῖτε
 5 χρήματα πολλά, σφαγεῦσί τε οὔσι τοῦ ὑμετέρου εὐερ-
 5 γέτου, καὶ καθ' ἡμῶν τῶν τιμωρούντων ἐκείνῳ. τῆς 21
 δὲ δικαίας τύχης οὐχ, ὥς ἐβούλεσθε, ἀλλ', ὥς ἦν ἄξιον,
 κρινάσης τὸν πόλεμον, εἰ μὲν ὥς συναγωνισταῖς τῶν
 πολεμίων ἔδει χρῆσθαι, κολάσεως ὑμῖν ἔδει, ἐπεὶ δὲ
 10 ἐκόντες πιστεύομεν ὑμᾶς κατὰ ἀνάγκην τάδε πεποιη-
 κέναι, τῶν μὲν μειζόνων ἀφίεμεν, χρημάτων δὲ ἡμῖν
 δεῖ καὶ γῆς καὶ πόλεων ἐς τὰ νικητήρια τοῦ στρατοῦ,
 τέλη δέ ἐστιν ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ὀπλιτῶν, ἃ μετὰ τῶν
 συντασσομένων εἰσὶ μυριάδες ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑπτακαί-
 15 δεκα, καὶ τούτων ἀνευθεν οἱ ἱππεῖς καὶ ἕτερος ὄμιλος
 ἑτέρου στρατοῦ. ἐκ μὲν δὴ τοῦ πλήθους τῶν ἀνδρῶν 22
 τὸ πλῆθος τῆς χρείας συνορᾷν δύνασθε. τὴν δὲ γῆν
 καὶ τὰς πόλεις αὐτοῖς διαδώσων ὁ Καῖσαρ ἄπεισιν ἐς
 τὴν Ἰταλίαν, εἰ χορὴ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον εἰπεῖν, ἀνα-
 20 στήσων τὴν Ἰταλίαν. ὑμᾶς δ', ἵνα μὴ γῆς καὶ πόλεων 23
 καὶ οἰκῶν καὶ ἱερῶν καὶ τάφων ἀνίστησθε, ἐς τὰ
 χρήματα ἐλογισάμεθα, οὐδὲ ἐς ἅπαντα (οὐδὲ γὰρ ἂν
 δύνασθε), ἀλλὰ μέρος αὐτῶν καὶ βραχύτατον, ὃ καὶ
 πυθομένους ὑμᾶς ἀγαπήσειν οἶομαι. ἃ γὰρ ἔδοτε τοῖς 24
 25 ἡμετέροις ἐχθροῖς ἐν ἔτεσι δύο (ἔδοτε δὲ φόρους [ὥς]

5 οὔσιν ὑμέτερον, τοῦ omisso, Did. et Bk., per errorem
 10 ἐκόντες] non libenter vertit C, unde ἄκοντας vel <οὐχ>
 ἐκόντας ci. Schw., vix recte 15 ἕτερος ὄμιλος] electa multi-
 tudo C, i. e. ἐπίλεκτος vel ἐκκερτος ὄμιλος (Schw.). At noli
 mutare, cum incertum sit, de quibus dicat 18 αὐτοῖς] αὐτῆς,
 ut videtur, f 18 sq. ἐς τὴν Ἰταλίαν del. Nauck, inut.; ceterum
 ἐς, ut videtur, corr. ex εἰς B 19 <ῆ> εἰ ci. Mend., inculcans
 hiatum τῷ λόγῳ] ἀπλῶ λόγῳ ci. Mend. 25 ὥς cum C om. Mend.

41a.C.

δέκα ἐτῶν), ταῦτα λαβεῖν ἀρκέσει μόνα, ἀλλ' ἐνὶ ἔτει· ἐπείγουσι γὰρ αἱ χρεαίαι. συνεῖσι δὲ τῆς χάριτος ὑμῖν τοσοῦτον ἂν ἐπέλοιμι, ὅτι μηδενὸς ἁμαρτήματος ἴσον ἐπιτίμιον ὀρίζεται”.

- 25 ὃ μὲν οὕτως εἶπεν, ἐς ὁκτὼ καὶ εἴκοσι τέλη πεζῶν τὴν χάριν περιφέρων, ὅτι, οἶμαι, τρία καὶ τεσσαράκοντα ἦν αὐτοῖς, ὅτε ἐν Μουτίνῃ συνηλλάσσοντο ἀλλήλοις καὶ τάδε ὑπισχνοῦντο, ὃ δὲ πόλεμος αὐτὰ ἐς τοσοῦτον
- 26 ὑπενηνόχει· οἱ δὲ Ἕλληνες ἔτι λέγοντος αὐτοῦ ταῦτα ἐρρίπτουν ἑαυτοὺς ἐς τὸ ἔδαφος, ἀνάγκην καὶ βίαν ἐς αὐτοὺς ἐκ Βρούτου καὶ Κασσίου γενομένης ἐπιλέγοντες οὐκ ἐπιτιμίων ἀξίας εἶναι, ἀλλ' ἐλέου, δόντες δ' ἂν τοῖς εὐεργέταις ἐκόντες ἀπορεῖν διὰ τοὺς πολεμίους, οἷς οὐ τὰ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σκευή καὶ τοὺς κόσμους ἐσενεγκεῖν ἀντὶ τῶν χρημάτων, τοὺς δὲ αὐτὰ
- 27 παρὰ σφίσιν ἐς νόμισμα χαλκεῦσαι. καὶ τέλος παρακαλοῦντες ἔτυχον ἐννέα ἐτῶν φόρους ἐσενεγκεῖν ἔτεσι δύο. βασιλεῦσι δὲ καὶ δυνάσταις καὶ πόλεσιν ἐλευθέραις ἄλλα ἐς τὴν ἐκάστων δύναμιν ἐπετάχθη.
- 28 περιόντι δ' αὐτῷ τὰ ἔθνη Λεύκιός τε ὁ Κασσίου ἀδελφὸς καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν δεδιότων, ἐπεὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συγγνώμης ἐπύθοντο, ἰκέται προσήεσαν. καὶ ἀπέλυε πάντας, πλὴν τοὺς συνεγνωκότας ἐπὶ φόνῳ Καίσαρος· τούτοις γὰρ δὴ μόνοις ἀδιάλλακτος ἦν.

2 δὲ (vel τε) Schw., γὰρ Οἱ 3 ἂν] γὰρ ab² <ὑμετέρου> ἁμαρτήματος maluit Mend. cum Gel., contra Zerdik p. 60 ob hiatum, sed cf. § 20 extr. 6 εἰ καὶ pro οἶμαι et v. 8 ὁ δὲ πόλεμος ci. Schw., non librarium, sed App. ipsum, opinor, corrigens 11 αὐτοὺς Οἱ, corr. Mend. 12 ἀξίους a 15 ἀνενεγκεῖν a 19 ἐς] κατὰ ci. Nauck, non recte 21 ἐπεὶ] ἐπὶ b 23 sq. ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ καίσαρος i, quod fort. contra Mend. tenendum

παρηγόρει δὲ καὶ τῶν πόλεων τὰς μάλιστα δεινὰ 29
 παθούσας, Λυκίους μὲν ἀτελεῖς φόρων ἀφιεῖς καὶ Ξάν-
 θον οἰκίζειν παραινῶν, Ῥοδίους δὲ διδοὺς Ἄνδρον τε
 καὶ Τήνον καὶ Νάξον καὶ Μύνδον, ἃς οὐ πολὺ ὕστε-
 5 ρον ἀφηρέθησαν ὡς σκληρότερον ἄρχοντες. Λαοδικέας 30
 δὲ καὶ Ταρσέας ἐλευθέρους ἠφίει καὶ ἀτελεῖς φόρων·
 καὶ Ταρσέων τοὺς πεπραμένους ἀπέλυε τῆς δουλείας
 διατάγματι. Ἀθηναίοις δ' ἐς αὐτὸν ἐλθούσι μετὰ Τή-
 νον Αἴγιναν ἔδωκε καὶ Ἴκον καὶ Κέω καὶ Σκιάθον
 10 καὶ Πεπάρηθον. ἐπιπαριῶν δὲ Φρυγίαν τε καὶ Μυ- 31
 σίαν καὶ Γαλάτας τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Καππαδοκίαν τε καὶ
 Κιλικίαν καὶ Συρίαν τὴν κοίλην καὶ Παλαιστίνην καὶ
 τὴν Ἰουδαίαν καὶ ὅσα ἄλλα γένη Σύρων, ἅπασιν ἐσφο-
 ρὰς ἐπέβαλλε βαρείας καὶ διήτα πόλεσι καὶ βασιλεῦσιν,
 15 ἐν μὲν Καππαδοκίᾳ Ἀριαράθῃ τε καὶ Σισίνῃ, ὧν τῷ
 Σισίνῃ συνέπραξεν ἐς τὴν βασιλείαν, καλῆς οἱ φανεί-
 σης τῆς μητρὸς τοῦ Σισίνου [καὶ] Γλαφύρας· ἐν δὲ
 Συρίᾳ τοὺς κατὰ πόλεις ἐξήρει τυράννους.
 8 καὶ ἐν Κιλικίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης Κλεοπάτρας 32
 20 ἐμέμψατο μὲν ὡς οὐ μετασχούσης τῶν ἐπὶ Καίσαρι

4 Μύνδον] *Gnidum C* 8 sq. μετὰ Τήνον *Bursian, Jenaer Literaturzeit. 1876 p. 181, recte explicavit ad similitudinem locutionum Homericarum ἔρχεσθαι μεθ' ὕδωρ, πλεῖν μετὰ χαλκόν. Cf. etiam Eur. Alc. 46, Pind. etc.; Ἐρέτριαν latere suspicatus est Wachsmuth, Die Stadt Athen I p. 664 adn. 1, μετὰ ταινιῶν Mend., ratus Athenienses, etsi Antonius antea Athenis fuerat (v. Plut. Ant. c. 23), Ephesum venisse adulaturos Antonium (de taeniis cf. Muretum, Var. lect. XV c. VII, et Nipperdey ad Corn. Nep. Alcib. 6, 3) 12 παλαιστίνην, πα corr. ex τήν, B 13 Ἰουδαίαν] *τουραίωνα iC* 13 sq. ἐς φορὰς B, ut saepius 14 ἐπέβαλε O 15 sq. 17 σισίνῃ (-ου) V, σισίνῃ (-ου) Bi, *Sysino C. Huc rettulit Schw. Bekker, Anecd. I p. 173, 33, ubi σισίνῃ et σισίνην, sed v. Illyr. extr.* 17 Γλαφύρας *Schw. (cf. Cass. D. 49, 32, 3), καὶ γλαφυρὰς libri* 18 πόλιν i 20 μετα-σχούση ci. Mend., inut.*

41 a. C.

πόνων, τῆς δὲ οὐκ ἀπολογουμένης μᾶλλον ἢ κατα-
 λογιζομένης αὐτοῖς, ὅτι καὶ τὰ παρὰ οἷ τέσσαρα τέλη
 πρὸς Δολοβέλλαν ἀντίκα πέμπειε καὶ στόλον ἄλλον
 ἔτοιμον ἔχουσα κωλυθείη ὑπὸ τε ἀνέμου καὶ αὐτοῦ
 Δολοβέλλα, ταχυτέρας ἡδῶς τυχόντος, Κασσίω τε δις
 ἀπειλοῦντι μὴ συμμαχήσειε καὶ σφίσιν ἐκείνοις προ-
 μοῦσιν ἔς τὸν Ἰόνιον αὐτὴ τὸν στόλον ἔχουσα πλεύσειε
 μετὰ παρασκευῆς βαρυτάτης, οὔτε δείσασα Κάσιον
 οὔτε φυλαξαμένη Μοῦρkon ναυλοχοῦντα, μέχρι χειμῶν
 τὰ τε ἄλλα διελυμήνατο καὶ αὐτὴν ἔς νόσον ἐνέβαλεν, 10
 ἥς δὴ χάριν οὐδ' ὕστερον ἐπαναχθῆναι νενικηκότων
 33 ἦδη, ὁ Ἀντώνιος ἐπὶ τῇ ὕψει τὴν σύνεσιν καταπλαγεὶς
 εὐθύς αὐτῆς μεираκιωδῶς ἐαλῶκει, καίπερ ἔτη τεσσαρά-
 κοντα γερονῶς, λεγόμενος μὲν ὑγρότατος ἔς ταῦτα ἀεὶ
 φῦναι, λεγόμενος δ' ἔς ταύτην καὶ πάλαι, παῖδα ἔτι 15
 οὔσαν, ἐρέθισμά τι τῆς ὕψεως λαβεῖν, ὅτε ἐπὶ τὴν
 Ἀλεξάνδρειαν Γαβινίω στρατεύοντι νέος ἱππαρχῶν εἰ-
 34 πετο. εὐθύς οὖν Ἀντωνίω μὲν ἡ περὶ ἅπαντα τέως 9
 ἐπιμέλεια ἀθρόα ἡμβλύνετο, Κλεοπάτρα δ' ὅ τι προσ-
 τάξειεν, ἐρίγνετο, οὐ διακριδὸν ἔτι περὶ τῶν ὀσίων ἢ 20
 δικαίων, ἐπεὶ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Ἀρσινόην, ἱκέτιν
 οὔσαν ἐν Μιλήτῳ τῆς Λευκοφρυηνῆς Ἀρτέμιδος, πέμ-

2 αὐτῷ ex C ci. Mend., sed refer αὐτοῖς ad Antonium et Cae-
 sarem, cf. v. 6 τὰ om. i 5 τυχόντι i 6 σφίσιν ἐκείνοις]
 cf. ad III § 353 7 ἔχουσα] ἄγουσα ci. Mend., inut. 12 δὲ ante
 Ἀντώνιος add. i 16 <ἐκ> τῆς ὕψεως ci. Nauck, probabiliter
 22 ἐν Μιλήτῳ] ἐν Μαγνησίᾳ requirit Raoul Rochette, Journal des
 Savants 1845 p. 583; Dianae Ephesiae templum nominant Cass.
 D. 48, 24, 2, Jos. Ant. Iud. 15, 89, cf. infra § 36 λευκο-
 φρυηνῆς b f C, λευκοφρυηνῆς a, λευκοφρυῆνης O, quae forma quamvis
 rara fort. tenenda est, cf. Kern, Die Inschr. v. Magnesia p. 213

22 Λευκοφρυηνῆς] de nominis significatione cf. post alios
 v. Wilamowitz, Hermes 30 (1895) p. 184 (v. etiam Lightfoot,
 S. Ignatius II², 1 p. 100 adn.)

ψας ὁ Ἀντώνιος ἀνείλε, καὶ Σεραπίωνα, τὸν ἐν Κύπρῳ 35
 στρατηγὸν αὐτῆς, συμμαχήσαντα Κασσίω, Τυρίων ὄντα
 ἰκέτην, ἐκέλευσε τοὺς Τυρίους ἐκδοῦναι τῇ Κλεοπάτρᾳ,
 ἐκδοῦναι δὲ καὶ Ἀραδίους ἕτερον ἰκέτην, ὃν τινα,
 5 Πτολεμαίου τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Κλεοπάτρας ἀφανοῦς ἐν
 τῇ πρὸς Καίσαρα κατὰ τὸν Νεῖλον ναυμαχίᾳ γενομένου,
 οἱ Ἀράδιοι εἶχον λέγοντα Πτολεμαῖον εἶναι. καὶ τὸν ἐν 36
 Ἐφέσῳ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερέα, ὃν Μεγάβυζον ἡγοῦνται,
 ὑποδεξάμενόν ποτε τὴν Ἀρσινόην ὡς βασιλίδα ἀχθῆ-
 10 ναι μὲν ἐκέλευσεν, Ἐφεσίων δ' αὐτὴν Κλεοπάτραν
 ἰκετευσάντων μεθῆκεν. οὕτω μὲν ὁ Ἀντώνιος ἐνήλ-
 λακτο ταχέως, καὶ τὸ πάθος αὐτῷ τοῦτο ἀρχὴ καὶ
 τέλος τῶν ἔπειτα κακῶν ἐγένετο. ἀποπλευσάσης δὲ 37
 τῆς Κλεοπάτρας ἐς τὰ οἰκεῖα, ὁ Ἀντώνιος ἔπεμπε τοὺς
 15 ἰππέας Πάλμυρα πόλιν, οὐ μακρὰν οὔσαν ἀπὸ Εὐφρά-
 του, διαρπάσαι· μικρὰ μὲν ἐπικαλῶν αὐτοῖς, ὅτι Ῥω-
 μαίων καὶ Παρθυαίων ὄντες ἐφόριοι ἐς ἑκατέρους ἐπι-
 δεξιῶς εἶχον (ἔμποροι γὰρ ὄντες κομίζουσι μὲν ἐκ
 Περσῶν τὰ Ἰνδικὰ ἢ Ἀράβια, διατίθενται δ' ἐν τῇ
 20 Ῥωμαίων), ἔργῳ δ' ἐπινοῶν τοὺς ἰππέας περιουσιάζειν.
 Παλμυρηνῶν δὲ προμαθόντων καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐς τὸ 38
 πέραν τοῦ ποταμοῦ μετενεγκάντων τε καὶ ἐπὶ τῆς
 ὁχθῆς, εἴ τις ἐπιχειροίη, σκευασαμένων τόξοις, πρὸς ἃ
 πεφύκασιν ἐξαιρέτως, οἱ ἰππεῖς τὴν πόλιν κενὴν κατα-
 25 λαβόντες ὑπέστρεψαν, οὔτε ἐς χεῖρας ἐλθόντες οὔτε
 10 τι λαβόντες. καὶ δοκεῖ τόδε τὸ ἔργον Ἀντωνίῳ τὸν 39

1 ὁ om. V 13 δὲ] γὰρ aC 15 πάλμυραν i 16 ἐπὶ
 καλῶν(sic) B 17 ἔφοροι i ἑκατέρας i 21 παλμυρηναίων i
 25 sq. οὐδέ τι libri, corr. Bk. (cf. IV § 227)

8 Μεγάβυζον] ἱερέας δ' εὐνούχους εἶχον, οὓς ἐκάλουν Μεγα-
 βύζους Strab. 14, 1, 23

41a.C.

- μετ' οὐ πολὺ Παρθυικὸν πόλεμον ἐξάψαι, πολλῶν ἐκ
 Συρίας τυράννων ἐς αὐτοὺς συμφυρόντων. ἡ γὰρ
 Συρία μέχρι μὲν ἐπ' Ἀντίοχον τὸν Εὐσεβῆ καὶ τὸν τοῦ
 Εὐσεβοῦς υἱὸν Ἀντίοχον ὑπὸ τοῖς ἐκ Σελεύκου τοῦ
 Νικάτορος ἐβασιλεύετο, ὥς μοι περὶ Σύρων λέγοντι
 40 εἴρηται. Πομπηίου δ' αὐτὴν Ῥωμαίοις προσλαβόντος
 καὶ στρατηγὸν αὐτῇ Σκαῦρον ἀποδείξαντος, ἡ βουλὴ
 μετὰ Σκαῦρον ἔπεμψεν ἑτέρους καὶ Γαβίνιον τὸν Ἀλε-
 ξανδρεῦσι πολεμήσαντα, ἐπὶ δὲ Γαβινίῳ Κράσσον τὸν
 ἐν Παρθυαίοις ἀποθανόντα καὶ Βύβλον ἐπὶ τῷ Κράσ- 10
 41 σῳ. παρὰ δὲ τὴν Γαῖου Καίσαρος ἄρα τελευτὴν καὶ
 στάσιν ἐπ' αὐτῇ κατὰ πόλεις ὑπὸ τυράννων εἶχετο, συλ-
 λαμβανόντων τοῖς τυράννοις τῶν Παρθυαίων· ἐσέβα-
 λον γὰρ δὴ καὶ ἐς τὴν Συρίαν οἱ Παρθυαῖοι μετὰ
 τὴν Κράσσου συμφορὰν καὶ συνέπραξαν τοῖς τυράν- 15
 42 νοις. οὗς ὁ Ἀντώνιος ἐξελαύνων ὑποφεύγοντας ἐς
 τὴν Παρθυηνὴν καὶ τοῖς πλήθεσιν ἐπιβάλλων ἐσφο-
 ρὰς βαρυτάτας καὶ ἐς Παλμυρηνοὺς τὰδε ἀμαρτῶν,
 οὐδ' ἐπέμεινε συστῆσαι τὴν χώραν θορυβουμένην, ἀλλὰ
 τὸν στρατὸν ἐς τὰ ἔθνη διελὼν χειμάσσοντα αὐτὸς ἐς 20
 Αἴγυπτον ἦι πρὸς Κλεοπάτραν.
- 43 ἡ δὲ αὐτὸν ἐπεδέχετο λαμπρῶς. καὶ ὃ μὲν ἐχεί- 11
 μαζεν ἐνταῦθα, ἄνευ σημείων ἡγεμονίας, ἰδιώτου σχῆμα
 καὶ βίον ἔχων, εἴθ' ὥς ἐν ἀλλοτρίᾳ τε ἀρχῇ καὶ βασι-
 λευούσῃ πόλει, εἴτε τὴν χειμασίαν ὥς πανήγυριν ἄγων, 25

1 Παρθυικὸν scr. Mend., fort. recte, cf. ad II § 67 4 τοῖς]
 τῶν scr. Mend. cum C, qui vertit: *ab his qui*, sed App. amat
 uti praepositionibus cum dativo 8 <τε> καὶ ci. Nauck
 8 sq. γαονίνιον et γαονινίῳ omnes praeter VC 9 πολεμή-
 σοντα f 12 <τὴν> ἐπ' ci. Mend., sed cf. ad I § 12 17 παρ-
 θυήνην Oi, corr. Bk. 22 ὑπεδέχετο a 24 sq. βασιλευομένη
 ci. Mend. 25 εἴτε] εἴ (sic) B ἄξων ci. Mend., cf. praef.

ἐπεὶ καὶ φρουρίδας ἀπετέθειτο καὶ ἡγεμόνων θεραπείαν,
καὶ στολὴν εἶχε τετράγωνον Ἑλληνικὴν ἀντὶ τῆς πατρῴου,
καὶ ὑπόδημα ἦν αὐτῷ λευκὸν Ἀττικόν, ὃ καὶ Ἀθηναίων
ἔχουσιν ἱερεῖς καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ καλοῦσι φαϊκάσιον.
5 ἔξοδοί τε ἦσαν αὐτῷ ἐς ἱερὰ ἢ γυμνάσια ἢ φιλολόγων 44
διατριβὰς μόναι καὶ δέλαια μεθ' Ἑλλήνων ὑπὸ Κλεο-
πάτρη, ἥ δὴ καὶ μάλιστα τὴν ἐπιδημίαν ἀνετίθει.
2 καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀντώνιον ἦν τοιαύδε· Καίσαρι 45
δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἐπανιόντι ἢ τε νόσος αὐτίς ἤκμαζεν 42a. C.
10 ἐν Βρεντεσίῳ μάλιστα ἐπικινδύνως, καὶ φήμῃ διήνεγκεν
αὐτὸν καὶ τεθνάναι. ῥαῖσας δ' ἐσῆλθεν ἐς τὴν πόλιν 46
καὶ τοῖς Ἀντωνίου τὰ γράμματα ἐδείκνυε τὰ Ἀντωνίου.
οἱ δὲ Καληνὸν τε προσέτασσαν ἀποδοῦναι τὰ δύο
τέλη τῷ Καίσαρι καὶ ἐς Λιβύην ἐπέστελλον Σεξστίῳ
15 Λιβύῃ καὶ αὐτὸν Καίσαρι ἀποστῆναι. καὶ οἱ μὲν 47
οὕτως ἐποιοῦν, ὁ δὲ Καῖσαρ οὐδὲν ἀνήκεστον ἁμαρ-
τεῖν δόξαντι Λεπίδῳ Λιβύην ἀντὶ τῶν προτέρων
ἔθνων ἐνήλλασσε καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπὶ ταῖς προγρα-
φαῖς δεδημευμένων διεπίπρασκε. καταλέγοντι δ' αὐτῷ 48
20 τὸν στρατὸν ἐς τὰς ἀποικίας καὶ τὴν γῆν ἐπινέμουντι
δυσεργεῖς ἦν. οἳ τε γὰρ στρατιῶται τὰς πόλεις ἤτουν,
αἱ αὐτοῖς ἀριστίνδην ἦσαν ἐπειλεγμένοι πρὸ τοῦ
πολέμου, καὶ αἱ πόλεις ἤξιουν τὴν Ἰταλίαν ἅπασαν
ἐπινείμασθαι τὸ ἔργον ἢ ἐν ἀλλήλαις διαλαχεῖν τῆς τε
25 γῆς <τὴν> τιμὴν τοὺς δωρουμένους ἤτουν, καὶ ἀργύ-

1 ἀπετίθειτο V ἡγεμόνων θεραπείαν] i. e. 'armatum ducum
praesidium' (Mend.) 6 διατριβὰς correxi coll. § 323 et ante
me v. Wilamowitz (v. ad I § 455) p. 10, διατριβαὶ libri
15 αὐτὸν] τοῦ b¹f, τῷ ab² 24 ἐν ἀλλήλαις vel σὺν ἄλλαις
ci. Schw., illud recepi; ἐν ἄλλαις libri 25 <τὴν> addidi

4 φαϊκάσιον est etiam gymnasiarchi Alexandrini calceus,
cf. Grenfell-Hunt, Oxyrhynchus Papyri I n. XXXIII col. III, 7

42/41 a.C.

49 ριον οὐκ ἦν, ἀλλὰ συνιόντες ἀνὰ μέρος ἐς τὴν Ῥώμην
 οἷ τε νέοι καὶ γέροντες ἢ αἱ γυναῖκες ἅμα τοῖς παι-
 δίοις, ἐς τὴν ἀγορὰν ἢ τὰ ἱερά, ἐθρήνου, οὐδὲν μὲν
 ἀδικῆσαι λέγοντες, Ἰταλιῶται δὲ ὄντες ἀνίστασθαι γῆς
 50 τε καὶ ἐστίας οἷα δορὶλληπτοι. ἐφ' οἷς οἱ Ῥωμαῖοι συν- 5
 ἤχθοντο καὶ ἐπεδάκρυον, καὶ μάλιστα, ὅτε ἐνθυμηθεῖεν
 οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐπὶ σφίσι αὐτοῖς καὶ τῇ
 μεταβολῇ τῆς πολιτείας τόν τε πόλεμον γεγονότα καὶ
 τὰ ἐπινίκια διδόμενα καὶ τὰς ἀποικίας συνισταμένας
 τοῦ μηδ' αὐθις ἀνακῦψαι τὴν δημοκρατίαν, παρ- 10
 φκισμένων τοῖς ἄρχουσι μισθοφόρων ἐτοίμων, ἐς ὃ τι
 51 χρήζοιεν. ὁ δὲ Καῖσαρ ταῖς πόλεσιν ἐξελογεῖτο τὴν 13
 ἀνάγκην, καὶ ἐδόκουν οὐδ' ὥς ἀρκέσειν. οὐδ' ἤρκουν,
 ἀλλὰ ὁ στρατὸς καὶ τοῖς γέιτοσιν ἐπέβαινε σὺν ὕβρει,
 πλεονά τε τῶν διδομένων σφίσι περισπώμενοι καὶ τὸ 15
 ἄμεινον ἐκλεγόμενοι. οὐδὲ ἐπιπλήσσαντος αὐτοῖς καὶ
 δωρουμένου πολλὰ ἄλλα τοῦ Καίσαρος ἐπαύοντο, ἐπεὶ
 καὶ τῶν ἀρχόντων, ὡς δεομένων σφῶν ἐς τὸ ἐγκρατὲς
 52 τῆς ἀρχῆς, κατεφρόνουν. καὶ γὰρ αὐτοῖς ἡ πενταετία
 παρώδευε, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡ χρεῖα συνῆγεν ἀμφοτέροισ 20
 παρ' ἀλλήλων, τοῖς μὲν ἡγεμόσιν ἐς τὴν ἀρχὴν παρὰ
 τοῦ στρατοῦ, τῷ στρατῷ δὲ ἐς τὴν ἐπικράτησιν ὧν
 ἔλαβον, ἡ τῶν δεδωκότων ἀρχὴ παραμένουσα. ὡς γὰρ
 αὐτῶν οὐ βεβαίως <ἐπικρατήσοντες, εἰ μὴ βεβαίως>
 ἄρχοιεν οἱ δόντες, ὑπερεμάχουν ἀπ' εὐνοίας ἀναγκαίου. 25
 53 πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοῖς ἀπορουμένοις αὐτῶν ἐδωρεῖτο,

1 si ἀλλὰ sanum, aut ante aut cum Mend. post hanc particulam lacuna statuenda 10 μηδ'] μὴ vel μήποτ' ci. Mend.

15 δεδομένων ab 15 sq. τὰ ἀμείνονα ci. Nauck 17 δωρου-
 μένου] δωρου (sic) B 22 τῷ δὲ στρατῷ af 24 οὐ om. O

<ἐπικρατήσοντες, εἰ μὴ βεβαίως> add. Schw., cf. I § 448

25 ὑπερεμάχουν <αὐτῶν> ci. Mend., inut., cf. ad I § 223

δανειζόμενος ἐκ τῶν ἱερῶν, ὁ Καῖσαρ. ὅθεν τὴν γνώ-
μην ὁ στρατὸς ἐς αὐτὸν ἐπέστρεψε, καὶ πλείων ὑπήντα
χάρις ὡς γῆν ἅμα καὶ πόλεις καὶ χρήματα καὶ οἰκή-
ματα δωρουμένῳ καὶ καταβοωμένῳ μὲν ἐπιφθόνως
5 ὑπὸ τῶν ἀφαιρουμένων, φέροντι δὲ τὴν ὕβριν ἐς χάριν
τοῦ στρατοῦ.

14 ταῦτα δὲ ὁρῶν ὃ τε ἀδελφὸς ὁ τοῦ Ἀντωνίου Λεύ- 54
κιος Ἀντώνιος, ὑπατεύων τότε, καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀντω- 41a.c
νίου Φουλβία καὶ ὁ τῆς ἀποδημίας ἐπιτροπεύων τῷ
10 Ἀντωνίῳ Μάνιος, ἵνα μὴ Καίσαρος δόξειε τὸ ἔργον
ἅπαν εἶναι μηδὲ μόνος αὐτοῦ τὴν χάριν ἀποφέρειτο
μηδ' ἔρημος ὁ Ἀντώνιος εὐνοίας στρατιωτῶν γένοιτο,
τὰς κατοικίσεις ἐτέχναζον ἐς τὴν ἐπιδημίαν Ἀντωνίου
διατρίβειν. οὐ δυνατοῦ δὲ φαινομένου διὰ τὸν στρα- 55
15 τὸν ἐπείγοντα, τοὺς οἰκιστὰς τῶν Ἀντωνίου τελῶν
ἤξιουν Καίσαρα παρὰ σφῶν λαβεῖν, τῆς μὲν συνθήκης
Ἀντωνίου μόνῳ Καίσαρι διδούσης, ἐπιμεμφόμενοι δὲ
ὡς οὐ παρόντι τῇ Ἀντωνίῳ. καὶ ἐς τὸν στρατὸν αὐτοὶ 56
τὴν τε Φουλβίαν παράγοντες καὶ τὰ παιδία τὰ Ἀντω-
20 νίου, μάλα ἐπιφθόνως ἰκέτευον μὴ περιδεῖν Ἀντώνιον
ἢ δόξης ἢ χάριτος τῆς ἐς αὐτοὺς ὑπηρεσίας ἀφαιρού-
μενον. ἤκμαζε δὲ ἐν τῷ τότε μάλιστα τὸ κλέος τὸ 57

9 <τὰ> τῆς ἀποδημίας ci. Schw. t. III p. 136, τὴν ἀποδημίαν
Mend., sed cf. II § 375, Prooem. c. 15, Dittenberger, Syll. inscr.
gr. II² n. 510, 64, C. I. L. X 6569 (= I. G. XIV 911) 13 κατοικίσεις,
sed i rasura corr. ex ἡ, B 18 ὡς οὐ παρόντι O, ὡς οὐ παρα-
δόντι (παροδόντι f) afC, ὡς προδόντι b; ὡς <ἐνυβρίζοντι vel
ἐπιτολμῶντι> οὐ παρόντι ci. Bk., ὡς <παρὰ κλέπτοντι τὴν τοῦ
στρατοῦ εὐνοίαν> οὐ παρόντι Mend., sententiam praeunte Schw.;
sed sic efficitur hiatus, et intellegi possunt tradita 21 τῆς ἐς
αὐτοὺς scripsi cum Schw., ἢ ἐς αὐτοὺς libri

10 Μάνιος nomen gentile, cf. C. I. L. I n. 1121 (Ihne VIII
p. 128 adn. 2)

41 a. C.

Ἀντωνίου καὶ παρὰ τῷ στρατῷ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις
 ἅπασιν· τὸ γὰρ ἔργον τὸ ἐν Φιλίπποις διὰ τὴν τότε
 Καίσαρος ἀρρωστίαν ἅπαν ἡγοῦντο Ἀντωνίου γεγο-
 58 νέναι. ὁ δὲ Καῖσαρ οὐκ ἡγνόει μὲν ἀδικούμενος ἐς
 τὰ συγκεείμενα, εἴξε δὲ ἐς χάριν Ἀντωνίου. καὶ οἱ μὲν
 τοὺς οἰκιστὰς ἐπὶ τοῖς Ἀντωνίου τέλεσιν ἀπέφαινον,
 οἱ δὲ οἰκισταὶ τοῖς στρατιώταις, ἵνα τι καὶ δοκοῖεν
 εὐνοοῦστεροι τοῦ Καίσαρος ἐς αὐτοὺς εἶναι, συνεχώρουν
 59 ἔτι πλέον ἀδικεῖν. ἄλλο δὴ πλῆθος ἦν ἐτέρων πόλεων,
 αἱ ταῖς νενεμημέναις γειτονεύουσάι τε καὶ πολλὰ πρὸς
 τῶν στρατιωτῶν ἀδικούμεναι κατεβόων τοῦ Καίσαρος,
 ἀδικωτέρας εἶναι τὰς ἀποικίσεις τῶν προγραφῶν· τὰς
 μὲν γὰρ ἐπὶ ἐχθροῖς, τὰς δὲ ἐπὶ μηδὲν ἀδικοῦσι γίγνε-
 60 σθαι. ὁ δὲ Καῖσαρ οὐκ ἡγνόει μὲν ἀδικουμένους, 1
 ἀμύχανα δ' ἦν αὐτῷ· οὔτε γὰρ ἀργύριον ἦν ἐς τιμὴν 15
 τῆς γῆς δίδοσθαι τοῖς γεωργοῖς, οὔτε ἀναβάλλεσθαι
 τὰ ἐπινίκια διὰ τοὺς ἔτι πολέμους, Πομπηίου μὲν ἐν
 τῇ θαλάσῃ κρατοῦντος καὶ τὴν πόλιν κλείοντος ἐς
 λιμόν, Ἀηνοβάρβου δὲ καὶ Μούρκου στρατὸν καὶ ναῦς
 ἄλλας ἀγειρόντων, ἀθυμοτέρων δὲ ἐς τὰ ἐσόμενα ὄντων 20
 <τῶν στρατιωτῶν>, εἰ μὴ τὰ πρότερα ἐπινίκια λάβοιεν.
 61 πολὺ δ' ἦν καὶ τὸ παροδεύειν σφίσιν ἤδη τὴν τῆς ἀρχῆς
 πενταετίαν καὶ χορήζειν αὐθις εὐνοίας στρατοῦ. διόπερ

6 ἀπέφηναν V, sed in mg. a m. 1: γρ. ἀπέφαινον 7 τι] τοι, i suprascr. a m. 1, V 9 δὴ] δὲ cum V scr. Mend.
 17 πολεμίους b¹, ex corr., ut videtur, et f C 18 ἀποκλείοντος ci. Mend., at cf. Thuc. 7, 59, 3 alibi 20 συναγειρόντων a ἀτιμο-
 τέρων vertit C, qui habet: despectiores ἐς τὰ ἐσόμενα ὄντων O,
 ἐς τὰ τῶν ἐσόμενα ὄντων i, ἐς ταῦτα ἐσομένων αὐτῶν ci. Musgr.,
 ἐς τὰ λοιπὰ ἐσομένων τῶν στρατιωτῶν Schw., τῶν στρατιωτῶν
 ἐσομένων Mend., ἐς τὰ ἐσόμενα <ἄν> ὄντων <τῶν στρατιωτῶν>
 Herw. p. 75, quod recepi, omisso ἄν 23 χορήζων i, unde
 ἐχορῆζον ci. Mend., inut.

αὐτῶν καὶ τῆς ὕβρεως ἢ καταφρονήσεως ἐν τῷ τότε
ἐκὼν ὑπερεώρα. ἔν γέ τοι τῷ θεάτρῳ, παρόντος αὐτοῦ, 62
στρατιώτης ἀπορῶν οἰκείας ἔδρας παρῆλθεν ἐς τοὺς
καλουμένους ἱππέας· καὶ ὁ μὲν δῆμος ἐπεσημύνατο,
5 καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν στρατιώτην ἀνέστησεν, ὁ δὲ στρατὸς
ἡγανάκτησε καὶ περιστάντες αὐτὸν ἀποχωροῦντα τοῦ
θεάτρου τὸν στρατιώτην ἀπήτουν, οὐχ ὁρώμενον ἡγού-
μενοι διεφθάρθαι. ἐπελθόντα δὲ ἐνόμιζον ἐκ τοῦ 63
δεσποτηρίου νῦν προαχθῆναι ἀρνούμενόν τε καὶ τὰ
10 γεγονότα διηγούμενον ψεύδεσθαι διδαχθέντα ἔλεγον
καὶ ἐλοιδόρουν ὥς τὰ κοινὰ προδιδόντα.

καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ θεάτρῳ γενόμενον τοιόνδε ἦν· 64
16 κεκλημένοι δ' ἐπὶ νέμῃσιν τότε γῆς ἐς τὸ πεδίον τὸ
Ἄρειον ὑπὸ σπουδῆς ἔτι νυκτὸς ἀφίκοντο καὶ βραδύ-
15 τερον αὐτοῖς τοῦ Καίσαρος ἐπιόντος ἡγανάκτουν. Νώ- 65
νιος δὲ λοχαγὸς ἐπέπλησσεν αὐτοῖς σὺν παρρησίᾳ, τό-
τε πρέπον τοῖς ἀρχομένοις ἐς τὸν ἄρχοντα προφέρων
καὶ τὴν Καίσαρος ἀσθένειαν, οὐχ ὑπεροψίαν. οἱ δὲ
αὐτὸν τὰ μὲν πρῶτα ἔσκωπτον ὥς κόλακα, πλέονος
20 δὲ ἐκατέρωθεν τοῦ διερεθίσματος γενομένου ἐλοιδόρουν
τε καὶ ἔβαλλον καὶ φεύγοντα ἐδίωκον ἔς τε τὸν ποτα-
μὸν ἐξαλόμενον ἐξειρύσαντες ἔκανον καὶ ἔρριψαν, ἔνθα
παροδεύσειν ὁ Καῖσαρ ἔμελλεν. οἱ μὲν δὴ φίλοι τῷ 66
Καίσαρι παρήκουν μηδὲ ἐπελθεῖν ἐς αὐτούς, ἀλλ' ἐκ-
25 στῆναι μανιώδει φορᾷ· ὁ δ' ἐπῆει μὲν, ἀναθρέψειν

2 τῷ in V a m. 1 in mg. additum 5 στρατὸς] στρατηγὸς
V 8 τοῦ om. B 13 τότε] ποτε ci. Musgr., τῆς Mend., τότε
post γῆς poni voluit Kratt p. 46 adn. 2; nec vero in collocatione
nec in verbo ipso offendo γῆς V, τῆς Bi, om. C 22 ἐξαλόμενον
ci. Mend., sed ἐξαλόμενον videtur defendi II § 628. 637, V § 441
ἐξειρύσαντες (ἐξερύσαντες Nauck) ἔκανον Gel. et Schw., ἐξείρυσάν
(ἐξείρυσάν a, ἐξίρυσάν b) τ' ἐς ἐκεῖνον i, ἐξείρυσάν τε ἐκεῖνον
O 24 μηδὲ] μὴ ci. Mend.

41a. C.

- ἔτι μᾶλλον αὐτῶν ἡγούμενος τὸ μανιωδές, εἰ μὴ ἀφ-
 λκοίτο, καὶ τὸν Νώνιον ἰδὼν ἐξέκλινεν, ὥς δὲ ὀλίγων
 ταῦτα δρασάντων ἐπεμέμφετο καὶ ἐς τὸ μέλλον ἀλλή-
 λων φείδεσθαι παρήνει καὶ τὴν γῆν διένεμε καὶ δω-
 ρεὰς αἰτεῖν τοῖς ἀξίοις ἐπέτρεπε καὶ τῶν οὐκ ἀξίων
 ἐνίοις ἐδίδου παρὰ γνώμην, μέχρι τὸ πλῆθος ἐκπλαγὲν
 αὐτοῦ τῆς βαρύτητος μετενόει καὶ ᾗδεῖτο καὶ κατ-
 εγίνωσκον αὐτῶν καὶ τοὺς ἐς τὸν Νώνιον ἀμαρτόντας
 67 ἤξιουν ἀνευρόντα κολάσαι. ὃ δὲ καὶ γινώσκειν αὐ-
 τοὺς ἔφη καὶ κολάσειν αὐτῷ τῷ συνειδότει σφῶν μόνῳ 10
 καὶ τῇ παρ' ὑμῶν καταγνώσει. οἱ δὲ συγγνώμης τε
 ὁμοῦ καὶ τιμῆς καὶ δωρεῶν ἀξιοθέντες εὐθὺς αὐτὸν
 εὐφήμεουν ἐκ μεταβολῆς.
 68 καὶ δύο μὲν εἰκόνες ἐκ πλεόνων αἶδε ἔστων τῆς 1
 τότε δυσαρχίας· αἴτιον δ' ἦν, ὅτι καὶ οἱ στρατηγοὶ 15
 ἀχειροτόνητοι ἦσαν οἱ πλείους ὥς ἐν ἐμφυλίοις καὶ
 οἱ στρατοὶ αὐτῶν οὐ τοῖς πατέροις ἔθεσιν ἐκ κατα-
 λόγου συνήγοντο οὐδ' ἐπὶ χρεῖα τῆς πατρίδος, οὐδὲ
 τῷ δημοσίῳ στρατευόμενοι μᾶλλον ἢ τοῖς συνάγουσιν
 αὐτοὺς μόνοις, οὐδὲ τούτοις ὑπὸ ἀνάγκῃ νόμων, ἀλλ' 20
 ὑποσχέσεσιν ἰδίαις, οὐδὲ ἐπὶ πολεμικοῖς κοινούς, ἀλλὰ
 ἰδίους ἐχθρούς, οὐδὲ ἐπὶ ξένους, ἀλλὰ πολίτας καὶ
 69 ὁμοτίμους. τάδε γὰρ πάντα αὐτοῖς τὸν στρατιωτικὸν
 φόβον ἐξέλυνεν, οὔτε στρατεύεσθαι νομίζουσι μᾶλλον

1 αὐτῶν post μανιωδές collocant i 4 adhortatus est
 nullaue interiecta mora agros partiri coepit C, prob. Mend.

διένεμε f 7 τῆς βαρύτητος] τῆς βαθύτητος ci. Musgr., τὴν
 πρᾶοτητα Mend., sed τῆς βαρύτητος videtur iungendum cum μετε-
 νόει, sive αὐτοῦ (αὐτοῦ libri) τῆς βαρύτητος, quod praetuli, cum
 Schw. intellegimus sive 'importunitatis in eum' cum Kratt p. 12;
 post βαρύτητος commate distinguunt Oi 8 αὐτῶν Bi(V?),
 corr. Bk. 14 ἔστων αἶδε V 15 sqq. animum adverte ad
 hiatus 18 ἐπὶ χρεῖας b 19 ἐστρατεύοντο ci. Mend., inut.
 20 ὑπὸ ἀνάγκην V

- ἢ βοηθεῖν οἰκέλα χάριτι καὶ γνώμῃ, καὶ τοὺς ἄρχοντας
 ἡγουμένοις ὑπὸ ἀνάγκης αὐτῶν ἐς τὰ ἴδια ἐπιδεῖσθαι.
 τό τε αὐτομολεῖν, πάλαι Ῥωμαίοις ἀδιάλλακτον ὄν, τότε 70
 καὶ δωρεῶν ἡξιοῦτο· καὶ ἔπρασσον αὐτὸ οἱ τε στρατοὶ
 5 κατὰ πλῆθος καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἔνιοι, νομί-
 ζοντες οὐκ αὐτομολλίαν εἶναι τὴν ἐς τὰ ὅμοια μεταβολήν.
 ὅμοια γὰρ δὴ πάντα ἦν, καὶ οὐδὲ ἕτερα αὐτῶν ἐς 71
 ἔχθραν κοινήν Ῥωμαίοις ἀπεκέκριτο· ἢ τε τῶν στρα-
 τηγῶν ὑπόκρισις μία, ὥς ἀπάντων ἐς τὰ συμφέροντα
 10 τῇ πατρίδι βοηθοῦντων, εὐχερεστεροὺς ἐπολεῖ πρὸς
 τὴν μεταβολήν ὥς πανταχοῦ τῇ πατρίδι βοηθοῦντας.
 ἃ καὶ οἱ στρατηγοὶ συνιέντες ἔφερον, ὥς οὐ νόμῳ
 μᾶλλον αὐτῶν ἄρχοντες ἢ ταῖς δωρεαῖς.
 14 οὕτω μὲν ἐς στάσεις τότε πάντα, καὶ ἐς δυσασχίαν 72
 18 τοῖς στασιάρχοις τὰ στρατόπεδα ἐτέτραπτο, τὴν δὲ
 Ῥώμην λιμὸς ἐπλέξεν, οὔτε τῆς θαλάσσης τι αὐτοῖς
 φερούσης διὰ Πομπήιον, οὔτε τῆς Ἰταλίας διὰ τοὺς
 πολέμους γεωργομένης. ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοὺς
 στρατοὺς ἔδαπανᾷτο. ἐκλώπευόν τε οἱ πολλοὶ νυκτὸς 73
 20 ἐν τῇ πόλει καὶ κλοπῆς ἔτι βιαιότερον ἠνώχλουν, καὶ
 ἠνώχλουν ἀδεῶς, καὶ ἡ δόξα ἐς τοὺς στρατιώτας ἐφέ-
 ρετο. ὃ δὲ λεῶς ἀπέκλειε τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰς
 ἀρχὰς ἐξάνιστη, ὥς οὔτε ἀρχῶν οὔτε τεχνῶν χορῆζον-
 24 τες ἐν ἀπορούσῃ καὶ ληστευομένῃ πόλει.
 19 Λευκίῳ δὲ ὄντι δημοτικῷ καὶ δυσχεραίνοντι τῇ 74
 τῶν τριῶν ἀρχῇ, οὐδὲ ἐπὶ τῷ χρόνῳ παύσεσθαι νομι-
 2 ὑπὸ ἀνάγκῃ Ο αὐτῶν libri, corr. Mend. 8 Ῥωμαίων
 ci. Mend., sed cf. ad III § 310 et Kratt p. 15 9 μία <οὔσα>
 ὡς ci. Mend., οὔσα πάντων pro ὡς ἀπάντων voluerat Musgr.
 10 βοηθοῦντων Ο, βοηθεῖν i 15 στασιάρχαις i 19 οἱ de-
 lendum ci. Mend. 20 βιώτερον bf 21 sq. ἔφερον ci. Mend.,
 inut. 26 ἐπὶ deleri voluit Mend.; τῷ χρόνῳ positum ratus
 pro τῇ πενταετίᾳ, hoc certe recte

ζομένη, προσκρούσματα ἐς τὸν Καίσαρα ἐγίνετο καὶ
 διαφοραὶ μελζους· τοὺς τε γεωργούς, ὅσοι τῆς γῆς
 ἀφηροῦντο, ἰκέτας γιγνομένους τῶν δυνατῶν ἐκάστου
 μόνος ὑπεδέχετο καὶ βοηθήσειν ὑπισχνεῖτο, κἀκείνων
 75 ὑπισχνουμένων ἀμυνεῖν, ἐς ὃ κελεύοι. ὅθεν αὐτὸν ὁ
 στρατὸς ὁ Ἀντωνίου κατεμέμφετο καὶ ὁ Καῖσαρ ὡς
 ἀντιπράσσοντα Ἀντωνίῳ, καὶ Φουλβίᾳ ὡς πολεμοποι-
 οῦντα ἐν ἀκαίρῳ, μέχρι τὴν Φουλβίαν ὁ Μάνιος παν-
 ούργως μετεδίδαξεν ὡς εἰρηνευομένης μὲν τῆς Ἰταλίας
 ἐπιμενεῖν Ἀντώνιον Κλεοπάτρα, πολεμουμένης δ' ἀφ- 10
 ἴξεσθαι κατὰ τάχος. τότε γὰρ δὴ γυναικὸς τι παθοῦσα
 ἡ Φουλβία τὸν Λεύκιον ἐπέτριβεν ἐς τὴν διαφοράν.
 76 ἐξιόντος δὲ τοῦ Καίσαρος ἐς τὰ λοιπὰ τῶν κατοικίσεων,
 ἔπεμπεν ἐφομένους αὐτῷ τοὺς Ἀντωνίου παῖδας ἅμα
 τῷ Λευκίῳ, ὡς μηδὲν ἐκ τῆς ὀψεως ὁ Καῖσαρ ἐν τῷ 15
 77 στρατῷ πλέον ἔχοι. ἱππέων δὲ Καίσαρος ἐκτρεχόντων
 ἐπὶ τὴν Βρεττίων ἡίονα, πορθουμένην ὑπὸ Πομπηίου,
 δόξας ὁ Λεύκιος ἢ ὑποκρινάμενος ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς
 Ἀντωνίου παῖδας τόδε τὸ ἱππικὸν ἀπεστάλθαι, διέδρα-
 μεν ἐς τὰς Ἀντωνίου κατοικίας, συλλεγόμενος φρουρὰν 20
 τῇ σώματι, καὶ τὸν Καίσαρα τῷ στρατῷ διέβαλλεν ἐς
 78 ἀπιστίαν πρὸς Ἀντώνιον. ὁ δὲ ἀντεδίδασκεν αὐτούς,
 ὅτι αὐτῷ μὲν καὶ Ἀντωνίῳ πάντα εἶναι φίλια καὶ
 κοινά, Λεύκιον δὲ ὕφ' ἐτέρας γνώμης αὐτοὺς πολεμο-
 ποιεῖν ἐς ἀλλήλους ἀντιπράσσοντα τῇ τῶν τριῶν ἀρχῇ, 25
 δι' ἣν οἱ στρατευόμενοι τὰς ἀποικίας ἔχουσι βεβαίους·

5 ἀμυνεῖν Mend., ἀμύνειν Oi, quod retinet Loesch p. 521

7 Φουλβίαν iC 7 sq. πολεμοποιούσαν iC 11 γυναικεῖον τι
 ci. Musgr., inut., cf. I § 387 14 ἔπεμψεν B 17 βρεττίων
 V, βρουττίων Bi, corr. Mend. ex aliis locis 20 συλλεγόμενος
 ci. Mend., cf. praef. 23 αὐτῷ B, αὐτῷ Vi 26 ἐστρατευ-
 μένοι ci. Mend., cf. praef. τὰς non dilucide scriptum in B
 βεβαίως ci. Mend.

καὶ τοὺς ἱππέας εἶναι καὶ νῦν ἐν Βρεττίοις τὰ ἐντε-
 20 ταλμένα φυλάσσοντας. ὧν οἱ ἡγεμόνες τοῦ στρατοῦ 79
 πυνθανόμενοι διήτησαν αὐτοῖς ἐν Τεανῶ καὶ συν-
 ἤλλαξαν ἐπὶ τοῖσδε, τοὺς μὲν ὑπάτους τὰ πάτρια δι-
 5 οικεῖν μὴ κωλυμένους ὑπὸ τῶν τριῶν ἀνδρῶν, μηδενὶ
 δὲ γῆν ὑπὲρ τοὺς στρατευσαμένους ἐν Φιλίπποις ἐπι-
 νέμεσθαι, τὰ τε χρήματα τῶν δεδημευμένων καὶ τιμὰς
 τῶν ἔτι πιπρασκομένων καὶ τὸν στρατὸν Ἀντωνίου
 τὸν περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπ' ἴσης διανέμεσθαι καὶ μηδέ- 80
 10 τερον αὐτῶν ἔτι καταλέγειν ἐκ τῆς Ἰταλίας, στρατεύ-
 οντι δὲ ἐπὶ Πομπήιον τῷ Καίσαρι δύο συμμαχεῖν τέλη
 παρὰ Ἀντωνίου, ἀνεῶχθαι δὲ τὰς Ἀλπεις τοῖς ὑπὸ
 Καίσαρος πεμπομένοις ἐς τὴν Ἰβηρίαν καὶ μὴ κωλύειν
 αὐτοὺς ἔτι Ἀσίλιον Πολλίωνα, Λεύκιον δὲ ἐπὶ τοῖσδε
 15 συνηλλαγμένον ἀποθέσθαι τὴν φρουρὰν τοῦ σώματος
 καὶ πολιτεύειν ἀδεῶς.

τάδε μὲν ἦν, ἃ συνέθεντο ἀλλήλοις διὰ τῶν ἡγεμό- 81
 νων τοῦ στρατοῦ, ἐπράχθη γε μὴν αὐτῶν δύο μόνα τὰ
 19 τελευταῖα· καὶ Σαλονιδιηνὸς ἄκων αὐτῷ συμπεριῆλθε
 21 τὰς Ἀλπεις. οὐ γιγνομένων δὲ τῶν ἄλλων ἢ βραδυ- 82
 νόντων, ἐς Πραινεστὸν ἀνεχώρει Λεύκιος, δεδιέναι
 λέγων Καίσαρα διὰ τὴν ἀρχὴν δορυφορούμενον, αὐτὸς

1 βρεττίοις V, βρουττίοις Bi, cf. ad § 77 3 αὐτοῖς Vb,
 αὐτῷ, οἷς suprascr., B, αὐτῷ afC 6 στρατευομένων V
 7 τὰ τε] τὰ δὲ scr. Bk. et Mend. <τὰς> τιμὰς ci. Mend.,
 sed cf. ad I § 351 8 καὶ del. Nauck, perperam 9 τὸν V,
 τὸν, οἷς suprascr., B, τοῖς i 19 σαλβιδιηνὸς Bi(V?), const.,
 Salvidenus C, cf. ad IV § 358 ἄκων αὐτῷ (αὐτοῖς V) συμπε-
 ριῆλθε libri, ἀκωλύτως ὑπερῆλθε scr. Mend., ἄγων pro ἄκων ci.
 Schw., totum tamen locum mutilum ratus, hoc certe recte;
 nam App. praetermittere vix potuit Lucium custodiam corporis
 dimisisse. Desidero etiam καὶ <γὰρ> 21 πραινετὸν Oi, const.

41 a. C.

ἀφροῦρητος ὢν. ἀνεχώρει δὲ καὶ Φουλβία πρὸς Λέπι-
 83 δον, ἥδη λέγουσα περὶ τοῖς τέκνοις δεδιέναι· τοῦτον
 γὰρ ἀντὶ τοῦ Καίσαρος προυτίθει. καὶ τάδε μὲν
 ἐγράφετο παρ' ἐκατέρων Ἀντωνίων, καὶ φίλοι μετὰ
 τῶν γραμμάτων ἐς αὐτὸν ἐπέμποντο, οἱ διδάξιν 5
 ἔμελλον περὶ ἐκάστων. καὶ οὐχ εὖρον ἐρευνώμενος,
 84 ὃ τι σαφῶς ἀντεγράφετο αὐτοῖς. οἱ δὲ τῶν στρατῶν
 ἡγεμόνες συνομόσαντες κρινεῖν τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῖς,
 ὃ δοκοίη δίκαιον εἶναι, καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας ἐς αὐτὸ
 συναναγκάσειν, ἐκάλουν ἐπὶ ταῦτα τοὺς περὶ Λεύκιον. 10
 οὐ δεξαμένων δ' ἐκείνων, ὁ Καῖσαρ ἐπιφθόνως αὐτοὺς
 ἐν τε τοῖς ἡγεμόσι τοῦ στρατοῦ καὶ παρὰ τοῖς Ῥω-
 85 μαίων ἀρίστοις ἐπεμέμφετο. οἱ δὲ ἐξέθεον ἐς τὸν
 Λεύκιον καὶ παρεκάλουν οἰκτεῖραι μὲν ἐπὶ τοῖς ἐμφυ-
 λίοις τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἰταλίαν, δέξασθαι δὲ κοινῷ 15
 νόμῳ τὴν κρίσιν ἢ ἐπὶ σφῶν ἢ ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων γενέ-
 86 σθαι. αἰδουμένου δὲ τοῦ Λευκίου τά τε λεγόμενα καὶ 2
 τοὺς λέγοντας, ὁ Μάνιος μάλα θρασέως ἔφη τὸν μὲν
 Ἀντώνιον οὐδὲν ἄλλ' ἢ χρήματα μόνα ἀγέλειν ἐν
 ξένοις ἀνδράσι, τὸν δὲ Καίσαρα καὶ τὴν στρατιὰν καὶ 20
 τὰ ἐπὶκαιρα τῆς Ἰταλίας ταῖς θεραπαλαῖς προκαταλαμ-
 87 βάνειν· τὴν τε γὰρ Κελτικὴν Ἀντωνίων πρότερον δεδο-
 μένην ἐλευθεροῦν μετ' ἐξαπάτης Ἀντωνίου καὶ τὴν
 Ἰταλίαν σχεδὸν ἅπασαν ἀντὶ μόνων ὀκτωκαίδεκα πό-

1 sq. πρὸς Λέπιδον] πρὸς Λεύκιον Schw., perperam (cf. ad v. 2);
 ceterum πρὸς om. iC 2 ἥδη] εἶναι iC post τέκνοις inde a
 Schw. ex A vulgo addebatur τὸν Λέπιδον, quod scriba per er-
 rorem addidit, sed ipse induxit 7 ὃ τι] εἴ τι ci. Mend.
 8 κρινεῖν i 11 οὐδ' ἐξαμένων (sic) B αὐτοῖς cum V scr.
 Mend., sed cf. IV § 158 15 sq. κοινῷ νόμῳ Madvig, Advers.
 crit. III p. 78, idem sive κοινῷ λόγῳ ci. Mend., κοινῶν δ' ὧ libri,
 κοινὴν οἱ vel κοινὴν οἱ cum Schw. scr. Bk. et Mend., non recte,
 cum pro οἱ expectaveris σφίσι

λεων τοῖς ἐστρατευμένοις καταγράφειν τέσσαρσί τε καὶ
 τριάκοντα τέλεσιν ἀντὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τῶν συμμαχη-
 σάντων ἐπινέμειν οὐ γῆν μόνην, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῶν
 ἱερῶν χρήματα, συλλέγοντα μὲν ὡς ἐπὶ Πομπήιον, ἐφ'
 5 ὃν οὐδέ πω παρατάττεται λιμνωτούσης ᾧδε τῆς πόλεως,
 διαιροῦντα δὲ τοῖς στρατοῖς ἐς θεραπεῖαν κατὰ Ἀντω-
 νίου καὶ τὰ δεδημευμένα οὐ πιπράσκοντα μᾶλλον ἢ
 δωροῦμενον αὐτοῖς. χρῆναι δέ, εἰ τῷ ὄντι εἰρηγενεῖν 88
 ἐθέλοι, τῶν μὲν ἤδη διωκημένων ὑποσχεῖν λόγον, ἐς
 10 δὲ τὸ μέλλον, ἃ ἂν κοινῇ βουλευομένοις δοκῇ, μόνα
 πράσσειν. οὕτω μὲν θρασέως ὁ Μάνιος ἡξίου μήτε 89
 τὸν Καίσαρά τινος εἶναι κύριον ἔργου μήτε τὴν Ἀν-
 τωνίου συνθήκην βέβαιον, ὠρισμένου τῶν ἐγκεχειρι-
 σμένων ἐκάτερον αὐτοκράτορα εἶναι καὶ τὸ πρᾶσσό-
 15 μενον ὑπὸ ἀλλήλων εἶναι κύριον. πανταχόθεν οὖν ὁ
 Καῖσαρ ἐώρα πολεμῆσειοντας αὐτούς, καὶ παρεσκευά-
 ζοντο αὐτῶν ἐκάτεροι.

23 δύο δὲ στρατοῦ τέλη τὰ ἐς Ἀγκῶνα πόλιν ᾠκι- 90
 σμένα, Καίσαρί τε ὄντα πατρῷα καὶ ἐστρατευμένα Ἀν-
 20 τωνίῳ, τῆς τε ἰδίας παρασκευῆς αὐτῶν πυνθόμενοι καὶ
 τὴν εἰς ἐκάτερον σφῶν οἰκειότητα αἰδούμενοι, πρέσβεις
 ἔπεμψαν ἐς Ῥώμην, οἳ ἔμελλον ἐκατέρων ἐς διαλύ-
 σεις δεήσεσθαι. Καίσαρος δ' αὐτοῖς εἰπόντος οὐκ Ἀν- 91
 τωνίῳ πολεμεῖν, ἀλλ' ὑπὸ Λευκίου πολεμείσθαι, συμ-
 25 βαλόντες οἱ πρέσβεις τοῖς ἡγεμόσι τοῦδε τοῦ στρατοῦ,

3 τὰ om. V 9 ἐθέλει i 13 ὠρισμένον cum A editores
 inde a Schw., sed cf. Iber. c. 70 16 ἐώρα] plenius vertit
 C: intuens nonnihil uerebatur 18 τοῦ ante στρατοῦ add. i,
 male 19 ἐστρατευμένων f 20 ἰδίας videtur corruptum,
 σπουδαίας vel sim. ci. Mend. πυνθόμενοι (sic) B 24 sq. συμ-
 βαλλόντες (sic) f, συμβάλλοντες b 25 τοῦδε non vertit C suscep-
 tavitque Schw., τοῦ τῆδε (sc. Romae) στρατοῦ ci. Mend.; intel-
 lego autem τοῦδε τοῦ στρατοῦ 'illius, sc. Lucii, exercitus'

- κοινη πάντες ἐς Λεύκιον ἐπρέσβευον, ἀξιοῦντες αὐτὸν
 ἐς δίκην Καίσαρι συνελθεῖν· δῆλοι τε ἦσαν, ὃ πρῶ-
 92 ξειν ἔμελλον, εἰ μὴ τὴν κρίσιν ὑποδέχοιτο. δεξαμένων
 δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν Λεύκιον, χωρίον τε ὠριστο τῇ δίκῃ
 Γάβριοι πόλις ἐν μέσῳ Ῥώμης τε καὶ Πραίνεστοῦ, καὶ
 συνέδριον τοῖς κρίνουσιν ἐγίνετο καὶ βήματα ἐν μέσῳ
 93 δύο τοῖς ἐροῦσιν ὥς ἐν δίκῃ. πρότερος δ' ὁ Καίσαρ
 ἐλθὼν ἱππέας ἔπεμψεν ἐς τὴν πάροδον τοῦ Λευκίου,
 ἐρευνησομένους ἄρα, μή τις ποθὲν ὀρθῶτο ἐνέδρα. καὶ
 οἱ ἱππεῖς οἶδε ἐτέροις ἱππεῦσι τοῦ Λευκίου, προδρο- 10
 μοις ἄρα ἢ καὶ τοῖσδε κατασκόποις, συμβαλόντες ἔκτει-
 94 νάν τινας αὐτῶν. καὶ ἀνεχώρησε δείσας ὁ Λεύκιος,
 ὥς ἔλεγεν, ἐπιβουλήν· καλούμενός τε ὑπὸ τῶν ἡγε-
 μόνων τοῦ στρατοῦ, παραπέμψειν αὐτὸν ὑπισχνου-
 μένων, οὐκέτι ἐπείθετο. 15
 95 οὕτω μὲν ἦσαν αἱ διαλύσεις ἄπρακτοι, καὶ πολε- 24
 μεῖν ἐγνώκεσαν καὶ διαγράμμασιν ἤδη πικροῖς κατ'
 ἀλλήλων ἐχρῶντο. στρατὸς δὲ ἦν Λευκίῳ μὲν ὀπλιτῶν
 ἕξ τέλη, ὅσα αὐτὸς ἐς τὴν ὑπατείαν ἐλθὼν ἐστράτευσε,
 καὶ τὰ Ἀντωνίου ἑνδεκα ἕτερα, ὧν ἐστρατήγει. Καλη- 20
 96 νός, σύμπαντα ταῦτα ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν· Καίσαρι δὲ
 ἐν μὲν Καπύῃ τέσσαρα ἦν τέλη, καὶ περὶ αὐτὸν αἱ
 στρατηγίδες, ἕξ δὲ ἕτερα Σαλουδιηνὸς ἦγεν ἕξ Ἰβη-

1 ἐπρέσβευον] ἔπεμπον b², ceterum τοῖς ἡγεμόσι (p. 537, 25)
 — ἐπρέσβευον om. a, verba post ἐς Λεύκιον (v. 1) — Λεύκιον (v. 4)
 om. b¹ 2 συνεισελθεῖν cum A vulgo inde a Schw. 6 κρι-
 νοῦσιν voluit Berg, diss. p. 45, quo non opus 19 παρελθὼν
 ci. Mend. 23 sq. ἕξ Ἰβηρίας] ἐς Ἰβηρίαν ci. Schw., prob.
 praeter alios Ganter (v. ad III § 351) diss. p. 67 adn. 2, recte,
 nisi forte Appianus erravit

ρίας. καὶ χρήματα ἦν Λευκίῳ μὲν ἐξ ἐθνῶν τῶν ὑπὸ 97
 τὸν Ἀντώνιον οὐ πολεμουμένων, Καίσαρι δέ, ἃ εἰλή-
 χει, πάντα χωρὶς Σαρδοῦς [ἢ] ἐπολεμεῖτο, ὅθεν ἐκ τῶν
 ἱερῶν ἐδανείζετο, σὺν χάριτι ἀποδώσειν ὑπισχνούμε-
 5 νος, ἀπὸ τε Ῥώμης ἐκ τοῦ Καπιτωλίου καὶ ἀπὸ Ἀν-
 τίου καὶ Λανουβίου καὶ Νεμοῦς καὶ Τίβυρος, ἐν αἷς
 μάλιστα πόλεσι καὶ νῦν εἰσι θησαυροὶ χρημάτων ἱερῶν
 διαφιλεῖς.

25 τετάρακτο δὲ αὐτῷ καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἔξω. Πομ- 98
 10 πῆιος γὰρ ἐκ τῶν προγραφῶν καὶ κατοικίσεων τοῦ
 στρατοῦ καὶ τῆσδε τῆς Λευκίου διαφορᾶς ἐπὶ μέγα δό-
 ξης καὶ δυνάμεως ἦρτο. οἱ γὰρ περὶ σφῶν δεδιότες 99
 ἢ τὰ ὄντα ἀφαιρούμενοι ἢ τὴν πολιτείαν ὅλως ἀπο-
 στρεφόμενοι ἐς αὐτὸν ἐχώρουν μάλιστα· καὶ ἡ ἄλλη
 15 νεότης ὠρμημένη στρατεύεσθαι διὰ τὰ κέρδη καὶ οὐ-
 δὲν ἡγούμενοι διαφέρειν, ὑφ' ὅτῳ στρατεύσονται, Ῥω-
 μαίοις πανταχοῦ συστρατευόμενοι, μᾶλλον ἐς τὸν Πομ-
 πῆιον ἐχώρουν ὥς δικαιότερα αἰρούμενον. γεγέννητό 100
 τε πλούσιος ἐκ τῆς θαλασσίου λείας καὶ ναῦς εἶχε
 20 πολλὰς καὶ πληρώματα ἐντελῆ. Μοῦρκός τε ἀφῖκτο
 αὐτῷ δύο ἄγων στρατοῦ τέλη καὶ τοξότας πεντακοσίους
 καὶ χρήματα πολλὰ καὶ ναῦς ὀγδοήκοντα· καὶ τὸν ἄλλον
 στρατὸν ἐκ Κεφαλληνίας μετεπέμπετο. ὅθεν τισὶ δοκεῖ 101

3 ἢ Vbf, ἢ BaC, del. Schw., quem omnes secuti sunt
 praeter La Rocca, Restituzione di un luogo di Appiano, Catania
 1898, qui tamen rem grammaticam parum curavit. Praestat
 fort. cum Schw. lacunam statuere; post πάντα fort. intercidit
 <ἔξετετρεύωτο> vel sim. 5 sq. Ἀντίου C. Steph., ἀντωνίου
 libri 6 λανουβίου Gel., λιβανούβιος libri; Λαουινίου ci. C. Steph.,
 utrumque fort. latere ci. Mend. Νέμονς ci. Nauck τίβυρις
 B 16 στρατεύονται et 17 συστρατευόμενοι ci. Mend., hoc
 certe bene, si στρατεύονται tenetur 17 <γε> πανταχοῦ ci.
 Nauck 18 <τὰ> δικαιότερα ci. Nauck 23 κεφαλληνίας f

41 a. C.

- τότε ὁ Πομπήιος ἐπελθὼν εὐμαρῶς ἂν τῆς Ἰταλίας
κρατῆσαι, ὑπὸ τε λιμοῦ καὶ στάσεως διεφθαρμένης καὶ
ἔς αὐτὸν ἀφορώσης. ἀλλὰ Πομπήϊω μὲν ὑπὸ ἀφρο-
σύνης οὐκ ἐπιχειρεῖν, ἀλλὰ ἀμύνεσθαι μόνον ἐδόκει, 4
102 μέχρι καὶ τοῦδε ἡσσω ἐγένετο· ἐν δὲ Λιβύῃ Σέξστιος, 26
ὑπαρχος Ἀντωνίου, παρεδεδώκει μὲν ἄρτι τὸν στρατόν,
ὑπὸ Λευκίου κεκελευσμένος, Φάγγωνι τῷ Καίσαρος,
ἐπισταλὲν δὲ αὐθις ἀναλαμβάνειν αὐτὸν οὐκ ἀποδιδόντι
τῷ Φάγγωνι ἐπολέμει, συναγαγὼν τινὰς τῶν ἀπεστρα-
τευμένων καὶ Λιβύων πλῆθος ἄλλο καὶ ἑτέρους παρὰ 10
τῶν βασιλέων. ἡττηθέντων δὲ τῶν κερῶν ἑκατέρων
καὶ ληφθέντων τῶν στρατοπέδων, ὁ Φάγγων ἡγού-
103 μενος ἐκ προδοσίας τάδε παθεῖν αὐτὸν διεχρήσατο. καὶ
Λιβύης μὲν αὐθις ὁ Σέξστιος ἑκατέρας ἐκράτει· Βόκχον
δὲ τὸν Μαυρουσίων βασιλέα Λεύκιος ἔπεισε πολεμεῖν 15
Καρρίνα τῷ τὴν Ἰβηρίαν ἐπιτροπεύοντι τῷ Καίσαρι.
104 Ἀηνόβαρβος τε ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ στρατοῦ δύο
τέλεσι καὶ τοξόταις καὶ σφενδονήταις τισὶ καὶ ψιλοῖς
καὶ μονομάχοις περιπλέων τὸν Ἰόνιον ἐπόρθει τὰ τοῖς
τρισὶν ἀνδράσιν ὑπήκοα ἔς τε τὸ Βρεντέσιον ἐπιπλεύ- 20
σας τῶν Καίσαρος τριήρων τὰς μὲν εἴλε, τὰς δὲ ἐν-

6 ὑπαρχος Ἀντωνίου susp. Schw., ὑπαρχος vertit C
7 Fagioni C, item v. 12 8 ἐπισταλῶ b, ἐπισταλῆς ci. C. Steph.
11 ἑκατέρων] intellegendum esse utrumque exercitum docet Cass.
D. 48, 23, 2; tamen fort. ἑκατέρον (cf. ad IV § 273) scribere prae-
stare putabat Mend. 12 τῶν om. i 14 Βόκχον] Βόγον ci.
Fabricius ad Cass. D. 48, 45, 1 (tom. V p. 572 ed. Sturz), bene,
nī Appiani ipsius est mendum. De forma nominis v. Boiss. ad
Cass. D. 41, 42, 7 16 καρρίναν (sic) V 17 ἑβδομήκοντα]
octoginta C, ut saepe numeros falso reddit 20 ἔστε scr. Bk.,
at tum maluit Mend. ἔστ' ἐπὶ τὸ

7 est C. Fuficius Fango, de quo cf. Pallu de Lessert, *Fastes des provinces africaines* 1, 1 p. 59 sqq.; de T. Sextio v. etiam III § 351, IV § 227 sqq., V § 46 et quae ibi adnotavi

έπρησε καὶ τοὺς Βρεντεσίους ἐς τὰ τείχη κατέκλεισε
καὶ τὴν χώραν προυνόμευεν.

27 ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς τὸ Βρεντέσιον στρατιωτῶν τέλος 105
ἔπεμπε καὶ Σαλουιδιηνὸν κατὰ σπουδὴν ἐκ τῆς ἐς Ἰβη-
5 ρίαν ὁδοῦ μετεκάλει. τοὺς τε στρατολογήσοντας σφί-
σιν ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Λεύκιος περι-
έπεμπον· πεῖραί τε τούτων τῶν ξεναγῶν ἦσαν ἐς
ἀλλήλους βραχύτεραι καὶ μείζους καὶ ἐνέδραι πολλά-
κις. ἡ δὲ εὐνοια τῶν Ἰταλῶν ἐς τὸν Λεύκιον παρὰ πολὺ 106
10 ἐποίει, ὥς ὑπὲρ σφῶν τοῖς κληρουχομένοις πολεμοῦντα.
καὶ οὐχ αἱ καταγραφόμεναι τῷ στρατῷ πόλεις ἔτι μό-
ναι, ἀλλ' ἡ Ἰταλία σχεδὸν ἅπασα ἀνίστατο, φοβουμένη
τὰ ὅμοια· τοὺς τε τῷ Καίσαρι κιχραμένους ἐκ τῶν ἱερῶν
χρημάτων ἐκβάλλοντες ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀναιροῦντες,
15 τὰ τείχη σφῶν διὰ χειρὸς εἶχον καὶ πρὸς τὸν Λεύ-
κιον ἐχώρουν. ἐχώρουν δὲ καὶ οἱ κατοικιζόμενοι τῶν
στρατιωτῶν ἐς τὸν Καίσαρα, ὥς ἐς οἰκεῖον ἤδη πόλε-
μον ὑπὲρ σφῶν ἐκάτεροι διαιρούμενοι.

28 καὶ τῶνδε γιγνομένων ὁ Καῖσαρ ὁμῶς ἔτι τὴν τε 107
20 βουλὴν καὶ τοὺς καλουμένους ἱππέας συναγαγὼν ἔλε-
γεν ὧδε· “καταγινώσκομαι μὲν, εὖ οἶδα, ὑπὸ τῶν
περὶ Λεύκιον, οὐκ ἀμυνόμενος αὐτούς, εἰς ἀσθένειαν
ἢ ἀτολμίαν, ἀ καὶ νῦν μου καταγνώσκονται διὰ τήνδε
τὴν σύνοδον ὑμῶν· ἐμοὶ δὲ ἔρρωται μὲν ὁ στρατός,
25 ὅσος τέ μοι συναδικεῖται τὴν κληρουχίαν ἀφαιρούμενος
ὑπὸ Λευκίου καὶ ὁ ἄλλος, ὃν ἔχω, ἔρρωται δὲ καὶ τὰ
λοιπὰ πλὴν τῆς γνώμης μόνης. οὐ γὰρ ἡδύ μοι πολε- 108
μεῖν ἐμφυλλούς πολέμους χωρὶς ἀνάγκης βαρείας οὐδὲ

8 <τε> καὶ μείζους ci. Nauck 10 κληρουχοῦσι ci. Mend.,
sed cf. Grenfell-Hunt, Tebtunis-Papyri I, 5, 36; 6, 20 etc.

13 κιχραμένους O, χρωμένους i, qui—abstulerant C 20 sq. ἔλεξεν
ci. Nauck, sed cf. IV § 413 21 καταγινώσκονται a

- καταχορῆσθαι τῶν πολιτῶν τοῖς ἔτι λοιποῖς κατ' ἀλλή-
λων, καὶ μάλιστα τοῦδε τοῦ ἐμφυλλίου οὐκ ἐκ Μακε-
δονίας ὑμῖν ἢ Θράκης ἀκουσθησομένου, ἀλλ' ἐν αὐτῇ
τῇ Ἰταλίᾳ γενησομένου, ἣν πόσα χρή χωρὶς τῶν ἀπολλυ-
μένων ἀνδρῶν κακοπαθῆσαι, γιγνομένην στάδιον ἡμῖν. 5
- 109 ἐγὼ μὲν δὴ διὰ τὰδε ὁκνῶ καὶ νῦν ἔτι μαρτύρομαι
μηδὲν ἀδικεῖν Ἀντώνιον μηδὲ ἀδικεῖσθαι πρὸς Ἀντω-
νίου· ὑμᾶς δὲ ἐλέγξαι τοὺς ἀμφὶ τὸν Λεύκιον τὰδε
- 110 δι' ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ συναλλάξαι μοι παρακαλῶ. καὶ
εἰ μὴ πέλθοιντο μηδὲ νῦν, ἐκείνοις μὲν αὐτίκα δεῖξω 10
τὰ μέχρι νῦν εὐβουλίαν, οὐ δειλίαν οὔσαν, ὑμᾶς δὲ
καὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς καὶ πρὸς Ἀντώνιον ἀξιῶ μάρ-
τυρας εἶναι μοι καὶ συνίστασθαι διὰ τὴν ὑπεροψίαν
Λευκίου". 14
- 111 ταῦτ' εἶπεν ὁ Καῖσαρ. καὶ τούτων οἱ μὲν δὴ πάλιν 29
ἔς τὸ Πραινεστὸν ἐξέτρεχον· καὶ ὁ Λεύκιος τοσόνδε
εἶπεν, ὅτι καὶ τῶν ἔργων ἤδη προειλήφασιν ἀμφοτέ-
ροι καὶ ὁ Καῖσαρ ὑποκρίνεται, τέλος ἄρτι πέμψας ἔς
- 112 τὸ Βρεντέσιον κωλύειν Ἀντώνιον ἐπανιόντα. ὁ δὲ Μά-
νιος καὶ ἐπιστολὴν ἐδείκνυε τοῦ Ἀντωνίου, εἴτε πλασά- 20
μενος εἴτε ἀληθῆ, πολεμεῖν, ἐάν τις αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν
- 113 καθαιρῇ. ἐρομένων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς, εἰ καθ-
αιροῖτό τι τῆς ἀξιώσεως Ἀντωνίου, καὶ προκαλουμένων
ἔς δίκην περὶ τοῦδε, ἕτερα αὖ πολλὰ ἐσφρίζετο ὁ Μά-
νιος, ἕως οἱ μὲν ἀπῆλθον ἄπρακτοι, καὶ οὐ συνῆλθον 25
ἔς τὴν ἀπόκρισιν τῷ Καίσαρι, εἴτε καθ' ἑαυτὸν ἀπαγ-
γέλλας ἕκαστος εἴτε δι' ἑτέραν γνώμην εἴτε ὑπὸ αἰ-

4 sq. ἀπολουμένων desideravit Schenkl p. 173, at cf. v. 5
γιγνομένην 15 τούτων] αὐτῶν ci. Mend. 16 τὸ] τὸν
ci. Schw. coll. I § 439, falso 19 sq. μάννιος h. l. B, et
saepius deinceps 21 αὐτοῦ libri, corr. Mend. 22 sq. καθαι-
ρεῖτό τι i 26 <δ'> ἔς malim

δοῦς· ὁ δὲ πόλεμος ἀνέφικτο, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπ' αὐτὸν 114
 ἐξήει, φύλακα τῆς Ῥώμης Λέπιδον σὺν δύο τέλεσι κατα-
 λιπών. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν τότε μάλιστα ἐπ-
 εδείκνυνον οὐκ ἀρέσκεσθαι τῇ τῶν τριῶν ἀρχῇ· ἐς γὰρ
 5 τὸν Λεύκιον ἐχώρουν.

30 καὶ ἦν τὰ κεφάλαια τοῦ πολέμου τοιάδε. Λευκίου 115
 μὲν δὴ δύο τέλη περὶ Ἄλβην ἐστασίασε καὶ τοὺς ἄρ-
 χοντας ἐκβαλόντα ἐς ἀπόστασιν ἐχώρει· ἐπειγομένων
 δὲ ἐς αὐτὰ Καῖσαρός τε καὶ Λευκίου, φθάσας τὸν Καί-
 10 σαρα ὁ Λεύκιος ἀνεσώσατο αὐτὰ χρήμασί τε πολλοῖς
 καὶ ὑποσχέσεσι μεγάλαις. Φουρνίου δ' ἄλλον στρατὸν 116
 ἄγοντος τῷ Λευκίῳ, ὁ Καῖσαρ ἐξήπτετο τῆς οὐραγίας·
 ἐς δὲ λόφον ἀναδραμόντι τῷ Φουρνίῳ καὶ νυκτὸς ἐς
 ὁμογνώμονα πόλιν ἐπειγομένῳ Σεντίαν, νυκτὸς μὲν
 15 οὐχ ἔσπετο ὁ Καῖσαρ ἐνέδραν ὑποπτεύων, ἡμέρας
 δὲ τὴν τε Σεντίαν ὁμοῦ καὶ τὸ τοῦ Φουρνίου στρατό-
 πεδον ἐπολιόρκει. Λεύκιος δὲ ἐς Ῥώμην ἐπειγόμενος 117
 τρεῖς μὲν τάξεις προύπεμψεν, αἱ νυκτὸς ἔλαθον ἐς
 τὴν πόλιν ἐσδραμοῦσαι, αὐτὸς δὲ σὺν πολλῷ στρατῷ
 20 καὶ ἵππεῦσι καὶ μονομάχοις εἶπετο. καὶ αὐτὸν Νωνίου 118
 τοῦ φύλακος τῶν πυλῶν δεξαμένου τε καὶ τὸν ὕφ'
 αὐτῷ στρατὸν ἐγχειρίσαντος, ὁ μὲν Λέπιδος ἐς Καί-
 σαρα ἔφευγεν, ὁ δὲ Λεύκιος Ῥωμαίοις ἐδημηγόρει, Καί-
 σαρα μὲν καὶ Λέπιδον αὐτίκα δώσειν δίκην ἀρχῆς
 25 βιαίου, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτὴν ἐκόντα ἀποθήσεσθαι

6 τοιάδε] τάδε, ci. Mend., at cf. I § 381 11. 16 φερμίον
 libri, corr. Gel. 13 φερμίῳ b, reliqui ut supra 21 τοῦ]
 τε τοῦ af, τε b τε ante καὶ om. af 23 ἔφηνγεν cum a
 scr. Mend., sed cf. praef.

41a. C.

καὶ ὑπατεῖαν ἀλλάξεσθαι, νομιμωτέραν ἀρχὴν παρανόμου καὶ πάτριον ἀντὶ τῆς τυραννικῆς.

- 119 καὶ ὁ μὲν τάδε εἰπὼν, ἡδομένων ἀπάντων καὶ 3
 ἡγουμένων ἤδη λελύσθαι τὴν τῶν τριῶν ἀρχήν, αὐτοκράτωρ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαγορευθεὶς ἐπὶ τὸν Καίσαρα ἐχώρει καὶ στρατὸν ἡθροίζεν ἄλλον ἐκ τῶν ἀποικίδων Ἀντωνίου πόλεων καὶ αὐτὰς ἐκρατύνατο. 5
- 120 αἱ δὲ δι' εὐνοίας μὲν ἦσαν Ἀντωνίῳ, Βαρβάτιος δὲ ὁ Ἀντωνίου ταμίης, Ἀντωνίῳ τι προσκρούσας καὶ διὰ ταῦτ' ἐπανιών, ἔλεγε πυνθανομένοις τὸν Ἀντώνιον 10
 χαλεπαίνειν τοῖς πολεμοῦσι τῷ Καίσαρι κατὰ τῆς κοινῆς σφῶν δυναστείας. καὶ οἱ μὲν, ὅσοι μὴ τῆς ἐξ- 15
 ἀπάτης ἦσθοντο τῆς Βαρβατίου, ἐς τὸν Καίσαρα ἀπὸ τοῦ Λευκίου μετετίθεντο· ὁ δὲ Λεύκιος ὑπήντα Σαλουιδιηνῷ μετὰ στρατοῦ πολλοῦ πρὸς Καίσαρα ἐκ Κελ- 20
 τῶν ἐπανιόντι. καὶ εἶποντο τῷ Σαλουιδιηνῷ Ἀσίνιος τε καὶ Οὐεντίδιος, Ἀντωνίου στρατηγοὶ καὶ οἷδε, κωλύ- 25
 122 οντες αὐτὸν ἐς τὸ πρόσθεν ἰέναι. Ἀγρίππας δέ, φίλτατος Καίσαρι, δείσας ἐπὶ τῷ Σαλουιδιηνῷ μὴ κυκλωθῆναι, Σούτριον κατέλαβε, χωρίον τι χρήσιμον τῷ Λευκίῳ, 30
 νομίσας τὸν Λεύκιον ἀπὸ τοῦ Σαλουιδιηνοῦ περισπᾶσειν ἐφ' ἑαυτὸν καὶ οἷ τὸν Σαλουιδιηνὸν βοηθήσειν,

1 ἀλλάξεσθαι Vi 1 sq. παρανόμου deleri voluit Mend.; an <ἀντὶ> παρανόμου? 2 πάτριον in B corr. in πῖριον ἀντὶ, πατρίκιον b¹ ἀντὶ τῆς τυραννικῆς del. Musgr., non recte τῆς] τοῦ i 7 ἀποικίδων Musgr. et Schw., hic praeterea ἀποικίων (t. III ind. gr. s. v. ἀποικία) coniciens, ἀποικίων libri ἐκρατύνατο, altera ε corr. in α, B 10 ταῦτ'] malim τοῦτ' 13 τῆς, ut videtur, ab, τοῦ Of 19 ἐπὶ] περὶ ci. Schw., bene, sed etiam ἐπὶ videtur teneri posse, cf. III § 78 20 Σούτριον Cluver, Ital. ant. p. 554 sq., recte, cf. etiam Schiller, Gesch. d. röm. Kaiserzeit I, 1 p. 82 adn. 7, Groebe ap. Drumann I² p. 296 adn. 8, σούβριον libri

8 est M. Barbatius Philippus, cf. Klebs ap. Pauly-Wissowa 3, 1 p. 2

κατόπιν τοῦ Λευκίου γενόμενον. καὶ τὰδε μὲν, ὥς 123
 προσεδόκησεν ὁ Ἀγρίππας, ἐγίγνετο ἅπαντα· ὁ δὲ Λεύ-
 κιος ἀποτυχὼν ὧν ἐπενόει, πρὸς Ἀσίνιον καὶ Οὐεντίδιον
 ἦει, ἐνοχλοῦντων αὐτὸν ἐκατέρωθεν Σαλουιδιηνοῦ τε
 5 καὶ Ἀγρίππου καὶ φυλασσόντων, ὅτε μάλιστα περι-
 2 λάβοιεν ἐν τοῖς στενοῖς. ἐφανείσῃς δὲ παρ' αὐτὰ 124
 τῆς ἐπιβουλῆς ὁ Λεύκιος οὐ θαρρῶν ἀμφοτέροις ἐκατέ-
 ρωθεν οὗσιν ἐς χεῖρας ἵεναι ἐς Περυσίαν παρηλθεν,
 ἐχυρὰν πόλιν, καὶ παρ' αὐτὴν ἐστρατοπέδευσε, τοὺς
 10 περὶ τὸν Οὐεντίδιον περιμένων. ὁμοῦ δ' αὐτόν τε καὶ 125
 τὴν Περυσίαν ὁ Ἀγρίππας καὶ ὁ Σαλουιδιηνὸς καὶ ὁ
 Καῖσαρ ἐπελθὼν τρισὶ στρατοπέδοις ἐκκυκλώσαντο· καὶ
 τὸν ἄλλον στρατὸν ὁ Καῖσαρ ἐκάλει πανταχόθεν κατὰ
 σπουδὴν ὥς ἐπὶ τοῦτο δὴ κεφάλαιον τοῦ πολέμου, ἐν
 15 ᾧ Λεύκιον εἶχε περιειλημμένον. προύπεμπε δὲ καὶ 126
 ἑτέρους, ἐμποδῶν εἶναι τοῖς ἀμφὶ τὸν Οὐεντίδιον ἐπ-
 ιοῦσιν. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ διὰ σφῶν ὥκνουν ἐπείγεσθαι,
 τὸν τε πόλεμον ἀποδοκιμάζοντες ὅλως καὶ τὴν Ἀντων-
 νίου γνώμην οὐκ ἐπιστάμενοι καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς
 20 στρατιᾶς οὐ παριέντες ἀλλήλοις κατ' ἀξίωσιν οὐδέτερος.
 ὁ δὲ Λεύκιος οὕτ' ἐς μάχην ἦει τοῖς περικαθημένοις, 127
 ἀμείνοσι καὶ πλέοσιν οὗσι καὶ γεγυμνασμένοις, νεο-
 στράτευτον ἔχων τὸ πλεόν, οὔτε ἐς ὁδοιπορίαν, ἐν-
 οχλησόντων αὐτὸν ὁμοῦ τοσῶνδε. Μάνιον δὲ ἐς τὸν 128
 25 Οὐεντίδιον καὶ Ἀσίνιον ἔπεμπε, ἐπείγειν αὐτοὺς βοη-
 θεῖν πολιορκουμένῳ Λευκίῳ, καὶ Τισιηνὸν μετὰ τετρα-

9 ὁχυρὰν a 12 ne ἐπελθόντες conicias, cf. Cass. D. 48, 14, 1
 (Mend.) 14 τὸ ante κεφάλαιον add. V 24 ὁμοῦ om. V
 25 sq. βοηθεῖν om. V 26 Λευκίῳ om. C, fort. recte Τισιηνὸν
 Schw., τίσινον Bi, τίσινον V, Tissinium C

§ 124 sqq. de bello Perusino cf. Jung, Wien. Stud. 19 (1897)
 p. 268 sqq. 26 est Tisienus Gallus, cf. Ribbeck n. 293

41a.C.

κισχιλίων ἱππέων, λεηλατεῖν τὰ Καίσαρος, ἵνα ἀνασταίῃ. αὐτὸς δὲ παρῆλθεν ἐς τὴν Περυσίαν ὡς ἐν ὀχυρᾷ πόλει χειμάσων, εἰ δέοι, μέχρι τοὺς περὶ τὸν Οὐεντίδιον ἀφικέσθαι.

- 129 καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτίκα μετὰ σπουδῆς ἅπαντι τῷ στρατῷ τὴν Περυσίαν ἀπετείχιζε χάρακι καὶ τάφρῳ, πεντήκοντα καὶ ἕξ σταδίους περιῶν διὰ τὸ τῆς πόλεως λοφῶδες καὶ σκέλη μακρὰ ἐπὶ τὸν Τίβεριν ἐκτείνων, ἵνα τι ἐς τὴν Περυσίαν μὴ ἐσφέροιτο. ἀντεπονεῖτό γε μὴν καὶ ὁ Λεύκιος, ἑτέροις ὁμοίοις χαρακώμασι καὶ 10
130 τάφροις τὴν πέζαν ὀχυροῦμενος τοῦ λόφου. καὶ Φουλβία Οὐεντίδιον καὶ Ἀσίνιον καὶ Ἀτήιον καὶ Καληνὸν ἐκ τῆς Κελτικῆς ἤπειρε βοηθεῖν Λευκίῳ καὶ στρατὸν
131 ἄλλον ἀγείραςα Πλάγκον ἔπεμπεν ἄγειν Λευκίῳ. Πλάγκος μὲν δὴ τέλος τοῦ Καίσαρος ἐς Ῥώμην ὁδεῦον δι- 11
ἐφθειρεν· Ἀσίνιου δὲ καὶ Οὐεντιδίου σὺν μὲν ὄκνῳ καὶ διχονοίᾳ τῆς Ἀντωνίου γνώμης, διὰ δὲ Φουλβίαν ὁμῶς καὶ διὰ Μάνιον ἐς τὸν Λεύκιον ἰόντων καὶ τοὺς ἀποκλείοντας βιαζομένων, ὁ Καῖσαρ ὑπήντα σὺν Ἀγρίππᾳ,
132 φυλακὴν τῆς Περυσίας καταλιπών. οἱ δὲ οὔτε πῶ συμ- 20
βαλόντες ἀλλήλοις οὔτε σὺν προθυμίᾳ χωροῦντες, ὁ μὲν αὐτῶν ἐς Ῥάβενναν, ὁ δ' ἐς Ἀρμίνον, ὁ δὲ Πλάγ-
133 κος ἐς Σπωλήτιον συνέφυγον. καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτῶν ἐκάστῳ στρατὸν ἐπιστήσας, ἵνα μὴ πρὸς ἀλλήλους συν- 21
έλθοιεν, ἐς τὴν Περυσίαν ἐπανῆλθε καὶ μετὰ σπου-

2 ὀχυρᾷ cum V scr. Mend. 6 ἀπετείχιζε a 7 περιῶν] complexus C, unde περιλαβὼν ci. Mend., inut. 9 μὴ ante τι collocari voluit Nauck 12 Ateium C, στήιον Oi 17 διχονοία <δι' ἄγνοιαν vel καὶ ἀγνοία> τῆς ci. Mend., sed intellege duces dissensisse ab Antonii sententia 20 οὔτε Bk., οὐδέ libri 23 Σπωλήτιον Gel., πωλήτιον (πωλίτιον V ex corr. et a) libri

12 de L. Ateio L. f. Capitone cogitat Willems I p. 536 n. 374, sed incertum est

δῆς τὰς τάφρους προσεσταύρου καὶ ἐδιπλασίαζε τὸ
 βάθος καὶ πλάτος ὥς τριάκοντα πόδας ἀμφότερα εἶναι,
 τό τε περιτείχισμα ὕψου καὶ πύργους ἐπ' αὐτοῦ ξυλλί-
 νους δι' ἐξήκοντα ποδῶν ἴσθη χιλίους καὶ πεντακοσί-
 5 οὺς· καὶ ἐπάλλξεις τε ἦσαν αὐτῷ πυκναὶ καὶ ἡ ἄλλη
 παρασκευὴ πᾶσα διμέτωπος, ἕς τε τοὺς πολιορκουμέ-
 νους καὶ εἴ τις ἕξωθεν ἐπίοι. ἐρίγνεται δὲ ταῦτα σὺν 134
 πείραις πολλαῖς καὶ μάχαις, ἀκοντίσαι μὲν ἀμεινόνων
 ὄντων τῶν Καίσαρος, συμπλέκεσθαι δὲ τῶν Λευκίου
 10 μονομάχων· καὶ πολλοὺς ἔκτεινον συμπλεκόμενοι.
 34 ὥς δὲ ἐξείργαστο πάντα τῷ Καίσαρι, λιμὸς ἦπτετο 135
 τοῦ Λευκίου, καὶ τὸ κακὸν ἤκμαζεν ἀγρίως ἅτε μηδὲν
 αὐτοῦ μηδὲ τῆς πόλεως προπαρεσκευασμένης. ὣν ὁ
 Καίσαρ αἰσθόμενος ἀκριβεστέρας τὰς φυλακὰς ἐποίει.
 15 νουμηνίας δὲ ἔτους ἐς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν οὐσης, 136
 φυλάξας ὁ Λεύκιος τὴν ἐορτὴν ὥς ἀμελείας τοῖς πολε-
 μίοις αἰτίαν ἐξέθορε νυκτὸς ἐπὶ τὰς πύλας αὐτῶν ὥς
 διεκπαίδων αὐτοὺς καὶ στρατιὰν ἐπαξόμενος ἐτέραν·
 πολλὴ γὰρ ἦν αὐτῷ πολλαχοῦ. ταχὺ δὲ τοῦ πλησίον 137
 20 ἐφεδρεύοντος τέλους καὶ τοῦ Καίσαρος αὐτοῦ σὺν ταῖς
 στρατηγίσι σπείραις ἐπιδραμόντων, ὁ Λεύκιος μάλα
 προθύμως ἀγωνιζόμενος ἀνεώσθη. τῶν δ' αὐτῶν ἡμε- 138
 ρῶν ἐν Ῥώμῃ, τοῦ σίτου τοῖς στρατευομένοις φυλασ-
 σομένου, τὸ πλῆθος τῷ πολέμῳ καὶ τῇ νίκῃ φανερώς
 25 ἐπηρῶντο καὶ ἐς τὰς οἰκίας ἐστρέχοντες ἐπὶ ἐρεῦνῃ
 σίτου, ὅσα εὗροιεν, ἥρπαζον.
 35 οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Οὐεντίδιον αἰδούμενοι λιμῷ κά- 139
 μνοντα Λεύκιον περιορᾶν, ἐχώρουν ἐς αὐτὸν ἅπαντες, 40 a. C.

1 προσεσταύρου a 3 ἐπ'] ἐξ i 12 ἀγρίως B, ἀθρόως
 Vi, dietim C 27 sq. κάμνοντα λιμῷ i

40 a. C.

- βιαζόμενοι τοὺς Καίσαρος πανταχόθεν αὐτοὺς περι-
 140 κειμένους καὶ ἐνοχλοῦντας. ὑπαντῶντων δ' αὐτοῖς
 Ἀγρίππου τε καὶ Σαλουιδιηνοῦ μετὰ δυνάμεως ἔτι πλεί-
 ονος, ἔδεισαν, μὴ κυκλωθεῖεν, καὶ ἐς Φουλκίνιον τι
 χωρίον ἐξέκλιναν, ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους τῆς
 Περυσίας διεστηκός· ἔνθα αὐτοὺς τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀγρίπ-
 παν περικαθημένων πυρὰ πολλὰ ἤγειραν, σύμβολα τῷ
 141 Λευκίῳ. καὶ γνώμην ἐποιοῦντο Οὐεντίδιος μὲν καὶ
 Ἀσίνιος βαδίζειν καὶ ὥς μαχοῦμενοι, Πλάγκος δὲ ἔσε-
 σθαι μέσους Καίσαρός τε καὶ Ἀγρίππου, χρῆναι δ' 10
 ἔτι καραδοκεῖν τὰ γιγνόμενα· καὶ ἐκράτει λέγων ὁ
 142 Πλάγκος. οἱ δ' ἐν τῇ Περυσίᾳ τὰ μὲν πυρὰ ἰδόντες
 ἤδοντο, τῶν δ' ἀνδρῶν βραδυνόντων εἴκασαν καὶ τούτ-
 δε ἐνοχλεῖσθαι καὶ παυσαμένου τοῦ πυρὸς διεφθάρ-
 143 θαι. ὁ δὲ Λεύκιος τοῦ λιμοῦ πιέζοντος ἐνυκτομάχησεν 15
 αὐτῆς ἐκ πρώτης φυλακῆς ἐς ἕω περὶ ἅπαν τὸ περι-
 τείχισμα· καὶ οὐ δυνηθεὶς ἀνέθορεν αὐτῆς ἐς τὴν Περυ-
 σίαν καὶ τὰς ὑπολοίπους συλλογισάμενος τροφὰς ἀπεῖπε
 δίδοσθαι τοῖς θεράπουσι καὶ ἐφύλασσεν αὐτοὺς μηδ'
 ἐκφυγεῖν, ἵνα μὴ γνωριμώτερον γένοιτο τοῖς πολέμοις 20
 144 τὸ δεινόν. ἡλῶντο οὖν οἱ θεράποντες κατὰ πληθὺς
 καὶ κατέπιπτον ἐν τε αὐτῇ τῇ πόλει καὶ μέχρι τοῦ
 σφετέρου διατειχίσματος, πόαν εἴ τινα εὗροιεν ἢ φυλ-
 λάδα χλωράν, νεμόμενοι. καὶ τοὺς ἀποψύχοντας ὁ
 Λεύκιος ἐς τάφρους ἐπιμήκεις κατῴρυσσεν, ἵνα μήτε 25

1 τοὺς in B corr., ut videtur, ex τοῦ αὐτοὺς] αὐτὸν ci.
 Musgr., non recte 4 τι] τε i 7 πολλὰ πυρὰ V 9 μαχό-
 μενοι maluit Mend., contra Berg, tiroc. p. 96 sq., diss. p. 57
 17 οὐ] οὐδὲν cum Schw. maluit Mend., ni infinitivus intercidisset
 (possis διακόψαι vel βιάσασθαι), at Lib. c. 110 extr. legitur οὐκ
 ἦννεν pro οὐδὲν ἦννεν, cf. etiam Boiss. ad Cass. D. fr. 43, 2
 21 ἡλῶντο Bf, ἡλλῶντο, sed altera λ suprascr. a m. 1, V

καιομένων ἐπίδηλον τοῖς ἐχθροῖς γένοιτο, μήτε σήπο-
μένων ἀτιμὸς καὶ νόσος.

- 36 ἐπεὶ δὲ οὕτε τοῦ λιμοῦ τι τέλος ἦν οὕτε τῶν θανά- 145
των, ἀχθόμενοι τοῖς γιγνομένοις οἱ ὀπλίται παρεκάλουν
5 τὸν Λεύκιον αὐτίς ἀποπειρᾶσαι τῶν τειχῶν, ὥς δια-
κόψοντες αὐτὰ πάντως. ὃ δὲ τὴν ὁρμὴν ἀποδεξάμενος, 146
“οὐκ ἄξιός”, ἔφη, “πρώην τῆς παρούσης ἀνάγκης ἡγω-
νισάμεθα”, καὶ νῦν ἢ παραδιδόναι σφᾶς ἢ τοῦτο χεῖ-
ρον ἡγουμένους θανάτου μάχεσθαι μέχρι θανάτου.
10 δεξαμένων δὲ προθύμως ἀπάντων καί, ἵνα μή τις ὥς
ἐν νυκτὶ πρόφασις γένοιτο, κατὰ φῶς ἄγειν σφᾶς κε-
λευόντων, ὁ Λεύκιος ἤγε πρὸ ἡμέρας. σίδηρόν τε τειχο- 147
μάχον εἶχον πολὺν καὶ κλίμακας ἐς εἶδη πάντα διε-
σκευασμένας. ἐφέρετο δὲ καὶ τάφρων ἐγγχωστήρια ὄργανα
15 καὶ πύργοι πτυκτοί, σανίδας ἐς τὰ τεῖχη μεθιέντες, καὶ
βέλη παντοῖα καὶ λίθοι, καὶ γέγρα τοῖς σκόλοψιν ἐπιρρι-
πτεῖσθαι. προσπεσόντες δὲ μεθ’ ὁρμῆς βιάλον τὴν 148
τάφρον ἐνέχωσαν καὶ τοὺς σταυροὺς ὑπερέβησαν καὶ
τοῖς τείχεσι προσελθόντες οἱ μὲν ὑπώρυσσον, οἱ δὲ
20 τὰς κλίμακας ἐπῆγον, οἱ δὲ τοὺς πύργους· ἐνεχείρουν
τε ὁμοῦ καὶ ἡμύνοντο λίθοις καὶ τοξεύμασι καὶ μολυ-
βδαίναις σὺν πολλῇ θανάτου καταφρονήσει. καὶ τάδε 149
ἐγίγνετο κατὰ μέρη πολλά· ἐπειδὴ δέ τινας ... ἐς πολλὰ

15 πτυκτοὶ af, πηκτοὶ edidit H. Steph. de coniectura
16 λίθους i 20 ἐνεχείρουν Bf, ἐπεχείρουν, ut videtur, ab,
ἐνεχύρουν V, om. C 21 sq. μολιβδαίναις Oi, sed cf. ad I
§ 197 23 lacunam statuit Schw., ni potius τινας delendum
et p. 550, 2 δὴ πον legendum esset, hoc, cum Mend. opinor, im-
probabiliter. Mend. ipse alia haud probabilia temptavit; comma,
quod post πολεμίοις p. 550, 1 posuerunt Bk. et Mend., delevi

16 τοῖς σκόλοψιν] cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 96
adn. 18 21 sq. μολυβδαίναις] cf. Zangemeister (v. ad IV
§ 358) l. c.

40 a. C.

διαιρουμένοις τοῖς πολεμίοις ἀσθενέστερα πάντα ἦν.
 150 ἔκταθειςδὼν δέ που τῶν σανίδων ἐς τὸ τεῖχος, βία τότε 37
 μάλιστα ἐπικίνδυνος ἦν τῶν Λευκιανῶν ἐπὶ ταῖς σανίδι
 μαχομένων, καὶ βέλη πλάγια πάντοθεν ἦν ἐς αὐτοὺς
 151 καὶ ἀκόντια. ἐβιάσαντο δὲ ὅμως καὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐξ- 5
 ἤλαντο ὀλίγοι, καὶ αὐτοῖς εἶποντο ἕτεροι· καὶ τάχα ἄν
 τι ἐξέλκαστο αὐτοῖς μετὰ ἀπονοίας, εἰ μὴ, γνωσθέντος
 οὐ πολλὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα μηχανήματα, οἱ ἄριστοι
 τῶν Καίσαρος ἐφεδρειῶν ἀκμῆτες ἐπήγοντο κεκμηκόσι.
 152 τότε γὰρ δὴ τῶν τειχῶν αὐτοὺς κατήρειψαν καὶ 10
 τὰ μηχανήματα συνέτριψαν καὶ ἔβαλλον ἄνωθεν ἤδη
 σὺν καταφρονήσει. τοῖς δὲ τὰ μὲν ὅπλα καὶ τὰ σῶ-
 ματα ὅλα συνεκέκοπτο, καὶ βοή σφᾶς ἐπελελοίπει, παρ-
 153 ἔμενον δ' ὅμως τῇ προθυμίᾳ. ὥς δὲ καὶ τὰ νεκρὰ
 τῶν ἐπὶ τοῦ τεύχους ἀνηρημένων ἐσκυλευμένα κάτω 15
 διερριπτεῖτο, τὴν ὕβριν οὐκ ἔφερον, ἀλλὰ ἀνετρέποντο
 ὑπὸ τῆς ὀψεως, καὶ μικρὸν ἔστησαν ἀποροῦντες ὥσπερ
 154 ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ διαναπαυόμενοι. ὧδε δὲ
 αὐτοὺς ἔχοντας ἔλεδν ὁ Λεύκιος ἐκάλει τῇ σάλπιγγι
 ἀναχωρεῖν. ἡσθέντων δὲ τῶν Καίσαρος ἐπὶ τῷδε καὶ 20
 τὰ ὅπλα παταγησάντων οἷον ἐπὶ νίκη, ἐρεθισθέντες οἱ
 τοῦ Λευκίου τὰς κλίμακας αὐτῶν ἀρπάσαντες (οὐ γὰρ
 ἔτι πύργους εἶχον) ἔφερον ἐς τὰ τεύχη μετὰ ἀπονοίας,
 οὐδὲν ἔτι βλάπτοντες· οὐ γὰρ ἐδύναντο. περιθέων δ'
 αὐτοὺς ὁ Λεύκιος ἐδεῖτο μὴ ψυχομαχεῖν ἔτι καὶ οἰμώ- 25
 ζοντας ἀπῆγεν ἄκοντας.

2 τότε] τε ci. Mend., non recte 3 <τῶν> ἐπὶ ci. Mend.,
 sed cf. ad I § 172 13 ὅλα] simul C, i. e. ἅμα vel ὁμοῦ, quod
 praeferebat Krebs, Praepositionsadverb. I p. 43 adn. 1, sine
 causa βοή] βοή f, πνοή vel βία ci. Musgr. 25 sq. οἰμώ-
 ζοντας ἀπῆγεν ἄκοντας] suspirantes inuitosque a praelio abduxit
 C, unde <καὶ> ἄκοντας fort. scribendum

38 τὸ μὲν δὴ τέλος τῆσδε τῆς τειχομαχίας, ἐκθυμοτά- 155
 τῆς γενομένης, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα· ὁ δὲ Καῖσαρ, ἵνα
 μὴ αὐθις ἐπιτολμήσειαν οἱ πολέμιοι τοῖς τείχεσι, τὴν
 στρατιάν, ὅση τοῖς γιγνομένοις ἐφήδρευε, παρ' αὐτὸ
 5 τὸ τεῖχος ἴδρυσε καὶ ἐδίδαξεν ἀναπηδᾶν ἐς τὸ τεῖχος
 ἄλλους ἄλλαχού κατὰ σύνθημα σάλπιγγος· συνεχῶς
 τε ἀνεπήδων οὐδενὸς ἐπείγοντος, ἵνα διδαχὴ τε σφίσι
 καὶ φόβος εἴη τοῖς πολεμίοις. ἀθυμία δὲ ἐπέιχε τοὺς 156
 τοῦ Λευκίου, καί, ὅπερ ἐν τοῖς τοιούτοις εἴωθε γίγνε-
 10 σθαι, τῆς φυλακῆς οἱ φύλακες ἡμέλουν· ἐκ δὲ τῆς
 ἀμελείας αὐτομολίαι πολλῶν ἐγίννοντο, καὶ οὐχ οἱ
 ἀφανέστεροι τοῦτο μόνοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡγεμονικῶν
 τινες ἔδρων. ἐνεδίδου τε ὁ Λεύκιος ἤδη πρὸς δια- 157
 λύσεις ἐλέω τοσοῦδε πλήθους ἀπολλυμένου, ἐχθρῶν
 15 δέ τινων Καίσαρος περὶ σφῶν δεδιότων ἔτι ἐπέιχε.
 ὥς δὲ ὁ Καῖσαρ ὤφθη τοὺς αὐτομόλους φιλανθρωπῶς 158
 ἐκδεχόμενος καὶ πλείων ὁρμὴ πᾶσιν ἐς τὰς διαλύσεις
 ἐγίννετο, δέος ἤπτετο τοῦ Λευκίου, μὴ ἀντιλέγων ἐκ-
 39 δοθείη. γενομένης οὖν τινος ἐς τοῦτο πείρας καὶ ἐλπί- 159
 20 δος οὐκ ἀηδοῦς, τὸν στρατὸν συναγαγὼν ἔλεξεν ὥδε·
 “γνώμη μὲν ἦν μοι τὴν πάτριον ὑμῖν ἀποδοῦναι πολι-
 τείαν, ᾧ συστρατιῶται, τυραννίδα τὴν τῶν τριῶν ἀν-
 δρῶν ἀρχὴν ὀρῶντι καὶ οὐδ', ἐφ' ἣ συνέστη προφάσει,
 Κασσίου καὶ Βρούτου τεθνεώτων διαλυθεῖσαν. Λεπί- 160
 25 δου γὰρ τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς ἀφηρημένου καὶ Ἀντωνίου
 πορρωτάτω χρήματα συλλέγοντος, εἷς οὗτος ἅπαντα
 πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διώκει, τὰ δὲ πάτρια Ῥω-
 μαίοις πρόσχημα μόνον ἦν καὶ γέλως. ἄπερ ἐγὼ μετα- 161

5 ἐδίδαξαν B 9 ἐν τοῖς τοιούτοις] ἐν τούτοις i 15 <αἰδοῖ>
 ἔτι vel sim. ci. Mend., inut.; cave etiam hiatum 22 τὴν om. b
 22 sq. ἀνδρῶν cum V om. Mend. 28 sq. μεταβαλλεῖν (sic) f

40 a. C.

βάλλειν ἐς τὴν ἄνωθεν ἐλευθερίαν τε καὶ δημοκρατίαν
ἐπινοῶν ἡξίουσιν τῶν ἐπινικίων διαδοθέντων ἐκλυθῆ-
ναι τὴν μοναρχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθον, ἐπειρώμην
162 ἐπὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς καταναγκάσαι. ὃ δέ με τῷ στρατῷ
διέβαλλε, κωλύειν τὰς κληρουχίας ἐλέω τῶν γεωργῶν·
καὶ τὴν διαβολὴν ἐγὼ τήνδε ἡγνόησα ἐπὶ πλεῖστον.
ἀλλ' οὐδὲ ἐπιγνοὺς ἐπίστευσά τινα πιστεύσειν, ὁρῶντα
τοὺς οἰκιστὰς καὶ παρ' ἐμοῦ δεδομένους, οἳ μεριεῖν
163 ἔμελλον ὑμῖν τὰς κληρουχίας. ἀλλὰ ἐδημαγώγησε γάρ
τινας ἢ διαβολή, καὶ πρὸς ἐκείνους ὥχοντο πολεμήσου-
τες ὑμῖν, ὥς νομίζουσι, σὺν χρόνῳ δ' εἴσονται στρατευ-
164 σάμενοι καθ' αὐτῶν. ὑμῖν δ' ἐγὼ μαρτυρῶ μὲν ἐλο-
μένοις τὰ ἀμείνονα καὶ ὑπὲρ δύναμιν κακοπαθήσασιν,
ἡττήμεθα δὲ οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ τοῦ λιμοῦ,
ᾧ δὴ καὶ πρὸς τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἐγκαταλελείμ-
165 μεθα. ἐμοὶ μὲν δὴ καλῶς εἶχεν ἀγωνίσασθαι μέχρι
τοῦ τελευταίου δαίμονος ὑπὲρ τῆς πατρίδος· καλὸν
γάρ μοι τὸν ἔπαινον ἐπὶ τῇ γνώμῃ καὶ τὸ τέλος ἐποίει·
οὐχ ὑφίσταμαι δὲ δι' ὑμᾶς, οὓς τῆς ἐμῆς προτίθηναι
166 εὐκλείας. πέμψω δὴ πρὸς τὸν κεκρατηκότα καὶ δεή-
σομαι ἐμοὶ μὲν ἀντὶ πάντων ὑμῶν εἰς ὃ θέλει κατα-
χρησάσθαι μόνῳ, ὑμῖν δὲ ἀντ' ἐμοῦ ἀμνηστίαν δοῦναι,
πολίταις τε οὗσιν αὐτοῦ καὶ στρατιώταις ποτὲ γενο-
μένοις καὶ οὐδὲ νῦν ἀδικοῦσιν οὐδὲ πολεμήσασιν
ἄνευ καλῆς αἰτίας οὐδὲ ἡσσημένοις πολέμῳ μᾶλλον
ἢ λιμῷ".

7 πιστεύσειν om. af C ὁρῶν iC 8 τοὺς fort. ex prae-
cedenti syllaba τα ortum ci. Mend. coll. § 182, sed articulus ferri
potest 11 δ' εἴσονται V et, o in ras. ex α, B, δέξαντες iC,
sed f² in mg. δὲ εἴσονται 12 αὐτῶν O, ἑαυτοὺς i 15 sq. ἐγκα-
ταλελείμεθα, sed altera μ suprascr., B 21 δ] ὁ τι ci. Nauck
22 δὲ] τὲ V 25 ἡσσημένης B, sed extremae syllabae s in i
correcta et altera s addita neque tamen η in o mutata est

- 40 ὁ μὲν οὕτως εἶπε καὶ εὐθύς ἔπεμπε τρεῖς ἐπιλεξά- 167
μενος ἐκ τῶν ἀρίστων· ἡ δὲ πληθὺς ἀνῳμῶζον, οἱ
μὲν ἑαυτῶν χάριν, οἱ δὲ τοῦ στρατηγοῦ, γνώμη μὲν
ἰσοῦ σφίσι ἀρίστου καὶ δημοκρατικοῦ φανέντος, ὑπὸ
5 δ' ἐσχάτης ἀνάγκης ἡττημένον. οἱ δὲ τρεῖς ἐντυχόν- 168
τες τῷ Καίσαρι ἀνεμίμνησκον τοῦ γένους τῶν στρατῶν
ἐνδὲς ἑκατέροις ὄντος καὶ στρατειῶν ἰσοῦ γενομένων
καὶ φιλλίας τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἀρετῆς προγόνων, οὐκ
ἐς ἀνήκεστον τὰς διαφορὰς προαγαγόντων· ὅσα τε εἰ-
10 κὸς ἦν ἄλλα ἐπαγωγὰ, τούτοις ὅμοια, ἔλεγον. ὁ δὲ 169
Καῖσαρ εἰδὼς τῶν πολεμίων τοὺς μὲν ἀπειροπολέμους
εἶτι, τοὺς δὲ κληρούχους γεγυμνασμένους ἔφη τεχνάζων
τοῖς ὑπ' Ἀντωνίῳ στρατευσαμένοις διδόναι τὴν ἀμνη-
στίαν, ὥς χάριν ἐκείνῳ φέρων, τοὺς δ' ἄλλους ἐπι-
15 τρέπειν σφᾶς ἑαυτῷ προσέτασεν. ταῦτα μὲν εἶπεν 170
ἅπασιν, ἰδίᾳ δὲ ἓνα τῶν τριῶν ἀπολαβόν, Φούρνιον,
ἐς μείζονα φιλανθρωπίαν ἐπήλπισε τοὺς περὶ Λεύκιον
καὶ τοὺς ἄλλους χωρὶς τῶν ἰδίων ἐχθρῶν ἑαυτοῦ.
- 41 οἷδε οὖν οἱ τοῦ Καίσαρος ἐχθροί, τὴν ἰδίᾳ γενο- 171
20 μένην ἔντευξιν τοῦ Φουρνίου ὑπονοοῦντες ἐπὶ σφίσι
γενέσθαι, αὐτόν τε τὸν Φούρνιον ἐλοιδόρουν ἐπαν-
ελθόντα καὶ τὸν Λεύκιον ἡξίουν ἢ σπονδὰς αὐθις αἰ-
τεῖν ὁμοίως ἅπασιν ἢ πολεμεῖν μέχρι θανάτου· οὐ γὰρ
ἰδιὸν τινι τὸν πόλεμον, ἀλλὰ κοινὸν ὑπὲρ τῆς πατρι-
25 δος γεγονέναι. καὶ ὁ Λεύκιος ἐπήνει μὲν ἐλεῶν ἄν- 172
δρας ὁμοτίμους καὶ πέμψειν ἔλεγεν ἑτέρους, οὐδένα
δὲ εἰπὼν ἀμείνονα ἔχειν ἑαυτοῦ, εὐθύς ἄνευ κήρυκος

5 ἡττωμένον V et, η supra ω add., B 6 τῶν στρατη-
γῶν b 9 προαγόντων ci. Mend. 15 προστάσσειν vertit C,
at etiam imperf. bonum 16 in conspectu omnium C, unde
<ἐν> ἅπασιν ci. Schw., inut. 18 ἑαυτοῦ] αὐτοῦ V 19 ἰδίαν i

40a. C.

- ἦει, προθεόντων αὐτοῦ δρόμῳ τῶν ἀπαγγελούντων
 173 Καίσαρι κατιέναι Λεύκιον. ὃ δὲ αὐτίκα ὑπήντα. ἑω-
 ρῶντο οὖν ἀλλήλοις ἤδη μετὰ τῶν φίλων καὶ περι-
 φανεῖς ἦσαν ἀπὸ τῶν σημείων καὶ τῆς στολῆς οὔσης
 174 ἑκατέρῳ στρατηγικῆς. καὶ ὁ Λεύκιος ἀποθέμενος τοὺς 5
 φίλους ἦει σὺν δύο ῥαβδούχοις μόνοις, ἐπιδεικνὺς ἅμα
 τὴν γνώμην ἀπὸ τοῦ σχήματος· καὶ ὁ Καῖσαρ συνεῖς
 ἀντεμιμείτο ἐς δαίγμα καὶ ὅδε τῆς εἰς τὸν Λεύκιον
 175 εὐνοίας ἐσομένης. ὥς δὲ καὶ σπεύδοντα εἶδε τὸν Λεύκιον
 παρελθεῖν ἐς τὸ Καίσαρος χαράκωμα, ἵνα καὶ τῷδε 10
 φαίνοιτο ἑαυτὸν ἐπιτρέπων ἤδη, προλαβὼν ὁ Καῖσαρ
 ἐξῆλθε τοῦ χαράκωματος, ἵνα ἐλεύθερον εἴη τῷ Λευκίῳ
 βουλεύεσθαι τε καὶ κρίνειν ἔτι περὶ αὐτοῦ. τοιάδε
 ἀλλήλοις προσιόντες ἀπὸ τε τῆς στολῆς καὶ τῶν σχη- 14
 176 μάτων προαπεδείκνυντο. ὥς δὲ ἐπὶ τὴν τάφρον ἀφ- 42
 ἴκοντο, προσηγόρευσάν τε ἀλλήλους καὶ ὁ Λεύκιος ἔφη·
 “εἰ μὲν ξένος ὢν ἐπολέμησα, ὦ Καῖσαρ, αἰσχρὰν ἂν
 τὴν τοιαύτην ἦσσαν ἡγούμην καὶ αἰσχίονα ἔτι τὴν
 παράδοσιν· καὶ τῆσδε τῆς αἰσχύνης εἶχον ἀπαλλαγὴν
 εὐχολον παρ’ ἑμαυτοῦ. ἐπεὶ δὲ πολλτὴ διηνέχθην καὶ 20
 ὁμοτίμῳ καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, οὐκ αἰσχρὸν ἡγοῦμαι
 177 μετὰ τοιαῦδε προφάσεως ὑπὸ τοιοῦδε ἡσθῆσθαι. καὶ
 τάδε λέγω οὐ παραιτούμενος παθεῖν, ὃ τι θέλοις (διὰ
 γὰρ σοι τοῦτο ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ σὸν ἄνευ σπον-

4 σημείων] ὁμοίων i 5 ἀποθέμενος <τὴν στρατηγικὴν
 στολὴν καὶ ἀποπεμφάμενος> τοὺς φίλους ci. Mend., bene propter
 verba ἀπὸ τοῦ σχήματος (v. 7), sed verbis τὴν στρατηγικὴν στολὴν
 ex usu App. fort. careri potest; pro ἀποπεμφάμενος potuit etiam
 ὑπολιπόμενος, cf. § 187 6 ἅμα] ἄρα ci. Mend. 7 Καῖσαρ]
 καί (in extr. v., omisso σαρ) B 9 καὶ ante σπεύδοντα addidi
 ex B 13 αὐτοῦ, sed corr. ex αὐτοῦ, B(Vi?) 14 sq. τοῦ σχή-
 ματος maluit Mend., non recte, opinor cum Kratt p. 4 17 εἰ μὲν
 <σοι> ξένῳ ὄντι ci. Mend., at cave hiatum 24 σοι B, τοι Vi

δῶν ἰέμην), ἀλλ' ἵνα τοῖς ἄλλοις αἰτήσω συγγνώμην
δικαίαν τε καὶ τοῖς σοῖς πράγμασι συμφέρουσαν. δεῖ 178
δέ με τοῦτο ἐπιδεικνύντα διελεῖν τὸν λόγον ὑπέρ
τε ἐκείνων καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, ἵνα μόνον ἐμὲ τῶν γεγο-
5 νότων αἴτιον ἐπιγνοῦς εἰς ἐμὲ τὴν ὀργὴν συναγάγῃς.
μὴ νομίσῃς δὲ ἐλεγχθῆσεσθαι μετὰ παρρησίας (ἄκαιρον
γάρ), ἀλλὰ μετὰ ἀληθείας, ἧς οὐκ ἔνι μοι χωρὶς εἰπεῖν.
13 ἔγὼ τὸν πρὸς σὲ πόλεμον ἠράμην, οὐχ ἵνα σε καθ- 179
ελὼν διαδέξωμαι τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλ' ἵνα τὴν ἀριστο-
10 κρατίαν ἀναλάβω τῇ πατρίδι, λελυμένην ὑπὸ τῆς τῶν
τριῶν ἀρχῆς, ὥς οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀντελποίς· καὶ γὰρ ὅτε
συνίστασθε αὐτήν, ὁμολογοῦντες εἶναι παράνομον, ὥς
ἀναγκαίαν καὶ πρόσκαιρον ἐτίθεσθε, Κασσίου καὶ
Βρούτου περιόντων ἔτι καὶ ὑμῶν ἐκείνοις οὐ δυνα-
15 μένων συναλλαγῆναι. ἀποθανόντων δὲ ἐκείνων, οἱ τὸ 180
τῆς σιτάσεως κεφάλαιον ἦσαν, καὶ τῶν ὑπολοίπων, εἴ
τινα λείψανα ἔστιν, οὐ τῇ πολιτεῖα πολεμοῦντων, ἀλλὰ
ὑμᾶς δεδιότων, ἐπὶ δὲ τούτῳ καὶ τῆς πενταετίας παρ-
ιούσης, ἀνακῦψαι τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τὰ πάτρια ἡξίουν, οὐ
20 προτιμῶν οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν τῆς πατρίδος, ἀλλ' ἐλπί-
ζων μὲν ἐπανελθόντα πείσειν ἐκόντα, ἐπειγόμενος δὲ
ἐπὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς γενέσθαι. καὶ εἰ κατήρξας σύ, μό- 181
νος ἂν καὶ τὴν δόξαν εἶχες. ἐπεὶ δὲ δὴ σε οὐκ ἔπει-
θον, ὥμην ἐλθὼν ἐπὶ Ῥώμην καὶ ἀναγκάσαι, πολίτης
25 τε ὢν καὶ γνώριμος καὶ ὑπάτος. αἱ μὲν αἰτίαι, δι' ἃς 182
ἐπολέμησα, αὗται μόναι, καὶ οὔτε ὁ ἀδελφὸς οὔτε Μά-

5 ὀργήν] ὀρμήν B 7 noli offendere in collocatione verbi
χωρὶς, cf. Zerdik p. 55 12 <ὅμως> ὥς ci. H. Steph. 13 πρὸς
καιρὸν maluit H. Steph., praeter rem 22 <ταῦτα> γενέσθαι
maluit Mend., cf. ad I § 223 24 Ῥώμην] ῥώμην ci. Musgr.,
quod tamen vix licere cum Mend. puto, cf. § 117 aut καὶ
pro καὶ aut ἀναγκάσειν scribendum ci. Mend., hoc bene

40 a. C.

- νιος οὔτε Φουλβία, οὔτε ἡ κληρουχία τῶν ἐν Φιλίπποις
 πεπολεμηκότων οὔτε ἕλεος τῶν γεωργῶν τὰ κτήματα
 ἀφαιρουμένων, ἐπεὶ καὶ τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ τέλεσιν
 οἰκιστὰς ἔδωκα, οἱ τὰ τῶν γεωργῶν ἀφαιρούμενοι τοῖς
 183 στρατευσαμένοις διένεμον. ἀλλὰ με σὺ τήνδε τὴν δια-
 βολὴν αὐτοῖς διέβαλλες, τὴν αἴτιαν τοῦ πολέμου μετα-
 φέρων ἐπὶ τὴν κληρουχίαν ἀπὸ σπαντοῦ, καὶ τῇ δε μά-
 λιστα αὐτοὺς ἐλὼν ἐμοῦ κεκράτηκας· ἀνεπέσθησαν
 γὰρ πολεμεῖσθαι τε ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἀμύνεσθαι με ἀδι-
 184 κοῦντα. τεχνάζειν μὲν δὴ σε ἔδει πολεμοῦντα· νικῆ-
 σαντα δέ, εἰ μὲν ἐχθρὸς εἶ τῆς πατρίδος, κάμει ἡγεῖ-
 σθαι πολέμιον, ἢ ἔδοξα συνόλσειν αὐτῇ, βουληθέντα
 μὲν, οὐ δυνηθέντα δὲ διὰ λιμόν.
 185 λέγω δὲ ταῦτα ἐγὼ ἐργχειρίζων μὲν ἐμαυτόν σοι, 4
 καθάπερ εἶπον, εἰς ὃ τι θέλοις, ὑποδεικνὺς δέ, οἷα καὶ 1
 πρότερον καὶ νῦν ἐφρόνησα περὶ σοῦ καὶ φρονῶν ἔτι
 186 μόνος ἀφικόμην. καὶ περὶ μὲν ἐμοῦ τοσαῦτα· περὶ δὲ
 τῶν φίλων καὶ τοῦ στρατοῦ παντός, εἰ μὲν οὐχ ὑπο-
 πτεύσεις με λέγοντα, συμβουλεύσω τὰ σοὶ μάλιστα ὠφε-
 λιμώτατα, μηδὲν δεινὸν αὐτοὺς ἐργάσασθαι διὰ τὴν 2
 ἐμὴν καὶ σὴν φιλονικίαν, μηδὲ ἄνθρωπον ὄντα καὶ
 τύχῃ χρώμενον, οὐ βεβαίῳ πράγματι, κωλύσαι τοὺς

2 ἕλεος γεωργῶν τῶν τὰ etc. ci. Nauck, sed cf. ad I § 172
 6 διέβαλλες V 8 κεκράτηκασιν iC 9 με <δεῖν> ci. H. Steph.,
 inut. 10 sq. νικῆσαντα] νικῆσαι iC, unde νικῆσας ci. Mend.,
 ita ut ἡγεῖσθαι vice imperativi positum esset 11 sq. lacunam
 statuit Nauck 13 μὲν om. i οὐ δυνηθέντα om. iC
 16 πρότερον ἐφρόνησα περὶ σοῦ καὶ νῦν φρονῶν ἔτι ci. Nauck,
 qua mutatione verborum ambitus deleretur, sed videtur pertinere
 πρότερον ad tempora ante bellum Perusinum, νῦν ad tempora
 belli ipsius, φρονῶν ἔτι ad tempus, quo Lucius cum Octaviano
 agit 19 συμβουλεύσω cum i scr. Mend. 21 τὴν ante σὴν
 add. O, del. Mend. 22 κωλύσαι ex κολάσαι corr., ω et υ a
 m. 1 suprascr., O

κινδυνεύειν ἐν τύχαις ἢ χρεΐαις ἐθελήσοντάς ποτε ὑπὲρ
 σοῦ, μαθόντας ἐκ τοῦδε τοῦ σοῦ νόμου δυσέλπιστον
 σῶζεσθαι μὴ κατορθοῦσιν. εἰ δὲ ὑποπτος ἢ ἄπιστος 187
 ἐχθροῦ πᾶσα συμβουλή, οὐκ ὀκνῶ καὶ παρακαλεῖν σε
 5 μὴ τοὺς φίλους τίνυσθαι τῆς ἐμῆς ἀμαρτίας καὶ τύχης,
 ἀλλ' εἰς ἐμὲ συναγαγεῖν πάντα, τὸν πάντων αἴτιον.
 ἀφ' ἧς δὴ γνώμης αὐτοὺς ὑπελιπόμην, ἵνα μὴ δόξαιμι,
 σοὶ τάδε λέγων ἐκείνων ἀκούοντων, ὑπὲρ ἐμαντοῦ
 9 τεχνάζων εἰπεῖν”.

15 τοιαῦτα δὲ εἰπόντος τοῦ Λευκίου καὶ σιωπήσαντος 188
 ὁ Καῖσαρ ἔλεξεν· “ἄσπονδον μὲν σε κατιόντα πρὸς ἐμὲ
 ὄρων, ὦ Λεύκιε, ὑπήντησα τῶν ἐμῶν ἐρυμάτων ἔτι
 ἐκτὸς ὄντι κατὰ σπουδὴν, ἵνα ἔτι κύριος ὢν σεαυτοῦ
 βουλεύοιο καὶ λόγοις καὶ πράττοις, ἃ νομίζεις σοὶ συν-
 15 οίσειν. ἐπεὶ δ', ὅπερ ἐστὶ τῶν ἀδικεῖν ὁμολογούντων,
 σπαντὸν ἡμῖν ἐπιτρέπεις, οὐδὲν ἔτι δέομαι διελέγχειν,
 ὅσα σὺν τέχνῃ μου κατεψεύσω. ἐξ ἀρχῆς δέ με βλάβειν 189
 ἐλόμενος καὶ νῦν ἔβλαψας. σπονδὰς γάρ μοι τιθέμενος
 ἔτυχες ἂν ἡδίκημένον καὶ νενικηκότος· ἄσπονδον δὲ
 20 σπαντόν τε καὶ τοὺς φίλους ἐπιτρέπων ἡμῖν καὶ τὸν
 στρατόν, ἀφαιρῇ μὲν πᾶσαν ὀργήν, ἀφαιρῇ δὲ καὶ τὴν
 ἐξουσίαν, ἣν σπενδόμενος ἂν ἔδωκας ὑπ' ἀνάγκης. συμ- 190
 πέπλεκται γὰρ οἷς ἄξιον ὑμᾶς παθεῖν, τὸ προσῆκον
 ὢν ἐμὲ δίκαιόν ἐστι ποιεῖν· ὃ δὴ προτιμήσω διὰ τε

1 ἐθελήσαντάς ποτε i 3 <τὸ> σῶζεσθαι ci. Mend., sed
 cf. ad I § 404 5 τίνυσθαι f, τίνυνσθαι ceteri 10 δὲ deleri
 voluit Mend., sed cf. ad I § 37 13 ὄντι Schw., ὄντα Oi, quod
 frustra defendebat Lobeck ad Aiac. 802 p. 291³, de toto loco
 falsa referens (Mend.) 17 βλάβαι ser. Mend. (cf. V § 232), contra
 Zerdik p. 59, qui ob hiatum improbat; v. etiam Krüger ad Thuc.
 1, 27, 2 18 μοι om. O 22 ἔδωκας Schw., ἔδωκα libri
 23 sq. τὸ προσῆκον ὢν] susp. Nauck et Mend., iure; τὸ προσῆκον
 del. Musgr., sed tum cum Schw. desiderarem & (vel ἄπερ) pro
 ὢν; fort. scribendum τὸ προσῆκον, ὅπερ ἐμὲ etc.

40 α. C.

τοὺς θεοὺς καὶ δι' ἑμαυτὸν καὶ διὰ σέ, ὦ Λεύκιε, καὶ οὐ ψεύσω σε τῆς προσδοκίας, ἣν ἔχων περὶ ἐμ[αυτ]οῦ κατελήλυθας”.

191 ταῦτα μὲν ἔλεξαν ἀλλήλοις, ὥς ἐκ τῶν ὑπομνημάτων ἦν ἐς τὸ δυνατὸν τῆσδε τῆς φωνῆς μεταβαλεῖν τεκμαιρομένῳ τῆς γνώμης τῶν λελεγμένων. καὶ διεκρίθησαν, ὁ μὲν Καῖσαρ ἐν ἐπαίνῳ καὶ θαύματι τὸν Λεύκιον ἔχων, οὐδὲν ὥς ἐν συμφοραῖς ἀγεννὲς οὐδ' ἀσύνητον εἰπόντα, ὁ δὲ Λεύκιος τὸν Καῖσαρα τοῦ τε ἡθους καὶ βραχυλογίας. οἱ λοιποὶ δ' ἔτεκμαίροντο τῶν εἰρημένων ἐκ τῆς ὕψεως ἑκατέρων.

192 καὶ ὁ Λεύκιος ἔπεμπε τοὺς χιλιάρχους τὸ σύνθημα τῷ στρατῷ ληψομένους παρὰ τοῦ Καῖσαρος. οἱ δὲ ἔφερον αὐτῷ τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ, καθὰ καὶ νῦν ἔθος ἐστὶ τὸν αἰτοῦντα τὸ σύνθημα χιλιάρχον ἐπιδιδόναι τῷ βασιλεῖ βιβλίον ἐφήμερον τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ

193 παρόντος. οἱ μὲν δὴ τὸ σύνθημα λαβόντες τὰς φυλάκας ἔτι διὰ χειρὸς εἶχον, οὕτω κελεύσαντος αὐτοῦ Καῖσαρος, νυκτοφυλακεῖν ἑκατέρους τὰ ἴδια· ἅμα δὲ ἡμέρα ὁ μὲν Καῖσαρ ἔθνηεν, ὁ δὲ Λεύκιος αὐτῷ τὸν στρατὸν ἔπεμπε, τὰ μὲν ὅπλα φέροντα, ἐσκευασμένον

194 δ' ὥς ἐν ὁδοιπορίᾳ. οἱ δὲ τὸν Καῖσαρα πόρρωθεν ὥς αὐτοκράτορα ἠσπάσαντο καὶ ἔστησαν ἐν μέρει κατὰ τέλος, οὗ προσέταξεν ὁ Καῖσαρ, ἐφ' ἐαυτῶν, οἱ τε κλη-
195 ροῦχοι καὶ οἱ νεοστράτευτοι κεχωρισμένοι. ὁ δὲ Καῖσαρ ἐκτελεσθείσης τῆς θυσίας στεψάμενος δάφνη, συμβόλῳ

2 ἐμοῦ Nauck 4 sq. ὑπομνημάτων <τῶν Καῖσαρος> ci. Mend. (v. etiam Gardthausen, Augustus II, 1 p. 93 adn. 1), sed Caesaris commentarios intellegendos esse alii negant, cf. Schwartz ap. Pauly-Wissowa 2, 1 p. 233, Kornemann (v. ad II § 64) p. 650 sq. 10 <τῆς> βραχυλογίας maluit Mend., sed cf. ad I § 351 11 ἑκατέρων ci. Mend., sed cf. ad IV § 273 23 sq. κατὰ τέλη ci. Mend. 26 δάφνη σύμβολον i

νίκης, προυνκάθητο ἐπὶ βήματος καὶ προσέταξε μὲν
 ἅπασιν θέσθαι τὰ ὄπλα, ἔνθα εἰστήκεσαν, θεμένων δὲ
 τοὺς κληρούχους ἐκέλευσεν ἐγγυτέρω προσελθεῖν, δι-
 εγνωκὼς ἄρα ὀνειδίσαι τῆς ἀχαριστίας καὶ φοβῆσαι.
 5 προέγνωστο δὲ μέλλων ὧδε ποιήσῃν, καὶ ὁ στρατὸς 196
 ὁ τοῦ Καίσαρος, εἴτε ἐξεπίτηδες, οἷα προδιδάσκονται
 πολλάκις, εἴτε ὑπὸ πάθους ὡς πρὸς οἰκέλους ἄνδρας,
 ἀκρατεῖς τῆς δεδομένης σφίσι τάξεως γενόμενοι, προσ-
 ιοῦσι τοῖς Λευκιανοῖς οἷα συνεστρατευμένοις ποτὲ περι-
 10 χυθέντες ἡσπάζοντο καὶ συνέκλαιον καὶ τὸν Καίσαρα
 ὑπὲρ αὐτῶν παρεκάλουν καὶ οὔτε βοῶντες ἔτι ἐπαύ-
 οντο οὔτε συμπλεκόμενοι, κοινωνούντων ἑκατέρους τοῦ
 πάθους ἤδη καὶ τῶν νεοστρατευτῶν· οὐδὲ ἦν τι δια-
 17 47 κεκριμένον ἔτι οὐδ' εὐκριτον. ὅθεν οὐδὲ ὁ Καίσαρ 197
 15 ἔτι τῆς γνώμης ἐκράτει, ἀλλὰ μόλις τὴν βοήν κατα-
 παύσας εἶπε τοῖς ἰδίοις· “ὕμεῖς μὲν, ὧ συστρατιῶται,
 οὕτως αἰὲ μοι προσενήνεχθε ὡς μηδενοὺς ἀτυχεῖν παρ’
 ἐμοῦ δύνασθαι· ἐγὼ δὲ τοὺς μὲν νεοστρατεύτους ὑπ’ 198
 ἀνάγκης ἐστρατεῦσθαι Λευκίῳ νομίζω, τουτωνὶ δὲ τῶν
 20 συνεστρατευμένων τε πολλάκις ὑμῖν καὶ νῦν ὑφ’ ὑμῶν
 σωζομένων ἐπενόουν πνθέσθαι, τί παθόντες ἐξ ἡμῶν
 ἢ τίνος χάριτος οὐκ ἀξιοθέντες ἢ τί μείζον παρ’
 ἑτέρου προσδοκῶντες ἐναντία ὄπλα ἤρανο καὶ ἐμοὶ
 καὶ ὑμῖν καὶ ἑαυτοῖς; ἀ γὰρ ἔκαμνον ἐγὼ, πάντα ἦν
 25 ὑπὲρ τῆς κληρουχίας, ἧς τοῦ μέρους καὶ τούτοις μετήν.
 καὶ εἰ συγχωρεῖτέ μοι, καὶ νῦν πεύσομαι”. οὐκ ἐπι- 199
 τρεπόντων δέ, ἀλλὰ ἀπαύστως παρακαλούντων, “συγ-
 χωρῶ ὑμῖν, ὅσα βούλεσθε”, ἔφη, “καὶ ἀφείσθωσαν ἀπα-

7 πολλάκις <οἱ στρατιῶται> vel sim. ci. Mend., sed facile subauditur ex verbis ὁ στρατὸς 17 εὐτυχεῖν i C 22 sq. παρ’ ἑτέρου] ab aliis C, sed App. in animo habet Lucium 23 καὶ om. Bi, habet V

40 a. C.

Θεῖς τῶν ἡμαρτημένων, ἂν ἐς τὸ μέλλον ὑμῖν ὅμοια
 200 φρονῶσιν". ὑπισχνουμένων δ' ἑκατέρων βοαί τε καὶ
 χάριτες ἦσαν ἐς τὸν Καῖσαρα· καὶ τισιν αὐτῶν ἐπ-
 ἔτρεψέ τινας καὶ ὑποδέξασθαι, τὸ δὲ πλῆθος ἐκέλευε
 σκηνοῦν, ἔνθα περ εἰστήκεσαν, ἄπωθεν, ἕως ὃ Καῖσαρ 5
 αὐτοῖς πόλεις τε ἐς χειμασίαν καὶ τοὺς ἀπάξοντας ἐς
 τὰς πόλεις δοίη.

201 καθεξόμενος δ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκάλει τὸν Λεύ- 48
 κιον ἐκ τῆς Περυσίας μετὰ τῶν ἐν τέλει Ῥωμαίων.
 καὶ κατήεσαν πολλοὶ μὲν ἀπὸ τῆς βουλῆς, πολλοὶ δὲ 10
 ἀπὸ τῶν καλουμένων ἱππέων, ἐν ᾧ πάντες οἰκτρᾷ
 202 καὶ ὀξείᾳ μεταβολῇ. ἅμα δὲ ἐξήεσαν οὗτοι τῆς Περυ-
 σίας, καὶ φρουρὰ τὴν πόλιν περιέστη. ἐπεὶ δὲ ἀφ-
 ἴκοντο, Λεύκιον μὲν ὃ Καῖσαρ ἑαυτῷ παρεστήσατο,
 τῶν δὲ ἄλλων τοὺς μὲν οἱ φίλοι Καίσαρος, τοὺς δὲ οἱ 15
 λοχαγοὶ διέλαβον, προδεδιδαγμένοι πάντες ἐς τιμὴν
 203 ἀπάγειν ἅμα καὶ φυλακὴν ἄσημον. τοὺς δὲ Περυσίους
 ἀπὸ τοῦ τείχους παρακαλοῦντας ἐκέλευσεν ἥκειν, ἄνευ
 τῆς βουλῆς μόνης· καὶ ἐλθοῦσι συνέγνων. οἱ δὲ βου-
 λευταὶ τότε μὲν φύλαξι παρεδόθησαν, μετ' οὐ πολὺ 20
 δὲ ἀνηρέθησαν, χωρὶς Αἰμιλίου Λευκίου, ὃς ἐν Ῥώμῃ
 δικάζων ἐπὶ τῇ φόνῳ Γαῖου Καίσαρος τὴν καταδικά-

1 ἂν om. B. 5 ἄπωθεν] prius C, unde ἄνωθεν ci. Mend.,
 πρόσθεν Nauck, at illud bene habet, cf. Thuc. 4, 125, 1; 6, 7, 2;
 8, 69, 2 etc., sed comma posui ante ἄπωθεν; ceterum ἀποθεν
 Oi, cf. Rutherford, The new Phrynichus p. 60 6 sq. ἐς τὰς
 πόλεις molesta putavit Mend. 11 sq. aspectu moesto et mise-
 rando ut in subita mutatione persistentes C, unde ci. Mend. ἐν
 ᾧ οἰκτρᾷ καὶ <ἐλεεινῇ ὥς ἐν> ὀξείᾳ μεταβολῇ, contra Kratt
 p. 61, iure, ut videtur 13 καὶ om. i 16 προδεδιγμένοι, da
 supra add., B

19 sqq. de aris Perusinis, quae dicuntur, cf. Groebe ap.
 Drumann I² p. 474 sqq.

ζουσαν ἤνεγκε φανερώς καὶ πάντας φέρειν ἐκέλευεν,
 19 ὥς ἐκλυομένους μύσος. τὴν δὲ Περυσίαν αὐτὴν ἐγνώκει 204
 μὲν ὁ Καῖσαρ ἐς διαρπαγὴν ἐπιτρέψαι τῷ στρατῷ,
 Κέστιος δέ τις αὐτῶν ὑπομαργότερος, ἐν Μακεδονίᾳ
 5 πεπολεμηκῶς καὶ ἐκ τοῦδε Μακεδονικὸν αὐτὸν ὀνο-
 μάζων, ἐνέπρησε τὴν οἰκίαν καὶ ἑαυτὸν ἐς τὸ πῦρ ἐν-
 έβαλε, καὶ ἄνεμοι τὴν φλόγα ὑπολαβόντες περιήνεγκαν
 ἐς ὅλην Περυσίαν, καὶ ἐνεπρήσθη χωρὶς τοῦ Ἡφαι-
 στείου μόνου. τότε μὲν δὴ τῇ Περυσίᾳ τέλος ἦν, 205
 10 δόξαν ἀρχαιότητος ἐχούσῃ καὶ ἀξιώσεως· ὑπὸ γὰρ Τυρ-
 ρηνῶν πάσαι φασὶν αὐτὴν ἐν ταῖς πρώταις δυνάδεκα
 πόλεσιν ἐν Ἰταλίᾳ γενέσθαι. διὸ καὶ τὴν Ἥραν ἔσεβον, 206
 οἷα Τυρρηνοί· τότε δὲ ὅσοι τὰ λείψανα τῆς πόλεως
 διέλαχον, τὸν Ἡφαιστον σφίσιν ἔθεντο θεὸν εἶναι
 15 πάτριον ἀντὶ τῆς Ἥρας. τῆς δ' ἐπιούσης ὁ μὲν Καῖσαρ 207
 ἐσπένδετο ἅπασιν, ὁ δὲ στρατὸς οὐκ ἐπαύετο ἐπὶ τισι
 θορυβῶν, ἕως ἀνηρέθησαν· καὶ ἦσαν οἱ μάλιστα Καί-
 σαρος ἐχθροί, Καννούτιός τε καὶ Γάιος [καὶ] Φλάνιος
 καὶ Κλώδιος ὁ Βιθυνικὸς καὶ ἕτεροι.
 20 τοῦτο μὲν δὴ τέλος ἦν τῆς ἐν Περυσίᾳ Λευκίου 208
 πολιορκίας, καὶ ὁ πόλεμος ὧδε ἐξελέλυτο, χαλεπώτατός

2 <τὸ> μύσος ci. Mend., fort. recte 4 αὐτῶν] 'noli ἀστῶν
 conicere' (Mend.) 6 οἰκίαν] κίαν, litteris oi, ut videtur, de-
 letis, B 16 sq. θορυβῶν ἐπὶ τισιν V 17 καὶ] οἱ O, quod
 iure fort. retinendum censet Zippel p. 360 18 κανοῦντιος Oī,
Canutius C, cf. ad III § 167 καὶ del. Gel. φλάβιος Oī,
 Φλάνιος I § 421 et Vat. 141 Hannib. c. 35 21 ὧδε] ὅδε f

11 δυνάδεκα] cf. Nissen, Ital. Landesk. II, 1 p. 280 18 de
 C. Cannutio cogitat Groebe ap. Drumann I² p. 300 adn. 5,
 Cassium D. 48, 14, 4, cum Tiberium intellegeret, erroris arguens;
 de Tiberio cf. ad III § 167 C. Flavium Hemic(illum) intellegit
 Gardthausen, Augustus II, 1 p. 98 adn. 21 19 de L. Clodio
 Bithynico cogitat Borghesi II p. 72 sq., cf. Münzer ap. Pauly-
 Wissowa 4, 1 p. 65 n. 9, p. 76 n. 18

40 α. C.

τε καὶ χρόνιος ἐλπισθεὶς ἔσεσθαι τῇ Ἰταλίᾳ. καὶ γὰρ Ἰ
 Ἀσίνιος αὐτίκα καὶ Πλάγκος καὶ Οὐεντίδιος καὶ Κράσ-
 σος καὶ Ἀτήιος καὶ ὅσοι τῆσδε τῆς γνώμης ὄντες
 ἕτεροι στρατὸν εἶχον οὐκ εὐκαταφρόνητον, ἀλλ' εἰς τρις-
 καίδεκα τέλη γεγυμνασμένα καὶ ἱππέας ἑξακισχιλίους
 ἐπὶ πεντακοσίοις, ἡγούμενοι τὸ κεφάλαιον τοῦ πολέμου
 209 Λεύκιον γεγονέναι ἐπὶ θάλασσαν ἦεσαν, ἕτερος ἑτέρας
 ὁδοὺς, οἱ μὲν ἐς Βρεντέσιον, οἱ δ' ἐπὶ Ῥαβέννης, οἱ
 δ' ἐς Τάραντα καὶ οἱ μὲν ἐς Μοῦρκον ἢ Ἀηνόβαρβον,
 οἱ δὲ ἐς Ἀντώνιον, διωκόντων αὐτοὺς τῶν Καίσαρος
 φίλων καὶ σπονδὰς προτεινόντων καὶ οὐκ ἐθέλουσιν
 ἐνοχλούντων τὰ περὶ μάλιστα· ὧν δὴ καὶ μόνων Ἀγρίπ-
 πας ἔπεισε μεταθέσθαι δύο τέλη Πλάγκου, ἀποληφθέντα
 210 ἐν Καμερίᾳ. ἔφευγε δὲ καὶ Φουλβία μετὰ τῶν τέκνων
 ἐς Δικαιάρχειαν καὶ ἀπὸ Δικαιαρχείας ἐς τὸ Βρεντέ-
 σιον, μετὰ τρισχιλίων ἱππέων, οἱ αὐτῇ παρὰ τῶν στρα-
 211 τηγῶν πομποὶ ἀπεστάλησαν. ἐν δὲ τῷ Βρεντεσίῳ νεῶν
 πέντε μακρῶν ἐκ Μακεδονίας οἱ μεταπέμπτων γενο-
 μένων ἐπιβᾶσα ἀνήγετο· καὶ αὐτῇ Πλάγκος συνέπλει,
 τὸν ἔτι λοιπὸν αὐτοῦ στρατὸν ἐκλιπὼν ὑπὸ δειλίας·
 212 οἱ δὲ Οὐεντίδιον σφῶν εἵλοντο ἄρχειν. Ἀσίνιος δὲ
 Ἀηνοβάρβῳ συνετίθετο φίλιαν εἶναι πρὸς Ἀντώνιον·
 καὶ ἐπέστελλον ἄμφω τάδε τῷ Ἀντωνίῳ καὶ ἀποβάσεις
 αὐτῷ καὶ ἀγορὰν ὥς αὐτίκα ἥξοντι εὐτρέπιζον ἀνὰ
 τὴν Ἰταλίαν.

5 τέλη] μέρη i ἑξακισχιλίους] χιλίους vertit C 7 <καθ'>
 ἑτέρας ci. Mend., inut. 12 ὧν δὴ καὶ μόνων] ex his solus C,
 sed μόνων respicit ad τὰ περὶ, cf. § 257 13 ἀπολειφθέντα
 VC 20 αὐτοῦ Oi, corr. Mend. 24 εὐτρέπιζον C. Steph.,
 εὐτρέπιζων a, εὐπρέπιζον ceteri

2 sq. de M. Licinio Crasso (cf. II § 165) cogitat Willems.
 I p. 535 n. 370 4 sqq. de numero legionum cf. Domaszewski
 (v. ad II § 126) p. 187 adn. 12

51 ἄλλω δ' Ἀντωνίου στρατῷ πολλῷ περὶ Ἄλπεις, οὗ 213
 Φούβιος Καληνὸς ἡγεῖτο, ὁ Καῖσαρ ἐπεβούλευεν, ἥδη
 μὲν τὸν Ἀντώνιον ὑπονοῶν, ἐλπίζων δὲ ἢ φίλῳ ἔτι
 ὄντι φυλάξειν ἢ πολεμοῦντος μεγάλην ἰσχὺν προσλήψε-
 5 σθαι. διαμέλλοντος δὲ ὅμως ἔτι αὐτοῦ καὶ τὸ εὐπρε- 214
 πὲς περιορωμένου, ὁ Καληνὸς ἐτελεύτησε· καὶ ὁ Καῖσαρ,
 ὥς ἐς ἀμφοτέρωθεν πρόφασιν εὐρών, ἦει καὶ παρελάμβανε
 τὸν τε στρατὸν καὶ τὴν Κελτικὴν ἐπ' αὐτῷ καὶ Ἰβη-
 ρίαν, καὶ τὰςδε οὖσας ὑπὸ Ἀντωνίῳ, Φουβίου τοῦ
 10 παιδὸς Καληνοῦ καταπλαγέντος τε αὐτὸν καὶ παρα-
 δόντος ἅπαντα ἀμαχελ.

ὁ μὲν δὴ Καῖσαρ ἐνὶ τῷδε ἔργῳ ἔνδεκα τέλη στρα- 215
 τοῦ καὶ χώρας τοσάσδε λαβὼν τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν
 14 παρέλκε τῆς ἀρχῆς καὶ ἰδίους ἐπιστήσας ἐς Ῥώμην
 52 ἀνέστρεφεν· ὁ δὲ Ἀντώνιος χειμῶνος μὲν ἔτι τοὺς 216
 πρέσβεις κατεῖχε τοὺς ἀπὸ τῶν κληρουχιῶν πρὸς αὐτὸν
 ἐλθόντας, ἔτι ἐπικρύπτων, ἃ ἐφρόνει, ἦρι δ' ἐκ μὲν
 Ἀλεξανδρείας ἐς Τύρον ὤδευεν, ἐκ δὲ Τύρου διαπλέων
 ἐπὶ Κύπρου καὶ Ῥόδου καὶ Ἀσίας ἦσθετο τῶν ἐν τῇ
 20 Περυσίᾳ γεγονότων καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐμέμφετο καὶ
 Φουλβίαν καὶ μάλιστα πάντων Μάνιον. Φουλβίαν 217
 μὲν οὖν εὗρεν ἐν Ἀθήναις, ἐκ Βρεντεσίου φυγοῦσαν·

1 Ἄλπεις <ὄντι> ci. Mend., sed cf. ad I § 183 2 Φούβιος
 BC, Φούβιος V, φίβιος f, φίβιος b, φίλιος a 4 ὄντα b, om. a
 7 ὥς om. a, ἐς om. b 8 sq. καὶ Ἰβηρίαν] κατ' Ἰβηρίαν ci.
 Lange, R. Altert. III² p. 569 adn. 5 (desideraveris <τὴν> κατ'
 Ἰβηρίαν), Galliam Narbonensem recuperaturus, non recte, cf.
 τὰςδε οὖσας (v. 9) et χώρας τοσάσδε (v. 13). Error igitur Appiani,
 nisi forte verba eo spectant, quod L. Antonius Calenum Hispaniam
 occupare iusserat, cf. Ganter (v. ad III § 351) diss. p. 67
 adn. 6 9 Φουβίου V, Φουλβίου a 17 ἔτι] εἴτε. i

§ 216 sqq. de temporibus harum rerum cf. J. Kromayer, Hermes 29 (1894) p. 556 sqq.

49 a. C.

- Ἰουλίαν δ' αὐτῷ τὴν μητέρα Πομπήιος, ἐς αὐτὸν διαφυγεῖσαν, ἔπεμπεν ἐκ Σικελίας ἐπὶ νεῶν μακρῶν, καὶ παρέπεμπον αὐτὴν οἱ τῶν ἀμφὶ τὸν Πομπήιον ἄριστοι, Δεύκιός τε Αἰβων, ὁ κηδεστὴς τοῦ Πομπηίου, καὶ Σατουρνίνος καὶ ἕτεροι, ὅσοι χρῆζοντες τῆς Ἀντωνίου μεγαλοπραγίας ἠξίουσαν αὐτὸν συναλλαγέντα Πομπηίῳ
 218 σύμμαχον ἐπὶ Καίσαρι λαβεῖν Πομπήιον. ὁ δὲ αὐτοῖς ἀπεκρίνατο χάριν μὲν ἐπὶ τῇ μητρὶ γιννώσκειν Πομπηίῳ καὶ ἀποτίσειν ἐν χρόνῳ, αὐτὸς δέ, εἰ μὲν πολέμῳ Καίσαρι, χρήσεσθαι Πομπηίῳ συμμάχῳ, εἰ δ' ἔμμενοι τοῖς πρὸς αὐτὸν ὁμολογημένοις ὁ Καῖσαρ, πειράσεσθαι καὶ Πομπήιον Καίσαρι συναλλάξαι.
 219 ὁ μὲν ὣδε ἀπεκρίνατο, ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς Ῥώμην ἀπὸ Κελτῶν ἐπανιῶν ἦσθετο μὲν τῶν ἐς Ἀθήνας διαπεπλεκόντων, τὸ δὲ τῆς ἀποκρίσεως ἀκριβὲς ἄρα οὐκ εἰδὼς ἐξώτρυνε τοὺς κληρούχους ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον ὡς κατὰγοντα μετὰ τῶν γεωργῶν Πομπήιον, ὧν αὐτοὶ τὰ χωρία ἔχουσιν· ἐς γὰρ δὴ Πομπήιον οἱ πλείονες τῶν γεωργῶν
 220 ἐπεφενύεσαν. καὶ πιθανοῦ τοῦ διερεθίσματος ὄντος, οὐδ' ὡς οἱ κληροῦχοι προθύμως ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον ἐστράτευον· οὕτως ἢ δόξα τῶν ἐν Φιλίπποις γεγονότων
 221 ἐδημαγώγει τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ Καῖσαρ Ἀντωνίου μὲν καὶ Πομπηίου καὶ Αἰννοβάμβου κατὰ πλῆθος ὀπλιτῶν ὑπεροίσειν ἐνόμιζεν (ἦρχε γὰρ τελῶν ἐς τότε τεσσαρά-

3 οἱ ante ἄριστοι ponebant Nauck et Mend., sed cf. Krüger ad Thuc. 1, 126, 6 7 καίσαρος B, καίσαρα V 9 sq. πολέμῳ i 10 χρήσεσθαι i 11 αὐτὸν Oī, corr. Mend.
 12 πειράσεσθαι b¹ 15 ἀκριβὲς post εἰδὼς V 17 μετὰ O, μὲν i τῶν om. a 19 ὑπεφενύεσαν B 24 ἐνόμιζον Bb

4 sq. est Cn. Sentius Saturninus Vetulo sec. Borghesi II p. 275, eius fratrem Gaium, cos. a 735/19, intellegit Kloeveborn p. 109 sqq., patrem huius consulis Ribbeck n. 71; v. etiam Prosop. imp. rom. III p. 199 n. 293

κοντα πλεόνων), ναῦν δὲ οὐδεμίαν ἔχων οὐδὲ καιρὸν
 ἐς ναυπηγίαν ὠρρώδει, ναῦς ἐκείνων ἐχόντων πεντα-
 κοσίας, μὴ τὴν Ἰταλίαν περιπλέοντες ἐς λιμὸν περι-
 ενέγκαιεν. ὧν ἐνθυμούμενος (ἐλέλεκτο δὲ αὐτῷ περὶ 222
 5 πολλῶν παρθένων ἐς γάμον) ἐπέστελλε Μαικῆνα συν-
 θέσθαι Σκριβωνίᾳ, τῇ Ἀλβωνος ἀδελφῇ, τοῦ κηδεύον-
 τος Πομπηίῳ, ἵν' ἔχοι καὶ τήνδε ἀφορμὴν ἐς διαλύσεις,
 εἰ δεήσειεν. καὶ πυθόμενος ὁ Ἀλβων ἐπέστελλε τοῖς
 οἰκέλοις ἐγγυᾶν αὐτὴν τῷ Καίσαρι προθύμως. ὁ δὲ 223
 10 Καῖσαρ τῶν Ἀντωνίου φίλων καὶ στρατῶν ὅσους
 ὑπώπτευε, διέπεμπεν ἐπὶ προφάσεων ἄλλους ἀλλαχοῦ
 καὶ Λέπιδον ἐς τὴν ἐψηφισμένην αὐτῷ Λιβύην, ἄγοντα
 54 τῶν Ἀντωνίου τελεῶν τὰ ὑποπιτότατα ἔξ. Λεύκιον δὲ 224
 καλέσας ἐπῆναι μὲν ἐς φιλαδελφίαν, εἰ τῇ Ἀντωνίου
 15 γνώμῃ ὑπομεμενηκῶς ἴδιον τὸ ἀμάρτημα ποιοῖτο, ὠνεί-
 διζε δὲ ἐς ἀχαριστίαν, εἰ τοιούτου τυχὼν αὐτοῦ μηδὲ
 νῦν ὁμολογολῇ περὶ Ἀντωνίου, σαφῶς ἤδη καὶ Πομ-
 πηίῳ συνθέσθαι λεγομένου. “ἐγὼ δέ σοι πιστεύων,” 225
 ἔφη, “Καληνοῦ τελευτήσαντος τά τε ἔθνη τὰ ὑπ' αὐτῷ
 20 καὶ τὸν στρατόν, ἵνα μὴ ἄναρχος εἴη, διὰ τῶν ἑμαν-
 τοῦ φίλων διώκουν Ἀντωνίῳ. ἀλλὰ νῦν ἐκφανεῖσθαι
 τῆς ἐνέδρας ἐκεῖνά τε ἑμαντοῦ πάντα ποιοῦμαι καὶ
 σοὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀπιέναι θέλοντι συγχωρῶ μετὰ
 ἀδείας”. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν, εἵτε πειρώμενος τοῦ 226
 25 Λευκίου, εἵτε τὸ λεχθὲν ἐκπεσεῖν ἐθέλων ἐς τὸν Ἀν-
 τώνιον· ὁ δὲ οἶα καὶ πρότερον εἶπε· “Φουλβίᾳ μὲν
 ἡσθόμην οὔσης μοναρχικῆς, ἐγὼ δὲ συνεχρώμην τοῖς

5 μονκῆνα B 11 ἀλλαχοῖ ci. Nauck, sed cf. Blass, Gramm.
 d. neutest. Griech.² p. 62, Rutherford, The new Phrynichus
 p. 114 15 ὑπομεμενηκῶς] ὑπομενηκῶς i, ὑπηρετηκῶς ci. Musgr.,
 ἐπιμεμενηκῶς L. Dindorf, cf. ad IV § 9 ποιεῖτο i 16 αὐτοῦ
 libri praeter b, qui om., corr. Mend.

40 a. C.

τοῦ ἀδελφοῦ στρατοῖς ἐς τὴν ἀπάντων ὑμῶν καθαίρε-
 227 σιν. καὶ νῦν, εἰ μὲν ἐπὶ καταλύσει τῆς μοναρχίας
 ἔρχοιτο ὁ ἀδελφός, καὶ φανερώς καὶ λαθῶν οἰχήσομαι
 πρὸς αὐτόν, ἀγωνιούμενος αὐθις ὑπὲρ τῆς πατρίδος
 228 πρὸς σέ, καίπερ ἤδη μοι γενόμενον εὐεργέτην. εἰ δ' ὅ
 ἐπιλέγοιτο ἡκείνος καὶ διακρίνοι τοὺς συμμαοναρχή-
 σοντας αὐτῷ, πολεμήσω σὺν σοὶ πρὸς αὐτόν, ἕως ἂν
 ἡγῶμαι μηδὲ σὲ μοναρχίαν καθίστασθαι· τὸ γὰρ τῆς
 229 πατρίδος αἰεὶ προθήσω καὶ χάριτος καὶ γένους". ὧδε
 μὲν ὁ Λεύκιος εἶπεν, ὁ δὲ Καῖσαρ αὐτόν καὶ τέως ἐν 10
 θαύματι ἄγων οὐκ ἔφη μὲν οὐδὲ βουλόμενον ἐπάξε-
 σθαι κατὰ ἀδελφοῦ, πιστεύσειν δὲ ὡς τοιῷδε ἀνδρὶ
 πᾶσαν Ἰβηρίαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ στρατόν, ὑποστρατη-
 γούντων αὐτῷ τῶν νῦν ἡγουμένων αὐτῆς Πεδουκαίου
 τε καὶ Λευκίου. 15

230 οὕτω μὲν δὴ καὶ Λεύκιον ὁ Καῖσαρ ἀπέπεμπε σὺν
 τιμῇ καὶ διὰ τῶν ὑποστρατηγῶν ἐφύλασσεν ἀφανῶς·
 Ἀντώνιος δὲ Φουλβίαν μὲν ἐν Σικυῶνι νοσηλευομένην 5
 ἀπέλιπεν, ἀπὸ δὲ Κερκύρας ἐς τὸν Ἰόνιον ἔπλει, στρατῷ
 μὲν οὐ πολλῷ, ναυσὶ δὲ διακοσίαις, ἃς ἐν Ἀσίᾳ πε- 20
 231 πόλητο. πνυθόμενος δὲ Ἀηνόβαρβον ἀπαντᾶν αὐτῷ
 ναυσὶ καὶ στρατῷ πολλῷ, οὐ δοκοῦντά τισιν οὐδ' ἐπὶ
 ταῖς διαπεμφθείσαις σπονδαῖς εἶναι βέβαιον (ἦν γὰρ

6 sq. συμμαοναρχήσοντας] συμμαχήσοντας V 7 αὐτῷ Oi,
 corr. Nauck 8 ἡγῶμαι Schw., ἔγῳμαι Oi 14 αὐτῇ σπεν-
 δονκαίου i, Speduceo C 15 αὐτῷ Λευκίου corruptum aut nomen
 gentilicium intercidisse dixit Schw. 16 Λεύκιον] λεύκιος B
 18 μὲν om. V 19 ante ἀπὸ lacunam esse ci. Mend., fort. iure
 κερκύρας V, ut ceteris Emphyl. locis et in Maced. omnes, κορ-
 κύρας Bi, quod reedit in Illyr., sed non constanter 21 αὐτῷ
 Oi, corr. Mend.

14 sq. intellegebatur vulgo Sex. Peducaeus (v. II § 197),
 cf. Willems I p. 497 n. 210, sed Quintum intellegit Ganter (v. ad
 III § 351) diss. p. 14 sq.; v. ibid. de Lucio

Ἀγνόβαρβος τῶν κατεγνωσμένων τε ἐκ δίκης ἐπὶ Γαῖῳ
 Καίσαρι φόνου καὶ προγεγραμμένων ἐπὶ τῇ καταδίκῃ
 καὶ ἐν Φιλίπποις Ἀντωνίῳ καὶ Καίσαρι πεπολεμηκό-
 των), ὅμως ἔπλει, πέντε ναυσὶν ἐπιβὰς ταῖς ἀρίσταις,
 5 ἵνα φαίνοιτο πιστεύων, καὶ τὰς λοιπὰς ἐκ διαστήματος
 ἔπεσθαι κελεύσας. καθορωμένου δὲ ἤδη τοῦ Ἀγνο- 232
 βάρβου παντὶ τε τῷ στρατῷ καὶ παντὶ τῷ στόλῳ μετ'
 ὀξείας εἰρεσίας προσπλέοντος, ἔδεισεν ὁ Πλάγκος Ἀν-
 τωνίῳ παρεστῶς καὶ ἐπισχεῖν αὐτὸν ἡξίου τὸν πλοῦν
 10 καὶ προπέμψαι τινὰς εἰς πείραν ὥς πρὸς ἀμφίβολον
 ἄνδρα. ὃ δὲ εἰπὼν αἰρεῖσθαι παρασπονδούμενος ἀπο-
 θανεῖν μᾶλλον ἢ σώζεσθαι δειλὸς ὁφθείς, ἔπλει. πλη- 233
 σίον τε ἦσαν ἀλλήλων ἤδη, καὶ αἱ ναυαρχίδες ἐκ τῶν
 σημείων ἐφαίνοντο καὶ ἀλλήλαις προσέπλεον· καὶ τῶν
 15 ῥαβδούχων ὁ ἡγούμενος Ἀντωνίῳ, κατὰ τὴν προῶραν,
 ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐστῶς, εἴτ' ἐκλαθόμενος, ὅτι ἀμφί-
 βολος ἀνὴρ καὶ στρατοῦ ἀκκεῖνος ἡγούμενος ἰδίου προσ-
 πλέοι, εἴτε ἀπὸ εὐγενεστέρου φρονήματος, ὥς ὑπηκόοις
 ἢ ἐλάσσοσιν ἀνδράσιν ὑπαντῶσι, προσέταξε καθελεῖν
 20 τὸ σημεῖον. οἳ δὲ καθήρουν τε καὶ τὴν ναῦν εἰς τὰ 234
 πλάγια τῆς Ἀντωνίου νεῶς περιέστρεφον. ὥς δὲ καὶ
 συνιδόντες ἀλλήλους ἡσπάσαντο καὶ ὁ στρατὸς ὁ τοῦ
 Ἀγνοβάρβου τὸν Ἀντώνιον ἡγεμόνα προσεῖπεν, ὁ μὲν
 Πλάγκος ἀνεθάρρει μόλις, ὁ δὲ Ἀντώνιος εἰς τὴν ἐαν-
 25 τοῦ ναῦν τὸν Ἀγνόβαρβον ἀναδεξάμενος εἰς Παλόεντα
 κατέπλευσεν, ἔνθα ἦν Ἀγνοβάρβω καὶ τὸ πεζόν. καὶ
 ὁ Ἀγνόβαρβος τῆς σκηνῆς ἐξέλστατο Ἀντωνίῳ.

25 Παλόεντα] 'Valetium' intellexit Freinsh. Suppl. Liv.
 CXXVII, 16, in Epiro locum quaeisivit Mend., 'sive Palaeste fuit
 sive Πηλώδης λιμὴν'; sed est Pale, insulae Cephalleniae urbs,
 cf. Ihne VIII p. 191 adn. 1, Gardthausen, Augustus II, 1 p. 101
 adn. 9

40 a. C.

- 235 ἐντεῦθεν ἐπὶ Βρεντεσίου διέπλεον, φυλασσομένου 5
 πρὸς πέντε Καίσαρος τάξεων, καὶ οἱ Βρεντέσιοι τὰς
 πύλας ἀπέκλειον, Ἀγνοβάρβω μὲν ὥς ἐκ πολλοῦ πολε-
 236 μίῳ, Ἀντωνίῳ δὲ ὥς πολέμιον ἐπάγοντι. ὃ δὲ ἀγανα-
 κτῶν καὶ ἡγούμενος εἶναι τάδε καλλωπίσματα, τὸ δ'
 ἀληθὲς ἀποκλείεσθαι πρὸς τῶν Καίσαρος φρουρῶν
 γνώμη Καίσαρος, διετάφρενε τῆς πόλεως τὸν ἰσθμὸν
 237 καὶ ἀπετείχιζεν. ἔστι δ' ἡ πόλις χερρόνησος ἐν μηνοει-
 δεῖ λιμένι, καὶ οὐκ ἦν ἔτι τοῖς ἑξ ἡπείρου προσελθεῖν
 ἀνάντει λόφῳ, διατετμημένῳ τε καὶ διατετειχισμένῳ. ὁ 10
 δὲ Ἀντώνιος καὶ τὸν λιμένα μέγαν ὄντα φρουροῖς
 πυκνοῖς περιεφράξατο καὶ τὰς νήσους τὰς ἐν αὐτῷ.
 ἕς τε τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας περιέπεμπεν, οἷς εἶρητο
 238 τὰ εὐκαιρὰ καταλαμβάνειν. ἐκέλευε δὲ καὶ Πομπήιον
 ἐπιπλεῖν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ δοῶν, ὅ τι δύναιτο. ὃ δὲ ἄσμε- 15
 νος αὐτίκα Μηνόδωρον σὺν ναυσὶ πολλαῖς καὶ στρα-
 τοῦ τέσσαρσι τέλεσιν ἐκπέμψας Σαρδῶ Καίσαρος οὐσαν
 καὶ τὰ ἐν αὐτῇ δύο τέλη περιέσπασε, τὴν συμφροσύ-
 239 νην Ἀντωνίου καταπλαγέοντας. τῆς δὲ Ἰταλίας Σιποῦντα
 μὲν τῆς Αὔσονίας οἱ τοῦ Ἀντωνίου κατέλαβον, Θουρίους 20
 δὲ καὶ Κωνσεντίαν Πομπήιος ἐπολιόρκει καὶ τὴν χώ-
 ραν ἐπενέμετο τοῖς ἱππεῦσιν.
- 240 ὁ δὲ Καῖσαρ, ὅξελας καὶ πανταχοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως 5
 γενομένης, ἕς μὲν τὴν Αὔσουρίδα ἔπεμπεν Ἀγρίππαν,
 ἐπικουρεῖν τοῖς πονουμένοις. καὶ ὁ Ἀγρίππας τοὺς ἐν 25
 ὁδῷ κληρούχους ἤγεν, ἐκ διαστήματος ἐπομένους ὥς

6 πρὸς τῶν Καίσαρος φρουρῶν fort. cum C delendum esse
 ci. Mend. 7 τὸν ἰσθμὸν τῆς πόλεως V 9 τοῖς] τεῖς (sic) B
 14 ἐκέλευον O 19 Σιποῦντα Cluver, Ital. ant. p. 1212, *σι-
 γιοῦντα libri*, cf. de forma nominis Boiss. ad Cass. D. 48, 27, 5
 20 Αὔσουρίδος maluit Mend., cf. § 240. 247 τοῦ cum i om.
 Bk. et Mend. 22 ἐπένεμε i

ἐπὶ Πομπήιον ἰόντας· μαθόντες δὲ Ἀντωνίου γνώμη
 τὰ γιγνόμενα εἶναι, ἀνέστρεφον αὐτίκα διαλανθάνον-
 τες. καὶ τοῦτο μάλιστα κατέπληξε τὸν Καίσαρα. ὁδεύων 241
 δ' ὅμως ἐς τὸ Βρεντέσιον αὐτὸς μεθ' ἑτέρου στρατοῦ,
 5 τοῖς κληρούχοις αὐτῆς ἐνετύγχανε καὶ μετεδίδασκε καὶ
 τοὺς ὑφ' ἑαυτοῦ συνωκισμένους ἦγεν, αἰδουμένους
 καὶ γνώμην ἐν ἀπορρήτῳ ποιουμένους Ἀντώνιον καὶ
 Καίσαρα συναλλάσσειν, εἰ δ' ὁ Ἀντώνιος ἀπειθῶν
 πολεμοίῃ, Καίσαρι ἀμύνειν. ὁ δὲ Καίσαρ ἐν μὲν Κανυ- 242
 10 σίῳ τινὰς ἡμέρας ἐνοσηλεύετο, παντὶ δὲ ὢν ἔτι κρείσ-
 σων Ἀντωνίου κατὰ τὸ πλῆθος, εὗρε τὸ Βρεντέσιον
 ἀποτετειχισμένον καὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ παρεστρατοπέδευε
 καὶ τοῖς γιγνομένοις ἐφήδρευεν.
 58 ὁ δ' Ἀντώνιος ἐκράτει μὲν τοῖς ὀχυρώμασιν ὥς 243
 15 πολὺ μείονας ἔχων ἀσφαλῶς ἀπομάχεσθαι, ἐκάλει δὲ
 τὸν στρατὸν ἐκ Μακεδονίας κατὰ σπουδὴν καὶ ἐτέχνα-
 ζεν ἐσπέρας ἀφανῶς ἀνάγεσθαι ναῦς μακράς τε καὶ
 στρογγύλας ἰδιωτικοῦ πλῆθους, οἱ μεθ' ἡμέραν ἄλλοι
 μετ' ἄλλους κατέπλεον ὀπλισμένοι καθάπερ ἐκ Μακε-
 20 δονίας ἐπιόντες, ἐφορῶντος αὐτῶν τὸν ἐπίπλουν τοῦ
 Καίσαρος. ἤδη δ' αὐτῷ καὶ τὰ μηχανήματα γεγένητο,
 καὶ ἐπιχειρήσειν ἔμελλε τοῖς Βρεντεσίοις, ἀχθομένου
 τοῦ Καίσαρος, ὅτι μὴ εἶχεν ἐπαμύνειν. περὶ δὲ ἐσπέραν 244
 ἑκατέροις ἀγγέλλεται Σιποῦντα μὲν Ἀγρόππας ἀνα-
 25 λαβών, Πομπήιος δὲ Θουρίων μὲν ἀπεωσμένος, Κωνσεν-

1 malim ἰόντι 10 παντὶ] πάντως ci. Bk., <τῷ> παντὶ
 vel πάντῃ L. Dindorf in Steph. thes. s. v. πᾶς p. 568 11 κατὰ
 τὸ] κατὰ γε ci. Mend., an κατὰ τό <γε>?, certe παντὶ et κατὰ
 τὸ πλῆθος inter se discrepant 15 μείονας] πλείονας iC
 21 αὐτῷ] αὐτῶν i 24 ἑκατέρω maluit Mend., nisi pluralis
 de militibus intellexeretur, cf. ad IV § 273 σιγιοῦντα libri,
 cf. ad § 239 25 sq. κωνσεντίαν h. l. O

40 α. C.

τὴν δ' ἔτι περικαθήμενος· ἐφ' οἷς ὁ Ἀντώνιος ἐδυσχέ-
 245 ραινεν. ὥς δὲ καὶ Σερουλίος ἀπηγγέλθη προσίων τῷ
 Καίσαρι μετὰ χιλίων καὶ πεντακοσίων ἱππέων, οὐ κατα-
 σχὼν τῆς ὁρμῆς ὁ Ἀντώνιος εὐθύς ἀπὸ τοῦ δέλπου,
 μεθ' ὧν εὗρεν ἐτοίμων φίλων καὶ ἱππέων τετρακοσίων, 5
 μάλα θρασέως ἐπείχθεις ἐπέπεσε τοῖς χιλλοῖς καὶ πεντα-
 κοσίοις εὐναζομένοις ἔτι περὶ πόλιν Ὑρίαν καὶ ἐκπλή-
 ξας ἀμαχεὶ παρέλαβέ τε καὶ αὐτῆς ἡμέρας ἐς τὸ Βρεν-
 τέσιον ἐπανήγαγεν. οὕτω τὸν Ἀντώνιον ὥς ἄμαχον 9
 246 ἐκ τῆς ἐν Φιλίπποις δόξης ἔτι κατεπεπλήγεσαν. αἱ τε 59
 στρατηγίδες αὐτοῦ τάξεις, ὑπὸ τῆσδε τῆς δόξης ἐπ-
 αιρόμεναι, προσεπέλαζον τῷ χάρακι τῷ Καίσαρος κατὰ
 μέρη καὶ τοὺς συνεστρατευμένους σφίσιν ὠνελδιζον, εἰ
 πολεμήσουντες ἤκοιεν Ἀντωνίῳ τῇ πάντας αὐτοὺς περι-
 247 σῶσαντι ἐν Φιλίπποις. τῶν δὲ ἀντεπικαλούντων, ὅτι 15
 αὐτοὶ σφίσιν ἤκουσι πολεμήσουντες, λόγοι συνισταμέ-
 νων ἐγίννοντο, καὶ τὰ ἐγκλήματα ἀλλήλοις προούφερον,
 οἱ μὲν τὴν ἀπόκλεισιν τοῦ Βρεντεσίου καὶ τὴν ἀφαρ-
 ρεσιν τοῦ Καληνοῦ στρατοῦ, οἱ δὲ τὴν ἀποτείχισιν τοῦ
 Βρεντεσίου καὶ πολιορκίαν καὶ τὴν τῆς Αὐσονίδος 20
 καταδρομὴν καὶ τὸ συνθέσθαι μὲν Ἀηνοβάρβω σφαγεῖ
 Γαῖου Καίσαρος, συνθέσθαι δὲ Πομπηίῳ κοινῶ πολε-
 248 μῶ. καὶ τέλος οἱ τοῦ Καίσαρος τὴν γνώμην σφῶν
 τοῖς ἑτέροις ἀνεκάλυπτον, ὅτι Καίσαρι συνέλθοιεν οὐκ
 ἀμνημονοῦντες Ἀντωνίου τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ διαλλαγὰς 25

3 πεντακοσίων] διακοσίων iC, falso 4 ὁρμῆς] malim cum
 Mend. ὁρμῆς 12 τῷ καίσαρος i, τοῦ καίσαρος O 15 ἀν-
 τεπικαλούντων O, unde ἀντεπικαλούντων maluit Mend., cf. ad
 § 263 19 ἀποτείχισιν C. Steph., ἀπόκλεισιν libri 19 sq. τοῦ
 Βρεντεσίου deleri voluit Musgr. 23 ἐς ante τὴν γνώμην add. i

2 est P. Servilius Rullus, cf. Cass. D. 48, 28, 1 (v. Willems I p. 491
 n. 180) 7 Ὑρίαν] cf. Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 884 sq.

ἐπινοοῦντες ἀμφοτέροις ἢ Ἀντώνιον ἀπειθοῦντα καὶ πολεμοῦντα ἀμυνούμενοι. καὶ τάδε καὶ αὐτοὶ προσπελάζοντες τοῖς Ἀντωνίου χαρακώμασι προύλεγον.

γιννομένων δὲ τούτων ἀγγέλλεται Φουλβία τεθνε- 249
 5 ὤσα, λεγομένη μὲν ἐπὶ ταῖς Ἀντωνίου μέμψεσιν ἄθυ-
 μῆσαι καὶ ἐς τὴν νόσον ἐμπεσεῖν, νομιζομένη δὲ καὶ
 τὴν νόσον ἐκοῦσα ἐπιτρίψαι διὰ τὴν ὀργὴν Ἀντωνίου·
 νοσοῦσάν τε γὰρ αὐτὴν ἀπολελοίπει καὶ οὐδὲ ἀπο-
 λείπων ἐωράκει. ἐδόκει δ' ἀμφοτέροις ἐς πολλὰ συν- 250
 10 οίσειν ὁ θάνατος, γυναίου φιλοπράγμονος ἀπηλλαγμέ-
 νοις, ἢ διὰ τὸν Κλεοπάτρας ζῆλον ἐξεργόπισε τοσόνδε
 πόλεμον. τό γε μὴν πάθος ἀσθενῶς ἤνεγκεν ὁ Ἀντώ-
 νιος, ἡγούμενός τι καὶ αἷτιος γεγυέναι.

0 Δεύκιος δὲ ἦν Κοκκήιος ἑκατέρῳ φίλος καὶ ὑπὸ 251
 15 Καίσαρος ἐς Φοινίκην τοῦ προτέρου θέρους πρὸς τὸν
 Ἀντώνιον ἀπέσταλτο μετὰ Καικίνα, ἐπανιόντος δὲ τοῦ
 Καικίνα παρὰ Ἀντωνίῳ κατέμενε. οὗτος τότε ὁ Κοκ- 252
 κήιος, τὸν καιρὸν οὐ μεθεῖς, ὑπεκρίνατο μεταπεμφθῆ-
 ναι πρὸς Καίσαρος ἀσπασόμενος αὐτόν. συγχωροῦντος
 20 δ' ἀπιέναι τοῦ Ἀντωνίου πειρώμενος ἤρετο, εἴ τι καὶ
 αὐτὸς ὁ Ἀντώνιος ἐπιστέλλει τῷ Καίσαρι, κεκοιμισμέ-
 νος δι' αὐτοῦ Κοκκήιου γράμματα. καὶ ὁ Ἀντώνιος 253
 “νῦν μὲν,” ἔφη, “τί ἂν ἀλλήλοις γράφοιμεν, ὄντες
 ἐχθροί, εἰ μὴ κακῶς ἀγορεύοιμεν ἀλλήλους; ἀντέγραψα

1 ἦ] οὐ B 2 καὶ αὐτοὶ] et haec etiam C, unde αὐτὰ ci. Mend., at iunge καὶ αὐτοὶ cum προσπελάζοντες 6 ἐς τὴν νόσον] ἐς νόσον ci. Mend., sed cf. § 230 νοσηλευομένην 7 ἐπι-
 τρίψαι] ἐπιθρέψαι ci. Cob. p. 229, inut., cf. § 266 8 τε om. V
 8 sq. ἀπολείπων] ἀποπλέων ci. Mend., bene 16 sq. et p. 572, 1
 Καικίνα Schw., Cecina C, κεκίνα Bbf, κεκίνα a, μαικίνα V
 19 ἀσπασόμενος] h. l. lacunam esse ci. Mend., iniuria, opinor

14. est L. Cocceius Nerva cos. suff. a. 715/39, cf. Borghesi I p. 433 sqq. (= Groag ap. Pauly-Wissowa 4, 1 p. 130 n. 12)

40 a. C.

δὲ τοῖς πάλαι διὰ Καικίνα· καὶ εἰ βούλει, λάβε τὰ
 254 ἀντίγραφα”. ὁ μὲν οὕτως ἐπεχλεύασεν, ὁ δὲ Κοκκήιος
 οὐκ εἶα πῶ τὸν Καῖσαρα καλεῖν ἐχθρόν, ἔς τε Λεύκιον
 καὶ τοὺς ἄλλους Ἀντωνίου φίλους τοιόνδε γεγεννημένον.
 255 ὁ δὲ “ἐκ Βρεντεσίου με”, φησὶν, “ἀποκλείων καὶ τὰ
 ἐμὰ ἔθνη καὶ τὸν Καληνοῦ στρατὸν ἀφαιρούμενος ἔτι
 τοῖς φίλοις ἐστὶν εὖνους μόνοις· οὐδὲ τοὺς φίλους
 ἐμοὶ περισώζειν ἔοικεν, ἀλλὰ ταῖς εὐεργεσίαις ἐχθρο-
 ποιεῖν”. καὶ ὁ Κοκκήιος, ἃ μὲν ἐπεμέμφετο μαθὼν,
 οὐδὲν δὲ ἔτι ὀξυτέραν φύσιν ἐπερεθίσας, ὥχετο πρὸς 10
 256 τὸν Καῖσαρα. ὁ δὲ αὐτὸν ἰδὼν ἐν θαύματι ἐποιεῖτο, 61
 ὅτι μὴ θᾶσσον ἔλθοι· “οὐ γάρ”, ἔφη, “καὶ τὸν σὸν
 ἀδελφόν, ἵν’ ἐχθρὸς ἦς μοι, περιέσωσα”. ὁ δὲ “πῶς”,
 ἔφη, “τοὺς μὲν ἐχθροὺς φίλους ποιῇ, τοὺς δὲ φίλους
 ἐχθροὺς ἀποκαλεῖς τε καὶ τὸν στρατὸν ἀφαιρῇ καὶ τὰ 15
 257 ἔθνη”; καὶ ὁ Καῖσαρ “οὐ γάρ”, ἔφη, “Καληνοῦ τελευ-
 τήσαντος ἐχρῆν ἐπὶ μειρακίῳ τῷ Καληνοῦ παιδὶ γενέ-
 σθαι τοσαύτας ἀφορμὰς, ἀπόντος ἔτι Ἀντωνίου· αἷς
 καὶ Λεύκιος ἐπαρθεὶς ἐμάνη, καὶ Ἀσίνιος καὶ Ἀηνό-
 βαρβος γειτονεύοντες ἐχρῶντο καθ’ ἡμῶν. ἐπεὶ καὶ 20

5 ὁ δὲ etc.] *tum ille qui e Brundisio inquit me excluserit*
 C, unde <ὁ> ἐκ Bp. ci. Mend., ἐμὲ quoque proponens pro με,
 at C aliter vertere non potuit, cf. Zerdik p. 60, qui etiam in
 hiatu offendit; praeter <ὁ> ἐκ pro ἔτι v. 6 εἴ τι voluit Fennema,
 Quaest. Parthicae, diss. Lugd. Bat. 1882, p. 117, comma ponens
 post μόνοις v. 7 13 περιέσωσα ante ἵν’ coll. V 14 ποιῇ —
 15 ἐχθροὺς om. iC 16 οὐ] ἦ ci. Musgr. 19 sq. ante
 ἐπαρθεὶς itemque cum Schw. post ἐχρῶντο ex C, qui vertit
desaeuaret et uterentur, <ἄν> add. Mend., at ἐμάνη spectare
 videtur ad bellum Perusinum et ἐχρῶντο intellego ‘uti cona-
 bantur’ 19 ἐπαρθεὶς O, irritatus C, ἀνισθεὶς af, ἀνισθεὶς b;
 ἄν αὐθις ci. Musgr., <ἄν αὐθις> ἐπαρθεὶς maluit Mend.

12 sq. τὸν σὸν ἀδελφόν] est M. Cocceius Nerva, L. Antonii
 proquaestor, cf. Borghesi I p. 435 sq. (= Groag ap. Pauly-Wis-
 sowa 4, 1 p. 131 n. 13)

τὰ Πλάγκου τέλη κατὰ σπουδὴν κατέλαβον, ἵνα μὴ
οἴχοιτο πρὸς Πομπήιον· οἱ γοῦν ἱππεῖς αὐτῶν διέπλευ-
σαν ἐς Σικελίαν". καὶ ὁ Κοκκήσιος "ἐτέρως", ἔφη, "τάδε 258
λογοποιούμενα οὐδὲ Ἀντώνιος ἐπίστευεν, ἕως [ἂν] ἀπ-
5 εκλείσθη τοῦ Βρεντεσίου καθάπερ πολέμιος". καὶ ὁ 259
Καῖσαρ οὐδὲν μὲν αὐτὸς ἔφη περὶ τοῦδε προστάξαι
(οὐδὲ γὰρ προμαθεῖν προσπλέοντα οὐδ' ἀφικέσθαι
μετὰ πολεμίων προσδοκῆσαι), Βρεντεσίους δὲ αὐτοὺς
καὶ τὸν ὑπολελειμμένον αὐτοῖς διὰ τὰς Ἀγνοβάρβου
10 καταδρομὰς ταξίαρχον αὐτοκελεύστους ἀποκλείσαι τὸν
Ἀντώνιον, συνθέμενον μὲν ἐχθρῷ κοινῷ Πομπηίῳ,
ἐπαγαρόντα δὲ Ἀγνόβαρβον φονέα τοῦ ἐμοῦ πατρός,
ψήφῳ καὶ κρίσει καὶ προγραφῇ κατεγνωσμένον καὶ
πολιορκήσαντα μὲν τὸ Βρεντέσιον μετὰ Φιλίππους,
15 πολιορκοῦντα δὲ ἔτι τὸν Ἰόνιον ἐν κύκλῳ, ἐμπρήσαντα
2 δὲ τὰς ἐμὰς ναῦς καὶ τὴν Ἰταλίαν λεηλατήσαντα. ὁ δέ 260
"σπένδεσθαι μὲν", ἔφη, "συνεχωρήσατε ἀλλήλοις, πρὸς
οὓς ἂν ἐθέλητε· καὶ οὐδενὶ τῶν ἀνδροφόνων Ἀντώ-
νιος ἐσπείσατο, οὐδὲν ἔλασσον ἢ αὐτὸς σὺ τὸν σὺν
20 πατέρα τιμῶν. Ἀγνόβαρβος δὲ οὐκ ἔστι τῶν ἀνδρο- 261
φόνων, ἢ δὲ ψήφος αὐτῷ κατ' ὀργὴν ἐπῆκται· οὐδὲ
γὰρ τῆς βουλῆς πω τότε μετεῖχεν. εἰ δ' ὥς φίλῳ Βρού-
του μὴ συγγενῶναι νομίζοιμεν, οὐκ ἂν φθάνοιμεν ὀλλύ-
γου δεῖν ἅπασι χαλεπαίνοντες; Πομπηίῳ δὲ οὐ συν- 262

1 μὴ] μοι, ut videtur, ab 4 ad λογοποιούμενα desideravit
Mend. verbum finitum, inut. ἂν delevi, ἄρα scr. Mend., νῦν
Bk. 7 ἀφίξεσθαι maluit Mend., <ἂν> ἀφικέσθαι Nauck
15 πολιορκοῦντα] *depraedantem* C, unde πορθεῖντα ci. Mend.,
sed cf. Kratt p. 31 21 ἢ δὲ] οὐδὲ iC 22 οὐδ' ante εἰ δ'
add. i 24 interrogandi signum posuit Mend.

40 a. C.

ἐθετο μὲν συμμαχήσειν ὁ Ἀντώνιος, πολεμούμενος δ'
 ὑπὸ σοῦ προσλήψεσθαι σύμμαχον ἢ καὶ σοὶ συναλλά-
 ξειν, οὐδὲν ἀνήκεστον οὐδ' ἐκείνουν εἰργασμένον. σὺ
 δὲ καὶ τῶνδε τὴν αἰτίαν ἔχεις· εἰ γὰρ οὐκ ἐπολεμήθη
 κατὰ τὴν Ἰταλίαν, οὐδ' ἂν οὗτοι πρεσβεύεσθαι ταῦτα
 263 πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐθάρρουν". καὶ ὁ Καῖσαρ ἔτι ἐπι-
 καλῶν "τὴν μὲν Ἰταλίαν", ἔφη, "κἀμὲ σὺν αὐτῇ, Μά-
 νιος καὶ Φουλβία καὶ Λεύκιος ἐπολέμουν· ὁ δὲ Πομ-
 πῆιος οὐ πρότερον, ἀλλὰ νῦν Ἀντωνίου θαρρῶν ἐπι-
 264 βέβηκε τῆς παραλλου". καὶ ὁ Κοκκήιος "οὐκ Ἀντωνίῳ 10
 θαρρῶν", εἶπεν, "ἀλλὰ ὑπ' Ἀντωνίου πεμφθεῖς. οὐ γὰρ
 ἐπικρύψω σε, ὅτι καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν ἐπιδραμεῖται
 ναυτικῷ πολλῷ ναυτικὸν οὐκ ἔχουσιν, εἰ μὴ διαλύ-
 265 σεσθε ὑμεῖς". ὁ δὲ Καῖσαρ (οὐ γὰρ ἀμελῶς ἤκουσε
 τοῦ τεχνάσματος) ἐπισχὼν ὀλίγον εἶπεν· "ἀλλ' οὐ χαι- 15
 ρήσει Πομπῆιος, κακὸς κακῶς καὶ νῦν ἐκ Θουρίων
 266 ἐξελαθεῖς". καὶ ὁ Κοκκήιος τὰ ἀμφίλογα πάντα κατ-
 ιδὼν ἐπῆγε τὸν Φουλβίας θάνατον καὶ τρόπον αὐτοῦ,
 ὅτι πρὸς τὴν ὀργὴν Ἀντωνίου δυσχεράνασά τε νοσή-
 σειε καὶ τὴν νόσον ἐπιτρέψειεν ὑπὸ τῆς δυσθυμίας, 20
 οὐκ ἰδόντος αὐτὴν οὐδὲ νοσοῦσαν Ἀντωνίου, ὥς αἴτιον
 τῇ γυναικὶ θανάτου γενόμενον· ἐκποδὼν δὲ κάκελνης
 γενομένης, οὐδενὸς ὑμῖν ἐνδεῖν ἔτι ἔφη "πρὸς ἀλλή-
 λους πλὴν ἀληθεῦσαι, περὶ ὧν ὑπενόησατε".

6 sq. ἐπεγκαλῶν Ο, unde ἐγκαλῶν maluit Mend., cf. ad § 247
 7 τὴν — αὐτῇ] Mend. corrupta putavit, nisi forte scribendum
 esset ἐξεπολέμουν pro ἐπολέμουν (v. 8), cf. ad III § 220 18 <τὸν>
 τρόπον ci. Mend., cf. ad I § 351 19 sq. τε νοσήσειε] νοσήσειε τε
 ci. Mend., probabiliter 20 ἐπιτρέψειεν] ἐπιτρέψειεν ci. Cob.
 p. 229, cf. § 249 22 γενόμενον] γενέσθαι scribendum aut
 lacunam statuendam ci. Mend., illud probabiliter. Kratt p. 8
 γενόμενον retinet, vix recte 23 ἐνδεῖ scr. Bk., praeter rem, cf.
 Kratt p. 47, Zerdik p. 63

63 οὕτω καθομιλῶν τὸν Καίσαρα ὁ Κοκκήσιος ἐκέλευεν 267
 τε τὴν ἡμέραν ἐξενίξετο παρ' αὐτῷ καὶ ἐδεῖτο ἐπιστεῖ-
 λαί τι τῷ Ἀντωνίῳ, νεώτερον ὄντα πρεσβυτέρῳ. ὁ δὲ
 πολεμοῦντι μὲν ἔτι οὐκ ἔφη γράψειν· οὐδὲ γὰρ ἐκεί-
 5 νον· μέμψασθαι δ' αὐτοῦ τῇ μητρὶ, ὅτι συγγενῆς οὖσα
 καὶ προτιμηθεῖσα ἐκ πάντων ὑφ' αὐτοῦ, φύγοι τὴν
 Ἰταλίαν καθάπερ οὐ τευξομένη πάντων ὥς παρ' υἱοῦ.
 ὧδε μὲν καὶ ὁ Καῖσαρ ἐτέχναζε καὶ ἐπέστελλε τῇ 268
 Ἰουλίᾳ. ἐξιόντι δὲ τοῦ στρατοπέδου τῷ Κοκκήσιῳ πολλοὶ
 10 τῶν ταξιάρχων τὴν γνώμην ἐξέφερον τοῦ στρατοῦ.
 ὁ δὲ καὶ τᾶλλα καὶ τόδε αὐτὸ τῷ Ἀντωνίῳ μετ-
 έφερεν, ἵνα εἰδείῃ πολεμήσοντας οὐ συντιθεμένῳ. συν- 269
 εβούλευεν οὖν Πομπήιον μὲν ἐς Σικελίαν ἐξ ὧν ἐπόρθει
 μετακαλεῖν, Ἀηνόβαρβον δέ ποι πέμπειν, ἕως αἱ συν-
 15 θῆκαι γένοιντο. παρακαλούσης δὲ καὶ τῆς μητρὸς ἐς 270
 ταῦτα τὸν Ἀντώνιον (γένει γὰρ ἦν ἐκ τῶν Ἰουλίῳ),
 ἡσχύνετο Ἀντώνιος, εἰ μὴ γενομένων τῶν συμβάσεων
 τὸν Πομπήιον αὐθις ἐς συμμαχίαν καλοίῃ. τῆς δὲ μη- 271
 τρὸς οὐκ ἀπελπιζούσης αὐτὰς ἔσεσθαι καὶ Κοκκήσιου
 20 ἰσχυριζομένου τε περὶ αὐτῶν καὶ ἐλπιζομένου τι πλεόν
 εἰδέναι, ὁ Ἀντώνιος ἐνεδίδου καὶ τὸν Πομπήιον ἀνα-
 χωρεῖν ἐκέλευεν ἐς Σικελίαν, ὥς ἐπιμελησόμενος τῶν
 συγκειμένων, καὶ Ἀηνόβαρβον ἔπεμπεν ἡγεῖσθαι Βι-
 θυνίας.

5 μέμψασθαι i 6 ὑφ' αὐτοῦ cum C scr. Mend., ὑπ' αὐτοῦ
 Oi 10 multi ex praefectis et ordinum primoribus C (item ταξι-
 αρχῶν, καὶ τὴν γνώμην hab. A ex errore), unde πολλοὶ τῶν ἡγε-
 μόνων καὶ ταξιάρχων καὶ τὴν γνώμην ci. Schw. et πολλοὶ τῶν ταξι-
 αρχῶν καὶ ἡγεμόνων τὴν γνώμην Mend.; ceterum ταξιάρχων
 Oi 22 ἐπιμελησόμενος <αὐτὸς> malim cum Mend.

40a. C.

272

ὧν ὁ στρατὸς ὁ τοῦ Καίσαρος αἰσθανόμενοι πρέ- 64
 σβεις εἶλοντο τοὺς αὐτοὺς ἐς ἀμφοτέρους, οἱ τὰ μὲν
 ἐγκλήματα αὐτῶν ἐπέσχον ὥς οὐ κρῖναι σφίσιν, ἀλλὰ
 διαλλάξαι μόνον ἡρημένοι, σφίσι δ' αὐτοῖς προσελόμε-
 νοι Κοκκήιον μὲν ὥς οἰκεῖον ἀμφοῖν, ἐκ δὲ τῶν Ἀν- 5
 τωνίου Πολλίωνα καὶ Μαικήναν ἐκ τῶν Καίσαρος,
 ἔγνωσαν Καίσαρι καὶ Ἀντωνίῳ πρὸς ἀλλήλους ἀμνη-
 στίαν εἶναι τῶν γεγονότων καὶ φιλίαν ἐς τὸ μέλλον.

273 ὑπογύως δὲ Μαρκέλλου τεθνεῶτος, ὃς τὴν ἀδελφὴν
 Καίσαρος εἶχεν Ὀκταουίαν, ἐδικαίουν οἱ διαλλακταὶ τὴν 10
 Ὀκταουίαν Ἀντωνίῳ τὸν Καίσαρα ἐγγυῆσαι. καὶ ὁ μὲν
 αὐτίκα ἐνηγγύα, καὶ ἡσπάζοντο ἀλλήλους, καὶ βοαὶ παρὰ
 τοῦ στρατοῦ καὶ εὐφημαὶ πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν ἦσαν
 ἅπανστοι δι' ὅλης τε τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ τὴν νύκτα 14

274 πᾶσαν· ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος τὴν Ῥωμαίων 65
 αὐτίς ἀρχὴν ἐφ' ἑαυτῶν ἐμερίσαντο ἅπασαν, ὅρον μὲν
 εἶναι σφίσι Σκόδραν πόλιν τῆς Ἰλλυρίδος, ἐν μέσῳ
 τοῦ Ἰονίου μυχοῦ μάλιστα δοκοῦσαν εἶναι, ταύτης δ'
 ἔχειν τὰ μὲν πρὸς ἑω πάντα τὸν Ἀντώνιον ἔθνη τε
 καὶ νήσους ἕως ἐπὶ ποταμὸν Εὐφράτην ἄνω, τὰ δὲ 20
 ἐς δύσιν τὸν Καίσαρα μέχρι ὠκεανοῦ. Λιβύης δὲ Λέ-
 275 πιδον ἄρχειν, καθὰ Καῖσαρ ἐδεδώκει. πολεμεῖν δὲ
 Πομπηίῳ μὲν Καίσαρα, εἰ μὴ τι συμβαίνοι, Παρθυ-

2 ἐς om. V 3 ἐπέσχον] οὐκ εἶων ἐξελέγγειν οἱ φίλοι τὴν
 πρόφασιν Plut. Ant. c. 30 5 οἰκείον scripsi, κοινὸν Oī, com-
 mune utriusque amicū C, κοινὸν ἀμφοῖν <φίλον> ci. Mend.
 6 μουκήναν B (κ corr. ex μ) 9 μαρκέλλου δὲ ὑπογύως V, quod
 prob. Mend. 12 ἡγγύα scr. Mend., cf. ad II § 50 17 Σκό-
 δραν πόλιν Palmerius, κοδόρολιν libri 20 τὸν ante ποταμὸν
 add. i, cf. ad II § 631 23 nī una conuenirent C, i. e. εἰ μὴ
 τι συμβαίνειεν

αλοῖς δὲ Ἀντώνιον, ἀμυνόμενον τῆς ἐς Κράσσον παρα-
σπονδῆσεως. Ἀγνοῶν δ' εἶναι πρὸς Καίσαρα συμ-
βάσεις τὰς πρὸς Ἀντώνιον γενομένας. στρατὸν δὲ ἐκ
τῆς Ἰταλίας προσκαταλέγειν ἀκωλύτως ἴσον ἐκάτερον.

5 αἶδε μὲν ἦσαν αἱ τελευταῖαι Καίσαρι τε καὶ Ἀντω- 276
νίῳ γενόμεναι συμβάσεις. καὶ εὐθὺς ἐς τὰ ἐπείγοντα
τοὺς φίλους ἐκάτερος αὐτῶν περιέπεμπεν, Οὐεντίδιον
μὲν ἐς τὴν Ἀσίαν Ἀντώνιος, ἀναστέλλειν Παρθυαλοὺς
τε καὶ Λαβιηνὸν τὸν Λαβιηνοῦ, μετὰ τῶν Παρθυαλῶν
10 ἐν ταῖσδε ταῖς ἀσχολίαις Συρίαν τε καὶ τὰ μέχρη τῆς
Ἰωνίας ἐπιδραμόντα. ἃ μὲν δὴ Λαβιηνός τε καὶ Παρ-
θυαῖοι δράσαντες ἔπαθον, ἡ Παρθυικὴ δηλώσει γραφή.
6 Ἐλενον δὲ στρατηγὸν Καίσαρος, σὺν ὁρμῇ κατασχόντα 277
Σαρδοῦς, αὐτίς ἐξέβαλε τῆς Σαρδοῦς Μηνόδαρος ὁ
15 Πομπήριου, καὶ τῷδε μάλιστα χαλεπαίνων ὁ Καῖσαρ οὐκ
ἐδέχετο τὰς πείρας Ἀντωνίου συνάγοντος αὐτῷ Πομ-
πήριον. ἐς δὲ Ῥώμην παρελθόντες ἐτέλουν τοὺς γάμους. 278
καὶ ὁ Ἀντώνιος Μάνιον μὲν ἔκτεινεν ὥς ἐρεθίσαντά
τε Φουλβίαν ἐπὶ διαβολῇ Κλεοπάτρας καὶ τοσῶνδε
10 αἴτιον γενόμενον, Καῖσαρι δὲ ἐνέφηγε Σαλουιδιηνόν,
τὸν ἡγούμενον τῷ Καίσαρι τοῦ περὶ Ῥοδανὸν στρατοῦ,
ἀπόστασιν ἰδίᾳ βουλευῆσαι καὶ οἱ περὶ τοῦδε προσ-
πέμψαι περικαθημένῳ τὸ Βρεντέσιον. καὶ ὁ μὲν τότε 279
ἐξεῖπεν οὐ πρὸς πάντων ἐπαινούμενον, εὐφυῆς ὢν
15 ἄρα καὶ ταχύς ἐς εὐνοίαν· ὁ δὲ Καῖσαρ αὐτίκα τὸν
Σαλουιδιηνὸν ἐκάλει κατὰ σπουδὴν, ὥς ἐπὶ δὴ τι μό-

1 ἀμυνόμενον ci. Mend., cf. praef. 4 ἴσον ἀκωλύτως V
12 ἔδρασάν τε καὶ ἔπαθον ci. Mend. Παρθυικὴ maluit Schw.,
cf. ad § 39 22 ἰδίῳ b 24 ἐπαινούμενος malim cum Schw.,
contra Kratt p. 8

6 εὐθὺς] cf. Bücke, Quellen u. Chronologie der röm.-
parth. Feldzüge 713—18 p. 51 sqq.

40 a. C.

νον χορήζων καὶ εὐθύς ἐκπέμψων αὐτοὺς ἐς τὸν στρατόν, καὶ ἐλθόντα ἔκτεινε διελέγξας καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ στρατὸν ὥς ὑποπτον ὄντα ἔχειν ἔδωκεν Ἀντωνίῳ.

- 280 Ῥωμαίους δ' ὁ λιμὸς ἐπέβλεπεν, οὔτε τῶν ἐφ' ὧν ἐμπόρων ἐπιπλεόντων δέει Πομπηίου καὶ Σικελίας, οὔτε τῶν ἐκ δύσεως διὰ Σαρδῶ καὶ Κύρνον ἐχομένας ὑπὸ τῶν Πομπηίου, οὔτ' ἐκ τῆς περαιᾶς Λιβύης διὰ τοὺς
281 αὐτοὺς ἐκατέρωθεν ναυκρατοῦντας. ἐπετετίμητο δὴ πάντα, καὶ τῶνδε τὴν αἰτίαν ἐς τὴν ἔριν τῶν ἡγεμόνων ἀναφέροντες ἐβλασφήμουν αὐτοὺς καὶ ἐς διαλύσεις πρὸς Πομπήιον ἐπέσπερχον. οὐκ ἐνδιδόντος δὲ τοῦ Καίσαρος οὐδ' ὥς, ὁ Ἀντώνιος αὐτὸν ἡξίου ταχύνειν
282 γε τὸν πόλεμον διὰ τὴν ἀπορίαν. χρημάτων δ' ἐς αὐτὸν οὐκ ὄντων προυτέθη διάγραμμα, εἰσφέρειν ἐπὶ μὲν τοῖς θεράπουσι τοὺς κεκτημένους ὑπὲρ ἑκάστου τὸ ἡμισυ τῶν πέντε καὶ εἴκοσι δραχμῶν ὠρισμένων ἐς τὸν πόλεμον τὸν Κασσίλου τε καὶ Βρούτου, ἐσφέρειν δὲ καὶ μοῖραν τοὺς ἐκ διαθήκης τι καρπου-
283 μένους. τοῦτο τὸ γράμμα σὺν ὀρμῇ μανιώδει καθεῖλεν ὁ δῆμος ἀγανακτῶν, εἰ τὰ κοινὰ ταμειᾶ κεκενωκότες καὶ τὰ ἔθνη σεσυληκότες καὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτὴν ἐσφοραῖς καὶ τέλεσι καὶ δημεύσεσι καταβαρῆσαντες οὐκ ἐς πολέμους οὐδ' ἐς ἐπικτητὸν ἀρχήν, ἀλλ' ἐς ἰδίους ἐχθροὺς ὑπὲρ οἰκειᾶς δυναστείας, ὑπὲρ ἧς δὴ καὶ προγραφὰς καὶ σφαγὰς καὶ λιμὸν ἐκ τῶνδε πανώδυνον

3 ἔδωκεν] ἐδόκουν i (in f en supra ουν a m. 2 add.)
5 καὶ Σικελίας] κρατοῦντος Σικελίας ci. Mend. 7 τῶν] τοῦ V, sed suprascr. a m. 1 τῶν 16 <τῶν> ὠρισμένων scr. Bk., sed cf. ad I § 172 18 τι] τε i 19 an διάγραμμα? 20 εἰ <οἱ> τὰ ci. Mend. 23 πολέμους ci. Mend., bene ἐς ἐπικτησιν ἀρχῆς desidero cum Mend. 25 ἐκ τῶνδε corruptum putavit Mend., sed cf. § 294

γεγονέναι, ἔτι καὶ τὰ λοιπὰ περιδύοιεν αὐτούς. συν- 284
 ιστάμενοι τε ἐβόων καὶ τοὺς οὐ συνισταμένους ἔβαλ-
 λον καὶ ἠπέλουν διαρπάσειν αὐτῶν τὰς οἰκίας καὶ
 5 καταπρήσειν, ἕως τὸ μὲν πλῆθος ἅπαν ἠρέθιστο, ὁ δὲ
 Καῖσαρ σὺν τοῖς φίλοις καὶ ὀλίγοις ὑπασπισταῖς ἐς
 μέσους ἦλθεν, ἐντυχεῖν τε βουλόμενος καὶ τὴν μέμψιν
 ἐκλογίσασθαι. οἱ δὲ αὐτὸν εὐθύς ὀφθέντα ἔβαλλον τε 285
 ἀφειδῶς πάννυ καὶ οὐδ' ὑπομένοντα καὶ ἑαυτὸν ἐμ-
 παρέχοντα καὶ τιτρωσκόμενον ἠδοῦντο. πνθόμενος δ' 286
 10 ὁ Ἀντώνιος ἐβοήθει κατὰ σπουδὴν. οἱ δὲ καὶ τούδε,
 κατιόντα τὴν ἱερὰν ὁδόν, οὐκ ἔβαλλον μὲν ὥς ἔτοιμον
 ἐς τὰς Πομπηίου διαλύσεις, ἀναχωρεῖν δὲ ἐκέλευον·
 καὶ οὐ πειθόμενον, τότε ἔβαλλον. ὁ δὲ ὀπλίτας πλέο- 287
 νας, οἱ ἦσαν ἔξω τοῦ τείχους, ἐκάλει. καὶ οὐ παριέν-
 15 των οὐδ' ὥς αὐτόν, οἱ μὲν ὀπλίται διαιρεθέντες ἐς
 τὰ πλάγια τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς ἀγορᾶς ἐπεχείρουν ἐκ
 τῶν στενωπῶν καὶ τὸν ἐντυχόντα ἀνῆρουν· οἱ δ' οὐκ-
 ἔτι εὐμαρῶς οὐδὲ φυγεῖν ἐδύναντο, βεβυσμένοι τε
 ὑπὸ πλῆθους καὶ διαδρομῇν οὐκέτι ἔχοντες, ἀλλὰ φό-
 20 νος ἦν καὶ τραύματα καὶ ἀπὸ τῶν τεγῶν οἰμωγαὶ
 καὶ βοαὶ. καὶ ὁ Ἀντώνιος μόλις τε παρῆλθε, καὶ τοῦ 288
 κινδύνου τὸν Καῖσαρα περιφανῶς δὴ τότε μάλιστα
 οὗτος ἐξείλετο καὶ ἐς τὴν οἰκίαν περιέσωσε. δια-
 φυγόντος δέ ποτε τοῦ πλῆθους τὰ νεκρά, ἵνα μὴ
 25 ἐνοχλοῖη θεωρούμενα, ἐς τὸν ποταμὸν ἀπερριπτεῖτο·
 καὶ ἕτερον πένθος ἦν ὁρωμένων ἀνὰ τὸ ρεῦμα, καὶ 289

1 περιδύοιεν Musgr. (cf. IV § 191, V § 289), περιδεύοιεν i, περιοδεύοιεν O αὐτούς Oi, corr. Mend. 7 ἐκλογίσασθαι ne cum Budaeo conicias, cf. Schw. t. III p. 687, ceterum ἐκλογίσασθε B 14 sq. παριόντων i 15 αὐτόν] αὐτῶν OC 17 sq. οὐκέτ' B 19 οὐκέτι] οὐκ cum V maluit Mend. 24 ποτε om. V 25 ἐνοχλοῖη Schw., ἐνοχλοῖ O, ἐνοχλῇ i

40 a. C.

περιδύνοντων αὐτὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ ὅσοι μετ' αὐ-
τῶν κακοῦργοι τὰ εὐσχήμονα μάλιστα ὡς οἰκεία ἔφε-
ρον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπαύετο σὺν φόβῳ τε καὶ μίσει
τῶν ἡγουμένων, ὁ δὲ λιμὸς ἤκμαζε, καὶ ὁ δῆμος ἔστεινε
καὶ ἡσύχαζεν.

- 290 ὁ δ' Ἀντώνιος ἐδίδασκε τοὺς Λίβωνος οἰκέλους Λί- 6
βωνα καλεῖν ἐκ Σικελίας ἐπὶ συνησθήσει τοῦ κήδους,
39 a. C. ἐργασόμενόν τι καὶ μεῖζον· τὸ δ' ἀσφαλὲς τῷ Λίβωνι
ἀνεδέχετο αὐτός. οἱ μὲν δὴ ταχέως ἐπέστελλον, καὶ ὁ
291 Πομπήιος τῷ Λίβωνι συνεχώρει. ἀφικόμενος δὲ ὁ Λί- 10
βων ἐς νῆσον ὠρμίσθη τὰς Πιθηκούσας, ἣ νῦν ἐστὶν
Αἰναρία. καὶ μαθὼν ὁ δῆμος αὐτίς ἡθροῖζετο καὶ
παρεκάλει σὺν ὀλοφύρσει τὸν Καίσαρα πέμψαι Λίβωνι
πίστιν, πρεσβεύειν ἐθέλοντι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ εἰρήνης.
καὶ ὁ μὲν ἄκων ἔπεμπε, ὁ δὲ δῆμος καὶ Μουκίαν, 15
τὴν μητέρα τοῦ Πομπήιου, καταπρήσειν ἀπειλοῦντες,
292 ἐξέπεμπον ἐργασομένην διαλύσεις. Λίβων μὲν δὴ συνεῖς
τῶν ἐχθρῶν ἐνδιδόντων ἡξίλου τοὺς ἡγεμόνας αὐτοὺς
συνελθεῖν ὡς ἀλλήλοις ἐνδώσοντας, ὃ τι ἂν δοκῇ· βια-
σαμένου δὲ καὶ ἐς τοῦτο τοῦ δήμου, ἐξήεσαν ἐς Βαῖας 20
ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος.

- 293 Πομπήιον δὲ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὁμαλῶς ἔπειθον 7
ἐς τὴν εἰρήνην, Μηνόδωρος δὲ ἀπὸ Σαρδοῦς ἐπέστελ-
λεν ἢ πολεμεῖν ἐγκρατῶς ἢ βραδύνειν ἔτι, ὡς τοῦ λι-

2 εὐσχήμονα O 2 sq. ἐφέροντο ci. Mend. 7 ἐπὶ συνη-
σθήσει O i, quod omnino non Graecum, ἐπὶ συνθέσει ci. Musgr.,
probat Mend., quamquam Cass. D. 48, 16, 3 iam priore anno
Scriboniam ductam esse rettulisset. Conicio ἐπὶ συνησθῆναι sc.
τῷ Καίσαρι, cf. ad genet. Maced. 17 9 ἀπέστελλον i 16 <τὴν
οἰκίαν> καταπρήσειν ci. Regling

1 μου σφῶν προπολεμοῦντος καὶ τῶν συμβάσεων, εἰ
 2 καρδοκοίῃ, κρεισσόνων ἐσομένων· Μοῦρκόν τε τούτοις
 ἐνιστάμενον ὑποβλέπειν ἐκέλευεν ὡς ἀρχὴν αὐτῷ περι-
 3 κτώμενον. ὃ δὲ καὶ τέως τὸν Μοῦρκον διὰ τε ἄξιωμα 294
 4 καὶ γνῶμην ἐγκρατῇ βαρυνόμενος ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶνδε
 ἀπερρίπτει, καὶ οὐδὲν ἦν, ὃ τι Μούρκῳ προσεῖχεν, ἕως
 5 ὃ μὲν Μοῦρκος ἀχθόμενος ἐς Συρακούσας ὑπεχώρει
 καὶ τινὰς ἰδὼν φύλακας ἐπομένους ἐκ Πομπηίου, φα-
 6 νεῶς αὐτὸν ἐν τοῖς φύλαξιν ἐλοιδορεῖ. ὃ δὲ χίλλαρ- 295
 7 χον καὶ λοχαγὸν αὐτοῦ Μούρκου διαφθείρας ἔπεμψεν
 ἀνελεῖν αὐτὸν καὶ φάσκειν ὑπὸ θεραπόντων ἀνηρῆ-
 8 σθαι· ἔς τε πῖστιν τῆς ὑποκρίσεως τοὺς θεράποντας
 9 ἐσταύρου. οὐ μὴν ἐλάνθανε δεύτερον ἐπὶ Βιθυνικῷ 296
 τόδε μύσος ἐργασάμενος, περὶ ἄνδρα καὶ τὰ πολέμια
 10 λαμπρὸν καὶ τῆς αἰρέσεως ἐγκρατῇ φίλον ἀπ' ἀρχῆς
 καὶ ἐς αὐτὸν Πομπήιον εὐεργέτην τε ἐν Ἰβηρίᾳ γενό-
 11 μενον καὶ ἐκόντα ἐλθόντα ἐς Σικελίαν.
 12 Μοῦρκος μὲν δὴ τεθνήκει, τῶν δ' ἄλλων τὸν 297
 Πομπήιον ἐς τὰς διαλύσεις ἐπειγόντων καὶ τὸν Μηνό-
 13 δωρον διαβαλλόντων ἐς φιλαρχίαν ὡς οὐκ εὐνόῃ τοῦ
 14 δεσπότου μᾶλλον ἢ ὅπως αὐτὸς ἄρχοι στρατοῦ καὶ χώ-
 15 ρας ἐνιστάμενον, ἐνδοὺς ὃ Πομπήιος ἐς τὴν Αἰναρίαν
 διέπλει ναυσὶ πολλαῖς ἀρίσταις, ἐξήρους λαμπρᾶς ἐπι-
 16 βεβηκώς. καὶ Δικαιάρχειαν μὲν οὕτω σοβαρῶς παρ- 298
 17 ἐπλευσε περὶ ἐσπέραν, ἐφορῶντων τῶν πολεμίων· ἅμα

2 καρδοκοίῃ Herw. p. 76 et Fennema (v. ad § 255) p. 117,
 καὶ δοκοίῃ (δοκεῖν i) libri τε] δὲ b² in mg. 3 αὐτῷ Bi (V?),
 corr. Bk. 6 ἦν, ὅ τι] ἔτι ci. Cob. p. 235, vix recte
 10 ἔπεμψεν] ἔπεισεν ci. Mend., at illud bene habet, cum Pom-
 peius non fuerit Syracusis 17 καὶ ante ἐλθόντα add. i

13 ἐπὶ Βιθυνικῷ] A. Pompeius Bithynicus (cf. ad IV § 354) a S.
 Pompeio necatus est, cf. Cass. D. 48, 19, 1 (cf. 17, 4 sqq.), Liv. epit. 123

39 a. C.

δὲ ἔφ, καταπηχθέντων σταυρῶν ἐξ ὀλίγου διαστήμα-
 τος ἐν τῇ θαλάσῃ, σανίδες τοῖς σταυροῖς ἐπετέθησαν,
 καὶ [διὰ] τῶνδε τῶν καταστρωμάτων ὁ μὲν Καῖσαρ καὶ
 ὁ Ἀντώνιος παρῆλθον εἰς τὸ πρὸς τῇ γῇ πεποιημένον,
 ὁ δὲ Πομπήιος καὶ ὁ Λίβων εἰς τὸ πελαγιώτερον, ὀλί- 5
 γον ρεύματος αὐτοὺς διεύγωντος μὴ κεκραγότας ἀλλή-
 299 λων ἀκούειν. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Πομπήιος ἐπὶ κοινωνίᾳ
 τῆς ἀρχῆς ἤκειν ὥετο ἀντὶ Λεπίδου, οἱ δὲ ὡς κάθοδον
 αὐτῷ δώσοντες μόνην, τότε μὲν ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ δι-
 εκρίθησαν, διαπομπὰ δὲ συχνὰ τῶν φίλων ἦσαν ἐπὶ 10
 300 ποικίλαις ἐκατέρων προκλήσεσιν. ἦται δ' ὁ Πομπήιος
 τῶν προγεγραμμένων τε καὶ οἱ συνόντων τοῖς μὲν
 ἀνδροφόνοις Γαῖου Καίσαρος φυγὴν ἄδολον, τοῖς δὲ
 λοιποῖς κάθοδόν τε ἔντιμον καὶ τὰς οὐσίας, ἃς ἀνα-
 301 λώκεσαν. ἐπειγόμενοι δὲ εἰς τὰς συμβάσεις ὑπὸ τε τοῦ 15
 λιμοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου, εἰς τὸ τέταρτον μόλις ἐνεδί-
 δουν ὡς ὠνησόμενοι παρὰ τῶν ἐχόντων· καὶ τοῖς προ-
 γεγραμμένοις αὐτοῖς περὶ τούτων ἐπέστελλον, ἐλπίζον-
 302 τες αὐτοῖς αὐτοὺς ἀγαπήσειν. οἱ δὲ ἐδέχοντο πάντα,
 ἐπεὶ καὶ Πομπήιον αὐτὸν ἐδεδόκεισαν ἤδη διὰ τὸ 20
 Μούρκου μύσος· καὶ προσιόντες τῷ Πομπηίῳ συν-
 θέσθαι παρεκάλουν, ὅτε καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήξατο ὁ
 Πομπήιος ὡς καὶ τῶνδε προδιδόντων αὐτόν, ὧν προ-
 μάχεται, καὶ θαμινὰ τὸν Μηνόδαρον ὡς στρατηγικὸν 24
 303 καὶ μόνον εὖνουν ἀνεκάλει. Μουκίας δὲ αὐτὸν τῆς 72

3 διὰ del. Mend., δύο scripserat Schw. 6 αὐτοῖς i
 <ὡς> μὴ malim cum Schw., <τοῦ> μὴ ci. Mend., cf. § 370
 8 ἤκειν om. V 14 sq. ἀναλώκεσαν] perdidissent C, unde ἀπώ-
 λεσαν vel ἀπωλέκεσαν (immo ἀπωλωλέκεσαν) ci. Schw., probabi-
 liter 16 ὑπὸ om. V 19 αὐτοῖς, οἷς corr. ex οὖς, B, delendum
 ci. Mend.; fort. scribendum τούτοις αὐτοῖς, αὖ corr. ex οὖ,
 B 21 μύσος] μῖσος ab² 23 αὐτόν Oi, correxi

μητρὸς καὶ Ἰουλίας τῆς γυναικὸς ἐναγούσων, αὐτῆς
οἱ τρεῖς συνῆλθον εἰς τὸ ἀμφίκλυστον Δικαιαρχέων
χωμα, περιουσιάζων τῶν φυλακίδων νεῶν, καὶ συν-
έβησαν ἐπὶ τοῖσδε λελύσθαι μὲν τὸν πόλεμον αὐτοῖς 304
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ τὰς ἐμπορίας
ἀκωλύτους εἶναι πανταχοῦ, Πομπήιον δὲ τὰς φρουρὰς
ἐξαγαγεῖν, ὅσαι κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰσὶ, καὶ μηκέτι τοὺς
ἀποδιδράσκοντας οἰκέτας ὑποδέχεσθαι μηδ' ἐφορμεῖν
ναυσὶ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰταλίας, ἄρχειν δὲ Σαρδοῦς καὶ 305
Σικελίας καὶ Κύρρου καὶ ὅσων ἄλλων εἶχεν εἰς τότε
νήσων, εἰς ὅσον ἄρχοιεν τῶν ἐτέρων Ἀντωνίος τε καὶ
Καῖσαρ, πέμποντα Ῥωμαίοις τὸν ἐκ πολλοῦ τεταγμένον
αὐταῖς φέρειν σῖτον, ἐπιλαβεῖν δὲ καὶ Πελοπόννησον
ἐπὶ ταύταις, ὑπατεῦσαι δ' ἀπόντα, δι' ὅτου κρίνοι τῶν
φίλων, καὶ τῆς μεγίστης ἱερωσύνης εἰς τοὺς ἱερέας ἐγ-
γραφῆναι. καὶ τάδε μὲν εἶναι Πομπηίῳ, κάθοδον δὲ 306
τοῖς ἔτι φεύγουσι τῶν ἐπιφανῶν, πλὴν εἴ τις ἐπὶ τῷ
φόνῳ Γαῖου Καίσαρος ψήφῳ καὶ κρίσει κατέγνωσται·
καὶ τῆς περιουσίας τοῖς μὲν ἄλλοις, ὅσοι κατὰ φόβον
ἔφευγον καὶ τὰ ὄντα αὐτοῖς ἐκ βίας ἀπωλώλει, τὸ ἐν-
τελὲς ἀποδοθῆναι χωρὶς ἐπίπλων, τοῖς δὲ προγεγραμ-
μένοις μοῖραν τετάρτην. καὶ τῶν ἐστρατευμένων τῷ 307
Πομπηίῳ τοὺς μὲν οἰκέτας ἐλευθέρους εἶναι, τοῖς δ'

1 Ἰουλίας iure susp. Schw., *Mucia ac Iulia Antonii matre compellentibus vertit C, errorem correcturus. Desideramus Σκριβωνίας*, sed fort. est mendum Appiani ipsius 2 Δικαιαρχέων Musgr. et Schw., δὴ καὶ ἀρχαῖον libri 9 τῇ ἀκτῇ ci. Musgr., hoc aut μηδὲ πορθεῖν pro μηδ' ἐφορμεῖν (v. 8) ci. Mend. 10 ἔχει ci. Mend., sed ita efficitur hiatus, et εἶχεν defenditur verbis εἰς τότε 11 εἰς ante ὅσον cum b om. Bk.

2 sq. εἰς τὸ — Δικαιαρχέων χωμα] cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p 105 adn. 20 15 τῆς μεγίστης ἱερωσύνης] intellege auguratum, cf. Mommsen, Hermes 30 (1895) p. 460 sq.

39 a. C.

- ἐλευθέροις, ὅτε παύσαιντο τῆς στρατείας, τὰ αὐτὰ δοθῆ-
 ναι γέρα τοῖς ἐστρατευμένοις Καίσαρ τε καὶ Ἀντωνίῳ.
 308 ἔς ταῦτα συνέβησαν καὶ ταῦτα συνεγράψαντο καὶ
 ἐσημῆναντο καὶ ταῖς ἱεραῖς παρθένοις φυλάσσειν ἔπεμ-
 ψαν ἔς Ῥώμην. ἐξένιζον δ' ἀλλήλους αὐτίκα, περὶ τῆς
 τάξεως διαλαχόντες, πρῶτος μὲν ἐπὶ ἐξήρους Πομπήιος
 περιορισμένης ἔς τὸ χῶμα, ταῖς δὲ ἐξῆς Ἀντωνίος τε
 καὶ Καῖσαρ, σκηνοποισάμενοι καὶ οἶδε ἐπὶ τοῦ χῶμα-
 τος, πρόφασιν μὲν ὥς ἅπαντες ἐπὶ ἀκτῆς ἐστιῶντο,
 309 τάχα δ' ἔς ἀσφάλειαν ἀνύποπτον. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὥς
 εἶχον ἀμελῶς, ἀλλ' αἶ τε νῆες αὐτοῖς παρώρμουν, καὶ
 οἱ φύλακες περιειστήκεσαν, καὶ οἱ περὶ τὸ δεῖπνον
 310 αὐτὸ ἀφανῶς εἶχον ὑπεξωσμένα ξιφίδια. λέγεται δὲ
 Μηνόδωρος ἐστιωμένων ἐν τῇ νηὶ τῶν ἀνδρῶν πέμ-
 ψαι Πομπηίῳ, προτρέπων αὐτὸν ἐπιθέσθαι τοῖς ἀν-
 311 δράσι καὶ τίσασθαι μὲν τῆς ἐς τὸν πατέρα καὶ τὸν
 ἀδελφὸν ἀμαρτίας, ἀναλαβεῖν δὲ τὴν ἀρχὴν τὴν πα-
 τρώαν δι' ὀξύτατης ἀφορμῆς· ἐπιμελήσεσθαι γὰρ αὐτὸς
 312 ἐν ταῖς ναυσὶν ὧν μηδένα διαφυγεῖν. ὃ δ' ἀποκρίνα-
 σθαι τοῦ γένους ἅμα καὶ τῆς χρείας ἀξίως· “εἴθε Μηνό-
 313 δωρον ἦν ἐργάσασθαι ταῦτα χωρὶς ἐμοῦ.” Μηνοδώρῳ
 γὰρ ἀρμόζειν ἐπιορκεῖν, οὐ Πομπηίῳ. ἤρμωσαν δ' ἐν
 τῷδε τῷ δείπνῳ τὴν Πομπηίου θυγατέρα, Αἰβωνος
 οὔσαν θυγατριδῆν, Μαρκέλλῳ τῷ προγόνῳ μὲν Ἀν-
 313 τωνίου, ἀδελφιδῷ δὲ Καίσαρος. ἀπέφηναν δὲ τῆς ἐπ-
 ιούσης ὑπάτους ἔς τετραετὲς Ἀντωνίου μὲν καὶ Αἰβωνα

18 ἀφορμῆς] ὁρμῆς ci. Mend., potuit etiam ἐφορμῆς, sed cf.
 III § 261 ὁξέως σὺν ἀφορμῇ

26 ἔς τετραετὲς] haesit Willems I p. 607 adn. 1, sed cf.
 Mommsen, R. Staatsr. I³ p. 586 adn. 4, qui consules in annos
 720/34—723/31 designatos esse docet

πρώτους, ἀντικαθιστάντος ὁμως Ἀντωνίου, ὃν ἂν βού-
 λοιτο, ἐπὶ δ' ἐκείνοις Καίσαρά τε καὶ Πομπήιον, εἴτα
 Ἀγνόβαρβον καὶ Σόσιον, εἴτ' αὖθις Ἀντώνιον τε καὶ
 Καίσαρα, τρίτον δὴ τότε μέλλοντας ὑπατεύσειν καὶ ἐπι-
 5 ζομένους τότε καὶ ἀποδώσειν τῷ δήμῳ τὴν πολιτείαν.
 74 τὰδε μὲν ἔπραξαν, καὶ διακριθέντες ἀλλήλων ὁ μὲν 314
 ἐς Σικελίαν ἔπλει, Καῖσαρ δὲ καὶ Ἀντώνιος ὤδενον
 ἐς Ῥώμην. πυθόμεναι δὲ ἥ τε πόλις καὶ ἡ Ἰταλία,
 ἐπαιάνιζον αὐτίκα ἅπαντες ὥς ἐπὶ εἰρήνῃ, πολέμου
 10 τε ἀπαλλαγέντες ἐπιχωρίου καὶ ξεναγήσεως υἱῶν καὶ
 φρουρῶν ὕβρεως καὶ θεραπόντων αὐτομολίας καὶ λεηλα-
 σίας πεδίων καὶ γεωργίας ἀργίας, ὑπὲρ ἅπαντα δὲ τοῦ
 λιμοῦ, πῖσαντος αὐτοὺς ἐς ἔσχατον, ὥστε παροδεύου-
 σιν αὐτοῖς οἷα σωτῆρσιν ἐγγίνοντο θυσίαι· καὶ τὸ ἄστυ 315
 15 ἔμελλεν ὑποδέξεσθαι περιφανῶς, εἰ μὴ νυκτός, ἐκκλί-
 νοντες τὸ φορτικόν, ἔλαθον ἐς τὴν Ῥώμην ἐσελθόντες.
 μόνοι δὲ ἤχθοντο, ὅσοι τὰ τῶν ἐλευσομένων σὺν Πομ- 316
 πηίῳ χωρὶα κεκληρουχήμεσαν, ἡγούμενοι σφίσι τοὺς
 γεωμόρους ἀδιαλλάκτους ἐχθροὺς παροικῆσειν καί, εἴ
 20 ποτε δυνηθεῖεν, ἐπιθήσεσθαι. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πομπήιον 317
 φυγάδες αὐτίκα, χωρὶς ὀλίγων, οἱ πλείους ἐν τῇ Δι-
 καιαρχείᾳ τὸν Πομπήιον ἀσπασάμενοι κατέπλεον ἐς τὴν
 Ῥώμην. καὶ ἑτέρα τοῦ πλήθους ἦν ἡδονὴ καὶ βοαὶ
 ποικίλαι, τοσῶνδε οὕτως ἐπιφανῶν ἐξ ἀέλπτου περι-
 25 σεσωσμένων.

1 ἀντικαταστήσαντος ci. Mend., bene, cf. etiam Loesch
 p. 521 ὁμως scripsi, ὁμοίως Oi, e contra vertit C, bene
 3 σόσιον cum V scr. Mend., σόσσιον ceteri, quod fort. retinendum,
 cf. ad II § 352 et Boiss. ad Cass. D. 49, 22, 2 9 ἐπαιάνιζον V,
 ἐπαιώνιζον, α supra ω add., B, ἐπαιώνιζον i, cf. III § 285, IV § 13
 10 ἐπὶ χωρίον B 15 ὑποδέξεσθαι B, et ita scripserat Mend., ὑπο-
 δέξασθαι Vi, cf. ad I § 82 16 ἐπελθόντες i 21 sq. δικαιορχία i

39 a. C.

318

ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ μὲν Καῖσαρ ἐς τὴν Κελτικὴν ἐξ- 7
 ὥρμα ταρασσομένην, ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐπὶ τὸν πόλεμον
 τῶν Παρθυαίων. καὶ αὐτῷ τῆς βουλῆς ψηφισαμένης
 εἶναι κύρια, ὅσα ἔπραξέ τε καὶ πράξει, αὐτὸς στρατη-
 γοὺς πανταχῇ περιέπεμπε καὶ ἄλλα ὡς ἐπενόει πάντα 5

319

διεκόσμει. Ἰσθι δέ πη καὶ βασιλέας, οὓς δοκιμάσειεν,
 ἐπὶ φόροις ἄρα τεταγμένοις, Πόντου μὲν Δαρεῖον τὸν
 Φαρνάκους τοῦ Μιθριδάτου, Ἰδουμαίων δὲ καὶ Σαμα-
 ρέων Ἡρώδην, Ἀμύνταν δὲ Πισιδῶν καὶ Πολέμωνα

320

μέρους Κιλικίας καὶ ἑτέρους ἐς ἕτερα ἔθνη. τὸν δὲ 10
 στρατὸν, ὅσος ἔμελλεν αὐτῷ συγχειμάσειν, περιουσιάζ-
 σαι τε βουλόμενος καὶ γυμνάσαι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἐπὶ
 Παρθηνοὺς ἔπεμπε, Ἰλλυρικὸν ἔθνος Ἐπιδάμνῳ πάρ-
 οικον, προθυμοτάτους γενομένους Βρούτῳ, τοὺς δ'
 ἐπὶ Δαρδανέας, ἕτερον Ἰλλυριῶν γένος, αἰεὶ Μακεδο- 15
 νίαν ἐπιτρέχοντας· τοὺς δ' ἐν Ἡπείρῳ μένειν ἐκέλευεν,
 ὡς ἂν ἐν κύκλῳ πάντας ἔχη, μέλλων αὐτὸς ἐν Ἀθήναις

321

χειμάσειν. ἔπεμπε δὲ καὶ Φούρνιον ἐς Λιβύην, τὰ ὑπὸ
 Σεξτίλῳ τέλη τέσσαρα ἄξοντα ἐπὶ Παρθυαίους· οὐ γάρ
 πω πέπυστο αὐτὰ Λέπιδον ἀφηρῆσθαι Σεξτίλου. 20

322

ταῦτα διαθέμενος ἐχείμαζεν ἐν ταῖς Ἀθήναις μετὰ 70
 τῆς Ὀκταουίας, καθὰ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ τῆς Κλεο-
 πάτρας, τὰ μὲν ἐκ τῶν στρατοπέδων ἐπιστελλόμενα
 ἐφορῶν μόνα, ἀφέλειαν δὲ ἰδιωτικὴν αὐτὸς ἐξ ἡγεμο-

4 πράξει Mend., πράξειεν O, πράξοιεν i 6 εἴσθη i πη O,
 ποι i 8 Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων ci. Musgr. 9 Ἡρώδην cum
 codd. vulgo, sed cf. Schürer, Gesch. d. jüd. Volkes I³ p. 375
 adn. 20 11 συγχειμάσειν] συμμαχήσειν V, συγκινδυνεύσειν
 ci. Mend. 13 Παρθηνοὺς Schw., παρθυνηνοὺς O a f, Parthienos
 C, παρθυαίους b; cf. ad IV § 373 17 ἔχοι i 22 τῆς ante
 Κλεοπάτρας om. B

6 sqq. de his regulis cf. Gardthausen, Augustus I, 1 p. 242,
 II, 1 p. 123 sqq. adn. 21—24

νίας καὶ σχῆμα τετράγωνον ἔχων καὶ ὑπόδημα Ἀττι-
κὸν καὶ θύρας ἡρεμούσας. ἔξοδοί τε ἦσαν ὁμοίως ἄνευ 323
σημείων αὐτῷ, σὺν δύο φίλοις καὶ σὺν ἀκολουθοῖς
δύο, ἐς διδασκάλων διατριβὰς ἢ ἀκροάσεις. καὶ τὸ
5 δεῖπνον ἦν Ἑλληνικὸν καὶ μεθ' Ἑλλήνων ἢ γυμνα-
σία πανηγύρεις τε σὺν θυμηδία μετὰ τῆς Ὀκταουλίας.
πολὺς γὰρ καὶ ἐς τήνδε ἐρρύη, ταχύς ὢν ἐς ἔρωτας
γυναικῶν. λήγοντος δὲ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ ἑτέρῳ 324
γενομένῳ, ἢ τε ἐσθῆς αὐθις καὶ μετὰ τῆς ἐσθῆτος ἢ 38 a. C.
10 ὄψις ἐνηλλάσσετο, καὶ πλῆθος ἦν ἀμφὶ τὰς θύρας
αὐτίκα σημείων τε καὶ ἡγεμόνων καὶ δορυφόρων, καὶ
φόβου πάντα μεστὰ καὶ καταπλήξεως· πρεσβεῖαι τ' ἐσ-
εδέχοντο, αἱ τέως ἡρέμουν κεκελευσμένοι, καὶ δίκαι
διεκρίνοντο, καὶ νῆες καθέλκοντο, καὶ ἡ ἄλλη παρα-
15 σκευὴ πᾶσα συνεκινεῖτο.

7 καὶ Ἀντώνιος μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἦν, Καίσαρι δὲ καὶ 325
Πομπηίῳ διελύθησαν αἱ γενόμεναι σπονδαί, κατὰ μὲν
αἰτίας, ὥς ὑπενόειτο, ἑτέρας, αἱ δὲ ἐς τὸ φανερόν
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐκφερόμεναι αἶδε ἦσαν. Πελοπόννη- 326
20 σον Ἀντώνιος μὲν ἐδίδου Πομπηίῳ, κελεύων, ὅσα ἔτι
ᾤφειλον αὐτῷ Πελοποννήσιοι δόντα ἢ αὐτὸν ἀναδεξά-
μενον ἀποδώσειν παραλαβεῖν ἢ περιμεῖναι τὴν πρᾶξιν
αὐτῶν. ὃ δὲ οὐκ ἐδέχετο μὲν ἐπὶ τοῖσδε τὴν χώραν, 327
ἡγούμενος αὐτῷ σὺν τοῖς ὀφλήμασι δεδόσθαι· χαλε-
25 παίνων δέ, ὥς ὁ Καῖσαρ ἔλεγεν, εἴτε ἐπὶ τούτοις εἴτε
κατὰ γνώμην ἄπιστον εἶθ' ὑπὸ ζήλου τῶν ἑτέρων
μεγάλους στρατοὺς ἐχόντων εἴτε Μηνοδώρου διερεθί-
ζοντος αὐτὸν ἀνοχὰς μᾶλλον ἢ βεβαλούς σπονδὰς εἶναι

5 sq. γυμνασία Musgr., χειμασία BiC, συμμαχία V 6 τε]
τελῶν i, unde τε θεῶν ci. Musgr., possis etiam τε φίλων
18 ἔπενόειτο i 21 ᾤφειλον i αὐτῷ Oi, correxi cum C
24 αὐτῷ Oi, corr. Mend. 26 γνώμης ci. Musgr.

38 α. C.

- νομίζειν, ναὺς ἄλλας ἐποιεῖτο καὶ ἐρέτας συνέλεγε καὶ
 τῷ στρατῷ ποτε ἐδημηγόρησε χρῆναι παντὸς οὐνεκα
 328 παρασκευάζεσθαι. ληστήριά τε αὐτίς ἀφανῆ τὴν θάλασ-
 σαν ἠνώχλει, καὶ μικρὸν ἢ οὐδὲν ἄκος τοῦ λιμοῦ
 γεγέννητο Ῥωμαίοις, ὥστε ἐβόων οὐκ ἀπαλλαγὴν τῶν
 κακῶν, ἀλλ' ἐπὶ ληψιν τετάρτου τυράννου κατὰ σπον-
 329 δὰς γεγονέναι. καὶ ὁ Καῖσάρ τινα ληστήρια συλλαβὼν
 ἐβασάνιζεν, οἱ Πομπήιον σφᾶς ἔλεγον ἐπιπέμψαι· καὶ
 τάδε αὐτὰ ὁ Καῖσαρ τῷ δήμῳ προσέφερε καὶ ἐπέστελ-
 λεν αὐτῷ Πομπήϊῳ. ὃ δὲ ἐξελογεῖτο μὲν ὑπὲρ τούτων, ἵ-
 ἀντενεκάλει δὲ Πελοποννήσου χάριν.
- 330 ὅσοι δὲ τῶν ἐπιφανῶν ἦσαν ἔτι παρὰ τῷ Πομπήϊῳ,
 ὁρῶντες αὐτὸν αἰεὶ πειθόμενον τοῖς ἀπελευθέροις, δι-
 ἐφθειραν ἐνίλους τῶν ἀπελευθέρων, εἴτε ἀπὸ σφῶν αὐ-
 τῶν εἴτε ἐς χάριν Καίσαρος, ἐξοτρύνειν ἐπὶ Μηνοδώ-
 ρῳ, Κύρνον καὶ Σαρδοῦς ἔτι ἄρχοντι, τὸν δεσπότην.
- 331 οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ φθόνῳ τῆς Μηνοδώρου δυνάμεως
 ἐκόντες ἐποιοῦν. καὶ Πομπήιος μὲν ἐς ἀλλοτριῶσιν
 ὑπήγετο τοῦ Μηνοδώρου, τῶν δ' αὐτῶν ἡμερῶν Φιλ-
 ἀδελφος, ὁ Καῖσαρος ἀπελευθέρως, πρὸς τὸν Μηνοδώρον
 διέπλευσε σίτου κομιδῆς οὐνεκα καὶ Μικυλίων ὁ πιστό-
 332 τος τῷ Μηνοδώρῳ πρὸς Καίσαρα περὶ αὐτομολίας
 τοῦ Μηνοδώρου· ὑπίσχεϊτο δὲ ἐργχειρεῖν Σαρδῶν καὶ
 Κύρνον καὶ τρία τέλη στρατοῦ καὶ ψιλῶν πληθὸς ἔτε-
 ρον. καὶ τόδε ὃν ἔργον εἴτε Φιλαδέλφου εἴτε τῶν ἐς
 Μηνοδώρον παρὰ Πομπήϊον διαβολῶν, ὁ Καῖσαρ οὐκ

6 <τὰς> σπονδὰς ci. Mend., sed cf. § 559 9 αὐτὰ] an
 αὐτίκα? τῷ <τε> δήμῳ ci. Nauck προσέφερε i, προύφερε
 O 16 Κύρνον καὶ Σαρδοῦς O, καίσαρα ὡς i (Κύρνον omissio),
 pervertit C 21 ἔνεκα cum V scr. Mend., sed cf. Krebs, Prae-
 positionsadv. I p. 9 24 ψιλῶν Schw., φίλων libri 25 ὃν
 om. a τῶν om. i 26 παρὰ Πομπήϊον vel πρὸς Πομπήϊον
 ci. Schw. t. III ind. gr. s. v. διαβολή

εὐθὺς μὲν, ἐδέξατο δ' ὅμως, ἡγούμενος ἔργῳ τὴν εἰρή-
 νην λελύσθαι. καὶ Ἀντώνιον ἐξ Ἀθηναίων ἐς τὸ Βρεν- 333
 τέσιον ἐς ἡμέραν ῥητὴν παρεκάλει, συμβουλευσόμενος
 αὐτῷ περὶ τοῦδε τοῦ πολέμου· ναῦς τε μακρὰς ἐκ
 5 Ῥαβέννης καὶ στρατὸν ἐκ τῆς Κελτικῆς καὶ παρασκευὴν
 ἄλλην ἐς τὸ Βρεντέσιον καὶ ἐς Δικαιάρχειαν ὀξέως
 περιέπεμπεν, ὥς ἐκατέρωθεν ἐπιπλευσούμενος τῇ Σικε-
 9 λῖα, ἣν Ἀντωνίῳ συνδοκῇ. ὃ δὲ ἦλθε μὲν ἐς τὴν 334
 τεταγμένην ἡμέραν σὺν ὀλίγοις, Καίσαρα δὲ οὐχ εὐρών
 10 οὐ περιέμεινεν, εἴτε τὴν γνώμην τοῦ πολέμου μεμψά-
 μενος ὥς παράσπονδον εἴτε τὴν Καίσαρος παρασκευὴν
 ἰδὼν πολλὴν οὔσαν (οὐ γάρ ποτε αὐτοὺς ἀνέπανε φό-
 βων ἢ τῆς μοναρχίας ἐπιθυμίας), εἴτε τι σημεῖον δει-
 δισάμενος. τῶν γὰρ περικοιμωμένων αὐτοῦ τῇ σκηνῇ 335
 15 πρὸς θηρίων τις εὐρέθη δεδαπανημένος, ἄνευ τοῦ
 προσώπου μόνου, καθάπερ ἐς ἐπίδειξιν παραλελειμμέ-
 νου, οὔτε τι βοήσας οὔτε τινὸς τῶν συναναπανομένων
 ἦσθημένου· καὶ λύκον ἔλεγον οἱ Βρεντέσιοι πρὸ ἔω
 φανῆναι τῶν σκηνωμάτων ἐκθέοντα. ἔγραφέ γε μὴν 336
 20 τῷ Καίσαρι μὴ λύειν τὰ συγκείμενα καὶ ἠπείλει Μη-
 νόδωρον ἀπάξειν ὥς ἑαυτοῦ δραπέτην· γεγένητο γὰρ
 Πομπηίου Μάγνου, τὴν δὲ τοῦ Μάγνου περιουσίαν ὃ
 Ἀντώνιος ἐώνητο νόμῳ πιπρασκομένην ὥς πολεμίον.
 30 ὃ δὲ Καῖσαρ ἔπεμπεν ἐς Σαρδόνα καὶ Κύρνον 337

3 παρεκάλει] nisi παρῆναι vel sim. intercidisset, Mend.
 maluit ἐκάλει 7 ἐπιπλευσούμενος B, quod Mend. maluerat;
 ἐπιπλευσόμενος Vi 11 παράνομον, sed in mg. a m. 1: γε.
 παράσπονδον, V, παρασπόνδου ci. Nauck 12 αὐτοὺς] αὐτὸν
 vertit C ἀνέπανε B 13 sq. δεδιζόμενος ci. Nauck
 15 εὐρέθη τις i 16 sq. παραλελειμμένον] δεδαπανημένου i C,
 περιλελειμμένον ci. Nauck 18 πρὸς ἔω Va 24 ἔπεμψεν
 cum b scr. Mend. <μὲν> ἐς scr. Mend.

38 a. C.

τοὺς παραληψομένους, ἃ Μηνόδωρος ἐνεχείριζεν, ἐκρα-
 τύνετο δὲ τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας φρουρίοις πολλοῖς,
 338 μὴ αὐθις αὐτὰ ὁ Πομπήιος ἐπιδράμοι. τριήρεις δὲ
 ἑτέρας ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Ῥαβέννῃ προσέτασσε γίνεσθαι
 καὶ στρατὸν πολὺν ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος μετεπέμπετο.
 Μηνόδωρόν τε ἐλθόντα ἐλεύθερον εὐθὺς ἀπέφηνεν
 ἐξ ἀπελευθέρου καὶ ὧν αὐτὸς ἤγαγε νεῶν, ἐπέτρεπεν
 ἡγεῖσθαι, ὑποστρατηγοῦντα τῷ ναυάρχῳ Καλονίστῳ.
 339 ταῦτα μὲν δὴ καθιστάμενος ὁ Καῖσαρ καὶ παρασκευὴν
 ἔτι πλεονα συνάγων ἐβράδυνε καὶ τὸν Ἀντώνιον οὐ
 περιμείναντα ἐμέμφετο, τὴν δ' οὖσαν ἤδη παρασκευὴν
 ἐκέλευε Κορνιφίκιον ἐκ Ῥαβέννης μεταγαγεῖν ἐς Τά-
 340 ραντα. Κορνιφικίῳ μὲν δὴ χειμῶν περιπλέοντι ἐπι-
 γίγνεται, καὶ μόνῃ τῶν νεῶν ἡ ναυαρχίς ἡ γενομένη
 Καῖσαρι διεφθάρη· καὶ ἔδοξε τοῦτ' ἐς τὰ μέλλοντα
 341 σημῆναι. ἐπιπολαζούσης δὲ ὑπονοίας ἔτι, ὥς παρα-
 σπόνδως ὁ πόλεμος ὅδε γίγνοιτο, τὴν ὑπόνοιαν ὁ Καῖ-
 σαρ ἐκλύων ἐπέστελλε τῇ πόλει καὶ τὸν στρατὸν αὐτὸς
 ἐδίδασκεν, ὅτι τὰς σπονδὰς ὁ Πομπήιος ληστεύων τὴν
 θάλασσαν ἀναλύσεις καὶ τοῦθ' οἱ λησταὶ κατείποιεν
 αὐτοῦ, κατείποι δὲ καὶ Μηνόδωρος τὴν ὅλην γνώμην,
 μάθοι δὲ καὶ Ἀντώνιος καὶ διὰ τοῦτο Πελοπόννησον
 οὐ δολίῃ.

342 ὥς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν χερσὶν ἔτοιμα γεγέννητο, ἐπέπλει
 τῇ Σικελίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐκ Τάραντος, Καλονίστιος δὲ Σα-

1 sq. ἐκρατύνετο cum V scr. Mend. 8 καλονησίῳ V,
 const. 10 συναγαγὼν i <ὥς> οὐ ci. Mend., contra Loesch
 p. 515 18 ἐκλύων ci. Mend., cf. praef. ἐπέστελλέ <τε>
 ci. Nauck 20 λύσεις ci. Nauck et Cob. p. 229, διαλύσεις Herw.
 p. 75, sed cf. Schenkl p. 180 22 ὁ ante Ἀντώνιος add. b

8 est C. Calvisius Sabinus, cf. post alios Münzer ap. Pauly-
 Wissowa 3, 1 p. 1411 n. 13

βῖνος καὶ Μηνόδωρος ἀπὸ Τυρρηνίας· περιήει δὲ καὶ
τὸ πεζὸν ἐς Ῥήγιον, καὶ μετὰ σπουδῆς ἐταχύνετο ἅπαν-
τα. ὁ δὲ Πομπήιος τῆς μὲν αὐτομολίας τοῦ Μηνოდώ- 343
ρου ἐπιπλέοντος ἤδη Καίσαρος ἤσθετο, πρὸς δὲ τὸν
5 ἑκατέρωθεν ἐπὶ πλουν αὐτὸς μὲν ὑπέμεινεν ἐν Μεσσήνῃ
τὸν Καίσαρα, Καλουσίῳ δὲ καὶ Μηνოდώρῳ τὸν ἔχθι-
στον τῷ Μηνოდώρῳ μάλιστα τῶν ἐξελευθέρων ἑαυτοῦ
Μενεκράτῃ προσέτασσε ἀπαντᾶν ἐπὶ στόλου πολλοῦ.
ὁδε οὖν ὁ Μενεκράτης ἐπιφάνεται τοῖς πολεμίοις περὶ 344
10 δέλῃν ἐσπέραν πελάγιος. καὶ οἱ μὲν ἐς τὸν κόλπον
τὸν ὑπὲρ Κύμης συνέφυγον καὶ τὴν νύκτα ἀνεπαύοντο,
καὶ Μενεκράτης ἐς Αἰναρίαν παρήλθεν· ἡοῦς δὲ ἀρ-
χομένης οἱ μὲν τὸν κόλπον ἐν χρῶ παρὰ τὴν γῆν αὐ-
τὴν μηνοειδεῖ στόλῳ παρέπλεον, ἵνα μὴ αὐτοὺς διεκπλέ-
15 οιν οἱ πολέμιοι, ὁ δὲ Μενεκράτης αὐτοῖς αὖθις ἐπι-
φάνεται τε καὶ εὐθὺς ἐπλησίαζεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τά-
χους· δρᾶν δὲ οὐκ ἀναγομένους ἐς τὸ πέλαγος οὐδὲν
μέγα ἔχων, ἐς τὴν γῆν ἐγχρόμπτων ἐξεώθει. οἱ δὲ
ἐξώκελλόν τε ὁμοῦ καὶ τὰς ἐμβολὰς ἀπεμάχοντο. ἦν 345
20 δὲ τοῖς μὲν ἐς τὸ πέλαγος ἀναχώρησις τε καὶ ἐφόρ-
μησις, ὅτε βούλονται, καὶ σκαφῶν ἑτέρων ἀλλαγὴ παρὰ
μέρος· οἱ δὲ ἔκαμνον ἔκ τε τῶν πετρῶν, ἐφ' ἃς ἐπώκελ-
λον, καὶ ὑπὸ τῆς ἀκινήσιας τῶν νεῶν· πεζομαχεῖν γὰρ
πρὸς ναυμαχοῦντας ἐφώκεσαν, οὔτε διώκειν οὔτε ἐκκλί-
25 νειν ἔχοντες.

32 ἐν δὲ τούτῳ Μηνόδωρος καὶ Μενεκράτης καθορῶ- 346
σιν ἀλλήλους καὶ τὸν ἄλλον πόνον ἀφέντες ἀντίκα

5 μεσσην Oī praeter b²; fluctuant codices const. 9 ὅδε]
ὡδε (sic) f, om. C 14 μηνοειδῇ i αὐτοὺς Schw., αὐτοῦ libri
(eum ad locum C) 16 ῥύμης Schw., ῥώμης libri 24 sq. οὔτε
ἐκκλίνειν οὔτε διώκειν i (praeter b¹) C, rec. Mend., fort. recte

38 a. C.

μετ' ὀργῆς καὶ βοῆς ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἐν τῷδε τὴν
νίκην καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦ πολέμου τιθέμενοι, ἐν ᾧ
347 τις αὐτῶν κρατήσῃν ἔμελλεν. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀλλή-
λαις ὑπὸ ῥύμης ἐνέπεσον καὶ συνέτριψαν ἥ μὲν τὸν
ἔμβολον τῆς Μηνοδώρου νεώς, ἥ δὲ τὸν ταρσὸν τῆς 5
Μενεκράτους· ἐπεὶ δὲ αὐταῖς ἐκατέρωθεν χεῖρες ἐπεβλή-
θησαν σιδηραῖ, τῶν μὲν νεῶν οὐδὲν ἔτι ἔργον ἦν,
συνεσθηκυίας ἐκατέρας, οἱ δὲ ἄνδρες ὥσπερ ἐν γῇ
348 πόνου καὶ ἀρετῆς οὐδὲν ἀπέλειπον. ἀκόντιά τε γὰρ
ἦν ἀθρόα καὶ λίθοι καὶ τοξεύματα ἐπ' ἀλλήλους, καὶ 10
ἐπὶ τὰς ναῦς καταρράκτας ἐρρίπτουν ἐς τὸ ἐπιέναι δι'
αὐτῶν. ὑψηλοτέρας δ' οὔσης τῆς Μηνοδώρου νεώς,
οἷ τε καταρράκται τοῖς τολμῶσιν ἦσαν εὐεπιβατώτεροι
349 καὶ τὰ βαλλόμενα ὥς ἀφ' ὑψηλοῦ βιαιότερα. τεθνεώ-
των δ' ἤδη πολλῶν καὶ τῶν ὑπολοίπων κατατετρω- 15
μένων, ὁ μὲν Μηνόδωρος ὀβελῶ τὸν βραχίονα ἐτρώθη,
καὶ ὁ ὀβελὸς ἐξηρέθη, ὁ δὲ Μενεκράτης τὸν μηρὸν
ἀκοντίῳ πολυγλώχινι Ἰβηρικῷ ὀλοσιδήρῳ, καὶ οὐκ ἦν
350 ἔξελεῖν αὐτὸ σὺν ἐπέλξει. ἀχρεῖος οὖν ὁ Μενεκράτης
ἐς μάχην γενόμενος ἐπέμενε καὶ ὥς, τοὺς ἄλλους ἐπ- 20
οτρύνων, μέχρι λαμβανομένης τῆς νεώς ἐς τὸν βυθὸν
τοῦ πελάγους ἑαυτὸν ἔρριψεν. καὶ τὴν μὲν ναῦν ὁ
Μηνόδωρος ἀνεδήσατο καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέπλευσεν,
351 οὐδὲν ἔτι δρᾶν οὐδὲ ἐκείνος δυνάμενος. καὶ τὸ <μὲν> 8
λαιὸν τῆς ναυμαχίας οὕτως ἐπεπράχει. ἐκ δὲ τοῦ δεξιοῦ 25
Καλούσιος μὲν, διαπλέων ἐς τὸ λαιόν, ἀπετέμετό τινας

7 σιδηραῖς i τὸ ante ἔργον add. ab 9 ἀπέλειπον i
14 βαλλόμενα] καλούμενα i 19 αὐτῶ a 22 πελάγον i
24 sq. τὸν λαιὸν b¹, τὸ παλαιὸν ab², <μὲν> add. edit. veteres
25 ἐπεπράχει scr. Mend., cf. Cobet (v. ad I § 3) p. 184 sq. alios-
que, at apud sequiores πέπραχα etiam intransitive usurpatum
videtur 26 ἀπετέμετο a

τῶν Μενεκράτους νεῶν καὶ ἐκφυγούσας εἰς τὸ πέλα-
 γος ἐδίωκε, Δημοχάρης δ', ὁ τοῦ Μενεκράτους συν-
 εξελεύθερός τε καὶ ὑποστράτηγος, ταῖς λοιπαῖς τοῦ
 Καλουσίου συμπεσόν, τὰς μὲν ἐς φυγὴν ἐτρέπετο, τὰς
 5 δὲ ἐς πέτρας συνήραξε, καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐξαλομένων
 ἐνεπίμπρα τὰ σκάφη, μέχρι Καλουσίου ἐκ τῆς διώξεως
 ἐπανιῶν τὰς τε φευγούσας τῶν ἰδίων ἐπανήγαγε καὶ
 τὰς ἐμπιπραμένας ἐκώλυσε. καὶ νυκτὸς ἐπιλαβούσης
 ὑλίσσαντο πάντες, ἔνθα καὶ τῆς προτέρας.

10 ἡ μὲν δὴ ναυμαχία ἐς τοῦτο ἐτελεύτα, καὶ προὔχεν 352
 ἐν αὐτῇ τὰ Πομπηίου παρὰ πολὺ. Δημοχάρης δὲ βαρυ-
 θυμῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ Μενεκράτους ὥς ἐπὶ ἥτιι με-
 γίστη (δύο γὰρ οἶδε ἦσαν μάλιστα τῷ Πομπηίῳ θαλάσ-
 σης ἐργάται, Μενεκράτης τε καὶ Μηνόδωρος), ἅπαντα
 15 μεθεῖς ἐκ χειρῶν εὐθύς ἐς Σικελίαν ἔπλει, καθάπερ
 οὐ τὸ Μενεκράτους σῶμα καὶ ναῦν μίαν, ἀλλὰ τὸν
 4 στόλον ὅλον ἀποβαλὼν. ὁ δὲ Καλουσίσιος ἕως μὲν ἐπι- 353
 πλενσεῖσθαι τὸν Δημοχάρην προσεδόκα, παρέμενε, ἔν-
 θαπερ ὥρμιστο, ναυμαχεῖν οὐ δυνάμενος· αἱ τε γὰρ
 20 κράτισται τῶν νεῶν αὐτῷ διωλώλεσαν, καὶ αἱ ἕτεραι
 πρὸς ναυμαχίαν εἶχον ἀχρεῖως· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν οἰχό-
 μενον ἐς Σικελίαν, ἐπεσκεύαζε τὰς ναῦς καὶ παρέπλει
 τὴν γῆν, τοὺς κόλπους ἐξελίσσων. ὁ δὲ Καῖσαρ ἐκ 354
 μὲν Τάραντος ἐς τὸ Ῥήγιον διεπεπλεύκει ναυσὶ πολ-
 25 λαῖς καὶ στρατῷ πολλῷ καὶ Πομπήιον περὶ Μεσσήνην

4 ἐμπεσόν ci. Mend., συμπεσόν retinet Zerdik p. 63 ob
 hiatum, coll. Mithr. c. 36, hoc certe male 5 ἐξαλλομένων V
 8 ignemque a ceteris inhibuit C, unde malim τὰς <λοιπὰς> ἐμπι-
 πραμένας ἐκώλυσε, nisi vitium latet in ἐκώλυσε; sed fort. iure
 tradita tenet Kratt p. 29. 37. 44; τὰς <ἐπιμεινάσας> ἐμπιπρα-
 μένας ci. Nauck 15 ἐκ χειρῶν Tyrwhitt edit. Did. praef.
 p. VII, ἐκ κέρων Oi, ex acie C, loci nomen latere ci. Schw.,
 ἐκ Κύμης αἴρων proponens 24 ἐπεπλεύκει i

38 a. C.

- κατειλήφει ναῦς ἔχοντα τεσσαράκοντα ἴσας, ὥστε
αὐτῷ παρήνουν οἱ φίλοι, ὥς ἐν καιρῷ μάλιστα, ἐπι-
θέσθαι τῷ Πομπηίῳ μετὰ τοσοῦδε στόλου, ναῦς ἔχοντι
ὀλίγας, μέχρι τὸ λοιπὸν ἐκείνῳ ναυτικὸν οὐ πάρεστιν.
- 355 ὁ δ' οὐκ ἐπέθτετο, Καλουϊσίον περιμένων καὶ λέγων
οὐκ εὖβουλον εἶναι τὸ ριψοκίνδυνον, ἔνθα συμμαχίαν
356 ἄλλην προσδοκῶ. ὥς δὲ Δημοχάρης ἐς Μεσσήνην
κατέπλευσεν, ὁ μὲν Πομπήιος αὐτόν τε Δημοχάρην
καὶ Ἀπολλοφάνην, καὶ τόνδε ἀπελεύθερον ἑαυτοῦ, ναυ-
άρχους ἀπέφηνεν ἀντὶ Μηνοδώρου καὶ Μενεκράτους.
- 357 ὁ δὲ Καῖσαρ περὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμφὶ τῇ Κύμῃ
πυθόμενος ἐξέπλει τὸν πορθμὸν, ὑπαντήσων τῷ Καλ-
ουϊσίῳ. ἀνύσαντι δ' αὐτῷ τοῦ πόρου τὸ πλεόν καὶ
Στυλίδα ἤδη παραπλέοντι καὶ ἐς τὸ Σκύλλαιον ἐπι-
κάμπτοντι, ἐκθορὼν ἐκ τῆς Μεσσήνης ὁ Πομπήιος
ἐξήπιετο τῶν ὑστέρων καὶ τὰς πρόπλους ἐδίωκε καὶ
358 πάσαις ἐνέβαλλε καὶ ἐς μάχην προυκαλεῖτο. αἱ δὲ καί-
περ ἐνοχλούμεναι ἐς μὲν ναυμαχίαν οὐκ ἐπέστρεφον,
Καίσαρος οὐκ ἔδωτος, εἴτε δεισάντος ἐν στενῷ ναυ-
μαχεῖν εἴτ' ἐπιμένοντος οἷς ἀπ' ἀρχῆς διεγνώκει, μὴ
ναυμαχεῖν δίχα τοῦ Καλουϊσίου· γνώμη δὲ αὐτοῦ παρὰ
τε τὴν γῆν ὑπεχώρουν ἅπασαι καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν ἐστά-
λεον καὶ κατὰ προῶραν ἀπεμάχοντο τοὺς ἐπιόντας.
- 359 Δημοχάρους δ' ἐπιστήσαντος δύο ναῦς περὶ ἐκάστην
ἐθορυβοῦντο ἤδη, πρὸς τε τὰς πέτρας ἀρασσόμεναι
καὶ πρὸς ἀλλήλας, θαλάσσης τε ἐνεπλίμπαντο· καὶ δι-

2 αὐτῷ om. B 5 καὶ secl. Mend., iniuria provocans
ad C, cf. ad IV § 461 14 σκύλλαιον Vi 14 sq. παρα-
κάμπτοντι, ἐπι suprascr. a m. 1, V 17 ἐνέβαλε V 18 ναυ-
μαχίαν] ναυαρχίαν i 25 ἀρασσόμεναι Mend. ex C, ἀρασσό-
μενοι Oi 26 ἀλλήλους i ἐνεπλίμπαντο B

εφθείροντο μετὰ ἀργίας καὶ αἶδε ὥσπερ αἱ περὶ Κύ-
 μην, ὁρμοῦσαι τε καὶ ἐμβαλλόμεναι πρὸς ἐχθρῶν ἐπι-
 36 πλεόντων καὶ ἀναχωρούντων. ὁ μὲν δὴ Καῖσαρ ἐξήλατο 360
 τῆς νεῶς ἐπὶ τὰς πέτρας καὶ τοὺς ἐκνέοντας ἐκ τῆς
 5 θαλάσσης ἀνελάμβανε καὶ ἐς τὸ ὄρος ἄνω παρέπεμπε·
 Κορνιφίκιος δὲ καὶ ὅσοι ἄλλοι στρατηγοὶ ἦσαν αὐτοῦ,
 παρακαλέσαντες ἀλλήλους, ἄνευ προστάγματος ἀπέρ-
 ρηξαν τὰ ἀγκύρια καὶ ἀνήχθησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους,
 ὥς δέον τι δρῶντας παθεῖν μᾶλλον ἢ ἐστῶτας ἀμαχεῖ
 10 τοῖς ἐπιχειροῦσι προκεῖσθαι. τόλμη τε παραβόλῳ πρῶ- 361
 τον ὁ Κορνιφίκιος τὴν ναυαρχίδα τοῦ Δημοχάρους
 κατέσεισε καὶ εἴλε. καὶ Δημοχάρης μὲν ἐς ἐτέραν
 ἐξήλατο, τοιούτου δὲ ὄντος τοῦ πόνου καὶ τοῦ φθόρου
 ἐπεφαίνοντο ἐκ πόντου προσπλέοντες ἡδὴ Καλουσίσιος
 15 τε καὶ Μηνόδωρος. καὶ αὐτοὺς οἱ μὲν τοῦ Καίσαρος 362
 οὐχ ἐώρων οὔτε ἀπὸ γῆς οὔτε ἐκ θαλάσσης, πελαγι-
 ῶτεροι δὲ ὄντες οἱ τοῦ Πομπηίου κατεῖδον καὶ ἰδόν-
 τες ἀνεχώρουν· συνεσκόταξε γὰρ ἡδὴ, καὶ κεκμηκότες
 ἀκμῆσιν οὐκ ἐθάρρουν συμπλέκεσθαι.
 20 τοῦτο μὲν δὴ συγκύρημα τοῖς ὑπολοίποις ἐκ τοῦ 363
 37 τέως ἀχρείου χρηστὸν ἐπιγίγνεται· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβού-
 σης οἱ μὲν ἐκ τῶν νεῶν ἐκπεσόντες ἐς τὰ ὄρη συν-
 ἐφευγον καὶ πυρὰ πολλὰ ἔκαιον σύμβολα τοῖς ἔτι οὐ-
 σιν ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ διενυκτέρευον οὕτως ἄσιτοι
 25 καὶ ἀθεράπευτοι καὶ πάντων ἐνδεεῖς. καὶ αὐτοὺς ὁ 364
 Καῖσαρ, ὁμοίως ἔχων, παρεκάλει περιθέων ἐς τὴν ἕω

1 ὑπ' ἀργίας ci. Mend. 3 post ἀναχωρούντων in i inter-
 polatum: ἔμελλ' (ἔμελλε a) ἐπεὶ οὐδέπω κακόν γ' ἀπώλετο, quae
 C quoque videtur legisse. Est versus Soph. Philoct. 446, ut
 vidit Nauck. Secluserit cum O Schw. 6 κορνίφις (sic) V
 7 παρακαλεύσαντες b 7 sq. ἀπέρρηξαν O, ἀπέρριψαν i
 10 προκειμένους i 18 sq. κεκμηκόσιν ἀκμητες i 20 <τὸ>
 συγκύρημα ci. Mend., cf. ad III § 279 25 αὐτοὺς] αὐτὸς b

- κακοπαθῆσαι. τάλαιπωρομένῳ δὲ αὐτῷ περὶ ταῦτα
 Καλονίσιος μὲν οὐδ' ὥς ἐγινώσκετο προσπλέων, οὐδὲ
 ἀπὸ τῶν νεῶν τι χρηστὸν ἐρίγγετο, ἀσχολουμένων περὶ
 365 τὰ ναυάρια· ὑπὸ δὲ ἐτέρου δαίμονος ἀγαθοῦ τὸ τρισκαί-
 δέκατον τέλος ἐπλησίαζε διὰ τῶν ὁρῶν καὶ περὶ τοῦ
 κακοῦ πυθόμενοι τοὺς κρημνούς, τῷ πυρὶ (περὶ) τῆς ὁδοῦ
 τεκμαιρόμενοι, διέδραμον καὶ καταλαβόντες τὸν αὐτο-
 κράτορα σφῶν καὶ τοὺς συμφυγόντας ὧδε ἔχοντας κα-
 μάτου καὶ τροφῶν ἀπορίας ἐθεράπευον, ἄλλους ἄλλη
 διαλαβόντες, οἱ δὲ ταξίαρχοι τὸν αὐτοκράτορα ἐς αὐτο-
 σχέδιον σκηνὴν ἐσαγαγόντες, οὐδενὸς τῶν οἰκετῶν
 αὐτῷ θεραπευτήρων παρόντων, ὥς ἐν νυκτὶ καὶ το-
 366 σῶδε ταραχῇ διεσπριμμένων. περιπέμψας δ' εὐθὺς παν-
 ταχῇ τοὺς ἐξαγγελοῦντας, ὅτι σῶζοιτο, πυνθάνεται Καλ-
 ονίσιον σὺν ταῖς πρόπλοις καταπλέοντα καὶ ὥς ἐπὶ δύο
 χρηστοῖς καὶ ἀδοκῆτοις ἀνεπαύετο.
- 367 ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὴν θάλασσαν ἐφορῶν ἐθεᾶτο ναῦς 8
 ἐμπεπρησμένας τε καὶ ἡμιφλέκτους ἔτι καὶ ἡμικαύστους
 ἄλλας τε λελυμασμένας ἰστίων τε ὁμοῦ καὶ πηδαλίων καὶ
 σκευῶν ἔμπλεων τὸ πέλαγος καὶ τῶν ἔτι σωζομένων 20
 368 τὰ πολλὰ πεπονηκότα. προστησάμενος οὖν τὸν Καλονι-
 σίου στόλον, ἐπεσκεύαζε τὰ ἐπείγοντα τῶν σκαφῶν
 πλαγιάσας, ἡρεμούντων καὶ τῶν πολεμίων, εἴτε διὰ

3 ἀσχολουμένῳ iC περὶ Musgr., ὑπὲρ Oi 6 <περὶ>
 τῆς ὁδοῦ scripsi e Musgr. coniectura, idem aut <τὰ> τῆς ὁδοῦ
 ci. Herw. p. 75 9 ἄλλη] ἄλλοι iC, vulgo 11 οἰκετῶν] οἰ-
 κείων vertit Schw. 12 θεραπευτήρος παρόντος ci. Nauck,
 sed plur. fort. teneri potest, cf. etiam Kratt p. 34 15 προ-
 πόλοις i 18 καὶ ἡμικαύστους del. Cob. p. 230 19 λελυ-
 μασμένας Cob. ibid., λελυμένας Oi, derelictas C, i. e. λειμυμένας
 22 aut lacunam post ἐπείγοντα statui aut illud in ἐπίλοιπα
 mutari voluit Schw., neutrum necessario 23 πλαγιάσας] quid
 significet, non liquet, cf. quae Schw. adnotavit t. III p. 876

Καλουρίσιον εἴτε αὐθις ἀναγομένοις ἐπιθέσθαι διεγνω-
 κότων. ὧδε δὲ ἐχόντων ἑκατέρων, ἐκ μέσης ἡμέρας 369
 νότος ἐμπεσὼν ἤγειρε κύμα βλαιοῦ ἐν ῥοώδει καὶ στενω-
 χωρίῳ. Πομπήιος μὲν οὖν ἐν Μεσσήνῃ λιμένων ἐν-
 5 δον ἦν, αἱ δὲ τοῦ Καίσαρος νῆες αὐθις περὶ τραχείαν
 ἀκτὴν καὶ δύσορμον ἀρασσόμεναι ταῖς τε πέτραις καὶ
 ἀλλήλαις ἐπεφέροντο, οὐδὲ τῶν πληρωμάτων σφίσιν
 89 ὥστε διακρατεῖν ἐντελῶν ὄντων. Μηνόδωρος μὲν οὖν, 370
 ἀρχόμενον τὸ δεινὸν ἐλπίσας πλεονάσειν, ἐς τὸ πελα-
 10 γιώτερον ἀνήχθη καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν διεσάλευεν· ἀσθενέ-
 στερον δὲ ἔχων τὸ κύμα διὰ τὸν βυθόν, εἰρέσι' ὅμως
 καὶ πρὸς τόδε ἐνίστατο καρτερᾷ μὴ παραφέρεσθαι. καὶ 371
 τινες αὐτὸν ἐμιμοῦντο ἕτεροι. τὸ δὲ λοιπὸν πληθὺς,
 οἰόμενοι ταχέως τὸ πνεῦμα ἐνδῶσειν ὥς ἐν ἔαρι, τὰς
 15 ναῦς ἑκατέρωθεν ἀγκύραις ἐκ τε τοῦ πελάγους καὶ ἀπὸ
 τῆς γῆς διεκράτουν καὶ κοντοῖς ἐξεώθουν ἀπ' ἀλλή-
 λων. τραχυτέρου δὲ τοῦ πνεύματος γενομένου συν- 372
 ἐκέχυτο πάντα καὶ συνετρίβοντο αἱ νῆες, τὰς ἀγκύρας
 ἀπορρηγνύουσαι καὶ ἐς τὴν γῆν <ῆ> ἐπ' ἀλλήλας τινασ-
 20 σόμεναι· βοή τε ἦν παμμιγῆς δεδιότων ὁμοῦ καὶ οἰω-
 ζόντων καὶ παρακελεύόντων ἀλλήλοις ἐς ἀνήκοον· οὐ
 γὰρ ἐφικνοῦντο ἔτι τῶν λεγομένων, οὐδὲ κυβερνήτης
 ἰδιώτου διέφερεν οὔτε κατ' ἐπιστήμην οὔτε προστάς-
 σων. ἀλλ' ὁ φθόρος ἦν ὅμοιος ἐν τε ταῖς ναυσὶν αὐ- 373
 25 ταῖς καὶ, ὅτε τις αὐτῶν ἐκπέσοι κύματι καὶ κλύδωνι

5 περὶ] ἐπὶ V 11 ὅμως Oī, συντόμως ci. Zerdik p. 77 sq.
 vix recte 12 πρὸς τῷδε O, praeterea C <τοῦ> μὴ ci. Mend.,
 possis etiam <ὡς> μὴ, cf. ad § 298 14 ἤρι scr. Mend.
 19 ἐπ' ἀλλήλας V, ἀπ' ἀλλήλας B, ἐπ' ἀλλήλαις af, ἀπαλλήλαις
 b; <ῆ> addidi ex § 410, <καὶ> Schw. ex § 359; ad terram delatae
 ad littus colliduntur C, unde ἐπὶ σπλάδας ci. Mend. 21 ἐς
 ἀνήκοον ἀλλήλους (ἀλλήλους a) i

38 a. C.

- καὶ ξύλοις ἀρασσομένων· ἔγμεν γὰρ ἡ θάλασσα ἰστίων
καὶ ξύλων καὶ ἀνδρῶν καὶ νεκρῶν. εἰ δέ τις καὶ τάδε
διαφυγὼν ἐκνήχοιτο ἐπὶ τὴν γῆν, συνηράσσοντο καὶ
374 οἷδε ἐπὶ τὰς πέτρας ὑπὸ τοῦ κύματος. ὥς δὲ καὶ τὸ
σπάσμα τὴν θάλασσαν ἐλάμβανεν, ὃ συνήθως ἐπιγίγνε-
ται τῷδε τῷ πορθμῷ, τοὺς μὲν ἀήθεις καὶ τόδε ἐξ-
έπλησσε, τὰ δὲ σκάφη τότε μάλιστα περιφερόμενα
συνέπιπτεν ἀλλήλοις. καὶ τὸ πνεῦμα ἐς νύκτα χαλε-
πώτερον ἐγίγνετο, ὥστε μηδὲ κατὰ φῶς ἔτι, ἀλλ' ἐν
375 σκότῳ διόλλυσθαι. οἰμωγαὶ τε ἀνὰ τὴν νύκτα πᾶσαν
ἦσαν καὶ τῶν οἰκείων μετακλήσεις ἀνὰ τε τὴν γῆν
διαθεόντων καὶ τοὺς ἐν τῇ θαλάσῃ καλούντων ἐξ
ὀνόματος καὶ θρηγνούντων, ὅτε μὴ ἐπακούσειαν, ὥς
ἀπολωλότας· ἔμπαλιν τε ἐτέρων ἀνὰ τὸ πέλαγος ὑπερ-
κυπτόντων τὸ κύμα καὶ ἐς βοήθειαν τοὺς ἐν τῇ γῇ
376 παρακαλούντων. ἀμήχανα δὲ πάντα ἦν ἑκατέροις· καὶ
οὐχ ἡ θάλασσα μόνη τοῖς ἐς αὐτὴν ἐσελθοῦσιν καὶ ὅσοι
τῶν νεῶν ἐπεβεβήκεσαν ἔτι, ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ τοῦ κλύ-
δωνος οὐχ ἦσβον ἦν ἀπορωτέρα, μὴ σφᾶς τὸ κύμα
377 συναράξειεν ἐπὶ τὰς πέτρας. ἐμόχθουν τε χειμῶνι τῶν
πώποτε μάλιστα καινοτρόπῳ, γῆς ὄντες ἀρχοτάτω καὶ
τὴν γῆν δεδιότες καὶ οὔτε ἐκφυγεῖν αὐτὴν ἔχοντες
ἐς τὸ πέλαγος οὔτε ὅσον ἀλλήλων διαστῆναι· ἡ γὰρ
στενότης ἡ τοῦ χωρίου καὶ τὸ φύσει δυσέξοδον αὐτοῦ
καὶ κλύδων ἐπιπεσὼν καὶ τὸ πνεῦμα, ὑπὸ τῶν περι-

1 malim ἀρασσόμενος ἰστίων ci. Schw., non recte, opinor,
cf. § 367 7 περιφερομένῳ i 8 συνέπιπτεν ἀλλήλοις] lacunam
statuendam ci. Mend., cum C verterit: rates — in unum fere-
bantur conterebanturque, praeter necessitatem 13 ὑπακούσειαν
ci. Cob. p. 230, inut. 15 τῇ om. i 18 terrorem afferebat
aut legit C post ἔτι aut, quod verisimilius, addidit, nec vertit
καὶ post ἀλλὰ 20 τε] τὰ i 21 καινοτρόπῳ Musgr. καινῷ
τρόπῳ libri 23 ὅσον om. B 25 <ὁ> κλύδων maluit Mend.

κειμένων ὁρῶν ἐς θυέλλας περικλώμενον, καὶ ὁ τοῦ
 βυθοῦ σπασμὸς ἐπὶ πάντα εἰλούμενος οὔτε μένειν οὔτε
 φεύγειν ἐπέτρεπε· τό τε σκότος ἠνώχλει νυκτὸς μά-
 λιστα μελαίνης. ὅθεν ἔθνησκον οὐδὲ καθορῶντες ἀλλή- 378
 5 λους ἔτι, οἳ μὲν θορυβούμενοι καὶ βοῶντες, οἳ δ' ἔφ'
 ἡσυχίας παριέμενοι καὶ τὸ δεινὸν ἐκδεχόμενοι καὶ
 συνεργοῦντες ἐς αὐτὸ ἔνιοι ὥς ἀπολούμενοι πάντως.
 γενόμενον γὰρ τὸ κακὸν κρεῖσσον ἐπινοίας καὶ τὴν ἐκ 379
 τῶν παραλόγων αὐτοὺς ἐλπίδα ἀφηρεῖτο, μέχρι ποτὲ
 10 ἄφνω τὸ πνεῦμα προσιούσης ἡμέρας διελύετο καὶ μεθ'
 ἡλίου ἐπιτολὴν πάμπαν ἐμαραίνετο. καὶ τὸ κύμα ὅμως 380
 καὶ τότε, τοῦ πνεύματος ἐκλυθέντος, ἐπὶ πολὺ ἐτρα-
 χύνετο. καὶ τὸ δεινὸν οὐδ' ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ποτὲ
 τηλικούτου ἐμνημονεύετο γενέσθαι· γενόμενον δὲ ἔθους
 15 τε καὶ νόμου κρεῖσσον διέφθιρε τῶν Καίσαρος νεῶν
 καὶ ἀνδρῶν τὸ πλεόν.
 91 ὁ δὲ καὶ τῆς προτεραίας ἡμέρας πολλὰ τῷ πολέμῳ 381
 βλαβεῖς καὶ δύο τοῖσδε συμπτώμασιν ὁμοῦ συνενεχθεῖς
 ἐπὶ τὸ Ἰππώνειον εὐθὺς ἦει διὰ τῶν ὁρῶν νυκτὸς αὐ-
 20 τῆς ἐκείνης κατὰ σπουδὴν, οὐχ ὑφιστάμενος τὴν συμ-
 φοράν, ἐν ᾧ μηδὲν εἶχεν ἐπικουρεῖν. καὶ φίλοις καὶ 382
 στρατηγοῖς ἐπέστελλε πᾶσι διὰ χειρὸς εἶναι, μὴ τις
 αὐτῷ καὶ ἐτέρωθεν ὥς ἐν κατοπραγίᾳ γένοιτο ἐπι-
 βουλή. περιέπεμπε δὲ καὶ ἐς τὴν ἀκτὴν ἅπασαν τῆς
 25 Ἰταλίας τὰ παρόντα περὶ, μὴ ἐπιτολμήσειε καὶ τῇ γῇ
 διὰ τὴν εὐτυχίαν ὁ Πομπήιος. ὁ δὲ οὔτε περὶ τῆς 383
 γῆς ἐνενόησεν οὔτε τοῖς λειψάνοις τοῦ ναυαγίου παρ-
 οῦσιν ἢ ἀπιοῦσι καταστάντος τοῦ κλύδωνος ἐπεχείρη-

2 εἰλούμενος i 3 sq. <ἐς τὰ> μάλιστα ci. Mend., inut.,
 cf. Kratt p. 18 12 ἐπὶ O, ἐς i 13 ἐπιχωρίων bf, χωρίων a
 17 ἡμέρας del. Herw. p. 76

38 a. C.

σεν, ἀλλ' ὑπερείδεν ἐκ τῶν δυνατῶν διαζωννυμένους τὰ σκάφη καὶ ἀνέμῳ διαπλέοντας ἐς τὸ Ἰπώνειον, εἴτε τὴν συμφορὰν ἀρκεῖν οἱ νομίζων εἴτ' ἄπειρος ὢν νίκην ἐπεξελθεῖν εἴθ', ὥσπερ εἴρηται μοι καὶ ἐτέρωθι, ἐπιχειρεῖν ὅλως μαλακὸς ὢν καὶ μόνον ἐγνωκὼς ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιπλέοντας.

- 384 Καίσαρι δὲ οὐδ' ἐς ἡμῖν τῶν νεῶν περιεσώθη, 9
καὶ τοῦτο σφόδρα πεπονηκός. καταλιπὼν δ' ὅμως αὐ-
τοῦ τινὰς ἐπιμελεῖσθαι, ἐπὶ Καμπανίαν ἦει δυσφορῶν
οὔτε γὰρ ἄλλας ναῦς εἶχεν, δεόμενος πολλῶν, οὔτε χρό- 10
νον ἐς ναυπηγίαν, ἐπειγόμενος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ
δήμου περὶ συμβάσεων αὐτοῖς ἐνοχλήσαντος καὶ τὸν
πόλεμον ἐπιτωθιάσαντος ὡς παράσπονδον. χρημάτων
τ' ἐχρηξεν καὶ ἠπόρει, Ῥωμαίων οὔτε εἰσφερόντων οὔτε
385 τοὺς πόρους ἐώντων, οὓς ἐπινοήσειε. δεινὸς δὲ ὢν αἰεὶ 15
τὸ συμφέρον συνιδεῖν ἔπεμπε Μαικίηναν ἐς Ἀντώνιον,
μεταδιδάξοντα περὶ ὧν ἔναγχος ἐπεμέμφοντο ἀλλήλοις,
καὶ ἐς συμμαχίαν ὑπαξόμενον. εἰ δὲ μὴ πείσειεν, ἐπ-
ενόει τοὺς δολίτας ὀλκάσιν ἐπιβήσας ἐς Σικελίαν πε-
ραιοῦν καὶ τὴν θάλασσαν μεθεῖς κατὰ γῆν τὸν πόλεμον 20
386 συνίστασθαι. οὕτω δ' ἀθύμως ἔχοντι αὐτῷ ἀγγέλλεται
ὁ Ἀντώνιος συνθέμενος συμμαχήσειν καὶ νίκη κατὰ
Κελτῶν τῶν Ἀκυιτανῶν ἐπιφανής, ἣν Ἀγρίππας ἄγων

2 καλῶ post ἀνέμῳ vel εὐδίῳ post Ἰπώνειον desidero
13 ἐπιτωθιάσαντος susp. Mend., sed cf. II § 278 15 ἐπινοή-
σειε (sic) B 17 μεταδιδάξαντα Bi, recte VC 21 αὐτῷ
deleri malim ob hiatum 23 τῶν ἀκυλιτανῶν V ἄγων]
ἀγωνιζόμενος ci. Musgr., lacunam plurium verborum aliquo
modo statuendam esse ci. Mend. (cf. Cass. D. 48, 49), praesertim
cum ne verbulo quidem significasset scriptor Agrippam fuisse
missum in Aquitanos. An simpliciter αἴρων scribendum pro ἄγων?

1 διαζωννυμένους] cf. Assmann ap. Baumeister, Denkmäler
d. klass. Altert. III p. 1605

ἐφάνη. οἳ τε φίλοι καὶ τῶν πόλεων τινες αὐτῷ ναῦς
ὑπισχνοῦντο καὶ ἐποιοῦν.

ὁ μὲν δὴ καὶ τῆς λύπης ἀνλή καὶ λαμπροτέραν 387
93 τῆς προτέρας παρασκευῆς συνεπήγγυντο· ἀρχομένου δ' 37 a.
ἤρως ὁ μὲν Ἀντώνιος ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Τάραντα διέπλει
ναυσὶ τριακοσίαις, τῷ Καίσαρι συμμαχήσων, ὡς ὑπ-
έσχητο, ὃ δ' ἐνήλλακτο τὴν γνώμην καὶ εἰς τὰς ἔτι
γινομένας αὐτῷ ναῦς ἀνεβάλλετο. καλούμενος δὲ αὖ- 388
θις ὡς ἐπὶ ἔτοιμα καὶ ἀρκοῦντα τὰ Ἀντωνίου, ἐτέρας
10 ἀσχολίας προῦφερε καὶ δῆλος ἦν ἢ αὖθις ἐπιμεμφόμε-
νός τι τῷ Ἀντωνίῳ ἢ τῆς συμμαχίας διὰ τὴν εὐ-
πορίαν τὴν οἰκεῖαν ὑπερορῶν. χαλεπαίνων δ' ὁ Ἀν- 389
τώνιος ἐπέμενεν ὁμῶς καὶ αὖθις αὐτὸν ἐκάλει· τῇ τε
γὰρ χορηγία τοῦ ναυτικοῦ κάμνων καὶ στρατοῦ χορήζων
15 ἐπὶ Παρθυαλοῦς Ἰταλοῦ, Καίσαρι τὰς ναῦς ἐπενόει
διαλλάξαι, εἰρημένον μὲν ἐν ταῖς συνθήκαις ἐκάτερον
ξενολογεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας, δυσχερὲς δ' ἐσόμενον αὐτῷ
Καίσαρος τὴν Ἰταλίαν εἰληχότος. Ὀκταοῦντα οὖν ἐχώρει 390
πρὸς Καίσαρα διαιτήσουσα αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν ἐγκατα-
20 λελεῖφθαι τοῖς κινδύνοις ἔλεγε τοῖς ἐν πορθμῷ κατα-
λαβοῦσιν, ἢ δὲ ἐκλελύσθαι τοῦτο διὰ Μαικήνα. ὃ δὲ 391
τὸν Ἀντώνιον ἔφη καὶ Καλλίαν ἀπελεύθερον εἰς Λέπι-
δον ἐκπέμψαι, συντιθέμενον τῷ Λεπιδῷ κατὰ Καίσα-
ρος, ἢ δὲ συνειδέναι Καλλίαν περὶ γάμων ἀπεσταλ-

3 ἀνήει i, ἀνίει ci. Musgr. 4 παρασκευὴν cum C, qui tamen
verborum collocatione mutata nihil probat, scr. Mend. 7 τὰς
om. B 8 αὐτῷ Oī, corr. Mend. 17 αὐτῷ Schw., αὐτοῖς
libri 18 καίσαρος] καὶ βαρὺ i 20 <τῷ> πορθμῷ ci. Mend.
<αὐτὸν> καταλαβοῦσιν ci. Mend., non recte, cf. Thuc. 2, 18, 2;
54, 3 etc. (Zerdik p. 71)

37 a. C.

μένον· βουλευθῆναι γὰρ Ἀντώνιον πρὸ τῶν Παρθυικῶν
 ἐκδεδόσθαι τὴν θυγατέρα τῷ παιδὶ Λεπίδου, καθάπερ
 392 ὁμολόγητο. καὶ τὰδε μὲν ἡ Ὀκταουία, Ἀντώνιος δὲ
 καὶ τὸν Καλλίαν ἔπεμπεν, ἐς βάσανον τῷ Καίσαρι
 διδούς· ὃ δὲ οὐκ ἐδέξατο μὲν, ἀφῆξεσθαι δὲ ἔφη καὶ
 συμμίζειν Ἀντωνίῳ μεταξὺ Μεταποντίου καὶ Τάραντος,
 393 μέσον ἔχων ποταμὸν τὸν ἐπόννημον. κατὰ δαίμονα δ' ὁ
 ἀμφοτέρων προσιόντων τῷ ῥεύματι, Ἀντώνιος ἐκ τῆς
 ἀπήνης καταθορῶν ἔς τι τῶν παρορμούντων σκαφῶν
 ἐσῆλατο μόνος καὶ ἐπέρα πρὸς τὸν Καίσαρα, πιστεύων
 ὡς φίλῳ. καὶ ὁ Καῖσαρ ἰδὼν ἀντεμιμεῖτο, καὶ ξυμ-
 βάλλουσιν ἀλλήλοις κατὰ τὸ ῥεῦμα καὶ διήριζον, ἐκά-
 τερος ἐκβῆναι βουλόμενος ἐς τὴν ὄχθην τοῦ ἐτέρου.
 394 ἐνίκα δὲ ὁ Καῖσαρ, ὡς καὶ πρὸς τὴν Ὀκταουίαν ἦξεν
 ἐς Τάραντα, ἐπὶ τε τῆς ἀπήνης Ἀντωνίου συνήδρευεν
 αὐτῷ καὶ ἐν Τάραντι ἐς τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ παρ-
 ῆλθέ τε ἀφύλακτος καὶ τὴν νύκτα ὁμοίως ἀνεπαύετο
 395 χωρὶς δορυφόρων παρ' αὐτῷ. τὰ δ' ὅμοια καὶ παρ'
 Ἀντωνίου τῆς ἐπιούσης ἐπεδείκνυτο. οὕτως αὐτοῖς ἦν
 συνεχὴς ἡ μεταβολή, πρὸς τε τὰς ὑπονοίας διὰ φιλ-
 αρχίαν, καὶ ἐς τὰς πίστεις ὑπὸ χρείας.
 396 τὸν μὲν οὖν ἐπὶ πλουῖν τὸν ἐπὶ Πομπήμιον ὁ Καῖσαρ
 ἐς νέωτα ἀνεβάλλετο· ὃ δ' Ἀντώνιος ἐπιμένειν διὰ Παρ-
 θυαλοὺς οὐ δυνάμενος, ἀντέδοσαν ὅμως ἀλλήλοις, Καί-
 σαρι μὲν ὁ Ἀντώνιος ναῦς ἑκατὸν εἴκοσιν, ἃς αὐτίκα
 πέμψας εἰς Τάραντα παρέδωκεν, Ἀντωνίῳ δὲ ὁ Καῖσαρ
 δις μυρίους Ἰταλοὺς ὀπλίτας, οὓς ἐπιπέμψειν ὑπισχνεῖτο.

1 Παρθυικῶν] cf. ad § 39 7 ἐπόννημον Schw. ex C, qui:
 eiusdem nominis, ἐπόννημον Oī 8 <ἔμα> προσιόντων ci. Mend.,
 <ἄμα> ἀμφοτέρων Nauck, probabiliter 19 ἀπεδείκνυτο a
 21 ἐς om. V 23 ἀνεβάλλετο cum V scr. Mend.

ἔδωρήσατο δὲ καὶ Ὀκταουίαν τὸν ἀδελφόν, αἰτήσασα 397
 παρ' Ἀντωνίου, δέκα φασήλοις τριηριτικοῖς, ἐπιμίκτοις
 ἕκ τε φορτίδων νεῶν καὶ μακρῶν, καὶ τὴν Ὀκταουίαν
 ὁ Καῖσαρ χίλλοις λογάσι σωματοφύλαξιν, οὓς ἐπιλέξαιτο
 5 Ἀντώνιος. ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος αὐτοῖς ἔλγηε τῆς ἀρχῆς, 398
 ἢ τοῖς τρισὶν ἐψήφιστο ἀνδράσιν, ἑτέραν ἑαυτοῖς ὠρι-
 ζον πενταετίαν, οὐδὲν ἔτι τοῦ δήμου δεηθέντες.
 οὕτω μὲν οὖν διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὁ 399
 Ἀντώνιος εὐθύς ἐς τὴν Συρίαν ἠπείλγετο, τὴν Ὀκτα-
 10 ουίαν παρὰ τῷ ἀδελφῷ καταλιπὼν μετὰ θυγατρὸς ἡδὴ
 96 γενομένης αὐτοῖς. Μηνόδωρος δέ, εἴτε τις ὢν φύσει 400
 παλιμπροδότης εἴτε δέσας τὴν ποτε ἀπειλήν Ἀντω-
 νίου, ἀπάξειν αὐτὸν εἰπόντος ὡς ἀνδράποδον πολεμο-
 ποιόν, εἴτε ἐλασσόνων ἀξιουῖσθαι νομίζων παρ' αὐτὸν προσ-
 15 ἐδόκησεν, εἴτε τῶν ἄλλων αὐτὸν ἐξελευθέρων τοῦ
 Πομπηίου συνεχῶς ὀνειδιζόντων ἐς ἀπιστίαν δεσπότου
 καὶ παρακαλούντων ἐπανελθεῖν Μενεκράτους ἀποθα-
 νόντος, πίστιν αἰτήσας καὶ λαβὼν ἠὲ τομολόγησε πρὸς
 Πομπήιον σὺν ἑπτὰ ναυσί, Καλούσιον τὸν ναύαρχον
 20 τοῦ Καίσαρος διαλαθὼν. ἐφ' ᾧ τὸν Καλούσιον ὁ Καῖσαρ
 ἀπέλυσε τῆς ναυαρχίας καὶ ἀντικατέστησεν Ἀγρίππαν.

2 τριηριτικοῖς Bi, cf. I. G. II n. 807 c 100 σχοινία τριηρι-
 τικά, τριηρετικοῖς V, quod Prooem. c. 10, Lib. c. 96. 121 traditum
 est; τριηριτικοῖς tamen cum L. Dindorf in Steph. thes. s. v. maluit
 Mend. 5 αὐτοῖς molestum putavit Mend., sed cf. Kratt p. 39
 6 ἦ] ἦ B ἐπεψήφιστο i τοῖς etiam ante ἀνδράσιν add. V
 8 οὕτω Schw. ex C, qui: eoque modo, οὗτοι Of, οὗτοι (sic) ab
 17 τιμοκράτους i <μάλιστα> ἀποθανόντος ci. Mend. 21 ἀπέ-
 λυσε] παρέλυσε scr. Mend.

5 sqq. cf. Lange, R. Altert. III² p. 583 sq., Ihne VIII p. 435 sqq.,
 Mommsen, R. Staatsr. II³, 1 p. 718 sqq., Willems-II p. 761
 adn. 1 et 2, Gardthausen, Augustus II, 1 p. 175 sqq., Ciccotti,
 Rivista di filol. e d'istruz. class. N. S. 2 (1896) p. 80 sqq.

36 a. C.

401

ἐπεὶ δ' ἔτοιμος ἦν ὁ στόλος, ἐκάθαιρεν αὐτὸν ὁ Καῖσαρ ὧδε. οἱ μὲν βωμοὶ ψαύουσι τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ πληθὺς αὐτοὺς περιέστηκε κατὰ ναῦν μετὰ σιωπῆς βαθυτάτης· οἱ δὲ ἱερουργοὶ θύουσι μὲν ἐστῶτες ἐπὶ τῇ θαλάσῃ καὶ τρεῖς ἐπὶ σκαφῶν περιφέρουσιν ἀνὰ τὸν στόλον τὰ καθάρσια, συμπεριπλέοντων αὐτοῖς τῶν στρατηγῶν καὶ ἐπαρωμένων ἐς τάδε τὰ καθάρ-

402

σια, ἀντὶ τοῦ στόλου, τὰ ἀπαίσια τραπῆναι. νείμαντες δὲ αὐτά, μέρος ἐς τὴν θάλασσαν ἀπορρίπτουσι καὶ μέρος ἐς τοὺς βωμοὺς ἐπιθέντες ἄπτουσι, καὶ ὁ λεὼς ἐπευφημεῖ.

403

οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι τὰ ναυτικά καθαίρουσιν· ἔμελλε δ' ὁ μὲν Καῖσαρ ἐκ Δικαιορχείας, ὁ δὲ Λέπιδος ἐκ Λιβύης, Ταῦρος δ' ἐκ Τάραντος ἐπιπλευσεῖσθαι τῇ Σικελίᾳ, ὥς ἂν αὐτὴν ἐξ ἡοῦς ὁμοῦ καὶ δύσεως καὶ

404

μεσημβρίας περιλάβοιεν. καὶ τῆς ἀναγωγῆς τοῦ Καίσαρος ἡ ἡμέρα προεῖρητο πᾶσι, καὶ ἦν δεκάτη τροπῶν θερινῶν, ἦν τινα Ῥωμαῖοι νουμηνίαν ἔχουσι τοῦ μηνός, ὃν ἐπὶ τιμῇ τοῦ Καίσαρος τοῦ προτέρου Ἰούλιον ἀντὶ Κвинτιλλίου καλοῦσι. τήνδε μὲν ὁ Καῖσαρ ὥρισε τὴν ἡμέραν, αἰσιούμενος ἕως διὰ τὸν πατέρα νικη-

405

φόρον αἰεὶ γεγόμενον· ὁ δὲ Πομπήιος Λεπίδῳ μὲν ἀντέταττε Πλένιον ἐν Λιλυβαίῳ, τέλος ὀπλιτῶν ἔχοντα καὶ ἄλλο πλῆθος ἐσκευασμένον κούφως, τὴν δὲ πρὸς

3 κατὰ ναῦν] *per naues* C, unde ne conicias κατὰ ναῦς, monent multi loci 5 ἐπὶ ante τῇ θαλάσῃ susp. Mend., cum C verterit: *in mari considentes* 15 αὐτὴν] αὐτὸν i C 16sq. τοῦ Καίσαρος deleri voluit Mend., malim <ὅπδ> τοῦ K., cf. v. 20 ὥρισε 18 ἔχουσι] ἔχουσι ci. Mend. 23 πλένιον scripsi cum V, *Plinium* C, πλένιον ceteri, const.

23 est L. Plinius L. f. Rufus, cf. Mommsen, *Hermes* 30 (1895) p. 460 sq.

ἔω καὶ δύσιν ἀκτὴν τῆς Σικελίας πᾶσαν ἐφρούρει, καὶ
νῆσους μάλιστα Λιπάραν τε καὶ Κοσσύραν, ἵνα μήτε
Κοσσύρα Λεπίδῳ μήτε Λιπάρᾳ Καίσαρι ἐνομιζόμενα
ἢ ναύσταθμα γένοιτο εὐκαιρὰ ἐπὶ τῇ Σικελίᾳ. τὸ δ'
ἄριστον τοῦ ναυτικοῦ ἐν Μεσσήνῃ συνεΐχεν ἐφεδρεῦον,
ὅπῃ δεήσκειν.

98 οὕτω μὲν ἑκάτεροι παρασκευῆς εἶχον, γενομένης 406
δὲ τῆς νουμηνίας ἀνήγοντο πάντες ἅμα ἡοί, Λέπιδος
μὲν ἐκ Λιβύης χιλλαῖς ὀκτάσι καὶ μακραις ἑβδομήκοντα
10 καὶ τέλεσι στρατοῦ δυώδεκα καὶ ἑπενῶσι Νομάσι πεντα-
κισχιλλίοις καὶ ἑτέρα παρασκευῇ πολλῇ, Ταῦρος δ' ἐκ
Τάραντος ταῖς Ἀντωνίου ναυσὶν ἐξ ἑκατὸν καὶ τριά-
κοντα δύο μόναις καὶ ἑκατόν, ἐπεὶ τῶν λοιπῶν οἱ
ἐρέται χιμῶνος ἐτεθνήκεσαν, ὁ δὲ Καῖσαρ ἐκ Δικαι-
15 αρχείας, θύων ἅμα καὶ σπένδων ἀπὸ τῆς ναυαρχίδος
νεῶς ἐς τὸ πέλαγος ἀνέμοις εὐδίοις καὶ Ἀσφαλείῳ Πο-
σειδῶνι καὶ ἀκύμονι θαλάσῃ, συλλήπτορας αὐτῷ κατὰ
ἐχθρῶν πατρώων γενέσθαι. πρόπλοι δ' αὐτῷ τινες 407
τοὺς μυχοὺς τῆς θαλάσσης διηρέυνων, καὶ Ἄππιος
20 μετὰ πλήθους νεῶν ὀπισθοφυλακῶν εἶπετο. τρίτῃ δὲ 408
τῆς ἀναγωγῆς ἡμέρᾳ νότος ἐμπεσὼν Λεπίδου μὲν ὀλ-
κάδας ἀνέτρεψε πολλάς, ὥρμισθη δὲ ὅμως ἐς Σικελίαν
καί, Πλένιον ἐν Αἰλυβαίῳ πολιορκῶν, τινὰς τῶν πό-
λεων ὑπήγετο καὶ ἑτέρας ἐβιάζετο. Ταῦρος δὲ ἀρχομέ-

5 praetulerim ἐφεδρεῦσον, cf. § 429 14 χιμῶνος] ex
tempestate vertit C, unde <ὕπὸ> χιμῶνος ci. Schw., χιμῶνος
potius deleri iussit Zerdik p. 67, uterque ratus Antonium vere
anni 718/36 Tarentum venisse, sed cf. de tempore ad § 387 et
Appiani ipsius verba § 396 ἐς νέωτα 16 ἀσφαλίῳ O 17 αὐτῷ
Οἱ, corr. Mend. 18 πρόπλοι] πρόπλουν i 20 ὀπισθοφν-
λάκων i 21 sq. ἀνέτρεψεν ὀκτάδας πολλάς V 22 ἐν σικελίᾳ V

16 sq. ἀνέμοις εὐδίοις etc.] cf. Wissowa, Religion u. Kultus
d. Römer p. 252

36 a. C.

409 νοῦ τοῦ πνεύματος ἐς Τάραντα ἐπαλινδρόμει. Ἀπείου
 δ' ἄρτι τὸ Ἀθήναιον ἄκρον περιπλέοντός αἱ μὲν συν-
 ετρίβοντο τῶν νεῶν ἀμφὶ ταῖς πέτραις, αἱ δ' ἐς τέλ-
 ματα ἐξώκελλον ὑπὸ ῥύμης, αἱ δὲ καὶ διερρίφσαν
 410 οὐκ ἀσινεῖς. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀρχομένου μὲν τοῦ χειμῶ-
 νος ἐς τὸν Ἑλεάτην κόλπον ἐρμυνὸν ὄντα συμπεφεύ-
 γει, χωρὶς ἐξήρους μιᾶς, ἣ περὶ τῇ ἄκρᾳ διελύθη·
 λιβὸς δὲ τὸν νότον μεταλαβόντος ὁ κόλπος ἐκυκᾶτο,
 ἐς τὴν ἐσπέραν ἀνεωγμένος, καὶ οὔτε ἐκπλεῦσαι δυνα-
 τὸν ἦν ἔτι πρὸς ἐναντίον τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, οὔτε 10
 κῶπαι κατεῖχον οὔτε ἄγκυραι, ἀλλ' ἐς ἀλλήλας ἢ ἐς
 τὰς πέτρας ἐνηράσσοντο αἱ νῆες. καὶ νυκτὸς ἦν ἔτι
 τὸ δεινὸν ἀτοπώτερον.

411 ἐνδόντος δέ ποτε τοῦ κακοῦ τὰ νεκρὰ ἔθαπτεν ὁ 9
 Καῖσαρ καὶ τοὺς τραυματίας ἐθεράπευε καὶ τοὺς ἐκ- 15
 νέοντας ἐνέδυε καὶ ὥπλιζεν ἑτέροις ὅπλοις καὶ τὸν στό-
 λον ἅπαντα ἐκ τῶν ἐνόντων ἀνελάμβανε. διεφθάρατο
 δ' αὐτῷ νῆες βαρεῖαι μὲν ἕξ, κουφότεραι δὲ ἕξ καὶ
 412 εἴκοσι, λιβυρνίδες δὲ ἔτι πλείους. καὶ ἐς τὰδε διορ-
 θούμενα τριάκοντα ἡμέρας ἀναλώσειν ἔμελλεν, ἥδη 20
 τοῦ θέρους προκόπτοντος· ὅθεν ἦν ἄριστον αὐτῷ τὸν
 413 πόλεμον ἐς τὸ μέλλον θέρους ἀναβαλέσθαι. ἐνοχλουμέ-
 νου δὲ τοῦ δήμου ταῖς ἀπορίαις, ἐπεσκεύαζε τὰς ναῦς
 ἐς τὴν γῆν ἀνέλκων μετὰ ἐπελξεως καὶ τὰ πληρώματα

2 Ἀθήναιον V, Ἀθηναῖον B, Ἀθηναίων iC 6 Ἑλεάτην
 Cluvér, Ital. ant. p. 1259 sq., et Schw. ex C, ἑλαίτην Oi, cf.
 Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 895 10 τοῦ κόλπου ante πρὸς
 ἐναντίον collocari voluit Mend. 12 ἐνηράσσοντο ci. Mend.;
 an ἐπηράσσοντο? 13 ἀτοπώτερον] ἀπορώτερον ci. Mend., ἀπο-
 ρώτερον τὸ δεινὸν Nauck 20 ἥδη — 21 προκόπτοντος non
 vertit C 22 ἀναβάλλεσθαι a

τῶν διεφθαρμένων ἐς τὰς παρὰ Ταύρω ναῦς κενὰς
 ἐξέπεμπεν. ὥς δὲ ἐπὶ συμφορᾷ μέλζονι, Μαικήναν μὲν 414
 ἐς Ῥώμην ἐξέπεμπε διὰ τοὺς ἐπτοημένους ἔτι πρὸς τὴν
 μνήμην Πομπηίου Μάγνου· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἐξέλειπεν
 5 ἡ δόξα τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τοὺς δὲ κληρούχους αὐτὸς
 ἀνὰ τὴν Ἰαλλίαν ἐπέτρεχε καὶ ἐκ τοῦ φόβου τῶν γε-
 γονότων ἀνελάμβανε. διέδραμε δὲ καὶ ἐς Τάραντα 415
 καὶ τὸ ναυτικὸν εἶδε τὸ ὑπὸ Ταύρῳ καὶ ἐς Ἰπώ-
 νειον ἦλθε καὶ τὰ περὶ παρηγόρησε καὶ τὴν τῶν
 10 νεῶν ἐπισκευὴν ἐπέσπερχεν. καὶ πλησίον ἦν ἤδη καὶ
 ὁ δεύτερος ἐς Σικελίαν ἐπίπλους.

00 ὁ δὲ Πομπήιος οὐδ' ἐπὶ τοιαῦδε εὐκαιρίᾳ τοσοῖσδε 416
 ναυαγίοις ἐπιχειρεῖν ἤξιον, ἀλλ' ἔθνε μόνον θαλάσση
 καὶ Ποσειδῶνι καὶ υἱὸς αὐτῶν ὑφίστατο καλεῖσθαι,
 15 παιθόμενος οὐκ ἄνευ θεοῦ δις οὕτω θέρους πταῖσαι
 τοὺς πολεμίους. φασὶ δ' αὐτόν, ὑπὸ τῶνδε χαννού- 417
 μενον, καὶ τὴν συνήθη τοῖς αὐτοκράτορσι χλαμύδα ἐκ
 φοινικῆς ἐς κυανὴν μεταλλάξαι, εἰσποιοῦμενον ἄρα <ἐαν-
 τὸν> τῷ Ποσειδῶνι. ἐλπίσας δ' ἀναξεύξειν τὸν Καί- 418
 20 σαρα, ὥς ἐπύθετο ναυπηγούμενόν τε καὶ ἐπιπλευσού-
 μενον αὐτίς αὐτοῦ θέρους, ἐξεπλήσσετο μὲν ὥς ἀμάχῳ
 γνώμῃ καὶ παρασκευῇ πολεμῶν, Μηνόδωρον δὲ μετὰ
 νεῶν ἐπὶ τῶν ἡγαγεν ἔπεμπε κατασκευσόμενον τὰ νεώλ-
 κια τοῦ Καίσαρος καὶ δράσοντα, ὅ τι καὶ δύναιτο. ὁ 419
 25 δὲ καὶ τέως ἀχθόμενος οὐκ ἀποδοθείσης αὐτῷ τῆς ναυ-
 αρχίας καὶ τότε αἰσθόμενος, ὅτι σὺν ὑποψίᾳ μόνων
 ἡξίωτο ὧν ἡγαγε νεῶν, ἐπεβούλευεν αὐτίς αὐτομολίαν.

1 ναῦς molestum putavit Mend., recte 4 ἐξέλειπεν maluit
 Mend. 8 ἐπεῖδε ci. Mend., inut., cf. Loesch p. 6 et ad I § 10
 18 sq. <ἐαντὸν> add. Mend., cf. III § 389, recte, ni forte εἰσποιοῦ-
 μενον passive intellegendum 25 possis αὐτῷ

36 a. C.

- 420 ἐπινοῶν δὲ πρότερον, ὥς ἐς πάντα οἱ συνοῖσον, ἀνδρα-
 γαθίσασθαι, διέδωκε τοῖς συμπλέουσιν, ὅσον εἶχε χρυ-
 σλον, καὶ διέπλευσεν εἰρεσίᾳ τρισὶν ἡμέραις πεντα-
 κοσλοὺς ἐπὶ χιλλοῖς σταδίους καὶ τοῖς προφύλαξι τῶν
 ναυπηγουμένων Καίσαρι νεῶν οἷα σκηπτὸς ἀφανῶς
 ἐμπλπτων καὶ ἐς ἀφανὲς ἀναχωρῶν ἦρει κατὰ δύο καὶ
 τρεῖς ναῦς τῶν φυλακίδων καὶ τὰς ὀλκάδας, αἱ τὸν
 σῆτον ἔφερον, ὁρμούσας ἢ παραπλεύσας κατέδυνεν ἢ
 ἀνεδεῖτο ἢ ἐνεπὶμπρη. θορύβον δὲ πάντα μεστὰ διὰ
 Μηνόδωρον ἦν, Καίσαρος ἀπόντος ἔτι καὶ Ἀγρίππα· 10
- 421 καὶ γὰρ οὗτος ἐπὶ ὕλην ἐπεπόρευτο. γαυρούμενος δὲ
 ὁ Μηνόδωρος ἐξώκειλέ ποτε τὴν ναῦν ἐκὼν ἐς ἔρμα
 γῆς ἀπαλὸν σὺν καταφρονήσει καὶ ὑπεκρίνετο αὐτὴν
 ὑπὸ τοῦ πηλοῦ κατέχεσθαι, μέχρι, τῶν πολεμίων ἐκ
 τῶν ὁρῶν καταθορόντων ὥς ἐπὶ Μηνοδώρου θήραν 15
 ἔτοιμον, ἀνακρουσάμενος ὄρχετο σὺν γέλῳτι καὶ τὸν
 στρατὸν τοῦ Καίσαρος ἀνία κατεῖχε σὺν θαύματι.
- 422 ὥς δὲ ἱκανῶς ἐπεδέδεικτο, οἷος ἐχθρὸς τε καὶ φίλος
 εἶη, Ῥέβιλον μὲν ἐλὼν, ἄνδρα ἀπὸ βουλῆς, μεθῆκε, 19
 μνώμενος ἤδη τὸ μέλλον, Μινδίῳ δὲ Μαρκέλλῳ, 10
 τῶν ἐταίρων τινὶ τῶν Καίσαρος, φίλος ἐν τῇ προ-
 τέρᾳ γεγονὼς αὐτομολία, τοῖς μὲν ἀμφ' αὐτὸν ἔφη

2 τοῖς πλέουσιν B 5 οἷα σκηπτοφανῶς i; pro ἀφανῶς ci.
 Cob. p. 230 sq. ἄφνω, prob. SchenkI p. 177, contra recte Zerdik
 p. 51 coll. Lib. c. 100: ἐφίπτατο ἐξ ἀφανοῦς ὥς τις αἰετός
 15 καταθορόντων V, καταθορόντων a, donec hostes e montibus
 conspicati ad eum ueluti ad praedam paratam decurrere C,
 unde καταθορόντων καὶ καταθορόντων scr. Mend. 15 sq. Μηνο-
 δώρον molestum putavit Mend., bene, sed forte ἐτοίμων scribere
 praestat 19 Ῥέβιλλον libri, corr. Mend. 22 ἀμφ' αὐτὸν
 Bi(V?), circa se C, corr. Bk.

19 de hoc Rebilo nihil certi dici potest, cf. Willems I p. 521
 n. 325, Ribbeck n. 18, Gardthausen, Augustus II, 1 p. 136 adn. 7;
 videtur alius ac proscriptus IV § 209

σαν. τοῦ δὲ στρατοῦ δύο μὲν τέλη διώλετο ἐν τῇ 432
 θαλάσῃ, καί, εἴ τινες αὐτῶν ἐξενήχοντο, καὶ τούσδε
 Τισιηνὸς ὁ τοῦ Πομπηίου στρατηγὸς ἐκνέοντας ἐπὶ
 τὴν γῆν διέφθειρεν· οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς Λέπιδον κατ-
 5 ἤχθησαν, οἳ μὲν ἀντίκα, οἳ δ' ὕστερον. καὶ Παπίας
 ἀπέπλευσε πρὸς Πομπήιον.
 05 ὁ δὲ Καῖσαρ ἐς μὲν Στρογγύλην, ἣ τῶν πέντε νή- 433
 σων ἐστὶ τῶν Αἰόλου, παντὶ τῷ στόλῳ διέπλευσεν ἐξ
 Ἰππωνείου, προερευνωμένης αὐτῷ τῆς θαλάσσης· στρα-
 10 τὸν δὲ ἐπὶ μετώπῳ τῆς Σικελίας πλέονα ἰδὼν ἐν τε
 Πελωριάδι καὶ Μύλαις καὶ Τυνδαρίδι, εἵκασεν αὐτὸν
 παρεῖναι Πομπήιον καὶ τὰ μὲν ἐνθάδε Ἀγρίππᾳ δια-
 στρατηγεῖν ἐπέτρεψεν, αὐτὸς δὲ εἰς τὸ Ἰππώνειον αὐθις 434
 ἀπέπλει καὶ ἐς τὸ Τάυρου στρατόπεδον ἐξ Ἰππο-
 15 νείου σὺν τρισὶ τέλεσι μετὰ Μεσσάλα διετροχάξεν, ὥς
 Ταυρομένιον αἰρήσων ἀπόντος ἔτι τοῦ Πομπηίου καὶ
 τὰς ἐμβολὰς αὐτῷ διχόθεν παρέξων. Ἀγρίππας μὲν οὖν 435
 ἀπὸ Στρογγύλης εἰς Ἱερὰν διέπλει καὶ τῶν Πομπηίου
 φρουρῶν αὐτὸν οὐχ ὑποστάντων εἴλε τὴν Ἱερὰν καὶ
 20 τῆς ἐπιούσης ἔμελλεν ἐπιχειρήσειν ἐς Μύλας Δημο-
 χάρει τῷ Πομπηίου, τεσσαράκοντα ναῦς ἔχοντι· ὁ δὲ 436
 Πομπήιος, τὸ βίαιον ὑφορώμενος τοῦ Ἀγρίππα, ἔπεμπε
 τῷ Δημοχάρει ναῦς ἄλλας πέντε καὶ τεσσαράκοντα
 24 ἀπὸ Μεσσήνης ἐξελεύθερον ἄγοντα Ἀπολλοφάνη, καὶ
 06 αὐτὸς ἐφείπετο ἄλλαις ἐβδομήκοντα. Ἀγρίππας δ' ἔτι 437
 νυκτὸς ἐξ Ἱερᾶς ἀνήγετο ταῖς ἡμίσεσι τῶν νεῶν ὥς
 Παπίᾳ μόνῳ ναυμαχήσων. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰς Ἀπολλο-
 φάνους εἶδε καὶ τὰς ἐβδομήκοντα ἐτέρωθι, Καῖσαρι

3 Τισιηνὸς Schw., τισίνηνος BiC, τισίνιος V 6 ἀνέπλευσε
 ci. Mend., inut. 11 μυλαῖς Oi 13 ἰπώνειον B 14 ἐπ-
 ἔπλει a τοῦ ante Τάυρου add. i 20 ἐς μυλὰς Obf, ἐν
 Μύλαις ci. Mend., malim περὶ Μύλας, cf. § 449

36 a. C.

μὲν αὐτίκα ἐδήλου Πομπήιον ἐπὶ τῶν Μυλῶν εἶναι
 σὺν τῷ πλέονι ναυτικῷ, τὰς δὲ βαρείας αὐτὸς ἦγε κατὰ
 μέσον καὶ τὸν ἄλλον στόλον ἐξ Ἱερᾶς ἐκάλει κατὰ
 438 σπουδὴν. ἐσκεύαστο δ' ἀμφοτέροις πάντα λαμπρῶς,
 καὶ πύργους ἐπὶ τῶν νεῶν εἶχον κατὰ τε πρῶραν καὶ
 κατὰ πρύμναν. ὥς δὲ αὐτοῖς αἷ τε παρακελεύσεις, οἷας
 εἰκὸς ἦν, ἐγεγέννητο καὶ τὰ σημεῖα κατὰ ναῦν ἦρτο,
 ἐξώρμων ἐπ' ἀλλήλους, οἳ μὲν κατὰ μέτωπον, οἳ δ' ἐς
 περικύκλωσιν, σὺν τε βοῇ καὶ ῥοθίῳ νεῶν καὶ κατα-
 439 πλήξει ποικίλῃ. ἦν δὲ καὶ τὰ σκάφη Πομπηίῳ μὲν
 βραχύτερα καὶ κοῦφα καὶ ὀξέα ἐς τὰς ἐφορμήσεις τε
 καὶ περίπλους, Καίσαρι δὲ μείζω καὶ βαρύτερα καὶ
 παρ' αὐτὸ καὶ βραδύτερα, βιαιώτερα δὲ ὅμως ἐμπεσεῖν
 440 καὶ τρωθῆναι δυσπαθέστερα. τῶν τε ἀνδρῶν οἳ μὲν
 ναυτικώτεροι τῶν Καίσαρος ἦσαν, οἳ δὲ σθιναρώτεροι
 καὶ κατὰ λόγον οἳ μὲν οὐκ ἐμβολαῖς, ἀλλὰ μόναις περι-
 ὀδοῖς ἐπλεονέκτουσαν καὶ ταρσοὺς τῶν μειζόνων ἢ πη-
 δάλια ἀνέκλων ἢ κώπας ἀνέκοπτον ἢ ἀπεχώριζον ὅλως
 441 τὰ σκάφη καὶ ἔβλαπτον ἐμβολῆς οὐχ ἥσσονα· οἳ δὲ τοῦ
 Καίσαρος αὐτὰς ἐμβολαῖς ὥς βραχυτέρας ἀνέκοπτον ἢ
 κατέσειον ἢ διερρηγνυον <καί>, ὅτε συμπλακεῖεν, ἔβαλ-
 λόν τε ὥς ταπεινοτέρας ἀφ' ὑψηλοῦ καὶ κόρακας ἢ χει-
 ρας σιδηρᾶς εὐκολώτερον ἐπερρίπτουν. οἳ δὲ ὅτε βια-
 442 σθεῖεν, ἐξήλλοντο ἐς τὸ πέλαγος. καὶ τούσδε μὲν τὰ
 ὑπηρετικὰ τοῦ Πομπηίου περιπλέοντα ἀνελάμβανεν, ὁ 1

1 Μυλῶν] μυλῶν libri 7 ναῦν] ναῦς ab 8 ἐξώρμων]
 ὥρμων ci. Mend., inut. 11 βραχύτερα (sic) B 13 ὅμως]
 ὁμοῦ ci. Mend., sed cf. Zerdik p. 63 15 sq. σθιναρώτεροι
 (ἀσθεν. b) κατὰ λόγον· οἳ μὲν i 18 ἀπεχώριζον] ἀπεχώρουν i,
 retrahebant C; haeserunt Musgr. et Mend., sed ad ἀπεχώριζον
 videtur subaudiendum ἀπ' ἀλλήλων 20 αὐτὰς] αὐταῖς i
 21 <καί> add. Schw. ex C

δὲ Ἀγρίππας ἴετο μάλιστα εὐθὺ τοῦ Παπίου καὶ αὐτῷ
κατὰ τὴν ἐπωτίδα ἐμπεσὼν κατέσεισε τὴν ναῦν καὶ ἐς τὰ
κοῖλα ἀνέρορξεν· ἡ δὲ τοὺς τε ἐν τοῖς πύργοις ἀπεσεί-
σατο καὶ τὴν θάλασσαν ἀθρόως ἐδέχετο, καὶ τῶν ἐρε-
5 τῶν οἱ μὲν θαλαμίαι πάντες ἀπελήφθησαν, οἱ δ' ἕτεροι
τὸ κατάστρομα ἀναρρήξαντες ἐξενήχοντο· Παπίας δὲ
ἐς τὴν παρορμούσαν ἀναληφθεὶς αὐθις ἐπήει τοῖς πο-
λεμίοις. καὶ ὁ Πομπήιος ἐξ ὅρων ἐφορῶν τὰς μὲν 443
ιδίας μικρὰ ἐπωφελούσας καὶ ψιλουμένας τῶν ἐπιβα-
10 τῶν, ὅτε συμπλακεῖεν, Ἀγρίππα δὲ τὸν ἕτερον στόλον
ἐξ Ἱερᾶς προσπλέοντα, ἀναχωρεῖν ἐσήμηνε σὺν κόσμῳ·
καὶ ἀνεχώρουν ἐπιόντες τε καὶ ἀναστρέφοντες ἀεὶ κατ'
ὀλίγον. Ἀγρίππα δ' ἐπιβαρῆσαντος αὐτοῖς ἔφευγον, 444
14 οὐκ ἐς τοὺς αἰγιαλοὺς, ἀλλ' ὅσα τῆς θαλάσσης οἱ ποτα-
08 μοὶ τεναγῶδη πεποιήκεσαν. καὶ Ἀγρίππας, κωλυόντων 445
αὐτὸν τῶν κυβερνητῶν μεγάλαις ναυσὶν ἐς ὀλίγον ὕδωρ
ἐπιπλεῖν, πελάγιος ἐπ' ἀγκυρῶν ἐσάλευεν ὥς ἐφορμιού-
μενος τοῖς πολεμίοις καὶ νυκτομαχήσων, εἰ δέοι. τῶν 446
φίλων δ' αὐτῷ παραινούντων μὴ ἀλόγῳ θυμῷ συμ-
20 φέρεσθαι μηδὲ τὸν στρατὸν ἐκτρύχειν ἀγρυπνίᾳ καὶ
πόνῳ μηδὲ πιστεύειν πολυχείμωνι θαλάσῃ, μόλις
ἐσπέρας ἀνεξεύγνυε. καὶ οἱ Πομπηϊανοὶ ἐς τοὺς λιμέ- 447
νας παρέπλεον, τριάκοντα μὲν τῶν σφετέρων νεῶν
ἀποβαλόντες, πέντε δὲ καταδύσαντες τῶν πολεμίων
25 καὶ βλάβαντες ἄλλα ἱκανὰ καὶ βλαβέντες ὅμοια. καὶ 448
αὐτοὺς ὁ Πομπήιος ἐπαινῶν, ὅτι τηλικαύταις ναυσὶν
ἀντέσχον, τειχομαχῆσαι μᾶλλον ἔφρασκεν ἢ ναυμαχῆ-

5 θαλαμίαι H. Steph., θαλάμιοι Bayfius cum Thuc. 4, 32, 2
(θαλαμιοὶ scr. Hude) 8 ἀφορῶν i 10 ἕτερον] ἱερὸν i,
om. C 19 sq. συνεισφέρεσθαι i 21 πολυχείμωνι Schw.,
πολυχείμονι O, πολὺ ἀχείμονι iC

36 a. C.

σαι καὶ ὥς νενικηκότας ἐδωρεῖτο καὶ ἐπήλπιζεν ἐν τῷ πορθμῷ διὰ τὸν ῥοῦν κουφοτέρους ὄντας περιέσσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφη τι προσθήσειν ἐς τὸ τῶν νεῶν ὕψος.

- 449 τοῦτο μὲν δὴ τῆς ναυμαχίας τέλος ἦν τῆς περὶ 5
 Μύλας Ἀγρίππα καὶ Παπία γενομένης· τὸν δὲ Καῖσαρα 10
 ὁ Πομπήιος, ὥσπερ ἦν, ὑπολαβὼν ἐς τὸ Τάυρου στρατό-
 πεδον οἴχεσθαι καὶ ἐπιχειρήσειν τῷ Ταυρομενίῳ, μετὰ
 δειπνον εὐθύς ἐς Μεσσήνην περιέπλει, μέρος ἐν ταῖς
 Μύλαις ὑπολιπών, ἵνα αὐτὸν ὁ Ἀγρίππας ἔτι παρῇναι 10
 νομίζοι. Ἀγρίππας μὲν δὴ διαναπαύσας τὸν στρατόν,
 450 ἐς ὅσον ἠπειγεν, ἐς Τυνδαρίδα ἐνδιδομένην ἔπλει· καὶ
 παρῇλθε μὲν εἴσω, μαχομένων δὲ λαμπρῶς τῶν φρου-
 ρῶν ἐξεώσθη. προσεχώρησαν δ' ἕτεραι πόλεις αὐτῷ
 καὶ φρουρὰς ἐδέξαντο· καὶ αὐτὸς ἐπανῆλθεν ἐς Ἱεράν. 15
 451 ὁ δὲ Καῖσαρ ἤδη μὲν ἐς Λευκόπετραν ἐκ τοῦ Σκυλα-
 κίου διεπεπλεύκει, μαθὼν ἔτι ἀκριβέστερον, ὅτι ὁ Πομ-
 πήιος ἐκ Μεσσήνης ἐς Μύλας οἴχοιτο δι' Ἀγρίππαν·
 ἐκ δὲ Λευκοπέτρας ἔμελλε νυκτὸς περᾶν ὑπὲρ τὸν
 452 πορθμὸν ἐς τὸ Ταυρομενίον. πυθόμενος δὲ περὶ τῆς 20
 ναυμαχίας μετέγνω μὴ κλέπτειν ἔτι τὸν διάπλουν νενι-
 κηκώς, ἀλλὰ κατὰ φῶς θαρροῦντι τῷ στρατῷ περαι-
 οῦσθαι· καὶ γὰρ ἔτι πάντως ἡγεῖτο Πομπήιον Ἀγρίππα
 453 παραμένειν. κατασκεψάμενος οὖν ἡμέρας τὸ πέλαγος
 ἐκ τῶν ὁρῶν, ἐπεὶ καθαρὸν ἔγνω πολεμίων, ἔπλει 25
 στρατὸν ἔχων, ὅσον αἱ νῆες ἐδέχοντο, Μεσσάλαν ἐπὶ
 τοῦ λοιποῦ καταλιπών, ἕως ἐπ' αὐτὸν αἱ νῆες ἐπανέλ-

8 ταυρομενίῳ Bi(V?), et deinceps const. 15 ἐς Ἱεράν
 Dorn Seiffen, Diss. de Sex. Pompeio Magno, Traiecti ad Rhenum
 1846, p. 108 adn. 1, ἐς ἐσπέραν libri 18 οἴχετο B 19 περᾶν
 ὑπὲρ] περάσειν τὸν maluit Mend., inut. 24 οὖν] γοῦν i
 27 sq. ἐπανέλθοιεν Musgr., rediissent C, ἐπέλθοιεν Oi

36 a. C.

- ραν ἄρχειν, οἱ μὲν αὐτῶν ἐς Κόκκυνον ἄκραν ὠρμί-
 σαντο, οἱ πεζοὶ δ' οὐκ ἀξιούντες ἀγχοῦ τῶν πολεμίων
 460 στρατοπεδεύειν ἐς Φοίνικα πόλιν ἀνεχώρουν. καὶ νυκτὸς
 οἱ μὲν ἀνεπαύοντο, οἱ δὲ τοῦ Καίσαρος τὸν μὲν χάρακα
 ἐτέλουν, ὑπὸ δὲ κόπου καὶ ἀγρυπνίας ἐς τὴν μάχην 5
 461 ἐβλάπτοντο. τέλη δ' ἦν αὐτῷ τρία καὶ ἱππεῖς χωρὶς
 ἱππων πεντακόσιοι καὶ κοῦφοι χίλιοι καὶ κληροῦχοι
 σύμμαχοι χωρὶς καταλόγου δισχίλιοι καὶ ναυτικὴ δύ-
 ναμις ἐπὶ τούτοις. 9
 462 τὰ μὲν οὖν περὶ πάντα Κορινθίῳ παραδοὺς ὁ 11
 Καῖσαρ ἐκέλευσε τοὺς κατὰ τὴν γῆν πολεμίους ἀπο-
 μάχεσθαι καὶ πράσσειν, ὅ τι ἐπέλοι· αὐτὸς δὲ ταῖς
 ναυσὶν ἔτι πρὸ ἡμέρας ἀνήγετο ἐς τὸ πέλαγος, μὴ καὶ
 463 τοῦδε αὐτὸν ἀποκλείσαιεν οἱ πολέμιοι. καὶ τὸ μὲν
 δεξιὸν ἐπέτρεπε Τιτινίῳ, τὸ δὲ λαὶὸν Καρισίῳ, λιβυρ- 15
 νίδος δὲ αὐτὸς ἐπέβαινε καὶ περιέπλει πάντας παρα-
 καλῶν· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει τὰ στρατηγικὰ σημεῖα,
 464 ὥς ἐν κινδύνῳ μάλιστα ὄν, ἀπέθετο. ἐπαναχθέντος
 δὲ τοῦ Πομπηίου δις μὲν ἐπεχείρησαν ἀλλήλοις, καὶ
 τὸ ἔργον ἐς νύκτα ἐτελεύτησεν. ἀλισκομένων δὲ καὶ 20
 πιμπραμένων τῶν Καίσαρος νεῶν, αἱ μὲν ἀράμεναι τὰ

1 κόκκυνον VC 3 στρατεύειν V 8 χωρὶς τῶν ἐκ κατα-
 λόγου vertit C: *exceptis qui ex ordine descripti fuerant*, falso,
 opinor 11 τὴν om. i 14 possis αὐτὸν 15 Καρισίῳ
 Gardthausen, Augustus II, 1 p. 138 adn. 19, καριῶ Οἱ, Car-
 cino C 19 ἐπεχείρουν, ἦσαν supra οὖν a m. 1, V 21 τῶν]
 τινῶν aut <πολλῶν> τῶν ci. Schw., probabiliter, numerum ante
 τῶν desideravit Musgr.

1 Κόκκυνον ἄκραν] promuntorium S. Alessio intellegit Holm,
 Gesch. Siciliens I p. 332 3 Φοίνικα πόλιν] Palmam intellegit
 Hitze (v. ad § 454) p. 18, cf. etiam Beloch, Rhein. Mus. 49 (1894)
 p. 118 15 videtur T. Carisius vir monetalis a. 705/49—709/45,
 cf. Gardthausen l. c. (v. supra ad v. 15)

βραχέα τῶν ἰστίων ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰταλίαν, τῶν παρ-
 αγγελμάτων καταφρονοῦσαι· καὶ αὐτὰς ἐπ' ὀλίγον οἱ
 τοῦ Πομπηίου διώξαντες ἐπὶ τὰς ὑπολοίπους ἀνέστρε-
 ψαν, καὶ τῶνδε τὰς μὲν ἤρουν ὁμοίως, τὰς δὲ ἐνεπίμ-
 5 πρᾶσαν. ὅσοι δ' ἐξ αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἐξενήχοντο, 465
 τοὺς μὲν οἱ ἱππεῖς οἱ τοῦ Πομπηίου διέφθειρον ἢ
 συνελάμβανον, οἱ δ' ἐς τὸ τοῦ Κορνηφίκιου στρατό-
 πεδον ἀνεπήδων, καὶ αὐτοῖς ὁ Κορνηφίκιος ἐπιθέου-
 σιν ἐπεχείρει, τοὺς κούφους ἐκπέμπων μόνους· οὐ
 10 γὰρ εὐκαιρον ἐδόκει κινεῖν φάλαγγα δύσθυμον ἀντι-
 καθημένων πεζῶν μεγαλοφρονουμένων, ὥς εἰκὸς ἦν,
 ἐπὶ νίκη.

12 Καίσαρα δ' ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς ἐς πολὺ τῆς νυκτὸς 466
 ἀνακωχεύοντα καὶ βουλευόμενον, εἴτε ἐς Κορνηφίκιον
 15 ἐπανέλθοι διὰ μέσων τοσῶνδε ναυαγίων εἴτε ἐς Μεσσή-
 λαν διαφύγοι, θεὸς ἐς τὸν Ἀβάλαν λιμένα παρήνεγκε
 μεθ' ἐνὸς ὀπλοφόρου, χωρὶς φίλων τε καὶ ὑπασπιστῶν
 καὶ θεραπόντων. καὶ τινες ἐκ τῶν ὄρῶν ἐς πύστιν τῶν 467
 γεγονότων καταθέοντες εὔρον αὐτὸν τό τε σῶμα καὶ
 20 τὴν ψυχὴν ἐσταλμένον καὶ ἐς ἀκάτιον ἐξ ἀκατίου
 μεταφέροντες, ἵνα διαλάθοι, μετεκόμισαν ἐς Μεσσήλαν
 οὐ μακρὰν ὄντα. ὃ δ' εὐθύς, ἔτι ἀθεράπευτος, ἔς τε 468
 Κορνηφίκιον ἔστελλε λιβυρνίδα καὶ πανταχοῦ διὰ τῶν

3 ἐπὶ] ἔτι i, om. C 3 sq. ἀνέστρεψαν iC 4 ὁμοίως
 cum C omitti voluit Mend., sed spectat ad p. 616, 20 sq. 8 sq.
 aut post ἀνεπήδων aliquid intercidisse aut ἐπεκούρει pro ἐπεχείρει
 scribendum ci. Schw., illud probabilius 16 Ἀβάλαν] ἄβλαν a,
 corruptum dixit Drumann IV p. 582 adn. 16; Nissen, Ital.
 Landesk. II, 2 p. 968 de Balaro portu cogitat (cf. ad IV § 361),
 Hülsen ap. Pauly-Wissowa 1, 1 p. 12 de statione ad Mallias
 18 πύστιν VfC 19 τότε, σῶμα (sic) B 20 ἐσταλμένον]
 torpentem C, δυσεσταλμένον ci. Cob. p. 231 et Herw. p. 76,
 inut. 23 ἔστελε ab

36 a. C.

ὁρῶν περιέπεμπεν, ὅτι σῴζοιτο, Κορνηφικίῳ τε πάντας
 ἐπικουρεῖν ἐκέλευε καὶ αὐτὸς ἔγραφεν αὐτίκα πέμψειν
 469 βοήθειαν. θεραπεύσας δὲ τὸ σῶμα καὶ ἀναπαυσάμενος
 ὀλίγον ἐς Στυλίδαν νυκτὸς ἐξῆι, παραπεμπόμενος ὑπὸ
 τοῦ Μεσσάλα, πρὸς Καρρίναν τρεῖς ἔχοντα ἐπὶ τοῦ πρό- 5
 πλου τέλη· καὶ τῷδε μὲν ἐκέλευσε διαπλεῖν ἐς τὸ πέ-
 ραν, ἔνθα καὶ αὐτὸς ἔμελλε διαπλευσεῖσθαι, Ἀγρίππαν
 δὲ γράφων ἡξίου κινδυνεύοντι Κορνηφικίῳ πέμπειν
 470 Λαρόνιον μετὰ στρατιᾶς ὀξέως. Μαικήναν δ' αὖθις
 ἐς Ῥώμην ἔπεμπε διὰ τοὺς νεωτερίζοντας· καὶ τινες 10
 παρακινοῦντες ἐκολάσθησαν. καὶ Μεσσάλαν ἐς Δικαι-
 ἀρχειαν ἔπεμπεν, ἄγειν τὸ πρῶτον καλούμενον τέλος
 471 ἐς Ἰππώνειον. Μεσσάλας δὲ οὗτος ἦν, ὃν οἱ τρεῖς ἐπὶ 1
 θανάτῳ προγεγράφεσαν ἐν Ῥώμῃ, καὶ χρήματα τῷ κτεί-
 ναντι καὶ ἐλευθερίαν ἐπικεκηρύχεσαν· ὃ δὲ πρὸς Κάσσιον 15
 καὶ Βροῦτον φυγών, ἀποθανόντων ἐκείνων, τὸν στόλον
 472 ἐπὶ σπονδαῖς Ἀντωνίῳ παραδεδώκει. καὶ μοι τοῦτο ἀνα-
 μνησάμενος νῦν ἔδοξεν ἐς ζήλωμα τῆς Ῥωμαίων ἀρετῆς, ὅπου
 Μεσσάλας, μόνον ἔχων ἐν τοσῇδε συμφορᾷ τὸν προγρά-
 ψαντα, ἐθεράπευεν ὥς αὐτοκράτορα καὶ περιέσωζε. 20
 473 Κορνηφικίος δὲ ἀποτρέψασθαι μὲν ἐκ τοῦ χάρακος
 εὐμαρῶς εἶχε τοὺς πολεμίους, κινδυνεύων δ' ἐξ ἀπο-
 474 ρίας ἐς μάχην ἐξέτασσε καὶ προυκαλεῖτο. Πομπηίου δὲ
 οὐ συμπλεκομένου μὲν ἀνδράσιν ἐν μόνῃ τῇ μάχῃ τὴν
 ἐλπίδα ἔχουσιν, παραστήσεσθαι δ' αὐτοὺς τῷ λιμῷ προσ- 25

1 περιέπεμπε <τοὺς ἀγγιλοῦντας> ci. Mend. (cf. § 366), inut.
 5 καρρίναν V 5 sq. ἐπὶ τοῦ πρόπλου] om. C, ἐπὶ τοῦ παραπλου
 ci. Schw., ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ Mend. 6 ἐς τὸ πέραν Hitze (v. ad
 § 454) p. 22, ἐς λιπάραν libri 21 ἀποτρέψασθαι ci. Cob. p. 231,
 inut. ἐκ] ἀπὸ ci. Mend., cf. ad I § 65 25 παραστήσεσθαι a,
 παραστήσασθαι ceteri, quod tenet Loesch p. 521.

δοκῶντος, ὥδευεν ὁ Κορνιφίκιος, ἐν μέσῳ τοὺς ἀπὸ
 τῶν νεῶν διαφυγόντας ἀνόπλους ἔχων βαλλόμενός τε
 καὶ χαλεπῶς, ἐν μὲν τοῖς πεδινοῖς ὑπὸ τῶν ἱππέων, ἐν
 δὲ τοῖς τραχέσιν ὑπὸ τῶν ψιλῶν τε καὶ κούφων, οἱ
 5 Νομάδες Λίβρες ὄντες ἡκόντιζόν τε ἐπὶ πλεῖστον καὶ
 14 τοὺς ἐπεκθέοντας ὑπέφευγον. τετάρτη δ' ἡμέρα μό- 475
 λης ἐπὶ τὴν ἄνυδρον γῆν ἀφίκοντο, ἣν ῥύακα πυρὸς
 λέγουσι, ποτὲ μέχρι θαλάσσης κατιοῦσαν, ἐπικλύσαι καὶ
 σβέσαι τὰ ἐν αὐτῇ νάματα· καὶ αὐτὴν οἱ μὲν ἐπιχώριοι
 10 μόνης ὁδεύουσι νυκτός, πνιγώδη τε οὖσαν ἀπ' ἐκελ-
 νου καὶ κονιορτοῦ σποδῶδους γέμουσαν, οἱ δ' ἄμφι
 τὸν Κορνιφίκιον οὔτε νυκτός ἐθάρρουν, ἐν ἀσελήνῳ
 μάλιστα, ἵεναι διὰ ἀπειρίαν ὁδῶν καὶ ἐνέδρας, οὔτε
 ἡμέρας ὑπέμενον, ἀλλ' ἀπεπνίγοντο καὶ τὰς βάσεις ὡς
 15 ἐν θέρει καὶ καύματι ὑπεκαίοντο, μάλιστα οἱ γυμνοί.
 βραδύνειν τε οὐ δυνάμενοι διὰ τὴν δίψαν ἐνοχλοῦ- 476
 σαν, οὐδένα ἔτι τῶν βαλλόντων αὐτοὺς ἐπεξήεσαν,
 ἀλλ' ἐτιτρώσκοντο ἀφυλάκτως. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰς ἐξόδους 477
 τῆς διακεκαυμένης ἕτεροι κατεῖχον πολέμιοι, ἀμελήσαν-
 20 τες τῶν ἀσθινεστέρων τε καὶ γυμνῶν ἀνεπήδων ἐς
 τοὺς αὐχένους οἱ δυνάμενοι τόλμῃ παραβόλῳ καὶ ἐβιά-
 ζοντο τοὺς πολεμικούς, ἐς ὅσον εἶχον δυνάμεως. κατ- 478
 εχομένων δὲ καὶ τῶν ἐξῆς αὐχένων ἀπεγλίνωσκον αὐ-
 τῶν ἤδη καὶ μεθεῖντο ὑπὸ δίψης καὶ θέρους καὶ κό-

2 ἀνόπλους Gel. et Musgr., cf. Cass. D. 49, 6, 4, ἀνάπλους
 libri 3 καὶ om. V, sed cf. IV § 464 5 Νομάδες <καὶ>
 Λίβρες scr. Mend. ex C, non recte 8 ποτὲ V et Schw., τότε
 Bi κατιοῦσαν] οἶαν τε οὖσαν i, C pervertit locum; κατιόντα
 ci. Schw., sed ipse retractavit t. III p. 879 sq., iure, opinor,
 εὐθυνοῦσαν ci. Mend. vel etiam <γεωργεῖσθαι> οἶαν τε οὖσαν
 9 νάματα b 10 ἀπ' O, ἐπ' i 11 σποδῶνους (sic) B
 13 <φόβον> ἐνέδρας vel sim. ci. Zippel p. 361, quo non opus
 videtur 17 οὐδενὶ maluit Mend. 23 sq. αὐτῶν Bi(V?),
 corr. Bk.

που. προτρέποντος δὲ αὐτοὺς τοῦ Κορνηφικίου καὶ
 πηγὴν πλησίον οὖσαν ἐπιδεικνύοντος, οἱ μὲν αὖθις
 ἐβιάζοντο, πολλοὺς ἀπὸ σφῶν ἀπολλύντες, ἕτεροι δὲ
 τὴν πηγὴν κατεῖχον πολέμιοι, καὶ παντελῆς ἦδη τοὺς 4
 479 τοῦ Κορνηφικίου κατεῖχεν ἀθυμία, καὶ παρίεντο. ὧδε 11
 δὲ αὐτοῖς ἔχουσι Λαρώνιος ἐπιφαίνεται μακρόθεν, ὑπὸ
 Ἀγρίππου σὺν τρισὶ τέλεσι πεμφθεῖς, οὕτω μὲν ἔνδη-
 λος ὢν, ὅτι φίλος εἴη· ὑπὸ δὲ ἐλπίδος αἰεὶ τοιοῦτον
 480 ἔσεσθαι προσδοκῶντες ἀνέφερον αὖθις αὐτῶν. ὥς δὲ
 καὶ τοὺς πολεμίους εἶδον τὸ ὕδωρ ἀπολιπόντας, ἵνα 10
 μὴ γένοιτο ἐχθρῶν ἐν μέσῳ, ἀνέκραγον μὲν ὑπὸ ἡδο-
 νῆς, ὅσον ἔσθινον, ἀντιβοήσαντος δ' αὐτοῖς τοῦ Λαρω-
 νίου δρόμῳ τὴν πηγὴν κατέλαβον. καὶ ὑπὸ μὲν τῶν
 ἡγεμόνων ἐκωλύοντο πίνειν ἀθρόως· ὅσοι δὲ ἡμέλη-
 σαν, ἔπινον ὁμοῦ καὶ ἀπέθνησκον. 15
 481 οὕτω μὲν ἐξ ἀέλπτου Κορνηφίκιος καὶ τοῦ στρατοῦ
 τὸ φθάσαν μέρος περιεσώθη πρὸς Ἀγρίππαν ἐς Μύ-
 λας· ἄρτι δὲ ὁ Ἀγρίππας Τυνδαρίδα εἰλήφει, τροφῶν 11
 μεστὸν χωρίον καὶ εὐφυῶς ἐς πόλεμον ἐκ τῆς θαλάσ-
 σης ἔχον, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐς αὐτὸ τὰ περὶ καὶ τοὺς 20
 ἱππέας διεβίβαξεν. ἐγένοντό τε αὐτῷ πάντες ἐν Σικε-
 λία ὀπλιτῶν μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἐν τέλος, ἱππεῖς δὲ
 482 δισμύριοι καὶ κοῦφοι πλείους τῶν πεντακισχιλίων. Μύ-
 λας δ' ἔτι καὶ τὰ ἐκ Μυλῶν ἐπὶ τε Ναυλόχους καὶ
 Πελωριάδα [καὶ τὰ] παράλια πάντα φρουραὶ Πομπηίου 25

5 κατέσχευεν ci. Nauck 9 αὐτῶν O, αὐτῶν i, vulgo; genet.
 susp. Schw. t. III ind. gr. s. v. ἀναφέρω, fort. scribendum αὐτούς;
 delendum nisi oi. πλείστοι vel sim. intercidisset, ci. Mend.
 13 μὲν om. V 17 sq. ἐς Μύλας deleri voluit Mend., sed ne-
 glegentiae Appiani tribuerim 18 ὁ om. V 23 τῶν om. i
 24 Ναυλόχους] ναυάρχους i, quod etiam C videtur legisse
 25 καὶ ante τὰ del. Cluver, Sicilia ant. p. 304. 306. 387, καὶ
 τὰ delendum esse vidit Mend.

κατεῖχον, αἱ φόβῳ μάλιστα Ἀγρίππον πῦρ διηνεκὲς
 ἔκαιον ὥς ἐμπρήσουντες τοὺς ἐπιπλέοντας. ἐκράτει δὲ 483
 καὶ τῶν στενῶν ἐκατέρων ὁ Πομπήιος. ἀμφὶ δὲ τὸ
 Ταυρομένιον καὶ περὶ Μύλας τὰς περιόδους τῶν ὁρῶν
 5 ἀπετελχίζε καὶ τὸν Καῖσαρα ἐκ Τυνδαρίδος ἐς τὸ πρό-
 σθεν ἰόντα ἠνώχλει, μὴ συμπλεκόμενον. Ἀγρίππον δὲ 484
 νομισθέντος ἐπιπλεῖν ἐς Πελωριάδα μετεπήδησεν, ἐκλι-
 πῶν τὰ στενὰ περὶ Μύλας· καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτῶν τε
 κατέσχε καὶ Μυλῶν καὶ Ἀρτεμισίου, πολλῆς βραχυ-
 10 τάτης, ἐν ἣ φασὶ τὰς Ἑλλίου βοῦς γενέσθαι καὶ τὸν
 17 ὕπνον Ὀδυσσεῖ. ψευδοῦς δὲ τῆς Ἀγρίππου δόξης φα- 485
 νείσης, ὁ Πομπήιος ἤσθεις τῶν στενῶν ἀφηρημένος
 καὶ Τισιηνὸν ἐκάλει μετὰ τοῦ στρατοῦ. Τισιηνῷ δ' ὁ
 Καῖσαρ ὑπήντα καὶ διημάρτανε τῆς ὁδοῦ περὶ ὄρος
 15 τὸ Μυκόνιον, ἔνθα ἄσκητος ἐνυκτέρευσεν· ὄμβρου τε
 πολλοῦ καταρραγέντος, οἷος ἐν φθινοπώρῳ γίγνεται,
 τῶν ὀπλοφόρων τινὲς τὴν νύκτα πᾶσαν ἀσπίδα Κελτι-
 κὴν ὑπερέσχον αὐτοῦ. ἐγένοντο δὲ καὶ βρόμοι τῆς 486
 Αἴτνης σκληροὶ καὶ μυκήματα μακρὰ καὶ σέλα περι-
 20 λάμποντα τὴν στρατιάν, ὥστε τοὺς μὲν Γερμανοὺς ἐξ
 εὐνύων ἀνακηδᾶν ὑπὸ δέους, τοὺς δέ, ἀκοῇ τῶν περὶ
 τῆς Αἴτνης λεγομένων, οὐκ ἀπιστεῖν ἐν τοσοῖσδε παρα-

1 διηνεκῶς b 3 δὲ] τε cum C maluit Mend. 4 τὰς V
 et, corr. ex τοὺς, B, καὶ i C, unde maluit Mend.: ὁ Πομπήιος
 ἀμφὶ τε — Μύλας. καὶ τὰς περιόδους etc. 8 <τὰ> περὶ ci.
 Mend., cf. ad I § 12 10 τὰς] τοὺς b 12 ἤσθεις] angusta
 illa intercepta audiens C, ἥχθετο ci. Schw. t. III ind. gr. s. v.
 ἄχθομαι, item Cob. p. 231, prob. Mend., ἀχθεσθεις coniecerat
 Dorn Seiffen (v. ad § 450) p. 116 adn. 1, ἡλιάθη Musgr.; an
 δηχθεῖς? 15 μυκόνιον V 19 σέλατα i 21 εὐνέων O

36 α. C.

- 487 δόξοις ἐμπεσεῖσθαι σφίσι καὶ τὸν ῥύακα. μετὰ δὲ τοῦτο
τὴν Παλαιστινηῶν γῆν ἔκειρε, καὶ Λέπιδος αὐτῷ συν-
ήντετο σιτολογῶν, καὶ Μεσσήνη παρεστρατοπέδενον
ἀμφοτέροι.
- 488 γιγνομένων δ' ἂν' ὅλην τὴν Σικελίαν ἀψιμαχιῶν 1
πολλῶν, ἔργου δὲ μείζονος οὐδενός, Ταῦρον ὁ Καῖσαρ
ἔπεμψε τὰς ἀγορὰς τοῦ Πομπηίου περικόπτειν καὶ τὰς
489 πόλεις τὰς χορηγούσας προκαταλαμβάνειν. καὶ τῷδε
μάλιστα κάμνων ὁ Πομπήιος ἔκρινε μάχῃ μείζονι κρι-
θῆναι περὶ ἀπάντων. τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ Καίσαρος 10
ἐδεδίει, ταῖς δὲ ναυσὶν ἐπαιρόμενος ἤρετο πέμπων, εἰ
δέχοιτο ναυμαχίᾳ κριθῆναι. ὃ δὲ ὠρῳῶδει μὲν τὰ
ἐνάλεια πάντα, οὐ σὺν τύχῃ μέχρ' ὅδε κεκρημένους
490 αὐτοῖς, αἰσχροὺν δὲ νομίσας ἀντειπεῖν ἐδέχετο. καὶ ὠρί-
ζετο αὐτοῖς ἡμέρα, ἐς ἣν τριακόσιαι νῆες ἐκατέρων ἰδίᾳ 15
παρεσκευάζοντο, βέλη τε παντοῖα φέρουσαι καὶ πύρ-
491 ρους καὶ μηχανάς, ὅσας ἐπενόουν. ἐπενόει δὲ καὶ τὸν
καλούμενον ἄρπαγα ὁ Ἀγρίππας, ξύλον πεντάπηχυν σι-
δήρῳ περιβεβλημένον, κρίκους ἔχον περὶ κεφαλῆς ἐκα-
τέρας· τῶν δὲ κρίκων εἶχετο τοῦ μὲν ὁ ἄρπαξ, σιδήριον 20
καμπύλον, τοῦ δὲ καλῶδ' ἰδίᾳ πολλά, μηχαναῖς ἐπισπώμενα
τὸν ἄρπαγα, ὅτε τῆς πολεμίας νεὼς ἐκ καταπέλτου λάβοιτο.
- 492 ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας πρῶτα μὲν ἦν ἐρετῶν 1
ἄμιλλα καὶ βοή, καὶ βέλη τὰ μὲν ἐκ μηχανῆς, τὰ δ'

2 Παλαιστινηῶν] Ἀβακαινίνων ci. Cluver, Sicil. ant. p. 387, Καλακτίνων Mueller ad Ptol. 3, 4, 2, Ἀλαισίωνων Hitze (v. ad § 454) p. 23 adn. 66, quorum nihil probabile; cf. etiam Holm, Gesch. Sicil. I p. 91. 367 5 ἀψιμαχιῶν <μὲν> ci. Mend.
8 χορηγούσας <αὐτῷ> ci. Mend., cf. ad I § 223 9 sq. δια-
κριθῆναι ci. Herw. p. 76, inut., cf. IV § 531 extr. 11 δὲ]
τε ab 15 ἐκατέρων] ἐκατέρω iC, vulgo, illud praetuli, ut
hiatum vitarem ἰδίᾳ om. b

τὸν Μίνδιον βουλευεῖν αὐτομολίαν καὶ προδοσίαν, τοῖς δὲ πολεμίοις προσπελάσας ἡξίου Μίνδιον αὐτῷ
 συνελθεῖν ἔς τινα νησίδα ἐπὶ λόγοις συνοίσουσι. καὶ 423
 συνελθόντι ἔλεγεν, οὐδενὸς ἀκούοντος ἑτέρου, φυγεῖν
 5 μὲν ἔς Πομπήιον ὑβριζόμενος ὑπὸ τοῦ τότε ναυάρχου
 Καλουισίου, τὴν δὲ ναυαρχίαν Ἀγρίππου μεταλαβόντος
 ἐπανελεύσεσθαι πρὸς Καίσαρα οὐδὲν ἀδικοῦντα, εἰ
 πίστιν αὐτῷ κομίσειεν ὁ Μίνδιος παρὰ Μεσδάλα τοῦ
 τὴν ἀποδημίαν Ἀγρίππα διοικοῦντος. ἔφη δ' ἐπανελθὼν 424
 10 μὲν ἰάσεσθαι λαμπροῖς τὸ ἁμάρτημα ἔργοις, μέχρι δὲ
 τῶν πίστεων λυμανεῖσθαι τινα τῶν Καίσαρος ὁμοίως
 ἔς τὸ ἀνύποπτον. καὶ ὁ μὲν αὖθις ἐλυμάλνετο, Μεσδά- 425
 λας δ' ἐνεδοίασε μὲν ὥς ἐπὶ αἰσχυρῷ, ἐνέδωκε δ' ὅμως,
 εἴτε πολέμου ταῦτ' εἶναι νομίζων ἀνάγκας εἴτε καὶ
 15 τῆς Καίσαρος γνώμης τι προμαθὼν ἢ τεκμηράμενος.
 καὶ Μηνόδωρος μὲν αὖθις ἡυτομόλει καὶ τὸν Καί- 426
 σαρα ἐλθόντα προσπίπτων ἡξίου συγγνωῖναι μὴ λέγοντι
 τὰς αἰτίας τῆς φυγῆς· ὁ δὲ ἔς μὲν σωτηρίαν αὐτῷ
 συνεγίνωσκε διὰ τὰς σπονδὰς καὶ ἀφανῶς ἐφυλάσ-
 20 σετο, τοὺς δὲ τριηράρχους αὐτοῦ μεθίει χωροῦντας,
 ὅποι θέλοιν.

03 ἐτοίμου δὲ τοῦ στόλου γενομένου, αὖθις ὁ Καῖσαρ 427
 ἀνῆγετο καὶ ἔς Ἰππώνειον παραπλεύσας δύο μὲν τέλη
 πεζῶν Μεσδάλαν ἔχοντα περᾶν ἐκέλευσεν ἔς Σικελίαν

2 αὐτῷ Οἱ, *ad se* C, corr. Mend., v. 8 correxi ego 7 ἀδι-
 κήσαντα *vertit* C, sed cf. Berg, diss. p. 29 9 Ἀγρίππα editores
ante Mend. δ' ἐπανελθὼν] δὲ παρελθὼν i 10 ἰάσασθαι
 Vi (in V σα *supra* v. add. a m. 1) 11 τινα τῶν] τὰ τοῦ ci.
 Mend., *facilius* possis *τι τὰ τοῦ*, nec vero opus 19 sq. ἐφυλάσ-
 σαι] ἐφυλάσσειν αὐτὸν ci. Musgr. 20 χωρεῖν ci. Mend., *contra*
 Kratt p. 29, multa perverse miscens, sed cf. Mithr. c. 72 extr.
 (κρατῶν κατεφρόνησεν), I § 393 (ἡμέλει περιπέμπων etc.) 23 δύο
 τέλη μὲν ab, ut videtur

ἐπὶ τὸ Λεπίδου στρατόπεδον καὶ σταθμεύειν ἐς τὸν
κόλπον διελθόντα τὸν εὐθὺν Ταυρομενίου, τρία δ'
ἔπεμπεν ἐπὶ Στυλίδα καὶ πορθμὸν ἄκρον ἐφεδρεύειν
428 τοῖς ἐσομένοις· Ταῦρον δ' ἐς τὸ Σκυλάκιον ὄρος, ὃ
πέραν ἐστὶ Ταυρομενίου, περιπλεῖν ἐκ Τάραντος ἐκέ- 5
λευε. καὶ ὃ μὲν περιέπλει διεσκευασμένος ἐς μάχην
ὁμοῦ καὶ εἰρεσίαν· καὶ τὰ περὶ αὐτῷ παρωμάρτει,
προερευνώντων τὴν τε γῆν ἱππέων καὶ λιβυρνίδων
τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ Καῖσαρ ὧδε ἔχοντι ἐξ Ἰππωνείου
ἐπιδραμὼν ἐπιφαίνεται κατὰ τὸ Σκυλάκιον καὶ τὴν 10
429 εὐταξίαν ἀποδεξάμενος ἐπανῆλθεν ἐς τὸ Ἰππώνειον. ὁ
δὲ Πομπήιος, ὥς μοι προείρηται, τάς τε ἐς τὴν νῆσον
ἀποβάσεις ἐφύλασεν ἀπάσας καὶ τὰς ναῦς ἐν Μεσ-
σήνῃ συνεῖχεν ὥς βοηθήσων, ὅποι δεήσειεν. 14

430 καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν, Λεπίδῳ δὲ 10
αὐτίς ἐκ Λιβύης ἦγον αἱ ὀλκάδες τὰ λοιπὰ τοῦ στρα-
τοῦ τέλη τέσσαρα. καὶ αὐταῖς ὑπήντα πελάγιος ἐκ
Πομπηίου Παπίας καὶ διέφθειρεν ὥς φίλους δεχο-
431 μένας· ὥντο γὰρ σφίσι τὰς Λεπίδου συναντᾶν. αἱ
δὲ βραδέως τε ὑπὸ τοῦ Λεπίδου καθελλκοντο, καὶ ὅστε- 20
ρον αὐτὰς προσιούσας αἱ ὀλκάδες ὥς καὶ τάσδε ἄλλας
πολεμίας ἐξέκλιναν, ἕως αἱ μὲν ἐκαύθησαν, αἱ δ' ἐλή-
φθησαν, αἱ δ' ἀνετράπησαν, αἱ δ' ἐς Λιβύην ἀνέπλευ-

1 sqq. offendit in rerum narratione iam Schw., καὶ σταθ-
μεύειν — 2 εὐθὺν Ταυρομενίου post ἐκέλευε (v. 5 sq.) transponebat
Mend., sed alia corruptela videtur latere; certe Messalae reditum,
utut est, praeteriit Appianus 2 ταυρομενίου i, const.

5 Ταυρομενίου] Κρότωνος voluit Drumann IV p. 579, cui assen-
titur Mend., non recte, cf. quae Schw. adnotat t. III p. 878,
et Nissen, Ital. Landesk. II, 2 p. 949 6 περιέπλεε B

7 παρωμάρτει (sic) B 14 ὅπη V 18 Παπίας] Πάπιος voluit
cum Drumann IV p. 579 adn. 8 Gardthausen, Augustus II, 1
p. 137 adn. 11, hunc eundem atque Democharem esse ratus,
at eadem nominis forma etiam ceteris locis tradita

ἀπὸ χειρῶν, ὅσα λίθοι καὶ πυρφόρα καὶ τοξεύματα.
μετὰ δὲ αἱ νῆες αὐταὶ συνερρήγνυντο ἀλλήλαις, αἱ μὲν 493
εἰς τὰ πλάγια, αἱ δὲ κατ' ἐπωτίδας, αἱ δὲ ἐπὶ τοὺς
ἐμβόλους, ἔνθα μάλιστα εἰσιν αἱ πληγαὶ βίαιοι τινάξαι
5 τε τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὴν ναῦν ἀργότεραν ἐργάσασθαι.
ἄλλαι δὲ ἀλλήλας διεξέπλεον βάλλουσαι τε καὶ ἀκοντί- 494
ζουσαι· καὶ τὰ ὑπηρετικά τοὺς ἐκκρίπτοντας ἀνελάμ-
βανεν. ἔργα τε χειρῶν ἦν καὶ βία ναυτῶν καὶ τέχνη
κυβερνητῶν καὶ βοαὶ καὶ στρατηγῶν παρακελεύσεις
10 καὶ μηχανήματα πάντα. εὐδοκίμει δὲ μάλιστα ὁ ἄρ- 495
παξ, ἔκ τε πολλοῦ ταῖς ναυσὶ διὰ κουφότητα ἐμπίπτων
καὶ ἐμπηγνύμενος, ὅτε μάλιστα ὑπὸ τῶν καλῶδίων ἐφ-
έλκοιτο ὀπίσω· κοπήναι τε ὑπὸ τῶν βλαπτομένων οὐκ
ἦν εὐπορος διὰ σίδηρον τὸν περιέχοντα, καὶ τὸ μῆκος
15 αὐτοῦ δυσεφικτότατα τοῖς κόπτουσι τὰ καλῶδια ἐποίει·
οὐδὲ τὸ μηχανήμά πω προέγνωστο, ὥς δρέπανα δόρασι
περιθέσθαι· ἐν δ' ἐπενόουν ὥς ἐν ἀδοκίῳ, τὴν ναῦν 496
κρούοντες ἐπὶ πρύμναν ἀντισπᾶν. τὸ δ' αὐτὸ ποι-
οῦντων καὶ τῶν πολεμίων ἴση μὲν ἦν ἡ βία τῶν ἀν-
20 δρῶν, ὁ δὲ ἄρπαξ ἐποίει τὸ ἴδιον.
0 ὅτε μὲν οὖν προσπελάσειαν αἱ νῆες, ἐμάχοντο παν- 497
τοίως καὶ ἐς ἀλλήλους μεθήλλοντο. καὶ διαγνῶναι τὸν
πολέμιον οὐκ ἦν ἔτι ὁμοίως εὐπορον· ὅπλοις τε γὰρ ὥς
τὰ πολλὰ τοῖς αὐτοῖς ἐχρῶντο καὶ φωνῇ σχεδὸν ἅπαν-
25 τες Ἰταλῇ, τὰ τε συνθήματα μιγνυμένων ἐς ἀμφοτέ-
ρους ἐξενήνεκτο, καὶ ἐκ τοῦδε μάλιστα ἐνέδραι πολλαὶ

1 ὅσα] οἷα ci. Musgr., bene 5 ἀργότεραν] ἀχρεῖον ci.
Mend., sed cf. Thuc. 7, 67, 3 6 ἀλλήλαις Vi 11 διὰ <τὴν>
κουφότητα ci. Mend. 14 εὐπόρως O 15 δυσεφικτότατα
Schw., δυσεφικτότατον Oi 16 δρέπανον i 23 πόλεμον V ab²

36 a. C.

καὶ ποικίλαι παρὰ ἀμφοῖν, καὶ ἀπιστία πρὸς τοὺς λέγοντας αὐτὰ ἐπεγίγνετο, ἀγνωσία τε πάντας ἀλλήλων ἐπεῖχεν ὥς ἐν πολέμῳ καὶ θαλάσσῃ γεμούσῃ φόνων
 498 τε καὶ ὅπλων καὶ ναυαγίων. οὐ γάρ τινα πείραυν ἔλιπον, ὅτι μὴ μόνον τὸ πῦρ· τούτου δὲ μετὰ τοὺς πρώ-
 499 τοὺς ἐπίπλους ἐφείσαντο διὰ τὰς συμπλοκάς. ὁ δὲ πεξὺς ἐκατέρων στρατὸς ἀπὸ τῆς γῆς μετὰ φόβου καὶ σπονδῆς ἐς τὴν θάλασσαν ἀφεώρων, ὥς ἐν τῇδε καὶ αὐτοὶ περὶ τῆς σφῶν σωτηρίας τὴν ἐλπίδα ἔχοντες. διέκρινόν γε μὴν οὐδέν, οὐδ' ἐδύναντο, καὶ μάλιστα περισκο-
 ποῦντες, οἷα νεῶν ἑξακοσίων ἐπὶ μήκιστον ἐκτεταγμέ-
 νων καὶ τῆς οἰμωγῆς ἐναλλασσομένης ἀνὰ μέρος ἐκα-
 τέρωθεν.

500 μόλις δέ ποτε ταῖς χροιαῖς τῶν πύργων, αἷς δὴ 1
 μόναις διέφερον ἀλλήλων, ὁ Ἀγρίππας συνεῖς πλέονας 11
 ἀπολωλέναι τοῦ Πομπηίου ναῦς ἐθάρρυνε τοὺς συν-
 όντας ὥς ἤδη κατορθοῦντας καὶ τοῖς πολεμίοις αὐθις
 ἐμπεσὼν ἐπέκειτο ἀπαύστως, μέχρι βιασθέντες, ὅσοι
 μάλιστα κατ' αὐτὸν ἦσαν, τοὺς τε πύργους κατέρριψαν
 καὶ τὰς ναῦς ἐπιστρέψαντες ἐς τὸν πορθμὸν ἔφευγον. 20
 501 καὶ ἔφθασαν ἐσδραμεῖν ἑπτακαίδεκα νῆες. αἱ δὲ λοιπαί,
 διακλείσαντος αὐτὰς τοῦ Ἀγρίππου, αἱ μὲν ἐξώκελλον
 ἐς τὴν γῆν διωκόμεναι, καὶ συνεξώκελλον αὐταῖς ὑπὸ
 ὀρμῆς οἱ διώκοντες ἢ ὀρμιζόμενας ἀπέσπων ἢ ἐνεπίμ-
 πρασαν· ὅσαι δὲ ἔτι κατὰ τὸ πέλαγος ἐμάχοντο, τὰ περὶ 2

2 ἐγίγνετο a 3 ὥς ἐν πολέμῳ καὶ non vertit C, verba susp. Schw., ὥς ἐν πόνῳ <τε> καὶ ci. Mend., ubi τε carere possis, tradita defendebat Kratt p. 61 9 σφῶν O, σφετέρων i, 'fort. pro σφετέρας' (Mend.) 11 ἐπιμήμιστον (sic) B, sed altera μ videtur corr. in κ, περὶ μήκιστον V, sed in mg. a m. 1: γε. ἐπὶ 19 κατέρριψαν] κατήρειψαν ci. Cob. p. 231 20 ἐπι-
 τρέψαντες i 21 προσδραμεῖν i 23 ἐς τὴν — συνεξώκελλον om. i C

αὐτὰς γιγνόμενα κατιδοῦσαι παρεδίδοσαν ἑαυτὰς τοῖς
πολεμίοις. καὶ ὁ τοῦ Καίσαρος στρατὸς ἐπινίκιον ἡλά-
λαξεν ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ὁ πεζὸς ἀντεβόησεν ἐπὶ τῆς
γῆς. οἱ Πομπηίου δ' ἀνῳμῶξαν, καὶ αὐτοὺς ἐκ τῶν Ναυ- 502
λόχων ἀναθορῶν ἐς τὴν Μεσσήνην ἠπείλγετο, οὐδὲν
ὑπὸ ἐκπλήξεως περὶ τῶν πεζῶν οὐδ' ἐπισκίψας· ὅθεν
καὶ τοῦσδε ὁ Καῖσαρ Τισιηνοῦ παραδιδόντος ὑποσπόν-
δους ἐδέχετο καὶ τοὺς ἱππέας ἐπ' αὐτοῖς, τῶν ἱππάρ-
χων παραδιδόντων. κατέδυσαν δὲ ἐν τῷ πόντῳ νῆες 503
Καίσαρος μὲν τρεῖς, Πομπηίου δὲ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι,
καὶ αἱ λοιπαὶ κατεφλέχθησαν ἢ ἐλήφθησαν ἢ ἐς τὴν
γῆν ὀκέλλουσαι συνετριβήσαν· αἱ δὲ ἑπτακαίδεκα μόν-
ναι διέφυγον.

2 καὶ ὁ Πομπήιος ἐν ὁδῷ περὶ τῆς μεταγνώμης τοῦ 504
15 πεζοῦ πυθόμενος τὴν τε ἐσθῆτα ἡλλάξεν ἐς ἰδιώτην
ἀπ' αὐτοκράτορος καὶ προύπεμψεν ἐς Μεσσήνην ἐς τὰς
ναῦς ἐντίθεσθαι τὰ δυνατά· παρεσκεύαστο δὲ ἅπαντα
ἐκ πολλοῦ. Πλένιον τε ἐκ Λιλυβαίου, μεθ' ὧν εἶχεν 505
ὀκτὼ τελεῶν, ἐκάλει κατὰ σπουδὴν ὥς μετὰ τῶνδε φευ-
20 ξόμενος. καὶ Πλένιος μὲν ἠπείλγετο πρὸς αὐτόν, αὐτο-
μολούντων δὲ ἐτέρων, φίλων τε καὶ φρουρίων καὶ στρα-
τῶν, καὶ τῶν πολεμίων ἐς τὸν πορθμὸν ἐσπλέοντων,
οὐκ ἀναμείνας οὐδὲ Πλένιον ὁ Πομπήιος ἐν πόλει
καλῶς τετειχισμένη, ἔφευγεν ἐκ τῆς Μεσσήνης ἐπὶ τῶν
25 ἑπτακαίδεκα νεῶν ἐς Ἀντώνιον, ὥς ἐξ ὁμοίων αὐτῷ
τὴν μητέρα περισεσωκώς. καὶ ὁ Πλένιος αὐτὸν οὐ 506
καταλαβὼν ἐς τὴν Μεσσήνην παρῆλθε καὶ κατεῖχε τῆς
πόλεως. ὁ δὲ Καῖσαρ αὐτὸς μὲν ἔμεινεν ἐν τῷ περὶ

8 sq. ὑπάρχων b

18 Πλένιον] cf. ad § 405

25 ὥς] ἐς B

19 ὀκτὼ] cf. Groebe ap. Drumann I² p. 15

36 a. C.

Ναυλόχους στρατοπέδῳ, Ἀγρίππαν δ' ἐκέλευσε τῇ Μεσσήνῃ παρακαθέζεσθαι· καὶ παρεκάθητο σὺν Λεπίδῳ.

507 Πλενίου δὲ πρεσβευομένου περὶ σπονδῶν Ἀγρίππας μὲν ἡξίον περιμένειν Καίσαρα ἐς ἔω, Λέπιδος δὲ ἐδίδου τὰς σπονδὰς καὶ τὸν τοῦ Πλενίου στρατὸν οἰκειούμενος ἑαυτῷ συνεχώρει διαρπάσαι τὴν πόλιν μετὰ τοῦ ἄλλου στρατοῦ.

508 καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, περὶ ἧς δὴ καὶ μόνης παρεκάλουν, κέρδος ἀδόκητον εὐρόμενοι, τὴν Μεσσήνην ὅλη τῇ νυκτὶ μετὰ τῶν Λεπίδου διήρπαζον καὶ

509 μετεστρατεύοντο τῷ Λεπίδῳ· ὃ δὲ σὺν τούτοις ἔχων δύο καὶ εἴκοσι τέλη πεζῶν καὶ ἱππέας πολλοὺς ἐπῆρτο καὶ κρατήσειν ἐδόκει Σικελίας, πρόφασιν ἔχων, ὅτι πρῶτος ἐπιβαλὴ τῆς νήσου καὶ πλέονας πόλεις ἐπαγάγοιτο· ἔς τε τὰ φρούρια αὐτίκα περιέπεμπε τοὺς παρὰ τοῦ Καίσαρος ἐλευσομένους μὴ προσέσθαι καὶ τὰ

510 στενὰ πάντα ἐκρατύνετο. ὃ δὲ Καῖσαρ ἦλθε μὲν τῆς ἐπιούσης καὶ ἐμέμφετο τῷ Λεπίδῳ διὰ τῶν φίλων, οἱ σύμμαχον αὐτὸν ἔφασκον ἐλθεῖν Καίσαρι ἐς Σικελίαν, οὐχ ἑαυτῷ κατακτησόμενον αὐτήν· ὃ δὲ ἀντενεκάλει τῆς προτέρας τάξεως ἀφηρησθαι καὶ μόνον ἔχειν αὐτὴν Καίσαρα βουλομένῳ τε νῦν ἀντιδιδόναι Λιβύην

511 καὶ Σικελίαν ὑπὲρ ἐκείνης. χαλεπαίνων δ' ὁ Καῖσαρ ἦλθε μὲν καὶ αὐτὸς ὑπὸ ὀργῆς, ὄνειδιῶν τὸν Λέπιδον ἐς ἀχαριστίαν, διαπειλησάμενοι δὲ ἀλλήλοις διέστη-

5 τοῦ om. a 6 ἑαυτῷ] αὐτῷ scr. Mend. 9 εὐρόμενοι
V 19 ἔφασκον αὐτὸν i καίσαρι ἐλθεῖν V Σικελίαν]
συμμαχίαν V 20 οὐχὶ αὐτῷ O 25 sq. συνέστησαν i

12 δύο καὶ εἴκοσι] cf. Brueggemann, De M. Aemilii Lepidi vita et rebus gestis, diss. Monast. Guestf. 1887, p. 63 sq.

σαν, καὶ αὐτίκα αἷ τε φυλακαὶ διεκρίθησαν καὶ αἱ νῆες
 ὤρμουν ἐπ' ἀγκυρῶν· ἐλέχθη γὰρ αὐτὰς ἐπινοεῖν ὁ
 124 Λέπιδος ἐμπρῆσαι. ὁ δὲ στρατὸς ἤχθητο, εἰ πολεμήσου- 512
 σιν αὐτῆς ἐμφύλιον πόλεμον ἕτερον καὶ οὐ ποτε σφᾶς
 5 ἐπιλείψουσιν αἱ στάσεις. οὐ μὴν ἐν ὁμοίῳ Καίσαρα
 καὶ Λέπιδον ἐτίθεντο, οὐδὲ οἱ τῷ Λεπίδῳ στρατευόμε-
 νοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς τὸν Καίσαρα ἐθαύμαζον
 καὶ τὴν ἀργίαν συνήδεσαν Λεπίδῳ καὶ τῆς ἀρπαγῆς
 αὐτὸν ἐπεμέμφοντο αὐτῆς, ἐς τὸ ἴσον τοῖς ἡσσημένοις
 10 καταστάντες. ὣν ὁ Καῖσαρ πυνθανόμενος περιέπεμπε 513
 τοὺς τὰ συμφέροντα παραινέοντας κρύφα ἑκάστοις.
 ὥς δὲ αὐτῷ διεφθάρατο πολλοί, καὶ μάλιστα οἱ γενό-
 μενοι τοῦ Πομπηίου διὰ δέος τοῦ μήπω τὰς σπονδὰς
 βεβαίους σφίσιν, εἰ μὴ συνθοῖτο ὁ Καῖσαρ, εἶναι,
 15 ἀγνοοῦντος ἔτι ταῦτα τοῦ Λεπίδου δι' ἀπραξίαν ὁ Καῖ-
 σαρ ἐπῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ σὺν ἱππεῦσι
 πολλοῖς, οὓς πρὸ τοῦ χάρακος καταλιπὼν ἐσῆει μετ'
 ὀλίγων, καὶ παριῶν ἐπεμαρτύρετο ἑκάστοις ἅκων ἐς
 πόλεμον καθίστασθαι. ἀσπαζομένων δὲ αὐτὸν ὥς αὐτο- 514
 20 κράτορα τῶν ὀρώντων, οἱ Πομπηϊανοὶ πρῶτοι συν-
 ἔθεον, ὅσοι διεφθάρατο, καὶ συγγνωναὶ σφίσι παρεκά-
 λουν. ὃ δ' ἔλεγε θαυμάζειν, εἰ συγγνώμην αἰτοῦντες
 οὐ πρᾶσσουσιν οὐπω τὰ σφίσιν αὐτοῖς συνοίσοντα. οἱ
 24 δὲ συνέντες αὐτίκα ἤρπαζον τὰ σημεῖα καὶ ἐς τὸν Καί-
 25 σαρα μετέφερον, καὶ σκηναὺς ἔλυνον ἕτεροι. καὶ τοῦ 515

2 ἐπινοῶν a 3 ἐμπρήσειν O 9 αὐτὸν] αὐτοῖς V
 αὐτῆς ἐς τὸ ἴσον τῆς ἡσσημένης i, αὐτοὶ pro αὐτῆς ci. Musgr.
 et Schw. 12 οἱ ante πολλοὶ add. V, plurimi C 13 τοῦ]
 τοὺς B 18 ἑκάστους i, vulgo, ἑκάστοις tenet etiam Krebs,
 Zur Rection d. Casus I (1887) p. 21 20 τῶν ὀρώντων] qui
 aderant C, i. e. τῶν παρόντων (Mend.), sed cf. § 522 25 <τὰς>
 σκηναὺς malim cum Mend.

θορύβου Λέπιδος αἰσθόμενος ἐξέθορε τῆς σκηνῆς ἐπὶ
 τὰ ὄπλα. βολαί τε ἦσαν ἤδη, καὶ τῶν ὀπλοφόρων τις
 τῶν Καίσαρος ἔπιπτε, καὶ αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐς τὸν θώ-
 ρακα ἐβλήθη· τὸ δὲ βέλος οὐκ ἐξίκετο ἐπὶ τὸν χρῶτα,
 516 ἀλλὰ δρόμῳ διέφυγεν ἐπὶ τοὺς ἱππείας. Λεπίδου δέ τι
 φρουρίον ἐπετάθασε τῷ δρόμῳ· καὶ οὐκ ἀνέσχευεν ὁ
 Καῖσαρ ὑπὸ ὀργῆς, πρὶν ἐξελεῖν αὐτὸ σὺν τοῖς ἱππεῦσι
 517 καὶ καθελεῖν. ἐτέρων δ' αὖ φρουρίων ἡγεμόνες, οἳ μὲν
 αὐτίκα, οἳ δὲ νυκτός, μετετίθεντο ἐκ Λεπίδου πρὸς Καί-
 σαρα, οἳ μὲν ἄνευ τινὸς πείρας, οἳ δὲ καὶ ἐς ὑπόκρι- 10
 σιν ὑπὸ ἱππέων μικρὰ ἐνοχληθέντες. εἰσὶ δ' οἳ τὰς
 προσβολὰς ἔτι ὑπέμενον καὶ ἀπεκρούοντο· καὶ γὰρ ὁ
 Λέπιδος περιέπεμπεν ἐς πάντα ἐπικούρους· καὶ αὐτῶν
 δὲ τῶν ἐπικούρων μεθισταμένων ἡ λοιπὴ τοῦ Λεπίδου
 στρατιὰ καί, εἴ τις εὖνους ἔτι ἦν, ἐτρέπετο τῇ γνώμῃ. 15
 519 καὶ πρῶτοι μὲν αὖθις οἱ Πομπηϊανοί, ὅσοι ἔτι ἦσαν
 παρ' αὐτῷ, μετεπήδων κατὰ μέρος· Λεπίδου δὲ ἐς κώ-
 λυσιν αὐτοῖς τοὺς ἐτέρους ἐφοπλίσαντος, οἳ ἐπὶ κώλυμα
 τῶν ἄλλων ὀπλίσάμενοι τὰ ἑαυτῶν ἐπήγοντο σημεία
 520 καὶ σὺν τοῖς ἐτέροις ἐχώρουν πρὸς τὸν Καίσαρα. Λέ- 20
 πιδος δ' αὐτοῖς ἀπιοῦσιν ἠπείλει καὶ ἐδεῖτο καὶ τῶν
 σημείων εἶχετο καὶ οὐ μεθήσειν ἔλεγε, μέχρι τῶν φε-
 ρόντων αὐτά τις εἶπε μεθήσειν ἀποθανόντα καὶ δει-
 521 σας μεθήκεν. οἳ δὲ ἱππεῖς τελευταῖοι χωροῦντες ἔπεμ- 1
 ψάν τινα πευσόμενοι τοῦ Καίσαρος, εἰ κτείνωσι Λέπι- 2
 522 δον, οὐκέτι ὄντα αὐτοκράτορα· ὃ δὲ ἀπέειπεν. οὕτω
 Λέπιδος, ἀδοκῆτ' πάντων ἀπιστία συμπεσών, ἔρημος

5 ἀλλὰ] ipse C, lacunam statuendam ci. Mend. 7 ἐξελεῖν,
 una littera ante εἰ erasa, B, ἐπελθεῖν ci. Nauck, inut. σὺν
 delendum ci. Mend., inut. 18 κώλυμα] κωλύμῃ scr. Mend.
 (v. Thuc. 1, 92), sed accus. bene habet, cf. ad I § 222 (p. 55, 12)
 25 πευσόμενοι Of, πευσόμενον cum ab scr. Mend.

ἐκ τύχης τοσῆσδε καὶ στρατοῦ τοσοῦδε ἐγίνετο ἐν
 βραχεῖ. καὶ τὸ σχῆμα ἀλλάξας ἔθει πρὸς τὸν Καῖσαρα
 δρόμῳ, συντρεχόντων ὥς ἐπὶ θέα τῶν δρώντων. ὁ δὲ
 Καῖσαρ ὑπανέστη τε αὐτῷ προσθέοντι καὶ προσπεσεῖν
 5 ἐθέλοντα κωλύσας ἔπεμψεν ἐς Ῥώμην, ἐφ' οὗπερ ἦν
 σχήματος, ἰδιώτην ἀπ' αὐτοκράτορος, οὐδὲν ἔτι πλήν
 ἱερέα ἧς εἶχεν ἱερωσύνης.

ὁ μὲν δὴ καὶ αὐτοκράτωρ πολλάκις καὶ τῶν τριῶν 52
 ἀνδρῶν γενόμενος ἄρχοντάς τε ἀποφήνας καὶ προ-
 10 γράφας ἐπὶ θανάτῳ τοσοῦσδε ὁμοτίμους, ἰδιωτεύων καὶ
 ἐνίοις τῶν προγραφέντων ἄρχουσιν ὕστερον παριστά-
 127 μενος διεβίωσε. Πομπήιον δὲ ὁ μὲν Καῖσαρ οὐκ ἐδίω- 52
 κεν οὐδ' ἐτέροις ἐπέτρεπε διώκειν, εἴτε ὥς ἐς ἄλλο-
 τριάν ἀρχὴν τὴν Ἀντωνίου φυλασσόμενος ἐμβαλεῖν
 15 εἴτε καρδοκῶν τὸ μέλλον καὶ τὰ ἐς αὐτὸν ἐσόμενα
 ἐξ Ἀντωνίου καὶ πρόφασιν ἔξων διαφορᾶς, εἰ μὴ δι-
 καια γίγνοιτο (οὐ γὰρ ἀνύποπτοί γε ἦσαν ἐκ πολλοῦ
 διὰ φιλαρχίαν, ὅτε τοὺς ἄλλους ἐξέλοιεν, ἀλλήλοις
 διερίσειν), εἴθ', ὥς αὐτὸς ἔλεγεν ὕστερον ὁ Καῖσαρ,
 20 ὅτι μὴ γένοιτο τοῦ πατρὸς ἀνδροφόνος ὁ Πομπήιος.
 τὴν δὲ στρατιὰν συνῆγε, καὶ ἐγένετο αὐτῷ τέλη μὲν 52
 ὀπλιτῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἱππεῖς δισμύριοι
 καὶ πεντακισχίλιοι, κοῦφοι δὲ τῶν ἱππέων ὑπὲρ ἡμι-
 ολίους μακροὶ τε νῆες ἐξακόσιαι· τὸ δὲ τῶν φορτίδων
 25 πλήθος, καίπερ ὃν ἄπειρον, τοῖς δεσπόταις διέπεμπε.
 καὶ τὸν στρατὸν ἐπινικίοις ἐδωρεῖτο, τὰ μὲν ἤδη διδούς, 52

6 ἰδιώτην ἀπ' αὐτοκράτορος spuria esse ci. Mend., vix recte,
 cf. IV § 215 19 διερεῖν scr. Mend. ὕστερον ἔλεγεν ab
 20 γένοιτο scripsi, γίγνοιτο Oi 22 δὲ ante δισμύριοι add. i
 25 καίπερ fort. delendum ci. Mend., bene, ni alia corruptela
 latet διέπεμψε i, ἀνέπεμπεν maluit Mend.

τὰ δὲ ὑπισχνούμενος, στεφάνους τε καὶ τιμᾶς ἄπα-
σιν ἔνεμεν καὶ συγγνώμην τοῖς ἡγεμόσιν ἐδίδου τοῦ
Πομπήλου.

- 528 ζήλου δὲ αὐτῷ γέμοντι ἐπὶ τούτοις τὸ δαιμόνιον 12
ἐνεμέσῃσε τοῦ ζήλου, καὶ ὁ στρατὸς ἐστασίασεν, ὁ οἰ- 5
κεῖος αὐτοῦ μάλιστα, ἀπολυθῆναί τε τῆς στρατείας
ἐπειγόμενοι καὶ γέρα λαβεῖν ὅμοια τοῖς ἐν Φιλίπποις
529 ἀγωνισαμένοις. ὃ δὲ ἦδει μὲν οὐχ ὅμοιον ἐκείνῳ τόνδε
τὸν ἀγῶνα, ὑπισχνεῖτο δ' ὅμως τὰ ἄξια δώσειν σὺν
τοῖς ὑπ' Ἀντωνίῳ στρατευομένοις, ὅτε ἀκκείνος ἀφ- 10
ίκηται. περὶ δὲ τῆς ἀστρατείας ὑπεμίμνησκε σὺν ἀπειλῇ
530 τῶν πατρίων νόμων τε καὶ ὅρκων καὶ κολάσεων. οὐκ
εὐπειθῶς δὲ ἀκροαμένων ὑφῆκε τῆς ἀπειλῆς, ἵνα μὴ
τις ἐκ τῶν νεολήπτων στρατῶν ἐπιγένοιτο θόρυβος,
καὶ ἔλεγεν ἐν καιρῷ τε ἀπολύσειν σὺν Ἀντωνίῳ καὶ 15
ἄξιον νῦν οὐκ ἐπ' ἐμφύλια ἔτι, πεπαυμένα σὺν τύχῃ
χορηστῇ, ἐπὶ δ' Ἰλλυριοὺς καὶ ἕτερα ἔθνη βάρβαρα,
σαλεύοντα τὴν μόλις κτηθεῖσαν εἰρήνην, ὅθεν κατα-
531 πλουτιεῖν αὐτούς. οἱ δ' οὐκ ἔφασκαν αὐτίς στρατεύ-
σεσθαι, πρὶν τῶν προτέρων λαβεῖν γέρα τε καὶ τιμᾶς. 20
ὃ δὲ οὐκ ἔφη τὰς τιμὰς οὐδὲ νῦν ἀνατίθεσθαι, πολ-
λὰς δὲ δοὺς προστιθέναι στεφάνους ἔτι τοῖς τέλεσιν
ἄλλους καὶ λοχαγοῖς καὶ χιλιάρχοις περιπορφύρους
ἐσθῆτας καὶ βουλευτικὴν ἐν ταῖς πατρίσιν ἀξίωσιν.
532 ἔτι δὲ αὐτοῦ τοιάδε προστιθέντος ἕτερα, ὑπεφώνησε 25
χιλιάρχος Ὀφίλλιος στεφάνους μὲν καὶ πορφύραν εἶναι
παισὶν ἀθύρματα, στρατοῦ δὲ γέρα χωρὶα καὶ χρήματα·

5 τοῦ ζήλου deleri voluit Mend., at cf. Maced. 19 init. (Zerdik p. 11) et ad I § 34 11 ἀστρατείας B, στρατείας ceteri, quod rec. Mend. 19 ἔφασκαν b 19 sq. στρατεύσεσθαι Schw., στρατεύ-
σθαι Oi 25 προτιθέντος iC 26 Ὀφίλλιος Bi, ὀφίλιος V, Hof-
filius C 27 δὲ γέρα H. Steph., δ' ἕτερα Oi et, ut videtur, etiam C

καὶ τοῦ πλήθους ἐπιβοήσαντος, ὅτι ὀρθῶς λέγοι, ὁ μὲν
 Καῖσαρ ἀπέστη τοῦ βήματος δυσχεραίνων, οἱ δὲ ἀμφὶ
 τὸν χιλιάρχον ἦσαν ἐπαινοῦντές τε καὶ τοῖς οὐ συν-
 ισταμένοις αὐτῷ λοιδοροῦμενοι. ὃ δ' ἔφη καὶ μόνος 533
 5 ἀρκέσειν ἐπὶ οὕτω δικαίοις. ἀλλ' ὃ μὲν τόδε εἰπὼν ἐς
 τὴν ἐπιουσαν ἀφανῆς ἦν, καὶ οὐδ', ὅ τι γένοιτο, ἐγι-
 29 νώσκετο· ὁ δὲ στρατὸς οὐκέτι μὲν, ὑπὸ δέους, οὐδεὶς 534
 καθ' ἓνα ἐφθέγγετο, κοινῇ δ' ἐβόων, ἀνὰ μέρη συν-
 ιστάμενοι, ἀφεθῆναι τῶν στρατειῶν. ὁ δὲ Καῖσαρ αὐ-
 10 τῶν τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐξωμίλει ποικίλως, τῶν δ' ἐν
 Φιλίπποις καὶ Μουτίνῃ στρατευσαμένων, ὡς χροنيω-
 τέρων ἄρα ὄντων, ἐδίδου τοῖς θέλουσιν ἀποστρατεύ-
 εσθαι. καὶ γενομένους ἐς δισμυρίους εὐθύς ἀπέλυε 535
 καὶ ἐξέπεμπε τῆς νήσου, μὴ διαφθείραιεν ἑτέρους,
 15 τοσόνδε τοῖς ἐκ Μουτίνης μόνοις ἐπειπὼν, ὅτι σφίσιν
 ἀποδώσει τὰ τότε ὑπεσχημένα καίπερ οὕτως ἀπολυθεῖ-
 σιν. ἐς δὲ τὸ ἄλλο πλήθος ἐπελθὼν τοὺς μὲν ἀποστάν- 536
 τας ἐμαρτύρετο τῆς ἐπιτοχίας, οὐ κατὰ γνώμην τοῦ
 αὐτοκράτορος τῆς στρατείας ἀπολυθέντας, τοὺς δὲ παρ-
 20 ὄντας ἐπήγει καὶ ἐπήλπιζεν ἀπολύσειν μὲν ταχέως,
 ὅτε μηδενὶ μετανοήσει, καταπλουτιεῖν δὲ ἀπολύων καὶ
 νῦν ἐπιδιδόναι δραχμὰς πεντακοσίας ἐκάστῳ. τοιάδε 537
 εἰπὼν Σικελίᾳ μὲν ἐπέβαλλεν ἐσφορὰν χίλια τάλαντα
 καὶ ἑξακόσια, στρατηγούς δ' ἀπέφαινε Λιβύης καὶ Σι-
 25 κελίας καὶ στρατὸν ἐς ἑκατέραν διήρει καὶ τὰς ναῦς

3 iunge ἦσαν cum participiis, quae sequuntur 9 τῶν
 στρατειῶν] τῆς στρατείας maluit Mend., contra iure Kratt p. 4 sq.
 coll. I § 29 extr. 12 sq. ἀποστρατεύεσθαι Schw. secutus scr.
 Mend., ἀποστρατεύσασθαι, ε supra α add. a m. 1, O, ἀντιστρα-
 τεύεσθαι i 14 <τοὺς> ἑτέρους scr. Mend., ut vertit C ceteros,
 cf. ad I § 532 16 τὰ τότε] τὰ τε i, ut videtur, et C 21 ὅτε —
 μετανοήσει] videtur corruptum; conicio ὡς — μετανοήσειν
 23 ἐπέβαλεν V

τὰς Ἀντωνίου διέπεμπεν ἐς Τάραντα καὶ τοῦ λοιποῦ
στρατοῦ τὸν μὲν προῦπεμπεν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ νεῶν,
τὸν δ' ἐπαρόμενος αὐτὸς ἐκ τῆς νήσου διεπέρα.

- 538 ἐρχομένῳ δ' ἢ τε βουλὴ τιμὰς ἐψηφίσατο ἀμέτρους,
ὧν αὐτὸν ἐποιοῦν κριτὴν, ἢ πάσας λαβεῖν ἢ ὅσας δοκι-
μάσειε· καὶ ὑπῆντων ὅτι πορρωτάτῳ καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ
δῆμος ἐστεφανωμένοι ἐς τε τὰ ἱερὰ καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν
539 ἐς τὴν οἰκίαν ἀπιόντα παρέπεμπον. τῆς δ' ἐπιούσης
αὐτὸς ἐβουλευγόρησέ τε καὶ ἐδημηγόρησε, τὰ ἔργα καὶ
τὴν πολιτείαν ἑαυτοῦ τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἐς τότε κατα-
λέγων· καὶ τὰ εἰρημένα συγγράψας τὸ βιβλίον ἐξέδωκε.
540 κατήγγελλέ τε εἰρήνην καὶ εὐθυμίαν, ἐς τέλος τῶν
ἐμφυλίων ἀνηρημένων, καὶ τῶν εἰσφορῶν τοὺς ἔτι ὀφεί-
λοντας ἀπέλυε καὶ φόρων τελώνας τε καὶ τοὺς τὰ
541 μισθώματα ἔχοντας ὧν ἔτι ὀφείλοιν. ἐκ δὲ τῶν ἐψη-
φισμένων τιμῶν ἐδέχετο πομπήν, ἐτήσιόν τε ἱερομηνίαν
εἶναι, καθ' ἃς ἡμέρας ἐνέκα, καὶ ἐπὶ κίονος ἐν ἀγορᾷ
χρύσεος ἐστάναι μετὰ σχήματος οὐπερ ἔχων εἰσῆλθε,
542 περικειμένων τῷ κίονι νεῶν ἐμβόλων. καὶ ἔστηκεν ἡ
εἰκὼν, ἐπιγραφὴν ἔχουσα, ὅτι 'τὴν εἰρήνην ἐστασιασμέ-
νην ἐκ πολλοῦ συνέστησε κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν'.
543 τοῦ δὲ δήμου τὴν μεγίστην ἱερωσύνην ἐς αὐτὸν ἐκ

2 ἐπὶ <τῶν> νεῶν ci. Schw. 10 ἐς <τὸ> τότε ci. Schw.,
sed cf. I § 20. 481, V § 546 12 κατήγγελε a, κατήγγηλε (sic) b
εὐθυμίαν] εὐθυρίαν ci. Mend. 17 ἐπὶ κίονος Ursinus, Familiae
Romanae p. 272 edit. Patini (1663), ἐπινίκιος Οἱ, aureumque tro-
phæum vertit C 19 περικειμένῳ i νεῶν Schw., νέων Οἱ
ἔστηκεν] ἔστη μὲν b, ἔστηκε <καὶ νῦν> ci. Mend., inut.

13 sq. εἰσφορῶν—φόρων] cf. Mommsen, R. Staatsr. III, 1
p. 227 adn. 4 et p. 229 16 ἐτήσιόν τε ἱερομηνίαν] cf. C. I. L. I²
p. 328 17 sqq. ἐπὶ κίονος etc.] v. nummum apud Eckhel,
Doctrina numorum VI p. 8 sq., Cohen, Médailles impériales I²
p. 82 n. 124

Λεπίδου μεταφέροντος, ἣν ἔνα ἔχειν νενόμισται μέχρι θανάτου, οὐκ ἐδέχετο καὶ κτείνειν τὸν Λέπιδον ὡς πολέμιον κελεύοντων οὐκ ἡνείχετο.

ἔς δὲ τὰ στρατόπεδα πάντα σεσημασμένας ἔπεμψεν 5
 5 ἐπιστολάς, ἐντελλόμενος ἡμέρα μιᾷ πάντας ἀνειλήσαν-
 τας αὐτάς ἐπιχειρεῖν τοῖς κεκελευσμένοις. καὶ ἦν τὰ
 ἐπεσταλμένα περὶ τῶν θεραπόντων, ὅσοι παρὰ τὴν στά-
 σιν ἀποδράντες ἐστρατεύοντο, καὶ αὐτοῖς τὴν ἐλευ-
 θερίαν ἡτήκει Πομπήιος, καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ συνθή-
 10 και δεδώκεσαν. οἱ δὲ μιᾶς ἡμέρας συνελαμβάνοντο, 5
 καὶ ἀχθέντας αὐτοὺς ἔς Ῥώμην ὁ Καῖσαρ ἀπέδωκεν
 αὐτῶν τε Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν τοῖς δεσπόταις ἢ δια-
 δόχοις αὐτῶν, ἀπέδωκε δὲ καὶ Σικελιώταις. ὅσους δ'
 οὐκ ἦν ὁ ληψόμενος, ἔκτεινε παρὰ ταῖς πόλεσιν αὐ-
 15 ταῖς, ὧν ἀπέδρασαν.

132 τοῦτο μὲν δὴ τῶν τότε στάσεων ἐδόκει τέλος εἶναι. 5
 καὶ ἦν ὁ Καῖσαρ ἐτῶν ἔς τότε ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, καὶ
 αὐτὸν αἱ πόλεις τοῖς σφετέροις θεοῖς συνίδρουν. λη- 5
 στενομένης δὲ κατὰ συστάσεις τῆς τε Ῥώμης αὐτῆς
 20 καὶ τῆς Ἰταλίας περιφανῶς καὶ τῶν γιγνομένων ἀρ-
 παγῇ μετὰ τόλμης ἢ ληστείας λανθανούσῃ μᾶλλον ἐοι-
 κότων, Σαβῖνος ὑπὸ Καίσαρος αἰρεθεὶς εἰς διόρθωσιν
 πολὺν μὲν εἰργάσατο φθόρον τῶν ἀλισκομένων, ἐνιαυτῷ

1 ἔνα] τὸν ἔχοντα ci. Mend., perperam 2 οὐκ ἐδέχετο
 om. V 8 ἀποδράσαντες Oi, corr. Mend., sed fort. illud hic
 et alibi teneri potuit 9 non post Πομπήιος, sed post βουλὴ
 distinguunt Oi, corr. Schw. cum C: senatus uero ex foedere
 sanxisset 19 κατὰ <τὰς> συστάσεις? 20 Ἰταλίας Schw.
 edit. Did. praef. p. VII, σικελίας libri

9 sq. καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ συνθήκαι] cf. Ganter (v. ad III § 351)
 diss. p. 7 adn. 2 22 Σαβῖνος] cf. Mommsen, R. Staatsr. II³, 2
 p. 1075 adn. 1, Gardthausen, Augustus II, 1 p. 147 adn. 27

36 a. C.

δ' ὅμως εἰς εἰρήνην ἀφύλακτον ἅπαντα περιήγαγε.
καὶ ἐξ ἐκείνου φασὶ παραμεῖναι τὸ τῆς στρατιᾶς τῶν
548 νυκτοφυλάκων ἔθος τε καὶ εἶδος. θανμαζόμενος δὲ ὁ
Καῖσαρ ἐπὶ τῷδε ὀξέως οὕτως ἐξ ἀδοκίτου διωρθω-
μένῳ πολλὰ τῆς πολιτείας ἐφίει τοῖς ἐτησίοις ἄρχουσι 5
διοικεῖν κατὰ τὰ πάτρια καὶ γραμματεῖα, ὅσα τῆς στά-
σεως σύμβολα ἔκαιε, καὶ τὴν ἐντελῇ πολιτείαν ἔλεγεν
ἀποδώσειν, εἰ παραγένοιτο ἐκ Παρθυαίων Ἀντώνιος·
πελθεσθαι γὰρ κἀκεῖνον ἐθέλειν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν,
τῶν ἐμφυλίων καταπεπαισμένων. ἐφ' οἷς αὐτὸν εὐφη- 10
μοῦντες εἴλοντο δῆμαρχον ἐς αἰί, διηνεκεῖ ἄρα ἀρχῇ
549 προτρέποντες τῆς προτέρας ἀποστῆναι. ὃ δὲ ἐδέξατο
μὲν καὶ τήνδε, Ἀντωνίῳ δὲ ἐφ' ἑαυτοῦ περὶ τῆς ἀρχῆς
ἐπέστελλεν. ὃ δὲ καὶ Βύβλον ἀπιόντα πρὸς αὐτὸν ἐντυ-
χεῖν ἐδίδασκεν· ἐς δὲ τὰ ἔθνη τοὺς ἡγεμόνας αὐτὸς 15
ὁμοίως ἔπεμπε καὶ ἐς Ἰλλυριοὺς ἐπενόει συστρατεύειν.
550 Πομπήιος δ' ἐκ μὲν Σικελίας ἄκρα Λακινίᾳ προσ- 15
έσχε καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἥρας πλουτοῦν ἀναθήμασιν
ἐσύλησε, φεύγων ἐς Ἀντώνιον· ἐς δὲ Μιτυλήνην κατα-
χθεὶς διέτριβεν, ἔνθα αὐτὸν ἔτι παῖδα μετὰ τῆς μητρὸς 20
ὑπεξέθετο ὁ πατήρ, Γαῖῳ Καίσαρι πολεμῶν, καὶ ἡττη-
551 θεὶς ἀνέλαβεν. Ἀντωνίου δὲ πολεμοῦντος ἐν Μηδίᾳ
Μήδοις τε καὶ Παρθυαίοις, γνώμην ὁ Πομπήιος ἐποι-

1 ὅμως Oī, eodem anno C, ex suo arbitrio ita vertens, ὅλως ci. Schw., quod prob. Zerdik p. 62, ὁμοῦ vel ὁμοῦ τι Mend.

2 στρατίας b, στρατείας af; ne offendas in στρατιᾶς cf. O. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten bis auf Diocletian² p. 253 adn. 4 15 ἔς τε ci. Mend. 20 <ἔντα> ἔτι ci. Mend., sed cf. ad I § 296

2 φασί] cf. O. Hirschfeld l. supra c. p. 253 adn. 1 11 δῆ-
μαρχον ἐς αἰί] cf. Mommsen, R. Staatsr. II³, 2 p. 872 adn. 6

εἶτο ἑαυτὸν ἐπανελθόντι ἐπιτρέψαι. ἐπεὶ δ' ἐπύθετο
 ἡσθῆσθαι Ἀντώνιον καὶ τὸ συμβὰν ἢ φήμη μειζόνως
 μετέφερεν, αὐτὸς ἦν ἐν ἐλπίσιν ὥς ἢ διαδεξόμενος
 Ἀντώνιον, εἰ τέθνηκεν, ἢ μεριούμενος ἐπανελθόντι·
 5 ἐνθύμιός τε οἱ συνεχὲς ἦν Λαβιηνὸς οὐ πρὸ πολλοῦ
 τὴν Ἀσίαν ἐπιδραμών. ὧδε δὲ ἔχοντι ἀγγέλλεται Ἀν- 552
 τώνιος εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπανελθών. καὶ τεχνάζων
 ἔτι ἐπ' ἀμφοτέρα διεπρεσβεύετο πρὸς αὐτόν, ἐπιτρέπων
 ἐκείνῳ καὶ φίλον εἶναι διδοὺς καὶ σύμμαχον, ἔργῳ
 10 δὲ τὰ Ἀντωνίου κατασκεπτόμενος. ἔς τε Θράκην καὶ 553
 ἔς τὸν Πόντον ἔπεμπεν ἑτέρους κρύφα πρὸς τοὺς ἐκα-
 τέρων δυνάστας ἐπινοῶν, εἰ μὴ κρατεῖ τῶν ἐνθυ-
 μουμένων, διὰ τοῦ Πόντου φυγεῖν εἰς Ἀρμενίαν. ἔπεμπε 554
 δὲ καὶ εἰς Παρθυαίους, ἐλπίσας εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ πολέ-
 15 μου τοῦ πρὸς Ἀντώνιον αὐτοὺς δέξασθαι προθύμως
 στρατηγὸν Ῥωμαῖον τε καὶ παῖδα Μάγνον μάλιστα.
 τὰς τε ναῦς ἐπεσκεύαζε καὶ τὸν ἐν αὐταῖς στρατὸν
 ἐγύμναζεν, ὑποκρινόμενος ἢ δεδιέναι Καίσαρα ἢ Ἀν-
 19 τωνίῳ τάδε παρασκευάζειν.
 24 ὁ δὲ Ἀντώνιος πνυθόμενος μὲν εὐθύς ἀμφὶ τοῦ 555
 Πομπηίου, στρατηγὸν ἐπ' αὐτῷ Τίτιον ἤρητο καὶ
 ναῦς καὶ στρατὸν ἐκ Συρίας λαβόντα ἐκέλευε πολε-
 μοῦντι μὲν τῷ Πομπηίῳ πολεμεῖν κατὰ κράτος, ἐπι-
 τρέποντα δὲ αὐτὸν Ἀντωνίῳ μετὰ τιμῆς ἄγειν. ἐλθοῦσι 556

2 μειζόνως Mend., cf. Mithr. c. 81, *idque latius vulgaret fama* C, ὁμοίως Oi, haeserat iam Musgr. 4 aut cum eo di-
 uisurus imperium C, bene (Mend.) 5 ἐνθύμιον O 6 τὴν
 Ἀσίαν bis scriptum in B 8 ἐπιτρέπων <ἑαυτὸν> ci. Mend.,
 bene, cf. § 555. 563, alibi. An <αὐτὸν> ἐπιτρέπων, an, πρὸς
 deleto, αὐτὸν pro αὐτὸν scribendum? 12 κρατοῖ Of
 12 sq. τῶν ἐνθυμουμένων noli suspectare, cf. Kühner-Gerth II³, I
 p. 120 15 δέξασθαι i 20 εὐθύς μὲν V 21 ἐπ' αὐτὸν af

36 a. C.

δὲ τοῖς πρέσβεσιν ἐχορημάτιζεν, ἀγγέλλουσιν οὕτως·
 “ἡμᾶς Πομπήιος ἐπεμψεν οὐκ ἀπορῶν μὲν ἐς Ἰβηρίαν,
 εἰ πολεμεῖν ἐγνώκει, διαπλεῦσαι, φίλην οὔσαν αὐτῷ
 πατρόθεν καὶ συλλαβοῦσαν ἔτι ὄντι νεωτέρῳ καὶ κα-
 λοῦσαν ἐπὶ ταῦτα καὶ νῦν, αἰρούμενος δὲ εἰρηνεύειν
 557 τε σὺν σοὶ καὶ πολεμεῖν, εἰ δεήσειεν, ὑπὸ σοί. καὶ
 τάδε οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλ’ ἔτι κρατῶν Σικελίας καὶ
 τὴν Ἰταλίαν πορθῶν, ὅτε σοὶ τὴν σὴν μητέρα περι-
 558 σώσας ἐπεμπε, προὔτεινε. καὶ εἰ ἐδέξω, οὐτ’ ἂν ὁ
 Πομπήιος ἐξέπεσε Σικελίας (οὐ γὰρ ἂν Καίσαρι τὰς
 ναῦς κατ’ αὐτοῦ παρέσχες), οὐτ’ ἂν σὺ ἦιτησο ἐν
 Παρθυαίοις, Καίσαρός σοι τὸν στρατὸν οὐ πέμψαντος,
 ὃν συνέθετο· ἐκράτεις δ’ ἂν ἤδη πρὸς οἷς εἶχες καὶ
 559 τῆς Ἰταλίας. οὐ δεξάμενον δέ σε ταῦτα, ἐν καιρῷ
 τότε μάλιστ’ ἂν σοὶ γενόμενα, ἀξιοὶ καὶ νῦν μὴ πολλὰ
 κίς ὑπὸ Καίσαρος ἐνεδρευθῆναι λόγοις τε καὶ τῷ γενο-
 μένῳ κήδει, μνημονεύοντα, ὅτι Πομπηίῳ τε κηδεύων
 μετὰ συνθήκας ἐπολέμησεν ἄνευ προφάσεως καὶ Λέπι-
 δον κοινωνὸν ὄντα τῆς ἀρχῆς τὸ μέρος ἀφείλετο καὶ
 560 οὐδέτερα αὐτῶν ἐνείματό σοι. λοιπὸς δ’ ἐς τὴν περι-
 πόθητον αὐτῷ μοναρχίαν σὺ νῦν ὑπολείπη· ἤδη γὰρ
 σοὶ καὶ ἐν χερσὶν ἦν, εἰ μὴ Πομπήιος ἔτι ἦν ἐν μέσῳ.
 561 καὶ τάδε εἰκὸς μὲν καὶ σὲ προορᾶν ἐπὶ σεαυτοῦ, προ-
 φέρει δέ σοι καὶ Πομπήιος ὑπὸ εὐνοίας, αἰρούμενος
 ἄνδρα ἄκακον καὶ μεγαλόφρονα ἀντὶ ὑπούλου τε καὶ
 562 δολεροῦ καὶ φιλοτέχνου. οὐδὲ ἐπιμέμφεται σοὶ τῆς

1 τοῖς πρέσβεσιν ἐχορημάτιζε Lex. Vindob. p. 190, 8 ed. Nauck
 et Suid. s. v. χορηματίζει (ἐχορημάτισε ibi cod. A), cf. etiam mu-
 tilla Bachmanni Anecdota Graeca I p. 417, 4 et Cramerii Anec-
 dota Paris. IV p. 176, 27 sq. (Mend.) ἐχορημάτιζον i ἀγ-
 γέλλουσιν] λέγουσιν ci. Mend., praeter necessitatem 18 <τὰς>
 συνθήκας maluit Mend., sed cf. § 328 21 σὺ οὐ νῦν i, ex
 dittographia

δόσεως τῶν νεῶν, ἃς ἐπ' αὐτὸν Καίσαρι ἔδωκας ὑπ'
 ἀνάγκης, ἀντιλαβεῖν στρατὸν ἐς Παρθυαίους δεόμενος,
 ἀλλ' ὑπομιμνήσκει, τὸν οὐ πεμφθέντα στρατὸν προ-
 φέρων. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, Πομπήιος ἑαυτὸν ἐπι- 563
 5 τρέπει σοι μετὰ τῶν νεῶν, ἃς ἔτι ἔχει, καὶ τοῦ στρατοῦ,
 πιστοτάτου γε ὄντος αὐτῷ καὶ οὐδ' ἐν τῇ φυγῇ κατα-
 λιπόντος, εἰρηνεύοντι μὲν μέγα κλέος, εἰ τὸν Μάγνου
 παῖδα περισώζοις, πολεμοῦντι δὲ μοῖραν ἱκανὴν ἐς τὸν
 9 ἐσόμενον πόλεμον, ὅσον οὕπω παρόντα."
 36 τοιαῦτα τῶν πρέσβων εἰπόντων, ὁ Ἀντώνιος τὰς 564
 ἐντολὰς αὐτοῖς ἐξέφερεν, ἃς ἐντέλλαιτο Τιτίῳ· καὶ εἰ
 τῷ ὄντι ταῦτα φρονολῇ Πομπήιος, ἥξειν αὐτὸν ἔφασκεν
 παραπεμπόμενον ὑπὸ Τιτίου. ἅμα δὲ ταῦτα ἐγίνετο, 565
 καὶ οἱ πεμφθέντες ἐς Παρθυαίους ὑπὸ τοῦ Πομπηίου
 15 ἐλήφθησαν ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν καὶ ἐς Ἀλε-
 ξάνδρειαν ἤχθησαν. καὶ ὁ Ἀντώνιος ἕκαστα μαθὼν
 ἐκάλει τοὺς τοῦ Πομπηίου πρέσβεις καὶ τοὺς ληφθέν-
 τας αὐτοῖς ὑπεδείκνυνεν. οἱ δὲ καὶ ὥς παρητοῦντο 566
 νέον ἄνδρα ἐν συμφοραῖς ἐσχάταις ὑπὸ δέους, εἰ ἄρα
 20 μὴ προσοίτο φιλῶς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος, ἀναγκασθέντα
 καὶ τῶν ἀεὶ Ῥωμαίοις ἐχθίστων ἀποπειρᾶσαι· δηλώσειν
 τ' αὐτὸν αὐτίκα, ὅτε μάθοι τὰ Ἀντωνίου, μηδὲν ἔτι
 πείρας ἢ μηχανῆς δεόμενον. οἷς ὁ Ἀντώνιος ἐπίστευ-
 σεν, ὢν καὶ τὰ ἄλλα αἰεὶ τὸ φρόνημα ἀπλοῦς καὶ
 25 μέγας καὶ ἄκακος.

37 ἐν τούτῳ δὲ Φούριος, ὁ τῆς Ἀσίας ἡγούμενος Ἀν- 567
 τωνίῳ, τὸν Πομπήιον ἐλθόντα μὲν καὶ ἀτρεμοῦντα 35 a. C.

1 sq. κατ' ἀνάγκην a 9 <καί> ὅσον ci. H. Steph.
 23 ἐτέρως ante δεόμενον add. i, om. Mend.

5 ἃς ἔτι ἔχει] plus quam XVII naves Pompeium habuisse
 coniecit Schw., cf. § 505 et Cass. D. 49, 17 26 est C. Furnius, qui
 memoratur § 116. 170sq. 321, cf. Prosop. imp. rom. II p. 102 n. 414

35a.C.

ἔδέχετο, οὔτε κωλύειν ἀξιόμαχος ὦν οὔτε πω τὴν γνώ-
 μην εἰδὼς τὴν Ἀντωνίου· γυμνάζοντα δὲ τὸν στρατὸν
 ὁρῶν κατέλεγέ τινας ἐκ τῶν ὑπηκόων καὶ Ἀηνόβαρβον
 ἄρχοντα γείτονος στρατοῦ καὶ Ἀμύνταν ἐτέρωθεν ἐκά-
 568 λει κατὰ σπουδὴν. συνελθόντων δ' ὀξέως, ὁ Πομ-
 πῆιος ἐμέμφετο, εἰ πολέμιον ἡγοῦνται τὸν πρέσβεις ἐς
 Ἀντώνιον ἀπεσταλκότα καὶ τὰ παρ' ἐκείνου περιμένοντα.
 καὶ ταῦτα λέγων Ἀηνόβαρβον ὅμως ἐπενόει συλλαβεῖν
 ἐκ προδοσίας Κουρίου τινὸς τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀηνόβαρ-
 βον, ἐλπίζων ἐς ἀντίδοσιν αὐτοῦ μεγάλην ἔξειν μοῖραν 10
 569 Ἀηνόβαρβον. γνωσθείσης δ' οὖν τῆς προδοσίας, Κού-
 ριος μὲν ἐν τοῖς παροῦσι Ῥωμαίων ἐλεγχθεὶς ἀπέθανε,
 Πομπῆιος δὲ Θεόδωρον ἐξελεύθερον, ὃς μόνος οἱ συν-
 570 ἦδει τὸ βούλευμα, ὥς ἐξειπόντα ἔκτεινεν. οὐκέτι δὲ
 τοὺς ἀμφὶ τὸν Φούρνιον λήσειν ἐλπίσας, Δάμψακον 15
 ἐκ προδοσίας κατέλαβεν, ἣ πολλοὺς εἶχεν Ἰταλοὺς ἐξ
 ἐποικίσεως Γαῖου Καίσαρος, καὶ μισθοῖς μεγάλοις εὐθύς
 571 ἐστράτευε τοὺς Ἰταλοὺς. ἥδη δὲ ἔχων ἱππέας τε δια-
 κοσίλους καὶ πεζοὺς τρία τέλη, ἐπεχείρησε Κυζίκῳ κατὰ
 τε γῆν καὶ διὰ θαλάσσης. οἱ δὲ αὐτὸν ἐκατέρωθεν 20
 ἀπεκρούσαντο· καὶ γάρ τις ἦν ἐν τῇ Κυζίκῳ στρατὸς
 οὐ πολὺς Ἀντωνίῳ, φύλακες τῶν ἐκεῖ τρεφομένων
 αὐτῷ μονομάχων. ἐς δὲ τὸν Ἀχαιῶν λιμένα ἐπανελ-

6 sq. ἐς Ἀντώνιον scripsi e Schw. coniectura, et ita vertit C;
 ἐς αὐτὸν V et, corr. ex αὐτὸν, sed spiritu aspero supra s servato,
 B, αὐτὸν i 10 ἐς ἀντίδοσιν etc.] sperans ad eius restitutionem
Eneobarbum magna ex parte conferre posse C. Haesit iam Schw.,
 αὐτοῦ, quod praebent O i, deleri voluit Mend., ni forte παρ' Ἀντωνίῳ
 vel tale quid lateret; scripsi αὐτοῦ 11 δ' om. i C 17 ἐποι-
 κήσεως V 19 πεζοὺς] peditum legiones C, quod prob. Mend. Fort.
 πεζῶν vel potius πεζοῦ scribendum ἐπεχείρησε B 20 γῆς B

38 θῶν ἐσιτολόγει. Φουρνίου δὲ οὐκ ἄρχοντος μὲν χειρῶν, 572
 αἰὲ δ' αὐτῷ παραστρατοπεδεύοντος σὺν ἱππεῦσι πολ-
 λοῖς καὶ σιτολογεῖν οὐκ ἔδωντος οὐδὲ προσποιεῖσθαι
 τὰς πόλεις, ὃ Πομπήιος ἱππέας οὐκ ἔχων ἐπεχείρησε
 5 τῷ τοῦ Φουρνίου στρατοπέδῳ κατὰ μέτωπον καὶ κατ-
 όπιν ἐκ περιόδου λαθῶν. ὅθεν ὁ Φούρνιος ἐς τὸν 573
 Πομπήιον ἐπεστραμμένος ὑπὸ τῶν ὑπισθεν ἐξεβλήθη
 τοῦ στρατοπέδου. καὶ φεύγοντας αὐτοὺς διὰ τοῦ Σκα-
 μανδρίου πεδίου διώκων ὁ Πομπήιος ἔκτεινε πολλούς·
 10 καὶ γὰρ ἦν τὸ πεδὸν ὑγρὸν ἐξ ὕμβρων. οἱ δὲ περι- 574
 σωθέντες τότε μὲν ὑπεχώρουν, οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι.
 προσδεχομένων δὲ ἀπὸ τε Μυσίας καὶ τῆς Προποντίδος
 καὶ ἐτέρωθεν, οἱ πενόμενοι διὰ τὰς συνεχεῖς εἰσφορὰς
 ἐμισθοφόρουν ἀσμένως τῷ Πομπήῳ κατὰ δόξαν μά-
 15 λιστα τῆς ἐν Ἀχαιῶν λιμένι γενομένης νίκης, ἱππικοῦ 575
 δ' ἀπορῶν ὁ Πομπήιος, καὶ παρ' αὐτὸ βλαπτόμενος
 ἐν ταῖς προνομαῖς, ἐπύθετο ἱλὴν ἱππέων Ἰταλικὴν ἐς
 Ἀντώνιον χωρεῖν, ὑπὸ Ὀκταουίας χειμεριζούσης ἐν Ἀθή-
 ναις ἀπεσταλμένην· καὶ εὐθύς ἔπεμπε τινὰς ἐς δια-
 20 φθορὰν τῆς ἱλὸς μετὰ χρυσίου. ἀλλὰ τούσδε μὲν ὁ τῆς
 Μακεδονίας ἡγούμενος Ἀντωνίῳ συνέλαβε καὶ τὸ χρυ-
 39 σίον τοῖς ἱππεῦσι διένειμεν· ὁ δὲ Πομπήιος Νίκαιάν 576

5 sq. κατὰ μέτωπον καὶ om. O, καὶ κατόπιν om. C, κατόπιν
 om. i, ordinavit Schw. 7 ἦν ante ἐπεστραμμένος add. i
 10 ὑγρὸν] lubricus admodum ac madidus campus C, i. e. ὀλι-
 σθηρὸν καὶ ὑγρὸν 12 sq. προσδεχομένων etc.] mendosa ac
 mutila putabant Musgr. et Schw.; id cum in Mysiis Propontide
 ac aliis finitimis in locis vulgaretur, egeni tenuesque vertit C, quasi
 πυνθανομένων δὲ τῶν ἀπὸ τε etc. legerit (Mend.). <ἐπικουρίαν>
 cum Gel., qui 'supplementum' addidit, post ἐτέρωθεν excidisse
 ci. Mend. et οἱ cum Schw. scripsit pro οἷ, quod habent Oi. Ego
 restitui οἷ et iungendum puto οἷ—ἐμισθοφόρουν cum προσδεχο-
 μένων 14 ἐμισθοφόρους (sic) B

35 a. C.

- τε καὶ Νικομήδειαν καταλαβὼν ἐχρηματίζετο λαμπρῶς, καὶ ἐς μεγάλα ταχέως αὐτῷ πάντα ἡϋξετο παρ' ἐλπίδα.
- 577 Φουρνίῳ δὲ οὐ μακρὰν παραστρατοπεδεύοντι πρῶται μὲν ἦκον ἐκ Σικελίας, ἥρος ἀρχομένου, νῆες ἐβδομήκοντα, ὅσαι περιεσώθησαν ἐξ ὧν Ἀντώνιος ἐκεχρήκει κατὰ Πομπηίου Καίσαρι (μετὰ γὰρ τὸ Σικελικὸν ἔργον αὐτὰς ὁ Καῖσαρ ἀπέλυσεν), ἥκεν δὲ καὶ ἐκ Συρίας Τίτιος ἐτέραις ἑκατὸν εἴκοσι ναυσὶ καὶ στρατῷ πολλῷ,
- 578 καὶ κατῆραν ἅπαντες ἐς Προκόννησον. δέσας οὖν ὁ Πομπήιος τὰς ναῦς ἐνέπρησε καὶ τοὺς ἐρέτας ὥπλισεν, ὡς ἄμεινον ὁμοῦ πᾶσι κατὰ τὴν γῆν συνοισόμενος.
- 579 Κάσσιος δὲ ὁ Παρμησίος καὶ Νασίδιος καὶ Σατορνῖνος καὶ Θέρμος καὶ Ἀντίστιος ὅσοι τε ἄλλοι τῶν ἀξιολόγων ἔτι τῷ Πομπηίῳ παρῆσαν φίλοι, καὶ ὁ τιμιώτατος αὐτῷ Φάννιος καὶ ὁ κηδεστὴς αὐτοῦ Πομπηίου Ἀλβων, ὡς εἶδον αὐτὸν οὐδὲ Τίτιον παρόντος, ὅτῳ τὰ περὶ αὐτὸν Ἀντώνιος ἐπέτρεπε, παυόμενον τοῦ πρὸς τὸν ἀμείνονα πολέμου, ἀπέγνωσαν αὐτοῦ καὶ πράξαντες ὑπὲρ ἑαυτῶν πίστιν ἐς Ἀντώνιον μετῆλθον.
- 580 ὃ δ' ἔρημος ὢν ἤδη φίλων ἐς τὰ μεσόγαια τῆς Βιθυνίας ἀνεχώρει, λεγόμενος ἐς Ἀρμενίους ἐπείγεσθαι. καὶ αὐτόν, νυκτὸς ἀναξεύξαντα ἀφανῶς, ἐδίωκεν ὃ τε Φούρνιος καὶ ὁ Τίτιος, καὶ ἐπ' ἐκείνοις Ἀμύντας.

4 οὖν ante ἦκον add. i 5 ὧν Nauck, ὅσων Oi, vulgo
9 προικόννησον (sic) B 11 συνοισόμενους libri, corr. Musgr.
12 παρμίσσιος B 15 αὐτῷ Vi, αὐτῶν BC, vulgo, sed cf. III § 12
φάνιος V 16 οὐδὲ Schw., οὔτε Oi 17 ἐπέτρεπε Schw.,
ἐπιτρέπει Oi, ἐπετετρόφει (vel -άφει) cum C maluit Mend., inut.

12 sqq. de Cassio Parmensi cf. § 4 sqq., Nasidius est Quintus L. f., cf. Kloevekorn p. 109, de Saturnino v. ad § 217, de Minucio Thermo dissentiunt viri docti, cf. Willems I p. 518 n. 317, de Antistio cf. ad IV § 168, de Fannio ad IV § 305, de L. (Scribonio) Libone (v. § 217 etc.) cf. Gardthausen, Augustus II, 1 p. 158 adn. 12

συντόνω δὲ δρόμῳ περὶ ἑσπέραν καταλαβόντες ἑστρατο- 581
 πέδευσαν ἕκαστος ἐφ' ἑαυτοῦ περὶ λόφῳ τινί, ἄνευ
 τάφρου καὶ χάρακος, ὥς ἐν ἑσπέρᾳ καὶ κόπῳ. ὧδε 582
 δὲ αὐτοῖς ἔχουσιν ὁ Πομπήιος νυκτὸς ἐπέθετο πελτα-
 5 σταῖς τρισχιλλοῖς καὶ πολλοὺς ἔκτεινεν εὐναζομένους
 ἔτι καὶ ἀναπηδώντας· οἱ δὲ καὶ γυμνοὶ πάμπαν αἰσχροῶς
 ἔφρευγον. καὶ δοκεῖ τότε ὁ Πομπήιος ἅπαντι τῷ στρατῷ 583
 νυκτὸς ἐπελθὼν ἢ τῆς γε τροπῆς γενομένης ἐπαγαγὼν
 τάχ' ἂν αὐτῶν ἐντελῶς ἐπικρατῆσαι. νῦν δ' ὁ μὲν
 10 καὶ ταῦτα θεοῦ βλάπτοντος ὑπερεῖδε καὶ οὐδὲν ἐπ'
 ἔργῳ τοιῷδε πλέον ἢ αὐθις ἐς τὸ μεσόγαιον ἐχώρει·
 οἱ δ' ἀλίσθεντες εἶποντο καὶ σιτολογοῦντα ἠνώχλουν, 584
 ἕως κινδυνεύων ὑπὸ τῆς ἀπορίας ἠξίωσεν ἐς λόγους
 ἐλθεῖν Φουρνίῳ, φίλῳ τε Μάγνου γεγεννημένῳ καὶ
 15 ἀξιώσει προύχοντι τῶν ἄλλων καὶ βεβαιοτέρῳ τὸν
 141 τρόπον. ποταμὸν δ' ἐν μέσῳ λαβὼν ἔλεγε μὲν, ὅτι 585
 πρεσβεύσαιτο πρὸς Ἀντώνιον, ἐπετίθει δ', ὅτι τροφῶν
 ἐν τοσοῦτῳ δεόμενος καὶ ἀμελούμενος ὑπὸ αὐτῶν,
 τὰδε ἐργάσαιτο. “ὕμεῖς δὲ εἰ μὲν Ἀντωνίου γνώμῃ 586
 20 πολεμεῖτέ μοι, κακῶς ὁ Ἀντώνιος ὑπὲρ ἑαυτοῦ βου-
 λεύεται, τὸν ἐπιόντα πόλεμον οὐ προορῶν· εἰ δὲ τὴν
 Ἀντωνίου γνώμην φθάνετε, μαρτύρομαι καὶ παρακαλῶ
 περιμεῖναι τὴν πρεσβείαν μου τὴν ἐς Ἀντώνιον ἀπ-
 εσταλμένην ἢ λαβόντας ἄγειν ἤδη πρὸς αὐτόν. ἐπι-
 25 τρέψω δ' ἑμαυτὸν ἐγὼ σοὶ μόνῳ, Φούρνιε, τοσοῦτον
 ἐς πίστιν αἰτήσας, ὅτι με σῶον ἄξεις ἐς Ἀντώνιον.”
 ὁ μὲν οὕτως εἶπεν, Ἀντωνίῳ τε θαρρῶν ὥς ἀγαθῷ 587
 τὴν φύσιν καὶ μόνα τὰ ἐν μέσῳ δεδιώς· ὁ δὲ Φούρ-
 νιος αὐτὸν οὕτως ἡμέλψατο· “ἐπιτρέποντος μὲν ἦν

5 a. C.

ἑαυτὸν Ἀντωνίῳ χωρεῖν ἐς αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς ἢ περι-
 μένειν ἀτρεμοῦντα ἐν Μιτυλήνῃ τὰς ἀποκρισεις, πολε-
 μοῦντος δέ, ἃ πεποίηκας ἅπαντα· τί γὰρ αὐτὰ δεῖ πρὸς
 588 εἰδότα λέγειν; εἰ δὲ νῦν μετέγνωκας, μὴ συγκρούειν
 μὲν ἡμᾶς τοὺς στρατηγούς ἐς ἀλλήλους, Τίτῳ δὲ 5
 σαυτὸν ἐπιτρέπειν· Τίτῳ γὰρ ἐπιτέτραπται τὰ περὶ
 σὲ ὑπὸ Ἀντωνίου· καὶ πῶστιν, ἣν αἰτεῖς παρ' ἡμῶν,
 ἔνι σοι καὶ Τίτιον αἰτεῖν. κεκέλευσται δ' ὑπὸ Ἀντω-
 νίου πολεμοῦντα μὲν σε κατακανεῖν, ἐγχειρίζοντα δὲ 9
 589 πέμπειν ἐς αὐτὸν ἐντίμως". ὁ δὲ Πομπήιος Τίτῳ 14
 μὲν ἀχαριστίας ὠργίζετο, τὸν πόλεμον τόνδε ὑποδεξα-
 μένῳ πολεμήσειν πρὸς αὐτόν· ἀλόντα γὰρ αὐτὸν αἰχμά-
 590 λωτον περισεσώκει. ἐπὶ δὲ τῇ ὀργῇ καὶ ἠδόξει, Πομ-
 πήιος ὢν, ἐπὶ Τίτῳ γενέσθαι, οὐκ ἐπιφανεῖ πάννυ ἄνδρϊ,
 καὶ ὑπώπτευνεν αὐτὸν ὥς οὐ βέβαιον ἔς τε τὸν τρόπον 15
 ὑπονοῶν καὶ τινα συγγινώσκων ἐς αὐτὸν ὕβριν πα-
 591 λαιὰν πρὸ τῆς εὐεργεσίας. Φουρνίῳ δ' αὖθις ἑαυτὸν
 ἐπέτρεπε καὶ δέξασθαι παρεκάλει. ὥς δ' οὐκ ἔπειθεν,
 ὃ δὲ καὶ Ἀμύντα ἔλεγεν ἑαυτὸν ἐπιτρέψειν. τοῦ Φουρ-
 νίου δὲ φήσαντος οὐδ' Ἀμύνταν ἂν δέξασθαι τόδε 20
 ὕβριν ἔχον ἐς τὸν ἐξ Ἀντωνίου τὸ πᾶν ἐπιτετραμμένον,
 592 διελύθησαν. καὶ τοῖς μὲν ἀμφὶ τὸν Φούρνιον δόξα
 ἦν, ὅτι ὁ Πομπήιος ἐξ ἀπορίας τῶν παρόντων ἑαυτὸν
 ἐς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐκδώσει τῷ Τίτῳ· ὃ δὲ νυκτὸς
 τὰ συνήθη πυρὰ καίεσθαι καταλιπὼν καὶ τοὺς σαλ- 25
 πιγκτὰς σημαίνειν τὰ διαστήματα τῆς νυκτός, ὥσπερ ἦν

4 μὴ om. V 5 μὲν om. V 6 sq. τὰ πρὸς σὲ ὑπὲρ
 Ἀντωνίου i 8 κεκέλευται B 9 ἐγχειρίζοντα δὲ <ἑαυτὸν>
 ci. Mend. (cf. ad § 552), contra Kratt p. 34, neque fort. h. l.
 opus 16 ἐς αὐτόν] ἑαυτῷ ci. Mend., at cf. Zerdik p. 72
 17 δ'] δὴ ci. Mend. 19 ὃ δὲ] ὅδε ab ἑαυτῷ V 22 μὲν
 om. V 24 ἐνδώσει i

ἔθος, ἔλαθε μετὰ τῶν εὐζώνων ὑπεξελθὼν τοῦ στρατο-
πέδου, οἷς οὐδὲ αὐτοῖς προεῖπεν, οἷ χωρήσειν ἔμελλεν.
ἔπενόει δ' ἐπὶ θάλασσαν ἐλθὼν ἐμπρῆσαι τὸ τοῦ Τιτίου 593
ναυτικόν. καὶ τάχα ἂν ἔδρασεν, εἰ μὴ Σκαῦρος αὐτο-
μολήσας ἀπ' αὐτοῦ τὴν μὲν ἔξοδον ἐμήνυσεν καὶ τὴν
ὁδόν, ἣν ἐφέρετο, τὴν δ' ἐπίνοιαν οὐκ ἤδει. τότε δὴ 594
χιλίοις καὶ πεντακοσίοις ἱππεῦσιν Ἀμύντας ἐδίωκε τὸν
Πομπήιον ἱππέας οὐκ ἔχοντα. καὶ ἐς τὸν Ἀμύνταν
οἱ τοῦ Πομπηίου πλησιάσαντα μετεχώρουν, οἱ μὲν
ἀποδιδράσκοντες, οἱ δὲ καὶ φανερώς. μονούμενος οὖν 595
ὁ Πομπήιος καὶ δεδιὼς ἤδη τὰ οἰκεῖα, ἑαυτὸν ἄνευ
σπονδῶν ἐνεχείρισεν Ἀμύντα, ὁ Τιτίω μετὰ σπονδῶν
ἀδοξήσας.

οὕτω μὲν ἑάλω Πομπήιος Σέξτος, ὁ λοιπὸς ἔτι παῖς 596
Πομπηίου Μάγνου, νεώτερος μὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπο-
λειφθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μειράκιον ἤδη, λαθὼν
δ' ἐπ' ἐκείνοις ἐς πολὺν καὶ κρύφα ληστεύων ἐν Ἰβηρίᾳ,
μέχρι, πολλῶν συνδράμόντων ἐς αὐτὸν ἐπιγνωσθέντα
εἶναι Πομπηίου παῖδα, ἐλήστευέ τε φανερώτερον καὶ
μετὰ Γάιον Καίσαρα ἐπολέμησεν ἐγκρατῶς καὶ στρατὸν
ἡγείρε πολὺν καὶ ναῦς καὶ χρήματα καὶ νήσους εἴλε
καὶ θαλασσοκράτωρ τῆς ἀμφὶ τὰς δύοσις θαλάσσης
ἐγένετο καὶ τὴν Ἰταλίαν περιήνεγκεν ἐς λιμὸν καὶ
τοὺς ἐχθροὺς ἐς συμβάσεις, ὥς ἤθελε. τὸ δὲ μέγιστον, 597
ἐπικούρος ἐν ταῖς προγραφαῖς τῇ πόλει πανώλεθρα
πασχούσῃ γενόμενος περιέσωσεν ἄνδρας ἀρίστους τε
καὶ πολλοὺς, οἳ τότε δι' αὐτὸν ἦσαν ἐν τῇ πατρίδι.

1 ἔθος (ἐπιτάξας), ἔλαθε ci. Mend., nec vero opus
9 πλησιάσαντες V, πλησιάσαντά με, ἐχώρουν (sic) B

4 est M. Aemilius Scaurus, filius eius, qui II § 91, V § 40
adfertur, cf. Borghesi II p. 191 (= Klebs ap. Pauly-Wissowa 1, 1
p. 588 sqq. n. 141. 142)

35 a. C.

ὑπὸ δὲ θεοβλαβείας αὐτὸς οὐ ποτε ἐπεχείρησε τοῖς πολεμίοις, πολλὰ τῆς τύχης εὐκαιρα παρεχούσης, ἀλλ' ἡμύνετο μόνον.

- 598 καὶ Πομπήιος μὲν τοιόσδε γενόμενος ἐαλώκει, Τί-
τιος δὲ τὸν μὲν στρατὸν αὐτοῦ μετεστράτευσεν Ἀν-
τωνίῳ, αὐτὸν δὲ Πομπήιον, τεσσαρακοστὸν ἔτος βιοῦντα,
ἐν Μιλήτῳ κατέκτανεν, εἴτε δι' αὐτοῦ, μηνίων ἄρα τῆς
ποτὲ ὕβρεως καὶ ἀχάριστος ἐς τὴν ἔπειτα εὐεργεσίαν
599 γενόμενος, εἴτε καὶ ἐπιστείλλαντος Ἀντωνίου. εἰσὶ δ'
οἱ Πλάγκον, οὐκ Ἀντώνιον λέγοντες ἐπιστεῖλαι, [καὶ 10
νομίζουσιν] ἄρχοντα Συρίας, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐπι-
τετραμμένον ἐς τὰ ἐπείγοντα ἐπιγράφειν τὸν Ἀντώνιον
600 καὶ τῇ σφραγίδι χρῆσθαι. καὶ Πλάγκον δὲ γράφαι
νομίζουσιν οἱ μὲν συνειδότης Ἀντωνίου καὶ αἰδουμένου
γράφαι διὰ ὄνομα τοῦ Πομπήιον καὶ διὰ Κλεοπάτραν, 15
εὖνως ἔχουσιν τῷ Πομπηίῳ διὰ τὸν πατέρα Μάγνον,
οἱ δὲ αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ Πλάγκον, τάδε αὐτὰ συνιδόντα
καὶ φυλαξάμενον, μὴ τὴν αἰσίαν Ἀντωνίου καὶ Καίσαρος
ἐς ἀλλήλους αἰδῶ Πομπήιος καὶ Κλεοπάτρα Πομπηίῳ
συνεργοῦσα ἀνατρέψαιεν.

- 601 ἀλλὰ Πομπήιος μὲν ἐτεθνήκει, Ἀντώνιος δὲ αὖτις 20

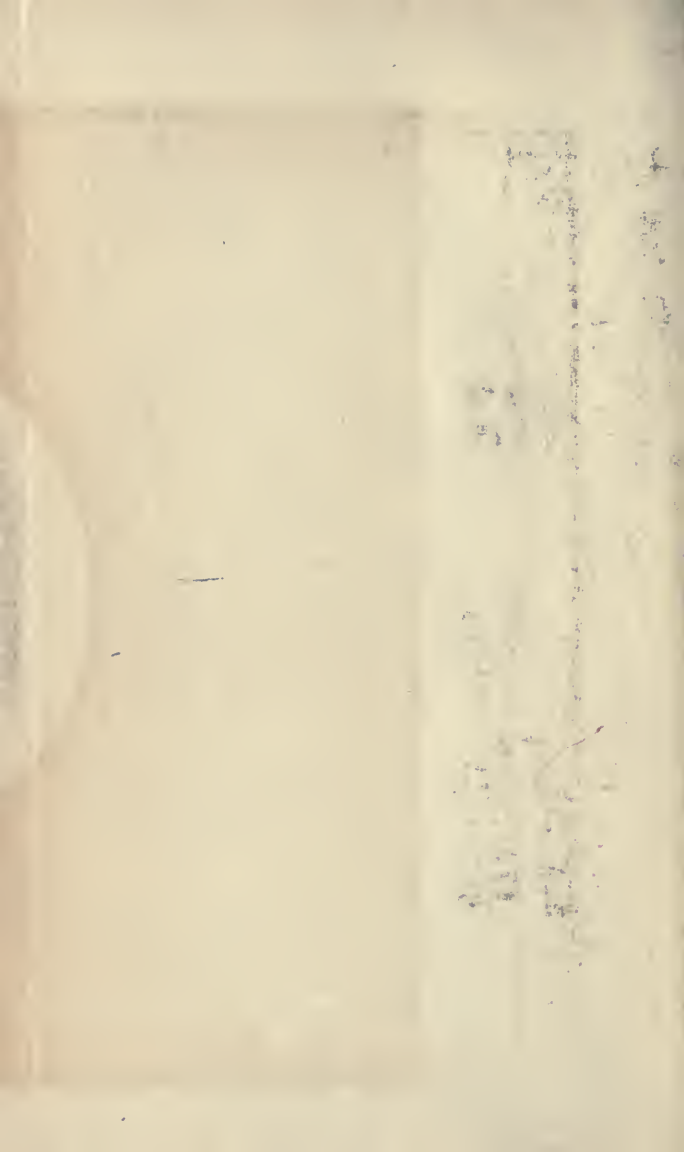
6 τὸν ante Πομπήιον add. a 9 sq. εἰσὶ δ' οἱ — λέγουσιν scr. Bk., fort. recte; idem del. καὶ νομίζουσιν; sunt qui — existiment C, οἱ λέγοντες non vertens; verba tradita frustra tenere studet Kratt p. 49 11 sq. ἐπιτετραμμένον] ἐπιτεταγμένον a 12 γράφειν ἀντώνιον V 14 αἰδούμενον i 17 συνιδότα b, συνειδότα ci. Mend., inut. 18 αἰσίαν scripsi, αἰτίαν libri, ἔτι οὐσαν scr. Mend. Fort. αἰτίαν delere praestat 19 αἰδῶ Mend., διδῶ O i, διδῶ Πομπήιος καὶ om. C; τὴν αἰτίαν v. 18 servato Schw. delendum ci. διδῶ, v. 20 scribens ἀναθρέψαιεν, haud probabiliter 20 ἀνατρίψειεν O

6 τεσσαρακοστὸν] improbat Hitze (v. ad § 454) p. 2 sqq. 7 ἐν Μιλήτῳ] item Strab. 3, 2, 2, captus autem est ἐν Μιδαείῳ τῆς Φρυγίας, cf. Cass. D. 49, 18, 4

ἐς Ἀρμενίαν ἐστράτευε, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπὶ Ἰλλυριοῦς,
οἱ τὴν Ἰταλίαν ἐλήστενον, οἱ μὲν οὐχ ὑπακούσαντες
πρὸς Ῥωμαίων, οἱ δ' ἐν τοῖς ἐμφυλίοις ἀποστάντες.
καὶ μοι ἔδοξε τὰ Ἰλλυρικά, οὔτε ἀκριβῶς γενόμενά 602
μοι γινώριμα οὔτε συντελοῦντα μῆκος ἰδίας συγγρα-
φῆς οὔτε χώραν ἔχοντα ἐτέρωθι λεχθῆναι, τοῦ χρόνου,
καθ' ὃν ἐλήφθησαν, συνάγοντος αὐτὰ ἐς τέλος, προ-
αναγράψαι καὶ ὑποθεῖναι αὐτὰ τῇ ὁμόρῳ Μακεδονικῇ.

1 ἐστράτευσεν cum a scr. Mend., fort. recte 6 sq. τοῦ
χρόνου καθ' ὃν ἐλήφθησαν· ἔδοξε δὲ συνάγοντος i (in a ἔδοξε
δὲ notata); ἐπὶ τὸν χρόνον — συνάγοντι ci. Dominicus (v. ad
IV § 560) p. 14 adn. 36 coll. Illyr. c. 30, <ἀπὸ> τοῦ χρόνου —
συνάγοντι Schw., quod Mend. probavit, pro ἐλήφθησαν prae-
terea coniciens ἐξήφθη. Subaudiens ad ἐλήφθησαν οἱ Ἰλλύριοι,
inseruerim <μέχρι> ante τοῦ χρόνου, et συνάγοντος (sc. ἐμοῦ)
nescio an sit Appiani; item Kratt p. 32, nisi quod τοῦ χρόνου
dependere putat a προαναγράψαι, fort. recte

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

